

5. Ιανουαρίου 1916.
Αθήναι

Η ΣΙΟΔΟΥ

ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ

ΕΞ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΣΙΤΤΑ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1889

Αρ. Εισ 36324

GRV4206698

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Handwritten text, likely a library stamp or signature, located at the top of the page. The text is written in a cursive script and is partially obscured by the torn edges of the paper.

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΙ ΣΑΛΤΕΛΗ

ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΤΗΣ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ ΕΝΕΚΑ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εἰ καὶ πλείονες ἐν τῇ Ἑλλάδι ἢ ἀλλαχοῦ τῆς γῆς τοῖς πλούτοις χρῶνται πρὸς ὄφελος τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐπιστήμης, πάντας νικᾷ ὁ ἀνὴρ, οὗ φερώνυμος ἡ Βιβλιοθήκη, οὐχὶ μόνον εἰς τὸ τῶν δαπανῶν ποσόν, ἀλλὰ καὶ ὅτι αὐτὸς διέγνω τὰς μάλιστα ἐπαιγούσας ἀνάγκας τοῦ ἔθνους· ἐξ ὧν ἐστὶ συλλογὴ ἐκδόσεων Ἑλληνικῶν τῶν ἀρχαίων, ἥτις τὰ μέχρι τοῦ νῦν μεμελετημένα περὶ αὐτῶν μέλλει περιέχειν. Τῷ ἰδρυτῇ αὐτῆς ἀποροῦμεν τί εὐξώμεθα μεῖζον ἢ σύντονον πρόοδον καὶ ὡς ταχίστην τελείωσιν τῆς Βιβλιοθήκης, ὅπως μετ' οὐ πολλοὺς χρόνους ἰδίῳις ὀφθαλμοῖς ἴδῃ ἐντελὴ τὴν μεγαλοπρεπῆ σειρὰν τῶν ἐνενήκοντα τόμων.

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος, ὃπερ δικαίως ἀνέθηκεν ὁ γενναιόδωρος χορηγὸς τὴν τῶν ἐργασιῶν διοίκησιν, ἐξ ἐπιμελείας τῆς καθ' αὐτὴν ἐπιστήμης τοὺς ξένους Ἑλληνιστὰς συγγενεῖς κατὰ πνεῦμα τοῖς Ἑλλησιν ἡγούμενος παρεκελεύσατο καὶ τούτων πρὸς συνεργασίαν. Ὡν πρῶτος καταβαίνω εἰς τὸ στάδιον, ὅπως, περιέργῳ συμπτώσει, αὐτὸς γεννηθεὶς ἐν τῇ χώρᾳ, ἥνπερ δυσμενεῖς ἀποκαλοῦσι τὴν Γερμανικὴν Βοιωτίαν, ἐρμηνεύσω τὸν Βοιωτικὸν ποιητὴν. Ἐκ τοῦ ἀδυνατεῖν ἐργάζεσθαι κατὰ τὸν ἡμῖν πατροπαράδοτον πῶς τύπον, ποικίλαι δυσχέρειαι καὶ ἀπορίαι μοι ἐγένοντο. Ἀλλὰ Θεμιστοκλῆς Σαλτέλης, ὃ ἀξίως ἀφιέρωται τὸ βιβλίον, μετ' ἄκρας προθυμίας καὶ γενναιότητος τὸ γλωσσικὸν ζήτημα ἔλυσεν, ἀναδεξάμενος τὸν πόνον τοῦ διορθῶσαι ὅσα παρὰ τὴν νῦν ὀρθοέπειαν καὶ εὐρυθμίαν ἔγραψα ἢ ὅσα οἱ καθ' ἡμᾶς ἄλλως ἐννοοῦσιν ἢ οἱ Ἀττικοί. Ὅτι τὸ μὲν βιβλίον ἐν Ἀθήναις ἐξετυπώθη, ἐγὼ δὲ πέντε ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχῳ, Ἰωακεῖμ Βαλαβάνης ὁ ἐξ Ἀραβανίου τοῦ παρὰ

τὰ Τύανα, μέλος γνωστὸν τοῦ «Παρνασσού», διώρθωσε τὰ τυπογραφικὰ δοκίμια μετὰ μεγίστης ἀκριθείας, ὥστε τὸ βιβλίον διαφέρει τῶν πλείστων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐκτυπωθέντων ὥσπερ εἰς τὸν χάρτην καὶ τὰ στοιχεῖα, οὕτω καὶ εἰς ὀλιγότητα τῶν σφαλμάτων, ἄλλως τε συνεβάλετο εἰς τὴν τῶν σημειώσεων διόρθωσιν· ἀνθ' ὧν καὶ δημοσίως αὐτῷ ἐκφράζω χάριτας.

Ἐπιτελέσας τὰ πρῶτά μου καθήκοντα ταῦτα, περὶ τῆς τοῦ πονήματος διαθέσεώς τινα λέγω. Ὁ Ἡσιόδου λόγος, κατὰ τὸν σκοπὸν μου, ἐκδέδεται ὅποιον αὐτὸν ἀνεγίνωσκον οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γραμματικοί, διωρθωμένος ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐπιγραφῶν καὶ τῆς ἐτυμολογίας. Τὰς μερικὰς ἀνωμαλίας διενεόηθην ἐμφῆναι διὰ σημείων, ὥστε τὸ μὲν ὑφὲν σημαίνει συναλοιφήν, τὰ δὲ προκλινῆ ἢ κυρτὰ στοιχεῖα τὸ ὅτι φωνῆεν βραχὺ ἀντὶ μακροῦ ἐν χρήσει ἐστίν. Ἡ διάταξις πρὸ τοῦ 7 φύλλου ἀπετελέσθη καὶ ὕστερον τούτου οὐκ ἄνευ ἐξαιρέσεων ἴσχυσεν (γρ. Θ. 150: ἀίσσοντο, 191 κἀ.: ἀθανάτου, 197: ἀνέρες, 202: γενομένην, 240: ἐρατά, 241: ἐϋκόμοιο, 636: συνεχέως, *Ε. 364: ἐν οἴκῳ, Ἀσπ. 167: κυάνεα). Πρὸς τούτοις θετέον τὸ ὑφὲν Θ. 44: θεῶν, 144: σφέων, 149 καὶ 734: Βριάρεως, 748: ἀστεμφέως, 774: Αἶδεω, 803: ἔτεα, 962: χρυσέην, *Ε. 30: ἀγορέων, 65: χρυσέην, 109: χρύσεον.

Εἰς μὲν τὴν τῆς Θεογονίας ἐρμηνείαν δύναιτ' ἂν τις ἐμπλέξαι ἐγχειρίδιον μυθολογίας, εἰς δὲ τὰ Ἔργα τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς γεωπονικῆς δοκίμια. Τοῦ ἐξηγητοῦ ὅμως, οἶμαι, οὐκ ἔστι τὸ ἐπιδεικνύειν τὴν ἑαυτοῦ πολυμάθειαν, ἀλλ' ἀφιλαύτως, ὡς Ἀρίσταρχος εἶπε, «μηδὲν ἔξω τῶν φραζομένων ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ περιεργάζεσθαι». Ὁμολογοῦμεν ἐν τούτοις, ὅτι ἐν ταῖς γραμματικαῖς καὶ λεξιλογικαῖς σημειώσεσιν ἥττον ἂν ἀπεφύγομεν τὴν μαρτυριῶν ἐπισπορίαν, εἰ μὴ ἠλπίσαμεν, ὅτι προσθήσομεν ἐν τῷ τέλει λεξικὸν τῶν Ἡσιοδείων γλωσσῶν (1). Ἀλλ' αὕτη ἡ ἐλπὶς ἀπέπτη καθάπερ καὶ

(1) Ὁ ἀσπερίσκος δηλοῖ ὅτι πλείονα εὐρήσει τις ἐν τῷ παραρτήματι.

ἐκείνη, ὅτι ἔσται εὐρυχωρία ἕνεκα τοῦ ἐρμηνεύειν τὰ ἀποσπάσματα. Τοὺς τρόπους καὶ τοὺς σκοποὺς τῶν σημειώσεων ὁ ἐπιεικὴς μὲν ἀναγνώστης αὐτὸς γινώσκει καὶ κρίνει, τοὺς δὲ ἄλλους οὐδὲ μακρὰ ἔκθεσις καταπραύνει. Ὡς πρὸς τὴν λεγομένην «ὑψηλοτέραν κριτικήν», ἐν ἐξηγητικῇ ἐκδόσει οὐ πρόκειται περὶ τοῦ τῶν ποιημάτων ἀκρωτηριασμοῦ, ἀλλὰ περὶ τῆς κατανοήσεως αὐτῶν· τὰ δ' ἄλλα ἔωμεν. «Ἡμεῖς γὰρ κλέος οἶον ἀκούομεν οὐδέ τι ἴδμεν».

Λεπτομερεστέραν διευκρίνησιν ἀπαιτεῖ τὸ λεκτικὸν τοῦ βιβλίου. Ἐπειδὴ μέχρι τοῦ νῦν οὔτε Ἀκαδήμεια οὔτε δόκιμοι συγγραφεῖς κατέστησαν λεκτικὸν κανόνα, ἢ καθ' ἡμᾶς γραφομένη γλῶσσα ἐν ἀσταθείᾳ καὶ ῥοῇ διατελεῖ. Ὁ μὴ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀνατραφεὶς σαφέστερόν που ἢ τῶν ἐπιχωρίων τις διακρίνει, ὅτι πᾶς τις αὐτογνώμων καὶ ὡς εἰπεῖν αὐτοφύης συγγραφεὺς εἰδικὴν πῶς μῖξιν τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς ἐν συνηθείᾳ γλώσσης ἀποτελεῖ, ὅπερ βεβαιώσουσι καὶ οἱ ταύτης τῆς Βιβλιοθήκης τόμοι. Σιωπῶμεν περὶ τῶν λογοτριβῶν, αἵτινες ἐντεῦθεν ἐγένοντο μεταξὺ λογίων, καὶ δὴ καὶ μεταξὺ κέντρων τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας. Πρέπει ἄρα γε τῷ ξένῳ καταβῆναι εἰς τὸ στάδιον τοῦτο καὶ φατριάσαι, τῶν ἀρίστων τοῦ ἔθνους οὐχὶ κατὰ πάντα ὁμογενωμονούντων; Ἐμοιγε οὐ προσήκει ἐγκαταμινύεσθαι τοῖς ἄλλων οἰκιακοῖς πράγμασιν.

Ἄλλ' ὁ ξένος δύναται ἂν ἐπαφεῖναι τὴν εὐθύνην Ἑλλήνι, ὃ τινι ἂν ἐντέλληται ἢ τὴν ἐκ τῆς μητρικῆς γλώσσης εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μετάφρασιν ἢ τὴν τῆς ὑφ' ἑαυτοῦ πεπονημένης μεταφράσεως διόρθωσιν; Ὡς μὲν πρὸς ἐκεῖνο, Διογένης ἕτερος, τὸν λύχνον φέρων, εἰς μάτην ἂν ἐζήτει λόγιον, ὅστις τρεῖς ἂν ἔχοι ἀρετάς, δηλαδὴ βαθεῖαν γνῶσιν ἀμφοτέρων τῶν γλωσσῶν καὶ Ἑλληνιστοῦ παιδείαν καὶ τὴν τοῦ ὑπηρετεῖν ἄλλῳ πνευματικῶς προθυμίαν. Οὐχ ἥττον δύσκολος φαίνεται ἡ μεταφράσεως διόρθωσις, καθόσον ἀπαιτεῖ ἀδιάλειπτον ἐπ' ἔτη συνεργασίαν, καὶ ἐν τούτοις οὔτε παρεννοήσεις γένοιντ' ἂν ἀδύνατοι οὔτε ὁ λεκτικὸς

πλοῦτος ἐπαξίως ἐκμεταλλευθεῖν. Ἐν ἀμφοτέραις δὲ ταῖς περιπτώσεσι, ναὶ μὲν ἄπταιστον κατορθοῦται ὕψος, ἀλλ' ὁ μεταφραστὴς ἢ διορθωτὴς ἀμαυροῖ τὸ κύριον τῆς φράσεως, ἐνῶ ὁ συγγραφεὺς αὐτὸς ἐμόχθησεν ἱκανῶς, ὅπως ὁμοφωνήσωσι πανταχοῦ λέξεις καὶ ἔννοιαι.

Τί συμπεραίνομεν λοιπὸν ἐκ τούτων; Ἴν' ἀποφύγω τὰς παντοίας παραπλανήσεις, εἰς ἃς δύναται ὑποπεσεῖν ὁ μὴ Ἑλλήν, ἔλαβον ὑπ' ὄψει τὰ ἐξῆς· (1)

1. Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ἢ τῶν φιλολόγων γλῶσσα ὁσημέραι ὁμοιοτέρα γίνεται τῆς ἀρχαίας καί, τῆς παιδείας καὶ τῆς μαθήσεως παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ὡσαύτως ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀναπτυσσομένης, κατὰ ταύτην τὴν ὁδὸν προχωρήσει περαιτέρω.

2. Ἡ τῶν διαλέκτων μελέτη ὁμαλίζει τὴν πρόοδον αὐτὴν, π. χ. οὐκ ἐξεστὶν ἀπορρίπτειν τὰ ἀπαρέμφата καὶ τὸ παλαιὸν ἀρνητικὸν οὐ καὶ τὸ ἄρα μῶριον ὡς ἐπιτηδευτά, διότι παρὰ τοῖς ἐν Πόντῳ Ἑλλήσιν, καὶ τίς οἶδεν ὅπου ἀλλαχοῦ, εἰσέτι ἀμαράντως ἀκμάζουσιν.

3. Τὰ Ἡσιόδου ποιήματα οὐκ εἰσὶ κοινὸν τοῦ ἔθνους ἀνάγνωσμα οὐδὲ δίδαγμα ἐν ταῖς σχολαῖς· ὅθεν ὅστις ἂν λάβῃ μετὰ χειρὸς τὸ βιβλίον βεβαίως περὶ τὰ φιλολογικὰ σπουδαιότερον ἀσχολεῖται.

4. Κατὰ τὸν ἐν τῷ προγράμματι ὀρθότατον διορισμὸν, ἡ Βιβλιοθήκη ἐκδίδεται οὐ μόνον τῶν Ἑλλήνων ἕνεκα, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀναρίθμων Ἑλληνιστῶν χάριν, καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἕως τῆς σήμερον τὰ πλείονα ἀντίτυπα τῶν ἤδη ἐκδεδομένων δύο τόμων τῆς Ζωγραφείου Βιβλιοθήκης ἐπωλήθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ Ἀμερικὴν.

5. Τοῖς παλαιοῖς ἐξηγηταῖς οἱ τῆς Ἑλλάδος φιλόλογοι νῦν ἔτι συμβουλευόνται ὡς συναδέλφους, καὶ μάλιστα οἱ διαπυρότατοι ὑπερασπισταὶ τῆς καθωμληγμένης γλώσσης ταῖς ἰδίαις ἐαυτῶν σημειώσεσιν ἐγκατασπεύρουσι σχόλια τῶν παλαιῶν ὅλφ τῷ θυλάκῳ.

6. Λαμπρὰ δὲ παραδείγματα, τέλος πάντων, χρησιμεύουσιν ὁ τοῦ δοιδίμου Κοραῖ Ἰσοκράτης καὶ ὁ Βα-

(1) Ὁ περίφημος γραμματικὸς τοῦ Ἀθηνῆσι Πανεπιστημίου Κ. Σ. Κόντος προθύμως μ' ὠδήγησεν εἰς τοὺς λογισμοὺς τούτους.

σιάδου Δημοσθένους καὶ τὰ Φιλίππου Ἰωάννου Φιλολογικὰ Πάρεργα.

Ἐπὶ τούτων στηριζόμενος, ἐξέλεξα τὸ ὕψος, δι' οὗ τὸ ἔθνος μετὰ τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄλωσιν μέχρι τοῦ Κοραῖ ἐμνεῖτο τὰ σεμνὰ τῶν γραμμάτων μυστήρια, παλαιὸν δηλαδὴ κατὰ τοὺς τύπους ὕψος, ὅπερ ἕκαστος ἐννοήσει, διότι οὐ μεταχειρίζομαι εἰμὴ τὰς παρ' ἡμῖν συνήθεις λέξεις καὶ παραλαμβάνω τοὺς τῆς συντάξεως νόμους ἀπὸ τῶν μεταγενεστέρων, οἱ ἀπὸ τῶν Ἀττικῶν πρὸς τὴν τῶν νεωτέρων συνήθειαν παρεξέκλιναν· π. χ. τὸ ἡμῖν ἀπαραίτητον μόριον λοιπὸν νύηται ἤδη κατὰ τὸν πρῶτον μ. Χ. αἰῶνα ἐν τῷ Περὶ τοῦ ὕψους ἀνωνύμῳ συγγράμματι (1) καὶ ἐν ἐπιγραφῇ ἐκδοθείσῃ ὑπὸ Κουμανούδη 3507, 5· πρὸ βλ. Kaibel, Epigrammata Graeca 588, b. 646, a. 2· ἔτι δὲ πλειστάκις ἐν ταῖς τοῦ ἁγίου Χρυσοστόμου ὁμιλίαις κá. Πρὸς τούτοις ὁ μετὰ τὰ οὐδέτερα πληθυντικὸς τοῦ ῥήματος ἀνέρχεται εἰς παλαιούς λίαν χρόνους, καί, ἐπειδὴ ἀποσοβεῖ παρεννοήσεις, ἐπιτηδειότερός ἐστιν ἢ ὁ ἐνικός.

Ὅτι δὲ ἥττον εὐληπτος γίνεται τοῖς Ἑλλήσιν ἡ ἐκδοσις διὰ τὸν ἀρχαϊσμόν, τοῦτο ἀναπληρώσειν μέλλομεν, κατὰ τὸ πρόγραμμα ἐμπλέκοντες καὶ δημῶδεις λέξεις ἐξηγήσεως χάριν καὶ ἀναπαραβολὰς πρὸς τὰ νεώτερα τῶν ἀρχαίων μύθων, δεισιδαιμονιῶν, ἐθίμων, παροιμιῶν, φράσεων, ὅσας οὐδεμία μέχρι τοῦδε ἀπλῆ ἐξήγησις παρέχει· ὥστε ὁ Ἕλλην ἐν ἐκάστη σελίδι πολλῆς ἀπολαύσεται ἡδονῆς αἰσθανόμενος τὸν στενὸν δεσμόν, ὃς συνδέει τὸν παμπάλαιον ποιητὴν μετ' αὐτοῦ.

Ἡσίοδος μάλιστα δῆλα δὴ ἐπιτηδειός ἐστι πρὸς ἀντιπαραβολὴν τῶν νεωτέρων, ἐπειδὴ ἡ ποίησις αὐτοῦ δημῶδης τίς ἐστι καὶ τὰ Ἔργα οὐκ ἐννοεῖ ἐντελῶς ὁ μὴ γινώσκων τὴν φύσιν καὶ τὸν βίον τῆς Ἑλλάδος. Διὸ παντὸς κόπου καὶ μόχθου ἀφειδῶν, πρῶτον μὲν ἐμελέτησα τὰ περὶ τῶν ὑπὸ τῶν νεωτέρων σφζομένων ἀρχαιοτροπιῶν συγγράμματα, τὰ γεωπονικά, ἐν οἷς μάλιστα τὸ πόνημα τοῦ ἱατροῦ Ἰ. Π. Πύργα («Γεωργικὴ

(1) Ἴδε Wilamowitz ἐν τῷ Ἑρμῇ 10, 336 ὑποσημ.

καὶ οἰκιακὴ οἰκονομία », Ἀθῆν. 1885), ὅπερ ἔλαβον παρὰ τοῦ συγγραφέως, πολλὰς περιηγήσεις τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν (1), πολυπληθῆ δημῶδη ποιήματα, παραμύθια, γλωσσάρια. Ἐπειτα ἔπλευσα καὶ δεύτερον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὠδοιπόρησα εἰς τὴν τοῦ ποιητοῦ πατρίδα, νύμοίρησα τῆς βοηθείας πολλῶν ἀνδρῶν ἐμπείρων. Ἐκ μὲν τῶν ὁμοφύλων μου μετοίκων τῶν Ἀθηνῶν ὁ M. Delfner μετ' ἐξαιρέτου σπουδῆς καὶ εὐνοίας παντοδασὺς σημειώσεις μοι ἐχορήγησε καὶ ὁ Th. von Heldreich τὰ ἐπιτετυμημένα μοι ἐκ τῶν δοκίμων συγγραμμάτων αὐτοῦ ἀπὸ στόματος συνεπλήρωσεν. Οἱ δὲ Ἕλληνες, οἷς χάριτας ὀφείλω, ἐκ διαφορωτάτων τάξεων εἰσιν. Δημήτριος Κεφαλᾶς, πρόφην μὲν ἀγροφύλαξ, νῦν δὲ πρόξενός πως τριῶν χωρίων τῶν πέριξ, συμπίνων τὸ Ἀραβικὸν ποτόν, πρῶτος ὑπέμεινε τὰς ἐρωτήσεις τοῦ περιέρχοντος Γερμανοῦ καὶ πρὸς πολλὰς περὶ γεωπονικῶν ἀνακοινώσεσιν μοι παρέσχε μικρὸν τύπον Ἑλληνικοῦ ἀρότρου. Ἐν δὲ Ἐρμηοκάστρῳ Μελέτιος Μελισσάρης, ἔμπιστος φύλαξ τῶν Θεσπιακῶν ἀρχαιοτήτων, συστάσει τοῦ σεβαστοῦ Στ. Ἀ. Κουμανοῦδου, ὅσπερ καὶ ἄλλως τὴν πρὸς τὸν ἐκδότην εὐνοίαν διεδήλωσεν, ὁμοίως μετὰ συνέσεως τὰ τοπογραφικὰ καὶ φυσικὰ ζητήματα διεσαφίνισεν. Ἐκ τῶν λογίων τὰ μάλιστα Εὐάγγελος Κ. Κοφινιώτης, ὡς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωάννης, πρόφην γυμνασιάρχης ἐν Ναυπλίῳ καὶ νῦν καθηγητὴς ἐν τῷ Ἀθήνησι Πρακτικῷ Λυκείῳ, πάντα κάλων εἵλκυσε καὶ ἐλκύει, ἵνα τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἑλλήνων μνείαν εὐάρεστον ἔχων διατελῶ. Τοιοῦτοτρόπως κατάρθωσα συλλέξαι δαψιλεστάτην ὕλην, ἥτις ὅμως, ὥσπερ ἐμαυτῷ σύννοια, οὔτε ὁλοτελής ἐστίν (2) οὔτε σφαλμάτων ἀπήλλακται. Τοὺς παραλληλισμοὺς τοῦ-

(1) Πρὸ πεντήκοντα γὰρ ἐτῶν λόγιοι πλεῖστα ἐσημειώσαντο ἐξηφανισμένα καθ' ἡμᾶς, μάλιστα δὲ σιδηροδρομοὶ καὶ ἀτμόπλοια ἐν τῷ νῦν ἄρχονται ἀναλύνοντες τὸ ποιητικὸν καὶ ἀπλοϊκὸν τῶν ἀρχαίων παραδόσεων εἰς καπνόν.

(2) Ὅτιοῦν συμπλήρωμα παρ' οὐτινοσούν ὑποδέξομαι εὐχαρίστως. Ἐν παρόδῳ. Οὐδεὶς μοι ἐπιτιμήσει ὅτι, χάριν βραχυλογίας, ἐπὶ Ἑλληνικῶν ἐνίοτε τῷ πρώτῳ προσώπῳ χρῶμαι.

τους κατ' ἀρχὴν μὲν οἷον ὀφείλων κατὰ τὸ πρόγραμμα τῆς Βιβλιοθήκης συνέλεξα, μετ' ὀλίγον δὲ ἀφηγοπάσθην τῇ τοῦ ἔργου περιεργία, ἀναβλέπων ἀπὸ τῶν βιβλίων πρὸς τὸν βίον, ὅσπερ, ὑπὸ τὸν αὐτὸν φαιδρὸν οὐρανόν, ἀνέκαθεν εἰς πολλὰ ταυτοτρόπως διάγεται. Μεταξὺ τοῦ Ἡσιόδου καὶ τῶν νεωτέρων καθέστηκε διάστημα πολλῶν αἰώνων, ὅθεν ἀναφέρομεν οἷον μεσίτας μεσαιωνικοὺς συγγραφεῖς, ἐπειδὴ οὐ συγκατατιθέμεθα τοῖς ἀψηφουσὶν ἢ ἀποστιγοῦσιν ἅπαντας τοὺς Βυζαντινοὺς ἄνευ ἀκροάσεως.

Ἡ εἰκὼν παρίστησι σελίδα τοῦ Παρισίνου κώδικος, οὗ ἐν σ. 387 μνεῖαν ἐποιησάμεθα. Ἐνταῦθα μὲν, στενοχωρούμενοι, λέγομεν περὶ αὐτοῦ τὰ ἀναγκαιότατα, ἀλλοθι δὲ διὰ πλειόνων αὐτὸν περιγράψομεν, ὥσπερ καὶ τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ (ιβ') αἰῶνος ὑπολείμματα τοῦ ἀρχαιοτάτου χειρογράφου (τῶν σχολίων, Paris. Supplément grec 679, φύλλ. 22. 23). Ἐξ ἐκείνου, ὃς περιέχει Θ. 72-145. 450-504 καὶ Ἀσπ. 75-298, ἀναφέρειν ἀπέρισσον τὰ ἐξῆς· Αἱ εἰκασίαι «Ψεῖν δὲ δημηθεῖσα» (Θ. 453) καὶ «ὀρχέων» (Ἀσπ. 93) διαβεβαιοῦνται τῷ κώδικι. Ἔτι δὲ σημειωτέον τὰς γραφάς· Θ. 141: τ' λείπει, Ἀσπ. 89: φρένα, 158: κατ' ἀμ(μ)όθεν εἶλκε, 189: οἱ τε, 204: ἀγοραί, 264: καὶ ἐχθρή, 274: ὀρυμαγδὸς ὀρώρει, 297: πολ(λ)ύφρονος. Πρὸς τοῦτοις, ὁ κώδιξ περιέχει φύλλον δευτέρου ἐκ τοῦ ιβ' αἰῶνος χειρογράφου, ὅπερ ἐπήγαγεν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀρχετύπου. Τὰ ἀποσπάσματα ταῦτα Μηνᾶς Μινωίδης ἐκ τῶν τοῦ Ἀθω μονῶν ἐξήγαγε πρὸς τὴν Γαλιάν. Εὐνοία τῶν προεστώτων ἀμφοτέρω τὰ χειρόγραφα κατὰ σχολὴν ἐμελέτησα ἐν τῇ ἐνταῦθα βιβλιοθήκῃ.

Ἐπειδὴ οὐκ εἶδον τὰ τυπογραφικὰ δοκίμια, ἐτι δὲ γράφω ἄλλως ἢ οἱ Ἕλληνες ἐν τοῖς σχολείοις ἀσκοῦνται, γίνεται χρεῖα διορθώσεων·

Ἐν τῷ κειμένῳ γραπτέον Θεογ. 8: ποσσί, 26: οἷον, 93: οἶάτε, 199: περικλύστω, 280: ἀπεδειροτόμησε, 307: τ' (οὐχι τε), 310: φατεῖον, 332: καὶ, 951: Ἰς, 453: Πεία, 459: ὥς τις, 617: εἶσχεν (ιδὲ τὴν κριτικὴν εἰς Ἐ. 217

σημ.), 632 καὶ 633: οἱ, 661: ἀπενεῖ, 731: πελώρης ἔσχατα, 747: χέρεσσι, 874: θυίουσιν, *Εργ.* 13: ἦ, 14: Ἥ, 36: δίκης, 39: δικάσσαι, 68. 77. 84: Ἀργεῖφόντην, 69: οἱ, 84: κλυτόν, 150: γάλκεα, 173: τρίς, 180, οὐχὶ 18, 226: μήτι, 251: θεῶν, 278: ἔστιν (στικτέον ἀντὶ 329 ἐν τῷ τοῦ 328 τέλει), 378: ἐγκαταλείπων 385: αἶ, 394: μετάζε, 510: βήσσης, 587: ἐπεὶ, 620: ἡεροειδέα, 716: κακῶν, 802: ἐπεὶ, Ἀσπ. 143: διὰ, 203: ἰσώσαντο, 461: διὰ. Κατὰ τὴν προαίρεσίν μου ἐκτυπωτέον ἦν τὰς κατὰ τμησιν προθέσεις χωρὶς τόπου, ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο οὐκ ἐγένετο, ὁ κατ' ἀναστροφὴν τόνος, οἷον πέρι Θ. 59, δηλούτω τὴν τμησιν.

Ἐν ταῖς εἰσαγωγαῖς καὶ σημειώσεσι διορθωτέον τὰ ἐξῆς. Σ. 3: Κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος ἡ Γαλλικὴ Σχολὴ ἀνέσκαψε μέρος τοῦ ἱεροῦ τῶν Μουσῶν τεμένους, ὅπου καὶ θεμέλια ναοῦ (;) καὶ θέατρον ἀνηῦρεν. 4 ὑποσ. 2: σχέδια] γρ. σχόλια. 18 στ. 2: τί] ὅ, τι. 19 στ. 13: βρωτεῖν, 19: Τρωάς, 27 στ. 5: αἰνεσάμενον, σ. 29: «*Mæonium Ascræumque senem*» (Statius, *Silvæ* 5, 3, 26), 31, 1: μαχαίριου (32, 1 ἐξάλειψον τὴν σημείωσιν), 33, 1: Μελαμπόδειαν, 2: Χίρωνος, ὑποσ. 3: Ὀμοίως οὐκ ἀμφέβαλλον, 34 τελευτ. στ.: Hesiodus, 36, 7: πέντοζος, 37, 6: ἀδούτης, 38, 15: γεάσχον, 39 ἐπιγρ. στ. 4: ῥήσιες, 40 ὑποσ. 1: Ribbeck, καί, 41 ὑποσ. 4: rarissima, 42 ὑποσ. 4: interpretatur, Lang, 50, 3 (3): μετὰ τὴν 3 ὑποσημείωσιν θετέον ὑποσ. 3 α) πρὸς τὸν 6 στ. «*Παυσαν. 9, 20, 4*»· ὑποσ. 5: εὐτρήρωνα. Σ. 55: Τὸ Πινδαρικὸν χωρίον ἐπιτηδειότερον ἀναφέρεται πρὸς τὸν Πηλέως γάμον.

ΘΕΟΓ. 6: Maschi = Μασί, 9: Οἱ γεώτεροι πεποιθασιν, ὅτι αἱ στρίγλαι καὶ αἱ ἀρσενικαὶ Λάμiae ἀποκρύπτονται ἀμαυραῖς νεφέλαις (Hahn, *Märchen*, ἀρ. 65. 66), 41, στ. 25: αὐτῶν, 50 στ. 8: Ὁζέλισον «*Φιλ. Σύλλ.*», 57: Ὁ δεύτερος μηνίσκος τιθέσθω ὀπισθεν τοῦ γάμος, 87: Ἀναγνώστης τις τοῦ λεξικοῦ τοῦ Ζωναρᾶ ἐσημείωσεν εἰς τὴν ῥαν λ. αἶψα «*ἢ παρὰ τὸ ἀψά πλεονασμῷ τοῦ ι*». 91, 14 ζ] j. 95, γρ. τὸ πρῶτον 94: Μουσοτρεφής, κιθαριστῶν. 123: τ. Α] τ. Α', 124: Ἐν τῇ πρὸς βορρᾶ Εὐβοίᾳ μυθολογοῦσιν, ὅτι γραῦς ὑπεράνθρωπος ἐπιφέρει τὴν ἡμέραν (Hahn, αὐτ. ἀρ. 52, σ. 286), 131 τελ. ἀναφαίνεται] ἀποξηραίνεται. 142: Περὶ τοῦ παρατατικοῦ ἐπιθι Θ. 845 καὶ Ἰλ. Ψ

572. 215· Ἐξαλειπτέον τὸν ἀριθμὸν καὶ γραπτέον ἐν τοῖς ἐξῆς 215 - 6, 236, 1 παραλλάσσει. Ὅ,τι ἀναφέρομεν ἐκ Σόλωνος, ἀποτελεῖ τὸ 12' Ἀπόσπ. 245· Πρῶτος μεθ' Ἡσίοδου τὸ τῶν Νηρείδων κάλλος ἐξαίρει Statius (Silvæ 1, 2, 116)· γρ. Volksleben, 266, 3: δημοσιευθέντος, 269: Τρυφιδώωρος, 310: Guillelière, 318 ἐξέπεσε πρὸ τῆς ἀγε-
 λείης, 320: lumina, 335 τελ.: πορτοκαλλιάν, 355: 1554, 382 προπαραληγ. στ.: ἠερέθονται. 408· Ἐξέπεσε τὸ ἀξιο-
 λογώτατον παράδειγμα « ὀλοώτατος ὁδμή » (Ὀδ. δ 442), 438, 7: εὐτελέστεροι, 440, 8: ἀποθρώσκων, 450, 4 ἀπὸ τοῦ τέλους: μετ' ἐκείνην, 478, 9: εὐκολώτατ' ἂν, 483: περὶ τοῦ ἱεροῦ ἄντρου ἐπιθι Museo d'antichità ἐτ. Β', τ. γ' (Halbherr e Orsi, Antichità dell'antro di Zeus sul monte Ida in Creta, μετὰ 10' πινάκων), 509: ὀλοόφρων, 522: Preller, 558: ἀπὸ, 563 (πυρὸς μένος) Ἀλκινόοιο, σ. 148 πρὸ τοῦ λήμματος « δαιδαλέην » ἐξέπεσε 575, 605: με-
 δίχα, 709: συνέχεαν, 723. « τὸ » πρὸς « νεφέλην », 764 τελ. « ἤτορ οὐ παρ. », 766· ἀνακολούθως γέγραπται· ἄμει-
 νον ἂν εἶπον « Καὶ δὲ ὡς δ. ἔ., τὸν πρ. », 778: ὄρους Ὀχης, 796, 4: ἐπιψαύω, 826, 5 « Ἰλ. Θ 455: πληγέντε », 963, 2: ἐκείνης — ταύτης, 977. παραληγ. ἐξάλειψον Ἀθήνησι, 990 ἰταλικός = Ἰταλικός, 991 τελ. Πλουτ. Ζητ. Ε. 6.

ΕΡΓ. 4. Οὐδὲ τὸ ῥήτοί παρὰ τὴν τῶν Βοιωτῶν συνή-
 θειαν εἴρηται· ἐν ἐπιγραφῇ (Collitz 530) ὀνομάζεται Πολύ-
 ρειτος, 10' ἀντὶ τοῦ 16, προπαραληγ. ἐτήτυμα, 11 προ-
 παραλ. ὁβέλισον τὸ ἐν. 18 σ. 212 « 1880, πίν. G. », 21, 3
 τὸ ἐρωτηματικὸν ἔσφαλται. 41 σ. 217: Nutzpflanzen. Βυ-
 ζαντῖνός τις παραινεῖ ἐν χειρογράφῳ τῆς ἐν Μονάχῳ βιβλιο-
 θήκης (ἀρ. 490 φ. 147) « ἀφικτέον δὲ τοῦ τρέφεσθαι μαλάχῃ ». Ἡσύχιος χορηγεῖ τὸ σχῆμα σφρόδελος. 58, 11: ἐστίν. 65, 14
 οὐχὶ +, 65 προπαραλ.: πίθοι, 95, 2 καὶ 257: Μακκηδόνιον, 98, 4 πρὸς τὸ Εὐριπίδου ὄνομα πρόσθετος « Ἀπόσπ. 73, 1 », 108, στήλ. β', στ. 10 διόρθωσον τὴν στίξιν χρύσειον] στ. 5 ἐκβλητέον τὸ κ'. 141: Inscriptionum 150: μέλας] Τὸ
 ἐρωτηματικὸν μετὰθετος ὀπισθεν τῆς παρενθέσεως, 203: Παι-
 δαγωγῶ, 219 τελ. Inscriptions. 220, 2 Σχόλ. 3 θετέον
 κόμμα ἀντὶ τοῦ κώλου· 231 (οὐχὶ 909). 233· Διασκε-
 πτώμεθα καὶ τὰς Διὸς βαλάνους καὶ ὅτι ὁ Σιβυλλικὸς ποιη-
 τῆς, ἀπομιμούμενος Ἡσίοδον, ἐν τοῖς Θεοῦ ὥροις ἐγκατα-
 ριθμεῖ α(δένδρεά τ') ἀκροδρύων καρπόν», 246: klassischen.

302· Διστάζω πάλιν περὶ τῆς τοῦ σχολίου ἐννοίας· ἄρα γε ἀναφέρεται πρὸς τὴν λέξιν σύμφορος· ἢ, φησί, τίθεται ἐπὶ συζύγων; 311, οὐχὶ « ἥκμαζον », ἀλλ' « ἡτίμαζον », 321, 5: ἰγθυσι-ληπτῆρα. 336: παρὰ Φλέγοντι, 349 παρκαταλ. 3: κέπαιρνε, 377, 11 ἴδιος] γρ. διος, 384: Jahrzeiten, 395, 6: ἀπλῆν, 442 σ. 268 τελ. ἐξέπεσε τὸ, 443, 2: σιδηρᾶ, 526: Strabonianæ, 541, 10: ἐυχροές, 544: ἀντικαθίστασαν. 549 σ. 283 παραλ. ; ἀντὶ τοῦ κόμματος, 562· γράφε 574 ἀντὶ τοῦ 577, 569· Πρὸ ολίγου Lerron ἐν τῷ γαλλικῷ συλλόγῳ τῶν φυσιολόγων διεβεβαίωσεν, ὅτι τῷ ὄντι χελιδόνες ἀπομένουσι καὶ κατακρύπτονται, ὅθεν ἡ αὐτὴ τῇ Ἑλληνικῇ δοξασία ἐν τῇ Γαλλίᾳ ἐρρίζωται, 571, 9: Ἀρκάδα, 589 σ. 289 στ. β', 15: Δήλιον. Ἐν τῷ Γαλλικῷ χωρίῳ ἀναγνωστέον: meilleur, 596: ἐν τῷ λήμματι περισσὸν τὸ ἄρθρον, 598 προηγ. τοῦ προπαραλ. ξηνεμίζω, 617: Kaibel, 638, 6: διὰ, 673, 3: οἰκόνδε, 686, 3: τώργυριον. 698, σ. 303 β, 5: ψάλλει] γρ. κινεῖ, 18: φιλοσόφοις. Πρὸς Ἐ. 767 παρελίπομεν παραλληλισμόν, ὅνπερ χορηγεῖ ἡ Κρητικὴ κωμῳδία « Στάθης »· ὁ Στάθης γοῦν λέγει πρὸς τὸν ὑπηρέτην (πρ. Α', σκ. ε', 179): « Πᾶσα ὄντας ἦνε ἀρχιμενιά, τέσσερες λίτρες παίρνεις ». Ἐ. 778: Σίτον συλλέγουσι δύο γένη τῶν μυρμῆκων, ζῶντα κατὰ τὴν πρὸς νότου Εὐρώπην, *Aphænogaster structor* καὶ *Aph. barbara*. ΑΣΠ. 30, 8: βυσσόφρων, 32, 11: Λυκόφρονα, 39, 8: πολυκτεανώτατον.

* Ἀλλὰ καταλείπομεν τῇ ἐπιεικειᾷ τῶν ἀναγνωστῶν.

Ἐκ Μοράχου, τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Κ. ΣΙΤΤΛ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὡσπερ ἡ τῆς Ἑλλάδος φυσιογνωμία οὐ μονοειδὴς ἐστίν, ἀλλὰ γοητευτικῶς ἀλλοιοῦται κατὰ τὰς ἐπαρχίας, οὕτως καὶ τὸ ἔθνος διήρητο τὸ πάλαι εἰς φύλα, ἅτινα ἀλλήλων διέφερον εἰς τε τὸ ἦθος καὶ τὴν διάνοιαν. Τοιαύτη τις διαφορὰ φυσικὴ καὶ διανοητικὴ οὐδαμοῦ ἴσως διαπρεπεστέρα καὶ ὀξύτερα ὑπῆρχεν ἢ μεταξὺ τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Βοιωτίας. Ἐκείνης μὲν γὰρ ἡ λεπτὴ καὶ ξηρὰ γῆ ὑπὸ φαιδροτάτῳ οὐρανῷ ἐξέτρεψε τοὺς κατοίκους πρὸς ἐπιμελεστάτην καὶ λεπτοτάτην τῶν φυσικῶν δώρων κάρπωσιν. Πρὸς δὲ βορρᾶν τοῦ Κιθαιρώνος ἐκτείνονται ἄγροί καὶ λειμῶνες εὐυδροί, ὅπου ὁ σῖτος δαψιλέστερον ἢ ἀλλαχοῦ ἐφύετο· ἐτι δὲ ἡ χώρα ἀφθόνως ἔφερεν οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ λάχανα. Οὐδαμῶς ἄρα θαυμαστὸν ὅτι οἱ Βοιωτοί, πολλὰ ἐσθίοντες, διότι καὶ εἶχον πολλὰ ἐσθίειν, πολυσαρκότεροι ἦσαν ἢ οἱ λιτοδίαιτοι Ἀθηναῖοι καὶ ἐν Σκώλῳ ἔθυσαν τῇ Μεγαλάρτῳ καὶ Μεγαλομάζῳ Δῆμητρει(1). Εἰ δὲ καὶ τὸ λεγόμενον «Βοιωτία ὕς» φθόνου οὐκ ἐκαθάρευεν, ὅμως καὶ ὁ φιλόπατρις ἱστοριογράφος Ἐφορος(2) ὁμολογεῖ ὅτι οἱ Βοιωτοί, ἀμοιροῦντες τῆς Ἀττικῆς πολυπειρίας, περὶ πολεμικῆς καὶ ἀθλητικῆς μόνον σπουδαιότητος ἐφρόντιζον καὶ τῆς τῶν γειτόνων καλλιπειρίας πολὺ ἀπελείποντο. Διὸ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πάνυ ἀδίκως, οἶμαι, ἀπεκάλουν αὐτοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀναισθήτους· ἥτις πρόληψις οὐδὲ νῦν, ὥς πληροφοροῦμαι, ἐξέλιπεν. Ὅπως δὲ καὶ ἂν τοῦτο ἔχῃ, οἱ ἐκ ταύτης τῆς χώρας ἐκβλαστώντες ποιηταὶ φύσει, ἐννοεῖται, πολὺ ἀνόμοιοι ἦσαν Ὀμήρου, τοῦ ζωηροτέρου καὶ λεπτογνωμονεστέρου Ἴωνος.

Ἡ τοιαύτη λοιπὸν χώρα Πίνδαρον μὲν ἤνεγκε τοῖς Ἑλλήσι,

(1) Τοῦτο μαρτυρεῖ Πολέμων παρ' Ἀθηναίῳ ἐν Δαιπνοσοφ. 10,416 c.

(2) Παρὰ Στράβωνι 9, 2, 2 σ. 401.

μᾶλλον δὲ ἀπάσῃ τῇ ὑψηλίῳ, ἔθρεψε δὲ καὶ αἰοιδόν, ὅστις, καίπερ ἐκείνου ὑστερῶν εἰς τὴν ἐξείρετον μεγαλοφωνίαν, σεμνοπρεπῆς ἐγένετο τῇ τε παλαιότητι καὶ ἠθικότητι. Ὅπως ἐννοήσωμεν τὸν τοῦ ποιητοῦ χαρακτῆρα, ἀνερευνήσωμεν καὶ μικρολόγως ὅσα σχετίζονται πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὸν βίον αὐτοῦ. Παράδειδονται μὲν οὖν περὶ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν δυστυχῶς τοσοῦτω ὀλιγώτερα ὅσῳ πλείονα περὶ πολλῶν νεωτέρων, οἱ γὰρ κάλλιον ἂν ἔμειναν ἀφανεῖς «καὶ ἔλαθον βιώσαντες»· ὁ δὲ Ἡσίοδος οὐκ ἦν δυσέντευκτος, ὥσπερ ὁ Μαιονίδης. Αὐτὸς γὰρ διὰ πλειόνων διηγεῖται, ὅτι ὁ πατήρ (οὗτινος ἀπεσιώπησε τὸ ὄνομα) ἐν Κύμῃ, πόλει περιφανεῖ τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Αἰολίδος, γεννηθεὶς, δι' ἀπορίαν χρημάτων ἠναγκάσθη διαπλεῦσαι τὴν θάλασσαν ἐμπορίας ἔνεκα, ὑστερον δέ, ἀφίς τὸν κινδυνώδη βίον τοῦτον, ὡς ἀναπαυστήριον ἐξελέξατο Ἀσκραν (1), κώμην τινα ἐν τοῖς πρὸς ἑω προποδίοις τοῦ Ἐλικῶνος κειμένην, ἣ ἀνήκεν εἰς Θεσπιάς ἢ Θεσπειαν, Βοιωτῶν πολίχινον (2). Ἡσίοδος, ὅσον ἐπ' αὐτῷ, τὴν πατρικὴν κληρονομίαν φιλοπόνως καὶ ἐπιμελῶς διώκει, οἱ δὲ αὐτῷ συζῶντες ἐτάρασσον τὴν εἰρήνην τῆς διαίτης ταύτης. Οὐ μόνον γὰρ Πέρσης, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, πρὸν ὃν διέμοίρασε τὴν κληρονομίαν ἀδελφικῶς μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς θάνατον, ἄτε φυγόπονος ὢν, συκοφάντου δίκην, ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων πλουτίζεσθαι διανοεῖτο, ὅπερ κατ' ἀρχὰς μὲν διὰ τῶν δωροδόκων ἀρχόντων ἐπετύγχανε, μετ' οὐ πολὺ δὲ καταστροφὴν τοῦ ἔχειν ἐπάξειν ἔμελλεν. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἀκριβέστερον ζητητέον ἐν τῇ τῶν Ἔργων καὶ Ἡμερῶν ἐξηγήσει. Ὁμοίως καὶ ἡ σύζυγος τῷ ποιητῇ, ὡς φαίνεται, οὐδεμίαν παρεῖχε χαρὰν εἰ μὴ, υἶὸν τίκτουσα (Ἐ. κ. Ἡ. 271)· πανταχοῦ γὰρ τῶν ποιημάτων αὐστηρῶς διασύρει τὸ τῶν γυναικῶν φύλον. Οὐκ ἄνευ λόγου ἄρα μετὰ σκυθρωπότητος καὶ μάλιστα ἐνίοτε μετὰ μισανθρωπίας τὰ τοῦ κόσμου θεωρεῖ. Τὸ δὲ μέγιστον, ὁ Ἀσκραῖος οὐκ ἦν ἐκ τῶν ῥαψωδῶν τῶν πλανωμένων περὶ τὰς ὀψοφόρους τραπέζας τῶν ἀνάκτων καὶ δυναστῶν, ἀλλὰ γεωργὸς ἀδιακόπως τὸν ἑαυτοῦ ἀγρὸν κατεργαζόμενος, ὅστις ἀνάπαυσιν μόχθων,

(1) Τὸ ὄνομα σημαίνει καὶ Ἡσύχιον ἀδρὺς ἄκκρος· ὁμοιάζει ἄρα τῷ καὶ ἡμᾶς Γράνιτσα καὶ πολλοῖς ἄλλοις τόπων ὀνόμασιν ἀπὸ φυτῶν παρηγημένοις.

(2) Τὰ ἐρείπια κείνται εἰσέτι ὑπὸ τῷ χωρίῳ Ἐρμηκοάστρῳ.

καὶ δὴ καὶ μελαγχολίας θεραπείαν, ἐζητεῖ παρὰ τῶν Μουσῶν.

Αὕτη ἡ θαυμασία συναρμογὴ ἀνομοιοτάτων σπουδῶν καταλαμβάνεται ἐκ τῆς χώρας ἐκείνης, ἐν ᾗ ἀνετράφη ὁ νέος. Ἀπὸ θείας, ἀληθῆς, βουλῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν ὑποκίτῳ τοῦ Ἑλικῶνος κοιλάδα ἐξέλεξεν. Ὁ Ἑλικῶν γοῦν, ἐκτεινόμενος ἀπὸ τῶν τοῦ Παρνασσοῦ παραφυάδων μέχρι τῶν τοῦ Κιθαιρώνος προπόδων, ἀφιέρωτο ταῖς Μούσαις, αἱ ἡμικυκλίῳ τινὶ ὑπὸ τῶν Δελφῶν, Ὀρχομενίων, Κορωναίων, μάλιστα δὲ ὑπὸ τῶν Θεσπιέων ἐλατρεῦντο. Ἐν τῷ ἔσωθεν τέρματι τῆς κοιλάδος, ὅπου εἰσέτι ἐξ ἔρημοι ἐκκλησαίαι ἀγιάζουσι τὸν τόπον, ἐπεφύκει εὐθαλὲς ἄλσος, ὅπερ ὕστερον μὲν ἐξεκοσμήθη ἀγάλμασι καὶ ἄλλοις ἀναθήμασιν, οὐδέποτε δὲ ὑπεδέξατο ναόν, ἀλλ' ἀνέκαθεν μετὰ ἀγροικικῆς ἀπλότητος τὰς θυσίας προσφέροντες διετέλουν ἐπὶ βωμῶν ὑπαίθρων. Ἀλλ' οἱ Θεσπιεῖς οὐχὶ μόνον θυμιάματα καὶ ἱερεῖα τῶν Μουσῶν χάριν κατέκαιον, ἀλλ' ἐτίμων αὐτάς καὶ δι' ὧν περ αὐταὶ ἐδωροῦντο χορῶν ἐν τῇ πανηγύρει ἀγωνιζομένων (1). Τοῦτου τοῦ τόπου οὐκ ἦν ὅπως ἄλλος ἐνεργότερον ἠϋξῆσε τὴν τοῦ νέου γεωργοῦ εὐφύιαν. Τὰ μὲν πολλὰ εὐκαιρία ὑπῆρχε τοῦ ἀκούειν καὶ μανθάνειν ἄσματα, τὰ δὲ τὸ μυθῶδες τῆς χώρας ἐκίνησε τὴν ποιητικὴν φαντασίαν. Αὐτὸς πάλιν ἐν τῷ τῆς Θεογονίας προοιμίῳ ἀφηγείται ὅτι ὑπὸ τῷ τῶν Μουσῶν ὄρει (ἴσως ὅπου νῦν ἔτι ἐπαύλιον ὑπάρχει ἐγγύτατα τοῦ ἱεροῦ ἄλσους) ἐποιμαίνει πρόβατα. Ἐν τῇ μυστηριώδει ταύτῃ ἐρημίᾳ λοιπόν, εἴγε ἐξηγούμεθα ὀρθῶς τὴν ὑπόνοιαν τοῦ διηγηματίου, ἀπεστράφη τὴν ἄμουσον καὶ τρυφηλὴν δίαιταν τῶν ἄλλων ποιμένων καὶ ἀφιέρωσε τὸν ἑαυτοῦ νοῦν ταῖς Ἑλικωνιάσι θεοῖς· οὐδὲ τοῦ καθήκοντος μισθοῦ ἀπεστερήθη. Ὅτε γὰρ κατὰ τὸν ἐπιτάφιον ἀγῶνα Ἀμφιδάμαντος, βασιλέως τῆς ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκίδος, τὸ ἀριστεῖον οἱ βραβεύται ἀπένειμαν αὐτῷ, εὐσεβῶς ἅμα καὶ εὐχαρίστως τὸν τρίποδα, ὃν ἔλαβεν, ἐν τῷ Ἑλικῶνι ἀνέθηκεν (Ἑ. κ. Ἡ. 654-659) (2).

Ταῦτα δὴ ὅσα ἐκ τῶν ποιημάτων συμπεραίνεσθαι ἔξεστιν· οἱ

(5) Ἴδε Ἀμφίωνα (ὃς «Περὶ τοῦ ἐν Ἑλικῶνι Μουσείου» βιβλίον συνέγραψε) παρ' Ἀθηναίῳ 14, 629 α καὶ τὴν ἐπιγραφήν τὴν ἐν Corpus Inscriptionum Graecarum 3067 δημοσιευθεῖσαν.

(6) Τοῖς ἐν τῷ Ἑλικῶνι ἐπιδημοῦσιν ἐδεικνύετο τρίπους τις ἀρχαῖος, ἐπικαλούμενος Ἡσιόδου (Πυρσαν. 9, 31, 3).

μεταγενέστεροι ὅμως, οὐ στέργοντες τὴν τῆς παραδόσεως λιτότητα, πολλαπλασίας προσέπλασαν ἱστορίας, κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἀναπτυσσομένας ἐξ Ἑσαιοδείων χωρίων. Αἷτιοι δὲ τῆς μυθοποιίας ἐγένοντο οὐ σπουδαῖοι γραμματικοὶ καὶ κριτικοί, ἀλλὰ ποιηταὶ καὶ ὁ ποιητικευόμενος ῥήτωρ Ἀλκιδάμας (1), ὥνπερ τὰ πλάσματα, ἅτε ἐν παλαιοτέροις βιβλίοις γεγραμμένα, μεθύστερον ὑπὸ τῶν ἀκρίτως ἱστορήματα συρραπτόντων ἐξισώθησαν τοῖς αὐτοβιογραφικοῖς. Ἐπισυνάπτομεν ἄρα ἐν τοῖς ἐξῆς, ὑποδηλοῦντες τὰς τῶν ἐπινοιῶν ἀφορμὰς, τὰ διηγήματα κατὰ λέξιν, ὅπως μὴ ἀφανισθῇ ἡ ἰδιότροπος τῶν νοημάτων διάθεσις καὶ συνέχεια.

Τὴν πρώτην θέσιν καταλαβεῖν ἄξιός ἐστιν, εἰ καὶ μὴ κατὰ τὴν ἀξίαν ἢ τὸν χρόνον, ἀλλὰ κατὰ τὴν λεπτομέρειαν τοῦ λόγου Ἰωάννης ὁ Τζέτζης, ὁ πολυγράφος ἐκεῖνος Βυζαντίνος, ὅς μετ' ἀπεραντολογίας, πολλὰ μὲν οὐδενὸς ἄξια ἐλήρησε, καὶ δὴ καὶ τεμάχια τινα ἀπὸ τῶν δαψιλῶν δείπνων τῶν παλαιῶν ἀπήνεγκεν. Ἐξηγούμενος δὲ τὴν τῶν Ἑσίοδου Ἔργα προοιμιάζεται περὶ τοῦ βίου τοῦ Ἑσίοδου ὅσα ἐν τοῖς παλαιοῖς σχολίοις ἦν· κατὰ γὰρ τὸν δωδέκατον αἰῶνα πολλὰ ἔτι ἐσφύζοντο βιβλία γραμματικὰ ἐν ἐνί τινι χειρογράφῳ, οὐ κατὰ τοὺς μεθύστερον μιαινοὺς πολέμους κατακαυθέντος, τὸ σύγγραμμα παντελῶς ἀπωλώλει. Ὁ Τζέτζης οὖν ἀπὸ τῆς γενικῆς εἰς Ἑσίοδον εἰσηγήσεως μεταβαίνει πρὸς τὸ

ΓΕΝΟΣ ΗΣΙΟΔΟΥ (2)

- 1 ΚΕΦ. Α'. Οὗτος οὖν ὁ Ἑσίοδος σὺν τῷ ἀδελφῷ Πέρσῃ πατὴρ ἐγγόνει Δίου (3) καὶ Πυκιμήδης (4), Κυμαίων Αἰολέων, πενή-

(1) Ἐρατοσθένης (ἴδε κατωτέρω) καὶ Εὐφορίων (ὡς λέγει Σουΐδας) ἐποίησαν ποιημάτια, οἷς ἐπεγέγραπτο τὸ Ἑσίοδου ὄνομα· πρὸς δὲ καὶ Ἐρμησιάνῃς ὁ χαρίεις ἐν ἐλεγείᾳ ἐρωτικῇ ἐμνημόνευσε τὸν Βοιωτὸν συνάδελφον.

(2) Τὰς κριτικὰς σημειώσεις καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ προστεθέντα σχέδια ἀναβάλλομεν εἰς τὸ παράρτημα.

(3) Οὗτος ὁ Δίος ἐπινυνόηται ἐκ τῆς προσρήσεως «δίων γένος» (Ἐ. κ. Ἡ. 299), διότι τῷ γεωργῷ τοῦτο τὸ ἐκπρεπὲς ἐπιθετον οὐκ ἤθελον συγχωρῆσαι. Ταύτη τῇ γενεαλογίᾳ πρῶτος, ὅσον γε ἡμᾶς ἐπίστασθαι, ἐχρήσατο Ἐφορος ὁ ἱστοριογράφος (Ψευδοπλούταρχ. ἐν Γένει Ὀμήρου 1, 2). Ἀναλόγως Πολύζηλός τις ἀπὸ τῆς ἀντωνυμίας «τὴν» (Ἐ. κ. Ἡ. 10) ἔπλασε Τύνην ἢ Τύνην Χαλκιδεῶν βασιλεῖα.

(4) Τὸ Πυκιμήδης (ὅπερ καὶ ἐπιμαρτυρεῖ ἐκεῖνος ὁ Πλούταρχον ὑποκρινόμενος) ἄξιον τῆς μητρὸς τοῦ σοφοῦ πάνυ ποιητοῦ.

των ἀνθρώπων, οἱ δὲ διὰ τὸ ἄπορον καὶ τὰ χρέα τὴν ἑαυτῶν πα-
 τριδα Κύμην ἀφέντες μεταναστεύουσιν ἐπὶ τὴν Ἀσκρην, χωρὶν
 τῶν Βοιωτῶν δυσχεόμερον καὶ κακοθέριον, περὶ τοὺς πόδας κει- 5
 μένην τοῦ Ἑλικῶνος, κάκει κατοικοῦσιν. Τοιαύτη δὲ πενίχ των
 ἀνθρώπων συνεσχημένων (1), συνέβη τὸν Ἡσίοδον τοῦτον πρό-
 βατα ἐν τῷ Ἑλικῶνι ποιμαίνειν. Φησὶ δὲ ὡς ἐννέα τινὲς ἐλθοῦ-
 σαι γυναῖκες καὶ δρεψάμεναι κλῶνας ἐκ δάφνης Ἑλικωνίτιδος
 αὐτὸν ἐπεσίτισαν (2), καὶ οὕτω σοφίας καὶ ποιητικῆς ἐμπεφόρητο. 10
 Ἀλλὰ τὰ μέχρι μὲν τούτων ἀτρεκῆ τε καὶ ἀληθέστατα ὅτι παῖς
 ὁ Ἡσίοδος Δίου καὶ Πυκτιμῆδης, καὶ ὡς κατὰ τὸν Ἑλικῶνα
 ἐποίμανε· τὰ δ' ἐντεῦθεν μεμνηγόρηται καὶ ἀλληγορικώτερον
 λέλεκται. Ἡ γὰρ ἐν τῷ ποιμαίνειν περὶ τὸν Ἑλικῶνα καθευδήσας
 ὁ Ἡσίοδος ὄναρ εἶδεν ἐννέα γυναῖκας δάφνας αὐτῷ ψωμιζού- 15
 σας (3)· ἐδήλου δὲ τὸ ὄναρ πάντως ὡς πικρίας καὶ πόνων μετε-
 σχηκῶς τῆς παιδεύσεως ἀειθαλῆ γεννήσει ποιήματα. Ταῦτα (4)
 τοίνυν ὁ Ἡσίοδος ἢ ὅψι ἐνέειρων τεθεαμένος, καὶ διυπνισθείς καὶ
 τὸ ποιμαίνειν ἀφείς καὶ πόνους ἑαυτὸν ἐνδούς καὶ μαθήμασι, τὴν
 τῶν ἐνέειρων ἐπίλυσιν ἐξεπέρανεν, ἢ περὶ τὸν Ἑλικῶνα ποιμαίνων 20
 ἐγρηγορῶς καὶ ἄυπνος ὢν σύννοους τε πρὸς ἑαυτὸν γεγονώς καὶ
 πρέποντα νοῦν ἐσχηκῶς ἀποδιδράσκει μὲν τὸ εὐτελὲς καὶ ποιμε-
 νικὸν καὶ σκληρόβιον καὶ προσδραμῶν τῇ παιδεύσει καὶ πόνους

(1) Σφαλερὰ ἡ γνώμη, ὡς εἰς Θ. 23 δηλώσομεν.

(2) Τὸ αὐτὸ παρέδωσαν ἄλλοι τῶν Βυζαντινῶν, οἷον Νικηφόρος ὁ Συνέσιον
 ἐξηγησάμενος (σ. 371 d, ἐκδ. Petavius: δάφνης φύλλῳ θρεψάσας αὐτόν) καὶ ὁ
 αὐτοῦ συνώνυμος ὁ Χοῦμος (ἐν τοῖς ὑπὸ Boissonade δημοσιευθεῖσιν Ἀνεκδό-
 τοις τ. Γ', σ. 385: τὸ τῶν Μουσῶν δαφνοφάγον θρέμμα) καὶ Ἰωάννης ὁ Γαλι-
 σιώτης (σ. 545: ἡ τοῦ φυτοῦ γεῦσις· 546: δάφνης ἀπογεύεσθαι). Οὐ μόντοι τούτους
 αἰτιώμεθα ὡς παρενεύουν τὸ ἔδον (Θ. 31), παράγοντες τὸν τύπον ἀπὸ ἔδ-(ομαι),
 ἀλλὰ ὑπὸ τὸν στίχον Λυκόφρονος, οὗτινος ἡ αἰνιγματώδης φράσις θαυμασίως
 κατεγοήτευε τοὺς τότε λογίους (στ. 6 δαφνοφάγων φοίδαζεν ἐκ λαϊμῶν ὅπα), ἵνα
 δηλαδὴ παρεκκλίνωσι τὸ ἥδη ἀγοραῖον «Μουσὸθρεπτος», καίτοι κεχαρισμένον
 π. γ. Θεοδώρῳ τῷ Πτωχοπροδρομῷ.

(3) Ψυχρὰ μὲν ἡ λογικὴ τοῦ ἀπολόγου ἐρμηνεία, ἡ δὲ αἰτία ἐστὶν οὐχὶ τοῦ
 Τρέττη, ἀλλ' ἀπάσης τῆς ἀρχαίας θεολογίας καὶ μυθογραφίας. Τῷ ὄντι ἀπαντῶμεν
 τὴν αὐτὴν ἐξηγήσιν παρὰ τοῖς φιλολόγοις τοῦ δευτέρου μ. Χ. αἰῶνος (Μάρκ.
 Αὐρήλ. πρὸς Φρόντωνα ἐπιστ. 1, 3) καὶ παρὰ Μαξιμῷ τῷ Τυρίῳ (διατρ. 38, 2:
 «Ἡνίκατο, οἶμαι, ὁ Ἡσίοδος τὸ αὐτοφυὲς τῆς αὐτοῦ τέχνης, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ
 χαλκευτικὸς γενόμενός τις τέχνης ἄνευ ἀντιθέτου Ἡρακλεῖται πέρων τὸ αὐτόματον
 τῆς δημιουργίας»).

(4) Τὸ «ταῦτα» τείνει πρὸς τὸν ἄρτίως περὶ τῆς παιδεύσεως εἰρημένον λόγον.

- ἐγκαρτερήσας μεγάλην καρπούται τὴν εὐκλειαν· καὶ βίβλους
 25 τοσούτας ἐξεπονήσατο, ὥς ἐγὼ Μουσῶν τε καὶ γνώσεως ἐπίστα-
 μαὶ ψώμισμα καὶ δάφνας ἄλλους Ἑλικωνίτιδας, ἐλισσομένας
 ἅπανταχοῦ καὶ θαλλούσας καὶ κηρυττούσας τὸν πρὶν μὲν οἰκτρό-
 διον καὶ ἀφκνὴ νομέα ποιμνίων, νῦν δὲ ἡμίθεον χρηματίσαντα
 δι' ἀρετῆς καὶ παιδεύσεως.
- 30 ΚΕΦ. Β'. Συνηκμακέναι δ' αὐτὸν οἱ μὲν Ὀμήρῳ φασίν, οἱ
 δὲ καὶ Ὀμήρου προγενέστερον εἶναι δυσχυρίζονται. Καὶ οἱ μὲν
 προγενέστερον εἶναι Ὀμήρου δυσχυρίζομενοι ἐν ἀρχαῖς εἶναι φασί
 τῆς Ἀρξίππου (1) ἀρχῆς, Ὀμηρον δὲ ἐν τῷ τέλει· ὁ δ' Ἀρξίπ-
 πος οὗτος υἱὸς ἦν Ἀκίστου, ἄρξας Ἀθηναίων ἔτη λέ' οἱ δὲ
 35 συγχρόνους αὐτοὺς εἶναι λέγοντες (2) ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ Ἀμφι-
 δάμαντος τοῦ βασιλέως Εὐβοίας φασίν αὐτοὺς ἀγωνίσασθαι καὶ
 νενικηκέναι Ἡσίοδον, ἀγωνοθετοῦντος καὶ κρίνοντος Πανείδου
 τοῦ βασιλέως τοῦ ἀδελφοῦ Ἀμφιδάμαντος καὶ τῶν υἱῶν Ἀμφι-
 δάμαντος Γανύκτορος τε καὶ τῶν λοιπῶν. Ἐξηρωτηκέναι γὰρ αὐ-
 40 τοὺς πολλὰ πρὸς ἀλλήλους φασὶ δι' ἐπῶν αὐτοσχεδίων καὶ ἀπο-

(1) Ὁ βασιλεὺς οὗτος τῶν Ἀθηναίων καλεῖται ὁρότερον Ἀρχιππος, ἐδασίλευε
 δὲ κατὰ τὴν Φιλογόρου Ἀποδ. (ἀπόσπ. 14) 1029 — 994 π. Χ. — Ταύτης
 τῆς γνώμης (ὅτι Ἡσίοδος ἤκμασε πρὸ Ὀμήρου) οὐ πολλοὶ ἀντεποιοῦντο, ὧν
 ἀρχηγέτης κατέστη Ἐρρατος ὁ Κυμαῖος, φιλοτιμούμενος περὶ τὴν καλλιδοξίαν τῆς
 πατρίδος αὐτοῦ (ἴδε Ἀδύλον Γελλιον 3, 11)· ὕστερον δὲ τούτου Λούκιος Ἀγκίος
 ὁ Ῥωμαῖος τραγικός (αὐτόθι) καὶ Φιλόστρατος (ἐν Ἠρωϊκῇ 2, 19 σ. 301, 1),
 παραλογισμοῖς ἐξαπατηθέντες, συγκατέθεντο τὴν αὐτὴν γνώμην. Τὸν Ἐρρατον σε-
 βόμενοι καὶ χρονογράφοι τινὲς αὐτὴν ἀπεδέξαντο ὥς ὁ τὸ ἐν ἐπιγραφῇ Παρίξ
 σωζόμενον Χρονικὸν συντάξας, ὃς τὸν Ἡσίοδον τριακοντα ἔτησιν ἦτοι μιᾷ γενεᾷ
 πρότερον (937 π. Χ.) ἀναγράφει, καὶ Γεώργιος ὁ Σύγκελλος (σ. 173). Πρὸς, καὶ
 Σέξτον τὸν Ἐμπειρικὸν π. μαθημ. 1, 204.

(2) Τούτων κορυφαῖος ἦν ὁ τῆς ἱστορίας πατήρ, ὃς (2, 53) τάδε τὰ πολυβύλητα
 ἔγραψε· «Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὀμηρον ἡλικίῃν τετρακοσίῳ ἐτεσι δοκέω μὲν πρε-
 σδυτέρους γενέσθαι». Τῷ δὲ Ἀγῶνι, ἐξ οὗ ὁ Τζέτζης ἀρύεται τὰ ἐπόμενα, συμμαρ-
 τυροῦσιν, εἶγε ταύτῃ τῇ λέξει χρῆσθαι δίκαιον, δύο Ψευδοσιόδεια, ἀλλὰ περὶ
 τούτων ἐν καιρῷ ἐροῦμεν. Τοῦ δὲ Θουκυδίδου εἰπόντος ὅτι πλέον ἢ τετρακόσια
 ἔτη διέμεινεν ἡ Λακεδαιμονίων πολιτεία (1, 18), συγχρονισμὸν Λυκούργου καὶ
 τῶν δύο ἀρχηγῶν τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως ἀπερήνατό τις, καθὼς μαρτυρεῖ Δη-
 μήτριος ὁ Μάγνης (παρὰ Διογένη Λαερτίῳ 1, 38). Ἡρακλῆος συνειρμένησαν
 ὡσαύτως ἄλλοι χρονογράφοι (Ἀρχέμαχος καὶ Εὐδομένης κατὰ Κλήμηντα τὸν
 Ἀλεξανδρείας, Α', σ. 146. Sylburg, Πύρανδρος καὶ Ὑψικράτης ἐν Βίῳ Ὀμή-
 ρου Ζ', σ. 31, 11, 12 ἐκδ. Westermann, Κάππιος ὁ Ῥωμαῖος (Γέλλ. 17,
 21, 3), Εὐσέβιος (κων. 1000) καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀντιοχηνός (Ἀπόσπ. 1, 18).

κρίνασθαι, καὶ πᾶσι τὸν Ὅμηρον τὰ πρωτεῖα λαμβάνειν· τέλος τοῦ βασιλείως Πανείδου εἰπόντος αὐτοῖς τὰ κάλλιστα τῶν ἑαυτῶν ἐπῶν ἀναλεξάμενους εἶπεν, Ὅμηρος μὲν ἄρχεται λέγειν τοῦτο τὸ χωρίον, ἀπὸ πολλῶν ἐπῶν ἀρξάμενος ὀπίσθεν·

Ἄσπις ἄρ' ἄσπιδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνὴρ. 45
ψαῦον δ' ἱππόκομοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι
νευόντων· ὧς πυκνοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοισι,

καὶ περαιτέρω τούτων. Ἡσίοδος δὲ τῶν

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομένων

ἀπάρχεται καὶ ὁμοίως Ὅμηρῳ προβαίνει μέχρι πολλοῦ τῶν 50 ἐπῶν (1). Καὶ πάλιν ἐπὶ τούτοις οἱ παρεστῶτες πάντες τῶν ἑλλογίμων καὶ στρατιωτῶν τὸν Ὅμηρον ἐστεφάνουν, ὁ δὲ Πανείδης ἔκρινε νικᾶν Ἡσίοδον ὡς εἰρήνην καὶ γεωργίαν διδάσκοντα καὶ οὐ κατὰ ὅμῃ Ὅμηρος πολέμους καὶ σφάγια. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰσι ληρήματα τῶν νεωτέρων καὶ πλάσεις τῶν πρὸς ἀλλήλους ἐρω- 55 τημάτων καὶ τῶν ἐξ Ὅμηρου παρεκβεβλημένων ἐπῶν καὶ ὑπ' ἐκείνου δῆθεν ῥηθέντων. Ὅμηρος γὰρ ὁ χρυσοῦς, ὡς ἐγώ μιν, μᾶλλον δὲ ἀκριβεστῶς ἐπίσταμαι (2), πολὺ τε παλαιότερος Ἡσίοδου ὑπῆρχε, καὶ εἰ πρὸς τοῖς θρυλουμένοις ἐκείνους θεοῖς ἔριν ἐστήσατο λόγων, καὶ κατὰ τούτων ἂν τὰ πρωτεῖα καὶ τοὺς 60 στεφάνους ἠνέγκατο. Ἀλλ' ἴσως ἕτερος Ὅμηρος ἦν ὁ τῷ Ἡσίοδῳ ἰσόχρονος ὁ τοῦ Εὐρρυνοῦ παῖς ὁ Φωκεὺς ὁ καὶ τούτῳ τὴν ἔριν στησάμενος, καὶ τὰ ἔπη τοῦ θείου ἐκείνου ἀνδρὸς τῇ ὁμωνυμίᾳ πεπλανημένοι λέγειν τοῦτο ἐπλάσαντο. Ὅμηροι γὰρ πολλοὶ γε- 65 γόνασιν ἕτεροι, ζήλῳ τοῦ παλαιοῦ τὴν κλῆσιν λαμβάνοντες· καὶ γὰρ καὶ τοῦ Φωκέως Ὅμηρου τούτου ἕτερος ὑπάρχει νεώτερος

(1) Οὗτος ὁ λόγος, πολλάκις ἤδη παρεννοηθεὶς, συνάδει τῷ ἀπὸ πολλῶν ἐπῶν ἀρξάμενος ὀπίσθεν», ὑποδηλώνει ὅτι ὁ Ἡσίοδος πολλοὺς στίχους παραλείπει καὶ αὐτίκα «προβαίνει» πρὸς στ. 383.

(2) Τὴν περὶ τῆς Ὅμηρου ἐποχῆς ἀπόδειξιν ἐπαναλαμβάνει ὁ Τζέτζης· ἐν τῇ προλόγῳ τῆς ἀλληγορηθείσης Ἰλιάδος στ. 86-112, τὸν δὲ Διονύσιον ἀναφέρει καὶ ἐν ταῖς Χιλιάδι (12, 179 κτ.) καὶ ἀνωνύμως ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλ. προλεγ. 64, 107 σχολίοις.

Ὁμηρος· οὗτος ὁ νεώτερος Ὁμηρος ἦν παῖς Ἀνδρομάχου τῇ
 γένει Βυζάντιος ὁ τὴν Εὐρυπύλειαν ποιήσας. Τὸν παλαιὸν δὲ
 Ὁμηρον Διονύσιος ὁ κυκλογράφος φησὶν ἐπ' ἀμφοτέρων ὑπάρχειν
 70 τῶν θηβαϊκῶν στρατειῶν καὶ τῆς Ἰλίου ἀλώσεως. Ἐκ τούτου
 οὖν λογίζομαι τοῦτον τοῦ Ἡσιόδου εἶναι τετρακοσίων ἐτῶν προ-
 γενέστερον· Ἀριστοτέλης γὰρ ὁ φιλόσοφος (μᾶλλον δὲ οἶμαι ὁ
 τοὺς Πέπλους συντάξας) ἐν τῇ Ὀρχομενίων πολιτείᾳ Στησίχο-
 ρον τὸν μελοποιὸν εἶναι φησιν υἱὸν Ἡσιόδου (1), ἐκ τῆς Κτιμέ-
 75 νης αὐτῇ γεννηθέντα τῆς Ἀμφιφάνους καὶ Γανύκτορος ἀδελφῆς,
 θυγατρὸς δὲ Φηγέως. Ὁ δὲ Στησίχορος οὗτος σύγχρονος ἦν Πυ-
 θαγόρᾳ τῷ φιλοσόφῳ καὶ τῷ Ἀκραγαντίνῳ Φαλάριδι. Οἱ δὲ
 Ὀμήρου τετρακοσίοις ὑστερίζοντα ἔτεσι, καθ' ὅσον φησι καὶ Ἡρό-
 δοτος (2).

80 ΚΕΦ. Γ'. Συνεγράψατο δὲ ὁ τοιοῦτος Ἡσιόδος βίβλους ἑκατά-
 δεκα, Ὁμηρος δὲ ὁ παλαιὸς ιγ'. Τελευταῖα δὲ ὁ Ἡσιόδος ἐν Λο-
 κρίδι τοιοῦτοτρόπως· μετὰ τὴν νίκην, ἣν αὐτὸν νενικηκέναι
 φασὶν ἐπὶ τῇ τελευτῇ Ἀμφιδάμαντος, εἰς Δελφοὺς ἐπορεύθη καὶ
 ἐδόθη αὐτῷ οὗτος ὁ χρησμός·

85 "Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
 Ἡσιόδος, Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτησι·
 τοῦ δὴ τοι κλέος ἔσται ὅσον τ' ἐπικίδναται Ἡώς.
 Ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο Νεμείου κάλλιμον ἄλσος·
 καὶ (3) γὰρ τοι θανάτοιο τέλος πεπωμένον ἐστίν (4).

90 Ὁ δέ, τὴν ἐν Πελοποννήσῳ Νεμέαν φυγών, ἐν Οἰνῇ τῆς Λοκρί-
 δος ὑπὸ Ἀμφιφάνους καὶ Γανύκτορος τῶν Φηγέως παίδων ἀνα-
 ρεῖται καὶ ῥίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς φθεῖρας τὴν ἀδελφὴν

(1) Στησίχορος, ὁ περιώνυμος λυρικός, δὲ κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα, Φαλάριδος τυ-
 ραννοῦντος τὴν Σικελίαν, ἤμασεν, Ἡσιόδου, ὡς ὕστερον δηλώσομεν, μνήμην ἐποιή-
 σατο ἐν τῷ «Κύνος» ὀνομαζομένῳ χορικῷ ᾄσματι, τοῦτο δὲ οὕτως ἀμφιδόλως
 ποιήσας φαίνεται, ὥστε ἄλλοι τε καὶ ὁ Σταγίριτης ὁ πᾶν ἐπλανήθησαν.

(2) Ληρεὶ ὁ ἠύλογημένος Τρέτζης, ἄτε ἀπὸ μνήμης τὰ πάντα γράφων. Ἄλλοι
 δὲ πολλοὶ καὶ ἀξιολογώτεροι αὐτοῦ προηγέσαντο, περὶ ὧν κατωτέρω λόγον ποιη-
 σόμεθα.

(3) Καὶ, κατὰ Ἰωνικὴν ἀποκοπὴν ὡς καὶ «κεῖνος» ἔλεγον ἀντὶ τοῦ «ἐκεῖνος».

(4) Τὸν χρησμόν ἀναγνωσόμεθα αὐθις ἐν τῷ Ἀγῶνι, αἰνίττεται δὲ αὐτὸν καὶ
 ἐν τῷ δευτέρῳ π. Χ. αἰῶνι Ἀλκαῖος ὁ Μεσσήνιος (Ἀνθολογ. 9, 55).

ἐκείνων Κτιμένην (ἐξ ἧς ἐγεννήθη Στησίχορος)· ἐκαλεῖτο δὲ ἡ Οἰνὴ Διὸς Νεμείου ἱερὸν (1). Μετὰ δὲ τρίτην ἡμέραν ὑπὸ δελφίνων πρὸς τὸν αἰγιαλὸν ἐξήχθη τὸ σῶμα μεταξὺ Λοκρίδος καὶ 95 Εὐβοίας (2), καὶ ἔθαψαν αὐτὸν Λοκροὶ ἐν Νεμέῃ (3) τῆς Οἰνός. Οἱ δὲ φονεῖς αὐτοῦ, νηὸς ἐπιβάντες, ἐπειρῶντο φυγεῖν, χεიმῶνι δὲ διεφθάρησαν. Ὀρχομένιοι δὲ ὕστερον κατὰ χρησμὸν ἐνεγκόντες τὰ Ἡσιόδου ὅσθ' ἔχουσιν ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐπέγραψαν τὰδε·

100

Ἄσκη μὲν πατρὶς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος
ὅστ' ἔα πληξίππου γῇ Μινύης (4) κατέχει
Ἡσιόδου, τοῦ πλείστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἔστίν,
ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασιλῆσι σοφίης (5).

Ἐπέγραψε δὲ καὶ Πίνδαρος·

105

Χαῖρε δις ἠδύσας καὶ δις τάφου ἀντιβολήσας,
Ἡσιόδ', ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης (6).

(1) Ἡ ἱστορία αὕτη ἀρχαιστάτη· ἄρ' οὐ γὰρ Θουκυδίδης, μικρὸν τι παρεκδὲς τῆς ῥύμης, τὰδε λέγει (3, 96, 1)· « Αὐλισσάμενος δὲ τῷ στρατῷ ἐν τοῦ Διὸς τοῦ Νεμείου τῷ ἱερῷ, ἐν ᾧ Ἡσιόδος ὁ ποιητὴς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ ἀποθανεῖν, χρησθὲν αὐτῷ ἐν Νεμέῃ τοῦτο παθεῖν, ἅμα τῇ ἔφ' ἧρας ἐπορεύετο εἰς τὴν Αἰτωλίαν »· Ὡσαύτως καὶ Στέφανος ὁ Βυζάντιος τὸν ὀλέθριον τόπον ὀνομάζει Οἰνεῖνα, βεβαιουῖται μὲν τοῦ Τζέτζη γραφῇ ἐπιγραφῇ ὑπὸ Wescher καὶ Foucart ἐν Δελφοῖς εὐρεθείσῃ (Inscriptions ἀρ. 410). Ἴσως, ὡς δὲ εὐχόμεθα, βεβαίως ἡ μελλουσα ἀνασκαφὴ τοῦ ἁγίου χρηστηρίου ἡμῖν καὶ τοιαῦτα μικρολογουῖσιν ὠφέλιμος ἔσται.

(2) Εὐβοίας, ἐπειδὴ συγγεῖται ἡ τῶν Ἐπικνημιδίων Λοκρῶν χώρα τῇ τῶν Ὀζωλῶν· τῷ ὄντι γὰρ ἡ Οἰνὴ ὑπὲρ τῆς Κορινθιακῆς θαλάσσης· ἔκειτο. Τίς δὲ οὐκ αἶδεν ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ ἦσαν εἰδημονέστεροι τῆς τοῦ Καυκάσου τοπογραφίας ἢ τῆς Ἑλληνικῆς;

(3) Ὀρθότερον ἂν εἶπεν « ἐν τῷ Νεμείῳ ἱερῷ τῆς Οἰνός ».

(4) Μινύη, ἡ τῶν Μινυῶν πόλις. Ὁμώνυμον πόλιν θεσσαλικὴν ἀναφέρει Στέφανος ὁ Βυζάντιος καὶ Σουΐδας.

(5) Τὸ ἐπικηδεῖον ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ (Ζ', 54) φέρεται ὡς Μνασάλλα τοῦ Σικυωίου, δὲ κατὰ τὸν τρίτον π. Χ. αἰῶνα ἤκμασεν.

(6) Ψευδεπίγραφον τὸ ποίημα (πρβλ. Ἀριστοτέλῃ ἐν τῷ Παραρτήματι Παροιμιῶν 4, 92 ἔκδ. Γοιτιγγέων Α', σ. 456), συμβιβάζεται προσπαθοῦν τὸ ὅτι δύο

Πολλῷ χρόνῳ πρὸ Ἰωάννου τοῦ Τζέτζη ἀνώνυμός τις συγκριτικὴν διήγησιν τοῦ Ὅμηρου τε καὶ Ἡσιόδου βίου συνέγραψεν, ὡς κεφάλαιον δὲ διεξήκει καθ' ἕναστον τὸν ἀγῶνα ἐκεῖνον, ὄντινα ἀκηκόαμεν παρὰ τοῦ Ἰωάννου· ὅθεν καὶ βραχυτέρον αὐτὸν λέγειν εἰώθασιν « *Ἀγῶνα Ὅμηρου καὶ Ἡσιόδου* ». Τίς ὅμως ὁ συγγραφεύς, ἄδηλον, εἰ δὲ ἀπὸ τῶν περὶ ἐλληνικοῦ ἐθίμου εἰρημένων (κ. 54, 3) τεκμαίρεσθαί τι ἔξεστιν, ἦν τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες κατὰ τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον μάλιστα μ. Χ. αἰῶνα ἐφιλοτιμοῦντο ἐπιδεικνύεσθαι Ἑλληνικῷ λόγῳ οἷον ὁ πασίγνωστος Αἰλιανὸς καὶ Ἀπουλήϊος ὁ Πλατωνικός. Οὐδὲ θαυμαστὸν εἰ ξένος τις εἰς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ἐνέκυψεν ἅτε κατὰ τοὺς τῶν αὐτοκρατόρων χρόνους διατεθρυλημένην ὑπὸ τῶν γραμματικῶν καὶ ῥητόρων (1). Μιμούμενοι μὲν οὖν τοὺς πρότερον ἡμῶν τὰ Ἡσιόδου ἐκδεδωκότας, εἰ καὶ μέγα μέρος τοῦ συγγράμματος διατρίβει περὶ τὸν Ὅμηρον, ὅμως περιεργίας χάριν αὐτὸ ἀνατυποῦμεν, σχόλια ὀλίγα προσάπτοντες.

ΠΕΡΙ ΟΜΗΡΟΥ ΚΑΙ ΗΣΙΟΔΟΥ

ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΑΓΩΝΟΣ ΑΥΤΩΝ

ΚΕΦ. Α'. Ὅμηρον καὶ Ἡσιόδον τοὺς θειοτάτους ποιητάς πάντες ἄνθρωποι πολίτας ἰδίους εὖχονται λέγεσθαι. Ἀλλ' Ἡσιο-

ἐδεικνύοντο τάφοι, τῶν τε Ἀσκραίων ἅμα καὶ τῶν περὶ τὴν Ναύπακτον Λοκρῶν δισχυριζομένων ὅτι ἔχουσι τὸ τοῦ θείου ἀοιδοῦ σῶμα. Ἦσαν δὲ οἱ, τὴν ἀνάστασιν ἀπορρίψαντες, Ἡσιόδῳ μόνον διττὴν ἤδην (« δις ἡγήσας ») ἀπένεμον καὶ τοῦτο τὸ θαῦμα ἀπεδίδσαν εἰς τὰς Μούσας (Σύμμαχ. ἐπιστ. 7, 20· Ψευδο-Σέρβιος εἰς Βιργίλιον Ἑκλ. 6, 70, πρβλ. Σχόλ. Βιργιλ. Ἑκλ. 6, 65· Σύμμαχ. ἐπιστ. 1, 53 (47), 2).

(1) Πλούταρχ. Συμπ. προβλ. 5, 2. Φίλοστρ. Ἡρωϊκ. 18, 2. Λιβαν. Σωκρ. ἀπολογ. τ. Α', σ. 563. Θεμιστ. λόγ. 30, σ. 348. Ἀποστολ. παροιμ. 14, 11.

δος μὲν, τὴν ἰδίαν ὀνομάσας πατρίδα, πάντας τῆς φιλονικίας ἀπήλλαξεν εἰπὼν ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ ("Ε. κ. 'Η. 639-40)

Εἷσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος ὀΐζυρῃ ἐνὶ κώμῃ
Ἀσκηρ, χεῖμα κακῇ, θέρει ἀργαλήῃ οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ.

Ὁμηρον δὲ πᾶσαι ὡς εἶπεν αἱ πόλεις καὶ οἱ ἑποικοὶ αὐτῶν παρ' ἑαυτοῖς γεγεννησθαι λέγουσιν. Καὶ πρῶτοί γε Σμυρναῖοι Μέλητος ὄντα τοῦ παρ' αὐτοῖς ποταμοῦ καὶ Κρηθηίδος νύμφης κεκλησθῆναι φασὶ πρότερον Μελησιγένῃ, ὕστερον μὲντοι τυφλωθέντα Ὁμηρον μετονομασθῆναι διὰ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐπὶ τῶν τοιούτων συνήθη προσηγορίαν. Χῖοι δὲ πάλιν τεκμήρια φέρουσιν, ἴδιον (1) εἶναι πολίτην λέγοντες καὶ περισφῆσθαι τινὰς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ παρ' αὐτοῖς Ὀμηρίδας καλουμένους. Κολοφώνιοι δὲ καὶ τόπον δεικνύουσιν, ἐν ᾧ φασιν αὐτὸν γράμματα διδάσκοντα τῆς ποιήσεως ἄρξασθαι καὶ ποιῆσαι πρῶτον τὸν Μαργίτην.

ΚΕΦ. Β'. Περὶ δὲ τῶν γονέων αὐτοῦ πάλιν πολλὴ διαφωνία παρὰ πᾶσιν ἐστίν. Ἑλλάνικος μὲν γὰρ καὶ Κλεάνθης Μαίονα λέγουσιν, Εὐγαίῳ δὲ Μέλῃτα, Καλλικλῆς δὲ Μαιαγόραν, Δημόκριτος δὲ ὁ Τροϊζήνιος Δαήμονα ἔμπορον, ἔνιοι δὲ Ταμύραν, Αἰγύπτιοι δὲ Μενέμαχον ἱερογραμματέα, εἰσὶ δ' οἱ Τηλέμαχον τὸν Ὀδυσσεῶς· μητέρα δ' οἱ μὲν Μῆτιν, οἱ δὲ Κρηθηίδα, οἱ δὲ Θεμιστήν, οἱ δ' Εὐγνηθῶ, ἔνιοι δ' Ἰθακησίαν τινὰ ὑπὸ Φοινίκων ἀπεμποληθεῖσαν, οἱ δὲ Καλλιόπην τὴν Μοῦσαν, τινὲς δὲ Πολυκάστην τὴν Νέστορος.

ΚΕΦ. Γ'. Ἐκχλείτο δὲ πρότερον Μέλῃς, ὡς δὲ τινὲς φασί, Μελησιγένῃς, ὡς δ' ἔνιοι Αὐλητῆς· ὀνομασθῆναι δ' αὐτὸν φασὶ τινες Ὁμηρον διὰ τὸ τὸν πατέρα αὐτοῦ Ὀμηρον δοθῆναι ὑπὸ Κυπρίων Πέρσαις, οἱ δὲ διὰ τὴν πῆρῳσιν τῶν ὁμμάτων· παρὰ γὰρ τοῖς Αἰολεῦσιν οὕτως οἱ πηροὶ καλοῦνται.

ΚΕΦ. Δ'. Ὅπερ δ' ἀκηκόαμεν ἐπὶ τοῦ θειοτάτου αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ εἰρημένον ὑπὸ τῆς Πυθίης περὶ Ὀμήρου ἐκησόμεθα. Τοῦ γὰρ βασιλέως πυθομένου, πόθεν Ὀμηρος καὶ τίνος, ἀπεφοιβήσας δι' ἐξαμέτρου τόνδε τὸν τρόπον·

(1) Τῷ ἴδιον ἀντιδιαστέλλει ὅτι «οἱ Ἴωνες πολίτην αὐτὸν κοινὸν ἐποίησαντο» (Κ. 7).

Ἀγνωστόν μ' ἔρεαι γενεὴν καὶ πατρίδα γαῖαν
 ἀμβροσίου σειρῆνος. Ἔδος δ' Ἰθακήσιός ἐστιν,
 Τηλέμαχος δὲ πατὴρ καὶ Νεστορὲς Ἐπικάστη
 μήτηρ, ἥ μιν ἔτικτε βροτῶν πολὺ πάνσοφον ἄνδρα.

Οἱς μάλιστα δεῖ πιστεύειν διὰ τε τὸν πυθόμενον καὶ τὸν ἀποκρινόμενον, ἄλλως τε οὕτως τοῦ ποιητοῦ μεγαλοφυῶς τὸν προπᾶ-
 τορα διὰ τῶν ἐπῶν δεδοξακότος.

ΚΕΦ. Ε'. Ἐνιοὶ μὲν οὖν αὐτὸν προγενέστερον Ἡσιόδου φασὶν εἶναι, τινὲς δὲ νεώτερον καὶ συγγενῆ, γενεαλογοῦσιν τε οὕτως· Ἀπόλλωνός φασι καὶ Αἰθούσης τῆς Ποσειδῶνος γενέσθαι Λίνον, Λίνου δὲ Πίερον, Πιέρου δὲ καὶ νύμφης Μεθώνης Οἰάγρον, Οἰάγρου δὲ καὶ Καλλιόπης Ὀρφέα, Ὀρφείως δὲ Ὀρτην, τοῦ δὲ Ἰαδμονίδην, τοῦ δὲ Φιλοτέρπην, τοῦ δ' Εὐφημον, τοῦ δ' Ἐπιφράδην, τοῦ δὲ Μελάνωπον, τούτου δὲ Δῖον καὶ Ἀπέλλαιον, Δίου δὲ καὶ Πυκιμήδης τῆς Ἀπόλλωνος θυγατρὸς Ἡσιόδον καὶ Πέρσην· Ἀπελλαίου δὲ Μαίονα, Μαίονος δὲ θυγατρὸς καὶ Μέλητος τοῦ ποταμοῦ Ὀμήρον. Τινὲς δὲ συνακμάσαι φασὶν αὐτοὺς ὥστε καὶ ἀγωνίσασθαι ὁμοσε ἐν Χαλκίδι τῆς Εὐβοίας. Ποιήσαντα γὰρ τὸν Μαργίτην Ὀμήρον περιέρχεσθαι κατὰ πόλιν ῥαψωδοῦντα, ἐλθόντα δὲ καὶ εἰς Δελφοὺς περὶ τῆς πατρίδος τῆς μητρὸς αὐτοῦ πυνθάνεσθαι, τίς εἴη, τὴν δὲ Πυθίαν εἰπεῖν·

Ἔστιν Ἴος νῆσος μητρὸς πατρίς, ἥ σε θανόντα
 δέζεται. Ἀλλὰ νέων παίδων ἀνιγμὰ φυλάττει.

Τὸν δ' ἀκούσαντα περίστασθαι μὲν τὴν εἰς Ἴον ἄφιξιν, διατρίβειν δὲ περὶ τὴν ἐκεῖ χώραν. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Γανύκτωρ ἐπιτάφιον τοῦ πατρὸς Ἀμφιδάμαντος βασιλέως Εὐβοίας ἐπιτελῶν πάντας τοὺς ἐπισήμους ἄνδρας οὐ μόνον ῥώμῃ καὶ τάχει, ἀλλὰ καὶ σοφίᾳ ἐπὶ τὸν ἀγῶνα μεγάλας δωρεαῖς τιμῶν συνεκάλεσεν. Καὶ οὗτοι οὖν ἐκ τύχης, ὥς φασι, συμβαλόντες ἀλλήλοις ἦλθον εἰς τὴν Χαλκίδα. Τοῦ δ' ἀγῶνος ἄλλοι τέ τινες τῶν ἐπισήμων Χαλκιδέων ἐκαθέζοντο κριταὶ καὶ μετ' αὐτῶν Πανείδης, ἀδελφὸς ὢν τοῦ τετελευτηκότος. Ἀμφοτέρων δὲ τῶν ποιητῶν θαυμαστῶς ἀγωνισαμένων νικῆσαι φασὶ τὸν Ἡσιόδον τὸν

τρόπον τοῦτον· προελθόντα γὰρ εἰς τὸ μέσον πυνθάνεσθαι τοῦ
 Ὀμήρου καθ' ἐν ἑκάστον, τὸν δ' Ὀμηρον ἀποκρίνασθαι (1). Φη-
 σιν οὖν Ἡσίοδος·

Υἱὲ Μέλητος Ὀμῆρε, θεῶν ἅπο μήδεα εἰδῶς,
 εἴπ' ἄγε μοι πάμπρωτα, τί φέρτατόν ἐστι βροτοῖσιν ;

Ὀμῆρος·

Ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον,
 φύντα δ' ὅπως ὤκιστα πύλας Ἀΐδαο περῆσαι (2).

Ἡσίοδος τὸ δεύτερον·

Εἴπ' ἄγε μοι καὶ τοῦτο, θεοῖς ἐπιείκελ' Ὀμῆρε,
 τί θνητοῖσιν ἄριστον ὀίεαι ἐν φρεσὶν εἶναι ;

Ὁ δέ·

Ὅππότ' ἂν εὐφροσύνη μὲν ἔχη κατὰ δῆμον ἅπαντα,
 δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ
 ἤμενοι ἐξείης, παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
 σίτου καὶ κρειῶν, μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος ἀφύσσων
 οἶνοχόος φορέησι καὶ ἐγγεῖη δεπᾶεσσι.
 Τοῦτό τί μοι κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶ εἶδεται εἶναι.

Ῥηθέντων δὲ τῶν ἐπῶν, οὕτω σφοδρῶς φασι θαυμάσθῃναι ὑπὸ
 τῶν Ἑλλήνων τὰ ἔπη, ὥστε χρυσοῦς αὐτοὺς στίχους προσαγο-

(1) Τοιοῦτοι οἱ ἀγχινοίαι ἀγῶνες δημοτικοὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι, ὅθεν καὶ ἐν πολλοῖς
 παραμυθίοις μνήμη αὐτῶν σώζεται (πρβλ. λ. χ. Σακελλάριον ἐν Γ' τῶν Κυπρια-
 κῶν σ. 151 κέ.).

(2) Μεταγχαλικωτάτη γνώμη, ἣτις παρὰ πολλοῖς φέρεται καὶ τοῦτο ἄνευ τοῦ
 ὀνόματος τοῦ ποιητοῦ (Ἀλκιδάμας ἐν Μουσείῳ, κατὰ Ἰωάννην τὸν Στοβαῖον
 Ἀνθολ. κεφ. 120, 4. Ἐπικούρος παρὰ Διογένηι Λαερτίῳ 10, 126. Διογενειανός
 Παροιμ. ἑκατ. 3, 4. τὸ πολλοῖς τῶν σοφῶν εἰρημένον: Ἀλεξίς Ἀπόσπ. 141,
 14 παρ' Ἀθηναίῳ 3, 123 f), τὴν δὲ γνώμην ἐξεφώνησεν, ὡς μυθολογοῦσιν, ὁ
 γέρων Σειληνός, ὑπὸ Μίδα τοῦ βασιλέως δεσμοθετός.

ρευθῆναι, καὶ ἔτι καὶ νῦν ἐν ταῖς κοιναῖς θυσίαις πρὸ τῶν δείπνων καὶ σπονδῶν προκατεύχεσθαι πάντας. Ὁ δ' Ἡσίοδος, ἀχθεσθεὶς ἐπὶ τῇ Ὀμήρου εὐημερίᾳ, ἐπὶ τὴν τῶν ἀπείρων ὥρμησεν ἐπερώτησιν καὶ φησι τοῦσδε τοὺς στίχους·

Μοῦσ', ἄγε μοι τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα,
τῶν μὲν μηδὲν ἄειδε, σὺ δ' ἄλλης μνησai αἰοιδῆς.

Ὁ δ' Ὀμηρος, βουλόμενος ἀκολουθῶς τὸ ἄπορον λῦσαι, φησὶν·

Οὐδέποτ' ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ (1) καναχήποδες ἵπποι
ἄρματα συντρίψουσιν, ἐρίζοντες περὶ νίκης.

Καλῶς δὲ καὶ ἐν τούτοις ἀπαντήσαντος, ἐπὶ τὰς ἀμφιβόλους γνώμας ὥρμησεν ὁ Ἡσίοδος, καὶ πλείονας στίχους λέγων ἡξίου καθ' ἕνα ἕκαστον συμφώνως ἀποκρίνασθαι τὸν Ὀμηρον. Ἔστιν οὖν ὁ μὲν πρῶτος Ἡσιόδου, ὁ δ' ἐξῆς Ὀμήρου, ἐνίοτε δὲ καὶ δύο στίχων τὴν ἐπερώτησιν ποιουμένου τοῦ Ἡσιόδου·

ΗΣΙΟΔΟΣ

Δείπνον ἔπειθ' εἴλοντο βοῶν κρέα καὶ χένας ἵππων

ΟΜΗΡΟΣ

ἔκλυον ἰδρώοντας, ἐπεὶ πτολέμοιο κορέσθην.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Καὶ Φρύγες, οἳ πάντων ἀνδρῶν ἐπὶ νηυσὶν ἄριστοι

ΟΜΗΡΟΣ

ἀνδράσι ληιστῆρσιν ἐπ' ἀκτῆς δόρπον ἐλέσθαι.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Χερσὶ βαλέων ἰοὺς οὐλῶν κατὰ φύλα γιγάντων

(1) Αἰνίττεται τὸν Διὸς τύμβον τὸν ἐν Κρήτῃ, ὃν οἱ ἄθεοι φιλόσοφοι διὰ στόματος ἔχοντες διετέλουν.

ΟΜΗΡΟΣ

Ἡρακλῆς ἀπέλυσεν ἀπ' ὤμων καμπύλα τόξα.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Οὗτος ἀνὴρ ἀνδρὸς τ' ἀγαθοῦ καὶ ἀνάλκιδός ἐστι

ΟΜΗΡΟΣ

μητρός, ἐπεὶ πόλεμος χαλεπὸς πάσῃσι γυναιξίν.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Ἢ τ' ἄρα σοὶ γε πατὴρ ἐμίγη καὶ πότνια μήτηρ

ΟΜΗΡΟΣ

σῶμα τόδε σπείροντε διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Αὐτὰρ ἐπεὶ δμῆθη γάμφῳ, Ἄρτεμις ἰοχέαιρα

ΟΜΗΡΟΣ

Καλλιστῶ κατέπεφνεν ἀπ' ἀργυρέοιο βιοῖο.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Ὡς οἱ μὲν δαίνυντο πανήμεροι, οὐδὲν ἔχοντες

ΟΜΗΡΟΣ

οἴκοθεν, ἀλλὰ παρεῖχεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Δεῖπνον δειπνήσαντες, ἐνὶ σποδῷ αἰθαλοέσση
σύλλεγον ὅστέα λευκὰ Διὸς κατατεθνηῶτος

ΟΜΗΡΟΣ

παιδὸς ὑπερθύμου Σαρπηδόνος ἀντιθέοιο.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Ἡμεῖς δ' ἄμ πεδίον Σιμοέντιον ἤμενοι οὕτως
ἴομεν ἐκ νηῶν ὁδὸν ἄμφ' ὤμοισιν ἔχοντες

ΟΜΗΡΟΣ

φάσγανα κωπήεντα καὶ αἰγανέας δολιχαύλους.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Δὴ τότε ἄριστῆες κοῦροι χεῖρεσσι θαλάσσης

ΟΜΗΡΟΣ

ἄσμενοι ἐσσυμένως τ' ἀποείρυσαν ὠκύαλον ναῦν.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Φεῦγον, ἐπεὶ γίγνωσκον ἀνέστιον ἢ δ' ἀθέμιστον,

ΟΜΗΡΟΣ

Κολχίδ' ἐπεὶ θ' ἴκοντο καὶ Αἰήτην βασιλῆα.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Αὐτὰρ ἐπεὶ σπεῖσάν τε καὶ ἔκπιον οἶδμα θαλάσσης

ΟΜΗΡΟΣ

πόντοπορεῖν ἤμελλον εὐσσέλμων ἐπὶ νηῶν.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Τοῖσιν δ' Ἀτρεΐδης μεγάλ' εὔχετο πᾶσιν ὀλέσθαι
μηδέ ποτ' ἐν πόντῳ, καὶ φωνήσας ἔπος ηὔδα·
ἐσθίετε, ὦ ξεῖνοι, καὶ πίνετε· μηδέ τις ὑμέων
οἴκαδε νοστήσειε φίλην ἐς πατρίδα γαίαν

ΟΜΗΡΟΣ

πημανθεῖς, ἀλλ' αὖτις ἀπήμονες οἴκαδ' ἴκοισθε.

Πρὸς πάντα δὲ τοῦ Ὀμήρου καλῶς ἀπαντήσαντος πάλιν φησὶν
ὁ Ἡσίοδος·

Τοῦτό τι δὴ μοι μῦθον εἰρομένῳ κατάλεξον,
πόσσοι ἄμ' Ἀτρεΐδῃσιν ἐς Ἴλιον ἦλθον Ἀχαιοί;

Ὁ δὲ διὰ λογιστικοῦ προβλήματος ἀποκρίνεται οὕτως·

Πεντήκοντ' ἦσαν πυρὸς ἐσχάραι, ἐν δὲ ἐκάστη
πεντήκοντ' ὀβελοί, περὶ δὲ κρέα πενήκοντα·
τρὶς δὲ τριηκόσιοι περὶ ἓν κρέας ἦσαν Ἀχαιοί.

(Τοῦτο δὲ εὐρίσκεται πληθος ἄπιστον· τῶν γὰρ ἐσχαρῶν οὐσῶν
πεντήκοντα, ὀβελίσκοι γίνονται πεντακόσιοι καὶ χιλιάδες β', κρεῶν
δὲ δεκαδύο μυριάδες, ε). Κατὰ πάντα δὴ τοῦ Ὀμήρου ὑπερτε-
ροῦντος, φθονῶν ὁ Ἡσίοδος ἀρχεται πάλιν·

Υἱὲ Μέλῃτος Ὀμηρ', εἴ περ τιμῶσί σε Μοῦσαι,
ὥς λόγος, ὑψίστοιο Διὸς μεγάλοιο θύγατρες,
λέξον, μέτρον ἐναρμόζων, ὃ τι δὴ θνητοῖσι
κάλλιστόν τε καὶ ἔχθιστον· ποθέω γὰρ ἀκοῦσαι.

Ὁ δὲ φησιν·

Ἡσίοδ', ἐκγονε Δίου, ἐκόντα με ταῦτα κελεύεις
εἰπεῖν· αὐτὰρ ἐγὼ μάλα τοι πρόφρων ἀγορεύσω.
Κάλλιστον μὲν τῶν ἀγαθῶν ἔσται μέτρον εἶναι
αὐτὸν ἑαυτῷ· τῶν δὲ κακῶν ἔχθιστον ἀπάντων
.
ἄλλο δὲ πᾶν, ὃ τι σφ' θυμῷ φίλον ἐστίν, ἐρώτα.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Πῶς ἂν ἄριστ' οἰκοῖντο πόλεις καὶ ἐν ἥθεσι ποίοις;

ΟΜΗΡΟΣ

Εἰ μὴ κερδαίνειν ἀπὸ τῶν αἰσχυρῶν ἐθέλοιεν,
οἱ δ' ἀγαθοὶ τιμῶντο, δίκη δ' ἀδίκοις ἐπέη.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Εὐχεσθαι δὲ θεοῖς, τί πάντων ἐστὶν ἄμεινον;

ΟΜΗΡΟΣ

Εὖνουν εἶναι ἐφ' ὅθ' χρόνον ἐς τὸν ἅπαντα.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Ἐν δ' ἐλαχίστῳ ἄριστον ἔχεις ὃ τι φύεται εἰπεῖν;

ΟΜΗΡΟΣ

Ὡς μὲν ἐμῇ γνώμῃ, φρένες ἐσθλαὶ σώμασιν ἀνδρῶν.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Ἡ δὲ δικαιοσύνη τε καὶ ἀνδρεία δύναται τί;

ΟΜΗΡΟΣ

Κοινὰς ὠφελίας ἰδίοις μόχθοις πορίζειν.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Τῆς σοφίης δὲ τί τέκμαρ ἐπ' ἀνθρώποισι πέφυκεν;

ΟΜΗΡΟΣ

Γιγνώσκειν τὰ παρόντ' ὀρθῶς, καιρῷ δ' ἅμ' ἐπεσθαι.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Πιστεῦσαι δὲ βροτοῖς ποῖον χρέος ἄξιόν ἐστιν;

ΟΜΗΡΟΣ

Οἷς αὐτὸς κίνδυνος ἐπὶ πραχθεῖσιν ἔπηται.

ΗΣΙΟΔΟΣ

Ἡ δ' εὐδαιμονία τί ποτ' ἀνθρώποισι καλεῖται;

ΟΜΗΡΟΣ

Λυπηθέντ' ἐλάχιστα θανεῖν ἡσθέντα τε πλείστα.

Ῥηθέντων δὲ καὶ τούτων, οἱ μὲν Ἕλληνες πάντες τὸν Ὅμηρον ἐκέλευον στεφανοῦν, ὁ δὲ βασιλεὺς Πανειδῆς ἐκέλευσεν ἕκαστον τὸ κάλλιστον ἐκ τῶν ἰδίων ποιημάτων εἰπεῖν. Ἡσίοδος οὖν ἔφη πρῶτος ("Ε. κ. Ἡ. 383-392).

Πληγῶν Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομένων
 ἄρχεσθ' ἀμήτου, ἄρότιό τε δυσομένων·
 αἱ δ' ἦτοι νύκτας τε καὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα
 κεκρύφαται, αὐτὶς δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
 φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
 Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος, οἷ τε θαλάσσης
 ἐγγύθι ναιετάουσ', οἷ τ' ἄγχεα βησσήεντα
 πόντου κυμαίνοντος ἀπόπροθι πίονα χῶρον
 ναίουσιν· γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοιωτεῖν,
 γυμνὸν τ' ἀμάειν, ὅτ' ἂν ὠρία πάντα πέλωνται.

Μεθ' οὖν Ὅμηρος (N 126-35. 339-44).

Ἀμφὶ δ' ἄρ' Αἴαντας δοιοὺς ἴσταντο φάλαγγες
 καρτεραί, ἃς οὔτ' ἂν κεν Ἄρης ὀνόσαιτο μετελθὼν
 οὔτε κ' Ἀθηναίη λαοσσόος. Οἱ γὰρ ἄριστοι
 κρινθέντες Τρῳάς τε καὶ Ἑκτορα δῖον ἔμιμον
 φράξαντες δόρυ δουρί, σάκος σάκει προθελύμνῃ·
 ἄσπις ἄρ' ἄσπιδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυιν, ἀνέρα δ' ἀνὴρ,
 ψαῦον δ' ἱππόκομοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι
 νευόντων· ὥς πυκνοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοισιν.
 Ἐφριξεν δὲ μάχη φθισίμβροτος ἐγχέϊσι
 μακροῆς, ἃς εἶχον ταμείχρους. Ὅσσε δ' ἄμερδεν
 αὐγὴ χαλκείη κορύθων ἄπο λαμπομένων
 θωρήκων τε νεοσμήκων σακείων τε φαεινῶν
 ἐρχομένων ἄμυδις. Μάλα κεν θρασυκάρδιος εἶη,
 ὅς τότε γηθήσειε ἰδὼν πόνον οὐδ' ἀκῆχοιτο.

Θαυμάσαντες δὲ καὶ ἐν τούτῳ τὸν Ὅμηρον οἱ Ἕλληνες ἐπήνουν, ὥς παρὰ τὸ προσῆκον γεγονότων τῶν ἐπῶν, καὶ ἐκέλευον διδόναι τὴν νίκην. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Ἡσίοδον ἐστεφάνωσεν, εἰπὼν

δίκαιον εἶναι τὸν ἐπὶ γεωργίαν καὶ εἰρήνην προκαλούμενον νικᾶν, οὐ τὸν πολέμους καὶ σφαγὰς διεξιόντα. Τῆς μὲν οὖν νίκης οὕτω φασι τυχεῖν τὸν Ἡσίοδον καὶ λαβόντα τρίποδα χαλκοῦν ἀναθεῖναι ταῖς Μούσαις ἐπιγράφαντα (1).

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκεν,
ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῶν Ὀμηρον.

ΚΕΦ. 5'. Τοῦ δ' ἄγωνος διαλυθέντος διέπλευσεν ὁ Ἡσίοδος εἰς Δελφοὺς χρησόμενος καὶ τῆς νίκης ἀπαρχὰς τῷ θεῷ ἀναθήσων. Προσερχομένου δ' αὐτοῦ τῷ νηφ, ἐνθεον γενομένην τὴν προφῆτιν φασιν εἰπεῖν·

Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
Ἡσίοδος Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτησι·
τοῦ δ' ἦτοι κλέος ἔσται, ὅσον τ' ἐπικίδναται ἡώς,
ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο Νεμείου κάλλιμον ἄλσος·
κείθι δέ τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἔστί.

Ὁ δ' Ἡσίοδος, ἀκούσας τοῦ χρησμοῦ, τῆς Πελοποννήσου μὲν ἀνεχώρει, νομίσας τὴν ἐκεῖ Νεμέαν τὸν θεὸν λέγειν, εἰς δ' Οἰνόνην τῆς Λοκρίδος ἐλθὼν καταλύει παρ' Ἀμφιφάνει καὶ Γανύκτορι, τοῖς Φηγέως παισίν, ἀγνοήσας τὸ μαντεῖον. Ὁ γὰρ τόπος οὗτος ἅπας ἐκαλεῖτο Διὸς Νεμείου ἱερόν. Διατριβῆς δ' αὐτῷ πλείονος γενομένης ἐν τοῖς Οἰνοεῦσιν, ὑπονοήσαντες οἱ νεανίσκοι τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν μοιχεύειν τὸν Ἡσίοδον ἀποκτείναντες εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Λοκρίδος πέλαγος κατεπόντισαν. Τοῦ δὲ νεκροῦ τριταίου πρὸς τὴν γῆν ὑπὸ δελφίνων προσενεχθέντος, ἐορτῆς τινος ἐπιχωρίου παρ' αὐτοῖς οὔσης Ἀριαδνεῖας (2), πάντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἔδραμον καὶ τὸ σῶμα γνωρίσαντες ἐκεῖνο μὲν

(1) Τὸ αὐτὸ ἐπίγραμμα Γέλλιος (3, 11) ἤρρε παρὰ Βάρρωνι τῷ Ῥωμαίῳ, παραδεδόται δὲ καὶ ἐν τῷ Πρόκλου ὀνομαζομένῳ «Βίῳ Ὀμήρου» καὶ Ἀνθολογ. 7, 53. Ὅτι δὲ οὐ μόνον νοθεύεται, ἀλλ' οὐδὲ ἐνεγέγραπτο εἰς ἐκείνον τὸν Ἑλικωνιον τρίποδα ὑπὸ τοῦ νοθεύσαντος, καταφαίνεται ἐκ τῆς Πausanias (9, 3, 31) σιωπῆς. Πρβλ. καὶ ἂ ἐν τῷ κριτικῷ παραρτήματι πρὸς Ἑ. κ. Ἡ. 657 σημειούμεθα.

(2) Ὁ περὶ τὰ συναξάρια δεινὸς παραβάλοι ἂν τὴν ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀναφορὰν τοῦ μαρτυρήσαντος Λουκιανοῦ.

πενθήσαντες ἔθαψαν, τοὺς δὲ φονεῖς ἀνεζήτουν. Οἱ δὲ φοβηθέν-
τες τὴν τῶν πολιτῶν ὀργήν, κατασπάσαντες ἀλειτουργὸν σκάφος,
διέπλευσαν εἰς Κρήτην· οὗς κατὰ μέσον τὸν πλοῦν ὁ Ζεὺς κε-
ραυνώσας κατεπόντωσεν, ὥς φησιν Ἀλκιδάμας ἐν Μουσεῖῳ. Ἐρα-
τοσθένης δὲ φησιν ἐν Ἡσιόδῳ, Κτίμενον καὶ Ἀντιφον τοὺς Γα-
νύκτορος ἐπὶ τῇ προειρημένῃ αἰτίᾳ αὐτὸν ἀνελόντας (1) σφαγια-
σθῆναι θεοῖς ξενίοις ὑπ' Εὐρυκλέους τοῦ μάντεως. Τὴν μέντοι παρ-
θένον, τὴν ἀδελφὴν τῶν προειρημένων, μετὰ τὴν φθοράν ἑαυτὴν
ἀναρτῆσαι, φθαρῆναι δ' ὑπὸ τινος ξένου συνόδου τοῦ Ἡσιόδου,
Δημωνίδου ὄνομα· ὃν καὶ ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τῶν αὐτῶν φησιν.
Ὑστερον δ' Ὀρχομένιοι κατὰ χρησμὸν μετενέγκαντες αὐτὸν
παρ' αὐτοῖς ἔθαψαν καὶ ἐπέγραψαν ἐπὶ τῷ τάφῳ·

Ἄσκηρ μὲν πατρίς πολυλήιος, ἀλλὰ θανόντος
ὅστέα πλήξιππος γῇ Μινυᾶς κατέχει
Ἡσιόδου, τοῦ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστίν
ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασιάνῳ σοφίης.

Καὶ περὶ μὲν Ἡσιόδου τοσαῦτα.

ΚΕΦ. Ζ'. Ὁ δ' Ὀμηρος, ἀποτυχὼν τῆς νίκης, περιερχόμενος
ἔλεγε τὰ ποιήματα, πρῶτον μὲν τὴν Θηβαΐδα, ἔπη ζ, ἥς ἡ ἀρχή·

Ἄργος ἄειδε, θεά, πολυδίψιον, ἔνθεν ἀνακτεῖ·

εἶτα Ἐπιγόνους, ἔπη ζ, ὧν ἡ ἀρχή·

Νῦν αὖθ' ὀπλοτέρων ἀνδρῶν ἀρχώμεθα, Μοῦσαι.

(Φασὶ γὰρ τινες καὶ ταῦτα Ὀμήρου εἶναι). Ἀκούσαντες δὲ τῶν
ἐπῶν οἱ Μίδου τοῦ βασιλέως παῖδες, Ξάνθος καὶ Γόργος, παρα-
καλοῦσιν αὐτὸν ἐπιγράμμα ποιῆσαι ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πατρὸς
αὐτῶν, ἐφ' οὗ ἦν παρθένος χαλκῇ, τοῦ Μίδου θάνατον οἰκτιζο-
μένη. Καὶ ποιεῖ οὕτως·

(1) Ὁ αὐτὸς Ἐρατοσθένης τὸν Ἡσιόδου κύνα εἰσῆγαγε κατελέγχοντα ὕλακῃ
τοὺς φονεῖς (Πολυδεῦκ. Ὀνομαστ. 5, 42), εἰς ὃπερ ἀνήκει ἴσως τὸ εἰς Νικάνδρου
Θηριακ. 400 σχόλιον· «Ἐρατοσθένης ἐν Ἀντερινύ· περὶ κυνός, λέγων εἶπεν· Ἰν-
γῆς δ' ὡς παῦρον ἐπέκλυσεν».

Χαλιῇ παρθένος εἰμί, Μίδου δ' ἐπὶ σήματος ἤμαι.
 "Εστ', ἂν ὕδωρ τε νάη καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλη
 καὶ ποταμοὶ πλήθωσι, περικλύζῃ δὲ θάλασσα,
 ἡέλιός τ' ἀνιῶν φαίνῃ λαμπρά τε σελήνη,
 αὐτοῦ τῇδε μένουσα πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ
 σημανέω παριοῦσι, Μίδης ὅτι τῇδε τέθαπται.

Λαβὼν δὲ παρ' αὐτῶν φίλην ἀργυρᾶν, ἀνατίθησιν ἐν Δελφοῖς τῷ
 'Απόλλωνι ἐπιγράψας·

Φαίβε ἀναξ, δῶρόν τοι "Ομηρος καλὸν ἔδωκα
 σῆσιν ἐπιφροσύναις· σὺ δέ μοι κλέος αἰὲν ὀπάζεις.

Μετὰ δὲ ταῦτα ποιεῖ τὴν 'Οδύσσειαν, ἔπη Μ,β, πεπονηκῶς ἤδη
 τὴν 'Ιλιάδα ἐπὼν Μ,εφ'. Παραγενόμενος δ' ἐκείθεν εἰς Ἀθήνας,
 αὐτὸν ξενισθῆναί φασι παρὰ Μέδοντι τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀθηναίων.
 'Εν δὲ τῷ βουλευτηρίῳ ψύχους ὄντος καὶ πυρὸς καιομένου, σχε-
 διάσαι λέγεται τούσδε τοὺς στίχους·

'Ανδρὸς μὲν στέφανοι παῖδες, πύργοι δὲ πόληος,
 ἵπποι δ' αὖ πεδίου κόσμος, νῆες δὲ θαλάσσης,
 χρήματα δ' οἶκον ἀέξει· ἀτὰρ γεραροὶ βασιλῆες
 λαοῖς, εἰν ἀγορῇσι καθήμενοι, εἰσοράσθαι.
 Αἰθομένου δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ιδέσθαι
 ἤματι χειμερίῳ, ὅποτ' ἂν νείφῃσι Κρονίων.

'Εκείθεν δὲ παραγενόμενος εἰς Κόρινθον, ἐρραψώδει τὰ ποιήματα.
 Τιμηθεὶς δὲ μεγάλως παραγίνεται εἰς Ἄργος καὶ λέγει ἐκ τῆς
 'Ιλιάδος τὰ ἔπη τὰδε (B, 559-571)·

Οἱ δ' Ἄργος τ' εἶχον Τίρυνθά τε τειχιόεσσαν
 'Ερμιόνην τ' Ἀσίνην τε, βαθὺν κατὰ κόλπον ἐχούσας,
 Τροιζῆν' Ἠϊόνας τε καὶ ἀμπελόεντ' Ἐπίδauρον,
 νῆσόν τ' Αἶγιναν Μάσητά τε, κοῦροι Ἀχαιῶν,
 τῶν αὖθ' ἡγεμόνευε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης
 Τυδείδης, οὐ πατὴρ ἐχὼν μένος Οἰνείδαο,

καὶ Σθένελος Καπανῆος ἀγακλειτοῦ φίλος υἱός.
 Τοῖσι δ' ἄμ' Εὐρύπυλος τρίτατος κίε, ἰσόθεος φώς.
 Μηκιστέος υἱὸς Ταλαϊονίδαο ἄνακτος.
 Ἐκ πάντων δ' ἤγειτο βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης.
 Τοῖσι δ' ἄμ' ὀδῶκοντα μέλαιναί νῆες ἔποντο·
 ἐν δ' ἄνδρες πολέμοιο δαήμενες ἐστιχόωντο
 Ἀργεῖοι λινοθώρηκες, κέντρα πτολέμοιο.

Τῶν δ' Ἀργείων οἱ προεστηκότες, ὑπερβολῇ χαρέντες ἐπὶ τῷ ἐγκωμιάζεσθαι τὸ γένος αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐνδοξοτάτου τῶν ποιητῶν, αὐτὸν μὲν πολυτελέσι δωρεαῖς ἐτίμησαν, εἰκόνα δὲ χαλκῇν ἀναστήσαντες ἐψηφίσαντο θυσίαν ἐπιτελεῖν Ὀμήρῳ καθ' ἡμέραν καὶ κατὰ μῆνα καὶ κατ' ἐνιαυτὸν καὶ ἄλλην θυσίαν πενταετηρίδα εἰς Χίον ἀποστέλλειν. Ἐπιγράφουσι δ' ἐπὶ τῆς εἰκόνης αὐτοῦ·

Θεὸς Ὀμηρος ὃδ' ἐστίν, ὃς Ἑλλάδα τὴν μεγαλαύχην
 πᾶσαν ἐκόσμησεν καλλιεπεῖ σοφίῃ,
 ἔξοχα δ' Ἀργεῖους, οἳ τὴν θεοτειχέα Τροίην
 ἤρειψαν ποινὴν ἡϊκόμου Ἑλένης.
 Οὐ χάριν ἔστησεν δῆμος μεγαλόπτολις αὐτὸν
 ἐνθάδε καὶ τιμαῖς ἀμφέπει ἀθανάτων.

Ἐνδιατρίψας δὲ τῇ πόλει χρόνον τινὰ διέπλευσεν εἰς Δῆλον εἰς τὴν πανηγυριν. Καὶ σταθεὶς ἐπὶ τὸν κεράτινον βωμὸν λέγει ὕμνον εἰς Ἀπόλλωνα, οὗ ἡ ἀρχή·

Μνήσομαι οὐδὲ λάθωμαι Ἀπόλλωνος ἐκέτοιο.

Ῥηθέντος δὲ τοῦ ὕμνου οἱ μὲν Ἴωνες πολίτην αὐτὸν κοινὸν ἐποίησαντο, Δῆλιοι δὲ γράψαντες τὰ ἔπη εἰς λεύκωμα ἀνέθηκαν ἐν τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ. Τῆς δὲ πανηγύρεως λυθείσης, ὁ ποιητὴς εἰς Ἴον ἐπλευσε πρὸς Κρεώρυλον κακεῖ χρόνον διέτριβε, πρεσβύτης ὢν ἤδη. Ἐπὶ δὲ τῆς θαλάσσης καθήμενος, παίδων τινῶν ἀφ' ἀλείας ἐρχομένων, ὥς φασι, πυθόμενος·

Ἄνδρες, ἀπ' Ἀρκαδίας θηρήτορες, ἡ ῥ' ἐχόμεν τι;

εἰπόντων δ' ἐκείνων·

“Ὅσσ' ἔλομεν λιπόμεσθ', ὅσα δ' οὐχ ἔλομεν φερόμεσθα,

οὐ νοήσας τὸ λεχθέν, ἤρετο αὐτοὺς ὅ τι λέγοιεν. Οἱ δὲ φασιν ἐν ἀλείχ μὲν ἀγρεῦσαι μηδέν, ἐφθειρίσθαι δέ, καὶ τῶν φθειρῶν, οὓς ἔλαβον, καταλιπεῖν, οὓς δ' οὐκ ἔλαβον ἐν τοῖς ἱματίοις φέρειν. Ἀναμνησθεὶς δὲ τοῦ μαντείου, ὅτι τὸ τέλος αὐτοῦ ἦκοι τοῦ βίου, ποιῇ τὸ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἐπίγραμμα. Ἀναχωρῶν δ' ἐκείθεν, ὄντος πηλοῦ, ὀλισθῶν καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν πλευράν, τριταῖος, ὥς φασι, τελευτᾷ· καὶ ἐτάφη ἐν Ἰφ. Ἔστι δὲ τὸ ἐπίγραμμα τόδε·

Ἐνθάδε τὴν ἱερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα καλύπτει,
ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα, θεῖον Ὀμηρον.

Οἱ μὲν οὖν Βοιωτοί, ἀγαλλιαζόμενοι ἐπὶ τῇ τοῦ πολίτου περιδοξίᾳ, τῇ εἰρημένῃ ἱστορίᾳ σφοδρῶς ἠναντιώθησαν· Πλούταρχος γάρ ὁ Χαιρωνεὺς ἢ ἄλλος τις Βοιωτὸς ἐν τῷ τῶν Ἑπτὰ σοφῶν Συμποσίῳ (κεφ. 10) ἀντιστροφὴν τοῦ μυθολογήματος ἐποίησατο, γράφων τὰ ἐπόμενα :

« Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Περίανδρος· Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς παλαιοῖς Ἕλλησιν ἔθος ἦν, ὧς Κλεόδημε, τοιαύτας ἀλλήλοις ἀπορίας προβάλλειν. Ἀκούομεν γάρ, ὅτι καὶ πρὸς τὰς Ἀμφιδάμαντος ταφὰς εἰς Χαλκίδα τῶν τότε σοφῶν οἱ δοκιμώτατοι ποιηταὶ συνῆλθον· ἦν δὲ ὁ Ἀμφιδάμας ἀνὴρ πολιτικὸς καὶ πολλὰ πράγματα παρασχὼν Ἐρετρεῦσιν ἐν ταῖς περὶ Ληλάντου μάχαις ἔπεσεν· ἐπεὶ δὲ τὰ παρσκευασμένα τοῖς ποιηταῖς ἔπη χαλεπὴν καὶ δύσκολον ἐποίει τὴν κρίσιν διὰ τὸ ἐφάμιλλον, ἢ τε δόξα τῶν ἀγωνιστῶν, Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου, πολλὴν ἀπορίαν μετὰ αἰδοῦς τοῖς

κρίνουσι παρείχεν, ἐτράποντο πρὸς τοιαύτας ἐρωτήσεις καὶ πρου-
βάλομεν, ὥς φησι Λέσχης (1).

Μοῦσα, μοι ἔννεπ' ἐκείνα, τὰ μὴτ' ἐγένοντο πάροιθεν
μὴτ' ἔσται μετόπισθεν.

Ἀπεκρίνατο δὲ Ἡσίοδος ἐκ τοῦ παρτυχόντος.

Ἄλλ' ὅταν ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι
ἄρματα συντρίψωμεν ἐπειγόμενοι περὶ νίκης,

Καὶ διὰ τοῦτο λέγεται μάλιστα θαυμασθεὶς τοῦ τρίποδος τυχεῖν ».

Καθὼς τινες εἰς τὸν 657 στίχον τὸ Ὀμήρου ὄνομα ῥητῶς
εἰσέβαλον, παραποιοῦντες « ὕμνῳ νικήσαντ' ἐν Χαλκιδί θειὸν
Ὀμηρον », κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ποίημα, ἄγνωστον τί Ψευ-
δηςιοδεῖον περιεῖχεν ὁμοιότροπον ἔκβασιν, ἐξ ἧστινος Φιλόχορος
ὁ Ἀθηδιογράφος ἀπέσπασε τούσδε τοὺς στίχους (Σχόλ. εἰς Πινδ.
Νεμ. 2, 1. Πρβλ. Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. σ. 6, 14).

« Ἐν Δήλῳ τότε ΠΡΩΤΟΝ ἐγὼ καὶ Ὀμηρος ἀοιδοὶ
μέλπομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδήν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ ».

Περίεργον ὅτι καὶ ἐνταῦθα στοχάζεσθαι ἔξεστι πόθεν προῆλθε
τὸ πλάσμα. Τῆς ἐν τοῖς χειρογράφοις τῶν Ὀμηρικῶν ὄνομα-
ζομένων Ὑμνων συλλογῆς ἄρχουσι δύο εἰς Ἀπόλλωνα ὕμνοι
(ὑπὸ τῶν ἀπογραφέων διὰ τὴν τῆς ὑποθέσεως ὁμοιότητα εἰς ἓν
σῶμα συναφθέντες), ὧν ὁ μὲν πρῶτος, ὡς ῥητῶς λέγει ὁ ποιητής,
ἔργον τυφλοῦ ἀοιδοῦ Χίου καὶ ἐπὶ τῇ ἐν Δήλῳ πανηγύρει τῶν Ἰώ-
νων ἀγωνιστικῶς ἐξεφωνήθη, τὸ δὲ δεύτερον ἀριδῆλως πεποίη-
ται ὑπ' ἀνδρὸς τῶν Βοιωτικῶν ἐμπείρῳ. Τούτοις προστίθεμεν
ὅτι ἐξ ἐκείνου τοῦ χωρίου ὁμοῦ τῷ τῆς Θεοῦ. 30 στίχῳ γραμ-
ματικὸς τις, Νικοκλῆς τὸ ὄνομα, συνεπέρανεν ὅτι Ἡσίοδος γέ-
γονεν ὁ πρῶτος ῥάψωδός (Σχόλ. Πινδ. Νεμ. 2, 1).

(1) Ἀναφέρεται ἄρα διαθεσικῶς ἅριν εἰς αὐτότην τινά, μᾶλλον δὲ εἰς ἓνα
τῶν κριτῶν αὐτῶν.

Καὶ ἄλλοι παρέβλαστον μῦθοι ἀγωνιστικοί! Ἐπειδὴ γὰρ τὰς πλείστας ἐποποιίας οἱ μὲν τούτῳ προσένειμαν τῷ ποιητῇ, οἱ δὲ ἐκείνῳ, οἱ δὲ οὐδενί, καὶ ὁ «Αἰγίμιος», ὥσπερ δείξομεν, οὐχ ὑφ' ἀπάντων Ἡσιόδους ἐνομιζέτο, ἀλλ' ἦσαν οἱ Κέρκωπά τινα προέκρινον, ὅθεν καὶ οὗτοι οἱ δύο ἀγωνίσασθαι λέγονται (Διογένης. Λαέρτ. 2, 46).

Ἐν βραχεὶ λόγῳ ἄλλων τε πλείστων ποιητῶν καὶ συγγραφέων καὶ Ἡσιόδου βίον καὶ ἔργα ἐξέθηκε Σουίδας ὁ περὶ ὀκτακόσια ἔτη πρὸ ἡμῶν γεγονώς λεξικογράφος· παροργίζει δὲ ἡμᾶς τοὺς φιλολόγους, ἐπειδὴ ὀκνηρότερον τὸν πίνακα τῶν ψευδεπιγράφων ποιημάτων συνέκοψεν.

« Ἡσιόδος Κυμαῖος, νέος δὲ κομισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς Δίου καὶ μητρὸς Πυκμιῆδης ἐν Ἀσκρῇ τῆς Βοιωτίας. Γενεαλογεῖται δὲ εἰναὶ τοῦ Δίου τοῦ Ἀπέλλιδος τοῦ Μελανώπου, ὃν φασὶν τινες τοῦ Ὀμήρου προπάτορος εἶναι πάππον, ὡς ἀνεψιαδοῦν εἶναι Ἡσιόδου τὸν Ὀμηρον, ἐκότερον δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντος κατάγεσθαι. Ποιήματα δὲ αὐτοῦ ταῦτα· Θεογονία, Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Ἀσπίς, Γυναικῶν ἡρώων κατὰ λόγος ἐν βιβλίοις ε', Ἐπικῆδεις εἰς Βάτραχόν τινα ἐρώμενον αὐτοῦ, Περί τῶν Ἰδαίων Δακτύλων καὶ ἄλλα πολλά. Ἐτελεύτησε δὲ ἐπιξενωθείς παρ' Ἀντίφῳ καὶ Κτιμένῳ, οἱ νύκτωρ δόξαντες ἀναιρεῖν φθορέα ἀδελφῆς αὐτῶν ἀνείλον τὸν Ἡσιόδον ἄκοντες. Ἦν δὲ Ὀμηρος κατὰ τινας πρεσβύτερος, κατὰ δὲ ἄλλους σύγχρονος (Πορφύριος (1) καὶ ἄλλοι πλείστοι νεώτεροι ῥ' ἐνιχυτοῖς ὀρίζουσιν, ὡς λβ' μόνους ἐνιχυτοὺς προτερεῖν τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος) ».

Ταύταις ταῖς ὀλοτελέσει βιογραφίαις συναρτῶμεν ὅσα οἱ παλαιότεροι συγγραφεῖς σπουδαίως παρέδωκαν.

Πλούταρχος ἐν τῷ Πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα
κεφ. 13 § 10:

Ταῦτα δὲ καὶ τὸν Ἡσιόδου κύνα τοῦ σοφοῦ δρᾶσαι λέγουσι,

(1) Ὁ περιώνυμος καθηγητὴς τῆς Νεοπλατωνικῆς σχολῆς, ὃς συνέγραψε τὴν ἱστορίαν τῆς παλαιᾶς φιλοσοφίας· ταύτης δὲ ἔδοξαν θεμελιωταὶ Ὀμηρος καὶ Ἡσιόδος.

τοὺς Γανύκτορος ἐξελέγξαντα τοῦ Ναυπακτίου παῖδας, ὅφ' ὧν
ὁ Ἡσίοδος ἀπέκτεινεν.

Αὐτόθι κεφ. 36 § 7 :

Ἡσιόδου δὲ κατὰ καιρὸν αὐτὸς ἡμᾶς, ὦ φίλος, ἀνέμνησας,
ἀτὰρ οὐ τέλος ἔκειο μύθων· ἔδει τὸν κύνα αἰτησάμενον (;) μὴ
παρალიπεῖν τοὺς δελφίνας.

Πλούταρχος (;)

ἐν τῷ τῶν Ἑπτὰ σοφῶν Συμποσίῳ κεφ. 19 :

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ Διόκλεις, ἐγγὺς θεῶν ἔστω καὶ ὑπὲρ
ἡμᾶς· ἀνθρώπινον δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς τὸ τοῦ Ἡσιόδου πάθος·
ἀκήκοας γὰρ ἔσως τὸν λόγον. Οὐκ ἔγωγε, εἶπον. Ἀλλὰ μὴν
ἄξιον πυθέσθαι. Μιλησίου (1) γάρ, ὡς ἔοικεν, ἀνδρὸς, ὃ ξενίας
ἐκοινώνει Ἡσίοδος καὶ διαίτης ἐν Λοκροῖς, τῇ τοῦ ξένου θυγα-
τρὶ κρύφα συγγενομένου καὶ φωραθέντος, ὑποψίαν ἔσχεν, ὡς γνοὺς
ἀπ' ἀρχῆς καὶ συνεπικρύψας τὸ ἀδίκημα, μηδεὶν ὧν αἴτιος,
ὀργῆς δὲ καιρῷ καὶ διαβολῇ περιπεσὼν ἀδίκως. Ἀπέκτειναν γὰρ
αὐτὸν οἱ τῆς παιδίσκης ἀδελφοὶ περὶ τὸ Λοκρικὸν Νέμειον ἐνε-
δρεύσαντες καὶ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀκόλουθον, ὃ Τρώϊλος ἦν ὄνομα.
Τῶν δὲ σωμάτων εἰς τὴν θάλασσαν ὠσθέντων, τὸ μὲν τοῦ Τρωί-
λου εἰς τὸν Δάφνον ποταμὸν ἔξω φερόμενον, ἐπεσχέθη περικλύ-
στω χοιράδι μικρὸν ὑπὲρ τὴν θάλασσαν ἀνεχούσῃ· καὶ μέχρι νῦν
Τρώϊλος ἢ χοιρὰς καλεῖται· τοῦ δὲ Ἡσιόδου τὸν νεκρὸν εὐθύς
ἀπὸ γῆς ὑπολαβοῦσα δελφίνων ἀγέλη πρὸς τὸ Ῥίον ἐκόμιζε καὶ
τὴν Μολοκρίαν. Ἐτύγχανε δὲ Λοκροῖς ἢ τῶν Ῥείων καθεστῶσα
θυσία καὶ πανήγυρις, ἣν ἄγουσιν ἔτι νῦν ἐπιφανῶς περὶ τὸν τόπον
ἐκεῖνον. Ὡς δὲ ὦρθη προσφερόμενον τὸ σῶμα, θαυμάσαντες, ὡς
εἰκός, ἐπὶ τὴν ἀκτὴν κατέδραμον καὶ γνωρίσαντες ἔτι πρόσφατον
τὸν νεκρὸν, ἅπαντα δεύτερα τοῦ ζητεῖν τὸν φόνον ἐποιοῦντο, διὰ
τὴν δόξαν τοῦ Ἡσιόδου. Καὶ τοῦτο μὲν ταχέως ἔπραξαν, εὐ-
ρόντες τοὺς φονεῖς· αὐτοὺς τε γὰρ κατεπόντισαν ζῶντας καὶ τὴν
οἰκίαν κατέσκαψαν. Ἐτάφη δὲ ὁ Ἡσίοδος πρὸς τῷ Νεμείῳ· τὸν
δὲ τάφον οἱ πολλοὶ τῶν ξένων οὐκ ἴσασιν, ἀλλ' ἀποκέκρυπται.

(1) Μιλήσιον αὐτὸν ἀποκαλεῖ, διότι οἱ Ἴωνες ἀδραδίαιτοι καὶ ἀκόλαστοι ἦσαν.

ζητούμενος ὑπ' Ὀρχομενίων, ὥς φασι, βουλομένων κατὰ χρησμὸν ἀνελεῖσθαι τὰ λείψανα καὶ θάψαι παρ' αὐτοῖς.

Παυσανίας Θ', 31, 6(5):

Ἐναντία δὲ καὶ ἐς τοῦ Ἡσιόδου τὴν τελευταίαν ἐστὶν εἰρημένα· ὅτι μὲν γὰρ οἱ παῖδες τοῦ Γανύκτορος Κτίμενος καὶ Ἀντίφος ἔφυγον ἐς Μολοκρίαν ἐκ Ναυπάκτου διὰ τοῦ Ἡσιόδου τὸν φόνον καὶ αὐτόθι ἀσεβήσασιν εἰς Ποσειδῶνα ἐγένετο τῇ Μολοκρίᾳ σφίσιν ἡ δίκη, τὰδε μὲν οἱ πάντες κατὰ ταυτὰ εἰρήκασιν· τὴν δὲ ἀδελφὴν τῶν νεανίσκων οἱ μὲν ἄλλου τοῦ φασιν αἰσχύναντος Ἡσιόδον λαβεῖν οὐκ ἀληθῆ τὴν τοῦ ἀδικήματος δόξαν, οἱ δὲ ἐκείνου γενέσθαι τὸ ἔργον.

Ὁ αὐτὸς Θ', 38, 3:

Τάφοι δὲ (ἐν Ὀρχομενῷ) Μινύου τε καὶ Ἡσιόδου· καταδέξασθαι δὲ φασιν οὕτω τοῦ Ἡσιόδου τὰ ὅσ' αἶ. Νόσου μεταλαμβανούσης λοιμώδους καὶ ἀνθρώπους καὶ τὰ βοσκήματα, ἀποστέλλουσι θεωροὺς παρὰ τὸν θεόν· τούτοις δ' ἀποκρίνασθαι λέγουσι τὴν Πυθίαν, Ἡσιόδου τὰ ὅσ' αἶ ἐκ τῆς Ναυπακτίας ἀγαγοῦσιν ἐς τὴν Ὀρχομενίαν, ἄλλο δὲ εἶναι σφίσιν οὐδὲν ἴαμα· τότε δὲ ἐπερίεσθαι δεύτερα ὅπου τῆς Ναυπακτίας αὐτὰ ἐξευρήσουσι, καὶ αὖθις τὴν Πυθίαν εἰπεῖν ὥς μνηῦσαι κορώνῃ σφίσιν (1). 4. Οὕτως τοῖς θεοπρόποις, ἀποβάσιν ἐς τὴν γῆν, πέτραν τε οὐ πόρρω τῆς ὁδοῦ καὶ τὴν ὄρνιθα ἐπὶ τῇ πέτρᾳ φασὶν ὀφθῆναι· καὶ τοῦ Ἡσιόδου τε τὰ ὅσ' αἶ εὖρον ἐν χηραμῷ τῆς πέτρας καὶ ἐλεγεία ἐπὶ τῷ μνήματι ἐπιγέγραπται·

Ἀσκη μὲν πατρίς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος
ὅσ' αἶα πληξίππων γῇ Μινυῶν κατέχει
Ἡσιόδου, τοῦ πλείστον ἐν Ἑλλάδι κῆδος ὀρεῖται
ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

Πρόκλος εἰς Ἔ. κ. Ἡ. 631:

Ἀοίκητον δὲ αὐτὸ (τὸ πολίχνην, τὴν Ἀσκραν) ὁ Πλούταρχος (1) πρὸς τοῦτο τὸ ἱστορῆμα ἀποβλέπει Λουκιανὸς ἐν Περεγρίνου θανάτῳ (41).

χος ιστορεῖ καὶ τότε εἶναι, Θεσπιδέων ἀνελόντων τοὺς οἰκοῦντας,
 Ὀρχομενίων δὲ τοὺς σωθέντας δεξαμένων. Ὅθεν καὶ τὸν θεὸν
 Ὀρχομενίαις προστάξει τὰ Ἡσιόδου λείψανα λαβεῖν καὶ θάψαι
 παρ' αὐτοῖς, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης φησὶ γράφων τὴν Ὀρχομε-
 νίων Πολιτείαν.

Ἀνθολογ. Θ', ἐπίγρ. 64 Ἀσκληπιοῦ, οἱ δὲ Ἀρχίου :

Αὐταὶ ποιμαίνοντα μεσαμβρινὰ μῆλ' αἰ Μοῦσαι
 ἔδρακον ἐν κρῖνασι οὖρεσιν, Ἡσίοδε,
 καὶ σοὶ καλλιπέτηλον ἐρυσσάμεναι περὶ πᾶσαι
 ὠρεῖαν δάφνης ἱερὸν ἀκρέμονα,
 δῶκαν δὲ κρένας Ἑλικωνίδος ἐνθεον ὕδωρ,
 τὸ πτανοῦ πώλου (1) πρόσθεν ἔκοψεν ὄνου,
 οὐ σὺ κορεσσάμενος μακάρων γένος, ἔργα τε μολπαῖς
 καὶ γένος ἀρχαίων ἔγραφες ἡμιθέων.

Ἀνθολογ. Ζ', ἐπίγρ. 52 Δημοῦργου :

Ἑλλάδος εὐρυχόρου στέφανον καὶ κόσμον ἀοιδῆς,
 Ἀσκραῖον γενεήν, Ἡσίοδον κατέχω.

Ἀνθολογ. Ζ', ἐπίγρ. 5 Ἀλκαίου (τοῦ νεωτέρου) :

Λοκρίδος ἐν νέμει σκιερῷ νέκυν Ἡσιόδοιο
 Νύμφαι κρηνιάδων λοῦσαν ἀπὸ σφετέρων,
 καὶ τάφον ὑψώσαντο· γάλακτι δὲ ποιμένες αἰγῶν
 ἔρραναν, ξανθῷ μαζάμενοι μέλιτι·
 τοίην γὰρ καὶ γῆρυν ἀπέπνεεν ἐννέα Μουσέων
 ὁ πρέσβυς καθαρῶν γευσάμενος λιβάδων.

Τὸ τίμιον ἐπίθετον τοῦ γέροντος παρὰ τῶν Ἀλεξανδρέων
 ὀνομαζομένων ποιητῶν παρέλαβον οἱ Ῥωμαῖοι (ὡς Ὁβίδιος·
 Agricolaë Musa senis), οἵπερ αὐτὸ παρεννόησαν ὡς Ἡσίοδος
 οὐ κατέστη ποιητῆς εἰ μὴ γηράσκας (Ἴδε τὸν ἄγιον Ἰερώνυμον

(1) Τοῦ Πηγᾶσου· ἴδε τὸ εἰς Θ. 3 σχόλιον.

ἐπιστ. 52, 3). Ἀλλ' ὅμως τῇ ἀληθείᾳ ἐκείνο ὥρμησεν ἐκ τοῦ προοιμιαζομένου «Ἡσιοδείου γήρως», ὅπερ ἔλεγον ἐπὶ τῶν ὑπεργήρων (Παράρτημα Παροιμιῶν 4, 92 ἐκδ. τῶν Γοιτιγγέων Α', σ. 456, Σουίδας), ἀφ' οὗ ὁ Ἡσιόδος ἐν θρυλουμένῳ τινὶ ἀποφθέγματι ἀπηριθμήσε τὰ εἰς τὸ βαθύτατον γήρας προήκοντα ζῶα.

Πλείστης σπουδῆς ἄξιόν ἐστι τὸ περὶ τῆς ἡλικίας τοῦ ποιητοῦ ζήτημα. Naί μὲν οὐδεμίαν ἂν παρεῖχε δυσκολίαν, εἰ βέβαιον ἦν πότε Ἀμφιδάμας ὁ ἐν τοῖς Ἑ. κ. Ἡ. (στ. 654) μνημονευόμενος βασιλεὺς ἐδέσποζε τῆς Χαλκίδος· οἱ δὲ παλαιοὶ χρονογράφοι ἐξ ἐναντίας τούτου τὴν ἡλικίαν ὥρισαν κατὰ τὴν Ἡσιόδου, ἐπειδὴ πυκνὸν ἐπεκράτει σκότος περὶ τῆς ἱστορίας τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἡσιόδου ἄρα οὐδενὸς ἄλλου γεγονότος μνείαν ποιουμένου, οἱ λόγιοι ἀνέκαθεν κατεγίνοντο εἰς εἰκασίας καὶ συνδυασμούς. Ἀριστοτέλης μὲν οὖν καὶ Ἀρίσταρχος μετὰ τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ καὶ δὴ καὶ ὁ Βοιωτὸς Πλούταρχος(1)—τούς δὲ ἤττον ἐνδόξους, οἵτινες αὐτοῖς συγκατετίθεντο, παραλείπομεν,—Ὅμηρον ἐνόμιζον παλαιότερον, καίτοι στηριζόμενοι ἐπ' ὀλιγοστών αἰτιῶν· ὅσα γὰρ οὐχ ἠῦρισκον προκατειρημένα παρ' Ὀμήρῳ, ἐφαίνοντο αὐτοῖς νεωτερισμοὶ ἢ καὶ ἀσαφῶν Ὀμήρου στίχων παρεξηγήσεις(2). Ἀξιολογώτερα μὲν ὅσα ἐσημείωσαν πρὸς τὰ γεωγραφικὰ καὶ ἀρχαιολογικά(3), ἀλλ' οὐχὶ διέκριναν τὰ νοθεύμενα καὶ τὰ γνήσια ποιήματα. Οὐδὲν λοιπὸν τούτων κατάδηλόν ἐστιν, εἰ μὴ τὸ ὅτι Ὅμηρος τὸν Νεῖλον (Θεογ. 338) ὀνομάζει Αἰγυπτον· τίς ὅμως ἐξοιδε πότερον ἦν ἐν χρήσει(4); Τὸν ποταμὸν, ὥσπερ ἀπο-

(1) Παραμυθτ. πρὸς Ἀπολλώνιον 7.

(2) Μυθολογικά: Σχόλ. Ἰλ. Ε 422. 741. 880. Ζ 181. Θ 368. Α 36. 750. Σ 38. Ω 527. Ὀδ. θ 362. Θεογ. 223. 746. 934. 1004. Ἑ. κ. Ἡ. 94. Ἡσύχ. Γοργεῖν κεφαλὴν. Πausan. 9, 25, 6.—Γραμματικά: Σχόλ. Ἰλ. Π 34. Υ' 227. Ω 25. πρὸς Ε 119. Τοιοῦτοις στίχοις Ὀμήρου προσέγραψαν τὴν διπλὴν (Σχόλ. Ἰλ. Ζ 181. 183. Α 750. Π 34. Ω 527).

(3) Ἀπολλόδωρος παρὰ Στράβ. 7, 299. 306. 8, 370. 13, 587. Σχόλ. Ἰλ. Ι 246. Κ 431. Μ 22. Ὀδ. δ 477.—Σχόλ. Ἰλ. Ψ 683. Σχόλ. Α 215. Πρὸς καὶ Σχόλ. Ἰλ. Τ 411.

(4) Πρὸ Σόλωνος ἠῦρηται τὸ τοῦ Νεῖλου ὄνομα καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ἀποσπασματι τῆς Δαναΐδος.

δεικνύει ἡ ζωγραφία Μαχαίριου Μυκηναίου (1), οἱ Ἕλληνες ἐγίνωσκον ἀπὸ παμπαλαιῶν χρόνων. Ἡμεῖς δέ, ἐπιζητοῦντες εἴ τι παρέλιπον ἐκεῖνοι, οὐδὲν πλέον δυνάμεθα ἀνιχνεῦσαι, διότι τὰ περὶ τῶν Τυρρηγῶν καὶ Λατίνου (Θεογ. 1013-1016) εἰρημένα τοσοῦτο μυθικῶς προφέρονται, ὥστε οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν ἐκ τούτων ὅτι Ἡσίοδος τὰς παλαιότητας εἰς Ἰταλίαν ἀποικίας τῶν Ἑλλήνων ἐγίνωσκεν.

Πλὴν οἱ Ἀλεξανδρεῖς οὐκ ἐντελῶς ἀπέτυχον τοῦ σκοποῦ, ὅπ' ὄψιν τιθέντες τὰς παρ' Ἡσιόδῳ Ὀμηρικὰς ἀντηχήσεις, ἀκριβέστερον δὲ εἰπεῖν, τοὺς ἐκ τοῦ Μαιονίδου ἀρυομένους στίχους (2). Αὐστηρῶς δὲ καὶ ἀδίκως Ποσειδώνιος ὁ Ἀπολλωνιάτης τὸν Ἀσκραῖον ἐμέμψατο, ὅτι πολλοὺς στίχους τοῦ φιλοκάλου προηγέτορος διέφθειρεν (3). Καθόλου ἡ Ἡσιόδους ἐποποιία ἐξέβλασθεν ἐκ τῆς Ὀμηρικῆς· Ὀμήρου λοιπὸν ἡ διάλεκτος, Ὀμήρου τὰ πλείστα τῶν ἐπιθέτων καὶ φράσεων, Ὀμήρου καὶ πολλὰ ἡμιστίχια καὶ οὐκ ὀλίγοι στίχοι ὁλόκληροι. Τὸ δάνειον τοῦτο ὁ Ἡσίοδος ἐπωφελεῖται ὥς ἐπὶ τὸ πλείστον ἐπιτηδείως καὶ ῥυθμοπρεπῶς, πλὴν ὁ χαρακτήρ τοῦ νομίσματος ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα διαδιδόμενου ἔστιν ὅτε περιτέτριπται καὶ ἐξήμβλυται. Τὰς ἀντηχήσεις ταύτας μέλλομεν ἀναφέρειν ἀπάσας ἐν ταῖς σημειώσεσιν ὥς πλείστην σπουδαιότητα ἐχούσας πρὸς κρίσιν τοῦ ποιητοῦ. Ὁ γὰρ ἀληθῶς διὰ ποιητικῶν δώρων πεπροικισμένος διαφέρει τοῦ ἀπειροκάλου σφοδρῶς λίαν εἰς τρόπον, καθ' ὃν παραδέχεται καὶ μεταπλάσσει ὅσα τῶν ἀλλοτρίων αὐτῷ ἀρέσκουσιν. Ἀλλὰ πόθεν πεποιθήμεν, ἔχοι ἂν τις ἀντιπαρατηρῆσαι, ὅτι ὁ Ἡσίοδος ἤκουσε τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα αὐτὰ καὶ οὐχὶ παλαιότερα ᾄσματα, ἅτινα ἐμιμήσατο καὶ αὐτὸς ὁ Ἰωνικὸς ποιητής; Ἡ πρόφασις αὕτη ἐξαφανίζεται διὰ τοῦ τῶν ποταμῶν καταλόγου (Θεογ. 342 κέ.). Τί γὰρ ἐκίνησε τὸν Ἡσίοδον, ὅπως ῥυάκια οὐτιδανὰ συγκαταριθμήσῃ τοῖς μεγίστοις ὧν ἐγίνωσκε ποταμοῖς, εἰ μὴ ἡ εὐκλεία, ἥνπερ αὐτοῖς ἀπένεμεν ἢ τότε ἤδη πασίγνωστος ἐποποιία; (4)

(1) Bulletin de correspondance hellénique 1886 II. A' 1. Mittheilungen des deutschen Institutes in Athen τ. Ζ', II. 8.

(2) Σχόλ. Ὀδ. ε 478.

(3) Τζέτζ. Ἐξήγ. Ἰλ. σ. 49, ἐκδ. Hermann.

(4) Σχόλ. Ἰλ. Μ 22 ἡ διπλή . . . ὅτι ἀνέγνω ὁ Ἡσίοδος τὰ Ὀμήρου ὡσάν νεώτερος τούτου· οὐ γὰρ ἐξενήνοχε τοὺς ποταμούς, μὴ ὄντας ἀξιολόγους, εἰ μὴ δι'

Βεβαιούντες ἄρα ὅτι τῶν δύο παλαιῶν ἐπικῶν Ἡσίοδος ἦν ὁ νεώτερος, οὐ πολὺ προεκώψαμεν, ἐπειδὴ οὐδὲ Ὀμήρου τὴν ἡλικίαν διορίζειν ἀκριβῶς ἐξεστίν· ἂν δὲ ἀνιχνεύσωμεν ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους ὅριον χρονολογικόν, πρῶτον ἀπαντᾷ Σττήσιχορος, ὅσπερ κατὰ τὴν τοῦ ἔκτου αἰῶνος ἀρχὴν Ἡσίοδον θεωρεῖ ἐνδοξον παλαιὸν ποιητὴν καὶ εἰς αὐτὸν ἀναφέρει τὴν Ἀσπίδα ποίημα ὃν ἀνωνύμου Βοιωτοῦ. Οὐ πολὺ δὲ ὕστερον Ἡράκλειτος ὁ σκοτεινὸς φιλόσοφος καὶ Ξενοφάνης ὁ ποιητὴς ἅμα καὶ φιλόσοφος οὐ γινώσκουσιν ἀρχαιοτέρους, οἵστις ἐπιβάλοιεν τὴν ἐπινόησιν τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας, εἰ μὴ πρὸς Ὀμήρῳ τὸν Ἡσίοδον. Προσέπαθυσάν τινες προχωρῆσαι εἰς προγενεστέρους χρόνους, ἰχνοσκοποῦντες παρὰ τοῖς πρώτοις λυρικοῖς Ἡσιόδειους γνῶμας· κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν μέθοδον ἄλλος τις εὐκόλως ἂν δυνηθεῖ συμπεράναι, ὅτι καὶ Σολομῶν ἀνέγνω τὰ Ἔργα καὶ Ἡμέρας. Τέλος πάντων, πότερον ὁ ποιητὴς πρὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος ἐζησεν ἢ οὐχὶ καὶ πόσα ἔτη, ἀνεξερεύνητον φαίνεται, εἰ καὶ ἐκεῖνο τοσοῦτον ὅσον βέβαιόν ἐστιν.

Ὡσπερ Ὀμήρῳ, οἱ παλαιοὶ ἀπεδίδοσαν Ἡσίοδῳ πάντα τὰ ποιήματα ὅσα, εἴτε ἀνωνύμως εἴτε ὑπ' ἄλλου ἦσσαν ἐνδόξου ὀνόματι περιφερόμενα, ἔφερον τὸν Ἡσιόδειον χαρακτῆρα. Προσιμιαζέσθω δὲ περὶ τούτων Πausανίας ὁ περιηγητὴς, ὃς ἐν τῇ τοῦ Ἑλικῶνος περιγραφῇ (9, 31, 4, 5) κατακεχώρικε τὰ ἐξῆς· «Βοιωτῶν δὲ οἱ περὶ τὸν Ἑλικῶνα οἰκοῦντες παρειλημμένα δόξα λέγουσιν, ὡς ἄλλο Ἡσίοδος ποιῆσαι οὐδὲν ἢ τὰ Ἔργα· καὶ τούτων δὲ τὸ εἰς τὰς Μούσας ἀφαιροῦσι προοίμιον, ἀρχὴν τῆς ποιήσεως εἶναι τὸ εἰς τὰς Ἐριδας λέγοντες· καὶ μοι μόλυβδον ἐδείκνυσαν, ἔνθα ἡ πηγὴ (ἡ Ἰπποκρήνη), τὰ πολλὰ ὑπὸ τοῦ χρόνου λελυμασμένον· ἐγγέγραπται δὲ αὐτῷ τὰ Ἔργα. Ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα δόξα κεχωρισμένη τῆς προτέρας ὡς πολὺν τινα ἐπὶ ὃν Ἡσίοδος ἀριθμὸν ποιήσειεν, ἐς γυναϊκᾶς τε ἀδόμενα, ἃς μεγάλας ἐπονομάζουσιν Ἥολας, καὶ Θεογονίαν (1) τε καὶ ἐς τὸν μάντιν

Ὀμηρον· καὶ τῷ Σιμοῦντι προσέθηκεν ἐπιθετον τὸ «θεῖόν τε Σιμοῦντα» (ἔστι δὲ μικρὸς ὁ Σιμοῦς, Σχόλ. Βικτωρίου).

(1) Ἐκ τοῦ εἰρημοῦ τῶν λέξεων πιθανόν φαίνεται ὅτι «Θεογονίαν» ἀντικατέστησε τὸ ἀρχέτυπον μὲν, ἦσσαν δὲ γνωστὸν «Ἡρωγορίαν» (ἴτοι Κατάλογον γυναικῶν). Ἡ δὲ Θεογονία ἐμνημονεύθη ἐν ἄλλῃ τῆς περιόδου μέρῃ.

Μελάμποδα (*Μελαμποδία*) καὶ ὡς Θησεὺς ἐς τὸν Ἀθην ὁμοῦ Πειρίθῳ καταβαίη, παραιτήσεις τε *Χείρωνος* ἐπὶ διδασκαλίᾳ δὴ τῇ Ἀχιλλέως, καὶ ὅσα ἐπὶ Ἔργοις τε καὶ ἡμέραις (1): οἱ δὲ αὐτοὶ οὗτοι λέγουσι καὶ ὡς μαντικὴν Ἡσίοδος διδασχθεῖη παρὰ Ἀκαρνάνων· καὶ ἔστιν ἔπη μαντικά, ὅποσα τε ἐπελεξάμεθα καὶ ἡμεῖς (2) καὶ ἐξηγήσεις ἐπὶ τέρασιν». Οἱ Θεσπιεῖς οὐκ ἀμερόληπτοι ἦσαν κριταὶ τοῦ κριτικοῦ τούτου ζητήματος. Ἀπεδοκιμάσαν μὲν τὸ προσήμιον τῶν Ἔργων, διότι τὰς Πιερίδας, ἀλλ' οὐχὶ τὰς Ἑλικωνιάδας, ἀνυμνεῖ, γνήσια δὲ ἔκριναν τὰ Ἔργα, ἅτε τούτων μόνον ἀντίτυπον ἀρχαιοπρεπές (μᾶλλον δὲ ἀρχαιοπινές) ἔχοντες. Ἀλλοίως ἔχει ἡ τῶν χρόνων κρίσις. Οἱ Βυζαντινοὶ οὐ παρεδέξαντο ὡς Ἡσίοδου ποιήματα εἰ μὴ τὴν *Θεογονίαν* καὶ τὰ Ἔργα καὶ ἡμέρας καὶ τὴν Ἀσπίδα. Αὕτη γε εὐνοήθη τύχη ἀδίκῃ· πρὸ πολλοῦ γὰρ οἱ κριτικοί, ὡς εἰρήσεται ἐν τῇ ἐιδικῇ εἰσαγωγῇ, αὐτὴν κατέκριναν. Ὡς πρὸς δὲ τὴν Θεογονίαν, τῷ Πausanίᾳ ἀντιτάσσομεν Πλούταρχον, ἄλλως μὲν μετὰ φιλοπατρίας ἐξαίροντα τὴν Βοιωτίαν καὶ τηροῦντα τὰ πάτρια, τῆς δὲ παραδόσεως ἐκείνης παντάπασιν ἀμελοῦντα (3). Ὅ,τι γοῦν ἐκίνησε τοὺς πρὸς τῷ Ἑλικῶνι Βοιωτοὺς, εἴπομεν. Ἀλλῃ δὲ τις αἰτία οὐχ ὑπῆρχεν. Ὅστις ἀποδοκιμάσῃ τὴν Θεογονίαν, τὸ προσήμιον αὐτῆς ἀναφέρει εἰς νοθευτὴν καὶ ψεύστην· ἡμεῖς δέ, κατὰ τοὺς νομομαθεῖς πάντας προὑπολαμβάνοντες καλοκαγάθους, οὐ κατανοοῦμεν πῶς ἡ τοιαύτη αἰτία δικαιούται. Τούναντίον οὐδὲν οὐκ ἐπικυροῖ τὴν τοῦ ποιητοῦ ταυτότητα. Τό τε ὕφος καὶ ἡ διάλεκτος τῶν ποιημάτων τοσοῦτο συνᾶδουσιν, ὅσον διδασκτικὸν ποίημα, ἔχον δημώδη τινὰ ἐπίχρῳσιν, συμφωνεῖ ἐποποιίᾳ Ὀμη-

(1) Αἰνίττεται τὰ Μεγάλα Ἔργα, τὴν Ὀρνιθομαντείαν, τὴν Ἀστρονομίαν.

(2) Δηλαδή τὴν ἄρτι μνημονευθεῖσαν Ὀρνιθομαντείαν.

(3) Ὁμοίως ἀμφέβαλλον περὶ τῆς τοῦ ποιητοῦ γνησιότητος *Ἡράκλειτος* ὁ σκοτεινός (Ἰππολυτ. ἀναιρ. αἶρετ. σ. 444. 446: Διδάσκαλος δὲ πλείστων Ἡσίοδος· τοῦτον ἐπίστανται πλείστα εἰδέναι, ὅστις ἡμέραν καὶ εὐφρόνην οὐκ ἐγίνωσκεν· ἐστὶ γὰρ ἐν), *Ξενοφάνης* (Σέξτ. Ἐμπειρ. Κατὰ μαθημ. 1, 193), *Ἡρόδοτος* (2, 52), *Ἀριστοτέλης* (Μεταφ. Α', σ. 983 ε 29. 1000 α 9), *Ἰερώνυμος* ὁ Ῥώδιος ἐν τῇ «Καταβάσει εἰς Ἄδου» (Διογένης Λαέρτ. 8, 21, πρὸλ. ὅσα γράφει Ἰλλερ ἐν τῇ *Salura Sauppio oblata* σ. 106 κέ.), τοὺς δὲ μεθύτερον ἐώμεν. Ἐν τῇ ἀντιθέσει τῶν ἀσπεκτικῶν ἐκείνων ἦσαν οἱ διατεινόμενοι, ὡς τὸν Ἡριδανὸν οὐδεὶς ἐμνημόνευσε πρὸ Φερεκύδου, ἐν τῇ Θεογονίᾳ (338) κειμένου τοῦ ἀνδράτος; (Ἰδε Ὑγίνων περὶ μύθων 154).

ριζούση τοῦτο ἀποδειχθήσεται ἀκονιτὶ ἐν ταῖς σημειώσεσιν. Οὐκ ἀρκεῖ ὅμως ἡ ἀπόδειξις αὕτη, ἀλλ' ὁ ποιητὴς ἐν τῇ τῶν Ἔργων εἰσβολῇ, ὡς παρατηρήσομεν, ἀποβλέπει εἰς τὴν τῆς Θεογονίας, ὡσαύτως δὲ ἐν τῷ 659 στ. Συμπεραίνεται λοιπόν, ὅτι ἡ Θεογονία καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ πρότερον τῶν Ἔργων ἐποιήθη. Ἀλλὰ ἡ διήγησις τοῦ περὶ Πανδώρας μύθου, οἷα τις ἐν τοῖς Ἔργοις κεῖται (47-89), ἐκτρέπεται τῆς εἰς τὴν Θεογονίαν (570-589) κατακεχωρισμένης! Κατ' ἐμέ, ὁ ἐπεικὴς κριτὴς οὐχ εὐρίσκει ἄλλας διαφορὰς ἢ παραλλαγὰς, ἅς, εἰ μὴ μετεχειρίσατο ὁ Ἡσίοδος, ἄξιός ἂν ἦν μομφῆς τῶν εὐφυῶν ἀπάντων, μικροπρέπειαν σχολαστικὴν προτιμῶν τῆς ποιητικῆς χάριτος. Ὅτι γὰρ ἐκεῖνο οὐκ ἐγένετο ὑπὸ ἐπιλησμοσύνης, δῆλον ἐκ τοῦ εὐφυῶς συναρμόζειν τὰς διηγήσεις ἀμφοτέρας, ὥστε μὴ ἀντιφάσκειν, ἀλλ' ἀλλήλας ἀναπληροῦν. Ἀνακεφαλαιοῦμεν λοιπόν ὅτι ὁ Ἡσίοδος ἐποίησε τὴν Θεογονίαν καὶ ὕστερον τὰ Ἔργα καὶ Ἡμέρας.

Εἴγε ἄρα τὰ ποιήματα ταῦτα τῆς αὐτῆς εἰσιν εὐφυίας γεννήματα, μονοειδὴς τρόπος τῆς ποιήσεως δηλονότι ἐν ἀμφοτέροις ἐπικρατεῖ. Πρὶν δὲ ἡμεῖς περὶ τούτου ἀποφαινώμεθα τὴν γνώμην, προηγείσθων οἱ παλαιοί, ἐπιτηδειότεροι ἡμῶν ὄντες κρίνειν τὰ κατ' αὐτούς.

«Εἰσὶν τρεῖς ἰδέαι λόγων, κατὰ Πλάτωνα, ἡ μιμητικὴ καὶ δραματικὴ, καθ' ἣν ὁ ποιητὴς συνεχῶς εὐδοκιμεῖ τοῖς ἥθεσι τῶν εἰς μίμησιν ὑποκειμένων προσώπων· δευτέρα ἰδέα ἡ ἀμίμητος, ὡς ἡ Φωκυλίδου καὶ Θεόγνιδος· καὶ τρίτη ἡ μικτή, ὡς ἡ τοῦ Ἡσίοδου» (Εὐστάθιος εἰς Ἰλ. Β 494).

«Ἀρετὴ δ' ἐρμηνείας ἐν τοῖς τοιούτοις (τοῖς γενεαλογικοῖς) καθαρότης καὶ τὸ ἀπροσκορὸς γένοιτ' ἂν ἐν ποιήσει ἐκ συμμετρίας τῶν περιφράσεων, ἐν δὲ τῇ συγγραφῇ ἐκ τῆς ποικιλίας τῶν κώλων. Παρέσχετο δὲ τὴν μὲν ἐν ποιήσει ἀρετὴν Ἡσίοδος καὶ γνοίη τις ἂν μᾶλλον, εἰ τοῖς Ὀρφείως παραθεῖται» (Μένανδρος περὶ ἐπιδεικτικῶν κεφ. ζ').

«Ἡσίοδος μὲν γὰρ ἐφρόντισεν ἡδονῆς καὶ ὀνομάτων λειότητος καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς» (Ἐπιτομὴ τῆς Διονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασσεῶς κρίσεως τῶν ἀρχαίων 2, 2· ἐκ δὲ τοῦ πλήρους βιβλίου Κوينτιλιανὸς ὁ ἀριστος τῶν ἐν Ῥώμῃ διδασκάντων τὴν ῥητορικὴν, ἠρύσατο τάδε [10, 1, 52]: Raro adsurgit Hisi-

odus magnaue pars eius in nominibus est occupata, tamen utiles circa præcepta sententiæ levitasque verborum et compositionis probabilis daturque ei palma in illo medio genere dicendi.

... τὸ προσηνὲς τῶν ἐπῶν καὶ τὸ εὐανθὲς τῆς ἁρμονίας» (Μάξιμος ὁ Τύριος λόγ. 32, 2).

«Ὁ γὰρ μᾶλλον ἀφελὴς τῶν λόγων μᾶλλον γλυκὺς καὶ ὅτι καὶ ταύτῃ πολλοὶ χρῶνται καθ' ἑαυτὴν ὥσπερ Ὀρφεὺς καὶ Ἡσιόδος καὶ οἱ λεγόμενοι ἐγκύκλιοι» (Ἰωάννης ὁ Σικελιώτης ἐν σχολίῳ εἰς Ἑρμογένους Ἰδεῶν Β', κεφ. 6').

«Vir fuit perelegantis ingenii et mollissima dulcedine carminum memorabilis» = τῇ λεισιάνῃ γλυκύτητι τῶν ποιημάτων διέφερεν (Velleius ἐν ἱστορίᾳ 1, 7).

Πλὴν τοῦ γνωμικοῦ καὶ γενεαλογικοῦ, ἅπερ πρὸς τὴν ὕλην μᾶλλον ἢ πρὸς τὴν ποιητικὴν σχέσιν ἔχουσιν, οἱ Ἀλεξανδρεῖς ὡς «Ἡσιόδειον χαρακτῆρα» ἐσήμαινον τοὺς ὀνομάτων καταλόγους (1). Ἀλλὰ καὶ τούτους ἀπεξήτησεν ἡ ὕλη, ὥστε τῷ φιλοκάλῳ ποιητῇ οὐδὲν ὑπελείπετο, εἰ μὴ τὸ γλυκαίνειν τὴν ψυχρότητα τῶν κυρίων ὀνομάτων. Τοῦτο δὲ κατώρθωσεν ὅσον οἶόν τε κάλλιστα ὁ ποιητής. Ἄλλα μὲν τεχνάσματα ταμειούμεθα εἰς τὰς σημειώσεις, νῦν δ' ἤδη μνημονευτέα ἢ ὁμοιοκαταληξία, ἀπαντῶσα ἐν στ. 251. 257. 258. 353. 360 κ. ἀ. καὶ προδιατυπωθεῖσα ἐν τῇ Ἰλιάδι (Σ 43. 47), εἴπερ ὁ τῶν Νηρείδων κατάλογος γνήσιος. Πρὸς δὲ ἔστιν ἃ ἡμεῖς γε μὲν οὐκ αἰσθανόμεθα εὐσκόπως καὶ ἐντέχνως κείμενα, οἱ δὲ ὀξύκοοι ἐκείνοι Ἕλληνες καὶ ἐθαύμαζον (2).

Ὅτι ὁ τοῦ Ἀσκραίου τρόπος ἄλλοιός ἦν ἢ ὁ τοῦ Μαιονίδου, οὐκ ἔφυγε τοὺς παλαιούς κριτικούς, τὰ χαρακτηριστικὰ ὁμῶς παρείδον. Πρῶτον μὲν ἦν Βοιωτός· δραστικὸν δέ τι ἐνῆν ἐν τῇ τούτων διαλέκτῳ, ὅπερ εἶχε ῥοπὴν καὶ εἰς τὸ ἄλλως ἀηδὲς ὕφος τῶν δημοσίων ἐγγράφων, ὥστε π. χ. ὁ Βοιωτῶν δῆμος ἐψηφί-

(1) Σχολ. Ἰλ. Σ 39. Ω 614. Ὁδ. ο 74.

(2) Πλουτάρχ. Συμποσ. Πρβλ. 9, 15: ὃ δὲ τάξει μὲν τινι καὶ ἀριθμῷ γεγόμενον ἔοικε τοῖς ἐν ποιητικῇ κυρίοις ὀνόμασι μετὰ τινος κόσμου καὶ λειότητος ἐκφερομένοις ὡς τὰ τοιαῦτα (ὡς παραδείγματα ἀναφέρει Θεογ. 16. 17 καὶ τὸ περὶ τῶν Ἑλλήνων υἱῶν ἀπόσπασμα).

ατο, ἐάν τις Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς τυράννους ὄπλα διὰ τῆς Βοιωτίας κομίζῃ, μηδένα Βοιωτὸν ἀκούειν μηδὲ ὀρᾶν (1). Ἡ Βοιωτία ἦν καὶ πατρίς τῆς αἰνιγματώδους Σφιγγός, ἥστινος τὸ τετράπουν καὶ τρίπουν ζῶον προφανῶς κατὰ τὴν ιδέαν συμφωνεῖ τοῖς παρ' Ἡσίοδω τρίπους βροτός ("Ε. κ. Ἡ. 533), ἀνόστερος (πολύπους 526), ὑληκοῖται (θηρία 529), εὐφρόνη (νῦξ 560), ἡμερόκοιτος (κλέπτης 605), πέντοξος (χεῖρ 744), ἰδρις (μύρμηξ 776), εὐφρόνη (νῦξ Θ. 440) (2). Δεύτερον δὲ ὁ Ἡσίοδος οὐκ ἦν ῥαψωδός, καθ' ἡμέραν σχεδὸν λαμβάνων ἐντυπώσεις καὶ νᾶς καὶ ποικίλας, ἀλλὰ γεωργός, ἔτος παρ' ἔτος ἀναμετρούμενος τὸν στενὸν κύκλον τῶν ἑαυτοῦ ἐργασιῶν. Μονότονος ἄρα ὥσπερ ὁ βίος φαίνεται καὶ ἡ ποίησις αὐτοῦ. Πολλάκις ἡ αὐτὴ λέξις ἐπανέρχεται ἐν τῷ ἀμέσῳ ἐπομένῳ στίχῳ (π. χ. Θ. 33 κέ. 46-49. 263 κέ. 886 κέ.). Ἡ τῶν περιόδων πλοκὴ ἐπίσης μονοτονίας οὐκ ἀπῆλλακται. Διὸ καὶ οὐ παράδοξον, ὅτι στίχοι τινὲς ἐντελῶς ἢ σχεδὸν ἀπαράλλακτοι διλογοῦνται (3). Ἔτι δὲ ὁ Ἡσίοδος, ἐπειδὴ στερεῖται τῆς τῶν ἀοιδῶν ἀδιακόπου ἀσκήσεως, ἐμπίπτει ἔστιν ὅτε εἰς ἀπορίαν λέξεων καὶ κακοφωνίαν ἢ τῷ μέτρῳ ἀναγκάζεται ἐκφέρειν τὴν γνώμην ἥσπον σαφῶς. Τίς δὲ ἔξοιδεν εἰ πέντε αἰῶσιν ὕστερον ἐχρήσατ' ἂν τῷ ἐξαμέτρῳ καὶ καθόλου τῷ μετρικῷ σχήματι; Ἐν τούτοις, τοῦ ποιητοῦ ὄνομα-τος οὐ μόνον, διότι ἐμμέτρως ἔγραψεν, ἀξίος ἐγένετο. Ἐλπίσι θερμαινόμεθα, ὡς αἱ ποιητικαὶ καλλοναὶ πλέον κατὰ δὴλοι γίνονται ἐκ τῶν ὑπομνημάτων ἡμῶν. Εὐρωστος θαλερότης καὶ ῥωμικὴ τις χάρις, τρεφόμεναι τῇ γεωργικῇ ἀπλότῃ, δροσίζουσι τὸν ἀναγνώστην ἐν ἀπάσῃ σελίδι, τὰ μάλιστα δέ, ὡς φυσικόν, ἐν τοῖς Ἔργοις (4). Ἀνελπίστως ἐνθα καὶ ἐνθα ἀναλάμπουσι σπινθῆρες Μουσιοθέπτου ἀληθῶς φαντασίας. Ἐφευρίσκει μεταφορὰς ζωγραφικὰς, οἷον « πτερὰ νηός, » αἵτινες ἐξέπρεπον ἂν καὶ ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς ποιήμασιν. Ἀξιότιμος δὲ μάλιστα φαίνεται ὁ

(1) Πλουτάρχ. Πελοπίδ. 6.

(2) Βοιωτικὰ ἦσαν, καθ' Ἡσύχιον, καὶ ἡέκανος (ἀλεκτρυὼν) καὶ ἀνωδρόκας (βρέγκος ὁ ἰχθύς).

(3) Θ. 150—152=671—3 (152="Ε. κ. Ἡ. 189). Θ. 519=747. "Ε. κ. Ἡ. 124—5=254—5. 317=500.

(4) Περιεργότατον τῆς ἀπλότητος παράδειγμα ἢ πρὸς τὸν Δία προσφωνήσεις. "Ε. κ. Ἡ. 10.

Ἡσίοδος, ἀνυπήκοος τρόπον τινὰ διαμένων καὶ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ τῆς ποιήσεως ἄνακτος. Τὸν μὲν θησαυρὸν τῆς τοῦ δήμου γλώσσης οὐ καρποῦται κηφηνωδῶς, ἀλλὰ δαψιλῶς συνερανίζει καινουργεῖς καὶ αὐτοποιήτους λέξεις, π. χ. ἐτωσιοεργός, ἀμβολιεργός, καὶ δὴ καὶ τολμηρῶς ἐντείνει τὴν συνθετικὴν εὐχέρειαν τῆς ἐθνικῆς γλώσσης (πρβλ. λ. χ. ἀβούνης). Πρὸς δὲ τὸν θεῖον Ὀμηρον διακείται οὐ παρασιτικῶς, ἀλλὰ σεμνῶς μάλα, πολλὰ μὲν ἐξ ἐκείνου ἀρϋόμενος, ταῦτα δὲ διατιθεὶς ἢ μεταποιῶν αὐτογνωμόνως.

Ὁμοίως τὴν ἐπικὴν διάλεκτον, οἷα παρ' Ὀμήρῳ καθέστηκεν, οὐχ ἀπλῶς παρέλαβεν, ἀλλὰ τύπους τινὰς τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἐγκατέμιξεν, ἥτοι· τέτορα = τέσσαρα Ἐ. κ. Ἡ. 698 (Φωκυλίδ. 3, 1 Δωριστί καὶ Λοκρυστί, ἔτι δὲ παρὰ τοῖς Δελφοῖς εὐχρηστοῦν), περ(ι)-ίαρε Θ. 678 καὶ περ(ι)-οίρεται Θ. 733 (πέροδος ἐν Δελφικῇ ἐπιγραφῇ Corpus Inscript. 1688 = Corpus Inscript. Atticarum B', 545 στ. 16, περόδοις Πινδάρ. Νεμ. 11, 40, περομύναι καὶ περόσχα Ἡσύχ.), θεᾶν Θ. 41 καὶ μελιᾶν Ἐ. κ. Ἡ. 145 = θεάων, μελιάων (ὁ τύπος ὑπῆρχε παρὰ τοῖς Δωριεῦσι καὶ Λεσβίοις καὶ πολλοῖς τῶν Θεσσαλῶν, ἴσως δὲ καὶ ἐνιαχοῦ τῆς Βοιωτίας, πρβλ. τᾶν ἐν ἐπιγραφαῖς καὶ κορᾶν Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 883), αἰτιατικῆς τοῦ πληθυντικοῦ μετὰ βραχέως ληγούσης οἷον κοῦράς Θ. 60. 184 (;). 267. 401. 534. 653. 804. Ἐ. κ. Ἡ. 564. 663. 675 (ὕστερον δὲ ἐν ταῖς ἐποποιαῖς τῶν Ψευδοησιόδων, Α. 302 λαγὸς καί, εἶγε οἱ διορθωταὶ ἡυστόχουν, παρὰ Στράβωνι Ζ', σελ. 300 Σκύθας, καὶ ταῖς τῶν Ἀλεξανδρέων, πρὸς τούτοις Βατραχομ. 161 ἐᾶς, Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 106 ἀθρόας, ἔτι δὲ παρὰ Δωριεῦσι καὶ Δελφοῖς καὶ Θετταλοῖς), ἀφίρ = ἀψίδα Ἐ. κ. Ἡ. 426, ὥσπερ Θόαν = Θόαντα («Ἡσίοδος» παρὰ τῷ Χοιροβοσκῷ Bekker Anecdota Græca Γ', σ. 1183) ἐσχηματισμένον κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν ἄλλων εἰς ις καὶ ας ληγουσῶν λέξεων (πρβλ. τὰς παρὰ Δελφοῖς αἰτιατικὰς Καλλὴν καὶ Σωτηρίν), τριηκότων Ἐ. κ. Ἡ. 696 (ἀνάλογον τῷ Λεσβικῷ καὶ Χιακῷ κανόνι, πρβλ. Roehl Inscriptiones Antiquissimæ 381 c d), αἶνημι = αἰνέω Ἐ. κ. Ἡ. 683 (αἶνημι παρὰ Πινδάρῳ, ἐπαίνημι Σιμωνίδειον, ἐν γένει ἡ κατὰ ληξιν εἰμι Βοιωτικὴ, Ἡρωδιαν. τ. Β', σ. 930 Lentz), ἀρώμεται = ἀροῦν (πρβλ. τὰ εἰς ἡμέραι ἀπαρέμφата καὶ τὰ παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς προστατεῖμεν, καρτερεῖ-

μεν), ἦν=ἦσαν Θ. 321. 825 (Δωριστί), γέντο=ἐγένετο Θ. 199. 283. 705 (παρὰ Θεόγνιδι, Ἑμπεδοκλεί, Πινδάρῳ, Θεοκρίτῳ, Σαπφοί, Παρρασίῳ Ἀνθολογ. παραρτ. 61, 4), ἐν=ἔς Θ. 399. 487. 890. Ἑ. κ. Ἡ. 672 (ὅπερ ἐκ τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἐν ταῖς πλείσταις διαλέκτοις τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἐσφύζετο). Περὶ τοῦ Α τοῦ διατηρουμένου ἐν *λαμπράν* Θ. 18. 371 ἀπόφασις βεβαία ἀδύνατος ἀποθάνει· ἐπ' οὐδενὶ γὰρ ἐστὶ διακρίναι πότερον οἱ ἀντιγραφεῖς τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ Α εἰσέκλεψαν ἢ ἐν τοῦτοις τοῖς χωρίοις ἔχνη ἀμυδρὰ διέμειναν τοῦ ἀνιωνικοῦ Α πάλαι ποτὲ ἐπὶ πλέον ἐπεκταθείσης. Ἐκτὸς τούτων, ἡ καθωμισμένη γλῶσσα ἐπιτροπὴν τινα ἔχει εἰς τὴν Ἡσιόδειον, ἐπιτροπομένης κράσεως τοῦ καὶ μορίου μετὰ φωνήεντος (Θ. 284 χῶ, Ἑ. κ. Ἡ. 44 κείς· 295 κάκεις· 357 κᾶν) (1). Οὐδὲν ὁμῶς καθαρῶς Βοιωτικὸν εἰσέφρησεν, ἐπειδὴ οὔτε *γεάσχορ* (Θ. 15) οὔτε *μειδέων* (Θ. 200) ὀρθῶς γράφονται· ἀλλ' ἐν πλήρει δικαιώματι ὁ ποιητὴς τοῦ κοινοῦ *Σφιγξ* τὸ ἐπιχώριον *Φίξ* (Φίκα Θ. 326, Φίκιον Α. 33) προτιμήσεν. Συγγνώμης δὲ ἄξιος, ὑπεριωνικοὺς παρακινδυνεύσας τύπους (δίη Θ. 260=δία, Μαίη Θ. 938=Μαίη). ἐξέμαθε γὰρ ἀλλ' οὐχὶ τῇ καταγωγῇ ἐδέξατο τὴν Ἰωνικὴν διζλεκτον.

Ὅπως ποιητὴ ἢ συγγραφεὺ πᾶσαν ἀπονέμωμεν τὴν δικαιοσύνην, δεῖν ἀκούειν καὶ τὴν τῶν αἰώνων φήμην. Εἴτε γὰρ τὸ πόνημα ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸν νεωτερισμὸν εἴτε μὴ, ἡ ἀξία αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐπισεικστέρων μετρεῖται καθ' ὅσον ἔτερψε καὶ ἐνεθουσίασε τοὺς συγχρόνους ἢ τοὐλάχιστον τοὺς ζήσαντας ἐν περιστάσεσιν ὁμοίαις. Ἀφοῦ λοιπὸν τὰς τῶν ῥητόρων καὶ γραμματικῶν κρίσεις ἠκούσαμεν, νῦν ἰδῶμεν τίνα ὑπόληψιν εἶχε παρὰ τοῖς πολλοῖς καὶ τοῖς συναδέλφοις, ὥνπερ ἡ γνώμη πλειστάκις διαφέρει τῆς τῶν θεωρητικῶν. Ἐπειδὴ ὁμῶς καὶ ἐν τοιούτοις ζητήμασι μετ' ἀνθρωπίνων μεροληψιῶν κρίνεται, οἱ τοῦ ποιητοῦ συμπολιταὶ κατεχόντων κεχωρισμένην θέσιν. Ἡσιόδος οὐδέποτε ἤρως «Ἡσιοδιῶν» κατέστη, ὥσπερ Ὅμηρος τῶν Ὀμηριδῶν, ἀλλ' εἰσήγαγεν ἄγνωστον τίς ὑποκᾶτω τοῦ Ἑλικῶνος τὴν λατρείαν τῶν Ἡσιοδείων Μουσῶν, ἧς ἰδίᾳ προσεκύνει ἐταιρεία. Ἐν Βαίῳ, πρὸς ΝΔ. τῶν Θηβῶν κειμένοις, κῦρήθη πέτρα φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν· «Ὅρος τᾶς γᾶς τὰς ἰαρᾶς τῶν συνθυτῶν τᾶν Μωσῶν

(1) Παρ' Ὁμήρῳ μόνον Ἰλ. Φ 508 ἐφέρετο ἡ γραφή *κάνειρετο*.

τῶν Εἰσιοδείων». Καί ἐν τῷ Ἑλικῶνι αὐτῷ ἄγαλμα τοῦ ποιη-
τοῦ καθιδρύθη (1), οἱ δὲ Θεσπιδεῖς ἐν τῇ ἀγορᾷ, τιμωτάτῃ τῆς
πόλεως τόπῳ, χαλκῇ εἰκόνι αὐτὸν ἐτίμησαν. Μείζων δὲ δόξα
αὐτῷ προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι Πίνδαρος, ὥσπερ ἐν τῷ ὑπομνήματι
δηλώσομεν, τὸν Ἡσίοδον ἐπιμελῶς ἀνέγνω καὶ οὐκ ἀνάξιον
ἑαυτοῦ ἐθεώρησε τὸ χρῆσιν ποιεῖσθαι χωρίων τινῶν λαμπρῶν.
Ἄλλ' ἀρχαιοτάτοις ἤδη χρόνοις τὰ Ἡσιόδεια ποιήματα ἐπέρα-
σαν τὰ μεθόρια τῆς Βοιωτίας· τῶν Ψευδοησιοδείων εἰσὶν ἃ φαί-
νονται ποιηθέντα ἐν τῇ Λοκρίδι καὶ ἄλλοις μέρεσι τῆς μέσης
Ἑλλάδος, καὶ δὴ οἱ ἱεροφάνται τῶν Δελφῶν, εἰ καὶ τὸν ποιη-
τικὸν τρόπον τῶν χρησμῶν ἐδίδαξεν αὐτοὺς τὰ μάλιστα ὁ θεὸς
ἥρως τῆς ποιήσεως, Ἡσίοδου οὐκ ἠμέλησαν (2). Ἄλλ' αὖ καὶ τοῖς
πορρωτέρῳ οἰκοῦσιν ἀνέκαθεν διεφημίσθη· διὸ παρατηρήσομεν,
ὅτι τῶν λυρικῶν τινες γνώμας καὶ μύθους ἐκ τῶν Ἑργῶν καὶ Ἡ-
μερῶν καὶ τῆς Θεογονίας ἠρύσαντο. Καὶ ὅσοι γε τῷ ἐπικῷ μέτρῳ
ἐχρῶντο, εἴτε ἔθνηκοι εἴτε Χριστιανοί (3), εἴτε διηγηματικοὶ εἴτε
ὑμνολόγοι (4), οὐχ ἥκιστα δὲ οἱ διδασκτικοί, ἐν οἷς περιλαμβάνομεν
καὶ Ἀρχέστρατον τὸν περὶ ὀψοποιίας γράψαντα (5), ἐμφαίνουσι
κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὴν Ἡσίοδου ἀνάγνωσιν. Ἰδοὺ τί ἐποίη-
σε Καλλιμάχος εἰς τὰ πασίγνωστα Φαινόμενα τοῦ Ἀράτου (6):

Ἡσίοδου τόδ' ἄεϊσμα καὶ ὁ τρόπος· οὐ τὸν ἀοιδῶν
ἔσχατον, ἀλλ' ὀκνέω μὴ τὸ μελιχρότατον
τῶν ἐπέων ὁ Σολεὺς ἀπεμάρξατο· χαίρετε, λεπταὶ
ρήσεις Ἀρήτου, σύγγονοι ἀγρυπνίῃ.

Τὸν θαυμασμὸν τοῦ Μουσολήπτου ποιμένος παρέλαβον καὶ οἱ
τῶν Ῥωμαίων ποιηταὶ καὶ οὐχ οἱ χεῖριστοι, οἷον Ὁβίδιος καὶ
μάλιστα Βιργίλιος, ὥσπερ ἐν τοῖς Γεωργικαῖς στίχοις τῶν Ἑρ-

(1) Πausan. 9, 30, 3

(2) Ἐπιθι· τὰ εἰς Ἑ. κ. Ἡ. 268 καὶ 283 σημειωθέντα.

(3) Γρηγόριος ὁ Ναζιανζοῦς (Ἐδ. Naeke, Opuscula τ. Α', σ. 238).

(4) Τὰ ἐν τοῖς «Ὀμηρικαῖς» ὕμνοις Ἡσιόδεια συνέλεξε Sterret, Qua in re hymni Homerici quinque maiores inter se differant antiquitate vel Homeritate, Boston 1881.

(5) Ἀθήν. 3, 101 f. π. γ. ἀπόσπ. 31, 4· κακὸς ἰχθὺς οὐδέποτε ἐσθλός (πρβλ. Ἑ. κ. Ἡ. 640).

(6) Ἐπίγρ. 29 (27) = Ἀνθολογ. 9, 507.

γων ἔστιν ὅτε αὐτολεξεί μετέφρασεν (1). Εἰδικῶς δὲ μνημονεύομεν τὰς Θεογονίας τῶν Ὀρφικῶν, Ἐπιμενίδου (2), Ἀντιφάνους τοῦ Βεργαίου (3), Ἀνωνύμου, οὗτινος ἀπόσπασμα ἀξιόλογον ἀναφέρει Χρύσιππος ὁ Στωϊκὸς παρὰ Γαληνῷ ἐν τῷ περὶ Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογματῶν (τ. Ε', σ. 349) καὶ τὰ Ἔργα (καὶ Ἡμέρας) Μενεκράτους τοῦ Ἐφεσίου (4), Μελάμποδος καὶ Ὀρφέως (ἀναφερομένων ὑπὸ τοῦ Τζέτζη ἐν τῷ ὑπομνήματι).

Οὐχ ὁμῶς μόνοι οἱ εἰς τὰ γράμματα μεγιστάνες κατηξίου τὰ Ἡσιόδου προτερήματα. Ὁ λαὸς ἅπας ἐκ παιδῶν συνηθίζετο εἰς τὸ ἐκτιμᾶν τὸν Ἀσκραῖον ὡς ἔξοχον διδάσκαλον τῆς ἀρετῆς καὶ παντοδαῆ φιλόσοφον (5). Κατὰ τὸν Περικλέους ἡδὴ αἰῶνα τὰ Ἔργα Ἀθήνησιν ἦσαν τετριμμένα (6), διὸ ἐπὶ τῆς κωμικῆς σκηνῆς παρωδοῦντο (7) ἐκ τούτου τοῦ χρόνου ἀδιαλείπτως διέμειναν ἐκείνᾳ τε καὶ ἡ Θεογονία ἐν ταῖς τῶν νέων Ἑλλήνων χερσὶ μέχρι τῆς Ἀλώσεως (8). Κυριακὸς ὁ ἐξ Ἀγκῶνος περιγηγητὴς ἐν Ἀδριανουπόλει τῷ 1425-6, ὅτε παρὰ Βώλου τοῦ γραμματικοῦ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐξέμαθεν, ἄρ' οὐ πρῶτον εἰς τὴν Ἰλιάδα καὶ εἰς τὰ Ἔργα ἐνέκυψεν (9). Οὕτως ἀδιαχώριστος ἐγεγόνει σύμβουλος τῶν φιλολόγων Ἑλλήνων ὁ ποιητικὸς γεωργός. Καὶ ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ τῆς παιδείας τάξει ἡ Θεογονία ἦν τῶν

(1) Πρὸλ. τὴν ὀγκώδη ἔκδοσιν τοῦ Ribbek καὶ Flach ἐν τοῦ « Ἑρμοῦ » τ. Θ', σ. 114 κέ.

(2) Διογένης. Λαέρτ. 1, 100· τὸ ποίημα γνήσιον, εἴπερ διὰ τοῦτο Ξενοφάνης αὐτὸν ἔμα τῷ Ὀμήρῳ καὶ Ἡσιόδῳ διέστυρεν (Διογένης, 9, 18).

(3) Εἴρην. κατὰ αἰρέσεων 2, 19.

(4) Ἑτυμολ. Μέγ. λ. ἡθμός, Βάρρων καὶ Πλίνιος, πρὸλ. Jahn ἐν τοῦ « Φιλολόγου » τ. Α', σ. 333.

(5) Ἐκκταῖος (ἀπόσπ. 23 ἢ 25) καταγελᾷ τὴν ὑπόληψιν ταύτην.

(6) Ἀριστοφ. Βάτραχ. 1044.

(7) Π. γ. ὑπὸ Κρατίνου (ἀπόσπ. 317 παρὰ Σχολ. Ἀριστοφ. Ἱππ. 531. πρὸλ. « Ε. κ. » Η. 299 κέ.).

(8) Πρὸλ. Σέξτ. Ἐμπειρ. κατὰ φυσ. 2, 18. Ἀπολλόδαμον τὸν Ἐπικούρειον παρὰ Διογένη Λαερτίῳ 10, 2. Πλούταρχον « Πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν » 6. Λουκιαν. Νεκρομ. 3. Συμποσ. 17. Θεοδώρη. Ἑλλην. παθημ. Β' (τ. Δ', σ. 753 ἐκδ. Schulz: τὴν δὲ Ἀσκραίου ποιητὴ Θεογονίαν οἶδε καὶ τὰ μετράκια), Βασίλειον, πρὸς τοὺς νέους 30: ἢ τί ποτε ἄλλο διανοηθέντα τὸν Ἡσιόδον ὑπολάβωμεν ταυτὶ ποιῆσαι τὰ ἔπη, & πάντες ἄδουσιν, ἢ οὐχὶ προτρέποντα τοὺς νέους ἐπὶ ἀρετῇ;) κ. ἄ.

(9) Τοῦτο διηγεῖται Φραγκίσκος Σκαλαμόντιος ἐν τῷ βίῳ τοῦ φιλέλληρος ἐκείνου (Colucci, delle antichità Picene, τ. ΙΕ', σ. 50 κέ.).

δεδοκιμασμένων ἀναγνωσμάτων (1)· διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν Δημοσθένης ὁ Θραξ, ὅς τὴν ῥητορικὴν ἐδίδαξεν αὐτὴν παρέφρασε (2), διὰ τὴν αὐτὴν ὁμοίως ὁ φιλόμωμος Λουκιανὸς ἔγραψε «Διάλεξιν πρὸς Ἡσίοδον». Μεταβάλλοντες εἰς τὴν Δύσιν, πάλιν εὐρίσκομεν τὸν Ἡσίοδον ἐν ἅπασιν τοῖς γυμνασίοις, ἐν ὅσῳ γε ἡ τῶν Ἑλλήνων γλῶσσα ἀναγκαῖον ἐνομιζέτο διδασκτρὸν (3). Εὐθύς δὲ ὡς ὁ Ἑλληνισμὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας ἀνενέωσεν, ὁ ποιητὴς ὡς πρὸς τὰ Ἔργα τὴν προτέραν θέσιν πάλιν κατέσχευεν (4), εἰ καὶ ἀνθημιλλῶντο οἱ ἄλλοι γνωμικοί· ἡ δὲ Θεογονία βιβλιοθήκη τῆς παλαιᾶς μυθολογίας ἐτύγγανεν οὔσα, μεταμορφωθείσα εἰς Λατινικὰ ἐξέμετρα ὑπὸ Πυλάδου τοῦ ἐκ Βριζίας. Κατὰ τὸν ΙΕ' καὶ ΙΣ' αἰῶνα λοιπὸν τὰ Ἡσιόδεια συχνότατα ἀντεγράφησαν καὶ ὕστερον, τῆς τυπογραφίας ἀνευρεθείσης, ὑπὸ πολλῶν ἐξεδόθησαν. Ἀλλὰ νῦν ἡ ἠθικὴ καὶ πρακτικὴ τῆς ἀρχαιότητος ἀντίληψις ὑπεχώρησε τῇ κριτικῇ σοφίᾳ καὶ ἅμα οἱ τὸν Ἡσίοδον ἀναγινώσκοντες ὀλιγώτεροι ὁσημέραι ἐγένοντο. Εἴθε ἦδε ἡ ἐκδοσις, προσαγάγοι αὐτῷ φίλους, καὶ μέλιστα ἐκ τῶν ὁμοφύλων αὐτοῦ!

Ἀλλὰ ἡ ἱστορικὴ δικαιοσύνη ἀναγκάζει ἡμᾶς μὴ κατασιωπῆσαι τοὺς πρὸς τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ ποιητοῦ μαχομένους· ἦσαν δέ, Ἡράκλεις, ἐπιφανέστατοι ἄνδρες. Οὐκ ἐμέμψαντο τὴν ποιητικὴν δύναμιν, ἀλλ' ἐφοβήθησαν τὸν ἀντιπάλον μὴ ἐκγοητεύσῃ ἡ τῶν ἀριστουργημάτων χάρις τὰς ἐπιδεκτικὰς πάνυ ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν· διὰ τοῦτο λοιπὸν Ἡράκλειτος καὶ Ξενοφάνης καὶ οἱ πλείστοι τῶν ὕστερον φιλοσόφων, ἐν οἷς ὁ θεῖος Πλάτων, πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου ὡς διδασκάλων (5) μύθων αἰσχυρῶν καὶ ἀκόσμων «οἱ πλεῖστ' ἐφθέγγξαντο θεῶν ἀθεμίστια ἔργα, κλέπτειν μοιχεύειν τε καὶ ἀλλήλους ἀπατεῦειν» ἐπο-

(1) Κυντιλιανός 10, 1, 52 (ἐκ Διονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασσεύς). Μένανδρος Περὶ ἐπιδεκτικῶν. Walz Rhetores Graeci τ. Θ', σ. 254, 8.

(2) Σουΐδας ἐν λ. Δημοσθένης ὁ Θραξ.

(3) Ἴδε πρὸς τῷ Κυντιλιανῷ τὸν Γέλλιον ἐν Νυκτῶν Ἀττικῶν Δ' 5, 7.

(4) Ἐπιθ. ὅτι λέγει Ἀλδὸς Μανούτιος ὁ περίφημος τυπογράφος καὶ ἐκδότης ἐν τῇ πρὸς Λεονέλλον παραίνεσιν (Aldi Manutii Scripta tria longe varissima a Fac. Monellio d. edita, Bassano 1806).

(5) Σέξτ. Ἐμπειρ. Κατὰ μαθημ. 1, 289, 9, 193. Ἡρόδοτ. 2, 53. Διογένης. Λαέρτ. 8, 21. Ἀριστοτ. Μεταφ. 2, 4 σ. 1000 x 9 (Ἡσίοδος καὶ πάντες ὅσοι θεολόγοι οὐκ ἐφρόντισαν τοῦ πιθανοῦ).

λέμησαν. Πλήν τὰ Ἔργα τῷ μὲν ποιητῇ ἐχορήγησαν δόξαν ἀρίστου συμβούλου τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων» (1), τοῖς δὲ διαλεκτικοῖς φιλοσόφοις θέματα συζητήσεων (2), τοῖς δὲ Πυθαγορείοις «καθημέρωσιν» τῆς ψυχῆς (3). Πῶς ἄρα ὁ τῶν λαμπρῶν τούτων γνωμῶν διδάσκαλος ἐν τῇ Θεογονίᾳ ἀφιλόσοφόν τι προφέρειν ἐδυνήθη; Ἀπιστον ἦν τοῖς Στωϊκοῖς, ὅθεν τὴν δοκοῦσαν ἐναντίωσιν διανοήθησαν ἀνελεῖν δι' ἀλληγορικῆς ἐξηγήσεως τῆς Θεογονίας. Τὰ τῶν θεῶν ὀνόματα ἐσήμαινον (ἔφασαν ἐκείνοι) οὐχὶ πρόσωπα, ἀλλὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, οἷον Ποσειδῶν τὴν θάλασσαν καὶ Ἥρα τὸν οὐρανόν (4). Νῦν μὲν θαυμάζομεν πῶς ἀκρόσοφοι ἄνδρες, Ζήνωνες, Χρύσιπποι, Κλεάνθεις, ἔστεργον τοῦτο τὸ τοῦ νοῦ παιγνίδιον, τότε δέ, προθυμούμενοι ὅπως διαλαχθῇ ἡ θρησκεία τῇ παιδείᾳ, ἅπαντες ἐκτὸς τῶν ἀθέων ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ἀλληγορικὴν μέθοδον, ἧς δείγματα ἔνια ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς εἰς τὸν Ἡσίοδον σχολίοις (5). Πρὸς δέ, ἐπεὶ καὶ οἱ Χριστιανοὶ διὰ τῆς αὐτῆς προφάσεως διεφύλαττον τὰ μυθολογικὰ βιβλία ἐν τοῖς σχολείοις, οἱ Βυζαντινοὶ ὑπὸ τὴν ἀλληγορικὴν ἔποψιν τὰ Ἡσίοδου παρατηροῦντες διετέλεσαν. Συνέταξαν λοιπὸν ἐκ τῶν παλαιότερων πονημάτων Ἰωάννης Διάκονος Γαληνός (6) «Εἰς τὴν Ἡσίοδου Θεογονίαν ἀλληγορίας» καὶ ἀνώνυμος «Ἐξήγησιν τῆς τοῦ Ἡσίοδου Θεογονίας» (7).

Τούτων μικρολογηθέντων, λείπεται ζήτημα σπουδαιότατον,

(1) Ταῦτα γράφει οὐ τῶν πολλῶν τις, ἀλλ' Ἰσοκράτης ὁ φιλόσοφος ἦθος λαμβάνων (2, 43).

(2) Ἰσοκράτ. 12, 18. 33.

(3) Κατὰ Πορφύριον ἐν βίῳ Πυθαγόρα (32) ὁ φιλόσοφος ἦδε τὰ ποιήματα ἵνα «καθημέρωσιν τὴν ψυχὴν».

(4) Cicero de natura deorum 1, 14, 36 cum vero (Zenon) Hesiodi Theogoniam interpretatus, tollit omnino usitatas perceptasque cognitiones deorum. Minucius 19, 11. Πλουτάρχ. Χρηστῆρ. 12. Γαλην. π. Ἰπποκρ. καὶ Πλάτων σ. 349 ἔκδ. Kühn. Μάξιμ. Τύρ. Διάτρ. 375. Πορφύριος εἰς Ἰλ. Ο 21. Κορνοῦτος ὁ Στωϊκὸς ἐν τῇ ἐπιδρομῇ τῶν κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν θεολογίαν παραδεδομένων (σ. 31, 12 κέ. ἔκδ. Larg) ἐλπίζει προβάλλεται ὡς ἀλληγορίσει τὴν Θεογονίαν.

(5) Σχόλ. Θεογ. 117. 134. 135. 139. 459. Ἐ. κ. Ἡ. 105. 291 κ. ἄ.

(6) Ἐβίωσεν, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ μνημονεύεσθαι τὸν ἐν Θούλῃ Ἑλληνισμόν, κατὰ τὸν ἑνατὸν αἰῶνα, τῶν Ἑλληνικῶν μελετῶν ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ ἀκμασασῶν.

(7) Ἐξεδόθησαν μετ' ἀναμείκτων ἀλληγοριῶν ὑπὸ Flach (Glossen und Scholien zur Hesiodischen Theogonie, Leipzig, 1876, σ. 295. 420 καὶ 369 κέ.).

ὁ λυτίον, ἂν θέλωμεν καταλαθεῖν ἐντελῶς πῶς ὁ ποιητὴς τοῖς παλαιοῖς ἐφαίνετο. Ἡμεῖς μὲν γὰρ ἀναγινώσκομεν τὰ ποιήματα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἢ τὰ μάλιστα ἐκφωνοῦμεν ὅσον ἐφ' ἡμᾶς τὸν τῶν ἐξαμέτρων ρυθμόν, ἀναισθήτως δὲ ἔχομεν τῆς καλλυνούσης καὶ ἐνθουσιάζουσας ἐπενεργείας, ἦντινα ἐξασκεῖ ἡ μουσικὴ καὶ εἰς τὸ ἄλλως ἄχαρι. Παυσανίας γοῦν, ἐπειδὴ παρεννοεῖ τὸ τῆς Θεογονίας προοίμιον (1), μεμψιμοιρεῖ τὸν τεχνίτην, ὅστις ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος ἀπεικόνισε τὸν ποιητὴν κρατοῦντα τὴν κιθάραν (9, 30, 3) καὶ διηγεῖται τὸ μυθίδιον ὅτι ἔνεκ' ἀγνοίας τῆς μουσικῆς ἐξεδιώχθη τοῦ ἀγῶνος (10, 7, 3). Ἀλλὰ τὸν ἄγνωστον ἐκεῖνον αἰῶνα χαίρειν ἐῶμεν καὶ ἐξετάσωμεν τὰς ἐκ τῶν ἱστορικῶν καὶ μαρτυρίας. Ἐκ τούτων λοιπὸν ἀριδῆλως καταδείκνυται, ὅτι τὰ *Ἡσιόδου ποιήματα ἦδοντο πρὸς τὴν λύραν* (2). Τίς ἄρα διστάζει ὅτι ἡ ἀνάγνωσις ἡμῶν ἔχει λόγον πρὸς τὴν ἀπαγγελίαν τῶν ἀρχαίων οἷον ἄχρωμος σκιαγραφία πρὸς ζωγραφίαν θελκτικὴν; Τότε τὰ βιβλία οὐ μεγάλην εἶχον σπουδαιότητα· τὰ ἀριστουργήματα γὰρ τὸ μὲν ἐν ταῖς ἐορταῖς καὶ πανηγύρεσιν οἱ ῥαψωδοὶ ἀπήγγελλον (3), τὸ δὲ οἱ σοφοὶ ἀπεστήθιζον καὶ ἐν ἱλαροῖς δειπνοῖς ἑαυτοὺς καὶ τοὺς φίλους τοῖς ἐξαιρέτως ἀγαπητοῖς στίχοις ἐθέλον (4).

Ταῦτα μὲν, οἶμαι, ἄρκετὰ πρὸς προπαρασκευὴν τῶν ἀναγνωστῶν, τὰ δὲ ἰδιαιτέρα ἀναζητητέον ἐνθα προσήκει.

(1) Τούτου ἔνεκα Νικολῆς Ἡσιόδον ἐκάλεσε τὸν πρῶτον ῥαψωδόν (Σχολ. Πινδ. Νεμ. 2, 1).

(2) Πλουτάρχ. Συμποσ. 9, 13. πρβλ. 9, 1, 2, 14, 1. Τμερ. λόγ. 22, 1. Παρφύρ. ἐν βίῳ Πυθαγόρα 32.

(3) Πλάτ. Νόμ. 2, 658 d. Ἀθην. 14, 620 d ἡ γραφὴ ἀδέδαιος.

(4) Πλούταρχος ἐν τοῖς ἀνωτέρω χωρίοις.

ΘΕΟΓΟΝΙΑ

ΘΕΟΤΟΝΙΑ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΗΣΙΟΔΟΥ ΘΕΟΓΟΝΙΑΝ

Ἐπειδὴ ἐν τῇ Ἑλλάδι διὰ τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἔθνικοῦ πνεύματος ἐπεκράτει μεγίστη κατὰ τοὺς τόπους πολυειδία καὶ ποικιλία θρησκειῶν, πρὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ οὐδέποτε σύμπαντες οἱ Ἕλληνες κοινῶς ἐσέβοντο ὡς ἱερὰ οἰαδῆποτε βιβλία· ἀλλ' ἀντὶ θεοσδότων νόμων οἱ ποιηταὶ ἐχορήγησαν αὐτοῖς θεοπνεύστους παραινέσεις καὶ ὑποθήκας, αἵτινες τοὺς γέροντας οὐχ ἥττον ἢ τὴν νεολαίαν τῇ καλλιπείᾳ καὶ εὐρυθμίᾳ κατεγοήτευον. Ἐπίσης ἡ μυθολογικὴ ἱστορία παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἀνῆκεν εἰς τὴν ποίησιν. Οὐδεὶς γὰρ ἄλλος ἠδύνατο συνάγειν καὶ διαλλάττειν τοὺς καθ' ἑκάστον σχεδὸν ναὸν διαφέροντάς πως μύθους ἢ ὁ ποιητής, ὅστις εἰς τὰς πανηγύρεις παραγινόμενος πολλῶν Ἑλλήνων ἐγίνωσκεν ἔθιμα καὶ νόμιμα.

Παρακεκινδυνευμένον ἦν τὸ ἔργον, ὃ Ἡσίοδος ἐπεχείρησεν. Ναὶ μὲν πρότερον κλέα ἀνδρῶν ὕμνησαν Ὅμηρος καὶ πολλοὶ ἄλλοι, εὐδοξίᾳ καὶ μεγαλοφωνίᾳ τούτου ἔλλειπόμενοι, ὧν περ ὀλίγοι πάνυ κατέλιπον τὸ ὄνομα εἰς τὴν τῶν μεταγενεστέρων μνήμην. Ἐν τοῖς ποιήμασι τούτων εἰσῆγοντο μὲν οἱ θεοί, καθότι διώριζον τὰς μοίρας τῶν ἀνθρώπων, αὐτοῖς δὲ καθ' αὐτοὺς οὐκ ἀφιέρουν οἱ ἀοοδοὶ εἰ μὴ τοὺς ὕμνους, δι' ὧν ἀρχὴν καὶ τέλος τῶν ἀγωνιστικῶν ἐπιδείξεων ἐποιοῦντο. Ἐκεῖνος ὅμως ἐτόλμησε μετενεγκεῖν τὸ ἐπικὸν εἶδος πρὸς τοὺς θεούς. Διὰ τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου οὐκ ἐβεβήλωσε τὰ θεῖα, ὥσπερ τῶν Χριστιανῶν τις ἂν εἰκάσειεν. Οἱ γὰρ τῶν Ἑλλήνων θεοὶ διέφερον τῶν ἐν ταῖς ἐπο-

ποιαίς παρερχομένων ἡρώων τὰ μάλιστα εἰς ποσότητα τῶν δυνάμεων καὶ ἀρετῶν καὶ εἰς τὴν ἀθανασία, ἐγεννήθησαν δὲ καὶ ἐνυμφεύθησαν καὶ παῖδας ἐγέννησαν καὶ παντοῖα συμφορὰ περιέπεσον, ὥσπερ θνητοὶ ἄνθρωποι. Καθὼς λοιπὸν ἄλλος τις ποιητὴς τοὺς ἀπογόνους ἡρώιδος καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα αὐτῶν ἱστορήσεν, ὁμοίως τῷ Ἡσιόδῳ ἐξῆν διηγεῖσθαι ἱστορικῇ ἐποποιῇ τὸ Οὐρανοῦ καὶ Γαίας γένος.

Ἡ Θεογονία ἄρα ἐπικόν ἐστι καὶ οὐχὶ διδακτικὸν ἢ δογματικὸν ποίημα. Παραδίδωσιν ὅπωςδὴποτε γεγονότα, οὐ μέντοι, ὡς Πρόκλος, ὁ τερατολογῶν φιλόσοφος, ἐνόμιζεν (1), ἀποκαλύπτει ἱερατικὴν σοφίαν, οὐδὲ τὰ περιεχόμενα συνέλεξεν ἀπὸ μυστηριωδῶν ἄντρων ἢ ἀδύτων, ἀλλ' ὁ πρῶν βοσκὸς ἐκαρπώσατο τὰς τοῦ δήμου παραδόσεις, πολλὰ δὲ ἄλλα ἐδίδαξαν αὐτὸν καὶ οἱ προγενέστεροι ποιηταί, μάλιστα δὲ ὅσοι τοὺς θεοὺς καθ' ἕκαστον ὕμνοις ἐδοξολογούν.

Ἐκεῖνο μὲν ἐν ταῖς παρεκβολαῖς βεβαιώσωμεν λεπτομερέστερον καὶ νυνδὴ εἰσχωγικῶς ἐξετάσωμεν ἐν κεφαλαίῳ. Ὁ πάριος τῶν Ἑλικωνιάδων Μουσῶν οὐδέποτε, τίς χώρα αὐτὸν ἐγέννησεν, οὔτε ἐδύνατο οὔτε ἤθελεν ἀποκρύψαι. Ἕλληνός τινος ἀποφθεγμα διαδίδεται ὑπὸ Σενέκα τοῦ ῥήτορος ἐν Ῥητορικῇ Ἀνθολογίᾳ, ὅτι « Ἀθῆναι μὲν ἐν λόγοις διάσημοι, Θῆβαι δὲ ἐν ἱεροῖς, Σπάρτη δὲ ἐν ὅπλοις » (2). Ἐν τῇ Βοιωτίᾳ τῷ ὄντι ἐπ' ἐξουσίᾳ ἦν τοὺς μύθους ἀφθόνως καὶ ἱλαδὸν ἐλέσθαι, διότι οὐδεμία ἄλλη χώρα ἐκαυχᾶτο ἐπὶ τοσαύταις θεογονίαις. Ζεὺς δηλαδὴ καὶ Ἑρμῆς ἐγεννήθησαν πλησίον τῆς Τανάγρας (3), Ἀθηνᾶ δὲ ἐν Ἀλαλκομεναῖς (4), Ἀπόλλων δὲ ἐν Τεγύρᾳ (5), Διόνυσος δὲ ἐν

(1) Τὴν μὲν Θεογονίαν ὁ γενναῖος Ἡσιόδος δοκεῖ μοι συνθεῖναι πάσης τῆς περὶ τὸν κόσμον τῶν θεῶν προνοίας τὰς ἀρχὰς ἐθελήσας παραδοῦναι τοῖς μετ' αὐτὸν κατὰ τὴν πάτριον τῶν Ἑλλήνων φήμην ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς θρυλουμένων μύθων τὸ σύγγραμμα πᾶν ἐργασάμενος. (Ἐν ἀρχῇ τῆς ἐξηγήσεως τῶν Ἔργων καὶ Ἡμερῶν).

(2) Suasoriae B'.

(3) Πausan. 9, 20, 3.

(4) Στράβ. Γεωγρ. 9, 2, 36 σ. 413, κατὰ δὲ τὸν Πausanίαν (9, 33, 7) ἐκεῖ ἐτράφη.

(5) Σῆμος παρὰ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ λ. Τεγύρα. Πλούταρχ. ἐν βίῳ Περιχλέους 16.

Ἀλιάρτῳ (1). Κρόνον ἐξαπατηθῆναι ὑπὸ τῆς συζύγου αἱ αὐτοὶ ἤξιουν ἐπὶ τοῦ ἐπάνω τῆς Χαιρωνείας Πετραχοῦ (2), Ζεὺς δὲ καὶ Ἡρα κατὰ τοὺς αὐτόθι μυθολόγους ἐποίησαντο τὸν ἱερὸν γάμον ἐν τῷ Κιθαιρῶνι (3). Πρὸς τούτοις οὐκ ὀλίγοι τῶν Βοιωτῶν ἐγένοντο κατὰ τὴν τῶν ἐπιγόνων δοξασίαν ἀθάνατοι ἐκ θνητῶν. Ἰκανόν γε ἐνταῦθα ὀνομάσαι Διόνυσον, Σεμέλην, Ἡράκλεια, Γλαῦκον. Καὶ δὴ αἱ τυχόντες τῶν θανόντων ἡρωϊκᾶς τιμᾶς ἐλάβανον, ὥς δηλοῦσιν ἐπιγραφαὶ ἐπιτυμβίδιοι (4). Τοῦτο διαπαίζει Πλάτων ὁ κωμικός, εἰσάγων ἐρωτῶντά τινα εἰρωνικῶς· «Τί οὐκ ἀπήγξω ἵνα Θήβῃσιν ἥρωες γένῃ;» (5) Πρὸς δὲ ὅτι ὁ Μουσotραφῆς πλεῖστον ποιεῖται λόγον περὶ θεῶν παρ' ἄλλοις ἦπτον τιμωμένων, παράγειν χρὴ ἀπὸ τῶν πατρίων ἱερῶν αὐτοῦ, π. χ. Θήβῃ ἢ τῆς πρωτεύουσας πόλεως ἐπώνυμος θεὸς ἐκαλεῖτο θυγάτηρ τοῦ Προμηθεῶς (6), οὗ καὶ ἀδελφὸς Ἀτλας ἐν Τανάρρῃ, ὥς ἔλεγον, διέτριψεν. Τὸ δὲ μέγιστον, Ἔρωι, ὃν ἐγκαταλέγει τοῖς στοιχείοις τοῦ κόσμου, οὐκ ἐκ μεταφυσικοῦ συμπερασμοῦ, οἷόν τινα συνεπέραναν ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ἡξιώθη τῆς προεδρίας, ἀλλὰ διότι οἱ Θεσπιεῖς αὐτὸν προετίμων τῶν ἄλλων θεῶν· περὶ τούτου μέντοι ἀκριβέστερον ἐν τοῖς εἰς Θεογ. 120 ἐροῦμεν.

Οἱ Βοιωτοὶ οὐ μόνον εὐσεβεῖς, ἀλλὰ καὶ δεισιδαίμονες ἰσχυρῶς ἦσαν· ἀνησυχίαν γὰρ μόνον οὐκ ἀδιάλειπτον προυξένουν ἀνεξήγητα τέρατα, λέγω δὲ τοὺς συχνοὺς σεισμοὺς (7) καὶ τὴν λυμαντικὴν μεταβολὴν τῶν ὑπογαίων ῥειθρῶν ἥτοι καταβοθρῶν. Οὐ θαυμαστὸν λοιπόν, εἰ ἢ τῶν καλῶν κάγαθων Βοιωτῶν χώρα ἐγράφαιρε τεραστίων σημείων καὶ φαντασμάτων· τὰ μὲν ὄρη κατεῖχεν ἡ Σφίγγξ, ἡ Τευμησσία ἀλώπηξ, ὁ Τυφῶν, αἱ Ἐρι-

(1) Πλούταρχ. ἐν βίῳ Λυσάνδρου 29.

(2) Πausan. 9, 2, 7. 41, 6.

(3) Πausan. 9, 13, 1. 2. Πλούταρχ. ἐν βίῳ Ἀριστείδου 41.

(4) Ἐπιθι ἂ γράφει ὁ Koehler ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἀθῆναις Γερμανικῆς Σχολῆς τ. Β', σ. 246, ὑπόσημ. 1.

(5) Ζηνοδ. Παροιμ. 6, 17. Πλούταρχ. (;) παροιμ. 17. πρὸς Σουῖδαν, καὶ Φώτιον λ. Τί οὐ κέ.

(6) Στέρ. Βυζ. λ. Θήβῃ. Σημειωτέον καὶ ὅτι ἐν Θεσπιαῖς Προμηθεὶς τις ἀναγράφεται (ἴδε Δελτίον τῆς Ἀθῆναις Γαλλικῆς Σχολῆς 1885, σ. 422).

(7) Στράβ. Γεωγρ. Θ', σ. 406, I', σ. 447 ἔκδ. Casaubonus.

νύες (1). Αἱ δὲ Θεσπιαὶ ἔτρεμον δράκοντα (2), Ὑρία δὲ καὶ Τάναρχα εἶχον τὴν δυσσιώνιστον οἴησιν τῆς Ὠρίωνος τοῦ γίγαντος γεννήσεως καὶ ταφῆς (2), τὰ δὲ περίξ τῆς Ὀρχομενοῦ ἐλυμαίνετο τὸ Ἀκταίωνος φάσμα (4). Οὐδὲ μὴν ἐν τῇ θαλασσίᾳ ἀκτῇ ἀσφαλεῖς καὶ ἄφοβοι διητῶντο, τὰς Ταναγραίας θορυβήσαντός ποτε τοῦ Τρίτωνος. Τῆς τοιαύτης δεισιδαιμονίας αἰτία ἐν μέρει ἐγένετο ἡ ἀσιατικῶν τινῶν ἐθίμων εἰσδυσίς, ἥτις ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἱστορίᾳ τῶν Θηβῶν ἀριθῆλως ἐκφαίνεται· ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ ἐξῆλθον ὅσα ὁ Ἡσίοδος οὐ πᾶν Ἑλληνικῶς, ὡς αἰσθάνεται ἅπας ὁ φιλόκαλος, περὶ τῆς Ἀφροδίτης διηγεῖται· παρέλαβε δὲ τὸν μῦθον τοῦτον ἀπὸ Θίσεως, πολυχίου οὐ μακρὰν τῶν Θεσπιῶν κειμένου, ὅπου ἐλάτρευον τὴν θαλασσαίαν Ἀφροδίτην ἐν μέσῳ ἱερῶν περιστερῶν (5). Ὁ δὲ περιεργότατος, τὸ ἐν Μονάχῳ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον ἔχει ἄλλα τε πολλὰ εἰδώλια πῆλιν καὶ δὴ καὶ τι ἀπεικονίζον Ἀφροδίτην ἀναδυομένην ἐκ τῆς θαλάσσης, ἣν δεξιῷται Ἐρως καὶ Ἴμερος, ὥσπερ τὸν μῦθον ἐν τῇ Θεογονίᾳ κείμενον εὐρήσομεν· τοῦτο τὸ ἀρχαῖον οὐκ ἄλλοθι πρὸ πολλῶν ἐτῶν εὐρέθη ἢ ἐν Θεσπιαῖς, τῇ τοῦ Ἡσίοδου πατρίδι.

Ἐπειτα δὲ οὐ παραλείπτειν τὴν τῶν Βοιωτῶν περὶ τὰ μυστήρια σπουδὴν· ἐν τῇ Τανάρχῃ δηλαδή, ὥσπερ ἐν Ἐλευσίνι, ἐθρησκεύετο ἡ Δηώ, ἀλλὰ καὶ οἱ Κορωναῖοι δι' οἷαν ποτὲ αἰτίαν τὸν φοβερὸν τοῦ κάτω κόσμου θεὸν συμπαρακάλουν μετὰ τῆς Παλλάδος· περὶ δὲ τὰς ἐκπληκτικὰς τελετάς, ἃς ἀνεδέχετο ἐν Λεβαδείᾳ ὁ πιστὸς προσκυνητὴς τοῦ Τροφωνίου, ἐνταῦθα καιρὸς οὐκ ἔστι διατρίβειν.

Τούτων τῶν ἰδεῶν λοιπὸν ἐκ παίδων ἐμφορηθεὶς ὁ ποιητὴς τοὺς ἐπιχωρίους μύθους ὡς εἰς μητρῶν συνήγαγε, καὶ, καθάπερ ἐφθημεν εἰπόντες, ἀρμονικῶς τῷ τῶν ποιητῶν λόγῳ συνεκέρασεν. Ἐξεπίτηδες καὶ ἐνταῦθα Ὅμηρον οὐκ ὀνομάζομεν, διότι ὁ Ἡσίο-

(1) Ψευδοπλούταρχ. π. ποταμῶν 2, 3, 4.

(2) Πausαν. 9, 26, 7.

(3) Πρβλ. Πίνδαρον παρὰ Στράδωνι Θ', 2, 12 σ. 404. Πausαν. 9, 20, 3.

(4) Πausαν. 9, 38, 5.

(5) Νόνν. Διονυσ. 13, 61 ἀλικρήπιδά τε Θίσην, ὕμνον ἐντρίφωνα θαλασσίας Ἀφροδίτης.

δος κατὰ τὰ ποιητικὰ μὲν τὸν Μαιονίδην προθύμως μιμείται, τῆς δὲ ὁμηρικῆς θεολογίας καὶ μυθολογίας ὡς ἀπρεποῦς, οἶμαι, καὶ ἀκόσμου παραμελεῖ, ὥστε εἰς τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα διαφωνοῦσιν. Ἀλλὰ περὶ τούτων μὲν ἐν πολλαῖς σημειώσεσι ρηθήσονται τὰ εἰκότα. Νῦν δὲ ἤδη τὴν Ἡροδότου γνώμην (1) δοκιμάσαι χρή, καθ' ἣν Ἡσίοδος καὶ Ὀμηρὸς «εἰσιν οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἑλλησι καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες καὶ τιμὰς τε καὶ τέχνας διελόντες καὶ εἶδεα αὐτῶν σημῆναντες». Φοβούμεθα μὴ ὁ τῆς ἱστορίας πατὴρ κατὰ σπουδὴν ἐνέδωκε τῇ τῶν φιλοσόφων λεπτολογίᾳ, οἵτινες κατεδίωξαν τοὺς ποιητάς, ὅπως ἄρδην ἀνέλωσι τὰ σαθρὰ τῆς μυθολογίας. Οὐκ ἐσκέψατο, ὅτι ὁ ἀνθρωπομορφισμὸς ἀρχῇθεν οὐδένα θεὸν ἀποδέχεται ἀπάτορα καὶ ἀμήτορα, ὅθεν ἀναγκαιῶς καθίστανται γενεαὶ θεῶν. Τοῦτο βεβαίως δεδοσθω, ὅτι πρὸ τοῦ Ἀσκραίου, ὅσον ἡμεῖς γε παρὰ τῶν συγγραφέων πληροφορούμεθα, οὐδεὶς συνήρμωσε τοὺς μύθους οἰκοθεν οὔτε συνεχεῖς οὔτε συμφώνους ὄντας. Ἡσίοδος ἄρα στέμμα ἢ γενεαλογίαν τῶν θεῶν συνέταξε καὶ διηυθέτησε κατὰ τὴν διαδοχὴν τῶν οὐρανίων βασιλείων, αὐτὸς δὲ ἀφ' αὐτοῦ οὐδὲν ἴσως προσεπέθηκεν, εἰ μὴ πρόσωπα ἀλληγορικὰ καὶ ἐξ ἀφαιρέσεώς που λεγόμενα, ἅτινα οὐδαμοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐν τοῖς τότε χρόνοις μετὰ λατρείας καὶ θυσιῶν ἐτιμῶντο. Καίτοι Ἡσίοδῳ καὶ ἄλλα κατ' εἰκασίαν ἀπονέμειν ἐνδέχεται λ. χ. τὸ τοῦ ἀπροσώπου Χάους πρωτοστάσιον, ἢ ἀπόδειξις τούτου ὅμως ἐστὶ δυσχερής.

Ὅτι ἡ τοῦ ποιήματος ὑπόθεσις εἰς ἐπίδειξιν ἐνθουσιασμοῦ θεοπνεύστου καὶ πτήσεως ποιητικῆς οὐ πάνυ ἐπίκαιρος ἦν, εὐδὴλον. Γενεαλογικοὶ κατάλογοι οὐδέποτε οὐδενὶ ποιητῇ, ἂν καὶ τῶν εὐφροεστῶτων ἢ, ἀποφέρουσι ζωντανὰς φαντασίας δόξαν· ἀλλ' οὐδενὸς ἦσσαν ἀδίκως οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γραμματικοὶ Ἡσίοδον ὡς ὀνοματολόγον παρίστασαν. Οὐ γὰρ ἔργον ἐποιεῖτο τὸ σειρὰς ὀνομάτων συνεῖρειν, ἀλλ' ἐγένοντο ἐν τῇ ὑποθέσει αὐτῇ. Τούτων τῶν οὐκ αἰδῶν τὸ ἀηδὲς τῆς ἡκιστα τρυφερᾶς μυθοποιίας, ὅσον οἷόν τε μάλιστα γλυκαίνειν προθυμεῖται, διηγούμενος μεταξὺ τῶν γενεαλογικῶν κεφαλαίων πράξεις, τὴν Οὐρανοῦ δῆθεν ἐκ τῆς βασιλείας ἔκπτωσιν ἅμα τῇ Ἀφροδίτης γεννήσει, δεύτερον δὲ τὰς συμφορὰς τὰς Προμηθεῶς καὶ τῶν ἄλλων Ἰαπετιδῶν, τρίτον

(1) B' κεφ. 53.

δὲ τὴν τῶν Τιτάνων καταπολέμησιν ὁμοῦ τῇ τοῦ Ταρτάρου περιγραφῇ, τέλος δὲ τὴν Τυφῶνος στάσιν. Ἐκτὸς τούτων πολλὰ μὲν ἐν παρόδῳ βραχυλογεῖ περὶ τῶν δυνάμεων τῶν θεῶν, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ παρεμβάλλει περὶ τῶν αὐτοῖς συμβεβηκότων.

Ἐπειδὴ ὁ Ἡσίοδος, ὡς φαίνεται, ἀρχηγὸς ἐγένετο τῆς θεολογικῆς καὶ γενεαλογικῆς ποιήσεως, εἰκότως δὴ οὐχὶ εἰς τὸ ἀκρότατον καὶ τελειότατον ἀνέβη. Οὐτε διεκφαίνεται ἀμέμπτως ἡ τῶν πραγμάτων τᾶς οὔτε πανταχοῦ ἱκανῶς σαφηνίζεται, περὶ τίνος γίνεται ὁ λόγος. Καὶ τὸ δεινότερον, ὁ Ἡσίοδος πολλοὺς θεοὺς καὶ δαίμονας παρέλιπεν, ἐν τούτοις δὲ καὶ εὐδοκίμους, οἷον Ἀσκληπιόν, ἐτι δὲ τὰς Σειρῆνας, καίτοιγε τῇ ὁμηρικῇ ποιήσει πασιμέλουσαι ἀπετετέλεσθαι καὶ ἐν τῇ Βοιωτῇ αὐτῇ διάπυστοι ἦσαν(1). Ἀλλὰ ταῦτα μεμψιμοιροῦμεν ἡμεῖς αἱ ἀπ' Ἀριστάρχου σῆτες· ὁ καλὸς Ἀσκραῖος ὅμως οὐκ ἐδούλευσεν ἀτενῶς ταῖς Μούσαις, ὅπως Χριστιανοὶ καὶ βάρβαροι ἔχουσιν ἐγγχειρίδιον τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας, ἀλλὰ τοὺς μύθους ἀποθησαυρίζων, ἐμελλε ῥαψωδῆσαι αὐτοὺς ἐνώπιον Ἑλλήνων, οἵτινες διδασκῆς οὐκ εἶχον χρεῖαν· ἀλλὰ καταννοῦντες αὐτοὶ ἀπέλαυνον τὰ μάλιστα τῆς τῶν ἐννοιῶν περιπλοκῆς καὶ τῆς τοῦ λόγου ἐμφάσεως.

Περὶ μὲν τῆς τοῦ ἔργου γνησιότητος ἡδὴ εἶρηται· νῦν δ' ἐξεταστέον, εἰ ἅπαντα τὰ ἐν ταῖς τῶν τε ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἐκδόσεσι παραδιδόμενα ἐπ' ἀληθεία εἰσὶν Ἡσιόδεια· τοῦ γὰρ ποιήματος πολλῆς δόξης ἐπιτυχόντος, στοχάζεσθαι πάρεστιν, ὡς οἱ ῥαψωδοί, εἰ ἐν πανηγύρεσι καὶ ἄλλαις συνελεύσεσι τῶν Ἑλλήνων ἀπήγγελλον, ἀπὸ τῶν ἰδίων ἑνια προσετίθεσαν. Τὸ μὲν τῆς Θεογονίας προοίμιον (στ. 1-115) οὐδεὶς τῶν παλαιῶν γε κριτικῶν ἠθέτησε· καίτοι πολλάκις ἡ τῆς Θεογονίας ἀρχὴ κατελείγετο ἀπὸ τοῦ 116 στίχου (2), διότι τῷ ὄντι τὸ ποίημα αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἐντεῦθεν ἄρχεται. Ὅτι μέντοι προοίμιόν τι οἶονδ' ἦ ποτε ἀπαραιτήτόν ἐστι, τίς ἂν ἀρνηθεῖ; Τόδε τὸ προκείμενον πολλοὶ τῶν νεωτέρων κατεκερμάτισαν. Ἐν τοῖς ἐξῆς ὁμως δι' ἀπο-

(1) Πausan. 9, 34, 3.

(2) Ἴδε τὸν Σχολιαστὴν εἰς στ. 116, 381. Ἐπίκουρον παρὰ Σίξτῳ τῷ Ἑμπερικῷ (Φυσ. 2, 48), Κόριλλον κατὰ Ἰουλιανὸν (B' 53 β, Θεμιστίων λόγ. 30, 1) σ. 348· ἄλλως δὲ Ἀριστέιδ. τ. B', σ. 497, ἕκδ. Dindorf: Ἡσίοδος ἀρξάμενος τῆς Θεογονίας καὶ τὰς Μούσας ὕμνων. Λουκιαν. π. ὀρχήσεως 24: ἐν ἀρχῇ τῶν ἐπῶν.

λογητικῶν ἐξηγήσεων ἀποδείξομεν, ὅτι ὁ ὀβελισμὸς οὐκ ἀναγκαστός (μὴ ὅτι περιττός). Τοῦναντίον ὁ ἐπίλογος. — Ἀλλὰ πρὶν ἢ περὶ τούτου εἰπώμεν, διοριστέον, πόθεν ἀρχὴν λαμβάνει. Οἱ μὲν οὖν ἐκ θεῶν καὶ μητέρων θεῶν ἢ ἀποθεωθεισῶν γεγεννημένοι ἀπαριθμοῦνται ἐν στ. 886-962· μετὰ τοῦτον τὸν κατάλογον πάλιν ὁ ποιητὴς τὰς Μούσας ἐπικαλεῖται, ὅπως μνημονεύσωσι καὶ τοὺς παῖδας θεῶν μὲν γυναικῶν, θνητῶν δὲ πατέρων. Καὶ τούτους μὲν περιέχουσιν οἱ στ. 965-1018 (1020), ἔχονται δ' αὐτῶν οἶδε·

Αὗται μὲν θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
ἀθάναται γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα·
νῦν δὲ γυναικῶν φύλον αἰεῖσθε, ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Οὐκ ἔστιν ὅπως ποιήμα τι ἔχει τοιοῦτο τέρμα. Καὶ λοιπὸν ὁ ποιητὴς αὐτός ποτε μετὰ τὸν 962 στ. τέλος τῇ Θεογονίᾳ ἐπέθηκε, ταῖς αὐτοῦ προστάτεσι χάριν ἀπονέμων. Ὑστερον δέ, ὅτε οἱ γραμματικοί, μᾶλλον δὲ οἱ βιβλιοπῶλαι τὰ καλούμενα Ἡσιόδεια εἰς τόμους συνέδεσαν, τὸν Γυναικῶν Κατάλογον συνέπλεξαν ὥσπερ διὰ κόμβου τῇ Θεογονίᾳ, καθάπερ συμπαρετάχθη ἡ Αἰθιοπὶς τῇ Ἰλιάδι, μεταποιουμένου τοῦ ἐν τέλει στίχου ὧδε·

Ὡς οἱγ' ἀμφίεπον τάφον Ἑκτορος· ἦλθε δ' Ἀμαζών...

Οὗ παρὰδοξον ἄρα μοι φαίνεται τὸ ὅτι ὁ Πausανίας (1, 3) ὑπαινίττεται τὸν στ. 986 κέ. τοῖς ἀορίστοις λόγοις: «ἐν ἔπεισι τοῖς ἐς τὰς γυναῖκας». Οἱ δὲ ἀκριβέστεροι τῶν γραμματικῶν καὶ τοῦτο τὸ παράρτημα (965-1018) ἀναφέρουσιν εἰς τὴν Θεογονίαν (1). Ἀλλὰ τρῦξ κατ' ὁπώραν, διότι οὔτε ἡ γνησιότης οὔτε τὸ ἐναντίον οὐδέποτε διὰ πιθανῶν τεκμηρίων βεβαιωθήσεται. Ὅσον δὲ πρὸς τὴν κατ' ἐξοχὴν Θεογονίαν, ἄλλοι μὲν ἄλλα πολλὰ ὠδελίσαν, ἡμεῖς δέ, καίπερ αὐτοὶ που πρότερον ὑποσυρθέντες πρὸς τὸν τῶν Ἡροστρατειῶν χορόν, ταύτης τῆς ἐκδόσεως χά-

(1) Π. χ. Χαῖρις τοῖς στ. 992 κέ. (Σχόλ. Πινδ. Πυθ. 4, 18. Σχόλ. Ἀπολλ. Ροδ. 3, 200).

ριν προθυμήθημεν μᾶλλον καταλαβεῖν τὰς τοῦ ποιητοῦ προαιρέσεις καὶ ἄνευ δυσμενοῦς κροκιδισμοῦ ἀναμετρήσαι τὰς ποιητικὰς καλλονὰς τοῦ ἔργου· ὅθεν τὸ τὴν Θεογονίαν λεπτοκοπεῖν τοῖς θρασυτέροις ἀφίεμεν, πρὸς δὲ τὰς τοῦ Ἑρμαννοῦ καὶ Γεπέρτου καὶ Σοιτθήρου καὶ τῶν ἄλλων «Ἡσιοδείους» Θεογονίας οὐ λογομαχοῦμεν, διότι τὸ ὀνομαστί κωμῶδειν ἀποφεύγομεν, ἀλλὰ ἐν ταῖς σημειώσεσιν ὑπὲρ τοῦ Ἡσιόδου ἀπολογησόμεθα.

ΘΕΟΓΟΝΙΑ

Μουσάων 'Ελικωνιάδων ἀρχώμεθ' ἀείδειν,

Στ. 1-115 Προοίμιον.

Οἱ παλαιότατοι ποιηταὶ τῶν Ἑλλήνων ἅπαντες, ἀμοιροῦντες αὐταρεσκέας, τὰ ἀποκυήματα τῆς αὐτῶν μεγαλοφυΐας ἐπανάφερον πρὸς τὰς Μούσας· μάλιστα δὲ τοῦτο ἐνόμιζε καθήκον ὁ Ἡσίοδος, ὅσπερ τὸ μὲν κατάρχει ὑπὸ τῇ τῶν Μουσῶν ὄρει, τὸ δὲ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων ἐτόλμησεν ἐξιστορῆσαι ἀντὶ τῶν ἡρωϊκῶν μύθων τὰ πεπραγμένα ὑπὸ τῶν θεῶν αὐτῶν. Ὅπως ταῖνυν μηδεὶς τῶν συμπολιτῶν μυκτηρίζῃ τὸν ψευδολόγον γεωργόν, οὐκ ἔστεργε προσκαλέσας ἁπλῶς Μοῦσαν καθὼς ὁ Ὅμηρος, ἀλλὰ ὥσανεί φαντασιάζων θείας διδασχάς· θόξαν ἐπέζητησεν. Οὐκ ἐπεποθέσαν ἄρα γε οἱ Οἰταῖοι, ὅτι τὴν ποιμενίδα Δρυόπην αἱ Ἀμαδρυάδες ὑπερφυῶς ἀγαπῶσαι ἐδίδαξαν ὑμνεῖν θεοὺς καὶ χορεύειν; (Ἀντωνίν. Λιβεράλ. 32) Ὁ Ἀσκραῖος ποιητῆς λοιπὸν τοῦ σκοποῦ οὐκ ἀπέφυγεν, ἀλλὰ ὑπὸ Πινδάρου αὐτοῦ ἐμακαρίσθη τῆς εὐδαιμονίας (Πυθ. 3, 88-90: λέγονται μὲν βροτῶν ὄλβον ὑπέρτατον οἱ σχεῖν, οἳ τε καὶ χρυσαμπύκων μελπομένων ἐν ὄρει Μοισᾶν καὶ ἐν ἐπατρίλοις ἄϊον Θήβαις...), ὑπ' ἄλλων δέ, οἷον Δίωνος τοῦ Χρυσοστόμου (17, 7), ἄξιος ὡς ἀληθῶς τῆς δόξης ἀνεκνήρυχθη.

Ἡ Θεογονία ἀρχὴν λαμβάνει ἀπὸ τῆς εἰς τὰ μουσικὰ μνήτεως τοῦ ποιμενός (στ. 1-35). Πρὶν ὅμως τὸ ἐπιγόνημα ἀνυποστύλως ἐκδηλώσῃ, ἡρέμα

καὶ κατὰ μικρὸν προτυποῖ ὁ προσεκτικός ἀοιδὸς τὰς τῶν ἀκροατῶν διανοίας, ἐν ἀρχῇ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ἐπαγγελλόμενος ὡς διαμονὴν ἐξαίρετως ἀγαπήτην τῶν τῆς ὥδῃς προστατῶν. Οὗτος ὁ σκοπὸς ἐκπεραίνεται ἐν τοῖς στ. 1-21. Τῇδε τῇ τῶν διανοημάτων ἐπιτηδεύτητι ἀντιστοιχεῖ ἡ ἐπιμελὴς τῶν στίχων συμμετρία· ἀπεριέργως γὰρ γινώσκει τις ὅτι ἐπικρατεῖ ἡ παλαιοβοιωτικὴ ἐπτάς, τοῦ δευτέρου μέρους (22-35) συνεστηκότος ἐκ δύο στροφῶν, ἐνῶ ὁ ἰδιαιτέρος ὕμνος τρεῖς ἐβδομάδας στίχων περιέχει· τίς δὲ ἀγνοεῖ τὸν παρ' Ἑλλήσι τε καὶ Χριστιανοῖς θρησκευτικὸν χαρακτῆρα τῆς τριάδος;

1. Περὶ τῶν Ἑλικωνιάδων Μουσῶν τὰ δέοντα ἐν τῇ εἰσαγωγῇ εἰρήκαμεν.

Ἀρχώμεθα] Πάλαι ποτὶ ὁ ἐπικός ποιητῆς τοσοῦτο συνείηστο ἀποσύρειν αὐτὸν τοῦ λόγου, ὥστε καὶ ἐνταῦθα, καὶ τοὶ τὰς Μούσας οὐκ ἤδη προσκαλέσας, τοῦ αὐτογνώμονος ἐνικοῦ προετίμησε τὸν μετριώτερον πληθυντικόν, περιλαμβάνων εἴτε τοὺς ἀκροατάς εἴτε ἄλλους ἀοιδούς, οἵτινες μετ' αὐτοῦ ἡγωνίζοντο ἐνεκα τοῦ βραδείου. — Ἡ γενικὴ συντάσσεται τῷ ἄρχομαι ῥήματι ὥσπερ καὶ παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. I 97: σέο δ' ἄρξομαι, Ὅδ. φ 142: ἀρξάμενοι τοῦ γούρου, Ἀπολλων. Ῥοδ. Ἀργοναυτ. 1, 1: ἀρχόμενός σεο, Φοῖβε), ἄλλοι δ' ὁ νοῦς τῆς συντάξεως ἐκτενέστερον δηλοῦται διὰ

αἴθ' Ἐλικῶνος ἔχουσιν ὄρος μέγα τε ζάθεόν τε,
καί τε περὶ κρήνην ἰοειδέα πόσσ' ἀπαλοῖται
ὀρχεῦνται καὶ βωμὸν ἐρισθενέος Κρονίωνος·

τῆς ἐκ προθέσεως, π. χ. ἐν τῇ περι-
φήμῃ προσιμῇ Ἀράτου: «Ἐκ Διὸς
ἀρχώμεσθα».

2. αἴθ'] Καὶ παρ' Ἡσιόδῳ τὸ μό-
ριον τὸ πολλάκις βεβαιωτικῶς πρόσκει-
ται ταῖς ἀναφορικαῖς ἀντιωνυμίαις.

Ἐλικῶνος ὄρος] Τὰ μὲν γεωγρα-
φικὰ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ἐξέθεμεν, ὡς δὲ
πρὸς τὴν σύνταξιν, ἡ γενικὴ ἐστὶν ἐξη-
γητική.

ἔχουσιν] τὸ ὄρος, καθόσον αὐταῖς ἀφι-
έρωται (Παυσαν. 9, 29, 1) καὶ αὐτόθι
κατοικοῦσι· τὸν αὐτὸν τρόπον Ὁμηρος
περὶ θεῶν μεταχειρίζεται τὰς φράσεις
«ἔχει Ὀλύμπου, οὐρανόν, δώματα»,
ἐπὶ δὲ τῆς ἐν γῇ κατοικίας θεοῦ πρὸς
πρὸς τὴν τῇ Διὶ καὶ τῇ Ἀθηνᾷ δεδομένη
ἐπωνυμίᾳ πολιοῦχος καὶ Ἰλ. Α, 105:
Ἐννοσίγαιος, δὲ Θήβης κρήδεμνον ἔχει.
Λίσχολ. Εὐμην. 24: Βρόμιος δ' ἔχει
τὸν χῶρον. Σοφοκλ. Οἰδίπ. Κολων.
40: θεαὶ σφ' ἔχουσι, 54: ἔχει δὲ νιν σε-
μνός Ποσειδῶν, καὶ τοὺς ὕστερον ποιη-
τάς.

μέγα τε ζάθεόν τε] Καίτοι αὐταὶ αἱ
λέξεις οὐκ οἰκείαι εἰσιν, ἀλλὰ κατὰ τὰς
ὁμηρικὰς μέγα τε σοβαρόν τε καὶ μέγα
τε δεινόν τε, ὡσαύτως τοὺς ἐξαμέτρους
τελευτώσας, πεπλασμέναι πλήρη ἔχουσι
τὴν ἔννοιαν· τὸ ὄρος γὰρ ἀληθῶς οὐ μό-
νον μέγα καὶ ὑψηλόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ
«πολύ θεῖον» ὡς ἱερὸν τῶν Μουσῶν.
Ἡ αὐξητικὴ πρόθεσις ζα τηρεῖται ὑπὸ
τῶν Ἀσιανῶν ἐν τῇ λέξει ζάμεγας (ἰδὲ
Πανδώραν I, φ. 234, σ. 431).

3. Οἱ μὲν ἀχροαταὶ τοῦ ποιητοῦ, ἐν-
νοεῖται, ἐγίνωσκον τὸ τῆς πηγῆς ὄνομα,
ἡμεῖς δὲ ἀπὸ στ. 6, ἐν ᾧ ὀνομάζεται ἡ
ἐτέρη, τεκμαιρόμεθα ὅτι ἐνταῦθα λέγει
τὴν Ἀγανίπην.

Τὸ ἐπιθέτον ἀναπολεῖ τὸ Ὀμηρικόν

κρήνη μελάνυδρος (Ἰλ. I 44—Π 3.
Π 160. Φ 257. Ὀδ. υ 158. πρὸς. καὶ
δ 359. ζ 91). Τὸ δὲ ἰοειδὲς παρ' Ὀ-
μήρῳ εὐρηται ὡς ἐπιθέτον τῆς «μαύρης»
θαλάσσης (Ἰλ. Δ 298. Ὀδ. ε 56. λ 107,
πρὸς. «ἰδεντα θάλασσαν» Νικανδρ.
Ἀλεξίφ. 171). Ἡ μεταφορὰ δηλοῖ τὸ
μέλαν χροῖμα (Ἰπύχ. ἰοειδὲς] μέλαν
ἢ ἀνθηρόν ἐν τῇ ὁράσθαι πορφυροῦν)
καθὼς ἐν τοῖς ἐπιθέτοις ἰοπλόκαμος
καὶ ἰαθόστρυχος (Πινδάρ. Πυθ. 1, 1
καὶ Ὀλ. 6, 30. I. 6, 23, ἀπόσπ. 113).
Τῶν τοπικῶν ἐπιθέτων, ὡς δηλον, οὐκ
ἔστιν ἀμυρόν δ' ἐστὶν οὐχὶ τὸ ὕδωρ—
Θέογνις, δὴθεν ἐπαινεῖ τὸ «ἡδὺ καὶ κα-
λὸν ὕδωρ» τῆς «μελανύδρου κρήνης»
(959, 60)—, ἀλλ' ὁ πετρώδης πυθμὴν
ἀποκεκλυσμένος τῷ βέμματι, ὥσπερ καὶ
οἱ Ἀρκάδες ἀναλόγως πηγὴν ὑπὲρ ἐρυ-
θρὰν γῆν βέουσαν «Κοκκινόδρου» κα-
λοῦσιν. Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν κατὰ τοὺς
νεωτέρους καιροὺς πολλοὶς ποταμοῖς καὶ
βέμμασιν ἐγένοντο ὀνόματα οἷα Μαυρο-
πόταμος ἐν Βοιωτίᾳ καὶ Ἡπείρῳ καὶ
Τριφυλίᾳ ἢ Μαῦρο νερό ἢ καὶ Μαυρο-
νέρι, ἃ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὀνομάζονται
τὸ μὲν πλησίον τοῦ Σπερχεῖοῦ Μέλαις,
τὸ δὲ Στόξ, τὸ δὲ Κηφισός. Τοιοῦτό-
χρος ἐστὶν ἡ ἐπὶ τοῦ Ἐλικῶνος Μυ-
γδαλάκη ὀνομαζομένη κρήνη, ὑπὸ δὲ
τῶν παλαιῶν Ἀγανίπην. — Τὸ ἐναρ-
γὲς καὶ ἀληθὲς τοῦ φάσματος τούτου οἱ
Ἕλληνες τὰ μάλιστα ἂν καταξιώσειαν·
μετὰ πόσης χαρᾶς δηλονότι αἱ ἀδελφαὶ
καὶ θυγατέρες αὐτῶν εἰσέτι χορεύουσι
περὶ κοινὴν πόλιν ἢ χωρίου πηγὴν.
Πρὸς. καὶ τὸν εἰς Πάνα ὕμνον 20:
«Φοιτῶσσι πόκα ποσσὶν ἐπὶ κρήνη με-
λανύδρῳ μέλπονται».

4. Ὁ βωμός, ὅντινα οἱ ὕστερον γε-
γονότες ἀμνημονοῦσι, πλην ἀλλ' ἢ σχο-

καί τε λοεσσάμεναι τέρενα χροά Περμηησοῖο
ἢ Ἴππου κρήνης ἢ Ὀλμειοῦ ζαθέοιο,
ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χοροῦς ἐνεποιήσαντο

5

λιαστής τις αὐτὸν ἀπονέμει τῷ Ἑλικωνίῳ Διὶ ἀνφοδόμητο πιθανῶς πλησίον τῆς Ἀγαλῆπης.

Οἱ τρεῖς οὗτοι στίχοι συνίθειαν τινα διηγούνται τῶν Μουσῶν· αἶ γὰρ αἱ Μοῦσαι χορεύουσιν, ὡς περ Σιμωνίδης ὁ Κεῖος κατὰ τὸν ῥήτορα Ἱμέριον (16, 7) ἔλεγεν, ὅθεν τεχνίτης τις Ἀθηναῖος ἐν ἀναγλύφῳ (δημοσιευθέντι ὑπὸ Benlé ἐν τῇ Revue archéologique 1860, nouvelle série t. B', π. 18) χορευούσας αὐτάς ἀπεικονίζει. Καὶ τὰ ἐπόμενα δὲ ὡς ἔθιμα ὑποτίθενται· πλὴν ὁ ποιητὴς ὅπως διαφύγῃ τὴν μονοτονίαν, καταβαίνει ἀπὸ τοῦ ἐνεστώτος εἰς τὸν ἀόριστον, ὡς περ ἂν εἰ ἐκεῖνα ἀπαξ ποτὲ ἐγένοντο. Τοῦτο τὸ τέχνασμα παρὰ τοῖς ὑμνολόγοις ἐν συχῇ, φαίνεται, χρῆσει ἦν, π. χ. καὶ ὁ Ὀμηρίδης, ὃς τὸν εἰς τὸν Δῆλιον Ἀπόλλωνα ὕμνον ἐποίησε, τρεῖς στίχους κατὰ τὸν ἐνεστώτα ἄσας εἰς τὸν ζωηρότερον παρωχημένον στρέφεται. Δημιῶδ' δὲ τὴν σύνταξιν ταύτην νομίζομεν, διότι οὐδὲ τοὺς «τραγουδιστάς» τὸ μηχανήμα λανθάνει, λ. γ. «Κυρά μ', ὄντας ἐκίνησας νὰ πᾶς ἔς τὴν ἐκκλησίαν, βάνεις τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στήθῃ... ἢ ἡ στράτα ῥόδα γέμισε» (Passow 295, 14 κέ. 310, 23 κέ.).

5. *λοεσσάμεναι* (ἀπὸ τοῦ λού-σμαι ἢ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ μεμακρυσμένου θέματος *λοF-εσ-*, ὃ ἀνάλογον *ὀλ-εσ-*σαι) διευθύνει τὴν γενικὴν κατὰ τὸ Ὀμηρικὸν ἔθος (Ἰλ. Ε 6: λελουμένος Ὠκεανόιο, Ζ 508=Ο 265: λοεσθαὶ εὐρρεῖος ποταμοῖο, Φ 560: λοεσσάμενος ποταμοῖο) ὡς περ τὸ συνώνυμον *ρίπτομαι* (ἀπόσπ.: νύφατο Βοιθιάδος λίμνης πόδα, Ὀδ. β 261: χεῖρας νύφάμενος πολίης ἀλός). Τὴν δὲ τοπικὴν σημασίαν ἐκδη-

λοῖ Ὀμηρος αὐτός, ἀλλαχοῦ προσάπτων τὴν πρόθεσιν ἐκ (Ὀδ. ζ 224: ἐκ ποταμοῦ νύζετο, κ 361: λδ' ἐκ τρίποδος μεγάλοιο, πρὸλ. Νόνν. Διονυσ. 41, 38: λελουμένος ἐκ ποταμοῖο, Ἱμέριον λόγ. 21, 8 σ. 742: ἥλιος ἐξ Ὠκεανοῦ λουσσάμενος, ἔτι δὲ Ὑμν. Ὀμηρικ. εἰς Σελήνην (ἀρ. 32 ἢ 31) στ. 7: ἀπ' Ὠκεανοῦ λοεσσαμένη χροά καλόν. Καλλιμαχον Ὑμν. εἰς Δῆλον 124: λουσαμένας ἀπ' ἐμεο, Ἡρόδοτ. 3, 23: ἐπὶ κρήνην... ἀπ' ἧς λουόμενοι... Αἰσχίν. ἐπιστ. 40: λουσαμένας ἀπ' αὐτοῦ). Οἱ λουόμενοι δηλονότι οὐ κατέβαινον εἰς τὸ βεῦμα, ἀλλὰ ἀπ' αὐτοῦ ἤρουντο τὸ ὕδωρ.

τέρενα] λεπτόν.

χροά] Οἱ ἀρχαῖοι συχνάκις ἐξάφρουσι τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος, ἄλλων ἤτον ἀκριβῶς ὀνομαζόντων τὸ σῶμα αὐτό. Ἐκ τῶν ἀναριθμῶν μαρτυριῶν ἀναφύεται π. χ. Ἰλ. I 596: *χροῖ δ' ἔντε* ἐδύσατο παμφανόωντα.

Περμηησοῖο] Ὁ Περμηησός (βοιωτικὴ Περμασός), ὅστις οὐ διαφέρει τοῦ νῦν ποταμοῦ τοῦ Μαζί (μᾶλλον δὲ Maschi), καὶ ὁ Ὀλμειός καταρρέουσιν ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ μέρους τοῦ Ἑλικῶνος καί, συνενώσαντες τὰ ὀλίγα αὐτῶν ὕδατα πλησίον τῆς Ἀλιαράτου, ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Κορινθίαν.

7. *Ἴππου κρήνης*] Πρὸς τοῦτο τὸ ὄνομα οἱ παλαιοὶ ὁμοφώνως διηγούντο, ὅτι ὁ Πήγασος, ἐπεὶ ἵππευθῃ ὑπὸ Βελεροφώντος, διψήσας ἔσχισε τὴν πέτραν τῇ ὀπλῇ ὅπως ἀναδύσῃ ὕδωρ· «δὲ δὴ ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς ρεῖ καὶ οὐδέποτε τοῦτο ὄψει ἐκτός τῶν τῆν Θεάσπειαν οἰκούντων» (Σχόλ. Ἀράτ. Φαινομ. 215). Τὴν ἐνθουσιαστικὴν δυνάμιν τούτων τῶν πηγῶν οὔτε ὁ Ἡσίοδος ἐγίνωσκεν οὔτε ἄλλος τις ποιη-

καλούς ἡμερόεντας, ἐπερρώσαντο δὲ ποσσίν.

Ἐνθεν ἀπορνύμεναι, κεκαλυμμένοι ἡέρι πολλῇ,
ἐννύχιαι στείχον, περικαλλέα ὄσσαν ἰεῖσαι,

10

τῆς πρὸ τῶν ἐπιγόνων, ὧν τοὺς παλαιωτάτους ἀναφέρομεν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ταύτην τὴν δοξασίαν φαίνεται παρορμήσας Ἀλκαῖος διὰ τῆς παρατόλμου εἰκόνης: «ἐννέα Μουσῶν ὁ πρέσβυς καθαρῶν γευσάμενος λιθάδων» (Ἀνθολ. 7,55,6). Ἐκεῖνος δὲ ὁ περὶ τοῦ Πηγάσου μῦθος, ὃν ἐπανήγαγον οἱ Τροϊζήνιοι (Παυσ. 2,31,9), ἐρριζώται ἐν τῇ θημῶδε φαντασίᾳ διὸ καὶ ἐν Αἴνῳ ᾄδουσι: «Κι' ὅπου πατήρ' ὁ μαῦρός μου πηγὰς φανερώνει» (Ἑλλ. Φιλόλ. Σὺλλ. ἐν Κ/πόλει, Θ', σ. 337).

Ἰάθεον (ἴδε στ. 2) καλεῖ τὸν Ὀλμειὸν διὰ τὸ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ὕρους καταρρεῖν.

8. ἡμερόεντας (ἐπαγωγούς)] Ὀμηρικὸν ἐπίθετον τῶν χορῶν (Ἰλ. Σ 603. Ὀδ. σ 194).

ἐπερρώσαντο] Ἀπὸ τοῦ ῥώομαι, ὅτι παρ' Ὀμήρῳ (οἷον ἐν τῷ πολυθρῶν λήτῳ στίχῳ Ἰλ. Α 529: ἀμδρόσται δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος) σημαίνει ταχέως κίνησιν, ἴσως δὲ καὶ χορόν, εἴπερ ὀρθῶς ὁ σχολιαστὴς εἰς τὸν στίχον Ἰλ. Ω 617 (νομφάων αἶε' ἄμφ' Ἀχελώϊον ἐρρώσαντο) τὸ ῥῆμα μεταφράζει τῇ λέξει ὠρχήσαντο (πρόβλ. Ὑμν. Ὀμηρ. εἰς Ἀφροδίτην 262: Καλὸν χορόν ἐρρώσαντο καὶ 19,20 φοιτῶσαι (αἱ Νύμφαι) πυκνὰ ποσσίν ἐπὶ κρήνῃ μελανύδρῳ μελπονται). Ὁ μὲν Ἑλλήν τὰς λέξεις «ἐπερρώσαντο δὲ ποσσίν» νομίζειν ἂν πλεοναστικὰς, μᾶλλον δὲ οὐκ ἐννοεῖ τὴν πρόθεσιν ἐπὶ διότι χορεύει τὰ μάλιστα τοῖς ποσίν: κατανοοῦμεν ὅμως ἐνταῦθα ὅτι ὁ χορὸς τότε ἦδη, τῶν ποδῶν μόνον ὡς ἐκ περισσοῦ κινουμένων, ἐξετελεῖτο κυρίως ταῖς χερσὶ καὶ τῷ ἄνω μέρει τοῦ σώματος.

9. Ἡ νεφέλη (ἄηρ) ἐμφαίνει ὁλικῶς τὴν ὁρασίαν κατὰ τὸ Ὀμήρου παράδειγμα, πρὸβλ. Ἰλ. Π 790 (τὸ πρότυπον τοῦδε τοῦ χωρίου): ἡέρι γὰρ πολλῇ κεκαλυμμένος, Γ 381: ἐκάλυψε δ' ἄρ' ἡέρι πολλῇ, Α 752: καλύψας ἡέρι πολλῇ. Τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ καὶ ἄλλοι στίχοι ἐπικυροῦσιν ὅτι ὁ «ἄηρ» ἰσοδυναμεῖ νεφέλη (π. χ. Ἰλ. Ε 486: νεφέλη εἰλυμένος ὦμος).

10. ἐννύχιαι] Οἱ γὰρ θεοὶ ἐν τῇ νυκτερινῇ ἐρημίᾳ εἰς τὴν γῆν καταβαίνειν φιλοῦσιν· ἐντεῦθεν ὁ Ἡσίοδος Ἑ. κ. Ἡ. 730 λέγει: «Μακάρων τοι νύκτας ἔασιν». Διὸ καὶ, ἀπὸ τοῦ ὅτι τῶν Ἑλλήνων θεοὶ εἰς τὴν κόλασιν ἐξωρίσθησαν, κατὰ τὰς τῶν Χριστιανῶν προλήψεις, τὰ πονηρὰ πνεύματα τὸ ἑαυτῶν κράτος οὐκ ἐξήσκουν εἰ μὴ ἐν καιρῷ νυκτός· τοῦτο ἐκφωνεῖ πεποισθῶς Προυδότιος ὁ Ἰσπανός ποιητής, ὁς κατὰ τὸν μέγαν Θεοδόσιον ἤκμασεν (Καθημερινῶν Α', στ. 37): εἰσὶ δὲ οἱ καὶ νῦν ταύτην τὴν δεισιδαιμονίαν φυλάττουσιν (Bernhard Schmidt, Volksleben der Neugriechen σ. 94. 116. 127, Märchen σ. 244. Ἑλλήν. Φιλόλ. Σὺλλ. ἐν Κ/πόλει, τ. ΙΔ', σ. 237. τ. ΙΕ', σ. 124 υποσημ.). Ὁμοία παραδίδωσι Λουκιανός ἐν τῷ Φιλοφουδῇ (14) διηγούμενος ὅτι ἡ Ἑκάτη καὶ ἄλλα φάσματα, ἐπεὶ πρῶτον οἱ ἀλεκτρυόνες ἔκραξαν, ἠφάνισθησαν. Μέσον δὲ τόπον ἐκτός τοῦ Λουκιανοῦ καὶ τοῦ Ἡσιόδου κατέχει Ἀρατος ὁ ἀστρονόμος (118), καθ' ὃν ἡ Δίκη πρόπαλαι ἐπιβέβηκε (τοῦ ἡλίου δόντος) πρὸς τοὺς ἀνθρώπους κατήρχετο. Πλὴν οἱ νεώτεροι εἰσέτι τὴν νύκτα τοῖς κακοῖς μόνον πνεύμασιν ἐπιπέμουν, ἀλλὰ χωρὶς τινά, π. χ. Ἀράχωδα τῆς Φωκίδος, ἔχουσι τὴν εὐσεβή

ὕμνευσαι Δία τ' αἰγίοχον καὶ πότνιαν Ἥρην
Ἀργεῖην χρυσέοισι πεδίλοις ἐμβεβαυῖαν
κούρην τ' αἰγίοχοιο Διὸς γλαυκῶπιν Ἀθήνην

πεποίθῃσιν ὅτι οἱ ἄγιοι, τῶν ἀνθρώπων κοιμωμένων, ἐπιθεωροῦσι τὰς αὐτῶν ἐκκλησίας (Schmidt, Volksleben σ. 77).

σεῦχον] Ὁ παρατατικός ἀντικαθίστησι τὸν ἐλλείποντα ἀρίστον καθῶς στ. 269 (ἄλλον).

ῥοσαν] Οἱ παλαιοὶ σημειοῦνται, ὅτι ὁ Ὅμηρος οὐδέποτε τῇ λέξει ἐπὶ τῆς ῥῥῆς ἔχρηστο· λέγει δὲ αὐτὸς ὅπως τὸ αὐτὸ ἐκφράσῃ α ἰεῖσαι ὅπα κάλλιμον» (Ὁδ. μ 192).

περικαλλέα] Μικρὸν παραλλάσσει τοῦ ἐν τῇ συνθεσί «καλὰ περικαλὰ».

11. αἰγίοχον] Τὸν ἔχοντα αἰγίδα. Οὕτω δηλονότι ἐκάλουν οἱ ἄρχαιοι κυρίως τὴν καταγίδα, πρβλ. Αἰσχύλ. Χοηρ. 578-585: ἀνεμοέντων αἰγίδων φράσαι λόγον· Ἰωάννης ὁ Διάκονος ἐν ταῖς εἰς τὴν Θεογονίαν ἀλληγορίαις 538 (337) τάδε τὰ μετέωρα ἀπαριθμεῖ, δοκίδας καὶ βοθύνους καὶ θαλοὺς καὶ αἰγίδας καὶ κομήτας καὶ διόττοντας. Ἐν δὲ τοῖς Ὀμηρικοῖς ποιήμασιν ἡ αἰγὶς ἐναργῶς πέπλασται ὡς ἀπίς χαλκῇ ('Ἰλ. Ε 738 κέ. Ο 308 κέ.), ἣν περ κρατοῦσι καὶ σέουσιν ἄλλοι τε θεοὶ καὶ μάλιστα Ζεὺς. Διὰ τοῦτο ἄρα αἰγί-σχος ἐπονομάζεται.

πότνια] Θεληκὸν τοῦ πόσις (=πότις), ὃ δὴ κατ'ἀρχὰς ἐσημεινε «κύριος», ὡς περ καὶ νῦν συχνάκις αἱ γυναῖκες τὸν ἄνδρα ὀνομάζουσιν.

12. Ἀργεῖν] Ἐν τῇ Ἰλιάδι (Δ 51, 52) ἡ Ἥρα λέγει· α ἦτο· ἐμοὶ τρεῖς μὲν πολὺ φίλταται εἰσι πόλεις, Ἀργεῖς τε Σπάρτη τε καὶ εὐρύγεια Μυκῆνη» (Ποσειδῶνος δῆθεν, ὡς Πλούταρχος ἐν τῶν Συμποσιακῶν Θ' β διηγείται, αὐτὴ παραχωρήσαντος τοῦ Ἀργεὺς καθάπερ τῇ Παλλάδι τῶν Ἀθη-

νῶν). Τὸ ἐπίθετον οὐχ ἀπλῶς ποιητικὸν ὑποληπτέον (πρβλ. 'Ἰλ. Δ 8 καὶ Φορωνίδος ἀπόσπασμα παρὰ Κλήμεντι τῷ Ἀλεξανδρῇ Στρωματ. Α', σ. 418), διότι ἐν Σπάρτῃ, ἴσως δὲ καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι δημόσιον ἦν (Παυσ. 3, 13, 8).

χρυσέοισι πεδίλοις ἐμβεβαυῖαν] = χρυσοπέδιλον 952. Ὁδ. λ 604 (πρβλ.: κατὰ πέδιλα ἀμβρόσια χρύσεια 'Ἰλ. Ω 340 = Ὁδ. 96 = ε 44: χρύσεια καὶ τὰ πέδιλα. Καλλιμ. Ὑμν. εἰς Ἀπόλλωνα 34). Ὅσα φοροῦσιν οἱ θεοὶ πάντα ἀπὸ χρυσοῦ πεποιήται, διὸ καὶ ὁ εὐχρηματός χρυσὸς αὐτοῖς προσφέρει δῶρα (Ὁδ. π 185). Θνητὰς ἔμπαλιν γυναῖκας ἔδει ἀρκεῖσθαι ὑποδημάτων ἱμάσιν ἢ κοσμήμασιν ἀπὸ χρυσοῦ (Πολυδεῦκ. 7, 92. 93) ὁμοιοτρόπως ταῖς «ἀρχοντίσσαις», αἵτινες οὐ πρό πολλοῦ ἐδρενθύνοντο μετὰ καταχρύσων ὑποπερνίων.

13. γλαυκῶπιν] Ἐν Ἀριστοτελικῇ τινι προβλήματι (10, 13) τρία φέρονται γένη τῶν ὀφθαλμῶν, δηλαδὴ μέλανες, αἰγῶποι, γλαυκοί. Τοιοῦτοι λοιπὸν οἱ τῆς Παλλάδος ἐλέγοντο (Παυσαν. 1, 14, 6: τὸ δὲ ἄγαλμα ὁρῶν τῆς Ἀθηνᾶς γλαυκοὺς ἔχειν τοὺς ὀφθαλμούς. Ἀνακρεόντεια 15 (28), 20: βλέμμα... γλαυκὸν ὡς Ἀθήνης). Περιεργόν τι μνημεῖον τῆς Ἑλληνικῆς χρωμοπλαστικῆς, ἐν Βερολίνῃ νῦν φυλαττόμενον, δημοσιευθὲν δὲ ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς ἐν τοῖς «Ἀρχαίοις Μνημείοις» (Alte Denkmäler, τ. Α', π. 3) ἔχει τὴν γλῆνν ὀφρυνώδη, τὸ στρογγύλον ὅμως λάμπει ὑπόγλαυκον. Ἄν ζητῶμεν, πόθεν ἀνέβλασται ἡ δόξα αὕτη, τὴν ἀπορίαν λύουσιν οἱ ποιηταὶ διὰ τοῦ ὀνομάζειν γλαυκὸν τὸ βλέμμα τῶν λεόντων καὶ ὄφρων ('Ἰλ. Υ' 172 καὶ Ἡσ. Ἀσπ. 430: γλαυκίδων, Πινδάρ. Ὀδ.

Φοῖβόν τ' Ἀπόλλωνα καὶ Ἀρτεμιν ἰοχέαιραν
ἦδ' ἑ Ποσειδάωνα γαιήοχον ἐννοσίγαιον
καὶ Θέμιν αἰδοίην ἐλικοβλέφαρόν τ' Ἀφροδίτην

15

6,45: γλαυκῶπες δράκοντες, 8,37: γλαυκοὶ δράκοντες. Ὀρφ. Ἀργοναυτ. 936: γλαυκοῖς ἀμφ' ὕσσοις)· διαρρήδην δὲ Κορνοῦτος ὁ μυθολόγος λέγει: «Καὶ γὰρ τῶν θηρίων τὰ ἀλκιμώτατα, οἷον αἱ παρδάλεις καὶ οἱ λέοντες, γλαυκά εἰσι, θυσαντίβλεπτον στίλβοντα ἀπὸ τῶν ὀμμάτων... οἱ δὲ δράκοντες καὶ ἡ γλαυξ διὰ τὸ ἐμπερὲς τῶν ὀμμάτων ἀνατίθενται ταύτῃ (Ἀθηνᾶ) γλαυκώπιδι οὔσῃ· σμερδαλέον γὰρ ὁ δράκων δέδορκε καὶ φυλακτικόν τι ἔχει καὶ ἄγρυπνον καὶ οὐκ εὐθιήρατος εἶναι δοκεῖ» (κεφάλ. 20).

14. Φοῖβον] Ὁρθότερον γραπτέον ὡς ἐπιθέτον «φοῖβον δὲ δήπου (φησὶ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ τοῦ Εἰ ἐν Δελφοῖς κ. 19) τὸ καθαρόν καὶ ἀγνόν οἱ παλαιοὶ πᾶν ὀνόμαζον», πρβλ. ἀπόσπ.: φοῖβον ὕδωρ, Αἰσχύλ. Προμ. 22: ἡλίου φοῖβη φλογί, Διόσκωρ. Ἀλεξάνδρ. 1009.

ἰοχέαιραν] Παρὰ τὸ ἰός καὶ χέω· τοξότις γάρ, ὡς πασιγνώστον, ἡ θεός. Τὴν τοῦ ἐπιθέτου αἰτιολογίαν χορηγεῖ Ὁμηρος ἐν τῇ Ὀδυσσεύχ. 2 κέ. «ἄλλο δ' ἐπὶ μέγαν οὐδὸν ἔχων βίον ἦδ' ἐφάρετρεν ἰὼν ἐμπλεῖν ταχέας δ' ἐκχεύατ' ὀϊστούς»· ἐτόξευον δηλαδὴ τὸ πάλοι εἰς τὸ ἔτερον γόνυ ὀκλάσαντες, ὡς δηλοῦσιν ἀγγεῖον τε πολλῶν ἀρχαιοτάτων ζωγραφίαι καὶ τὰ αἰγινητικὰ ἀετώματα· Ἡ ἴσως παραβάλλεται τὸ ταχέως τοξεύειν τῷ ὑετῷ, ὡς καὶ Ἰλ. Ε 618: Τρῶες δ' ἐπὶ δούρατ' ἔχευαν, Θ 159. = Ο 590: βέλεια στονόεντα χέοντο, καὶ παρ' ἄλλοις μέχρι τοῦ νῦν «Πέφτουν τὰ τόπια σὺν βρογχί, τὰ βόλτα σὺν χαλάξῃ».

15. γαιήοχον] διότι τῷ θεῷ τοὺς σεισμούς προσήκον, ἔλεγον καὶ ὅτι ἡ γῆ ἐπὶ τῇ θαλάσῃ ἐσθίρεται (ἰδὲ τὰ

εἰς 732 σεσημειωμένα). Πρὸς τὴν ποσότητα τῆς πρώτης συλλαβῆς πρβλ. Ἰλ. II 235: χαμαιεῦναι, Ὀδ. κ 243 καὶ ε 15: χαμαιευνάδες, Ὀδ. 379: ἔμπαϊος, Πινδ. Ὀλ. 13, 81: γαιαόχῳ, Ὀρφ. Ἀργον. 1025: Αἰήτης. Ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις ἐπιτηδειότερα ἂν ἦν ἡ νεωτέρα γραφή αἰ, διότι ἡ διφθογγὶς οὐ συστέλλεται εἰ μὴ πρὸ φωνηέντων.

ἐννοσίγαιον ὡς ἐνοσίχθων παρὰ τὸ ἐν-For καὶ γαῖα = σεισίχθων, ἐπειδὴ, ὡς ἔφθην εἰπὼν, τοὺς σεισμούς διενεργεῖ. Ἡ δὲ αἰτία τὸ μὲν ὅτι ὁ ἐκείνου ἱερός Ἰσθμός καθ' ἑκάστην σχεδὸν ἡμέραν ὀλίγον τι πάλλεται, τὸ δὲ διότι ἅμα σεισμῷ πολλάκις γίνονται σφοδραὶ κινήσεις τῶν κυμάτων· ἐπὶ δὲ καὶ αἱ τοῦ Αἰγαίου πελάγους νῆσοι καὶ ἡ πρὸς ἐσπέρας ἀκτὴ τῆς Ἑλλάδος ἡφαίστειον χαρρακτῆρα ἔχουσιν.

16. Τὸ μὲν αἰδοίην ἐπιθέτον ἐμφανίζει τὴν τῆς θεοῦ σεβασμιότητα, τὸ δὲ ἐλικοβλέφαρος (Ὁμηρ. Ὀδ. 6, 49. Πινδάρ. Πυθ. 4, 172. ἀπόσπ. 123 = 88, 5) τὸ κάλλος αὐτῆς ἐπαινεῖ συνωνύμως τῷ ἐλικοῶπις (Θ. 298. Ἰλ. Α 298. Ὁμηρ. Ὀδ. 33, 4. Πινδάρ. Πυθ. 6, 4, πρβλ. τὸ Ὀμηρικόν ἐλικοῶπις Ἀχαιοί), τὸ στρογγύλον σχῆμα τῶν ὀφθαλμῶν σημαίνον. Οὐκ ἄλλως πως ὁ δημοτικὸς ποιητὴς «τὰ σφαιροειδή μάτια» τῆς αὐτοῦ ἀγάπης ἐξυμνεῖ (Pasow δέστιχ. 718, ἰδὲ καὶ Ἑλλην. Φιλ. Σύλλ. τ. Η', σ. 427 ἀρ. 21, 5: φησὶς τὰ μάτια δυὸ τροχούς). Τοιοῦτο σχήμους ὀφθαλμοῦς συμπαρέβαλλον στεφάνω (Ἡσίοχ. στεφάναι) .. αἱ τῶν βλεφάρων ἀπολήξεις). Ἐπὶ στ. 910 καὶ τοῦ 7 στ. τῆς Ἀσπίδος εὐκαίρια ἔσται τοῦ διασαφηνίσαι πόσον οἱ παλαιοὶ ἐθαύμαζον τὴν τῶν βλεφάρων εὐμορφίαν.

Ἦθ' ἦν τε χρυσοστέφανον καλήν τε Διώνην
Ἦω τ' Ἠελίον τε μέγαν λαμπράν τε Σελήνην

17. χρυσοστέφανον (136. Ὅμηρ. Ὑμν. 6, 1, ὅστις στίχος λεπτομερῶς πραγματεύεται στ. 7 κ. : Κρατὶ δ' ἐπ' ἀθανάτῳ στεφάνῃν εὐτυκτον ἔθηκεν καλήν χρυσεῖαν). Τὰ περὶ τοῦ χρυσοστέφανου εἰρημένα καὶ ἐνταῦθα εὐάρεστα. Ὅσον μέντοι πρὸς τὸ σχῆμα τοῦ διαδήματος, ἐπέχομεν τὸ ἀρχαιότατον γούν ἐκ λίθου ἔργον, ὅπερ νῦν τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ μουσεῖον κοσμεῖ, ἀπεικονίζει. Ἦσαν, φέρουσιν ἐπὶ τῶν πλοκάμων ταῖναι πλατεῖαι φύλλοις, ὡς φαίνεται, ἐξωγραφημένην. Τὰ φυτικά κοσμήματα οἱ χρυσοστέφανοι ἀνέπτυξαν εἰς λαμπράν ποικιλίαν ὡς παράδειγμα ἀρκεῖ τὸ διάδημα κεφαλῆ ἀργιλίνου, ὡσαύτως ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀνασκαφθέντος (Ausgrabungen von Olympia τ. Β', π. 26α). Κατὰ δὲ τὴν διαπρεπιστάτην ἀκμὴν τῆς καλλιτεχνίας στεφάνους φυλλίνους ἐπιμελῶς πετυπούν, οἷοι καὶ ἐν πολλοῖς ταύροις Ἑλλήνων ἢ Ἑλληνιζόντων βαρβάρων, τῶν Σκυθῶν δῆθεν καὶ Τυρρηνῶν, εὐρίσκονται (δύο δείγματα τούτων παρέχει Σπ. Λάμπρος ἐν Ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος τ. Α', σ. 264, 318) καὶ ὡς ἀναθήματα μνημονεύονται ἐν ἐπιγράμμασι τισι τῆς Ζ' βιβλίου τῆς Ἀνθολογίας (ἔπιθι καὶ Πολυδεύκην 1, 28).

Διώνη τὴν ἐν 353 μνημονευομένην Ὠκεανίδα, ἢ τοῦ ἐπισήμου τόπου τούτου καταξιοῦται, ἐν Δωδώνῃ σύζυγος τοῦ Διὸς ὑπολαμβανομένη.

Ἦμιν τοῖς τῇ ἀφώνῳ ἀναγνώσει ἀμβλυνθεῖσι τὰ ὧτα οὐ περιττὸν ἐνθυμηθῆναι ὅτι Πλούταρχος ἐν τοῖς Συμποσιακοῖς Ζητήμασι (9, 15, 1) ἐπαινεῖ τὴν εὐρυθείαν τῶν δύο τούτων στίχων.

18. Ἰδοὺ τὸ πρῶτον δείγμα ἰδιώματος Ἡσιοδείου ὁ ποιητής, ἂν καὶ προσωποποιῇ τὰς φυσικὰς δυνάμεις, οὐδὲν ἤτον τοῖς δυνάμει συνάπτει ἐπιθετα, ἀτινα πρὸς τὰ στοιχεῖα ἀρμόζουσι, π. χ. κα-

λεῖ τὴν μὲν Σελήνην λαμπράν, τὸν δὲ Ὠκεανὸν μέγαν (20), τὴν δὲ Νύκτα μέλαιναν κτλ. Αἱ προσωποποιεῖται αὐταὶ οὐκ ἀκαδημικῶν ποιητῶν ψυχραὶ σκιαγραφαί, ἀλλὰ γεννήματα τῆς δημιῶδους φαντασίας ἐκφαίνονται τὴν τῆς Ἦως γῶραν ἔλαβεν ὕστερον, διὰ μέσου τῆς ἁγίας Γραφῆς, τοῦτο μὲν ὁ ἑωσφόρος (αἰγερικός), τοῦτο δὲ ἐν τῇ τοῦ δήμου ποιήσει, ἢ Παναγία ὁ δὲ Ἥλιος καὶ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα (πρόβλ. πρὸς ταῖς τῶν Βυζαντινῶν ζωγραφίαις καὶ τοῖς ψηφιστήμασι τὸ ἔσμα τοῦ Ἀρμούρη ἐκδ. ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ τῆς Σλαβικῆς Φιλολογίας τ. Γ', 1878 σ. 555 καὶ παρομοίαν δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ Ε' τ. Μεσαιωνικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Σάθα σ. 563 καὶ ὑπὸ Κρουμβάχερου ἐν τοῖς τῆς Βαυαρικῆς Ἀκαδημίας Πρακτικοῖς 1887 τ. Β', σ. 87) καὶ νῦν ἐν πολλοῖς «τραγουδοῖς» προσωπικῶς ἤτοι προσωραρεῖται ἢ λέγει (ἰδὲ λ. χ. Passow 121. 398. 399. 539. 622, 3 καὶ Ἀραβαντινοῦ Συλλ. 96) καὶ δὴ καὶ ἐν Ἠπειρωτικῇ παραμυθίᾳ (Ἑλλην. Φιλολ. Συλλ. τ. ΙΔ', σ. 258) παρέρχεται ἐν ἡλικίᾳ ἐπιφανείᾳ. Αὐτὸ δὲ τὸ «ψηλός» «ψηλός» ἀποδεικνύει πῶς δεκτὸν τὸ ἐπίθετον μέγας. Ὅτι δὲ ὁ ἥλιος «βασιλεύει» ἢ «φεύγει» ἢ «καίμᾳται» ἐς τὰ βουνά, οἱ πολλοὶ καθ' ἡμέραν ἀπροσέκτως καὶ, ὡς εἶπεν, μηχανικῶς ἐκφράζουσιν. Παραπέμποντες τοὺς σπουδαίους ἀναγνώστας εἰς τοῦ σοφοῦ Πολίτου διατριβὴν («ὁ Ἥλιος κατὰ τοὺς δημιῶδεις μύθους» Ἀθήνησι 1882), σημειοῦμεθα ὅτι τοῦ Ἥλιου τὸ γιγάντειον σχῆμα πρὸ πολλοῦ εἰδωπαίου, ὅθεν Θεόδωρος ὁ Πρόδρομος (Ῥοδ. καὶ Δρῶς, 6, 1) αὐτὸν ἐπωνόμασε «Γίγαντα» οὐδὲν ἄλλο ἐκίνησε τοὺς Ῥοδίους ἀνεγείρει τὸν περιφανῆ κολοσσὸν τοῦ Ἥλιου. Ἀναλόγως ἢ «μέλαινα» Νύξ ἐφαντάζετο με-

Λητώ τ' Ἰαπετόν τε ἰδὲ Κρόνον ἀγκυλομήτην
Γαίαν τ' Ὠκεανόν τε μέγαν καὶ Νύκτα μέλαιναν, 20
ἄλλων τ' ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων.
Αἶ νύ ποθ' Ἥσιδον καλήν ἐδίδαξαν αἰοδὴν,
ἄρνας ποιμαίνονθ' Ἑλικῶνος ὑπο ζαθέοιο·

λάμπελος (Εὐριπ. ἐν Ἰωνι 1150).

Λαμπρά τε σελήνη] Κεῖται αὐτολε-
ξεῖ ἐν τῷ 3 στ. τοῦ ἐπιτυμωδίου ἐπι-
γράμματος τοῦ βασιλέως Μίδα· πότε-
ρον μέντοι ἢ πρωτότυπον, ζητήσῃ
μόνον ὁ μὴ Ἑλλήν, ἀγνοῶν ὅτι τὸ
ἐπίθετον ταῦτό ἐμενεν ἐν τῇ δημοτικῇ
ποίησιν (π. χ. φεγγαράκι μου λαμπρό
Fauriel τ. Β', σ. 71).

19. Ἰαπετόν ἐξαίρει, διότι Προμη-
θεὺς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐν τοῖς ἑξῆς οὐκ ἄση-
μος παρίσταται, ὅπερ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ
σ. 37 κέ.) ζητιολογήσαμεν. Ὡσαύτως ἐν
τῇ Ἰλιάδι (Θ 479) Ἰαπετός καὶ Κρό-
νος συζεύγνυνται καὶ ἀμφοτέρω παρὰ
τοῖς παροιμιαζομένοις ἐκπροσωποῦσι
τοὺς παμπάλαιους πρὸ τῆς Διὸς βασι-
λείας χρόνους (οἷον: Κρονίων ὄζει,
Κρονικὸς ἄνθρωπος, Ἰαπετός).

ἀγκυλομήτης] παρὰ ἀγκύλος (=σκο-
λιός) καὶ μή-της (=φροντιστής πρβλ.
μήτις), ἐπίθετον ἐκ τῶν Ὀμήρου ποιη-
μάτων παρελημμένον, ὃ ἐξεληλυθεν ἀπὸ
τοῦ ὅτι Κρόνος τὸν Οὐρανὸν οὐχὶ βίβη,
ἀλλὰ δόλῳ ἐξεθρόνισεν.

20. Ζήτει εἰς 18.

21. Τὸ τὰς Μούσας περὶ τῶν θεῶν
τὰ μάλιστα ἄδειν φυσικώτατον· ὅθεν οὐ
παράδεχόμεθα τὴν γνώμην ὅτι νῦν ἤδη
ὑποδεικνύει τὰ ἐν τῇ Θεογονίᾳ περιε-
χόμενα.

22. Ἐνταῦθα ἀπὸ τῆς συνήθους τῶν
Μουσῶν διαίτης ὁ Ἥσιδος μεταβαίνει
πρὸς τὸ καθαρώς ἱστορικὸν εἶδος· τῷ νῦ
μορῶ, ὅπερ ὁμοιάζει τῷ λοιπῷ τῆς
συνήθειας, ὁ ποιητὴς ἐπιφέρει ποθ' ὅπως
μὴ συγχέωμεν τὴν ἐμφάνειαν ταύτην
μετὰ τῆς ἐν στ. 9-21 ἱστορουμένης.

Ἥσιδον] ὁ ποιητὴς αὐτὸς μνημο-
νεύει τὸ αὐτοῦ ὄνομα ἐν τῷ προοίμῳ
καθὼς οἱ παλαιότατοι τῶν Ἑλληνικῶν
πεζογράφων· οὐκ ἄλλοτρόπως ἐν τῷ εἰς
τὸν Δῆλιον Ἀπόλλωνα Ὀμηρικῷ ὕμνῳ
τυφλὸς τις Χίτος φρονήματος ἐμπλεῶς
περὶ ἑαυτοῦ λόγον ποιεῖται.

23. Πάλαι ποτὲ ἐν τῇ Ἑλλάδι τὰς
ποιμένας ἐδουκῶναι ὁ υἱὸς τοῦ κυρίου
(πρβλ. Ἀριστοφ. Νεφέλ. 71. Πλούτ.
π. παιδων ἀγωγῆς 18: [ὁ υἱὸς] ἐδουκῶ-
λησέ ποτε δι' οἰκέτου; τὴν ὀργὴν κατὰ-
σχες). Νέον δὲ τότε γεγονέναι τὸν ποιη-
τὴν οὕτε τοῖς ἄρτι εἰρημένοις διαδεδοιοῦ-
ται οὕτ' ἐκείνοις ὅσα οἱ μεταγενέστεροι
ἐμυθολόγουν περὶ Αἰσχύλου καὶ Πλά-
τωνος καὶ τῶν ὁμοίων Μουσολήπτων,
ὡς δῆθεν μεираκία ἢ νέοι ὄντες τῆς θείας
χάριτος ἔτυχον· μαρτυρεῖ γὰρ ἡ ψυχα-
γωγὸς περὶ εὐσεβοῦς ἐπισκόπου ἱστορίᾳ,
ἥντινα διαδίδωσι Σωκράτης ὁ σχολασ-
τικὸς ἐν τῇ Ἑκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ (1,
12 σ. 40 ἐκδ. Valesius) ὅτι καὶ οἱ
γεωργοὶ αὐτοὶ ἐνίοτε ἐν βουκόλιον μέρει
καθίσταντο.

Τὸ τοπικὸν ὑπὸ διευθύνει κατὰ τὴν
Ὀμηρικὴν συνήθειαν τὴν γενικὴν, π. χ.
Ἰλ. Θ 14: βάθιστον ὑπὸ χθονὸς βέ-
ρεθρον, Ξ. 493: ὑπ' ὄρρουσιν οὐτα· Ἐν
τῇ ὑπὸ τῷ εἰρηφίᾳ ἢ τοῖς πρόποσι λοιπὸν
συνέβη ἡ θεοφάνεια. Ἄν τις ἡμῖν συγ-
χωρῇ ἐπαγαγεῖν δύο ψυχράς ἐπικυρώ-
σεις, ὑπομνησκομεν πρῶτον μὲν ὅτι ὁ
Ἑλικῶν οὐ παρῆχε τροφὴν εἰμὴ ταῖς
αἰεῖν (Παυσαν. 9, 28, 1), ἔπειτα ὅτι ἡ
δάφνη (πρβλ. 30) κατὰ τὴν σπουδαίαν
μαρτυρίαν τοῦ γενικοῦ ἐφόρου τῶν Ἑλ-
ληνικῶν δασῶν οὐχ εὐρίσκεται ἀνωτέρω

τόνδε δέ με πρώτιστα θεαὶ πρὸς μῦθον ἔειπαν,
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο·

25

« Ποιμένες ἄγραυλοι, κάκ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον!
Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὅμοια,
ἴδμεν δ', εὖτ' ἐθέλωμεν, ἀληθέα γηρύσασθαι. »
Ὡς ἔφασαν κοῦραι μεγάλου Διὸς ἀρτιέπειαι

τῶν 975 μέτρων ὑπὲρ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος λοιπὸν οὐ βλαστάνουσι δάφναι πλὴν ἐν ταῖς περὶ τὸν Ἀγρίον Νικόλαον ὑπωρεΐαις.

24. Ἡ δισσή μετὰ τοῦ ῥήματος αἰτιατικὴ ἐξ Ὀμήρου γνωστή.

25. Ὀλυμπιάδες] Ἐπίτιμον ἐπιθετον, δι' οὗ μάχεται πρὸς τοὺς ἐν Νυμφῶν ἀριθμῷ τάττοντας τὰς Μούσας.

αἰγιόχοιο] Ζήτη εἰς τὸν 11 στ.

26. Ὁ στίχος δὲ τοσοῦτον ἄτοπος φαίνεται, ὥστε Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος, εἰς τὴν ποιητικὴν μᾶλλον ἔνδοξος ἢ τὴν γραμματικὴν, ἔλειψεν αὐτὴν ὑπόπτεισεν. Ἀπαντα ὅμως νομιζόμεν ἀκέραια. Ἡ πτώσις ἐστὶ κλητική, τοῦ δὲ πληθυντικοῦ, ὅς τοὺς γραμματικούς λυπεῖ, αἴτιον ἐγένετο τὸ μὴ πρωτότυπον τοῦ στίχου, ἐπειδὴ τὸ μὲν ποιμένες ἄγραυλοι ὁ ποιητὴς ἐδανείσατο ἐξ Ἰλ. Σ 162, τὸ δὲ κάκ' ἐλέγχεα ἐξ Ἰλ. Ε 787. Ἀγραυλοὶ αὐτ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν αὐλιζόμενοι καλοῦνται. Τοῦ δευτέρου λοιδορήματος τὸ ὑβριστικὸν αὐξάνεται ἀπὸ τοῦ οὐδετέρου γένους, μεταφερομένου πρὸς ἀνδρας ὡς ἀνάνδρους. Τὰ λοιπὰ Ἡσιόδος ἐξ ἰδίας, οἶμαι, ἐμπειρίας προστίθησιν ὁνοῦς (ἵνα χρησώμεθα ταῖς Ἡσυχίου λέξεσι): « Τροφῆς μόνον ἐπιμελούμενοι. Διὸ καὶ Ἐπιμενίδης, κατὰ τὸν Ἀπόστολον (πρὸς Τίτον 1, 12) τοὺς ὁμοφύλους ὧδε μεμφιμοιεῖ: «Κρήτες αἰεὶ ψεύσται, κακὰ θηρία, γαστέρες οἶον». Εἰσέτι οἱ «Βλάχοι» τοιαύτην φήμην ἔχουσιν. Φυσικῶς ὁ ἐν ἐρημίᾳ βίος ἀδυνατεῖ ἀποτελεῖν ἀνθρώπους εὐγλώσσους καὶ εὐμούσους: εὐφυῶς ἄρα Νόννος ὁ Πα-

νοπολίτης Ἡσιόδον ὀνομάζει κατ' ὄψιμων ἀσίγητον ρομφαία (Διονυσ. 13, 76). Ἡ προσαγόρευσις ὡς πρὸς ἀνθρώπων χωρικὸν ἀγροικίζεται καθάπερ τὸ δημῶδες «μωρὲ (μπρέ)». Ἐτι δὲ ὁ Ἡσιόδος ἐστοχάζετο ὡς οἱ θεοὶ πρὸς τοὺς «δειλοὺς βροτοὺς» σεμνῇ χρῶνται βραχυλογίᾳ.

27. Καὶ οὗτος καθ' Ὀμηρικὸν τύπον πεποιεῖται (Ὀδ. τ 203: ἴσχε δὲ ψεύδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὅμοια). Καίτοι νῦν ὁ ὄψιμος παλῶν τὴν λέξιν ψεύματα μεταχειρίζεται (λ.χ.: «ψεύματα λέγεις» καὶ Ἀραβαντίν. Σύλλογ. 366: ἴατε νὰ ποῦμε ψέμματα, νὰ ποῦμε παραμύθια), ἐν τούτοις οἱ τε παροιμιακῶς εἰπόντες: «Πολλὰ ψεύδονται δοῖν» (Σόλων Ἀπόσπ. 29, ἐκδ. Bergk) καὶ Ἡσιόδος τὰ πλάσματα κατακρίνουσιν, ὁμοιοῦντες μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν, παρ' οἷς Ὀμηρίδδην (Ὀμηρί-ζειν) συνώνυμον τῇ «ψεύδεσθαι» ἐλέγετο. Ὁ Ἀσκραῖος γὰρ δηλονότι θελεῖ ἐξείπειν ἀληθῆ πράγματα.

28. Τὸ δὲ παρατακτικῶς ἐκλαμβάνομεν ἵνα ἡ ὁ νοῦς τῶν λεγομένων τοιοῦτος: «Καίπερ πολλοῖς ποιηταῖς ἐμπνέοντες ψεῦδη, ὅμως δυνάμεθα διδάξαι καὶ ἀληθεῖαν — ἂν περ προαιρώμεθα».

γηρύσασθαι] Παρὰ τὸ γῆρυς = μῦθος.

29. ἀρτιέπειαι] Ὀηλικὸν τοῦ ἀρσενικοῦ ἀρτιεπῆς εἰς ἰα λῆγον, παρὰ τὸ ἔπος καὶ ἄρτιος, πρὸς λ.: ἄρτια βάζειν Ἰλ. Ε 92 = Ὀδ. θ 240: εὐκόσμη καὶ ἄρτια. Σόλων Ἀπόσπ. 4, 33: ἄρτια

καί μοι σκηπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον 30
 δρέψασαι θηητόν, ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν
 θέσπιν, ἵνα κλείοιμι τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα,

καὶ πινυτά. 4, 40. Μὴ ἀποπλανᾶτω
 τινὰ τὸ ὅτι ἐν τῇ 'Ιλιάδι (X 281: ἀλλά
 τις ἀρτιεπὴς καὶ ἐπὶ κλοπῆς ἔπλεο μύ-
 θων) ἡ λέξις μεμπτικῶς νῶς κεῖται· τοῦ-
 ναντίον γὰρ ὁ Πίνδαρος διὰ τοῦ αὐτοῦ
 ἐπιθέτου κοσμεῖ τὴν ἑαυτοῦ γλῶσσαν
 ('Ισθμ. 5 [4], 46) καὶ τὴν Ποσειδῶνος
 «ὄσαν» ('Ὀλ. 6, 61).

30. Τὶ σύμβολόν ἐστι τὸ σκηπτρον
 γενικῶς καὶ ἰδιαίτερος τὸ δάφνινον, ἐξ-
 ηγεῖται κάλλιστα 'Ψούχιος, ὃς εἰς τὸ
 λεξικὸν καταχωρίζων τὴν λέξιν αἰσακός
 προσγράφει· «ὃ τῆς δάφνης κλάδος, ὃν
 κατέχοντες ὕμνουσι τοὺς θεοὺς». Τοιοῦ-
 τοτρόπως λοιπὸν αἱ Μοῦσαι αὐτὸν ἀνα-
 δεικνύουσι διηγῆται τῶν θεῶν καὶ οὐχί,
 καθὼς τοῖς κακῶς ἐτυμολογοῦσιν ἐδό-
 ει, ἀπλῶς βαφειδὸν ἢ πρὸς βᾶδον
 κᾶδοντα. Διὰ τοῦτο ἀγγεῖον 'Ελληνι-
 κὸν ἐρυθραῖς ζωγραφίαις κεκοσμημένον
 (ὅπερ πάλαι ποτὲ ἀπὸ τῆς 'Ελλάδος εἰς
 Οὐδύλους τῆς Τυρρηνίας ἀπημπαλίσθη,
 νῦν δὲ εἰς τὸ Βρετανικὸν μουσεῖον με-
 τεκομίσθη, ἰδὲ Monumenti dell' In-
 stituto τ. Ε', π. 37 καὶ Welcker,
 alte Denkmäler τ. Γ', π. 31) παρί-
 στησι Μουσαῖον τὸν 'Ελευσίνιον θεολό-
 γον καὶ ὕμνογράφον τὸ δάφνινον σκη-
 πτρον κρατοῦντα καὶ μετὰ τῶν Μουσῶν
 ὁμιλοῦντα. 'Αλλ' ἀπὸ ποίας προλήψεως
 ἐξηλθεν οὗτος ὁ νόμος; Οὐκ ἂν εἴχομεν
 ἀποκρίνασθαι, εἰ μὴ ἀπὸ νομίσματος τῶν
 Θεσπιέων, ἔμπροσθεν μὲν ἔχοντος γυ-
 ναικὸς κεφαλὴν δάφνη ἐστεμμένης, ὅπι-
 σθεν δὲ λύραν (Catalogues of the
 Greek coins in the British Mu-
 seum· Boeotia σ. 92 κ.ε.) ἐτεκμαιρό-
 μεθα ὅτι ἡ δάφνη ἦν ἱερὰ τῶν 'Ελικω-
 νιάδων Μουσῶν.

ἔ-δο-ν] 'Αρχαϊκώτερον τοῦ κοινοῦ ἔ-
 δο-σαν, οἷον καὶ παρ' 'Ομήρῳ ἀπαν-

τῶμεν ἔ-δου-ν, ἔ-φου-ν, ἔ-σαν-μέγαν
 σωρόν τοιούτων τύπων ἀπεθησαύρισε
 Κόντος ὁ γραμματικώτατος ἐν τῷ Λο-
 γίῳ 'Ερμῇ (τ. Α', σ. 323-29).

ἐρι-θηλέος] Σύνθετον ἐκ τοῦ πρῶτα-
 κτικοῦ μορίου ἐρι, ὅπερ δηλοῖ τὸ εὖ-
 ρωστον, καὶ θάλλω, διότι ἡ δάφνη ἀει-
 θαλὴς ἐστίν· ἡ ἔδοσαν αὐτῷ κλάδον πολ-
 λοις ἀνθεσιν ἐαρινοῖς θάλλοντα, οἷον
 τινὰ μοι ἀπέδρεφεν ὁ ἀγωγιάντης ἐν τῷ
 'Απριλίῳ;

ὄζον] Κλάδον (λέξις παρ' 'Ομήρῳ
 πλεονάζουσα).

31. θηητόν] 'Αξιοθέατον, ὅπερ πα-
 ράγεται ἀπὸ τοῦ 'Ιωνικοῦ θεῶμαι =
 θεάομαι.

ἐνέπνευσαν] 'Ὅτι οἱ θεοὶ τὴν ἀνθρω-
 πίνην ψυχὴν, τὸ ἴδιον πνεῦμα αὐτῇ ἐν-
 στάζοντες, κινεοῦσιν, ὥς καὶ τοῖς 'Ομη-
 ρικοῖς ἥρωσι, μένος καὶ θάρσος ἐμ-
 πνεοῦσιν.

Αὐδὴν] Οὐ συνώνυμον τῇ ἀπλῇ φωνῇ,
 καθὼς δηλοῖ ὁ ἐξῆς στίχος, πρβλ. 'Ὀδ.
 α 370-1 = 13, 4: ἀοιδῶν τοιοῦδ' οἷος
 ὅδ' ἐστὶ θεοῖς ἐναλίγκιος αὐδὴν, καὶ
 'Ιλ. Ο 55 ἔγραψάν τινες: 'Απόλλωνα
 κλυτὸν αὐδὴν.

32. θέσπιν] 'Ομηρικῶς (θέσπιν ἀοι-
 δὴν 'Ὀδ. α 328. 0 498). 'Η βέλξα τῆς
 λέξεως καὶ τῶν συγγενῶν θεσπέσιος
 καὶ θεσπιαὶ οὕτω ἀνηρεύνηται· ἰσοδου-
 ναμεὶ δέ, ὥς οἱ πολλοὶ ὑπολαμβάνουσι,
 τῷ θεῷ.

κλείοιμι] Λέγει εὐκτικῶς, οὐχὶ ὑπο-
 τακτικῶς κλείω, διότι ὁ νοῦς: 'Ὅπως
 οἷός τ' ὦ ποιεῖν οἷον δήποτε ἄσμα.
 Πρὸς τὸ προκειμένον ὅμως ποίημα νῦν
 γὰρ αὐτὸν οὐ παροτρύνουσι.

τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα] Λου-
 κριανὸς κατεγέλασε τοῦ καυχητοῦ, ὅς γὰρ
 οὐδ' αὐτῷ τῆς Θεογονίας περὶ τῶν μελ-

καί μ' ἐκέλονθ' ὕμνεϊν μακάρων γένος αἰὲν ἐόντων,
σφᾶς δ' αὐτάς πρῶτόν τε καὶ ὕστερον αἰὲν ἀεΐδειν.

Ἄλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρυὸν ἢ περὶ πέτρην; 35

λόγων λόγον ἐποίησατο, ἀδικεῖ μέντοι τὸν ποιητὴν. Οὐ μόνον γὰρ τὰς λέξεις ἠρύσατο ἐκ τῆς Ἰλιάδος (Α 70), ἀλλὰ καὶ Πλάτων ἐν τῇ Πολιτείᾳ (Γ, σ. 392 d) διαρρήδην λέγει: «Ἄρ' οὐ πάντα, ὅσα ὑπὸ μυθολόγων ἢ ποιητῶν λέγεται, διηγήσεις οὐσα τυγχάνει ἢ γεγονότων ἢ ὄντων ἢ μελλόντων;» Καὶ ἐν ἐπιγράμματι («Ἀνθολογ. παράρτ. 505, 12) ἡ Κλειώ ὀνομάζεται «μαντοσύνης Μοῦσα καὶ ἱστορίας». Πρὸς τοῦτοις, ἂν πειθώμεθα Ἀπολλωνίῳ τῷ Ροδίῳ (Ἀργ. 2, 511), αἱ Μοῦσαι Ἀρισταῖον ἐδίδασκαν ἱατρικὴν καὶ χρησμολογίαν. Ἡ δὲ ἐν Δελφοῖς Σιβυλλὰ μαθήτρια αὐτῶν ἐλέγεται (Πλουτ. Πυθ. χρηστηρ. σ. 398, πρὸς λ. Ἡθικ. σ. 462). Τηλαυγὲς δὲ τέρμα τῆς σημειώσεως ἔστω τὸ Πινδάρου (ἀπόσπ. 115): «Μαντεύσο, Μοῖσα, προφρατεύσω δ' ἐγώ».

34. Ὁ ἀπλοῖκός Βοιωτὸς καὶ τοὺς θεοὺς φαντάζεται ἀνθρωπίνῃ φιλοδοξίᾳ ἐνεχομένους.

Ἐξ ὧν λέγει, οὐχὶ ὕστατον. Ναὶ μὲν νῦν ἡ τοῦ ποιήματος ἀρχὴ ἀπὸ τῶν Μουσῶν γίνεται, ἀλλὰ καὶ ὕστερον, ὅταν ἄλλο τι ἔργον ἀναδέχεται, χάριτος ὑπόχρεως αὐταῖς μένει. Ἐξιομνημόνευτος ἄματος Κυπριακοῦ (δημοσιευθέντος ὑπὸ Σακελλαρίου ἐν Κυπριακῶν Γ', σ. 139, 17) στίχος. Πρῶτα καὶ ὕστερα εἶμ' ἐδική σου.

35. τίη — τί ἢ (τί λοιπόν). «Ἄλλὰ τίη μοι ταῦτα φίλος διελέξατο θυμός;» ἔρητορική ἐρώτησις συγχῆ ἐν τῇ Ἰλιάδι (Α 407. Ρ 97. Φ 562. Χ 122. 385. πρὸς λ. Κ 432. Υ 251. 297), δι' ἧς γίνεσθαι ἐπ' ἀνθρώπου ἐκ παρεκδόσεως. Πιθανώτατον τοῖνον ὅτι ὁ νοῦς τοῦ Ἡσιοδείου στίχου οὐ διαφέρει τοῦ τῶν Ὀμηρικῶν, ὡς καὶ Πορφύριος ὁ Νεοπλα-

τωνικός ἐν τῷ Πλωτίνου βίῳ (22) ἐκείνον ἀναφέρει, ἐν' ἀποκόψῃ προσωπικῇ παρέκδοσιν. Προσέτι τὸ «περὶ δρυὸν ἢ περὶ πέτρην», κατὰ τοὺς τῆς πέζογραφίας νόμους, δεόν συναφθῆναι τῷ ταῦτα διὰ τοῦ ἄρθρου (ταῦτα τὰ περὶ δ. ἢ π. π.). Περὶ τῆς τῶν λοιπῶν λέξεων ἐννοίας ὅμως ἐδίσταζον οἱ ἐξηγηταί, διότι διετάραξαν αὐτοὺς οἱ ἐξωτερικῶς ὁμοιάζοντες στίχοι τοῦ Ὀμήρου Δ. Χ 126: οὐ μὲν πως νῦν ἐστὶν ἀπὸ δρυὸς οὐδ' ἀπὸ πέτρης τῷ ἀκριζέμεναι, καὶ Ὀδ. τ 163: οὐ γὰρ ἀπὸ δρυὸς ἐσαι καλαϊφάτου οὐδ' ἀπὸ πέτρης. Ἀλλὰ γ' ὁ Ἡσιοδὸς αὐτογνωμόνως τῇ φράσει ἐχρησάτο οὐχ ἡττον ἢ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ (σ. 275 b), οὐπερ αἱ λέξεις τὴν ἀκρίβειαν ἠῤῥησαν (λέγει δὲ περὶ τοῦ Δωδωναίου χρηστηρίου): «Τοῖς μὲν οὖν τότε, ἅτε οὐκ οὐδαί σοφοῖς ὥσπερ ὑμεῖς οἱ νῦν, ἀπέχρη δρυὸς καὶ πέτρας ἀκούειν ὑπ' εὐηθείας, εἰ μόνον ἀληθῆ λέγοιεν» τὰ τῶν μεταγενεστέρων, ἐξηρητημένον ἐκ τοῦ ἐτέρου ποιητοῦ ἢ φιλοσόφου χάριεν ἐῷμεν ἅτε ἀκατάλληλα ὄντα. Ἀπλῶς εἰπεῖν, ὁ νοῦς ἔχει ὧδε: «Ἀλλὰ διὰ τί ἀποκαλύπτω τὴν θεῖαν ἐπιράνειαν, ἣν εἶδον μακρὰν πάντων ἀνθρώπων ἐν μέσῳ πετρῶν καὶ δένδρων;» Οἷς ἐπισυναπτὸν ἀμέσως τὸν ἐπόμενον στίχον. Πρὶν ἢ ὅμως ταῦτα ἐρμηνεύσωμεν, προσεξηγησθαι ἄξιον τὸ δρῦν. Πῶς γὰρ ἡ δρῦς, καίτοι εὐάριθμος ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἐνταῦθα πάντων τῶν ἄλλων πολυπληθεστέρων δένδρων προτιμᾶται; Ἀλλὰ μὴν ἡ συγκριτικὴ γλωσσολογία διδάσκει ὅτι ἡ λέξις δρῦς (Ἰνδοστὶ dru) κατ' ἀρχάς ὅτιον δένδρον ἐσήμαινεν, ὅθεν ὕστερον εἰσέτι αἱ παράγωγοι δρυμός, δρύφακτος, δρύκαρπα (Δυκόφρ. 83) ἐν πλατυτέρᾳ σημασίᾳ διετέλουν. Τὴν δὲ αὐτὴν ὁδὸν

Τύνη, Μουσάων ἀρχώμεθα, ταὶ Διὶ πατρὶ
 ὕμνεῦσαι τέρπουσι μέγαν νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,
 εἰρεῦσαι τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα,
 φωνῇ ὁμηρεῦσαι· τῶν δ' ἀκάματος ῥέει αὐδὴ
 ἐκ στομάτων ἡδεῖα· γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς 40

ἐτράπη ἡ αἰωνίως ἀνανεούμενη γλῶσσα, τὴν γενικὴν σημασίαν τῆς λέξεως δένδρον συστέλλουσα εἰς εἶδος δρυός (Quercus conferta), ὅπερ πέφυκε περὶ τὴν Ὅσσαν καὶ τὸ Πήλιον καὶ ἐν τῇ Εὐρυτανίᾳ, ἥ καὶ εἰς πάσας δρυς.

36. Ὁ ποιητὴς ἀφελῶς ἀποκρίνεται, ἑαυτὸν ὡς ἕτερον πρόσωπον τῇ τύνῃ ἀντανυμῆ προσαγορεύων, ἥτις μετ' ἐπιτάσεως ἐκ τῆς οὐ (τῷ) ἐγένετο ὥσπερ ἐγὼν ἐκ τοῦ ἐγώ. Τὰ παρέντατα ταῦτα σχήματα τῶν μὲν παλαιῶν Ὀμηρὸς καὶ οἱ Δωριεῖς μετεχειρίζοντο, καθ' ἡμᾶς δὲ τηροῦσιν οἱ Κύπριοι τὴς παλαιᾶς μετάνυμίας ἐγὼν καὶ σοῦνῃ ἢ ἐσοῦνῃ. Ἀντὶ τῆς ἀντανυμίας κοινότερον ἔγραψεν ἂν «Ἡσιόδε». Καὶ Πίνδαρος ἐν ὁμοιογενεῖ χωρίῳ εὐφρεστερον τοῦ σκοποῦ ἐπέτυχεν· λέγω δὲ Νεμ. 3, 26: Θυμέ, τίνα πρὸς ἄλλοδαπὴν ἄκραν ἐμὸν πλῆθον παραμείβεται; Αἰακῷ σε φαρμὴ γένει τε Μοῖσαν φέρειν.

ἀρχώμεθα] Καθὼς ἐν στ. 1.

37. τέρπουσι μέγαν νόον], πρὸλ. Ὑμν. εἰς Ἀπόλλ. Πυθ. 26 (204): ἐπιτέρπονται θυμὸν μέγαν. Θεόκριτ. 30, 31: Διὸς ἔσφαλε μέγαν νόον.

ἐντὸς Ὀλύμπου] Ἐντὸς λέγει, διότι Ὀλυμπος λέγεται οὐχὶ μόνον τὸ ὄρος, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῦ κατοικία τῶν θεῶν, περικυκλωμένη τεύχεσιν, ὡς μανθάνομεν παρ' Ὀμήρου (Ἰλ. Ε' 749 = Θ' 393, 411).

38. εἰρεῦσαι] μετοχὴ τοῦ ἐπικούρῃματος εἰρέω (Ἡσύχ.: εἰρεῦντα, ἐρωτῶντα) ἢ ἐρέω (λέγω, ἐρωτῶ).

Τὰ λοιπὰ τοῦ στίχου ἡδύρῃται παρ' Ὀμήρῳ (Α' 78), πρὸς δὲ τὴν ἐξήγη-

σιν ἐπιθί τὰ ἀνωτέρω (32) εἰρημένα.

Οὐκ ἀπροαίρετος φαίνεται ἡ τῶν τριῶν μετοχῶν ὁμοφωνία, ἐπειδὴ μάλιστα λόγος γίνεται περὶ φῶδης ὁμοφώνου.

39. Ὀμηρεῦσαι] μετοχὴ τοῦ ὁμηρέω (κυρίως μὲν = συμφωνέω Ὀδ. π' 468, μεταφορικῶς δὲ = συμφωνέω), αὐτὸ δὲ παρωνόμασται ἀπὸ τοῦ ὁμηρῆος (Νίκανδρ. Ἀλεξίφ. 70, 261), κοινῶς ὁμηρῆος (Ἡσύχ.) = συναρμύζων.

ῥέει αὐδὴ (καθάπερ 31)] Ἡ μεταβολὴ διαφωτίζεται ἀπὸ τοῦ προτύπου τούτων, τοῦ θρυλουμένου Ὀμηρικοῦ χωρίου (Ἰλ. Α' 249): «τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκύῳ ῥέει αὐδὴ».

40. γελᾷ] Τοῦτο τὸ σχῆμα παρ' οὐκ ὀλίγοις ποιηταῖς εὐχρηστεῖ, καθάπερ Ἰλ. Τ' 362: ἐγέλασσε δὲ πᾶσα περὶ χθῶν (ὅπερ ἐν τῷ εἰς Δήμητρα Ὑμνῷ λεπτομερέστερον διαχωγραφεῖται), Θεογνιδεῖον στ. 9: ἐγέλασσε δὲ γαῖα πελώρη, Αἰσχύλ. Προμηθ. 90: γέλασμα κυμάτων, οὐστὶνας ἀκολουθεῖ μέγας χορὸς ποιητῶν μιμητικῶν — Ρωμαίων, ἐννοεῖται, οὐχ ἥσσαν ἢ Ἑλλήνων — καὶ πεζογράφων ποιητικισομένων· καὶ ἀγράμματος δέ τις ἐν διατίχῳ (ὅπ' Ἀραβαντινοῦ σ. 302, 12 δημοσιευθέντι) ἔδει: «Ὅταν γελᾷς, γελῶν βουνά».

Περιεργότατον δὲ ὅ,τι λέγει ὁ τοῦ Ἐρωτοκρίτου ποιητῆς (Α', σ. 7, ἐκδ. Βενετ. 1879) περὶ τῆς Ἀρετοῦσης γεννήσεως: «Τῆς χώρας σπέντια καὶ στενά, σοῦ φαίνεται, ἔγλωσαν». Τῷ ἀνθρώπῳ ἐν γένει ἀνέκαθεν πρὸ τῆς καθ' ἡμᾶς αἰσθηματικότητος τὰ περιεχόμενα ἐφαί-

Ζηνὸς ἐριγδοῦποιο θεῶν ὀπὶ λειριοέσση
σκιδναμένη· ἤχει δὲ κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου
δώματά τ' ἀθανάτων. Αἰ δ', ἄμβροτον ὄσσαν ἰεῖσαι,
θεῶν γένος αἰδοῖτον πρῶτον κλείουσιν αἰοιδῇ
ἐξ ἀρχῆς, οὓς Γαῖα καὶ Οὐρανὸς εὐρύς ἔτικτον,

45

νοντο πενθοῦντα μὲν μετὰ πενθοῦντος,
χαίροντα δὲ μετὰ χαίροντος.

41. ἐριγδοῦποιο] παρὰ τὸ γδοῦποιος
= δοῦπος (πρβλ. ἐγδοῦπησε Ἰλ. Α 45)
= σφοδρῶς βροντῶντες.

θεῶν μὲν Δωρικῶς, θεῶν δὲ ἑπικῶς.
ὀπὶ λειριοέσση] ὅπερ καὶ ἐν τῇ Ἰ-
λιάδι (Γ 152) ἐπὶ τοῦ τέτιγος κεῖται,
παρὰ τὸ λείριον, ὅπερ κατὰ τοὺς Θεο-
φράστου ἔτι χρόνους ἐσημαίνειν οὐχὶ τὸ
λευκὸν κρίνον, ἀλλὰ τὸν νάρκισσον (Ἰστ.
φυτ. 6, 6, 9) ἢ τὸ λευκόνιον (πρβλ. Ὀμηρ.
Ἰμν. εἰς Δήμητρα στ. 428 μετὰ 6):
«φωὴν γὰρ λευκὴν καὶ μέλαινα λέγε-
ται» (Ἀριστοτ. Τοπικ. 1, 13, ὅπερ
ἰδιοποιήσαντο καὶ Ῥωμαῖοι λέγοντες
candida vox). Ἡ ἐξαίρετος καὶ ἀδρά
μεταφορὰ αὐτῇ πηγάζει ἐκ τῆς Ἑλλη-
νικῆς φιλανθίας, ἣν οἱ Ἑλληνισταὶ ἀδί-
κως περιορίζουσιν ἐν Χαιρήμονι τῷ τρα-
γικῷ. Πρὸς τοῦτοις τῷ Ἀσκραίῳ πά-
τριόν τι ἐνῆν ἐν τῇ λέξει οἱ Θεσπιεῖς
ἐμυθολόγουν ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ ὠραίου
Ναρκίσσου (ἐπικαλούμεθα τὴν τῶν ἀνα-
γνωστῶν προσοχὴν εἰς τὰ περὶ τῆς λέ-
ξεως λείριον εἰρημῆνα), οὗ ἀντεποιούντο
διὰ τὴν ἐν τῇ αὐτῶν χώρᾳ θαψίλειαν
καὶ ὠραιότητα ναρκίσσων, ὠνομάζετο
Λειριοέσσα (Εὐσταθ. Παρεκδ. εἰς Ἰλ.
Β 498, σ. 266, 8) ἢ Λειριόπη (Ὀβιδ.
Μεταμορφ. 3, 342). Ἡ Ἡσιόδειος λέ-
ξις ἤρεσε τῷ ποιήσαντι τὸ ἐπίγραμμα
(Corpus Inscriptionum Graecarum
τ. Α', ἀρ. 1012 = Kaibel, Epigram-
mata Graeca 169, στ. 4): «γλυκεροῦ
στόματος ὅπα λειριοέσσαν ἰεῖσαι». — Ἡ
δοτικὴ δηλοῖ τὴν αἰτίαν.

42. σκιδναμένη] Ὀμηρικῶς = σκε-

δαννυμένη, ὥσπερ ἂν εἰ Ἡσιόδος ἐγνώ-
ριζε τὴν τοῦ ἤχου κύμανσιν!

κάρη] = Κορυφή, τὸ μὲν ποιητικῶς
οἶον ἐν τῷ Ἰλιάδος στίχῳ (Γ 5): «κρα-
τὸς ἀπ' Οὐλύμποιο», τὸ δὲ Βοιωτικῶς,
τοῦ Διὸς ἐν Βοιωτίᾳ καλουμένου κα-
ραιοῦ ἢ κορυφαίου (Ἡσυχ.), διότι ἐπὶ
τῶν κορυφῶν κατοικεῖν ὑπελαμβά-
νετο.

νιφόεντος Ὀλύμπου (62, 118, 794.
954. Ἰλ. Σ 616, ἀγάνιφος Ἰλ. Α 420.
Σ 186), ἐπειδὴ τὰς τοῦ ὄρους κορυφάς
διὰ πολλῶν μηνῶν βαθύ πληθὺς χιόνος
καλύπτει· ἐκ τούτου οἱ περιτοκοῦντες
ἄδουσι: «Νῆσπρίση σάν τὸν Ὀλυμπο»
(Passow 299, 9. 300, 6).

43. δώματα ἀθανάτων] Δηλ. αἱ
οἰκίαι τῶν ἄλλων θεῶν, καθὼς λέγου-
σι: «Ζεῦ καὶ θεοί!» οἱ γὰρ μυθολόγοι
ἐκάστῳ θεῷ ἀπονέμουσιν ἰδιαιτέραν κα-
τοικίαν (63. Ἰλ. Α 606. Α 76).

ἄμβροτον] Θεῶν, τῆς πρωτοτύπου
ἐννοίας (ἀθάνατος) ἡμυθρωμένης.

ὄσσαν ἰεῖσαι = 10.

44. αἰδοῖτον = Αἰδέσιμον.

Τῷ πρῶτον ἀνταποκρίνεται τὸ ἐν στ.
47 δεύτερον, σημαίνουσι δ' ἀμφοτέρω,
ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ 48 στ. οὐχὶ τὴν χρο-
νικὴν ἐπαλληλίαν, ἀλλὰ συντάττουσιν
ἀπλῶς τὰ δύο μέλη τῆς περιόδου.

45. ἐξ ἀρχῆς] Τουτέστι, τὸ γένος
τῶν κατ' ἀρχὴν θεῶν, ὡς αὐτίκα ἐμ-
φαίνει ὁ ποιητὴς αὐτὸς ἐν τῇ ἀναφορικῇ
περικαπῇ.

εὐρύς] Πρὸς τὴν μὲν φράσιν πρβλ.
τὸ δίστιχον (Passow 726): «Ὅσο 'ν' ὁ
οὐρανὸς πλατύς», πρὸς δὲ τὴν συμπα-
ράταξιν ζητεῖ τὰ ἐπὶ τοῦ 18 στ. εἰρη-

αἳ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοί, δωτῆρες ἑάων.
 Δεύτερον αὖτε Ζῆνα, θεῶν πατέρ' ἥδ' ἐκ αἰσῶν,
 ἀρχόμεναί θ' ὑμνεῦσι θεὰ λήγουσιν αἰοιδῆς,
 ὅσσον φέρτατός ἐστι θεῶν κράτει τε μέγιστος.
 αὖτις δ', ἀνθρώπων τε γένος κρατερῶν τε γιγάντων 50
 ὑμνεῦσαι, τέρπουσι Διὸς νόον ἐντὸς Ὀλύμπου
 Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
 τὰς ἐν Πιερίῃ Κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα

μένα. — Ἀρίδην δὲ Κρόνον καὶ τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ λέγει.

46. Ἰπείδῃ ἐν τῷ προηγουμένῳ στίχῳ Κρόνος οὐ ῥητῶς μνημονεύεται, τὸν πληθυντικὸν τῶν προτιμᾶ τοῦ ἐνικοῦ τοῦ πραγματικῶς μέντοι ἐννοεῖται ὁ Κρόνος μετὰ τῶν Τιτάνων.

Θεοὶ δωτῆρες ἑάων (= Ὀδ. θ 325)] Ἐπιθετὸν τῶν ἀθανάτων, ὃ ἐτήρησαν οἱ Ἕλληνας ἀπὸ τοῦ προεθνικοῦ χρόνου, καθὼς ἀποδεικνύουσιν οἱ παμπάλαιοι καὶ ἔως τοῦ Ὀμητικοῦ σχεδὸν αἰῶνος ἀνερχόμενοι ὕμνοι τοῦ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν Ῥιγ-Βέδα καλουμένου βιβλίου, ὅπου οἱ θεοὶ ὡσαύτως προσαγορεύονται *dalāras vasunām*.

ἑάων] Γενική τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ ἄλλως ἀχρήστου ἐν (Ἑέση) = ἐν ἡ εὔ (ἀγαθόν).

47. Δεύτερον αὖτε] Ἰδὲ ἂ εἰς 44 προεῖπομεν.

πατέρα] Ὀνομα ἄξιον τοῦ πατριαρχικοῦ δυνάστου.

48. Ἦστινος τιμῆς οὐ μείζονα δύναιται ἀπονεῖμαι ὁ ἐπικός ποιητής, ἐστὶ τὸ τῷ τιμωμένῳ ἀπieroῦν ἀρχὴν καὶ πέρας τῆς ὁδοῦ.

Τοῦ μέτρου χάριν ἀντὶ τοῦ συμμέτρου λήγουσαι ὁ ποιητὴς ἠνάγκασται εἰπεῖν ἀσυντάκτως λήγουσαι. Ὁμοίως ἀσυνάρτητος ἦδε ἡ Ὀμηρικὴ περίοδος (Ἰλ. Γ 79. 80): «τῷ δ' ἐπετοξάζοντο κάρη κομόωντες Ἀχαιοὶ ἰοίσιν τε τιλυσκόμενοι λάεσσι τ' ἔδαλλον». Πρβλ. καὶ Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 59, 60.

49. Πρβλ. Ἰλ. Α 186: «ὅσσον φέρτατός εἰμι σέθεν». Φέρτατος = φέριστος (δυνατώτατος).

50. γιγάντων] Τῶν καὶ ἐν 185 μνημονευομένων υἱῶν τῆς Γῆς, οἱ φανερώς νομίζονται ἔχειν μέσον τινὰ μεταξὺ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων τόπον, διότι τὸ μὲν τεράστιοι καὶ ὑπεράνθρωποι, τὸ δὲ θνητοὶ ἦσαν (πρβλ. Ὀδ. η 60. 206. Εὐριπίδ. Ἡρακλ. Μαιν. 852: ἀνσίων ἀνδρῶν ὑπο, Ἐπιγράμ. Ἑλλ. Φιλ. Σουλ. ὑπὸ Kaibel 831: ὑδριστὰι φῶτες). τὰ σφριζόμενα τοῦ μύθου τούτου ἔχνη συνέλεξε Πολίτης ἐν τῇ Μελέτῃ (Α', σ. 513). Αἱ Μοῦσαι λοιπὸν ὕμνευσι τὸν μιᾶρὸν πρὸς τοὺς θεοὺς πόλεμον τῶν Γιγάντων, τί δὲ περὶ τῶν ἀνθρώπων ἄδουσιν; Τοῦτο πληροφoρεῖ ὁ εἰς τὸν Πύθειον Ἀπόλλωνα Ὀμηρικὸς ὕμνος (στ. 190 κέ.): «ὑμνεῦσιν ἑα θεῶν δῶρ' ἄμβροτα ἥδ' ἀνθρώπων τλημοσύνας ὅσ' ἔχοντες ὑπ' ἀθανάτοισι θεοῖσι ζώουσ', ἀφραδέες καὶ ἀμήχανοι οὐδὲ δύνανται εὐρέμεναι θανάτοιο τ' ἄκος καὶ γήρας ἄλκαρ».

51. Ἰδὲ 37.

52. — 25. Ἡ ἐπανάλυψις αὕτη τὸ μὲν πρῶτον μέρος τοῦ ὕμνου (36-51) περαίνει, τοῦ δὲ δευτέρου ἀρχὴ χρησιμεύει.

53. Πιερίαν ὠνόμαζον τὴν εὐκαρπον γῶραν τὴν πρὸς βορρᾶν τοῦ Ὀλύμπου ἐκτεινομένην, ἀπὸ τῶν Πιέρων, οἱ ὕστερον μετόπησαν εἰς τὴν Θράκην.

Περὶ τοῦ πατρὸς ἴδε τὴν 47 σημείωσιν.

Μνημοσύνη, γουνοῖσιν Ἐλευθήρος μεδέουσα,
 λησμοσύνην τε κακῶν ἄμπαυμά τε μερμηράων. 55
 Ἐννέα γάρ οἱ νύκτας ἐμίσγετο μητίετα Ζεὺς,
 νόσφιν ἀπ' ἀθανάτων ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνων
 ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐνιαυτός ἔην, πέρη δ' ἔτραπον ὥραι,

54. *Μνημοσύνη*] Τῶν Μουσῶν μνή-
 τηρ' ἦτοι, ἐπεὶ δὲ τὰ ἄσματα σφύζουσι τὴν
 τῶν γεγονότων μνήμην ἢ ὅτι οἱ ἀοιδοὶ
 τὸ πάλαι ἀπεράντου μνήμης ἔχρηζον,
 ὅπως καὶ πολλὰς ἱστορικὰς καὶ μυθολο-
 γικὰς λεπτομερείας καὶ χιλιάδας στίχων
 ἀκριδῶς οἰκαιοποιήθωσιν. Ἐντεῦθεν κα-
 θέστηκε στερεώτερος τις φράσις τῶν ὕ-
 μνων: *μνησσομαι ἢ μνησώμεθα*. Ἦσαν
 δὲ καὶ οἱ τὴν Μνήμην ἐπεκαλοῦντο
 (Πλάτ. Εὐθύδημ. 275 d).

γουνός = γονυ-ός. Παρ' Ὀμήρῳ
 καίται πλην τοῦ γ. ἀλωῆς ἢ φράσις
 «γονοῖσιν Ἀθηναίων ἱεράων» (Δ 320),
 ἦτινι ὁμοῖα ζεῖ ἢ Ἡροδότειος τὸν γουνόν
 τὸν Σουνιακόν (4, 99 = τὸ ἀρωγῆριον
 τὸ Σουνιακόν). Τεκμαιρόμεθα ἐκ τούτου,
 ὅτι οἱ Ἐλευθήρος γουνοὶ καὶ οἱ Νεμεῖης
 (329) ἔλαβον τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ ἀποκε-
 κλεισθαι πεδίον δύο πλαγίως συναπτο-
 μένοις ὄρεσιν. Ἡ δὲ γενικὴ «Ἐλευθή-
 ρος» σημαίνει, ἂν πιστεύσωμεν τοῖς
 σχολείοις (πρβλ. καὶ τὸν Μέγαν Ἐτυ-
 μολόγον ἐν λ. ἐλατήρ), Ἐλευθερὰς τὴν
 ἐν Κιθαιρώνι πόλιν, ἧς πρὸς τὰ εἰρή-
 πια, ἀποκρυπτόμενα ὑπὸ τῷ χυδαίῳ
 ὀνόματι «Ρυφτόχαστρον», ἀναβλέπει ὁ
 ἀπὸ τῆς Ἐλευσίνης εἰς Πλαταιὰς ὁδοι-
 πορῶν. Πληροποροῦμεθα καὶ ὅτι ὁ ἐπώ-
 νυμός τῆς πόλεως ἦρως ὠνομάζετο Ἐ-
 λευθήρ (Στέφαν. Βυζάντ.). Ἀλλ' ὅμως
 παράξενόν μοι φαίνεται πῶς ἡ Μνημο-
 σύνη ἐκ πόλεως Βαιωτικῆς, μᾶλλον δὲ
 Ἀττικῆς μεταφέρεται ἐξαίφνης εἰς τὴν
 πλεῖστα στάδια ἀπέχουσαν Πιερίαν; Πι-
 θανωτέρα λοιπὸν ἡ γνώμη, ὅτι λέγει πα-
 λίν τι τῆς Πιερίας, ὅ,τι παρὰ Στε-
 σάνῳ τῷ Βυζαντίῳ ὑποχωριστικῶς Ἐ-

λευθερίσκος («πόλις Μακεδονίας») ὀνο-
 μάζεται.

μεδέουσα] (κυρίως, μεριμνῶσα). Ἐν
 ὕμνοις καὶ προσευχαῖς εὐχρησται ἐπὶ
 τῆς θεῶν προνοίας, καὶ γε εὐεπιφορώτε-
 ρόν ἐστι πρὸς τὴν τῆς γενικῆς σύνταξιν
 (:Ζεῦ πάτερ, Δωδώνης μεδέων Π. Π234
 Σαλαμίνος Ὑμν. Ὀμηρ. 10, 4 Ἀρι-
 στοφ. Ἰππ. 585. 763) ἢ περ πρὸς τὴν
 δοτικῆς (Πινδάρ. Ὀλ. 7, 87 ὦ Ζεῦ
 πάτερ, νῶτοισιν Ἀταβυρίου μεδέων,
 Μακεδόν. Ἀνθολογ. 6, 30, 8: μεδέων
 καὶ χθονὶ καὶ πελάγει).

55. *λησμοσύνη*] Ἐπιτεταθευμένη
 ἀντίθεσις πρὸς τὸ Μνημοσύνης ὄνομα.

ἄμπαυμα] = Ἀνάπαυμα, μετὰ γενι-
 κῆς καθὼς τὸ ἀναπαύομαι: ῥῆμα.

μερμήρα] = Μέρημα, πρωτότυπον
 τοῦ ἐπικοῦ ῥήματος *μερμηρίζω*.

56. *μητίετα*] Παρὰ τὸ μῆτις. Ἐως
 τοῦ νῦν διστάζουσιν οἱ γραμματικοί, πό-
 τερον τοιαῦτα αἰ τῆς πρώτης κλίσεως
 εὐθεῖα εἰσιν Αἰολικῆς ἢ ἄλλης τινὸς δια-
 λέκτου ἢ παρεννοημένα κλητικαὶ (κατὰ
 τὸν τύπον: ὦ μητίετα Ζεῦ). Ὅθεν καὶ περὶ
 τοῦ τόνου οἱ παλαιοὶ ἡμφιγνόουν, ἡμεῖς δὲ
 στέργομεν τὴν ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν.

57. *νόσφιν ἀπ' ἀθανάτων*] Κρυ-
 φίως δηλαδὴ, καὶ μὴ φανερώς τοὺς γά-
 μους μετὰ τῶν συγγενῶν τελῶν.

ἱερὸν ἐστι τὸ λέχος οὗχ ἦττον ἢ
«ἱερὸς γάμος ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν
ἢ Διὸς καὶ Ἥρας σύζευξις».

58 καὶ 59. = Ὀδυσσ. τ 152-3.
 ω 141-2.

58. ὥραι δηλοῦσι παρ' Ἡσιόδῳ ὡς
 ἐπὶ τὰ πλεῖστα τὸν πρῶτον διωρισμένον
 καιρόν.

μηνῶν φθινόντων, περί δ' ἤματ' ἄλλα ἐτελέσθην,
 ἢ δ' ἔτεκ' ἐννέα κούρας ὁμόφρονας, ἣσιν αἰοιδῇ 60
 μέμβλεται ἐν στήθεσσι ἀκηδέα θυμὸν ἐχούσαις,
 τυτθὸν ἅπ' ἀκροτάτης κορυφῆς νιφέντος Ὀλύμπου·
 ἔνθα σφιν λιπαροὶ τε χοροὶ καὶ δώματα καλά,
 πὰρ δ' αὐτῆς Χάριτές τε καὶ Ἴμερος οἰκί' ἐχουσιν
 ἐν θαλίῃς· ἐρατὴν δὲ διὰ στόμα ὄσσαν ἰεῖσαι, 65

ἔτραπον] Ἀόριστος δεύτερος παθη-
 τικῆς σημασίας οἷον ἔτραπον.

59. ἐτελέσθη-τ] Ἀρχαϊκῶς ἀντὶ τοῦ
 ἐτελέσθησαν.

60. Δε] Παρατακτικῶς, ὡς μυριάκις
 κεῖται ἐν τοῖς Ὀμήρου ποιήμασιν.

κούρας] Δωρικῇ συστολῇ εἶπεν.

ὁμόφρονας] Συνώνυμὸν ἐστὶ τῇ ὁμη-
 ρεῦσαι (39).

Κατ' ἀρχὰς αἱ μουσικαὶ τέχναι οὐ
 ταῖς Μούσαις καθ' ἑκάστην διενεμέμην-
 το, ἀλλὰ τοὺς παρ' ἡμῖν ἐπικρατοῦντας
 χαρακτηρῆρας ἐκανόνισαν πρῶτοι οἱ κατὰ
 τὸν τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων αἰῶνα
 τεχνῖται.

61. μέμβλεται] Παρακείμενος τοῦ
 παθητικοῦ ἢ μέσου τοῦ μέλλω μετὰ κα-
 ταλήξεως τοῦ ἐνεστώτος, καθάπερ μέμ-
 βλεσθαι καὶ μέμβλετο (Ἡσύχ.).

ἀκηδέα θυμὸν] Εὐφύης ὡς ἀληθῶς
 ἡ ἰδέα! Ἄν αἱ Μοῦσαι δύνωνται δια-
 σκεδᾶσαι τὰς μερίμνας (55), αὐτῶν τὸν
 νοῦν χρή εἶναι ἄφροντιν.

62. Διὰ τούτου τοῦ στίχου ὁ ποιη-
 τὴς ὑποδηλοῖ τὴν ἐντιμον θέσιν, ἥς ἀ-
 πολάουσιν ἐν τῇ Ὀλύμπῳ αἱ Μοῦσαι.
 Διὸς γὰρ κατοικοῦντος ἐπὶ τῆς ὑψηλο-
 τάτης κορυφῆς τοῦ ὄρους—τῇ Ὀλύμπῳ—
 βεβαίως ἐμπρέπει καυχᾶσθαι, ὥς φησιν
 ὁ λαός (Passow 131, 7. 132, 12):
 "Ἐγὼ σαράντα (ἢ ἑξήντα) θυό κορυφῆς—
 ὅσῳ πλησιαιτέρον ἂν λάβῃ θεός τις οἰ-
 κίαν, τοσούτῳ μᾶλλον φαίνεται ἀγαπώ-
 μενος ὑπ' αὐτοῦ.

63. λιπαροὶ χοροὶ] Τόποι χορείας

(οἷον Ἰλ. Α 590. Σ 590. Θ 260, 264),
 συναπτόμενοι πρὸς τὴν οἰκίαν ὡς περ
 Ὀδ. μ 5 (:οἰκία καὶ χοροί), 318 (:χοροὶ
 ἢ δὲ θόωκοι). Λιπαροὶ ὀνομάζονται, κα-
 θόσον τὸ τῶν ὀρχηστῶν ἔδαφος λειο-
 ποιεῖται· μάλιστα δὲ ἀξιοπαρατήρητον
 δ Πausanίας περὶ τῶν Κνωσσιῶν γρά-
 φει (9, 40, 3): «Παρά τούτοις δὲ καὶ ὁ
 τῆς Ἀριάδνης χορός, οὗ καὶ Ὀμηρος
 ἐν Ἰλιάδι (Σ 590-2), ὡς Δαιδάλου τοῦ
 ἀγαλματοποιοῦ ἔργον) μνήμην ἐποιή-
 σατο, ἐπειργασμένος ἐστὶν ἐπὶ Λευκοῦ
 λίθου. Τοιαῦτα λοιπὸν τὰ ἐκ λίθου χο-
 ρεῖα ἐλεαίνοντο ἐλαίῳ καθάπερ ἡ Νέ-
 στωρος καθέδρα (Ὀδ. γ 406-8).

64. Τούτων τῶν θεῶν ἡ συγκοινωνία
 ὅζει Βοιωτίας· ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος γὰρ,
 ὡς μαρτυρεῖ ὁ σχολιαστής, πρὸς τῇ τῶν
 Μουσῶν ἄλσει ὑπῆρχεν ἱερὸν τῶν Χαρί-
 των καὶ τοῦ Ἴμερου. Τὰς Χάριτας γοῦν
 συζευγνύειν εἵλωθεν ὁ Πίνδαρος μετὰ τῶν
 Μουσῶν, ὡσαύτως δὲ ὁ τόν (27 ἢ 26)
 εἰς Ἀρτεμιν ὕμνον Ὀμήρῳ ὑποβαλὼν
 καὶ ὁ Εὐριπίδης (Ἡρακλ. Μαινόμε. 673)
 ἐκ προσώπου τοῦ χοροῦ ἐκφωνῶν: Οὐ
 παύσομαι τὰς Χάριτας Μοῦσαις συγ-
 καταμινύς, ἀδίσταρ συζυγίαν.

65. Ἐν θαλίῃς] «Τὸς φιλοφρόνους
 καὶ ἡλαρῶς συνιόντας ἀλλήλοις ἐν οἴῳ
 θαλιάζειν λέγομεν» (Πλουτ. Συμ-
 ποσ. 9, 14, 7).

διὰ στόμα] Ἐπικῶς ἀντὶ τῆς γενι-
 κῆς, π.χ. Ἰλ. Α 600: διὰ δώματα ποι-
 πνύοντα.

ὄσσαν ἰεῖσαι] Ἐπανεληπταί· ἐκ 10.

μέλπονται πάντων τε νόμους καὶ ἦθεα κεδνά
ἀθανάτων κλείουσιν, ἐπήρατον ὅσσαν ἰεῖσαι.

Αἱ τὸτ' ἴσαν πρὸς Ὀλυμπον, ἀγαλλόμεναι ὅπῃ καλῇ,
ἀμβροσίῃ μολπῇ· πέρι δ' ἔαχε γαῖα μέλαινα
ὑμνεύσαις, ἐρατὸς δὲ ποδῶν ὑπο δοῦπος ὀρώρει,
70
νεισομένων πατέρα δν· ὃ δ' οὐρανὸν ἐμβασιλεύει,

66. νόμους] Ὁ μεγαλοφυῆς Ἡσιό-
δου ὁμόφυλος καὶ ταύτης τῆς λέξεως
συμμετέγει (Πινδ. Πυθ. 2, 43: ἐν θεῶν
νόμοις). Ἑρμηνεύομεν αὐτὴν ἐπιτηδεύ-
ματα βίον καὶ δίαίταν (πρβλ. "Ε. 276.
388), ἐπειδὴ νομικὸν τι πρόπαλαι αὐτῇ
οὐκ ἐνῆν, ὅθεν Λυκοῦργος τοῖς Σπαρ-
τιάταις βήτρας, ἀλλ' οὐχὶ νόμους ἔδωκεν.

ἦθεα κεδνά (σπουδαῖα) — "Ε. 699.

67. Τὸ πάλιν ἐπαναλαμβάνεσθαι «ὅσ-
σαν ἰεῖσαι» προσκρούει τῇ καινοκρεπέῃ
καλαισθησίᾳ. Τοιοῦτότροποι παλλίλο-
γίαι ἀράγῃ ἀρμόζουσιν εἰς τὸ τῶν ὕμνων
εἶδος; Πρὸς ἐπίρρυσιν τῆς ιδέας ἡμῶν
ταύτης παρουσιάζεται Καλλιμάχος ὁ
ἀκριβολογούμενος τὴν τῶν ἀρχαιοτέρων
μίμησιν, ὅσπερ ἐν τῷ εἰς λουτρά τῆς
Παλλάδος ὕμνῳ τάδε πεποιήκει (72-74):
«Λῶντο· μεσαμβρινὰ δ' εἶχ' ὕρος ἄσ-
χ' | ἀμφοτέραι λῶοντο, μεσαμβριναὶ
δ' ἔσαν ὥραι, | πολλὰ δ' ἄσυχ' | αἶψα
κατεῖχεν ὕρος».

68. Ὁ ποιητὴς, ἀποφεύγων τὴν μο-
νοτονίαν, διακόπτει τὴν τῶν αἰθίων πε-
ριγραφὴν καὶ ἐπιστρέφει πρὸς διήγησιν.
Ἡ εἰσβολὴ ὑπομνησκαὶ ἡμᾶς τὸν 22
στ. (:αἶ' νύ ποθ' κτλ.), καὶ ἀληθῶς ὁ
ποιητὴς δοκεῖ πρὸς τὴν αὐτοῦ μῆσιν
ἀποδλέπειν· καίτοιγε τὰ μεταξὺ οὐκ ὀλί-
γα. Πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων πλοκὴν
παραβάλλομεν τὸ ὅτι ὁ Πύθιος Ἀπόλ-
λων, ὡς ἀφηγεῖται ὁ ὕμνωδὸν Ὀμηρί-
δης, πρῶτον μὲν φοιτᾷ εἰς Δελφοὺς ὡς
αἱ Μοῦσαι εἰς τὸν Ἑλικῶνα· «ἐνθεν δὲ
πρὸς Ὀλυμπον ἀπὸ χθονός... εἰσι
Διός πρὸς δῶμα» ("Υμν. εἰς τὸν Πύθ.
Ἀπόλλ. 8), αἵσισι λέξεσι συνάδει τὸ
«ἔσαν πρὸς Ὀλυμπον».

69. ἀμβροσίῃ] Πρβλ. ἄμβροτον 43.

περί δ' ἔαχε] Ἐπὶ τοῦ ἤχου, ὅσον
"Ὀδ. ι 395: σμερδαλέον δὲ μέγ' ὦμωξεν,
περί δ' ἔαχε πέτρῃ. Περιηγηταὶ τινες
φιλόμωμοι κατεγέλασαν τῶν καθ' ἡμᾶς
Ἑλλήνων ὡς ἀγαπῶντων μουσικὴν θο-
ρυδιώδη. Ἐκ τοῦ προκειμένου χωρίου
ἐξάγεται φανερώς ὅτι οἱ προπάτορες αὐ-
τῶν πρὸς τὸ αὐτὸ διέκλινον. Εἰς βε-
βαίωσιν χρησιμεύει καὶ τὸ Πινδαρικόν
«βοᾶν Πιερίδων» (Πυθ. 1, 13).

γαῖα μέλαινα] «Ἡ μαύρη γῆ».

70. ὑμνεύσαις] "Ἰδε 11. Ἡ τῆς με-
τοχῆς δοτικῆς, ἥτις παρὰ τοῖς ἐπικοῖς εὐ-
χρηστεῖ, δηλοῖ μέλζονα συμπάθειαν ἢ ἡ
γενική, λ. γ. "Ἰλ. Θ 487: Τρωσὶν ἀέ-
κουσιν ἔδω φῶς· διὸ καὶ ὀνομάζεται
ἡθική.

ὀρώρει] Ὁ τελεστικός καὶ ὑπερτελε-
στικός παρ' Ὀμήρῳ καὶ Ἡσιόδῳ ἀπο-
τελοῦσιν ἐνίσχουσιν τοῦ ἐνεστώτος καὶ
παρτατικού. — Αἱ Μοῦσαι δηλονότι ἐν
βυθμῷ βαδίζουσιν.

71. νεισομένων] Παρὰ τὸ νείσομαι
(ΝΕΣσομαι) = νέομαι (χωρῶ, ἀνα-
χωρῶ).

πατέρα δν] Πεζογράφος τις ἂν εἶποι:
«πρὸς τὸν πατέρα». Ἡ λήγουσα -α
ἀπομνησκαίνεται, ὅτι ἡ ἐπομένη ἀντωνυμία
πρότερον ἤρχετο ἀπὸ σφ·.

οὐρανόν] Τὴν αἰτιατικὴν οὐ θεωροῦ-
μεν Βυζαντινὸν βιβλαρισμόν, ἀλλὰ ὅ-
πως δηλώσωμεν ἀνωθεν τὸν τύπον, λέ-
γομεν ὅτι οἱ μὲν Ἀττικοὶ καὶ Ἴωνες
ἅπαντες τὴν μὲν εἰς πρόθεσιν κανονικῶς
συνέδεον μετὰ τῆς αἰτιατικῆς, τὴν δὲ ἐν
μετὰ τῆς δοτικῆς. Ἀλλ' ἀρχῇθεν κατὰ
τὴν σύνταξιν οὐ διέφερον, ἐπειδὴ εἰς ἐξ

αὐτὸς ἔχων βροντὴν ἥδ' αἰθαλόεντα κεραυνόν,
 κάρτεϊ νικήσας πατέρα Κρόνον· εὖ δὲ ἕκαστα
 ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς καὶ ἐπέφραδε τιμᾶς.
 Ταῦτ' ἄρα Μοῦσαι ἀείδον, Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι, 75
 ἐννέα θυγατέρες μεγάλου Διὸς ἐκγεγαυῖαι,
 Κλειώ τ' Εὐτέρπη τε Θάλεια τε Μελπομένη τε
 Τερψιχόρη τ' Ἑρατώ τε Πολύμνια τ' Οὐρανίη τε
 Καλλιόπη θ'· ἥ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἀπασέων.

ἐν-ε ἐγένετο. "Ὅθεν ἡ διττὴ σύνταξις τῆς ἐν ὕστερον ἔμενεν ἐν τῷ μείζονι τῆς μέσης καὶ πρὸς βορρᾶν Ἑλλάδος μέρει, ἐτε δὲ ἐν-τῇ Ἀρκαδίᾳ καὶ Κύπρῳ. Ποιηταὶ δὲ καὶ συγγραφεῖς αὐτὴν διωθοῦντο ἐκτὸς τῶν συνθέτων βημάτων (π. χ. ἐμπίπτω, ἐμβαίνω, ἐνδύκνω Εὐριπ. Ἰππολ. 4223: ἐνέβλεψε. Πλάτ. Χαρμίδ. 455 d (·); κόρη ἐνιδρυνοῦσα. Καλλιμάχ. Ὑμν. Ἀρτέμ. 78: σπάργανον ἐγκατέβα. Πινδάρ. Νεμ. 1, 38), πρὸς τοῦτοις δὲ ἐν Αἰσχύλ. Πέρσ. 735) τοῦτον τὸν κανόνα ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Ἡσίοδος (πρβλ. 487, 890, 897).

72. αὐτός] Μόνος, διότι δὴ οὐδεὶς ἄλλος ἔχει τὰ ἀκαταμάχητα ὄπλα. Περὶ διαφορᾶς βροντῆς καὶ κεραυνοῦ κατωτέρω εἰς τὸν 140 στ. πλατύτερον.

αἰθαλόεντα] Παρὰ τὸ αἰθαλος, ἀνθ' οὗ οἱ χυδαῖοι λέγουσι καπνιά· τοῦτο δὲ ἀπὸ τοῦ αἰθ-ω, πρβλ. τὸ Κρητικὸν ἀθάλη Ἡσιόδειον ἐπιθετον (504. 707. 854), Ὀμήρου προτιμῶντος τὰ φολλεῖς· ὑπομιμνήσκει ἄρα τὸ καυστικὸν τῆς ἀστραπῆς ἀποτέλεσμα.

73. Τῆς προτέρας μετοχῆς οὐσης αἰτιολογικῆς, ἥδη χρονολογικὴν ἀπλῶς δύναμιν ἔχει.

κάρτεϊ] Βίᾳ, ἀλλ' οὐχὶ δόλῳ ὁποῖω ἐχρήσατο κατὰ τοῦ πατρὸς ὁ Κρόνος.

ἕκαστα] Τὴν περιφέρειαν τῆς ἑκάστου ἐνεργείας.

74. ὁμῶς] Ὡστε ἕκαστος τὸ ἴσον ἔλαβεν.

ἐπέφραδε] Ἀόριστος δευτερός ἡξήμενος τοῦ βήματος φράζω (= ὁρίζω). τιμᾶς λ. χ. "Ἡραϊστος τὸ πῦρ ἔλαβεν ὡς α γέρας» (Αἰσχύλ. Προμηθ. 38).

75. Τοῦτο τὸ ἐγκώμιον τοῦ Διὸς, φησὶν, οὐκ ἐμὸν ἐστίν, ἀλλ' ἐψάλη ὑπὸ τῶν Μουσῶν, ὅτ' ἀνεχώρησαν ἀπὸ τοῦ Ἑλικῶνος πρὸς τὸν Ὀλύμπου. Πάλιν ἐμφαντικῶς ἀναφέρει τὴν ἐκπρεπή κατοικίαν τὴν ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς (76) καὶ δευτερον περὶ τῆς ἀπὸ Διὸς καταγωγῆς λόγον ποιεῖται· ἅμα δὲ (καίπερ μὴ διαρρήδη) ἀμύνεται τοὺς παρὰδεχομένους τρεῖς μόνον Μούσας οἷον τοὺς Δελφοὺς καὶ Σικωνίους (Πλουτάρχ. Συμποσ. 9, 14, 3, 7).

77 κέ. Τῶν ὀνομάτων τὰ μὲν πλείονα ἀφορῶσιν εἰς τὰς τῶν Μουσῶν τέχνας καὶ τείνουσι πρὸς λέξεις προειρημένας. Πρὸς Κλειώ παράθεος· κλειοῦσι 32. 44. 67. 105. "Ε. 1, πρὸς Εὐτέρπη τέρπουσι νόον 37. 51, πρὸς Θάλεια θαλίησι 65, πρὸς Μελπομένη μέλπονται 66, μολπῇ 69, πρὸς Τερψιχόρη χοροὺς, -αὶ 7. 63, πρὸς Ἑρατῶ ἔρατῃν ὅσαν 65, πρὸς Πολ(υ)-ύμνια ὑμνεῦσαι, -ι 11. 37. 48. 51. 71. "Ε. 2, πρὸς Καλλιόπη ὅπῃ καλῇ 68. Πλὴν Οὐρανίη τὸ ὄνομα ἔχει ἀπὸ τοῦ κατοικεῖν ἐν οὐρανῷ τὰς Μούσας (75). Ὁ κατάλογος οὗτος αὐτολεξεῖ ἕως τοῦ Καλλιόπη ἐν Ὀρφεϊκῷ ὕμνῳ (76, 8-10) καί ται.

79. Τὸ ἐπιθετον προφερεστάτη ἐξη-

Ἡ γὰρ καὶ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ,
ὄντινα τιμήσωσι Διὸς κοῦραι μεγάλοι
γενόμενόν τε ἴδωσι διοτρεφέων βασιλῆων.

γῆσατο ὁ θεός· Πλάτων (ἐν Φαίδρῳ σ. 207 b τῇ πρесоυτάτῃ Καλλιόπῃ) ἐπὶ τῆς ἡλικίας, οὐδὲ ἄλλοιαν εἶχον γνώμην οἱ ἀπ' αὐτοῦ φιλόσοφοι· Ἰάμβλιχος (παρὰ Ἰωάννη τῷ Στοβαίῳ ἐν Ἐκλογ. 2, 2, 5 σ. 18, 18, ἐκδ. Wachsmuth) καὶ Θεμιστίας (Λόγ. λα' ἐν τέλει), πρὸς δὲ Ἀρίσταρχος ὁ βασιλεὺς τῶν ἀρχαίων κριτικῶν, ὡς ἀπαγγέλλει ὁ σχολιαστὴς καὶ ὁ καλούμενος Ἀπολλόδωρος (Βιβλιοθ. 1, 3, 1). Οὐδὲν ἦεν, μετ' ἀδείας τῶν περικλειῶν ἀνδρῶν, Διδάνιος ὁ ῥήτωρ φαίνεται ἀκριθέστερον ἐξαγαγόντος τοὺς ἀκολουθοῦντας στίχους, ἐπειδὴ Καλλιόπην προσκαλεῖ «Μουσῶν ἀρίστην» (τ. Α', σ. 71, ἐκδ. Reiske). Αὕτη γάρ, ὡς διασχυρίζεται ὁ ποιητής, τὰ μέλιστα ἐνθουσιάζει βασιλεῖς ἅμα καὶ ἀοιδούς. Οἱ δὲ νεώτεροι, παρεννοήσαντες τοῦτον τὸν ἔπαινον, Καλλιόπην ἐνόμιζον προστάτιδα τοῦ ἐπικοῦ γένους. Τὴν Ἡσιόδειον λέξιν ῥηματικῶς μεταφράζει Λεωνίδας ὁ ἐπιγραμματοποιός (Ἀνθολ. 9, 344) ἐν τοῖσδε: «Ὁφ' ἡ γὰρ ἔγνω, ὅπως οὐρανίην Καλλιόπην προφέρει».

80. καὶ] Τουτέστιν, οὐ μόνον τοῖς πολλοῖς.

βασιλεῦσι] Ὅτι αὕτη ἡ λέξις τοῖς μονάρχαις συμπεριλαμβάνει καὶ τοὺς γέροντας, δηλώσωμεν ἐν τῇ πρὸς Ε. 38 σημειώσει. Τί δὲ τοῖς βασιλεῦσι καὶ ταῖς Μούσαις; Ὁ ἡρωϊκὸς χρόνος ἀγνοεῖ ἐναντίωσιν τῆς ῥητορείας καὶ τῆς ποιήσεως, ὥστε καὶ Τυρταῖος καὶ Σόλων τὰς φιλοκάλους τῶν συμπολιτῶν ψυχὰς δι' ἐλεγείων πρὸς τοὺς πολιτικούς αὐτῶν σκοποὺς ἀνήγειρον. Ἐθαυμάζετο γὰρ ἡ καθόλου καλλιέπεια, εἴτε ἐμμέτρως ἔρρεεν εἴτε πεζῇ, καὶ ἀδιὰφορος ἀντιπαρεβάλλετο τῇ μελίτῃ (ἐπιθ. τὰ ἐπὶ 84 σημειωθέντα).

ὀπηδεῖ] Ὀπηδός (Ἵμν. εἰς Ἑρμῆν 450: καὶ γὰρ ἐγὼ (Ἀπόλλων) Μούσῃσιν Ὀλυμπιάδεσσιν ὀπηδός), ἤτοι συνοπαδός ἐστίν, ὅτι οἱ προστάται θεοὶ (καθὼς οἱ φύλακες ἄγγελοι) τοὺς προστατευομένους πανταχόσε ἀκολουθοῦσιν. Διὰ τοῦτο ὁ Λαερτιάδης παραπονεῖται πρὸς Ἀθηναῖον (Ὀδ. ν 318): «Ὁὐ σ' ἔτ' ἐπειτα ἴδον, κούρη Διὸς, οὔτε νόησα νηὸς ἐμῆς ἐπιβᾶσαν».

81. Καθάπερ Ἡσιόδος τοτὲ μὲν Δία μόνον ἐξαιρεῖ, τοτὲ δὲ τοὺς θεοὺς κοινῶς συμπεριλαμβάνει, οὕτως ἐνταῦθα ἀντὶ Καλλιόπης ἐξομνεῖ ἐν τοῖς ἐξῆς τὰς ἀδελφὰς συμπάσας, ὅπως μὴ που προσκρούσῃ ταῖς ἄλλαις ὁκτώ. Ἡ ἀναφορικὴ ἀντιωνυμία ὄντινα Ὀμηρικῶς συστέλλει τὸν ἀδιόριστον πληθυντικὸν βασιλεῦσι. Οὐχὶ πάντες, ἐννοεῖται, ἀπολαύουσι τῆς θείας χάριτος, ἀλλ' ὅσοι ἂν εὐμενῶς ἐκλεχθῶσιν.

τιμήσωσι] Ἐκτιμήσωσιν. Ἐπὶ τῆς θεοῦ πρὸς ἀνθρώπων σχέσεως τὸ ῥῆμα κεῖται ἔτι παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς, π.χ. ἐν τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ ἁγ. Λουκιανοῦ 14: «Θεός... τὸν μάρτυρα τιμῶν». Ἡ πλατυτέρα αὕτη σημασία τῆς λέξεως δημοτικῇ ἐστὶ· πρβλ. τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου ἱστορίαν, ἐκδ. Βενετ. 1871 σ. 9: «Ἡ κάστρον ὡραιότατον τῆς Αἰγύπτου ὅπου σε ἐτίμησα με τόσα πλοῦτη».

82. ἴδωσι] Καθὼς ὁ βάσκανος, κατὰ τὴν τῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων πρόληψιν, ἐνὶ καὶ μόνῳ βλέμματι διαφείρει, βλέμμα μόνον θεοῦ ὠφελεῖ. Ἡ ἀνθρωπομορφικὴ αὕτη δοξασία διετελεῖ οὐχὶ μόνον κατὰ τὸν τῶν Βυζαντινῶν αἰῶνα (πρβλ. Θεοδώρ. Προδρόμ. Δροσ. 2, 38 κέ.: Τύχη... πᾶσιν ἄλλοις δεξιῶς ἐπιβλέπει), ἀλλὰ καὶ νῦν ἔτι, παραγαγούσα τὴν παροιμίαν: «Τὸν εἶδ' ὁ Θεός· μετ' οὗ

τῷ μὲν ἐπὶ γλώσση γλυκερὴν χεύουσιν ἔερσην,
τοῦ δ' ἔπε' ἐκ στόματος βεῖ μείλιχα· οἱ δὲ νυ λαοὶ
πάντες ἐς αὐτὸν ὀρώσι, διακρίνοντα θέμιστας 85
ἰθείησι δίκησιν· ὁ δ' ἀσφαλῆως ἀγορεύων

ῥιμάτια». — Τὸ προκείμενον τοῦ Ἡσιόδου χωρίον σύμβολον ὡς ποσὶ ποτε τῶν ποιητῶν ἐγένετο, καὶ πρῶτοι μὲν οἱ Ἀλεξανδρεῖς αὐτὸ παρέλαβον· Καλλιμάχ. Ἐπιγρ. 21 (23), 5: Μοῦσαι γὰρ ὅσους ἴδον ὄμματα παῖδας μὴ λοξῶ, πολιοῦς οὐκ ἀπέθεντο φίλους. Θεόκριτ. 9, 35: οὐ γὰρ ὀρεῦντι· γαθεῦσιν (:). Ὑστερον δὲ Ἀλκίφρων μετένεγκε τὴν φράσιν πρὸς τὰς Χάριτας (Ἐπιστ. 3, 44: εὐμενεστέροις ὄμμασιν ἐκείνων εἶδον αἱ Χάριτις). Μηδὲ ἀμελήσωμεν τῶν Ῥωμαίων ἄλλα τε πολλὰ ἐκλαμπρα καὶ ταύτης καρπωσάμενων, ἴδε Ὀράτιον ἐν Ὡδαῖς (4, 3, 1: Quem tu Melpomene semel nascentem placido lumine videris κτλ.).

διοτρεφέων] Ὀμηρικὸν ἐπίθετον (A 176. B 98. δ 63), ὅτι τοὺς βασιλεῖς παρίστηεν ὡς ἐκ παίδων ὑπὸ Διὸς αὐτοῦ προφυλασσομένους.

83. Τῷ μὲν οὐκ ἀνταποκρίνεται τὸ δέ, ἀλλ' ἐκείνο, ὅτε ἐκ μὴν συνεσταλμένον, βεβαιωτικῶς τῇ ἀντωνυμίᾳ πρόσκειται.

ἔερσην] Ἐπειδὴ ἐν τῇ Ἑλλάδι σχεδὸν ἀπάσῃ ἀνομβρία τὸ θέρος ἐπικρατεῖ καὶ πολὺ ὕλη καὶ βεῦματα ὕδωρ κατέχουσιν, ἡ θρόσος φυλάσσει τὴν τῶν φυτῶν χλωρότητα καὶ αὐτὰ τρέφει, διὰ Ὀμηρος αὐτὴν προσαγορεύει θήλην (Ὀδ. ε 467) καὶ τεθαλυῖαν (ν 245) ἥτοι θρεπτικήν. Οὐ θαυμαστὸν τοίνυν ὅτι οἱ μὲν φιλόλογοι τὴν πολύτιμον ὑγρασίαν ἐσέβοντο οἷον ἐν Ἀθήναις τὰς ἡρωίδας Ἐρσην, Πάνδροσον, Ἀγλαυρον, οἱ δὲ ποιητικοὶ ἐντεῦθεν ἠρώοντο πολλὰς ὠραιὰς μεταφοράς. Καθ' ὅντινα τρόπον ἡ νῦν συνήθεια (μάλιστα δὲ ἡ τῆς λει-

ψύδρου Κρήτης διάλεκτος) ταῖς λέξεσι *δροσιά, δροσίω, δροσερός* χρῆται, ἔργον ἄλλης πραγματείας· περιεργίας χάριν δὲ ἀναζητοῦμεν αὐτὰς εἰς τὸν μεσαιῶνα, π. χ. ἀπαντῶσι παρὰ Θεοδώρῳ τῷ Προδρομῷ καὶ Μιχαὴλ τῷ Δουκί, ἀπὸ τότε δὲ διὰ τῆς τῶν αἰώνων σειρᾶς ἐπαναθαλινόντες τὰ πρῶτα ἔχνη ἀνευρίσκομεν παρὰ τῷ τῆς ποιήσεως ἀρχηγέτῃ (ἑρσηῖς Ἰλ. Ω 419. 757: Ξ 348. ἔρσαι Ὀδ. ι 222). Καὶ ἂν δὲ περιορίζομεθα εἰς τὴν Ἡσιόδου λέξιν, οὐ στεροῦμεθα καταλλήλου μαρτυρίας ἐκαστης περιόδου τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. Τὴν μὲν κλασικὴν ὀνομαζομένην ἐκλαμπρύνει Πίνδαρος, ὅσπερ διθυραμβικῶς ἦσε (Νεμ. 3, 78. 79): «Κίρναμένα δ' ἔερσ' ἀμφίπει, πόμ' ἀοιδιμον», τὴν δὲ Βυζαντινικὴν ἀντιπροσωπεύεται ὡς ποσὶ ποτε Συμεὼν ὁ Μεταφραστὴς ἐν βίῳ ἀγ. Ἰω. Χρυσοστόμου (Migne, Patrologia Graeca τ. 114 στ. 1072 C: ἐκ τῆς χρυσῆς ὑετίζων γλώττει), τὴν δὲ νεωτέραν ἐποχὴν ἡ Κρητικὴ τραγωδία «Ζήνων» (πρ. 3, 44: σὰν κρύο νερό δροσίζει με σήμερο ἡ ἐμιλιά σου) Οὐδὲ ἐν σιωπῇ παρελθεῖν ἄξιον τὸ ὅτι θέμις μὲν λέγεται ἐπὶ δίκης, δίκη δὲ ἐπὶ κρίσεως.

ἀσφαλῆως] Κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν, ἀμὴ σφαλλόμενος».

ἀγορεύων] Διατηρεῖ ὡσαύτως τὴν πρωτότυπον σημασίαν ἥτοι τὸ λέγειν ἐν τῇ ἀγορᾷ· αἱ διαδικασίαι γὰρ ἐγίνοντο δημοσίᾳ ἐν ἄπτον πολλῶν ἀκροατῶν. Περιεσώθη ἡ λέξις ἐκ τοῦ μεσαιωνικοῦ κλύδωνος ὑπὸ τῶν Ἑπαιρωτῶν (ἀναγορεύω) καὶ Τραπεζούντων (ἐξαγορεύω).

αἰψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισταμένως κατέπαυσε·
τοῦνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, οὔνεκα λαοὶς
βλαπτομένοις ἀγορήφι μετὰ τροπα ἔργα τελευτοῖσι
ῥηιδίως, μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσι. 90
Ἐρχόμενον δ' ἄν' ἀγῶνα θεὸν ὥς ἰλάσκονται
αἰδοὶ μειλίχῃ, μετὰ δὲ πρέπει ἀγρομένοισι·

87. Τὸ αἰψα παρειαίγει ἰδιαιτέραν ἐπὶ παραδείγματος περίπτωσιν, καθάπερ τὰ Ἀττικὰ αὐτίκα (αὐτίκα δὴ) καὶ εὐ-
θὺς καὶ τὸ ἐν τῇ καθωμιλημένῃ γλώσσῃ ἔφαθον. Ὅτι ἡ παμπαλαία λέξις ζῆ εἰσέτι ἐπὶ τῆς Νάξου, μανθάνομεν ἀπὸ τῶν Πρωτοδόκου Ἰδιωτικῶν σ. 6· ἀντὶ τῆς λέγουσι πολλοὶ τῶν πρὸς Ἀνατολῆς Ἑλλήνων (πρὸς. καὶ ἐν «Παρνασσού» τόμ. ΙΑ', σελ. 322 μελέτην Ἰωακείμ Βαλασδάνη) εἶτε ἐπὶ ταχέως πράξεως εἶτε ἐπὶ μεγαλοφωνίας· καίτοι Χατζιδάκης ἐν τῇ Ι' τόμῳ τοῦ «Ἀθηναίου» σ. 6 κέ. ταύτην τὴν ἐτυμολογίαν κατακρίνει.

Τὸ καὶ] Συμπλέκει ἐνταῦθα ἀνομοιοει-
δεις λέξεις, ἐπίρρημα δὴλα δὴ καὶ ἐπί-
θετον· τὸ ἐπίρρημα ὅμως κυρίως οὐδὲν ἄλλο ἢ πτώσις ἐπιθέτου ἐστίν.
νεῖκος] Σημαίνει παρ' Ἡσιόδου δι-
καστικὴν ἔριν.

88-90. Ἀπερίττως ἐκφράζουσι τὴν
ιδέαν ὅτι οἱ βασιλεῖς καθίστανται τῶν
λαῶν ἕνεκα, οὐ μὴν αἱ πολιτεῖαι χάριν
τῶν δυναστῶν.

τοῦνεκα—οὔνεκα (ὡς καὶ Ἰλ. Γ
403. Ν 727)=διὰ τοῦτο—διότι.—
ἐχέ-φρονες]=σώ-φρονες.

89. ἀγορήφι] Ἡ γρὶ κατάληξις δη-
λοῖ τὸν ὅπου καθίσταται τὸ τόπον («ἐν
τῇ ἀγορῇ») ἢ, καθὼς ἐν τοῖς πλείστοις
τῶν ἄλλων χωρίων, τὸ ὄργανον («ἀγο-
ρεύοντες», πρὸς. 86).

μετὰ τροπα ἔργα πέλομαι] Ἀκυ-
ροῦσι τὰ ἔργα, οἷσιν αἱ βλάπτονται ἀνθρώποι·
καὶ τὴν βλάβην τρέπουσιν εἰς τὴν τῶν
βλαψάντων κεφαλὴν.

90. παραιφάμενοι] Πατριαρχικῶς

ἀληθῶς ἢ διαδικασίᾳ! Σκοπὸς αὐτῆς
ἐστὶν ἀντὶ Δρακοντείου αὐστηρότητος ὁ
φίλιος τῶν δικαζομένων συμβιβασμός.
Παραί=παρά, ὡς διαί κτλ.—αἰ δὲ κα-
τάληξις ἐστὶν ὡς ἐν χαμαὶ τῆς τοπικῆς
πτώσεως.

91. Ἐπανερχεται ἐπὶ τὸν ἀπροσδιό-
ριστον ἐνικόν.

*Ἀγῶνα] Τοῦτέστι τὸν τόπον, ὅπου οἱ
λαοὶ «ἄγουσι» (Ἰλ. 768), κοινῶς λεγώ-
μενον ἀγοράν· ὅθεν καὶ ἐν Θεσπιαῖς οἱ
ἀγορανόμοι ὠνομάζοντο «ἀγώναρχοι»
(ἰπιγρ. ἐκδ. ὑπὸ Foucart ἐν Bulletin
de Correspondance Hellénique 8,
414).

θεὸν ὥς] Κατὰ τὸ Ὅμηρου παρά-
δειγμα τὸ ὥς κατόπιν τεθειμένον ἀπο-
μυκνύει τὴν προηγουμένην συλλαβὴν,
διότι τὸ πάλαι ἤρχετο ἀπὸ τοῦ ἀφώνου
ζ (z), λ. γ. Ἰλ. Ι 155: θεὸν ὥς τιμῆσου-
σι. Ἀδελφον πότερον, Ὅμηρος ὁ τοῖς
πολλοῖς κεχαρισμένος ἢ ὁ δῆμος ἔφυσε
τὴν παροιμιακὴν φράσιν, ἢ Ἀλκιβιάδης
γρώμενος· λέγεται ὅτι ἔφη εὐημερήσας
ἐν τῇ δῆμῳ ἴσος θεοῖς νομίζεσθαι (Αἰ-
λιαν. Ποικ. Ἱστορ. ΙΓ', 38).

ἰλάσκονται] Διατιθέασιν ἰλάως ἦτοι
εὐμενῶς διὰ προσκυνήσεων καὶ προσ-
φορῶν.

92. αἰδοὶ μειλίχῃ] Οὐκ ἐκ φόβου
τρομώδους, ὥσπερ δοῦλοι καὶ τυράννων
ὕψηκος, ἀλλ' ἄμα σεβόμενοι τε καὶ ἀ-
γαπῶντες.

μετὰ δὲ πρέπει ἀγρομένοισι] Πρὸς. Ἰλ. Β 481: ὁ γὰρ τε βόεσσι μεταπρέπει
ἀγρομένησι=ἐκπρεπῆς ἐστὶν ἐν μέσῳ
τῶν ἀγειρομένων.

οἷά τε Μουσάων ἱερῇ δόσις ἀνθρώποισι.

Ἐκ γὰρ Μουσάων καὶ ἐκηθόλου Ἀπόλλωνος
ἄνδρες αἰοῖδοι ἔασιν ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταί, 95
ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες· ὁ δ' ὄλβιος, ὄντινα Μοῦσαι
φίλωνται· γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδὴ.

80-92. Πανηγυρίζουσι τὸν μουσο-
τραφῆ ἄνακτα· οὐ μέντοι οἱ βασιλεῖς ἐν
γένει κηδεμονεύονται ὑπὸ τῶν Ἑλικω-
νιάδων, ἀλλὰ οἱ αἰοῖδοι. Τοιοῦτοτρόπως
δήπου ἐπισυνάπτει τὴν ποιητικὴν ἔμ-
πνευσιν αὐτῶν, οὐ πᾶν προσδεξίως —
ὁμολογοῦμεν — τὴν τῶν ἰδεῶν συνάφειαν
ἐκτελέσας. Τὴν συμπλοκὴν ὁμῶς τῶν
ἐννοιῶν αἰνιττονται τῷ μὴ δυσκόλῳ ἀ-
ναγνώστῃ αἱ λέξεις: «ἐκ δὲ Διὸς βασι-
λῆες».

93. Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία σχετί-
ζεται πρὸς ἅπαντα τὰ περὶ τῶν βασι-
λέων εἰρημένα, ὥσπερ Εὐμαῖος τῇ ἀπα-
ριθμῇ τῶν Ὀδυσσεύς δῶρων ἐπάγει
τὸν στίχον (ξ 64): οἷά τε ᾧ οἰκῇ ἄναξ
εὐθυμος ἔδωκεν. Ἡ τῆς ἀδιορίστου ἀν-
τωνυμίας αἰτιατικὴ ἐξήρτηται ἀπὸ τοῦ
ῥηματικοῦ ὀνόματος *δόσις*, ὥσπερ ἂν εἰ
ἔκειτο «(τὸ) διδόναι»· τὸ χωρίον οὖν
τοῦτο καὶ τὸ Σόλωνος «τῶν Σαλαμῖν'
ἀφ' αὐτῶν» (Ἀποσπ. 2, 4) ἀποδεικνύουσιν
ὅτι καὶ οἱ Ἕλληνες, οὐχὶ μόνον οἱ Ἰν-
δοὶ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι (π. λ. : *manum*
iniectio, ὃ αὐτολεξεῖ μεταφράσει τις·
ἂν ἡ χεῖρας ἐπιβολή), ἐτήρησαν ταύτην
τὴν προεθνικὴν σύνταξιν.

94-97. = Ὑμν. Ὀμηρ. 25 (24), 2-5.

95. Τὸ γὰρ μόριον πολλοῖς ἐφαίνετο
ἄτοπον· ἀλλ' ἐν τοῖς Ἑργοῖς εὐρήσασμεν
ὁμοίαν περιόδον (42). Πρὸς τοῦτοις οὐ-
δὲν κωλύει μὴ ἀναφέρειν τὸν σύνδεσμον
πρὸς τὰ ἐπόμενα, διότι Ὀμηρος πολ-
λάκις τὰς τοιαύτας περιόδους ἀναστρέ-
φει, πρβλ. καὶ Θεογ. 646.

Ἐκ Μουσῶν οἱ αἰοῖδοι καθόσον οὐκ
ἂν ὑπῆρχον· εἰ μὴ αἱ Μοῦσαι αὐτοὺς ἐνε-
θουσίαν τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἐρμηνεύει

μεγαλοπρεπέστερον Πίνδαρος (Νεμ. 3,
1): «ὦ πότνια Μοῖσα, *māter* ἀμετέ-
ρα»· ἀκριβέστερον δὲ τὴν λέξιν Διοτρε-
φῆς ἀπεμιμήσατο Εὐστάθιος· ὁ Θεσσα-
λονίκης (εἰς Ἰλ. σ. 124, 25) διὰ Μου-
σοτραφῆς.

ἐκηθόλου] Ἐκάς βάλλοντος τῷ ἀρ-
γυρῷ τόξῳ Ἀπόλλωνος, τοῦ τῶν καθα-
ριστῶν προστάτου (95).

95. ἐπὶ χθόνα] Κατ' αἰτιατικὴν ἀντί-
τῆς δοτικῆς ὡς καὶ «ἐπὶ γαῖαν, ἐπ' αἶαν».
κιθαρισταί] Σημεῖωσαι ὅτι Ἡσιόδος
ἤδη διακρίνει τοὺς ἰδίως μουσικοὺς ἀπὸ
τῶν ποιητῶν, ἦτοι, ὅπως χρῶμεθα τοῖς
συνηθεστέροις ὀνόμασι, τοὺς λυρικοὺς
καὶ τοὺς ἐπικοὺς.

96. δέ] Παρατακτικῶς, ἴδε ἀνωτ.
ἐκ Διὸς] Ὑπελαμβάνομεν ἂν κυρίως
εἰρημένον, ἐπειδὴ οἱ πλείονες τῶν ἡρωϊ-
κῶν βασιλέων (οἷον οἱ Πελοπίδαι καὶ
Αἰολίδαι καὶ Ἡρακλεῖδαι) τὴν αὐτῶν
γενεὰν ἀπὸ τοῦ τῶν θεῶν βασιλείως πα-
ρήγον. Πλὴν ἡ ἀναλογία τοῦ προηγου-
μένου στίχου ἐπικλίνει ἡμᾶς πρὸς ἄλ-
λην ἐξήγησιν, ἥντινα χορηγεῖ Ὀμηρος·
B 204-5: εἷς κοῖρανος, εἷς βασιλεὺς, ᾧ
ἔδωκε Κρόνου πάϊς ἀγκυλομήτεω, I
98-9: καὶ τοι Ζεὺς ἐγγυάλιξε σκῆπτρόν
τ' ἠδὲ θέμιστας, ἵνα σφίσι βουλευθῆσθαι.
Τούτοις συμφωνεῖ ὅτι οἱ βασιλεῖς ἐπὶ
τῶν σκῆπτρων ὡς ἐπὶ δῶμα ἀετοὺς Διὸς
ιεροὺς ἔφερον.

97. * *φίλωνται*] Ὑποτακτικὴ τοῦ
ἐπικοῦ ἀορίστου *ἐφιλάμην* = ἐφίλησα,
ἀπὸ τοῦ *φίλομαι*.

Πρὸς τὰ λοιπὰ πρβλ. 84· πρωτότυ-
πον δ' ἐχρησίμειυσεν Ἰλ. A 249: τοῦ καὶ
ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέει αὐ-

Εἰ γάρ τις καί, πένθος ἔχων νεοκηδέϊ θυμῷ,
 ἄζηται κραδίην ἀκαχημένος, αὐτὰρ ἀοιδὸς
 Μουσάων θεράπων κλεῖα προτέρων ἀνθρώπων 100
 ὑμνήσῃ μάκαράς τε θεούς, οἳ Ὀλυμπον ἔχουσι,
 αἵψ' ὅγε δυσφρονέων ἐπιλήθεται, οὐδέ τι κηδέων
 μέμνηται· ταχέως δὲ παρέτραπε δῶρα θεάων.
 Χαίρετε, τέκνα Διός, δότε δ' ἱμερόεσσαν ἀοιδήν.

δή, τὰ δὲ ἔμπροσθεν ὁμοιάζουσιν Ὑμν. Ὀμηρ. 5, 487-8: μέγ' ὄλβιος ὄντιν' ἐκείναι προφρονέως φίλωνται ἐπιχθονίων ἀνθρώπων.

98. νεοκηδέϊ θυμῷ] = νεοπενθέϊ θυμῷ (Νόνν. Διονυσ. 8, 286), κατὰ ποιητικὸν πλεονασμὸν ἀντὶ γεωστίῃ ἢ ἔναγχος.

99. ἄζηται] Κυρίως μὲν ταῦτό ὁ ζηραινέται, μεταφορικῶς δὲ οὐ κεῖται εἰ μὴ ἐνταῦθα, πρβλ. ὅμως τὸ παράγωγον αὐσταλέη Ἀσπ. 265.

100. Μουσάων θεράπων (Ὑμν. Ὀμηρ. 32. 20. Kaibel 101, 3). Εἰ καὶ Θεόγνις (769: Μουσῶν θεράποντα καὶ ἄγγελον) καὶ Θεόκριτος (16, 29: Μουσάων ἱερὸς ὑποφήτας, 17, 115, πρβλ. Πλάτ. Ἰωνι σ. 534 ε: οἱ ποιηταὶ οὐδὲν ἄλλ' ἢ ἐρμηνεῖς εἰσι τῶν θεῶν) ποιητικῇ φράσει χρώμενοι φαίνονται καὶ Ὀμηρος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοὺς μὲν στρατιώτας ὀνομάζει «θεράποντας Ἀρηος», τοὺς δὲ βασιλεῖς «Διός» (Ὀδ. λ 255), ἐν τούτοις Ἡσίοδος πιθανῶς σύνθετον ἐννοεῖ βραβυδῶν, ἥστινος τὸ θρησκευτικὸν κέντρον ἦν τὸ πρὸς Ἑλικῶνι ἱερὸν, ὥστε οἱ Ὀμηρίδαι ἐπὶ Χίου προσεκύουν τὸν ἥρωα Ὀμηρον. Ἀνάλογόν ἐστὶ τὸ Ἀθηναίοις δμῶος, ὅπερ ἀπαντήσομεν ἐν τοῖς Ἑργοῖς (430): οἱ γὰρ τεχνίται ἀνέκαθεν ἐσχημάτιζον συντελείας προστατευομένας ὑπὸ θεοῦ.

κλεῖα] Σνηήρηται ἐκ κλεῖα (παρὰ τὸ κλέος). Ὡσαύτως ὁ μνηίων Ἀχιλλεύς καὶ Δημόδοκος ἦσαν «κλέα ἀνδρῶν»

(Ἰλ. I 189. Ὀδ. θ 73), ἥτοι ἄσματα ἐπικά ἢ ἱστορικά.

101. Ἡ ποίησις λοιπὸν τότε περιωρίζετο εἰς ἄσματα ἱστορικά καὶ ὕμνους.

102. δέ] Παρατακτικῶς κεῖται ἐν ἀποδόσει.

δυσφρονέων] Γενικὴ τῆς ἀπαξ εἰρημένης δυσφρόνη, ᾧ ἀντιστοιχεῖ εὐφρόνη (= εὐπροσύνη Ἡσύχ.).

103. παρέτραπε] Κατὰ τὸν Ὀμηρικὸν τύπον δευτέρως ἀόριστος. Τί δὲ παρατρέπεται; Ὑπακουστέον βεβαίως αὐτόν, ἐπεὶ παρ' Ὀμήρῳ συγχάκις εὐρίσκεται τρέπω φρένα(ς), νόον, κραδίην.

δῶρα θεάων] Ἡ ποίησις, οἷον καὶ Ἀρχιλ. 1, 2: Μουσέων ἐρατὸν δῶρον.

104-115. Διὰ τούτων μεταβαίνει ὁ ποιητὴς ἀπὸ τοῦ ὕμνου πρὸς τὸ κύριον θέμα. Κατὰ τὸ ἀπλοῖκόν ἔθος τῶν ἀρχαίων ἀοιδῶν, Ἡσίοδος ταῖς Μούσαις ῥητικῶς χαίρειν λέγει, πρβλ. Ὑμν. Ὀμηρ. 25, 6: χαίρετε, τέκνα Διός, καὶ ἐμὴν τιμήσατ' ἀοιδήν, 10, 4: χαῖρε, θεὰ Σαλαμῖνος, εὐκτιμένης μεδέουσα. Ἀρῖστηλον οὐκ ἐξῆν αὐτῷ εὐθὺς ἄρξασθαι: «Ἦτοι μὲν πρῶτιστα χάος γένετ'». Ἀνήκουστα γὰρ ἐξημνήσειν μέλλων, ὡς προπαρασκευὴν προὔπεμψε τὴν τοῦ ὑποκειμένου ἀνακεφαλαίωσιν. Τοῦτο δὲ γίνεται οὐκ ἄλλως ἢ ἐν τῇ Ἰλιάδι καὶ τῇ Ὀδυσσεῒ, τοῦ ποιητοῦ ὅληα δὴ τὰς Μούσας παρακαλοῦντος ἐμπνεῦσαι αὐτῷ τὸ μέλλον ποίημα. Οἱ στ. 105-115 ἄρα ἀποτελοῦσι τὸ ἰδιαίτερον προσῆμνον τῆς

Κλείετε δ' ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων, 105
αἱ γῆς ἐξεγένοντο καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος
νυκτός τε θνοφερῆς, οὓς θ' ἄλμυρός ἔτρεφε πόντος.
Εἶπατε δ', ὡς τὰ πρῶτα θεοὶ καὶ γαῖα γέγοντο
καὶ ποταμοὶ καὶ πόντος ἀπείριτος οἶδματι θυῖων
ἄστρα τε λαμπετόωντα καὶ οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθεν, 110
οἳ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοί, δωτῆρες ἐάων,
ὡς τ' ἄφενος δάσσαντο καὶ ὡς τιμᾶς διέλοντο,
ἦδὲ καὶ ὡς τὰ πρῶτα πολύπτυχον ἔσχον Ὀλύμπον.
Ταῦτά μοι ἔσπετε, Μοῦσαι, Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσai,
ἐξ ἀρχῆς καὶ εἶπαθ', ὃ τι πρῶτον γένετ' αὐτῶν. 115

Θεογονίας, καὶ 105-7 προαγγέλλουσι τοῖς ἀκροαταῖς ὅτι ὁ ποιητὴς πρὸς τοῖς κοινῶς λατρευομένοις θεοῖς τοὺς ἀπάντων τῶν τεσσάρων μέρων τοῦ κόσμου θεοὺς καὶ δαίμονας ἐξυμνῆσει.

105. αἰὲν ἐόντων] Φυλάττου μὴ εἰσφέρειν ἐν τῇ διανοίᾳ τὴν μονοθεϊστικὴν ἰδέαν τῆς θείας αἰωνιότητος· οἱ γὰρ ἔθνη-κοὶ θεοὶ εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων μόνον ζῶσιν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀπ' αἰώνων.

107. θνοφερῆς] ('Οδ. ν 269. σ 50) ἀπὸ τοῦ θνόφος ἢ καὶ γνόφος=κνέφος (σκότος).

ἔτρεφε] Εἰ μὴ ἐπεξήτει ποικιλίαν, ἔλεγεν ἂν «ἐγέννησε», πρβλ. 191 καὶ τὸ Ὀμηρικόν «τράφεν ἦδὲ γέγοντο».

Δηλωθεῖσθαι τῆς ὑποθέσεως, προλέγει τὸ εἶδος τοῦ ποιήματος, 108—13. ἱστορικὴν διήγησιν κατὰ τὰς γενεὰς διωρισμένην ὑπισχνόμενος.

108. Ἡ συλληπτικὴ λέξις θεοὶ ἄρ-χεται συνδετικῶς (καὶ) τῆς καθ' ἕκαστον ἀπαριθμήσεως τῶν αξιολογωτέρων.

τὰ πρῶτα] λέγων ὁ ποιητὴς, ὡς ἐκ τῶν ἐπομένων ἐξάγεται, ἐννοεῖ τὴν ὁλόκληρον πρὸ τῶν Κρονιδῶν περίοδον.

109. ἀπείριτος] Καθάπερ ἀπείρων καὶ ἀπειρέσιος, ὁ μὴ ἔχων πέρας.

οἶδματι (λέξις συγγενὴς τῇ οἰδέω καθὼς κύμα τῷ κύω) θυῖων=Ἰλ. Φ 234.

Ψ 230, μετὰ κυμάτων μαινόμενος ἢ λυσσῶν (πρβλ. Ἰωάνν. Χρυσόστ. εἰς Πράξεις Ἀποστ. ἄμ. Α', κεφ. γ': πελάγους οἰδοῦντος καὶ μαινομένου).

110. καὶ οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθεν=Ἰλ. Ο 36. 'Οδ. ε 184.

Τὸ ὑπερθεν προσηγορικῶς κεῖται.

111.=46.

112. 113. Τὸ σχῆμα πρωτόστερον.

112. πρβλ. 73. 74. 881-5.

ἄφενος (πλούτος), ὅθεν παράγεται ἄφνειός (πλούσιος), πρβλ. Ἀσπ. 204.

113. ἔσχω] ἴδε 820. Διέντεται φιλοπρεπῶς τὴν Διὸς κατὰ τοῦ πατρὸς ἐπανάστασιν.

πολύπτυχον]=Ἰλ. Θ 411. Υ 5, παρὰ τὸ πτόξ, πρβλ. Ἰλ. Δ 77: κατὰ πτύχας Οὐλύμποιο.

114. Τὴν προστακτικὴν ἔσπετε οἱ γραμματικοὶ νῦν παράγουσιν ἀπὸ τῆς ῥίξεως ΣΕΠ, ἥστινος οἱ τύποι ἔννεπε καὶ ἐνέπω ηὔρηται ἐν τοῖς Ὀμήρου ποιήμασιν. Ναὶ μὲν ὅτι συνώνυμόν ἐστι τῷ «λέγω», ἀδίστακτον, Οἰδίποδα δέ τινα γραμματικὸν προσμένει τὸ ἔ-.

115. Αὐτῶν ἀναφέρονται πρὸς τὰ ταῦτα, ἐπειδὴ καὶ τὸ οὐδέτερον τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας μεταχειρίζεται. Πρὸς τοῦτοις παρατηρητέον ὅτι τὸ ἐγέρετο, δίστημον ὅν, τὰς τῶν θεῶν γεννή-

“Ἦτοι μὲν πρώτιστα Χάος γένετ’, αὐτὰρ ἔπειτα
Γαί’ εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ

σεις καὶ τὰ γεγονότα συμπεριλαμβάνει.

Στ. 116-153 περὶ τῶν τοῦ κόσμου ἀρχῶν.

116. ἦτοι μὲν] (Ίλ. Π 451) Ἰσοδυναμεῖ τῷ ἐν τῇ συνηθεῖ «καὶ λοιπὸν» καὶ τῷ τῶν Ἀττικῶν «μὲν τοίνυν».

πρώτιστα] Πρῶτα πάντων.

Χάος] Ὑπεκκλίναντες τοὺς φιλοσόφους, οἵτινες πρὸς ἀλλήλους ἀδιαλλάκτως διεφέροντο πότερον τὸ πρῶτον ἦν ὁ κενὸς χώρος ἢ ὁ αἰθέρ ἢ ἄλλο τι, ἐρευνῶμεν, τί αὐτὸς ὁ ποιητὴς τῇ λέξει δηλοῦν βούλεται. Κατ’ εὐτυχίαν χορηγία αὐτῇ ἐν δύο ἄλλοις στίχοις τῆς Θεογονίας, πρῶτον μὲν 700, ὅπου ἐπισυνάπτεται τῇ γῇ, χθονί, Ὡκεανῷ, πόντῳ, ἀέρι, ἔπειτα δὲ 814: «Τιτῆνες ναίουσι πέρην χάος ζοφεροῖο». Ἐκ τούτων κατὰ πᾶσαν πιθανότητα συμπεραίνεται ὅτι χάος καλεῖται ὁ κατωτάτω κόσμος: εὐλογον τῷ ὄντι τὸ πεφυκέναι πρῶτερον τοῦ τοῦ κόσμου θεμελίον ἢ τοῦτον αὐτόν. Τὸ ὄνομα Ἡσιόδος αὐτός, τὸ χάος ἀπαξ (740) καλῶν χάσμα, ὀρθῶς ἐτυμολογεῖ ἀπὸ τῆς ῥίζης ΧΑΥ ἢ ΧΑΦ, ὅθεν γεγόναι καὶ χαυ-νος καὶ χηή (Ίλ. Χ 93 95 = χαφ-ιή). Ὁ ποιητὴς ἐνταῦθα οὐδοπώσων, καθάπερ πολλοὶ ὑπολαμβάνουσιν, ἑαυτὸν φιλόσοπον ἐπιδεικνύει, ἀλλὰ ταπεινῶς ἐκ τῆς δημόδους μυθολογίας ἀρύεται. Ἐν ᾧ γὰρ οἱ φιλόσοφοί τε καὶ οἱ ἐν παρέργῳ φιλοσοφοῦντες τῇ λέξει προσήκτον ἰδέας ποικίλας καὶ ἀεριοεῖς, ὁ δῆμος διὰ πολλῶν αἰώνων τὴν ἀρχαίαν σημασίαν τῆς ἀδύσσου καὶ τοῦ φρικώδους σκότους ἐτήρησεν: Χάων ὠνομάζετο ὅρος τι ἐκ τῆς Ἀρκαδίας εἰς τὴν Ἀργολίδα προεξέχον, ὅπερ ἀχανέσι σπηλαίοις διατέτρηται· τὸ αὐτὸ δὲ ὄνομα εἶχεν, ὡς φαίνεται, ὁ ἐπὶ τῆς Ζακύνθου Χάος, βαθύ χάσμα ὦν. Πρβλ. πρὸς τοῦτοις τὸν ψευδοπλατωνικὸν Ἀξίλογον σ. 371 ε: ἑρεβος καὶ χάος, τοὺς Ἑδδομή-

καιτα Μιχ. 1, 6. Ζαχαρ. 14, 4. Πλουτάρχ. Ἦθικ σ. 953 α: χάος Ἀιθὴς ὕβρην, Κόνιν. Σμυρν. 6, 489. Ἡλιδωρ. 2, 4 σ. 57 ἐκδ. Κοραῆ: ζόφος καὶ χάος, Ἀνέκδοτ. τοῦ Boissonade τ. Δ’, σ. 388, στ. 415, = Ἀιθὴς Ἀνθολογ. Πλανοῦδ. 98, 2. Ὑμν. εἰς Ἥλιον ἐκδ. Miller στ. 8: χάος τε καὶ αἶθος, Μανουήλ Ὀλόδολον 17, 11, Εὐστάθ. Θεσσαλον. σ. 292, 40 καὶ 295, 60 ἐκδ. Tafel, μεταφορικῶς: χ. δυστυχίας Τζέτζης σχόλ. εἰς Θουκυδ. Ζ’, ἐν τέλει, χ. τρυφῆς Εὐστάθ. Θεσσαλ. αὐτόθι σ. 245, 21. Καὶ νῦν ἔτι τῶν χυδαίων τις ᾄδει: «Τίποτε δὲν μ’ ἀπέμεινε μόν’ ἐρημιά καὶ χάος» (Νεοελλ. Ἀνάλ. τ. Α’, σ. 123 ἀρ. 72), καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς Καρπαθίοις ἡ λέξις ζωηρὰ διέμεινεν.

γένετ’] Ἐνταῦθα ἡ Ἡσιόδου καὶ φιλοσόφων διαφορὰ γίνεται ἐκδηλοτάτη. Ὁ νέος Ἐπικούρος τὸ πρῶτον μεταφυσικῆς ἀγχινοίας δαίγμα παρείχε τὸν διδάσκαλον ἐρωτῶν, τί δὴ πρῶτερον τοῦ Χάους ἦν, εἴπερ ἐγεννήθη καὶ τοῦτο (ἴδε Σέξτον τὸν Ἑμπειρικὸν πρὸς τοὺς μαθημ. 10, 19 καὶ Διογένη. Λαέρτ. 10, 2). Ἡσιόδος ὁμῶς, ὅστις οὐδὲ τὸ ὄνομα τῆς φιλοσοφίας ποτὲ ἤκουσε, περὶ τούτου οὐ σκέπτεται.

αὐτὰρ ἔπειτα] Φράσις τοσοῦτο τετριμμένη ὑπὸ τῶν ἐπικῶν, ὥστε Πωλλιανὸς ἔσκωψε «τοὺς αὐτὰρ ἔπειτα λέγοντας» (Ἀνθολογ. 11, 130, 1). Οὐχ ἅπαντες παρετήρησαν τὸ ἔπειτα, ὅπερ διαδεδομένοι ὅτι ἡ Γῆ οὐκ ἐκ τοῦ Χάους ἐγένετο.

117. Γαῖα] Ὑπὸ τῶν παλαιῶν τεχνιτῶν προσωπικῶς ἐν γυναικὶ σχήματι ἀπεικονίζετο καὶ ἦσαν οἱ αὐτὴν ἡξίου λατρείας (Πασαν. 5, 14, 10, 7, 25, 13). Ἰχνη τινὰ τῆς προσωποποιίας τῆς Γῆς καὶ Οὐρανοῦ σφίζονται ἐν τῇ κατὰ τὸν Χριστιανισμὸν καλλιτεχνίᾳ.

εὐρύστερνος] Ἡ ἰδέα αὕτη συνερρύν-

ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόντος Ὀλύμπου
 τάρταρά τ' ἡερόεντα μυχῶ χθονὸς εὐρυοδείης,
 ἡδ' Ἔρος, ὅς, κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι, 120
 λυσιμελής, πάντων τε θεῶν πάντων τ' ἀνθρώπων

κέν ἐκ δύο ἐννοίων. Ἐξ ἐνός μὲν ἡ Γῆ
 φαίνεται μήτηρ καὶ τροφὸς ἀπάντων
 (π.χ. Τμν. Ὀμηρ. 30 [29], 1. 2: παμ-
 μήτειρα... ἢ φέρει ἐπὶ χθονὶ πάνθ' ὅ-
 πόσ' ἔστι· ἐν ὕμνῳ παρὰ Πausανία 10,
 12, 10: Γᾶ καρποὺς ἀνίει διὸ κλήζεται
 μητέρα Γαίαν), ἐξ ἑτέρου δὲ τὰ ὄρη ὑπὸ
 τῶν ἀρχαίων μαστοῖς γυναικῶν παρε-
 δάλλοντο (Πινδάρ. Πυθ. 4, 8, Ξενοφ.
 Ἀνάβ. 4, 2, 6. Πολύβ. 1, 56, 6). Εἰς
 τοῦτο μάλιστα συναρμύζει τὸ παρὰ Σι-
 μίᾳ ἐν τῷ Πτέρυγι στ. 1 κείμενον «βα-
 θύστερνος». Τὸ Ἡσιόδειον ἐπίθετον
 παρὰ τοῖς λάτρει τῆς θεοῦ ἐν χρήσει ἦν
 (Pausan. 7, 25, 13): οὐκ ἔρα ἐπλάσθη
 ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ.

πάντων ἔδος] Διὸ πρὸ πάντων ἐγέ-
 νετο.

ἀσφαλὲς αἰεὶ] Ἄτε «αἰδίων καὶ ἄ-
 φθαρτον» (Ὁ λόγος Σιμπλικίου πρὸς
 Ἀριστοτ. περὶ οὐρανοῦ φυλλ. 70 β). Ὁ-
 μοία παρὰ Πινδάρῳ ἀπαντῶμεν (Nem.
 6, 3): Ὁ δὲ χάλκεος ἀσφαλὲς αἰὲν ἔδος
 μένει οὐρανός.

118. = 794, πρβλ. 42.

119. Τὰ τάρταρα μνημονεύει διὰ τὸ
 ἐνθάδε ἐξωρίσθαι τοὺς Τιτᾶνας, ἀλλ'
 οὐχὶ ὡς ἰδιαιτερόν τι στοιχεῖον, ἐπειδὴ,
 τούτου τεθειμένου, ἔπρεπε χρῆσασθαι τῷ
 ἀρσενικῷ σχήματι «Τάρταρος» καὶ ἄλ-
 λοθι δὲ ὁ ποιητὴς διαρρηδὴν αὐτὸν ἐμ-
 φαίνει μέρος τῆς γῆς (ἐπιθι τὰ κατωτέρω
 εἰς 725 καὶ 841 σημειούμενα).

ἡερόεντα] (= Ἰλ. Θ 13), πρβλ. 729:
 ὑπὸ ζόφῳ ἡερόεντι, ὡς ὑπὸ τοῦ ἁγίου
 Βασιλείου (εἰς Ἡσαίαν κ. 5, τ. Α', σ.
 962) ὁ Τάρταρος ὀρίζεται «κοινὸς τις
 τόπος... ἐπίσκοπος πανταχόθεν». Τοῖς
 γὰρ φιλοζώτοις Ἑλλήσι τὸ σκότος φο-
 βερώτατον ἀπάντων.

χθονὸς εὐρυοδείης] Ὀμηρικῶ ζήλω
 ὥσπερ ἡ μεγάλη πόλις εὐρύχορος ἡ εὐ-
 ρυάγεια, ἀναλόγως ἐπωνομάζεται ἡ χώρα
 εὐρυόδεια· ἦτοι ἦντινα διανύσει τις ἂν
 μακρᾷ ὁδῷ καὶ πορείᾳ. Ὁ Τάρταρος,
 ὡς ἐνόμιζον, ἔνδον τῆς γῆς ἐστὶ καθά-
 περ ἡ κόλασις, καὶ μέρος αὐτῆς ἀποτε-
 λεῖ, διὸ ὀνομάζεται Τάρταρα γαίης (841).

120. Ἔρος (Ὀμηρικῶς = Ἔρως)
 Λοιπὸν ἀριθμεῖται ἐν τοῖς πρώτοις στοι-
 χεῖοις. Οὐδὲ τοῦτο ὅζει φροντιστηρίου
 φιλοσόφων· τοῦναντίον ὁ Ἡαιόδης, ὡς
 ἐν τῇ εἰσαγωγῇ εἴπομεν, τὰ πάτρια ἱερὰ
 μεγάλως ἐκτιμᾷ, Ἔρως γὰρ προστατῆς
 ὑπελαμβάνετο τῶν Θεσπιέων (Pausan.
 9, 27) καὶ οὐκ ἀκόλουθος τῆς Ἀφροδί-
 τῆς, κατὰ τὴν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μυ-
 θολογίαν, ἀλλὰ θεὸς τὴν ἀπάντων γέν-
 νησιν ἐνεργῶν, ὥσπερ καὶ τοῖς Θεσπιεῦ-
 σιν ἔδωκε κρήνην, τὴν εὐτοκίαν τῶν γυ-
 ναικῶν αὐξάνουσιν (Ἰζε Πλινίου Ἰστ.
 Φυσ. 31, 2). Ἀδύνατον λοιπὸν ἦν, κατ'
 αὐτοῦ, τὸ γεννηθῆναι ἢ θεὸν ἢ ἀνθρώ-
 πον, πρὶν ἂν ὑπάρξῃ ὁ Ἔρως. Οὗτος
 προσωποποιεῖται ὑπὸ τῶν πεπειραμένων
 τῆς βίας αὐτοῦ, καθ' ὃν αἰῶνα καὶ ἂν
 γένωνται, ὅθεν καθ' ἡμᾶς καὶ ὁ ἀπαί-
 δευτος ἐραστής ἐγκαλεῖ τῷ «Ἐρωτι».

121. Περὶ τοῦ ἐπιθέτου λυσιμε-
 λῆς, ἄτε οὐκ ἐντριβεῖς ὄντες περὶ τοῦτο,
 τοῖς ὁμοιοτρόποις ἀνακονοῦμεν σχολα-
 στικῶς ὅτι διαφωτίζεται τῷ Ὀμηρικῷ
 στίχῳ (Ὀδ. σ 212): «Τῶν δ' αὐτοῦ
 λύτο γούνατ', ἔρω δ' ἄρα θυμὸν ἔβαλ-
 χθεν» καὶ ὁμοία ἐποίησεν Ἀρχιλόχος
 (Ἀπόσπ. 85: ἀλλά μ' ὁ λυσιμελής, ὠταί-
 ρε, δάμναται πόθος. Δυστυχῶς λείπει ὁ
 τόπος, ὅπως παρεμπλέξωμεν τὴν περι-
 φημον Σαπφούς ὠδὴν (Ἀπόσπ. 2), ἧς
 οἱ στ. 7 κέ. ζωγραφικώτερον τὴν διάθεσιν

δάμναται ἐν στήθεσσι νόον καὶ ἐπίφρονα βουλήν.
 Ἐκ Χάεος δ' Ἐρεβός τε μέλαινά τε Νύξ ἐγένοντο,
 Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο,
 οὓς τέκε κυσαμένη, Ἐρέβει φιλότῃ μιγεῖσα. 125
 Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ

ταύτην περιγράφουσιν. Τούτων διαφέρουσιν οὐ πολὺ ὅσα ἐν νεωτέρων «τραγουδίοις» καὶ διστίχοις περὶ τοῦ ἔρωτος δεινολογοῦνται, π. χ.: μοῦ κόβονται τὰ μέλη μου, μοῦ (ἰ)δρώνει τὸ κορμί μου (Passow διστιχ. 730): μὲ πλῆγῳνες τὰ μέλη (Passow 564, 7), ὁπῶχ' ἀγάπην, φαίνεται, πρᾶσινοικτιρινίζει, χέρι, ποδάρια τῶρρανὸ τίποτε δὲν ὀρίζει (Sanders, Volksleben σ. 158 διστ. 67): ἀπὲ σοῦ κόρῃται τὴν καρδίᾳ καὶ ὅλα σου τὰ μέλη (Ἀραβαντιν. διστ. 582): σὺν ἀκούσῳ τῶνομά σου, δὲν ἡξέωρω διὰ τί, κόβονται τὰ ἡπατά μου, τὸ κορμί μ' ἀδυνατεῖ, Ὁ μυθιστοριογράφος Ἀπουλήγιος ἀπαριθμεῖ εἰς συμπτώματα τοῦ ἔρωτος καὶ «γόνυα κεκμηκῶτα» ἐν Ἀπολογία (10, 2).

122. Ὁ ἔρως ὑπὸ τῶν παλαιῶν νομίζεται μανία τις, ἡ δόξα διαπρεπέστατα ἐξεφράσθη ἐν τῷ λαμπρῷ χορικῷ τῷ ἐν τῇ Σοφοκλέους Ἀντιγόνη.

123. Ἐρεβός = Σκότος (Σοφοκλ. Οἰδίπ. Κολ. 40, 106), πρβλ. 515. 669. φύσει οἰκεῖται τῇ «ἐρεβεννῇ» Νυκτί (213) ἐστίν.

μέλαινα Νύξ] Προσωπικῶς καθὼς Ἰλ. Ε 259 κέ. Ἐπὶ τῆς Ἀθήνησιν ἀκροπόλεως ἐπῆρχε μαντεῖον τῆς θεοῦ (Παυσαν. 1, 40, 6) καὶ τεχνίται αὐτὴν ἐπλάσαν γυναῖκα (Παυσαν. 5, 18, 1, 10, 38, 6. Ἀθῆν. 5, 195 b). Ἦν παράδοσις οἱ Βυζαντινοὶ ἔσφιζον. Διὰ τοῦτο ἡ Νύξ εἰσέρχεται ἔτι ἐν νεωτέρῳ παραμυθίῳ (Ἰδε τὸν ἰστὸμ. τῆς Πανδώρας 1867, σ. 244 καὶ Πολύτην ἐν Μελέτῃς τ. Α', σ. 33-4).

Ὁ λαμπρὸς Αἰθήρ] Ὅπου ζῶσιν οἱ

θεοί, ἀντίκειται τῷ νεφελώδει ἄερί τῆς γῆς· καὶ αὐτὸν ἀνάγκη γεννηθῆναι πρὸ τῶν οὐρανίων θεῶν, ὡς ἀπαραίτητον ὄρον τῆς ζωῆς αὐτῶν.

Ἡμέρη] Ἀκολουθεῖ τὴν Νύκτα, διότι παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπεκράτει ἡ συνήθεια τοῦ ἀριθμεῖν τὴν πολιτικὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς τοῦ ἡλίου δύσεως ἕως τῆς ἐπομένης ἐσπέρας (πρβλ. Unger, Zeitrechnung der Griechen und Römer, σ. 552 κέ.), ἥντινα Ὀμηρικὴν ἤδη ἀποδεικνύει Ἰλ. Τ 141 (: χθιζός = προχθές ὁψέ) καὶ ποῦ ἡ τῆς φράσεως «νόκτας τε καὶ ἡμαρ» τάξις. Πρὸς τοῦτο ἀνεκδοτοδίδται ἀναφέροιεν ἂν Διογένης. Λαέρτ. 1, 36 καὶ Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξ. Στρωματ. γ', κεφ. 4, σ. 731 ἐκδ. Potter.

125. κυσαμένη] Προσέθηκε κατ' ἐπιχὸν πλεονασμόν.

φιλότῃ] = Ἐν φιλότῃ· ἡ κατὰ τὸ Ὀμηρικὸν παράδειγμα εὐφημία ἐρμηνείας οὐ χρήζει.

Στ. 126-210 περὶ τῶν Γαίης ἀπογόνων καὶ τῆς Οὐρανοῦ πτώσεως.

Κατὰ τὴν δημοδυστάτην δόξαν, πάντα ἐκ γῆς γεγέννηται, ὅτι συνεχῶς οἱ ἄνθρωποι ὁρῶσι πάντα ἀπ' αὐτῆς ἢ φυόμενα ἢ τοῦλάχιστον τρεφόμενα, ὅπερ ἐκφράζει ποιητικῶς Αἰσχύλος (Χοηφ. 121 ἢ 127): «γαῖαν, ἡ τὰ πάντα τίκεται». Ὁ αὐτὸς ποιητὴς μεγαληγύροις στίχοις τὴν καρποφόρον μῆζιν τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐλαμπρύνει (Ἀπόσπ. Δαναίδων 43 παρ' Ἀθῆν. Δειπνοσοφ. 13, 600 b): «Ἐρᾷ μὲν ἄγνός οὐρανός τρώσαι χθόνα, ἔρως δὲ γαῖαν λαμβάνει γάμου τυχεῖν, ὄμβρος δ' ἀπ' εὐνάνοντος οὐρανοῦ πεσὼν ἔκυσεν γαῖαν· ἡ δὲ τίκεται»

Οὐρανὸν ἀστερόενθ', ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτῃ,
 ὅφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἔδος ἀσφαλὲς αἰεὶ·
 γείνατο δ' Οὐρεα μακρά, θεῶν χαρίεντας ἐναύλους

ταὶ βροτοῖς μῆλων τε βοσκὰς καὶ βίον Δημήτριον». Πολὺ περιέργων δὲ ὅτι καὶ ἀσκητῆς τις Χριστιανὸς (λέγω δὲ Ἰαθωρον τὸν Πηλουσιώτην) σύμφωνά πως γράφει (Ἐπιστολ. 4, 192 εἰς τὸ «Τίμιος ὁ γάμος»): «Ἐφης ὅτι καὶ οὐρανὸν μὲν γῆ διὰ τῶν ὑετῶν ὁμιλεῖν». Εἰς τοῦτο τὸ χωρίον στηριζόμενος τολμῶ μνημονεύσαι καὶ τήνδε τὴν χυδαίου ποιητοῦ ἐκφώνησιν: «ὦ Οὐρανέ, πάτερ μου, καὶ Γῆς, μάνα γλυκεῖά μου!» (Passow δίστιχ. 1112).

126. δέ τοι] Ἀττικῶς τις ἂν εἴποι αὐτὸν οὖν ἢ «μὲν τοῖνον».

Ἰσον εἰαυτῇ] Κατὰ τὸ μέγεθος, ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν ἐπιφερομένων λέξεων. Ὁ οὐρανὸς φαίνεται νεώτερος τῆς γῆς, ἐπειδὴ, ὡς γε δοκεῖ τοῖς πολλοῖς, ἐπ' αὐτῆς ἐστήρικται. Οἱ Ἕλληνες οὐ προσεδέχοντο θεὸν τὸν Οὐρανόν· οἱ Ὀρφικοὶ γάρ, οἳ ὕμνον εἰς τὸν Οὐρανὸν ἡμῖν κατέλιπον, καὶ Πρόκλος ὁ φιλόσοφος (ἐν ἐξηγήσει· εἰς Πλάτ. Τιμαίον σ. 293 c) οὐ δύνανται τοῦτο μαρτυρεῖν ἐν ὀνόματι τοῦ ἔθνους. Ἀλλὰ τὸ ποιητικὸν αἶσθημα τοῦ δήμου παρήγαγε τὴν προσωποποίησιν, ὅθεν οἱ Βυζαντινοὶ ἐπαροιμιάζοντο (Συλλογὴ Πλανούδη, καλουμένη 8=συλλ. ἐκδ. Krumbacher 5): «Ἡ Γῆ ὥμοσε τῷ Οὐρανῷ». Κοινὰ δὲ παρὰ τοῖς νεωτέροις τοιαῦτα, οἷα: «Ὁ οὐρανὸς μ' ἐρώτησε» (Ἀραβαντινοῦ Συλλ. σ. 339, ἀρ. 609) «ὦ Οὐρανέ δικαιοκρίτε (ἢ: ποῦ 'σαι ψηλά), κατέβα κάμε κρίσι». «Σπαθὶὰ κι' ἂν βρέξης, οὐρανέ, μαχαίρια κι' ἂν χιονίσσης, μένα 'πό τὴν ἀγάπῃ μου νὰ μὴ μέ ξεχωρίσης». Πρὸς τοῦτοις ἐπιθι τὰ περὶ τῆς Γῆς (117) σημειωμένα μοι.

ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτῃ] Καίτοι ἄξιον λόγου ἐστὶν ὅτι ἡ ἀρχικὴ τῆς

λέξεως οὐρανός σημασία φαίνεται «ὁ καλύπτων» (ἀπὸ τῆς ῥίζης var), πιθανότερα ἂν εἴη ἡ γνώμη, ὅτι τὸ διανόημα συμφωνεῖ τῷ 176 στ. Ἡ ὥραία αὕτη εἰκὼν ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῇ δημοτικῇ καὶ τεχνικῇ τῶν νεωτέρων ποιήσει, π.χ. Passow δίστ. 341: νᾶβγῃ τὸ κνέφι τοῦ οὐρανοῦ νὰ σὲ περισκεπήσῃ. Ζαλοκώστας δὲ καλλιέστερον εἶπε: «τὴν ἑναστρον στέγην».

128. Ὁ προηγούμενος μὲν λόγος ὑποδέδειχε τὴν αἰτίαν, δι' ἣν Ἡσίοδος τὴν γῆν ἔταξε πρὸ τοῦ οὐρανοῦ, ὁ δὲ προκειμένος δικαιολογεῖ τὴν πρὸ τῶν ἄλλων θεῶν θέσιν τούτου. Φυσικῶς τῷ λόγῳ ἡ τῶν θεῶν αἰδiosis κατοικία ὑπάρχει πρὸ τῶν οὐρανίων θεῶν. Τὴν μονοειδῆ κατασκευὴν τῶν τοῦ λόγου κώλων μὴ μεμψιμοιρήσης, ἀλλὰ παράθεε Ἰλ. Ο 31-2: τῶν σ' αὐτὶς μνήσω, ἦν' ἀπολλήξης ἀπατάων, ὅφρα ἴδῃς.

ἔδος ἀσφαλὲς αἰεὶ] = 117.

129. Καὶ τὰ ὅρη προσωποποιεῖν εἰώθεν ὁ δῆμος, πάλαι μὲν τοῦλάχιστον ἐν μεταφοραῖς, οἷον: ὄρους ἀγκῶν, ἀκρωνυχία, θειρά ἢ δερά ἢ θειράς (πολυθειράς), κνήμη ἢ κνημός, ὄνου, ὄφρυες, πούς, βράχης, σφυρά, χηλὴ (οἷς συνάδουσι τὰ καθ' ἡμᾶς ἀμάουλα καὶ ἀμύτη), νῦν δὲ τίς ἀγνοεῖ τὸ περίφημον ἄσμα, ἐν ᾧ «ὁ γέρος Ὀλυμπος» «μαλλόνει» μετὰ τοῦ Κισσάδου (Ζαμπέλιος 605, 10 = Passow 131, περβλ. 132). Ἀντίρροπὸν τινα ἱστορίαν περὶ τῶν διχονοούντων ἀδελφῶν Ἑλικῶνος καὶ Κιθαιρώνος ζητεῖ ἐν τῷ Ψευδοπλουταρχεῖω περὶ ποταμῶν βιβλίῳ (2, 3). Συνάφειαν τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων πάλιν ἀποτελοῦσι πως αἱ τῶν μεσαιωνικῶν τεχνικῶν ἐργασίαι. Καὶ ἐνταῦθα ἄλλα ποιήσεις καὶ δημώδεις ἀπλότης ὁμογνωμονοῦσι· τὸ μὲν ὁ με-

Νυμφέων, αἱ ναίουσιν ἄν' οὖρεα βησσήεντα.

130

Ἡ δὲ καὶ ἀτρύγετον πέλαγος τέκεν, οἶδματι θυῖον,

Πόντον, ἄτερ φιλότῃτος ἐφιμέρου· αὐτὰρ ἔπειτα,

γαλοπρεπὲς Πίνδαρος τὸν Παρνασσὸν καλεῖ ὑψιμέδοντα (Νεμ. 2, 19), τὸ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ὀρεινοὺς θεοὺς ἀνεβίβαζον εἰς τὴν κωμικὴν σκηνήν.

ἐναύλους] Ἀύλη καὶ αἱ συγγενεῖς ἢ παράγωγοι λέξεις ἀντιτίθενται τῇ οὐκός λέξει· ὁ ἐπὶ τῶν ὄρων ἐν ὑπαίθρῳ βίος λοιπὸν ἀντίκειται ταῖς ἐν τῷ περι- κλείστω Ὀλύμπῳ οἰκίαις. Ὅπερ δια- βεβαιοῖ ὁ ποιητὴς αὐτὸς ἐν τοῖς ἐπομέ- νοις.

130. Νυμφέων] Τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα, ἅτε πρὸς τὸν πανθεισμὸν εὐ- διάθετον ὢν, ἐν τῇ φύσει ἀπάσῃ, τοῖς φυ- τοῖς, ταῖς πέτραις, ταῖς πηγαῖς ἡσθάνετο ὄντα ζωοποιά, ἃ ὠνόμαζον Νύμφας. Ὅσα δὲ Ἡσίοδος τῷ ὀνόματι προσέ- θηκεν, οὐ περιορίζουσι τὰ εἰρημένα εἰς τὰς Ὀρειάδας, διότι ἔξω τῶν ὄρων οὕτε πολλὰ δένδρα οὕτ' οὖν πολλὰ Δρυάδες ἦσαν καὶ αἱ τῶν ποταμῶν πηγαὶ σχεδὸν οὐκ ἐκρέουσιν εἰ μὴ ἐκ τῶν αὐτῶν μέ- τες κρυεῖς βρύσας»· (πρὸς Ἰωάνν. Χρυ- σοστ. Ὁμιλ. κβ' εἰς Πράξ. Ἀποστ., § δ': «ἐν τοῖς ὑψηλοτάτοις χωρίοις αἱ πηγαὶ λέγονται τίχτεσθαι»)· διὰ ταῦτα οἱ Βοιω- τοὶ οὐκ ἀφυσὶς τὰς Νύμφας ἀπὸ τῶν ὀ- ρῶν ὠνόμαζον π.χ. Κιθαιρωνίδας (Παυ- σαν. 9, 3, 9) καὶ Λειδηθρίας (Παυσαν. 9, 34, 4). Τὸ δὲ τῶν Νυμφῶν ὄνομα ταυτό βούλεται τοῖς τῶν Νεραίδων ἐν τῇ νῦν συνηθείᾳ κοινέλλας ἢ κορίτσια ἢ κοράσια.

βησσήεντα] Βησσῶν, ἤτοι κοιλάδων, πλήρη.

131. ἀτρύγετος] Ὅν οὐδεὶς ἀποξη- ραίνειν δύναται. Ἡ ρίζα ἐστὶ ΤΡΥΓ, ὅθεν παρήχθησαν καὶ τρυγῶ (τρυγαί: ξηραίνει Ἡσύχ.) καὶ τρύγη (καρποὶ ξη- ροί). Τοῦτο τὸ ἐπίθετον σημαντικώτα- τόν ἐστιν ἐν χώρᾳ, ὅπου τὸ τοῦ θέρους

καῦμα ὅλως ἀποξηραίνει ποταμοὺς καὶ βεῦματα καὶ πηγὰς· ἐτι δέ, ἐν τῇ Βοιω- τίᾳ ἀνατραφεῖς, ὁ ποιητὴς ἐγίγνωσκεν ὅτι ἡ μεγίστη λίμνη τῆς Ἑλλάδος, ἡ Κω- παῖς, τοῦτο μὲν ἀπὸ φυσικῶν αἰτιῶν, τοῦτο δὲ ἀνθρώπων τέχνῃ πολλὰς τῆς περιφερείας μεταβολὰς ἔπαθεν. Ἐναντίον δὲ τούτοις ἑώρα τε καὶ ἤκουε τὸ πέλαγος οὐδ' ἓνα πόδα ἀπὸ τῶν ἀκτῶν ὑποχω- ροῦν. Ὅμηρος, ὅς συχνάκις τῷ ἐπιθέτῳ χρῆται, ἀπαξ (Ἰλ. Ρ 425, πρὸς τὸν εἰς Δήμητρα Ὑμνον στ. 67. 457) τῷ αἰθέρι ἀπέδωκε τὴν αὐτὴν προσηγορίαν, διότι κατὰ τὸ θέρος οὐκ ἀναφαίνεται κα- θῶς ὁ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀήρ, ὅπως ἀπαλ- λαχθῶσιν οἱ ἐκεῖ κατοικοῦντες θεοὶ καὶ τοῦ πνιγροῦ αἵματός.

οἶδματι θυῖον] Πρὸς 109.

132. Πόντον ἐπιφέρει τῷ πελάγει ὅ- πως ἔχη ἀρσενικὸν ὄνομα ὁ θεός. Μετὰ τὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ νίκην ἡ Θάλασσα αὐτὸν ἀντικαθίστησιν ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ καὶ ποιήσει.

ἄτερ φιλότῃτος ἐφιμέρου (ἄγαμος)] Σχετίζεται πρὸς τὰ 125-132 περιεχό- μενα ἅπαντα, ἐνταῦθα ὅμως κεῖται καὶ οὐχὶ πρότερον ἵνα γίνηται καταδηλωτέρα ἢ πρὸς τὰς λέξεις Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα ἀντίθεσις.

Ἔως τούτων ἐξικνουῦνται τὰ περὶ τὴν κοσμογονίαν, ἥστινος ὁ Ἡσίοδος, τὴν θεογονίαν στέργων, ἀπέκλεισε ζῶα καὶ φυτὰ, ἅτε φθαρτὰ ὄντα. Ἐν τούτοις, ἂν πρὸς τὴν Μωσαϊκὴν δημιουργίαν αὐτὴν ἀντιπαραβάλλωμεν, περιέργον ἡμῖν δοκεῖ τὸ ὅτι Ἡσίοδος ἀποσιωπᾷ τὰ ἄστρα· οὐ μέντοι αὐτὸν διεφυγον, ἐξαριθμοῦνται γὰρ ἐν 371 καὶ 381-2. Οἱ Ἕλληνες δη- λαδὴ καὶ πρὸ τῆς σελήνης ἀνθρώπους γεγενῆσθαι ἐνόμιζον.

αὐτὰρ ἔπειτα] = 116.

Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα, τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην
 Κοῖόν τε Κρεῖόν θ' Ὑπερίονά τ' Ἰαπετόν τε
 Θεῖάν τε Ῥεῖάν τε Θέμιν τε Μνημοσύνην τε
 Φοῖβην τε χρυσοστέφανον Τηθύν τ' ἐρατεινήν·
 τοὺς δὲ μέθ' ὀπλότατος γένετο Κρόνος ἀγκυλομήτης,

135

133. Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα] Ἀρχαίῃ καὶ ποιητικῇ ἔλλαττει τῆς σὺν προθέσεως (πρβλ. Ἰλ. Β 821. Π 716)· ἡ δὲ λέξις κοσμιωτέρα ἐστὶ τῆς κυρίας μιχθεῖσα.

Ὠκεανός ἐστιν, ὡς καὶ Ὅμηρος μαρτυρεῖ, ὁ τὴν γῆν περιρρέων ποταμός, ὃν οἱ ὕστερον λόγοι μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ συνέχουν· καίτοι δὲ προσωποποιεῖται, ὅμως προσλαμβάνεται τὸ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ποταμῶν ἐπιθετον βαθυδίνης, καθάπερ Ὁδ. κ 511. Ὁ ποιητὴς ἐνθυμεῖται τοὺς τῆς αὐτοῦ πατρίδος ποταμούς, οἱ ὅδασιν οὐρανίοις ἢ καὶ νιφετῶν διαλυομένων ἐξαίφνης μεγάλοι καὶ δινώδεις ῥέουσιν.

134. Τὸ τοῦ Κοῖου ὄνομα ἔφερον καὶ Ἕλληνες, ὡς δηλοῖ παλαιὰ τις ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀνασκαφθεῖσα ἐπιγραφή (Rœhl, Inscriptiones graecae antiquissimae 557), ῥίζα δ' αὐτοῦ φαίνεται ὅτι ἐστὶ (Σ)ΚΟΦ, ἐξ ἧστινος ἐγένοντο κοῖω ἢ κοῖάω, κοῖω (θηρέω), θυο-σκόος, Λαο-κόων καὶ ἄλλα ὁμοιοειδῆ ὀνόματα, κοῖης (ἱερεὺς Καθεῖρων, Ἡσύχ.), κοῦαγμα (Ἡσύχ. σύνθημα), κωᾶζειν (Ἡσύχ. ἐνεχυράζειν).

Κρεῖος δὲ συνάδει τοῖς μυστικοῖς θεῶν ὀνόμασιν Ἀνακας καὶ Δέσποιναι, ὧν κατ' ἀναλογίαν ἡ τῶν νεωτέρων δεισιδαιμονία εἰσῆγαγε τοὺς εὐφημισμούς ἢ (καλῆς) ἀρχόντισσας, ἢ κυράδες (κυράττις), (ἴδε Κοραῇ Ἀτακτα Β', σ. 258, Δ', σ. 211, Β. Σχμίδτ περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν νεωτέρων Ἑλλ. Α', σ. 100 κέ.). Κρεῖος γὰρ οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ ἐπικόν «κρεῖων» (βασιλεύς).

Ἰπερίων] Ἀπὸ τοῦ ὕπερος (su-

perus) = ὁ ἄνω ὢν· τί δὲ ὁ Ἡσίοδος τοῦ Μαιονίδου παρεκκλίνει, ἐν 374 στ. δειχθήσεται.

Τὸ Ἰαπετοῦ ὄνομα παρεργότερον ἐτυμολογοῦμεν ἀπὸ τοῦ ἰάπτω (ἴημι) ἢ, ὅπερ πολλοὶ πιθανώτερον, ἀπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατριάρχου Νῶε.

135. Θεῖα] Μοι φαίνεται θηλυκὸν τοῦ θεὸς ἐσχηματισμένον τῷ ἐπιθέματι ἰᾶ (οἶον βασιλεία), Ῥεῖας δὲ τὸ ὁμοιοκατάληκτον ὄνομα, εἴγε Ἑλληνικόν ἐστι, τῶν ῥευμάτων θεὸν σημαίνει. Ἐπειδὴ τε Ῥεῖαν κατὰ συναλοφὴν ὡς τερρεῖαν προσέφερετο, ἰσοδυναμεῖ τρισὶ μακράς συλλαβαῖς, καθάπερ καὶ «τέκετο Ῥέα» (Ἰλ. Ο 187 υ υ υ —).

Θέμις καὶ Μνημοσύνη] Ἀλληγορία μᾶλλον ἢ θεοὶ καλεῖσθαι ἄξιαι εἰσι· περὶ τῆς ἐτέρας εἴηται τὰ ἀνωτέρω (54) ῥηθέντα.

136. Φοῖβη] Θηλυκὸν τοῦ ἐπιθέτου φοῖβος, ὅπερ ἐν τῇ τοῦ 14 στ. ἐξηγήσει ἡρμηνευται.

χρυσαστέφανον] Πρβλ. 17.

Ὅστις ἂν τὴν τῶν ὀνομάτων διαδοχὴν ἐξετάσῃ, κατανοήσῃ ὅτι οὐκ ἐκ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλὰ υἱοὶ καὶ θυγατέρες διήρηνται, Κρόνος δὲ ὁ σεβασμιώτατος κεχωρισμένον κατέχει τόπον.

137. Πόθεν ὀνομάσθη ὁ Κρόνος, ἐν ἀφανεί καίται· εἰ δὲ οἱ παλαιοί, χρόνου θεὸν αὐτὸν συνήθως ὑπολαμβάνοντες, εὐστόχησαν τῆς ἐτυμολογίας, οἱ Κρητες, οἵπερ χρόνος ἔλεγον ἀντὶ τοῦ χρόνος, πρῶτοι, τὴν προσηγορίαν ἐμόρφωσαν. Κρόνος μεμυθολόγηται ὡς νεώτατος ἐγεννήθη τῶν Οὐρανιδῶν, ἐπειδὴ ὁ λαὸς τὸν νεώτατον ἀπὸ πλεόνων — καθέστηκε

δεινότατος παίδων, θαλερόν δ' ἤγηθε τοκῆα.
Γείνατο δ' αὖ Κύκλωπας, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντας,
Βρόντην τε Στερόπην τε καὶ Ἀργὴν ὀβριμόθυμον· 140

δὲ ἡ τριάς — ἀδελφῶν φρονιμώτερον καὶ εὐδουλότερον ὑπολαμβάνει τῶν ἄλλων· ἐκ νεωτέρων μὲν παραμυθίων μαρτύρια πολλὰ χορηγεῖ ὁ Πολίτης ἐν τῇ Μελέτῃ (Α', σ. 42), Ἡρόδοτος δὲ ἤδη λόγον Μακεδόνων (8, 137) καὶ Σκυθῶν (4, 5) ἀπέγραφεν, ὅπου ἡ αὐτὴ δόξα ἐπικρατεῖ ἀρχυλομήτης] Ἰδε 19.

138. θαλερόν] Τὸν θάλλειν ποιοῦντα, ὡς καὶ ἐπωνομάζεται ὑπὸ μὲν Αἰσχύλου ('Ἐπὶ ἐπὶ Θῆβ. 708) τὸ πνεῦμα, ὑπὸ δὲ Εὐριπίδου (Βάκχ. 692) ὁ ὕπνος. Ἀντὶ τοῦ δὲ μορίου Ἡσίοδος, εἰ ἀκριδέστερον προσημύθη ἐκφράσαι τὴν τῶν διανοημάτων πλοκὴν, ἐχρήσατο ἂν τῷ γάρ· αἰτιολογεῖ γὰρ τὰς ἐμπροσθεν λέξεις.

ἐχθαίρω] Ὅμηρικῶς = ἐχθρός εἰμι καὶ μισῶ.

139. γείνατο] Γαῖα δηλονότι τῷ Οὐρανῷ, ὅπερ ἐν στ. 147 διαρρήδην βεβαιούται.

Οὔτοι οἱ Κύκλωπες ἕτεροι μὲν εἰσι τῶν παρ' Ὀμήρῳ, ὅς αὐτοὺς εἰσάγει ὡς ἔθνος, ἕτεροι δὲ καὶ τῶν γιγάντων, οἵτινες τὰ Μυκηναίων καὶ Τίρυνθος τείχη καὶ τὰς Κυζίκου προκυμίας καὶ ἄλλα τοιοῦτότροπα ἐκ λήϊων ὑπερμεγάλων ἀνοικοδομησάμενοι λέγονται, ἀλλὰ τρεῖς θεοὶ ἢ δαίμονες· καὶ τούτοις δὲ ἐπὶ τοῦ Κορινθιακοῦ ἱσθμοῦ βωμὸς εἰστήκει (Παυσαν. 2, 2, 1). Τὸ τῶν Κυκλώπων ὄνομα, εἰ καὶ, εἰς Κύκλωπας (Πιττάκης, Ἐφημ. Ἀρχαιολ. 1852, φ. 30, σ. 647) ἢ Κυκλώπο (Morosi, Studi sui dialetti greci della terra d'Otranto p. 22, n. XLV) μεταπεποιημένον, διατελεῖ μέχρι τῆς σήμερον, ὅμως τοῖς κυδαίοις οὐκ ἐκ παραδόσεως γνωστὸν ἂν εἴη, ἀλλ' ἀπὸ τῶν μαθημάτων.

140. Οἱ τρεῖς Κύκλωπες παριστάσι τὰ τρία μέρη τοῦ οὐρανοῦ πυρός, ἀστραπῆς (τὸ πῦρ καθ' αὐτό), βροντῆς (τὸν θόρυβον), κεραυνόν (τὸ ἐνασκήπτειν), ὥστε διέκριναν καὶ ὁ Σταγίριτης (Μετεωρολ. 2, 9, 7), Ἀπολλώνιος ὁ Πρόδικος (Ἀργον. 1, 510), Διογένης Λαέρτιος (7, 153, ὅν ἐπιθι), Ἀπολλόδορος (Βιβλιοθ. 1, 2), ὁ λεγόμενος Ἰωάννης Δαμασκηνός περὶ δρακόντων (στ. 1601 bc ἔκδ. Migne), Μιχαὴλ ὁ Ψελλός, ὅς ἐιδικὸν σύγγραμμα ἀπερὶ τοῦ τῆς ἀστραπῆς πυρός καὶ βροντῆς καὶ κεραυνῶν συνέγραψεν, εἰσέτι δὲ οἱ πολλοὶ ταύτης τῆς διαστολῆς ἔμπειροι διατελοῦσι, τρεῖς διαφόρως μεταχειριζόμενοι λέξεις: ἀστραπή, μπουμπουνιτό, ἀστροπέλεκι. Βρόντης μὲν οὖν, τοῦ τόνου κατὰ τὸν τῶν κυρίων ὀνομάτων νόμον ἀνεσταλμένου, ταῦτό ἐστι τῷ βροντῇ, Στερόπης δὲ τῷ ἀστραπῇ, ἀνθ' οὗτινος οἱ ἐπικοί καὶ «στεροπή» λέγουσιν, Ἀργῆς δὲ τῷ κεραυνός, ὅτι «ἀργῆς» ἐπιθετὸν τοῦ κεραυνοῦ (: ἀργῆτα κεραυνόν Ἰλ. Θ 133 καὶ ἄλλοι)· πρβλ. Ζεὺς ἀργικέραυνος). Ἡ προσωποποιεῖα αὕτη ὡσαύτως τοῦ δήμου ἔργον ἂν φαίνοιτο τῷ ἀναγινώσκοντι ἢ ἀκούοντι τοὺς στίχους: «Ἐγὼ εἶμαι τὸ Ἀστραψῖδες παῖδ' καὶ τῇ Βροντῇ ἐγγόνι» (Βριτοῦ Ἡμερολόγιον 1865, σ. 45) καὶ: «Ποῦ γῆμαι τὸ Ἀστραπῆς ὁ γυῖός, τοῦ Βρόντ' ἡ θυγατέρα» (Passow 509, 13), «γυῖός τῆς Ἀστραπῆς» (Χασιάτης 1866, σ. 138 = Πολίτου Μελέτ. Α', σ. 197)· εἰκὸς μέντοι μᾶλλον ταῦτα πηγάζει ἐκ τῶν Εὐαγγελίων, Μάρκ. γ', 17: ὁ βροντῆς υἱός, ὅπερ διεφύμισαν ἄλλοι τε καὶ ὁ ἅγιος Χρυσόστομος (π. χ. Ὁμιλ. εἰς Ἰωάν. 1, 1).

οἱ Ζηνὶ βροντὴν τ' ἔδωσαν τευξάν τε κεραυνόν·
οἱ δ' ἦτοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν,
μοῦνος δ' ὀφθαλμὸς μέσσω ἐπέκειτο μετώπῳ·
Κύκλωπες δ' ἔσαν οὐνομ' ἐπώνυμον, οὐνεκ' ἄρα σφέων
κυκλοτερὲς ὀφθαλμὸς ἐὺς ἐπέκειτο μετώπῳ· 145
ισχύς τ' ἡδὲ βίη καὶ μηχαναὶ ἦσαν ἐπ' ἔργοις.
Ἄλλοι δ' αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο
τρεῖς παῖδες μεγάλοι τε καὶ ὄβριμοι, οὐκ ὀνομαστοί,

141. Οἱ Κύκλωπες Διὶ ἔδωκαν τὸν κεραυνὸν ἕνεκα τῆς Τιτανομαχίας· ἴδ. κατωτέρω 687 κέ.

142. ἦτοι μὲν] Συμφωνεῖ τῷ ἐν τῷ παρακμάσαντι καὶ νεωτέρῳ Ἑλληνισμῷ καὶ μὲν· τὸ γὰρ ἦτοι οὐ μετὰ τοῦ ἦ, ἀλλὰ τοῦ βεβαιωτικοῦ ἦ συντίθεται.

θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν] Ὁμοιάζον δηλαδὴ ἀνθρώποις, ἐπειδὴ ἡ ἀνθρώπων ψυχὴ φαντάζεται τὸν θεὸν κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ ἑαυτῆς σώματος.

143. Ὅμοιοι ἄρα εἰσὶν οἱ Κύκλωπες τῷ παρ' Ὁμήρῳ Πολυφῆμῳ· αἰτία δὲ τῆς ἀλλοκότου δοξασίας ὅτι ἡ ἀστραπὴ ἐφαίνετο μαρμαρυγὴ πυρώδους ὀφθαλμοῦ, ὅθεν ποιητῆς τις ἀνώνυμος παρ' Ἡσυχίῳ τῷ λεξιλόγῳ (λ. ὡσπερ) αὐτὴν ἀπεκάλεσεν «ὀφθαλμὸν Διός». Καί τοι Ἡσίοδος περὶ τῆς τοῦ ὅμματος ἐκλάμψεως σιωπᾷ, οἱ Ζακύνθιοι ὁμῶς τηροῦσι μνείαν γιγάντων σπειθηροπομπὸν ὀφθαλμὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου φερόντων, ὡς λέγει Β. Σχμίδτ· ἐν τῷ περὶ τοῦ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων βίου σ. 201· κατὰ τὸν αὐτόν, ἐν Ἀραχώθῃ μυθεύουσι περὶ ἀγρίου «ἀμονομαχίου» (σ. 203). Πρβλ. καὶ ἐν «Ἐβδομάδῳ» τόμ. Γ' (1886), σελ. 95 τὰ περὶ τοῦ «μονοφθάλμου τῶν Κυκλώπων» ὑπὸ Ἰωακείμ Βαλαβάνη γεγραμμένα.

144. Τοῦ τῶν Κυκλώπων εἶδους δεδωμένου, ἐρμηνεύει διὰ τοῦδε τοῦ στίχου καὶ τοῦ ἐπομένου τὴν πρόσκλησιν αὐτῶν. Πρὸς τὴν σύνταξιν πρβλ.

Ὀδυσσ. η' 54: Ἀρήτη δ' ὄνομ' ἐστὶν ἐπώνυμον, τ 409: τῷ δ' Ὀδυσσεὺς ὄνομ' ἔστω ἐπώνυμον. Κυρίως ἄρα εἶπεν ἔδει: «Τοῖς δ' ἦν ὄνομ' ἐπώνυμον Κύκλωπες». Ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν τοῦ πληθυντικοῦ Κύκλωπες προετίμησεν Ἡσίοδος τὸ ἦσαν.

145. ἐὺς] Ἡ ὑπόνοια· καίπερ μόνος ὢν, ὁμῶς ἦν ὁξὺς. Ἡ καταλήγουσά ἐστι μακρὰ ὡς ἐν τῇ λέξει πάς (178) καὶ ἄλλοις ὀνόμασι τῶν αὐτῶν τύπων.

146. Ἰσχύς μὲν καὶ βίη ἀνήκουσιν εἰς τὴν τοῦ σώματος βίωσιν, μηχαναὶ δὲ εἰς τὸν νοῦν.

148. ὄβριμοι] Τῆς αὐτῆς ῥίζης ἐστίν, ἥς βρέθω καὶ βριαρός, σημαίνει λοιπὸν κυρίως τὸ βαρὺ καὶ πιεζόν. Τὴν φράσιν οὐκ ὀνομαστοὶ ἡμῖν ἐξηγεσθαι ὁ θεὸς Σοφοκλῆς, Φιλοκτ. 756 γράφας: «δεινὸν οὐδὲ ρητόν»· τοσοῦτο δεινοὶ ἦσαν, ὥστε οὐδεὶς τὸ ὄνομα ἐκφωνῆσαι τολμᾷ, ὅπως μὴ ἐπιφαίνωνται ὡς κληθέντες· συνωδὰ δέ: οὔτε φατεῖος 310. Ἀσπ. 114. 160. δυσώθυμος 171 (ζητεῖ τὰ ἐκεῖ σημειούμενα). Τῷ ὄντι τὰ παιδία, ἃν ἡ μήτηρ καλέσῃ τοὺς Κύκλωπας, ἐνόμιζον εὐθέως τούτων τινὰ φαίνεσθαι καὶ «μορμύσσεσθαι» τὸ ἀπειρόκαλον νήπιον (Καλλιμάχ. Ὑμν. Ἀρτέμ. 67 κέ.). Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν οἱ παλαιοὶ τοῖς δεινोटάτοις τῶν θεῶν προσέθεσαν εὐφημα ὀνόματα, π. χ. τῷ Ἄδῃ «Πλούτων» καὶ ταῖς Ἐρινύσι «Σεμναί». Νῦν δὲ ὁ διάβολος ὑπὸ τῶν φοφοδεῶν ἄλλοις τε πολλοῖς

Κόττος τε Βριάρεώς τε Γύης θ', ὑπερήφανα τέκνα·
τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων αἰσسونτο 150
ἄπλητοι, κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα
ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσι·
ἰσχὺς δ' ἄπλητος κρατερὴ μεγάλῳ ἐπὶ εἶδει.
Ὅσσοι γ' ἄρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο
δεινότατοι παίδων, σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῇ 155

ονόμασι παραφράζεται καὶ δὴ καὶ «ἀ-
μελέτης» καλεῖται.

149. Κόττος] Κρητιστὶ λεγόμενος
ἀπὸ τοῦ κόττειν (τουτέστι κόπτειν) τύ-
πτειν ('ΗΣύχ.).

Βριάρεως] ('Απὸ τοῦ βριαρός, περὶ
οὗ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται) ὀλίγον
διαφέρει τοῦ Βριάρεω, ὃν ἅπαντες ἀπὸ
τῆς Α βράφιδας τῆς Ἰλιάδος ἐγνώκα-
μεν (στ. 402 κέ.). 'ΗΣίοδος καὶ δεύτε-
ρον περὶ αὐτοῦ ἐρεῖ προῖών (817 κέ.).

*Γόγγης, εἴπερ ἡ γραφὴ αὕτη ὀρθοτέρα
ἐστὶ, συμπαράβλητόν ταῖς 'Ησυχίου
λέξεσι: Γυγᾶ] Ἀθηνᾶ ἐγγώριος· γυγαί]
πάπποι· γυγαίη νύξ] ἡ σκοτεινὴ· εἰ δὲ
γραπτέον Γύης, σχέσιν ἔχει πρὸς γυῖον
(μέλος) καὶ γύαλος, περὶ οὗ εἰς τὸν 499
στ. ἐροῦμεν.

150. τῶν] οὐκ ἄρθρον ἐστίν, ἀλλ' ἐξ-
ήρηται τοῦ ὤμων· εἰς βεβαίωσιν τῆς
ἐρμηνείας ταύτης χρησιμεύει· τότε τὸ
τῶν Ὀρφείως Ἀργοναυτικῶν χωρίον,
(519) παραληφθὲν, ὡς φανερόν, ἀπὸ τοῦ
'ΗΣίοδου: «Εξ δὲ ἑκάστῳ χεῖρες ἐξ
ὤμων αἰσسونτο». Τὸ ῥῆμα παρ' Ὀ-
μήρῳ πάντοτε ταχίαν σημαίνει κίνησιν·
οὐδὲν ἦττον δὲ τρόπον τινὰ τὴν 'ΗΣίο-
δειον χρῆσιν συνδέει πρὸς ἐκείνην Ἰλ.
Ζ 509: «Ἀμφὶ δὲ χαίται ὤμοις αἰσ-
σονται». Ἡ που 'ΗΣίοδος ἐμφαίνειν
βούλεται· ὅτι οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἡσύ-
χαζον;

Ἡ ἑκατοντάς ἐστιν ἀπρητισμένη ὡς
ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς ἐπιθέτοις ἑκατόζυγος
(Ἰλ. Υ' 247), ἑκατόμοις κτλ. πρβλ.

τὴν ἐπὶ Πάρου «Ἐκατονταφυλιανὴν»
ἐκκλησίαν.

151. ἄπλητοι] μὲν Ὀμηρικῶς λέ-
γεται, ἀπέλαστοι δὲ κοινῶς, ᾧ συνώ-
νυμα τὰ νῦν ἐν χρήσει ἀπροσπέλαστος
καὶ ἀπλησίαστος· ἐν δὲ τοῖς Ὀμηρικοῖς
ποιήμασιν εὐρήσεις τοὺς ὁμοιογενεῖς τοῦ
ῥήματος πελάζω τύπους πλη-το, ἔ-πλη-
ντο, πε-πλη-μένος ('Οδ. μ 108).

152. ἐπέφυκον] Ὑπερσυντέλικος μι-
τὰ καταλήξειος παρατατικῶς.

στιβαροῖσι] Ἔχει συγγένειαν πρὸς
τὸ «στιβάς» (κακῶς στοιδάς) σημαίνει
ἄρα τὸ πυκνόν.

153. Οὔτε ἐκμαγεῖον τοῦ 146 στίχου
εἶναι μοι δοκεῖ οὔτε περιττόν· εἰπεῖν γάρ
ἔχρην ὅτι οὐ σκαιὰ τέρατα ἦσαν· ἡ δὲ
ἐπανάληψις τῆς λέξεως «ἄπλητοι» ἦν τῶν
ἀδειῶν, εἰς ἃς οἱ παλαιοὶ ποιηταὶ τῶν
νεωτέρων προεῖχον· εὐρήσομεν δὲ προ-
ϊόντες καὶ ἐν ἄλλοις οὐκ ὀλίγοις χωρίοις
(π.χ. Ἀσπ. 71. 143).

μεγάλῳ ἐπὶ εἶδει] Βραχυλογικῶς
ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ εἶδει
ἦτοι τῇ τῶν μελῶν πολλαπλοσύνῃ,
ὡς καταφαίνεται ἐκ Θ. 619-20, ὅπου
τὸ αὐτὸ εἶπεν ἐκφραστικώτερον. Λεί-
πει τὸ ῥῆμα ἦν, καθάπερ Ὀδ. ε
236. Εὐριπίδ. Ἰφ. Αὐλ. 456. Ξε-
νοφ. Ἀνάβ. 1, 2, 18. 7, 2, 15. Αἰ-
σχίν. 3, 71.

155. Ἐνταῦθα ὁμοίως ὑπακουστέον
ἦσαν (πρβλ. Ἰλ. Δ 328. Ε 266. Τ 43.
Θουκυδ. 4, 40, 2).

Δεινότατοι λοιπὸν ἦσαν τῶν παίδων

ἐξ ἀρχῆς· καὶ τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γένοιτο,
πάντας ἀποκρύπτεσκε (καὶ ἐς φάος οὐκ ἀνίσσκε)
Γαίης ἐν κευθμῶνι, κακῷ δ' ἐπετέρπετο ἔργῳ
Οὐρανός. Ἡ δ' ἐντὸς στοναχίζετο Γαῖα πελώρη
στεينوμένη· δολίην δὲ κακὴν ἐπεφράσσατο τέχνην. 160
Αἴψα δὲ ποιήσασα γένος πολιοῦ ἀδάμαντος,

ἀπάντων ὅσοι ποτὲ ἐγένοντο· διὸ ὁ πα-
τήρ αὐτοὺς ἐμίσει.

ἤχθοτο] Παθητικῶς ἐκφέρεται· ὁ
νοῦς: «ἐχθροὶ ἐγένοντο», ὡς καὶ Ὀδυσσ.
ξ 366: ἤχθετο πᾶσι θεοῖσι. Ὁ 138 στ.
ἄρα τῷ ἀνὰ χεῖρας οὐχ ὁμοιάζει· εἰ μὴ
κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν· ἀπ' ἐναντίας ἀρί-
στον ὅτι ὁ Ἡσίοδος τὸν μὲν Οὐρανὸν
δικαιολογεῖ, τὴν δὲ πρώτην αἰτίαν τῆς
διχοστασίας ἐπιβάλλει τοῖς φύσει ἀσφόρ-
τοις καὶ σκληροῖς υἱοῖς.

156. ἐξ ἀρχῆς] Ἀπὸ τῆς γεννή-
σεως· τοῦτο συμπεραίνομεν ἐκ τοῦ συν-
δέσμου ὅπως, ὃς ἅμα τῷ ἐπιρρήματι
πρῶτα συνώνυμός ἐστι τοῖς παρὰ τοῖς
Ἀττικοῖς «ἐπεῖ, ἐπειδὴ, ὡς (τό) πρῶ-
τον» (πρὸς τὴν χρονικὴν σημασίαν αὐ-
τοῦ πρβλ. Ἰλ. Α 459. Μ 208. Ὀδ.
γ 373 καὶ ὅσα ὁ Βερναρδάκης ἐση-
μειώσατο εἰς Εὐριπ. Φοιν. 1467).

157. πάντας] Ἑκαστον.

ἀποκρύπτεσκε] Τὸν μὲν νοῦν ὁ ποιη-
τὴς σαφηνίζει διὰ τῆς παρενθέσεως, ὁ δὲ
τύπος θαμιστικοῦ χρόνου κατὰ τὴν Ὀ-
μηρικὴν διάλεκτον, ὅτινα προῶτως οἱ
Ἕλληνες ἀπέβαλον· οὐδὲν ἦσαν οἱ Μα-
κεδόνες καὶ οἱ ἐν Πόντῳ καὶ ἐν τοῖς
παρὰ τὰ ἄρχαία Τύανα χωρίοις, Ἀρα-
βανίῳ, Φερτεκίῳ κτλ. διατελοῦσι με-
ταχειριζόμενοι κατὰ τὸν παρατατικόν
τὴν κατάληξιν εσκα, -ες, -ε ἴσκα, -ες, ε
κτλ.

Τῇ παρενθέσει χρῆται Ἡσίοδος καὶ
176 κέ. 928. Καὶ Ὀμηρος δὲ οὐκ αὐ-
τὴν ὑπεκφεύγει, π. χ. Ὀδ. π 4. 5: «Τη-
λέμαχον δὲ περίσσεινον κύνες ὕλακόμω-
ροι (οὐδ' ὕλαν!) προσιδντα». Οὐδεμία

ἐστὶν ἐποχὴ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμά-
των, καθ' ἣν οὐκ ἐχρησιμοποιοῦν τὴν ἄ-
δειαν ταύτην, λ. χ. ὅπως ἀναφέρωμεν
παράδειγμα ἐκ τῶν νεωτέρων, ὃ ἐν τῷ
Ἑρωτοκρίτῳ (μ. Α', σ. 21, ἐκδ. Βενετ.)
ἀπηντήσαμεν: «Καθένας τὸν τραγουδι-
σθῆν ἔστεκε κ' ἀναμένει».

158. γαίης ἐν κευθμῶνι] Ἰσοδυ-
ναμεῖ τῇ Ὀμηρικῇ φράσει «ὑπὸ κεῦ-
θεσι γαίης» (Ἰλ. Χ 422. Ὀδ. ω 204).
ἀμφότεραι γὰρ παράγονται ἀπὸ τοῦ ῥή-
ματος κεύθω (καλύπτω), σημαίνουσι δὲ
τὰ ἔνδον.

Τὸ κῶλον «κακῷ—ἔργῳ» παρενέ-
πλεξε, ἵνα μὴ δοκῇ συναινεῖν τὸ πρᾶγμα
τῷ Οὐρανῷ ὁλοσχερῶς.

159. Τῷ στεينوμένη συναπτέον τὸ
«ἔνδον». Ἐκεῖνο μετὰ τοῦ στοναχίζετο
ἐκ προαιρέσεως παρηχητικὸν σχῆμα
ἀποτελεῖ.

πελώρη] Πελώρια.

160. δολίην] Ἐπειδὴ τὸ δόλιος
αὐτὸ καθ' αὐτό, καθάπερ ἡ λέξις δόλος
Ἀσπ. 30, τοῖς παλαιοῖς οὐκ ἐπιμεμπτό-
τερον ἔδοκει ἢ ἡμῖν τὸ πονηρός, προσ-
τίθῃσι «κακὴν» ὅπως δηλώσῃ τὴν τοῦ
ἔργου ἀποδοκιμασίαν.

τέχνην] Τέχνημα, ὡς ἐν τῇ πολλῇ
παρὰ τοῖς παλαιοῖς ψηφισματογράφῳις
φράσει «οὐδεμιᾶ τέχνη οὐδὲ μηχανῇ».

161. ποιήσασα γένος] Περιφράζει
τὸ κοινῶς «γεννήσασα», πρβλ. Ἰλ. Β
857: Ἀλύδης ὅθιν ἀργύρου ἐστὶ γενέ-
σθη. Ἀριστέα ἀπόσπ. παρὰ Πausανίαν
1, 24, 6: τὸν δὲ χρυσόν, ὃν φυλάσσουν
οἱ γρῦπες, ἀνέναι τὴν γῆν. Αἰσχύλ.
Προμηθ. 301: τὴν σιδηρομήτορα ἐς αἶαν·

τεῦξε μέγα δρέπανον καὶ ἐπέφραδε παισὶ φίλοισι.

Εἶπε δὲ θαρσύνουσα, φίλον τετιημένη ἦτορ·

«Παῖδες ἐμοὶ καὶ πατρός ἀτασθάλου, αἵ κ' ἐθέλητε
πειθεσθαι, πατρός κε κακὴν τεισαίμεθα λώβην 165

ὕμετέρου· πρότερος γὰρ αἰκέα μῆσατο ἔργα.»

“Ὡς φάτο· τοὺς δ' ἄρα πάντας ἔλε δέος, οὐδὲ τις αὐτῶν
φθέγγατο· θαρσήσας δὲ μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
ἄψ αὖτις μύθοισι προσηύδα μητέρα κεδνὴν·

«Μῆτερ, ἐγὼ κεν τοῦτό γ' ὑποσχόμενος τελέσαιμι 170

Σουίδαν ἐν λ. Χάλυδες] ἔθνος Σκυθίας, ἔθνη σιδήρεος τίκεται.

Ὁ ἀδάμας ἢ σίδηρος, αἱ ἥσαν εὐπλαστός ἢ τὰ ἄλλα μέταλλα ὦν, ἐπνομάζεται κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν συνήθειαν πολὺς· ἂν τοῦτο τῷ χωρίῳ συγχρίνωμεν Ε. 151 καὶ 176, γινώσκουμεν ὅτι ὁ σίδηρος ὑπὸ τῶν τὸν λαμπόμενον χαλκὸν προτιμώντων Ἑλλήνων πάσαι ποτὶ ὑπελαμβάνετο δυσσιώνιστος· διὸ τὴν γένεσιν αὐτοῦ ἀνέφερον εἰς τὸ πρῶτον ἐν τῷ κόσμῳ γινόμενον κακούρημα.

162. δρέπανον] Τὸ ἀρχαιότατον τῶν ἐκ σιδήρου ἐργαλείων ἦν, ὅθεν καὶ ὡς παλαιότατον ὄπλον ἐχρησίμευε· καὶ νῦν ἐν Κύπρῳ οἱ γεωργοὶ τοῖς δρεπάνοις μάχονται.

ἐπέφραδε] Ἰδε 74.

164. ἐμοὶ καὶ πατρός] Σύνταξις εὐληπτος, τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας ἀντικαθιστάσης τὴν τῆς προσωπικῆς γενικήν. ἀτάσθαλος] Ἡ λέξις διατελεῖ εἰσέτι ἐν Πόντῳ κ.ἀ. (ἄτσαλος=ἄτακτος, ἥτις μορφή εὐρηται ἤδη παρὰ Θεοδώρῳ τῷ Προδρόμῳ καὶ Στεφάνῳ Ζαχλίκῳ, ἀτσαλοσύνης) καὶ ἐπὶ τῶν Ἰωνικῶν νήσων (ἀτσαλιά).

165. Ὅτι τὸ κε κακὴν κακούρων ἔστιν, οὐδεὶς ἂν ἀρνηθῇ· εἰς τὸ αὐτὸ ὁμῶς λάθος εἰσέπεισεν Ὀμηρος οὐχ ἄπαξ· Ἰλ. Ζ 443· κε κακός, Ὀδ. δ 64·

κε κακοί, καὶ τὰ μάλιστα Ὀδ. δ 754· κάκου κεκακωμένον.

λώβη] Λύπη, αἰσχροεργία.

166. Ἡ τῶν Ἑλλήνων ἠθικὴ οὐ μόνον ἄμυναν ἀθροῖ, ἀλλὰ καὶ ἀντίτισιν συγχωρεῖ· ἵνα ἐκλέξωμεν ἀπὸ πολλῶν γνώμην ἀνδρὸς φιλοσόφου καὶ εὐχρηστού, Ξενοφῶν Σωκράτη τάδε λέγοντα εἰσάγει· «Καὶ μὴν πλείστου γε δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολέμιους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν» (Ἀπομν. 2,3,14).

168. οὐδέ . . . φθέγγατο] Κοινῶς· οὐδὲ γὰρ εἶπεν (δὲν ἔδωκε ταιμουδιά). μέγας] Οὐ δοκεῖ μοι ἐπίτιμον ἐπιθετον, ὡς ἐν 29· μεγάλου Διός, ἀλλὰ ὕλικῶς καὶ τῷ ὑψηλῶς συνωνύμως ἀποδεικτέον, ἐπειδὴ οἱ Τιτᾶνες γιγαντείου σχήματος ἐνομιζόντο (πρβλ. Λουκιαν. Πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγρ. 23· προσωπεῖον Ἡρακλέους πάμμεγα ἢ Τιτᾶνος. Πολυδεύκ. 6, 142, ὅπου ἐν τοῖς τραγικοῖς προσώποις ἀπαριθμεῖται· Τιτᾶν ἢ Γίγας). Ὅθεν καὶ Κρόνον πατέρα τῶν Κυκλώπων καὶ τῶν Ἑκατογχείρων ἐμύθευον.

169. κεδνὴν] οἶον· μητέρι κεδνὴ Ὀδ. κ 8· αἱ ἐπωνυμίαι κεδνός καὶ αἰδοτός ταῖς κυρίαις εἰς τιμὴν δίδονται.

170. ὑποσχόμενος] Ταῦτό βούλεται τῷ Ἀττικῶς ὑψίσταμαι ἥτοι ἀναλαμβάνω. Ἰδε καὶ Ἰλ. Κ 39· ὑπόσχηται τότε ἔργον. 303.

ἔργον, ἐπεὶ πατρός γε δυσωνύμου οὐκ ἀλεγίζω
ἡμετέρου· πρότερος γὰρ αἰκία μήσατο ἔργα ».

Ὡς φάτο· γήθησεν δὲ μέγα φρεσὶ Γαῖα πελώρη.

Εἶσε δὲ μιν κρύψασα λόχῳ· ἐνέθηκε δὲ χειρὶ
ἄρπην καρχαρόδοντα· δόλον δ' ὑπεθήκατο πάντα. 175

Ἦλθε δέ, Νύκτ' ἐπάγων, μέγας Οὐρανός, ἀμφὶ δὲ Γαίῃ,
ἰμείρων φιλότῃτος, ἐπέτχετο καὶ ῥ' ἐτανύσθη
πάντῃ· ὁ δ' ἐκ λοχεοῖο πάϊς ὠρέξατο χειρὶ
σκαίῃ, δεξιτερῇ δὲ πελώριον ἔλαθεν ἄρπην,
μακρὴν καρχαρόδοντα, φίλου δ' ἄπο μήδεα πατρός 180

171. πρβλ. Ἰλ. Θ 477: σέθεν δ' ἐγὼ οὐκ ἀλεγίζω. Περὶ τοῦ ἐπιθέτου ἐπα-
ναλαμδάνομεν ὅσα εἰς τὸν 148 στ. ἐση-
μειωσάμεθα· καὶ τοῦτο καθ' Ὁμηρικὸν
ζῆλον εἴρηται (Ἰλ. Ζ 255: υἱὲς Ἀχαιῶν,
Μ 116: μοῖραι Ὀδ. τ 571: ἡώς).

172. Δικαιολογίας ἔνεκα παλιλλογεῖ
τὴν τοῦ πατρός αἰτίαν.

173. φρεσὶ] Κατὰ τὸν Ὁμηρικὸν
πλεονασμόν· καίτοι οὐδὲ ἡ συνήθεια ἀλ-
λοτριῶς ἔχει πρὸς αὐτόν, πρβλ. α ἐχά-
ρησαν μέσα τὰ (ἐ)σωθικά μου » (κεῖται
ἐν τῇ Κρητικῇ τραγωδίᾳ Ζήνων πρ. Ε',
στ. 98).

174. λόχος] Ὁμηρικῶς ἔχει τὴν
αὐτὴν δύναμιν τῇ ἐνέδρᾳ, καθάπερ καὶ
λοχεός 178. Ἡσίοδος φαντάζεται, ὡς
ἔοικε, κατὰστασιν πραγμάτων. ὅποιαν
πάντες, οἶμαι, ἀνέγνωσαν ὑφ' Ἡροδότου
(Α', κ. 12) τελειότατα καὶ ἐναργέστατα
περιγεγραμμένην.

175. ἄρπη] Οὐδὲν διαφέρει τοῦ ὄρε-
πάνου (162)· ἡ λέξις παρὰ τοῖς Ποντι-
κοῖς εἰσέτι ὑπάρχει, χάρπα προφερό-
μενον.

Τοῦ καρχαρόδου ἀρχέτυποι λέξεις
εἰσὶ κάρ-χαρ-ος (πρβλ. χαράσσω καὶ
κάρχαι) καρκίνοι (Ἡσύχ.)=ὄξυς καὶ ὀ-
δοός.

176. Παριστάνει λαμπρόν καὶ ποιή-
σεως μεστόν εἰκόνισμα· τῷ ὄντι, τῆς νυ-

κτός ἐπερχομένης, ὁ οὐρανός ἐπὶ τὴν
γῆν καταρρέπειν καὶ αὐτῆς ἀπτεσθαι δο-
κεῖ· διὰ ταύτην τὴν ἰδέαν τῇ νυκτὶ συν-
ῆται καὶ ἐν τῇ Ὁμηρικῇ φράσει: « ὀ-
ρύρει δ' οὐρανὸν νύξ » καὶ ἐν τῇ γεω-
τέρᾳ « ὁ οὐρανὸς νυχτῶνει ». Πρβλ. καὶ
τὰ ἀνωτέρω ἐν 126 ῥηθέντα, ἔτι δὲ Ὀρ-
φικόν, ὅστις ποτ' ἦν, ποιητὴν, ὃς Ἡσίο-
δον προσπαθεῖ που διορθῶσαι. Ἀρ-
γωναυτ. 515: ὄρφην δ' ἀστρογίτων' ἔ-
παγεν μελαναυγέα μῆνην.

177. φιλότῃτος] Ἰδε 125.

ἐπέτχετο]=ἔθιγε (Ἀπολλών, Ῥόδ.
Ἀργον. 4, 1607). Περὶ τῆς παρενθέ-
σεως εἴρηται ἐν τῷ εἰς 157 σχολίῳ.

178. πάντῃ]=Περὶ πάντα 127.

Λοχεοῖο (πρβλ. 174) παρὰ τὸ ῥῆμα
λοχεύω ὡς φωλεός παρὰ τοῦ φωλεώ.

πάϊς] Τροχαϊκῶς, πρβλ. 746. Ἡ.
376. Ἰλ. Χ 92.

ὠρέξατο] Τί ὑπακουστέον, δηλοῖ ὁ
180 στ.

180. φίλου] Τὸ ἐπιθετόν, καίτοι
παρὰ τοῖς ἐπικοῖς συχνάζον, ἐνταῦθα
οὐκ ἀσήμαντον ἂν εἴη, ἀλλ' ἐλέγχει, οἶ-
μαι, τὸ παρὰ φύσιν ἔργον τοῦ υἱοῦ.

μήδεα] Ἀντὶ τοῦ ὁμοιοφώνου μέδεα,
ὅπερ παρὰ τοῖς παλαιῖς τὰ γεννητικὰ
μόρια ἐσημαίνειν εὐφημισμός τὸ σχῆμα.
Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀντὶ βινέω ἔ-
λεγον κινέω.

ἐσσυμένως ἤμησε, πάλιν δ' ἔρριψε φέρεσθαι
ἐξοπίσω. Τὰ μὲν οὕτι ἐτώσια ἔκφυγε χειρός·
ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες ἀπέσσυθεν αἰματόεσσαι,
πάσας δέξατο Γαῖα· περιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν,
γείνατ' Ἐρινὺς τε κρατεράς μεγάλους τε Γίγαντας, 185
τεύχεσι λαμπομένους, δολίχ' ἔγχεα χερσὶν ἔχοντας,
Νύμφας θ', ἃς Μελίαις καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.

181. ἤμησε] Τὴν ἀγροικίην ταύτην λέξιν προέκρινεν ὁ ποιητὴς τοῦ δρεπάνου χάριν. Περιττόν που ἄρα ἀντιπαράθελεῖν τὸ Σοφοκλείον (Αἴ. 238-9)· «τοῦ μὲν κεφαλὴν καὶ γλώσσαν ἔκραν ῥίπτει θερίσας», ἢ τὸ κατ' Ἀρίσταρχον Ὀμηρικόν ('Ιλ. Σ 34): «λαϊμόν ἀκαμήσεις».

Ἔτι τὸ πάλιν οὐκ ἐπὶ χρόνου, ἀλλ' ἐπὶ τόπου ἐκληπτέον, τὸ προσὸν ἐξοπίσω διαθεβαίει. Οὐκ ἀμούσως τοῦτο εἶπεν. Κρόνος λοιπὸν αὐτός, τὴν πρᾶξιν διατελέσας, φρικιᾷ.

182. ἐτώσια ἔκφυγε χειρός] Ἡ φράσις ἐνταῦθα οὐ πάνυ εὐαρμοστεῖ· αἰτία δὲ ὅτι Ἡσίοδος αὐτὴν ἐδανείσατο παρ' Ὀμήρου. 'Ιλ. Ξ 407=X 292: ὅτι ῥά σ' βέλος ὠκὺ ἐτώσιον ἔκφυγε χειρός.

ἐτώσια] Παρὰ τὸ ἐτός=μάτην.

183. ῥαθάμιγγες] Σταγόνες παρὰ τὸ ῥαθαμίζω=βαίνω.

ἀπέσσυθεν] γ' πρόσ. πληθ. ἀορ. παθ. τοῦ σέομαι· τῷ μὲν γὰρ παθητικῷ τούτῳ οἱ ἐπικοί χρώνται ἐπὶ ἔργων (ἴδε καὶ 859), τῷ δὲ μέσῳ ἀπέσσυτο ἐπὶ ἀνθρώπων.

184. πάσας] Κατὰ Δωρικὴν συστολήν (-υ).

περιπλομένων ἐνιαυτῶν] Συνᾶδει τῷ πουλὺν χρόνον 190. Ἐκείνη ἡ Ὀμηρικὴ λέξις περιφραστικῶς διευκρινεῖται ἐν τῇ Α' περὶ Διγ. Ἀκρίταν ῥαψῳδία (στ. 1030-1, ἔκδ. Miller)· ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων τῶν κυκλόθεν τοῦ

οὐρανοῦ «τρεχόντων δι' ἡλίου». Ἀναλόγως οἱ Ἕλληνες νῦν ἐπὶ τοῦ καιροῦ τὴν λέξιν «γύρισμα» μεταχειρίζονται: «Ἐχει ὁ καιρὸς γυρίσματα καὶ ὁ μήνας ἐβδομάδες» ('Αραβαντινοῦ παροιμιαστῆριον ἀρ. 405).

185. Αἱ τιμωρητικαὶ θεαὶ φυσικῶς ἀποβαίνουσιν ἐκ τοῦ πρώτου φόνου, ὅπερ ὑποδηλοῖ Αἰσχύλος ἐν Ἀγαμέμνονι (1145-6=1192-3): «Ὑμνοῦσι δ' ὕμνον δώμασιν προσήμεναι πρῶταρχον ἄτην».

Ἡ λέξις κρατερός τὴν σημασίαν ἔχει πολὺ σφοδροτέραν τῆς ἰσχυρός, μᾶλλον δὲ βιαιὸν τι ἐμφαίνει. Ἡσίοδος περὶ τούτων τῶν φοβερῶν δαιμόνων ὅσον δυνατόν ὀλίγιστα λέγει, ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ «οὐκ ὀνομασταί».

Μεγάλους τε γίγαντας] Ἴδε 50.

186. Οἱ Γίγαντες πρὸ τοῦ Φειδίου αἰῶνος ἀείποτε (π. χ. ἐπὶ τῶν περιωνύμων ἐν Σελινούντι μεταπῶν) ἐξωπλισμένοι ἀπεικονίζοντο ὕστερον δέ, ὅπερ ἡμεῖς παρὰ τῶν διδασκάλων μαθηθῆναι εἰώθαμεν, ἐλέγτο ὅτι ὅφρων πόδας εἶχον καὶ πέτρας κατὰ τῶν ἀντιπάλων ἔριπτον. Ἐξ αἵματος σταγόνων φύονται, διότι ἄγριοι εἰσι καὶ αἰμόδιφοι. Ἄν δὲ μὴ σφαλλώμεθα, καὶ αὐτίκα ἐν ὅπλοις ἐκ τῆς γῆς ὥσπερ οἱ ἐν Θήβαις Σπαρτοί. Καὶ τοῦτον τὸν στίχον ἠρύσατο ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων ('Ιλ. Σ 510: τεύχεσι λαμπύμενοι, Δ 533: δολίχ' ἔγχεα χερσὶν ἔχοντας).

187. Μελίαι] Νύμφαι τῶν μελιῶν

Μήδεα δ' ὥς τὸ πρῶτον, ἀποτμήξας ἀδάμαντι,
 κάδ' ἀλ' ἀπ' ἡπίριοιο πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 ὥς φέρετ' ἄμ' πέλαγος πούλυν χρόνον, ἀμφὶ δὲ λευκὸς 190
 ἄφρὸς ἀπ' ἀθανάτου χροὸς ὥρνυτο· τῷ δ' ἐνὶ κούρῃ

(*fraxinus ornus* L.), ἃς νῦν *φρά-*
ξους ὀνομάζουσιν, ἀλλὰ καὶ μελιός ἢ
 μέλεγος (Τσακωνικῶς μέλεγο). Αὐταὶ αἱ
 Μελίαι μνημονεύονται καὶ Καλλιμάχ.
 Ὑμν. εἰς Δία 47, εἰς Δῆλον 79-81
 (νύμφη αὐτόχθων Μελίη . . . ἥλικος
 ἀσθμαίνουσα περὶ δρυός). Ἀπολλ. Ρόδ.
 Ἀργον. 2, 4, 7. Νόνν. Διονυσ. 14,
 112 (συμφυεῖς Μελίαι δρυὸς ἥλικος,
 πρβλ. 16, 230-245). Τὸ ὄνομα εἶχον,
 ὡς Εὐστάθιος γράφει (Παρεκδ. εἰς Ἰλ.
 σ. 1210: 39 κέ.), «καθ' ὁμωνυμίαν τῶν
 δένδρων, οἷς μυθικῶς ἔχαιρον ἐκεῖναι»
 (ὁμοίως Σχολ. Ἀπολλ. Ρόδ. 2, 4 καὶ
 ὁ πρὸς τὸ ἀνὰ χεῖρας χωρίον σχολια-
 στής) καὶ ὁμογενεῖς ἦσαν Ἑλαιοῦν (Ὑμν.
 Ὀμηρ. 5, 23), Ἀγρωστίνων (Ἡσύχ.),
 Ῥοιῶν καὶ Μαλιάδων (Εὐστάθ. Ὀδυσ.
 η 115), ἔτι δὲ Αἰγείρου, Ἀμπέλου, Βα-
 λάνου, Δάφνης, Ἑλίκης (=ἑτέας), Κα-
 ρύας, Κραναίας, Σικῆς, Φιλύρας (τὰ
 τῶν παλαιῶν μαρτύρια οὐ παρατίθεμεν,
 διότι αὐτὰ συνέταξε Σχοιμάντιος ἐν τῷ
 τῶν συγγραμμάτων τ. Β', σ. 128 ὑπο-
 σήμ. 5) Μελίαι δέ, κατὰ τὸν ἐνικὸν ἀ-
 ριθμόν, ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐλατρεύετο
 (Σχολ. Πινδάρ. Πυθ. 11, 4 καὶ ἄλλοι,
 οὓς ἀναφέρει Οὔγγερος ἐν Θηβαΐ-
 κοῖς Παραδόξοις σ. 227 κέ.). Ὁ ἀκριβέ-
 στερον φιλοσοφεῖν βουλούμενος τὴν ἰδιό-
 ζουσαν τῶν Δρυάδων πρὸς τὰ δένδρα
 σχέσιν ἐπίτω ὅσα ἐν τῷ Ὀμηρικῷ εἰς
 τὴν Ἀφροδίτῃν Ὑμνῳ (στ. 265 κέ.) δια-
 πρεπῶς περὶ αὐτῆς εἴρηται, καὶ δὴ τὸν
 ἀναζητοῦντα λεπτότερα διανοήματα ἐ-
 στιάζει Καλλιμάχος ἐν τῷ εἰς Δῆλον
 Ὑμνῳ (83-85). Τὸ δὲ κεφάλαιον, Ἡ-
 σίοδος ταύτας τὰς Νύμφας εὐσυνέτως
 γενεαλογεῖ· αἱ γὰρ μελίαι προϋξέουσι τὰ

δοράτων ξυστὰ ἤτοι τὰ σπουδαιότατα
 τῶν πολεμικῶν ὅπλων· ὅθεν πολλάκις
 ἐν ταῖς ἐποποιαῖς μνημονεύονται. Ἐκ-
 λέγομεν οὐχὶ πλεον ἢ δύο ἐπίσημα χω-
 ρία, ἐξ ὧν τινων μάλιστα ἡ Ἡσιόδου ἔν-
 νοια καταφαίνεται. Ἰλ. Π, 143 ὅπου
 λόγος γίνεται περὶ τῆς Πηλιάδος με-
 λίκης, ἣν Χίρων Πηλεὶ ἔδωκε «γόνον
 ἔμμεναι ἡρώεσσι» καὶ Ἀσπ. 420: ἀν-
 δροφόνος μελίη.

ἐπ' ἀπείρονα (παρὰ τὸ πέρασ=ἀπέ-
 ραντος) γαῖαν] Φράσις Ὀμηρικὴ, ἀνθ'
 ἥς περὶ ἂν γράφει τις: «πάντες ἀν-
 θρωποι».

188. Τί τῇ ἐρασμῇ Ἀφροδίτῃ καὶ
 τοῖς ὁμοῖς δαιμονίοις ἐκεῖνοις; Ἐνθ'
 ταῦτα δι' ἡθικὸς λόγους ἐγενεαλόγησεν
 ἀπ' Οὐρανοῦ, Ἀφροδίτῃ ἔλαβε τοῦτον
 τὸν τόπον παρὰ τῶν ἐτυμολόγων, ἕνεκα
 τῶν ἐπιθέτων ὁθὲν *Oδρανία* καὶ *Φι-*
λομμηθής (ἴδε 200).

μήδεα] Ἰδε 180.

ὥς τὸ πρῶτον] = ὅπως πρῶτα 156.

ἀποτμήξας] Μετοχὴ τοῦ ῥήματος
 ἀποτμήγω, ὅπερ συνώνυμον τῷ ἀπο-
 τέμνω.

ἀδάμαντι] (Ἰδε 161) ὡς περ χαλκός
 καὶ σίδηρος, μετωνυμικῶς ἐπὶ τῶν ἐξ
 αὐτοῦ ἀντικειμένων ἐκφέρεται.

189. κάδ' ἀλ' = κατ(ά)-ἄλ' ὑπο-
 κείμενον δὲ ἐστὶ Κρόνος.

ἡπίριοιο] Τὸ πρᾶγμα συνέδῃ ἐπὶ τῆς
 γῆς, πρβλ. 176 κέ. 183 κέ.

πολυκλύστῳ] Πολὺ κλυδωνιζομένῳ.

190. ἄμ'] Ἀνά, κατ' ἀποκοπὴν.

191. χρώς] Σημαίνει ἐνταῦθα μέρος
 τοῦ σώματος· παρῶς ὅσα εἰς 5 στ.
 περὶ τῆς λέξεως ταύτης ἐσημειώθη-
 σαν.

ἐθρέφθη· πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισι
ἐπλήτ', ἔνθεν ἔπειτα περιέρρυτον ἔκετο Κύπρον.
Ἐκ δ' ἔβη αἰδοίη καλὴ θεός, ἀμφὶ δὲ ποίη
ποσσὶν ὑπο ῥαδινοῖσιν ἀέζετο· τὴν δ' Ἀφροδίτην 195
ἀφρογενέα τε θεὰν καὶ εὐστέφανον Κυθήρειαν
κικλήσκουσι θεοὶ τε καὶ ἄνδρες, οὐνεκ' ἐν ἀφρῶ

192. ἐθρέφθη] Ἰσοδύναμον τῷ ἐ-
γεννήθη, καθάπερ καὶ ἐν 107· ἐν τῷ προ-
κειμένῳ στίχῳ διὰ τοῦτο ἀρμοδιώτατα
μεταχειρίζεται, ἐπειδὴ Ἀφροδίτη εὐθὺς
ἐνῆλιξ ἀναφαίνεται.

Κύθηρα] Κεῖται πρὸς μεσημβρίας τῆς
Λακωνικῆς καὶ ἦν ποτε ἔδρα τῆς Ἑλ-
ληνικῆς λατρείας τῆς θεοῦ ταύτης.

ζαθέοισιν] Ἐπειδὴ ἡ νῆσος τῆς Ἀ-
φροδίτης ἦν ἱερά, πρβλ. 2.

193. ἐπλήττω] Ἐπληθάσκειν, ἴδε 151.
Ἀρμονικῶς ὁ Ἡσίοδος προθυμεῖται
συμβιδῆσαι τὰς ἀξιώσεις τῶν Κυθηρίων
καὶ τῶν Κυπρίων, ὅπερ ἀμφοτέρω δι-
σχυρίζοντο ὅτι ἐπὶ τὴν αὐτῶν νῆσον
πρῶτον ἀνέβη ἡ τοῦ Ἑρωτος μήτηρ.
Ἡρόδοτος γοῦν, ᾧ ἔπεται Πausanias
(3, 23, 1), τὸ ἐν Κυθήροις ἱερὸν ἐνίμι-
σεν ἀρχαιότερον (1, 105). Ἡσίοδος
ὁμοῦς τοῦτω οὐδὲν προτέρημα ἀπονέμει
εἰ μὴ τὸ ὅτι εἶδε τὴν νῆσον ἡ θεὸς πρῶ-
την πασῶν χωρῶν.

194. Ἡ γῆ φαίνει τὴν αὐτῆς χα-
ράν, ἄνθη ἀναθάλλουσα ὥσπερ ὅτε Ζεὺς
καὶ Ἡρα συνῆλθον (Ἰλ. Ξ 347-8):
«Τοῖσι δ' ὑπο γῶν δια φύεν νεοθηλέα
ποίην, λωτὼν θ' ἑρσίνετα ἰδὲ χρόνον ἡδ'
ὑάκινθον». Οὐδὲ ὁ μεσαιὼν ταύτης τῆς
πανθειστικῆς ἰδέας ἀδικτος ἔμεινε, πρβλ.
Διγεν. Ἀκρίταν Β', 1376: ἡ γῆ μὲν
ἔχαιρε καὶ ἔθαλλε τῇ τέρψει. Μᾶλλον
δὲ ὁμοιάζει τῷ Ἡσιοδείῳ χωρίῳ δι-
στιχόν τι ἐρωτικόν: «Ἀσπρα λολούδια
φύτρωσαν ἀπ' τὴν περπατησιά σου».
(Ἀραβαντ. Συλλ. σ. 301 δι. σ. 5), ἔτι
δὲ ἑτέρον τι: «Θαυμάζομαι, σὺν περ-
πατεῖς πῶς δὲν ἀνθοῦν ἡ ῥοῦγες». Τῇ

δὲ ἀναχωροῦση νύμφῃ εὐχονται «Ὅθεν
περάσης νῆθου νεοτριαντάφυλλα καὶ ῥό-
δα» (Ζαμπέλιος, Πόθεν ἡ κοινὴ λέξις
τραγουδῶ; σ. 46), ὅπερ καὶ ἀναπολεῖ
ὁμοιότατον Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ
χωρίον· «Πᾶσα μὲν ὑμετέροισιν ἐπι-
τροχος αἶα πέλοιτο ποσσὶν ἐπειγομέ-
νοισι καὶ ἄνθεα καλὰ φύοιτο». Κατ' ἰ-
δίαν ὁ ἀνθινὸς χαιρετισμὸς πρέπει, εἴ-
περ τινί, τῇ Ἀφροδίτῃ, ἣν «ἄνθειαν»
ἢ «ἱεροκνήδα» ἢ «ἐν κήποις» προσω-
νόμασαν.

195. ῥαδινοῖσι] (Ἰγν. εἰς Δήμη-
τρα 183, παρὰ δ' Ὀμήρῳ πρόσκειται μύ-
νον τῇ ἱμάσθῃ (Ἰλ. Ψ' 583), συγγενῆς
οὔσα ταῖς λέξεσι ῥάδαμος καὶ ῥάδις
(κλάδος), ἀντιστοιχεῖ τῇ ἡμετέρᾳ λυ-
γερῇ (παρὰ τὸ λόγος)· ἡ προηγουμένη
πρόθεσις τραχὺν ἀποτελεῖ, διότι ἡ λέ-
ξις πρῶτην ἤρχετο ἀπὸ δίγαιμα, ὅθεν
παρὰ Σαπφῶ (Ἀπόσπ. 90. 104) Λίσι-
κῶς βράδιος κεῖται.

196. ἀφρογενέα] Ἐπαναλαμβάνει
ἐμφαντικῶς τὴν ἐτυμολογίαν. Διαφωνεῖν
μὲν ἔξεστι περὶ αὐτῆς πρὸς τὸν ποιη-
τὴν, οὐχ ἥττον δὲ πιθανή ἐστίν ἡ ἀπὸ
Ἀσιατικῆς γλώσσης παραγωγή.

τε] Προσάπτει τὴν τοῦ ὀνόματος Ἑρ-
μηνεῖαν, καθὼς οἱ γραμματικοὶ κατὰ βρα-
χυλογίαν τῇ ἀθῆλῳ λέξει τὴν κοινὴν διὰ
τοῦ συνδέσμου καὶ συνέδεον.

196. Κυθήρεια καὶ Κύπρις εἰσὶν αὐ-
τοτελῆ ὀνόματα.

197. Ἐκ μαρτυρίων Ὀμηρικῶν (Ἰλ.
Α 403. Β 813. Ξ 291. Υ 74. Ὀδ. κ
305. μ 61) συμπεραίνεται ὅτι κατὰ τοὺς
παλαιολόγους χρόνους οἱ Ἕλληνες τοῖς

θρέφθη, ἀτὰρ Κυθήρειαν, ὅτι προσέκυρσε Κυθήροις,
 Κυπρογενέα δ', ὅτι γέντο πολυκλύστῳ ἐνὶ Κύπρῳ,
 ἡδὲ φιλομμηδέα, ὅτι μηδέων ἐξεφάνθη. 200
 Τῇ δ' Ἔρος ὠμάρτησε καὶ Ἴμερος ἔσπετο καλὸς
 γενομένη τὰ πρῶτα θεῶν τ' ἐς φύλον ἰούσῃ.
 Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει ἡδὲ λέλογχε
 μοῖραν ἐν ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 παρθενίους τ' ὁάρους μειδήματά τ' ἐξαπάτας τε 205

θεοῖς προσικείωσαν δι' ἄλεκτον, ὡς εἰ-
 πεῖν, 'Ελληνικῆς γλώσσης, καθόσον ἐν
 ταῖς θεολατρείαις βεβαίως ἐσφίζοντο λέ-
 ξεις ἀφανισθεῖσαι ἐκ τῆς κοινῆς συνη-
 θείας.

198. ἀτὰρ Κυθήρειαν] Ἐπεμβάλλει
 σαφηνείας χάριν, ἀλλ' ἵκανός ἐν ᾗ ὁ
 σύνδεσμος καὶ, διότι πᾶς τις γινώσκει
 ὅτι ἡ μὲν προτέρα αἰτιολογικὴ γνώμη
 ἀνήκει εἰς τὸ πρότερον μέρος τοῦ 196
 στ., ἡ δὲ δευτέρα πρὸς τὸ δεύτερον.

προσέκυρσε] Παρὰ τὸ προσκυρέω =
 ἐπλητο 193.

199. Τὸ σπανιώτερον Κυπρογενῆς ἐξ-
 ελέξατο ἀντὶ τῶν ἐν τῇ συνηθείᾳ Κυπρο-
 γένεια καὶ Κύπρις, ἵνα γένηται ὡς κα-
 ταδηλοτάτῃ ἡ ἐτυμολογία. Ταύτης χά-
 ριν καὶ γέντο (= γένετο, κατὰ κανόνα
 ἀρχαιότερον, φωνήεντος συνδετικῶν στε-
 ρούμενον) ἐνταῦθα κεῖται, εἰ καὶ μὴ ἐ-
 γεννήθη ἡ Ἀφροδίτῃ ἐν Κύπρῳ ἐν τού-
 τοις τὸ ῥῆμα γνωστὸν ὅτι μετὰ τῆς ἐν
 προθέσει συνώνυμον τῷ ἐλθεῖν ἦν.

περικλύστῳ = περίρρυτον 193. πρβλ.
 πολυ-κλύστο; 189.

200. Νῦν δὲ ἐμφαίνει τὴν αἰτίαν,
 δι' ἣν Ἀφροδίτην, ἢ καθ' Ὅμηρον ἀπὸ
 Διὸς καὶ Διώνης ἐγένετο, οὐκ ἀξιότιμος
 προερχομένην εἰσάγει ἐκ τῶν μηδέων
 ἥτοι αἰδοίων τοῦ Οὐρανοῦ ἐπειδὴ γὰρ
 οἱ μὴ Ἴωνες Ἀφροδίτην ἐπωνόμαζον
 οὐχὶ φιλο(μ)μειδῇ (ὡς ἀρεσκομένην
 μειδιάμασι, πρβλ. Ὑμν. Ὅμηρ. 14,
 2, 3: ἐφ' ἱμεριῶ δὲ προσώπῳ αἰεὶ μει-

διάει), ἀλλὰ φιλο(μ)μειδῇ, ὥσπερ καὶ
 τὸ ῥῆμα φέρεται παρ' Ἡσυχίου· μη-
 διῇ] γελᾷ· ὅθεν οἱ ἄγροικοι, τοῦ Πλα-
 τωνικοῦ ἔρωτος ὄντες ἀμήτοι, τὴν λέ-
 ξιν ἡτυμολογοῦν ἀκομψότερον.

ἐξεφάνθη] Ὁ παθητικὸς ἀόριστος
 τοῦ ῥήματος φαίνω (= φαίνω) κατὰ
 μὲν τὸν κανόνα ἔχει· ἐφαίνθη, Ὅμη-
 ρικῶς δὲ ἐξομοιοῦται τὸ ε πρὸς τὸ α.

201. Περὶ τῆς τοῦ Ἰμέρου (ἰδὲ 64)
 γεννήσεως σιωπᾷ διπρόσωπος γὰρ ἐστὶ
 τοῦ Ἐρωτος, διὸ Ἀντίπατρος ὁ Σι-
 δόνιος ('Ανθολογ. Πλανούδ. 167, 3)
 τὸν διάσημον τοῦ Πραξιτέλους Ἐρωτα
 μνημονεύει ὡς « τὸν ἐνὶ Θεσιπιάδαις γλυ-
 κύν Ἰμερον ».

202. τὰ πρῶτα] ἥτοι ἅμα τῇ γεννήσει.
 θεῶν ἐς φύλλον] ἐννοεῖ κατὰ τὴν στε-
 νωτέραν σημασίαν τοὺς Ὀλυμπίους
 θεούς.

203. ταύτην] Διασαφεῖται τοῖς ἐ-
 πομένοις (205-6).

204. μοῖραν] Πρόσθεσις ἐστὶ τῆς πρῶ-
 τῆς αἰτιατικῆς. Οὐκ αἰνιττεται τὴν ἐν 882
 κέ. μνημονευθεῖσαν τῶν τιμῶν δια-
 νέμησιν, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν λέξεων ἐξ
 ἀρχῆς· ἄλλοι δὲ ταύτην « Διὸς πάρα
 μοῖραν » ἔχουσιν (347).

205. παρθένους τ' ὁάρους] Κοι-
 νῶς χάδια ἢ χαϊδεύματα, πρβλ. Ἰλ.
 X 129: παρθένος ἡθεός τ' ὁαρίζετον
 ἀλλήλοισιν, Z 516: ἡ ὁαρίζε γυναικί.

ἐξαπάτας] Ἐπειδὴ Ἀφροδίτη « ἀπα-
 τᾷ » (Ὑμν. Ὅμηρ. εἰς Ἀφροδίτ. 7).

τέρψιν τε γλυκερὴν φιλότῃτά τε μειλιχίην τε.

Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ἐπὶ κλησιν καλέεσκε
παῖδας νεικείων μέγας Οὐρανός, οὓς τέκεν αὐτός·
φάσκε δὲ τιταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέξαι
ἔργον, τοιο δ' ἔπειτα τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι.

210

Νῦξ δ' ἔτεκε στυγερὸν τε Μόρον καὶ Κῆρα μέλαιναν

Ζεὺς λοιπόν, τὸ λεγόμενον, τοὺς τῶν
ἐρώντων ὄρκους οὐκ ἀκούει.

206. *τέρψιν*] Ἑρμηνευτέον διὰ τοῦ τῆς
Ὁδυσσεύς στίχου (Ψ 300): φιλότῃτος
ἐταρπῆτην ἔρατεινῃς, ὡς καὶ

μειλιχίην ἐκ τῆς τοῦ 10 (9) Ὀμη-
ρικοῦ ὕμνου ἀρχῆς: «Κυπρογενῇ Κυθέρ-
ειαν αἰέσομαι, ἥτε βροτοῖσι μελιχα
δῶρα δίδωσι».

207. Ἀναλαμβάνεται ἡ ἐν στ. 182
διακοπεῖσα ἀφήγησις.

Τοὺς μὲν σημαίνει τοὺς Οὐρανίδας,
πατὴρ δὲ τὸν Οὐρανόν· ἵνα δὲ ἀκριβέ-
στερον εἴπωμεν, ἐκ τῶν στ. 133-37 ἀ-
πηριθμημένων παίδων τὸ τῶν Τιτάνων
ὄνομα ἀποδίδεται τοῖς πρὸς Δία πολε-
μήσασιν, διὸ τούτου ἀμοιροῦσιν Ὀκεα-
νός καὶ αἱ Οὐρανοῦ θυγατέρες, ἔτι δὲ οἱ
Ἑκατόγχειρες καὶ Κύκλωπες.

ἐπὶ κλησιν καλέεσκε] Κατὰ τὴν Ὀ-
μηρικὴν φράσιν «ἐπὶ κλησιν καλέουσιν» ἐ-
σχημάτιζται· οὐδενός ἦν ττον δὲ καθ' ὅλην
τὴν σημασίαν τῆς λέξεως ἐπωνόμασεν
ἐκείνους Τιτᾶνας, ἐπειδὴ τὸ ὀλοτελὲς
ὄνομα θεοὶ *Τιτῆνες* (630=648=668.
729).

208. *νεικείων*] Ὑδριστικῶς καθ' Ὀ-
μηρον.

οὓς τέκεν αὐτός] Ὑπομέμφεται τοὺς
τοῦ Οὐρανοῦ παῖδας, οἵπερ ἤχισαν τὸν
ἴδιον αὐτῶν πατέρα.

209. Ταύτης τῆς ἐτυμολογίας ἕνεκα ὁ
ποιητὴς ἐπιρρίπτει τὴν αἰτίαν εἰς τοὺς
Τιτᾶνας ἅπαντας. Οὐκ εὐστοχωτέρα φαί-
νεται ἡ παραγωγή ὑπὸ τὴν γραμματικὴν
ἐποψίν· εἰ γάρ καὶ ἡ τῆς πρώτης συλ-
λαβῆς διέκτασις δικαιολογεῖται τῷ Ὀμη-

ρικῷ πῆφάσκει (Ἰλ. Κ 478, 502. Σ
500), ἡ τῆς σημασίας μετὰ τοῦ πράγ-
ματος συμπλοκὴ ἐπιτετήδευται. Τὸ *τι-
ταίνω*, ἀναδεδιπλασμένος τύπος τοῦ
τείνω ὄν, συνωνυμεῖ τυχόν (πρβλ. Ἰλ.
Ψ 403) τῷ μέσῳ *τιταίνομαι*, ἀνθ' οὗ
οἱ πεζογράφοι χρῶνται τῷ *ἐντείνομαι*.
Μικρὰ ἡ αἰτιολογία τῆς ἐπινόας ταύ-
της, ὑποδεικνυομένη ἐν τῷ ἐπιθέτῳ μέγα
(ἔργον).

210. Τῇ ἐτυμολογίᾳ ἐπισυνάπτει πα-
ρονομασίαν, τὴν μέλλουσαν τιμωρίαν
(εἰσιν) παριστάνων. Ἐν στ. 463 καὶ τὴν
ἀπειλὴν ταύτην λεπτομερέστερον πραγ-
ματεύεται. Οὐρανός οὐκ ἀποθνήσκει (ἰδὲ
στ. 470), ἀλλ' ἐκτμηθεὶς οὕτε γεννᾶν
δύναται οὔτε βασιλεύειν.

211—232 περιέχουσι τὸ τῆς Νυ-
κτὸς γένος. Ὁ ποιητὴς τὸ τοὺς θεολό-
γους καὶ φιλοσόφους ἅπαντας ἀπασχο-
λοῦν ζήτημα πῶς τὸ κακὸν εἰσῆλθεν εἰς
τὸν κόσμον λύειν προθυμεῖται διττῶς,
ἐνταῦθα μὲν γενεαλογικῶς καὶ ἠθικῶς,
διὰ δὲ τῆς περὶ Πανδώραν μυθοποιίας
σχωπτικῶς. Πρὸς μὲν τὸ γενεαλογικόν,
ἡ Νῦξ τῷ ἐν φωτοδρόμῳ γῇ διαιτωμένῳ
Ἑλληνι δυσσιώνιστος καὶ ἀνησυχίας
πρόξενος οὔσα, φαίνεται πάντων κακῶν
προστάτις· ὅθεν εἰσέτι ὁ Κρῆς ὡς φο-
βερώτατον λοιδορήμα ἐκφωνεῖ: «Τῆς
νυκτὸς ἀγριόπουλο» (ἴδε τῆς τραγωδίας
«Ζήνων» πρ. Α', στ. 137). Πρὸς δὲ τὸ
ἠθικόν, τὴν τῶν κακῶν γένεσιν παράγει
ἀπὸ τοῦ πρώτου κακούργηματος, ὥστε
ἐπικρατεῖ ἡ αὕτη ἰδέα ἐνταῦθα καὶ ἐν
στ. 183—187.

Τὸ φθαρτὸν τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τρία

καὶ Θάνατον, τέκε δ' Ὑπνόν, ἔτικτε δὲ Φύλον Ὀνειρώων·
(οὐτινι κοιμηθεῖσα θεὰ τέκε Νύξ ἐρεβεννή).

δεύτερον αὖ Μῶμον καὶ Ὀϊζὺν ἀλγινέσσαν,

Ἐσπερίδας θ', αἷς μῆλα πέρην κλυτοῦ Ὀκεανοῦ 215

πρόσωπα παρίσταται, Μόρον συγγενὸν ἢ τὴν πεπωμένην τοῦ θανάτου ἀνάγκην (ἐπειδὴ ὁ μὲν μόρος οὐ διαφέρει τῆς μόρας, ὁ δὲ θάνατος κατὰ Πίνδαρον (Νεμ. 1, 65: ὁ ἐχθρότατος μόρος), Κῆρα μάλιστα, ἥτοι τὴν «μαύρην» τύχην, Θάνατον ἢ τὸν ἀφαρπάζοντα τὴν ψυχὴν δαίμονα. Ὡσαύτως διακρίνει ὁ Μακρόβιος «θάνατόν τε μόρον τε» (Ὀδ. λ 409) καὶ «θάνατον καὶ κῆρα» (Ἰλ. Σ 387). Ἀπ' αὐτῆς δὲ τῆς πολυωνυμίας ταύτης λείπεται ἴσως ἐν τῇ φράσει «Κῆρα καὶ Μόρα» πρὸς τοῦτοις καὶ τὸ τοῦ Θανάτου πρόσωπον ἐν ἔσμασιν οὐκ ὀλίγοις παρέρχεται. Ἡ τοῦ θανάτου πρὸς τὴν νύκτα σχέσις κατάδηλος ἐκ μεταφορῶν, αἵτινες ἀπ' Ὀμήρου (τὸν δὲ σκότος ὥσπερ κάλυψε κτλ.) ἕως τοῦ νῦν (ἰδ. μαῦρος Χάρος, μαῦρος σάν τό[ν] Χάρο[ν]) παρ' ἡμῖν ἀμείψουσιν. Τῆς πλαστοῦς διανοίας τῶν Ἑλλήνων ταύτας ἀποτελεύσεις ἐναργεῖς, ὁ Θάνατος «μελάμπειλος» ὑπολαμβάνεται (Εὐριπίδ. Ἰων 1150), τὰ δὲ τῶν νεκρῶν φάσματα οἱ δεισιδαίμονες ὀρώσιν ὀλοτελῶς μέλανα (Ἠλύδωρ. 1, 3, σ. 6, ἐκδ. Κοραῆ). Ἐπειδὴ ἀκούομεν ὅτι ὁ Θάνατος ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν (Πλουτάρχ. Κλεσμ. 9) προσεκυνεῖτο καὶ εὐρίσκειν αὐτόν ὡς τραγικὸν πρόσωπον τῆς Εὐριπίδου Ἀλκίσιδος καὶ ἀπεικονισμένον ἐν πολλοῖς ἀναγλύφοις καὶ ἀγγείοις, αἱ προσωποποιίαι καταφάνονται κοινόν τοῦ ἔθνους κτῆμα.

212. Τὸν Ὑπνόν εὐκατάληπτον ὅτι ἐθεώρουεν υἱὸν τῆς Νυκτός καὶ ἀδελφόν τοῦ Θανάτου (Ἰλ. Ε 231. Π 672. 682), ὅσπερ ἐστὶν ὕπνος· χαλκῆρος (Ἰλ. Λ 241), μακρὸς (Ἀνθολ. 7, 173, 3), βαθύς (Ἀνθολ. 7, 170, 6), μακρὸς ἀτέρμων

νήγρετος (Μόσχ. Εἰδύλλ. 3, 114). Ὡς θεὸς ἀπαντᾷ ἐν Τροίᾳ (Παυσαν. 2, 31, 3) καὶ διαλαμπρύνεται ἐξαιρέτοις ἔργοις τῆς ποιήσεως καὶ τέχνης, τῷ γλυκεῖ τοῦ «Φιλοκτήτου» χορικῶ καὶ προτομῇ χαλκῇ εἰς τὴν Τυρρηνίαν ποτὲ ἀπενεχθείση. Ζῇ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καθ' ἡμᾶς ἐν τοῖς βαυκαλήμασιν ἢ «αναγρίσμασιν», π. χ.: ἔλα Ὑπνε, κ' ἔπαρέ το (Passow 279. Ἀραβαντ. Συλλ. 175), νά μοῦ τὸ πάρη, Ὑπνε (Passow 284), Ὑπνε, ποῦ παίρνεις τὰ μικρά (Ἀραβαντ. 169, πρὸς 146. 175).—Ἐπίσης τὰ νυκτερινὰ ἐνύπνια, ἐννοεῖται, ἐκ τῆς νυκτός γίνονται.

213. Οὐτινι κοιμηθεῖσα] Συνώνυμον τῇ λέξει «εὐνήθεῖσα» στ. 133 καὶ εὐρίσχομένη.

214. Δεύτερον αὖ] Χρονολογικῆς ἐννοίας στερεῖται.

215. Ὁ Μῶμος τοῦτον τὸν τόπον κατέχει ὡς ἀποκύημα μελαίνης καρδίας καὶ προσωπικῶς ἐν τῷ σκότει κατοικῶν (Καλλιμάχ. Ὑμν. Ἀπόλλ. 113: ὁ δὲ μῶμος, ἐν' ὁ φθόρος, ἐνθα νέοιτο). Εἰ Στασίνοιο ἦδη ἐν τοῖς «Κυπρίοις» τὸν ἰδιότροπον τοῦτον θεὸν εἰσήγαγε (Σχολ. Ἰλιάδ. Α 5), διαμφορθεῖται ὕστερον ὁμοῦ, πρὸς τοῖς φιλοσόφοις (οἷον Πλάτωνα Πολιτ. 6, 487 a) καὶ σοφισταῖς, καὶ οἱ Αἰσώπειοι μῦθοι (Ἀριστοτ. π. ζώων μορίων 3, 2 σ. 663 a 35) παρεισάγουσι τὸν Μῶμον.

Ὀϊζύν] Ἔχει τὴν λήγουσαν μακράν· ἢ νύξ γεννᾷ τὴν ταλαιπωρίαν, εἴτε κατὰ μεταφοράν ὡς ὁμογενῇ ταῖς ἄνω εἰρημέναις (Ἰλ. Ρ 591: τὸν δ' ἄλγος νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα καὶ τραγῇ, πρὸς Wecklein εἰς Αἰσχ. Προμ. 144), εἴτε ψυχολογικῶς, ἐπειδὴ, ὡς Ὀβίδιος εὐ-

χρύσεια καλὰ μέλουσι φέροντά τε δένδρεα καρπόν,
καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοπίνας,
[Κλωθὴ τε Λάχεσιν τε καὶ Ἄτροπον, αἵτε βροτοῖσι
γενομένοισι διδοῦσιν ἔχειν ἀγαθὸν τε κακὸν τε],
αἵτ', ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι, 220

φωτὸς λέγει, τῶν φροντίδων ἐστὶν ἀρίστη τροφὸς (curatum maxima nutritrix).

216. Τοῦ αὐτοῦ γένους εἰσὶ καὶ αἱ Ἑσπερίδες, αἵτε μὴ ἀπολαύουσαι τοῦ φωτός τοῦ ἡλίου κατοικοῦσι γὰρ νησίον ἐν τῇ Ὠκεανῇ κείμενον πέραν τῆς τοῦ ἡλίου δύσεως («ἐσχατιῇ πρὸς νοκτός» 275). Τὸ πέρην μεταχειρίζονται καὶ ἐπὶ διαπεράσεως μέρους τινός τῆς θαλάσσης (Θ. 274, 294, Π. Β 626 καὶ Ω 752: πέρην ἁλός). Τὸ ὄνομα τῶν Ἑσπερίδων ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐν τῇ δύνει κατοικίαν αὐτῶν καί, εἴγε διασαφήσεως χρῆζει, συμπληρωτέον τῷ οὐσιαστικῷ Νύμφαι (Ἀριστοφ. Νεφ. 271. Ἀπολλ. Ροδ. Ἀργον. 4, 1396).

κλυτοῦ] «Ἐξακούστου».

Τὰ χρυσὰ μῆλα χαρακτηριστικὸν τῶν λαϊκῶν μύθων καὶ «παραμυθίων». Ὁθεν ὁ λαὸς εὐχεται τῇ μελλονύμφῃ «χρυσὸ μῆλο νὰ παίξῃ» (Passow 459, 6). Ἀξιωτέρον δὲ ἐστὶ μνείας, τῶν Ἑσπερίδων κατοικουσῶν πρὸς τῇ Ἄδῃ, μυρολόγιον δημοσιευθὲν ἐν τῶν τοῦ συλλόγου πρακτικῶν τ. Η', σ. 598, καθ' ὅπερ τὰ παιδάκια ἐν Ἄδῃ «παίζουν μετὰ χρυσόμῆλα νὰ λησμονοῦν τὰς μάνας». Περὶ τὸν τῶν Ἑσπερίδων μῦθον (ὅπως Ἡρακλῆς ἐντολῇ μὲν Εὐρύστῳ, βοηθείᾳ δὲ Ἀτλαντος ἐκόμισε τὰ ὑπὸ δράκοντος (πρὸβλ. στ. 335) φυλασσόμενα μῆλα) οὐδεμία διατριβὴ γίνεται, ἐπειδὴ οἱ Ἡρακλέους ἄθλοι ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἦσαν τῶν πατρῴων καὶ πασιγνώστων μύθων.

Φέροντά τε δένδρεα καρπόν] (Ταύτης τῆς λέξεως ὁ πληθυντικὸς λείπει παρ' Ἡσιόδου οὐχ ἔττον ἢ παρ' Ὀμήρῳ) ὑποδηλοῖ τὸν κῆπον, ὅντινα Ζεὺς (κατὰ

Σοφοκλέα Ἀπόσπ. 297 ἐκδ. Nauck παρὰ Στράβ. 7, 295) ἢ Ἥρα (ὡς Φερεκύδης ἐν Ἑρατοσθένους Καταστερισμοῖς 3) ἢ Ὠκεανός (Ἀριστοφ. Νεφέλ. 271) ἢ ἐν γένει οἱ θεοὶ (Εὐριπίδ. Ἰππόλ. 750-1) εἶχον ἐν τοῖς τῆς γῆς τέρμασιν.

217. Ὁ καθ' ἡμᾶς λαὸς λέγεται ὅτι διακρίνει εὐμενεῖς καὶ κακοήθεις Μοίρας, καίτοι ταύτης τῆς προλήψεως μαρτυρίαν ἀναξιοπλάτω χρῶμεθα. Τοσοῦτο ὁμῶς βέβαιον ὅτι Ἡσιόδος ὑπολαμβάνει τὸ μὲν Μοίρας οὐρανίας, Διὸς θυγατέρας, τὰ δὲ ἀρχαιοτέρας Μοίρας «νηλεοπί-νους» τοῦτο γὰρ τὸ ἐπιθετικὸν ἀνήκει εἰς ἀμφοτέρους τὰ ὀνόματα, ὥστε ἡ διάνοια ἢ αὐτὴ ὥσπερ τῶν Μοιρῶν συζευγνυμένων μετὰ τῶν Ἑρινύων (Αἰσχύλ. Προμηθ. 516. πρὸβλ. καὶ Πausan. 2, 11, 4 περὶ τῆς ἐν Σικυονὶ ὁμοίας λατρείας τῶν Μοιρῶν καὶ Εὐμενίδων). Ὡσαύτως αἱ «νηλεοπίνοι» Κῆρες διαφέρουσι τῆς ἐν στ. 211 καταλεγόμενης Κηρός καὶ ὁμοιάζουσι ταῖς Ἑρινύσι, μεθ' ὧν ὁ αὐτὸς Αἰσχύλος (Ἐπὶ ἐπὶ Θύβ. 955, 1040) καὶ Εὐριπίδης (Ἡλέκτρ. 1252) αὐτάς συμμιγνύουσιν.

*Νηλεοπίνοι δηλονότι ὀνομάζονται, αἵτε ἀνηλεῶς ποινὴν ἐπιβάλλουσαι.

218 καὶ 219. Παρενεβλήθησαν ἐξ 904, 905 ὑπ' ἀνθρώπου, ὅστις παρίδῃ τὴν ἄρτι δηλωθεῖσαν διαφορὰν.

220. Εἴπερ ἔχουσιν ἐξουσίαν καὶ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων (π.χ. ἐπὶ Κρόνου Θεογ. 464. Αἰσχύλ. Προμ. 507), ἐπ' ἀνάγκης γεννηθῆναι πρότερον αὐταῖν.

ἐφέπουσι] Προσέχουσιν εἰς τὰ παραπατήματα καὶ τιμωροῦσιν αὐτά.

οὐδέποτε λήγουσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
 πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώωσι κακὴν ὄπιν, ὅστις ἀμάρτη.
 Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν, πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι,
 Νύξ ὀλοή· μετὰ τὴν δ' Ἀπάτην τέκε καὶ Φιλότητα,
 Γῆρας τ' οὐλόμενον, καὶ Ἔριν τέκε καρτερόθυμον. 225
 Αὐτὰρ Ἔρις στυγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα
 Λήθην τε Λιμόν τε καὶ Ἀλγεα δακρυόεντα

221. Ποτε (υ-) πρὸ τῆς λέξεως λήγουσι, καθότι ἄρχεται ἀπὸ συμφώνου ὕγρου, ἐκτείνεται ὡς ὅτε Ὀδ. θ 87.

θεαί] Παρέλκει κατὰ τὸν ἐπικὸν τρόπον.

222. ὄπιν] Κυρίως τὸ ὅπισθεν ἢ κατόπι, τῆς τιμωρίας ἀκολουθοῦσης τὴν ἀμαρτίαν (πρβλ. Ἔ. 470. 741).

223. Ἡ Νέμεσις ἐπαμφοτέρων φύσιν ἔχει, τὸ μὲν ἀγαθὴν ὡς Ἔ. 203 (= Ἰλ. Ν 121), ὅπου συντάσσεται μετὰ τῆς Αἰδοῦς, τὸ δὲ κακὴν, ὅπερ ἐνταῦθα συμπεραίνεται ἐκ τῆς συναφείας. Ὁμοίως ὑπὸ Πινδάρου αὐτῇ ἐπιτίθενται τὰ ὀνόματα « διχόδουλος » (Ὀλ. 8, 86) καὶ « ὑπέρδικος » (Πυθ. 10, 44). Τὴν δύναμιν τῆς κακῆς Νεμέσεως ἐξακριβοῦν οὐκ ἔξεστιν, εἰ μὴ τοσοῦτο ὅτι Ὀμηρος τῷ προσηγορικῷ ὀνόματι « νέμεσις » χρῆται συνωνύμως τῷ μῶμος. Ἡ Νέμεσις αὕτη, ἡ τῆς Νυκτὸς θυγάτηρ, εἶχεν ἱερὸν ἐν τῷ πλησίον Σμύρνης ὄρει Πάγιω (Παυσαν. 7, 5, 3). Ἡ δευτέρα αἰτιατικὴ πῆμα συμφωνεῖ τῇ πρώτῃ· τῇ δὲ ἐπικῇ φράσει θνητοῖσι βροτοῖσι (Ὀδ. η 210. Θεογ. 591. 1221) οὐκ ἐπαρκῶς δηλοῦται, εἰ ταῦτό βούλεται, ὅπερ Παυσανίας περὶ τῆς Νεμέσεως λέγει (1, 33, 2): « Θεῶν μάλιστα ἀνθρώποις ἐβρισταίς ἐστιν ἀπαραίτητος ».

224. Νύξ ὀλοή] Πλέον ἢ συμπλήρωμα παρέλκον τοῦ ἐξαμέτρου· τοσοῦτων κακῶν ἀπαριθμηθέντων, ὁ ποιητὴς παθητικῶς ἐκφωνεῖ: Ἀληθῶς ἡ νύξ ὀλεθρία!

Ἀπάτη] Ἀδιαχώριστος τῆς Φιλότητος (τῶν Ἀφροδισίων, πρβλ. 206) ἀκόλουθός ἐστιν· ἐπιθι στ. 205.

225. Γῆρας οὐλόμενον] Ἡτοι ὀλεθριον παρὰ τὸ οὐλομαι (ἐσχηματισμένον ὡς « βούλομαι ») = ὄλλυμι. Τὸ γῆρας φοβοῦνται οἱ εὐφρόσυνοι Ἕλληνες, ἐνίοι δὲ, ὡν ἡγεῖται Μίμνερος ὁ λυρικός, οὐκ ἀποκάνουσι διαζωγραφοῦντες τὰ δειμάτα αὐτοῦ.

Ἔριν] Περί ἧς διὰ πλείονων λόγων ποιεῖται ἐν Ἔ. 185.

226. Ἡ ἐπομένη ἀλληγορικὴ γενεαλογία καὶ αὕτη στερεῖται ψυχρᾶς σχολαστικότητος· ὁ λαὸς γὰρ τοιαῦτα φιλῶν οὐκ ἐπαύσατο, π. χ. λέγει: « Τὰ γέλια μὲ τὰ κλαύματα καὶ ἡ χαρὰ καὶ ἡ πίκρα (εἰς μίαν ὥραν ἐσπάρθησαν ἢ) μαζί ἐγεννηθῆκαν » καὶ: « Πρέπει σου νά σ' ὀνομάσω ἀδερφῇ τῆς ἀπονιάς » (Ἀραβαντινοῦ Συλλ. διστιχ. 973, σ. 361). Πόνος] Ἀνῆκει ὡς « σκοτούρα » εἰς τὸ τῆς σκοτεινῆς νυκτὸς γένος.

227. Ἡ Λήθη τοῖς φιλομνημοσιν Ἕλλησι κακὸν τι μέγα φαίνεται, ἥστινος γνώμης καὶ Πλάτων τε καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ φιλόσοφοι κοινωνοῦσιν. Τῶν Ὀρφικῶν ὁ μὲν (Ἰγν. 77, 10) εὐχεταί: « Λήθην δ' ἀπὸ τῶνδ' ἀπόπειπε », ὁ δὲ (Ἰγν. 85, 5) αὐτὴν παρίστανει ἀδελφὴν Ἰγνου καὶ Θανάτου. Πίνδαρος δὲ (Ὀλ. 7, 45) ἀποστρέφεται τὸ « λάθας νέφος ». Τούτων οὐ διαφωνεῖ τὸ Ξενοφώντος (Ἀπομν. 3, 12, 6): « Λήθη καὶ ἀθυμία πολλή... εἰς τὴν διάνοιαν ἐμπίπτουσιν ». Οἱ δὲ

Ὑσμίνας τε Φόβους τε Μάχας τ' Ἀνδροκτασίας τε,
 Νείκεά τε ψευδέας τε Λόγους Ἀμφιλογίας τε
 Δυσνομίην τ' Ἀήτην τε, συνήθεας ἀλλήλοισι, 230
 Ὅρκον θ', ὃς δὴ πλείστον ἐπιχθονίους ἀνθρώπους

πλείστοι λήθην καὶ θάνατον συνδυάζουσιν, ὃν ὁ πρωτοστάτης κατὰ τοὺς χρόνους ἦν Θεόγνης (705: Περσεφόνην...., ἦτε βροτοῖς παρέχει λήθην, βλάπτουσα νόσιοι. Ἐπίγραμμα ἐπιτυμβίδιον *Corpus Inscriptionum* 2892 = *Kaibel Epigrammata* 223, 3: ὕπνος ὁ λήθης καὶ *Corpus Inscr.* 3398 = *Kaibel* 312, 3 ἐπὶ τῆς νυκτός [νὺν θανάτου]: λήθης δῶρα φέρουσα, Νόνν. Διονυσ. 4, 153: πολυκλαύτω παρὰ Λήθην). Ὅθεν ἡ Λήθη μετὰ τῆς Σιωπῆς ἐν Ἄδου οἰκεῖ (Πλούταρχ., περὶ τοῦ Δελφικοῦ Εἰ 21) ἐν ταῖς «Λήθης δόμοις» (Σιμωνίδ. ἐπίγρ. 184 = Ἀνθολογ. 7, 25, 6, Ἀνών. παρὰ Πλουτάρχ. παρηγ. πρὸς Ἀπολλ. 15): ἐπὶ τοῦ «Λήθης πεδίου» (Ἀριστοφάν. Βάτραχ. 186. Πλάτ. Πολιτ. 10, 621 a Διονυσ. Ἀλικαρν. Ἀρχαιολογ. Ῥώμ. 8, 52, πρβλ. Πλούταρχ. π. τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βραδέως τιμωρουμένων 22 καὶ Ἀγαθάν. Ἀνθολ. 7, 220, 5). Οἱ δὲ μεταγενέστεροι, συγχέοντες μετ' αὐτῆς τὴν Λήθης πηγὴν, ἤπερ τοῖς ἐπισκεπτομένοις τὸ Τροφωνίου χρηστήριον (Πausan. 9, 39, 8) ἀφήρει τὴν μνήμην, αὐτοσχέδιασαν Λήθης ποτόν (Λουκιαν. π. πένθους 5), πῶμα (*Kaibel* 261, 20), πόμα (*Kaibel* 244, 10), ὕδωρ (Πausan. 9, 39, 8. Ὀνήστης Ἀνθολογ. 11, 45, 4 πικρόν. Ἀνθολ. 7, 346, 4. *Kaibel* 204, 11 ἔσχατον. Λουκιαν. διαλ. νεκρ. 13, 6. 23, 2. Τιμ. 54), ὕδατα (Νόνν. Διον. 19, 173. 12, 219, πρβλ. 36, 201), λιθάδα (*Corpus* 4708 = *Kaibel* 414, 10), πέλαγος (Ἀνθολ. 7, 716, 2 πικρόν), λιμένα (Νόνν. Διον. 7, 498), κρατήρα (Εὐστάθ. Μακρεμβολ. 9, 3, 1. 11, 20, 2). Λοιπὸν τὴν νῦν πολυπάτηνον ἰδέαν, ἣν καὶ ὁ λαὸς γινώσκει (Ὁ-

ποῦ περνοῦν τὸν ποταμὸ καὶ πίνουσι τὸ νερό του καὶ λησμονοῦν τὰ σπέντια τους καὶ τῶρ φανὰ παιδιὰ τους), μὴ ἐπιβάλλης τῷ παλαιῷ αἰοδῷ, καθόλου ἀπείρη ὄντι ταύτης.

* τε Λιμόν] Ἀναγνωστῶν ὡς τριμάκρον, ἥτις μετρικὴ ἄδεια συγχωρεῖται πρὸ τῶν ὑγρῶν συμφώνων λ, μ, ν, ρ.

Πότερον Ἡσίοδος ἠθέλησε Λιμόν ἢ Λοιμόν, ἐνδοιάζομεν, ἐπειδὴ οἱ μὲν ἀντιγραφεῖς τοῦτο, οἱ δὲ ἐκεῖνο ἡμῖν ἐγκατέλιπον. Ἀμφότερα δὲ ταῦτα τὰ κακὰ ἐν Ἑλλάδι προσωποποιοῦνται. Λιμός μὲν οὖν μνημονεύεται ὑπὸ Σιμωνίδου (Ἀνθολογ. 7, 101) καὶ ἀπεικονίσθη ὑπὸ ζωγράφου (Ἀθην. Δειπνοσοφιστ. 10, 452 b). Πολύαιν. Στρατηγημ. 2, 15), Λοιμός δὲ ἡ «πανοῦκλα» ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἀνατολῇ φαντάζεται, ἢ πρότερον τοῦλάχιστον ἐφαντάζετο, γυνὴ μελανοφοροῦσα, ἥτις νυκτός ἐπιπνεῖ τὰς οἰκίας.

228. = Ὀδυσσ. λ 612. Μάχη διαφέρει ὕσμίνης, καθόσον αὕτη μὲν σημαίνει τὸν δι' ὅπλων ἀγῶνα, ἡ δὲ μάχη καὶ τὴν λογομαχίαν· ὁμοίως φρόνος καὶ ἀνδροκτασίη οὐ κατὰ πάντα συμφωνοῦσιν, ἀλλὰ τὸ ἕτερον περιορίζεται εἰς τὸν ἐν μάχῃ φόνον.

229. Νείκεα] Ἰδε' Ε. 29.

Ἀμφιλογίας (— — — — — χάριν τῆς λ.) ἐρμηνεύεται Ε. 28. 29.

230. Ἡ Δυσνομίη, ἥτοι ἀναρχία, προέρχεται ἐκ τῶν κακῶν ἐρίδων, ὡς ἐξακριβοῦται. Ε. 238 κέ. ἀντίθετος δὲ ἡ εὐνομία. Ἐπειδὴ ἡ ἄτη, ἥτοι ὁ ὀλεθρος, καταμαστίζει τὴν δόσονον πολιτείαν, ὀνομάζονται συνήθειες, ἥγουν σύνοικοι· ἦθεα γάρ, ὡς δηλώσομεν εἰς Ε. 137, τὰ οἰκητήρια.

231. Ὁ Ὅρκος ὡς ἀληθῶς πολ-

πημαίνει, ὅτε κέν τις ἐκὼν ἐπίορκον ὁμόσση.

Νηρέα δ' ἄψευδέα καὶ ἀληθέα γείνατο Πόντος,
πρεσβύτατον παίδων, αὐτὰρ καλέουσι Γέροντα,

λοὺς Ἑλληνας ἀπώλεσεν, οὐδενὸς ἀδικήματος συχνότερον ἀδικουμένου ἢ τῆς ἐπιορκίας· καὶ τοῦτο διὰ πλειόνων ἐκφράζεται Ἑ. 249. Ὅθεν κακὸς τις δαίμων τοὺς μισροὺς διαφθείρειν ἐδόκει, ὃν κατ' εὐφημίαν ὠνόμαζον Ὀρκον (Χρησμός παρ' Ἡροδότῃ Γ', 86, 3. Πινδάρ. Νεμ. 41, 24. Σοφοκλ. Οἶδ. Κολ. 1767: ὁ πάντ' ἄλιον Διὸς Ὀρκος. Βάβριος Μῦθ. 50, 18. Χρυσῶς ἔπη Πυθαγόρα 2 μετὰ σχολίου Ἱεροκλέους).

ὅς δ' ἡ] Εἰσαγείνεται ἐνταῦθα τε καὶ 271, δικαιολογίαν τοῦ ποιητοῦ ἐπιδεικνύοντος διὰ τί τὸν Ὀρκον εἰς τοῦτον τὸν κακέμπατον τύπον κατεχώρισεν.

232. πημαίνει] Εἰς πῆμα καὶ ταιπωρίαν ἐμβάλλει. Τὰ ἄλλα ἐσχημάτισε κατὰ Ἰλ. Γ 279 = Τ 260: «ὅτις κ' ἐπιορκὸν ὁμόσση».

ἐκὼν] Ἑ. 282 ἐκούσιος ἢ ἐκ προαιρέσεως.

233-336. Περὶ τοῦ Πόντου γένους.

233. Ἀρχὴν ποιεῖται ἀπὸ Νηρέως καὶ μετὰ προθυμίας περὶ αὐτὸν διατρίβει ὅπως ἀντιθῇ τοῖς σκυθρωποῖς τῆς Νυκτὸς γεννήμασιν εἰκόνα φαιδροτέραν.

Νηρεὺς μὲν οὖν ὠνόμασται παρὰ τὸ νηρόν, ὅπερ θαυμασῶς πολλὰς λέξεις, αἵτινες πολὺ κοινότερα ποτε ἦσαν, ἐπέζησε, προφερόμενον νηρόν, καθὼς ἀντὶ τοῦ ξηρόν νῦν ξερὸν λέγουσιν. Εἰς μάτην Φρόνιχος ὁ Ἀττικιστὴς παρήνεσε (σ. 42): νηρόν ὕδωρ μὴ εἶπης, ἀλλὰ πρόσφατον, ἀκραιφνές (πρβλ. Ἑτυμολ. μέγα σ. 597, 47). Ἀναστασίου βασιλεύοντος, εὐρίσχω ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ιστορίᾳ Θεοδοίου (Ἰωάν. Δαμασκ. περὶ εἰκόνων Γ', σ. 376 = σ. 1389 c): «ἡ νεροφόρος» = ὑδροφόρος ἦσαν δὲ οἱ παρὰ Σκύμνῳ τῷ περὶ γηγῆτι (στ. 652) ἔγραψαν «Νερήδων».

Ἀψευδέα καὶ ἀληθέα (ἀπολύτως λοιπὸν καὶ κατὰ λιτότητα)] ἐπονομάζει τὸν Νηρέα, ὅτι προφητεύει τὰ μέλλοντα ἢ αὐτὸς (ὡς Ὁράτιος ἐν ὥδῃ Ἑλληνιστικῇ 1, 15) ἢ διὰ τοῦ ἀποθεωθέντος Γλαύκου, τοῦ προφήτου αὐτοῦ (Εὐριπ. Ὀρ. 361-2) ἐν Ἀνθηδόνι τῆς Βοιωτίας καὶ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς Διῆλου.

234. Τὸ αὐτὰρ μῶριον ἀποδίδωσι τὸνδε τὸν νοῦν. Πρεσβύτατος μὲν ἐστίν, οὐχ ὅμως διὰ τοῦτο γέροντα καλεῖται, ἀλλὰ Ἡ ἐπωνυμία λοιπὸν ἀναλογεῖ πρὸς τοὺς γέροντες καὶ δημογέροντες τοὺς ἐν ταῖς ἀρχαίαις πολιτείαις καί, ὅσον πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς αἰῶνα, ὁμοίον τι βούλεται τοῖς καλογέροις, καλογραφαῖς, πρεσβυτέροις, γραφαῖς (= οἰκοδεσποίναις, παρὰ τοῖς Ἡπειρώταις). Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ Φόρκυς (α 72. ν 96) καὶ Πρωτεύς ἐπονομάζονται «ἄλιος γέρον»· ἐν δὲ Γυθείῳ ἐλάτρευον Γέροντά τινα ἐν τῇ θαλάσῃ κατοικοῦντα (Παυσαν. 3, 21, 9). Πρβλ. καὶ Σχολ. εἰς Ἀπολλών. Ρόδ. 2, 767. Οἱ ζωγράφοι καὶ πλάσται ὅμως, οἷς συμφωνεῖ Νόννος (Διον. 20, 395: πολιῶ Νηρῆι) τὸν Νηρέα ὑπετύπωσαν ἔχοντα τὴν τρίχα ἢ πολιὰν ἢ ἀραιὰν οἷον γέροντος (π. χ. ἐν ἀναγλύφῳ χαλκῷ Ὀλυμπιασιν ἀνευρεθέντι, Ausgrabungen von Olympia τ. Δ', πίν. 25 καὶ ἐν ζωγραφῇ ἀγγείου, Gerhard, ausersene Vasenbilder πίν. 8). Τοῦτο δὲ ἐστὶν ἀρχαιότερον καὶ ὁρθέτερον τῆς Ἡσιοδείου γνώμης, ἐπειδὴ οἱ θαλάσσιοι δαίμονες τοιοῦτοι νομίζονται διὰ τὸ χρῶμα τῆς «πολιῆς ἁλός» (Ἰλ. Α 350 κ.α.), ἥτοι τῆς «ἁσπρῆς θάλασσης», ὡς εἰρηται ἐν χελιδονίσματι (Sanders, Volksleben der Neugriechen σ. 106, ἀρ.

οὐνεκα νημερτῆς τε καὶ ἥπιος, οὐδὲ θεμιστέων 235
λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἥπια δῆνεα οἶδε—,
αὖτις δ' αὖ Θαύμαντα μέγαν καὶ ἀγήνορα Φόρκυν
(Γαίῃ μισγόμενος) καὶ Κητῶ καλλιπάρηον
Εὐρυβίην τ' ἀδάμαντα ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσαν.
Νηρηῶς δ' ἐγένοντο μέγ' ἐρατὰ τέκνα θεάων 240

4), μᾶλλον δὲ «διὰ τὸ ὥσπερ πολιῶν ἐπανθεῖν τοῖς κύμασι τὸν ἄφρον» (Σχόλ. εἰς 'Ιλ. Α' 358. Εὐνάπιος ἐν βίῳ Προαιρεσίου σ. 129 [74] ἐπὶ τῆς κόμης αὐτοῦ: διὰ πλῆθος τριχῶν ἀφριζούση θαλάσση προσεμφερής», οἷς συνάδουσι Κορνοῦτος 23 καὶ Σέρβιος εἰς Βιργιλ. Γεωργ. 4, 403).

235. νημερτῆς] "Ὡςπερ ὁ Πρωτεύς (γέρονι ἄλιος ν. 'Οδ. δ' 349. 384), ἀξιόπιστος, ἀσφαλής. "Αμα δὲ ἥπιος ἢ εὖνους τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶ, καθότι τοῖς ναύταις τὸν χειμῶνα προσφαίνει. Οἱ γὰρ θαλάσσιοι προφῆται οὗτοι οὐκ εἰσιν εἰ μὴ αἱ διὰ τῆς θαλάσσης ἐπισημασίαι τοῦ καιροῦ, ὧν τινὰς παρατίθεται "Αρατος εἰς τὰ Διοσημεῖα (177-80=909-12).

οὐδὲ θεμιστῶν λήθεται] "Ὡςπερ Πολύφημος, ὃν εἰσάγει ὁ "Ὀμηρος (ι 215): «οὔτε δίκας ἐν εἰδότα οὔτε θεμιστάς»· τοῖς γὰρ φιλοσόφοις τε καὶ τοῖς ἰδιώταις ἐπιστήμη τις ἐφαίνετο ἢ ἀρετή.

236. Παραλλάσσω τὸν προηγούμενον στίχον. Δῆνεα παρὰ τὴν ῥίζαν ΔΑ (-ημι) σημαίνει τὰς διανοίας· ἡ δὲ φράσις ἅπασα (ἥπια δῆνεα οἶδε) μετενέγκεται ἐκ τῆς 'Ιλιάδος (Δ 361). Τὸ πρῶτον ἐπιθετον ἡμᾶς ἀναμνησκεί ὅ,τι ὁ σοφὸς Σόλων περὶ τῆς θαλάσσης λέγει· «"Ἦν δέ τις αὐτὴν μὴ κινῆ, πάντων ἐστὶ δικαιοτάτη».

237. Θαύμαντα μέγαν] Τὸν πελώριον, διό καὶ τὸ ὄνομα φέρει.

ἀγήνορα] Παρὰ τὸ ἄγω καὶ ἀνῆρ=ἀγεσίλαος, βασιλικός.

Φόρκυν] "Ὀν περ ἅπαντες ἐμάθομεν παρ' "Ομήρου ('Οδ. α' 72. ν 96), κυ-

ρίως οὐκ ἄλλο ὄνομα εἶχεν ἢ οἱ ἄλλοι «γέροντες», ἐπειδὴ, καθ' "Ἡσύχιον, φορκόν σημαίνει «λευκὸν πολὺν ῥυσόν» (πρβλ. Λυκόφρ. 477 κέ.: λαιμῶ φόρκω). Νῦν εἰσέτι ἔχνος τοῦ δαίμονος παρατηρούμεν ἐν Κρήτῃ, ὅπου γυναῖκα συκοφαντικὴν ἀποκαλοῦσι Φορκού.

238. Γαίῃ μισγόμενος] Βεβαίως ἀναφέρεται καὶ εἰς Νηρέα.

Κητῶ] Τὸ ὄνομα ἔλαθεν ἀπὸ τῶν κητῶν ἢ ἀπὸ τῆς «κητωέσεως» καὶ «μεγακήτους» θαλάσσης.

καλλιπάρηος] "Ἐν ταῖς ἐποποιαῖς οἱ ἀδῆποτε γυναῖκί θεῖα ἢ ἡρωϊκῇ ἐπιτίθεται.

239. Εὐρυβίην] Κυρίως ἐπιθετον τῶν θαλασσίων θεῶν (εὐρυβία θεῖς "Ὀρφ. Ἀργον. 1259, εὐρυβίης Τρίτων Θ. 931, εὐρυβίας Ποσειδῶν Πινδάρ. "Ολ. 6, 58. Πυθ. 2, 12, ὁμοίως δέ: εὐρυσθενῆς Ποσειδῶν "Ιλ. Η 455=Θ 201="Οδ. ν 140, εὐρυμέδων Πινδάρ. "Ολ. 8, 31), καθότι ἐπικρατοῦσι τὸν εὐρύν πόντον καὶ τὰ «εὐρέα νῦτα θαλάσσης».

ἀδάμαντα] Ἀδάμαστον, λέξις σπανιστάτη, ἡ ἐκτὸς τούτου τοῦ χωρίου οὐκ εὐχρηστεῖ εἰ μὴ ὡς ἐπιθετον Πλούτωνος καὶ κύριον ὄνομα. Οἱ τῆς θαλάσσης θεοὶ μετέχουσι τῆς ἀκαταμάχου φύσεως τοῦ στοιχείου τούτου.

240. * μέγ' ἐρατὰ] Ἀνάλογον τῶ ἐπήρατα (Θ. 67).

τέκνα θεῶν καὶ 366. θεῶν ἀγλαὰ τέκνα εἰσι περιφράσεις, προελθοῦσαι ἐκ τοῦ ὅτι οἱ "Ἕλληνες τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν περιπλέιστον ἐποιοῦντο. Ὁμοιάζουσι

πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ καὶ Δωρίδος εὐκόμοιο,
 κούρης Ὠκεανοῖο, τελέεντος ποταμοῖο,
 Πρωτῷ τ' Εὐκράντη τε Σκῷ τ' Ἀμφιτρίτῃ τε

δὲ πολλά καὶ δημοτικώτατα, λ. χ.: υἱὲς Ἀχαιῶν, παῖδες Ἀθηναίων (Σιμωνίδης Ἀνθολ. 7, 257, 1), παῖδες Ἑλλήνων (= ἔθνικοί, Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσ. Συγκλητικῆς κεφ. 100, Cotelieri Monumenta Α', σ. 269 b), σεμνὰς θεῶν παῖδες (Σοφ. Ἡλ. 112) κτλ.

241. ἀτρυγέτῳ] Ἐπιθετὸν ὅσα ἐσημειώθησαν εἰς 131· οὐχ ἅπαξ ἐν τῇ Ὀδυσσεΐ εὐρηται ἡ ὁμοία φράσις: «πόντον ἐπ' ἀτρυγέτον».

ἡύκομος σημαίνει, ὡς φαίνεται, τὴν τῶν τριγῶν ἀφθονίαν, ὡς περ καλλιχομος τὸ κάλλος αὐτῶν· ἀμφοτέρω δὲ ἐπιθέτα οὐκ ἀσήμαντα ἐν τῇ Ἑλλάδι, ὅπου καὶ καλλονὴ καὶ ἀφθονία τῆς γυναικείας κόμης πάσας σχεδὸν καλλωπίζουσιν.

242. Οἱ Ὠκεανοῦ ἀπόγονοι ἐν ταῖς ἐξῆς, καὶ αὕτη γε στ. 350 μνημονεύονταί.

τελείεις] Ὁ πάντοτε τέλος ὢν, ἐπειδὴ οὐδέποτε ἐλαττοῦται, ὅπερ πάσχουσιν οἱ τῆς γῆς ποταμοί. Πλὴν διὰ στ. 345-6 δικαιούμεθα προφέρειν ἄλλην εἰκασίαν. Ἦρα γοῦν ἐπωνομάζετο τελεία ὡς «τελοῦσα» τὸν γάμον. Οὐκ ἔξαιλλον ἄρα, εἰ Ὠκεανὸς τὴν αὐτὴν ἐπωνυμίαν ἔλαβε διὰ τὸ ἐν Θεσπιάς εἶναι τῶν γαμηλίων θεῶν, ὡς περ ἄλλοι αἱ Νύμφαι. Ἀλλὰ ταῦτα οὐ στηρίζονται ἐπὶ τῆς παραδόσεως.

243. * Πασίγνωστον ὅτι αἱ Νηρείδες ὑπὸ τῶν καθ' ἑμᾶς χυδαίων Νερά(γ)ιδες ἢ Ἀνεραῖδες καλοῦνται· πλὴν τοῦτο τὸ ὄνομα, ἂν μὴ προστεθῇ «τοῦ γαλαῦ» (Passow 436, 10), περιέχει τὰ γυναικεῖα δαιμόνια ἅπαντα. Ὁ συγκρητισμὸς οὗτος ἐγένετο πρὸ πολλῶν αἰώνων, ὡς Χαρίτωνος χωρίον (2, 4, 8: μία Νυμφῶν ἢ Νηρηίδων ἐκ θαλάσ-

σης ἀνελήλυθε) καὶ γλώσσημα χειρογράφου Ἡσιόδειου (Laurentianus 31, 32) κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα γραφέντος, (: νυμφῶν, τῶν Νηρηίδων) μαρτυροῦσιν. Καὶ νῦν εἰσέτι ἔστιν ὅπου ὁ παλαιὸς μῦθος ἀκραιότερος σφίεται π. χ. ἐπὶ τοῦ νησιῶς Σύμης, ἧς οἱ κάτοικοι κατὰ τὰς ἱεράς ἐκείνων ἡμέρας οὐκ ἐμδυθίζουσι τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν θάλασσαν (Ἑλλην. Φιλολ. Σύλλ. Πρακτ. Η', σ. 470). Τὸ ὄνομα φαίνεται ὅτι πρῶτον μὲν μετέθετο εἰς τὰς Ὠκεανίδας (τῇ ὄντι ἐπὶ Λευκάδος αἱ Νεραῖδες διαιτῶνται περὶ τοὺς ποταμούς καὶ τὰς πηγὰς, Ἑλλην. Φιλολ. Σύλλ. Πρακτ. Η', σ. 457), ὕστερον δὲ καὶ τὰς ἄλλας Νύμφας ἐσήμεινεν. Ἐνιοὶ δὲ ταῖς Νηρεΐσιν εἰδικόν ὄνομα ἔπλασαν, λέγω δὲ ἀρμυροποῦλα (Passow 522, 8), ἥτοι ἦν, κατὰ τὸν Ἡσιόδον εἰπεῖν, «ἀλμυρὸς ἔτρεφε πόντος». Ἀλλὰ πολὺ πλείονα περὶ αὐτῶν εὐρήσει τις ἐν τῇ Ν. Πολύτου Μελέτῃ (Α', σ. 81 κέ.).

Ἀπαραίτητον τὸ ἀντιπαράβαλεν τὸν ἀνὰ χεῖρας κατάλογον πρὸς τὸν ἐν Σ τῆς Ἰλιάδος (στ. 39-49) ἀναγινωσκόμενον, ὃ καὶ οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἀπέδωκαν Ἡσιόδειον χαρακτῆρα, ὥστε ἀρχετύπον, κατ' αὐτούς, ἐγένετο ἐκεῖνος. Παρ' Ὁμήρῳ ἀναφέρονται λγ' ὀνόματα, τῶν ἄλλων βουκολομένων τῇ βραχυλογίᾳ «ἄλλαι θ'». Τοῦτων δὲ κοινὰ ἀμφοτέροις ποιηταῖς ἡ' (;), ὧν μέγα μέρος ἀποτελεῖ τοὺς αὐτοὺς στίχους (248=Σ 33, 250=Σ 43, πρβλ. καὶ 245 πρὸς Σ 40). Καὶ μὲν ὁ Ἡσιόδου κατάλογος προφερέστερός μοι φαίνεται, ὅτε σκοπίμως διατεθειμένος· ἀρχεται δηλαδὴ ἀπὸ Πρωτοῦς καὶ χαριέντως διακεικόμενται παραφθέγμασι, τὸ δὲ κεφάλαιον, ὅπως ὑποστηρίξῃ τὴν τῶν βραχυδῶν μνήμην,

Εὐδῶρη τε Θέτις τε Γαλήνη τε Γλαύκη τε,

Κυμοθόη Σπειώ τε θοή Θαλίη τ' ἐρόεσσα

245

καὶ Μελίτη χαρίεσσα καὶ Εὐλιμένη καὶ Ἀγαυή

Ἡσίοδος τὸν κατάλογον διένειμεν εἰς σπορικὰς πεντάδας στίχων, ὧν τῆς δευτέρας καὶ τρίτης (245 καὶ 250) δηλοῦνται αἱ ἀρχαὶ τῷ ἀσυνδέτῳ· τὸ δὲ τέρμα τὸ τῆς τρίτης καὶ τετάρτης (254 καὶ 259) μαρτυροῦνται διὰ τῶν ἐξεπίτηδες προμῆκων μελῶν. Πάντων τῶν εἰρημένων προτερημάτων στερεῖται τὸ τῆς Ἰλιάδος ἐπισσόδον· ἀλλ' ὑπολάβοι ἂν τις τὸ ἀφιλέστερον ἀρχαιώτερον. Τῶν Νηρείδων Ἀμφιτρίτη (συγγενὲς τὸ ὄνομα αὐτῆς τῷ Τρίτωνος καὶ τῷ τριτῷ, βῆμα [Ἡσύχ.] καὶ Τρίτων, βῆμα Βοιωτίας καὶ Θεσσαλίας) καὶ Θέτις λατρείας ἡξιοῦντο· τὰ δὲ ἄλλα ὀνόματα ποιητικῆς φαντασίας ἀποκυήματα φαίνονται. Καὶ Πρωτῶ μέν, ὡς εἴρηται, πρόδρομος τρόπον τινὰ εἰσέρχεται. Τῶν δὲ ἄλλων πολλὰ ἀφορᾷσιν εἰς τὴν θάλασσαν: Ἀλιμήδη — Κυμοθόη, Κυμοδόχη, Κυματολήγη, Κυμῶ — Γαλήνη — Γλαύκη, Γλαυκονόμη — Ἰπποθόη, Ἰππονόη, Μερίππη (ὅτι οἱ ποιεῖται τὰ κύματα ἀντιπαρέβαλλον πολλὰς ἵπποις ἀφηνιάζουσι) — Ποντοπόρεια, Εὐπόμπη (ἡ πέμπει τοὺς ναύτας εἰς τὴν πατρίδα), Φέρουσα (τῶν ἀνέμων φερόντων τὰς ναῦς), καὶ, ἂν μὴ σφαλλώμεθα, Εὐ-νείκη (ἡ εὐ ἐνεγκούσα, ἢ, κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν διαλέκτον, ἐνείκασα· τὸ δὲ Ε' πρόσθετον), Σαῶ (ἡ σφίζουσα τοὺς ποντοπόρους) — Νησαίη, Νησῶ — Ἀκταίη, Σπειώ, Ψαμάθη, Εὐλιμένη — Γαλάτεια («διὰ τὴν εὐδοσίαν τῶν θρεμμάτων καὶ τοῦ γάλακτος πολυπλήθειαν», Δοῦρις Ἀπόσπ. 42 b παρὰ Σχολ. Θεοκρίτ. 6, 7), Εὐάρνη (τὸ τοῦ Λόγγου μυθιστόρημα ἐπιχαρίτως περιγράφει τὸν ἐπὶ τῇ θαλάσσει ἀκτὴ βίον τῶν ποιμένων) — Πανόπη (ἀπὸ τῆς ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπόψεως), Πασιθέη, ἐπειδὴ «τῶν κυμά-

των ἡ θέα» (Ζαλοκώστας, τὸ Στόμιον τῆς Πρεβέζης β. 3. Β') ὑπὸ πάντων θαυμάζεται. Ἀπὸ τοῦ πατρὸς παράγονται (οἷον Τηλέμαχος, οὐπερ ὁ πατήρ τῆλε μάχεται, ἢ Εὐρύσάκης, τοῦ εὐρύσάκους Ἀΐαντος παῖς), Θεμιστώ, Προνόη, Πουλινόη (εὐβουλος ὁ πατήρ κατὰ Πίνδαρον Πυθ. 3, 92), Αὐτονόη, Λειαγόρη, Εὐαγόρη, Λαομέδεια, Πρωτομέδεια, Πουλυνόμη, Λυσιάνασσα, Δυναμένη, ἀπὸ δὲ τοῦ μητρὸς Δωρίς, Δωτώ, Εὐδῶρη. Πρὸς δὲ τὸ τῶν Νηρείδων κάλλος τείνουσιν Ἀγαυή, Ἐρατώ, Πρωθῶ (= Πρωθήδη ὑποκοριστικῶς), Εὐκράντη (;). Ἀδιάφορα δὲ Θαλίη καὶ Μελίτη, αἱ τὰ γ' ἂν οὐκ εἴεν πεπλασμένα ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ.

245. *θοή*] Κατὰ τοὺς χυδαίους, αἱ Νεραΐδες εἰσι ταχύποδες (Bernh. Schmidt, Volksleben der Neugriechen A', σ. 105), ἢ πρόληφες καὶ κατὰ τὸν Περικλείον αἰῶνα (Εὐριπίδ. Ἰκέτιδ. 993: ὠκύποσι νόμας) καὶ ἐν τοῖς τῶν αὐτοκρατόρων χρόνοις (Ὀρφ. Ὕμν. 51 [50], 6) ὑπῆρχεν.

ἐρόεσσα (251), *χαρίεσσα* (246. 260), *εὐειδής* (250), *φρυγὴν τ' ἐρατὴν καὶ εἰδος ἄμωμος* (259) μόνον οὐ βοῶσιν ὅτι ἡ τῶν πολλῶν δόξα, καθ' ἣν αἱ Νεραΐδες εὐμορφώτεραί εἰσι τῶν θνητῶν γυναικῶν (σὺν Ἀνεραΐδα φαίνεσαι Passow δίστ. 692, Ἀραβαντ. Συλλ. σ. 302 δίστ. 11: εἶνε ὁμορροφῆ σὺν Νεραΐδα, τῆς Ἀνεραΐδος γέννα Passow δίστ. 652, Ἀραβαντ. δίστ. 578, τῆς Ἀνεραΐδας γέννημα Ἀραβαντ. δίστ. 579, Νεραΐδοπλασματίνια, ἐπίθετον Κυθήριον λευκῆς καὶ εὐειδοῦς γυναικός, Νεραΐδές μου, κολάκευμα Κρητικόν, πρβλ. τὸν «Στάθην» πρ. Γ', στ. 504 καὶ τὸν «Γύπαριν» πρ. Δ', στ. 169) ἀνήκει εἰς

Πασιθέη τ' Ἐρατώ τε καὶ Εὐνείκη ῥοδόπηχυν
Δωτώ τε Πρωτώ τε Φέρουσά τε Δυναμένη τε
Νησαίη τε καὶ Ἀκταίη καὶ Πρωτομέδεια,

Δωρίς καὶ Πανόπη τε καὶ εὐειδὴς Γαλάτεια 250

Ἴπποθόη τ' ἐρώεσσα καὶ Ἴππονόη ῥοδόπηχυν

Κυμοδόκη θ', ἥ κύματ' ἐν ἡεροειδέϊ πόντῳ
πνοιᾶς τε ζαχρέων ἀνέμων σὺν Κυματολήγῃ
ῥεῖα πρηγύνει καὶ εὐσφύρῳ Ἀμφιτρίτῃ

Κυμώ τ' Ἠιόνη τε εὐστέφανός θ' Ἀλιμῆδῃ 255

Γλαυκονόμη τε φιλομμειδὴς καὶ Ποντοπόρεια

Λειαγόρη τε καὶ Εὐαγόρη καὶ Λαιομέδεια

Πουλυνόη τε καὶ Αὐτονόη καὶ Λυσιάνασσα

Εὐάρνη τε φυήν τ' ἔρατῃ καὶ εἶδος ἄμωμος,

τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους· μέσον τινὰ τόπον μεταξὺ τοῦ Ἡσιόδου καὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν κατέχει Χαρίτων (1, 1, 2: ἦν γὰρ τὸ κάλλος οὐκ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ θεῖον οὐδὲ Νηρείδος ἢ Νύμφης τῶν ὀρεινῶν, ἀλλ' αὐτῆς Ἀφροδίτης παρθένου, 2, 4, 8, 3, 2, 15), ὃ ἐπισυνάπτομεν Κωνσταντίνον τὸν Μανασσῆν (ἐκ τῶν κατ' Ἀρίστανδρον καὶ Καλλιθέαν 8, 11) καὶ Ἐμμανουὴλ Γεωργίλλαν τὸν Ρόδιον (στ. 115: Νερῆδες ἢ ἀγγέλises).

247 καὶ 251. ῥοδόπηχυν] Σαπφώ «ὁμοιοὶ τὸ ῥόδον τοῖς τῶν Χαρίτων πήχεσιν ἐπειδὴν ἀποδύωσι τὰς ὠλένας» (Φίλοστράτ. Ἐπιστ. 51). «Ῥοδόπηχες δὲ (εἰσι) Νύμφαι» (Ἀνακρεόντεια 53, 21).

252. ἡεροειδής] = Ὀμιγλοειδής, Ὀμηρικῶς κεῖται. Ὀμοίως τῷ πολὺς ζωγράφει τὴν θάλασσαν οἷαν ἔποφιν παρέχει νεφελῶν καλυπτοῦσάν τὸν οὐρανὸν καὶ ὅπωςδὴποτε συγχεουσῶν αὐτὸν μετὰ τῶν κυμάτων.

253. ζαίη] Συντέθειται ἀπὸ τῆς ζα (= διὰ) προθέσεως καὶ ἄημι.

254. ῥεῖα] Τὸ ῥάδιον γὰρ καὶ ἄπο-

νον τοῦ πράττειν διακρίνει τοὺς ἀθανάτους· ἴδε καὶ 441. Ἐ. 5, 7, 325, 379.

ἐὐσφύρος] Διασαφίζεται χωρὶς Μουσαίου (στ. 61-2): «Νεισομένης δὲ καὶ ῥόδα λευκοχίτωνος ὑπὸ σφυρὰ λάμπειτο κούρης». Ἐπειδὴ τότε αἱ γυναῖκες τοὺς πόδας εἶχον γυμνοὺς καθὼς νῦν εἰσέτι ἐν ἐνόιοις μέρεσι τῆς Ἑλλάδος, τὰ σφυρὰ ἢ τὰ περὶ τοὺς ἀστραγάλους φανερά ἦσαν. Ὡστε τὸ κάλλος αὐτῶν περὶ πλείστου ποιοῦνται καὶ ἄδουσιν εἰδικὸν ᾄσμα, οὗτινος ἀναφέρομεν μόνον δύο στίχους σημαντικούς· «Κέτο' ἐφάνηκε τὸ ποδαστράγαλόν της, ἔλαμψ' ὁ ἱαλός, ἔλαμψ' ὁ κόσμος ὅλος». Πρὸς τοῦτοις, πήχεις καὶ πόδες καὶ κόμη τῶν Νυμφῶν ἰδίᾳ ἐγκωμίου τυγχάνουσι, διότι, ὡς ῥητὴς παραδίδεται, αὐτῶν πόδες ἀνυπόδητοι, χεῖρες εἰς ὤμους γυμναί, κόμη μέχρι τῶν αὐχένων λευμένη» (Δόγγω Α 2 ὁ λόγος, πρβλ.: ἀκρήδεμνος Νηρεῖς, Νηϊάς· Νόνν. Διον. 39, 400. 47, 461, ὅπου καὶ περὶ τῆς ἀνυποδησίας λέγει).

255. εὐστέφανος] Καὶ ἡ λαϊκὴ δοξασία κοσμεῖ τὰς Νεραιίδας στεφάνοις.

259. Νῦν διακρίνομεν οὐχὶ φυήν καὶ

καὶ Ψαμάθῃ, χαρίεσσα δέμας, δῖη τε Μενίππῃ 260
 Νησώ τ' Εὐπόμπῃ τε Θεμιστώ τε Προνόῃ τε
 νημερτῆς, ἣ πατὴρ ἔχει νόον ἀθανάτοιο.
 Αὐταὶ μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο
 κοῦραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργα ἰδυίαι.
 Θαύμας δ' Ὀκεανοῖο βαθυρρεῖταιο θύγατρα 265
 ἡγάγετ' Ἥλέκτρην· ἣ δ' ὤκειαν τέκεν Ἴριν

εἶδος καὶ δέμας, ἀλλὰ ψὺν καὶ ὄψιν καὶ κατασκευὴν ἢ κράσιν τοῦ σώματος.

δ[ιη] Περί οὗ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ἐποιησάμεθα λόγον (σ. 53), ἀντιστοιχεῖ τῷ Ὀμηρικῷ δῖα (= δῖ·F-ια).

262. Παραπέμπει τὸν ἀκροατὴν εἰς 235. Καὶ οἱ Ζακύνθιοι τὰς Νηρείδας τὸ μέλλον γνωρίζουν πεποῖθαι (Schmidt Volksleben A', σ. 114) καὶ ἐν Κρήτῃ ἐμυθολογεῖτο Νηρεὶς τις προφητικῇ («Γύπαρις» πρ. Δ', στ. 152 κέ.).

263. ἀμύμων] Ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων συνεχύθη μετὰ τοῦ ὁμοίου ἄμωμος· τὴν δὲ γνησίαν ἐτυμολογίαν προμηθεύεται ὁ Μαιονίδης αὐτός Ἰλ. Κ 49 ἄδων: «μῆτιν ἀμύμονα . . ., ἣτις ἀλεξίκακος πᾶσιν Δαναοῖσι γένοιτο»· ἀμύμων ἄρα ὁ εὖ ἀμύνων. Ὑστερον δ' ἐγένετο συνώνυμον τῷ ἄριστος.

264. Τὸ ἀμύμονα παράδειγμα, οὗ εἶπομεν ὅτι οὐδεὶς ποιητῆς τῶν ἀρχαίων εὐλαβεῖται μὴ παλιλλογῆσαι.

ἰδυίαι] Τύπος ἀρχαῖος τοῦ θηλυκοῦ ἀντὶ τοῦ κοινοῦ «εἰδυῖα». — Τί δὲ ἐργάζονται αἱ Νηρείδες; Νήθουσιν ἐν χρυσαῖς ἡλακάταις (Ηινδάρ. Νεμ. 5, 36: χρυσάκακτων τινὰ Νηρείδων) ἢ ὑφαινοῦσιν ἀλιπόρφυρα ὑφάσματα (Φιλοστράτ. Εἰκόν. 2, 8) ἥτοι, κατὰ νεώτερόν τινα μῦθον (Hahn, griechische und albanesische Märchen A', σ. 300, ἀρ. 54), ἐσθλὰς χρυσᾶς· ὅθεν ἐν Ζαγορίῳ αἱ γυναῖκες παρασκευάζουσιν ἄτρακτον ἵνα νήθωσι τὰ «στοιχεῖα» (Wachsmuth, das alte Griechenland

σ. 53). Καὶ τοὺς λεπτοὺς μέτους, οἵτινες πολλάκις καλύπτουσι τοὺς λειμῶνας καὶ τὰ τρίφυλλα, ἦτοι τὰ «κούσκουτα» (adiantum capillum Veneris) ὀνομάζουσι πολλοὶ «νεραῖδονέματα» (ἀνεραῖδονέματα), ἐν δὲ τῇ Μεσσηνίᾳ «νεραῖδοχορτο»· ὁμοίως λιθάρια τετραπυμένα ἐπὶ Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου ὑπολαμβάνονται «ἀνεραῖδοσφόνδουλα».

265. Θαύμας] Ἰδε 237.

βαθυρρεῖτης = βαθύρρους.

266. ἄγομαι] Κυρίως κεῖται ἐπὶ τῆς εἰς τὴν οἰκίαν ἀγωγῆς τῆς νύμφης, ὅπερ ἀκριβέστερον ἐκφράζεται στ. 410: «ἡγάγετ' εἰς μέγα δῶμα».

Ἥλέκτρην] Ὀκεανίδα (349).

Ἴρις] Τὸ μὲν ἀνήκει εἰς τὸ τοῦ Πόντου γένος, ἐπειδὴ ἡ Ἴρις πασιβήλων ἦν ὅτι ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ὑγρόν, καὶ ἐδόκει προσημαίνειν ὑετόν (Θεόφραστ. π. σημείων ὑδάτων 22), τὸ δὲ Θαύμαντος θυγάτηρ ἐστίν, αὐτὴ θαυμασία οὖσα (Πλάτ. Θεαίτητ. 155 d) καὶ Ἥλέκτρης, ὡς ἡλεκτροειδὲς καὶ στιλπνῇ.

ὤκεια] Ἀτε ἐπετρωμένη (: Ἴριν χρυσόπτερον Ἰλ. Θ 398 = Δ 185). Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν συνδέεται μετὰ τῶν ταχυπτέρων Ἀρπυιῶν.

266. ἡύκομοι] Τῶ ὄντι ὀρώμεν αὐτὰς μακρότριχας ἐπ' ἀρχαιοτάτου ἀγγείου (δημοσιευθέντι ἐν τῇ τῶν Γερμανῶν Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι 1882, πίν. 9)· φαίνονται δὲ καὶ εὐειδεῖς ἐπὶ τοῦ ἐν Ξάνθῳ τῆς Λυκίας περιφύμου μνημείου — πλὴν αὐτόθι· ἔχουσι πόδας

εὐκόμους θ' Ἀρπυιάς, Ἀελλώ τ' Ὠκυπόδην τε·
αἱ ῥ' ἀνέμων πνοιῇσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἔπονται
ὠκείης πτερύγεσσι· μεταχρόνιαι γ' ἄρ' ἱαλλον.
Φόρκυ δ' αὖ Κητώ Γραιάς τέκε καλλιπάρχης 270
ἐκ γενετῆς πολιάς, τὰς δὴ Γραιάς καλέουσι

καὶ οὐράς ὀρνίθων. Τὸ δῆμορπον τοῦτο φάσμα ἐστὶ τῶν παραμυθίων· πρβλ.: «ἔχω πουλὶ ἐγὼ ὀχθρὸ ἦγλὸ σά' μιὰ λελέκα, πῶχει τὰ ἰύχια ξήμυτα κεῖναι μισὸ γυναικα» (Schmidt, Märchen σ. 179, στ. 21)· ἐν Ἡπειρώ αἱ «ἔου-θιές» φαίνονται ὡς «μανικά πουλία» (Χασιώτης ἐν Χρυσάλλιδος Γ', 9). Ἡσίοδος δὲ περὶ τούτου σιωπᾷ, ὥστε πιθανώτερον ὅτι οἱ καλλιτέχναι τὰς Ἀρπυιάς ἐν ἐντελῶς ἀνθρωπίνῳ σχήματι παρέστησαν (Παραδείγματα εὐρίσκονται ἐν τῇ τῶν Γερμανῶν Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι 1882 στηλ. 203-4).

Ἀρπυιάς] Ἰδε σ. 51. Παριστάσι τὰς «ἀρπαχούσας» καταγίδας ἢ, ὅπερ πιθανώτερον, τὸν ἀνεμοστρόβιλον, ὃ κατὰ τὴν τοῦ λαοῦ δοξασίαν, πνεῦμα δαιμονιακὸν ἔνεστιν. Ἐν τούτῳ, ὡς διηγοῦνται οἱ Ἡπειρώται (Hahn, griechische Märchen, ἀρ. 81), αἱ Νεράιδες ἀρπάζουσιν ἀνθρώπους· τίς λοιπὸν οὐ γινώσκει ὅτι ταῦτ' οὖτοι ποιῶσι ταῖς Ὀμηρικαῖς Ἀρπυιάς; Καταριθμοῦνται δὲ εἰς τοὺς ἐκ θαλάσσης δαίμονας, καθόσον κινδύνους παρέχουσι ταῖς ναυσίν.

Ἀελλώ] Συγκρίνεται ἀπὸ τοῦ ἐπιθέτου ἀελλόπους, ἥγουν θυελλόπους· συνάδει λοιπὸν τῷ Ὠκυπέτῃ ἢ ταχέως πετομένῃ.

268. ἔπονται] Ἡσίοδος ἄρ' ἀγνοεῖ τὸν μῦθον, ἀποθανεῖν αὐτὰς φθασθείσας ὑπὸ τῶν Βορεαδῶν, ὅτε οὗτοι αὐτὰς ἐδίωξαν ἀπὸ τοῦ Φινέως δειπνοῦ. Ἡ πρὸς τὸν ἄνεμον ἀντιπαβολὴ συχνότατα εὐρίσκεται ἀπὸ τοῦ ἀρχηγέτου τῆς ποιήσεως μέχρι τοῦ ἀλόγου ποῦ νὰ φεύγῃ σὺν τὸν ἀέρα» (Νεοελλην. Ἀνάλ. Α',

σ. 50)· δυστυχῶς δὲ ἐνταῦθα ἐκνευρίζεται τῇ τῶν «καὶ οἰωνοῖς» προσθήκῃ. Ἐνέπεσε λοιπὸν εἰς ἀντικλίμακα.

269. Αἱ Ἀρπυιαὶ λοιπὸν ἔχουσι πτερά, ὥσπερ αἱ Νεράιδες, ὧν περ τὸ ὄνομα, ὡς εἶδομεν (266), περιλαμβάνει καὶ ἐκείνας, παρὰ τοῖς Εὐβοεῦσι παρουσιάζουσιν (Hahn, Märchen, Β', σ. 82, ἀρ. 83).

μεταχρόνιαι] «Μετέωροι» καὶ τὸν οὐρανὸν γὰρ χρόνον καλοῦσι». Οὕτω λέγει ὁ σχολιαστὴς (= Ἑτυμολ. μέγα σ. 581, 41, πρβλ. Σουῖδαν λ. μεταχρόνιη καὶ Ἀπολλώνιον τὸν λεγόμενον Σοφιστὴν λ. μεταχρόνιον) καὶ μετὰ ταύτης τῆς σημασίας ἡ λέξις κεῖται παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις τῶν ἐπικύων (Ἀπολλών. Ἀργον. 2, 330. 589. 3, 1150. 4, 952 κέ. 1296. 1385. Μάξιμος περὶ καταρχῶν 420. Πλὴν Τρυφιδῶρος (στ. 1) καὶ Λουκιανὸς (Ἀλεξ. 26) καὶ Ἡσύχιος (λ. μεταίσιον) τὴν λέξιν συνταυτίζουσι τῇ μετὰχρονος, καὶ τοῦτ' οὖν ἐκ τῶν τῆς συνθέσεως κανόνων ἀναγκαῖον. Ὁ νοῦς λοιπὸν· «Οὐχ ὑπελείποντο τῶν ἀνέμων ἢ τῶν ὀρνίθων, καίτοι τούτοις παρεχωροῦντο πρόχειν».

ἱαλλον] = Ἰεσαν, δηλαδὴ τὰς πτέρυγας.

270. Φόρκυ] Ἰδε 237, Κητώ 238. Ὅτι Γραιας κύριον ὄνομα, δηλοῖ ἀμέσως τῷ ἐπιθέτῳ ὅπερ ἐκτός τούτου ἀποδεικνύει ὅτι οὐ τεράστια οἷας παρίστησιν αὐτὰς ὁ πεσπατημένος μῦθος, κατὰ τὸν Ἀσκραῖον ἦσαν. Οὐκ ἀπαντῶσιν εἰ μὴ ἐν τῷ περὶ Περσείως μύθῳ.

271. τὰς δὴ] = 231.

Πολὶα νομίζεται ἡ κόμη αὐτῶν ὅτε

ἀθάνατοί τε θεοί, χαμαὶ ἐρχόμενοι τ' ἄνθρωποι,
Περμρηδῶ τ' εὐπεπλον Ἐνυώ τε κροκόπεπλον,
Γοργούς θ', αἱ ναίουσι πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῦ,
(ἐσχατιῇ πρὸς Νυκτός, ἐν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι) 275
Σθενώ τ' Εὐρυάλη τε Μέδουσα τε λυγρὰ παθοῦσα.

δαιμόνων οὐδὲν τῆς γράας ἦτοι τοῦ
τῶν κυμάτων ἀφροῦ (πρὸλ. καὶ ὅσα ἐ-
σημειώθησαν εἰς 234). Ὅθεν Θεόδω-
ρος ὁ Πρόδρομος ἀντικρὺς τὴν θάλασ-
σαν λέγει «γραῦν» (τῶν κατὰ Ῥοδάν-
θην κ. Δοσ. Δ', στ. 102).

272. Περὶ τοῦ πράγματος ἀνωτέρω
(197) εἴπομεν.

χαμαὶ ἐρχόμενοι] (= Ἰλ. Ε 442)
ἀφορᾷ εἰς ἀνθρώπων κακόν, ὅτι δηλαδὴ
ἀφωρισμένοι εἰσὶν εἰς τὴν γῆν, ἐνῷ οἱ
θεοὶ καὶ περᾷ τὴν θάλασσαν καὶ δια-
πέτονται τὸν αἶρα.

273. Περμρηδῶ] Τὸ ὄνομα κατα-
γελᾷ τῶν ἐτυμολόγων.

εὐπεπλον] Ἐπιθετον θεῶν ἐπιτή-
δειον, διότι οἱ παλαιοὶ ἐκόσμουσαν τὰ ἀ-
γάλματα αὐτῶν πολυτίμοις πέπλοις, οὐ-
πὲρ παλαιότητα μαρτυρεῖται ἡ ὕμνησις ἐν
τῇ Ζ βράφωδι τῆς Ἰλιάδος· τὸ δὲ εὐ-
σεβὲς ἔθιμον διατηρεῖται ὁπωσδήποτε
ὑπὸ τῶν καθ' ἡμᾶς προσκυνητῶν.

Ἐνυώ] Οὐχ ἡ αὐτὴ ἐστίν, ὡς ἐννοεῖ-
ται, τῇ συνωνύμῃ Ἀρεῖς ἀδελφῇ· τὴν
ἐτυμολογίαν τούτου τε καὶ τοῦ ἀρσενικοῦ
Ἐννεὸς χορηγεῖ Ἡσύχιος ἐν τῷ λε-
ξικῷ (ἐνυον, ἔφορον).

κροκόπεπλον] Εὐδὴλον ὅτι κατὰ τὸν
τότε τρόπον τὸ κροκόδες χρῶμα κεχα-
ρισμένον ἦν ἐν τοῖς μάλιστα. Ἀλλ' ὅ-
μως ὑστερον αἱ ἡμέτεροι γυναῖκες αὐτῇ
ἡρέσκοντο.

Ἡσιόδος δύο μόνον Γραίας ὁμολογεῖ
οὐχ ἦντον ἢ δύο μόνον Ἀρπύιαι, τῶν
πλείστων μεταγενεστέρων προτιμῶντων
τὴν τριάδα.

274. Γοργούς] Αἰτιατ. πληθύντ. τοῦ
ἐνικοῦ Γοργῶ· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὴν

γοργήν, προστιθεμένου σημείου κυρίου
ὀνόματος. Ὁ ἕτερος κανὼν ἐστὶ Γορ-
γόνες (Ἀσπ. 230), ὃ γὰρ διεφύλαξεν ὁ
λαὸς προσηγορικῶς· τὸ μὲν γὰρ γορ-
γόνα δηλοῖ ἐν Ἀραχιδῇ τῆς Παρ-
νασσίδος κόρην ταχεῖαν, τὸ δὲ παρὰ
τοῖς Ῥοδίοις καὶ Κυθνίοις καὶ Κεφαλ-
λῆσι θυσεῖδῃ ἢ ἀγριωπὸν γυναῖκα.

πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῦ] = 215.
Κατοικοῦσι δηλαδὴ ἐπὶ νήσου, ἥστινος
τὸ ὄνομα (Σαρπηδών) ἀναφέρεται ἐν
τοῖς «Κυπρίοις» (Ἀπόσπ. 21).

275. ἐσχατιῇ πρὸς Νυκτός] Ἐν τῇ
ἐσχάτῃ τέρματι τῆς γῆς, ὅπου κρατεῖ τὸ
σκότος πέραν τοῦ ὁρίζοντος.

ἔρα] Ὅθι.

Ἑσπερίδες] Ἰδε 215.

λιγύφωνοι] Ἀδουσι λοιπὸν μεταξὺ
τῆς ἐργασίας ὡς περ λ. χ. ἡ παρ' Ὀμήρῳ
Κίρκῃ (Ὀδ. κ 221) καὶ ἡ Καλυψώ (Ὀδ.
ε 61)· νῦν δὲ αἱ Νεράιδες (ὡς Πολίτης
ἐν Μελέτῃς τόμ. Α' σ. 112-3). Συμφω-
νοῦσι τῷ Ἡσιόδῳ, μᾶλλον δὲ ἐνθυμούνται
τοῦ χωρίου Εὐριπίδους (Ἡρακλ. Μαιν.
394: ὑμνωδῶν κορᾶν, Ἰππολ. 743: αἰ-
δῶν) καὶ Ἀπολλωνίου Ῥοδίου (4, 1397:
ἐφ' ἡμέρον αἰέδουσαι).

276. Εὐρυάλη] Παρὰ τὴν ἄλα ἢ θά-
λασσαν, καθότι πρὸς τὴν θαλάσση κα-
τοικοῦσιν.

Σθενώ] ὑποδηλοῖ τὸ σθένος καὶ τὴν
δύναμιν τῶν ἀδελφῶν, ὡσαύτως δὲ Μέ-
δουσα, ὅπερ ἀφορᾷ εἰς τὸ δεσποτικόν.

λυγρὰ παθοῦσα] Ἦττον βραχυλο-
γικῶς ἂν εἶπεν: «ἡ λυγρὰ παθεῖν ἐμελ-
λεν». Ἡ ἐμπαυὴς αὐτῇ φράσις τάχ' ἂν
ἐκίνησε τοὺς μετ' Ἀλέξανδρον καλλιτέ-
χνας πρὸς τὸ παθητικῶς μεταπλάσσειν

Ἡ μὲν ἔην θνητὴ, αἰ-δ' ἀθάνατοι καὶ ἀγήρω,
αἰ δύο· τῇ δὲ μιῇ παρελέξατο Κυανοχαίτης
ἐν μαλακῷ λειμῶνι καὶ ἄνθεσιν ἑαρινοῖσι.

Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεύς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν, 280
ἔκθορε Χρυσάωρ τε μέγας καὶ Πήγασος ἵππος.

Τῷ μὲν ἐπώνυμον ἦν, ὅτ' ἄρ' Ὠκεανοῦ περὶ πηγὰς

τάς Μεδοῦσης εἰκόνας. Ὡστε τὸ πρόσ-
ωπον αὐτῆς, οὐ τὸ διάστροφον πρότε-
ρον ἐφύβισε τοὺς θεατάς, τότε ὀδυνηρὰν
ἔλαθεν ὄψιν. Ἡ Medusa Ludovisi
ἐστὶν ἡ τελειότερα ἀπεικασία τῆς Ἡσιο-
δείου φράσεως.

277. Φανερόν ποιεῖ πῶς Περσεύς
αὐτὴν ἀποκτείνει κατωρθώσας.

ἀθάναται καὶ ἀγήρω = -ος (ον) καὶ
-ως (ων) Ἰλ. Θ 539. Ὁδ. ε 136. 218.
η 257. ψ 336. Τὸ Τιθωνοῦ ἀποτρεπτι-
κὸν παράδειγμα φανερόν ποιεῖ ὅτι ἀθα-
νασία χωρὶς αἰωνίας νεότητος οὐδενός
ἄξιόν ἐστίν.

278. αἰ δύο] Ἐπισυνάπτεται, ἵνα μὴ
παρενοηθῇ τὸ ἀμέσως ἐπόμενον.

Κυανοχαίτης] Ποσειδῶν Ὀμηρικῶς
(ὡς ἡ τοῦ ἑξαμέτρου λήξις ὀλόκληρος,
πρβλ.: παρελέξατο Κυανοχαίτη Ἰλ. Υ' 224). Ἡ κόμη αὐτοῦ ὁμοιάζει τὸ χροῶμα
τοῖς κύμασιν, ὅταν αἰ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες
αὐτὴν φωτίζωσι μήπως ἡ ὀλίγον συννε-
φευμέναι ἢ ὅταν σκότος ἐπικρατῇ τῆς
θαλάσσης. Ὅθεν ἄφθονος ἀριθμὸς μαρ-
τυριῶν τοῦ ζωγραφικοῦ ἐπιθέτου ὑπάρ-
χει: κυανόχροα κυμάτων ῥόθια (Εὐριπ.
Ἑλ. 1502), κυανοειδὲς ὕδωρ (Εὐριπ.
Ἑλέν. 179), κύανος] θαλάττιον ὕδωρ
(Ἡσυχ.), κυανεὶ ἡ θάλασσα (Bekker
Ἀνεκδότων Α', σ. 46), κυανέου ὠκεα-
νοῖο (Ἀρατ. 48), κυαναυγέτιν ἔδρην
(Ὀρφ. Ὑμν. 23, 1), κυανὴ θάλασσα
(Κολουθ. 202), κυανέα ἄλς (Εὐριπ. Ἰφ.
Ταύρ. 7. Κόιντος Σμυρν. 14, 379),
πρβλ. Λουκιαν. ἀληθ. ἱστ. 2, 4. Τῆς
αὐτῆς αἰτίας ἐνεκα ἐπονομάζεται ἡ Πο-
σειδῶνος σύζυγος «κυανῶπις» (Ὁδ. μ.

60) καὶ «κυαναυγῆς» (Διονύσ. Περιηγ.
169), Τηθύς δὲ «κυανόπεπλος ἄνασσα»
(Ὀρφ. Ὑμν. 22, 2), ἐπειδὴ ὁμοίως τῇ
θαλασσῷ βασιλεῖ αὐτῇ μετ' ἐνδυμασίας
μελανόχρωτος ἀπεικονίσθη (Κορνουτ.
ἐπιδρ. 22, σ. 42 ἔκδ. Lang) καὶ Θέτις
«κυανοκρήδεμνος» (Κόιντος Σμυρν. 4,
381. 5, 121). Τέλος δὲ οὐ θέλομεν ἀ-
ποκρῦψαι παράλληλα χωρία τῆς νεωτέ-
ρας ποιήσεως, π. χ. τὴν ἐν διατίχῳ
(Ἀραβαντίν. 688 σ. 344, Passow 381)
«μαύρην θάλασσαν» καὶ τὰς παρὰ Κα-
ρασούτσῃ ἐν Βαρβίτῳ «κυανᾶς ἐκτά-
σεις».

279. Τὸ τὰς κόρας ἀνθολογεῖν ἐπὶ
τῶν λειμῶνων τοῖς μυθολογοῖς ἔδωκεν
ἀφορμὴν οὐκ ὀλίγοις ἐρωτικοῖς μύθοις·
μνημονεύομεν παραδείγματος χάριν μό-
νον τὴν Περσεφόνης ἀρπαγὴν. Ἡ Πη-
γάσου ὅμως γέννησις ὑποστηρίζει ἄλλην
εἰκασίαν, ὅτι ἡ Μέδουσα ὑπολαμβάνεται
τέρας «βοσκομένον λειμῶνι», ὥσπερ ἡ
Ἄρπυια Ποδάργη, ἡ ἐκεῖ Ζεφύρω ἵπ-
πους ἔτεκεν (Ἰλ. Π 150-1).

280. ἀπεδειροτόμησεν] Τὴν δεξιὰν
ἀπέτεμεν.

281. ἔκθορε] Ἐξεπλήδωκεν ἐκ τοῦ
τραχήλου· τοῦτο δεικνύουσιν αἱ ἀργαδι-
τάται εἰκόνας, π. χ. μετόπη τοῦ Σελι-
νουστίου ναοῦ.

μέγας] Πελώριος, ἀλλ' ἀνθρωπος ὡς
φανερόν γίνεται ἐκ τῆς αὐτῆς μετόπης
καὶ ἀναγλύφου ἐκ Μήλου πηλίνου.

282. ἐπώνυμον] Ὀνομα, ὡς 144.
Ἰλ. I 562. Ὁδ. η 54. Ἡ τῶν ὀνομά-
των ἐρμηνεία γίνεσθαι ζευγματικῶς· τῷ
μὲν ἄρα δεικνύει τὸν Πήγασον.

γένθ', ὃ δ' ἄορ χρύσειον ἔχεν μετὰ χερσὶ φίλῃσι.
 Χῶ μὲν ἀποπτάμενος, προλιπὼν γθόνα μητέρα μήλων,
 ἵκετ' ἐς ἀθανάτους· Ζηγὸς δ' ἐν δώμασι ναίει, 285
 βροντὴν τε στεροπὴν τε φέρων Διὶ μητιόεντι.
 Χρυσάωρ δ' ἔτεκε τρικέφαλον Γηρυονῆα,
 μιχθεὶς Καλλιρόῃ κούρῃ κλυτοῦ Ὠκεανοῖο.
 Τὸν μὲν ἄρ' ἐξενάριξε βίῃ Ἡρακληεῖῃ
 βουσὶν ἐπ' εἰλιπόδεσσι περιρρύτῳ ἐν Ἐρυθείῃ 290

ἦν] Ἰδε 142.

δε' ἄρ'] Ὅτι (Ἰλ. Θ 251).

περί] Πλησίον.

Πήγασος] Ἐτυμολογείται ὑφ' Ἡ-
 σίοδου παρὰ τὸ πηγὴ· ἐπ' ἀληθεία ὁ
 Ὠκεανός, εἴπερ ἐστὶ ποταμός, φύσει ἔ-
 χει πηγὴν· μηδὲ ἐρωτήσωμεν μικροπρε-
 πῶς πῶς ἐδύνατο περικλείειν τὴν γῆν
 ἄνευ ἐλλείμματος. Τῷ ὄντι δὲ πήγασος
 ἐπίθετον ἵππων ἦν (Ἰλ. Ι 124=266),
 ὅπερ οἱ σχολιασταὶ ἐξηγοῦνται «μέγας»
 ἢ «εὐτραφής». Συγγενὴς λοιπὸν ἐστὶ
 τῷ ῥήματι «πήγνυμι».

283. γένθ'] Ἰδε 199.

Χρυσάωρ] Ὁ ἄορ ἢ ξίφος χρυσοῦν
 ἔχων.

284. χῶ μὲν ἀποπτάμενος] Πή-
 γασος ἐπεπρόκιστο διὰ πτερῶν.

μητέρα μήλων] Ὀμηρικὸν ἐπίθετον
 πόλεων καὶ χωρῶν (Ἰλ. Β 696, Ι 479.
 Λ 222. Ὀδ. ο 226), ὅπερ ἀφορᾷ εἰς ἀξι-
 ολογώτατον μέρος τῆς τῶν τότε ἀνθρώ-
 πων κτήσεως (ἴδε περὶ Ἰ. 120)· καίτοι
 οἱ παλαιοὶ λεξικογράφοι τὴν λέξιν «μή-
 λων» πλατύτερον ἐκλαμβάνουσιν (Ἡσύ-
 χιος καὶ Φρόνιχος λ. μήλα, Εὐστάθ.
 Ὀδύσσ. σ. 1649, 4).

286. φέρων] «ὑφ' ἄρματι» ἐλθὼν
 Ζηγὸς ἀστραπηφορεῖ (Εὐριπ. Ἀπόσπ.
 314 παρ' Ἀριστοφ. Εἰρ. 722), καθό-
 σον «δοκεῖ ὄχημα τοῦ Διὸς ἢ βροντὴ
 εἶναι» (Ἡσύχ. λ. ἐλασίβροντα). Ὅθεν
 Ζεὺς, πρὸς τοὺς Γίγαντας μαχόμενος,
 κατὰ πλείστους τῶν καλλιτεχνῶν (οὗς-

τινας ἀριθμεῖ M. Mayer Giganten,
 σ. 391 κέ.) ἐλαύνει. Ὅμοιαι προλήψεις
 ὑπάρχουσι κατ' ἡμᾶς. Οἱ πολῖται, ἂν
 βροντᾷ, πιστεύουσιν ὡς ὁ προφήτης Ἡ-
 λίας ἠνιοχεῖ τὸ αὐτοῦ ἄρμα (Πολύτης ἐν
 Μετεωρολογικοῖς Μύθοις σ. 5), ἐν δὲ Ἀ-
 ραχῶδῃ λέγουσιν· «Ὁ θεὸς καλιγόν'
 τάλογό του» καὶ «βροντοῦν τὰ πέταλα
 ἀπ' ἀλόγο τοῦ θεοῦ» (Schmidt,
 Volksleben σ. 32).

μητιόεντι] Ταῦτο βούλεται τῷ Ὀ-
 μηρικῷ μητίετα (πολύνοος).

287. Γηρυονῆα καὶ Γηρυονῆι (309)
 ἀνήκει εἰς «Γηρυόνης» ὡς Ἀντιφατῆα
 (Ὀδ. κ 114) εἰς Ἀντιφάτης. Παράγε-
 ται δηλονότι ἀπὸ «γῆρυς» (ἴδε 28).

τρικέφαλον] Τὸ μέτρον ἀπαιτεῖ τὴν
 διέκτασιν τῆς παραληγοῦσης. Πρὸ πεν-
 τήκοντα ἐτῶν φάσμα τρικέφαλον διετά-
 ραξε τοὺς κατοικοῦντας τὸν Ἀκροκό-
 ρινθον (Pückler, nordöstlicher Bil-
 dersaal Β', σ. 113). Ἀεῖποτε ἡ δει-
 σιδαίμονία γεννᾷ ταῦτα φάσματα.

288. Καλλιρόῃ] Ἰδε 351.

289. ἐξενάριξε] Ἦτοι οἱ κατὰ τὸν
 ἡμέτερον ποιητὴν Ἑλληνες οὐκέτι ἡ-
 σθάνοντο τὴν κυρίαν σημασίαν τῆς λέ-
 ξεως (τὸ ἀποδύειν τὰ ἔναρα ἢ τὴν παν-
 οπλίαν) ἢ Γηρυόνης ὁμοίᾳς τοῖς Ἡ-
 σίοδου καθωπλισμένοις Γίγασιν (186).

βίῃ Ἡρακληεῖῃ] Ὀμηρικὴ περὶ-
 φρασις (Ἰλ. Ε 638 κά.) οἶον· ἢ Τηλε-
 μάχοιο κτλ.

290. βουσὶν ἐπ' εἰλιπόδεσσι=Ἰλ.

ἤματι τῷ, ὅτε περ βοῦς ἤλασεν εὐρυμετώπους
 Τίρυνθ' εἰς ἱερήν, διαβάς πόρον Ὀκεανοῖο
 Ὅρθον τε κτείνας καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα
 σταθμῷ ἐν ἡρόεντι πέρην κλυτοῦ Ὀκεανοῖο.
 Ἡ δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον, ἀμήχανον οὐδὲ εἰκότως 295
 θνητοῖς ἀνθρώποις οὐδ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 σπῆνι ἐνὶ γλαφυρῷ, θείην κρατερόφρον' Ἐχιδναν,

Z 424. Ἡ μὲν πρόθεσις δηλοῖ τὴν πρὸς τὰ ποιμνία σχέσιν τοῦ ποιμένοιο ('Πλ. Z 25. Δ 106. Ὀδ. υ 209. 221). Τὸ δὲ ἐπίθετον διακρίνει τὰς βοῦς τῶν «ἀερισπόδων» ἱππων καὶ τῶν «προβάτων», ἃ προπίπτουσιν εἰς τοὺς προσθίλους πόδας. Αἱ γὰρ βοῦς εἰσι «σιμοὶ τὴν κνήμην» ('Ἠλιόδωρ. 3, 1, σ. 108 Κορ.), διὸ αὐτὰς περιστρέφουσιν. Οἱ Ἕλληνες ἀνέκαθεν προσεῖχον εἰς τὴν παντός τινας ζώου βῆδισιν· ἀλλ' ἵνα διεξέλθωμεν τὴν τῶν αἰώνων σειρὰν ἀπὸ τοῦ «μακρὰ βιδάντος» Ἀτρείδου μέχρι τῆς «πέρδικος (λαγοῦ) περπατησιᾶς», ἔδει πραγματείας εἰδικῆς.

Ἐρυθείη] Νήσω, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἐπιθέτου, ὀνομαζομένη ἀπὸ τῆς ἐσπερινῆς ἐρυθρότητος ἣ καὶ ἀπὸ τῶν φοινικῶν βοῶν ('Απολλόδωρ. 2, 5, 10, 3). Ὑποτίθεται δὲ ἐν τῷ Ὀκεανῷ (292. 214).

291. ἤλασεν] Κατ' εὐφημίαν ἀντὶ τοῦ ἡρπασεν· οἱ τῶν πεζογράφων κανόνες μέντοι ἀπαιτοῦσι τὸν παρατατικόν, ἐπειδὴ ἡ μάχη ἐγένετο ἐπὶ τῆς νήσου ('Απολλόδωρ. 2, 5, 10, 7).

εὐρυμετώπους] Πάλιν Ὀμηρικὸν τὸ ἐπίθετον.

292. Τίρυνθα] Εἰς τὰ ὑπὸ Σχλιεμάννου κατὰ μέρος ἀνασκαφθέντα ἀνάκτορα τοῦ Εὐρυσθέως, κείμενα μεταξὺ Ναυπλίας καὶ τοῦ χωρίου Κορινθίου, πρὸς δὲ ἐξετείνετο ἡ κάτω πόλις.

ἱερήν] Ὁ μὲν σχολιαστής τοῦτο διακαίολογεί διὰ τοῦ Κύκλωπας κτεῖσαι τὰ τέλχη, πιθανώτερον δὲ ἀντιπαραβαλεῖν τὰς Ὀμηρικὰς μαρτυρίας, καθ' ἃς

τινες πόλεις ἀξιοῦνται τοῦ ἐπιθέτου, καθότι κεκοσμημένα εἰσι διὰ ναῶν ἱερῶν καὶ φυλάσσονται ὑπὸ τῶν ἐκεῖ κατοικούντων θεῶν.

πόρον Ὀκεανοῖο] Τὸ ρεῖθρον τοῦ ποταμοῦ.

293. * Ὅρθον] Ὡς «ὄρθιον» δηλονότι ὑλακτοῦντα. Ἡμεῖς μὲν μανθάνομεν βραδείως (309) ὅτι ὁ Γηρυόνοῦ κύων τοῦτο τὸ ὄνομα ἔφερε, τοῖς δὲ τότε Ἕλλησιν ὁ μῦθος πασίγνωστος ἦν.

294. σταθμῷ] Νῦν ἄνδρα λέγεται. ἡρόεντι] Ὅτι ἔκειτο πέραν τῆς ἡλίου δύσεως. Τὰ λοιπὰ ὑρῆνται 215 καὶ 274. — Ὁ ποιητὴς περιγράφει μετὰ νευραΐδους βραχυλογίας, οὐδὲν ἀξιωματικόν παραλιπών, τὸν Γηρυόνοῦ μῦθον εἰς ὁλίγους στίχους.

295-6. πρβλ. Ὑμν. Ὀμηρ. 2, 173-4 (1, 351-2): «ἣ δ' ἔτεκ' οὕτε θεοῖς ἐναλίγκιον οὕτε βροτοῖσι δεινόν τ' ἀργαλέον τε Τυφάονα, πῆμα βροτοῖσι».

295. ἦ] Κητώ (270), ὡς συμπεραίνομεν ἐκ 333· πατὴρ δὲ ὑπονοεῖται Φόρκυς (Φερεκύδης ἐν Σχολ. Ἀπολλ. 2, 1248).

ἀμήχανον] Πρὸς ἣν οὐδεμία μηχανὴ ὤφειλε· «οὐδὲ τις ἔστ' ἀλκή» ('Ὀδ. μ 120) τῆς ὁμοιοτρόπου Σκύλλης.

296. Τὰ κῶλα ἀμφοτέρω ἀτεχνῶς ἰσοδυναμοῦσι, διότι οἱ θεοὶ ἀνθρωπίνου σχήματός εἰσιν.

297. Ἐν σπηλαίῳ ᾤ, ἐπειδὴ ἡ φαντασία, κινουμένη τῷ σκότει καὶ τῷ ἀβύθῳ, καθίζει δαιμόνια εἰς τὰς τῶν ὄρων

ἥμισυ μὲν νύμφην ἐλικώπιδα καλλιπάρηρον,
 ἥμισυ δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν δεινόν τε μέγαν τε
 αἰόλον ὠμηστήν, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης 300
 (ἔνθα δέ οἱ σπέος ἐστὶ κάτω κοίλῃν ὑπὸ πέτρῃν
 τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων·
 ἔνθ' ἄρα οἱ δάσσαντο θεοὶ κλυτὰ δώματα ναίειν)·
 ἥ δ' ἔρυτ' ἐν Ἀρίμοισιν ὑπὸ χθόνα λυγρὴ Ἐχιδνα,
 ἀθάνατος νύμφη καὶ ἀγήραος ἥματα πάντα. 305
 Τῇ δὲ Τυφάονά φασι μιγήμεναι ἐν φιλότῃτι,
 δεινόν θ' ὕβριστήν τε ἄνομον, ἐλικώπιδι κούρῃ,
 ἥ δ' ὑποκυσαμένη τέκετο κρατερόφρονα τέκνα·

ὅπας· συντομίας χάριν περιοριζόμεθα
 εἰς ἓν καὶ μόνον παράδειγμα, τὴν ἐν
 Θερμοπύλαις «Δρακοσπηληά».

θείῃν] ὅτι ἀθάνατός ἐστι καὶ ἀγήρας
 (305) ὡσαύτως τῇ Σκύλλῃ ('Οδ. μ.
 118: ἡ δὲ τοι οὐ θνητή, ἀλλ' ἀθάνατος
 γένος ἐστὶ).

κρατερόφρων] = Κρατερόθυμος 225.

298. νύμφην] Κόρην.

ἐλικώπιδα] Ἴδε τὴν εἰς 16 σημειώ-
 σιν.

299. ἥμισυ] Ἐννοεῖται τὸ κατώτε-
 ρον. Τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ ἐξαμέτρου
 ἀποτελεῖ γνωστὴ Ὀμήρου φράσις.

300. αἰόλον] Τοὺς ποικίλους ὄφεις φο-
 βεῖται ὁ λαός· τὰ μάλιστα· καὶ οἱ Ἀλ-
 βανοὶ γε τὴν ἐστεργάει νομίζουσι κακὸν
 δαίμονα.

ὠμηστήν] Παρὰ τὸ ὠμός καὶ ἔδω,
 ὅπερ παρ' Ὀμήρῳ χρησιμίζει ἐπιθετον
 οἰωνῶν, κυνῶν, ἰχθύων.

Ἄλλὰ ποῦ κεῖται τὸ γλαφυρὸν σπέος;
 Ὅπως τοῦτο δηλώσῃ, προσάπτει ὅτι ἦν
 ὑπὸ τῇ τῆς γῆς ἐπιφανείᾳ.

ζαθέης] Ἄρ' οὐ θεός ἡ Γῆ;

301-3 καὶ 304-5. Δισσῶς ἐκφρά-
 ζουσι τὸ ἴδιον. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἀποτε-
 λοῦσι τρίστιχον στροφὴν ὡς καὶ 295-7
 καὶ 298-300, οὗτοι δὲ μετὰ 295-300

ἰσαριθμοῦσι τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ
 (287-294).

304. ἔρυτο] Ἀόριστος μέσος μετὰ
 παθητικῆς σημασίας· ὅτε δηλαδὴ ἐγεν-
 νήθη, οἱ θεοὶ οὐκ ἀφῆκαν αὐτὴν εἰς τὸ φῶς.

ἐν Ἀρίμοισι] Ἰλ. Β 783: «ἐν Ἀ-
 ρίμοις ὅθι φασὶ Τυφώος ἔμμεναι εὐ-
 νάς». Οἱ μεταγενέστεροι ἀνεζήτησαν
 τὸν τόπον ἐν Μυσίᾳ ἢ Λυδίᾳ, οἱ δὲ ἐν
 Λυκίᾳ ἢ Κιλικίᾳ, ὅπου τὸ χαραδρῶδες
 τῆς χώρας ὑπαινίσσεται δεινὰς κατα-
 στροφάς.

305. νύμφη] = 298. Τὸ λοιπὸν τοῦ
 ἐξαμέτρου μετενέγκεται ἐξ Ἰλ. Θ 539.
 Ἴδε δὲ καὶ τὰ σεσημειωμένα εἰς 277.

306-32. Ἐπεισοδικῶς διηγεῖται τὴν
 σύζευξιν αὐτῆς τὴν μετὰ Τυφώεως, ὅς
 γε ἐν πολὺ ὑστέριῳ χωρίῳ μνημονεύε-
 ται· ἀλλ' αὐτὸν ἐγνώριζον ἄλλως, ὡς
 εἶδομεν ἐν τῇ εἰς τὸ ποίημα εἰσαγωγῇ
 (σ. 52), οἱ τοῦ ποιητοῦ πολῖται.

306. φασὶ] Κεῖται παρ' Ὀμήρῳ
 ὡσαύτως ἐπὶ Τυφώεως (Ἰλ. Β 783: ὅθι
 φασὶ Τυφώος ἔμμεναι εὐνάς)· ἐπιτή-
 δειον δὲ φαίνεται τὰ μάλιστα πρὸς τέ-
 ρατα, ἅτινα φοβοῦνται, ἀλλ' οὐχὶ θρη-
 σκευτικῆς λατρείας ἀξιούσιν.

307. ἐλικώπιδι κούρῃ] Πρβλ. 298.

308. κρατερόφρονα] Ἴδε 297.

“Ορθον μὲν πρῶτον κύνα γείνατο Γηρυονῆι.
 Δεύτερον αὖτις ἔτικτεν ἀμήχανον οὐτι φατειόν 310
 Κέρβερον, ὠμηστήν, Ἀίδεω κύνα χαλκεόφωνον,
 πεντηκοντακέφαλον, ἀναιδέα τε κρατερόν τε.

309. Νῦν δὴ γενεαλογεῖται ὁ “Ορθος (293).

Γηρυονῆι] Συντακτέον μετὰ κύνα, πρβλ. 287.

310. ἀμήχανον] ἴδε 295.

οὐτι φατειόν] Χάριν φράσεως πρβλ. 148. Πρὸς δὲ τὸν τύπον, τὴν ὀρθὴν ἐξήγησιν προσεφεί το συνώνυμον « οὐ φατός » (Ἀσπ. 230). Ἡ λῆξις -τειος λοιπὸν ἀντιστοιχεῖ τῇ ἐν τῇ συνηθείᾳ -τέος. Πῶς δὲ τεράστιος ἦν ὁ “Ορθος; Οἱ Ἡσιόδου ἀχροαταὶ οὐκ ἠγνόουν ὅτι, ἀξίως τοῦ κυρίου, εἶχε δύο κεφαλὰς (Ἀπολλόδωρ. 2, 5, 10, 3, οὗ τὴν μαρτυρίαν βεβαίως ἀγγεῖον τοῦ ἐν Μονάχῳ μουσείου ἀρ. 337).

311. Κέρβερος] Ὑφ’ Ὀμήρου ἀνω-
 νύμως μνημονεύεται· τὸ δὲ ὄνομα, καί-
 περ ἐξωτερικὸν τινα φθόγγον ἔχον, ἑλ-
 ληνικὸν ἔστιν (κέρβεροι, βάρβαροι ἄφωναί·
 Σχόλ. Νικάνδρ. Ἀλεξ. 378). Ὁ φύ-
 βος αὐτοῦ παιδίδεν τοσοῦτο ἐναπετυ-
 ποῦτο εἰς τὰς τῶν Ἑλλήνων ψυχὰς,
 ὥστε οὐδὲ ἐκ πολλῶν αἰώνων Χριστιαν-
 ῖζοντες, ἐπιλανθάνονται αὐτοῦ· « εἶνε
 σκυλὶ τρικέφαλο, ποῦ καθεῖ σὰ φωτιά,
 ἔχει τὰ νύχια πουντερά καὶ τὴν ὀρὰ
 μακρύα, ἔγάνει φωτιά ὅφ’ τὰ μάτια του,
 ἀπὸ τοῦ στόμα λάδρα, ἡ γλῶσσά του εἶνε
 μακρυά, τὰ δόντια του εἶνε μαῦρα »
 (Schmidt, Märchen, σ. 179, στ. 15-
 18). Παρὰ τῶν Ἑλλήνων μαθόντες οἱ
 ἐν Ἠλείῳ Τόσκοι μυθολογοῦσι περὶ
 κυνὸς τρικέφαλου καὶ ἀγρύπνου (Hahn,
 albanesische Studien, B’, σ. 166).
 Ζωηροτάτη ἔμεινεν ἡ δοξασία ἐπὶ τῷ
 Ταϊνάρῳ, ὅπου, ὡς ὁ τῶν παλαιῶν μῦ-
 θος, Ἡρακλῆς ἐκόμισε τὸν κύνα ἐκ τοῦ
 “Ἄδου. Ἐχέτω δὲ τὸν λόγον ὁ de la

Guillettieri, ὃς ἐν τοῖς πρώτοις τὴν
 νεωτέραν Ἑλλάδα τῇ δώσει γνωστὴν
 κατέστησε: « Le vulgaire dit encore
 aujourd’hui par tout le Brazzo di
 Maina (οὕτως ὀνόμαζον οἱ Βενετοὶ
 τὴν Μάνην), que le diable sort tous
 les jours par cette caverne pour
 aller à la chasse, déguisé en chien
 courant » (Athènes ancienne et
 nouvelle, σ. 55). Καὶ ἡμᾶς δὲ αὐτόθι
 οὐκ ἀπομένει εἰ μὴ ἡ μνήμη τῆς εἰς τὸν
 “Ἄδην εἰσόδου (Maurer, das griechische
 Volk, A’, σ. 3).

ὠμηστήν] Χάριν ἐτυμολογίας ἔπιθι
 300. Ἐσθίει, κατὰ τὸν 773 στ., τοὺς νε-
 κρούς.

Ἀίδεω] Σημαίνει τὸν τοῦ κάτω κό-
 σμου θεόν· ὕστερον δὲ ἐκ τῆς ἑλλειπτι-
 κῆς φράσεως « ἐν “Ἄδου (οἴκῳ) » ἀνε-
 πύχθη ἡ νῦν σημασία τοῦ “Ἄδης». Οἱ Βυζαντινοὶ ἔστιν ὅτε τὸ πρόσωπον
 διεφύλαξαν ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ (πρβλ.
 ψαλτήριον τοῦ ΙΓ’ αἰῶνος, ὃ περιγράφει
 G. Voss ἐν τῇ Zeitschrift für bil-
 dende Kunst 1884, σ. 335).

χαλκεόφωνον] Ὁμοίως τῷ Ὀμή-
 ρου Στέντορι (Ἰλ. Ε 785), πρβλ. Ἀσπ.
 243: χαλκεονόξυ βόων, Ἰλ. Σ 222: ὅπα
 χάλκεον. Ἡ μεταφορὰ διαφωτίζεται ἐξ
 ἄλλων ἐπιθέτων τῆς φωνῆς, « ἄρρηκτος »
 (Ἰλ. Β 490) δηλαδὴ καὶ ἀτελερῆς.

312. Ὁ ἀγοραῖος μῦθος, χάριν τῶν
 τεχνιτῶν, τῷ Κερβέρῳ τρεῖς μόνον κε-
 φαλὰς συγγράει.

ἀναιδέα] Ἀνηλεῶς, ὥσπερ ὁ Σισύρου
 λίθος (Ὀδ. λ 597) καὶ ὁ θάνατος (Θέο-
 γνις 207), πρβλ. 764. Οὐκ ἀφίησι δη-
 λονότι τοὺς ἐν “Ἄδου ἔξω.
 κρατερόν] ἴδε 225.

Τὸ τρίτον ὕδρην αὖτις ἐγείνατο λυγρὰ ἰδυίαν
Λερναίην, ἣν θρέψε θεὰ λευκώλενος Ἥρη,
ἅπληστον κοτέουσα βίῃ Ἡρακληεῖη·
καὶ τὴν μὲν Διὸς υἱὸς ἐνήρατο νηλεῖ χαλκῷ
Ἀμφιτρυωνιάδης σὺν ἀρηϊφίλῳ Ἰολάῳ
Ἡρακλέης βουλῇσιν Ἀθηναίης ἀγελείης.

315

313. λυγρὰ ἰδυίαν] ἴδε 236.

314. Λερναίην] Ἡ ἐφώλευεν ἐν Λέρνῃ τῆς Ἀργολίδος, ὅπου νῦν, πλέον ἢ μίαν ὥραν διέχον τῆς πόλεως, τὸ χωρίον Μύλη καίται πρὸς τῇ εἰς Τρίπολιν ἀγορῇ ὁδῷ. Ἐκεῖ τὸ Ποντίου ὕδρος ἀποτελεῖ στεγόν τι, εἰς ὅπερ τὸ θαψιλῶς τὴν χώραν ποτίζον ὕδωρ ἀναστέλλεται, ὥστε ὁ τόπος ἐλώδης ἀποβαίνει. (Χάρτην εὐρήσει τις ἐν τῷ γ' πίνακι τοῦ β' τόμου τῆς Ἑλληνικῆς γεωγραφίας τοῦ αἰδίου Bursian). Ἐν τῷ τῆς Λέρνης ἔλει λοιπὸν (Ἀπολλοδ. 2, 5, 2, 1), ἥτοι τῇ Ἀλκυονιδικῇ λίμνῃ, δράκων ποτὲ κατέφικεν, ὃς ἐλυμαίνετο τὰ πέριξ. Ἐπ' ἀληθεία, οἱ ὄφεις καὶ ἐχιδναὶ φιλοῦσι τὸ ὑγρόν· ὅθεν τὰ ἔλη, ἔχοντα τοὺς καλάμους ἀδιοράτους, ὑποτίθενται κατοικητήρια ὄφειν πελωρίων. Ἐπὶ Πόδου τῷ 1342 ἐν τῷ πλησίον τῆς πόλεως ἔλει δράκων ἔφαγεν ἀνθρώπους καὶ ποίμνια, τέλος δὲ ὑφ' ἱππέως γενναίου ἐφονεύθη. Αἱ δὲ πολλαὶ κεφαλαὶ αἰνίττονται τὰς πηγὰς, ἐξ ὧν γίνεταί τὸ ἔλος· ὁ γὰρ λαὸς ἐκεῖνας ὀνομάζει κεφαλάρια, ὅπερ ἀρχαιότατον, Ἡροδότου ᾗδ' οὕτω χρωμένον τῇ λέξει κεφαλή (4, 91). «Ὁ δράκοντας τῶν ἐβδομηντα βρύσων» (Ἀραβαντ. Συλλ. 448, 5) λοιπὸν δύναται ἂν ὀνομασθῇ ἐβδομηκοντακέφαλος. Πρὸ πεντήκοντα ἔτι ἑνικαυτῶν ὁ περὶ τὴν Λέρναν τόπος τοῖς κατοικοῖς ἀνησυχίαν προεξένησε φοβούμενοις κακὰς Νεράϊδας (Maurer, das griechische Volk, A', σ. 3).

315. βίῃ Ἡρακληεῖη] 289. Ἡ ὕδρα ἔμελλε βλάψαι τὴν τοῦ Εὐρυσθέως χώραν ἵνα ἐκπέμψῃ οὕτως τὸν Ἡρακλέα.

316. μὲν (βεβραχυμένον ἐκ μὴν) οὐκ ἀντίθεσιν ἐπαγγέλλει, ἀλλὰ ἐνδυναμοὶ τὴν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν· ἡ αὐτὴ ἀρχὴ εὐρίσκεται Ἰλ. Ζ 183 ἐπὶ ὁμοίῳ πράγματι.

ἐνήρατο] Τὸ «ἐναίρομαι» παρῆναι ἀπὸ τοῦ «ἐναρα» (λάφυρα).

νηλεῖ χαλκῷ = Ἰλ. Μ 427 καὶ. Τῷ ἀψύχῳ ὁ ποιητὴς ἐμπνέει ζῶην καὶ αἰσθήματα.

317. Ἀμφιτρυωνιάδης καὶ παρ' Ὀμήρῳ ὁ Ἡρακλῆς καλεῖται, εἰ καὶ Ἀμφιτρώων τροφεὺς μᾶλλον ἢ πατὴρ ᾗν· ἐπεὶ δὲ ὅμως προηγείται «Διὸς υἱός», παρεννοῆσαι οὐκ ἔστιν. Ὡσαύτως οὐχὶ μόνον οἱ Διόσκουροι καλοῦνται Τυνδαρίδαι (Πινδάρ. Πυθ. 4, 66. Νεμ. 10, 38. Εὐριπ. Ἰλ. 1295. Ὀρ. 1689. Ἀνθολογ. παράρτ. 188, 1, 2 καὶ.), ἀλλὰ καὶ καθ' αὐτόν· ὁ ἀθάνατος Πολυδεύκης (Πινδάρ. Νεμ. 10, 73).

σὺν ἀρηϊφίλῳ Ἰολάῳ] Τῷ πιστῷ ἑταίρῳ, ὃς ἐκαυτήριας τοὺς διατμηθέντας ὑφ' Ἡρακλέους τραχήλους. Ὁ μῦθος ἐγένετο ἐκ τοῦ ὅτι, ὡς πᾶς τις γεωργὸς τῆς Ἑλλάδος ἐπίσταται, οἱ ὄφεις ἐντελέστατα ἐξολοθρεύονται, ἂν ἐκκαύσῃ τις τοὺς ἐν οἷς φωλεύουσι καλάμους.

ἀρηϊφίλος] Ὡ ἀνάλογον διΐφιλος, συνίχσεν ἐκ τοῦ Ἀρηΐ φίλος εἰς μίαν λέξιν.

ἀγελείης] Ἀγοῦσης λείαν, συνωνυ-

Ἡ δὲ Χίμαιραν ἔτικτε πνέουσιν ἀμαιμάκετον πῦρ,
 δεινὴν τε μεγάλην τε ποδώκεά τε κρατερὴν τε. 320
 Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί, μία μὲν χαροποῖο λέοντος,
 ἡ δὲ χιμαίρης, ἡ δ' ὄφις, κρατεροῖο δράκοντος
 [πρόσθε λέων, ὀπίθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα,
 δεινὸν ἀποπνέουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο].
 Τὴν μὲν Πήγασος εἶλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης. 325

μετ' τῷ παρ' Ὀμήρῳ: *Ληϊτεῖς* (Ἰλ. Κ 460).

319. Ἡ δὲ ἡ αὐτὴ Ἐχιδνα.

Χίμαιρα] Κίριον ὄνομα, ὅπερ οὐχ ἦν τὸν ἡ Ἐχιδνα παρελήφθη ἀπὸ ἐνὸς μέρους τοῦ μικτοῦ σχήματος· ἐπειδὴ χίμαιρα σημαίνει αἶγα.

ἀμαιμάκετον] Πῦρ (ἦν φράσιν προσ-
 τίεται καὶ Σοφοκλῆς, *Οἶδ.* *Τύρανν.* 177
 χορ.) καὶ α ἠμαιμάκετος χίμαιρα» (Ἰλ.
 Ζ 179. Π 329) ἐπνομαζόνται παρὰ τὸ
 ῥῆμα αἠμαίμασσω» (ἐνεστώτα ἀναδεδι-
 πλασιασμένον τοῦ θέματος ΜΑΚ). Ἐ-
 πειδὴ Ἡσύχιος αἠμαίμακτης» ἐρμηνεύει
 αἠμειλχος», αἠμαίμακετος ἐπομένως οὐ
 διαφέρει τοῦ ἐπικού ἐπιθέτου αἠμειλι-
 χος» ἢ ἄκαμπος. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν κυρίως
 ἀρμόζει τοῖς δυσθραύστοις ἱστοῖς (Ὀδ.
 ξ 311) καὶ δόρασι (Κόιντ. Σμυρν. 4,
 523). Ἡ δὲ περὶ τῆς ὁ λόγος λέξις με-
 ταφορικῶς κεῖται, ὡς περ καὶ Ἀσπ. 207
 ἐπὶ τῆς θαλάσσης (ἐπὶ τοῦ πόντου Πιν-
 δάρ. Πουθ. 4, 14).

320. *τε μεγάλην*] — υ υ —, ὅ ἄντι-
 στοιχεῖ ἐν τῷ αὐτῷ ποδὶ τοῦ εξαμέτρου
 «τε μεγάλη τε» (Ὀδ. ξ 7).

ποδώκεα] Τούτου ἕνεκα ὁ Βελλερο-
 φῶν τοῦ πτερωτοῦ Πηγάσου χρεῖαν
 εἶχεν.

ἦν] ἦσαν, κατὰ τὸν ἀρχαιότερον κα-
 νόνα, περὶ οὗ εἵπομεν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ,
 ἀκουσίως τότε ἀποσιωπήσαντες ὅσα
 Κόντος περὶ τούτων τῶν βραχυτέρων
 τύπων ἀπὸ ἡσυχασίας εἰς τὸν Λόγιον
 Ἐρμῆν (Α', σ. 328).

χαροποῖο] Σύνθετος ἡ λέξις ἀπὸ τῆς

ῥίζης ΧΑΡ (σανσκριτιστὶ ghar) καὶ
 ΟΠ (βλέπε-ω), ὥστε δηλοῖ τὸ ἀστρά-
 πτον καὶ ὀριμὸν τοῦ βλέμματος. Ὁ Χά-
 ρων ἀπὸ τούτου ἔχει τὸ ὄνομα, ὅπερ
 οὐκ ἤδη λαμβάνει τὸν καθ' ἡμᾶς λαόν
 (Passow 428, 4. 516, 20, πρβλ. καὶ
 Βιργίλιον ἐν Αἰνῆιδ. 6, 300 stant lu-
 mine flamma). Ὅστις δὲ ποτε τὸ τοῦ
 λέοντος ἐπιθέτον ἐπλάσε, παρετήρησεν
 ὁρθῶς τὸ ἰδίωμα τοῦ τῶν ζῴων βαι-
 λείας· πολλοὶς αἰῶσιν ὕστερον Πλίνιος
 ὁ συνεραισιμάμενος ἐξ ἀναρθμίων βιβλίων
 Ἑλληνικὴν σοφίαν σημειοῦται ὅτι τοῦ
 λέοντός ἐστιν ἕξοχος δύναμις ἐν τοῖς ὁμ-
 μασι (est leoni praecipua vis in
 oculis, Φυσ. Ἰστ. 8, 16).

322. *χιμαίρα*] Θηλυκὸν τοῦ χίμα-
 ρος (τράγος).

ὄφις] Ἡ λέξις ὄφις περιλαμβάνει
 καὶ βλαβεράς καὶ ἀνέχους, ὡς περ καὶ
 νῦν (ὁ)φίδι(ον). Διὸ προστίθησι ἀδεινοῖο
 δράκοντος», ὅπερ ἐπιτηδεύεται ἂν με-
 ταφράσαιμεν «ὄχιδς».

323 καὶ 324 κατὰ τὸν τῶν Ἀλεξαν-
 δρέων ἡδὴ αἰῶνα παρεμβεβλημένοι ἦσαν
 ἐξ Ἰλ. Ζ 181-2. Ἐκφράζουσι ταῦτό,
 ὅπερ οἱ γνήσιοι στίχοι, κατὰ βραχυλο-
 γίαν δηλαδὴ τὸ ζῴον αὐτὸ εἰσάγεται
 ἀντὶ τῆς κεφαλῆς, πρὸς ὃ ἀντιπαράβαλ-
 λομεν Ὀρφ. Ἀργον. 980 κέ. (ὁ λόγος
 περὶ τῆς τρικεφαλίου Ἐκάτης): Δαίσι
 δὲ οἱ ἔσσειε ἐπ' ὠμοῦ ἔππος χαιτήεις
 κτλ.

325. Ὅτι ὁ Βελλεροφῶν τὴν νίκην
 οὐκ ἂν κατέρωθωσεν, εἰ μὴ τὸν Πήγασον
 εἶχε καὶ χάριν τῆς ταχύτητος αὐτοῦ

Ἡ δ' ἄρα Φίξ' ὅλοῃν τέκε Καδμείοισιν ὄλεθρον,
 Ὅρθω ὑποδμηθεῖσα, Νεμειᾶτόν τε λέοντα.
 Τὸν ῥ' Ἡρῇ θρέψασα, Διὸς κυδρὴ παράκοιτις,
 γουνοῖσιν κατένασσε Νεμείης πῆμα βροτοῖσι·
 ἐνθ' ὄγε οἰκείων ἐλεφαίρετο φύλ' ἀνθρώπων, 330
 κοιρανέων τρητοῖο Νεμείης ἥδ' Ἀπέσαντος·

«εἶλε» τὸ τέρας, Ἡσιόδος ἐξάγει τοῦτον διαπρεπῶς. Οὗ μύθου χριστιανικὴ ἀπῆχσις δοκεῖ ὁ Κρητῶν λόγος ὅτι ὁ ἅγιος Νικήτας διηπεύει τὸν ἀέρα ἐφ' ἵππου λευκὰ πτερά ἔχοντος (Spratt, Travels and researches in Crete I, 346).

326. ἡ δ' ἄρα] Ἐχιδνα (Εὐριπ. Φοίν. 1020. Ἀπολλοδ. 3, 5, 8, 2. Ὑγίν. Μῦθ. προλ. σ. 15. κεφ. 151), οὗ Χίμαιρα, ὅπερ ἀποδέχονται ὁ σχολιαστής καὶ Ἰωάννης Διάκονος, ἔτι δὲ Σχόλ. Εὐριπ. Φοίν. 46. Κλαυδιαν. Ἐγκώμ. Ἡρακλέους 76). Εὐδὴλον ὅτι ὁ στ. 326 ἀντιστοιχεῖ τῷ στ. 319. Τὸ Ἐχιδναν συζεύγνυσθαι Ὅρθω τῷ ἑαυτῆς υἱῷ, τοσούτῳ ἦττον ἀλλόκοτον ἐν τοιοῦτοις τέρασιν, ὅσῳ ταῦτό ἐγένετο ἐπὶ Γῆς καὶ Ὠκεανοῦ.

326. * Φίξ] Τὸ ἀρχαιότερον ὄνομα τῆς Σφιγγός, ὅπερ οἱ μεταγενέστεροι κατὰ τὴν λαϊκὴν λεγομένην ἐτυμολογίαν ἀφωμοίωσαν τῷ ῥήματι «σφίγγω», διέμεινε καὶ ἐν τῷ Φίξῳ ὄρει, ὃ εὐρήσασθαι ἄσπ. 33. Πότερον ἡ Φίξ ἐκ τῆς ἐπιχωρίου δεισιδαιμονίας ἐγεννήθη ἢ ἐξ Αἰγύπτου διὰ τῶν Φοινίκων ἀνεκοινώθη τοῖς Ἕλλησιν, οὐδεὶς ἂν διαδεσβαίωσειεν. Ἀλλ' ὅμως ὁ μῦθος ἐν τῇ Ἑλλάδι στερεῶς ἐρριζοδόλησε καὶ ἐγκατεγήρασε μέγχι τῶν νῦν χρόνων (Schmidt, Marchen, σ. 247 κξ.).

Καδμείοισι] Τοῖς κατοικοῦσι τὴν Καδμηΐδα γῆν (Ἐ. 162), ἥτοι τὴν Θηβαϊκὴν, ἥς ἐπώνυμος ἦρως ἦν Κάδμος (Ἐ. 162).

ὄλεθρον] Δεύτερον ἀντικείμενον, ᾧ συντάσσεται ἡ ὁπτική, πρβλ. 223.

327. Ὅρθω] Περὶ οὗ ἐμάθομεν τὰ δέοντα εἰς στ. 309.

Νεμειᾶτόν τε λέοντα] Κατὰ τὸν πέμπτον καὶ τέταρτον π. Χ. αἰῶνα εἰσέτι ὑπῆρχον λέοντες ἐπὶ τοῖς πρὸς βορρᾶν μεθορίοις τοῦ Ἑλληνισμοῦ (Ἡρόδοτ. 7, 126. Ἀριστοτ. περὶ ζῴων 6, 31. 8, 28. Πausan. 6, 5, 5).

328. θρέψασα] πρβλ. 314.

Διὸς κυδρὴ παράκοιτις] = Ἰλ. Σ 184.

* Κυδρὴ παρὰ τὸ κῦδος, ὃ δὲ ὑπερθετικὸς κῦδιστος. Ἀξιομνημόνευτον, ὅτι ἐν Ἰλ. Φ 483 περὶ τῆς Ἡρας ἀναγινώσκομεν· «ἐπεὶ σε λέοντα γυναῖξιν Ζεὺς θῆκεν καὶ ἔδωκε κατακταμένῃν κ' ἐθέλησθα».

329. γουνοῖσιν] Ἐπιθι 54.

κατένασσε] Ὁ ἐνεργητικὸς ἀρίστος τοῦ ῥήματος «ναίω» αἰτιατικὴν ἔχει τὴν σημασίαν (ἀπώκισεν, ἐγκατέστησεν), πρβλ. Ὀδυσσ. δ 174: οἱ Ἀργεῖ νάσσα πόλιν.

Νεμείη] Ὁ ὑπὸ τῶν πεζογράφων Νεμέα καλεῖται, κοιλὰς μικρὰ μὲν, εὐφορος δέ ἐστι, περὶ πάντες ὥρας ἀπέχουσα τῆς Κορίνθου. Περιώνυμον δὲ ἐγένετο εἰς αἰὶ διὰ τὰ Νέμεια ἥτοι τοὺς Νεμείους ἀγῶνας, οὓς κατέστησαν, κατὰ τὸν μῦθον, οἱ Ἑπτὰ ἐπὶ Θῆβας. — Ὀμοίως τῇ ὕδρᾳ (315) ὁ λέων ζῆμισι τὴν Ἀργολικὴν ἵνα ἐκπεμφθῇ ὁ Ἡρακλῆς.

330. οἰκείων] Οἰκέων.

ἐλεφαίρετο] Ἐβλάπτεν.

φύλ' ἀνθρώπων] Ὀμηρικὴ περίφρασις.

331. κοιρανέων] Τὸ μὲν οἱ μῦθοι

ἀλλὰ ἐς ἐδάμασσε βίης Ἡρακληείης.
 Κητὼ δ' ὀπλότατον Φόρκυι φιλότῃτι μιγεῖσα
 γείνατο δεινὸν ὄφιν, ὃς ἐρεμνοῖς κεύθμασι γαίης
 πείρασιν ἐν μεγάλοις παγχρύσεια μῆλα φυλάσσει. 335

κατοικίζουσι τοὺς «δράκους» εἰς ἀνάκτορα· τὸ δὲ μάλιστα τῷ λέοντι πρέπει ἢ λέξις ὡς βασιλεῖ τῶν ζώων. Θάυμαστός ὡς ἀληθῶς ὁ παραλληλισμὸς ὁ τοῦ προκειμένου χωρίου καὶ οὐτινος ἡδρον ἐν μύθῳ τῶν ἁγίων Σισινίου καὶ Σισυνοδώρου (ἐκδοθέντι ὑπὸ Λέοντος Ἀλλατίου, de quorundam Graecorum opinationibus, σ. 134)· αὐτόθι ὑπὸ σχυνεῖται ἢ κατανικηθεῖσα Γελλῶ (Γελῶ)· «Οὕτε δυναστεύσω τὸν οἶκον αὐτοῦ».

τρητοῦ] Τετρυπημένης· τὸ γὰρ πλησίον ὄρος (ὃ νῦν λέγουσι Κορακοβοῦνι) τετρυπηταὶ πῶς πολλοῖς σπηλαίοις, ὅθεν καὶ ὠνομάσθη Τρητόν. Ἰδέα δὲ ἐδείκνυσεν «περὶ τὴν ῥίζαν (τοῦ ὄρους) διώρυγα διηνεκῇ, καθ' ἣν εἰσθεὶ φωλεύειν τὸ θηρίον» (Διόδωρ. Σικελ. 4, 11, 3)· «συμφυγόντος δὲ εἰς (τοῦτο τὸ) ἀμφοστομον σπηλαίον αὐτοῦ, τὴν ἑτέραν (ὃ Ἡρακλῆς) ἀπωκοδόμησεν εἴσοδον» (Ἀπολλοδώρ. 2, 5, 1, 3)· ἔτι δὲ Πausανίας (2, 15, 2) οὐκ ἀνωφελῶς ἀναγνώσθεται.

Οἱ βορειοδυτικοὶ λόφοι τοῦ Τρητοῦ συνάπτονται μετὰ τοῦ Ἀπέσαντος (νῦν Φοῦκα λεγομένου) ὅσπερ, ἀνυψούμενος μέχρις 873 μέτρων, τὴν κοιλάδα ὀρίζει πρὸς ἀνατολὰς, ὥστε ἀποτελοῦσι γωνίαν ἢ γωνίαν.

332. βίης Ἡρακληείης] Ὁ συνήθης πλεονασμὸς, ὃν ἀπηντήσαμεν ἐν στ. 289, ἐνταῦθα ἐξώγκωται τῇ προσθήκῃ τοῦ ἔς (βίᾱ).

333. ὀπλότατον] Ἰδε 37.

* Φόρκυι] Ἐπιθι 237.

334. ὄφιν (— πρὸ τῆς πενθημιμερῶς)] Ὁ δράκων ὑπὸ μεταγενεστέρων μυθολόγων Λάδων καλεῖται.

ἐρεμνοῖς κεύθμασι γαίης] Ἐν τοῖς

σκοτεινοῖς (παρὰ τὸ ἔρεδος) κεύθμασι γῆς ἡγουν ὑπὸ τὴν γῆν.

335. πείρασιν ἐν μεγάλοις] Καὶ πρὸς ταῦτα ἀναφέρειν χρὴ τὸ γαίης, ὅτι αἱ Ἑσπερίδες ἐν τοῖς πέρασιν τῆς γῆς οἰκοῦσι (518), πρβλ. 622.

παγχρύσεια] Οὐχὶ ἐπίχρυσα, προστίθηναι ὁ βιομήχανος ἀνὴρ.

φυλάσσει] Ἐκ τοῦ ἐνεστώτος χρόνου προαγομέθα πρὸς τὴν εἰκασίαν, ὅτι Ἡσίοδος οὐκ ἐπίστευσεν, ὡς Ἡρακλῆς τὸν δράκοντα ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐκείνους συνέθετο, καθ' οὓς Ἀτλας αὐτῷ ἐκόμισε τὰ μῆλα· οὗτος ὁ μῦθος ἀπεικονίστο ἐπὶ τῆς λαμπροτάτης τῶν Κυφελιδῶν λάρνακος (Πausan. 5, 18, 4).—Οἱ δεισιδαίμονές τε καὶ φιλόχρυσοι δοξάζουσιν, ὅτι οἱ ὄφεις, συχνάκις ἐν ἐρειπίοις φωλεύοντες, φυλάσσουν ἠθασαυροῦς (Schmidt, Volksleben, σ. 192 f). Ἡ δοξασία αὕτη ἐν Ἑλλάδι πρὸ πολλῶν αἰώνων ὑπῆρχεν. Δεξικογράφος τις, πρὸ Αὐγούστου τοῦ αὐτοκράτορος ἀκμάσας, ὃν ἀντιγράφει Φῆστος ὁ Ῥωμαῖος, ἐτυμολογεῖ τὴν λέξιν «δράκων» ἀπὸ τοῦ ῥήματος δρακεῖν· διὸ φυλάσσειν τοὺς ἠθασαυροῦς. Κατὰ δὲ Ἀρτεμίδωρον τὸν ὀνειροκρίτην (2, 13), σημαίνει δράκων ἐν ὑπνῷ ὁρώμενος «πλοῦστον καὶ χρήματα διὰ τὸ ἐπὶ ἠθασαυροῦς ἰδρῶσθαι». Πρὸς τοῦτοις ὁ ἅγιος Βασίλειος ἐν τῷ πρὸς τοὺς νέους λόγῳ (20, 85) ἀστείως παραλέγει· «Εἰ μὴ κατὰ τοὺς ἐν ταῖς μύθοις δράκοντας ἡδονὴν τινα φέροι ἠθασαυροῖς κατορωρυγμένους ἐπαγρυπνεῖν». Πρβλ. καὶ Φαίδρου Μῦθ. Αἰσωπ. 3, 20, Λυκόφωνα Κάσσ. 1311, Μακροβ. Saturnalia 1, 20. Ἐπιστημονικώτερον δὲ πῶς λέγει Φιλόστρατος (Βικίν. 2, 17, σ. 421, 10): «δράκων πλοῦτου τινός,

Τοῦτο μὲν ἐκ Κητοῦς καὶ Φόρκυνος γένος ἐστί.

Τηθὺς δ' Ὡκεανῷ Ποταμοὺς τέκε δινήεντας,
Νειλὸν τ' Ἀλφειὸν τε καὶ Ἡριδανὸν βαθυδίνην,
Στρυμόνα Μαίανδρόν τε καὶ Ἴστρον καλλιρέεθρον

οἶμαι, φύλαξ, ὃς ὑπὸ τῇ γῇ κεῖται·
τοῦτο γὰρ λέγεται τὸ θηρίον εὖνουν τε
εἶναι τῷ χρυσῷ καὶ ὅ,τι ἴδη χρυσοῦν
ἀγαπᾷ καὶ θάλλειν». — Εἰδικῶς ὁ τῶν
χρυσῶν μῆλων καὶ τοῦ φυλάσσοντος
δράκοντος μῦθος οὐ τῆς μυθολογίας,
ἀλλὰ τῶν « παραμυθίων » ἢ ἀπολόγων
ἐστίν. « Ὅθεν οἱ Θηραῖοι διηγούνται εἰς-
έτι, ὅτι δράκας φρουρεῖ πορτοκαλλιά
(Defner ἐν τῷ Ἀρχαίῳ, σ. 129) καὶ οἱ
Ἡπειρώται λέγουσι τάδε· « ἔς ἕναν τό-
πον μακρινὸν ἦταν μίᾳ μῆλι ὅπ' εἶχε
τρία μῆλα ξαίχουστὰ . . . ὁ δράκας
ποὺ τὰ φύλας » κατεσθίει τοὺς ἀρπάζειν
βουλομένους (Ἑλλην. Φιλολ. Σύλλ.
πρακτ. τ. ΙΔ', σ. 259).

336. Ἐπισημειοῖ τὸ τέρμα τοῦ κε-
φαλαίου. Μετὰ τῶν Κητοῦς ἀπογόνων
συνεῖρει ὁ ποιητὴς ἀρμοδιώστα ἄλλους
θαλασσίους θεοὺς.

337-616. Ἀπόγονοι καὶ πράξεις
τῶν Οὐρανιδῶν.

337. Τηθὺς] Συγγενής ἐστι τῷ
τήθη.

Οἱ ποταμοὶ προσωπικῶς προσεκυ-
νοῦντο, ὡς δύναμιν τὸ μὲν μακαριωτά-
την, τὸ δὲ βλαβερωτάτην ἔχοντες. Κατὰ
τὸν μέσον αἰῶνα οἱ καλλιτέχναι τὴν Ἑλ-
ληνικὴν παράδοσιν ἐτήρησαν (Unger ἐν
τῇ Ἐγκυκλοπαίδειᾳ τοῦ Ersch καὶ Gru-
ber τμ. Α', τ. 84, σ. 457-8). Νῦν δὲ ὁ
λαὸς φοβεῖται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον
« τὰ στοιχεῖα τῶν ποταμῶν », ἅτινα καὶ
ἀπαιτοῦσι θύματα, ἵνα μὴ κωλύωσι τὴν
γεφύρας οἰκοδομήν. Πρβλ. καὶ Passow
τραγ. 401. — Τῇ Ἡσιόδειῳ γενεαλογίᾳ
ἀναλογεῖ νεώτερος μῦθος, ὅτι οἱ ποτα-
μοὶ ἅπαντες ἐκίνονται ἀπὸ τῆς θαλάσ-
σης (Schmidt, Märchen, Leipzig
1877, σ. 143-4).

338. Οἱ ποταμοὶ ἄνευ τάξεως ἀπα-
ριθμοῦνται καθὼς τὸ μέτρον ὁρίζει, μό-
νον ὁ Νεῖλος, ὅτε ὁ μέγιστος ὢν ὁ ποιη-
τὴς γινώσκει ποταμὸς ὢν, τυγχάνει τῆς
πρωτοστασίας. Περί τοῦ ὀνόματος τοῦ-
του ἐν τῇ εἰσαγωγῇ εἵπομεν, ὅτι ἐνταῦθα
ἡ πρώτη μαρτυρία τοῦ Νεῖλου εὗρίσκει-
ται, ἐπειδὴ Ὁμηρὸς τῷ « Ἀΐγυπτος »
χρηται. Τὸν δὲ Ἡσιόδον ἀκολουθεῖσιν
ὁ ποιήσας τὴν Δαναΐδα (παρὰ Κλήμεντι
τῷ Ἀλεξανδρῇ ἐν Στρωματ. ζ', σ. 224)
καὶ Σόλων (παρὰ Πλουτάρχ. Σόλ. 26).

Ἀλφειὸς (Ῥουφείας, ὅπερ παρέρφθα-
ται ἐκ τοῦ κατὰ τὸν νεώτερον κανόνα
Ἀρφεῖός) ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Πε-
λοποννήσου, ὃν καθιέρωσεν ἡ σύνεγγος
Ὀλυμπία.

Ἡριδανός] Κατὰ τὸν Στράβωνα εἰ-
πεῖν (5, 1, 9 σ. 215, ἢ συμπρᾶναι Ἡ-
ρόδοτος 3, 115), οὐδαμῶς γῆς ἦν, ἀλλὰ
ἐν τῇ μυθολογίᾳ καὶ τὰ μάλιστα ἐν τῷ
περὶ τοὺς Ἀργοναύτας μύθῳ ὑπῆρχεν.
Τὸ ὄνομα Ἑλληνικόν, ὅθεν ἔφερον αὐτὸ
καὶ ῥάξ τῆς Ἀττικῆς (Πλάτ. Κριτίας
σ. 112 α καὶ) καὶ ἀνὴρ Μιλήσιος (ἐπὶ
νομίσματος περιγραφομένου ὑπὸ Mion-
net, Description des médailles
grecques τ. Γ', σ. 267).

βαθυ-δίνη-ς] Ταῦτο βούλεται τῷ
ἀσυνθέτῳ ἐπιθέτῳ.

339. Στρυμῶν (Στρωμα) Διάρρη-
το πολλῷ τῷ βέεματι τὴν Μακεδονίαν, τῷ
δὲ Ἡσιόδῳ, εἰ μὴ ἄλλως, ἀπὸ μύθων
(π. γ. Ἀπολλόδωρ. 1, 3, 4, 2, 5, 10,
12, 3, 5, 1, 3) γνωστός ἐγένετο.

Μαίανδρος (Μενδερές) Ἐκδᾶλλει
πλησίον τῆς Μιλήτου.

Ἴστρος] Οὗχ ἦττον ἢ ὁ Ἡριδανός
ἐν Οὐτοπίᾳ ἠύρισκετο. Πίνδαρος ἔτι
αὐτὸν ἐγκατέστησεν εἰς τὴν τῶν μυθω-

Φᾶσιν τε Ῥῆσόν τ' Ἀγελώϊόν τ' ἄργυροδίην 340
 Νέσσον τε Ῥοδίον θ' Ἀλιάκμονά θ' Ἐπτάπορόν τε
 Γρήνικόν τε καὶ Αἰσηπον θεῖόν τε Σιμόεντα
 Πηνειόν τε καὶ Ἑρμον ἑυρρείτην τε Κάϊκον
 Σαγγάριόν τε μέγαν Λάδωνά τε Παρθενίον τε
 Εὐηρόν τε καὶ Ἀρτησκον θεῖόν τε Σκάμανδρον. 345

δῶν Ὑπερβορείων χώραν (Ὀλ. 3, 14 κ.ε.). Ὑπερβορείων δὲ πάντες συνεφώνησαν, ὡς ὁ Δοῦναβις πρότερον οὕτως ἐκλήθη. Ἀνήκει ἐπίσης εἰς τὸν τῶν Ἀργοναυτῶν πλοῦν.

340. Ταῦτο βῆτεον περὶ τοῦ Φάσιδος, ὃν οἱ μεταγενέστεροι πρὸς τῷ Κασπίῳ ἀνεζήτουν.

τε] Ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ ἐπομένῳ στίχῳ μετὰ τοῦ ἀρχικοῦ Ῥ ἀποτελεῖ συλλαβὴν μακράν, ὥσπερ καὶ 135.

Ἀγελώϊος] Ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς κατὰ τὴν στενωτέραν σημασίαν Ἑλλάδος, οὗ τὸ ὄνομα ἅπαντας τοὺς ποταμούςς θεοὺς ἐν γένει ἐσήμεινε καὶ ὅς διεπάλαισε πρὸς Ἡρακλέα. Ὡς δειγμα τοῦ τύπου χρησιμεύει νόμισμα τῶν Ἀκαρνάνων, ἀπεικονισθὲν ἐν τῇ ὑπὸ Σπ. Λάμπρου Ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος τ. Α', σ. 12.

ἀργυροδίην] Τὸ ἐπιθετον (ὑπερπρέλαβε Διονύσιος ὁ Περιγηγῆς στ. 433) ἐπλασεν εἴτε Ἡσίοδος εἴτε ἄλλος τις ποιητὴς ἰδίῳις ὅμμασι θεωρήσας τὸ λευκαίνόμενον τιτάνῳ ὕδωρ, διὸ καθ' ἡμᾶς «Ἀσπροπόταμος» ὀνομάζεται.

341. * Νέσσος] Ἡ, ὀρθότερον εἰπεῖν, Νέστος (Μέστος) ἐν Θράκῃ ἀπέναντι τῆς Θάσσου χεῖται εἰς τὴν θάλασσαν. Ἰσως ἐν τῇ ἐποποιίᾳ τῶν «Νόστων» ἐμνημονεύθη, καθότι Νεοπτόλεμος αὐτὸν διέδωκε ἐπαναχωρῶν εἰς τὴν πατρίδα.

Ἀλιάκμων (Βιστρίτσα) Πρὸς βορρᾶν τοῦ Ὀλύμπου τὴν Πισρίαν διαρρεῖ.

Οἱ λοιποὶ τῶν ἐν 340-2 ἀριθμῶν ποταμῶν, πρὸς δὲ ὁ Σκάμανδρος

τῆς Τρωάδος καὶ τῷ ποιητῇ γνωστοὶ κατέστησαν οὗτοι ἀπ' αὐτοψίας, ἀλλὰ ἐξ Ἰλ. Μ 20-22, ὅθεν καὶ μικρὰ βεῖθρα, τῆς ποιήσεως περιβαλλούσης αὐτοῖς λαμπρότητα τινά, τοῦ αὐτοῦ ἐπιτίμου τόπου κοινωνοῦσιν.

343. Τούαντιόν ὁ Πηνειὸς (Σαλαμδρίας) τῆς Θεσσαλίας, καὶ ὁ Ἑρμος (Γκιεντίζ-Τσάι) τῆς Λυδίας, καὶ ὁ ἐν Μυσίᾳ Κάϊκος ὕδωρ πολὺ ἔχουσι.

344. Ὁ Λάδων ἐστὶ ποταμὸς τῆς Ἀρκαδίας, ὃς εὐθὺς ἀπὸ τῆς πηγῆς πολλὸς ρεῖ καὶ εἰς τὸν Ἀλφειὸν μετὰ πλείστου ὕδατος ἐμβάλλει, ὥστε νῦν ὑπολαμβάνεται ὡς ἄνω βεῖθρον τοῦ Ἀλφειοῦ. Ἐνταῦθα δὲ μνημονεύεται ἐπειδὴ πολλῶν τε μύθων θεάτρον ἐγένετο (Ἀπολλοδ. 2, 5, 3, 2. Πausan. 8, 20. Εὐστάθ. Θεσσαλ. εἰς Διονύσιον. Περιηγ. 417), καὶ κάλλους ἕνεκα οὐδενὸς ποταμῶν δεύτερος οὔτε τῶν βαρβαρικῶν ἐστιν οὔτε Ἑλληνος (Pausan. 8, 25, 13, πρὸς 8, 20, 1). Οὐκ ἀποσιωπώμενος ὅμως, ὅτι κατὰ Πausanίαν (9, 10, 6) ὁ ἐν Θήβαις Ἰσμήνιος κατ' ἀρχὰς Λάδων ἐκαλεῖτο.

345. Εὐήρος (Φιδάρης) Δι' Αἰτωλίας ρέων, ὀνομαστός ἐγένετο ἀπ' οὗ Ἡρακλῆς ἐκεῖ τὸν Κένταυρον Νέσσον χάριν Δηϊανείρας ἐτόξευσεν, ἔτι δὲ ἀπὸ τῆς προσκειμένης Καλυδῶνος.

* Ἀρτησκος (Ἄρνητα) Κατὰ μὲν Ἡρόδοτον (4, 92) παραποτάμιον τοῦ Θρακικοῦ Ἑβρου, εἰς ὃν πλησίον Ἀδριανουπόλεως εἰσερεῖ, ἦν, πιθανώτερον δὲ ἡγοῦμαι τὸ ὄνομά ποτε περιλαβεῖν τὸν Ἑβρον αὐτὸν (Μαρίτσα).

Τίττε δὲ θυγατέρων ἱερὸν γένος, αἱ κατὰ γαίαν
ἄνδρας κουρίζουσι σὺν Ἀπόλλωνι ἄνακτι

τε] Πρὸ «Σκάμανδρον» ἐξ ἀνάγκης μετρικῆς οὐκ ἐκτείνεται, ὥσπερ ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς ποιήμασιν.

Ἄν ἀντιπαραβάλλωμεν τὸν ὦν γνωρίζομεν περιωνύμων ποταμῶν χορόν πρὸς τὸν Ἡσιόδειον κατάλογον, μετὰ θαυμασμοῦ ἐπαίσθησόμεθα τὴν ἔλλειψιν τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τοῦ Βοιωτίου Κηφισσοῦ ὁ γοῦν Ἀττικὸς τε καὶ ὁ Ἰλισσὸς πρὸ τοῦ Περικλέους αἰῶνος οὐδενὸς προσοχὴν ἐκίνησαν. Πότερον αἵτιος ἦν φόβος τῶν γειτόνων ἢ ἡμῶν τὸ λάθος, ὑπολαμβάνοντων τοὺς πολυθρυλήτους ποταμούς τοῦ ὄντος μεζοντας; Ὁ Ἀσωπὸς οὐκ ἔχει ὕδωρ, εἰ μὴ τέσσαρας μῆνας (Leake, Travels in northern Greece, B', 485) καὶ ὁ Κηφισσὸς, κατ' ἀκριβολογίαν, οὐ καταφθάνει ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ἀλλ' εἰσβάλλει μέχρι τοῦ νῦν εἰς τὴν Κωπαΐδα.

346. τίττε] Τηθὺς τῷ Ὠκεανῷ αἱ θυγατέρες αὐτῶν εἰσιν αἱ τῶν κρηνῶν Νύμφαι Νηιάδες ἢ Ναϊάδες καλούμεναι· καθότι ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ ἐκρέουσιν αἱ κρήναι καὶ πηγαὶ ἀπασαι (Ἰλ. Φ 197). Αὗται ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν εἰσέτι προσωπικῶς ἐξωγραφήθησαν (Unger ἐν τῷ οὐχ ἀπαξ μνημονευθέντι βιβλίῳ σ. 457), νῦν δὲ ἦτοι δαιμόνια αὐτόθι ἐπικρατοῦσιν ἢ ἀγιάσματα προσκυνοῦνται.

347. κουρίζουσι] Παρά τὸ κοῦρος ἦτοι «ἄγουρον». Ὁ νοῦς λοιπὸν Τῇ βοηθεῖ αὐτῶν ἀνδρῶνται οἱ νέοι (ὥστε τὸ ἄνδρας δηλονότι προληπτικῶς καίται). Συνηθεστέρα ἦν ἡ λέξις κουροτρόφος, π. χ. Νόνν. Διονυσ. 24, 50: ὕμετέρου δὲ γέρας Λάμου κουροτρόφον ὕδωρ, Εὐστάθ. Ἰλ. Ψ 141: ἀκουροτρόφοι ἐνομίζοντο οἱ ποταμοὶ διὰ τὴν ὑγρότητα καθὰ καὶ ὁ ἥλιος Ἀπόλλων διὰ θερμότητα». Τῆς κουροτροφίας ἕνεκα Πηλεὺς τὴν Ἀχιλλέως τρεῖς ἀφιε-

ροὶ τῷ ποταμῷ Σπερχεῖϊ (Ἰλ. Ψ 142 ff. πρὸλ. Αἰσχύλ. Χοηφ. 6: πλόκαμον Ἰνάχῳ θρεπτήριον. Πausan. 1, 37, 3, 8, 41, 3). Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ποταμῶν θεοὶ τε καὶ Ναϊάδες ἐν τῇ γενεαλογίᾳ ἅπαντος σχεδὸν τοῦ ἀρχαίου γένους ἀναφέρονται (π. χ. ὁ Ἀσωπὸς παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς) καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι ὀνομάζονται ἀπὸ ποταμοῦ, ὥστε αὐτοὺς ἔδωκε τοῖς γονεῦσιν εὐχῆς χάριν ἢ θρέψιν ἐμελλεν, ὅςιν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ Καφισδότος, Καφισίνος, Καφισοθρᾶς (= Κηφισοτρεφής, Θεσπιακὸν ὄνομα, ἴδε τὰ Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας 1883 σ. 67 κέ.), Ἀσώπων κτλ.

Ἄλλ' ἐπιστρέφωμεν ἐπὶ τὰς πηγάς. Ἡ σπουδαιότατη περὶ τούτων μαρτυρία ἐστὶ τοῦ Θεοφράστου (Ἰστ. φυτ. 9, 8, 10): «ἐνιαχοῦ φασι τὸ ὕδωρ παιδογόνον εἶναι γυναῖξιν, ὥσπερ καὶ ἐν Θεσπιατῶν». Ἡ αὕτη πρόληψις εὐρίσκεται σήμερον ἔτι ἐν Ἀρχαδίᾳ (Pückler, südöstlicher Bildersaal, τ. Β', σ. 185-6) καὶ περὶ τῆς κρήνης τῆς ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Ὑμηττοῦ Καισαριανῆς μονῆς, ἥς περ τὸ ὕδωρ πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν αἱ τῶν Ἀθηναίων ἄτοκοι γυναῖκες ἔπινον καὶ μετεχειρίζοντο εἰς λουτρόν (Ow, Aufzeichnung A', σ. 93). Ταῦτο ἔνεκα ἀναμφισβητήτως εὐσεβῆς τις κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους βωμὸν ἔκτισεν «εὐεργετίδι πηγῇ» (Corpus Inscriptionum 4316 f σ. 1151 τῶν προσθηκῶν = Waddington, Asie Mineure, ἀρ. 1323). Ὅθεν ἢ πρὸς τὰ παιδία ἀγάπη τῶν καθ' ἡμᾶς Νεραίδων εὐληπτος ἂν εἴη.

347. Ἀπόλλων ἐν ἀπάσῃ μὲν τῇ Ἑλλάδι ἐλατρεύετο, νέος ὢν θεός, ὡς προστάτης τῶν νέων (Κουρίδιος ἢ Γενέτωρ, ἐπὶ τῆς Δήλου, ἢ Κούρεος ἐπὶ Τέω), διὸ Πηνελόπη εὐγνώμωνος λέγει

καὶ Ποταμοῖς, ταύτην δὲ Διὸς πάρα μοῖραν ἔχουσι,
Πειθῷ τ' Ἀδμήτῃ τε Ἰάνθῃ τ' Ἠλέκτρῃ τε

(Ὀδ. τ 86): «ἤδη παῖς τοῖος Ἀπόλλωνός γε ἔκῃσι Τηλέμαχος». Μετὰ τῶν ὑδροχαρῶν ὅμως θεῶν οὐ μετεῖχε τῶν ἱερῶν εἰ μὴ ἐν ὀλίγαις πόλεσι (π. χ. μετὰ Στρυμόνος ἐν Ἀμφιπόλει, *Corpus Inscriptionum* 2008 καὶ μετὰ Ἀγελάφου ἐπὶ Μυκόνου, Ἀθηνῶν Β', σ. 237), μάλιστα δὲ ἐν τῇ τοῦ ποιητοῦ πατρίδι Ἀπόλλων πρὸς τὸ ὕδωρ σχέσεις εἶχεν, ὥστε ὑπὸ μὲν Θηβαίων Ἰσμήνιος ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἰσμηνοῦ ἐπωνομάσθη, ἐν δὲ Ὑσιαῖς οἱ χρησμοὶ διὰ τοῦ ὕδατος ἐδίδοντο (Παυσαν. 9, 2, 1).

ἄρακτι] Ἀναξ ἐν τοῖς Ἡσιόδου ποιήμασι τοῖς θεοῖς καὶ τῷ ἡμιθέῳ Ἡμαθίῳ (Θ. 985) ἐπιφυλάττεται.

348. Ἡ δύναμις αὕτη ἐπιτέτραπται παρὰ Διός, ὥστε βεβαία καὶ διαρκής ἐστι· μοῖραν πάλιν ἀφορᾷ εἰς τὴν τῶν θεῶν τιμῶν διανομήν.

349-361. Τὰ τῶν Ὀκεανίδων ὀνόματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀρωμοῦνται τοῖς τῶν Νηρείδων, πλὴν Καλυψῶ (τῇ Ὀμηρικῇ ἐποποιᾷ διαδεδομένον), Στύξ (ἴδε 779), Διώνη (ἢ ἐν Δωδώνῃ ὑπελαμβάνετο σύζυγος Διὸς Ναίου ἥτοι τοῦ θεοῦ τῶν πηγῶν καὶ ὑετῶν). Ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἔλαβον τὸ ὄνομα Καλλιρρόη, Ἀμφιριώ, Τελεστώ (θυγάτηρ τοῦ τελέχεντος ποταμοῦ), Οὐρανίη (τοῦ Οὐρανίδου), Εὐρυνόμη (τοῦ ἄνακτος), Εὐρώπη καὶ Ἀσίη (ἃς περικλείει ὁ Ὀκεανός), εἶγε αὐταὶ αἱ λέξεις τότε ἤδη εἶχον τὴν ὑστερον σημασίαν· διὸ ἐνδεχομένως παραβάλλομεν πρὸς τὸ ἕτερον· «εὐρωποῖσιν ἄλός λαγόνεσσι» (Ὀππιαν. Ἀλιευτ. 4, 526). Βοιωτικόν δέ τι ἔνεστι τοῖς ἐπομένοις· Ἰππῶ καὶ Περσὶς χάριν τῆς Ἰππουκρήνης, ἔτι δὲ Γαλαξάρη ὅτι τὸν Γαλάξιον Ἀπόλλωνος πρὸς κρήνην προσεκύουν (Πλούταρχ. Πυθ. χρηστ. 29, Πρόκλος ἐν

Φωτίου Μυριοβίβλω σ. 321 b 31 Bekker). Ἄλλαι Ναϊάδες καλοῦνται ἀπὸ τῶν ὀρῶν (Πετραίη, Πρυμνῶ παρὰ τὸ πρυμνώρεα ἢ ῥέζα ὄρους, Πληξαύρη, πρβλ. Ὀρφ. Ὑμν. 51 (50), 10: Νύμφαι . . . ἐόπνοσι αὔραις) ἢ ἀπὸ τῶν τοῦ ὕδατος χρωμάτων (Ἰάνθη διὰ «κρήνην ἰσιδέα» στ. 2, Ρόδεια ὡς ἢ Ροδία τῆς Τρωάδος *Corpus Inscriptionum* τ. Δ', ἀρ. 8185 e, Ἠλέκτρη διὰ τὸ ἀλέκτρινον ὕδωρ Καλλιμάχ. Ὑμν. 6, 29, *electo purior amnis* παρὰ τῷ Ἑλληνίζοντι Βιργιλίῳ Γεωργ. 3, 522, οἷον καὶ ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ἔρρει ποτάμιον Ἠλέκτρα ὀνομαζόμενον, Παυσαν. 4, 33, 6, ὁμοίως δὲ ἐπὶ Κρήτης, Πτολεμ. Γεωγρ. 3, 16 (17), 4). Τὴν εὐτυχίαν, ἣν χορηγοῦσι τοῖς γεωργοῖς καὶ ποιμέσιν αἰπήγαί, δηλοῦσι Πλουτώ, Δωρίς, Πολυδώρη, Εὐδώρη, Μηλόβοσις, τὴν δὲ τῶν διψῶντων ἀνάψυσιν καὶ ἐπίρρυσιν ἢ τὴν ἀνωτέρω κουροτροπίαν Μενεσθῶ (παρὰ τὸ μένω καὶ σθένος) καὶ Ἰάνειρα (παρὰ τὸ ἴς ἢ βία καὶ ἀνήρ), εἰς δὲ τὸν γάμον ἀφορῶσιν Ἀδμήτῃ, Πειθῷ, Ζευξῷ. Ἄλλα ὀνόματα καθόλου ἐπιτίμα (Πασιθέη, Κλυμένη, Κλυτίη, Ἀκάστη), ἐγκωμιάζουσι δὲ καὶ ἰδιαίτερα προτερήματα, τὴν ξανθὴν δηλαδὴ κόμην (Ξάνθη), τὴν ταχύτητα (Θόη, περὶ ἧς οὐ χρὴ ἐπαναλαβεῖν ὅσα εἴπομεν εἰς στ. 245), τὴν φρόνησιν (Ἰδυία καὶ Μῆτις), τὴν φιλεργίαν (Κερκηίς παρὰ τὸ κερκίς ἢ σπάθη, πρβλ. 264). Ἀκριβεστέρας ἐρεύνης δεῖται τὸ Τύχης ὄνομα· τί γάρ ἡ τύχη (ἢς Ἀρχιλοχός Ἀπόσπ. 16 πρῶτος μνησὶν ποιεῖται) πρὸς τὰς Ὀκεανίδας; Ἄλλ' ὅμως ἢ ῥέζα ΤΥΧ οὐ μόνον ἀποτελεῖ τὸ ῥῆμα ευχάνω, ἀλλὰ καὶ τὸ τεύχω (κατασκευάζω), ἄφ' οὗ καὶ Τύχων (δαίμων τις) καὶ Τυχός (ὁ παρ' Ὀμήρου τεχνίτης) καὶ

Δωρίς τε Πρυμνῶ τε καὶ Οὐρανίη θεοειδής 350
 Ἴππῳ τε Κλυμένη τε Ῥόδειά τε Καλλιρόη τε
 Ζευζῶ τε Κλυτίη τε Ἰδυΐά τε Πασιθέη τε
 Πληξαύρη τε Γαλαξαύρη τ', ἐρατὴ τε Διώνη
 Μηλόβοσις τε Θόη τε καὶ εὐειδής Πολυδῶρη 355
 Κερκηΐς τε φυὴν ἐρατὴν, Πλουτῶ τε βοῶπις
 Περσηΐς τ' Ἰάνειρά τ' Ἀκάστη τε Εἰάνθη τε
 Πετραίη τ' ἐρώεσσα Μενεσθῶ τ' Εὐρώπῃ τε
 Μῆτις τ' Εὐρυνόμῃ τε Τελεστώ τε κροκόπεπλος
 Κρισηΐς τ' Ἀσίη τε καὶ ἱμερόεσσα Καλυψῶ
 Εὐδῶρη τε Τύχῃ τε καὶ Ἀμφιρῶ Ὠκυρόῃ τε 360
 καὶ Στύξ, ἥ δὴ σφῶν προφερεστάτῃ ἐστὶν ἀπασέων.
 Αὐταὶ δ' Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος ἐξεγένοντο
 πρεσβύταται κοῦραι· πολλαὶ γέ μὲν εἰσι καὶ ἄλλαι.
 Τρεῖς γὰρ χίλιαί εἰσι τανύσφυραι Ὠκεανῖναι,

τύχοι (λιθοξοϊκὰ ἐργαλεῖα, σφῆνες Ἡ-
 σύχ.) παράγονται. Ἡ Τύχῃ λοιπὸν ἀν-
 τιστοιχεῖ τῇ περὶ τὴν Ἀφροδίτην Τύ-
 χωνι καὶ τῶν γαμηλίων ἐστὶν Ὠκεανί-
 δων. Περὶ * Κρισηΐδος ἐπέχω.

350. θεοειδής] Ἐξαισίως εὐειδής·
 αἱ Ὠκεανίδες ὁμοίως ταῖς Νηρεΐσιν εὐ-
 μορφοὶ ἐνομιζόντο, ὅθεν τὰ ἐπιθέτα ἐρα-
 τή, εὐειδής, ἐρώεσσα, ἱμερόεσσα.

355. βοῶπις] Λιδάσιος ἐν προγου-
 μνάσμασι γράφει· «Ὁμηρος ἐνδείξα-
 σθαι βουλόμενος ὡς εἴησαν ὀφθαλμοὶ
 «καλοὶ τε μεγάλοι τε», βοῶπιν αὐτὴν
 ἐκάλεσε». Μεγάλοι ὀφθαλμοὶ τότε ὡς-
 περ νῦν «μαῦρα μάτια καὶ μεγάλα»
 καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς (Διγεν. Ἀ-
 κρίτ. Β, 972) «ὄμματα μεγάλα» σπου-
 δαῖον μέρος τῆς καλλονῆς ἀπετέλεσαν.
 Ὁ πρῶτος τῶν νεωτέρων περιηγητῶν,
 ὁ Γάλλος Belon (Observations de
 plusieurs singularités trouvées en
 Grèce, Paris 1854) ἀναφέρει τὸ ἄξιον
 παρατηρήσεως ἐπίθετον «πλατυὸφθαλ-
 μος». Ἐτι δὲ τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματά τε

καὶ νομίσματα ἀναρίθμητα προξενούσι
 παραδείγματα τῆς καλλονῆς ταύτης. Ὡς
 δὲ πρὸς τὰς Ὠκεανίδας ἰδίως, ἐν Ἀρα-
 χιδῇ ἐγκωμιαστικῶς λέγουσιν· «ἔχει
 μάτια Νεράιδας» (Schmidt, Volksle-
 ben, Α', σ. 103).

358. κροκόπεπλος] Ἰδ. 273. Οἱ
 Ἕλληνες τὰς Νύμφας ἐφαντάζοντο «λευ-
 χεῖμονας» (Ὀρφ. Ὑμν. 50 (51), 10),
 ὅπερ διέμεναι πολλαχοῦ τῆς χώρας μέ-
 χρι τοῦ νῦν, π.χ. ἐπὶ Κυθήρων (:ἀσπρο-
 φορεμένη ἴσ' ἀντὶ τὴν Νεράϊδα, Πανδώρα
 ἸΔ', 334 φ. σ. 366) καὶ ἐπὶ Κρήτης (:μὲ
 τὴν ἀσπρὴ φορεσιά, Βρετοῦ Ἐθν. Ἱ-
 μερολ. 1865, σ. 41). Κατὰ τοὺς Ζα-
 κυνθίους, ἀγαπῶσι τὰ ἐρυθρὰ καὶ λευκὰ
 χρώματα (Schmidt, Volksleben, σ.
 104), οἱ δὲ Ἀραχωδίται αὐταῖς ἀποδι-
 δόασιν ἐν γένει ἑορταῖαν ἐσθῆτα (Αὐ-
 τόθι).

363. Ἡ ἡλικία ἀείποτε διώρισε τὴν
 τάξιν, πρβλ. 234.

γέ μέν] = γέ μὴν, μέντοι.

364. τανύσφυραι] Τὰ σφυρὰ τεῖ-

αἶ ῥα πολυσπερέες γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης 365
 πάντη ὁμῶς ἐφέπουσι, θεάων ἀγλαὰ τέκνα·
 τόσσοι δ' αὖθ' ἕτεροι ποταμοὶ καναχρηδὰ ῥέοντες
 υἱέες Ὠκεανοῦ, τοὺς γείνατο πότνια Τηθύς·
 τῶν ὄνομ' ἀργαλέον πάντων βροτῶ ἀνδρὶ ἐνίσπειν,
 οἱ δὲ ἕκαστα ἴσασιν, ὅσοι περναιετάωσι. 370

Θεία δ' Ἡελιόν τε μέγαν λαμπρὰν τε Σελήνην

νουςαι, ἀπὸ τῆς ἐλαφρᾶς βαδίσεως, ἣν προσωποποιεῖ τρόπον τινὰ ἡ Ὠκεανὶς Θόη.

Ὠκεανῖται] Χάριν τοῦ μέτρου ἐξέλεξε τὴν κατάληξιν -ίνη, ἥς Ὅμηρος σπανίαν χρῆσιν ποιεῖται (Ἰλ. Ε 412: Ἀδρηστίνη, I 557: Εὐνίνην).

πολυσπερέες] Ἐπειδὴ τὴν τῆς φύσεως ἀπάσης γέννησιν ἐπισπεύδουσιν (Ἰσπερ ὑπεσημειώσαμεθα εἰς 254).

βένθεα λίμνης] Ναὶ μὲν τὴν φράσιν ἠρύσατο ἐκ τῆς Ἰλιάδος (N 21, 32), ἀλλ' ἀπὸ τῆς θαλάσσης αὐτὴν μετήνεγκε πρὸς τὴν «περικαλλέα λίμνην» τοῦ Ὠκεανοῦ (Ὀδ. γ 1).

366. πάντη ὁμῶς] Ἀνάλογον τῷ Ὀμηρικῷ «πάντες ὁμοίως» (ὅλοι (ὁ)μαζή)· οἱ δὲ Ἀττικοὶ εἶποιεν ἄν: «πανταχρὺ ὁμοίως».

ἐφέπουσι] Μετ' ἀντικειμένου τοπικοῦ ὥσπερ Ὀδ. ι 124: κορυφὰς ὄρέων, Ἰλ. Δ 496: πεδῖον, συμπεριλαμβάνει τὰς σημασίας «οἰκέω» καὶ «διοικέω».

θεάων ἀγλαὰ τέκνα (= Ἰλ. B 871 κ.ά.)] Πρβλ. 240: τέκνα θεάων ἐφ' ᾧ τινί τις «ἀγάλλεται» ἀγλαός ἐστι, μάλιστα δὲ παῖς, τὸ «ἀγαλμα» τῶν γονέων (Σοφοκλ. Ἀντιγ. 1116. Εὐριπ. Ἰκέτ. 370. Ἰφ. Ταύρ. 273).

367. ἕτεροι] Κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν πλεονασμὸν τοῦ ἄλλος.

καναχρηδὰ] Πληθυντικός τοῦ συνηθεστέρου καναχρηδόν, ὃ παράγεται ἀπὸ καναχή (ἡχος)· ὁρθῶς ἄρα μεταφράζουσι τὸ ἐν χειρογράφοις γλῶσσημα καὶ Ἡσύχιος «ἡχητικῶς».

367-69. Ὅστις ἂν ἐξετάσαι θελή τὴν διαφορὰν τῆς ἀρχαίας ἀφελείας καὶ τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων ὑπερμετρίας, ἀντι- παραβαλέτω τὸ προκείμενον χωρίον πρὸς τὰ ἐξωγυμνάμενα ὑπὸ Διονυσίου τοῦ Περιηγητοῦ (644-49).

369. ὄνομ'] Τοῦ μέτρου ἔνεκα εἶπεν ἀντὶ τοῦ πληθυντικοῦ.

βροτῶ ἀνδρὶ] Παθητικῶς ἀντίκειται ἡ τῶν «θνητῶν» ἐπιστήμη τῇ παντελεῖ σοφίᾳ τῶν τε ἄλλων θεῶν καὶ μάλιστα τῶν Μουσῶν.

ἐνίσπειν] Τὸ ἴσῳ κατ' ἀναδιπλασιασμὸν ἐνεστώς τοῦ θέματος ΣΕΠ (ἐπ), ὥσπερ ἴσχω τοῦ ΣΕΧ (ἐχ).

370. Ὁ αἰοδὸς προφυλακτικῶς ἀποσοθεῖ δυσαρρεσκείας, ἂν τυχόν τις μὴ εὖρῃ ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτοῦ τὸν τῆς ἑαυτοῦ πατρὸς ῥύακα.

περναιετάωσι] Βοιωτικῇ ἀντὶ περι- ναιετάωσι. Ἡ ὑποτακτικὴ παρὰ τοῖς ποιηταῖς οὐ χρῆζει τοῦ ἂν μορίου.

371. * Θεία ὁμοιάζει τῷ θαύμας, ἐπεὶ Πίνδαρος γε (Ἰσθμ. 5 [4], 6) τὴν ἀπὸ θεῶν ἐτυμολογίαν παραδέχεται, ᾧ δὲ «διὰ τὰν τιμὰν . . . θαυμασταὶ πέλονται».

Ἡέλιον] Πρβλ. 18.

Σελήνην] Ὡς ἀδελφὴ παρέρχεται τοῦ Ἥλιου, ὥστε τότε εὐδηλον, ὅτι αὐτὴν ὑπελάμβανον ἰσοδύναμον τῷ Ἥλιῳ· ὕστερον δὲ ὁ τῆς ἀστρονομίας ἐμπειρότερος Εὐριπίδης εἶπεν εὐστοχώτατον ὅτι εἴη θυγάτηρ τοῦ Ἥλιου (Φοῖν. 175).

Τὸ περισσώτερον τοῦ στίχου ἐπανεῖληπται ἐκ στ. 18.

Ἡὼ θ', ἥ πάντεσσιν ἐπιχθονίοισι φαίνει
ἀθανάτοισι τε θεοῖσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι,
γεῖναθ' ὑπευνηθεῖς Ὑπερίονος ἐν φιλότῃ.

Κρίω δ' Εὐρυβίῃ τέκεν ἐν φιλότῃ μιγεῖσα 375
Ἀστρατόν τε μέγαν Πάλλαντά τε, δια θεάων,
Πέρσῃ θ', ὅς καὶ πᾶσι μετέπρεπεν ἰδμοσύνησι.
Ἀστραίφ δ' Ἡὼς ἀνέμους τέκε καρτεροθύμος,

372. Ἡ Ἐως εὖ διακρίνεται τῆς
Ἡμέρας (124), τῶν μεταγενεστέρων
συγγενῶν ἀφοτέρως. Πρβλ. καὶ τὴν
εἰς 18 σημείωσιν.

φαίνει] Κατὰ βραχυλογίαν ταυτό
βούλεται, ὃ Ὅμηρος ἐμφαίνει (Ἰλ. Δ
2=Τ 2=Ὀδ. ε 2: «ἐν' ἀθανάτοισι
φῶς φέροι ἡδὲ βροτοῖσι».

373. = Ὀδ. δ 479. λ 133. ψ 179
(ἐκτός τοῦ τε μορίου).

374. Ὑπερίονος] Ἰδε 134. Ὅμη-
ρος τὸν ἥλιον αὐτὸν ὀνομάζει Ὑπε-
ρίονα (ὡσαύτως Ὑμν. Ὅμηρ. 1, 369
= 2, 191), ἀπᾶς δὲ μόνον (Ὀδ. μ 176)
πατριωνυμικῶς Ὑπεριονίδην (ὡσπερ Θ.
1011. Ὑμν. Ὅμηρ. 5, 74. Στῆσιχ.
Ἀπόσπ. 8, 1). Ἡ ἐτυμολογία οὐκ ἀπο-
κρίνεται τῇ ἐπισταμένῃ τὴν ὑπερος
λέξιν.

375. Κρεῖος] Ἰδε 134.

Εὐρυβίῃ] Ἡς μνεία ἐγένετο εἰς 239.

376. Ἀστραῖος] Τὸ ὄνομα συγγέ-
νειαν ἔχει πρὸς τὸ ἄστρον.

Πάλλας] Δαίμων τοῦ θεαλλώδους
οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ «πάλλεσθαι» τοὺς κε-
ραυνούς ὑπὸ τοῦ Διὸς (Ἀριστοφ. Ὀρ-
νιθ. 1714: πάλλων κεραυνόν, πετροφόρον
Διὸς βέλος), ὅθεν καὶ τῷ Διὶ ἐπωνυμία
ἦν Παλλάντιος καὶ τῷ τῆς Γίγαντομα-
χίας θεάτρῳ Παλλήνῃ.

διὰ θεάων] Ἡ Ὅμηρικὴ φράσις
ἀναπληροῖ τὸν στίχον.

377. Πέρσης] Ὁ ἐν τῷ Δήμητρος
ὑμνῳ στ. 24 καλούμενος Περσαῖος. Ὁ-
μηρὸς δὲ μνημονεύει γυναῖκα Πέρσῃν

ὡς σύζυγον τοῦ Ἡλίου (Ὀδ. κ 139).

καί] Πλεοναστικῶς κεῖται, ὡσπερ
καὶ μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἑλληνισμοῦ.

378. καρτεροθύμος (ὁ τύπος Βοιω-
τικῆς) Σκληροκαρδίους, καθότι πολλοὺς
διαφθείρουσιν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ὑπὸ
φόβου λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ἐτίμων αὐ-
τοὺς θυσίαις, μάλιστα δὲ τὸν Βορέαν
(Ἡρόδοτ. 7, 189 κλ.). Οἱ Βυζαντινοὶ
διεφύλαξαν τὴν προσωποποίησιν ἐν ζω-
γραφαῖς (Unger αὐτ. σ. 459). Καθ'
ἡμᾶς δὲ «ὁ κύρ Βορειᾶς» ζῇ ἐν τῇ τῶν
ναυτῶν φαντασίᾳ, οἵτινες αὐτῷ εὐχονται
ἢ «κερατᾶν» (Κερατοδορεῖα!) ἀπο-
καλοῦσιν ἢ καὶ φωνάζουσιν «ἔλα», τῶν
ἀδελφῶν αὐτοῦ τρόπον τινὰ σκυῶν
ἀμφιπελομένων ἐν παραμυθίᾳ (Πο-
λίτης, Μετεωρολογ. Μῦθοι σ. 33) καὶ
τῇ παροιμίᾳ «Γέρο Βορεῖᾳ ἀρμέ-
νιζε καὶ Νότο παλληκάρη». Ἀλλὰ
τί ἀνέμοις καὶ τῇ Ἐφ; «Ἡ τῶν πνευ-
μάτων περίστασις κατὰ τὴν τοῦ ἡλίου
φορὰν γίνεται» (Ἀριστοτέλ. Προβλήμ.
26, 26, σ. 942 b), ἰδίᾳ δὲ περὶ τὴν ἔων
ὁ ἀνεμος ἐγείρεται (Ἀπολλ. Ῥύδ. 1,
519 κλ. 4, 883-4) καὶ καθόλου ὁ αἰμ-
δάτης καὶ ἡ ἀπογεία ἔχουσι συνάφειαν
πρὸς τὴν ἀνατολὴν καὶ δύσιν τοῦ ἡλίου.
Ἐπὶ θαλάσσης δὲ ὀλίγον μετὰ τὴν ἀνα-
τολὴν ὁ βορέας πνεῖ σφοδρῶς. Ἀλλὰ τί
τοῖς ἀνέμοις καὶ τοῖς ἄστροις; Καὶ ταῦτα
κατὰ τοὺς μετεωρολόγους ἐπιρροὴν εἶ-
χον εἰς ἐκεῖνα, λ. χ. «περὶ Ὡρίωνος
ἀνατολὴν γίνεται νηνεμία» (Ἀριστοτέλ.
Μετεωρ. 2, 5, σ. 361 b). Πρὸς τὴν γε-

ἀργέστην Ζέφυρον Βορέην τ' αἰψηροκέλευθον
καὶ Νότον, ἐν φιλότῃτι θεὰ θεῶ εὐνηθεῖσα. 380
τοὺς δὲ μέτ' ἀστέρα τίκτ' Ἵοσφόρον Ἵριγένειαν
ἄστρον τε λαμπετόωντα, τὰ τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται.

νεαλογίαν ἄπασαν παράξενον παραλλη-
λισμὸν χορηγεῖ τραγούδιον μυθικὸν τῶν
Χίων (Passow 284). Ἐν τούτῳ ἡ τοῦ
Βορέα μήτηρ (!) ἐρωτᾷ αὐτόν· «Μήνα
μὲ τῷσπ' ἀλῶνες, μήνα μὲ τὸ φεγ-
γάρ, μήνα μὲ τὸν αὐγερινὸν ποῦμεσσι' ἀ-
γαπημένοι;»

* ἀργέστην] Καλεῖ τὸν Ζέφυρον,
ὥσπερ ὁ Ὅμηρος τὸν Νότον (Ἰλ. Α
306), διότι ἀμφοτέρω ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα
ἐπάγουσι λευκὰς καὶ πολὺς νεφέλας.

379. αἰψήροκέλευθος = κραιπνός
Ὁδ. ε 385· ὁ Βορέας ἐφαίνεται ἀπαρα-
μύλλου ταχύτητος (Τορταῖος ἐν Στο-
βαίου Ἀνθολ. 51, 1 στ. 4: νικήσῃ δὲ
θέων Θρηϊκίον Βορέην). Ἄρα γε ἡ φρά-
σις συγγενής ἐστὶ πρὸς ἣν μεταχειρί-
ζονται οἱ Κερασούντιοι· «αἰψὺς Βο-
ρεῖς;»

Ἡσιόδου γινώσκου μόνον τρεῖς ἀ-
νέμους κανονικούς· ὁ γὰρ καθαρὸς Ἀπη-
λιώτης ἔξω τῶν Ἰωνικῶν νήσων οὐ βί-
βλως παρατηρεῖται.

θεὰ θεῶ εὐνηθεῖσα] Τοῦτο ἐνταῦθα
κεῖται πρὸς ἐναντίωσιν τῶν ἄλλων ἀνέ-
μων, ὧν κατωτέρω (983 κτ.) εὐρήσομεν
τὴν γενεαλογίαν.

381. Ὁ Ἵοσφόρος ἡγέτης τῶν
ἀστέρων ἐστὶν ὥσπερ ἐν τῷ εὐμύσῳ
χωρίῳ τοῦ προφήτου Ἡσαΐα (14, 13):
«σὺ δὲ εἶπας ἐν τῇ διανοίᾳ σου· εἰς τὸν
οὐρανὸν ἀναβήσομαι, ἐπάνω τῶν ἀστέ-
ρων τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου»
κτλ. Διὰ τίνα αἰτίαν ὁ «Αὐγερινός»
προηγείται ὡς «ἀστράρχης» (Νικήτ.
Εὐγενίαν. 1, 1), οὐκ ἄδελον· κάλλιστος
γὰρ τῶν ἀστέρων φαίνεται (Ἰλ. Χ 318:
Ἐσπερος ὅς κάλλιστος ἐν οὐρανῷ ἵστα-
ται ἀστήρ. Ἀπολλ. Ῥόδ. 2, 40, Ἀρι-
στοτ. Ἡθ. Νικομ. 5, 1. Πλωτίν. Περὶ

τοῦ καλοῦ σ. 53 (23 d) Ἀνθολογ. 7,
670. Φιλόστρατ. Ἐπιστ. 10. Ἐρωτό-
κριτος Β', σ. 92: ἔλαμπε σὺν αὐγερινός,
96: ἔλαμπε ὡς λάμπ' ὁ αὐγερινός, καὶ
ὡς φέγγ' ὁ ἀποσπερίτης· διότιχον Λε-
ριακὸν ἐν τοῖς Ταιγαδῶν Λεριακοῖς σ. 82:
εὐμορφὴ ποῦν' ἡ νύφῃ μας σὺν τοῦ που-
νέντῃ τῶστρον καὶ ἐν τῷ Αἰγαίῳ λάμπει
«ἀστήρ φαάντατος» (Ὁδ. ν 94) ὁμοίως
τῇ σελήνῃ.

Ἵριγένεια] Κυρίως ἐπιθέτον τῆς
Ἡούς, ὃ ἐν τῇ Ὀδυσσεύῃ ἦδη (χ 197,
ψ 347) ἐνίοτε ἀντικατέστησε τὸ κύριον
ὄνομα· σημαίνει δὲ τὸ πρῶτ' γενέσθαι.

382. Τὰ ἄλλα ἄστρον προσάπτει τῷ
τε μορίῳ κατὰ τὴν ποιητικὴν ἁδείαν, ἥς
πασίγνωστον παράδειγμα: «Ζεὺς καὶ
θεοὶ» (λεῖποντος τοῦ «ἄλλοι»). Ὁ ἄν-
θρωπος ἀνέκαθεν τὰ ἄστρον, ἃ ἐώρα καθ'
ἡμέραν κανονικῶς περιπατοῦντα ἐν τῷ
οὐρανῷ, οὐκ ἤθελεν εἶναι ἄψυχα. Ἀφί-
μεν τὴν παναρχαίαν ἀστρολογικὴν πρό-
ληψιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἡ-
σιόδῳ συντίθεται ὁ μεγαλεῖος Αἰσχύλος,
εἰς τὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀρχὴν (στ. 5-
7) καταχωρίσας «τοὺς . . . λαμπροὺς
δυνάστας, ἐμπρέποντας αἰθέρι, ἀστέ-
ρας». Κατὰ τὸν Ὀριγένην (κατὰ Κέλ-
σου Ε', σ. 238) «οἱ ἐν οὐρανῷ ἀστέρες
ζῶντες εἰσι λογικά καὶ σπουδαῖα». Ὁ ἁ-
ληθὺς Χρυσόστομος τὸ ἄστρον, ὃ τοὺς
μάγους ὠδήγησεν, ἐν ἀγγέλων ἀριθμῷ
κατατάσσει. Ἀλλὰ ὅπως μὴ φερούμεθα
ἔξω δρόμου εἰς τὰ γάργαρα τῶν παμ-
πληθῶν μαρτυριῶν, σπεύδομεν ἐπὶ τὰ
νεώτερα. Λέγομεν λέξεσι μὲν καιναῖς,
ἐννοίαις δὲ παλαιαῖς «τῶστρον βασι-
λεύου», «τὰ ἐφ' ἃ ἀδέρφια» (ἀρχαίως
«ἡ μεγάλη Ἀρκτος»), ὅσοι νὰ πᾶσι(γ)ῃ
ἡ Πούλια γιόμματα (Passow 70, 5. 107)

Στύξ δ' ἔτεκεν παῖς Ὀκεανοῦ Πάλλαντι μιγεῖσα
 Ζῆλον καὶ Νίκην καλλίσφυρον ἐν μεγάροις,
 καὶ Κράτος ἡδὲ Βίην ἀριδείκετα γείνατο τέχνα· 385
 τῶν οὐκ ἔστ' ἀπάνευθε Διὸς δόμος οὐδέ τις ἔδρη,
 οὐδ' ὁδὸς ὅππῃ μὴ κείνοις θεὸς ἡγεμονεύῃ,
 ἀλλ' αἰεὶ παρ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ ἐδριόωνται.
 Ὡς γὰρ ἐβούλευσε Στύξ ἄφθιτος Ὀκεανίνῃ

4). Οὐκ ἔφαλλον ἄρα ἐν ἄσματι (Pas-sow 103) ἀστέρα καὶ διαλέγεσθαι.

τὰ τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται] = Ἰλ. Σ 485. Τὸ παθητικὸν συντάσσεται τῇ αἰτιατικῇ, ἀντὶ τῆς δοτικῆς καθότι τοῦ οὐδετέρου γένους ἐστίν. Ὡς δὲ πρὸς τὴν γραφικὴν μεταφορὰν ἐστεφάνωται, δια-φωτίζεται τὸν τρόπον τινὰ ἐκ τῆς διὰ μα-κροτέρων ἐξηγήσεως Ὀρφικοῦ τινος (ἐν τῇ Εὐσεβίου Εὐαγγελικῇ Παρασκευῇ 3, 9, 4): «οὐρανὸς αἰγλήεις, ὃν χρύσειαι ἀμφὶς ἔθειραι ἄστρων μαρμαρέων περι-καλλέεις ἡτρήθονται». Τὸ στερέωμα λοι-πὸν φαντάζονται κεφαλὴν τοῦ οὐρανοῦ, ἥτις διακεκόμεται τοῖς ἀστροῖς.

384. Ἡ ἀλληγορία: Διὰ ζήλου καὶ σπουδῆς κατορθοῖ τις τὴν νίκην· ὥστε ἐνταῦθα ἡ διάνοια τῶν στ. 20 κέ. τῶν Ἔργων, ὡς εἰπεῖν, ἔσπαρται. Τὸν μὲν Ζῆλον ἔπλασεν ὁ φιλόπονος ποιητὴς αὐ-τομάτως, τὴν δὲ Νίκην οἱ ἄνθρωποι σύμπαντες ποθοῦσιν, ὅθεν ἐν πολλοῖς τόποις ἱερὰ αὐτῇ ἀνήγειρον.

καλλίσφυρον] Περί τῆς λέξεως εἴ-πομεν εἰς στ. 384.

μεγάροις] Ὀμηρικῶς μὲν δηλοῖ τὴν μεγάλην αἴθουσαν, παρὰ δὲ τοῖς μετα-γενεστέροις, καὶ δὴ καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, τὴν μεγάλην οἰκίαν καὶ τὰ ἀνάκτορα, ἥνπερ σημασίαν παρέλαβεν ἡ νῦν γρα-φομένη γλῶσσα· πλὴν ὁ Χριστιανισμὸς ἠφάνισε τὴν θρησκευτικὴν χρῆσιν ἐπὶ τῆς θεοῦ κατοικίας (Πινδάρ. Πυθ. 9, 29. Πλουτάρχ. π. δεισιδαιμ. 9: τοῖς τῶν θεῶν μεγάροις ἢ ἀνακτόροις προσ-

ιόντες, Παυσαν. 3, 25, 9. 4, 31, 9. 9, 8, 1, οὐχ ἅπαξ παρ' Ἡροδότῳ).

385. Τὴν ἀλληγορίαν ἐρμηνεύουσιν αἱ φράσεις «νικήσας δὲ βίη καὶ ἀρ-τεί» (Θ. 437) καὶ «νίκης κράτει» (Σι-μωνιδ. Ἀνθολ. 6, 50, 1).

ἀριδείκετα] Πολλάκις δακτυλῶδει-κα, ὅ,τι συνέβαινε τοῖς ἐνδόξοις ἀνθρώ-ποις ὑπὸ τῶν ἀνυποστάτων συμπολι-τῶν.

386. ἀπάνευθε Διὸς] Πόρρω Διὸς. δόμος] Τοῦτο ἔκτακτον, ὅτι οἱ ἄλλοι θεοὶ ἰδιαιτέρας οἰκίας ἔχουσιν. Ἰδε στ. 64. ἔδρη] Ἐν τῇ τῶν θεῶν βουλῇ, πρβλ. 802.

387. Συνοδεύουσιν, ὅταν περιπατήσῃ ὁ Ζεὺς. Οἱ καλλιτέχναι, μάλιστα δὲ οἱ ἀρχαῖζοντες, πολλάκις πομπὰς θεῶν ἀ-πεικονίζουσιν· ἐννοεῖται δὲ ὅτι Ζεὺς «ἡ-γεμονεύει» ἢ προηγείται.

388. βαρυκτύπος] Ὁ βαρέως κτυ-πών.

ἐδριόωνται] Περιλαμβάνει τὸ κατοικεῖν, καθῆσθαι, ἀκολουθεῖν, καθὼς τὸ «κάθομαι» καὶ τὸ κατοικεῖν σημαίνει. Ἡ ἀλληγορία εὐδηλος· Ζεὺς δηλαδὴ χωρὶς νίκης καὶ κράτους καὶ βίας ἐστὶ τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον. Διὸ Φειδίας τὴν Νίκην ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἔθη-κεν.

389. ἐβούλευσε] Συνεδούλευσε· λεί-πει ἡ δοτικὴ «αὐτοῖς», πρβλ. Ἰλ. I 99: ἵνα σφίσι βουλευθήσθαι.

ἄφθιτος] Ἦτοι ἀθάνατος.
 Ὀκεανίνῃ] Ἰδε 384.

ἤματι τῷ, ὅτε πάντας Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς 390
 ἀθανάτους ἐκάλεσσε θεοὺς ἐς μακρὸν Ὀλυμπον,
 εἶπε δ', ὅς ἂν μετὰ εἶο θεῶν Τιτῆσι μάχοιτο,
 μή τιν' ἀπορραΐσειν γεράων, τιμὴν δὲ ἕκαστον
 ἐξέμεν, ἣν τὸ πάρος γε, μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι·
 τὸν δ' ἔφαθ', ὅστις ἄτιμος ὑπὸ Κρόνου ἦδ' ἀγέραςτος, 395
 τιμῆς καὶ γεράων ἐπιθυσέμεν, ἣ θέμις ἐστί.
 Ἦλθε θ' ἄρα πρώτη Στυξ ἀφθιτος Ὀλυμπόνδε
 σὺν σφοῖσιν παίδεσσι φίλου διὰ μήδεα πατρός.
 Τὴν δὲ Ζεὺς τίμησε, περισσὰ δὲ δῶρα ἔδωκε.
 Αὐτὴν μὲν γὰρ ἔθηκε θεῶν μέγαν ἔμμεναι ὄρκον, 400
 παῖδας δ' ἤματα πάντα ἔο μέτα ναιέτας εἶναι.

390. Ὀλύμπιος] Κατ' ἐξοχὴν καλεῖται ὁ Ζεὺς, ὃν πρὸς τούτοις ἐμφαίνει τὸ ἀστεροπητῆς ἢ ἀστράπτων. Ὁ Ἡσιόδοτος προλαμβάνει τὴν τῆς Τιτανομαχίας διήγησιν.

392. μετὰ εἶο] Τὸ πρῶτον παράδειγμα τῆς ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ σημασίας τῆς προθέσεως· ἀλλ' ὅμως ἡ τοπικὴ ἐπενεργεῖ πῶς, καθόσον ὁ Ζεὺς πρόμαχος τῶν θεῶν ἐστίν.

393. τιν'] Κατὰ τὸν κανόνα εἶπεν ἄν' αὖτις ἂν μάχοιτο—τοῦτον—.

ἀπορραΐσειν] Κυρίως μὲν σημαίνει τὸ ἀποσπᾶν· δραστηκῶς δὲ ἐκφράζει τὸ ἀφαιρεῖσθαι (πρβλ. Ὀδ. α 404: σε... κτήματ' ἀπορραΐσει).

γεράων] Κυρίως, τῶν προνομίων, ὅσα ἔχουσιν οἱ γέροντες ἐπὶ τῆς γῆς, ἐντεῦθεν δὲ ἡ λέξις ἐπὶ τοὺς θεοὺς μεταφέρεται. Ἐρμηνεύει πῶς τὴν λέξιν παράλληλον χωρίον τοῦ εἰς Δήμητρα Ὑμνου (312-3): «γεράων τ' ἐρικυδέα τιμὴν καὶ θυσίων».

δέ] Συχνότερον λέγουσιν ἀλλήλα.

394. τὸ πάρος] Τὸ πρίν.

395. Ἐν τῇ ἀναφορικῇ περικοπῇ ὑπεννοητέον τὸ ῥῆμα «εἶναι», ὥστε ὁ νοῦς· «ὅστις μὴ λάβοι τιμὴν μηδὲ γέρας παρὰ Κρόνου».

396. ἐπιθυσέμεν] Κοινωνὸν ποιῆσειν, κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν μεταφοράν (Ἰλ. Θ 285: εὐκλείης, κλ.).

* ἣ θέμις ἐστί] Καθὼς πρέπει, πεπατημένη τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων φράσις.

397. Πρβλ. 388.

398. μήδεα πατρός] Συμβουλήν Ὠκεανοῦ· ὅθεν βεβαιούμεθα ὅτι οὗτος οὐκ ἦν τῶν Τιτάνων.

399. Ἡ πρώτη περικοπὴ σαφέστερον ἐκφράζεται ἐν τῇ δευτέρᾳ.

περισσά] Τὸ ἀπόλυτον τοῦ ἡμετέρου συγκριτικοῦ περισσώτεροι, καίτοι ἡ παρά τοις Ἀττικοῖς σημασία ψόγον περιέχει.

400. Ἐν τοῖς ἐπομένοις (στ. 775 κέ.) διασαφίζεται.

μέγαν] Ὡσαύτως ὁ λαὸς λέγει· «Βάλ' τα' σ' ἐν μεγάλῳ ὄρκῳ» (Ἀραβαντ. διστιχ. 885, σ. 356).

ὄρκον] Καθ' οὗτινος ὄρκον ὁμνύει τις (πρβλ. 784, 805). Ταῦτό ἐῖρηται ἐπὶ τῆς Στυγός (Ἰλ. Β 755. Ο 38—Ὀδ. ε 185).

401. ἤματα πάντα] Ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τοῦ ἐξαμέτρου Ἰλ. Ν 826. Π 499. Ὀδ. θ 468. κ 467. Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 170.

μέτα] Πρβλ. 392.

Ὡς δ' αὖτως πάντεσσι διαμπερές, ὥσπερ ὑπέστη,
ἐξετέλεσ'· αὐτὸς δὲ μέγα κρατεῖ ἡδὲ ἀνάσσει.

Φοῖβη δ' αὖ Κοίου πολυέρατον ἦλθεν ἐς εὐνὴν·
κυσαμένη δὴ ἔπειτα θεὰ θεοῦ ἐν φιλότῳ 405
Λητῷ κυανόπεπλον ἐγείνατο, μείλιχον αἰεῖ,
ἥπιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
μείλιχον ἐξ ἀρχῆς, ἀγανώτατον ἐντὸς Ὀλύμπου.
Γείνατο δ' Ἀστερίην εὐώνυμον, ἣν ποτε Πέρσης

ναϊέας εἶναι] Ναιὶν καὶ οἰκεῖν· περὶ
τῆς βραχύτητος τῆς ληγούσης ζητεῖ τὴν
εἰσαγωγὴν (σ. 37).

402. πάντεσσι] Πᾶσι τοῖς συμμα-
χῆσιν ἐν τῇ Τιτανομαχίᾳ.

διαμπερές] Τὰ τῆς λέξεως στοιχεῖα
διὰ, ἀνά, πέρας· διὸ αὐτὴν ἐκδεχόμεθα
διαρκῶς.

ὑπέστη] Ὑπέσχετο.

403. Αὐτὸς δὲ ἑαυτῷ ἐπεφύλαξε τὴν
βασίλειαν.

κρατεῖ] Ὑπαινίττεται τὸ Κράτος
(385).

404. Φοῖβη] Μάμμη τοῦ Φοῖβου
Ἀπόλλωνος ἐγένετο, ἐπειδὴ οἱ Ἕλλη-
νες πολλὰς τὰ παιδία ὠνόμασαν ἀπὸ
τοῦ πάππου.

Κοίου] Ἰδε 134.

πολυέρατον ἦλθεν ἐς εὐνὴν] Τὸ
πρωτότυπον Ὀδ. ψ 354: «πολυήρατον
ἐκόμει» εὐνὴν, ὅπου τὸ ἐπίθετον δι-
κασιλογεῖται ἐκ τῶν περιστάσεων.

405. Πρβλ. 380.

406. Ἡ Ἀπόλλωνος μήτηρ ἐπνο-
μάζεται κυανόπεπλος (ὡς Ὑμν. Ὀρφ.
35, 1), ὅπερ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οὐ
σημαντικώτερόν ἐστι τοῦ κροκόπεπλος,
ὃ ἀπηντήσμεν 273 καὶ 358. Τὸ χρώμα
ἤρεσκε ταῖς Ἕλλησιν, διὸ π. χ. Ἀττικὴ
ζωγραφία, πρότερον εἰς τὸ Βαρβάκειον
ἀποθησαυρισθεῖσα, δεικνύει πέπλον κυ-
ανοῦν.

μείλιχον αἰεῖ] = Π. Τ 300, ἡ οὐ-
δέποτε κακὸν ποιεῖ.

407. Ἀσυνδέτως συνάπτεται ὡς ἐξ-
ηγούμενος τὸ προηγούμενον ἐπίθετον.

408. Οὐ μόνον πρὸς ἅπαντας εὐνοῖ-
κῶς προσφέρεται, ἀλλὰ καὶ ἀνέκαθεν
τοῦτο ἐποίησεν, ὃ δὲ μέγιστον ἀριστεύει
τῶν θεῶν συμπάντων. Οὕτως σκεπτο-
μένοις τοὺς στίχους, οὐδὲν περιττόν ἢ
ἄσκοπον φαίνεται. Ἐπαναλαμβάνει δὲ
ἐμφαντικῶς τὴν αὐτὴν λέξιν, καθότι Λητῷ
ἐν Θεσπιαῖς ὡς «Μείλιχῳ» ἀπολύτως
ἐλατρεύετο. (Τοῦτο μαρτυρεῖ ἐπιγραφή
δεδημοσιευμένη ἐν τῷ τῶν Γάλλων Δελ-
τίῳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀναποκρίσεως
1885, σ. 404).

ἀγανώτατον] Εὐμενεστάτην· τὸ ἄρ-
σενικὸν γένος ἐπὶ θηλυκῶν εὐχρηστεῖ
παρ' Ἡσιόδῳ (610, 657, 696, 956.
"Ε. 466, πρβλ. Ἀσπ. 395), ὃ δὲ ὑπερθε-
τικὸς τριγενὴς ἐστὶ πλην Ὑμν. Ὀμηρ.
5, 157 (κατὰ πρώτιστον ὀπωπὴν) καὶ
Διονύσ. Ἀλικ. Ἀρχ. Ῥωμ. 6, 1 (: τὴν
ὑπατον ἀρχήν).

ἐντὸς Ὀλύμπου] Ἰδε 37.

409. Ἐνταῦθα ὑποκείμενον πάλιν ἡ
Φοῖβη, ὃ οὐδένα τῶν ἀρχαίων ἔλαθεν.

Ἀστερίην] Τὸ ἀστρονομικὸν ὄνομα
ἐντεῦθεν ἐπλάσθη, ὅτι τῷ Πέρσῃ (377)
ἐγήματο, ἀδελφὴ δὲ Λητοῦς δοξάζεται,
ἐπειδὴ τὴν ἱερὰν Δῆλον οὕτως ἐπωνό-
μασαν (Καλλιμάχ. Ὑμν. 4, 36 κ.ε.).

εὐώνυμος] Ἐναντίον ἐστὶ τῇ λέξει,
δυσώνυμος καὶ ταῖς τοιουτοτρόποις,
περὶ ὧν εἰς 148 καὶ 171 λόγος ἐγένετο.

409. Πέρσης] Ἰδε 377.

ἡγάγετ' ἐς μέγα δῶμα, φίλην κεκλησθαι ἄκοιτιν. 410
 Ἡ δ' ὑποκυσαμένη Ἐκάτην τέκε, τὴν πέρι πάντων
 Ζεὺς Κρονίδης τίμησε· πόρεν δέ οἱ ἀγλαὰ δῶρα,
 μοῖραν ἔχειν γαίης τε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.

410. Πέρσης καὶ πλούσιός ἐστι (ὅθεν τὸ δῶμα μέγα) καὶ τὴν γυναῖκα ἐκτιμᾷ, καθάπερ πρέπει τῇ μητρὶ τῆς μεγαλοδυνάμου Ἐκάτης.

φίλην κεκλησθαι ἄκοιτιν] Ἀπλήχῃσι τοῦ Ὀμητικοῦ: «φίλη κεκλησθαι ἄκοιτις» (Ἰλ. Γ 438). Τὸ ἀπαρέμφατον δηλοῖ τὸν σκοπόν.

ἄ-κοιτις] = παρά-κοιτις (228) καὶ ἄ-λογος.

411. Ἐκάτην δεῖ εἶναι συγγενῇ τῷ Ἐκάτῳ Ἀπόλλωνι (Ἰγν. Ὀμηρ. 1, 1) καὶ τῇ Ἐκάτῃ Ἀρτέμιδι.

Τίνος ἕνεκα τῇ Ἐκάτῃ ὀλοκληρὸς πῶς ὕμνος (411-452) ἀφιέρωται, τῶν ἄλλων θεῶν ἀμοιρούντων τῆς τιμῆς ταύτης; Ἄν αὐτὸν ὀβελίσωμεν ὡς νόθον, τὴν ἀπορίαν οὐ λύομεν, ἀλλὰ τὴν λύσιν ἀναδύλλομεν· τίς γὰρ διὰ τί τὸν ὕμνον ἐνταῦθα εἰσήγαγεν; Ἡ ἀπορία ἐκείνη συνδέεται μετ' ἄλλης, πῶς Ἐκάτη, ἣν ἄλλως γινώσκουμεν δαίμονα φοβεράν, ἐν ταῖς τριόδοις νυκτὸς περιερχομένην, ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἐγκωμιάζεται διόκην παντοδυνάμου θεοῦ; Ἡ Ὀρφικὴ θεολογία τοὺς πρὸς τὰ μυστήρια κλίνοντας σοφοὺς ἐξήγαγεν ἐξ ἄλλων τε ἀποριῶν καὶ ἐκ ταύτης. Ἀλλὰ τῶν Ὀρφικῶν οὐδὲ ἀμυδρόν ἔχνος ἀπαντᾷ ἐν τῷ ὕμνῳ, τοῦναντίον δὲ γινώσκουμεν ὅτι οἱ Ὀρφικοὶ διάφορα περὶ τῆς Ἐκάτης παρεδίδουσιν (Σχόλ. Ἀπολλ. Ῥοδ. 3, 467. Ὀρφ. Ἀργον. 980) καὶ δὴ ἠτύπησάμεν ὕμνον εἰς τὴν Ἐκάτην ἀληθῶς, Ὀρφικῇν. Ὁ βουλόμενος ἀναζητῆσαι αὐτὸν ἐν τοῖς Ἀναμύκτοις (Mélanges de littérature grecque, σ. 437 κέ.) τοῦ E. Miller ἢ ἐν τῇ Γερμανικῇ ἐφημερίδῃ Ἐρμῇ (τ. Δ', σ. 56 κέ.) οὐχ εὐρήσει παραλληλισμούς. Ἄλλοι δὲ ἐνεθυμήθησαν τὰ ἐν Αἰγίνῃ

ὄργια καὶ τελετάς, κατὰ τὸν μῦθον καθιδρυθείσας ὑπ' Ὀρφέως· αὐταὶ ὅμως οὐκ ὠφέλθησαν εἰ μὴ τοὺς φρενοβλαβεῖς (Ἀριστοφάν. Σφῆκ. 122). Ἡστόχησε τοῦ πράγματος μόνος ὁ παλαιὸς σχολιαστής, σημειωσάμενος ἐν βραχεί· «Ἐπαίνει τὴν Ἐκάτην Ἡσίοδος ὡς Βοιωτὸς· ἐκεῖ γὰρ τιμαῖται ἡ Ἐκάτη». Ἐν τῷ μέλλοντι μὲν ἐπιγραφή, ὡς πεποιθήμεν ἐξ ἄλλων τε καὶ τῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (408) σεσημειωμένων, βεβαιώσει τὸ σπουδαῖον σχόλιον, τὸ γε νῦν δὲ παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς ἐπιγραφὰς ἄλλων πόλεων. Ἐν μὲν οὖν Σιδύμοις τῆς Λυκίας ἡ Ἐκάτη ἀξιοῦται τοῦ ἐπιθέτου «τῆς ἐπιφανεστάτης θεοῦ» (Benndorf, Reisen in Lykien ἀρ. 43 καὶ 45), ἐν δὲ Κοτυαίῳ τῆς Φρυγίας «σωτείρας» (Corpus Inscriptionum 3827 q. Le Bas-Waddington, Asie Mineure 805, Mittheilungen des deutschen Instituts 1885, σ. 16, πρβλ. Ὀρφ. Ἰγν. 1, 14), ἐπὶ δὲ Θήρας «πολυωνύμου» (Corpus 2465 b = Kaibel, Ἐπιγράμματα, 807)· ἐν δὲ Στρατονικείᾳ, τῇ τῆς Καρίας μητροπόλει, Ἐκάτη τε καὶ Ζεὺς συνάμα προστάται τῆς πόλεως ὑπελαμβάνοντο (Corpus 2715, 2. 2720). Νῦν δὲ λείπεται ἐλάττων τις ἀπορία, διὰ τί ἀμνημονεῖ τῶν κακῶν ὅσα προσενεῖ ἡ θεός; Φοβεῖται ἀμήχανον ὅσον τὴν Ἐκάτην, ὥστε πάντα μὲν τὰ ἀήδη ἀποσιωπᾷ, τὰ δὲ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ὑπερμέτρως ἐξάγει, ὅπως τὴν φοβεράν θεὸν ὑποθωπεύσῃ. Τὰ δὲ καθ' ἕκαστον ἐν καιρῷ δικαιολογήσομεν.

πέρι πάντων] Φράσις ἀρχαία, ἥς λείψανον τὸ ῥῆμα «περίειμι (τινός)».

413. Διακρίδοι τὸ δῶρα· οἱ Ἀττι-

Ἡ δὲ καὶ ἄστερόεντος ἀπ' Οὐρανοῦ ἔμμορε τιμῆς,
 ἀθανάτοισ τε θεοῖσι τετειμένη ἐστὶ μάλιστα. 415
 Καὶ γὰρ νῦν ὅτε πού τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
 ἔρδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἰλάσκηται,
 κικλήσκει Ἑκάτην· πολλή τέ οἱ ἔσπετο τιμή
 ῥεῖα μάλ', ᾧ πρόφρων γε θεὰ ὑποδέσσεται εὐχάς,
 καὶ τέ οἱ ὄλβον ὀπάζει, ἐπεὶ δύνاميς γε πάρεστι. 420
 Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο
 καὶ τιμὴν ἔλαχον, τούτων ἔχει αἶσαν ἀπάντων

καὶ τὸ ὥστε μῶριον προσάπτουσιν εἰς
 τοιαῦτα ἀπαρέμματα.

414. ἄστερόεντος] Πρβλ. 106, 127.
 ἔμμορε τιμῆς] = Ἰλ. Α 278. Ο 189.
 Ὅδ. ε 335 (: θεῶν ἔξ ἔμμορε τιμῆς).
 λ 338. Τοῦ ῥήματος (σ)μείρομαι (μοῖ-
 ραν ἢ μερίδα λαμβάνω) ἐσχηματίζεται ὁ
 συντελικὸς «ἔμμορε» (= ἔ-σμορ-ε).

415. τετειμένη] Σεδαστή.

416. καὶ γὰρ νῦν] Ὁ ἀνθρωπο-
 μορφισμὸς ἀποτελεῖ τὴν ἀπλοϊκὴν ὑπό-
 θεσιν, ὡς οἱ θεοὶ τοσοῦτο μέζονος ὑπο-
 λήψεως τυγχάνουσιν ἐν τῷ Ὀλύμπῳ,
 ὅσῳ θαψιλεστέρας θυσίας ἀπολαμβάνουσι
 παρὰ τῶν προσκυνητῶν.

πυ] Οὐ περιττόν· ὑποδηλοῦται γὰρ
 πανταχοῦ τῆς γῆς.

417. ἱερὰ καλὰ] Ἀναγκαῖον ἄρα τὸ
 «καλλιερεῖν».

κατὰ νόμον] Οὐκ ἐνδέχεται πταίνειν
 περὶ τὰ θρησκευτικὰ παράγγραμματα, ἃ
 οἱ παλαιοὶ συμπεριέλαβον εἰς τὴν λέξιν
 νόμος.

ἰλάσκηται] Λεῖπει θεοῦς· ἐννοεῖ τὰ
 «ἰλαστήρια».

418. κικλήσκει] Ἐπικαλεῖ, οἷον Ἰλ.
 569: κικλήσκουσ' Ἀἰθην.

τιμῇ] Ἀμοιβή, ἀντίτιμον.

ἔσπετο] Κατὰ τὸ Ὅμηρον «ἐκ Διὸς
 τιμὴ καὶ κῶδος ὀπηδεῖ» (Ἰλ. Ρ 251)
 καὶ «τοὶ ἐκ Διὸς οὐχ' ἔπειτ' ἀλκή» (Θ 140).
 Ὁ ἀόριστος ὁ καλούμενος γυναικίος.

419. ῥεῖα] Πρβλ. 254.

Ὁ περιορισμὸς δίκαιος φαίνεται, διό-
 τι ἡ θεὰ χάρις οὐχ' ἀπαντας περιέχε-
 ται, ἐπειδὴ ἄλλως πῶς οὐκ ἂν ἦν ἀλη-
 θῶς χάρις.

ὑποδέσσεται] Ὑποτακτικὴ τοῦ ἀορί-
 στου κατὰ τὸν κανόνα τῆς Ὀμηρικῆς,
 μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχαιοτάτης διαλέκτου.
 Ἡ μεταφορά, ἥ εἰς πολλὰ ἀναθήματα
 ἀνεγράφη, ἐν χρήσει ἐγένετο ἐκ τοῦ ὅτι
 κατὰ τὴν παλαιὰν πρόληψιν οἱ θεοὶ αὐ-
 τόχρημα προὔτεινον τὴν χεῖρα ὅπως
 ἀποδέχωνται τὴν θυσίαν· τούτου ἕνεκα
 πολλὰ ἀγάλματα ἔχουσι τὴν χεῖρα προ-
 τεταμένην.

* ᾧ] Ἡ διάλεκτος τῶν ποιητῶν προ-
 τιμᾷ τὴν αὐτὴν σύνταξιν τῆς Ἀττικῆς
 καὶ κοινῆς «παρ' οὗ». Τὴν ἀναφορικὴν
 ἀντωνυμίαν εὐρίσκομεν καὶ ἄλλοιθι (π.χ.
 Ἰλ. Ε. 327. Ἰλ. Ξ 81: βέλτερον δὲ φεύγων
 προφύγη κακόν), ὅπου ἡ λογικὴ ἀποζητεῖ
 μᾶλλον εἴ τις, εἴ τιτι κέ.

422. Οὐχ' ἀπαντες οἱ Γῆς παῖδες
 «τιμὴν ἔλαχον», ἐν οἷς αἱ Ἑρινύες,
 πρὸς ἃς ἐν Αἰσχύλου Εὐμενίσαι (στ. 714-
 2) λέγεται· «ἐν τε τοῖς νέοις καὶ πα-
 λαιοτέροις θεοῖς ἄτιμος εἴ σύ».

τούτων ἀπάντων] Κατὰ βραχυλο-
 γίαν εἶπεν ἀντὶ τοῦ πλήρους «τιμῆς τού-
 των ἀπάντων», οἷον ἔχει μέρος τῆς τι-
 μῆς τοῦ Ποσειδῶνος (441) καὶ τοῦ Ἑρ-
 μῶς (444).

οὐδέ τί μιν Κρονίδης ἐβιήσατο οὐδέ τ' ἀπεύρα,
 ὅσσ' ἔλαχεν Τιτῇσι μέτα προτέροισι θεοῖσι,
 ἀλλ' ἔχει, ὡς τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς ἔπλετο δασμός. 425
 Οὐδ', ὅτι μουνογενής, ἥσσον θεᾷ ἔμμορε τιμῆς
 καὶ γέρας ἐν γαίῃ τε καὶ οὐρανῷ ἠδὲ θαλάσῃ,
 ἀλλ' ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ Ζεὺς τέλειται αὐτήν.
 Ὡ δ' ἐθέλη, μεγάλως παραγίγνεται ἡδ' ὀνίνησιν·
 ἐν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει, ὅν κ' ἐθέλησι. 430
 ἡδ', ὅπότ' ἐς πόλεμον φθεισθήνορα θωρήσσονται

423. Ὁ στίχος διασφειται ἐκ στ. 392 κέ.

ἐβιήσατο οὐδέ τ' ἀπεύρα] Κατὰ με-
 τάπλασιν τῆς Ὀμηρικῆς φράσεως «βίη
 ἀέκοντος ἀπεύρα». Ὁ ἀόριστος οὗτος,
 ὅς κατ' ἀρχὰς ἦν «ἀπ-ἐ-Φρα», παρῆ-
 κται ἀπὸ τῆς ῥίζης FEP καθὼς ὁ δευ-
 τερος ἀόριστος «ἔκτα».

424. προτέροισι θεοῖσι] Προτέροις
 δηλαδὴ τοῦ Διὸς καὶ τῶν ἄλλων Κρο-
 νιδῶν.

425. τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς] Ὡς
 φαίνεται, ὅτε ὁ Οὐρανὸς ἐδασλευεν
 (πρὸλ. 414), ἢ τοῦλάχιστον ὑπὸ Κρόνῳ
 (ἴδε 394-5), ὅπερ Αἰσχύλος παρεδ-
 ξατο ἐν ταῖς Εὐμενίσιν (697 κἀ.).

426. μουνογενής] Καὶ τοῦτο ἀν-
 θρώπινον· ἡ κύρη, ἀμοιροῦσα ἀδελφῆς,
 μᾶλλον περιδέδληται ὕδρεσιν, οἷον ἡ
 «μουνογενής» Περσεφόνη (Ἰγν. Ὀρφ.
 29 (28), 2. Ὀρφεὺς παρὰ Πρόκλῳ ἐν
 τῷ εἰς Τιμαίον σ. 139, ἐκδ. Βασιλ., ἐ-
 πιγραφὴ Θεσσαλικῆ ἐκδ. Ussing. In-
 scriptiones ineditae σ. 1) ἠρπάσθη.
 Τὸ Ἡσιόδειον ἐπιθετον παρελάειν Ἀ-
 πολλῶνιος ὁ Ῥόδιος (3, 1034, πρὸλ.
 846), οὐδὲν Ὀρφικὸν ἐν αὐτῷ ἐνιδῶν.

427. ἥσσον] Τὸ μὲν συνάπτεται τῇ
 γενικῇ τιμῇ, τὸ δὲ ἐπιτίθεται τῷ ἐπί-
 σης ἀντικειμένῳ γέρας· ἔμμορε γὰρ
 ἄρχει οὐ μόνον τῆς γενικῆς, ἣν φιλεῖ
 Ὀμηρος, ἀλλὰ καὶ τῆς αἰτιατικῆς (Ἀ-
 πολλῶν, Ῥόδ. 3, 3. 208, 4, 1747).

428. ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον] Καθά-
 περ ζωνῶς διαλεγόμενοι ἐκφωνοῦσι·
 «τοῦναντιον», ἂν καὶ κατακρίνῃ τὴν
 ὑπερβολὴν ἢ ψυχρὰ λογικῇ.

τ(ε)λειται = Τ(ε)λείη· ἢ τιμᾷ, ὡς περ
 Ὀρφ. Ἀργον. 807 ἢ παρὰδοσις ἔχει.

411-428. Τὰς ἐν τῷ Ὀλύμπῳ μά-
 λιστα τιμὰς τῆς θεοῦ ἀπαριθμοῦσιν· ἐν
 δὲ τοῖς ἐξῆς ἡ περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐ-
 πικράτεια ἐξακριβοῦται.

429. παραγίγνεται] Πάρεστι, πα-
 ρίσταται. Καὶ αὗται αἱ λέξεις ἐξέρχον-
 ται ἐκ πλαστικῆς ἰδέας. Οἱ θεοὶ οὐ βοη-
 θοῦσι πόρρωθεν ἐκ τοῦ Ὀλύμπου, ἀλλὰ
 καταβαίνουσιν ἐφ' οὓς ἂν ἀγκυῶσιν. Ἀ-
 θηνᾶ ἀναβαίνει τὸ Διομήδους ἄρμα καὶ
 τὸ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ καθόλου οἱ θεοὶ
 ἐν ταῖς ἐποποιαῖς ἀληθῶς «παραγί-
 γνονται» τοῖς ἥρωσιν. Ὁ δὲ περιεργό-
 τερον, οἱ παλαιότατοι πλάσται καὶ ζω-
 γράφοι, ὅταν ἀπεικονίζωσι μύθους, τοῖς
 ἥρωσι παριστᾶσιν αὐτόχρονον θεοῦς.
 Διαφέρει ἀρὰ γε τούτων ἡ εὐχή· «Ὁλ'
 οἱ ἄγιοι κοντὰ σου» (Passow 323, 10).

430. Πρὸλ. στ. 84 κέ. ὅν] Ὑπεν-
 νοητέον· «μεταπρέπει». Τὸ τέλος ἀ-
 πηγεῖ τὰ Ὀμηρικὰ «ὅς κ' ἐθέλησι»
 (Ὀδ. ρ 559) καὶ «ὅ κ' ἐθέλησι» (Ὀδ.
 6 128. φ 280). Τὸν δὲ Ἡσιόδον τὸ
 καθ' αὐτὸν ἐμμιμήσατο Θιόγονις (139: οὐ-
 δὲ τῷ ἀνθρώπῳ παραγίγνεται ὅσσ' ἐθέ-
 λησιν).

431. Πρὸλ. Ἰλ. Κ 78: ζώνουθ' ὅτ'

ἀνέρες, ἔνθα θεὰ παραγίγνεται, οἷς κ' ἐθέλῃσι
νίκην προφρονέως ὀπάσαι καὶ κῦδος ὀρέξαι·
ἔν τε δίκη βασιλεῦσι παρ' αἰδοίοισι καθίζει·
ἐσθλὴ δ' αὖθ', ὁπότ' ἄνδρες ἀγῶνι ἀεθλεύωσι·
ἔνθα θεὰ καὶ τοῖς παραγίγνεται ἡδ' ὀνίνησι,
νικήσας δὲ βίῃ καὶ κάρτεϊ καλὸν ἄεθλον
ῥεῖα φέρει χαίρων τε, τοκεῦσι δὲ κῦδος ὀπάζει·
ἐσθλὴ δ' ἰππῆεσσι παρεστάμεν, οἷς κ' ἐθέλῃσι.

435

ἐς πόλεμον φθεισὴνορα θωρήσσωνται.
"Οτι ὁ στίχος πολὺ ἀρμολιότερον καὶ
ἤττον ἐπιτηδευτῶς κεῖται ἐν τῇ Ἰλιάδι,
οὐδεὶς ἂν διστάσειεν.

πόλεμον] Ἐχει τὴν αὐτὴν σημασίαν,
ἦν καὶ νῦν, οὐχὶ τὴν Ἀττικὴν.

φθεισὴνορα] Ἐξολοθρευόντα ἄνδρας,
Ὀμηρικὸν ἐπιθετον.

432. Τῷ ὄντι Ἐκάτη λέγουσιν ὅτε
τοῖς Ἀθηναίοις ἐδοθήσεν ἐν τῇ ἐν Μα-
ραθῶνι μάχῃ (Πλουτάρχ. π. Ἡροδότ.
κακοηθείας 26).

ἔνθα] Τότε. Ὁ λαὸς λέγει ὁμοίως·
«ἐκεῖ πού . . . ».

433. κῦδος ὀρέξαι] Καὶ αὕτη ἡ φρά-
σις γραφικὴ· πολλὰ θεῶν ἀγάλματα εἴ-
χον Νίκαν ἐν τῇ προτεταμένη χειρί.

δίκη] Διαδικασίᾳ.

434. Τοῦτο προσάπτει τῷ πολέμῳ,
ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ δίκη ἐρίζουσι περὶ τῆς
νίκης (ὡς περ διέφομεν εἰς "Ε. 211)· ὅτι
δὲ ἐν τοῖς ἀγῶσιν (435-39) ἐπιτυγχά-
νεται νίκη, καὶ αὐτόδηλόν ἐστι καὶ Ἡ-
σιόδος αὐτὸς στ. 437 ἀντίτεται. Ἐκάτη
παρίσταται τοῖς δικαίοις, καθότι «μισο-
πόνηρός» ἐστὶν (Corpus Inscriptio-
num 5950. Ὁρφ. Ὑμν. 1, 4).

435. ἐσθλή] Παράθες 439, 444.
"Ε. 812· εὐδελότερον ὁ Μαιονίδης εἴ-
ρηκεν· ἐσθλῶ ἐπαμύνορε (Ὀδ. π 263).
ἀγῶνι] Ἐν ἀγῶνι ἤτοι ἀγορᾷ, περὶ
ἧς εἴρηται ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (στ. 91).

436. ἔνθα] Πρβλ. 432. Οἱ Ἑλευ-
σίνιοι ἐλάτρευον τὴν θεὸν ἅμα τῷ ἑνα-

γωνίῳ Ἑρμῇ (Corpus Inscriptio-
num Atticarum τ. Α', ἀρ. 5).

437. Πρβλ. 73.

Ὁ ἀδιόριστος ἐνικός, ᾧ οἱ μὲν με-
ταγενέστεροι ἐπισυνάπτουσι τὴν τις ἀν-
τωνυμίαν, οἱ δὲ ἐπικοί ἐνίστε ἀντήρ
(π. χ. Ἰλ. Δ 539: ἀνὴρ ὀνόσαιτο με-
τελθών), εὐρίσκεται τὰ μάλιστα ἐπὶ με-
τοχῶν, οἷον ἐν τῇ Ὀμηρικῇ φράσει «ἄσ-
σον τε γέγωνε βοήσας» (Ὀδ. ε 400
κ.). Αἰτία δὲ τῆς ἀσφαλείας οὐχὶ ποιη-
τικὴ ἁδεια, ἀλλὰ μᾶλλον ἀμέλεια τῆς
καθωμιλημένης γλώσσης (ὡς ἐξάγεται ἐκ
τῶν χωρίων, ὅσα συνέλεξεν ὁ Ματθαῖος
ἐν § 271 τῆς Ἑλληνικῆς γραμματι-
κῆς).

βίῃ καὶ κάρτεϊ] (οἷς παράθες 385)
Τείνει πρὸς τὰ γυμναστικά ἄθλα.

438. ῥεῖα] Ἰδε 419.

Ἡ τοῦ νικητοῦ εὐδοξία ἐπαναφέρεται
καὶ εἰς τοὺς γονεῖς, ὧν τινων τοῦ ἐπαί-
νου αἱ Πινδάρου ῥῆδαί μεσταί εἰσιν.
Ἀλλὰ ἡ ὑπὸ Πινδάρου τῶν γονέων προ-
τιθεμένη πατρὶς, ἐνταῦθα ἀποσιωπᾶται,
ὅτι κατὰ τοὺς τότε καιροὺς οἱ ἐντελέ-
στεροι ἀγῶνες πολὺ ἥσσον ἀθλητὰς ἐκ
πασῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν συνῆγον.—
Τὸ ἀκροτελεύτιον εὐχρηστέϊ ἐν τοῖς Ὀ-
μήρου ποιήμασιν (κῦδος ὀπάζει, ὀπαζε,
ὀπασσον Ἰλ. Θ 141. Μ 255. Ο 327.
Π 730. Ρ 566. Φ 570. Ὀδ. γ 57.
τ 161).

439. Εἰσάγει τὸ δεύτερον γένος τῶν
ἀγῶνων, ἡγουν τοὺς ἱππικούς. Ὁ Ὀ-

Καὶ τοῖς, οἳ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται, 440
 εὖχονται δ' Ἐκάτη καὶ ἐρικτύπῳ Ἐννοσιγαίῳ
 ῥηϊδίως δ' ἄγρην κυδνὴ θεὸς ὥπασε πολλήν,
 ῥεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένην, ἐθέλουσά γε θυμῷ.
 Ἐσθλή δ' ἐν σταθμοῖσι σὺν Ἑρμῇ ληϊδ' ἀέξειν,
 βουκολίας ἀγέλας τε καὶ αἰπόλια πλατέ' αἰγῶν 445

μήρου ἀναγνώστης γινώσκει, ὅτι ἱππεὺς τότε ἐσήμαινε τοὺς ἀμαξηλάτας.

440. Αἰνίττεται τοὺς ἀλίεις.

γλαυκὴν (Ὁρφ. Ἄργον. 340 [336]) Πληρέστερον εἶπεν Ὅμηρος «γλαυκὴν θάλασσαν» (Ἰλ. Π 34), ἥτοι κυανοειδοῦ.

δυσπέμφελον] Ἡ λέξις παρ' Ὁμήρῳ ἄπαξ ἠύρηται (Ἰλ. Π 747-8): «Πολλοὺς ἂν κορέσειεν ἀνὴρ ὅδε τῆθεα διφῶν νηὸς ἀποθρώσκων, εἰ καὶ δυσπέμφελός εἴη», ὁ δὲ Ἡσίοδος δευτέρον αὐτὴν ἐπιτίθησι τῷ ὀνόματι «ναυτιλῆ». Ἐχει λοιπὸν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα σχέσιν πρὸς τὸ πέμφις ἢ πέμφις, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ τῷ πνοῇ, ὥστε μεταφράσασθαι ἂν κάλλιστα θυελλώδης.

ἐργάζονται] Τὸ πρωτότυπον ἦν ἡ φράσις: «ἐργάζομαι γῆν» (Ἡ. 623), ἥτοι καλλιεργῶ.

441. ἐρικτύπῳ Ἐννοσιγαίῳ] Ἰδ. 15.

442. Ἡ ἀπόδοσις παρατακτικῶς συνάπτεται διὰ τοῦ δὲ μορίου, ὅπερ συχναίς ἐν ταῖς ἐποποιαῖς ἀπαντῶμεν, μάλιστα δὲ ἂν προηγῇται ταῦτό μοριον (οἶον 441). Ἀνακολουθεῖ οὐχ ὑπάρχει, ἀλλὰ τὸ τοῖς (440) συντάσσεται τῷ ῥήματι ὥπασε.

ῥηϊδίως] Ἐπιθ. 254.

ἄγρην] Ὀνομα σχετιζόμενον πρὸς τὸ ῥῆμα ἀγρεύω=αἰρέω· ἐπεὶ δὲ συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὴν κυνηγεσίαν (ἐκ τὸς Ὀδ. μ 330), ἐν τῇ νῦν γραφομένῃ γλῶσσῃ εἰσποιήθη ἡ σύνθετος λέξις ἰχθυάγρῃ.

ὥπασε] Πάλιν ἀόριστος γνωμικός, ὅστις τὴν περιγραφὴν ποιεῖ ζωηροτέραν.

443. φαινομένην] Ὑποδηλοῖ τὰς

πολυπληθεῖς θύνων ἀγέλας, ἃς τότε, καθάπερ νῦν σκοποὶ τῶν ἀλίεων, κατώπτευσον προσερχομένας.

ἐθέλουσά γε θυμῷ] Εἶγε πρόθυμός ἐστι· συνάδει ὁ Πίνδαρος εἰς τὸν πλεονασμόν (Ἰ. 5 (6), 43: θυμῷ θέλων).

Ἡ Ἐκάτη τῶν ἀλίεων προστάτις ἦν (Σχολ. Ὀππιαν. Ἀλιευτ. 3, 28) καὶ ὑπὸ τῶν ἐν Σαμοθράκῃ μυηθέντων προσκαλεῖτο ἐν τρικυμαῖς (Σχολ. Ἀριστοφ. Εἰρήν. 277=Σουίδ. λ. Σαμοθράκη), ὅθεν Μελέανθιος «θαλάσσιον θεόν» αὐτὴν ὀνομάζει.

444. Ἐσθλή] Ἐνταῦθα τὸ ῥῆμα οὐ λείπει, ἀλλὰ συντακτικῶς μετὰ τοῦ βριάει 447.

σταθμοῖσι] Μάνδραις.

Ἑρμῇ] Οἱ πολύμηλοι προσεκύνουν τὸν νόμιον ἢ προστατεύοντα τῶν νομῶν Ἑρμῇ ἁλλοθί τε καὶ ἐν Βοιωτίᾳ αὐτόν προσηγορῶντες *κριοφόρον* καὶ *ἐπιμήλιον* (Παυσαν. 9, 22, 1. 34, 3) καὶ παριστάντες αὐτόν εἰς νομίσματα τῆς Τανάγρας. Ὡς δὲ πρὸς τὴν μετὰ τῆς Ἐκάτης σύνθεσιν, ὁ εὐσεβὴς Ἀρκὰς Κλέαρχος ὑπὸ Πορφυρίου (π. ἀποχῆς ἐμφύχων 2, 16) εἰσάγεται διηγούμενος ὅτι κατὰ μῆνα ἕκαστον ταῖς νομηνίαις στεφανοὶ τὸν Ἑρμῆν καὶ τὴν Ἐκάτην.

ληϊδα] τὰ ποίμνια καθότι νέμονται τὰ «λήια» καὶ τοὺς λειμῶνας (Ἰλ. Λ 677. Θεόκριτ. 25, 97 κ.).

445. βουκολίας ἀγέλας] «Βουκολογελάδια» (Passow 91, 22), ὅθεν ἀγελάδα τὴν ἐν τῇ συνηθείᾳ σημασίαν ἔλαβεν. Παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις ἡ πρόσθεσις ἐπιθέτου καὶ γενικῆς ἀναγκαία ἦν,

ποίμνας τ' εἰροπόκων δῖων, θυμῷ ἐθέλουσα,
 ἐξ ὀλίγων βριάει καὶ πολλῶν μείονα θῆκε.
 Οὕτω τοι, καὶ μουνογενῆς ἐκ μητρὸς ἐοῦσα,
 πᾶσι μετ' ἀθανάτοισι τετίμηται γεράεσσι.
 Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κουροτρόφον, οἱ μετ' ἐκείνην 450
 ὀφθαλμοῖσιν ἰδοῖντο φάος πολυδερκέος Ἑοῦς.
 Οὕτως ἐξ ἀρχῆς κουροτρόφος, αἶδε τε τιμαί.
 Ρεῖα δὲ δηθηεῖσα Κρόνῳ τέκε φαιδιμα τέκνα,
 Ἰστίην, Δήμητρα καὶ Ἥρην χρυσοπέδιλον

ὅτι ἀγέλη καὶ ἐπὶ ἵππων (Ἰλ. T 281)
 καὶ θηρίων (Ἀσπ. 168) ἔκειτο.

αἰπόλια πλατέ' αἰγῶν] = Ἰλ. B
 474. Δ 678 = Ὀδ. ξ 101, 103. Τὸ
 ἐπιθετον ἐμπεῖρου ἀνδρὸς εὐρημα, διότι
 αἱ αἶγες πλείστη εὐρυχωρία ἔδονται.

446. εἰροπόκων] = Ὀδ. ι 443, ὧν
 τὸ (τότε πολυτιμώτατον) ἔριον ἀπο-
 κείρεται.

447. βριάει] = ἀέξει (444) ἢ αὐ-
 ξάνει.

448. τοι] Ἄρα.

καί] Καίπερ, καίτοι.

μουνογενῆς] Πρβλ. 426.

449. Ταῦτό βούλεται τῷ στ. 422.

450. κουροτρόφον] Λέξις εὐχρηστος
 ἐν τῇ παλαιᾷ Ἑλλάδι· ἡλιπίζον γάρ δια-
 καῶς παρὰ τῶν θεῶν τὸν ὑπερασπισμὸν
 τῆς αὐξανομένης νεολαίας. Αἱ Σάμιαί
 τῇ Κουροτρόφῳ ἐν ταῖς τριόδοις, ὅπου
 ἡ Ἑκάτη φιλεῖ διάγειν, θυσίας προσέ-
 φερον (Ψευδοηρόδοτ. ἐν βίῳ Ὀμήρου
 30. Ἐν Ἀργεὶ δὲ ἡ Ἑκάτη διηγκόλυνε
 τὰς γεννήσεις (Πλουτάρχ. Ζητ. Ῥωμ.
 52), ἐπωνομάζετο δὲ τοῦτου ἕνεκα οὐκ
 οἷδ' ὅπου Γενετυλλίς (Ἡσυχ. ἐν λέξει).
 Πρβλ. Εὐριπίδ. Τρωάδ. 323. Ὀρφ.
 Ὑμν. 22 κέ. 8 κέ.

οἷ] Εἴ τινας, πρβλ. 419.

μετ' ἐκείνην] Πρῶτον μὲν βούλοι-
 το ἂν τις ἐρμηνεύσαι ἄντικρυς· μετὰ
 τὴν γένεσιν ἐκείνης. Ἀλλὰ τοῦτο οἰκο-
 θεν ἐνενοήθη — εἴπερ ἡ θεὸς ἐπροστά-

τησε τῶν παιδίων ἀπάντων. Διὸ μάλ-
 λον κλίνομεν πρὸς τὴν ἐξηγήσιν ὅτι,
 Ἑκάτης κρατούσης κατὰ τὴν νύκτα, τὸ
 μετ' ἐκείνης οὐ διαφέρει τοῦ Πινδαρι-
 κοῦ μετὰ νύκτας (Νεμ. 6, 6), ὃ ἀν-
 τιστοιχεῖ τῇ συχνῇ φράσει μεθ' ἡμέραν
 (ἡμέρας).

450. πολυδερκέος] Περί τὴν ἑω οὐ
 τοσαῦτα ὀρώμεν, ὅσα τοῦ «πανδερκοῦς»
 ἡλίου (Ὀρφ. Ὑμν. 7, 1) φαίνοντος, αὐ-
 τὰντ' ἐφορᾷ (Ἰλ. Γ 277. Ὀδ. λ 109.
 μ 323).

451. οὕτως] Κατὰ τοῦτο.

452. αἶδε τε τιμαί] Δηλοῖ τὸ πέρας
 τοῦ κεφαλαίου.

Οὐ τυγχόντως, οἶμαι, ὁ ὕμνος ἐγκα-
 τακεχώριστα ἀμέσως πρὸ τῆς περιπέ-
 τεως, ὡς εἰπεῖν, τοῦ ποιήματος. Ὁ
 ποιητής, τρόπον τινά, ἀναπαύεται ὀλί-
 γον, πρὶν ἄρξῃται τῆς διηγήσεως τῶν
 σπουδαιοτάτων πραγμάτων. Πρὸς τοῦ-
 τοις, ἡ Ἑκάτη τῷ γένει τῶν «παλαιο-
 τέρων θεῶν κολοφῶνα ἐπιτίθῃσιν, ὥστε
 καὶ χάριν τῆς τοῦ ἔργου διαθέσεως ἀκρι-
 βεστέρου λόγου τυγχάνει.

453. φαιδιμα] Πρβλ. φαιδρός.

454. Ἰστίην] Ἡ θεός, ἐν Ἀθήναις
 καλουμένη Ἑστία, προσωποποιεῖ τὸ
 ἱερὸν κέντρον τῆς Ἑλληνικῆς οἰκίας,
 τὴν ἑστίαν. Ταῖς θυγατρῶσι συγκεχώ-
 ρηται ἡ προσδρία, τούτων δὲ ἡγεῖται ἡ
 πρεσβυτάτη (Ὑμν. Ὀμ. 4, 22: Ἰστίη,
 ἢν πρώτην τέκετο Κρόνος ἀγκυλομή-

ἰφθιμόν τ' Ἀΐδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα νάει 455
 νηλεὲς ἦτορ ἔχων, καὶ ἐρίκτυπον Ἐννοσίγαιον
 Ζῆνά τε μητιόεντα, θεῶν πατέρ' ἡδὲ καὶ ἀνδρῶν,
 τοῦ καὶ ὑπὸ βροντῆς πελεμίζεται εὐρεῖα χθών.
 Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας, ὥς τις ἕκαστος
 νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούναθ' ἴκοιτο, 460
 τὰ φρονέων, ἵνα μὴ τις ἀγαυῶν Οὐραυνίωνων
 ἄλλος ἐν ἀθανάτοισιν ἔχοι βασιληίδα τιμήν.

της, 29 (28), 3. Πινδάρ. Νεμ. 11,9.
 Ἀπολλόδ. (1, 1, 5), 30εν «ἐν ταῖς θυ-
 σίαις οἱ Ἕλληνες ἀπὸ πρώτης τε αὐτῆς
 ἤρχοντο καὶ εἰς ἐσχάτην αὐτὴν κατέ-
 παυον» (Κορνοῦτ. Ἐπιδρ. 28 σ. 53,
 14, πρβλ. Πausan. 5, 14, 4. Ζηνὸς.
 παροιμ. 1, 40 μετὰ τοῦ σχολίου τοῦ
 ἐκδότου. Ὁδ. fasti 6, 303).

χρυσοπέδιλον] Περί ταύτης εἰς στ.
 12 σημειώσεις γέγραπται.

455. ἰφθιμόν] Ἐπίτιμον ἐπίθετον,
 ἧς ἡ ἐτυμολογία εἰς μάτην ζητεῖται.

Ἀΐδην] Πρβλ. 311. Ἡσιόδῳ ἐπὶ ἡλ-
 θς τὸ Ὁδ. x 534: ἰφθιμὸν τ' Ἀΐδην.

456. νηλεὲς ἦτορ ἔχων] Τοῦτο
 περιγράφουσι ταραξικαρδίως τὰ «μυ-
 ρολόγια»: ὁ Χάρων οὔτε δακρύοις οὔτε
 αἰτίσιν οὔτε δώροις κινεῖται, ὅπως
 καὶ μόνον ἀναβολὴν παράσχη τῆς ἀνα-
 πορεύετου μοίρας.

Πρὸς τὰ λοιπὰ παράθεσ 441.

457. μητιόεντα] Ἰδε 286.

θεῶν—ἀνδρῶν=47. Ζεὺς ἦν ὁ νεώ-
 τatos τῶν παίδων, ὥσπερ ὁ πατὴρ
 αὐτοῦ.

458. τοῦ καὶ] Ἡ περίοδος συνείρεται
 κατὰ τὴν κοινὴν διὰλεκτον, καθάπερ 377.

πελεμίζεται] Ἡ ἐκφοβηθεῖσα τῷ
 βρέμοντι κεραυνῷ ψυχὴ φαντάζεται, ὡς
 ἡ γῆ συνάμα σείεται.

εὐρεῖα χθών] Καὶ αὕτη τῶν Ὀμη-
 ρικῶν φράσεων.

459. μὲν] = Μὴν, λοιπόν.

μέγας] Πρβλ. 168.

ὥς τις ἕκαστος] Ὁ νοῦς· Κρόνος
 αὐτοὺς κατέπινε καθ' ἕκαστον, ὅτε πρῶ-
 τόν τις γεννηθεῖη. Ἐξεπότηδες μιμνῆται,
 ὅσα πρότερον εἴρηκε περὶ τοῦ Οὐρανοῦ,
 (156), ὅπως ἐκφράνεται ὁ τῶν πράξεων
 παραλληλισμός. Ἐκ τοιουτοτρόπων
 προτάσεων ἡ Ἀττικὴ ἔλλειψις «ὥς ἕ-
 καστος» προήλθεν, ἡ ἐμφανίσει τὸ καθ'
 ἕνα.

460. νηδύος] μητρικῆς κοιλίας.

πρὸς γούναθ'] Τῶν Αἰγυπτίων ἱε-
 ρογλυφικόν τι γράμμα, σημαίνει τὸ γεν-
 νᾶν, δεικνύει, ὅτι κατὰ τοὺς παλαιολι-
 τούς χρόνους αἱ γυναῖκες ἐγέννων ὀκλά-
 ζουσαι.

461. τὰ] Ἐρμηνεύεται διὰ τοῦ ἵνα
 κτλ.

ἀγαυῶν] Θαιμαστών, ὥπερ Ὀμη-
 ρος ἀνθρώπους ἐπαινεῖ, πλὴν ἐν τῇ
 Νεκυίᾳ (Ὁδ. λ 213. 226. 635) Περ-
 σεφόνῃ ἀπονέμεται.

Οὐραυνίωνων] Οὕτω καλοῦνται καὶ
 οἱ παῖδες καὶ οἱ ἐγγονοὶ τοῦ Οὐρανοῦ.

462. Ὅτι Κρόνος παρεδέξατο τὴν
 βασιλείαν, οὐδένα Ἕλληνα ἔλαθε, καί-
 τοι Ἡσιόδῳ πρὸ τοῦ ἐσιώπησεν.

ἔχοι βασιληίδα τιμήν] Πότερον οἱ
 χρησμολόγοι ἠρύσαντο «ἔξεις β. τ.»
 (Διόδωρ. Σικ. 34, 13) καὶ «ἔχων β.
 τ.» (Χρησμ. Σιδυλλ. 3, 120) ἐκ τοῦ-
 του τοῦ χωρίου, ἢ ἐκ κοινοῦ πρωτοτύ-
 που, οὐ τολμῶμεν διακρίναι.

Πεύθετο γάρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
 οὐνεκά οἱ πέπρωτο ἐφ' ὑπὸ παιδί δαμῆναι,
 καὶ κρατερῶ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς· 465
 τῷ, ὅγε οὐκ ἀλαοσκοπιὴν ἔχεν, ἀλλὰ δοκεῖων
 παῖδας ἐοὺς κατέπινε· Ῥέην δ' ἔχε πένθος ἄλαστον.
 Ἄλλ' ὅτε δὴ Δί' ἔμελλε θεῶν πατέρ' ἡδὲ καὶ ἀνδρῶν
 τέξεσθαι, τότε ἔπειτα φίλους λιτάνευε τοκῆας
 τοὺς αὐτῆς, Γαῖάν τε καὶ Οὐρανὸν ἀστερόεντα, 470
 μῆτιν οἱ φράσσασθαι, ὅπως λελάθοιτο τεκοῦσα
 παῖδα φίλον, τείσαιτο δ' ἐρινὺς πατρός ἐοῖο
 παίδων, οὓς κατέπινε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης.

463. *πεύθετο*] Ἀττικῶς λέγεται: ἐπύθετο παρὰ Γῆς.

464. *οὐνεκα*] Συναλειφθὲν ἐξ «οὐ ἔνεκα» (διότι), ἥδη ἐν τῇ Ὀδυσσεύῃ ἰσοδυναμεῖ τῷ ὅτι.

πέπρωτο] Ζεὺς λοιπὸν οὐκ αὐθαίρετως ἐπανίσταται κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ πατρός, ἀλλὰ ἐκτελεῖ τὴν πεπωμένην μοῖραν.

παιδί] Οἱ ἀκριβέστεροι πεζογράφοι προσέθεσαν ἂν «τινί».

ὑπὸ—δαμῆναι] Μεταφορὰ ληφθεῖσα ἀπὸ τῆς πάλης καὶ συμπλοκῆς.

465. *καί—ἐόντι*] Συντακτικόν μετὰ τῆς οἱ ἀντωνυμίας.

Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς] Τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐννοεῖται, οὐκ ἔμαθεν ὁ Κρόνος. Ὁ ποιητὴς αὐτὸς προκαταλαμβάνει τὰ μεθ' ὕστερον γεγονότα, ὥσπερ 486 (θεῶν προτέρῳ βρασιλῇ).

466. *οὐκ ἀλαοσκοπιὴν ἔχεν*] Τὴν φράσιν ἐξ Ὁμήρου ἤρυσσας (Ἰλ. Κ 515 κ.λ.), μεταφέρον αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς κατασκοπῆς πρὸς προσοχὴν ἢ προφύλαξιν.

δοκεῖων] Καρα-δοκῶν, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ῥίζης, ἥς τὸ δέχομαι.

467. Ἀμυδρά τις μνήμη τοῦ μύθου διὰ τῶν αἰώνων περιῆλθε μέχρις ἡμῶν. Ἐν Ἀδου, μυθολογοῦσιν, ἐσχατογῆ-

ρως, κρατῶν ὁρέπανον ἐν τῇ δεξιᾷ, ἀπαύστως παῖδᾶ καταπίνει τε καὶ ἀναπέμπει (Schmidt, Märchen σ. 132). ἄλαστον] Κυρίως ἀνεπιληστον, πρβλ. Ὀδ. α 342: με... καθίκετο πένθος ἄλαστον.

468. Αἱ ἐν τέλει λέξεις παρέλκουσι καὶ μάλιστα προηγουμένον τοῦ 457 στ.

469. *λιτάνευε*] Παρὰ τὸ λιτή, ἦτοι αἵτησις. Ὁ παρατακτικὸς τούτου τοῦ ῥήματος ἐξέβαλε σχεδὸν τὸν ἄρριστον.

470. *μῆτιν* (— χάριν τοῦ διγᾶματος) *οἱ φράσσασθαι*] Συμβουλήν ἐπινοῆσαι.

λελάθοιτο] Αὐτὸ βούλεται, ὅπερ τὸ Ἀττικόν *λάθοι*, ἐπειδὴ ὁ ἐνεργητικὸς *λελάθοι* αἰτιατικῶς καίται.

472. *τείσαιτο*] Βραχυλογικῶς εἴρηται ἀντὶ τοῦ «θρέψειεν ἐκδικητὴν τοῦ πατρός καὶ τῶν παίδων».

ἐρινὺς] Ἀράς, κατὰ τὰ Ὀμηρικὰ «μητρός ἐρινύες» (Ὀδ. λ 280) καὶ μάλιστα «οὕτω κεν τῆς μητρός ἐρινύας ἐξαποτίνοις» (Ἰλ. Φ 412 περὶ τοῦ ἀμαρτωλοῦ). Ὅθεν αἱ Ἐρινύες ἔστιν ὅτε ὀνομάζονται Ἀραί (Αἰσχύλ. Εὐμεν. 413, πρβλ. Ἑπτὰ ἐπὶ Θῆβ. 70: Ἀρά τ' Ἐρινύς πατρός ἢ μεγασθενῆς).

473. *παίδων*] Ἡ γενικὴ ἐκφράζει

Οἱ δὲ θυγατρὶ φίλῃ μάλα μὲν κλύον ἤδ' ἐπίθοντο
καὶ οἱ πεφραδέτην, δσαπερ πέπρωτο γενέσθαι 475
ἀμφὶ Κρόνῳ βασιλῇ καὶ υἱεὶ καρτεροθύμῳ,
πέμψαν δ' ἐς Λύκτον, Κρήτης ἐς πίονα δῆμον.
Ὅππότε ἄρ' ὀπλότατον παίδων ἤμελλε τεκέσθαι,
Ζῆνα μέγαν, τὸν μὲν οἱ ἐδέξατο Γαῖα πελώρη,
Κρήτη ἐν εὐρείῃ τραφέμεν ἀτιταλλέμεναί τε 480

τὴν αἰτίαν· ἡ Ῥέα βουλεύεται τιμωρίαν
ἐνεκα τῶν ἐαυτῆς παίδων.

ἀγκυλομήτης] Τὸ ἐπίθετον ἐρμηνεύεται εἰς 19.

474. μάλα — ἐπίθοντο] = Ἰλ. Η 379 κζ.

475. Ὁ θυϊκὸς καὶ πληθυντικὸς παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἀνταλλάσσονται κατὰ τὸ δοκοῦν, μᾶλλον δὲ κατὰ τὸ μέτρον.

πεφραδέτην] Δεύτερος ἀόριστος ἀναδεδιπλασιασμένος ἀντὶ τοῦ Ἀττικοῦ «ἔφρασαν».

Καὶ πάλιν (ἴδε 464) ὁ Διὸς προορισμὸς ἐξαίρεται.

476. ἀμφὶ Κρόνῳ] Περί Κρόνον.

477. πέμψαν] Ῥέαν.

Λύκτον] Λύκτος, ἦν οἱ ἐπιχώριοι ὠνόμαζον Λύττον, ἦν ἡ μεγίστη πόλις τῆς πρὸς ἀνατολὰς Κρήτης, κειμένη ἐπὶ παρασπάδος τῆς Δικταίας· Ἰδὲς πλησίον τοῦ χωρίου Ξυδίων.

πίονα δῆμον] Ἡ μεταφορὰ Ὀμηρικὴ (π. χ. Ἰλ. Π 514: Λυκίης ἐν πίο-
νι δῆμῳ)· καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ (ι 135) εὐρίσκομεν: «ἐπεὶ μάλα πῖον
ὑπ' οὐδας». Κατ' ἐκείνους τοὺς αἰῶ-
νας ἡ Κρήτη εὐδαιμονίζετο ὑπὸ τῶν
ποιητῶν, οἷον Ὀμηρος διὰ τοῦ προσώ-
που τοῦ Ὀδυσσεύος: (Ὀδ. τ 173-4)
ἄδει· «Καλὴ καὶ πείρα, περίρρυτος· ἐν
δ' ἄνθρωποι πολλοί, ἀπειρέσιοι, καὶ ἐν-
νήκοντα πόλεις». Ἀλλὰ ὅτε Θεόφρα-
στος τὸ περὶ ἀνέμων βιβλίον ἔγραψεν
(κεφ. 13), οἱ Κρήτες ἤδη ἐδαιολογοῦν-

το τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρα μετατροπὴν τοῦ
κλίματος. Οὐδὲν ἦντον πρό τριακοσίων
ἐτῶν ὁ Γάλλος Belon εἰσέτι ἐγκώμιον
τοῦ φυσικοῦ πλούτου ἐποίησεν. Νῦν δὲ
οὐδὲν σχεδὸν εἰ μὴ αἱ σταφυλαὶ ἐπι-
δεικνύουσι τὴν θαυμασίαν γονιμότητα
τῆς ἐκεῖ φύσεως.

478. ἤμελλε] Ἡ αὐξήσις παρὰ
τοὺς κανόνας ἐγένετο, ἀλλὰ τύποι τοιου-
τότροποι· ἐν τῇ χυδαίᾳ διαλέκτῳ πολὺ
ἐπληθύνθησαν. Ἐν τῷ προκειμένῳ ῥή-
ματι καὶ ὁ Ζηνόδοτος Ἰλ. Μ 34 τὴν
ἀκανόνιστον αὐξήσιν ἦτο εἰσῆγαγεν ἢ
προσεδέξατο παρ' ἀρχαιοτέρων γρα-
φῶν.

τεκέσθαι] Τὸν ἀόριστον εὐκολώτα-
τον οἱ Γάλλοι ἐκφράσειαν «venir de»,
ἐνῶ ὁ μέλλων (888. 892) συνωνυμεῖ
τῷ venir à.

479. τὸν μὲν (—πρὸ τοῦ διγάμμα-
τος)] Τοῦτον λοιπόν.

οἱ] Ἰδε 419.

Γαῖα πελώρη] Πρὸς 159.

480. Κρήτη ἐν εὐρείῃ] = Ὀδυσσ. ν
260. Τὰ λοιπὰ ἀναπαράδῃλομεν πρὸς
Ὀδ. λ 250: κομέειν ἀτιταλλέμεναί τε.

τραφέμεν] Περί τούτου τοῦ μὴ Ἀτ-
τικοῦ τύπου εἴπομεν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ.
Οὐ συγχυτέον αὐτὸν μετὰ τοῦ Ὀμηρι-
κοῦ ἀορίστου ἔγραφον, ὃς ἀμετάβιβτός
ἐστιν. Τὸ ἀπαρέμμετον ἐκφράζει τὸν
σκοπόν.

ἀτιταλλέμεναι] Συνωνυμεῖ τῷ ἀτρέ-
φειν.

ἔνθα μιν ἴκτο φέρουσα θοὴν διὰ νύκτα μέλαιναν
 πρώτην ἐς Δίκτον· κρύψεν δέ ἐ χειρὶ λαβοῦσα
 ἄνθρωπ' ἐν ἡλιβάτῳ, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης,
 Αἰγαίῳ ἐν ὄρει πεπυκασμένῳ ὕληεντι.
 Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξε,
 Οὐρανίδῃ μὲγ' ἀνακτι, θεῶν προτέρῳ βασιλῇ.

485

481. ἔνθα] Τότε, ὡς περ ἐν 432.
 θοήν] "Ομηρος ἤδη προεῖπε τὴν νύκτα, ὅτι ἐν τῇ 'Ελλάδι τοῦ ἡλίου δύοντος, τὸ λαμπρὸν φῶς τῆς αἰθρίας ἡμέρας τοσοῦτο διαφέρει τοῦ σκιόφωτος, ὥστε ἡ νύξ ἐξαίφνης ἐπέρχεται δοκεῖ.
 διὰ νύκτα] Τὸ σκότος ἐννοεῖται τοπικῶς.

"Ο Κρόνος λοιπὸν ὁμοίως τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὴν νύκτα οὐχ ὄρεται.

482. Δίκτον] Μέρους τῆς 'Ιδης οἱ ἄλλοι ἐκτός τοῦ 'Αράτου (Φαινομ. 33) καλοῦσι Δίκτην, καθ' ἡμᾶς δὲ λέγεται Λασιθί ἢ Λασιώτικα.

χειρὶ λαβοῦσα] Αὐτοχειρί.

483. ἡλιβάτῳ] Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ συνθέτου, γνωρίζομεν ἐκ τοῦ 'Ησυχίου λεξικοῦ ἄλιν] ἡλιθιον, μάταιον, κενόν. Μάτην λοιπὸν πειράται τις ἀναβαίνειν, ὥστε μεταφραστέον «ἀβάτῳ». Ἐπὶ τὸ ἄντρον τοῦτο, ὃ προσηγορεύετο «Δικταῖον ἢ καὶ 'Ιδαῖον», πάλαι ποτὲ ἐφοίτων πολυπληθεῖς προσκυνηταί.

Πρὸ τεσσάρων ἐτῶν δὲ ἀνευρέθη πάλιν ἐν τῷ ὀροπεδίῳ τῷ ἐκτεινομένῳ πρὸς ἀνατολὰς τῆς ὑψηλοτάτης ἄκρας τῆς 'Ιδης ἥτοι τοῦ 'Ψηλορείτη ἀκριβεστέρα περὶ τοῦτου ἔκδοσις καταχωρίσται εἰς τὰ τῆς Γερμανικῆς 'Αθῆνησι Σχολῆς Πρακτικά (1885, τ. I', σ. 59 κέ. 280-1), 'Ησίόδος γοῦν οὐδέποτε ἀνέβη εἰς τὸν ὑψηλὸν ἐκεῖνον τόπον, ὃς 1300 ἢ 1400 μέτρα ὑπερ τῆς θαλάσσης κεῖται, διὸ μυθικῶς τὸ ἄντρον περιγράφει ὡς ἀπρόσιτον τοῖς ἀνθρώποις καὶ ὑπόγειον (ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης, πρβλ. 300).

484. Αἰγαίῳ ἐν ὄρει] «Ἐν Κρήτῃ καὶ Αἰγὸς ὄρος καλεῖται καὶ Αἰγαῖον τὸ ὑπ' ἐνίων Αἰγιόχον καλούμενον» (Σχόλιον, πρβλ. Σχολ. 'Ιλ. Β 157). Τὸ ὄνομα ἔλαβον ἀπὸ τῶν ἀγρίων αἰγῶν ἢ «στρηφοκέρων», αἵτινες κατοικοῦσι τὰ Κρητικά ὄρη. Αὐτόθι δὲ ἐν ἐκείνῳ τῷ ὄρει περιωρίσθη ὁ μῦθος, καθότι ἡ αἰξ 'Αμάλθεια ἐθῆλασε τὸ θεῖον βρέφος. "Οθεν ὁ Ζεὺς ἐπεκαλέσθη 'Υνκαρεὺς παρὰ τὸ ὕναις (ἀγρία αἰξ).

πεπυκασμένῳ] Ἑρμηνεύεται τῷ ἐπομένῳ ἐπιθέτῳ. Ἐκεῖνος ὁ τόπος εἰσέτι, καί περ τῶν ὑλῶν πανταχοῦ λελυμασμένων, ἐκ τῶν δρυμνωδιστάτων τῆς Κρήτης μερῶν ἐστίν. Ταῦτα ἅπαντα ὁ ποιητὴς ἀπαριθμεῖ, ὅπως περιγράφῃ τὴν ἀσφαλῆ θέσιν τοῦ παιδίου. Τὸ ὑπόγειον, ἀπρόσιτον, κατάδρυμον αὐτὸν ἀποκρύπτει ἀπὸ τῶν τοῦ τυράννου ὁμιμάτων.

485. Τῷ] Προλαμβάνει τὸν 486 στ.

ἐγγυάλιξε] "Ωρεξε τὸν λίθον ὥστε ἐγγύτερον εἶναι αὐτῷ. Οἱ Βοιωτοὶ ἐμυθολόγουν, ὅτι τοῦτο ἐν Χαϊραινέῃ ἐγένετο (Παυσαν. 9, 41, 6).

486. μὲγ' ἀνακτι] Ἐπιρρήματα συνηθέστερον συντασσόμενα μετὰ ὀνομάτων ἀπαντῶσι κάρτα, πάνυ, σφόδρα, μάλα, μᾶλλον, μάλιστα· ἀλλὰ καὶ μετὰ ἁπλῶς ἀπαξ γε εὐρίσκεται μετὰ τοῦ «εὐεργέτης» ('Ηρόδοτ. 6, 30). Τὴν ἀφορμὴν ἔδωκεν ἡ φράσις «μὲγ' ἀνάσω» ('Ιλ. Κ 33. "Υμν. Ὀμηρ. 1, 181, πρβλ. Θ. 403). "Αν δέ τις θελῇ ἀναγνῶναι «μεγάνακτι», οὐκ ἐναντιοῦμεθα, ἐνθυμούμενοι· τὰς λέξεις παντά-

τὸν τόθ' ἐλὼν χεῖρεςσιν ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν,
 σχέτλιος, οὐδ' ἐνόησε μετὰ φρεσίν, ὥς οἱ ὀπίσσω
 ἀντὶ λίσου ἐὸς υἱὸς ἀνίκητος καὶ ἀκηδῆς
 λείπεθ', ὅ μιν τάχ' ἔμελλε, βίη καὶ χερσὶ δαμάσας, 490
 τιμῆς ἐξελάαν, ὃ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν.

Καρπαλίμως δ' ἄρ' ἔπειτα μένος καὶ φαίδιμα γυῖα
 ἠὔξετο τοῖο ἀνακτος· ἐπιπλομένου δ' ἐνιαυτοῦ,
 Γαίης ἐννεσίησι πολυφραδέεσσι δολωθεῖς,
 ὃν γόνον ἄψ ἀνέηκε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης, 495

ναξ καὶ παρτάνασσα (Γρηγόρ. Να-
 ζιανζ. τ. Β', σ. 298).

Πρὸς τὰ λοιπὰ ἀρκεῖ τὸ εἰς 465
 σχόλιον.

487. ἐγκάτθετο] Περί τῆς συντά-
 ξως ἀνωτέρω (71) σεσημειώται.

488. Τὸ παράδειγμα παρείχεν Ὁ-
 μηρος τῷ ἐκφωνήματι· ῥήπιος οὐδ' ἐ-
 νόησε, ὅπερ Ἡσίοδος ἐπιτηδεύως ἤλ-
 λαξεν.

ἐνόησε] Διὰ τῆς προσθήκης «μετὰ
 φρεσίν» τὸ νοεῖν περιορίζεται εἰς τὸν
 ψυχικὸν στοχασμόν.

οἱ] Ἡ ἐπική διάλεκτος πολλάκις
 ἀντὶ τῆς κτητικῆς ἀνωνυμίας τὴν ὀπι-
 κὴν τῆς πρωτοπικῆς μεταφέρει πρὸς τὸ
 ῥήμα· ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς ἀμφοτέρων
 χρῆσιν ποιεῖται.

ὀπίσσω] Συνάφειαν ἔχει μετὰ τοῦ
 ῥήματος.

489. ἀκηδῆς] Ἡ λέξις ἀπροσδιό-
 νυστος· οἱ θεοὶ ἅπαντες «ἀκηδέες εἰσὶν»
 (Ἰλ. Ω 726).

490. δ] Ἀντωνυμία ἀναφορικὴ τῆς
 ἐπικῆς διαλέκτου.

βίη καὶ χερσὶ] Ἀφορᾷ εἰς τὸν Κρό-
 νον, ὃς τούναντιον δόλῳ τὸν πατέρα
 καθείλεν.

491. τιμῆς] Δηλαδὴ βασιληίδος
 (462).

ἐξελάαν] = ἐξ-ελά-εν, ἀπαρέμφα-
 τον τοῦ μέλλοντος τοῦ ἐξελαύνω· ἡ βρα-

χεῖα κατάληξις ἐν (=εἰν) ἀφωμοίωται
 τῷ προηγουμένῳ φωνήεντι.

δ] Αὐτός.

492. Καρπαλίμως] Ἐπειδὴ ἡ βρα-
 δεῖα τοῦ ἀνθρώπου ἀνάπτυξις ἀναξία
 φαίνεται θεοῦ.

μένος] Νοῦς.

φαίδιμα] Ἰδε 453.

493. τοῖο] Τούτου· καὶ γὰρ Κρό-
 νος ἀναξ. Ἐν γένει οἱ θεοὶ ἐν Ὑμνοῖς
 (Ὑμν. Ὀμηρ. 19, 48, 21, 5, 31, 17
 καὶ Θεόκριτ. 1, 128, 22, 218 πρὸλ.
 25, 78, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ ἀνασσα Ἰλ.
 Ξ 326 καὶ) τῆς ἐπωνυμίας ταύτης τυγ-
 χάνουσιν.

ἐπιπλομένου] Παράθε· (Ὀδυσσ. η
 261 = ξ 287) = περιπλομένου. Τὰ
 μέλλοντα ἔτη πλησιάζουσιν πῶς.

494. ἐννεσίησι] (Ἰλ. Ε 894) παρὰ
 τὸ ἐν-ἐημι, ὅπως παρ' ἡμῖν αἰσιγγήσεις.

πολυφραδέεσσι] Ἀπὸ τοῦ φράζω
 ῥήματος. Ὁ δόλος λοιπὸν οὐχὶ τῶν
 τυχόντων ἦν, ἀλλὰ πολὺπλοκος. Ὁ
 ὕψιστος θεὸς ὅμως διαμένει καθαρὸς
 ἀπάτης, καὶ ἀντὶ αὐτοῦ πράττει ἡ Γῆ
 ἢ δολία, ἢ πολλάκις ἀπατᾷ τὸν εὐέλ-
 πιδα γεωργόν.

495. ὃν γόνον] Τοῦς παιδας, οὓς κα-
 τέπειν.

ἄψ ἀνέηκε] ἀνέπεμψεν ἢ, χυδαίοντε-
 ρον εἰπεῖν (497), ἐξήμεσεν. Ὅτι ἀθάνα-
 τοι ἦσαν, οὐ μᾶλλον διεφθάρησαν ἐν τῇ

νικηθεῖς τέγνησι βίηφι τε παίδος ἑοῖο.

Πρῶτον δ' ἐξήμεσσε λίθον, πύματον καταπιών·

τὸν μὲν Ζεὺς στήριξε κατὰ χθονὸς εὐρυοδείης

Πυθοῖ ἐν ἡγαθέῃ γυάλοις ὑπο Παρνησσοῖο

σῆμ' ἔμεν ἐξοπίσω, θαῦμα θνητοῖσι βροτοῖσι.

500

Λῦσε δὲ πατροκασιγνήτους ὀλοῶν ὑπὸ δεσμῶν

Οὐρανίδας, οὓς δῆσε πατήρ ἀεσιφροσύνησι·

οἳ οἱ ἀπεμνήσαντο χάριν εὐεργεσιῶν,

δῶκαν δὲ βροντὴν ἥδ' αἰθαλόεντα κεραυνόν

Κρόνου γαστρίῃ ἢ οἱ Οὐρανίδαι ἐν τῇ τῆς Γῆς κοιλίᾳ. Ἀλλὰ καὶ οἱ μῦθοι ἡμῶν τοῖς ἀνδρείοις ἀπονέμουσι τὴν αὐτὴν καρτερίαν.

496. νικηθεῖς] Ὅτε ἐμονομάχησε πρὸς τὸν υἱόν. Ὁ δὲ ἐνίκησεν οὐ μόνον βίᾳ μαχόμενος, ἀλλὰ καὶ τεχνικῶς. Ἡ γὰρ καθαρά χειροκρατία οὐκ εὐαρεστεῖ τοῖς Ἑλλήσιν ὁμοίως Ὑμν. Ὀμ. 4, 23 περὶ τῆς μάχης εἴρηται· «βουλή Διὸς αἰγιόχοιο».

βίηφι] Κατὰ πῶσιν ἀπολωλυτῶν, ἥτις τὸ ὕργανον ἐδήλου.

497. πύματον] Ἀτε αὐτὸν καταπιὼν τελευταῖον.

498. στήριξε] Καθίστησε, πρβλ. 779.

χθονὸς εὐρυοδείης] Ὀμηρικὴ φράσις, ἣ τὴν εὐρύτητα τῆς γῆς σαφηνίζει ἐκ τῶν μακρῶν κατ' αὐτὴν ὁδῶν.

499. Πυθοῖ] ἐν τῇ καὶ Πυθῶνι καὶ Δελφοῖς ὕστερον κληθεῖση πόλει.

ἡγαθέῃ] Τῇ ἄγαν θεῇ ὡς τῇ Ἀπόλλωνι ἀνακειμένῃ.

γυάλοις] Σημαίνει παρ' Ὀμήρῳ τὰ τοῦ θώρακος κοιλήματα, ἐνταῦθα δὲ καὶ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις (οἷον ἐν τῷ ὁμοίῳ χωρίῳ Ὑμν. Ὀμηρ. 2, 215· γυάλων ὑπο Παρνησσοῖο) τὰς κοιλάδας.

500. σῆμα] Ἀληθῶς ὁ λίθος μεθύστερον ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐδεικνύετο ὄλγον ἐπάνω τοῦ Δελφικοῦ ναοῦ καὶ τοῖς

περιγηγηταῖς οὐ μόνον «θαῦμα», ἀλλὰ ἱερὸν τι ἦν (Παυσαν. 10, 24, 6 [5]). Παράθεε Ὀδυσσ. λ 287, ὅπου «θαῦμα βροτοῖσι» ἐπίσης πρόσθεσις ἐστίν.

501. Νῦν Ζεὺς βασιλεὺς γέγονεν, ἀλλ' ἀμοιρεῖ ἔτι τῆς «τιμῆς», ἣ διαφέρει τῶν ἄλλων θεῶν τοῦτο οὖν τὸ ἔρεισμα τῆς αὐτοῦ βασιλείας λαμβάνει ὡς αὐτόματον δῶρον χάριν εὐεργεσίας. Τὸ ἐπεισόδιον προπαρεσκευάσται ἐν τῷ 458 στ.

πατροκασιγνήτους] Τοὺς ἀδελφοὺς τῶν Τιτάνων, τοὺς Κύκλωπας δηλαδὴ, ὥσπερ γινώσκουμεν ἀντιπαράβαλλοντες τὸν 504 στ. πρὸς 141.

502. πατήρ] Κρόνος· Οὐρανὸς γὰρ οὐκ ἐννοεῖται, ἐπειδὴ οὗτός γε τὰ παιδία οὐδὲν ἔδωκεν, ἀλλ' αὐτοὺς οὐκ ἀφῆκε μόνον εἰς τὸ φῶς. Οἱ κεραυνοποιὸι οὖν Κύκλωπες κατὰ τοὺς μύθους ἅπαντας ὑπὸ τῇ γῇ ἐν Λήμνῳ ἢ ὅπουδῆποτε διατελοῦσιν, ἀλλ' ἐλεύθεροι.

ἀεσιφροσύνησι (Ὀδ. σ 470)] Παρὰ τὸ ἀεσίφρων, ὅπερ ἀντίκειται τῷ «ἐμπεδῶ» καὶ βεβαίῳ νῷ. Κρόνος τῇ κουφονοίᾳ ἐνοχλὸς ἐστίν.

503. Πρβλ. Ἰλ. Ω 428· τῷ οἱ ἀπεμνήσαντο.

504. Περὶ τῆς βροντικῆς τριάδος ἐσημειώσαμεθα εἰς 140.

αἰθαλόεντα κεραυνόν] = 72.

καὶ στεροπὴν (τὸ πρὶν δὲ πελώρη Γαῖα κεκεύθει)· 505
τοῖς πίσυνος θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει.

Κούρην δ' Ἰαπετὸς καλλίσφυρον Ὀκεανίην
ἡγάγετο Κλυμένην καὶ ὁμὸν λέχος εἰσανέβαινε.
Ἡ δέ οἱ Ἀτλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα·
τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενoitιον ἡδὲ Προμηθέα 510
ποικίλον αἰολόμητιν, ἀμαρτίνοόν τ' Ἐπιμηθέα,

505. *πελώρη Γαῖα*] = 159. Ὁθεν Κρόνος κουφοναύτα αὐτὸς ἑαυτὸν ἐστερῆσε τῶν ἀπάραμλλων ὅπλων.

506. *πίσυνος*] = *πι(θ)-συνος*, ἤτοι, κατὰ τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον, *πεποιθώς*.

507 — 616. Προσμένοντες τὴν Τιτανομαχίαν, ἀκούομεν τὴν τῶν Ἰαπετιδῶν γενεαλογίαν. Ἐπειδὴ τὸ ἀσυνάρμοστον τοῦ ποιήματος ἱκανῶς διασέστυρται ὑπ' ἄλλων, ἡμεῖς γε ἀναζητοῦμεν, διὰ τίνας αἰτίας Ἡσίοδος ἦ, ἂν κριτικώτερον τις τοῦτο προαίρηται, Ἡσιόδοσιος βραβυδὸς τῷ ἐπεισοδίῳ τοῦτον τὸν τόπον ἐξελεξεν. Ἐν τῇ οὐρανοδρόμῳ τραγυδῆζ τοῦ Αἰσχύλου ὁ Ζεὺς τραγυτέρον, νέος ὢν, πρὸς τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸ παλαιὸν γένος θεὸν φέρεται. Ἡσιόδος ἄρα, τὰ τε ἄλλα ἅπαντα μεταπλάσσει ἠθικῶς καὶ ταύτην τὴν κηλίδαν ἐξάλλει διὰ τοῦ ποιεῖν τοὺς Ἰαπετιδας νεωτέρους τοῦ Διὸς. Τὸ δὲ μεῖζον, μετέχουσι τῆς Τιτανομαχίας (πρὸς 514), ὥστε ἐπάναγκες πρὸ ταύτης γεννηθῆναι. Κατάλληλος λοιπὸν φαίνεται ὁ τόπος. Ὅτι δὲ ὁ Ἡσιόδος τὰς μεταβάσεις οὐ καλλιεργεῖ, τούτου ἤλθομεν ἤδη εἰς ἱκανὴν πείραν.

507. *Ἰαπετός*], Περὶ οὗ εἰς 135 Ὀμηρικὸν χωρίον ἀναφέρομεν, ἔλαβε τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα ἀπὸ τοῦ ἱάπ-τω (= ἡμι) — εἰ μὴ ἠέλομεν εἰσαγαγεῖν τὸν Νῶε υἱὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

καλλίσφυρον] Ἰδὲ 384. Ὀκεανίδα νυμφεύεται διότι Ἀτλας φέρει τὴν σφαί-

ραν πλησίον τοῦ Ὀκεανοῦ καὶ αὐτόθι Προμηθεὺς ἐδεδέσμευτο.

508. *Κλυμένην*] 351.

καὶ ὁμὸν λέχος εἰσανέβαινε] Ἐξακριβοῖ τὴν λέξιν ἄκοιτις (410).

509. *κρατερόφρονα*] Μικρὸν παραλλάσσει τοῦ Ὀμηρικοῦ *ὀλσόφρον* (Ὁδ. α 52).

510. *ὑπερκύδαντα*] Μετ' ὀλίγον (514) παραφράζεται «ὕδριστήν»· ἐσχημάτισται δὲ μετοχικῶς, καθὼς τὸ Ἀφεί-δας καὶ ἁ-κάμ-ας καὶ σχέσιν ἔχει πρὸς τὸ *κυδάνω* (Ἰλ. γ' 42) = *καυ-χῶμαι*.

511. *ποικίλον*] Σαφέστερον Ὀμηρος λέγει «ποικιλομήτης», ἀλλὰ τὸ ἐπιφερόμενον «αἰολόμητις» ἐπανορθοῖ τὸ εἶπερ ἔστιν ἀμαρτημα.

ἀμαρτίνοον] Καὶ τοῦτο Ὀμηρος προτύπωσε (Ὁδ. η' 292: οὐ τι νοήματος ἡμῶτερον ἐσθλοῦ). Ὁ ποιητὴς δηλονότι ἐτυμολογεῖ τὸ πρῶτον ὄνομα ἀπὸ τοῦ προμηθεῖα καὶ αὐτῷ ἐναντιοῖ τὸν Ἐπιμηθέα ἡρουν ὀφίλου (Πινδάρ. Πυθ. 5, 28). Τῷ ὄντι δὲ ἐκεῖνος πρότερον ἐκαλεῖτο *Προμανθεύς*, ὥσπερ ὕστερον οἱ Θούριοι τὸν Δία προσηγόρευον (Δυκόφρ. Κασσανδρ. 537): οὐ τὴν ἐτυμολογίαν χορηγεῖ ἡ συγκριτικὴ γλωσσολογία, ἀπ' ἧς μανθάνομεν, ὅτι οἱ παλαιοὶ Ἰνδοὶ *prāmantha* ὠνόμαζον τὸν τριπτήρα, ὃ ἐχρῶντο κατὰ τὸν τῶν βραδύριων τρόπον πρὸς ἀναψιν. Πρὸς τοῖς *pramātha* ἐσθμαίνε τὸν κλέπτην. Ὡστε κατὰ τὸν «προεθνικόν»

ὅς κακὸν ἐξ ἀρχῆς γένετ' ἀνδράσιν ἀλφεσθησι·
 πρῶτος γάρ ῥα Διὸς πλαστήν ὑπέδεκτο γυναῖκα
 παρθένον. Ὑβριστὴν δὲ Μενoitίον εὐρύοπα Ζεὺς
 εἰς Ἑρεβος κατέπεμψε, βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ, 515
 εἶνεκ' ἀτασθαλίας τε καὶ ἡνορέης ὑπερόπλου.
 Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
 πείρασιν ἐν γαίῃς, πρόπαρ' Ἑσπερίδων λιγυφώνων,

αἰῶνα ἤδη ὁ λαὸς καὶ πυροφόρον καὶ
 πυροκλόπον δαίμονα ἐδόξαζεν.

512. ἐξ ἀρχῆς] Δι' οὗ ἡ τοῦ κακοῦ
 ἀρχὴ ἐγένετο.

ἀλφεσθησι] Παρὰ τὸ ῥῆμα ἀλφαι-
 νω (πορίζομαι, κερδαίνω)· κατάλληλον
 λοιπὸν μεταφράσαι «βιομηχάνους». Ὁ
 ποιητὴς ἐννοεῖ ὅσα ἐπιφέρειν θέλει στ.
 590—602.

513. πρῶτος] Λογικώτερον ἂν εἶπε
 «πρώτην» (γυναῖκα).

Διὸς] Ἐνταῦθα εὐρίσκομεν παρὰ-
 δεῖγμα ἄλλης συντάξεως τοῦ «δέχομαι»,
 πλαστήν γυναῖκα] Τὴν ἡμῖν ἀναγ-
 καίαν ἐξηγήσιν ὁ ποιητὴς παρέχει ἐν στ.
 570 κέ.

514. Περὶ τοῦ Μενoitίου ἡ παράδο-
 σις σιωπᾷ, εἰ μὴ Ἀπολλόδαρος (1, 2,
 3) ἐξηγεῖται τὴν Ἡσιόδου βραχυλο-
 γίαν· «Μενoitίος, ὃν κεραυνώσας
 ἐν τῇ Τιτανομαχίᾳ Ζεὺς κατεταρτά-
 ρωσε». Ἐπολέμησε λοιπὸν τῷ Διὶ
 μετὰ τῶν Τιτάνων.

εὐρύοπα] Ἡ ἐρμηνεία διευκολύνε-
 ται τῷ παραλλήλῳ «Κρονίδαν βαρύν-
 παρ στεροπῶν κεραυνῶν τε πρύτανιν»
 (Πινδάρ. Πυθ. 6. 24). Ἡ βροντὴ ὑπο-
 λαμβάνεται φωνῇ τοῦ ὑψίστου θεοῦ,
 ἥτις ἐπὶ πολὺ καὶ βαρέως ἤχει. Περὶ
 τῆς καταλήξεως οἱ γραμματικοὶ διχο-
 γωμοῦσι, πότερον οἱ ἐπικοί καταχρη-
 στικῶς μετεχειρίζοντο τὴν αἰτιατικὴν
 «εὐρύοπα Ζήν» (παρὰ τὸ εὐρύοψ) ἢ ὁ
 τύπος ἀνήκει εἰς τὰς δυσεξηγήτους ὀνο-
 μαστικὰς μητιέτα, ἱππότα κτλ.

515. Ἑρεβος] Ἴδε 123.

ψολόεντι] Ἡσιόδος ἡρώσατο τὴν
 φράσιν ἐξ Ὁδ. ψ 330: ἔβαλε ψολόεντι
 κεραυνῷ. Πρωτότυπος λέξις ἦν ψόλος
 («καπνός, αἰθάλη» Ἡσύχ.).

516. ἡνορέης (ἀνδρείας)] Κακὴν ἐννοίαν
 οὐκ ἔχει εἰ μὴ τῷ προσλαθεῖν τὸ ὑπέρ-
 οπλον ἢ «ὑπερνεανικόν» (πρβλ. ὁπλό-
 τατος=νεώτατος).

517. οὐρανὸν εὐρὺν] Οὐχ ὁμολο-
 γεῖ τοὺς στύλους, οὐς μνημονεύει Ὁδ.
 α 53 (πρβλ. Αἰσχύλ. Πρωμ. 349. Ἴ-
 ευκον παρὰ Σχολ. Ἀπολλων. 3, 106),
 καὶ αὐτῷ συνήνεσαν ὅτε χορὸς τῶν καλ-
 λιτεχνῶν (ἀπὸ τῆς Κυψέλου λάρνακος
 Πausan. 5, 18, 4) καὶ οἱ πλείστοι τῶν
 συγγραφέων, καίτοι ἡ Ὀμήρου γνώμη
 συμφωνεῖ ταῖς λαϊκαῖς δόξαις, δι' ἃς ὁ
 δῆμος τραγῳδεῖ «θαυμάζομαι (θαυμά-
 νομαι) τὸν οὐρανόν, πῶς (πού) στέκει
 δίχως (χωρὶς) στύλο» (Ἀραβ. συλλ.
 σ. 308, 109. Νεοελλ. Ἀνάλ. Α', σ.
 268, ἀρ. 149) καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ὅμοια
 ἐξεφώνησαν (Β' Σαμουὴλ 22, 8. Ἰωβ
 26, 11).

κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης] φράσις ἐ-
 πική, ἡ ἀπαντᾷ καὶ ἐν τοῖς Κυπρίοις
 (Ἀπόσπ. 5), ἐν χρησμῷ, ὑφ' Ἡροδό-
 του παραδεδυέντι (1, 67, στ. 2), παρὰ
 Θεόγνιδι (387).

518. πείρασιν ἐν γαίῃς] Αὐτόθι
 γὰρ ὁ οὐρανὸς τῇ γῇ πλησιάζει δοκεῖ.
 πρόπαρ'] = προπάροισιν. Οὗ πολὺ
 παραλλάσσει τὸ χυδαῖον «παραπάνω».
 Ἑσπερίδων λιγυφώνων] Πρβλ. 275.

έστηώς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκκαμάτῃσι χέρεσσι·
ταύτην γάρ οἱ μοῖραν ἐδάσσατο μητίετα Ζεὺς. 520
Δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλون
δεσμοῖς ἀργαλέοις, μέσον διὰ κίον' ἐλάσσας.
Καὶ οἱ ἐπ' αἰετόν ὤρσε τανύπτερον· αὐτὰρ ὃγ' ἦπαρ

519. ἐστηώς] ἔχει πρὸς τὸ κοινῶς ἐστώς (ἔστώς), ὥσπερ τὸ Ὀμηρικόν πεπτηώς πρὸς τὸ πεπτεώς. Ἡ διέκτασις ἀναγκαία ἦν ἕνεκα τοῦ μέτρου, ὥστε ὀρθότερον τάχ' ἂν ἐγράψαμεν: ἐστεώς. Ῥητῶς μνημονεύει τὸ ἐστηκέναι, ὅτι τοῦτο αὐξάνει τὴν ζημίαν.

520. μοῖραν ἐδάσσατο] Εἰρωνικῶς· οἱ γὰρ ἄλλοι θεοὶ ἐν τῷ δασμῷ ὡς μοῖραν ἐδέξαντο τιμὰς (πρβλ. 204, 348, 413). Ἀλλὰ διὰ τί Ἄτλας τοσοῦτο ἐξημιώθη; Καὶ Αἰσχύλος (Προμ. 347, 425) καὶ Πίνδαρος (Πυθ. 4, 288) περὶ τούτου σιωπῶσιν. Μόνον οἱ Ὀρφικοί, (18α Πρόκλον εἰς Τίμαιον Α', σ. 53 CD, δὲ συγγέει τὸν Ἡσίοδον καὶ ἐκείνους ἐν τῇ λέξει «θεολόγοι») διασάφην τινά παραέχουσι, συγκαταριθμοῦντες τὸν Ἄτλαντα τοῖς Τιτάσι καὶ ἀναδεικνύοντες αὐτὸν συναίτιον τοῦ Διονύσου διασπασμοῦ. Ἐκεῖνο μὲν χωρὶς διαταγμοῦ καρπούμεθα εἰς τὸ προκείμενον χωρίον, τοῦτο δὲ ἐπίσης οὐκ ἀπρόσδεκτον θεωροῦμεν, ἐπειδὴ ἐν τῷ Δελφικῷ χρηστηρίῳ οἱ ἱερεῖς τοῖς προσκυνηταῖς — ἀρά γε καὶ Ἡσιόδῳ; — ἐπεδείκνυνον τὸν τάφον τοῦ διασπασθέντος Διονύσου.

521. ἀλυκτοπέδῃσι] «Ἀλυκτοπέδῃ» δεσμοῦ εἶδος ἀνεκφεύκτου» (Ἡσύχιος). Οὐκ ἀπάθουσι τὰ Αἰσχύλου «ἀδαμαντίνων δεσμῶν ἐν ἀρρήκτοις πέδαις» (Προμ. 6) καὶ «δυστύλοις χαλκείμασι» (18).

ποικιλόβουλون] Πρβλ. 514.

522. ἀργαλέοις] Θλίβεροῖς.

διὰ κίον' ἐλάσσας] Διὰ κίονος ἐλάσσας τοὺς δεσμοὺς σφύροκοπίᾳ, ὅπερ τῷ Αἰσχύλῳ ἔδωκεν ἀφορμὴν τῆς πραγ-

ματικῆς τοῦ «Προμηθέως» ἀρχῆς. Ἔτι δὲ τὸ χωρίον ἐγένετο αἷτιον οὐκ ὀλίγων ἀρχαίων ζωγραφιῶν, ἀστίνας ἀπαριθμεῖ Praellet-Robert ἐν τῇ «Ἑλληνικῇ Μυθολογίᾳ» (Α', 1887, σ. 99 ὑποσημ. 3). Ἄλλοι ὅμως τὰς τοῦ ποιητοῦ λέξεις ἄλλως, καὶ πολλοὶ ὁμότερον, ἐξέλαβον, ὥσπερ ἂν εἰ ἐδόυλετο «κίονα μέσον διὰ τοῦ Προμηθέως ἐλάσσας». Ὅθεν τρία ἀρχαῖα ἀγγεῖα τὸν δάσμορον παριστάσιν ἀνεσκολοπισμένον (πρβλ. τὴν Ἀρχαιολογικὴν ἐν Βερολίῳ Ἐφημερίδα 1885, στήλ. 225, ὑποσ. 3). Τὸν τῆς φυλακῆς τόπον Ἡσίοδος οὐ μνημονεύει· πιθανῶς μέντοι τοὺς ἀδελφούς ὑπέλαβε πλησίον ἀλλήλων ἐστῶτας, ὡς καὶ παλαιὸς τις Ἀττικὸς ζωγράφος, οὗτινος τὸ πόνημα ἀπεικονίσται ἐν τῇ αὐτῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδῃ 1858, πλν. 114.

523. Ἐπ'] Συνδετέον μετὰ τοῦ ῥήματος.

αἰετόν] Ἐπειδὴ ὁ αἰετὸς ἀφιέρνεται τῷ Διῷ.

τανύπτερον] Πρβλ. 525. Ἡ εὐμουσος εἰκὼν τοῦ πετομένου πτηνοῦ παρὰ γέται ἀπὸ τῶν Ὀμηρικῶν παιημάτων (ὄρνιθες τανυστέρων Ὀδ. ε 65, τανυσσιτέρουες οἰωνοὶ Ἰλ. Μ 237).

ἦπαρ] Τοῦτο ἐδέξαζον τῶν καιρίων τοῦ σώματος μερῶν, διό Ὀδυσσεὺς (Ὀδυσσ. ι 301) διανοεῖται «οὐτάμειναι πρὸς στήθος ὅθι φρένες ἦπαρ ἔχουσι»· πρβλ. Παροιμ. Σολομ. 7, 23: ὡς ἔλαφος τοξείματι πεπληγὼς εἰς τὸ ἦπαρ. Ὁ δὲ περιεργότατον, κατὰ τὸν λεγόμενον Ἰωάννην Δαμασκηὸν τὸν γράψαντα ἀπερὶ στριγγῶν, ἡ στρίξ «κατεσθίει τὸ

ἦσθιεν ἀθάνατον, τὸ δ' ἀέξετο ἴσσον ἀπάντη
 νυκτός, ὅσον πρόπαν ἡμαρ ἔδοι τανυσίπτερος ὄρνις. 525
 Τὸν μὲν ἄρ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς
 Ἡρακλῆς ἐκτείνει, κακὴν δ' ἄπο νοῦσον ἀλαλκε
 Ἰαπετιονίδῃ καὶ ἐλύσατο δυσφροσυνάων
 οὐκ ἀέκητι Ζηνὸς Ὀλυμπίου ὑψιμέδοντος,
 ὄφρ' Ἡρακλῆος Θηβαγενέος κλέος εἴη 530
 πλεῖον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν ἐπὶ χθόνα πουλυβότειραν.
 Ταῦτ' ἄρα ἀζόμενος τίμα ἀριδείκετον υἱὸν
 καὶ περ χωόμενος παύσῃ χόλου, ὃν πρὶν ἔχεσκε,
 οὐνεκ' ἐρίζετο βουλὰς ὑπερμενέϊ Κρονίῳ.

ἦμαρ καὶ πᾶσαν αὐτῶν (τῶν βρεφῶν)
 τὴν οἰκονομίαν. Καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν
 βρυκολάκων τῶν καθ' ἡμᾶς τινες ταῦτά
 μυθολογεῖουσιν (Schmidt, Volksleben
 A', σ. 161-5).

524. Προμηθεύς, ἀθάνατος καθόλου
 ὢν, καὶ τὰ ἰδιαίτερα μέρη ἔχει ἄβητα.

525. πρόπαν ἡμαρ] Ὀμηρικῶς.
 Ἐν τῇ προθέσει ἡ ἔννοια ὑπόκειται:
 προϊόντος τοῦ χρόνου.

526. καλλισφύρου] *Id. 384.

527. νοῦσον] Τὴν τοῦ ἥπατος φθοράν.
 ἀλαλκε] Ὁ ἥρως ὑπὸ πολλῶν εὐ-
 σεβῶν ἐπαινομάζετο «ἀλεξίκακος», ὅπερ
 αἰνίσσεται ὁ ποιητής. Πρβλ. Θεογν. 13:
 κακὰς δ' ἀπὸ κῆρας ἀλαλκε.

528. Ἰαπετιονίδης] Τὸ κανονικόν
 «Ἰαπετιδης» οὐχ ἀρμόζει τῷ ἑξαμέ-
 τρῳ· πόρον δὲ Ὀμηρος κατέδειξε σχη-
 ματίσας περὰ τὸ Ταλαός Ταλα-ιον-
 ιδης (Id. B 566. Ψ 678).

δυσφροσυνάων] Ἐναντίως κεῖται
 τῇ εὐφροσύνῃ καὶ τὰ Προμηθεὺς παθή-
 ματα ἠθικῶς δηλοῖ.

529. οὐκ ἀέκητι] Οὐκ ἄκοντος. Καὶ
 ταύτην τὴν λιτότητα Ὀμηρος ὑπετύ-
 πωσεν (Ὀδ. ζ 240: οὐ πάντων ἀέκητι
 θεῶν, πρβλ. γ 28. ω 444), ὅ στίχος
 δικαιολογεῖ τὴν Ἡρακλέους πρᾶξιν.

530. Τῆς Αἰσχυλείου βαθυνοίας Ἡ-
 σίοδος ἀμοιρεῖ. Κατ' αὐτόν, οὐχὶ λύνον-
 ται ἀπορίαι θεολογικαὶ καὶ ἠθικαί, ἀλλ'
 ἡ τοῦ παιδὸς ἀγάπη ἐφορμᾷ τὸν Δία.
 Θηβαι-γενέος] Ὁ ἴδιος (κατὰ τὴν
 αὐτὴν πτώσιν, ἥγουν τὴν τοπικὴν) γεν-
 νηθέντος.

531. ἐπὶ χθόνα πουλυβότειραν]
 (Πολλοὺς βίσκουσαν καὶ τρέφουσιν)—
 Id. Γ 265. Δ 649.

532. ἀζόμενος] Καὶ νῦν σεβασμὸς
 καὶ εὐσεβαστος ἐν ὁμοίᾳ σημασίᾳ εὐχρη-
 στοῦσιν. Πρβλ. Κόιντ. Σμυρν. 1, 189.
 ἀριδείκετον] Πρβλ. 385.

533. περ] = Καίπερ, οἷον Εὐστάθιος
 ὁ Θεσσ. (Opuscula, σ. 293, 62, εκδ.
 Tafel): ὅτι, περ ὕστερό καταρραγέντες.
 ἔχεσκε] Περὶ τοῦ τύπου σεσημειώ-
 νται εἰς 157.

534. Νυνδὴ μεταδάνει εἰς τὰς αἰ-
 τίας τῆς θείας ὀργῆς, ἃς ἀνέβαλε χάριν
 τῆς γενεαλογίας.

ἐρίζετο βουλὰς] Ἐξισοῦτο πρὸς Δία
 εἰς τὴν ἀγγέλιαν, ὥσπερ Θάμυρις πρὸς
 τὰς Μούσας εἰς ᾧδὴν καὶ Εὐρυτος εἰς
 τὸν Ἀπόλλωνα εἰς τοξικὴν. Περὶ τῆς
 βραχείας ληγοῦσης—ας ἔπιθι τὴν εἰσα-
 γωγὴν.
 ὑπερμενέϊ] Ὁ ἀνώτατος θεὸς φυ-

Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ θνητοὶ τ' ἄνθρωποι 535
 Μηκώνῃ, τότε ἔπειτα μέγαν βοῦν πρόφρονι θυμῷ
 δασσάμενος προύθηκε, Διὸς νόον ἑξαπαφίσκων.
 Τοῖς μὲν γὰρ σάρκας τε καὶ ἔγκατα πῖονι δημῷ
 ἐν ῥινῷ κατέθηκε, καλύψας γαστρὶ βοεῖῃ,
 τῷ δ' αὖτ' ὅστέα λευκὰ βοὸς δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ 540
 εὐθετίσας κατέθηκε, καλύψας ἀργέτι δημῷ.

σικῶς περισσότερον « μένος » καὶ πνεῦμα ἔχει ἢ οἱ ἄλλοι.

535. Καὶ γὰρ] Δηλαδῇ.

ἐκρίνοντο] Διεπραγματεύοντο. "Ὅτε οἱ θεοὶ διεμοιράζοντο τὰς « τιμάς », ταύτας πρότερον ἔδει διορίσαι· διὸ μετὰ τῶν ἀνθρώπων τὰς θυσίας καὶ τὰ λοιπὰ προσδιώρισαν πατριάρχικῶς καθὼς γεωμόρος μετὰ γεωργῶν περὶ « σεμπριακῶν » πραγματεύεται. Οἱ εὐσυνειδήτοι ἡ πόρουν διὰ τί οἱ ἄνθρωποι τὰ μὲν ἄθροτα τοῖς θεοῖς ἀπένεμον, τὰ δὲ ἄριστα μέρη τῶν ζώων αὐτοὶ ἤσθιον. Ἐπειδὴ τοὺς ἑαυτῶν προγόνους οὐκ ἐνόμιζον πλεονεξίᾳ ἐνόχους, ἄλλῃ λύσει τοῦ ζητήματος οὐχ ὑπῆρχεν, εἰ μὴ ὅτι οἱ θεοὶ αὐτοὶ οὕτως ἀπεφάσισαν. Ἀλλὰ πῶς τοῦτο ἐγένετο, τῶν θεῶν, κατὰ τοὺς δεισιδαίμονας, τρεφομένων ἀπὸ τῶν θυσιῶν; Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἄρα διὰ πανουργίας ἀπεκτιθή. Τίς δὲ ὁ ἑξαπατήσας τὸν θεόν; Τίς ἄλλος; ἢ ὁ φιλόανθρωπος Ἰαπετῖδης; Πρὸς τοῦτοις παρατηροῦμεν ὅτι ἐν τῇ ἀρχαιοτρόπῳ Ἀρκαδίᾳ Ἰαπετοῦ τις υἱὸς ἐκαλεῖτο Βουφάγος (Παυσαν. 8, 27, 17).

536. Μηκώνῃ] Οὕτως ὠνόμαζον οἱ παλαιότατοι Ἑλληνας τὴν Σικυῶνα, εἴπερ πιστεύειν χρὴ Στράβωνι 8, 6, 25 σ. 382 καὶ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ (λ. Σικυών), πρὸλ. Ἡρακλείτου Ἀλ-λγηγορίας Ὀμηρ. 41, σ. 139 καὶ Σχόλ. Ἰλ. Ο 21· ἄλλοι γὰρ λέγουσιν, ὅτι « ἐπ' αὐτῆς » ἔκειτο (Σχόλ. Πινδάρ. Νεμ. 9, 123). Καὶ δὴ χωρίον τῆς Σικυωνίας ἐκαλεῖτο Τίτανα (Στέφ. Βυζ.

ἐν λ.) Οὐκ ἀπιθάνως ὁ Μέγας Ἑνυμολόγος ἐξηγεῖται τὸ ὄνομα « ὅτι ἐνταῦθα πρῶτον εὔρε τὸν τῆς μήλωνος καρπὸν ἡ Δημήτηρ » (σ. 583, 56).

βοῦν] Τὸ πολυτιμώτατον ζῷον ἀναφέρει ὡς παράδειγμα τῶν ὀλοκαυτωμάτων.

πρόφρονι θυμῷ] Ἡ Ὀμηρικὴ φράσις οὕτε πλεοναστικῶς οὔτε ἀσημάντως κεῖται· ὡς ἀληθῶς γὰρ πρόθυμος ἦν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

προύθηκε] Ἐνεκα ἐκλογῆς.

Διὸς] Τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ θεῶν.

ἑξαπαφ-ίσκων] Ἡ κατάληξις σημαίνει τὴν προαίρεσιν. Ὁ στίχος ἀπῆχῃσι φαίνεται Ἰλ. Ξ 160: ὅπως ἑξάπαφοιτο Διὸς νόον αἰγιόχοιο.

538. τοῖς] Ἀνθρώποις.

ἔγκατα] (Δέξις τῆς τρίτης κλίσεως) τὰ σπλάγχνα.

*πῖονι δημῷ] Ἡ δοτικὴ παρὰ τοῖς ἐπικοῖς ἔχει καὶ τὴν τῆς μετὰ προθέσεως δύναμιν· εἰς ταυτολογίαν δὲ Ἡσίοδος, οὕτως λέγων, οὐκ ἐνέπεσεν, ἐπειδὴ δύο Ὀμηρικὰ χωρία (Ἰλ. X 501. Ὀδυσσ. ξ 428) σαφῶς δεικνύουσιν, ὅτι ἤτις οὖν διαφορὰ τῶν σημασιῶν ὑπῆρχεν.

539. ῥινῷ] Ὡστε αἱ σάρκες πρὸς τὰ πλάγια παρεκαλύφθησαν.

γαστρὶ βοεῖῃ] Τοῦτο τὸ μέρος περὶ οὐδενὸς ἐποιούντο, διὸ ἡ ἐπαίτης (Ὀδ. σ 41) αὐτὸ λαμβάνει.

540. τῷ] Διί.

541. εὐθετίσας] Διευθετήσας, ὥστε ἀόρατα ἦσαν.

ἀργέτι δημῷ] Ὀμήρου ἡ φράσις,

Δὴ τότε μιν προσέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·

« Ἰαπετιονίδη, πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτων,
ὦ πέπον, ὡς ἑτεροζήλως διεδάσσαο μοίρας ».

Ὡς φάτο κερτομέων Ζεὺς ἄφθιτα μῆδεα εἰδώς. 545

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης,
ἦκ' ἐπιμειδήσας, δολίης δ' οὐ λήθετο τέχνης·

« Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε θεῶν αἰειγενετάων,
τῶν ἔλευ δπποτέρην σε ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἀνώγει ».

Φῆ ῥα δολοφρονέων Ζεὺς δ' ἄφθιτα μῆδεα εἰδώς 550
γνῶ ῥ' οὐδ' ἠγνόνησε δόλον· κακὰ δ' ὅσσετο θυμῷ
θνητοῖς ἀνθρώποισι, τὰ καὶ τελέεσθαι ἔμελλε.

δηλοῖ δὲ τὸ στιλπνόν (ἀπὸ τῆς ῥίξης
ΑΡΓ) τοῦ στέατος.

543. ἀνάκτων], Πρβλ. 385. Ἔτι
δὲ ἀξιομνημόνευτόν μοι δοκεῖ, ὅτι Προ-
μηθεὺς ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ ἀπεικόνιστο
« ἐν δεξιᾷ σκῆπτρον ἔχων » (Σχόλ.
Σοφ. Οἶδ. Κολ. 56).

544. ὦ πέπον] Ἐν τοῖς Ὀμηρι-
κοῖς ποιήμασι τοτὲ μὲν θωπευτικῶς (π.
χ. Ἰλ. I 252), τοτὲ δὲ μεμπτικῶς εὐ-
ρίσκεται· ὅθεν συντάσσουмен αὐτὸ μετὰ
τῆς ἐν τῇ συνθεῖς ἀμφιλόγου προση-
γορίας « φίλε μου ».

ἑτεροζήλως] Μεροληπτικῶς.

545. κερτομέων] Ζεὺς μεμψιμοιρεῖ
τὴν ἄνισον διανομήν, αἶτε οὐχὶ φιλαυ-
τος ἄνθρωπος, ἀλλὰ θεὸς (ἄφθιτα μῆ-
δεα εἰδώς) ὢν. Οὕτω τὸ τοῦ στίχου
τέρμα καθ' ὅλην τὴν σημασίαν μετα-
χειρίζεται, καίτοι Ἡσίοδος αὐτὸ ἐδέ-
ξατο παρ' Ὀμήρου (Ἰλ. Ω 88).

546. ἀγκυλομήτης] Πρβλ. 49.

577. ἦκα] Ὁ θετικὸς βαθμὸς τοῦ
ἥκιστα.

Πρὸς τὰ λοιπὰ παράθε· Ὀδ. δ 455:
οὐδ' ὁ γέρων δολίης ἐπέληθετο τέχνης,
Ἰγν. Ὀμηρ. 3,76: δολίης δ' οὐ λή-
θετο τέχνης.

548. Ζεῦ κύδιστε μέγιστε] = Ἰλ.
B 412, Γ 298.

θεῶν αἰειγενετάων] (Οἱ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰῶνων ἐγεννηθήσαν) = Ἰλ.
B 400 κλ.

549. τῶν] Δεῖπει ἡ ἀντωνυμία ἐκεί-
νην ἢ αὐτήν (μοῖραν).

θυμὸς ἀνώγει] Ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς
ποιήμασιν εὐχρηστεῖ θυμὸς ἄνωγε, ἀ-
νώγειν (Ἰλ. Θ 322. Σ 90 κλ.).

550. Ἐνταῦθα οὐχ ἦτον σημαντι-
κῶς ἢ στ. 545 τῇ μεταχῇ χρῆται, ἐκ-
φράζων τὴν αἰτίαν τοῦ μὴ ἀγνοεῖν.

551. Τὸ αὐτὸ θετικῶς τε καὶ κατὰ
λιτότητα δηλοῦται, ὡς καὶ 157. Ἔ.
637—8. Ἰγν. Ὀμηρ. 3,243· τοιαῦτα
παρ' Ὀμήρῳ ἀθρόως εὐρίσκονται, π.χ.
Ἰλ. K 113: ἐκαστάτω οὐδὲ μάλ' ἐγγύς.

ὅσσετο] Κυρίως ταῦτ' βούλεται, ὃ
« εἴωρα », καθότι ἡ πρωτότυπος λέξις
ἕσσε (ὀφθαλμοί)· ἐνταῦθα δὲ μεταφο-
ρικῶς κεῖται ἐπὶ τῆς διανοίας. Μὴ πα-
ρίδωμεν, ὅτι ὁ Ζεὺς οὐ βούλεται κακὰ,
ἀλλὰ προορᾷ τὰ ἐκ μοίρας ἐπερχόμε-
να. Οἱ ἄνθρωποι ἀνάτιοι, ὡς Λουκιανὸς
ἐν τῷ « Προμηθεῖ » δικαίως λέγει, ἀδίκως
πῶς αἰτιώμενος τὸν τυραννικὸν θεόν.

552. Αἱ μὲν δύο δοτικαί, ὡς ἐμάθο-
μεν (296), Ὀμήρου ἦσαν, ὅσα δὲ νῦν
προστίθενται οὐχ ἦττον (Ἰλ. B 36: τὰ β'
οὐ τελέεσθαι ἔμελλον, Ὀδ. 6 156: ἄπερ
τ. ε.).

Χερσὶ δ' ὄγ' ἀμφοτέρησιν ἀνείλετο λευκὸν ἄλειφα.
 Χώσατο δὲ φρένας ἀμφί, χόλος δέ μιν ἔκετο θυμὸν,
 ὡς ἴδεν ὅστέα λευκὰ βοὸς δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ. 555
 (Ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων
 καίουσ' ὅστέα λευκὰ θυγέντων ἐπὶ βωμῶν).
 Τὸν δέ, μέγ' ὀχθήσας, προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 «Ἰαπετιονίδη, πάντων πέρι μῆδεα εἰδώς,
 ὦ πέπον, οὐκ ἄρα πῶ δολίης ἐπελήθεο τέχνης». 560
 Ὡς φάτο χῳόμενος Ζεὺς ἄφθιτα μῆδεα εἰδώς.
 Ἐκ τούτου δὴ ἔπειτα, δόλου μεμνημένος αἰεὶ,
 οὐκ ἐδίδου μελέοισι πυρὸς μένος ἀκαμάτοιο

553. Ἀλειφα(ρ) = στέαρ. Τοῦτο ἐ-
 γέρει τὴν ὄρεξιν Διὸς ὡς ἀληθινοῦ Ἑλ-
 ληνος.

*554. Περὶ τῆς ἐν τῷ σώματι θέσεως
 τῆς ὀργῆς οἱ παλαιοὶ οὐ συνεφώνουν.
 Ἡσιόδος δὲ δηλονότι τὴν ὀργὴν καθι-
 στᾶν ἐν τῷ διαφράγματι (ταῖς φρεσίν),
 ἐξ οὗ προέρχεται αὐξανόμενος εἰς τὸν
 «θυμὸν», ὅντινα ἀγνοοῦμεν ποῦ ἔστιν.
 Τῆς ἀμφὶ προθέσεως χρῆσιν ποιεῖται,
 καθότι αἱ φρένες ὑπ' ἀμφοτέρω τὰ μέρη
 τοῦ θώρακος ἐκτείνονται.

556-7. Περιέχουσιν, ὥσπερ προεί-
 πομεν, τὴν ἀφορμὴν τοῦ μύθου.

556. ἐπὶ - ἀνθρώπων] Ὀμηρικὰ
 φαίνονται.

557. Ἀποσπᾶ τὸ λίπος, ἵνα φανῇ ἡ
 θυσιὰ ὡς εὐτελεστάτη. Τὸ καίεσθαι τὰ
 ὅσα διαδεδατοὶ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς
 (Στρωματ. Η', σ. 304, πρβλ. Κυρῖλλ.
 κατὰ Ἰουλιανοῦ Θ', σ. 306, Πορφυρ.
 Ἀποχ. 2, 58) διὰ χωρίων ἄλλων ποιη-
 τῶν. Ὅθεν οἱ σχολιασταὶ καὶ λεξικο-
 γράφοι τὸ Ὀμήρου *μηρία* ἐξηγοῦνται τὰ
 «μηριαία ὅσα» ἢ «τὰ ἐκ τῶν μηρῶν
 ἐξαιρούμενα καὶ ἱεροθυτούμενα ὅσα.»
θυγέντων] «εὐδῶμων» (Ἡσύχ.)
 παρὰ τὸ θύος (θυμίαμα).

558. = Ἰλ. Α 517. Δ 30. Η 454.
νεφεληγερέτα] Χάριν τοῦ τύπου, ἔ-

πιθι τὴν εἰς 56 σημείωσιν· τὸ δὲ πρᾶγ-
 μα καὶ ὁ Χριστιανικὸς λαὸς τῷ Θεῷ
 ἀπονέμει, π. χ. ἄδουσιν ἐν Κρήτῃ «ἐ-
 κείνος ἀπὸ συννεφιά» Passow δίστ.
 242) καὶ ἐν πολλοῖς χωρίοις «Χριστέ,
 καὶ κάμε συννεφία».

559. *πάντων πέρι*] = 411.

μῆδεα εἰδώς] (ἄγγιχους) Ὀμηρικόν
 ἀκροτελεύτιον.

560. ὦ πέπον] = 544.

οὐκ ἄρα πῶ] Δηλοῖ ὅτι παρ' ἐλπί-
 δα ὅτι οὖν γίγεται· ἀλλὰ περὶ τούτων εἰς
 Ἔ. 10 εὐκαιρία ἔσται τοῦ ἀκριβέστερον
 διελθεῖν.

561. *ἄφθιτά μ' εἰδώς*] Ἀπαντᾷ
 τὸ τρίτον· ἡ σημασία ὅμως ὀλίγον τι
 μετέλλαται. Ἀφθιτὰ τὰ Διὸς διανοή-
 ματα, ὥστε οὐδεὶς αὐτὰ ματαιῶσαι δύ-
 νηται.

562. *Ἐκ-ἔπειτα*] = Ὑμν. Ὀμηρ.
 2, 165 (343).

563. *οὐκ ἐδίδου*] Οὐκέτι δηλαδὴ
 ἔδωκε, διό Ἡσιόδος ἐν τῷ παραλλήλω
 χωρίῳ (Ἔ. 50) εἶπε· «ἀρύψε δὲ πῦρ». *Τὸ πῦρ*
 τότε ἦν Διὸς χάρισμα, καθ' ἡ-
 μέραν ἀνανεούμενον, καθὼς τὸ τοῦ ἡλίου
 φῶς. Ἐπειδὴ δὴθεν οἱ κεραυνοὶ τὰ ξύλα
 ἀνακαίουσιν, οἱ ἄνθρωποι τὴν τοῦ πυρὸς
 δόσιν παρήγαγον ἀπὸ τοῦ κεραυνίου θεοῦ.
μελέοισι] Κενοῖς, οὐδαμινού.

θνητοῖς ἀνθρώποις, οἳ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσι.

Ἄλλὰ μιν ἐξαπάτησεν εὖς παῖς Ἰαπετοῖο, 565

κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν

ἐν κοίλῳ νάρθηκι· δάκεν δέ ἐ νειόθι θυμόν,

Ζῆν' ὑψιβρεμέτην, ἐχόλωσε δέ μιν φίλον ἦτορ,

ὥς ἴδ' ἐν ἀνθρώποισι πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν.

Αὐτίκα δ' ἀντὶ πυρὸς τεύξεν κακὸν ἀνθρώποισι. 570

Γαίης γάρ σύμπλασσε περικλυτὸς Ἀμφιγυΐης

πυρὸς μένος] Ἡ παράφρασις αὕτη παρ' Ὀμήρου οὐκ ἐν χρήσει ἐστίν, εἰ μὴ ἐπ' ἀνθρώπων (οἶον: μένος Ἀτρεΐδαο Ἰλ. Α 268, Ἀλκίνοιο Ὀδ. η 167 κ.).

ἀκαμάτοιο] Κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν φράσιν «ἀκάματον πῦρ» (Ἰλ. Ε 4 κ.). Τὸ τῆς Χιμαίρας πῦρ ὁμοίως τῷ ὑπ' Ἀθήνης ἀναφθίνει οὐκ ἀποσβέννυται οὐδὲ «ἀποκάμνει», ὥσπερ τὸ ἐν τοῖς ἀνθρώποις.

564. Τὸν στίχον ὁλόκληρον ἐξ Ὀμήρου ἠρύσατο, πρβλ. 296 καὶ Ὀδ. ζ 153.

565. εὖς παῖς] μετὰ γενικῆς πάλιν χαρακτηριστικὸν ἐστὶ τῆς ἐποποιίας.

566. τηλέσκοπον] ὅτι πόρρωθεν ὁρᾶται, Προμηθεὺς τὸ πῦρ ἀποκρύπτει.

567. ἐν κοίλῳ νάρθηκι] Εἰς τοῦτο συνάδουσι καὶ οἱ μεταγενέστεροι (Αἰσχύλος Προμ. 109, Νίκανδρος Ἀλεξίφ. 272-3, Φανίας Ἀνθολογ. 6, 294). Ὁ νάρθηξ εἶδος καλᾶμου, ὃ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀνάρθηκας (τῷ 1700 ὅμως εἰσέτι ὀρθότερον νάρθηκας, μαρτυροῦντος τοῦ πάνυ Tournefort, Voyage τ. Α', σ. 290) καὶ ὑπὸ τῶν σοφῶν ferula communis ὀνομάζεται, εὐρίσκεται δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ (τὰ μάλιστα δὲ ἐπὶ τῆς Μουνυχίας χερσονήσου), ἐπὶ Σχοινούσης, ἐν Κρήτῃ καὶ ἐπὶ Κύπρου. Τούτῳ τῷ νάρθηκι λοιπὸν «ἐχρῶντο πρὸς τὰς ἐκζωπυρώσεις τοῦ πυρός» (Ἠσύχ. λ. νάρθηκοπλήρωτον). Τουρνεφόρτιος διη-

γεῖται, ὅτι οἱ κατ' αὐτὸν Ἕλληνες τὸ πῦρ ἐν τῷ νάρθηκι μετέφερον εἰς ἄλλον τόπον. Ἀλλὰ καθ' ἡμᾶς εἰσέτι οἱ Κύπριοι ἡμίσεστον νάρθηκα, ὃν ἄρα (Σακελλ. Κυπρ. Γ', 226) ἢ (ὁ)ποδόχα (Φιλίστωρ Γ', 434) καλοῦσιν, ὡς ἑναυσμα μεταχειρίζονται. Καὶ οἱ συγγενεῖς Ῥωμαῖοι τὸ τέχνασμα τοῦτο ἀνέκαθεν ἐκινωσκον (Ὁβ. Fasti 4, 797. Πλίν. Naturalis historia 13, 22, 42), ἐν δὲ τοῖς πρὸς μεσημέριαν μέρεσι τῆς Ἰταλίας, ὅπου ὁ Λατινισμὸς τὰς Ἑλληνικὰς παραδόσεις οὐκ ἐντελῶς ἐξηφάνισε, τὸ ἔθιμον διατηρεῖται.

567. Τὸ ῥῆμα ἀπροσώπως κεῖται, καθὼς γουρκίζει. Παρήλλακται λοιπὸν τὸ Ὀμήρου (Ἰλ. Ε 493): δάκε δὲ φρένας Ἑκτορι μῦθος.

εἰ] Ἡ τῆς ἀντωνυμίας πρόληψις δημύδης ἐστίν· ὁ λαὸς ὅμως νῦν λέγει «τον».

νειόθι] Ἐνδομύχως, πρβλ. Ἰλ. Κ 10: νειόθεν ἐκ κραδίας. Ὁ ὑπερθετικός ἐστὶ νεῖατος (Ἰλ. Ζ 295=Ὀδ. ο 108).

568. ὑψι-βρεμ-ε-την] Παρὰ τὴν ἔλξαν ΒΡΕΜ, ἡ σημαίνει δριμύν ἦχον (π. χ. Ἰλ. Ε 399: βρέμεται περὶ τῆς θυέλλης, καὶ 396: βρόμος ἐπὶ τοῦ πυρός).

569. πρβλ. 566. Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Προμηθεά ἐλάτρευον ὡς «πυρφόρον θεόν» (Σοφ. Οἶδ. Κολων. 55).

570. ἀντὶ] Ἀντίσταθμον.

571. γαίης] Ἐκ γῆς. Ἡ γνώμη

παρθένῳ αἰδοίῃ ἔκλον Κρονίδεω διὰ βουλᾶς.
 Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
 ἀργυφὴν ἐσθῆτι, κατὰ κρήθεν δὲ καλύπτρην
 δαιδαλέην χεῖρεςσι κατέσχεθε, θαῦμα ἰδέσθαι·
 ἀμφὶ δὲ οἱ στεφάνους, νεοθηλέας ἄνθεσι ποίης,

575

αὕτη ἐντεῦθεν κατέστη, ὅτι οἱ νεκροί, κατὰ τὸ φαινόμενον, διαλύονται εἰς γῆν. Ὁ παθητικῶς Εὐριπίδης (Ὑψιπύλη ἀπόσπ. 757, ἔκδ. Nauck) ἐξεφώνησεν· «ἄχθονται βροτοὶ εἰς γῆν φέροντες γῆν», καὶ ἀνόνομος χάριν παρηγορίας εἰς τύμβον ἐπέγραψεν (Kaibel, Epigrammata 75, 2): «ἐκ γαίης βλαστῶν γαῖα πάλιν γέγονα». Ἐτι δὲ ὅσα ὁ Χριστιανισμός ἡμᾶς διδάσκει, αὐτόδηλα. Ἀλλὰ ἀναβάλλομεν εἰς τὸ ὀλίγον παραλλάσσαν χωρίον τῶν Ἔργων (61).

περικλυτὸς Ἀμφιγυνήεις] Οὕτως Ὀμηρος ἐννεάκις τὸν Ἥφαιστον ὀνομάζει. Τὸ μὲν ἀκριβέστερον ἐξέφρασε κλυτοτέχνης, καὶ ἐπ' ἀληθεία γε κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τεχνίτης (δημιουργός) ἐπιδέξιος καὶ ἔξω τῆς πατρὸς περιώνυμος καὶ περισπούδαστος ἦν· οἷον κατὰ τὸν Ὀμηρον Βοιωτὸς τις τὴν ἀσπίδα τοῦ Σαλαμίνιου Ἀλάντος ἐκαλλιτέχνησεν (Ἰλ. Η 220). Τὸ δὲ δεῦτερον ἐπίθετον οἱ παλαιοὶ ἡτομολόγησαν ἀπὸ τοῦ γυνὸς καὶ γυνῶς ὡς σημαῖνον «ἀμφίχωλος»· διὰ τοῦτο Ἥφαιστος, φασίν, ἐξέλεξε τὸ δούλοπρεπὲς ἐπιτήδευμα τῶν χαλκέων. Ἀλλὰ ταύτῃ τῇ ἡτομολογίᾳ ἐναντιοῦται, ἐκτός τοῦ ἀλλοκότου τῆς «ἐπιτίμου» προσηγορίας, ἡ κατάληξις -εις, ἥς ἕνεκα συνώνυμον θεωροῦμεν κρατερὸν χεῖρ, ὅπως Ἥφαιστος προσηγορεῖται ἐν τῷ Ὀρφικῷ Ὑμνῳ (66 [65], 3). Ἀλλ' ἄρ' οὐκ ἀμελοῦμεν τῆς ἀμφι- προθέσεως; Ἡκιστὰ γε, ἐπειδὴ ὁ Ἥφαιστος, ὡς τὰ ἀρχαιότατα μνημεῖα δεικνύουσιν, ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ τὴν ἐμβριθὴ σφύραν δονεῖ.

572. ἔκλον] Προσκαίρως τὸ ζῶον

ἦν οὐδέτερον. Εἴπερ ὑπῆρχε τότε ἡ «ἀνδρείκελον» λέξις, Ἡσιόδος αὐτῆς ἐνεθυμήθη ἐνταῦθα.

διὰ βουλᾶς] Ἡ πεπατημένη φράσις ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας χωρίῳ δηλοῖ ἐντολήν.

573. Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε] Ἐνέδουσε καὶ ἐκαλλώπισεν. Ἀθηνᾶ τοῦτο ἐπιτάσσεται, ὅτι τὰς γυναῖκας διδάσκει τὸ νῆθιν καὶ ὑφαίνειν, περὶ οὗ ἐροῦμεν εἰς Ἔ. 64.

γλαυκῶπις] Πρβλ. 13.

574. ἀργυφὴν] Ἐκ λαμπροῦ ὑφάσματος ἦτοι ὀθονίου.

κατὰ κρήθεν (= Ὑμν. Ὀμηρ. 5, 182) καθόσον ἡ καλύπτρα ὑπὸ τὴν κεφαλὴν ἐξικνεῖται. Τὸ σχῆμα αὐτῆς παρατηροῦμεν ἐπὶ ἀρχαιοτάτων στηλῶν ἐν Σπάρτῃ.

καλύπτρην] Τὸ κάλυμμα, ἄνευ οὗτινος οὐδεμία πολίτου γυνὴ ἐξέβαινε εἰς τὴν ὁδόν· περὶ τοῦ σχήματος αὐτοῦ μανθάνομεν τινα ἐξ Ἰλ. Γ 141: ἀργεννῇσι καλυψαμένη ὀθόνῃσι καὶ Εὐστάθ. Μακρεμβολ. 2, 4, 3: λευκὴ καλύπτρα περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ περὶ τὸ μέτωπον κατεκάλυπτεν. Ταῦτό ἄρα γε ἦν τῷ μαντηλίῳ, ὅποιον φοροῦσιν ἐν πολλοῖς χωρίοις ἡ κατακρεμάμενον ἢ περιπελεγμένον περὶ τὸν τράχηλον; Τὰ χαρίεστατα ἀγαλμάτια τῶν Ταναγραίων παριστάσι τὸν δεῦτερον τρόπον.

δαιδαλέην θαῦμα ἰδέσθαι] Ἡ βασιλικὴ στολή, καταλλήλως πρὸς τὸ προκείμενον χωρίον, περιγράφεται Ἰλ. Χ 468-470: τῆλε δ' ἀπὸ κρατὸς βάλε δέσματα σιγαλόντα, ἄμπυκα κεκρύφαλόν τε ἰδὲ πλεκτὴν ἀναδέσμεν κρήδεμνόν τε.

ἱμερτοὺς περέθηκε καθήατι Παλλὰς Ἀθήνη·
 ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῆφιν ἔθηκε,
 τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς Ἀμφικυήεις,
 ἀσκήσας παλάμῃσι, χαριζόμενος Διὶ πατρί· 580
 τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι,
 κνώδαλ', ὅσ' ἤπειρος πολλὰ τρέφει ἡδὲ θάλασσα.
 Τῶν ὅγε πόλλ' ἐνέθηκε (χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλῇ)
 θαυμάσια, ζώοισιν ἑοικότα φωνήεσσι.
 Αὐτὰρ ἐπειδὴ τεύξε καλὸν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο, 585

κατέσχεθε] = κατέσχευ. Οὐκ εἶπεν
 «ἐπέθηκε», ἐπειδὴ, ὡς εἶπομεν, τὸ μαν-
 τήλιον πολὺ κατεδίβαζον. Ταῦτό ἀπαν-
 τᾷ παρ' Ὀμήρῳ μέσους (Ἰλ. Γ 419):
 «κατασχομένη ἑαντὶ ἀργῆτι φασιν».

576. Πανδώρα δέχεται τὸν νυμφικὸν
 στολισμὸν ὁλόκληρον καὶ δὴ καὶ τὸν
 στέφανον.

στεφάνου] Ὁ πληθυντικὸς ὑποδη-
 λοῖ τὸ τῶν ἀνθῶν πλῆθος.

νεοθηλέας] Νεοθαλεῖς ἢ νέαν θάλ-
 λοντας.

577. * περ-έθηκε] = περὶ-έθηκε.
 Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τὰ δέοντα εὐρήσεις
 περὶ τῆς ἐκθλίψεως.

578. στεφάνην] Ἰδε 17.

κεφαλῆφιν] Ἡ κατάληξις ἐνταῦθα
 τὸν τόπον ἐκφράζει. Πρωτότυπος δὲ ἦν
 ὁ στίχος (Ἰλ. Κ 257-261): ἀμφὶ δέ οἱ
 κυνέην κεφαλῆφιν ἔθηκε.

579. Πρβλ. 571.

580. ἀσκήσας] Καλλιτεχνήσας.

παλάμῃσι] Ἡσίοδος τῶν χαλκίων
 τὰ μάλιστα τὴν ῥώμην, οὐχὶ τὴν καλ-
 λιτεχνίαν θαυμάζει, διὸ προστίθησι τὴν
 λέξιν, πρβλ. 866. Ἀσπ. 219. 320.

χαριζόμενος Διὶ πατρί] Ἡ ἐργασία
 ἐκτακτὸς ἐγένετο, ὅτι τῷ πατρί χαρί-
 ζεσθαι ἤθελεν.

581. πολλὰ] ἐστὶν ὑποκειμενον, ἐ-
 πίθετον δὲ δαίδαλα, πρβλ. Ἰλ. Ξ 179:
 ἔξυσ' ἀσκήσας, τίθει δ' ἐνὶ δαίδαλα
 πολλὰ.

582. κνώδαλα] Ἐξηγῆται τὸ πολ-
 λά, σημαίνει δὲ ζῷα ἢ, κυρίως, θηρία
 παρὰ τὸ κνώδων (ὄδους). Ὁ τὰ Κνώ-
 πρια λοιπὸν ποιήσας (Ἀπόσπ. 6, 12
 παρ' Ἀθηναίῳ 8, 334 c) ᾄδει «θηρί-
 ὅσ' ἤπειρος αἰνὰ τρέφει». Τὰ λοιπὰ εὐ-
 ρίσκομεν καὶ ἐν τῷ δ' Ὀμηρικῷ Ὕμνῳ
 (στ. 5: τὴν ἀρχὴν ἀποτελοῦντος ἡμέρη).
 — Ὡσαύτως οἱ τῶν Μυκηναίων ἀνά-
 κτων τεχνίται μιμήσεως ἕνεκα ἐξέλεξαν
 ἐλάφους, θαλάσσια πτηνὰ, ἰχθῦς καὶ
 ἄλλα ζῷα.

583. ἐνέθηκε] Ὡς περ ἐν 581 αἰ-
 νίττεται τὴν θαυμαστικὴν ἐν μεταλλῷ ψη-
 φολογίαν, ἣν θαυμάζομεν ἐν τῇ τῶν ἐν
 Μυκῇναις ἀνευρημένων συλλογῇ, ἀφοῦ ἡ
 Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἐκάθαρε τὰ μα-
 χαίρια.

χάρις—πολλῇ] = Ἰλ. Ξ 483. Ὁδ.
 σ. 298. Ἐκεῖ οὐχ εὐρίσκονται κατὰ πα-
 ρένθεσιν, ἀλλὰ τὸ σχῆμα τοῦτο εὐχρη-
 στεῖ ἐν ταῖς ἐποποιαῖς (π. χ. Ἰλ. Β
 333-4. Γ 434).

584. ζώοισιν φωνήεσσι] Ὁφθαίνοντο
 οὕτως ἔμφυχα, ὥστε πιστεύσειεν ἂν τις
 ὡς φωνάζουσιν.

585. Αὐτὰρ ἐπειδὴ τεύξε] = Ὁδ. θ
 276. Τὸ ὑποκειμενον Ζεὺς. Κατὰ γὰρ
 τὴν πασίγνωστον βραχυλογίαν ἡ ἐργα-
 σία ἀναφέρεται εἰς τὸν παραγγελλαντα.

καλὸν κακὸν] Τὸ ὀξύμωρον ἤρρεσε
 καὶ τῷ σεμνῷ Πινδάρῳ, ὃς αὐτὸ μετέ-
 πλασε «καλὸν πῆμα» (Πυθ. 2, 40).

ἐξάγαγ', ἔνθα περ ἄλλοι ἔσαν θεοὶ ἢ δ' ἄνθρωποι,
κόσμῳ ἀγαλλομένην Γλαυκώπιδος ὀβριμοπάτρης.
Θαῦμα δ' ἔχ' ἀθανάτους τε θεοὺς θνητοὺς τ' ἀνθρώπους,
ὡς εἶδον δόλον αἰπύν, ἀμήχανον ἀνθρώποισι.
[Ἐκ τῆς γὰρ γένος ἐστὶ γυναικῶν θηλυτεράων], 590
τῆς γὰρ ὀλώϊόν ἐστι γένος, καὶ φύλα γυναικῶν
πῆμα μέγα θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσι,
οὐλομένης πενίης ἀξύμφοροι, ἀλλὰ κόροιο.
'Ως δ' ὅποτε σμήνησσι κατηρεφέεσσι μέλισσαι

586. ἐξάγαγ'] Ἐκ τῆς οἰκίας. Πρὸς τὰ λοιπὰ παράθεε 535.

587. Γλαυκώπιδος] Πρβλ. 14. ὀβριμοπάτρης] Τῆς ἐχούσης πατέρα ὀβριμον καὶ δεινόν.

588. Τοσαύτης καλλονῆς ἦν, ὥστε οἱ θεοὶ αὐτοὶ ἐθαύμασαν. Ἡ «ἐπιμήθεια» ἄρα συγγνώμης ἀξία φαίνεται.

589. δόλον] Πανδώραν· τὸ τοῦ δόλου ὄργανον, οἷον ὁ Τρωϊκὸς ἵππος, ὀνομάζεται δόλος ('Οδ. θ 494, πρβλ. 276). Ἡ εἰς τὴν σημασίαν ἐνεργεῖ ἡ τῆς λέξεως γένεσις, ἅτε συνάφειαν ἐχούσης πρὸς τὸ δέλεαρ, ὃ οἱ χυδαῖοι δόλωμα λέγουσιν; Ἡ πρωτοφανὴς λέξις ἀντὶ τοῦ δέλεαρ οὐχὶ μόνον 'Οδ. μ 252 εὐρίσκεται, ἀλλὰ καὶ ἐν παροιμίᾳ σφίζεται (τὸ ψάρι χωρὶς δόλο δὲν πιάνεται, 'Αραβαντ. παροιμ. 19,36).

αἰπύν] Αἴφνης ῥίπτοντα εἰς τὸν Ὀμήρου «αἰπὺν ὄλεθρον» καὶ ὡς εἰπεῖν, κατακρημνίζοντα. Ἐπειδὴ ἄρα ἀπρόοπτος ἐπέρχεται, «ἀμήχανος» καὶ ἀναπότερεπτός ἐστιν.

590. Ἐκ τῆς] Τὸ γένος κατὰ σύγ-
εσιν.

θηλυτεράων (= 'Οδ. λ 386. ψ 166)] Παρὰ τὴν κατάληξιν -τερος οὐχ ἦττον τῆς συγκριτικῆς δυνάμεως στερεῖται ἢ τὸ ἀγρότερος. Τὸ ἐπ'θετον οὐ πλεονάζει, καθότι μετὰ τῆς κυρίας σημασίας μεταχειρίζεται, «ἥτοι θρεπτικός», οἷον: οἷς θηλυτέρη 'Ιλ. Κ 216 (προβατίνα)

καὶ θῆλυς ἔερση 'Ασπ. 305, Fēlia (μη-
τριά θεὸς τῶν παλαιῶν Ἰταλῶν), fē-
lius (παλαιολατινιστὶ τὸ γαλαθνόν τέ-
κνον).

591. Τὸν προηγούμενον στίχον εἰς-
έβαλε βράβυδὸς ὅστις προσέκρουσε τῷ
φαινομένῳ πλεονασμῷ «γένος καὶ φύλα
γυναικῶν» ὅπως ἀντικαταστήσῃ τὸν
προκείμενον. Τῷ ὄντι δὲ στικτέον μετὰ
τὴν πρώτην λέξιν.

φύλα γυναικῶν] Αἱ αὐταὶ λέξεις
τελοῦσι τοὺς Ὀμηρικοὺς στίχους 'Ιλ.
I 130 καὶ 272.

593. οὐλομένης] Πρβλ. 225.

* ἀξύμφοροι] Ἀνάγεται πρὸς τὸ
«γυναικῶν», οἷον 'Οδ. λ 90: ψυχὴ Θη-
βαίου Τειρεσίᾳ χρύσειον σκήπτρον ἔχων,
καὶ 'Ιλ. Β 459-62 (κατὰ παλαιὰν πα-
ράδοσιν): ὀρνίθων πετεηνῶν ἔθνεα πολ-
λὰ . . . ποτῶνται ἀγαλλόμεναι.

κόροιο] Τοῦ μεγάλου πλούτου (ἴδε
'Ε. 33).

594. Ἡ παραβολὴ ἐξακριβοῖ τὴν
περὶ τῶν κηφῆνων παροιμίαν: Ἰππο-
κράτ. τ. Α', σ. 85. Kühn: περιποίησις
γὰρ κηφήνος μετὰ παραπομπῆς ἐτοιμο-
κοπήν, 'Ιωάνν. Χρυσόστ. εἰς τὰς Πρ.
τῶν Ἀποστ. Α', ὁμ. α' σ. ζ', ἔκδ. Ἀθην.:
καθάπερ κηφῆνά τινα ζῶντα εἰκὴ καὶ
μάτην, Προκοπ. Γ' ὁθ. πολ. 2, 7: τοὺς
κηφῆνας (= τοὺς ἀργούς), Θεοφύλ. Σι-
μοκάττ. ἐπιστ. 23: οὐδὲν κηφῆνων ἡμῖν
διενήνοχας, Σουεῖδα λέξ. λ. κηφῆν... λέ-

κηφῆνας βόσκουσι, κακῶν ξυνήορας ἔργων, 595
 αἰ μὲν τε πρόπαν ἡμαρ ἐς ἥλιον καταδύντα
 ἡμάτιαι σπεύδουσι τιθεῖσί τε κηρία λευκά,
 οἱ δ' ἔντοσθε μένοντες ἐπηρεφείας κατὰ σίμβλους,
 ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ' ἀμῶνται·
 ὥς δ' αὐτως ἄνδρεςσι κακὸν θνητοῖσι γυναῖκα 600
 Ζεὺς ὑψιβρεμέτης θῆκε, ξυνήορα ἔργων
 ἀργαλέων· ἔτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο·
 ὅς κε, γάμον φεύγων καὶ μέρμερα ἔργα γυναικῶν,

γεται δὲ ἐκ τούτου καὶ ἄνθρωπος ὁ μη-
 δὲν δρᾶν δυνάμενος, Μακαρίου Παροιμ.
 5,14: κηφῆνες μόχθους ἄλλων κατέδον-
 ται, ἐπὶ τῶν ἀργῶν καὶ τὰ ἀλλότρια
 δαπανώντων.

σμήνεσσι] Τῇ λέξει οἱ παλαιοὶ χρῶν-
 ται καὶ ἐπὶ τῶν σίμβλων, μάλλον δέ,
 κατὰ τοὺς Ἡσιόδου χρόνους οὐχ ὑπῆρ-
 χον ἤδη σίμβλοι, τῶν μελισσῶν περι-
 πετομένων εἰκὴ ἐν τοῖς δάσσεσι καὶ κα-
 τοικουσῶν κοῖλα στελέχη καὶ πετρῶν
 τρύπας ("Ε. 233. 'Οδ. ν 106. 'Αλκι-
 φρονος ἐπιστ. 3,23: σίμβλα ὑπὸ τῇ πέ-
 τρῃ). Ἐκ τούτου καὶ τὸ ἐπιθετον κα-
 τηρεφῆς (ὑπερκερμάμενος) ἐρμηνευτέον,
 ὅπερ ἀποδίδεται ὑφ' Ὀμήρου τοῖς ἄν-
 τροις ('Οδ. ι 183. ν 349).

595. * ξυνήορας] Παρὰ τὸ ξυναίρω
 ἥτοι συζευγνύω (π. γ. 'Ιλ. Ο 680: πί-
 συρας συναίρεται ἱππους, Κ 499: σύν
 δ' ἤειραν ἱμάσι).

596. πρόπαν — καταδύντα] = 'Ιλ.
 Α 601. 'Οδ. ι 161. 556. κ 183. 476.
 μ 29. τ 424.

597. ἡμάτιαι] Καθ' ἡμέραν, πρβλ.
 'Ιλ. Ι 72, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ τῇ φράσει
 «ἐπ' ἡματι».

τιθεῖται] Ἀνατιθέασι, ἀποταμιεύουσι.

598. ἐπηρεφείας] Πρβλ. 594.

599. κάματος] Νῦν εἰσέτι οἱ Ἀρ-
 κάδες οὕτως λέγουσι τὸ ἐξ ἐργασίας
 προερχόμενον ὄφελος ('Εφ. τῶν Φιλο-
 μαθῶν 1864, σ. 405).

ἀμῶνται] Μεταφορὰ γεωργικῇ ἀνά-
 λογος τῇ ἐν τῇ κοινῇ συνηθείᾳ τρυγᾶν.

600. ὥς δ'] Ἀνταποκρίνεται πρὸς
 τὸ ὥς δ' 594. Τὸ δ' παρατατικόν.

601. ὑψιβρεμέτης] 'Ιδὲ 568.

ξυνήορα] Ἡμᾶς ἀναπέμπει εἰς 595.

602. ἀργαλέων] = κακῶν 595. Ἡ
 πρὸς τοὺς κηφῆνας παραβολὴ στηρίζεται
 ἐπὶ δύο ἀναλογίῳ, ἃς διασαφηνίζει ἀ-
 νάγκη. Αἱ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων γυ-
 ναῖκες ἔμενον τὰ μάλιστα οἴκοι, ὥσπερ
 καὶ ἐν τοῖς ὕστερον αἰῶσι μέχρι τῆς
 νεωτέρων ἐθίμων εισδύσεως· ἡ «οἰκου-
 ρία» αὕτη ἐτηρεῖτο καὶ ἐν Βοιωτίᾳ
 (Πλουτάρχ. δαιμ. Σωκράτ. 32). Δεύ-
 τερον δέ, οἱ παλαιοὶ ἐδόξαζον ὡς οἱ κη-
 φῆνες κρύφα τὴν φυλασσομένην ὑπὸ τῶν
 μελισσῶν ἀποθήκην συλῶσιν (Βιργιλ.
 Γεωργ. 4, 168), ὅπερ ὁ Ἡσιόδος προ-
 φέρει ἀναλόγως — ταῖς γυναιξίν ("Ε.
 374).

ἔτερον] Εἰσηγεῖται τοὺς στ. 603-612.

Ὁ μισόγυνος καὶ ἄλλων θιασωτῶν ἔτυ-
 χεν, ὧν ἀναφέρει μόνον παροιμίαν τοῦ
 λαοῦ: «Ὅποιος ἡπανδρεύθῃ, μετανόησε,
 ὅποιος δὲν ἡπανδρεύθῃ, πάλιν μετανόησε».
 — Μὴ παρίδωμεν τὸ ὅτι ἐπὶ Ἡσιόδου
 παρὰ τοῖς συμπολίταις αὐτοῦ ἦν εἴτε ἀ-
 γαμία εἴτε γάμος· μεθῦστερον γὰρ αἱ
 πολιτεῖαι ὅπως αὐξήσωσι τὸ πλῆθος,
 ἐδίωξαν πῶς τοὺς ἀγάμους.

603. μέρμερα ἔργα] Ἐν τῇ 'Ιλιάδι
 (Θ 453. Κ 289. 524) ἐπὶ τοῦ πολέμου

μὴ γῆμαι ἐθέλῃ, ὀλοὸν δ' ἐπὶ γῆρας ἵκηται
 χήτει γηροκόμοιο, ὅγ' οὐ βίотου ἐπιδευῆς 605
 ζῶει, ἀποφθιμένου δὲ δία ζωὴν δατέονται
 χηρωσταί· ὧ δ' αὖτε γάμου μέτα μοῖρα γένηται,
 κεδνὴν δ' ἔσχευ ἀκοιτιν, ἀρηρυῖαν πραπίδεσσι,
 τῷ δέ τ' ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῶ ἀντιφερίζει
 ἔμμεναι· ὅς δέ κε τέτμη ἀταρτηροῖο γενέθλης, 610
 ζῶει, ἐνὶ στήθεσιν ἔχων ἀλίσστον ἀνίην

ἡῤῥηται. Ἡσίοδος ὅμως, οὐκ οἶδ' εἰ ὀρ-
 θῶς, τὴν λέξιν ἡτυμολόγησε παρὰ τὸ
 μέριμνα ἢ μεριμνήζω (ῥροντίζω).

604. γῆρας ὀλοὸν] Πρβλ. 225.

605. χήτει] Δοτική τοῦ χῆτος (ἐλ-
 λειψις), ἐκφράζουσα τὴν συνοδείαν (οἶον:
 με δίχα. . . .), πρβλ.: χήτει τοιοῦδ'
 ἀνδρός] Δ. Ζ 463.

γηροκόμοιο] Ἡ γηροκομία καὶ πραγ-
 ματικῶς καὶ λεκτικῶς («γηροκόμισμα») οὐ μόνον ἐν Κρήτῃ, ἀλλὰ πλεισταχοῦ τῆς
 Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος διαμένει.
 βίотου] Ἀναλογεῖ τῷ κοινῷ «βίος»
 (τό).

ἐπιδευῆς] Χρήζων, ἐπειδὴ γυνὴ οὐ-
 δὲν ἀνωφελῶς ἔφαγεν.

606. Ἡ φυσικοῦ κληρονόμου ἔλλει-
 ψις ἐθεωρεῖτο τῶν μεγίστων κακῶν καὶ
 ἐν τῇ Ἰλιάδι (Ε 143 κέ.) ζωηρῶς πε-
 ριγράφεται. Τὸ χωρίον τοῦτο ἀφορᾷ ὁ
 Ἡσίοδος, καρπούμενος συνάμα τὸν 158
 στ.: «χηρωσταί δὲ διὰ κτῆσιν ἐδάσαν-
 το», ἀνθ' οὗπερ ἐν τῇ Ὀδυσσεΐα (ξ 208)
 ἀναγινώσκωμεν: «τοὶ δὲ ζωὴν ἐδά-
 σαντο».

607. χηρωσταί] Οἱ κληρονομοῦντες
 τοῦ «χήρου» βίου, εἴτε ἀδελφοὶ εἴτε
 ἥττον προσήκοντες τῷ γένει: περὶ ὧν
 τινων ἐν ἀναλόγῳ χωρίῳ (918) Θεο-
 γνις καταφρονητικῶς λέγει· «χρήματα
 δ' ἀνθρώπων οὐπιτυχῶν ἔλαβε». Δια-
 θῆκαι τότε οὐχ ὑπῆρχον· τί δαί; εἰς τὰς
 Ἀθήνας Σόλων πρῶτος αὐτὰς εἰσήγαγεν
 (Πλουτάρχ. Σόλ. 21).

μέτα μοῖρα γένηται] Οἱ Ἀττικοὶ
 βραχύτερον λέγουσιν· ὧ ἂν μετῇ (μετα-
 γένηται) γάμου».

608. κεδνήν] Ἀγνήν, ἐπίθετον οὐ
 τῶν τυχόντων, ὥσπερ καὶ τὸ δεύτερον.
 ἔσχευ] Ἀόριστος γνωμικός.

ἀρηρυῖαν πραπίδεσσι] Σταθερὰν
 κατὰ τὸν νοῦν (τῶν «πραπίδων» παρα-
 βαλλομένων πρὸς οἰκοδομὰς), καθάπερ
 Ὀδ. κ 553: οὐ φρεσὶν ἦσιν ἀρηρῶς.

609. τῷ δέ τ'] Ἀνταποκρίνεται, ἔ-
 σως τῷ 600, πρὸς τὸ ὧ δ' 607, τὸ δὲ
 τε μόριον προστίθεται ὥσπερ πρὸς τὰς
 ἀδιορίστους ἀντωνυμίας (ὅστε= ὅστις).
 ἀπ' αἰῶνος] = Ἀνέκαθεν (Δουκᾶς
 1, 70).

ἀντιφερίζει ἔμμεναι] Διαμφισθετεῖ
 τῆς ὑπάρξεως.

610. τέτμη] = τύχη (ἀόριστος ἀνα-
 δεδιπλασιασμένος τῆς ῥίζης ΤЕМ).

ἀταρτηροῖο] Οὔτε ἡ ἐτυμολογία οὔτε
 ἡ σημασία σαφής, πλὴν λοιδορὸς ἐπω-
 νύμια ἐστίν. Περὶ τοῦ γένους εὐρήσει τις
 σημείωσιν εἰς 408.

γενέθλης] Εἰδους γυναικῶν. Σιμων-
 νίδης ὁ Ἀμοργίνος ἐν τοῖς πολυθρυ-
 λήτοις Ἰάμβοις (Ἀπόσπ. 7) διακρίνει
 πλείονα εἶδη γυναικῶν (λ. γ. στ. 50:
 τὴν δ' ἐκ γαλῆς δύστηνον οἰζυρὰν γένος).

611. στήθεσιν] Ὁ πληθυντικὸς ἐπ'
 ἀνδρῶν καὶ ἐν τῇ δημῳδῇ διαλέκτῳ
 ἀπαντᾷ.

ἀλίσστον] Παρὰ τὸ λιάζομαι (ὑπο-
 χωρῶ).

θυμῷ καὶ κραδίῃ, καὶ ἀνήκεστον κακόν ἐστι.
 Ὡς οὐκ ἔστι Διὸς κλέψαι νόον οὐδὲ παρελθεῖν.
 Οὐδὲ γὰρ Ἰαπετιονίδης ἀκάκητα Προμηθεὺς
 τοτόγ' ὑπεξήλυξε βαρὺν χόλον, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκῃ, 615
 καὶ πολυύδριν ἐόντα, μέγας κάτα δεσμὸς ἐρύκει.
 Ὀβριάρεφ δ' ὥς πρῶτα πατήρ ὠδύσσατο θυμῷ
 Κόττῳ τ' ἠδὲ Γύγῃ, δῆσε κρατερῷ ἐνὶ δεσμῷ,
 ἡγορέην ὑπέροπλον ἀγώμενος ἠδὲ καὶ εἶδος

612. θυμῷ καὶ κραδίῃ] Ἀνήκουσιν εἰς ἀλλαστον. Τοῦ πλεονασμοῦ οὐχ ὁ Ἡσίοδος αἴτιος, ἀλλὰ προσηγήθη Ὀμηρος (δ 548-9: κραδίῃ καὶ θυμὸς ἀγήνωρ αὐτὶς ἐνὶ στήθεσιν . . . ἰάνθη, πρβλ. Ὑμν. Ὀμηρ. 5,362: ἐν στήθεσσι μένος καὶ θυμὸν ἔχουσα).

ἀνήκεστον] Ὁ γάμος λοιπὸν ὥσπερ ἐν Σπάρτῃ (Ἑρμῖππος παρ' Ἀθηναίῳ 13, 555 c) οὐ διεζεύγνυτο, ἐπειδὴ αἱ γυναῖκες, ἀπρόχιστοι οὔσαι, ταύτης τῆς νομικῆς προστασίας ἔχρηζον.

613. Ὁ στίχος ἀπῆχε τὸ Ὀμηρικόν (Ὀδ. ε 403-4): ἀλλὰ μάλ' αὖπως ἔστι Διὸς νόον αἰγιάχοιο οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεόν οὐθ' ἀλιώσαι· οὐ καὶ Αἰσχύλος χρῆσιν ἐποιήσατο (Ἰκέτ. 4015-6): Διὸς οὐ παρδατός ἐστιν μεγάλη φρὴν ἀπέραντος.

κλέψαι] Μεταφέρεται διὰ τοῦ δευτέρου ῥήματος εἰς τὸ διανοητικόν, ὥσπερ καὶ Ἰλ. Α 132: κλέπτε νόμῳ ἐπεὶ οὐ παρελεύσεαι, Ὀδ. ν 291: κερδαλέας κ' εἴη καὶ ἐπὶ κλοπῇ ὅς σε παρέλθοι ἐν πάντεσσι δόλοισι (ἀπολύτως δὲ Ε 217: ἦτ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων).

614. ἀκακῆτα] Ἡ ἐπωνυμία αὕτη, ἣν Ὀμηρος ἀπονέμει Ἑρμῇ (Ἰλ. Π 185, Ὀδ. ω 10, ὅθεν τὸ Ἀκακῆσιον ὄρος ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ ὀνόμασται, ἀσφούς ἐστιν ἐτυμολογίας, σημαίνει ὁμῶς, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς χρήσεως, τὴν ἀγχινοῖαν.

615. ὑπ' ἀνάγκῃ] Ἡ ποιητικωτέρα

αὕτη σύνταξις ζωγραφεῖ τὸ κάμπτεσθαι ὑπὸ τῇ βάρει τῆς ἀνάγκης. Ὑμν. Ὀμηρ. εὐρίσκομεν ταῦτα καὶ Ἑ. 15 καὶ Θεογν. 419.

616. μέγας (ἢ μακρὸς)] ἀπεικονίζεται ἐπὶ ἐξωγραφημένου ἀγγείου ἀρχαῖκου βυθμοῦ (Gerhard, Auserlesene Vasenbilder τ. Β', πίν. 86 = Baumeister, Denkmäler des klassischen Alterthums σ. 1441). αὐτῷ δηλαδὴ οἱ δεσμοὶ πολλαχῇ περὶ τὸν στυλὸν περιπεπλεγμένοι εἰσίν.

ἐρύκει] Αἰσχύλος τε καὶ οἱ ἄλλοι μεταγενέστεροι μυθολογοῦσιν, ὅτι Ἡρακλῆς ἡλευθέρωσε τὸν Προμηθεά καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Ζεὺς συνδιηλλάγησαν. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἡσίοδον ἡ τοῦ Προμηθεὺς ζημία μόνον ἡλαττώθη, ἄλλως δὲ διαμένει εἰς τοὺς αἰῶνας καθὼς ἡ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ.

617-819. Ἡ Τιτανομαχία καὶ τὰ προελθόντα ἐξ αὐτῆς.

617. Ὀβριάρεφ (ἴδε 147 κέ.)] Ἀναπέμπει τὸν ἀναγνώστην πρὸς στ. 206. πρῶτα καὶ ἐξ ἀρχῆς ἀφορῶσιν εἰς τὴν πρὸ Διὸς περίοδον.

πατήρ] Τοῦ Διὸς.

ὠδύσσατο] Ἐξακριβοῦται διὰ στ. 619.

618. δῆσε κρατερῷ ἐνὶ δεσμῷ] = Ἰλ. Ε 386 (δῆσαν).

619. Πρβλ. 150 κέ.

ἡγορέην ὑπέροπλον] Ἰδε 516.

ἀγώμενος] Φθονῶν, οἶον Ὀδ. δ 184:

καὶ μέγεθος, κατένασσε δ' ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης· 620
 ἔνθ' οἷγ' ἄλγε' ἔχοντες, ὑπὸ χθονὶ ναιετάοντες,
 ἦατ' ἐπ' ἐσχατιῇ, μεγάλης ἐν πείρασι γαίης,
 δηθὰ μάλ', ἀχνύμενοι, κραδίῃ μέγα πένθος ἔχοντες.
 Ἀλλὰ σφεας Κρονίδης τε ἰδ' ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
 οὓς τέκεν εὐκόμος Ῥεία Κρόνου ἐν φιλότῃτι, 625
 Γαίης φραδμοσύνησιν ἀνήγαγον ἐς φάος αὖτις·
 αὐτὴ γάρ σφιν πάντα διηνεκέως κατέλεξε,
 σὺν κείνοις νίκην τε καὶ ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι.
 Δηρὸν γὰρ μάρναντο, πόνον θυμαλγέ' ἔχοντες,
 Τιτῆνες τε θεοὶ καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο, 630
 ἀντίον ἀλλήλοισι διὰ κρατερὰς ὑσμίνας,

τὰ μὲν που μέλλεν ἀγασσεσθαι θεὸς αὐ-
 τός, καὶ ὡσαύτως ε 119. 122. 129. ψ
 211 ἐπὶ τοῦ τῶν θεῶν φθόνου.

620. κατένασσε] Ἐγκατέστησεν.

ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης] = Ὀδ., λ
 52, πρὸλ. Θ. 119.

622. * ἦατ'] Τρίτον πρόσωπον τοῦ
 πληθυντικοῦ τοῦ ῥήματος ἦ-μαι. Τὰ
 λοιπὰ εὐφημιστικῶς ὑπαινίττονται τὸν
 Τάρταρον, ὃν καὶ νῦν ἔστιν ὅτε λέγουσι
 «τὰ ἔσχατα τῆς γῆς» καὶ ὁ σχολιαστής
 εἰς Θ. 119 ἐξηγεῖται «τὰ διήκοντα μέ-
 χρι τῶν ἐσχατῶν τῆς γῆς».

623. δηθὰ μάλ' (= Ἰλ. Ε 587)]
 Ἐντεῦθεν ἐν παρόδῳ μανθάνομεν, ὅτι
 Κρόνος πολλὸν χρόνον ἐδασίλευεν. Ἡ-
 σίοδος καρποῦται Ὀμηρικὰς φράσεις,
 οἷον Ὀδ. λ 195: ἔνθ' ὄγε κείτ' ἀχέων,
 μέγα δὲ φρεσὶ πένθος ἀέξει, ρ 409: ἐν
 μὲν κραδίῃ μέγα πένθος ἄεξε, ω 233:
 μέγα δὲ φρεσὶ πένθος ἔχοντα.

625. ἡύκομος] Δηλοῖ τὸ καθόλου
 κάλλος.

626. φραδμοσύνησι] Γαίης αὐτῇ
 φραξούσης καὶ δεικνυούσης.

627. διηνεκέως] Ἐκτενῶς.

628. ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι = Ἰλ.
 Η 203] Μεθ' Ἑλληνικῆς φιλοδοξίας οὐ

στέργει τὴν νίκην καθ' αὐτήν, ἀλλὰ καὶ
 τὴν δόξαν ἐπιθυμεῖ. Ὁ Ἀττικὸς κανὼν
 ἀπαιτεῖ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ μέλλοντος,
 ἀλλὰ οἱ ποιεῖται ἀμελοῦσιν αὐτοῦ· ναὶ
 μὲν πῶς ἀναγινωστέον Ἰλ. Υ 28 (:φάτο
 τίσασθαι) 366 (:ἐφάμην τίσασθαι), Ὀδ.
 υ 121 (:φάτο τίσασθαι), διστάζουσιν οἱ
 κριτικοί, ἀλλὰ Ἰλ. Γ 98 (:φρονέω δια-
 κρινθήμενοι) καὶ Ὀδ. 6 171 (:φημὶ τε-
 λευτηθῆναι) καὶ Θεόκριτ. 27, 60 (:φῆς
 δόμεν) συμφωνοῦσιν οἱ ἐκδόται. Ἐν δὲ
 τῷ παρακμάσαντι Ἑλληνισμῷ ἡ τῶν
 χρόνων σύγχυσις πολὺ μᾶλλον διε-
 δόθη.

629. πόνον] Ὅτι ὁ πόλεμος «πόνος»
 τῶν μαχομένων, ἐκ τῆς Ἰλιάδος γνω-
 στὸν ἔστιν.

Τιτῆνες τε θεοὶ] = Ὑμν. Ὀμηρ. 2,
 157: τὴν ἀναγκαίαν ἐρμηνείαν κατεχω-
 ρίσσαμεν εἰς στ. 207. Κρόνος ἐν καιρῷ
 τοῦ πολέμου οὐκ ὀνομαστὶ μνημονεύε-
 ται, ὅπως ἐξαλειφθῇ τὸ μισητὸν τῆς πρὸς
 τὸν πατέρα μάχης. Οἱ Τιτᾶνες ἄρχουσι
 χειρῶν, διότι οἱ Κρονίδαι κατέχουσι τὸν
 Ὀλυμπον.

631. διὰ κρατερὰς ὑσμίνας (= Ἰλ.
 Β 40)] Ταῦτό βούλεται τῇ συχνῇ φρά-
 σεϊ κατὰ κ. ὅ. (Ἰλ. Β 345 κτλ.).

οἱ μὲν ἄφ' ὑψηλῆς Ὀθρυος Τιτῆνες ἀγαυοί,
οἱ δ' ἄρ' ἀπ' Οὐλύμποιο θεοί, δωτῆρες ἑάων,
οὓς τέκεν εὐχομος Ῥεῖα Κρόνῳ εὐνηθεῖσα·
οἷ ῥα τότ' ἀλλήλοισι, πόνον θυμαλγέ' ἔχοντες, 635
συνεχέως ἐμάχοντο δέκα πλείους ἐνιαυτούς.
Οὐδέ τις ἦν ἔριδος χαλεπῆς λύσις οὐδὲ τελευτῇ
οὐδετέροις, ἴσσον δὲ τέλος τέτατο πτολέμοιο.
Ἄλλ' ὅτε δὴ κείνοισι παρέσχεθεν ἄρμενα πάντα,
νέκταρ τ' ἄμβροσίν τε, τάπερ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσι, 640

632. Ὀθρυος] Ἡ Ὀθρυς περικλαίει
τὴν Θεσσαλίαν ἀπὸ νότου, ὥσπερ ὁ Ὀ-
λυμπος πρὸς βορρᾶ. Διὰ τί ὅμως οὐ
προαίρεται τὴν τῷ Ὀλύμπῳ ἀντικει-
μένην Ὀσσαν (Κίτσασον); Πρῶτον
μὲν ἡ διάστασις αὐτῶν τοῖς ἐπικοῖς θεοῖς
ἐν μόλις βῆμά ἐστι, δεύτερον δὲ ὁ κῶ-
νος τῆς Ὀσσης ὑπὸ τοῦ γιγαντώδους
ὄγκου τοῦ Ὀλυμπίου πολλὴ ἐπισκοτεῖ-
ται. Ἡ δὲ Ὀθρυς ναὶ μὲν χαμηλοτέρα
ἐστὶ, ἀχλὺ μέτρων ἐστὶν ἀντὶ βροχί-
ας, ἀποτελεῖ ὅμως μεγαλοφανὲς θέατρον,
ἄξιον θεῶν. Πρὸς τὸ μέτρον, οὐκ ἀπο-
φασίζομεν πότερον ἢ πρώτη συλλαβὴ
κατὰ τὸν Ἀττικὸν κανόνα βραχύνεται ἢ
ὁ ποιητὴς ἤθελεν «Ὀθρυος».

ἀγαυοί] Ἰδε 461.

633. δωτῆρες ἑάων] = 46.

634. = 625. Ὁ στίχος ἀπαραίτητος
φαίνεται χάριν τοῦ ἐκτρέπεσθαι παρεν-
νοήσεις ἥτοι σύγχυσις τῶν κομμάτων.

635. Ἐκδέχεται στ. 629.

636. πλείους] Ὀλους, ὡς καὶ Ἐ.
792.

638. Τὴν τῆς μεταφορᾶς ἀφορμὴν
ἔδωκε πάλιν Ὀμηρὸς (Ἰλ. Υ' 100-1: εἰ
δὲ θεὸς περ ἴσον τείνειεν πολέμου τέλος).
Ἄν δὲ αὐστηρότερον ἐξετάσωμεν τὴν
φράσιν, γνωρίζομεν, ὅτι ἐγένετο ἐκ συμ-
μῖξεως τοῦ «πτολέμοιο τέλος» καὶ «ἐπὶ
ἴσα μάχῃ τέτατο πτολέμός τε» (Ἰλ. Μ
436, πρὸς Ρ 543), ἢ μεταφορὰ πεπό-
ρισται ἀπὸ τῆς τρυτάνης.

639. κείνοισι] Τοῖς ἐκατόγγεραι.
παρέσχεθεν] Παρέσχεν (Ὀμηρικός
ὁ τύπος) Ζεὺς.

* ἄρμενα] Σημαίνει τὴν τροφήν ἢ
κυρίως, ὡς Γαληνὸς τὸν Ἱπποκράτην
σ. 741 b ἐξηγεῖται, «τὰ κατὰ τὴν οἰ-
κίαν σκευὴν πρὸς τὴν θεραπείαν χρή-
σιμα»· ἡ ῥίζα δὲ ἔστιν ΑΡ (ἀρίσκω). Ἐκ
τοῦ χωρίου τούτου Θέογγις ἠρώσατο
«παρασχεῖν ἄρμενα πάντα» (695).

640. θεοί] Οἱ κατ' ἐξοχὴν θεοί, οἱ
Ὀλύμπιοι δηλαδὴ.

αὐτοὶ] Μόνοι.

ἔδουσι] Συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ πί-
νειν. Παρ' Ὀμήρῳ τοῦλάχιστον τὸ νέ-
κταρ βρυστόν ἐστι καίτοι Ἀθηναῖος ἐν
τοῖς Δειπνοσοφισταῖς (2, 39 a) Ἀλκυ-
μᾶνα καὶ τὸν κωμικὸν Ἀναξανδρίδην εἰς-
άγει μαρτυροῦντας, ὅτι καὶ ἐσθιέται·
ἔτι δὲ οἱ γλωσσολόγοι ὡς ἀρχαιότατην
σημασίαν λέγουσι «λίχνευμα». Ἡ ἄμ-
βροσίη κατ' ἑλλειψιν εἴρηται, ὅθεν πᾶς
τις κατὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ὑπενενόησεν
«ἔδωδῃ» (ὅπερ προστίθεται ὑπὸ Τρυ-
φιδώρου 186) ἢ «φορβῇ» (Νόνν. Διον.
25, 378) ἢ «τροφῇ». Ἡ ἄμβροσίη
λοιπὸν ἀντικαθίστησι καὶ τὸ ἔλαιον (Ἰλ.
Τ 347 = 353) καὶ Ὀδ. ι 359 φαίνεται
ταῦτ' ὅτι νέκταρι (ἀμβροσίης καὶ νέ-
κταρός ἐστιν ἀπορρώξ), ὅπερ παραδέ-
χεται Σαπφώ (Ἀπόσπ. 51). Οὐκ ἀδιά-
φορον πρὸς τούτοις τὸ παλαιοῖνδικόν
amrita, ὃ, ἀντιστοιχοῦν τῷ Ἑλληνικῷ

πάντων ἐν στήθεσιν ἀέξετο θυμὸς ἀγῆνωρ·
 ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινήν,
 δὴ τότε τοῖς μετέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 «Κέκλυτέ μευ, Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀγλαὰ τέκνα,
 ὅφρ' εἴπω τά με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει. 645
 Ἦδη γὰρ μάλα δηρὸν ἐναντίοι ἀλλήλοισι
 νίκης καὶ κράτεος πέρι μαρνάμεθ' ἤματα πάντα
 Τιτῆνές τε θεοὶ καὶ ὅσοι Κρόνου ἐκγενόμεσθα.
 Ὑμεῖς δὲ μεγάλην τε βίην καὶ χεῖρας ἀάπτους
 φαίνετε Τιτῆνεσσιν ἐναντίοι ἐν δαὶ λυγρῇ, 650
 μνησάμενοι φιλότῃτος ἐνέεος, ὅσσα παθόντες
 ἐς φάος ἄψ ἀφίκεσθε, δυσηλεγέος ὑπὸ δεσμοῦ,
 ἡμετέρας διὰ βουλὰς ὑπὸ ζόφου ἡρόεντος».
 Ὡς φάτο· τὸν δ' ἐξαυτίς ἀμείβετο Κόττος ἀμύμων·

«ἀμβροτος», τὸ τῶν θεῶν πόμα δηλοῖ.

641. Οὐ πολὺ παραλλάσσει Ὀδ. 6 315: «μοι ἀέξεται ἐνδοθι θυμός». «Θυμός ἀγῆνωρ» τελειοὶ πολλοὺς στίχους τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων.

642. Ἡ διττολογία τὴν ἐποποιεῖν χαρακτηρίζει· ὁ στίχος ὁμοῦ διαφέρει ὀλίγον τοῦ 639. Πρβλ. καὶ Ἰλ. Τ 353: νέκταρ ἐνὶ στήθεσσι καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινήν, 347: νέκταρ τε καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινήν.

644. Ἡ προσηγορία ἀναφέρεται πρὸς τοὺς Ἑκατόγχειρας.

ἀγλαὰ τέκνα] Ὀμηρικὴ ἀπήχησης, πρβλ. 366.

645. = Ἰλ. Η 68. Ξ 39. Ὀδ. ψ 105.

646. Ὡσαύτως Ὅμηρος τὴν διὰ τοῦ γὰρ πρῶτασιν προτιθῇσι τῆς δικαιολογούμενης γνώμης.

647. κράτεος] Ἰδε 385.

ἤματα πάντα = συνεχέως 636. Ἀνθρωπικῶς τοῦτο στοχάζεται· οἱ Ἀχαιοὶ καὶ οἱ Τρῶες στρατεύονται καθ' ἡμέραν.

648. = 630.

649. Ἀπηγεῖ Ἰλ. Μ 241: ἡμεῖς δὲ μεγάλοιο, καὶ Ω 42: μεγάλη τε βίη, ἀπερ κατέχουσι τὴν αὐτὴν ἐν τῷ ἐξαμέτρῳ θέσιν. Περὶ τῶν ἀάπτων χειρῶν οὐδέον εἶπεν ὅθεν παρελήφθησαν.

650. Πανταχοῦ Ὀμηρικὰ εὐρίσκομεν. Καὶ «δαὶ λυγρῇ» αὐτόθεν (Ἰλ. Ν 286. Ω 739) ἐπήγαγεν.

651. ἐνέεος] Εὐνοϊκοῦ. Ἀγνοοῦμεν τὴν ἐτυμολογίαν.

ὅσσα] Ἡ ἀναφορικὴ πρότασις διακριθεὶς τὸ ἀντικείμενον.

652. δυσηλεγέος] Δυσαλγέος.

ὑπὸ] Κάτωθεν ἀπὸ.

653. βουλὰς] Οὐ πλεονάζει, ἐπειδὴ Ζεὺς οὐκ εἰκῇ, ἀλλὰ «τὴν φρουροῦσαν αὐτῶν τὰ δεσμὰ Κάμπην ἀποκτείνας ἔλυσεν» (Ἀπολλόδοτ. 1, 2, 2).

ὑπὸ ζόφου ἡρόεντος] = Ἰλ. Φ 56. Ἐν τῷ Ταρτάρῳ νεφελῶδες σκότος ἐπικρατεῖ.

654. ἐξαυτίς] Παρ' Ὀμήρῳ μὲν σημαίνει «πάλιν», ἐν δὲ τῷ προκειμένῳ χωρίῳ καὶ 915 συνωνυμεῖ τῷ ἐπικτῷ «αὐτὸν» καὶ «αὐτίς».

« Δαιμόνι', οὐκ ἀδάητα πιφαύσκεαι· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ 655
 ἴδμεν, ὅ τοι πέρι μὲν πραπίδες, πέρι δ' ἐστὶ νόημα,
 ἀλκτὴρ δ' ἀθανάτοισιν ἀρῆς γένεο κρυεροῖο.
 Σῆσι δ' ἐπιφροσύνησιν ὑπὸ ζόφου ἡερόεντος
 ἐξ αὐτῆς ἄφορρον ἀμειλίκτων ὑπὸ δεσμῶν
 ἡλύθομεν, Κρόνου υἱὲ ἀναξ, ἀνάελπτα παθόντες 660
 τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ καὶ ἐπίφρονι βουλῇ
 ῥυσόμεθα κράτος ὕμῶν ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι,
 μαρνάμενοι Τιτῆσιν ἀνὰ κρατερὰς ὕσμινας ».
 Ὡς φάτ'· ἐπήνησαν δὲ θεοί, δωτῆρες ἐάων,

ἀμύμων] Ἐξηγησάμεθα εἰς 263.
 655. δαιμόνι] Ὅτι δαιμων γὰρ ἐν
 τῇ Ἰλιάδι καὶ τῇ Ὀδυσσεΐᾳ οὐ διαφέρει
 θεοῦ.

ἀ-δάη-τα] Παρὰ τὸ δάημι (ἔξοιδα).
 656. δ] Ὅμηρικῶς ἀντὶ τοῦ κοινοῦ
 ὅτι.

657. ἀλκτὴρ] Ἀπαμύνων· τὴν φρά-
 σιν « ἀλκτὴρ ἀρῆς » ἠρύσατο ἐξ Ἰλ. Ζ
 485. Σ 400. 213.

ἀθανάτοισι] Τοῖς σοῖς ἀδελφοῖς.
 κρυεροῖο] « Κρυερός » καὶ « κρυοῖς »
 ἐν τοῖς Ὅμηρικῶς ποιήμασιν ὡς σχε-
 τλιστικὰ ἐπιθετα εὐχρηστοῦσι· τῷ γὰρ
 διαιτωμένῳ ἐν κλίματι εὐκράτῳ τὸ κρύος
 φρίκην ἐμποιεῖ. Φαντάζεται, ὡς ὁ Ἀ-
 δης κρυερώτατός ἐστι, διότι εἰς αὐτὸν
 οὐδεμία ἀκτίς τοῦ ἡλίου εἰσδύεται. Οἱ
 μὲν λοιπὸν ᾄδουσι « κάτω 'ς τὰ τάρταρα
 τῆς γῆς τὰ κρυοπαγήμενα » (Passow
 369), οἱ δὲ Ῥόδιοι τὸ ψυχρότατον ἀ-
 ποκαλοῦσι τάρταρον (Ἐφημ. τῶν Φιλομ.
 1860, σ. 1257). Ἄλλα προξενήσει ὁ
 Νικ. Πολίτης ἐν τῇ Μελέτῃ (Α', σ. 365-
 6). Περὶ δὲ τῶν ἀρχαίων, ἀξιόλογα
 παρατηρεῖ Πλούταρχος ἐν τῇ διατριβῇ
 « περὶ τοῦ πρώτου ψυχροῦ ». Πρὸς τὸ
 ἀρσενικὸν τοῦ ἐπιθέτου ἐπιθι ὅσα εἴπο-
 μεν εἰς στ. 408.

658-60. Ἀνταποκρίνονται οἷς εἶπεν

ὁ Ζεὺς 651-3, 661-3 δὲ τοῖς στ. 649-
 50, ὥσπερ καθ' ἡμᾶς βουλὴ τις περι-
 φράζει τὸν βασιλικὸν λόγον βῆταις σχε-
 δὸν ἐν τῇ ἀποκρίσει.

ἐξ αὐτῆς] Παραυτὰ (πάραιτα) ἦτοι ἐξ
 ἀπροσδοκήτου (αἱ γὰρ ἔννοια αὐταὶ ὑπὸ
 τῶν ἀρχαίων μόλις διακρίνονται)· πρὸς
 τὸν νοῦν λοιπὸν οὐ διαφέρει τοῦ στ. 660.

659. ἀμειλίκτων] Ἀπὸ τοῦ μειλί-
 στω (γλυκαίνω).

660. ἀναξ] Πρβλ. 493.

* ἀνάελπτα] Ἡ σύνθεσις ἑξαλλος
 φαίνεται, ἂν θεωρήσωμεν τοὺς ἀρχαίους
 μόνον συγγραφεῖς· πλὴν Ὅμηρος, εἴπερ
 μὴ γραφικῶς ἡμάρτηται ἀντὶ τοῦ ἀν-
 έδνος μεταχειρίζεται τὸ ἀνά-εδνος». Ἄλλὰ οἱ μεταγενέστεροι πολλὰ τοιαῦτα
 ἐσχημάτισαν, π. χ. ἀνα-εχροιά, ἀνα-
 κέφαλος κτ.

661. ὁμοιάζει τῷ 122 στ., μᾶλλον
 δὲ ἀπηχεῖ Ὀδ. γ 128 (νόῳ-βουλῇ).

ἀ-τενεῖ] Τὸ ἀ- ἐπιτακτικόν.

662. κράτος] Πρβλ. 647.
 ὕμῶν] Ὁ τύπος ἀρχαιότερός ἐστιν ἢ
 τὸ κοινὸν ὕμετερος.

ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι] Παρὰ Ὅμηρον
 πεπτάται (Ἰλ. Ν 207 κ.).

663. ἀνὰ κρατερὰς ὕσμινας] = 631.

664. δωτῆρες ἐάων] Ἑρμηνεύθη
 εἰς 46.

μῦθον ἀκούσαντες· πολέμου δ' ἐλιλαίετο θυμὸς 665
 μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθε· μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν
 πάντες, θήλειαι τε καὶ ἄρσενες, ἥματι κείνῳ,
 Τιτῆνές τε θεοὶ καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο,
 οὓς τε Ζεὺς Ἐρέβεσφιν ὑπὸ χθονὸς ἦκε φάοςδε,
 δεινοὶ τε κρατεροὶ τε, βίην ὑπέροπλον ἔχοντες. 670
 Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο
 πᾶσιν ὁμῶς, κεφαλαὶ δὲ ἐκάστω πεντήκοντα
 ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσι.
 Οἱ τότε Τιτῆνεςσι κατέσταθεν ἐν δαί λυγρῇ,
 πέτρας ἡλιβάτους στιβαρῆς ἐν χερσὶν ἔχοντες. 675
 Τιτῆνες δ' ἐτέρωθεν ἐκαρτύναντο φάλαγγας

665. ἐλιλαίετο] Ἡ ῥίξα ΛΑ (ἐπι-
 θυμῷ) ἀναδεδιπλασάσται.

666. ἀμέγαρτον] Ἦν οὐδεὶς ἂν με-
 γαίροι ἢ φθονήσειεν, οἷον « πόνον ἀμέ-
 γαρτον » Ἰλ. Β 420.

667. θήλειαι] Καὶ αἱ θηλυκαὶ θεοὶ
 νῦν τε καὶ μεθύστερον ἐν τῇ Γιγαντομα-
 χίᾳ τοῦ πολέμου μετέχουσιν.

ἥματι κείνῳ] Ἐν τῇ κρίσει μὴ ἡμέ-
 ρα, ἐπεὶ πολλὰς ἤδη ἡμέρας—ὁ βε-
 βαιοῦται διὰ τοῦ « ἥματα πάντα » (647)
 —ἐπολέμησαν.

668=630.

669-673. Κατὰ περίφρασιν δηλοῦσι
 τοὺς Ἐκατόγχειρας.

Ἐρέβεσφιν] Ἡ κατάληξις κατὰ τὸ
 Ὀμηρικόν παράδειγμα (Ἰλ. Ι 572) ἴ-
 σον δύναται τῇ ἐκ προθέσει.

ἦκε φάοςδε]=Ἰλ. Β 309.

670. Τὸ ἐπιθετον ἀναφέρεται εἰς τὴν
 ἀντωνυμίαν, ἣν πᾶς τις ὑπεννοεῖ πρό
 τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως.

βίην ὑπέροπλον] Ἰδε 516.

671-3. Οὐ διαφέρουσι τῆς ἀνωτέρω
 περιγραφῆς αὐτῶν (150-2)· ὁ ποιητὴς
 διὰ τούτων διανοήθη ἐνδυνάμωσιν τοῦ
 ἀνακινήτικοῦ. Ὅτι γὰρ αὐτὸς καὶ οὐχὶ
 τυχὸν ῥαψωδὸς ἐπανέλαβε τοὺς στίχους,

πεποῖθμεν διὰ τὸ τότε (676), ὁ προῦ-
 ποτίθεται παρένθεσιν.

674. κατέσταθεν ἐν δαί λυγρῇ
 (πρὸ βλ. 650)] Ὑστερον ἔλεγον· « Κα-
 θίσταμαί τινα εἰς πόλεμον ».

675. πέτρας ἡλιβάτους] (Οὔ τὴν
 ἐτυμολογίαν ἀπεφῆναμεν εἰς 483) εὐρί-
 σκεται κατὰ τὴν εὐθεΐαν Ἰλ. Π 35.
 Ὀδ. ν 196.

στιβαρῆς] Ἐπιθετον, παρ' Ὀμήρῳ
 συχνάζον, τῶν χειρῶν (λ. χ. Ὀδ. δ
 506. ε 454) παρὰ τὸ στεῖδω, διὸ ση-
 μαίνει « πυκνός » ἢ τοι « στριγκτός ».
 Ἐπίσης τὸ τοῦ ἐξαμέτρου πέρας ἔδα-
 νείσθη παρ' Ὀμήρου (Ἰλ. Σ 551. Ψ
 114. Ὀδ. γ 463). Ὅπου ἂν τῆς Ἑλ-
 ληνικῆς χώρας ἐν ἐπιπέδῳ πληθὺς με-
 γάλων πετρῶν διεσπαρμένων ἦ, ἡ φαν-
 τασία τοῦ αἰτιολογικοῦ Ἑλλήνος ἐκι-
 νήθη καὶ παρέστηκε γίγαντας πετροδό-
 λους καταπολεμοῦντας ἢ ἀλλήλοισι ἢ τοῖς
 θεοῖς. Οὕτω καὶ ἡ Θεσσαλία ἀφορμὴν
 τῆς τοιαύτης δοξασίας παρεῖχεν. Ἀπὸ
 τῶν τοῦ Ὀλύμπου προποδίων πρὸς τὸν
 νότον ἐκτείνεται σειρά μεγάλων μαρμάρ-
 ων γυμνῶν, ἃ τοῦ πρασίνου πεδίου
 πολὺ διαφέρουσιν.

676.=Ἰλ. Α 215 καὶ Μ 415, ὅπου

προφρονέως, χειρῶν τε βίης θ' ἅμα ἔργα ἔφαινον
 ἀμφοτέροι· δεινὸν δὲ περίαχε πόντος ἀπείρων,
 γῆ δὲ μέγ' ἐσμαράγησεν, ἐπέστενε δ' οὐρανὸς εὐρύς
 σειόμενος, πεδόθεν δ' ἐτινάσσετο μακρὸς Ὀλύμπος 680
 ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων, ἔνοσις δ' ἴκανε βαρεῖα
 Τάρταρον ἡρόεντα, ποδῶν τ' αἰπεῖα ἰωὴ
 ἀσπέτου ἰωχμοῦ βολάων τε κρατερῶν·
 ὥς ἄρ' ἐπ' ἀλλήλοισιν ἔσαν βέλεα στονόεντα,
 φωνῇ δ' ἀμφοτέρων ἴκετ' οὐρανὸν ἀστερόεντα 685
 κεκλομένων· οἱ δὲ ξύνισαν μεγάλῳ ἀλαλητῷ,
 οὐδ' ἄρ' ἔτι Ζεὺς ἴσχευ ἐὼν μένος, ἀλλὰ νυ τοῦγε
 εἴθαρ μὲν μένεος πληντο φρένες, ἐκ δέ τε πᾶσαν
 φαῖνε βίην· ἄμυδις δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανοῦ ἤδ' ἀπ' Ὀλύμπου
 ἀστράπτων ἔστειχε συνωχадόν· οἱ δὲ κεραυνοὶ 690

ἡ ἀρχὴ ἔχει « Ἀργεῖοι ». Ἐπειδὴ ἄρα ὁ
 στίχος οὐ πρωτοφανὴς ἐστίν, ἡ φράσις
 « ἐκάρτύναντο φάλαγγας » ἀκύρως κεί-
 ται ἐπὶ τοσοῦτο ὀλίγων τὸν ἀριθμὸν.

677. ἔφαινον] Ἴδε 650.

678-83. Ζωγραφουσι κατὰ μέρος τὴν
 εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα ἐπιρροὴν τῆς
 μάχης.

678. περ-ίαχε] Πρβλ. περ-οίχεται
 733.

ἀπείρων] Τὴν φιλόκαλον προσηγο-
 ρίαν τῆς ἀπείρου θαλάσσης ἀνηῦρεν Ὀ-
 μηρος (οἶον Ἰλ. Α 305).

679. ἐσμαράγησεν] Ἀντήχησεν.

680. πεδόθεν] Ἐκ θεμελίων.

681. ῥιπῇ] Ἐρριπτον πέτρας (675).
 ἔνοσις] Σεισμός, ὅθεν ἐγένοντο ἐνο-
 σίθων καὶ ἐνοσίχθιος.

682. ἡρόεντα] Ἴδε 419.

ἰωὴ] Λέξις ὀνοματοποιητικὴ ἀπὸ τοῦ
 ἐπιφωνήματος ἰώ.

683. ἀσπέτου ἰωχμοῦ] Ἀφάτου
 τύρβης· τὸ οὐσιαστικὸν σχέσιν ἔχει πρὸς
 τὸ συνώνυμον ἰωχή].

684. βέλεα στονόεντα] Ὡς ἔνεκα

πολλοί, τὸ μὲν οἱ τῶν ἀποθανόντων
 συγγενεῖς, τὸ δὲ οἱ τραυματισθέντες,
 στενάζουσιν.

685. Οἱ θεοὶ φωνάζουσι μαχόμενοι
 ὁμοίως τοῖς Ὀμηρικοῖς ἥρωσιν. Ἡ ὑ-
 περβολὴ « οὐρανὸν ἀστερόεντα », εἰς ἣν
 ὁ στίχος τελευτᾷ Ὀμηρικῶς (Ἰλ. Ο
 371 κ.ά.), ἀντιστοιχεῖ τῷ λεγομένῳ
 « βάζει καὶ φωνῆς ἴσα μὲ τὸν οὐρανόν »
 (Νεοελλ. Ἀνάλ. Α', σ. 38).

686. Πρῶτον μὲν πόρρωθεν τὰ βέλη
 ῥίπτουσιν, ἔπειτα δὲ ἀλαλάζοντες, ὥσπερ
 ἐπὶ τῆς γῆς οἱ στρατιῶται, εἰς χεῖρας
 ἔρχονται.

688. εἴθαρ] Ἀπαντῶμεν καὶ ἐν τῇ
 Ἰλιάδι μετὰ τῆς σημασίας « αὐτίκα, εὐ-
 θύς », ἀπὸ τοῦ εἶτα καὶ ἄρ, ὥσπερ ἄ-
 φαρ παρὰ « ἀπὸ » καὶ « ἄρ ».

πληντο] Ἀόρ. μέσ. (Ὀδ. θ 57).

689. ἄμυδις = ἅμα, συνάδει τῷ ἄλ-
 λυδις.

690. Οἱ Ἕλληνες ἐφαντάζοντο, ὥς
 ἀποδεικνύουσι νομίσματα ἀρχαῖα, τὸν
 ἀστράπτοντα Δία προχωροῦντα.

συνωχадόν, ὅπερ τὴν αὐτὴν σχέσιν

ἱκταρ ἅμα βροντῇ τε καὶ ἀστεροπῇ ποτέοντο
 χειρὸς ἀπο στιβαρῆς, ἱερὴν φλόγα εἰλυφώντες,
 ταρφέες· ἀμφὶ δὲ γαῖα φερέσβιος ἐσμαράγιζε
 καιομένη, λάκε δ' ἀμφὶ πυρὶ μεγάλ' ἄσπετος ὕλη.
 Ἐξεε δὲ χθὼν πᾶσα καὶ Ὠκεανοῖο ῥέεθρα
 πόντος τ' ἀτρύγετος· τοὺς δ' ἀμφεπε θερμὸς αὐτμή
 Τιτῆνας χθονίους, φλόξ δ' ἠέρα δῖαν ἔκανε

695

ἔχει πρὸς τὸ «συναχθόν» (Ἀνθολογ. 9, 343, 3), ἢν τὸ «ὀμίληδόν» πρὸς τὸ «ὀμίληδόν», ἰσοδυναμεῖ τῷ συνεχέως.
 — Περὶ τῆς μετεωρολογικῆς ταύτης τριάδος τὰ δέοντα εὐρήσει τις εἰς 140.

691. *ἔκταρ*] Ὡς θεματικὸν ἔξημα ὁ σχολιαστὴς θεωρεῖ ἰκ-νέομαι. Πιθανώτερον ὅμως ὅτι ἡ ῥίζα ΙΚ, ἢ παρὰ τοῖς συγγενέσι Ῥωμαίοις σημαίνει «πλήσσω» καὶ ἐγέννησεν ἐν τῇ Ἑλλάδι «ἱκτέα» (ἀκόντιον, Ἡσύχ.).

ποτέοντο] Οἱ ζωγραφοῦντες τὰ ἀγ-γεῖα ἀποδιδόασιν τῷ κεραυνῷ, ὃν κρατεῖ ὁ Ζεὺς ἐν τῇ χειρὶ, πτερὰ· οἷς συνάδουσι Σοφοκλῆς (Οἰδίπ. Κολ. 1460: Διὸς πτερωτὸς βροντῇ), Ἀριστοφάνης (Ὀρνιθ. 576: πτερόνετα κεραυνόν, 1714: περσφύρον Διὸς βέλος), Βιργίλιος (Αἰν. 5, 319: fulminis ocior alis).

692. *εἰλυφώντες*] Ὁμοίως Ἰλ. Α. 456 ὁ ῥιπίζων τὴν φλόγα ἄνεμος ἐπικαλεῖται «εἰλυφών», ὡς καὶ Υ' 492: φλόγα εἰλυφάζει. Ἡ ῥίζα πιθανῶς ἦν FEA (κυλίω).

693. *ταρφέες*] Συχνοί, διότι «τάρφος» δηλοῖ «δᾶσος».

φερέσβιος] Ἡ φέρουσα βίον. Τὸ ἐπιθέτον διακρίνει τὰ κεκαλλιεργημένα πεδία τῶν ὕλων καὶ ὀρῶν.

ἐσμαράγιζε] = Ἐσμαράγησε 679.

694. *λάκε*] Ἐπατάγησε (δεύτερος ἀόριστος τοῦ λάσκω ῥήματος).

ἀμφί] Κύκλῳ τοῦ εἰς ὃν κατέσκηψεν ὁ κεραυνὸς τόπου.

ἄσπετος ὕλη] Τὰ ἀπέραντα δᾶση

τῆς Ὀθρυος, ὅπου εἰσέτι πολλὰ δένδρα ἀποπεφεύγασιν τοὺς ὑλοτόμους. Ἐπιτηδεύοντα λοιπὸν Ἡσιόδου μεταχειρίζεται τὴν Ὀμηρικὴν λέξιν (Ἰλ. Β 455: ἥντε πῦρ αἰδηλὸν ἐπιφλέγει ἄσπετον ὕλην, Ψ 127. Ω 784, πρβλ. Ὑμν. 26, 10).

695. *χθὼν*] Σημαίνει ἐνταῦθα τὴν γῆν ἅπασαν, ἧς μέρη εἰσὶν «ἡ φερέσβιος γαῖα» καὶ ἡ «ὕλη».

Ὠκεανοῖο ῥέεθρα] Οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ κρήναι, ὅτι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ (337 κέ.).

696. *ἀτρύγετος*] Ἰδε 131.

ἀμφεπε] Προηγῆθη Ὀμηρος εἰπὼν «πῦρ ἄμφεπε» (Ἰλ. Π 124. Σ 348. Θ 437). Τὸ πῦρ ὡς πρόσσωπον λέγεται ὅτι «ἀσχολεῖται» περὶ τὸν κόσμον ὀλόκληρον· ἀνθ' οὗ νῦν ἡ φράσις «ἡ φωτιά τρώγει» ἐν χρήσει ἐστίν.

θερμός] Περὶ τοῦ γένους ἐγράψαμεν σημείωσιν εἰς 408.

αὐτμή] Ἡ κυρία σημασία ἐστὶ «πνοή», ἐνταῦθα δὲ καὶ Ἰλ. Φ 366. Ὁδ. ι 389 ἡ λέξις ἀπὸ τοῦ φοινίκια ἢ καύσωνος, ἧς ἡ Ἑλλὰς ἐφέτος εἰς θλιβεράν πείραν ἤλθε, μετενήνεκται εἰς τὸν καθαρὸν καύσωνα. Πληρέστερον δὲ ἀναγινώσκωμεν ἐν τοῖς Ἀπολλωνίου Ἀργοναυτικοῖς (3, 531): ἀκαμάτοιο πυρὸς αὐτμή.

697. *χθονίους*] Ἦτοι ὑπογείους (767. Ξ. 465) καλεῖ τοὺς Τιτᾶνας κατὰ πρόληψιν, ὥσπερ καὶ περὶ τοῦ Διὸς ἐν τοῖς ἀνωτέρω οὐχ ἅπασι προληπτικῶς εἴρηκεν. Ἡ κατὰ τὸ ἥμισυ σῶμα ἦδη

ἄσπετος, ὅσσε δ' ἄμερδε, καὶ ἰφθίμων περ ἐόντων,
 αὐγὴ μαρμαίρουσα κεραυνοῦ τε στεροπῆς τε.
 Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν Χάος· εἶσατο δ' ἄντα, 700
 ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν ἡδ' οὖασιν ὅσσαν ἀκοῦσαι,
 αὐτῶς, ὥς δτε Γαῖα καὶ Οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθεν
 πῖλνανθ'. Οἷος γάρ κε μέγας ὑπο δοῦπος ὀρώρει
 τῆς μὲν ἐρειπομένης, τοῦ δ' ὑψόθεν ἐξεριπόντος,
 τόσσος δοῦπος ἔγεντο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων. 705
 Σὺν δ' ἄνεμοί τ' ἔνοσίς τε κόνιν θ' ἅμα ἐσφαράγιζον

καταδεδυμένοι ἦσαν εἰς τὴν γῆν καθὼς
 πλάσσεται ἡ μήτηρ αὐτῶν Γαῖα; 'Επ'
 ἀληθείᾳ ὑπωσδύποτε τὸ χυθόνους ἀν-
 τίκειται τῷ ἡέρα δῖαν.

ἡέρα δῖαν] Ἄηρ δύο γενῶν ἐστι, καὶ
 θηλυκόν γε ἐκτός τοῦ ἀνὰ χεῖρας χωρίου
 'Ιλ. Ε 864. Ρ 644. Οἱ γιγαντώδεις
 Τιτᾶνες εἶχον τὰς κεφαλὰς ὑψηλὰς ἐν
 τοῦ ἀέρι.

698. ἄμερδε] Ἀπετύφλωσεν ἄκυρος
 ἡ φράσις, ἐπειδὴ οὐδὲν ἐκφράζει εἰ μὴ τὸ
 ἀρπάζω ἢ πηρῶ, ἀλλὰ καὶ παρ' Ὀμήρῳ
 τὸ αὐτὸ ἐλάττωμα εὐρίσχομεν 'Ιλ. Ν
 340-1 (ὅσσε δ' ἄμερδεν αὐγὴ χαλκήϊη).

699. μαρμαίρουσα] Παρὰ τὸ μάρ-
 μαρον, ὃ κυρίως ἴσον δύνανται τῷ λαμ-
 πρόν.

700. θεσπέσιον] Εἰ καὶ τὴν ἐτυμο-
 λογίαν ἀγνοοῦμεν, ὅμως ὁ νοῦς πρόδη-
 λος· ἐννοητέον ἐξαλλόν τι καὶ ἑτακτον.

χάος] Τοῖς εἰς 116 σεσημειωμένοις
 οὐδὲν προστίθεμεν, πλην ὅτι ἡ μνεία
 αὐτοῦ ἀποτελεῖ τὴν ἀπαριθμῆσιν τῶν
 τοῦ κόσμου μερῶν, ὧν ὁ Ζεὺς δεσπόζει
 διὰ τοῦ κεραυνοῦ.

εἶσατο δ' ἄντα] Καὶ ἀπροσώπως
 κεῖται καὶ ἀναρμοδίως· «θεοῖσι ἄντα
 ἐφύκει» ('Ιλ. Ω 630). δηλαδὴ ἀναφέρεται
 εἰς ἄνθρωπον, ὅστις ἐναντίον πως ἄλλου
 ἐστὼς ἐννοεῖται. Ἐνταῦθα μέντοι ἐκδέ-
 χεται ὅπως παρ' ἡμῖν τὸ ἀκριδῶς.

701. Οἱ πεζογράφοι τὸν τοῦ στίχου
 νοῦν βραχυλογώτερον καὶ σαφέστερον

ἀν ἐκφράζοιεν «τοῖς ὄρωσι καὶ ἀκού-
 ουσιν». Ὀμηρος καὶ αὐτὸς συντομώτε-
 ρον εἶπε «προφαίνεται' ἰδέσθαι» 'Ὀδ. ι
 143), πρὸς τούτοις «ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν»
 ἀπαντῶμεν 'Ιλ. Ω 246. Ἀλλὰ τὰ πε-
 ρισσότερα ὁ Ἀσκραῖος οὐ καταλλήλως
 ἐκαινοποίησεν.

702. Πρβλ. 110.

703. πῖλνανθ'] Ὁ παρατατικός ἐπὶ
 ὑποθέσεων ἀνεκτελέστων εὐχρηστεῖ. Τὸ
 ἔζημα ἀπὸ τῆς αὐτῆς ῥίζης ἐγένετο, ἧς
 πελάζω (πλησιάζω).

ὀρώρει] Ὡςπερ ὁ Ὀμήρου συντε-
 λικός τῷ ἐνεστώτι, ὡσαύτως ὁ ὑπερουν-
 τέλικος τῷ παρατατικῷ ἀντιστοιχεῖ.

704. «Ἐρείπω» ταῦτο βούλεται τῷ
 «ῥίπτω», ὅθεν ὁ δευτέρος ἀρίστος ἀμε-
 ταδράτως σημαίνει «πίπτω». «Ἐψόθεν
 ἐξεριπόντος» λοιπὸν ἐννοοῦμεν «κατα-
 πεσόντος».

705. Ἡσίοδος ἐμνήσθη τοῦ τῆς Ἰ-
 λιάδος στίχου (Υ 66): τόσσος ἄρα κτύ-
 πος ὤρτο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων. Οὐ πρό-
 πει ἀποσιωπῆσαι τὴν λαϊκὴν δεινοῦ κρύ-
 του περιφρασιν· «Μὴν καὶ στοιχεῖά πα-
 λεύουν»;

ἔγεντο] = Ἐγένετο, περὶ οὗ ἡ εἰσα-
 γωγὴ σημείωσιν χορηγεῖ.

706. ἔνοσις] Περὶ τῆς σημασίας ἔ-
 πιθι 681. Τῷ ἥχῳ ἀπονέμεται στίσις
 καὶ κλόνισις τοῦ χώρου.

ἐσφαράγιζον] Ἡσίοδος ἐρμηνεύει
 «ἐδόνου», μετὰ ψόφου ἤχου» (=σφα-

βροντήν τε στεροπήν τε καὶ αἰθαλόεντα κεραυνόν,
 κῆλα Διὸς μεγάλοιο, φέρον δ' ἰαχὴν τ' ἐνοπήν τε
 ἐς μέσον ἀμφοτέρων, ὄτοβος δ' ἀπλητος ὀρώρει
 σμερδαλέης ἔριδος, κάρτος δ' ἀνεφαίνετο ἔργων, 710
 ἐκλίνθη δὲ μάχη (πρὶν δ' ἀλλήλοις ἐπέχοντες
 ἐμμενέως ἐμάχοντο διὰ κρατερὰς ὑσμίνας)
 οἱ δ' ἄρ' ἐνὶ πρώτοισι μάχην δριμεῖαν ἔγειραν
 Κόττος τε Βριάρεώς τε Γύης τ' ἄατος πολέμοιο,
 οἱ ῥα τριηκοσίας πέτρας στιβαρῶν ἀπὸ χειρῶν 715
 πέμπον ἐπασσυτέρας, κατὰ δ' ἐσκίασαν βελέεσσι
 Τιτῆνας καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
 πέμψαν καὶ δεσμοῖσιν ὑπ' ἀργαλέοισιν ἔδησαν,

ραγέω 'Οδ. ι 398. 440). "Οθεν Πίνδαρος (Πυθ. 9,5) ἔπλασεν «ἀνεμοσφάραγος».

707. Πρβλ. 72. 504.

708. κῆλα] ὠνομάζοντο τὴν μὲν ἰαχὴν τὰ ξύλα, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ βέλη ἀπὸ τῶν ξυλίνων ξυστῶν.

ἰαχὴν τ' ἐνοπήν τε] Καὶ τὰς φωνὰς καὶ τοὺς λόγους, οἷς «ἐνέπουσι» καὶ προκαλοῦσι τοὺς ἐναντίους. Τοῦτο τὸ ἔθιμον πανταχοῦ ἤκμαζε, μέχρις οὗ ἡ τηλεθόλων ὄπλων εὗρεσις τὴν ἀνδρείας αὐτὴν ἀπόδειξιν ἠφάνισεν.

709. ἐς μέσον ἀμφοτέρων] Συνέλεσαν τὰς ἀμφοτέρων τῶν μερῶν φωνάς. ὄτοβος] Θόρυβος.

ἀπλητος] Πρβλ. 153.

710. κάρτος ἔργων] Ἡ τῆς μάχης ῥοπή ἢ ἀκμή, ὅθεν «κράτος» καὶ «νίκης» συνδέονται (385. 711).

711. ἐκλίνθη δὲ μάχη] Ὁ ποιητὴς ἐκφράζει αὐτὸ διὰ μεταφορᾶς Ὀμηρικῆς ('Οδ. Ξ 510: ἔκλινε μάχην), ἥτινα προϋξήνησεν ἡ ζυγοῦ πλάστιγξ, ἐπειδὴ αὐτῇ Ζεὺς διαδικάζει τὸ τοῦ πολέμου ἀποτελεσμα ('Οδ. Τ 223).

ἐπέχοντες] Λεῖπει: τὰ ὄπλα, πρβλ. 'Οδ. χ 75.

712. ἐμμενέως] Ὡς ἐν ταύτῳ τόπῳ ἐμμένοντες.

διὰ κρατερὰς ὑσμίνας] = 631.

713. ἐνὶ πρώτοισι] Καὶ τοῦτο εἴληπται ἀπὸ τῶν ἡρωϊκῶν μαχῶν. Οἱ ἄνδρεῖοι δηλαδὴ μάχονται ἐν τῷ πρώτῳ στοίχῳ (οἷον 'Οδ. Ι 709: ἐνὶ πρώτοισι μάχεσθαι).

714. ἄατος πολέμοιο] Κεῖται ἐν τῇ 'Ιλιάδι (π. χ. Ε 388), ὅπου οἱ πλεῖστοι κατὰ συναλοιφὴν ἐσφαλμένην γράφουσιν: «ἄτος». Ἡ σημασία «ἀπληστος» παρὰ τὸ «ἄω».

715. στιβαρῶν] 'Ιδὲ 675.

716. ἐπασσυτέρας] Ἡ κατάληξις οὐχ ἰσχυρικὴ ἐστίν, ἀλλὰ παραγωγικὴ, ὥσπερ ἐν τῇ λέξει «θηλύτερος» (590).

ἐσκίασαν] Οὐκ εὐφυνὸς τοῦτο ἐποίησεν ὥσπερ ὁ ἐν Θερμοπύλαις Λακεδαιμόνιος ἐκεῖνος πρὸς τὸν Πέρσην· ἀλλὰ μεταχειρίζεται τὸ ῥῆμα ἐπὶ τοῦ καλύπτειν.

717. ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης] = 'Οδ. λ 52 (ἐτέθαπτο). Ἡ γενικὴ ἀντὶ τῆς ἐν συνθειᾷ αἰτιατικῆς παρὰ τοῖς ἐπικοῖς πολλάκις ἠῦρηται. Τὸ ἐπίθετον ἡρμηνεύσαμεν εἰς 119.

718. ὑπ'] Οἱ δεσμοὶ ἐπικρανεῖται τοῖς

νικήσαντες χερσὶν ὑπερθύμους περ ἐόντας,
 τόσπον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς, ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης· 720
 ἴσσαν γάρ τ' ἀπὸ γῆς ἐς τάρταρον ἠερόεντα.
 Ἐννέα γὰρ νύκτας τε καὶ ἡμέατα χάλκεος ἄκμων
 οὐρανόθεν κατιῶν, δεκάτῃ ἐς γαῖαν ἵκοιτο·
 ἐννέα δ' αὖ νύκτας τε καὶ ἡμέατα χάλκεος ἄκμων
 γαίῃθεν κατιῶν δεκάτῃ ἐς τάρταρον ἵκοι. 725
 Τὸν πέρι χάλκεον ἔρκος ἐλήλαται· ἀμφὶ δέ μιν νύξ
 τριστοιχεῖ κέχυται περὶ δειρήν· αὐτὰρ ὑπερθεν
 γῆς ῥίζαι πεφύασι καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.

πεφυλακισμένοις, διό 652 ταύτῃ προ-
 θέσει ἐχρήσατο.

ἀργαλλέοισιν] Πρβλ. 522.

719 χερσὶν] Οὐχὶ δόλων.

720. = Ἰλ. Θ 16 (πλὴν τὸ «Αἰ-
 δεω» ἠλλαξεν εἰς «ὑπὸ γῆς»).

Ἐνερ-θε] Ἐνδον ὑποκάτω· οἱ «ἐνέρ-
 τεροι» γὰρ εἰσιν οἱ ὑποχθόνιοι.

721. Νυνδὴ ῥητῶς ὀνομάζει τὸν
 Τάρταρον

ἠερόεντα] Ἰδε 149.

722. Ἡ ἡμερῶν ἐννέα μετὰ τῆς δε-
 κάτης· κρίσιμον ἐν ταῖς ἐποποιαῖς το-
 σοῦτο κοινόν ἐστιν, ὥστε οὐ παραδειγ-
 μάτων χρεῖα. Ἀκμονα μνημονεύει ὁ
 ποιητής, ὅτι οὗτος, φρονεῖ, τὴν γῆν ἂν
 διεκκρούσειεν.

723. δεκάτῃ] Τὸ σχῆμα «πρὸς τὸ
 συνώνυμον», ὥσπερ ἂν εἰ προηγέτο
 «ἡμέρας» ἀντὶ «ἡμέατα». Παράλληλα
 εὐρίσκομεν Ὁδ. μ 74-5 (τὸ «πρὸς»
 «νεφέλη»), Ἰλ. Ε 140. Λ 238. Π
 353. Φ 167.

726. χάλκεον] Ὡς ἀδιαπέραστον
 καὶ ἀκατάβλητον. Ἡ μεταφορὰ παρὰ τε
 τοῖς Ἑλλησι καὶ τοῖς Ἑβραίοις παροι-
 μιώδης ἐγένετο.

ἐλήλαται] Ὀμηρος χρῆσιν ποιεῖται
 τῆς λέξεως «ἐλαύνω» ἀντὶ «ἄγω»
 (Ἰλ. Σ 564: περὶ ἔρκος ἔλασσε).

727. κέχυται] Προηγέθη ὁ Ὀμη-

ρος οὐχ ἅπαξ ἄδων: «κέχυτ' ἀγλός»
 (Ἰλ. Ε 696 κτλ.). Ἦνα ἐννοήσῃ τις τί
 παρέσχεν ἀφορμὴν τῆς εἰκότος, ἀναφέ-
 ρομεν ἐκ τῆς Ὀδυσσεύς (η 143): «γύ-
 το ἀήρ». Ἡ ὑγρά ὑμῖν γλῆ ἄρ' οὐκ ἄλ-
 θῶς καταχεῖται;

δειρήν] Τοῦ Ταρτάρου, ἀκριδέστερον
 δὲ εἰπεῖν, «ἀμφὶ μιν» καὶ «περὶ δει-
 ρήν» καθ' ὅλον καὶ κατὰ μέρος συντάσ-
 σονται. «Δειρή» καὶ «δειράς» κεῖνται
 μεταφορικῶς ἐπὶ ὁρῶν. Ὅθεν οὐκ ἀσα-
 φῶς ὁ ποιητής τὴν φράσιν τὸ νῦν μετα-
 χειρίζεται. Τὸ μὲν τεῖχος λοιπὸν περι-
 κλείει τὸν Τάρταρον κατὰ τὸ σῶμά πως,
 ὑπεράνω δὲ τούτου ζώνη σκότους περι-
 κεῖται, ἐπίβλημα δὲ ὑπωσδῆποτέ εἰσιν
 αἱ ῥίζαι τῆς γῆς καὶ θαλάσσης.

728. Ἀπήχης τοῦ Ἰλ. Ε 204:
 «γαίης νέρθε καθεῖσε καὶ ἀτρυγέτοιο
 θαλάσσης», ὅπου ἐπίσης ὁ λόγος περὶ
 Κρόνου.

ρίζαι] Ταύτας οὐχὶ ὁ Ἀσκραῖος ἐ-
 φαντάσθη, ἀλλὰ ὁ λαὸς πολλὸν καιρὸν
 τοῦτο ἐπίστευσε· τί γάρ εἰ Αἰσχύλος ὁ
 βιβθυγνῶμων (Προμηθ. 1047) καὶ οἱ
 Ὀρφικοὶ (Τμν. 18,10: κυάνεον τ' Ἀ-
 χέρονθ'), δὲ ἔχει ῥιζώματα γαίης. 23,1
 καὶ Ἀπόσπ. παρὰ Πρόκλῳ εἰς Τίμαιον
 Β', σ. 95 καὶ Εὐσεβίῳ Παρασχ. Εὐαγ-
 γελ. 3, 9, 6) ταύτην τὴν ἐξήγησιν τῆς
 ἀμετακινήτου θέσεως τῆς γῆς οὐκ ἀπέρ-

Ἔνθα θεοὶ Τιτῆνες ὑπὸ ζόφῳ ἡρόεντι
 κεκρύφαται βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο
 χώρον ἐν εὐρώεντα πελώρης τ' ἔσχατα γαίης.
 Τῶν οὐκ ἐξιτόν ἐστι, θύρας δ' ἐπέθηκε Ποσειδέων
 χαλκείας, τοίχος δὲ περοίχεται ἀμφοτέρωθεν,
 ἔνθα Γύης, Κόττος τε ἰδὲ Βριάρεως μεγάλθυμος
 ναίουσιν, φύλακες πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο.
 Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς καὶ ταρτάρου ἡρόεντος
 πόντου τ' ἀτρυγέτοιο καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος
 ἐξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασι

730

735

ριψαν; Ὁ δὲ περιεργότερον, ὁ κριτικός φιλόσοφος Ξενοφάνης περὶ τῆς γῆς ἔκρινεν «ἐρριζώσθαι εἰς ἄπειρον βάθος» (Ἀριστοτέλ. περὶ οὐρανοῦ 2, 13 καὶ Ψευδοπλούταρχ. δογμ. φιλοσ. 3, 9). ἀτρυγέτοιο] Ἰδε 131.

729. ὑπὸ ζόφῳ ἡρόεντι] Τὸ σκότος τρόπον τινὰ αὐτοὺς βαρύνει· παρετηρήσαμεν εἰς 176, ὅτι ἡ νύξ φαίνεται καταβαίνειν ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους.

730. Πρβλ. 558. Δρατιτόμεθα τῆς εὐκαιρίας, ἵν' ἀναμνήσωμεν τοὺς Ἑλλήνας ἀναγνώστας, ὅτι ἐν Ἑλλάδι διατηροῦνται εἰσέτι μῦθοι ἀφορῶντες εἰς γίγαντας πεφυλακισμένους ἐν τῇ γῇ (Schmidt, Volksleben A', σ. 33. 200 κέ.).

* ἐν] Ἡ μετὰ τῆς αἰτιατικῆς σύνταξης, ὡς προεῖρηται, τῆς Ἡσιοδείου διαλέκτου ἐστίν.

731. εὐρώεντα] Παρὰ τὸ εὐρώς· ὁ Ἄδης «τόπος (ἀ)ραχνιασμένος» (Paseow 433, 9) καὶ ἡ «πέτρα» τοῦ τάφου «ἀραχνιασμένη» (Ἀραβαντ. Συλλογ. 430, 8, πρβλ. 433, 7) διὰ τὰ «ἀράχνια» αὐτοῦ. Ὅπως δὲ μὴ ὑπερπηδήσωμεν πολλοὺς αἰῶνας, ἀναπαύομεθα παρὰ τῷ φιλοσόφῳ Σενέκᾳ, ὅσπερ ἐξ Ἑλληνικῆς τραγωδίας ἐν τῷ «Μαινομένῳ Ἡρακλεῖ» μετέφρασεν αἱ

fœda tellus torpet æterno situ».

732. Τῶν] α "Ὅτι λέγει ἡ διά, ἐν ᾗ διὰ τούτων τῶν ῥιζῶν οὐκ ἐκθαδιστέον, οὐ πορευτέον» (Σχόλ.). Τῷ ὄντι ἡ γυνικὴ ἐξήρτηται τῆς ἐξ-. Ποσειδῶν φυλάσσει τὸν Τάρταρον, ὅτι αἱ τῆς θαλάσσης ῥίζαι ἐπικίενται καὶ πρὸς τοῖς κρατεῖ τὰς τῆς γῆς ῥίζας (ἰγαιῆς ῥιζοῦχα θεμελία νέρθε φυλάσσων Ὀππιαν. Ἀλιευτ. 5, 680, ῥιζοῦχος Καλλίμαχος παρὰ Πράκλιον εἰς Ἡσ. Ἔ. κ. Ἡ. 510), διὸ ἐννοσιγαιὸς ἐστίν (ἴδε 15). Τὸ δεύτερον δὲ εὐδελον ὅτι κατὰ παρτάξιν ἐκφράζει τὴν αἰτίαν.

733. τοῖχος] Δηλοῖ μετωνομικῶς οἰκίαν λιθοδόμητον, πρβλ. Ἰλ. Π 212-3: ὡς δ' ὅτε τοῖχον ἀνὴρ ἀράρη πυκνοῖσι λίθοισι δώματος ὕψηλοῖο.

περοίχεται] = περι-οίχεται ἢ περιτρέχει. Ἡ ἔκθλιψις ἡτιολογήθη ἐν τοῖς ἀνωτέρω.

736. Ἔνθα] Περί τὰς πύλας, πρβλ. 727-8.

δνοφερῆς] Παράγωγον ἀπὸ δνόφος = γνόφος, ὥστε συνωνυμεῖ τῇ «μαύρῃ γῇ».

737. Καὶ αἱ τοῦ Ταρτάρου ῥίζαι ἀνάγκη εὐρίσκονται μεταξὺ τῶν τῆς γῆς, ἐπειδὴ ἐκεῖνος μέρος ταύτης ἀποτελεῖ (ἴδε 119 καὶ 841).

ἀργαλέ' εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ,
χάσμα μέγ'· οὐδέ κε πάντα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν 740
οὐδας ἴκοιτ', εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο·
ἀλλὰ κεν ἔνθα καὶ ἔνθα φέροι πρὸ θύελλα θυέλλη
ἀργαλή, δεινὸν δὲ καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι
τοῦτο τέρας. Καὶ Νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινὰ

739. = 'Ιλ. Υ 65 (:μερδαλέ' εὐ-
ρώεντα κτλ.).

ἀργαλέ'] Γενικὸν ἐπίθετον σχετλια-
στικόν.

εὐρώεντα] "Ιδε 731.

περ] Καὶ οἱ θεοὶ αὐτοί.

740. χάσμα μέγ'] Εἰς τοῦτο συμ-
φωνεῖ ὁ "Ὀμηρος ('Ιλ. Θ 14: ἤχι βί-
θιστον ὑπὸ γθονός ἐστι βέρεθρον), ἐπειδὴ
ὁ λαὸς ἅπας, θεωρῶν σκοτεινὰ χάσμα-
τα, αἶτινα ἐφαίνοντο ἄδυθα, ἢ τὰς Βοιω-
τικὰς «καταβόθρες», ἐφαντάζετο εἰσό-
δους εἰς τὸν "Ἄδην καὶ Τάρταρον. Αὐ-
ταί γε πρὸ διακοσίων εἰσέτι αἰώνων ταύ-
της τῆς δοξασίας ἐνεκα ὠνομάζοντο «κα-
ταβάθραις». Ἀναλογίζοντες λοιπὸν
τοιαῦτα πρὸς τὸν Τάρταρον, αὐτόθι οὐχ
ᾔττον ἐτοποθέτουσαν «χάσματα καὶ μυ-
χοὺς» (ὡς σκώπτει Πλούταρχος ἐν τῇ
περὶ δεισιδαιμονίας κ. 4). Ὁ Χριστια-
νὸς ἀρχιεπίσκοπος Εὐσταθίος (Σύμμι-
κτα σ. 292, 56 καὶ 39, ἐκδ. Tafel) ὁ-
νειρεύεται ὡσαύτως «Χαρώνειον χά-
σμα» καὶ «χάσμημα "Ἄδου».

πάντα] Ὁλόκληρον, ὡς μανθάνομεν
εἰς 803.

τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν] Φράσις
Ὀμηρικὴ, ἢ συχνάκις μὲν ἀναγινώ-
σκεται, σπανίως δὲ ἐξηγητοῦ τυγχάνει.
Ὁ γεωργὸς ἀμελεῖ τοῦ πολιτικοῦ ἔ-
τους, ἀριθμῶν ἀπὸ θέρους μέχρι θέρους
ἢ (ἵνα μεταχειρισθῶμεν τοῦς-Εὐσταθίου
[λόγ. 18, 17] λόγους) μέχρι οὗ «εἰς
τέλος ἔλθῃ τοῦ καρπώσασθαι». "Ὅθεν
ὁ τελεσφόρος ἐνιαυτός ἐστιν ὁ «τελεσφο-
ρῶν» τοῦς καρπούς.

*οὐδας] Εἰς τὸν τοῦ χάσματος πυθ-

μένα, διότι ἐκτείνεται κατακορύφως.

741. ἴκοιτ'] Οὐχὶ μόνον τοῦ πλη-
θυντικοῦ τὸ τρίτον πρόσωπον, ἀλλὰ καὶ
τοῦ ἑνικοῦ ἀορίστως κεῖται, ὅσον 'Ιλ. Ν
287. Φ 199 καὶ παρὰ τοῖς μεθύστερον
ποιηταῖς καὶ τῶν συγγραφέων τισίν.

εἰ πρῶτα] Ἐὰν μάλιστα.

γένοιτο] Καθίκοιτο.

742. προσφέρει] Παρασύροι, ὥσπερ
καὶ 'Ιλ. Ζ 346. Ὅδ. υ 64. Καὶ τοῦτο
συνεστοχάσθη ὁ Ζεὺς, ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν
τῶν Τιτάνων ἐλευθέρωσιν. Ὁ διαρρη-
γὴν Ὀριγένης ἐν τοῖς κατὰ Κέλσου δη-
λοῖ γράφων «γυλάσσουσι δὲ αὐτὴν
τὴν Ταρταρίαν μοῖραν θυγατέρες Βο-
ρέου, Ἄρπυιαι τε καὶ Θύελλα». Οἱ
παλαιοὶ οὐκ ἀπιθάνως σεισμικῶν τινων
φαινομένων τὴν αἰτίαν προσάπτουσιν
ἀνέμοις ὑπογείοις, οἱ τὰς τῆς γῆς ῥίζας
ἔστιν ὅτε τινάσσουσιν· οὐ σαφὴ μαρτυ-
ρίαν Αἰσχύλος χρηγεῖ ἐν τῇ Προμη-
θεῖ (1046-7: χθόνα δ' ἐκ πυθμένων αὐ-
ταῖς ῥίζαις πνεῦμα κραδαίνοι).

743. δεινόν] Ἐτήρησε τὴν πρωτό-
τυπον σημασίαν «φοβερόν», ἀπὸ τῆς ῥί-
ζης ΔΕΙ (φοδοῦμαι).

Ἀπὸ τοῦ καὶ μορίου Ἡσίοδος με-
ταβαίνει κατὰ μικρὸν εἰς περιγραφὴν τοῦ
Ταρτάρου ὀλοκλήρου· οὐ λέγω ὅτι τοῦτο
ἐποίησαν ἀφανῶς, διότι τὸ λεξείδιον ἐ-
κεῖνο ἀμελέστερον ἐνταῦθα τάττεται,
ὥστε ὁ ἀναγνώστης προσκόψας ἐξετάζει
τὴν τῶν ἐννοιῶν συμπλοκὴν καὶ εὐρίσκει
αὐτὴν σαθράν.

744. ἐρεμνῆς] "Ιδε 334.

δεινὰ] Ἐπειδὴ ἡ Νὺξ ὅλος καὶ φο-
βερά, ἡ οἰκία ταυτότροπος θεωρεῖται.

ἔστηκεν νεφέλης κεκαλυμμένα κυανέησι, 745
 τῶν πρόσθ' Ἰαπετοῖο πάϊς ἔχειτ' οὐρανὸν εὐρὺν
 ἑσπέρως, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν,
 ἄστεμφέως· ὅθι Νύξ τε καὶ Ἡμέρη ἀμφὶς ἰούσα
 ἀλλήλας προσέειπον, ἀμειβόμεναι μέγαν οὐδόν, 750
 γάλκεον· ἥ μὲν ἔσω καταβήσατο, ἥ δὲ θύραζε
 ἔρχεται, οὐδέ ποτ' ἀμφοτέρας δόμος ἐντὸς ἐέργαι,
 ἀλλ' αἰεὶ ἐτέρη γε δόμων ἔκτοσθεν ἐοῦσα
 γαῖαν ἐπιστρέφεται, ἥ δ' αὖ δόμου ἐντὸς ἐοῦσα
 μίμνει τὴν αὐτῆς ὥρην ὁδοῦ, ἔστ' ἂν ἵκηται, 755
 ἥ μὲν ἐπιχθονίοισι φάος πολυδερκὲς ἔχουσα,
 ἥ δ' Ὕπνον μετὰ χερσὶ, κασίγνητον Θανάτοιο,
 Νύξ ὅλοή, νεφέλῃ κεκαλυμμένη ἡεροειδεῖ.

745. κυανέησι] Σκοτειναῖς.

746. Ἰαπετοῖο πάϊς (υ -)] Ἄ-
 τλας, οὗ τὴν τύχην διηγείται στ. 517
 κέ., ἐξ ὧν τὸν 519 (= 747) ἐπανα-
 λαμβάνει.

748. ἄστεμφέως] Ἡ ῥίξα ἦν
 ΣΤΕΜΦ (πιέζω), ὅθεν στέμφυλα ὀνο-
 μάζονται τὰ ἐκπύσματα τῶν ἐλαῶν καὶ
 σταφυλῶν. Ἡ ἔννοια λοιπὸν· Ἡ οὐ-
 ρανία σφαῖρα τὸν Ἀτλαντα οὐ κατα-
 πιέζει.

ὅθι] Ἐν τῇ Νυκτὸς οἰκίᾳ.

ἀμφίς] Ἐπὶ διαφόρους πλευράς.

749. Τὸ χαρίεν εἰδύλλιον τοῦτο ζω-
 ρῶς διηγείται κατ' ἀόριστον «γνωμι-
 κόν»· ὅτι δὲ ἡ ἔννοια οὐχ Ἡσιόδου εὐ-
 ρημά ἐστι, παρατηροῦμεν ἀναγινώσκον-
 τες Ὅδ. κ. 82-3 «ποιμένα ποιμὴν ἡπύει
 εἰσελάων, ὃ δὲ τ' ἐξελάων ὑπακούει».
 Ὅλ' ἔγω ἦττον γραφικῶς ὑπὸ τοῦ Κορ-
 νάρου (στ. 120) πεποιήται: «Τὴν ὥραν
 π' ὁ Αὐγερινὸς πασίχαρος προβαίνει
 καὶ ἀπὸ τῆς γῆς τὸ πρόσωπον ἡ Σκο-
 τεινάδα ὄγαινει».

ἀμειβόμεναι] Περῶσαι, οἷον Ἰλ. I
 409 (ἔρκος ὁδόντων). Ὅδ. κ. 328.

754. (Ὅμοιάζει Ἐ. 628).

τὴν αὐτῆς ὥρην ὁδοῦ] Ἡ κανονικὴ
 τῶν λέξεων τάξις ἐστὶ τὴν ὥραν τὴν
 τῆς ἑαυτῆς ὁδοῦ.

755. ἥ μὲν] Ἡμέρα.

ἔχουσα] Σχέσιν ἔχει πρὸς τὸ «μετὰ
 χερσὶ» (756).

πολυδερκὲς] Ἰδε 451.

756. Ὁ Ὕπνος πρότερον ἐμνημο-
 νεύθη 212, ὅπου ἐσημειώσαμεν τινὰ
 περὶ τοῦ θεοῦ. Ἐνταῦθα δὲ ἀναπέμπο-
 μεν, ἵνα ἐννοηθῶσιν αἱ λέξεις «μετὰ
 χερσὶ», εἰς Πανσανίου περιγραφὴν τῆς
 Κυψέλου λάρνακος, ἐφ' ἧς Νύξ ἔφερεν
 Ὕπνον καὶ Θάνατον ὡς παιδία ἐν ταῖς
 χερσίν (5, 18, 1). — Ἡ Νυκτὸς καὶ
 Ἡμέρας συνάντησις ἀφῆρηται ἐκ τῆς
 λαϊκωτέρας δοξασίας, ὅτι ὁ ἥλιος ἐ-
 σπέρας ἔρχεται πρὸς τὴν Νύκτα (Κόιντ.
 Σμυρν. 10, 196 κέ.), ὅπως ἐπισκεφθῇ
 τοὺς προσήκοντας (Στῆσαι γόρ. Ἀπόσπ.
 8). Ὅμοίως ἔχει τὸ ἐν Ἡλείῳ λε-
 γόμενον· α' Ὁ ἥλιος πηγαιν' ἐς τὴν
 μάνα του» (Ἑλλ. Φιλολογ. Σύλλ. τ.
 1Δ', σ. 258, ὑποσ. 7).

757. ὅλοή] = 224.

ἡεροειδεῖ] Ἰδε 252. Ἡ Νύξ αὐτὴ
 οὐχ ὁράται, ὅτι ἅπαντα ποιεῖ ἀόρατα.

Ἐνθα δὲ Νυκτὸς παῖδες ἔρεμνοὶ οἰκί' ἔχουσιν,
 Ὕπνος καὶ Θάνατος, δεινοὶ θεοί· οὐδέ ποτ' αὐτοῦς
 Ἥλιος φάειθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν, 760
 οὐρανὸν εἰσανιών οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων.
 Τῶν ἕτερος μὲν γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
 ἥσυχος ἀνσπρέφεται καὶ μείλιχος ἀνθρώποισι,
 τοῦ δὲ σιδηρῆ μὲν κραδίη, χάλκεον δέ οἱ ἦτορ
 νηλεὲς ἐν στήθεσσι· ἔχει δ' ὃν πρῶτα λάβῃσι 765
 ἀνθρώπων· ἐχθρὸς δὲ καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι.
 Ἐνθα θεοῦ χθονίου πρόσθεν δόμοι ἠχήμεντες,

758. Ἐνθα] Πλησίον τῆς μητροφῆς οἰκίας.

ἔρεμνοι] Ὁ νυκτερινὸς ὕπνος καὶ ὁ «μαῦρος» θάνατος ὡσαύτως τῇ μητρὶ σκοταῖοι ὑπολαμβάνονται. Ὁ τῆς Ἀλεξανδρινῆς ποιήσεως τρύφιμος Τίβουλλος τῷ Ὑπνῷ ἀπονέμει περὶ ἄμαυρά (Ελεγ. 2, 1, 89).

759. δεινοί] Ἄτε ἀνανταγώνιστοι ὄντες. Ἀπὸ τοῦ οὐδὲ μέχρι τοῦ καταβαίνων κερπύεται Ὁδ. λ 15-18, πλὴν τοὺς δύο τελευταίους στίχους συστέλλει εἰς ἓνα, ἐπεριδύμενος καὶ πάλιν ἐπὶ Ἰλ. Η 423 (:οὐρανὸν εἰσανιών).

762. ἕτερος] Ὑπνος.

εὐρέα νῶτα θαλάσσης] Οὐκ ἄγνωστο ἂν εἶεν τῷ Ὀμηριστῇ (Ἰδε Ἰλ. Β 159 κτλ.).

763. ἥσυχος] Ὁ προξενῶν ἥσυχ' ἔαν οὐ δύναται αὐτὸς εἶναι ἀνίσυχος.

μείλιχος] Ἰδε 84.

764. τοῦ] Θανάτου.

σιδηρῆ καὶ χάλκεον] Περί ἐκείνης μὲν τῆς μεταφορᾶς εὐρήσεις σημειῶσιν εἰς 312, περὶ δὲ ταύτης εἰς Ἑ. 176 ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ λοιπὸν οὐδὲν παρατηροῦμεν, εἰ μὴ ὅτι παράλληλος στίχος ἤρρηται ἐν δημῳδαί ἄσματι (Passow) 78, 8. Ζαμπέλιος 676, 100: «Σιδερό βάλτε 'ς τὴν καρδιά(ν) καὶ χάλκωμα 'ς τὰ στήθη».

Πῶς διαφέρουσι κραδίη καὶ ἦτορ, οὐ κατανοοῦμεν, ἅπειροι ὄντες τῆς λαϊκῆς ἀνατομῆς· φαίνεται ὅμως ἐκ τοῦ ἄσματος ἐκείνου καὶ ἐξ Ἰλ. Β 490 (:φωνὴ δ' ἄρρηκτος, χάλκεον δέ μοι ἦτορ ἐνέη), ὅτι οὐ παραλλάσσει πολὺ τοῦ στήθους.

765. ἔχει] Κατέχει, ὃ διασφαίνεται Ἰλ. Π 204: ἔχεις ἀέκοντας ἑταίρους. δ'] Δικαιολογεῖ τὰ προηγούμενα ἐπιθετα.

πρῶτα] «τὴν ἀρχὴν» λέγουσιν οἱ τοῦ παραχμάσαντος Ἑλληνισμοῦ συγγραφεῖς.

λάβῃσι] Ὁ Χάρων κατὰ τοὺς θρηνοὺς τοὺς ἀνθρώπους τῷ ὄντι αἶρεῖ τῶν τριγῶν.

766. ἐχθρὸς] Θεομίσητος. Οἱ θεοὶ αὐτὸν μισοῦσιν, ὅτι οἱ νεκροὶ μιαινουσὶ τοὺς ναοὺς καί, ὡς δεικνύει ἡ τοῦ «Ἰππολύτου» ἔξοδος, καὶ τὸν προσβλέποντα θεόν.

767. Ἐνθα] Ἐξακριβοῦται τῷ ἀκολουθοῦντι πρόσθεν.

θεοῦ χθονίου] Παρεκκλίνουσι τὸ Ἄδου ὄνομα καὶ προτιμῶσι παραφραστικὰς λέξεις, οἷον θεὸς χθόνιος ἢ Ζεὺς χθόνιος (Ἑ. 465). Ὁμοίως οἱ Μῆλαιοι φασκεῖνται «τῆς κάτω γῆς τὸν ἀφέντην» (Νεοελλην. Ἀνάλ. Α', σ. 7).

ἠχήμεντες] «ἠχήμεντα» καὶ τὰ «δω-

ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης,
 ἐστᾶσιν· δεινὸς δὲ κύων προπάροιθε φυλάσσει,
 νηλεείης, τέχνην δὲ κακὴν ἔχει· ἐς μὲν ἰόντας 770
 σαίνει ὁμῶς οὐρῇ τε καὶ οὐασιν ἀμφοτέροισι,
 ἐξελθεῖν δ' οὐκ αὖτις ἐξ· πάλιν, ἀλλὰ δοκεύων
 ἐσθίει ὃν κε λάβῃσι πυλέων ἔκτοσθεν ἰόντα

ματα» τῶν ἀνάκτων (Ὁδ. δ 72. Ὑμν. Ὀμηρ. 5, 104), ταῦτα ὁμῶς γέμουσι τοῦ δαιτυμόνων θορύβου, ἐνῶ δ' Ἄδης ἀντηχεῖ τοὺς θρήνους καὶ ὀλοφυρμούς τῶν νεκρῶν. Οὐχὶ μόνον τὰ νεώτερα ἄσματα περιέχουσι τὴν θλιβεράν ταύτην πρόληψιν, ἀλλὰ καὶ παλαιὰ ἦν· διὰ τὴν γὰρ ὁ Κωκυτός ὠνομάζετο εἰ μὴ τούτου ἕνεκα; Πρὸς τοὺς «δόμους» εἰς 311 ἔνια παρεσημειωσάμεθα.

768. ἰφθίμου] Ἡ λέξις ἡρμηνεύται ἐν τῷ εἰς 455 σχολίῳ.

Ἀΐδεω] ἴδε 311.

τ'] Οὐκ εὐστόχως ἐνταῦθα κεῖται, ἐπειδὴ «Ἀΐδεω» διασπαρῖ τὸ «θεοῦ χυθιού», ὥστε τὸ μῦθον στενωτέρου τοῦ δέοντος ἐκαίνην τὴν λέξιν μετὰ τοῦ «Περσεφονείης» συντάσσει. Αἷτιος δὲ πῶς ἔστιν ὁ Μαιονίδης, ὅσπερ προδιετύπωσεν (Ὁδ. κ 534 = λ 47): ἰφθίμου τ' Ἄδης καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης.

ἐπαινῆς] Αἰνῆς· ὅπερ αἰνίσσεται Πλάτων ἐν Κρατύλῳ (σ. 404 c): Φερρέφαττα δέ· πολλοὶ μὲν καὶ τοῦτο φοβοῦνται τὸ ὄνομα.—Περσεφόνη ζῇ εἰσέτι ἐν τῇ τῶν Ἰωνικῶν νήσων προλήψει ὡς «Χαρόντισσα» (Schmidt, Märchen: ἄσματα, ἀρ. 25-27).

769. Τὸν οἰκουρὸν κύνα ἐν τοῖς ἔμ-προσθεν (311) ἐκάλεσε Κέρδερρον.

770. τέχνην] Τέχνασμα

771. Ἡ ἀπεικόνισις ἐπιχωράτῃ καὶ Ὀμήρου ἀξία, μᾶλλον δὲ Ὀμηρικὴ· βεβαίως γάρ καὶ Ἡσιόδῳ ἤρесе τὸ πασιγνώστον περὶ τοῦ Ἀργούου χωρίου, ἐν ᾧ καὶ τότε εὐρίσκεται (Ὁδ. ρ 302): οὐρῇ μὲν ῥ' ὄγ' ἔσθην καὶ οὐατα κάμβαλεν εἴσω.

Ὁράτιος δ' αὖ εὐηρεσθήθη τῷ Ἡσιόδου ἐπινοήματι καὶ ἐθανείσατο παρ' αὐτοῦ «demittit aures belua centiceps» (Carmina 2, 13, 34).—Ὁ λαὸς οὐκ εἶπεν εἰ μὴ λιτῶς· «Ἄδης εἴσοδον μὲν ἔχει, ἔξοδον δὲ οὐκ ἔχει» (Συλλογὴ τοῦ Μαξίμου Πλανούδη λεγομένη 87), ὅπερ μετηνέχθη εἰς Ῥωμαϊκὰ ποιήματα (μάλιστα δὲ εἰς τὴν Αἰν. 6, 126 κέ.), ἔμεινε δὲ καί, ὀλίγον μεταλλαχθεῖσα, ἐν τῇ πατρίδι (ῥο Χάρος μπασιδία ἔχει καὶ βγαλσιδία δὲν ἔχει, Ἀραβαντ. Παροιμ. 1826).

772. δοκεύων] ἴδε 466.

773. ἐσθίει] Ὡςπερ ἂν εἰ οἱ νεκροὶ εἶχον σώματα· ἀλλὰ τοιαῦτα φιλεῖ ὁ λαὸς ἐν τοῖς ἄσμασιν.

πυλέων] Ἐπειδὴ ὁ Ἄδης ἐκλαμβάνεται ὡς οἰκία, ἔχει καὶ πύλας, οὐκ οἶδα δέ, ἂν ἄλλη περὶ τοῦ κάτω κόσμου δοξασία παρ' ἁσασιν οὕτω συμφώνως μέχρ' ἡμῶν ἐτηρεῖτο. Ταύτης τῆς αἰτίας ἕνεκα δεδῶσθαι μοι ἄδεια τοῦ ἀποταμιεύειν τὰς μαρτυρίας χρονολογικῶς· ἡγεσθω δὲ Ὀμηρος (Ἰλ. Ε 395 [;]. 646. Ι 312. Ψ 71. 375. Ὁδ. λ 571: κατ' εὐρυπύλιν Ἀΐδος δῶ. ξ 156, ᾧ ἀκολουθοῦσιν Ἡσιόδου, Θεογονίης (709: κυανέας πύλας), οἱ τραγικοὶ (Αἰσχύλ. Ἀγαμ. 1292 [1262]. Χοηφ. 866. Σοφ. Οἶδ. Κολ. 1569. Εὐρύπ. Ἀλκ. 125 [6]. Ἐκάβ. 1. Ἰππολ. 1447. Μήδ. 1203 [1231]. Θεόφρωντος (2, 160 ἐνικῶς), Πλούταρχος (περὶ δεισιδαιμονίας 4: Ἄδου τινὲς ἀνοίγονται πύλαι βαθεῖαι), Ἀχιλλεύς Τάτιος (5, 9), Εὐνάπιος (ἐν βίοις σοφιστῶν σ. 105). Θε-

ιφθίμου τ' Ἀτδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης.

Ἐνθα δὲ ναιετάει στυγερὴ θεὸς ἀθανάτοισι, 775

δεινὴ Στύξ, θυγάτηρ ἄψορρού Ὠκεανοῦ
πρεσβυτάτη· νόσφιν δὲ θεῶν κλυτὰ δώματα ναίει
μακρῆσιν πέτρῃσι κατρηφέ', ἀμφὶ δὲ πάντῃ
κίονιν ἀργαλέοισι πρὸς οὐρανὸν ἐστήρικται.

Παῦρα δὲ Θαύμαντος θυγάτηρ, πόδας ὠκέα Ἴρις 780

μίστιος (λόγ. 13, σ. 169 b, 19, σ. 227 b: Ἀχέροντος). Κατὰ τὸν Χριστιανισμόν συγγεῖται ἡ ἐθνικὴ δοξασία μετὰ τῆς ἀναλόγου Ἑβραϊκῆς μεταφορᾶς (Ψαλμ. 9, 13. Σοφία Σολομ. 16, 13. Εὐαγγ. Ματθαῖος 16, 18), καὶ οὕτως φυλάσσεται ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν (π. χ.: θανάτου πύλαι Ἰωάνν. Χρυσόστ. ἐπιστ. 6, τ. Γ', σ. 579 e, κακὴν πύλην Ἄδου, μεταφορικῶς παρὰ Ἰωάννη τῷ Καματηρῷ στ. 398) καὶ τῶν νεωτέρων. Οὗτοι γὰρ πεποίθασιν, ὅτι ὁ Χάρων ἔχει τὰ τοῦ Ἄδου κλειδιά, καθὼς πάλαι ποτὲ ὁ Πλούτων ἐπωνομάσθη «κλειδοῦχος» (Ἀνθολογ. 7, 391, 1) πρὸς Πανσαν. 5, 20, 1.

774. = 768. Ἡσιόδος τὴν παλιλλογίαν ἐνόμισεν ἀναγκαίαν, ἵνα μὴ ἐννοήσῃ τις τὰς τοῦ Ταρτάρου πύλας, περὶ ὧν περισσότερος λόγος ἐγένετο.

775. Ἐνθα Πλησίον τούτων τῶν πυλῶν.

Ὁ ποιητὴς ἐτυμολογεῖ τὸ Στύξ παρὰ στυγερὸς (μισητός).

776. θυγάτηρ ἄψορρού Ὠκεανοῦ = Ἰλ. Σ 399. Ὁ Ὠκεανός, ἐκτεινόμενος κύκλῳ τῆς γῆς, «ἄψ» ῥεῖ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πηγὴν.

777. νόσφιν θεῶν Πόρρω τῶν Ὀλυμπίων.

κλυτὰ δώματα (= Ἰλ. Ν 21) «Ἐξ-ακουστά».

778. κατρηφέ' Πρὸς τὴν σημασίαν, ἐπιθ. 594. Ὁ ποιητὴς ὑπαινίττεται τὸν Κυκλώπειον λεγόμενον ρυθμόν,

καὶ ἀξιωμακτικόν γε ὅτι τὰ Κυκλώπεια οἰκοδομήματα, ὧν ἐφείσαστο ὁ καταστρεπτικὸς Χρόνος ἐπὶ τοῦ Εὐδοικοῦ ἔρους «Ὁχη», ὁ λαὸς ἀποκαλεῖ «Δρακοσπίτια». Τότε ἤδη λοιπὸν τοιαῦται οἰκίαι τοῖς Ἑλλήσι δυσσοιώνισται ἐφαίνοντο.

ἀμφὶ δὲ πάντῃ Φράσις τετριμμένη τῶν ἐποποιῶν (Διονύσιος. Περιηγ. 596. Ὀππιδαν. Κυν. 1, 335. 461. 3, 273. Κόιντ. Σμυρν. 5, 3. 6, 2, 7, 118. 717. 10, 185. 13, 2. 42. 75. 371. 14, 571.

779. πρὸς οὐρανὸν ἐστήρικται Τοῖς κίονσι καθικνεῖται τοῦ οὐρανοῦ (ἢ ἐρμηναίαν βεβαίως Ἰλ. Δ 443: οὐρανὸς ἐστήριξε κάρη). Ἡ περιγραφή αὕτη εἴληπται ἀπὸ τῶν Αἰγυπτιακῶν οἰκιῶν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς παναρχαίοις οἰκοδομήμασι τῆς Ὀρχομενοῦ καὶ ἄλλων ἡρωϊκῶν ἀνακτόρων Αἰγυπτιακὰ τεχνήματα ἐνορῶνται· ἐπὶ τούτων λοιπὸν, κατὰ τὰς ἐπιχωρίους ζωγραφίας (Wilkinson, Manners and customs of the Egyptians, ἔκδ. 6', τ. Α', σ. 359, εἰκὼν 128), ἀνυψούτο ὑπωροφία, ἀποτελούμενη διὰ κίωνων, οἵτινες ἔφερον τὴν στέγην.

780. Παῦρα Ὀλίγον, σπανίως.

Περὶ Ἴριδος Ἡσιόδος λόγον ποιεῖται 266. Ἡ φράσις «πόδας ὠκέα Ἴρις» ἐν τοῖς Ὀμήρου ποιήμασι προπέπασται (Ἰλ. Β 790 κτλ.), ὥστε ὁ τύπος ὠκέα (κυρίως ὠκέα) οὐχὶ τῆς Ἡσιόδου διαλέκτου οἰκεῖος ὑπολαμβάνεσθαι.

ἀγγελίην πωλεῖται ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
 ὁππότ' ἔρις καὶ νείκος ἐν ἀθανάτοισιν ὄρηται,
 καὶ ῥ' ὅστις ψεύδεται Ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων,
 Ζεὺς δέ τε Ἴριν ἔπεμψε θεῶν μέγαν ὄρκον ἐνεῖκαι
 τηλόθεν ἐν χρυσῇ προχόῳ, πολυώνυμον ὕδωρ 785
 ψυχρόν, ὅτ' ἐκ πέτρης καταλείβεται ἡλιθάτοιο
 ὑψηλῆς· πολλὸν δέ θ' ὑπὸ χθονὸς εὐρουδείης

781. * ἀγγελίην πωλεῖται (παρὰ τὸ πέλομαι κατ' ἑκτασιν) Ἡ χωρὶς προθέσεως σύνταξις ἐστὶν ἡ αὐτὴ τῇ Ἰλ. Α 140: ἀγγελίην ἐλθόντα.

ἐπ' εὐ. νῶτα θ.] = Ἰλ. Β 159 κ.

782. Ἡ δευτερεύουσα πρότασις διασαφὲς τὸ «παῦρα».

783. ὅστις] Συνηθέστερον ἂν λέγοιτο «ἐάν τις». Ἀλλὰ καὶ Ὅμηρος τὴν βραχυλογίαν ταύτην οὐκ ἀποστρέφεται (π. χ. Ὀδ. σ 286: δῶρα μὲν ὅς κ' ἐθέλῃσιν Ἀχαιῶν ἐνθάδ' ἐνεῖκαι, δέξασθαι).

ψεύδεται] Ὡς περ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, τὸ «νείκος» συζητεῖται δικανικῶς καὶ ἀμφοτέρω τὸ πρᾶγμα καταδεικνύουσι πρὸς τὸ ἑαυτῶν μέρος. Ἐάν οὖν τις, κατὰ τὸν ἀνθρώπινον τρόπον, ἐτοιμάζεται παραποιεῖν τὴν ἀλήθειαν, Ζεὺς ὡς πρῶτος τῶν δικαστῶν, ὄρκον ἀπαιτεῖ.

Ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων] = Ὀδ. γ 377.

784. δέ τε] Παρατακτικῶς ἄρχει τῆς ἀποδόσεως, ὡς καὶ 609.

ἔπεμψε] Ἀόριστος γνωμικός.

θεῶν μέγαν ὄρκον] = Ὀδ. β 377. Ἡ ἐξηγήσις κατακεχώρισται εἰς στ. 400.

785. προχόῳ] Στάμνος, ἐκ χρυσοῦ, ὥς περ ἅπαντα τὰ τοῖς θεοῖς ἰδιόζοντα. Ἴρις δὲ τοῦτο ἐπιτέτακται, οὐ μόνον ὡς ἀγγελιαφόρος τῶν Ὀλυμπίων, ἀλλὰ καὶ διότι, κατὰ τὴν τῶν παλαιῶν πρόληψιν, ταῖς νεφέλαις ὕδωρ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀρύεται (Ὁβιδίου Μεταμορφ. 1, 271) καὶ

τούτου ἕνεκα μετὰ στάμνου πετομένη ἀπεικονίζεται (τὰ μνημεῖα ἀπαριθμεῖ Marx ἐν τῇ τῶν Γερμανῶν «Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι» 1885, στήλ. 172). πολυώνυμον] Περιώνυμον.

786. ἡλιθάτοιο] Ἐξηγήται εἰς 483. Παράθεσις Ἰλ. Θ 369: Στυγὸς ὕδατος αἰπὰ βέεθρα.

787. πολλόν] Καὶ οἱ Ἀττικοὶ ἔλεγον «πολύς βεῖ» ἀντὶ τοῦ «πολλῶ ὕδατι βεῖ».

ὑπὸ χθονὸς εὐρουδείης] = 620. 717. Ὀδ. λ 52. Ἀρὰ γε τὴν Στύγα, ἐκ παραδόσεως ἀμυδρᾶς, αἰνίττεται ὁ ποιήσας· «ἐσὺ ἴσαι τοῦρανοῦ κλειδί, τῆς κάτω γῆς ἡ βρύση»; Οὐκ ἂν παρέκινδύνευσαν τὸν παραλληλισμὸν τούτον, εἰ ἀληθεῖς οἱ παλαιοὶ σύμπαντες τὴν κρήνην ἐκ τοῦ Ἄδου μετήγαγον εἰς τὸν ἄνω κόσμον. Ἐν τῇ Ἀρχαίᾳ ἀπὸ ὑψηλοτάτου βράχου τοῦ Χελμοῦ ἢ Χιαλμοῦ ὑπὲρ πέτρας τῷ ὕδατι μεμελανωμένης βύας καθέτως σχεδὸν καταπίπτει καὶ διασκορπίζεται. Πρὸς τοῦτοις, ἡ περίεξ φρικώδης ἐρημία ἐκφοβεῖ τὴν ψυχὴν. Διὸ τὸ «Μαυρονέρι» λεγόμενον ὑπολαμβάνεται κακῶν δαιμονίων διατριβή (Schmidt, Märchen, σ. 21-2) καὶ ὑπ' ἐνίων ἐπικαλεῖται Δρακονέριον. (Ὁ μὴ δυνάμενος αὐτόπτης γενέσθαι εὐρήσει εἰκόνα ἐν τῇ ὑπὸ Fiedler περιηγήσει τῆς Ἑλλάδος τ. Α', πίν. 5, σ. 400, ἔτι δὲ ζωγραφικὰς διηγήσεις ἐν τοῖς βιβλίοις, ὧν μνημονεύει ὁ Preller ἐν τῷ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας τ. Α', ἐκδ. δ',

ἐξ ἱεροῦ ποταμοῖο ῥέει διὰ νύκτα μέλαιναν
 Ὠκεανοῦ κέρας· δεκάτη δ' ἐπὶ μοῖρα δέδασται.
 Ἐννέα μὲν περὶ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης 790
 δίνης ἀργυρέης εἰλιγμένα εἰς ἄλλα πίπτει,
 ἥ δὲ μὲν ἐκ πέτρης προρέει μέγα πῆμα θεοῖσι.
 Ὅς κεν τὴν ἐπιόρκον ἀπολείψας ἐπομόσση
 ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,

σ. 33, ὑποσ. 2). Πρώτος λοιπὸν ὦν ἴσμεν συγγραφέντων Ἡρόδοτος τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐκάλεσε Στύγα (6, 74). Πausanias δὲ διὰ πολλῶν αὐτὴν διαζωγραφεῖ καὶ τὰς περὶ αὐτῆς ἡλιθίας προλήψεις ἀναφέρει (8, 18, 4-6). Ἐν τούτοις, οἳ Ἕλληνες οὐκ ἐπελάθοντο τῆς ἀληθοῦς Στυγός, ὡς λαμπρῶς ἀποδεικνύει ὁ εὐχαρὶς περὶ Ἐρωτος καὶ Ψυχῆς μῦθος, ὃν Ἀπολλῆϊος ὀγκωδῶς εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν μετέφρασε (Μεταμορφώσεων γ', 13-15), καὶ τὸ Ἡσυχίου γλῶσσημα Στυγός ὕδωρ] τῆς κρήνης τοῦ Ἄδου τὸ ὕδωρ. Συνελόντι δὲ εἰπεῖν, Ἡσίοδος ἦτοι ἀγνοεῖ ἢ παραμελεῖ τῆς Ἀρκαδικῆς Στυγός.

788. διὰ νύκτα μέλαιναν = 481. Ἰλ. Κ 297 κἀ.

789. κέρας] Ὁ σχολιαστὴς παρασημειοῦται· «Κέρατα λέγουσι πάντας τοὺς ποταμοὺς τοὺς ἀπ' αὐτοῦ καταφερομένους Ὠκεανοῦ» (οἷον Ἀπολλ. Πρόδ. 4, 282 ἐπὶ τοῦ Ἰστροῦ· ὑπατον κέρας Ὠκεανοῖο). Τὴν δὲ αἰτίαν διδάσκει ὁ Στράβων (10, 1, 19 σ. 458)· «ταύρω μὲν εἰκότα λέγεσθαι τὸν Ἀχιλῆος φασὶ καθάπερ καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς [Ὠκεανὸς ταυρόκρανος Εὐριπ. Ὀρέστ. 1281· ταυρόμορφον ὄμμα Κηφισοῦ πατρὸς, Ἰωνι 1261] ἀπὸ τε τῶν ἤλων καὶ τῶν κατὰ βεῖθρα καμπῶν, ἃς καλοῦσι κέρατα». Ἐνταῦθα ὁμοίως κέρας ἐκδεχόμεθα ἀγκῶν, καθάπερ Θουκυδίδης (1, 110, 4) μνημονεύει «τὸ Μενδήσιον κέρας» τοῦ Νεῖλου.

790. εὐρέα νῶτα θαλάσσης] = 762.

791. δίνης ἀργυρέης] Ἀργυροφειγέσιν· ἐξηγησάμεθα τὸ σύνθετον «ἀργυροδίνην» (Ἀχιλῆος) εἰς 340. Διονύσιος ὁ Περικηγετὴς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀχιλῆος ὡσαύτως γράφει· «δίνης ἀργυρέης Ἀχιλῆος ἀμφὶς ἐλίσσει» (497).

εἰλιγμένα καὶ πίπτει ἀναφέρονται εἰς τὸ «μέρη», ὅπερ ὑποτίθῃσιν ὁ ποιητὴς ἀντὶ τοῦ συνωνύμου τε καὶ συγγενοῦς μοῖρα. Τὸ σχῆμα λοιπὸν καθάπερ 723 πρὸς τὸ συνώνυμον.

793. ἀπολείψας] Ὁ ὄρκος ἐκτελεῖται διὰ λοιπῆς ὥσπερ αἱ δημόσιαι «σπονδαὶ» εἶναι καὶ ὁ ἴδιος ὄρκος Ὀδ. ξ 331 = τ 288· «ὥμοσε δὲ πρὸς ἑμαυτὸν ἀποσπένδων». Ἀποσπένδεται δὲ ὄλγιον τοῦ Στυγίου ὕδατος, τὸ δὲ λοιπὸν πίπνεται κατὰ τὸν τῶν σπονδῶν νόμον.

ἐπομόσση] Ἡ πρόθεσις διασφαίνεται ἐξ Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 519· «ὁμόσσαι . . . ἐπὶ Στυγὸς ὄδριμον ὕδωρ» (ἂνθ' οὗ ἡ καθ' ἡμᾶς συνήθεια τῆς εἰς χρῆσιν ποιεῖται).

Ἡσίοδος τοῖς θεοῖς οὐχὶ πλεοναπίστιν ἔχει ἢ τοῖς πολίταις· ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πρὸς τοὺς ἀθανάτους δυσπίστως διέκειντο (λ. χάριν Ὑμν. Ὀμηρ. 2, 384 κέ.).

794. Ἐπεκτείνει τὴν Ὀμηρικὴν φράσιν «οἳ Ὀλυμπον ἔχουσι» (Ἰδ. 42) κατὰ μίμησιν ἄλλης (Ἰλ. Σ 186)· ἀθανάτων, οἳ Ὀλυμπον ἀγάννιφον ἀμφιέμονται.

κεῖται νήϋτμος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν 795
οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ἔρχεται ἄσπον
βρώσιος, ἀλλὰ τε κεῖται ἀνάπνευστος καὶ ἀναυδός
στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι, κακὸν δέ ἐ κῶμα χαλέπτει.
Αὐτὰρ ἐπὴν νοῦσον τελέσῃ μέγαν εἰς ἐνιαυτὸν,
ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται χαλεπώτερος ἄεθλος· 800
εἰνάετες δὲ θεῶν ἀπομείρεται αἰὲν ἐόντων,

795. νήϋτμος] Παρὰ τὸ ἀρνητικὸν νη καὶ ἀντιμή (πνοή): πάσχει ὑπὸ πνιγαλίωνος.

τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν] = τελεσφρόν εἰς ἐνιαυτὸν (740).

796. ἔρχεται * ἄσπον] Χυδαῖόν τι αἰσθάνεται ἅπας τις ἐν τῇ φράσει, καὶ τῇ ἀληθείᾳ γε νῦν ἐγγίζω ἐν χρήσει ἐστὶν ἀντὶ τοῦ «ἐπιφάυω». Ἐκ τίνος τύχης ἢ φράσεις ἄλλοι οὐκ ἠϋρηται, βεβαιούται ὁμῶς ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ, δὲ ἐντεῦθεν ἠρύσατο τὸ χαριτολόγημα: «εἰ... στεμφύλῳ εἰς λόγον ἔλθῃ» (Ἰππ. 806), ὅπως Εὐπολῖς (110): σπλάγχχουσι συγγενώμεθα, καὶ Τηλεκλέδης (41): συγγενέσθαι ὀρυπεπέσι μάζαις.

797. βρώσιος] Ὡς τροφῆς.

* ἀνάπνευστος] Τὸ σύνθηες σχῆμα κεῖται ἐν τῷ πρωτοτύπῳ Ὁμήρου στίχῳ Ὀδ. ε 456: ὁ δ' ἄρ' ἄπνευστος καὶ ἀναυδός κεῖτ' ὀλιγηπελέων. Περὶ τοῦ τύπου εἴρηται εἰς 660· χάριν τοῦ ἀναλόγου «ἀνάελπτα». Οὐκ ἀπιθάνως ἂν ὁμῶς γράψαι τις ἀν-ἀπνευστος.

798. στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι] Ἐν στρώμασιν. Καὶ αὕτη ἡ φράσις δημώδης· λέγει γὰρ νῦν ὁ ἄρρωστος· «κεῖτομαι 'ς τὸ στρώμα».

κῶμα] «Ὁ νόθος ὕπνος ὁ καλούμενος κῆρος» (Σχόλιον). Τὸ ἐπιθετὸν ὁμῶς οὐ πλεονάζει· ἐξ ἐναντίας δηλαδὴ Ὁμηρὸς ἐποίησεν εἰς ἃ ἄφορᾷ ὁ ποιητής· «ἦ με μάλ' αἰνοπαθὴ μαλακὸν περὶ κῶμα κάλυψε» (Ὀδ. σ 201).

* χαλέπτει] Βαρύνει, παρὰ τὸ χα-

λεπός. Τοιοῦτου ὕπνου Ἡσιόδου ἔμπειρος ἦν ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ μάλιστα πυρετῶν, διὸ τοσοῦτο πραγματικῶς γράφει.

799. μέγαν εἰς ἐνιαυτὸν] Ὀλόκληρον ἔτος, πολὺν γε χρόνον τῇ κακομοίρῳ· ὅτι οὐδὲν ἀστρονομικὸν οἶον τὸν «Μέτωνος ἐνιαυτὸν» ἦται περίοδον δέκα ἐννέα ἐτῶν (Διόδ. Σικ. 2, 47) αἰνίττεται, Ἄρατος ὁ περὶ τὰ ἀστρονομικὰ δεινὸς μαρτυρεῖ ἐπαναλαμβάνων τὴν φράσιν (Φαιν. 741) ὅπως ἡμεῖς εἵπομεν, ὡσαύτως δὲ ἐπικὸς ἀνόνημος, ὅστις τὸ Ὀμηρικὸν «εἰς ἐνιαυτὸν» (Ἰλ. Φ 444) αὐξάνει κατὰ τὸ Ἡσιόδου παράδειγμα (ἴδε Πλούτ. Ἡ0. σ. 761 e καὶ Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωματ. Α', σ. 383, ἐκδ. Potter).

800. δ'] Διαδέχεται τὸ αὐτὰρ (799). δέχεται ἐξ ἄλλου] Τὸ ῥῆμα παθητικῶς ληπτέον· προηγέσατο Ὁμηρὸς ἄσας (Ἰλ. Τ 290): «ὥς μοι δέχεται κακὸν ἐκ κακοῦ αἰεῖν».

ἄεθλος] Πόνος, καθάπερ 951. 994. Ἀσπ. 94. 127.

801. εἰνάετες] Τὴν ἐννεάδα οἱ ἐπικοὶ φιλοῦσι· φειδόμενοι ὁμῶς τοῦ χώρου, ἀντιπαραβάλλομεν ἐν μόνον διήγημα, ὅτι γοῦν Ἡφαιστος ἐννέα ὡσαύτως ἔτι ἀφωρισμένος ἦν ἐκ τοῦ Ὀλύμπου (Ἰλ. Σ 400).

* ἀπομείρεται] Παρὰ τὸ μείρομαι (τυγχάνω).

θεῶν· αἰὲν ἐόντων] Κατὰ βραχυλογίαν εἴρηται ἀντὶ τῆς τῶν θεῶν κοινο-

οὐδέ ποτ' ἐς βουλὴν ἐπιμίσγεται οὐδ' ἐπὶ δαίτας
 ἐννέα πάντα ἔτεα· δεκάτῳ δ' ἐπιμίσγεται αὐτὶς
 εἷρας ἀθανάτων, οἳ Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
 Τοῖτον ἄρ' ὄρκον ἔθεντο θεοὶ Στυγὸς ἄφθιτον ὕδωρ 805
 [ὠγύγιον· τὸ δ' ἔησι καταστυφέλου διὰ χώρου·
 ἔνθα δὲ γῆς δοφερῆς καὶ Ταρτάρου ἡερόεντος
 πόντου τ' ἀτρυγέτοιο καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος
 ἐξεῖης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασι
 ἀργαλέ' εὐρύνοντα, τά τε στυγέουσι θεοὶ περ. 810
 "Ἐνθα δὲ μαρμάρεαί τε πύλαι καὶ χάλκεος οὐδὸς
 ἀστεμφῆς, ῥίζῃσι διηνεκέεσσιν ἀρηρώς,
 αὐτοφυῆς· πρόσθεν δὲ θεῶν ἔκτοσθεν ἀπάντων

νίας· τάχ' ἂν ὁ ποιητὴς αὐτὴν ἠύλαβη-
 θη, εἰ μὴ ἐδέξατο τὴν φράσιν παρὰ τοῦ
 τῆς Ὀδυσσεύς ποιητοῦ (δ 583).

802. *βουλὴν*] Οἱ Ὀλύμπιοι συγ-
 κροτοῦσιν οὐχ ἦττον ἢ οἱ ἀνθρώποι συν-
 ἔδριον, ὅποιον περιγράφει ὁ Μαιονίδης
 ἐν τῇ τῆς Θ. ἀρχῇ.

ἐπιμίσγεται] Αὐτοῖς (τοῖς θεοῖς).

δαίτας] Τὸ κοινὸν δεῖπνον, ὃ δειπνοῦ-
 σι, καθάπερ οἱ Ὀμηρικοὶ γέροντες.

803. *πάντα*] Ἡ συνήθεια λέγει ἀνα-
 λόγως «ὅλα». Παρὰ τοῖς παλαιοῖς μέν-
 τοι ἡ χρῆσις σπανιῶτα ἀπαντᾷ ("Ε.
 130. Kaibel Ἐπιγράμματα 116, 3: εἴ-
 κοσι τῶν πάντων ἑτέων).

804. *εἷρας*] Αἰτιατικὴ τοῦ πληθυν-
 τικοῦ τοῦ *εἶρη* ('Ιλ. Σ 531), ὃ οἱ σχο-
 λιασταὶ ἐξηγοῦνται βουλευτήριον παρὰ
 τὸ ἐρίεω). Ὅθεν καὶ ἡ παλαιὰ τῶν
 Μεσσηνίων μητρόπολις τὸ ὄνομα ἔλαβεν.

805. *ὄρκον*] Ἐχει ἦν εἰπομεν εἰς 400
 σημασίαν.

806. Τὸν στίχον ἐνέβαλεν ὁ συνδῆ-
 σας τὴν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν περιγραφῇν
 τοῦ κάτω κόσμου μετὰ τῆς παραλλήλου,
 ἣν περιέχουσιν οἱ στίχοι 807-819. Αὕτη
 ἀντικατέστησεν ἐκείνην, ὅποτε ὁ βαψφ-
 δὸς φέσταιτο τοῦ χρόνου. Οἱ κατὰ τὴν
 ἀρχὴν τρεῖς στίχοι (736-9) αὐτολεξεῖ

ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ποιήματος παρει-
 λημμένοι εἰσὶν· ἄλλως δὲ ἡ ἐπιτομὴ οὐκ
 ἀκριβῶς ἐγένετο, ὅπερ παρατηρήσει ὅς-
 τις ἂν ἀντιπαραβάλλῃ στ. 813 μὲν πρὸς
 732, 817 δὲ πρὸς 734.

ὠγύγιον] Σημαίνει παρὰ τοῖς μετα-
 γενεστέροις τὰ παμπάλαια· ἐτυμολογη-
 τέον δὲ πιθανῶς παρὰ τὴν πρόθεσιν ὠ-
 ('Ἰνδιστὶ ἁ) = ἀμφί, ἢ καὶ τὸ αὐ-κε(ι)-
 ανός» ἐσχημάτισε, καὶ τὴν αὐτὴν ῥίζαν,
 ἐξ ἧς «Γύγης» (149) προῆλθεν.

ἔησι] Ἡ Στύξ.

* *καταστυφέλου*] «καταξήρου» ('Η-
 σύχ.) παρὰ τὸ στύφω.

811. = 'Ιλ. Θ 15 (πλὴν τοῦ σιδή-
 ρεαι μεταβεβλημένου εἰς δὲ μαρμά-
 ρεαι).

πύλαι] Ταρτάρου. Μὴ ἐπιλαθώμε-
 θα, ὅτι ὁ 725 στ. κυρίως ὄλγον ἀφέ-
 στηκε, τῶν 736-805(6) δῆθεν μὴ ἄδο-
 μένων.

μαρμάρεαι] Λαμπραί, ἀπὸ τοῦ μαρ-
 μαίρω. Εὐστοχώτερον Ἡσίοδος εἶπε
 χάλκειαι (733)· οὐχὶ γὰρ τὸ κάλλος,
 ἀλλὰ ἡ στερεότης τὸ μέγιστον.

812. Καὶ ἐνταῦθα ὁ βαψφδὸς τὰ Ὀ-
 μήρου ἔχνη διώκει ('Ιλ. Μ 134: ῥίζῃ-
 σιν μεγάλῃσι διηνεκέεσσ' ἀραρυταί).

ἀστεμφῆς] 748.

Τιτῆνες ναίουσι, πέρην χάος ζοφεροῖο.

Αὐτὰρ ἐρισμαράγοιο Διὸς κλειτοὶ ἐπίκουροι 815
δῶματα ναιετάουσιν ἐπ' Ὀκεανοῖο θεμέθλοις,
Κόττος τ' ἠδὲ Γύης· Βριάρεών γε μὲν, εὖν ἔοντα,
γαμβρόν ἐόν ποίησε βαρύκτυπος Ἐννοσίγαιος,
δῶκε δὲ Κυμοπόλειαν ὀπυίειν, θυγατέρα ἦν].

Αὐτὰρ ἐπεὶ Τιτῆνας ἀπ' οὐρανοῦ ἐξέλασε Ζεὺς, 820
ὀπλότατον τέκε παῖδα Τυφωέα Γαῖα πελώρη

διηγεκίεσσι] μετὰ μακρῶν ῥιζῶν ἔγκινται ἐν τῷ δαπέδῳ. Ἡ ἀλλόκοτος αὕτη φράσις διασαφίζεται.

813. τῇ λέξει αὐτοφονέας, εἶγε αὐτῇ σαφεστέρα. Τὴν ἀπορίαν αὐξάνει τὸ ἀκόλουθον πρόσθετον. Ἀλλὰ μὴ διατρέψωμεν περὶ ὅσα ὁ δυστυχῆς Ἡσιόδους ἐκ χωρίων τοῦ ἀρχηγέτου ἀκρίτως συνέφυρεν.

814. χάος] Ἰδὲ 116· τῷ ποιητῇ παρίσταται τὸ Ἰλ. Θ 14: «ἤχι βάθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον».

ζοφεροῖο] Παράγωγον τοῦ ζῶφρος, ἡτοι κνέφας.

815. ἐρισμαράγοιο] Τοῦ σφόδρα σμαραγεύοντος καὶ ἡχοῦντος (Ἰλ. Φ 199: δεινὴν τε βροντὴν ὅτ' ἀπ' οὐρανὸθεν σμαραγῆσθι).

κλειτοὶ ἐπίκουροι] Φράσις Ὀμηρῶν πασίγνωστος.

816. Ὀκεανοῖο θεμέθλοις] Ἀντιστοιχοῦσι ταῖς ἀνωτέρω εἰρημέναις βίβλιν.

817. Περὶ τοῦ Βριάρεω ὁ διασκευαστὴς πάλιν ὑμνολογεῖ· τίς γάρ ἂν καταμάθοι πῶς «ἡὺς» ἦν ἐκεῖνος εἰ μὴ ἀναγνούς τὴν πρώτην τῆς Ἰλιάδος βραχυδίαν (στ. 401 κέ.);

818. βαρύκτυπος] Τὸ ἐπιθετικὸν κυρίως ἀνήκει εἰς Δία (Ἰλ. Διμήτρ. 3. 334, 441, 460)· ἀλλὰ λέγομεν οὐχ ἥτον ἐπὶ τῶν κυμάτων ὅτι βροντῶσιν.

Ἐννοσίγαιος] Ἡρμῆνευται εἰς 15.

819. Κυμοπόλειαν] «Ἡ περιπολεύει

τὰ κύματα», ἄξιόν γε ὄνομα θαλασσίας θεοῦ.

ὀπυίειν] Ἀγεῖν εἰς γάμον.

θυγατέρα ἦν] Ἡ πρό τοῦ παλαιοτάτου «σφός» διέκτασις ἐσφύζετο ἐν ἐπικαῖς φράσεσιν, οἷον καὶ αὐτὴ εὐρίσκειται ἐν τῷ τοῦ ἐξαμέτρου πέρατι Ἰλ. Ε 371. Ζ 192. Α 226. Ν 376.

820 — 880. Περιέχουσιν, ὡς εἰπεῖν, ἐξόδιον τῆς Τιτανομαχίας, ἡγουν τὰ περὶ τὸν Τυφῶνα.

820. οὐρανοῦ] Καταλληλότερον ἂν εἶπεν· ἐκ τῆς οὐρανοῦ ἀρχῆς.

821. ὀπλότατον] Τοῦτο τὸ ἀνεώτατον κηρύσσει τὴν τελευταίαν τοῦ τῶν ἀρχαίων θεῶν γένους· τὸν μὲν Ὀμηρικὸν Τιτυόν (Ὀδ. λ 576) Ἡσιόδος ἀγνοεῖ, οἱ δὲ αὐτόχθονες ἐκ τῆς χθονός, ἢ διαφέρει πῶς τῆς γῆς, ἐγεννήθησαν, ἢ, καθάπερ ὁ Ὀμηρὸς μυθολογεῖ, Ἐρεχθέα «ἔτεκε ζεῖδωρος ἄρουρα» (Ἰλ. Β 548).

Τυφωὲς οὐκ ἄλλος ἐστὶν ἢ Τυφῶν (307), ὡς δεικνύει ὁ δεύτερος Ὀμηρικός Ὑμνος ἀμφοτέρους τοὺς τύπους παρέχων ἀδιακρίτως (128 — 306. 174 — 352. 489 — 367). Ἡ ἐτυμολογία ἐμφαίνεται ὑπὸ Καλλιμάχου (Ἰλ. 4, 141): Αἰτναίου ὕρεος πυρὶ τυφρομένοιο· «τύφειν γὰρ τὸ καίειν» (ὡς Ἀρτέμιον ἐν τοῖς εἰς Πίνδακρον Πυθ. 1, 31 σχολίοις), καὶ δὴ εἰδικῶς τὸ τοῦ κερανοῦ ἐνέργημα (Φιλόστρατος γε ἐπὶ τούτου τὴν λέξιν ἐπιτρέφεται μεταχειρίζεται

Ταρτάρου ἐν φιλότῃ διὰ χρυσήν Ἀφροδίτην.
 Οὐ χεῖρες μὲν ἄαπτοι, ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχουσαι,
 καὶ πόδες ἀκάματοι κρατεροῦ θεοῦ· ἐκ δὲ οἱ ὤμων
 ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφις, δεινοῖο δράκοντος, 825
 γλώσσησι δνοφερῇσι λελιχμότες, ἐκ δὲ οἱ ὄσσω
 θεσπεσίης κεφαλῇσιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρυσσε·

Εἰκόν. 2, 30. β. Σοφιστ. Α', σ. 516).

822. Ταρτάρου] Νυνδὴ μετὰ τὸ περιγεγράφθαι ὡς πρόσωπον εἰσάγεται. διὰ χρυσήν Ἀφροδίτην] Ἄρα γε εἰρωνικῶς κεῖται; ἢ δικαιολογεῖ τὴν ἕξ-
 αλλον μίξιν, ἐξ ἧς δεινότερον τέρας ἐξῆλθεν; Χρυσὴ ἐπικαλεῖται ἡ θεὸς ὑφ' Ὀμήρου τε καὶ ἄλλων, διότι, χρυσῷ ἡδομένη (Θεοκρίτ. 15, 101), τὸν χρυσοῦν φιλεῖ κόσμον (: χρυσῷ κοσμηθεῖσα Ὑμν. Ὀμηρ. 4, 65), καὶ μάλιστα τὰ χρυσᾶ διαδήματα (Κολουθ. 82), ὅθεν ἀκριβέστερον προσηγορεῖται χρυσοστέφανος. Ὁ ἐπίθετον οὐχὶ μόνον παρὰ τοῖς ποιηταῖς εὐρίσκεται, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς δημοσφαῖς θεολατρείαις ὑπῆρχεν (Εὐαγγελικὴ Σχολή τ. Γ', σ. 14, ἐπιγραφ. σι' Ἀφροδίτης χρυσοστέφανου). Ἐν τῷ Βρεττανικῷ μουσεῖῳ εἶδωλα Ἀφροδίτης εἰσὶ Κυπριακά, ἀτινα αὐτῇ διαῖμα ἀπονέμουσι, καὶ τοὶ ἀτεχνότατα πεποιήνται. Οὕτως ἄρα ληπτέον τὸ ἐπίθετον, εἰ καὶ κατὰ τὸν τῶν αὐτοκρατόρων αἰῶνα, χρυσῶν καλουμένων τῶν καλῶν ἢ ἀγαθῶν ἀνθρώπων, τὸ ἐπίθετον ἐδέχοντο μεταφορικῶς, ὥστε εἰς τύμβον εὐμόρφου πάνυ γυναικὸς ἐπέγραψαν, ὅτι ἦν « αὐτῆς χρυσοστέρη Κύπριδος » (Corpus Inscriptionum 6268, 2 = Kaibel Ἐπιγράμματα 582).

823. Τὸ ἀναγκαῖον ῥῆμα ἀκολουθεῖ 825.

ἄαπτοι] Ἰδε 649.

ἐπ' ἰσχύϊ] Ἐπιρρηματικῶς κεῖται, ὡσπερ στ. 540: δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ. Ἐν

γένει ἀναστροφή γίνεται τοῦ ὁμοίου στ. 146.

ἔργματ'] Πράγματα, πράξεις.

824. Οἱ ποιηταὶ ἀποστρέφονται προτάσεις ἀναφορικὰς πολυκώλους· διὸ τὸ « πόδες » οὐκ ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀντωνυμίαν, ἀλλὰ εἰς τὸ « θεοῦ κρατεροῦ ».

θεοῦ] Ἐπειδὴ θνητός οὐκ ἔστιν, ὡσπερ Ἐλιδνα (297).

ἐκ δὲ οἱ ὤμων] Ἀντὶ ἀνθρωπίνου κεφαλῆς; Οἱ μεταγενέστεροι μέντοι τὴν κεφαλὴν παρίστανον περικυκλουμένην ὑπὸ ὄψεων (Αἰσχύλ. Ἐπτά ἐπὶ Θῆβ. 472 κτ. Ἀριστοφ. Σφήκ. 1033. Εἰρ. 756).

825. ἦν] Ὁ παρατατικός ἀφορᾷ εἰς τὴν γένεσιν (πρβλ. 142)· τὸν τύπον ἐξαπατηρίσκειν εἰς 321.

ὄφις, δεινοῖο δράκοντος] Παρήλαξεν ὄλγον τὸ τοῦ 322 ἡμιστίχιον.

826. δνοφερῇσι] Ἰδε 107.

* λελιχμότες] Παρὰ τὸ λειχμάω (λεῖχω). Τὸ ἀρσενικὸν γένος παρὰ τοῖς ἐπικοῖς οὐ σπανίως συμπεριλαμβάνει τὸ θηλυκόν, οἷον Ἐ. 198. 199. Ἰλ. Θ: πληγέντα. 378 (i): προφανέντες.

ὄσσω] Ὀμηρος μὲν χρῆται τῷ δυϊκῷ ὄσσε (= ὄκισ), αἱ δὲ μετ' αὐτὸν ποιηταὶ προτιμήσαν τύπους πληθυντικούς.

827. θεσπεσίης] Πρβλ. 700.

κεφαλῇσι] Τοῦτο καὶ τὸ « οἱ » καθ' ὅλον καὶ μέρος συντάσσονται.

πῦρ] Κατὰ τὸ Ὀμηρικόν « πῦρ ὀφθαλμοῖσι δεδορκῶς ».

ἀμάρυσσε] Ἐλάμπεν.

πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομένοιο,
 φωναὶ δ' ἐν πάσῃσιν ἔσαν δεινῆς κεφαλῇσι
 παντοίην ὅπ' ἰεῖσαι ἀθέσφατον· ἄλλοτε μὲν γὰρ 830
 φθέγγονθ' ὥστε θεοῖσι συνιέμεν, ἄλλοτε δ' αὖτε
 ταύρου ἐριβρύχῳ, μένος ἀσχέτου, ὅσσαν ἀγαύρου,
 ἄλλοτε δ' αὖτε λέοντος ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντος,
 ἄλλοτε δ' αὖ σκυλάκεσσιν ἐοικότα, θαύματ' ἀκοῦσαι,
 ἄλλοτε δ' αὖ ροίζεσθ', ὑπὸ δ' ἤχεεν οὔρεα μακρά. 835
 Καὶ νύ κεν ἔπλετο ἔργον ἀμήχανον ἥματι κείνῳ,

828. Οὐ πλεονάζει· ἡ δεινότης δηλονότι ἐξάρεται τῷ « πασέων ».

δερκομένοιο] Λεῖπει « αὐτοῦ », οἷα ἀδεια καὶ τοῖς πεζογράφοις ἐδίδοτο.

830. * ὅπ' ἰεῖσαι (= "Γμν. Ὀμηρ. 27,18)] οὐ διαφέρει τοῦ ὅσσαν ἰεῖσαι (43).

ἀθέσφατον] = θέσ-φατον = θεσπέσιον.

ἄλλοτε] Οὐ συγχυτέον τὴν Ἡσιόδου γνώμην καὶ τὴν τῶν μεθυστέρων, οἳ τὴν τῶν φωνῶν διαφορὰν μετέφερον εἰς τὸ τῶν κεφαλῶν σχῆμα (Νόνν. Διονυσ. Α', 156. Β', 62. Τζέτζ. Θεογον. 287, ἴσως δὲ καὶ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ 230 a).

831. ὥστε] Φυλάσσει ἔχνος τῆς κατ' ἀρχὰς παραβολικῆς σημασίας· ἐφώνουν οὕτως, ὥσπερ οἱ θεοί.

θεοῖσι] Ὁ τῶν θεῶν λόγος οὐ διάφορος ὑπολαμβάνεται τοῦ ἡμετέρου.

συνιέμεν] Ὡσαύτως Θουκυδίδης (1, 3,4) γράφει· « ὅσοι ἀλλήλων ξυνέεσαν » (ὅσοι δηθεν ὁμόγλωσσοι ἦσαν), καὶ Μάξιμος ὁ Τύριος (Διατρ. 14, σ. 267)· τὸ βαρβαρικὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ διήρηται φωνῆς συνέσει. Ἐν δὲ τοῖς Ἑλευσινίοις ἐπεκαλεῖτο « ὅστις χεῖρας καθαρὸς καὶ φωνὴν συνετός » (κατὰ Κέλσον παρὰ Ὡριγένει κατὰ Κέλσου 3, 49).

832. ἐριβρύχῳ] Σφοδρῶς βρυχωμένου· αἱ βόες γὰρ εἰσιν « ἐρί-μυχοι ».

* ἀγαύρου] = ἀγαυός (ὑπερήφανος)· χάριν τοῦ μέτρου παρὰ τὴν φυσικὴν θέσιν τὸ « ὅσσαν » προηγείται.

833. ἀναιδέα θυμὸν] Ἀνηλεῆ, ὥσπερ 312· ὅθεν ᾄδουσι τὸ καθ' ἡμᾶς· « τοῦ λειονταριοῦ καρδιὰ κρατεῖς, δὲν θέλεις νὰ 'μερώσης » (Νεοελλην. Ἀνάλ. Α', σ. 288, ἀρ. 416), πρβλ. τὴν Κρητικὴν τραγωδίαν Γύπαριν πρ. Α', στ. 139· « τὰ » (ἡ)μέρωτα λειοντάρια».

λέοντος—ἐχοντος] Ἐξήρηται τοῦ προηγούμενου ὅσσαν.

834. θαύματ' ἀκοῦσαι] Ἡ Ὀμηρικὴ φράσις « θαῦμα ἰδέσθαι » μετεπλάσθη, ἀλλαχθέντος τοῦ ἀριθμοῦ, διότι τὸ « ἀκοῦσαι » τοῦ διγάμματος στερεῖται.

835. ροίζεσθ'] Ἀντὶ τοῦ ροίζεσκε κατὰ τὴν Ἰωνικὴν ἐκθλίψιν, παρὰ τὴν ῥοῖζος λέξιν (σιγμός). Τὸ ὑποκείμενον Τυφωεύς.

ὑπὸ δ' ἤχεεν οὔρεα μακρά] Ὁμοίως ἀναγινώσκωμεν περὶ δαίμονι ἐν ᾠσμάτι (Ἀραβαντ. Συλλογ. 453,10): συριγγιά φωνὴν ἐφώναζε, βογχαῖν βουνὰ καὶ βάχες.

836. ἥματι κείνῳ] Οὐδὲν περὶ τοῦ Τυφῶνος σκοποῦ! Ἀλλὰ Ἡσιόδος λόγον ἐποίησε πρὸς ἄνδρας οὐχ ἥττον ἐπισταμένους, ὅτι Τυφωεύς ἐπανήγειρε τὴν Τιτανομαχίαν.

ἔπλετο ἔργον ἀμήχανον] Χυδαία ἡ φράσις, οἷον λέγομεν « θὰ ἔγεινε δυσάρεστον πρᾶγμα ».

καί κεν ἔγε θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάξει,
εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Σκληρόν δ' ἐβρόντησε καὶ ὄβριμον, ἀμφὶ δὲ γαῖα
σμερδαλέον κονάθησε καὶ οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθεν 840
πόντος τ' Ὀκεανοῦ τε ῥοαὶ καὶ τάρταρα γαίης.
Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι μέγας πελεμίζειτ' Ὀλυμπος
ὀρнуμένοιο ἀνακτος· ὑπεστενάχιζε δὲ γαῖα.
Καῦμα δ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοιδέα πόντον,
βροντῆς τε στεροπῆς τε πυρός τ' ἀπὸ τοῦ πελώρου 845
πρηστήρων ἀνέμων τε κεραυνοῦ τε φλεγέθοντος.
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα καὶ οὐρανὸς ἡδὲ θάλασσα·

837. Δία λοιπόν ἀφείλεν ἄν τὴν ἀρχήν.

838. = 'Ιλ. Γ 374. Θ 91. 132.

839. Σκληρόν δ' ἐβρόντησε] «Σκληραὶ» βρονταὶ εἶεν ἂν αἱ ἄνομβροι, αἵτινες ἐπικινδυνώτεροι νομίζονται.

ὄβριμον] Τὴν ἐρμηνεύσαν ζητεῖ εἰς 148.

ἀμφί] Παράθεσ 693, μετὰ τοῦ σχολίου ἡμῶν.

840. σμερδαλέον κονάθησε] (Παρά τὸ κνάθος ἢ φόφος) 'Ιλ. Ο 648 (ἀμφὶ δὲ πηλῆς σ. κ.). 'Οδ. ρ 542 (:ἀ. δ. δῶμα σ. κ.).

οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθεν]=110. 702.

841. τάρταρα γαίης] Ἡ φράσις διὰ τῶν αἰώνων ἀμετάβλητος ἐφυλάχθη μέχρις ἡμῶν· ἀλλὰ περὶ αὐτῆς Νικ. Πολίτης ἐν τῇ Μελέτῃ (Α', σ. 364 κξ.) διατρίβει, ὥστε οὐδὲν λείπει ἀξιόλογον. Ἡ πρὸς τὴν γῆν σχέσις τοῦ Ταρτάρου δηλοῦται 119 καὶ 737.

842. Μιμεῖται τὸν Ὀμηρον ('Ιλ. Θ 443)· «τῷ δ' ὑπὸ ποσσὶ μέγας πελεμίζειτ' Ὀλυμπος» (πρβλ. 458)· ὁ δράκων, ὃν μέλλει ἀποκτενεῖν ὁ ἅγιος Γεώργιος, ὁμοίαν ῥοπὴν ἔχει εἰς τὸν κόσμον· «ὅταν ἄρχισε νάβγῃ, ὅλα τὰ ὄρη ἐτρέμα» ('Αραβαντ. Συλλ. 459, 31).

843. Ζεὺς πάλιν βροντᾷ προχωρῶν, ὅπερ ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἡμῖν ἔδοκεν ἀφορμὴν σημειώσεως (εἰς 690).

ἀνακτος] Διός, ὅς προσαγορεύεται: «Ζεῦ ἄνα» ('Ιλ. Γ 351. Π. 233. 'Οδ. ρ 354)· τὰ ἐπόμενα ἀπηχοῦσιν 'Ιλ. Β 95: ὑπο δὲ στοναχίζετο γαῖα.

844. ἀμφοτέρων] Διασαφῶνται τοῖς ἐπομένοις στίχοις.

ιοιδέα πόντον] Ἐκ τῆς παλαιότερας ἐποποιίας παρεληφται ('Ιλ. Α 298. 'Οδ. λ 107), διό τὸ δίγαμμα τοῦ ἴων ἐισέτι ἰσχύει.

845. Βροντῇ, στεροπῇ, κεραυνὸς ἀνήκουσιν εἰς τὸν κεραύνιον θεόν, τὸ δὲ ἀπλοῦν πῦρ καὶ οἱ πρηστήρες ἄνεμοι εἰς «τοῦτο τὸ πέλωρον» (τοῦτο πελώρου), ἡγουν Τυφῶνα. Οἱ ἄνεμοι οὗτοι εἰσι σφοδροὶ καύσωνες. Ἰσως δὲ καὶ ὁ κεραυνὸς ἐστὶ Τυφῶνος· εὐρίσκει δηλαδὴ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἑτυμολογικῷ (σ. 772, 37-8). «Τυφῶς] ὁ κατὰ θάλασσαν, ὅς οὐ τὰ πλοῖα φθείρεται· εἰσὶ δὲ τρία, τυφῶν πρηστήρ κεραυνός». Τὸ τε μόριον κατέχει τὸν τρίτον τόπον, τῶν δύο λέξεων ἀποτελουσῶν μίαν ἔννοιαν, ὡς καὶ «χαμαὶ ἐρχόμενοι» 272 ('Ιλ. Ε 442) καὶ «βίην ἀγαθός» ('Ιλ. Ω 250).

847. Ἀνταποκρίνεται τῷ 695 στ.

θυτὲ δ' ἄρ' ἄμφ' ἀκτὰς περὶ τ' ἄμφι τε κύματα μακρὰ
 ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων, ἔνοσις δ' ἄσβεστος ὁρώρει·
 τρέσσ' Ἀΐδης, ἐνέροισι καταφθιμένοισιν ἀνάσσω, 850
 Τιτῆγές θ' ὑποταρτάριοι, Κρόνον ἄμφις ἐόντες,
 ἄσβεστου κελάδοιο καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος.
 Ζεὺς δ', ἐπεὶ οὖν κόρθυνεν ἐὼν μένος, εἴλετο δ' ὄπλα,
 βροντὴν τε στεροπὴν τε καὶ αἰθαλόεντα κερκυνόν,
 πληξεν ἅπ' Οὐλύμποιο ἐπάλμενος· ἄμφι δὲ πάσας 855
 ἔπρεσε θεσπεσίας κεφαλὰς δεινοῖο πελώρου.
 Αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ μιν δάμασε πληγῇσιν ἰμάσσας,
 ἥριπε γυιωθεὶς, στενάχιζε δὲ γαῖα πελώρη·

848. θυτὲ] Ἐμείνοντο, ὅθεν ὁ τυφὼν «καὶ εὐρυκλύδων καλεῖται» (Ἐ-
 τυμολ. Μέγ. σ. 772, 31).

περὶ τ' ἄμφι τε] Ἐπιρρηματικῶς·
 ὅπως ἐξάρη ὡς οἶόν τε τὸ γεγονός, ἀ-
 φειδεῖ τῶν λόγων. Ἀλλ' ἄρ' οὐχὶ
 ἀνεπαρκῆ ταῦτα ἐνόμισεν ὁ τὰ Λιθικά
 γραψῆς Ὀρφικός, ὅσπερ περιέπεσε τῇ
 ἐξῆς λογοδιαρροῇ (358): ἄμφι δέ μιν,
 κύκλῳ, περὶ τ' ἄμφι τε, πάντοθεν, ἴνες;
 Παρὰ ταῦτα Ἡσίοδον βραχυλόγον μᾶλ-
 λον ἀποκαλεῖν πρέπει ἢ ἀπεραντολόγον.

849. Ἀντιστοιχεῖ τῷ 681 στ.

ἀθανάτων] Διὸς καὶ Τυφῶνος.

ἔροσις] Ἰδὲ 681.

850. Οὐ μᾶλλον πρωτοφανής· Ὀμη-
 ρός ἐστιν ὁ πρότερον ἔσας (Ἰλ. Υ' 61):
 «ἔδωκεν δ' ὑπένεθρεν ἀναξ' ἐνέρων Ἀΐ-
 δωνεύς».

851. ὑποταρτάριοι] Ὑπὸ ταρτάρῳ,
 κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν διάλεκτον, οὐχὶ
 μόνον σημαίνει «ὑπὸ τὸν τάρταρον»,
 ἀλλὰ καὶ «κάτω ἐν τῷ ταρτάρῳ», διό
 τὸ ἐπιθετοὶ συνωνυμεῖ τῷ ἀπλῶ «ταρ-
 τάριος».

Κρόνον ἄμφις ἐόντες] = Ἰλ. Ξ 274
 (:οἱ ἔνερθε θεοὶ Κ. ἀ. ἐ.). Νυνδὴ ἐν
 παρόδῳ πυνθανόμεθα, ὅτι καὶ Κρόνος
 αὐτὸς ἐρρίφθη μετὰ τῶν ἄλλων Τιτά-
 νων εἰς τὸν Τάρταρον.

852. κελάδοιο] Ἐνεκα τοῦ θορύ-
 βου. Ἡ γενικὴ συντάσσεται μετὰ τοῦ
 ῥήματος «τρέσσει», ὥσπερ μετὰ τοῦ
 «κῆδομαι» καὶ «ἀλεγιζω» καὶ τῶν ὁ-
 μοίων πάθος ὁτιοῦν ἐκφραζόντων.

καὶ αἰνῆς [δηϊοτῆτος] = Ἰλ. Ε
 409. Η 119. 174.

853. Καὶ ἐνταῦθα, ὥσπερ ἐν τῇ Τι-
 τανομαχίᾳ, χρεῖα γίνεταί σπουδαίας ἐν-
 τάσεως πασῶν τῶν δυνάμεων.

κόρθυνεν] Παρὰ τὸ κόρθος, συνωνυ-
 μεῖ τῷ κορυφῶ.

854. = 707.

855. ἐπάλμενος] Κατὰ τὸν τρόπον
 τῶν Ὀμηρικῶν ἡρώων, οἷον Αἴας
 «ἄσπεδα νύξεν ἐπάλμενος» (Ἰλ. Η 260).

857. πληγῇσιν ἰμάσσας] Οὐ μόνον
 τὸ σχῆμα (πληγῇσιν ἰμάσσω, Ἰλ. Ο 17
 ἐν τῷ πέρατι ἐπίσης τοῦ ἐξαμέτρου),
 ἀλλὰ καὶ ἡ ἔννοια εἴληπται ἐκ τῆς Ἰ-
 λιάδος (Β 781-2: Διὶ ὡς τερπικεραύνῳ
 χωομένῳ ὅτε τ' ἄμφι Τυφῶνι γαῖαν ἰ-
 μάσση). Ὅτι δὲ πρὸς τοῖς κεραυνοῖς ἐν-
 νοητέον καὶ τὰς ἀστραπαῖας βροχὰς, δει-
 κνύει Νόννος, ὅς ἐν τοῖς Διονυσιακοῖς
 (37, 398) ταύτας ὀνομάζει «χειμερὶν
 μάστιγα» διὰ τὸ διαρρηγνύναι τὴν γῆν.

858. ἥριπε γυιωθεὶς] Περὶ τοῦ ἐ-
 ρείπω ῥήματος (704) καὶ τοῦ γυιὸς (571)
 ἤδη εἴρηται.

φλόξ δὲ κεραυνωθέντος ἀπέσσυτο τοιοῦτον ἄνακτος
 οὔρεος ἐν βήσσησιν αἰδνῆς παιπαλοέσσης, 860
 πληγέντος· πολλή δὲ πελώρη καίετο γαῖα
 ἀτμῇ θεσπεσίῃ καὶ ἐτήκετο, κασσίτερος ὥς
 τέχνη ὑπ' αἰζηῶν ὑπὸ τ' εὐτρήτου χοάνοιο
 θαλφθείς, ἥ ἐ σίδηρος, ὅτε κρατερώτατός ἐστιν,
 οὔρεος ἐν βήσσησι δαμαζόμενος πυρὶ κηλέῳ 865
 τήκεται ἐν χθονὶ δίῃ ὑφ' Ἡφαίστου παλάμῃσι.
 Ὡς ἄρα τήκετο γαῖα σέλα πυρὸς αἰθομένοιο.

πελώρη] Ἐπιθι τὴν εἰς 159 σημείω-
 σιν.

ἀπέσσυτο] Ἡρθη.

859. τοιοῦτον ἄνακτος] Διαπεραίνει τὸν
 στίχον, ὥσπερ Ἰλ. Α 322. Ὀδ. γ 388.
 ψ 62.

860. οὔρεος ἐν βήσσησιν] = Ἰλ. Α
 87. Θέογν. 881.

* αἰδνῆς] Ἀοράτοις ἢ σκοτεινοῖς.

παιπαλοέσσης] παρὰ τὸ παιπάλῃ
 καὶ τὸ παιπάλῳ ῥῆμα, ὃ κατ' ἀναδι-
 πλασιασμόν ἐγένετο ἐκ τοῦ πάλῳ
 (σειῳ). Παιπάλῃν δηλονότι ἐκάλουν οὐ-
 χὶ μόνον τὸ λεπτόν ἄλευρον, ἀλλὰ καί,
 τὰ πικρὰ ὀνομάζοντες γλυκέως, τὰ ἀνά-
 ριθμα ὀξέα λιθίδια, ἃ καλύπτουσι τὸ
 κάταντες.

Διὰ τί ἀποσιωπᾷ τὸ τοῦ ὄρους ὄνο-
 μα; Ἐπειδὴ οἱ Βοιωτοὶ οὐκ ἐδίσταζον,
 ὅτι ὁ Τυφώϊς ἐνίκηθ' ἐπὶ τοῦ Τυφασ-
 νίου, ὅπερ μνημονεύεται ἐν τῇ Ἀσπίδι
 (στ. 32).

861. πληγέντος] Μὴ εἰσχωμένον τὴν
 ὑπὸ τῶν πλείστων διαδιδόμενὴν γνώμην
 ὡς ὁ Τυφῶν κεῖται ὑπὸ ὕρεος (λ. χ. τῇ
 Ἀΐνῃ) καὶ ἐγείρει τούτου τὰς Ἡφαι-
 στείους ἐκρήξεις. Κατὰ τὸν Ἡσιόδον,
 ἐπὶ μὲν τῆς γῆς τὸ ῥῆθ' ὕρεος δεικνύει
 ἔχνη τῶν Διὸς κεραυνῶν, ὃ δὲ Τυφῶν
 αὐτός πεφυλάκισται εἰς τὸν Τάρταρον.

862. ἀτμῇ] Ταῦτό τῳ αὐτμῇ (696).

* ὥς] Τὸ ἀναστροφικόν «ὥς», ὃ ἐν τοῖς
 Ομηρικοῖς συχνῶς κεῖται, ἐκτείνει τὴν

προηγούμενην συλλαβήν, διότι πάλαι
 ποτὲ ἤρχετο ἀπὸ συμφώνου (φασίν, ι).
 Τὸ ῥῆμα «τήκεται» (866) παρὰ τὸν κα-
 νόνα ἀνακολούθως ἐπισυνάπτεται.

863. αἰζηῶν] Τῶν χειρουργῶν, ὡς
 μανθάνομεν ἐκ 441.

ὑπὸ] Τοπικὴ ἔννοια ἔνεστι τῇ προθέ-
 σει· τὸ γὰρ μέταλλον ῥεῖ κάτω ἐκ τοῦ
 «εὐτρήτου» σωλήνος.

864. ὅτε] κατὰ τὴν ἐπικὴν διάλεκτον
 συνωνυμεῖ τῷ ἀναφορικῷ ὅστις.

κρατερώτατος λέγει, οὐχὶ κρατερώ-
 τερος, διὰ τὸ ὑπεννοεῖν ἐκτός τῶν δύο
 μνημονευομένων τὸν ὀρυκτὸν χαλκὸν
 «μπακίρι», ὅπερ μετὰ τοῦ κασσιτέρου
 ἐχορήγει τὸν χαλκόν.

865. οὔρεος ἐν βήσσησι (παράθε-
 860)] Τὰ χωνευτήρια ἐκτίζοντο ἐν τοῖς
 ὄρεσι, καίτοι ὁ ἐξωτικὸς κασσίτερος οὐχ
 ὑδρίσκετο αὐτόθι· ὑπῆρχον γὰρ θαψιλῇ
 ξύλα.

κηλέῳ] Παρὰ τὸ κῆλον (ξύλον).

866. ἐν χθονὶ δίῃ] Ἐν τῇ Ἡφαι-
 στείῳ Λήμνῳ, ὅθεν τὸ ἔμπροσθεν (865)
 ἐστὶν ὁ πυρίπνοος Μόσυχλος. Οἱ Βοιω-
 τοὶ ἴσως οὐκ ἠπίσταντο τότε τὴν σιδή-
 ρου τῆξιν, ἐπειδὴ Ἡρόδοτος διηγείται
 περὶ Σπαρτιάτου τινὸς συγχρόνου τῳ
 βασιλεῖ Κροίσῳ, ὅτι ἐν χαλκῳ «ἐθή-
 ετο σίδηρον ἐξελαυνόμενον καὶ ἐν θώ-
 ματι ἦν ὄρεων τὸ ποιούμενον» (1, 68).

867. σέλα] Ἐνταῦθα σημαίνει τὴν
 φλόγα.

ῥίψε δέ μιν, θυμῷ ἀκαχών, ἐς τάρταρον εὐρύν.
 Ἐκ δὲ Τυφώος ἔστ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
 νόσφι Νότου Βορέω τε καὶ ἀργέστευ Ζεφύροιο, 870
 οἳ γε μὲν ἐκ θεόφιν γενεή, θνητοῖς μέγ' ὄνειαρ.
 Οἱ δ' ἄλλοι μαφαῦραι ἐπιπνεῖουσι θάλασσαν.
 αἱ δὲ τοι πίπτουσαι ἐς ἡεροειδέα πόντον,
 πῆμα μέγα θνητοῖσι, κακῇ θυέουσιν ἀέλλῃ.
 ἄλλοτε δ' ἄλλῃ ἄεισι διασκιδνᾷσι τε νῆας 875
 ναύτας τε φθείρουσι· κακοῦ δ' οὐ γίγνεται ἀλκῇ

πυρὸς αἰθομένοιο] Ὀμήρου ἡ φράσις (Ἰλ. Θ 563 κ.ά.).

868. ῥίψε] Ὁ Ζεύς.

ἀκαχών] Ἀόριστος ἀναδεδιπλασιασμένος τοῦ θέματος ΑΧ(νυμι).

869. Νῦν οὐ θέλομεν πλέον ἀναδελφὴν τὴν ἐξήγησιν τοῦ Τυφῶνος. Ὁ Ἡσιόδειος Τυφῶν ἀναίτιος ἐντελὴς ἐστι τῶν σεισμῶν καὶ τῶν Ἡραιστειῶν ἐκρήξεων ἀπασάν. Ἐστὶ δὲ ἄνεμος σφοδρὸς καὶ δινώδης τυφῶς ἢ τυφῶν κοινῶς καλούμενος, ὅστις, ὡς ἐδόξαζον, ἐγεννήθη ἐκ τῆς γῆς (Σοφοκλ. Ἀντιγ. 417: τότε ἑξαίφνης χθονὸς τυφῶς αἰέρας, Ἐτυμ. Μέγ. σ. 772, 52-3: οἱ δὲ Τυφῶεα φασὶ σημαίνειν τῶν ταραχῶδων πνευμάτων τὴν ἀνάδοσιν τὴν ἐκ τῆς γῆς, Πλινίου Φυσ. Ἱστ. 2, 49, 131: *repentinis flatibus qui exhalante terra coorti*). Τοιοῦτους ἀνέμους ἄρα ἀνῆγειρεν οὐχ ἥττον ἢ ὁ διάβολος, ἃν μὲν πιστεύωμεν τοῖς Παρνασσίοις, αἴτιος γινόμενος τῶν στροβιλῶν, ἃν δὲ τοῖς Ζακυνθίοις, τῶν διαφθειρόντων τὰς ναῦς σιφῶνων (Schmidt, Volksleben, σ. 177. 178).

ὑγρὸν ἀέντων] Ὅτι νέφη καὶ καταρράχτας ἐπάγουσιν. Τοῖς περὶ τὴν Κρήτην πλέουσι νεφέλαι λευκαὶ τὴν Ἰδὴν περικυκλοῦσαι προδηλοῦσι θυέλλας.

ἀνέμων—ἀέντων] Εἰληπται ἐξ Ὀδ. ε 478 = τ 440· ἐκεῖ ὅμως τὸ μένος ἀρμόζει πολὺ μᾶλλον. Μὴ ἄρα γε ὁ ποιη-

τὴς αὐτὸς ἔγραψε γένος, ὃ παρέφθειραν οἱ ἀντιγραφεῖς;

870. Ἀναπέμπει ἡμᾶς πρὸς στίχ. 379-80.

871. ἐκ θεόφιν] Ὀμηρικῶς ἀντὶ τοῦ «ἐκ θεῶν». Τυφῶεὺς ἀθάνατος μὲν ἐστι, θεὸς δὲ ὀνομασθῆναι οὐκ ἄξιος.

μέγ' ὄνειαρ (= Ὀδ. δ 444] Φέρουσι δηλαδὴ ἥτοι βροχὴν ἢ ἀνάψυσιν.

872. μαφαῦραι] Σύνθετον ἀπὸ τοῦ μάψ (μάτην) καὶ αὔρα. Οὐ πνέουσι τακτικῶς, ἢ, ὡς Θεόφραστος (περὶ ἀνέμων 1) γράφει, οὐ «συνεχεῖς καὶ ὁμαλεῖς», ἀλλὰ «διαλείποντες καὶ ἀνωμαλεῖς», διὸ ἀπροσδοκῆτως τοῖς ναύταις προσβάλλουσιν. Πρὸς τὴν σύνταξιν παρὰβάλλομεν Ὀδ. κ 495: τοῖ δὲ σκιαὶ αἰέσσουσι.

873. πίπτουσαι] Ἐν τῷ παρακμάσαντι Ἑλληνισμῷ ἐλέγετο «ἐμπίπτω» (π. γ. Πausan. 2, 34, 2) ἐπὶ τῶν ἀνέμων. Αἰκαταιγίδες εἰσὶν ἐπικινδυνώταται. ἐς ἡεροειδέα] (Ἰδ. 252) πόντον = Ἰλ. Ψ 744 κ.ά.

874. πῆμα μέγα θνητοῖσι] Ἀντίκειται τῷ «μέγ' ὄνειαρ» (871).

875. * ἄεισι] Πληθυντικός τοῦ ἤμι ξήματος.

διασκιδνᾷσι] Ναυαγεῖν ποιοῦσι, οἷον Ὀδ. η 275: «τὴν μὲν ἔπειτα θυέλλα διεσκέδασε».

876. φθείρουσι] Διαφθείρουσι καὶ καταδυσθῶναι.

ἀνδράσιν, οἳ κείνησι συνάντωνται κατὰ πόντον·
αἱ δ' αὖ καὶ κατὰ γαῖαν ἀπείριτον, ἀνθεμόεσσαν,
ἔργ' ἐρατὰ φθείρουσι χαμαιγενέων ἀνθρώπων,
πιμπλεῦσαι κόνιός τε καὶ ἀργαλέου κολοσυρτοῦ. 880

Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥα πόνον μάκαρες θεοὶ ἐξετέλεσσαν,
Τιτήνεσσι δὲ τιμάων κρίναντο βίηφι,
δὴ ῥα τότε ὤτρυνον βασιλευμένῃ δὲ ἀνάσσειν,
Γαίης φραδμοσύνησιν, Ὀλύμπιον εὐρύοπα Ζῆν
ἀθανάτων· ὃ δὲ τοῖσιν ἐὺ διεδάσσατο τιμάς. 885
Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρῶτην ἄλογον θέτο Μῆτιν,

878. ἀπείριτον] Ἰδ. 109.
ἀνθεμόεσσαν] Ὅταν ἀνθῶσι τὰ
φυτά.

879. ἔργ'] Τὰ καλλιεργούμενα ὑπὸ
τῶν γεωργῶν.

880. πιμπλεῦσαι] Μετοχή τοῦ πίμ-
πλημι ῥήματος κατὰ τὴν Ἰωνικὴν διά-
λεκτον (Ἡρόδοτος, 7, 39: ἐμπιπλέει).

κολοσυρτοῦ] «Τὴν ἐκ φρυγάνων λέ-
γει κόνιν» (Σχολ. πρὸς. Ἐτυμολ. Μέγ.
σ. 525, 26. Ἐτυμολ. τὸ Γουδιανόν λε-
γόμενον σ. 333, 55). Ἐν τῇ Ἀττικῇ
καὶ ἐν ἄλλοις μέρεσι τῆς Ἑλλάδος, ἐν
οἷς καὶ ἡ Βοιωτία, ὁ καύσων ἄγει πλεί-
στην κόνιν.

881-85. Τελειωτικὴ διοργάνω-
σις τῆς καινῆς θεοκρατίας.

881. πόνον] Πόλεμον (πρὸς. 629).
Εἰς ταύτην τὴν λέξιν ὁ ποιητὴς ἐνοῖ τὴν
πρὸς τοὺς Τιτᾶνας μάχην καὶ τὴν πρὸς
τὸν Τυφῶνα.

882. τιμάων] Τιμῶν ἕνεκα. Ἡ σύν-
ταξις ἐστὶν ἡ αὐτὴ τῇ τοῦ ἀμφισθητῶ
ῥήματος.

κρίναντο βίηφι] Τὸ τραχὺ τοῦ τοῦς
θεοῦς πρὸς ἀλλήλους πολεμεῖν τρόπον
τὴν γλυκαίνει τῆς ἐν 535 φράσεως χρῆ-
σιν ποιοῦμενος. Ἡ δοτικὴ ἐξήρτηται ἐκ
τοῦ κρίνομαι, καθάπερ ἐκ τοῦ «μάχο-
μαι» καὶ τῶν συνωνύμων.

883. Ἡσίωδος ἠθικῶς διορθοῖ τὸν

Ὀμηρικὸν μῦθον (Ἰλ. Ο 186 κέ. ὅτι
Ζεὺς διὰ τοῦ κύβου τῆς βασιλείας ἔτυ-
χεν). Ἀμφοτέρους ἐπισταμένους ἐξετάζει
Καλλίμαχος ἐν τῷ εἰς Δία Ἔμνῳ (58).

884. φραδμοσύνησι] Συμβουλῇ,
παρὰ τὸ φράζω.

εὐρύοπα (514) Ζῆν] Οὕτως ἔχει ἡ
παλαιότατη αἰτιατικὴ τοῦ Ζεὺς, ἡ ἀντι-
στοιχεῖ ἐν τῇ Ἰνδικῇ γλώσσῃ Dyām.
Ἡσίωδος αὐτὸς καλῶς τῷ τύπῳ οὐ χρῆ-
ται, ἀλλὰ τὴν φράσιν ὀλόκληρον δανεί-
ζεται παρὰ τοῦ ἀρχηγέτου (Ἰλ. Θ 206.
Ξ 265. Ω 331).

885. Οὐ πολὺ παραλλάσσει τοῦ 74.

δ'] Ἐκ τῆς Διὸς ἐκλογῆς ἔπεται ὡς
πρῶτον τοῦ βασιλείως καθήκον ἡ διαδι-
κασία· ἐστὶ γάρ, ὡς Καλλίμαχος ἀνα-
λόγως λέγει (Ἔμν. εἰς Δία 1, 3) «δι-
κασπόλος Οὐρανίδῃσι».

τιμάς] Πρὸς. 74.

886-962. Ἀπαριθμοῦνται οἱ τῶν
Ὀλυμπίων θεῶν γνήσιοι παῖδες,
προηγούμενων τῶν τοῦ «θεῶν βασι-
λείως».

886. Ἄλογον] Συνωνυμῇ τῷ ἄ-κοιτις
(410).

Μῆτιν] Ἡ ἐν 358 μνημονευθεῖσα Ὀ-
κειανὶς οὐχὶ ἀληθὴς θεὸς ἐστίν, ἀλλὰ
σικιὰ ἀφηρημένη, ἡ τοῦ «μητιέτα» Διὸς
σύζυγος. Χωρὶς μυθολογίας ἡ Σολομων-
τος Σοφία ἐν τῇ ἡ' κεφαλῇ περιέχει

πλείστα θεῶν τε ἰδυῖαν ἰδὲ θνητῶν ἀνθρώπων.
 Ἄλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἤμελλε θεὰν γλαυκῶπιν Ἀθήνην
 τέξεσθαι, τότε ἔπειτα δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας,
 αἰμυλίοισι λόγοισιν, ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν 890
 Γαίης φραδομοσύνησι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος.
 Τῷς γὰρ οἱ φρασάτην, ἵνα μὴ βασιληΐδα τιμὴν
 ἄλλως ἔχοι Διὸς ἀντὶ θεῶν αἰειγενετῶν.
 Ἐκ γὰρ τῆς εἵμαρτο περίφρονα τέκνα γενέσθαι·
 πρῶτην μὲν κούρην γλαυκώπιδα Τριτογένειαν 895
 ἴσσον ἔχουσιν πατρὶ μένος καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
 αὐτὰρ ἔπειτ' ἄρα παῖδα θεῶν βασιλῆα καὶ ἀνδρῶν
 ἤμελλεν τέξεσθαι, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντα·
 ἀλλ' ἄρα μιν Ζεὺς πρόσθεν ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν,
 ὡς δὴ οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθὸν τε κακὸν τε. 900

τὴν αὐτὴν περικαλλῆ ἀλληγορίαν (ὁ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς μνηστεύεται τὴν Σοφίαν).

887. *ἰδὲ θνητῶν ἀνθρώπων*] Παρελκεῖ· ἀλλὰ ὁ Ἀσκραῖος μιμεῖται Ἰλ. Σ 404: οὐδέ τις ἄλλος ἦδεεν οὔτε θεῶν οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων.

888. *ἤμελλε*] Ἰδε 478.

γλαυκῶπιν] Τὴν ἐξηγήσιν εὐρήσεις εἰς 13. Μήτιδος θυγάτηρ ἡ Ἀθηνᾶ δοξάζεται, ἐπειδὴ ἀξιοῖ λέγειν (Ὀδ. ν 298): «ἐγὼ δ' ἐν πᾶσι θεοῖσιν μῆτις τε κλέομαι καὶ κέρδεσσιν» καὶ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προσεκυνεῖτο ὡς Πρόνοια (Κορινθ. 20, σ. 35, 8), Βουλαιά (Ἀντιφώντος λ. 6, 45, Corpus Inscriptionum Atticarum τ. Γ' 272. 683), Ἀμδουλία (Πausan. 3, 13, 6).

890. *αἰμυλίοισι λόγοισιν* = (Ὀδ. α 56. Θέογν. 704)] Διασαφεῖ τὸ δόλῳ. Τὸ ἐπιθετικὸν ἔχει συγγένειαν πρὸς αἵμων (Ἰλ. Ε 49) ἥτοι εἰδήμων.

ἐγκάτθετο] Περί τῆς προθέσεως ἐν τε τῇ εἰσαγωγῇ καὶ εἰς 71 λόγος ἐγένετο. — «Λέγεται, ὅτι ἡ Μῆτις τοιαύτην εἶχε δύναμιν, ὥστε μεταβάλλειν εἰς

ὁποῖον ἂν ἐβούλετο (πρὸς Ἰλ. Ἀπολλόδωρ. 1, 3, 6). Πλανήσας οὖν αὐτὴν ὁ Ζεὺς καὶ πικρὰν (γρ. μικρὰν) ποιήσας κατέπινεν».

891. *φραδομοσύνησι*] = 884. — Καὶ τῷ Διὶ Οὐρανὸς καὶ Γαῖα προφητεύουσιν, ὅπως ποτὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ τοσοῦτο δέουσιν ἀπειλεῖν, ὥστε προπαραינוῦσιν ὅτι πρακτέον.

892. *Τῷς*] Ἔχει πρὸς τὸ «οὕτως» καθάπερ τὸ «τοῦ» πρὸς τὸ «τούτου».

893. (Παράθεσις Ἰλ. Ω 26) *γλαυκώπιδα*] Ἰδε 13.

Τριτογένειαν] Τὸν τῶν ἐτυμολογιῶν κολοσυρτὸν φεύγοντες, ἴδωμεν πῶς Βοιωτός τις ἂν ἐκδέχαιτο τὸ ὄνομα· βεβαίως, ἐπειδὴ ἐν Ἀλαλκομεναῖς Ἀθηνᾶ, ὡς ἔφασαν, ἀνετράφη (Πausan. 9, 33, 7), ὁ πλησίον ῥύαξ, ὃ Τρίτων ὄνομα (Ἰδε εἰς 243), τὴν τοῦ ὀνόματος καταγωγὴν παρέσχεν.

897. *παῖδα*] Ἰδόν.

898. *ὑπέρβιον*] Τὸ συγκριτικὸν ὑπὲρ πρὸς τὸν Δία.

900. Ἡ αἰτιολογία φιλόκαλος οὐ μάλα, ἀλλὰ δημώδης. Οἱ μὲν ἀνθρωποφάγοι

Δεύτερον ἡγάγετο λιπαρὴν Θέμιν, ἣ τέκεν Ὠρας,
 Εὐνομένην τε Δίκην τε καὶ Εἰρήνην τεθαλυῖαν,
 αἵτ' ἔργ' ὠρεύουσι καταθηνητοῖσι βροτοῖσι,
 Μοίρας θ', ἧς πλείστην τιμὴν πόρε μητιέτα Ζεὺς,
 Κλωθῶ τε Λάχεσιν τε καὶ Ἄτροπον, αἵτε διδοῦσι 905
 θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἔχειν ἀγαθὸν τε κακὸν τε.

πιστεύουσιν, ὅτι φαγόντες τὴν ἀνδρείου καρδίαν λαμβάνουσι τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, οἱ δὲ παλαιοὶ ἀνάλογον δοξασίαν εἶχον ἐπὶ τῆς ὁξυδερκείας τοῦ αἵματος (Αἰλιαν. π. ζώων 1, 42).

ἀγαθὸν τε κακὸν τε (= Ὁδ. δ 637. 0 63)] Οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ συχνάκις ἀποστρέφονται τὸ ψυχρὸν ἀπᾶς καὶ αὐτὸ διαμερίζουσιν εἰς δύο ἀντίθετα.

901. *Λιπαρὴν Θέμιν*] Καὶ αὐτὴ οὐχὶ πρόσωπον, ἀλλὰ ἰδέα ἐστίν. Λατρείας ὅμως ἤξιοτο, οἷον ἐν Ἀθήναις (Παυσαν. 1, 22, 1) καὶ Ὀλυμπίᾳ (5, 14, 10). Τὸ ἐπιθετὸν ὁ ποιητὴς ἔλαβεν ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν οἱ δικασταὶ γὰρ ἀπή-
 τουν «λιπαρὰς θέμιστας» (Ἰλ. I 156 = 298) ἥτοι ἀφιλήθ' δικαστικά.

* *Ὠρας*] Ὁ 903 στ. δεικνύει, ὅτι, κατὰ γὰρ τὸν Ἡσιόδον, οὐδεμίαν σχέ-
 σιν ἔχουσι πρὸς τὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρας. Ἡ ῥίξα ἤρχετο ἀπὸ τοῦ διγάμματος καὶ Ἰωνιστὶ κατὰ δίφθογον ἐλέγετο ουρ- (οἷον οὐρος καὶ ἐπίουρος, φύλαξ).

902. *τεθαλυῖαν*] «Πάντα γὰρ ἐν εἰρήνῃ θάλλει» (Σχόλ.).

903. *ὠρεύουσι*] Τηροῦσιν. Πίνδαρος αἰνίττεται τὴν ἐτυμολογίαν ἐν τῇ προσ-
 ηγορίᾳ: «ταμίαι ἀνδράσι πλούτου» (Ὀλ. 13, 7).

904. *Μοίρας*] Διαφέρουσιν, ὥς ἐν τοῖς ἀνωτέρω εἵπομεν, τῶν «νηλεαί-
 νων» Μοιρῶν (218). Αἶδε εἰσὶν αἱ κατ' ἐξοχὴν Μοῖραι, ἥτοι αἱ μοῖραι, ἃς οἱ ἄνθρωποι καθ' ἕκαστον λαμβάνουσιν (διὸ ὀρθῶς λέγεται· ἡ μοῖρά μου, σου, του)· εἴπερ δὲ ἐπιθετὸν διακριτικὸν ἀναζητεῖται

ταί, παραπέμπομεν εἰς τὰς ἐν Σπάρτῃ «Μοίρας Λαχέσεις» (Corpus Inscriptionum 1444). Οἱ περὶ τῶν Μοιρῶν μῦθοι διαρκῶς καὶ εὐσεβέστατα ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων μέχρις ἡμῶν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐτηρήθησαν καὶ τηροῦνται (Vds Schmidt, Volksleben σ. 210 κέ.).

904. *πόρε*] Ζεὺς λοιπὸν ἄρχει τῶν Μοιρῶν, οὐ μὴν ἐξήρτηται ἐξ αὐτῶν. Ὁμοδόξως ὁ λυρικώτατος συμπολίτης τοῦ Ἡσιόδου ᾄδει (Νεμ. 4, 61): «τὸ μὶρσιμον Διὶ θεὸν πεπρωμένον». Ὅτι αἱ Μοῖραι γεννῶνται ἐκ Διὸς καὶ Θέμιδος, Βοιώτιος ἦν μῦθος (Παυσαν. 9, 25, 4).

μητιέτα] Ἰδε 56.

905. *Κλωθῶ*] Ἀφορᾷ εἰς τὸ κλώθειν τὰς Μοίρας· εἰσέτι οἱ Ζαγορίται περὶ τῆς πρώτης Μοίρας λέγουσι· κλώθει τὸ γνέμα (Schmidt σ. 212)· ἐπὶ δὲ τῶν ἀποθανόντων ἐν Ἀραχώδῃ ἡ φράσις ἀπαντᾷ· κόπηκε ἡ κλωστή του, ἥ, μαζώχθηκε τὸ κουδάρ' του (Schmidt σ. 220).

Λάχεσιν] Παρὰ τὸ λαγχάνω, σημαίνει τὸ ἀνάξιον καὶ τυχερὸν τῆς μοίρας.

Ἄτροπον] διὰ τὸ ἄτροπον αὐτῆς· «τάχ' ἡ Μοῖρα 'ς τὸ χερτί, πελέκει δὲν τὸ κόβει».

906. *ἀνθρώποισιν*] Οἱ θεοὶ δηλονότι οὐχ ὑπόκεινται τῇ μοίρᾳ.

ἀγαθὸν τε κακὸν τε (= 900)] Διὸ οἱ ἡπειρώται τὴν μὲν δευτέραν ἐπονομάζουσι Καλουμοῖραν, τὴν δὲ τρίτην Κακουμοῖραν (Πρβλ. καὶ τὰ ἐν «Παρ-

Τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμη Χάριτας τέκε καλλιπαρήας,
 Ὠκεανοῦ κούρη, πολυήρατον εἶδος ἔχουσα,
 Ἀγλαΐην τε καὶ Εὐφροσύνην Θαλίην τ' ἐρατεινήν·
 τῶν καὶ ἀπὸ βλεφάρων ἔρος εἴβeto δερκομενάων 910
 λυσιμελῆς· καλὸν δέ θ' ὑπ' ὀφρύσι δερκίονται.
 Αὐτὰρ ὁ Δήμητρος πολυφύρβης ἐς λέχος ἤλθε,

νασσού» τόμ. ΙΑ', σελ. 329-30 ὑπὸ
 Ἰωακείμ Βαλαδάνη περὶ τῆς Τρίτης
 ὡς ἀποφράδος γεγραμμένα).

907. Εὐρυνόμη] Ἰδε 358, ἀξία τοῦ
 «εὐρὺ νέμοντος» κοσμοκράτορος γυνή.

Χάριτας] Ναί μὲν ἀλληγορικὴ ἢ προσ-
 ωποποίησις, ἀλλ' ὅμως ἡ θρησκεία αὐ-
 τῶν ἐν τῇ Βοιωτικῇ Ὀρχομενῷ ἐκ παμ-
 παλαίων χρόνων ἐπεκράτησεν (Παυσαν.
 9, 35, 4).

908. πολυήρατον εἶδος ἔχουσα] =
 Ὑμν. Ὀμηρ. 5, 315.

909. Ἀγλαΐην, Εὐφροσύνην, Θαλίην]
 Συνώνυμα, δηλοῦντα τὰς τοῦ βίου ἡδο-
 νὰς. Τί Εὐφροσύνη, Ὀδυσσεὺς ἐπαγω-
 γῶς διεξέρχεται (Ὀδ. ν 5-11). Πρὸς
 δὲ τὰς ἄλλας παρατίθεται Ἀσπ. 285-6:
 πᾶσαν δὲ πόλιν θαλαί τε χοροὶ τε ἀ-
 γλαΐαι τ' εἶχον.

910. βλεφάρων] Εὐμορφα βλέφαρα
 οἱ παλαιοὶ περὶ πλείστου ἐποιοῦντο, διότι
 δῆθεν τὰ μάλιστα ἐξεφαίνοντο ἐν τῷ
 «ὕγρῳ» βλέμματι, ὅπερ ὡκείουν τῇ
 καλλίστῃ θεῷ· οἱ κατὰ τὸν Φειδίου αἰῶ-
 να ἀγαλματοποιοὶ ἐξήρουν τὰ βλέφαρα,
 ὡς παρατηροῦμεν ἐπὶ κεφαλῆς γυναι-
 κείας ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀνασκαφείσης
 (ἐν τῷ τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς περι-
 δικῇ τ. Β', πίν. 14), καὶ αἱ ἀρχαῖκοι
 ἀγάλματος βλεφαρίδες ἐκ μετάλλου ἡ-
 σαν εἰσβεβλημέναι (Ἰδε Καβδαΐα καὶ
 Ῥωμαΐδου Musées d'Athènes δελτ.
 Α', πίν. 6). Ἰδυκος τὴν Πειθῶ ὀνομά-
 ζει ἀγανοβλέφαρον (Ἀπόσπ. 2). Ὑστε-
 ρον δὲ ἑταίρα τις τὸ ὄνομα εἶχε «Χα-
 ριτοβλέφαρος» (Ἀθην. Δειπνοσοφ. 13,
 593 f), ἔτι δὲ περὶ Ἀθηναίας γυναι-

κὸς ἐγράφη πρὸς ἑκκλῆστον ἐπιτάφιον «χα-
 ριτοβλέφαρος ὄμμασι λαμπομένη» (Cor-
 pus Inscr. 1012=Kaibel Ἐπιγράμμ.
 169 στ. 2). Ἐπὶ δὲ τῆς τῶν αὐτοκρα-
 τῶν ἀρχῆς Κόλουθος Πάριν εἰσάγει
 κρινεῖν μέλλοντα «καὶ βλεφάρων συν-
 οχὴν καὶ κύκλα προσώπου» (73, περὶ
 131) καὶ Νόννος (Διον. 4, 8) ποιεῖ
 «ταπεινομένη βλεφάρων ἀντώπιον αἴ-
 γλην», Διονύσιος δὲ ὁ ὕμνογράφος Ἡοὶ
 ἀπονέμει τὸ ἐπιθέτον «χιονοβλέφαρος»
 (2, 7). Ἐτέρα ἐπιγραφή διαβιβάζει ἡμᾶς
 εἰς τὴν τῶν Βυζαντινῶν περίοδον χαρι-
 τοβλέφαρος ὅμμασιν (Corpus Inscr.
 1012=Kaibel 169, 2). Οὕτως βαθ-
 μηδὸν ἀφικόμεθα πρὸς τὰ νεώτερα ἄ-
 ρματα καὶ δίστιχα: «Ἐχει τὸ βλέφαρο
 πλατὺ σάν ἕνα Τουρκικὸ χαρτί» καὶ
 «Τὰ ματόκλαδά σου λάμπου (ν) σάν τὰ
 λούλουδα τοῦ κάμπου» (Νεοελλ. Ἀνάλ.
 Α', σ. 289 δ. 440).

910. εἴθετο] Ἡ χάρις ἀντιπαρα-
 δάλλεται πρὸς ἔλαιον εὐδομον, οἷον ὑπ'
 Ἀλκμῆνος (Ἀπόσπ. 36): ἔρος γλυκὺς
 κατείδων. Τὸν παρατατικὸν ἐξηγησάμε-
 θα εἰς 825.

911. λυσιμελής] = 1021.

ὑπ' ὀφρύσι] Ὀμηρικὴ φράσις, ἡ
 νῦν ὑπαινίσσεται, ὅτι τὸ βλέμμα οὐχ
 ἤττον καλλύνεται τῇ τῶν ὀφρῶν χά-
 ριτι.

δερκίονται] Παράγωγον ἀπὸ τοῦ
 δέρκομαι.

912. πολυφύρβης] Ἦπερ πολλοὺς
 τρέφει ἀπὸ τοῦ στότου.

λενωλέων] Ἰδε 314.

Ἀιδωνεύς] Ἀδης ἦτοι Πλούτων.

ἡ τέκε Περσεφόνην λευκώλενον, ἣν Ἀιδωνεύς
ἤρπασεν ἥς παρὰ μητρός· ἔδωκε δὲ μητιέτα Ζεὺς.

Μνημοσύνης δ' ἐξαυτίς ἐράσσατο καλλικόμοιο, 915
ἐξ ἥς οἱ Μοῦσαι χρυσάμπυκες ἐξεγένοντο
ἐννέα, τῇσιν ἄδον θαλῖαι καὶ τέρψις ἀοιδῆς.

Λητώ δ' Ἀπόλλωνα καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
ἱμερόεντα γόνον πέρι πάντων Οὐρανιῶνων,
γείνατ' ἄρ' αἰγίοχοιο Διὸς φιλότῃτι μιγεῖσα. 920

Λοισθοτάτην δ' Ἥρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.

Ἡ δ' Ἡβην καὶ Ἄρην καὶ Εἰλείθυιαν ἔτικτε,
μιγθεῖσ' ἐν φιλότῃτι θεῶν βασιλῇ καὶ ἀνδρῶν.

Αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδα γείνατ' Ἀθῆνην

914. ἔδωκε] Ἡ πληρεστέρα φρά-
σις κεῖται ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (ἔδωκεν ὁ-
πύειν 819). Ὁ Ἡσιόδειος στίχος ση-
μαντικώτερός ἐστιν ἢ ὁ παρ' ἄλλου τοῦ
Ὀμηρικοῦ εἰς Δήμητρα Ὑμνου (2. 3:
ἣν Ἀιδωνεύς ἤρπασεν. δῶκεν δὲ βα-
ρύκτυπος εὐρύοπα Ζεὺς).

μητιέτα] Ἰδε 56.

915-7. Παραπέμπουσιν εἰς τὸ προοί-
μιον, διό τὰ τῶν Μουσῶν ὀνόματα οὐ-
κέτι μνημονεύονται.

916. χρυσάμπυκες] Ἐλυσσαι τὴν
ἄμπυκα (τὸ διάδημα) χρυσῇ. Πίνδα-
ρος εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἐπιθέτου συμ-
φωνεῖ τῷ Ἡσιόδῳ (Πυθ. 3, 89. Ἰσθμ.
2, 1).

917. ἄδον] Ἀνέκαθεν ἤρσαν.

θαλῖαι] Ἡ γὰρ ποίησις καὶ ἡ μου-
σική τῶν ἡδονῶν.

τέρψις ἀοιδῆς] Καθ' ἡμᾶς, ἀπέριτ-
τον ἀναπολεῖν τὸ ὅτι ὁ παλαιὸς ποιητὴς
τέρπειν ᾔθελε τοὺς ἀκροατάς, ὅπερ ἀ-
κριδέστερον ἀναπτύσσει Ἡσιόδος ἐν τῷ
προοίμῳ (στ. 98 κί.).

918. ἰοχέαιραν] Ἐπιθι τὴν εἰς 14
σημείωσιν.

919. γόνον] Ἐκγόρους.

πέρι] Ἐξόχως.

920. ἄρ'] Καθαρόν παραπλήρωμα
τοῦ ἐξαμέτρου.

αἰγίοχοιο] 11.

Διὸς φιλότῃτι μιγεῖσα] Ἡ σύντα-
ξις αὕτη παρ' Ὀμήρῳ μὲν οὐκ ἀπαν-
τᾷ, ἄλλως δὲ σπανιώτατα ὑπάρχει
(Ἀπολλών. Ἀργον. 2, 1027: μέλονται
χαμάδις ξυνῇ φιλότῃτι γυναικῶν. Ὀρφ.
Ἀργ. 221: θεοῦ φ. μ., καὶ ἀναλόγως
Μουσαῖος 178: ἐμῇ φιλότῃτι μιγεῖσθε,
Ὑμν. Ὀμηρ. 150: σῇ φ. μιγῆναι). Πῶς
δὲ ἐννοητέον τὴν δοτικὴν, μανθάνομεν
ἐξ Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 4 καὶ 7, 57: Διὸς
ἐν φιλότῃτι μιγεῖσα

921. Λοισθοτάτην] Τοῦτο ἑκαינוύρ-
γησεν ἠθικευόμενος, ἵνα μὴ φανῇ μοι-
χὸς ὁ Ζεὺς. Ὡς γὰρ πρὸς τὰς θνητάς,
δοῦλαί πως ἦσαν τοῦ θεοῦ.

θαλερὴν] Νόμιμον, οἶμα, γυναῖκα.

922. Εἰλείθυιαν] Τὴν μαίευτικὴν
θεόν, ἥς τὸ ὄνομα ἴσως αἴτιον ἦν τοῦ
ὅτι ὁ ἅγιος Ἐλευθέριος ὑπὸ τῶν λο-
χευομένων ἐπικαλεῖται. Ἦρα αὐτὴν τί-
κτει, ὥς τῶν γάμων προστάτις.

924. Αὐτός] Μόνος, καθὼς Ἰλ. Ε
880: αὐτὸς ἐγένεο πατὴρ ἀΐδηλον, Ὑμν.
Ὀμηρ. 28, 4: τὴν αὐτὸς ἐγένετο μη-
τιέτα Ζεὺς.

δεινὴν ἐγρεκύδοιμον ἀγέστροτον ἀτρυτώνην 925
 πότνιαν, ἣ κέλαδοί τε ἄδον πόλεμοί τε μάχαι τε.

Ἦρῃ δ' Ἥφαιστον κλυτόν, οὐ φιλότῃτι μιγείσα,
 γείνατο (καὶ ζαμένησε καὶ ἦρισ' ἐφ' παρακοίτῃ)
 ἐκ πάντων τέχνῃσι κεκασμένον Οὐρανιῶνων.

Ἐκ δ' Ἀμφιτρίτης καὶ ἐρικτύπου Ἐννοσιγαίου 930
 Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας, ὅστε θαλάσσης
 πυθμὲν' ἔχων παρὰ μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ ἄνακτι
 ναίει χρύσεια δῶ, δεινὸς θεός. Αὐτὰρ Ἄρῃ
 ῥινοτόρῳ Κυθήρεια Φόβον καὶ Δεῖμον ἔτικτε

γλανκώπιδα] 13.

925. ἐγρεκύδοιμον] Τὴν ἐγείρουσαν
 κυδοιμόν καὶ μάχην, συνωνυμεῖ τῷ «ἐ-
 γρεμάχῃ» Ὑμν. Δήμ. 424).

ἀτρυτώνην] Ἀτρυτον ἢ ἀκοπίαστον.
 — Ἡ ἐξ ἐπιθέτων συναρμογὴ τοῦ στί-
 χου ἐν τοῖς Ἡσιόδου ποιήμασι μονα-
 δική.

926. πότνιαν] Κυρίαν.

κέλαδοι] Οἱ πολεμικοὶ θόρυβοι.

ἄδον] = 917. — Τὸν πεπατημένον
 μῦθον, ὅτι Ἥφαιστος διέσχισε τὴν τοῦ
 Διὸς κεφαλὴν, ὅπως ἐκπηδήσῃ ἡ Ἀθη-
 νᾶ, Ἡσιόδος εὐδῆλον ὅτι ἀγνοεῖ, ἐπει-
 δὴ τὴν ἐκείνου γένεσιν μνημονεύει ἐν
 τοῖς ἐξῆς. Ἀμυδρόν τι ἔχοντος τοῦ πα-
 λαιοῦ μύθου διέμεινεν ἐν παραμυθίῳ,
 καθ' ὃ κόρη ὠπλισμένη γεννᾶται ἐκ τῆς
 βασιλέως κνήμης (Schmidt, Märchen
 σ. 226).

927. κλυτόν] Τὸ ἐπίθετον ἡρμηνευ-
 ται εἰς 571.

οὐ φιλότῃτι μιγείσα] Ἀντιστοι-
 χεῖ τῷ ἀνωτέρῳ αὐτός. Ἥφαιστος
 μετέβαλε τὸν Ὀμηρικὸν μῦθον, ὃς Δία
 ποιεῖ Ἥφαιστου πατέρα (Ἰλ. Α 578.
 Ὀδ. θ 312), ἵνα αἰτιολογήσῃ τὴν πρὸς
 τὴν μητέρα κλίσιν αὐτοῦ καὶ τὴν Διὸς
 κατ' αὐτοῦ σκληρότητα.

928. ζαμένησε] Παρὰ τὸ ζα (δια)
 καὶ μένος ἢ θυμός.

παρακοίτῃ] Πρβλ. 228.

929. τέχνῃσι] Καλλιτεχνίᾳ (ὡς
 Ὀδ. θ 327). — Οὐ τυχόντως εἰς ἑκα-
 στον κῶλον ἀπὸ τοῦ 912 στ. μέχρι τοῦ
 ἐνταῦθα τριάς στίχων ἀπονέμεται.

930. Διὶ ἀκολουθεῖ ὁ κατὰ τὸ ἀξίω-
 μα δευτερεύων ἀδελφός.

Ἀμφιτρίτης] Ἰδε 243.

ἐρικτύπου] Ἐπιθι 441, περὶ δὲ τοῦ
 ἔννοσιγαίου 15.

931. Τρίτων] Καὶ ἐτυμολογικὴν
 συγγένειαν ἔχει πρὸς τὴν μητέρα.

εὐρυβίης] Πρβλ. 239.

ὅστε θαλάσσης] = Ὀδ. α 52.

932. ἄνακτι] Ἰδε 493.

933. Οἱ ναῦται πανταχοῦ τῆς γῆς
 φαντάζονται θησαυροὺς καὶ χρυσᾶς οἰ-
 κίας ἐν τοῖς χρυσοφανέσι κύμασιν. Τὰ
 τοῦ Ποσειδῶνος ἀνάκτορα Ὀμηρος ὑ-
 ποτίθησι πλησίον Αἰγῶν, τῆς ἱερᾶς τοῦ
 Ποσειδῶνος πόλεως (Ἰλ. Ν 21-2).

δῶ] = Δῶμα, καθ' ὃ Ὀμηρικὴν ἀπο-
 κοπήν.

δεινός] Φοβερός, ἐπειδὴ οἱ Βοιωτῆες
 γε ἐφοβοῦντο τὸν δαίμονα, περὶ οὗ Παι-
 σανίας περιέργον ἱστορίαν διηγείται
 (Παισαν. 9, 20, 4. 5).

934. ῥινοτόρῳ] «Σημαίνει τὸν δια-
 κόπτοντα καὶ τιτρώσκοντα τοὺς ῥινοὺς,
 ῥινοὶ δὲ καλοῦνται αἱ ἀσπίδες» (Ἐτυμ.
 Μέγ. σ. 704, 32). Ἡρακλῆς ἐν Θήβαις

δεινούς, οἳτ' ἀνδρῶν πυκινὰς κλονέουσι φάλαγγας 935
 ἐν πολέμῳ κρυόεντι σὺν Ἀρηϊ πτολιπόρθῳ,
 Ἀρμονίην θ', ἣν Κάδμος ὑπέρθυμος θέτ' ἄκοιτιν.
 Ζηνὶ δ' ἄρ' Ἀτλαντὶς Μαίη τέκε κύδιμον Ἑρμῆν,
 κήρυκ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβᾶσα.
 Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλῃ τέκε φαίδιμον υἱόν, 940

ἐπωνομάσθη «ρίνοκολούστης» (Παυσαν. 9, 25, 4), ὥστε Βοιωτικὸν φαίνεται τὸ ἐπίθετον.

Κυθέρεια] 196. Ἀρης καὶ Ἀφροδίτη πάλαι ποτὲ ὑπὸ πολλῶν σύζυγοι ἐπελαμβάνοντο. Ἡσιόδῳ συνάδουσιν ἡ Διάς (Φ 416, πρβλ. Σ 382-3) καὶ ἡ τῶν Κυψελιδῶν λάρναξ (Παυσαν. 5, 18, 5) καὶ ἀγγείων ζωγραφία (οἷον ἡ ἀπὸ τοῦ François καλουμένη καὶ ἡ Σωσίου), καὶ δὴ καὶ ἡ Λακεδαιμονικὴ ἐπωνυμία α' Ἀρεία» (Παυσαν. 3, 18, 5). Ὁ μῦθος οὗτος στηρίζεται ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ ἀξιώματος, ὅτι τὸ στρατιωτικὸν τὰ μάλιστα ἐφέλκει τὸ γυναικῶν φύλον· ἡ ἰδέα ὅμως, ὅτι καλλιτεχνία (Ἡφαιστος) καὶ καλλονὴ (Ἀφροδίτη) συνδέονται, πολὺ μᾶλλον ἀψήρηται.

Φόβον καὶ Δεῖμον] Δαιμόνια, ἐγείροντα τὸ δηλούμενον τῷ ὀνόματι αὐτῶν. Φόβος (ἦτοι φυγή, Ὀμηρικὴ σημασία) δημωδέστατός ἐστιν, ὅθεν καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι (Δ 440. Ν 299. Ο 119) καὶ ἐν ἔργοις τῆς καλλιτεχνίας, περὶ ὧν πλείονα εἰς Ἀσπ. 144, ἀπαντᾷ. Τῆς γενεαλογίας προηγίσαστο ἡ ποιητικὴ φράσις (Ἰλ. Β 767): «φόβος Ἀρης».

935. πυκινὰς κλονέουσι φάλαγγας] Ἀπηχεῖ τὸ Ὀμήρου «πυκινὰ κλονέοντο φάλαγγες» (Ἰλ. Ε 93).

936. κρυόεντι] Ἐπειδὴ φέρει τὸν «κρυερὸν θάνατον».

937. Ἀρμονίην] Ἐμπεδοκλῆς τὸν μῦθον φιλοσόφως ἀνέπτυξεν· «ἡ ἁρμονία ἐκ νεύκους καὶ φιλίας γίνεται». Οὐδὲν ἦττον Ἡσιόδος ἄνευ ὑπονοίας Ἀρμονίαν εἰσάγει, ἀλλὰ οἱ ὀρθῶς, ἴσως

δὲ οἱ Βοιωτοὶ ἅπαντες προσεκύουν τὴν Ἀρμονίαν (Πλούταρχ. Πελοπίδ. 19, πρβλ. Ὑμν. Ὀμηρ. 2, 17), οἱ δὲ Δελφοὶ ὁμοίῳ ὀνόματι Ἀφροδίτην Ἀρμα ὀνόμαζον (Πλούταρχ. Ἑρωτικῶ 23). Προσωποποιεῖται ἄρα ἡ «ἀγάπης ἁρμονία» (Γρηγόρ. Ναζιανζ. ποιήμ. π. τῶν καθ' ἑαυτὸν 1, 615), πρβλ. Αἰσχύλ. Ἰκέτιδ. 1041-2: δέδοται δ' Ἀρμονία μοῖρ' Ἀφροδίτας ψεδυραὶ τρίβοι τ' ἐριώτων.

Κάδμος] Ἡρώς ἐπώνυμος τῶν Καδμείων, οἱ πρό τῶν Βοιωτῶν τὴν γῶραν κατεῖχον. Οἱ φιλοφρόνικες μὲν ἐτυμολογοῦσι τὸ ὄνομα παρὰ τὸ Σημιτικὸν «κεδεμ» (ἀνατολή), ἡμεῖς δὲ «παρατίθεμεν τὸν ἐν ὀχθαῖς» Διόνυσον Κάδμον (Παυσαν. 9, 12, 4) καὶ τὸν Σαρμαθικὸν δαίμονα Καδμῖλον καὶ τὸ Κρητικὸν κάδμος (δόρυ, λόφος, ἀσπίς Ἡσύχ.).

ὑπέρθυμος] Ἰδε 719.

938. Ὡς ἐν παρόδῳ εἰσκλέπτει τὰς Διὸς ἐρωμένας. Πρὸς ταῦτοις, τὸν τόπον ἐξέλεξε χάριν τῆς ἐν 950 μνημονευομένης συζεύξεως.

Ἀτλαντίς] Ἀτλαντος θυγάτηρ.

Μαίη] Τύπος ὑπεριωνικὸς ἀντὶ τοῦ κοινοῦ «Μαῖα».

κύδιμον] α' Ὁς ἔα πάντων ἔργοις χάριν καὶ κύδος ὀπάζει» (Ὀδ. ο 319-20). Τὸ ἐπίθετον εἰληπταὶ ἐκ τῶν εἰς Ἑρμῆν Ὑμνων.

939. ἱερὸν λέχος εἰσαναβᾶσα] Τὸ ἐναντίον κεῖται ἐπὶ νομίμου γυναικὸς (912).

940. Καδμείη] Κάδμου θυγάτηρ.

φαίδιμον] Πρβλ. 453.

μιχθεῖς ἐν φιλότῃ, Διώνυσον πολυγηθέα,
ἀθάνατον θνητῇ· νῦν δ' ἀμφοτέρω θεοὶ εἰσιν.

Ἀλκμήνῃ δ' ἄρ' ἔτικτε βίην Ἡρακλεείην
μιχθεῖς ἐν φιλότῃ Διὸς νεφεληγερέταο.

Ἀγλαίῃ δ' Ἡφαιστος ἀγακλυτὸς ἀμφιγυῖεις 945
ὀπλοτάτην Χαρίτων θαλερὴν ποιήσας ἄκοιτιν.
Χρυσόκομης δὲ Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδην,

941. πολυγηθέα] Τὸν πολὺ ἢ πολλοὺς εὐφραίνοντα.

942. Κατὰ τὸν τῶν Βοιωτῶν μῦθον καὶ Σεμέλη ἀπεθεώθη (Πινδάρ. Ὀλ. 2, 25 κέ. Πυθ. 11, 1), Διονύσου αὐτὴν ἀναγαγόντος ἐξ Ἄδου καὶ μετονομάσαντος Θυώνην ('Απολλόδωρ. 3, 4, 3. Ἀνθολογ. 3, 1)· τοῦτοις συγκατέθεντο οἱ Ἀργεῖοι (Παυσαν. 2, 37, 5) καὶ οἱ Τροϊζήνιοι (Παυσαν. 2, 31, 2), ἴσως δὲ καὶ οἱ Ἀττικοί, διότι οἱ τραγικοὶ αὐτὴν ὀνομάζουσι Διώνην (Εὐριπίδ. Ἀπόσπ. 177 ἐν Σχολ. Πινδάρ. 3, 99 καὶ Ἀνώνυμος παρ' Ἡσυχίου· Βάκχου Διώνης). Ἀλλ' ὅμως οὐχ ἅπαντες ἴσως τότε τὴν ἀποθέωσιν ὡμολόγουν, διό ὁ ποιητὴς ἐμφαντικῶς αὐτὴν ἐκφωνεῖ.

943. Τούναντίον περὶ Ἀλκμήνης οὐδὲν περαιτέρω λέγει, ὅτι οὐκ ἔτυχε τιμῶν εἰ μὴ «ἰσοθέων» (Διόδ. Σικ. 4, 58, 6) ἥτοι ἡρωϊκῶν (πρβλ. Παυσαν. 1, 19, 3). Τὸ δὲ ἐνταῦθα μνημονεύεσθαι Ἡρακλέα δικαιολογεῖται ἐν τοῖς κατωτέρω (950-5).

βίην Ἡρακλεείην] = 289.

944. νεφεληγερέταο] Ἰδε 558.

945. Ἀγλαίῃ] Ἰδε 934. Ἡφαιστος συνῆκεται τῇ Χάρτι ἐνεκα ὧν ποιεῖ «χαριέντων ἔργων» ('Οδ. ζ 234, πρβλ. Ἰλ. Σ 382).

ἀγακλυτὸς καὶ ἀμφιγυῖεις] Ἐξηγησάμεθα εἰς 571. Ἡ πρόθεσις ἀγα-τρεῖται ὑπὸ τῶν Καρπαθίων ἐν τῇ λέξει ἀγά-θυμος (ὀξύ-θυμος).

946. ὀπλοτάτην] Ἀρὰ γε ἡ ὑπέν-

νοιά ἐστι· τὴν χαριεστάτην, ἢ τὴν ἀγχινουστάτην (Ἰδε 137);

θαλερὴν ποιήσας ἄκοιτιν] = 924.

947. Χρυσόκομης] Ὀμηρος χρυσοῦν χρῶμα οὐκ ἀποδίδωσιν εἰ μὴ ταῖς χαίταις τῶν θεῶν ἔκπων ('Ιλ. Θ 42 = Ν 24)· ὕστερον δὲ οἱ ποιηταὶ θεοὺς τὴν αὐτὴν καλλονὴν προσοικειοῦσιν. Ἰνα τὰς ἀρχαιοτάτας ἀναφέρωμεν μαρτυρίας, Λητώ ἐπικαλεῖται χρυσοπλόκαμος ἐν τῷ β' Ὀμηρικῷ Ὑμνῷ (27), ὁ δὲ υἱὸς αὐτῆς χρυσόκομης παρὰ Τυρταίῳ 3, 3. 4 (καθάπερ «χρυσῶν χαίταν μαρμαίρων» Εὐριπ. Ἰωνι 895), ἐπίσης δὲ ὁ Ζέφυρος παρ' Ἀλκαίῳ ('Απόσπ. 13, 63.) Διόνυσος δὲ μάλιστα τοιοῦτόσχημος παρίσταται ('Αρχιλογ. 121: χρυσοθεῖρ.

Ἰμερ. λόγ. 21, 5: κομᾶ τὴν παριάν ὁ θεὸς καὶ χρυσοῦς καθέρπει τῆς γενειάδος· Ἰουλος, Κόλουθ 39: χρυσεῖος πλοκάμοισι). Αὐτοὶ οἱ καλλιτέχναι ὁλικῶς τὸ ἐπίθετον ἀπεικόνισαν· δύο ἀγάλματα τῷ 1882 ἀνασκαφέντα ἐν τῇ Ἀκροπόλει εἶχον χρυσοειδῆ, ὡς φαίνεται, ὡς χρᾶν ἐπὶ τῆς κόμης καὶ ἀγαλμάτων τοῦ «χρυσεοδοστρύχου Διὸς ἔρρους» Εὐριπ. Φοῖν. 191), τῆς Ἀρτέμιδος, ὁ ἐκ τῆς Ἑλληνιστικῆς πόλεως Πομπηίας εἰσήνεγκον εἰς τὸ ἐν Νεαπόλει μουσεῖον, φέρει εἰσέτι ἔχνη τοῦ ὅτι κατάχρυσος ἦν τὰς τρίχας.

Πόθεν ἡ τοιαύτη ἰδέα; Μετὰ τῆς λύσεως τῆς ἀπορίας συνάπτομεν τὴν ἐξήγησιν τοῦ ἀκολούθου ἐπιθέτου ξανθὴν. Οἱ Ἕλληνες ἐκ τῶν Ὀμήρου χρόνων

κούρην Μίνως, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Τὴν δέ οἱ ἀθάνατον καὶ ἀγήρω θῆκε Κρονίων.

(Π. Α 197. Ε 500. Α 740. Ψ 141. Όδ. α 285. ν 391, 481. ο 133) προυτίμων τὴν ξανθὴν κόμην ὡς ὁμοιάζουσιν τῷ πολυτιμοτάτῳ μετάλλῳ· οὐδὲ νῦν, ὡς τὰ δημοτικὰ ἄσματα μαρτυροῦσιν, ἡ πρόληψις αὐτῇ ὡς πρὸς τὰς γυναῖκας ἠφανίσθη (τῶν ξανθῶν ἀνδρῶν νομιζομένων «δολλίων» ἐν χώραις τισίν· ἐπιθι· Βενιζέλου Παροιμίας Ξ 2). Δυστυχῶς περὶ τῆς ἀριθμητικῆς σχέσεως τῶν ξανθῶν καὶ τῶν μελανοτρίχων Ἑλλήνων οὐπω ἐγένοντο ἐξετάσεις· τοσοῦτο ὅμως ἔχουμεν εἰπεῖν, ὅτι ἐπὶ τῶν νήσων ἡ ξανθότης οὐ σπανία ἐστὶ καὶ ἐν τοῖς Ἑλληνικωτάτοις Σφακίοις, ὡς λέγουσιν, ὑπερινά, ἐτι δὲ ἐν τῇ Ἀργολίδι οὐκ ὀλιγώτερα παιδία εἶδομεν ξανθὰ. Ὅσον δὲ πρὸς τὰ ἀρχαῖα, ἐνταῦθα οὔτε τοῦ ἀπαριθμεῖν εὐκαιρία τοὺς ξανθοὺς ἥρωας καὶ ἥρωϊνας τῶν ποιημάτων, μυθιστοριῶν, ζωγραφιῶν οὔτε τοῦ διεξιέναι τὰ πρὸς τὸ ξανθίζειν τὴν κόμην τεχνάσματα τῶν γυναικῶν· ἀλλ' οὐ χρὴ ἀποσιωπᾶν, ὅτι κατὰ μὲν Δικαιάρχον (Α, § 19) αἱ Θηβαῖαι, αἱ Ἡσιόδου γείτονες, ξανθοτρίχες ἦσαν, Ἀδαμάντιος δὲ ἐν τοῖς Φυσιογνωμικοῖς (2, 24) τὸ χρῶμα τοῦτο ἀναφέρει ἐν τοῖς τῶν γνησίων Ἰώνων χαρακτηριστικοῖς.

Πλὴν τὸ χρυσοειδὲς ὑπὸ τινων τῇ μελαίνῃ κόμῃ ἀπονέμεται. Ὁ χαρίεις τραγωδοποιὸς ἐν τῇ μετὰ τοῦ μικρολόγου διδασκάλου διαλόγῳ βῆτιώς λέγει (Ἀθην. Δειπνοσ. 13, 604 b): «οὐδὲ ὁ ποιητὴς (σοὶ ἀρέσκει) λέγων χρυσοκόμαν Ἀπόλλωνα· χρυσέας γὰρ εἰ ἐποίησεν ὁ ζωγράφος τὰς τοῦ θεοῦ κόμας καὶ μὴ μελαίνας, χεῖρον ἂν ἦν τὸ ζωγράφημα». Τί δα! Οὐχὶ καὶ ὁ Ἀνακρέωντιος ποιητὴς ἐγκωμιάζει Βαθύλου κόμας «τὰ μὲν ἔνδοθεν μελαίνας,

τὰ δ' ἐς ἄκρον ἡλιώσας»· (16 [29], 4, 5), ὃ συνάδει Εὐνάπιος (ἐν Βίοις σοφιστῶν σ. 16: αἱ κόμαι μελάντερά τε καὶ ἡλιώσαι). Οὐ καθ' ἡμᾶς ὁ Σολομὸς ὕμνησε «μαῦρα ὀλόχρυσά μαλλιά»· Τούτοις ἀντιτίθεμεν, ἐκτὸς τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων, τὰ ἐξῆς· αὐτοῖς δ' ἦν ξανθοτέρα μὲν ἐλιχρύσοιο γενειάς· Θεοκρίτ. Εἰδύλλ. 2, 78): «ξανθὸν μὲν καὶ χρυσοῦ πέρα τὸ ἀτακτοῦν τῆς κόμης» (Φίλοστράτ. Εἰκόν. 2, 5), «χρυσότριξ . . . ξανθοδόστρυχον κόμην ἔχων» (Νικήτας Εὐγενιανός 4, 80, 81), «κόμη τε φύσει ξανθὴ καὶ οὐλῃ ὡς εἴ ποτε φοιτῶν δι' ἡλίου, τοσοῦτον ἐκλάμπειν αὐτῇ πυροειδὲς τι ὡς τοὺς μὲν οἶσθαι βῆνῃμα χρυσοῦ προῖόντι ἐπιπάσσεισθαι, τοὺς δὲ ἐκθειάζειν, λέγοντας αἰγλήν τινα οὐράνιον περὶ τὴν κεφαλὴν συγγεγενῆσθαι αὐτῇ (ταῦτα γράφει Ἡρωδιανός 1, 7, 9 περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Κομμόδου). Ἡ χρυσοειδὴς ξανθότης ἐκφράζεται ὑπὸ τινων τῶν μετ' Ἀλέξανδρον ζωγράφων διὰ τοῦ καθαροῦ χρυσοῦ· τὸ αὐτὸ χρῶμα ἤρεσε τὰ μάλιστα ταῖς τῶν Βυζαντινῶν γυναιξίν, ὅθεν ἡ τεχνικὴ ἐπιτυχία αὐτῆς τὸ μὲν διήλθε πρὸς τὰς Βενετίδας, τὸ δὲ σφίζεται κατὰ τὸν πολυβύβλητον ἄγαν Fallmerayer, παρὰ τοῖς τῶν Τραπεζουντιῶν ἀπογόνοις.

947. Ἀριάδνην] Τὴν εὐχαριν

948. Μίνωος] Τοῦ περιωνύμου τῶν Κρητῶν βασιλέως. — Πρὸς τὰ λοιπὰ, παράθεσ 921. 946.

949. ἀγήρω] Ἰδε 277. Πρὸς τοῦτοις παρατιθέμεν τὸ τραγικόν· «Μόνους οὐ γίγνεται θεοῖσι γῆρας οὐδὲ κατθανεῖν ποτε, τὰ δ' ἄλλα συγγεῖ πάνθ' ὁ παγκρατὴς χρόνος» (Οἶδ. Κολ. 607-9). Περίττον σημειώσασθαι, ὅτι Ἡσιόδου ἀποστρέφεται τὸν κοινὸν περὶ Θεσείως μῦθον οὐχ ἥττον ἢ τὸν Ὀμηρικόν (Όδ.

Ἦβην δ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱός, 950
 ἷς Ἡρακλῆος, τελέσας στονόεντας ἀέθλους,
 παῖδα Διὸς μέγαλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδίλου,
 αἰδοῖν θετ' ἄκοιτιν ἐν Ὀλύμπῳ νιφόεντι,
 ὄλβιος, ὅς, μέγα ἔργον ἐν ἀθανάτοισιν ἀνύσας,
 ναίει ἀπήμαντος καὶ ἀγήραος ἡματα πάντα. 955
 Ἡελίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυτὸς Ὠκεανίνη
 Περσηίς Κίρκην τε καὶ Αἰήτην βασιλῆα.
 Αἰήτης δ' αὖ υἱὸς φαεσιμβρότου Ἡελίοιο
 κούρην Ὠκεανοῖο τελέεντος ποταμοῖο

λ 320 κέ.). Ἀριάδνη ἐπίσης τῶν θεῶν ἐνομιζέτο ἐν Ἀργεῖ (Νόνν. Διον. 47, 706 κέ.) καὶ ἐπὶ Κρήτης καὶ Νάξου.

950. Ἦβην] Εἰς 922.

καλλισφύρου] Ἰδε 254.

951. ἷς Ἡρακλῆος] Περιφρασίς ἦσαν συγχὴ τῆς «βίῃ Ἡρακλεΐῃ» παρ' Ὀμήρῳ ὅμως εὐρίσκεται «ἷς Ὀδυσῆος» καὶ «ἷς Τηλεμάχοιο».

ἀέθλους] Σημαίνει ταῦτό ὡς περ 800.

952] = Ὀδ. λ 604.

χρυσοπεδίλου] Ἰδε 12. Ἡ Ἦβης καταγωγὴ ζητώσ, ὅπως δηλωθῇ ἡ ἔκτακτος ἥς Ἡρακλῆς ἀξιοῦται τιμῇ.

953. νιφόεντι] Ἡρμηνεύεται ἐν τῷ εἰς 42 σχολίῳ. Ἡρακλῆς ἄγεται Ἦβην ὡς γενναιότατα ἐνσωματώσας τὴν ἀνδρικήν ἥβην.

954. Τὸ μέγα ἔργον, ὃ ἤνυσε μεταξύ τῶν θεῶν, οὐκ ἐκλαμβάνεσθαι δύναται, εἰ μὴ ὅτι ἐδοξέθησεν αὐτοῖς πρὸς τοὺς Γίγαντας· «τοῖς δὲ θεοῖς λόγιον ἦν ὑπὸ θεῶν μὲν μηδὲν ἀπολέσθαι δύνασθαι, συμμαχοῦντος δὲ θνητοῦ τινος τελευτήσιν» (Ἀπολλόδωρ. 1, 6, 1, 4). Καὶ οὕτω δὴ Νόννος ἐν τοῖς Διονυσιακοῖς τὸν γάμον ἡτιολόγησεν (4, 46 κέ.). Ἐτι δὲ ὁ μῦθος ἤδη ἀπεικονίζεται ἐν τῷ ἀετῷματι τῷ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Μεγαρικοῦ θησαυροῦ, ὃς ἀνῆκει εἰς τὸν ἕκτον αἰῶνα.

955. ναίει] Ἐπίσης «ἐν ἀθανάτοισι».

ἀπήμαντος] Κοινωνεῖ τῆς ὑφ' Ἡσιόδου ἁλλοθι ἐγκωμιαζομένης «ἀκηδείας» τῶν θεῶν.

956-962. Φαίνονται παράρτημά πως ὅ,τι ἴσως προπαρασκευάζει τὰ ἐν τοῖς ἐπομένοις (992 κέ.) περιεχόμενα.

956. ἀκάμαντι] Ὅτι ὁ Ἥλιος ἡμέραν παρ' ἡμέραν διέρχεται τὸν ἑαυτοῦ δρόμον· ὁ λαὸς ἐλεεῖ τὸν αἰώνιον οὐρανοδρόμον καὶ λέγει παροιμιακῶς «Τὰ βάσανά μου εἶνε πλεῖο πολλὰ ἀπὸ τοῦ ἡλίου τὰ πάθη».

κλυτὸς] Περί τοῦ γένους εἴπομεν ἀνωτέρω (657). Πρὸς δὲ τὴν ἔννοιαν, ἡ Ὠκεανίς τὸ ἐπιθετικὸν ἐκκληρονόμησε παρὰ τοῦ πατρὸς (215. 274. 288).

Ὠκεανίνη] Ἰδε 364.

957. Περσηίς] Ὀμηρος αὐτὴν Πέρσῃ οὐνομάζει (Ὀδ. κ 136 κέ.).

Κίρκην] Τὴν ἐκ τῆς Ὀδυσσεύς πασίγνωστον· ὅθεν ἐνταῦθα μνημονεύεται. Ὡσαύτως ὁ Αἰήτης τὴν περιωνυμίαν ὀφείλει τῷ Ἀργοναυτικῷ μύθῳ.

βασιλῆα] Ὁ Αἰήτης βασιλεύει ἐν τῇ μυθῳδῇ Αἴᾳ, ἣν οἱ μεταγενέστεροι ἐνόμιζον Κολχίδα.

958. φαεσιμβρότου Ἡελίοιο (= Ὀδ. κ 138)] Ὁς φαίνει τοῖς βροτοῖσιν. 959] = 242 (Κούρης).

γῆμε θεῶν βουλῇσιν Ἴδυϊαν καλλιπάρηρον.
Ἡ δέ νύ οἱ Μῆδειαν εὐσφυρον ἐν φιλότῃτι
γείναθ' ὑποδμηθεῖσα διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην.

960

Ὑμεῖς μὲν νῦν χαίρετ' Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,

* * *

νῆσοί τ' ἥπειροί τε καὶ ἄλμυρός ἐνδοθι πόντος.
Νῦν δὲ θεῶν φύλον αἰίσατε, ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
ἔσσαι δὴ θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
ἀθάναται γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.

965

960. θεῶν βουλῇσιν] Προνοία θεῶν
χάριν τοῦ τῶν Ἀργοναυτῶν στόλου.

Ἴδυϊα] Τό μὲν ὡς Ὁκεανὶς ἀρμυρία
σύζυγος τοῦ πρὸς τῇ Ὁκεανῷ κατοι-
κοῦντος Διήτου (Μίμνερμ. 11, 4 κέ.
κἀ.), τὸ δέ, πρὸς τὸ ὄνομα, ἀξία μῆτηρ
τῆς Μῆδειας (παρὰ τὸ μῆδος).

961. εὐσφυρον] Πρβλ. 254.

962. διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην] =
822. — Ἡ Μῆδεια λοιπὸν θεός ἐστι
κατὰ τὸν Ἡσίοδον, ᾧ συμφωνοῦσιν
Ἀλκμάν (Ἀθηναγ. πρεσβ. σ. 14, ἐκδ.
Sylburg) καὶ Μουσαῖος (Σχολ. Εὐρι-
πίδ. Μήδ. 9) καὶ Πίνδαρος (Πυθ. 4,
11).

Ἐνταῦθα τελευτᾷ ἡ Θεογονία. Ὁ
ποιητὴς ἐξεπλήρωσεν ὅσα ἐν τῇ προοι-
μίᾳ ὑπέσχετο, καὶ πάντως κατὰ τὸ τέ-
λος ταῖς Μούσαις τὰς καθηκούσας χά-
ριτας ἐξέφρασεν, εἶγε τὰ ἀκολουθοῦντα
ἄλλου τινὸς ἔργον. Ὅπως δὲ ἂν τοῦτο
ἔχῃ, ἄρχεται ἡδη ἄλλη ῥαψωδία.

963-968. Ταῦτα ἀποτελοῦσιν ἅμα
ἐκείνου μὲν τὸν ἐπιλογον, τούτου δὲ τὸ
προοίμιον. Δυστυχῶς ἐν τῇ ἀρχετύπῳ
χειρογράφῳ μετὰ τὸν 963 ἐξέπεσε στί-
χος, ὅστις οὕτω πως ἂν εἶχεν· « ἄλλοι

θ', οὓς ἔτρεφον . . . » (καθάπερ
ἐν τῇ προοιμίᾳ εἴρηται· οὓς θ' ἄλμυ-
ρὸς ἔτρεφε πόντος).

964. ἥπειροί] Ὁ πληθυντικός ἢ
Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην (ἴδε 349) δηλοῖ
ἢ κατ' ἀναλογίαν τοῦ « νῆσοι » τίθεται
(οἶον Καλλιμάχ. Ὑμν. 4, 267· τίσι-
νες ἥπειροί τε καὶ αἱ περιγαίετε νῆσοι,
Διονύσι. Περιηγ. 1181· ἥπειροί τε καὶ
εἰν ἄλλ' χαίρετε νῆσοι)· ἢ γνῶμην προ-
τιμῶμεν, ὅτι λείπει τὸ ἄλλως προστιθέ-
μενον ὁδοῦ ἢ συνώνυμον (Σοφοκλ. Τρα-
χίν. 101· δισσαῖσιν ἀπείροις, Ἀπόσπ.
796· τὸ δὲ ἥπειρω, Μόσχ. Εἰδόλλ.
1, 8· ἀπείρους δαιάς, Ἀντιπ. Θεσσαλον.
ἐπιγρ. 56, Ἀνθολογ. 7, 18, Κριναγ. ἐπ.
21, Ἀδδατος ἐπ. 10, Ἀνθολογ. 7, 240).

965. ἡδυέπειαι] Τὸ τοῦ ἡδυεπῆς θη-
λυκὸν ἐσχημάτισται κατὰ τὸν παλαιὸν
κανόνα (ια).

966] = 25. 52. 1022.

967. ὅσαι δὴ] Ὅσαι ποτέ, οἶον Ἰλ.
Λ 219 (: αἴσατε νῦν μοι, Μοῦσαι), ὅστις
δὴ πρῶτος Ἀγαμέμνωνος ἀντίον ἦλθεν.

968. Ἐκ τῆς θέλων καὶ ἀνθρωπίνων
μῖξεως φυσικῶς γεννῶνται θεοειδεῖς, οὐ
μὴν ἀθάνατοι· οὕτω καὶ ὁ Ὀμηρικός

Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο, δια θεάων,
 'Ιασίῳ ἥρωϊ μιγεῖς' ἐρατῇ φιλότῃ
 νειῶ ἐνὶ τριπόλῳ, Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ,
 ἐσθλόν, ὅς εἰς' ἐπὶ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
 πᾶσιν· τῷ δὲ τυχόντι καὶ οὐ κ' ἐς χεῖρας ἵκηται,
 τὸν δ' ἀφνειὸν ἔθηκε, πολὺν τέ οἱ ὥπασεν ὄλβον.
 Κάδμῳ δ' Ἀρμονίη, θυγάτηρ χρυσέης Ἀφροδίτης, 975
 'Ινώ καὶ Σεμέλῃ καὶ Ἀγαύῃ καλλιπάρῳ
 Αὐτονόῳ θ', ἣν γῆμεν Ἀρισταῖος βαθυχαίτης,

'Αχιλλεὺς προσαγορεύεται: «θεοὶς ἐπιεί-
 κελ' Ἀχιλλεῦ».

969. Πλοῦτον] Τούτῳ δ' Ἀσκραῖος
 τὴν πρωτεύσαν ἀπονέμει ὡς λατρευο-
 μένῳ ἐν Θεσπιαῖς (Πausan. 9, 26, 6).

δια θεάων] Ναὶ μὲν ἡ φράσις ἐν
 ταῖς ἐποποιαῖς πεπᾶται, νῦν δὲ οὐδὲν
 ἦτον σημαντικῶς κεῖται, ἀκολουθοῦντος
 τοῦ «ἥρωϊ», ἢ λέξις οὐκ ἔδη τοὺς ἡμι-
 θεούς, ἀλλ' ἀπλῶς τοὺς ἀνδρείους καὶ
 εὐγενεῖς ἐσήμαινεν.

970. 'Ιασίῳ] Ὁ αὐτός ἐστι τῷ ἐν
 τῇ Ὀδυσσεΐ (ε 125) 'Ιασίῳ.

971. νειῶ ἐνὶ τριπόλῳ] Εἴληπται
 ἐξ Ὀδ. ε 127, ὅπου ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μύ-
 θου κεῖται. Ὁ τρίπολος νεὶός τρις ἤρο-
 ται, ὅπερ οἱ Θηραῖοι λέγουσι «τριαλε-
 τρίζω».

ἐν πίονι δήμῳ] = Ἰλ. Π 514· ἐπιθε-
 τὸ ὁμοίον ἡμιστίχῳ 477. Τὰ δύο
 κῶλα πρὸς ἄλληλα συνάφειαν ἔχουσιν,
 ὡς δεικνύει ἀνάλογον Ὀμήρου χωρίον
 (Σ 541-2): «νεῖον μαλακὴν, πίειραν
 ἄρουραν, εὐρεῖαν τρίπολον».

972. Οὐ πολὺ παραλλάσσει τοῦ 762
 στίχου.

973. τῷ δὲ τυχόντι] Διὸ ἐν Θή-
 ραις συνήκει μετὰ Τύχης (Πausan. 9,
 16, 1).

ἐς χεῖρας ἵκηται] Τυφλὸς γάρ ἐστιν,
 ὡς Ἰππῶνας ἔδη ὠνειδίσειν (Ἀπόσπ.
 20). Τὸ Ἀριστοφάνους φερώνυμον
 δράματιον, ὡς εἰπεῖν, διακρίβει τοῦτο

τὸ χωρίον· ὁ Πλοῦτος γίνεται ὑποχεί-
 ριός πως τοῦ τυχόντος.

974. Ὁ πλεονασμὸς ἐγένετο ἐκ τοῦ
 ὅτι Ἡσίοδος Ὀμηρικὸν στίχον μετέ-
 πλασε: «καί μ' ἀφνειὸν ἔθηκε, πολὺς δέ
 μοι ὥπασεν ὄλβον» (Ἰλ. I 483), ὃ πολὺ
 ἐπιτηδεύτερον.

δ'] Ἐπαναλαμβάνει τὸ ἐν τῷ προη-
 γουμένῳ στίχῳ μόριον.

ἀφνειόν] Παρῆκεται ἀπὸ τοῦ ἀφενος
 (ἦτοι πλοῦτος).

ὄλβον] Συνωνυμεί τῷ πλούτῳ, ἣν
 λέξιν ἀκολουθεῖ Ἰλ. Π 596. Ω 536.

Ὀδ. ε 206. "Ε. 637.

975. Τὴν δευτέραν θέσιν ἀποδίδωσι
 Θηβαϊκῷ μύθῳ. Πρβλ. 937.

χρυσέης] Τὴν τοῦ ἐπιθέτου ἐξηγήσιν
 ζητεῖ εἰς 822.

976. Ἀγαύῃ] Τὴν τοῦ δυστυχοῦς
 Πενθέως δυστυχαστέραν μητέρα. Περὶ
 τῆς Ἰνούς καὶ Σεμέλης τύχης φυλάσ-
 σουμεν τὴν αὐτὴν σιωπὴν, ἣν Ἡσίοδος
 (ἐκτός ὧν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἶπε περὶ
 Σεμέλης).

977. Περὶ Αὐτονόης μόνης περισ-
 σότερα λέγει, ἐπειδὴ θεὸς αὐτὴν ἐξέλε-
 ξεν εἰς γυναῖκα. Οἱ γὰρ Ἕλληνες ἠπί-
 σταντο, ὅτι Ἀρισταῖος υἱὸς Ἀπόλλω-
 νος ἦν ἐκ τῆς νόμφης Κυρήνης· ὃν μῦ-
 θον λίαν φιλοκάλως Πίνδαρος ἐν τῇ Θ'
 Πυθικῇ ᾠδῇ (στ. 59 κέ.) διηγείται.

βαθυχαίτης] Ἀτε τοῦ «ἀκερσεκό-
 μου» Ἀπόλλωνος, ὅς ἐξεφαίνετο «χαί-

γείνατο καὶ Πολύδωρον ἑυστεφάνῳ ἐνὶ Θήβῃ.

[Κούρη δ' Ὀκεανοῦ Χρυσάορι καρτεροθύμῳ

μιχθεῖσ' ἐν φιλότῃ πολυχρύσου Ἀφροδίτης,

980

Καλλιρόῃ τέκε παῖδα βροτῶν κάρτιστον ἀπάντων,

Γηρυονέα, τὸν κτεῖνε βίῃ Ἡρακλεείῃ

βοῶν ἔνεκ' εἰλιπόδων ἀμφιρρύτῃ ἐν Ἐρυθείῃ].

Τιθωνῷ δ' Ἡὼς τέκε Μέμνονα χαλκοκορυστὴν,

τῇ εἰλυμένος εὐρέας ὤμους » Ὑμν. (Ὅμηρ. 2, 72), ἐκγεγονώς, καὶ αὐτὸς τρέφει τὴν κόμην. Πρὸς τοῦτο οὐκ ἀντιπαραβλητέον τὰ ὠραίων νεανιῶν ἐγκώμια (οἷον Θεοδώρ. Προδρόμ. Ῥοδάνθ. 2, 132: ὤμους ἐς αὐτοὺς καθιείς τοὺς βοστρύχους) οὐδὲ τὸ δημοσίᾳ ἀκομῆσαι τοὺς Σπαρτιάτας καὶ Ἀργεῖους (Ἡροδότ. 1, 82, ὡς περ καὶ μέχρις ἡμῶν οἱ Πελοποννήσιοι ἐσοδαρεύοντο ἐπὶ μακρᾷ κόμῃ)· ἀλλὰ ἐκείνας τὰς μαρτυρίας ἀκούσωμεν, καθ' ἃς αὕτη σεμνόν τι ἐδήλωσεν· ἐν Χαιρωνείᾳ, τῇ Βοιωτῶν πόλει, ὁ ἄρχων κατὰ τὸν νόμον ἀέκομα» (Πλουτάρχ. Ζητ. Ῥωμ. 40), ἐπὶ δὲ τῶν Κορινθιακῶν ζωγραφιῶν, ἃς ἐνέκαυσαν κατὰ τὸν ἑξοδον π. Χ. αἰῶνα εἰς πηλῖνα πινάκια, Ποσειδῶν βαθυχαίτης παρίσταται (ἐπιθι τὰ «Μνημεῖα», ἐκδοθέντα ὑπὸ τῆς Ἀθηνῆσι Γερμανικῆς Σχολῆς τ. Α', πίν. 7, 1. 11. 13. 28).

978. Πολύδωρον] Τὸν τοῦ Λαδδάκων πατέρα, ἐξ οὗ τὸ τῶν Λαδδακιδῶν γένος.

ἑυστεφάνῳ ἐνὶ Θήβῃ] = Ἰλ. Τ 99. Τὸ ἐπιθετον εἰληπται ἀπὸ τοῦ «στεφάνου» (Πινδάρ. Ὀλ. 8, 32. Ἀνθολογ. 9, 104, 3. Ὀρφ. Ἀργον. 895) ἢ τῆς «στεφάνης» (Εὐρύπ. Ἐκ. 910. Τρω. 779. Ἀνθολογ. 9, 97, 3. 151, 2. Σχόλ. εἰς Πλάτωνα σ. 209), δι' ἧς «ἑυστεφάνουται» (Πλουτάρχ. Δυκοῦργ. 19. Πausan. 9, 15, 6) ἢ πόλις, καὶ νῦν εἰσέτι «στεφάνει» ἐν τοιαύτῃ τῇ χρήσει ὑπάρχει. Εἰδικώτερον δὲ ἄνδρός μὲν

στέφανος παῖδες, πύργοι δὲ πόλιν » (Ὅμηρ. Ἐπιγράμ. 13, 1). Τὰ τείχη ταῦτα, ὡς Ὅμηρος διηγείται (Ὀδ. λ 262-5), ἔκτισαν οἱ Ἀντιόπης παῖδες Ζῆθος καὶ Ἀμφίων.

979. Χρυσάορ ἐν μέσῳ θνητῶν τίθεται, ἐπειδὴ υἱὸς τῆς θνητῆς Μεδοῦσης ἦν (277)· τοῦ δὲ υἱοῦ ἐπίσης ὄντος θνητοῦ, καὶ αὐτὸς ἐσπερεῖτο τῆς ἀθανασίας. Ἀλλ' ὅμως ὁ αὐτὸς ποιητὴς οὐκ ἔγραψε τοὺς στίχους 287-294 καὶ τοὺς προκειμένους. Τοῦτο δυνάμεθα εἰςπεῖν ἀπροφασίστως. Ὅστις μὲν οὖν τὸ παράρτημα τοῦτο γνήσιον θεωρεῖ, τοῦτον ὀδελιστέον τὸ ἕτερον χωρίον· ὅστις δὲ τὰ ἀπαντα ἀπορρίπτει ὡς οὐχ Ἡσιόδεια, ταῦτα ἀνέπαφα εἶναι εἴησιν.

980. = Ἡοιῶν ἀπόσπασμα ὑπὸ τοῦ εἰς Πινδάρου Πυθ. 4, 35 σχολιαστοῦ σφωζόμενον ἐν στ. 3.

πολυχρύσου] = Χρυσῆς (822). Ἡ φράσις ὁλόκληρος οὐ πρὸς Ἡσιόδου.

971. ἀπάντων] Ὑπερβολὴ ἄλογος· πῶς γὰρ Ἡρακλῆς αὐτὸν ἐνίκησεν;

982. βίῃ Ἡρακλεείῃ] = 289 κτλ.

983. Παράθεσις πρὸς στ. 290.

984. Τιθωνῷ] Ἡσιόδος αὐτὸν εἰσάγει ὡς ἐραστὴν τῆς Ἡώ, οὐχὶ μέντοι ὡς ἄνδρα, ὅπερ ποιοῦσιν Ὅμηρος (Ἰλ. Δ 1 = Ὀδ. ε 1) καὶ οἱ μεταγενέστεροι. Ἀγνοεῖ ἐπομένως καὶ τὸν γνωστὸν περὶ τῆς ἀπαισίτου ἀθανασίας μῦθον, οὗ μάρτυς παλαιότατος κατέστη ὁ τὸν Ὀμηρικὸν εἰς Ἀφροδίτην ὕμνον ποιήσας (στ. 218 κέ.).

Αἰθιοπῶν βασιλῆα, καὶ Ἡμαθίωνα ἀνακτα. 985
 Αὐτάρ τοι Κεφάλῳ φιλύσατο φαίδιμον υἱόν,
 Ἰφθιμον Φαέθοντα, θεοῖς ἐπιείκελον ἄνδρα.
 Τόν ῥα νέον, τέρεν ἄνθος ἔχοντ' ἐρικυδέος ἥβης,
 παῖδ' ἀταλά φρονέοντα φιλομμηδῆς Ἀφροδίτη
 ὦρτ' ἀνερειψαμένη, καὶ μιν ζαθέοις ἐνὶ νηοῖς 990

Μέμνονα χαλκοκορυστήν] Τὸν τῆς Αἰθιοπίδος λεγομένης ἥρωα, ὃν Ἀχιλλεύς τελευταῖον ἀπέκτεινεν. Τὸ ἐπ'θετον ὑπαινίσσεται λοιπὸν τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον.

Ἡμαθίωνα] Ὅν Ἡρακλῆς, πρὸς τὰς Ἑσπερίδας τὴν πορείαν ποιοῦμενος, ἐφόνευσεν (ἥς ἱστορίας οἱ σχολιασταὶ μάρτυρα ἐπάγουσι Φερεκύδην). Βασιλεύει λοιπὸν ἐν τῇ μυθῳδῇ δύσει ὅπου ἢ Ἐως, ἢ πιστεύωμεν Ὁμήρῳ (Ὀδ. μ. 3. 4), κατοικητήριον καὶ ὀρχήστρας εἶχεν· ἢ ἕως δηλαδὴ συνεταύτισθη μετὰ τῆς Ἑσπερινῆς ἐρυθρότητος τοῦ οὐρανοῦ (Νόνν. Διονυσ. 18, 159). Ἡ ἐτυμολογία οὐκ ἀσφαλής· τὸ ὄνομα σχετίζεται πρὸς «ἄμαθον» ἢ ἄμμον καὶ «ἡμαθόεσαν» ἀκτὴν.

986. *Αὐτάρ τοι*] Ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ μορίου ἐν τοῖς ἀνά χειρας ποιήμασιν ἀπαξ εἴρηται.

Κεφάλῳ] Ὅν ἄλλοι μυθολόγοι τῇ κακοπαθεῖ Πρώκριδι συζευγνύουσιν.

φιλύσατο] Κυρίως, ἐφύτευσεν. Οἱ παλαιοὶ φιλοῦσιν ἐπὶ τοῦ γάμου μεταφορὰς ἐκ τῆς γεωργίας εἰλημμένας (πρβλ. Εὐριπ. Φοιν. 18).

φαίδιμον] 453.

987. *Ἰφθιμον*] Ἐπιθι 455.

Φαέθοντα] Τὸ ὄνομα ἐπ'θετον τοῦ Ἡλίου ἐστὶ (Ἰλ. Α 735. Ὀδ. ε 479. λ 16. τ 441. χ 388) καὶ ἔππον τοῦ θεοῦ σημαίνει (Ὀδ. ψ 246), ὅθεν κατὰ τὸν κοινὸν μῦθον ἐγενεαλογεῖτο ἄφ' Ἡλίου καὶ Κλυμένης. Ἀλλὰ παραπέμπομεν εἰς τὸ 2, 42 τῶν Ὑγίνου ποιητικῶν ἀστρονομικῶν, ἐξ οὗ μανθάνομεν, ὅτι Ἑσπε-

ρος Κεφάλου καὶ Ἐω υἱὸς ὑπελαμβάνετο.

Πρὸς τὰ λοιπὰ παράθεε 968.

988. Πρβλ. Ὑμν. Ὁμηρ. 3, 375: τέρεν ἄνθος ἔχει ἐρικυδέος ἥβης, ἔτι δὲ Ἰλ. Α 225: ἐρικυδέος ἥβης.

ἄνθος ἥβης] Ἡ μεταφορὰ παρὰ τοῖς λυρικοῖς καὶ τοῖς νεωτέροις τῶν ἐποποιῶν συχναίει, καί τοι τὴν Ὁμήρου φιλοκαλίαν παραδόξως διέλαθεν. Ἀξίως τῶν προγόνων Κρής τις μυρολογεῖ· «εἰς τὸν ἀνθὸν τῆς νεότητος» (Κρητική Μελίσσα τῆς Ἑλληνίδος Μελαίνης σ. 28) καὶ ἕτερος «τῇ νεότητι τὸν ἀθόσας» (Κρητικά Ἰμίαι σ. 31, στ. 812).

990. *ἀταλά φρονέοντα*] Παρὰ τὸ ἀτάλλω ἤτοι σκιρτάω. Τὸ νόστιμον ἐπ'θετον ἔλασεν ὁ τῆς Ἰλιάδος ποιητῆς (Σ 567: ἀτάλα φρονέοντες, πρβλ. Ζ 400: παῖδ' ἀταλόφρονα). Ἡ λέξις εἰσέτι θάλλει ἐν ἀποκέντροις μέρεσι τοῦ Ἑλληνισμοῦ, οἷον ἐν τῇ Ἀλαγονίᾳ ἄταλος σημαίνει τῶν καρπῶν τὰ μαλακὰ ἔτι τὸ κέλυφος καὶ ἄωρα, ἐπὶ δὲ βομβυκίων τῆς μετὰ τῆς τὰ μῆψιν στερεοποιηθέντα, ἐπὶ δὲ Κεφαλληνίας τὸ παράγωγον ἀτάλικος συνώνυμον τῷ ἀπαλός, οἱ δὲ Ἰθακήσιοι προφέρουσι «ταλικός» ὡς ἀδύνατος. Ἀδέσβαιον δὲ εἰ τὸ Ποντικὸν ἀχάταλον (παιδίον) εἰς τὴν λέξιν ταύτην ἀνήκει.

φιλομμηδῆς] Ἰδε 259.

ἀνερειψαμένη] Ἀνελκύσασα βιαίως (παρὰ τὸ ἐρείπω)· δ ἀλλίον ἐπὶ τῶν Ἀρπυιῶν τίθεται.

ζαθέοις] Ἰδε 2.

νηόπολον μύχιον ποιήσατο, δαίμονα διον.

Κούρην δ' Αιήταο διοτρεφείας βασιλῆος
Αἰσονίδης βουλῇσι θεῶν αἰειγενετάων
ἦγε παρ' Αἰήτεω, τελέσας στονόεντας ἀέθλους,
τοὺς πολλοὺς ἐπέτελλε μέγας βασιλεύς, ὑπερήνωρ 995
ὕβριστής, Πελίδης, καὶ ἀτάσθαλος ὄβριμοεργός.
Τοὺς τελέσας ἐς Ἴωλκὸν ἀφίκετο, πολλὰ μογήσας,

991. Εὐδῆλον, ὅτι ὁ Ἡσιόδου Φαέ-
θων ὁ αὐτός ἐστι τῷ Σημιτικῷ ὀνόματι
καλουμένῳ Ἀδώνιδι («κυρίῳ»)· τοῦτο
ἐξάγεται ἐκ τοῦ Γουδιανοῦ Ἑτυμολογι-
κοῦ στλ. 323, 53-4· λέγεται παρὰ τοῖς
Κυπρίοις κίρις ὁ Ἄδωνις, παρὰ δὲ τοῖς
Λάκωνιν ὁ λύχνος.

νηόπολον] Λέξις σεμνοτέρα τοῦ συν-
ωνύμου νεωκόρος, ὡς καὶ Ἀλκαῖος,
κατὰ Στράβωνα (9, 2, 34 σ. 413). «Τή-
νερον καλεῖ ναοπῶλον μάντιν».

μύχιον] Ἐν τῷ μυθῷ ἡ ἀδύτη τοῦ
ναοῦ.

δαίμονα διον] Οὐχὶ ὡς δοῦλον, ἀλλὰ
ὡς «ἀνέδρον». Ὅμοιον τι ἐγένετο
περὶ Ἀθηνᾶν καὶ Ἑρεχθέα· «καὶ γὰρ
Ἀθηναίη τε Ἐριχθόνιον βασιλεῖα νηῶ
ἐγκατέθηκε, συνέστιον ἔμμεναι ἱρώων»
(Μάρκελλος ἐν τῷ παραρτήματι τῆς
Ἀνθολογίας 50, 30-4). — Ἡσιόδου
πρῶτος ὢν ἴσμεν τοὺς δαίμονας διέκρινε
τῶν θεῶν. Περὶ οὗ θεολογικὸν σύστημα
οἱ Ἕλληνες οὐκ ἀνέπτυξαν εἰ μὴ οἱ φι-
λόσοφοι, καὶ μάλιστα γε οἱ Νεοπλατω-
νικοί· ἀλλ' ὅμως οἱ προσκυνηταὶ ἐν ἐνί-
αις πόλεσι τάξιν τινὰ ἐφύλασσαν, π. χ.,
οὐ μακρὰν τῆς Βοιωτίας ἐν Ὀποῦντι
τῶν Λοκρῶν ὁ μὲν ἕτερος ἱερεὺς τοῖς
θεοῖς, ὁ δὲ τοῖς δαίμοσι διετέτακτο
(Πλουτάρχ. Ζητ. Ἑλλην.).

992. διοτρεφείας] Παράθετος τὰ εἰς 82
εἰρημένα.

993. Αἰσονίδης] Ἰάσων τοσοῦτο
περιώνυμος ἦν, ὥστε ἀπαντες καὶ τὸ ἄ-
πλουτον πατριωνυμικὸν κατέλαβον, ὥσπερ

οἱ Ὀμήρου ἀκροαταὶ οὐκ ἠγνόησαν τίς
ἦν ὁ Μενoitιάδης (Ἰλ. Α 307).

βουλῇσι] Ἐπειδὴ Μῆδεα ἀθάνατος
ἦν, ἡ τῶν θεῶν συγκατάνευσις ἀπαιτήθη.
Πρὸς τοῦτοις, Ἦρα καὶ Ἀφροδίτη αὐ-
τὸν ἐβοήθησαν.

θεῶν αἰειγενετάων] = 548. 893.

994. ἦγε] Οὐκ εἶπεν· ἤρπασε, καθά-
περ 914, διότι Μῆδεα συνήνευσεν. — 994
- 999. Μῆμερμος (11, 2. 3) σαφῶς αἰ-
νίσσεται. Τὸ παράλληλον τοῦτο χωρίον
ὑπομνηστικὴν ἡμᾶς ὅτι τὸ δευτέρον ἡμι-
στίχιον οὐκ εἰκῇ ἐπανεληπται ἐξ 951,
ἀλλὰ τὸ ἀέθλους ὑποδηλοῖ τὸ τοῦ σπό-
λου ἔπαθλον, τὸ χρυσόμαλλον δέσμα.

995. ὑπερήνωρ] Ὑπερήφανος.

996. Πελίδης] Ἰωλκοῦ βασιλεὺς, οὗ
τὴν ἐκ Τυροῦς γέννησιν Ὀμηρος ἐν τῇ
Νεκυίᾳ ἀκριδῶς καὶ εὐπρεπῶς διηγείται
(Ὀδ. λ 235 κέ.).

Ἡ ἀλλόκοτος τῶν λέξεων τάξις ἀ-
πορρεῖ ἐκ μιμήσεως Ὀμηρικοῦ χωρίου
(Ἰλ. Χ 418: ἀτάσθαλον ὄβριμοεργόν).
Ἐν τοῦτοις ἀπὸ τῶν πολυπληθῶν ἐπι-
θέτων αἰσθανόμεθα, ὅτι, ἐκτὸς τοῦ Ἦρα-
κλέους, Ἰάσων ὁ ἐξαίρετος ἀγαπητός
ἦν ἥρωος τοῦ ποιητοῦ. Περὶ τοῦ τελευ-
ταίου ἐπιθετὰ ἐν 148 σεσημειωμένα.

997. Ἰωλκόν] Ἰωλκός (ὃ κατὰ συν-
αλοιφὴν ἐγένετο ἐκ τοῦ Ἰαολκός) παμ-
πάλκιος πόλις ἦν, κειμένη ὑπὸ τὸ Πή-
λιον ἐν τῷ ἐνδοτάτῳ μυθῷ τοῦ Παγα-
σητικοῦ κόλπου (κόλπου τοῦ Βώλου), ἣ
ρῶσει προώριστο πρὸς τολμηροὺς πλοῦς.
Ἀλλὰ ἐπὶ τῶν διαδύχων ἀφανὴς ἦν.

ὠκείης ἐπὶ νηὸς ἄγων ἐλικώπιδα κούρην
 Αἰσονίδης, καὶ μιν θαλερὴν ποιήσας ἄκοιτιν.
 Καί ῥ' ἤγε δμηθεῖς ὑπ' Ἰήσωνι ποιμένοι λαῶν 1000
 Μῆδειον τέκε παῖδα· τὸν οὔρεσιν ἔτρεφε Χίρων
 Φιλυρίδης, μεγάλου δὲ Διὸς νόος ἐξετελεῖτο.
 Αὐτὰρ Νηρῆος κοῦραι, ἀλίοιο γέροντος,
 ἥτοι μὲν Φῶκον Ψαμάθη τέκε διὰ θεάων
 Αἰακοῦ ἐν φιλότῃ διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην, 1005
 Πηλεῖ δὲ δμηθεῖσα θεὰ Θέτις ἀργυρόπεζα
 γείνατ' Ἀχιλλῆα ῥηξήνορα θυμολέοντα.

πολλὰ μογήσας] (πονήσας) Συχνάζει παρ' Ὀμήρῳ (π. γ. Ἰλ. Β 690).

998. ὠκείης ἐπὶ νηός] Τ! ὄφελος ὀνομάσαι τὴν Ἀργὴν πρὸς Ἑλλήνας; ἐλικώπιδα] Πρβλ. 298.

999. Παράθεις 921. 946.

1000. ποιμένοι λαῶν] Φράσις Ὀμηρικὴ· «ὁ καλὸς βασιλεὺς καὶ ὁ καλὸς σομπάνης εἶνε τὸ ἴδιον» (Βενιζέλου Παροιμ. Ο 164).

1001. Μῆδειος] Ἐπ' ἀληθείᾳ τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς ἐστὶν υἱός.—Τὸν ἐν Κορίνθῳ μῦθον, ὃν ἐξετραγώδησεν ὁ τραγικώτατος ποιητής, Ἡσίοδος ἀγνοεῖ.

οὔρεσιν] Ἐν τῷ Πηλῷ, ὃ ὑπέρεκειται τῆς Ἰωλκοῦ.

* Χίρων] Ὁ ἀδικαιότατος Κενταύρων» (Ἰλ. Α 832), ὃς καὶ τὸν νέον Ἀχιλλεὺς ἐξεπαίδευσεν.

1002. Φιλυρίδης] Ἀπὸ τῆς μητρὸς Φιλύρας (ὡς περ Πινδάρ. Πυθ. 3, 1. 9, 30), ἐπειδὴ τὸ πατρωνυμικὸν λείπει. Οὗ τὴν αἰτίαν μανθάνομεν παρὰ τοῦ Ἀπολλωνίου τὸν Ῥόδιον ἐξηγουμένου σχολιαστοῦ (2, 1231)· «Φερεκύδης φησὶν, ὅτι Κρόνος ἀπεικασθεὶς ἔππῳ ἐμίγη τῇ Φιλύρᾳ τῇ Ὠκεανοῦ, καὶ διὰ τοῦτο διφυῆς ὁ Χίρων». Ἀναλόγως τὰ μητρωνυμικά «Ἀητοῖδης» (Ἀσπ. 479. Ἀπόσπ. παρ' Ἀθηναγόρῃ 29. Ὑμν. Ὀμηρ. 253) καὶ «Δαναΐδης» (Ἀσπ.

229)· ἀπὸ τοῦ Ζεὺς δηλαδὴ πατρωνυμικὸν οὐκ ἐσχηματίσθη, διότι εἶγε ἐτυπώθη, οὐκ ἂν ἐγένετο διακριτικόν. Ἐπάναγκες λοιπὸν οἱ πολυάριθμοι παῖδες αὐτοῦ ἀπὸ τῆς μητρὸς ἢ τοῦ πάππου ἢ τοῦ τροφείου ἐπονομασθῆναι.

μεγάλου—ἐξετελεῖτο] Πρβλ. Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 10; μεγάλοιο Δ. ν. ἐ. Ἡ ὑπὸ Χίρωνος παιδεία ἐγένετο «βουλή Διός».

1003. ἀλίοιο γέροντος] Περὶ τούτου ἱκανὰ εἴρηται ἐν τοῖς εἰς 234.

1004. ἥτοι μὲν] Ὁ προηγούμενος πληθυντικός καὶ οἱ ἐξῆς ἐνικοί καίενται καθ' ὅλον καὶ κατὰ μέρος.

Φῶκον] παρὰ τὴν φωνὴν ἀδελφὸς ἦν Πηλεῖως καὶ Τελαμώνιος, ὅφ' ὧν ἐφο-νεύθη ἐκ φθόνου.

διὰ θεάων] Ὀμηρικῶς, ἀντὶ τοῦ δι' ἑαυτῶν.

1005. Αἰακοῦ] Τοῦ τῶν Αἰγινήτων βασιλῆος.

διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην] = 822.

1006. θεὰ Θέτις ἀργυρόπεζα] Ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων ἐληφται (Ἰλ. Ι 410 κ.λ.), οὐδὲν ἦττον δὲ «θεὰ» ἐνταῦθα σημαντικώτερον, κατ' ἀντίθεσιν κεῖται. — Ἐκ τοῦ ἐπιθέτου Φιλόστρατος συμπεραίνει (Ἐπιστολ. 36), ἐπειδὴ «ὁ πάσας ἀκριβῶς εἰδὼς τὰς κάλλους ὑπεροχὰς» οὕτω λέγοι, μὴ καλύψαι τὴν ἐρωμένην τοὺς πόδας εἰς ὑποδήματα.

1007. = Ἰλ. Η 228 (καὶ μετ' Ἀχ.).

Αἰνεῖαν δ' ἄρ' ἔτικτεν ἑυστέφανος Κυθήρεια
 Ἀγχίστη ἥρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότῃτι
 Ἰδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου ὑλήεσσης. 1010
 Κίρκη δ', Ἡελίου θυγάτηρ Ὑπεριονίδαο,
 γείνατ' Ὀδυσσεύος ταλασίφρονος ἐν φιλότῃτι
 Ἀτρίον ἡδὲ Λατῖνον, ἀμύμονά τε κρατερόν τε
 Τηλέγονόν οἱ ἔτικτε διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην.
 Οἱ δ' ἦτοι μάλα τῇλε, μυχῶ νήσων ἱεράων 1015

[ῥηξήνορα] Ἀπὸ τοῦ «ῥήγνυσθαι»
 φάλαγγας, ὄμιλον.

[θυμολέοντα] Τυρταῖος τοῦτο ἀνα-
 λύνει· «ἀλθωνος δὲ λέοντος ἔχων ἐν στή-
 θεσι θυμόν» (Ἀποσπ. 13). Κανονικώ-
 τερον συντέθειται· λεοντόθυμος.

1008. *ἑυστέφανος*] Ἐξήγησιν γενι-
 κήν παρέσχομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν
 (196). Ἀφροδίτῃ δέ, οὐδὲμιᾶς ἦτον,
 οὕτω προσαγορεύεται (Ὁδ. σ 193. 0
 288. Ὑμν. Ὀμηρ. 4, 6. 177. 287.
 6, 18), ὡς πολύχρυσος (980)· φέρει
 δηλαδὴ ἐπὶ τῆς ἀθανάτου κεφαλῆς «στε-
 φάνην εὐτυκτον» (Ὑμν. Ὀμηρ. 6, 7).
 Στεφάνη γάρ, οὐχ ἰστέφανος ἢ πρωτο-
 φανῆς λέξις.

1009. Συνάδει τῷ 970, πλὴν μετέ-
 βαλε τὸ ὄνομα.

1010. = Ἰλ. Φ 449 (αὐτόθι ὁμοίως
 γράφεται νῦν «ἐν κνήμησι» ἀντὶ τοῦ
 «ἐν κορυφῇσι») καὶ X 471 (ἐκτός τῆς
 τελευταίας λέξεως).

[πολυπτύχου] Πρβλ. 113· ἡ Ἰδὴ
 συνέστηκεν ἐκ πολλῶν ὑψωμάτων δια-
 σχίζομένων διὰ πολλῶν «πτυχῶν» καὶ
 κατωφέρειων.

[ὕληεσσης] Τὸ ὄρος δικαίως οὕτω κα-
 λεῖται, διό Θεόφραστος μνημονεύει αὐτὸ
 συχνάκις ἕνεκα τῶν δένδρων. Καὶ δὴ
 Θεόκριτος παροιμιακῶς αὐτὴν ἀναφέρει·
 «Ἰδαν ἔς πολὺδενδρον ἀνὴρ ὑλατόμος
 ἐλθὼν παπταίνει, παρεόντος ἄδην, πό-
 θεν ἄρξεται ἔργου» (17, 9.10).— Ἀγ-
 χίστης ἐκεῖ ἐποίμαινεν (Ἰλ. E 313)

1011. Ὑπεριονίδαο] Πρβλ. 134.
 Τὰ Κίρκης παιδία ὁ ποιητὴς συνδύα-
 σεν ἐξ Ὁδ. κ 347 κτλ.

1012. Ὀδυσσεύος ταλασίφρονος]
 Ὀμηρικὴ φράσις (οἶον Ὁδ. λ 466).

* 1013. Κίρκην Ὀμηρος μὲν φαν-
 τάζεται ἐν τῇ ἐσχάτῃ δούσει πλησίον τοῦ
 Ὠκεανοῦ· ἐξ οὗ δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπέ-
 πλεον τὴν Ἰταλικὴν θάλασσαν καὶ αὐ-
 τόθι ἐπάλαιον μετ' ἀγρίων ἀνθρώπων
 καὶ φυσικῶν προσκομμάτων, ἀνεξήτουν
 τὸ τῆς Ὀδυσσεύος θέατρον ἐν ταῖς ἀ-
 κταῖς τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ Τυρρηνικοῦ
 πελάγους. Ἐκεῖνο μὲν ἀντιπροσωπεύει
 Ἀτρίος (ᾧ τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ τότε πο-
 λυανθρώπου λιμένος Ἀτρίας), τοῦτο δὲ
 Λατῖνος. Ὁ τρίτος εἰληπταὶ ἐκ τῆς ἐ-
 ποποιίας· τὸ νεώτατον ποίημα τῶν κυ-
 κλικῶν καλουμένων, ἡ Τηλεγονία, περὶ
 αὐτὸν διατρίβει, ἀλλὰ καὶ πρότερον βε-
 βαίως οὐκ ἀπεσιωπήθη ὑπὸ τῶν ἐπικῶν.
 διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην] = 822.

1015. τῇλε] Ἐτυμολογεῖ τὸ Τηλε-
 γόνου ὄνομα.

1015. μυχῶ νήσων ἱεράων] Ὁμοίως
 οἱ πρῶτοι ἀνευρόντες τὴν Ἀμερικὴν
 οὐκ ἐνόμισαν ἡπειρον, καὶ οἱ Αἰγύπτιοι
 βασιλεῖς οὐ σπανίως προφέρουσι «τὰς
 τοῦ βορρᾶ νήσους». Καὶ δὴ, ὁ προφή-
 της Ἰεζεκιὴλ κατὰ τὸν ἕκτον εἰσέτι αἰ-
 ῶνα τῇ Ἡσιόδου περὶ Ἰταλίας γνώμῃ
 συνέθετο (27, 6). Ὡσαύτως ὁ Ὀρφι-
 κός, ὁ τὰ Ἀργοναυτικὰ ποιήσας, ἀρχαί-
 ζων εἶπε· ἀνήσους Ἀύσονίας» (1255).

πᾶσιν Τυρσηνοῖσιν ἀγαλλειτοῖσιν ἄνασσον.

Ναυσίθοον δ' Ὀδυσῆϊ Καλυψῶ δια θεάων
γείνατο Ναυσινόον τε μιγείσ' ἐρατῇ φιλότῃτι.

Αὐται μὲν θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
ἀθάναται γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.

1020

Νῦν δὲ γυναικῶν φύλον αἰείσατε, ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

* * *

ιερῶν] Περί τὸν τόπον ἐκείνον, ὡς ἐμυθολόγουν, ἔκειντο αἱ νῆσοι αἱ Γηρυόνου καὶ τῶν Ἑσπερίδων, καὶ Κίρκης καὶ Αἰόλου, ἔτι δὲ Θρινακία ἡ τὰς Ἥλίου ἀγέλας τρέφουσα.

1016. πᾶσιν] Ὁ πολίτης πατρίδος εἰς ἅπειρον πλῆθος πολιτειῶν διεσχισμένης τοῦτο ἐξαίρει, μάλιστα δὲ ἐπειδὴ οἱ ἀδελφοὶ τὴν βασιλείαν οὐ διμερίσαντο.

Τυρσηνοῖσιν] Οἱ Τυρρηνοὶ ἐκράτουν πάλαι ποτὲ τὴν δυτικὴν θάλασσαν καὶ ἐξεφύδιζον καὶ τοὺς Ἑλληνας, πειρατὰς ἐκπέμποντες· διό ἦσαν «ἀγαλλειτοῖ» ἢ πολυθρόνητοι· πολυεπαίνετοι μὴν οὐκ ἂν ἦσαν. Εἰς ταύτην τὴν μυθώδη περίοδον καὶ ὁ μῦθος ἀνήκει ὡς Τύρρηνος τῆς δεινῆς Σκύλλης πατήρ εἴη (Σχόλ. Πλάτ. σ. 214, ἔκδ. Bekker).

1017. Ναυσίθοος καὶ Ναυσίνους]

Ὀνόματα ῥᾳδίως πεπλασμένα, ἀφοῦ Καλυψῶ μὲν ἐν τῇ θαλάσῃ κατοίκει, Ὀδυσσεὺς δὲ ναύτης ἦν. Ὑῖοι Καλυψοῦς ἅπαντας τοὺς λοιποὺς λανθάνουσιν· ὁ μυθολόγος αὐτοὺς συνεπέρανεν ἐξ Ὀδ. ε 227.

Καλυψῶ δια θεάων] Ἀνέγνω πᾶς τις ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ.

1019-20. Ἐπαναλαμβάνουσιν 967-8.

1021-2. Νῦν διαβιβάζομεθα πρὸς τὸν τῶν ἡρωϊνῶν κατάλογον, οὗ τὰ ἐρεΐπια ἐν τοῖς ὀπισθεν συλλέξομεν καὶ ἐρμηνεύσομεν. Ἡ τῶν ἀντιγραφῶν ἀπροσεξία ἔσωσε τούτους τοὺς στίχους, οἳ οὕτω μεμονωμένοι οὐδενὸς ἄξιοι εἰσιν. Ἐν τοῖς στ. 965. 966 οὐδὲν μεταβέβληται, πλὴν «γυναικῶν» ἀντὶ «θεάων» εἴρηται. Ἀναλόγως δὲ ἐν τοῖς ἐξῆς (967. 968) «θνητοῖσιν παρ' ἀνδράσι» καὶ «ἀθάναται» μεταβλητέον ἦν.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΡΤΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ μὲν Θεογονία συνάφειάν τινα μετὰ τῶν ἡρωϊκῶν ἐποποιῶν εἶχε, τὸ δὲ ποίημα, ὃ σχολιάσειν ἤδη μέλλομεν, παντελῶς πρωτοφανὲς εἰς τὸ ἑαυτοῦ εἶδος ἦν. Προτοῦ οὐδὲν ὑπῆρχεν ὁμοιοειδές, εἰ μὴ παροιμίαι καὶ γνῶμαι, αἷς ὁ λαὸς περιέβαλε μετρικὸν σχῆμα (οἶον τὸ «παροιμιακόν»), ἵνα ῥιζωθῶσι στερεώτερον εἰς τὴν μνήμην· ἐν καιρῷ δὲ ὁφόμεθα, ὅτι αἱ παλαιότεραι γνῶμαι ἀνεφέροντο εἰς Πιτθέα τὸν Θησέως πάππον. Ἀλλὰ οὐδεὶς τῶν παλαιῶν τὰ τοιαῦτα εἰς ποίημα συνθεῖναι διενόηθη, πρὶν Ἡσίοδος τοῦ εἵδους κατέστη ὁδηγέτης· τὰ γὰρ Ὀρφικά, ὡς οἱ νεώτεροι ἅπαντες — πολὺ γε τοῦτο, νῆ Δία — ὁμογενωμοῦσιν, οὐχὶ ἀρχέτυπα, ἀλλὰ ἀπομιμήματα τῶν Ἡσιοδείων εἶναι, οὐδὲ ὁ ποιητὴς ἤρξατο ἀπὸ τῶν Ἔργων, ἀλλὰ μετὰ τὴν Θεογονίαν, ἥνπερ ἐν τῇ ἀρχῇ ὑπαινίττεται, καὶ πολλῶν γε ἴσως ὕστερον, οὐκέτι μακρὰν ἀπὸ τῆς γήραος, ἐπεχείρησε τῷ πονήματι. Μεγάλην τινὰ λοιπὸν τὴν ἀφορμὴν ὑπονοητέον, ἥ ἐκέντησε τὸν γεωργὸν εἰς τὸν νεωτερισμόν. Οὐκέτι αἱ Μοῦσαι τῷ ἡσύχως καὶ ἡρέμα ζῶντι ἐνέπνευσαν τὴν ᾠδὴν, ἀλλὰ φροντίδες καὶ ὄργαι αὐτὸν ἐκέντησαν. Οὕτως ἀπέβη αὐτοπρόσωπον ποίημα, ὅπερ εἰς **Ἀπάσας** τὰς λεπτομερείας ἐννοῆσαι· οὐδὲ τότε ἐξῆν πλὴν τούτοις τοῦ ποιητοῦ συμπολίταις. Τούτους δὲ καὶ μόνους ἐν ὄψει ἔλαβε, διότι ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι τὸ ἔσμα ἀπήγγειλεν (ἴδε στ. 35). Προσαγορεύει ἐπίσης τὸν ἀδελφόν (397 ῥητῶς. 611. 633. 641), δις δὲ καὶ τοὺς τῶν Θεσπείων βασιλεῖς (202. 262). Οὗτοι γὰρ ἀμφότεροι τὴν τοῦ ποιήματος ἀφορμὴν ἔδωκαν. Περσεὺς γὰρ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, διαμερισθέντος ἀδελφικῶς τοῦ πατρικοῦ κλήρου, διέφθειρε τοὺς δικάζοντας «βασιλεῖς» καὶ ἤρπα-

σεν « ἄλλα πολλά » (37)· ἀλλ' ἡμεῖς γε οὐκ ἔξιμεν, πότερον Ἡσιόδου ἤρπασε κτήματα ἢ ἄλλων. Τοῦτο τοῦλάχιστον βέβαιον, ὅτι Περσεύς, κατὰ τὸν τῶν γεωργῶν τρόπον, πρὸς πολλοὺς διεδικάζετο « ἐπὶ ἄλλοτρίοις κτήμασι » (34), ἅμα δὲ ἡμέλησε τῆς καλλιέργειας, ὥστε ἐξέπεσε (34-5) καὶ τοὺς δικαστὰς οὐκέτι ἐδυνήθη δωροδοκῆσαι. Τῆς εὐκαιρίας ταύτης ὁ ἀδελφὸς ἐδράξατο, ὅπως αὐτὸν παραινέσῃ παύσασθαι τῆς κακῆς Ἐριδος καὶ ἐργάζεσθαι φιλοπόνως. Δημοσίῃ δὲ τοῦτο ἔπραξεν, ἐπειδὴ πολυπληθεῖς Περσεῖς τὰς Θεσπιάς κατΰκουν, αἰσχροὶν ἡγούμενοι τὸ περὶ γεωργίαν διατρίβειν καὶ διὰ τοῦτο πένητες ὄντες (οὕτως αὐτολεξεῖ Ἡρακλείδης ἐν 53 τῶν Πολιτειῶν)· πρὸς τούτοις, κατὰ τὸ λεγόμενον, ἡ φιλονικία αὐτόθι ἔμενεν (Δικαίάρχος ἐν βίῳ Ἑλλάδ. § 25). Ὡστε τοῖς πολλοῖς οὐδὲν ἐλέλειπτο, ὡς ἀστείζεται ὁ αὐτός, πλὴν ἡ φιλοτιμία. Ἡσιόδος ἄρα κατεπολέμησε τὸν Θεσπιακὸν τρόπον, δυστυχῶς ὅμως καθάπερ οἱ φιλόσοφοι ἐκείνοι συμμαρτυροῦσιν.

Ἐκ τῶν λεχθέντων ἐξάγεται, ὅτι Ἡσιόδος οὔτε ἐγχειρίδιον γεωργικῆς ἐβουλεύετο οὔτε ἠθικῆς. Ὅθεν πρῶτον μὲν ὁ τοῦτο ἐπιλανθανόμενος ἀναγνώστης μάτην ἀναζητήσει πολλὰ ὅσα πρὸς τὸν Ἡσιόδου σκοπὸν οὐδεμίαν σχέσιν εἶχον. Οἷον περὶ τῆς ἀμπελουργίας πολὺ ὀλίγα καταχωρίζει, διότι, οἶμαι, ὁ Περσεύς τοσοῦτον ὀλίγας ἀμπέλους εἶχεν, ὥστε ἡ πολυφορία ἀδιάφορος ἦν, μάλιστα δὲ διότι οἱ ἄλλοι Ἀσκραῖοι καὶ Θεσπιεῖς ἄλῃς εἶχον οἶνου (1). Περὶ τῆς ναυτιλίας τὸ μὲν μέμψεις προφέρει, τὸ δὲ τοὺς νόμους αὐτῆς διδάσκει· καὶ τοῦτο εὐκατάληπτον· αὐτὸς μὲν γὰρ ἀπεδοκίμασε τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο, ὁ δὲ ἀδελφὸς περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο, μᾶλλον δέ, ὡς φαίνεται, καὶ πρότερον ἐξεπεπλεύκει. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἄξιώμα ἐξεταστέον ἅπαντα τὰ λοιπά. Πλὴν ἐν τῷ παρόντι δύο σημειώσεις ἐπισυνάπτωμεν· περὶ τῶν ἐλαιῶν Ἡσιόδος σιωπᾷ, ἐπειδὴ τότε οὐδαμοῦ τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρχον, εἰ μὴ καταμόνας· οἱ ἄπειροι τῆς Ἀττικῆς ἐλαιῶνες ἐφυτεύθησαν πολλοῖς αἰῶσιν ὕστερον ἐπὶ Πεισιστράτου (ὡς Δίων ὁ Χρυσόστομος 25,3 λέγει), πρότερον δὲ ἐδίσταζον ἢ ἡ ἐλαία

(1) Νῦν ἀνάρητοι γενναϊόκαρποι ἄμπελοι ἐπὶ τῶν μεταξὺ Θεσπιῶν καὶ τῆς Ἀσκρας λόφων θάλλουσιν.

φέρη καρπούς (1). Ἡ δὲ Βοιωτία νῦν εἰσέτι, ἐκτὸς τῆς Πλαταϊκῆς πεδιάδος οὐ πολλὰς ἐλαίας ἔχει καὶ ἐν Θεσπιαῖς οὐκ ἂν ἔθαλλον ἕνεκα τοῦ Βορρᾶ. Πρὸς δὲ τοὺς μὴ Ἑλληνας παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ κοπραγωγία, περὶ ἣν οἱ δυτικοὶ γεωργοὶ πλείστην σπουδὴν ποιοῦνται, ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀνέκαθεν παραμελεῖται, διότι τὸ μὲν αἰ ἀγέλαι ἐξω τῶν ἐπαυλίδων περιτρέχουσι, τὸ δὲ (οἶον ἐν τῇ Μάνῃ) ἡ τῶν ζώων κόπρος ἀναξεραινεται, ἵνα εὐχρηστῇ ὡς πυρευτική ὕλη.

Ἐκ τῆς τοῦ σκοποῦ γνώσεως κρίνωμεν καὶ τὴν τοῦ ἔργου εὐταξίαν. Ἐν γένει, ὅσον γ' ἐμὲ εἰδέναι, οὐχ ὑπάρχει γνωμικὸν πόνημα διατεταγμένον ἀκριβῶς κατὰ τὸν λογικὸν κανόνα καὶ ἀπεκάρμομεν ἂν ζητοῦντες τὴν διάθεσιν τῆς Σολομῶντος Σοφίας ἢ τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ ἢ καὶ τῶν Φωκυλιδείων. Οὐδὲ γὰρ ὁ διδάσκαλος τὴν ἐπιστημονικὴν τῶν πραγμάτων συνέχειαν ἀείποτε τηρεῖ οὐδὲ τηρεῖν δύναται, εἴπερ ἀληθὴς ἐστὶ παιδαγωγός. Ἀν λογισώμεθα πρὸς τοῦτοις τὸ ἀληθῶς πρωτοφανὲς τοῦ ποιήματος καὶ τὴν ἀπειρίαν τοῦ ποιητικευομένου γεωργοῦ, οὐ θαυμάσιον ἔσται, ὅτι οἱ νεώτεροι τῶν κριτικῶν κατ' αὐτοῦ βαρείας μορφᾶς ἐπήνεγκον, καὶ ἦτοι πολὺστιχα ἐμβλήματα καὶ διασκευὰς ἢ σύγκραμα ἀποσπασματίων καὶ γνωμιδίων δυσχυρίζονται. Πρέπει λοιπὸν ἀνερευνῆσαι τὴν τῶν ἐννοιῶν συμπλοκὴν καὶ ἀκολουθίαν ἄνευ ἀπολογητικῆς προσωποληψίας, ἀλλὰ καὶ δῖχα ὑπερκριτικῶν προλήψεων. Ταῦτα μὲν πρὸς τὰς σημειώσεις, αὐτόθι δὲ εὐκαιρία οὐκ ἔσται τοῦ δικαιολογῆσαι τὸ σχεδιάσμα ὁλόκληρον. Ἡ ἐπιγραφὴ «Ἔργα καὶ Ἡμέραι», ἡ ἀνέκαθεν καθέστηκε, κατὰ τὸ φαινόμενον ἐξαρνεῖται τὴν τοῦ ποιήματος ἐνότητα καθ' ἡμᾶς δηλονότι ὁ γεωργὸς ἀναβλέπει μὲν θαυμασμοῦ πλήρης πρὸς τὰ ἄστρα, ἀγνοεῖ δὲ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐκτὸς τῆς Πούλιας, καὶ πολλῶ ἦσαν ὠφελεῖται αὐτῶν ἕνεκα τῆς χρονολογίας. Πρὶν ὅμως τὸ Ῥωμαϊκὸν καλενδᾶριον ἐπικρατῆσαι καὶ τὴν ἐκκλησίαν τὰς τῶν ἀγίων ἐορτὰς ποιῆσαι ὅπωςδὴποτε ὅρια τοῦ χρόνου, ὁ Ἑλλὴν ἀδαὴς ὢν τῆς ἀστρονομίας, ἐκ τῶν ἀστέρων κατενόησε τὰς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ ἐκάστην ἐργασίαν ἀφώ-

(1) Πλίνιος (15, 1) πρὸς τοῦτο νενοθευμένον Ἡσιόδου ποίημα ἀναφέρει. Πρὸς καὶ Ἡρόδοτ. 5, 82: λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι ἦσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον (τὸν 5' αἰῶνα;) ἢ Ἀθήνησιν.

ριζε κατὰ ἀστροθεσίαν τινὰ πασιδήλον· πασιδήλα γὰρ τὰ ἄστροα ἐν τῷ φαιδρῷ οὐρανῷ τῆς Ἑλλάδος. Οὕτως ἡ γεωπονία καὶ ἡ λαϊκὴ ἀστρονομία στενὴν εἶχον συνάφειαν. Οὐχ ἥττον ἡ ναυτιλία πρὸς ἀμφοτέρας σχέσεις εἶχεν. Ὁ αὐτὸς δηλαδὴ γεωργὸς τε καὶ ἔμπορος ἦν, εἴπερ τὴν θάλασσαν μὴ ἐφοβείτο, ὥσπερ Ἡσίοδος· οἱ δὲ ναῦται ἀνεύρισκον τὴν ὁδὸν διὰ τῶν κυμάτων, θεωροῦντες τοὺς ἀστέρας (1), καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον εἰσέτι αἰῶνα ἔπλεον ἐξ Αἰγύπτου εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ ἀπὸ τῆς Συρίας μέχρι τῆς Γαλλίας, ἀντὶ τῆς πυξίδος τοῖς ἄστροις χρώμενοι ὁδηγοίς. Ἐπειδὴ ταῦτα ὡσαύτως ἐπὶ τῆς γῆς τὴν ὁδὸν ἐδείκνυον τοῖς ὁδοιπόροις, ἡ φράσις «ἄστροις τεκμαίρεσθαι» (2) (ἢ σημαίνεσθαι) ἐν παροιμίαις ἐγένετο ἐπὶ τῶν εἰς μακρὰν ἀπερχομένων (3). Τῶν τεχνῶν τούτων ἡ ἠθικὴ οὐ μακρὰν ἀφειστήκει. Ἄρ' οὐ Δημήτηρ διὰ τοῦ εἰσαγαγεῖν τὴν γεωργίαν, τοὺς ὠμούς ἀνθρώπους ἐξημέρωσε καὶ ὡς «θεσμοφόρος» συνειθίσεν εἰς θεσμούς καὶ νόμους; Τῶν αὐτῶν ἔνεκα τὴν ἀστρονομίαν ἐγκωμιάζει ὁ Αἰσχύλου Προμηθεύς (454). Τὰ περιεχόμενα ἅπαντα λοιπὸν ἀλληλουχίαν ἔχουσιν, ἐνοῦνται δέ, εἰ καὶ στεροῦνται ποιητικῆς ἐνότητος, τὸ μὲν προσωπικῶς — Ἡσίοδος γὰρ διευθύνει ἅπαντα πρὸς τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν, ἐπειδὴ ὁ πρὸς τοὺς βασιλεῖς αἶνος οὐκ ἐπιπροσθεῖ, τὸ δὲ θρησκευτικῶς — εἰς Δία γὰρ τὰ πάντα ἀνήκουσι, τὰ περὶ τὴν Δίκην καὶ ὅσα καρποῦνται οἱ γεωργοὶ τῇ χάριτι αὐτοῦ καὶ αἱ ἡμέραι, αἱ «ἐκ Διὸς εἰσι» (765). Διὸ οὐκ ὀρθόν, ὅπερ ἐποίησαν τῶν ἀντιγραφῶν τινές (4), τὸ διαιρεῖν τὸ ποίημα εἰς δύο ἢ τρία βιβλία (1-382. 383-764. 765 κτλ.).

Οὐκ ἀρνούμεθα, ὅτι τὰ χειρόγραφα περιέχουσι μεταξὺ τῶν Ἡσιοδείων καὶ ἑνια, ἅτινα ἀναγνῶσται προσέγραψαν ὡς παρὰ λ-

(1) Ἀπολλών. Ῥόδ. 1,108 Ἀράτ. Φαινόμε. 38. Ἀρριαν. Ἀνάδ. 3,3,4. Εὐσταθ. Διονυσ. Περιηγ. 907: ἄστροις δὲ σημαινόμενοι τὸν ἐν νυκτὶ πλοῦν ἀρχὴν ἐντεῦθεν ἔσχον εἰς ἀστρονομίαν.

(2) Σοφοκλ. Οἰδ. Τύρ. 795: ἄστροις τὸ λοιπὸν τεκμαρούμενος.

(3) Αἰλιαν. Ἰστ. ζῴων 2,7. 748. Λιβάν. τ. Α', σ. 307. Δ', σ. 184,20. Συνέσ. Ἐπιστ. 7. Ἡρακλείτ. Ἀλληγ. Ὀμηρ. σ.151. Σχόλ. Αἰσχύλ. Ἰκέτ. 398. Σχόλιον Τρικλινίου εἰς Σοφ. Οἰδ. Τύρ. 805. Ἡσύχ. λ. ἄστροις σημειοῦσθαι.

(4) Τὰς «Ἠμέρας» καχωρισμένως ἀναφέρουσιν Ἰωάννης Τζέτζης (Χιλιάδων 12,174), Ἰωάννης Διάκωνος (ἐξηγήσει τῆς Θεογονίας σ. 570 [323]), Εὐστάθιος (Παρεκθ. εἰς Ὀδυσσ. σ. σ. 661).

ληλα χωρία. Τούναντίον δὲ οἱ φιλόσοφοι αὐστηρῶς ὅσα δυσηρέ-
στουν ἐξέβαλον καὶ ἔστιν ὅτε τοὺς ἀντιγραφείας ἅπαντας ἔπει-
σαν, οἷον ὁ 120 στίχος ἀπώλετο, πλὴν ἐν τῇ Διοδώρου Βιβλιο-
θήκῃ φέρεται. Ἀξιολογώτεροι ὅμως προσθῆκαι ἢ ἐλλείψεις οὐκ
ἐγένοντο· χρῶμαι τοῖς τοῦ σχολιαστοῦ λόγοις· ὅτι δὲ τὸ προοί-
μιόν τινες διέγραψαν, ὥσπερ ἄλλοι τε καὶ Ἀρίσταρχος ὀβελίζων
τοὺς στίχους καὶ Πραξιφάνης ὁ τοῦ Θεοφράστου μαθητής, μηδὲ
τοῦτο ἀγνοοῦμεν. Οὗτος μέντοι καὶ ἐντυχεῖν φησιν ἀπροοιμιά-
στω τῷ βιβλίῳ (1) καὶ ἀρχομένῳ χωρὶς τῆς ἐπικλήσεως τῶν
Μουσῶν ἐντεῦθεν. «Οὐκ ἄρα μῶνον ἦν Ἑρίδων γένος». Καὶ
γὰρ τοῦτο πρέπον ἦν, ὡς ἔοικεν, ἀνδρὶ γράφειν ἄνευ σκηνῆς
ποιητικῆς ἐγχειροῦντι καὶ προθύρων ὄγκον ἐπιδεικνυμένῳ περιτ-
τόν. Ἐπάγεται δὲ τινὰς (2) τὸ μὴ ἀπὸ τοῦ Ἑλικῶνος καλεῖν,
Βοιωτὸν ὄντα, τὰς Μούσας, ὥσπερ ἐν τῇ Θεογονίᾳ πεποίηκεν,
ἀλλ' ἀπὸ τῆς Πιερίας, εἰς τὸ μὴ προσίεσθαι τὸ προοίμιον». Ἐ-
πειδὴ ὅμως ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν φιλοπάτριδες Βοιωτοί, οὐκ ἔχομεν
αἰτίαν τοῦ ἀκρωτηριάζειν τὸ ποίημα. Τούναντίον δὲ ἐλπίζομεν
ἀποδείξειν, ὅτι τὸ προοίμιον ἀρμοδιώτατόν ἐστι πρὸς τὰ Ἔργα.

(1) Τοῦτο ἦν τὸ ἐπὶ μολύβδου γεγραμμένον βιβλίον, ὃ ἐπεδείκνυνον οἱ περὶ τὸν
Ἑλικῶνα Βοιωτοί (Παυσαν. 9,31,4).

(2) Ἀρίσταρχον λέγει, ἐξ οὗ ἐξήρτηται καὶ Ἡρῳδιανὸς ἐν τῷ περὶ σχημάτων
(Ῥήτορες τ. Η', σ. 586,7), εἴγε τὸ πόνημα γνήσιον. Ἀρατος μὲν τοι, ὥσπερ
μιμεῖται τὸ προοίμιον, καὶ Δίων ὁ Χρυσόστομος (12,23,24) οὐ συγκατατίθενται.
Εἰ δὲ Πλούταρχος ἐπὶ Ἑρίδων λέγει (Συμποσ. 9,1,2) «τὰ πρῶτα τῶν Ἑργῶν»
οὐ διαφέρει τῶν μὴ καταλεγόντων Θ. 1-115 ἐν τῇ Θεογονίᾳ αὐτῇ.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Μοῦσαι Πιερίθεν, ἀοιδῇσι κλείουσαι,
δεῦτε δὴ ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνέουσαι·

4-10. Προοίμιον.

Ὁ ὕμνος σύγχκειται ἐκ πέντε θυάδων καὶ ἄρχεται ἀπὸ εὐχῆς, ὥσπερ εἰς εὐχὴν καταλήγει. Ἡσίοδος ἐν τῷ παρόντι οὐκέτι ἐπικαλεῖται τὰς Μούσας, ὅπως ἐμπνεύσωσιν αὐτῷ τὸ ποίημα, καθάπερ τὴν Θεογονίαν· τί γὰρ τὰ οἰκεία πράγματα τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὰς Μούσας; Ἀλλὰ τὴν πρὸς τὸν Δία προσηγορέαν αὐτῶν ζητεῖ, τοῦτον παρακαλῶν, διότι τὸ ποίημα ὁλόκληρον στρέφεται περὶ τὸ φιλοδίζαιον τοῦ θεοῦ. Τίς ἄλλος ἢ ὁ Ἡσίοδος τοῦτο τὸ ἄηθες ἄμα καὶ οἰκεῖον προοίμιον ἐπενόησεν;

4. * Πιερίθεν] Πιερίδες. Τοῦτο τὸ ἐπιθετον οὔτε τις Ἑλλήν οὔτε τὰ μάλιστα ὅστις ἐγνώρισε τὴν Θεογονίαν (στ. 36 κ.) παρεννοῆσαι ἐδύνατο, οὐδὲ ἡσθάνετο ἀντιλογεῖν πρὸς τὴν τῆς Θεογονίας ἀρχήν. Νῦν γὰρ Ἡσίοδος οὐκέτι διηγείται, πῶς ἐπὶ τοῦ Ἑλικωνος ὑπὸ τῶν Μουσῶν εἰσεμυήθη εἰς τὴν ποιήσιν, ἀλλὰ μᾶλλον μνημονεύει τὸν τόπον, ὅπου ὁ Ζεὺς ἡγάγησε τὴν μητέρα αὐτῶν. Πρὸς τὴν σύνταξιν παρατηροῦμεν, ὅτι, τοῦ ἄρθρου οὕτω ἀκμάζοντος, οἱ εἰς *θεν* τύποι συνετάχθησαν μετὰ τῶν ὀνομάτων ὡς ἐπιθετα κύρια, οἷον Ὀδ. δ 10: Σπάρτηθεν Ἀλέκτορος καὶ μεθύστερον εἰσέτι ἐν τοῖς δημοτικοῖς (π. χ. Σοφοκλῆς Κολωνῇθεν). Ἀναλόγως

δὲ καὶ νῦν εἰσέτι λέγεται· «μιά κύρη 'πὸ τὴν Ἑγριπὸν» (Ἑλλήν. Φιλολογ. Σύλλ. Πρακτ. τ. Η', σ. 542), ἀγγελεος ἀπὸ τ'ς οὐρανοῦς» κτλ.

ἀοιδῇσι κλείουσαι] Τὸ ὄνομα οὐ πλεονάζει, διότι κλει(F)-ίω, κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν, σημαίνει τὸ κλεινόν ποιεῖν ἢ δοξάζειν.

2. δεῦτε] Ἡ λέξις συνδέεται πάντοτε μετὰ τοῦ πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς, τοῦ δεῦρο σχέσιν ἔχοντας πρὸς τὸν ἐνικόν. Διό οἱ ἐτυμολόγοι ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι γέγονε κατὰ συγκοπὴν ἐκ τῆς «δεῦρ' ἴτε» φράσεως. Ὁ δὲ περιεργον, ἢ ἐν τῇ συνηθείᾳ συχναζούσα λέξις ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς θεοὺς· ὅποια οἰκειότης παρὰ τοῖς παλαιοῖς οὐ σπανίως ἀπαντᾷ (λ. χ. τὴν «Κάμινον» ποιήσας Ὀμηρίδης ᾄδει (στ. 2): Δεῦρ' ἄγ' Ἀθηναίη καὶ ὑπέειρε χεῖρα καμίνου, Σαπφῷ δὲ τὰς Μούσας ὡσαύτως παρακαλεῖ: Δεῦτέ νυν, ἄθρα Χάριτες καλλιχομοί τε Μοῦσαι). Προσχροῦει μόνον εἰ ἐπιτετῆδευται καθάπερ ὑπὸ Κολούθου (5: δεῦτε, θεμιστοπόλοιο νοήματα μηλοδοτῆρος ἔσπετέ μοι). Καὶ πάντως, ἂν Σαπφῷ ἐν τῇ χαριεστάτῃ ἐκείνῃ ᾠδῇ Ἀφροδίτῃν παρακαλῇ ἔλθειν πρὸς αὐτήν, τὸ αὐτὸ ποιεῖ διὰ πολλῶν, ὅπερ Ἡσίοδος διὰ μιᾶς λέξεως. Οἱ γὰρ θεοί, ὡς πρότερον εἵπομεν, αὐτοὶ προσέρχον-

ὄντε διὰ βροτοὶ ἄνδρες, ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε,
 ῥητοί τ' ἄρρητοί τε Διὸς μέγαλοιο ἔκῃτι.

Ῥέα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει, 5
 ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει καὶ ἄδηλον ἀέξει.

ται χάριν βοηθείας. Τὸ δὲ ὁμοιάζει τῷ
 νῦν παρὰ τισι (ἄντε) δδ.

ἐντέτετε] Ὁ πληθυντικός τοῦ παρ'
 Ὀμήρου ἔννεπε ('Ὀδ. α 1) ἐγένετο ἐκ
 τοῦ ἐν-σέπ-ετε (ὀνομάζετε).

σφέτερον] Τὸ θέμα σφε, σφε (φε)
 κατ' ἀρχὰς οὐ περιώριστο εἰς ἐν καὶ μό-
 νον πρόσωπον, ἀλλ' οὐδὲν ἐδήλου εἰ
 μὴ τὸ αὐτοπαθές, οἷον ἐπὶ τοῦ δευτέρου
 σφίσιν Ἰλ. Κ 398 καὶ σφέτερος ἐνταῦ-
 θά τε καὶ παρ' Ἀλκμῶνι Ἀπόσπ. 3 εὐ-
 ρίσκεται.

ὑμνεύουσαι] «Ἵμνεύουσαι» οὐχ ἄρ-
 μόζει εἰς τὸ μέτρον, ἀλλὰ χρῆζει συναλοι-
 φῆς (ὑμνεῦσαι) ἢ διεκτάσεως. Οὐκ ἀναγ-
 καίον ὅμως γράφειν «ὑμνεύουσαι».

3. διὰ] Ἡ πρόθεσις, ἢ κατ' ἀνα-
 στροφὴν κειμένη τυγχάνει, ἐκπράζει ἐνί-
 οτε τὴν θεῖαν χάριν, οἷον Διογ. Λαέρτ.
 7, 147: Δία... δι' ὃν τὰ πάντα, Ὀδυσσ. θ
 520: νικῆσαι δι' Ἀθήνην, Ἀριστοφάν.
 Πλοῦτ. 470 (ἢ Πενία λέγει), δι' ἐμὲ ζών-
 τας ὑμᾶς, Λόγγος Β', σ. 58: διὰ τὰς
 Νύμφας ἔζησε, Ἀνακρεόντεια 36 (41),
 9. 10: Βάκχον... δι' ὃν ἀμπαύεται
 λύπα, δι' ὃν εὐνάζετ' ἀνία καὶ οὐχ ἤτ-
 τον παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς (Ἰωάνν.
 Εὐαγγ. 6, 57: ζῶ διὰ τὸν πατέρα, Γρη-
 γόρ. Ναζιανζ. περὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν στ.
 6: ὃν διὰ καὶ μεγάλου ἀπὸ κήτεος ἔκ-
 θορ' Ἰωνᾶς). Ὅθεν ἀνέστησαν οὔτινες
 τὸν Δία ᾗθελον «ἐτυμολογεῖν παρὰ τὸ
 δι' αὐτοῦ τὰ κατὰ γῆν διακείσθαι».
 (Εὐστάθ. εἰς Ὀδ. α 25) καὶ ἴσως Ἡ-
 σίοδος, ὅτε φιλῶν τὸ ἐτυμολογεῖν, αὐ-
 τῶν ἀρχηγέτης ἐστίν. Οἱ ἐπικοί πολλὰς
 αἰς ἀκριβέστερον λέγουσι: «διὰ βουλὰς»
 Διὸς κτλ. ἢ διὰ τῆς λέξεως ἔκῃτι, ἥς
 ἐν τῷ δευτέρῳ κώλῳ χρῆσιν ποιεῖται.

ἄφατοι καὶ φατοί] Ὡς περ ῥητοὶ καὶ
 ἄρρητοι σχετίζονται πρὸς τὰς φράσεις
 «λόγου οὐδενὸς γίγνομαι (εἰμὶ), ἐν οὐ-
 δενὶ λόγῳ ποιῶμαι» κτλ. καὶ συνωνυ-
 μοῦσι τῇ μὲν κοινῇ ὀνομαστικός (π. χ.
 Ἀρατ. 264), ἐλλόγιμος (παρὰ τὸ λό-
 γος), τῇ δὲ χυδαία ξακουστός.

4. Προεῖπομεν, ὅτι οἱ ποιηταὶ ἀπο-
 στρέφονται ὅσον δυνατόν ἀναφορικάς
 προτάσεις μακράς, ὅθεν συχνάκις μετα-
 διβάζουσι τὸ δεύτερον κῶλον εἰς πρότα-
 σιν ἀνεξάρτητον.

ἔκῃτι] Ἐν τῇ Ὀδυσσεΐα συχνάζει
 κατ' ἀναστροφὴν ἐπὶ θεῶν. Ἡ ῥεῖα κοι-
 νῇ τῇ λέξει ἐκόν.

5. ῥεῖα] (6.7) ἐκθλίψει τοῦ πρό φω-
 νηεντος Ι γίνεται ῥεα, ὅπερ συναλείφε-
 ται εἰς ῥά (Διολυστί βρά). Γράφεται ὁ-
 μως ἐνταῦθα διεκτεταμένως, ὡς περ Ἰλ.
 Ρ 461. Διὰ τί ὁ ποιητὴς ἐξάγει τὸ λε-
 ξεῖδιον, συμπεραντέον ἐξ ὧν περὶ Θ. 254
 εἴπομεν.

βριάει] Βρια-ρόν καὶ βαρὺν ἢ σπου-
 δαῖον ποιεῖ, μεταβατικῶς (οἷον Θ. 447).
 ἢ δὲ μετοχὴ παθητικῆν σημασίαν ἔχει
 (καθάπερ Ὀππιαν. Ἀλειτ. 5, 96). Ὁ-
 μοίως ὁ τοῦ ῥήματος μινύθω νοῦς ἐν
 μὲν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ἐνεργητικός,
 ἐν δὲ τῷ 246 στ. παθητικός.

χαλέπτει] Παρὰ τὸ χαλεπός, ὡς χα-
 λεπαίνω ἐπὶ τῆς θεοῦ ἐναντιώσεως καὶ
 Ὀμηροῦ αὐτὴν τίθεται (Ὀδ. δ 423).

6. ἀρίζηλον] Πρὸς τὸν ζῆλον οὐδε-
 μίαν σχέσιν ἔχει, ἀλλ' ἀκριβῶς ἀντι-
 στοιχεῖ τῷ ἄδηλος. Τὸ Ζ, ὡς περ ἐν τῇ
 προθέσει (ζα, δα (=δια) ὑποδηλοῖ τὴν
 τῆς προηγουμένης συλλαβῆς διέκτασιν.
 Τίνα ὅμως γράφην οἱ Θεσπίεις καὶ Ἡ-
 σίοδος, εἴπερ ἀνέγραψε τὸ ποίημα, με-

ῤεῖτα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν καὶ ἀγήνορα κάρφει

Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

τεχειρίζοντο, ὁ Σταματάκης ἡμᾶς ἐδίδαξεν ἀνερευνήσας τὸ ὄνομα Πολύδδαλος ἐν Θεσπιακῇ ἐπιγραφῇ (ἴδε Πρακτικά τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας 1883, σ. 67 κέ). Μεταφραστέον ἄρα τὰς δύο λέξεις Ἀττικιστὶ « περιφανῇ » καὶ « ἀφανῇ ».

μινύθει] Κυρίως μεῖοι, παρὰ τὸ μινυός (μικρός) Σχολ. Δ. Β 516 ἐξ Ἀττικοῦ, ἐξ οὗ καὶ μινυ-νθα, μινύωρος (μινυώριος), μινυανθής. Ἀντίκειται τῷ ἀέξει (πρβλ. Καλλιμ. Ὑμν. 1, 95: ἄνδρας ἀέξειν). Ἡ γνώμη ἐκ τῶν Ὀμήρου χρόνων (Ὀδ. π 211-2) ὑπὸ ποιητῶν καὶ συγγραφέων, ἐθνικῶν καὶ Ἑβραίων καὶ Χριστιανῶν, μυριάκις ἐξεφωνήθη. Ἀνθολογοῦμεν τὰ ἐξῆς: Ἀρχιλόχ. Ἀπόσπ. 51. Πίνδαρ. 8, 76-7. Ἡρόδοτ. 7, 10, 5. Εὐριπ. Ἡρακλειδ. 614. Ἀπόσπ. 306. 419. Ἀριστοφάν. Λυσιστρ. 772. Ξενοφ. Ἀνάδ. 3, 2, 10. Ἐλλην. 6, 4, 23. Διογένης. Λαέρτ. 1, 3, 2. Στοβαίου Ἐκλογ. 1, 3, 8, Κόϊντον Σμυρναῖον 13, 474 κέ. Ὀρατίου Ὡδᾶς κεφ. 1, 34, 12 κτλ.

7. δέ τ' ἰ] Ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ μορίου τίθεται, ἵνα λάβῃ τόνον τινὰ ἢ τῆς δυάδος ἀρχή.

ἰθύνει σκολιόν] Ἀπὸ τοῦ σκέλλω (κυρτώω). Τὸ σκυπτικόν τοῦτο ἐπίθετον ἐρμηνεύεται ἐκ χωρίου τῶν Θεογονιδέων (535-6): « Οὐποτε δουλεῖη κεφαλὴ ἰθεα πέφυκεν, ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴ καύχεται λόξον ἔχει ». Τῷ γὰρ δούλω πρέπει ἐνώπιον τοῦ κυρίου τὸ « κάτω κύπτειν » (Χαρίτων 2, 3 σ. 37. 2, 7 σ. 46, πρβλ. Κοϊντιλιανόν 11, 3, 83). Ὅθεν προσεκύνουν ὑποκλίνοντες τὴν κεφαλὴν (Εὐστάθ. Μακρ. 2, 12, 1. 5, 6, 4. 6, 1, 3), μάλιστα δὲ οἱ πτωχοὶ τοὺς πλουσίους, οἷον Λουκιανὸς ἐν τῷ Τίμωνι (5) περὶ τῶν προτοῦ πτωχῶν γράφει: « οἱ τέως ὑποπτήσσοντες καὶ προσκυνοῦν-

τες ». Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ὁ πτωχὸς παρὰ τὸ πτώσσειν (395) ἐπικαλεῖται. Φιλοσοφώτερον πῶς εἶπε Θεόγνις (649: αἴτ' Α, δειλὴ πενίη, ἐμοῖς ἐπικειμένη ὤμοις) καὶ Πλάτων ἐν τῷ Ψευδύλῳ (1126 ἢ 1143), καρπούμενος Ἀττικὴν κωμωδίαν: *euryum infortunium* (κυρτὴ ἀτυχία).

ἀγήνορα] Πρβλ. Θ. 237.

κάρφει] Ἡσιόδου οὐ διατελεῖ χρώμενος τῇ μεταφορᾷ τοῦ σκολιοῦ — Πίνδαρος γὰρ κατ' ἀντίθεσιν ἄδει ὅτι « ὑψιφρόνων τιν' ἔκαμψε βροτῶν » (Πυθ. 2, 51) —, ἀλλὰ μεταβαίνει ἐπ' ἄλλην, ἣτις ὁμοίως αἰνιττεται δημῳδὲς τι λεγόμενον. Ξηραίνεται καὶ συσπᾶται ὁ κακόμενος, ὃς πρότερον ἦν « παχύς » (Ἡρόδοτ. 5, 30. 77. 6, 91. 7, 156. Ἀριστοφ. Εἰρήν. 639 κέ., πρβλ. Ἡσύχ. λ. πάχητες « πόνους » ἔχων ἀγρούς). Ἰνα δὲ μὴ τις μεμφιμοιρήσῃ τὸν ποιητὴν ὡς εἰσάγοντα χυδαίας φράσεις εἰς ὕμνον, ἀναφέρομεν Αἰσχύλ. Ἐπὶ ἐπὶ Θῆβας 752: ὄλδος παχυνθεῖς, Σοφοκλ. Ἡλέκτρ. 819: ἀφίλος αὐανῶ βλον, Φιλοκτ. 954: αὐανοῦμαι, Καλλιμάχ. Ὑμν. 6, 114: οἶκον ἀνεξήραινον ὀδόντες, Θεόκριτον 1, 50: ἐπὶ ξηροῖσι καθέξῃ. « Αὖτος » μέντοι (ἦτοι χρεωκόπος) ἐκ τοῦ ταπεινοῦ λεκτικοῦ ἐστίν, ὥσπερ καὶ « συνεσπασμένοι καὶ κακοπινεῖς » (Ἀθην. Δειπνόςσφ. 13, 565 l).

8. ὑψιβρεμέτης] Ἡ βροντὴ « βρέμει » (βρόμον κεραυνοῦ Πίνδαρ. Ὀλ. 2, 25. Εὐριπίδ. Ἰππόλ. 1202) ἢ « βραμίζει » (Ῥιανὸς ἐν Στοβαίου Ἀνθολογ. 4, 34, στ. 13).

ὑπέρτατα] Οὐχὶ μόνον ὑπεράνω τῶν θεῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν θεῶν ἀπάντων, καθότι ὁ ἐπίγειος ἄναξ κατέχει τὸν ὑψηλότετον τόπον τῆς πόλεως, τὴν ἀκρόπολιν. Διὸ οἱ Βοιωτοὶ αὐτὸν ἐπεκάλουν Ὑπατορ (Παυσαν. 9, 19, 3). Παρέλ-

Κλυθι ἰδὼν αἰῶν τε, δίκη δ' ἔθυνε θέμιστας

τύνη· ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην. 10

Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην Ἑρίδων γένος, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν
εἰσὶ δύω· τὴν μὲν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας,

καὶ ὁ στίχος, ἀλλ' ἐπάναγκες, ὅπως ἐπισυναφθῇ ἡ προσευχή.

9. ἰδὼν αἰῶν τε] Τὸ τῶν θεῶν πρόσδεμμα καθ' αὐτὸ ὠφελεῖ (ἴδε Θ. 82). «Αἰῶν» οὐ πλεονάζει παρὰ τῷ κλυθι, ἀλλὰ μικρὰ διαφορὰ ὑπάρχειν δοκεῖ, ἐπειδὴ Σαπφῶ ὁμοίως Ἀφροδίτην προσαγορεύει (1, 6-7): «τὰς ἐμὰς αὐδᾶς αἰοῖσα πόλλον ἔκλυες». Ἡ αἰφνιδίως πρὸς τὴν πρόσρρησιν μετάβασις ἤκιστα ἐξέπληττε τοὺς Ἑλληνας, ἐν τοῖς ὕμνοις αὐτῶν συχναζουσῶν τουτοτρόπων μεταβολῶν· αὐτὸς δὲ ὁ στίχος τυπικός φαίνεται ἐν τοῖς ὕμνοις (ἴδε Ὀρφ. Ὑμν. 2. 4. 8 κλ.).

δίκη] Προπαρασκευάζει ὅσα ἐν τοῖς κατωτέρω περὶ τῆς θείας δικαιοσύνης λέγει.

ἔθυνε θέμιστας] Δικαίως ποίησον τὰς τῶν δικαστῶν κρίσεις. Πληρεστέρα ἀπαντᾷ ἡ φράσις παρὰ Σόλωνι (Ἀποσπ. 4, 37): «εἰθύνει δὲ δίκας σκολιάς». Τὸ ἐκ τῆς μεταφορᾶς ἐξαγόμενον γένος φράσεων ἔθαλλέ ποτε (π. χ. Θέογν. 40: «εὐθυντήρα κακῆς ὕδριος ἡμετέρης, 760: ὀρθώσοι γλῶσσαν καὶ νόον ἡμέτερον». Παροιμ. Σολομ. 24, 2: «κατευθύνει καρδίαν ὁ Κύριος») καὶ νῦν εἰσέτι ἀκμάζει· μνημονεύομεν «ὀρθός», (εἰ)ῤθιάνω (φτιάνω), μάλιστα δὲ τὴν παροιμίαν: «Κάθισε στραβά, μόν' κρίνε ἴσια».

10. τύνη] Περί τοῦ τύπου ἐσημειωσάμεθα εἰς Θ. 36. Ἀπλοῖκόν πάντοτε ἐναντίωμα, ἀλλὰ τοιουτοτρόπως αἱ Ἑλληνες διελέγοντο μετὰ τῶν θεῶν. Ἐνθυμούμεθα περὶ προσευχῆς, οὐχὶ ἀφελούς γεωργοῦ, ἀλλὰ τοῦ λεπτολόγου δήμου τῶν Ἀθηναίων, ἐν ᾗ ἡ προσαγόμεναι οὕτως ἔχει· «ὦ φίλε Ζεῦ» (Μάρ-

κος Αὐρήλιος ἐν τοῖς πρὸς ἑαυτὸν 5, 7). Πολύζηλος ὁ «Ροδιακὰ» συγγραφέας, ὡς ὁ σχολιαστὴς παραδίδωσι, τὴν ἀφελειαν παρεννόησας, τὴν κλητικὴν ἀπεδέξατο ὡς κυρίου ὀνόματος βασιλείως, δς ἐν Χαλκίδι ἔκρινε τὴν τῶν ἀδελφῶν δίκην. Ἀλλὰ ταῦτα ληρήματα.

Πέρσῃ] Οἱ Ἡσιόδου ἀκροαταὶ ἤπιستانτο, ἐννοεῖται, ὅτι τοῦ ποιητοῦ ἀδελφὸς ἦν.

ἐτήτυμα] Κατ' ἀναδιπλασιασμόν ἀπὸ τοῦ ἔτυμος. Ἐν τῷ εἰς Δήμητρα Ὑμνῳ ὁ 44 στ. ὁμοίως καταλήγει εἰς ἐκτύτημα μυθήσασθαι.

μυθησαίμην] Ἡ εὐκτική συμπεριλαμβανει τὴν εὐχὴν καὶ τὸν σκοπὸν.

11-41. Περί τῶν Ἑρίδων.

11. Οὐκ ἄρα] Ἐτίθει ὁ Ἑλλήν ἐπὶ ἑλπίδων ἑαυτοῦ ἢ τοῦ προσαγορευομένου μὴ ἐπιτελεσθεῖσιν, οἷον Θ. 560. Ὀδ. ι 475. λ 553. ν 209. π 420. ρ 454 κτλ. Πασιδῆλον ὅτι ἀφορᾷ Θ. 225. Ἡσιόδος ἐν τῷ μεταξὺ γενόμενος ἐμπεριότερος νῦν παλινωδῖαν ἔδει, ἀφοῦ πρότερον τὴν Ἑριν ὀλοσχερῶς κατέκρινεν. Ἀλλὰ ἀπολογησάμεθ' ἂν Ἡσιόδον πρὸς Ἡσιόδον· τί γὰρ ὁ ἐν τῇ Θεογονίᾳ (384) Ζῆλος εἰ μὴ ἀγαθὴ ἔρις; μούνον] Ἐν καὶ μόνον.

Ἑρίδων] Ὁ ἀφηρημένος ἐνικός καὶ ὁ πληθυντικός προσωποποιήσεων οὐκ ἀκριβῶς διακρίνονται, λ. χ. Κῆρ καὶ Κῆρες, Μοῖρα καὶ Μοῖραι.

ἔην γένος] Ἐγένετο (ἐγένοντο).

ἐπὶ γαῖαν (= Θ. 95)] Ἐν τῷ Ὀλύμπῳ ἔρις χώραν οὐκ ἔχει. Παρατηρούμεν, ὅτι, ἐξ οὗ Ἡσιόδος ἔγραψεν ἐν Θ. 782, ἡ περὶ τῶν θεῶν γνώμη αὐτοῦ διωλίσθη.

12. ἐπαινέσσειε] Περί τῆς τοῦ γ'

ἡ δ' ἐπιμωμητὴ· διὰ δ' ἀνδιχα θυμὸν ἔχουσιν.
 Ἡ μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακὸν καὶ δῆριν ὀφέλλει,
 σχετλὶν· οὐτις τὴν γε φιλεῖ βροτός, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης 15
 ἀθανάτων βουλῇσιν Ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν.
 Τὴν δ' ἐτέρην προτέρην μὲν ἐγείνατο Νύξ ἐρεβεννή,
 θῆκε δέ μιν Κρονίδης ὑψίζυγος, αἰθέρι ναίων,

προσώπου χρήσεως ἐκانونίσθη εἰς Θ. 437.

ροήσας] Στοχασάμενος.

13. ἐπιμωμητή] Παρὰ τὸ μῶμος.

διὰ δ' ἀνδιχα] Διχῇ, χωρὶς. Ἀνδιχα σύνθετον ἐκ τῆς ἀνὰ καὶ διχα· τὸ διὰ μύριον ἐνδυναμοὶ τὴν σημασίαν, διότι κυρίως συνωνυμοῦσιν. Ὁμηρος ἀπλουστεράς φράσεως χρῆσιν ποιεῖται, ἥτοι «διχα θυμὸν ἔχουσι» (Ἰλ. Υ' 32, πρβλ. Β 13. Ν 345), Ἡσίοδος ὁμοῦς τοῖς μὴ ἴσως συγκατέθετο· Κλειόβουλος δηλαδὴ ὁ Λίνδιος ἐν αἰνίγματι εἶπε· «διάνδιχα εἶδος ἔχουσαι» (Διογένης. Λαέρτ. 1, 91) καὶ ἐν Δοκρικῇ ἐπιγραφῇ ἀπαντῶμεν «ἀνδιχαζῶ» ἀντὶ τοῦ διχογνωμονέω (Collitz, Dialektinschriften 1479, 10).

14. δῆριν] Γενικωτέραν ἔχει τὴν σημασίαν ἢ «πόλεμος»· σημαίνει γὰρ οὐ μόνον πόλεμον (Ἰλ. Ρ 158: πόνον καὶ δῆριν), ἀλλὰ καὶ ἀγῶνα (Ὁδ. ω515).

ὀφέλλει] Πρὸς τὸ παράλληλον χωρίον· «ὀφέλλουσα στόνον ἀνδρῶν» (Ἰλ. Δ 445, περὶ τῆς Ἐριδος ὁ λόγος γίνεται) ὁ σχολιαστής σημειοῦται· «ἀπὸ γὰρ τοῦ ἐρῖζειν καὶ πλείων ὁ φόνος γίνεται».

15. Ἡσίοδος καὶ οἱ γείτονες αὐτοῦ εἰρηνικοὶ γεωπόνοι ἦσαν, οὐχὶ δὲ Ἀχιλλεῖς καὶ Αἴαντες.

16. ἀθανάτων βουλῇσιν] «Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή» εὐρίσκομεν ἐν τῷ προοίμιῳ τῆς Ἰλιάδος, δριμύτερον δὲ ἔτι κεῖται ἐν τῷ τῶν «Κυπρίων», ὅπου ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος καθόλου ἀπὸ τοῦ Διὸς ἐξάγεται· Ζεὺς ἐπίσης ἐστὶν ὁ ἐγείρας

τὴν περὶ τῶν Ἀχιλλείων ὅπλων ἔριν (Ὁδ. λ 559).

τιμῶσι] Ποιοῦντες ὅσα ἐκείνην εὐφραίνουσιν.

17. προτέρην] Ὡς προφερεστέραν· παράθεος Θ. 363-4. 776-7.

Νύξ ἐρεβεννή] = Θ. 213.

18. θῆκε] Διστήμεις κεῖται, τὸ μὲν τίθημι τι ἐν τόπῳ, τὸ δὲ τίθημι μετὰ διπλῆς αἰτιατικῆς ὡς ποιοῦ.

ὑψίζυγος] Οἱ παλαιοὶ Ὀμηρίσταί ἐδίσταζον περὶ τῆς ἐξηγήσεως. Κατὰ τοὺς μὲν Ζεὺς ἐπονομάζεται «ὁ ἄνω σταθμίζων τὰ κατ' ἀνθρώπους, ἵνα (Ὁμηρος) ἐν μιᾷ λῆξει συντέμῃ τὸ νόημα ἐκείνο, ἐν ᾧ τὸν Δία ποιῇσι τάλαντα μεταχειριζόμενον καὶ τὰς τῶν Ἀχαιῶν καὶ Τρώων κῆρας ὡς ζυγοῦ ταλαντεύοντα καὶ ὡς εἰπεῖν ζυγοστατοῦντα» (Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. Δ 166). Τὸ πρωτότυπον λοιπὸν «ζυγός». Ἀναλόγως Θέογνις ἐκφωνεῖ (157-8): «Ζεὺς γάρτοι τὸ τάλαντον ἐπιρρέπει ἄλλοτε ἄλλως, ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν, ἄλλοτε μηδὲν ἔχειν», οὐπερ οὐχ ὑπολείπεται δήμου τις ἀνὴρ (Μ. Λελέκου Ἀνθολογ. σ. 155, στ. 20)· «Ὁ θεὸς κρατεῖ τὴν ζυγαρίαν καὶ τὴν ντουινὰ ζυγιάζει. Ἄλλους (ὁ) ψηλόνει ἢ ζυγαρίαν καὶ ἄλλους τοὺς κατεβάζει». Οἱ δὲ ἄλλοι ἐτυμολογοῦσιν «ἀπὸ τοῦ ὤψι ἐπιρρήματος καὶ τοῦ κυβερνητικοῦ ζυγοῦ». Ἐπ' ἀληθείαν ὁ κυβερνήτης ἐπὶ τῶν παλαισιτάτων νεῶν κατεῖχε τὸν ὑψηλότατον τόπον (ἴδε ἀγ-γεῖον ἀπὸ τοῦ Διπύλου, δημοσιευθὲν ἐν τοῖς Monumenti dell' istituto, τ. 9,

γαίης τ' ἐν ῥίζησι καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμείνω·
 ἤτε καὶ ἀπάλαμόν περ ὁμῶς ἐπὶ ἔργον ἔγειρε. 20
 Εἰς ἕτερον γάρ τις τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
 πλούσιον, ὃ σπεύδει μὲν ἀρώμεναι ἥδ' ἐφυτεύειν,

πίν. 40, 4, ἐν τῷ «das homerische Epos» τοῦ Helbig, σ. 77, εἰκ. 14 ἐν τῇ Σπ. Λάμπρου ἱστορίᾳ Α', σ. 139 καὶ διάδημα χαλκοῦν Θηβαϊκόν, ἀπεικονισθὲν ἐν τοῖς Annali dell'istituto, 1880, τ. G καὶ Helbig αὐτ. σ. 160, εἰκ. 46). Ἐτι δὲ οἱ τραγικοὶ ταύτην τὴν μεταφορὰν ἀνέπτυξαν (Αἰσχύλ. Ἀγαμ. 1618: τῶν ἐπὶ ζυγῶ. Εὐριπ. Φοῖν. 74: ἐπὶ ζυγοῖς καθέζει' ἀρχῆς, Ἰωνι 595: εἰς τὸ πρῶτον πόλεως ὁρμηθεὶς ζυγόν). Καὶ ἡμῖν ἡ ἐξηγήσις αὕτη πιθανωτέρα δοκεῖ, ἐπειδὴ τὸ ἐπίρρημα αὐτῇ μόνον ἀρμόζει.

αἰθέρι ναίων] = Ἰλ. Β 412. Δ 166. Ὅδ. ο 522. Καὶ τοῦτο τὸ οἰκεῖν ἐν καθαρωτέρῳ ἀέρι ἐστὶ τῶν θείων προτερημάτων. Τούς Ἑλληνας οὐ διελαθε τὸ ὅτι, ὅσῳ ἂν ἀναβαίνει τις εἰς τὰ ὄρη, τοσοῦτον λεπτύνεται ὁ αἷρ.

19. γαίης ἐν ῥίζῃσι] Τὰς ῥίζας ἡβρομεν ἐν τοῖς ἀνωτέροις (Θ. 728-9). Ὁ νοῦς σαφής· ἐφ' ὅσον μένει ἡ γῆ. Ὁ μὲν Ἑλλήν ἐναργῶς ὀνομάζει τὰς τῆς γῆς ῥίζας, ὁ δὲ Ἑβραῖος ἀφηρημένως λέγει (Παροιμ. Σολομ. 12, 3): «Αἱ δὲ ῥίζαι τῶν δικαίων οὐκ ἐξαρθήσονται».

20. ἀπάλαμον] Αἱ δύσκολοι ἐργασίαι ἐκτελοῦνται διὰ τῆς παλάμης, εἰς ἣν περ οἱ ποιηταὶ τιθεῖσι τὴν ῥώμην.

ὁμῶς] Τὸ ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ ἐπίρρημα, ὃ συνωνυμεῖ τῷ κοινῷ ὁμοίως ἢ ὡσαύτως, τὰ μὲν πλεῖστα συντάσσεται μετ' ἀμφοτέρων τῶν ἀντιπαραβαλλομένων (οἶον 3. 372. 669). Σπανιώτατα δὲ — ἐκτός τοῦ ἀνὰ χεῖρας στίχου οὐκ ἀπαντᾷ εἰ μὴ Ὀδυσσ. ο 34: «νυκτὶ δ' ὁμῶς πλέειν» — τὸ ἕτερον ὑπερνοητέον. Ἐντεῦθεν, τοῦ τόνου ἀναστελλομένου, ὁ-

μῶς τὴν μεταγενεστέραν σημασίαν ἔλαβεν.

ἔγειρε] Οἱ φιλόπονοι εἰργάζοντο πρὸ τοῦ ὄρθρου, διότι τὸ καῦμα ἐν τῇ Ἑλλάδι οὐκ ὀλίγας ὥρας τῆς ἡμέρας ὑπεκκλίνει· λόγου χάριν τῷ ἀναγνώστῃ ὑποδεικνύομεν τὸν ἀστεῖον Δουκιανοῦ «Ὀνειρον». Ἡ ἔννοια σαφεστέρα γίνεται ἐκ τῆς ὑπ' Ἀράτου μιμήσεως, ὅπου περὶ τῶν οὐρανίων σημείων λέγεται (Φαινόμε. 6-7): «λαοὺς δ' ἐπὶ ἔργον ἀγείρει μινμήσκων βιότοιο». Ὁ ἀόριστος γνωμικός.

21. γάρ τις τε] Γὰρ καὶ τε συναπτόν (Ἰλ. Μ 245. Ὅδ. ξ 228. Ὑμν. Ὀμηρ. 5, 57);

χατίζων] Χατίζω καὶ χατέω παράγονται ἀπὸ τοῦ χάτις, σπάνις, ἐνταῦθα δὲ ταῦτο σημαίνει ὅ,τι τὸ κοινὸν «ἀμείνω».

22. πλούσιον] Ἡ λέξις ἀναφερομένη εἰς τὸ «ἕτερον» ἐμφαντικῇ θέσει ἔχει.

δ] Οὗτος, χρησιμεύει πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὅπως τὸ ἀνωτέρω περ (20). Μεταφράσαιμεν ἂν κάλλιστα «αὐτός».

Τῷ μὲν ἀποκρίνεται τε (23), ὥσπερ καὶ Ἰλ. Α 267 Ἀρχιλοχ. 1, 1. Τυρτ. 12, 11 ἢ τε Τυρτ. 10, 7 κέ. Πινδάρ. Πυθ. 4, 249 (ἐπιθὶ ὅ,τι Δ. Βερναρδάκης ἐσημειώσατο περὶ Εὐρ. Φοῖν. 57).

ἀρώμεναι] Ἀπαρέμφατον τοῦ ἀρόω ῥήματος, ἐσηματισμένον κατὰ τὸν Αἰολικὸν ὀνομαζόμενον κανόνα.

φυτεύειν] Ἡ μετὰ τῆς ἀρόσεως συνέχεια συχναίει (Ὅδ. ι 408. Τυρτ. 5, 3, ἀναλόγως «φυταλῆς καὶ ἀρούρης» Ἰλ. Μ 314. Ὑ 185, πρὸλ. Ι 579-80. Ξ 122-3: οὐτ' ἄρ σκαπτῆρα οὐτ' ἀρο-

οἶκόν τ' εὖ θέσθαι· ζῆλοι δέ τε γείτονα γείτων
 εἰς ἄφενος σπεύδοντ', ἀγαθὴ δ' Ἔρις ἤδε βροτοῖσι·
 καὶ κεραμεὺς κεραμεὶ κοτέει καὶ τέκτονι τέκτων, 25
 καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονεῖ καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.
 Ὡ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῶ ἐνὶ κάτθεο θυμῷ,
 μηδὲ σ' Ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι,
 νείκε' ὀπιπεύοντ', ἀγορῆς ἐπακουὸν ἔοντα.

τῆρα, ἐν ἀποσπάσμασι Μαργίτου, Ἄ-
 πολλ. Ῥόδ. 1, 1172)· πρὸς δὲ τὴν ἔν-
 νοιαν, παρ' Ὁμήρῳ ἀναφέρεται εἰς ἀμ-
 πέλους (Ὀδ. ι 108-10, πρβλ. Ἀλκαίου
 Ἀπ. 44) καὶ δένδρα καρποφόρα (Ἰλ.
 Ζ 419. Ὀδ. σ 359, πρβλ. Διόδωρ. 4,
 17. 5, 73, 13, 81). Τοῦτων ὁμῶς οὐ-
 δέποτε μνημονευομένων ὑφ' Ἡσιόδου,
 περιοριστέον τὴν λέξιν εἰς ἀμπέλους·
 ὅθεν καὶ «φυτὸν» σημαίνει ἐν τῷ εἰς
 Ἑρμῆν ὕμνῳ (90) καὶ νῦν ἔτι ἐν τῷ
 χωρίῳ Ἀραβανίῳ, ὃ Ἰωακείμ Βαλα-
 δάνης περιδύτον ἐποίησεν (Ἰδε ἐν τῇ
 «Καμπάνᾳ τοῦ χωριοῦ μου», σελ. 12·
 ἢ αὐτὸ ἐν «Παρνασσῷ» τόμ. ΙΑ',
 σελ. 325), κατ' ἐξοχὴν ἀμπελον.

23. εὖ θέσθαι] Διευθετῆσαι.

ζῆλοι] «Ἡ μίμησις τῶν ἀγαθῶν καὶ
 ἢ θερμὴ πρὸς ταῦτα ζῆσις καὶ διάθεσις
 ζῆλος λέγεται, ἔστι δὲ ὅτε καὶ τὸ ἐναν-
 τιον σημαίνει (οἶον 197)» Βασιλείος εἰς
 Γρηγόρ. Ναζιανζ. Λόγ. 32, σ. 515 α.

24. ἄφενος] Ἰδε Θ. 112.

25. κοτέει] Συναμιλλᾶται. Ἐν τέλει
 παραπέμπει τοὺς γεωργοὺς εἰς τὸ τῶν
 τεχνιτῶν παράδειγμα. Οἱ στίχοι, πολυ-
 θῆτοι ὄντες, δίδωσι τῷ Χρυσόστομῳ
 ἀφορμὴν ἔδωσαν λόγου (οἷ') καὶ δὴ ὑπὸ
 τῶν Ῥωμαίων μετεφράσθησαν (sic si-
 gulus figulo, faber fabro invidet,
 Τερτουλλιανὸς κατὰ τῶν ἐθνῶν 1, 19).
 Ἐκ τῶν νεωτέρων παροιμιῶν ὁμοιάζει
 τὰ μάλιστα «Συντεχνί(τ)ην ὁ συντε-
 χνίτης πάντοτε τὸν κακοβλέπει» (Ἀρα-
 βαντ. Παρ. 1227)· ὅπου παρατηρητέον

τὸ ῥῆμα, ὅπερ τοῦ Ἡσιοδείου οὐ πολὺ
 παραλλάσσει.

26. Ἀστεϊζόμενος ἢ σκώπτων ἀπα-
 ριθμεῖ ἐν μέσῳ τῶν τεχνιτῶν τοὺς
 πτωχοὺς; Ἀρά γε ὑπαινίττεται τὴν Ἰ-
 ρου καὶ Ὀδυσσεὺς πάλην; Τοῦλάχι-
 στον αὕτη παρέχει τοῦ ἀξιώματος δειγ-
 μα.

Οὐδείς αἰτιάσται' ἂν τὸν ποιητὴν ὡς
 ἀδίκως μεμφόμενον τοῖς συναδέλφοις·
 σημειούμεθα τοῦτο μόνον, ὅτι ἡ λέξις
 «ἔρις» ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν ἐπὶ ἀνθραμιλ-
 λωμένων ποιητῶν ἐτίθετο («ἔβα Πιν-
 δαροῖό ποτ' ἔριν» Κόριννα Ἀπ. 10, 2).

27. σὺ δέ] Τοιαύτη ἡ παρὰ τοῖς
 ποιηταῖς ἐπικρατοῦσα τάξις τῶν ὀνομά-
 των, καθάπερ Ἰλ. Α 282· Ἀτρεΐδῃ, σὺ
 δὲ παῦε, Ὀδ. π 130, ἐν ταῖς τραγω-
 δίαις (ἔπιθι Βεκλείνιον εἰς Αἰσχ. Προ-
 μηθ. 3) κα.

28. κακόχαρτος] Ἡ ἢ κακοῖς χαί-
 ρουσα ἢ ἢ χαίρουσιν οἱ κακοί» (Ἐτυμ.
 Μέγ. 484, 48). Ἡ κατάληξις τὴν δευτέ-
 ραν σημασίαν διαβεβαίωσι, εἰ καὶ «ἐπί-
 χαρτος» ἀπαξ εὐρίσκεται ἐνεργητικῆς
 σημασίας. Τὴν ἑτέραν ἔννοιαν δηλοῖ
 «χαίρεσικακος» (δαίμων, Βίος τοῦ ἀγ.
 Αὔξεντίου, Migne Πατρολογ. τ. 114,
 στ. 1401 c) ἢ «χαίρεκακος».

29. * ὀπιπεύοντ'] Ὀμηρικὴ λέξις,
 ἢ, κατ' ἀρχὰς μέσως κειμένη (Ἰλ. Δ
 371. Η 243), ὕστερον ἐσημαίνει τὸ πε-
 ριέργως βλέπειν καὶ ὀφθαλμῶν (Ὀδ.
 τ 67, πρβλ. Εὐστάθ., ὅθεν παρθενοπί-
 πης, πυρροπίπης).

“Ὡρη γάρ τ’ ὀλίγη πέλεται νεικέων τ’ ἀγορέων τε, 30
 ὥτινι μὴ βίος ἔνδον ἐπηετανός κατακένηται
 ὠραίος, τὸν γαῖα φέρει, Δημήτερος ἀκτὴν.
 Τοῦ κε κορεσσάμενος νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις

ἀγορᾶς] Τῆς ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς διαδικασίας καθάπερ ἐν Σόλωνος Ἀποσπ. 1, 2 (πληρεστέρα εὑρίσκεται ἡ φράσις παρὰ Λουκιανῷ Δίς κατηγ. 4, 12: δικῶν ἀγορᾶ). Οἱ τῶν διαδικασιῶν ἀκροαταὶ εἰσέπιπτον εἰς ὑποψιν συκοφαντίας καὶ φιλονικίας ὥς μανθάνειν βουλόμενοι τὰ πανουργήματα τῶν δικηγόρων. «Αἱ δ’ ἀγοραί κακῆς μελεδήματα» (Γρηγορ. Ναζιανζ. ποιήμ. 15, 17). Τοῦτο ἔνεκα τῶν ἐπιτιμητικῶν εἰσι λόγων «τρίμμη ἀγορᾶς» (Δημοσθέν. 18, 127), «πονηρός κᾶς ἀγορῆς εἰ καὶ θρασύς» (Ἀριστοφ. Ἰππ. 181), «ἀγοραῖος» (Ἀριστοφ. Ἰππ. 218. Ἀπόσπ. 1015), «περισχολάζει ἐν τῇ ἀγορᾷ» (Ξενοφ. Οἶκον. 7, 1)».

30. Ὡρη] Συντάσσεται μετὰ τῆς γενικῆς, ὅπως ἐκφράζει ὅτι τις σχολάζει πρὸς πρᾶγμα (Ὁδ. γ 334. λ 379. ξ 407. τ 510).

31. βίος] Ἑρμηνεύεται διὰ τοῦ ἐξῆς στίχου· ὁ πλοῦτος ἐν τοῖς τότε χρόνοις συνέκειτο ἐξ ἀναπεπληρωμένων ἀποθηκῶν (πρβλ. Ἰλ. Ξ 422 κέ. καὶ τὴν εὐαγγελικὴν παραβολὴν τὴν περὶ τοῦ πλουσίου, ὅστις κτίσειν μέλλει καινοῦς σιτοβολῶνας). Τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ «βίος» (οὐδέτ.), ὡς ὁρῶμεν, ἔλαθε τὴν νῦν ἐπικρατοῦσαν σημασίαν ἐν παλαιοτάτοις καιροῖς· ἄλλα δὲ παραδείγματα εἰς τὸ λεξικὸν ἀνατίθειμεν.

ἔνδον] Ἐν τῇ οἰκίᾳ· οἱ γεωργοὶ οὐκ εἶχον κεχωρισμένα σιτοδολεῖα, ἀλλὰ, εἴπερ ἔξεστι μεταφέρειν τὰ νεώτερα εἰς τὰ ἀρχαῖα, διεφύλαττον τὸν σῖτον ἐν μακρᾷ θήκῃ ξυλίνῃ διατεμνοῦσιν τὴν οἰκίαν, ὅποια παρὰ τοῖς Πελοποννησίοις ἐν χρήσει ἐστίν. Ἐπὶ δὲ τῆς Εὐβοίας οἱ Δημήτερος καρποὶ ἐν «κουθέλαις» κείνται

(Ἰδε Γ. Δροσίνη Ἀγροτ. Ἐπιστ. σ. 70). Οἱ δὲ Συμαῖοι ἀποθησαυρίζουσι τὸν σῖτον εἰς τὸ «πάγκος» ὀνομαζόμενον ξύλινον μέρος τῆς οἰκίας (Ἑλλην. Φιλολογ. Σύλλ. τ. Η΄, σ. 476).

ἐπηετανός] Διαρκής, καθάπερ «σῖτος ἐπηετανός» (Ὁδ. σ 360), ἦτοι διαρκῶν διὰ τοῦ ἔτους ὀλοκλήρου.— Ἡσίοδος οὐ παρατραγῶδει τὰ πράγματα. Οὐχ ἦτον Θεόγνις συμμαρτυρεῖ, ὅτι ὀνόματι μὲν οἱ πτωχοὶ ἰσόμοιροι, ἔργῳ δὲ ἄμοιροι τῶν δικαίων ἦσαν (267–70). Διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ὁ φιλόδημος Περικλῆς τὸ ἐκκλησιαστικὸν καὶ τὸ ἡλιαστικὸν εἰσήγαγεν.

32. ὠραίος] Ὡριμος, ἐπειδὴ ὦρα κατ’ ἐξοχὴν τὸ θέρος ἦτοι ὁ τρύγος ὀνομάσθη.

Δημήτερος ἀκτὴν (= Ἰλ. Λ 322. Φ 76)] Οἱ ἐτυμολόγοι πάλαι τε καὶ νῦν πολλοὶ βασανίζουσι τὸν αὐτῶν νοῦν, πόθεν ἡ λέξις. Τὸ πιθανώτατον τῶν προτεθέντων ὅτι ἡ ῥίζα ΑΚ (ὀξύς), ὥστε δηλοῖ κυρίως τὸν στάχυν· «ἀκ-μάζει» γὰρ ὁ στάχυς.

33. κορεσσάμενος] Εἰς κόρον πορισάμενος, κατὰ μεταφορὰν τότε εὐχρηστοῦσαν (Θεόγν. 751: πλούτῳ κεκορημένος, Σόλων 13, 73 ἐπὶ τοῦ πλούτου: τίς ἂν κορέσειεν ἀπαντας;), ἴδε καὶ Θ. 593.

ὀφέλλοις] Πρβλ. περὶ τῆς λέξεως 14.— Διὸ Σόλων, κατὰ Διογένην Λαέρτιον (1, 59), εἶπε «τὸν μὲν κόρον ὑπὸ πλούτου γεννᾶσθαι, τὴν δὲ ὕδριν ὑπὸ κόρου», Θεόγνις δὲ (153) «τίκτει τοι κόρος ὕδριν». «Ἵδριστης» γὰρ ὁ κόρος καὶ κατὰ τὸν ἅγιον Γρηγόριον (περὶ τῶν καθ’ ἑαυτὸν στ. 40. Ποιήμ. 15, 15. 62, 25).

κτῆμας' ἔπ' ἀλλοτρίοις· σοὶ δ' οὐκέτι δεύτερον ἔσται
 ὧδ' ἔρδειν· ἀλλ' αὖθι διακρινώμεθα νεῖκος
 ἰθείησι δίκαις, αἵτ' ἐκ Διός εἰσιν ἄρισται.
 Ἦδη μὲν γὰρ κλῆρον ἔδασσάμεθ', ἄλλα τε πολλὰ
 ἀρπάζων ἐφόρεις, μέγα κυδαίνων βασιλῆας
 δωροφάγους, οἳ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δίκασσαι,

34. κτῆμας' ἔπ' ἀλλοτρίοις] Ἡ πρόθεσις οὐκ οἶδ' εἰ αἰτιατικὴν καθαρῶς σημαῖαν ἔχει. Οἱ γὰρ δικάζόμενοι περὶ τῶν ἀγροῦ ὅρων ἡμφισθέτουν αὐτοῖσι ἐπὶ τοῦ ἀγροῦ.

σοὶ δ'] Κατὰ τὴν ἐπικὴν συνήθειαν, ἡ συναφθεὶς ἡ κυδαία, ἡ ἀνώνυμια στερεῖται ἀντιθετικῆς σημασίας (πρβλ. 402. Ἰλ. Ζ 46—Λ 131. Κ 238).

ἔσται] Ἐξεῖται, δηλαδὴ ἂν ποτε θελήσῃς.— Τὴν αἰτίαν ἐδηλώσαμεν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ.

35. ὧδ' ἔρδειν] Δικάζεσθαι ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς πόλεως.

αὖθι] Ἐν ταῖς παλαιαῖς ἐποποιίαις σημαίνει, ἅτε συντεθειμένον ἐκ τῆς ἀντωνυμίας αὐ(τός) καὶ τῆς τοπικῆς καταλήξεως θι, τὸ αὐτό, ὃ τὸ κοινὸν αὐτόθι. Ἡσίοδος λέγει τὸν τόπον, ὅπου εἰσιν ἀμφοτέροι, ἡγοῦν Ἀσκραν. Ἐν κώμῃ Ἑλληνικῇ οὐδέποτε δικάστηριον ἦν, ἀλλὰ διαιτητὰ ἔκρινον τοὺς βουλομένους· ὅθεν ἡ διαίρεσις ἐν τῇ παροιμίᾳ « πύλις καὶ νόμος, κώμη καὶ ἔθος » (Πλανούδειος συλλογὴ ἀρ. 201).

36. ἰθείησι δίκαις] Πρβλ. Θ. 86.

ἐκ Διός] Πῶς τοῦτο ἐννοητέον, μανθάνομεν ἐκ 279—80.

37. μέν] Οὐ κατ' ἀντίθεσιν, ἀλλὰ κατ' αὐξησιν κεῖται.

κλῆρον] Ἦτοι κληρονομίαν ἢ, καθάπερ 341, γεωκτησίαν.

38. ἀρπάζων ἐφόρεις] Τὸ φορέω συνωνυμεῖ τῷ πρωτοτύπῳ φέρω, ὃ ἐν τῷ Γορτυνίῳ νόμῳ ἐκφράζει τὸ βίβη καὶ παρὰ τὰς διαμαρτυρήσεις ἀποφέρειν. Ὁ νοῦς· πρότερον μὲν εἶχες, πολλὰ ἀπὸ τε

τοῦ πατρὸς καὶ πρὸς τοῖσι τοῖσι ἡρπασας, νῦν δὲ ἐχάλασθης. Τίνα ἡρπασε πολλά, ἡπίσταντο οἱ Ἡσιόδου ἀκροαταί· ἡ τετριμμένη εἰκασία, ὡς εἴη Ἡσίοδος αὐτός, οὐ στηρίζεται ἐπὶ λόγων τοῦ ποιητοῦ, ἐν τοῖσι ὅμως διὰ τὸν κατὰ τὸν βασιλῆων ἐρεθισμὸν αὐτοῦ ἐνδέχεται.

κυδαίνων] Παρὰ τὸ κῦδος, εὐφύμῳς τίθεται ἐπὶ τοῦ δεκασμοῦ, κυρίως ὅμως ἐπὶ τῶν δώρων, ὅσα λαμβάνει ὁ βασιλεὺς (Ὀδ. ξ 438: κῦδαινε δὲ θυμὸν ἄνακτος) καθάπερ τιμῶν Ἰλ. Ι 155: οἳ κέ ἐ δωτίνῃσι θεὸν ὡς τιμῆωσι.

βασιλῆας] Κατὰ Διόδωρον (4, 29, 4) ἐν Θεσπιαῖς ἐκ τῶν Ἡρακλέους χρόνων « μέχρι τῶν νεωτέρων καιρῶν » ἐπτά δημοῦχοι ἔδαστευον, ὧν οἱ προπάτορες Ἡρακλέους υἱοὶ ἐλέγοντο. Καὶ Ἡσίοδος γε διαβεβαίωσι ὅτι « δημοῦχοι πόλεις τινὰς διύκουν », ἀλλὰ πιθανώτατον, ὅτι τοῦτο τὸ ἐπίθετον ἀντικατέστησε τὸ Ἡσιόδειον ὄνομα, ἐπεὶ ὁ δῆμος τὴν αὐτοκρατίαν ἀποστραφῆναι ἤρξατο, ὡς περ Σοφοκλῆς τὸν φιλόδημον λεγόμενον βασιλέα Θησέα ἐπωνόμασε « δημοῦχον χθονός » (Οἰδίπ. Κολων. 1348).

39. δωροφάγους] Τοῦ συνηθετέρου ἐν τῇ γραφομένῃ γλώσσῃ δωροδόκος προτιμᾷ τὴν δημωδεστέραν λέξιν — « τρώγει πολλά » νῦν ἀκούομεν πολ- λάκις — ὅπως μεταχειρισθῇ τὴν ἐν 41 παροιμίαν εἰς τοὺς βασιλεῖας.

τήνδε δίκην] Τὸν τῆς δικαιοδοσίας τρόπον, ᾧ χρῶνται, πρβλ. 249. 269. Τὸν ἐναντίον Δημόδοκος « τὴν Πριη-

νήπιοι, οὐδὲ ἴσασιν, ὅσῳ πλέον ἤμισυ παντός,
οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.

40

νείην δίκην» ἐκάλεσεν (Ἐλεγ. Ἀπόσπ. 6). Ἡσίοδος, φοβηθεὶς τοὺς περὶ κατηγορίας νόμους, ἀνεπαχθῇ μεταχειρίζεται λέξιν.

ἐθέλουσι] Πλεονάζει πως καθάπερ ἐν 280· ἡ ὑποδηλοῖ τὸ ἐκούσιον.

δικάσαι] Ὁ σχολαστικός κανὼν ἀπατεῖ τὸν ἐνεστώτα, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πανομοίῳ ἀξιῶματι Πιτθῶς εὐρίσκομεν «μηδὲ δίκην δικάσης πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσης».

40. νήπιοι] Ἐμφαντικὴ ἐκφώνησις προπεπλασμένη ὑφ' Ὁμήρου.

πλέον ἤμισυ παντός] Οἱ φιλόλογοι πάλαι ποτὲ περὶ τῆς ἐννοίας ἐλογομάχῃσαν καὶ ὁ φιλόσοφος Μουσώνιος ἐν τοῖς Διονυσίοις ἀγωνίσμα αὐτὸ προέγραψεν (ὡς διηγείται Γέλλιος ἐν ταῖς Ἀττικαῖς Νοξί 18, 413). Πάντων μὲν οὖν πρῶτον εὐδὴλον, ὅτι Ἡσίοδος παροιμία χρῆται, ποία δὲ αὐτῆς ἀφορμὴ ἐξ ἐπιγράμματος τῆς Πλανουδείου Ἀνθολογίας μανθάνομεν (1, 16). Πᾶν τὸ περιττὸν ἄκαρον· ἐπεὶ λόγος ἐστὶ παλαιός ὡς καὶ τοῦ μέλιτος τὸ πλέον ἐστὶ χολή. Γενικώτερον ἤδη καὶ ἠθικώτερον λέγει Θεόγνις (145-6): ἀβούλεο δ' εὐσεβέων ὀλίγοις σὺν χρήμασι οἰκεῖν, ἢ πλουτεῖν, ἀδίκως χρήματα πασάμενος», ᾧ συνεφώνησέ πως Πιττακός (Διογένης Λαέρτ. 1, 4, 3, § 75). Ὑστερον δὲ οἱ φιλόσοφοι τοῦ στίχου χρῆσιν ἐποιούντο περὶ τῶν ἀδίκων πλεονεκτημάτων ἀπάντων (ἴδε Πλάτωνα Νόμ. 3, 990 c, Πολιτ. 5, 466 c, Δίωνα Χρυσόστομον Λόγ. 17, 12: «τάς ἐκ τοῦ πλεονεκτεῖν βλάβας, οἶμαι, καὶ ζημίας λογιζόμενος», Αἰλιανὸν παρὰ Σουῖδα λ. ἡμίσεια, Πλούταρχον ἐν τῷ Πῶς δεῖ ποιημάτων ἀκούειν σ. 36a, Πρόκλον ἐν τοῖς εἰς Ἡσίοδον σχολίοις, Τζέτζην Χιλιάδ. 7, 232 κέ., ἔτι δὲ Λατινιστὶ Ὁβίδιον ἐν τοῖς Fastis (5, 718-9). Ἡ-

σίοδος μέντοι, ὡς συμπεραίνομεν ἐκ τοῦ ἐπομένου στίχου, ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐξ ἀδίκων ἡδυπάθειαν· χρήματα γὰρ οὐκ εἶχεν ὁ γεωργός πρὸς δωροδοκίαν, ἀλλὰ τὰ προΐοντα τῶν ἀγρῶν καὶ ποιμνίων. Τοῦ τοιούτου τρόπου θεασμῶς τῆς γαστρὸς εἶδος κομψότερον ἐκφαίνεται ἐκ τῆς Ὀδυσσεύς (λ 185 κέ.): «Δαίτας εἰσας θαίνονται, ἅς ἐπέοικε δικασπόλον ἄνδρ' ἀλεγύνειν· πάντες γὰρ καλέουσι» (ἦτοι προσκαλοῦσιν εἰς τὰ δεῖπνα).

41. Οἱ ἀβροδίται ἀγνοοῦσι πῶς μαλάχῃ καὶ ἀσφοδέλῳ εἰσι ἀμέγ' ὄνειαρ (= Θ. 871). Τὸ φυτὸν ἐκεῖνο, ὃ ἔσωσε τὸ παλαιὸν ὄνομα (μολόχα ἐκ τοῦ παλαιοῦ μολόχῃ=μαλάχῃ), κατὰ τοὺς παλαιούς καιροὺς τοὺς πτωχοὺς ἔτρεφεν (Ἀριστοφ. Πλουτ. 544, πρβλ. Θεοφρ. Ἱστ. Φυτ. 7, 7, 2, τὸ Τζέτζου σχολίον, Γεωπονικῶν Β', 45, 5: ἄλλοι πύγανον καὶ μαλάχην ἀγρίαν ἀφεψήσαντες καὶ κεράσαντες οἶνω παρατραπέντι ὑδάρεστερον, ἐν μέσαις ταῖς τροφαῖς διδόνασι, Ὁράτιον Ὁδ. 1, 31, 15-6. Ἐπωδ. 2, 55 κέ.). Καὶ νῦν ὑπὸ τῶν ἀπόρων συχνάκις ἐσθίεται ἡ ὠμὴ, ἡρτυμένη ἀλατι καὶ πιπέρει, ἢ χυμῷ λεμονίου, ἢ βεδρασμένη μετ' ἄλλων χόρτων καὶ ὀρυζίου. Ὡς περ οἱ παλαιοὶ ἱατροὶ ἀπένειμαν αὐτῇ ἱατρικὴν δύναμιν (Ἀθην. Δειπνοσοφ. 2, 58 de. Διοσκορίδ. Β', ρμδ'), οὕτως νῦν ὑγιεινὴ νομίζεται, καὶ τοι οὐκ ἐστὶ τῶν πολυτίμων φυτῶν («Ποτὲ μου δὲν τ' ἀπάντεχα μῆτε ἔστών νοῦ μου τῶχα, ν' ἀφήσης τὸν βασιλικό, νὰ πιάσης τὴν μολόχα» Passow δίστ. 797). Ὁ ἀσφοδέλος ἢ ἀσπόδελος (ἐξ οὗ τὸ ἰδιωματικὸν ἀσπερδουκλας) ἢ σπόδελος (Ἐτυμ. Μέγ. σ. 161, 12, Ἀλβανιστὶ βάδερε, βάθρε, χυδαῖως δὲ κατὰ μετάθεσιν σπερδούκλα, σπερδούκλι, σπερδουλάκα, σπερδούκλα, ἔτι δὲ (ὁ)φιδόχορτον) τῶν ἱατρικῶν ἦν (Νί-

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.

κανδρ. Θηρ. 534 - 6. Διοσκρίδ. Β', ρθ'. Ἀποστολ. Παροιμ. 4, 14c, πρβλ. Θεοφράστ. Ἰστ. Φυτ. 7, 12, 1. Πλιν. Φυσ. Ἰστ. 21, 17, 68) καὶ νῦν ἡρωϊκὸν ὑπολαμβάνεται πρὸς δῆγματα ὕφρων καὶ σκορπίων γοητείας καὶ δηλητηρίων. Πρὸς τοῦτοις δὲ τὸ πάλα τροφή ἦν· οἱ γὰρ Δῆλιοι προσέφερον εἰς τὸν ναὸν «τῆς πρώτης ὑπομνήματα τροφῆς καὶ δείγματα μετ' ἄλλων εὐτελῶν καὶ αὐτοφυῶν μαλάχην καὶ ἀσφύδελον»· οἷς ὁ ταῦτα διηγούμενος Πλούταρχος (ἐν τῷ τῶν Ἑπτὰ σοφῶν δείπνῳ κ. 14) ἐπισυνάπτει, ὅτι Ἡσιόδος «πρὸς τὰ λιτότατα τῶν ὄψων ὡς ἥδιστα παρακαλεῖ· ἀγαθὴ μὲν ἡ μαλάχη βρωθῆναι, γλυκύς δὲ ὁ ἀνθέρικος. Οὕτω ἄρα ἐκληπτεὸν τὸ μέγ' ὄνειαρ. Ἐνδιατρίβου- μεν τῷ στίχῳ, ὅτι τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ ἀκαταφρόνητον μνημεῖόν πως τῆς οἰκιακῆς ἱστορίας ἀποτελεῖ· οὐδὲν γὰρ ἔθνος ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὑπάρχει ὅ,τι μετ' ὁμοίας ὀλιγαρκείας ἀπάντων τῶν φυσικῶν οὐδὲ τοῦλάχιστον ἀπορρίπτει—βεβαίως μὲν τοι οὐδεμία ἄλλη χώρα τοιαῦτα ὁμοίως ἐξαίρετα γεννᾷ. Ὁ στίχος λοιπὸν μαρτυρεῖ, ὅτι ταῦτα τὰ ἀγριόχορτα (λάχανα, πορίκια, ὧν τὰ λαϊκά τε καὶ ἐπιστημονικὰ ὀνόματα ἅπαντα συλλέγονται ἐν τῷ τοῦ Helderich βιβλίῳ «die Nutzpflanzen Griechenlands» σ. 74 κξ.) καὶ πάλαι ποτὲ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκαρποῦντο, μηκέτι ἀναγκαζομένου τῷ αὐστηρῷ τῆς νηστείας νόμῳ ἢ τῇ τῆς χώρας καταστροφῇ. Πρὸς τῷ ἀνωτέρῳ μνημονευθέντι Ἀριστοφανείῳ στίχῳ ἄλλο χωρίον τοῦ «Πλούτου» ἀξιωματικόν ἐστιν (στ. 253=283), ὅπου οἱ σχολιασταὶ σημειοῦνται: «Οἱ Ἀττικὴν οἰκοῦντες πένητες ἤσθιον θύμους, οὓς οἱ κοινοὶ βόλβους ἢ ἀγριοκρόμμυα φασί». Οἱ πολυφάγοι λεγόμενοι Βοιωτοὶ οὐχ ἤττον

μετρίοφρονας ἦσαν, π. γ. ἤσθιον τὸν καρπὸν νυμφαίας τῆς Κωπαίδος (Θεοφράστ. Ἰστ. Φυτ. 9, 13, 1).—Κατ' ἀφάρεσιν τῆς ἐννοίας ὁ τὸν Ὀρφέα υποκρινόμενος ἐν τῷ εἰς Μουσαῖον τῶν ὕμνων προοιμίῳ (στ. 14) μεταποιεῖ τὸν στίχον· «καὶ τὸ δικαιοσύνης καὶ εὐσεβείης μέγ' ὄνειαρ». Τὴν ὕφ' Ἡσιόδου ἀποσπασμένην ἀντιθεσιν χορηγεῖ Σολομῶντος παροιμία ἑτεροσήμαντος (15, 17). «Κρείσσων ξενισμός μετὰ λαχά- νων πρὸς φιλίαν καὶ χάριν ἢ παρά- θεσις μύσων μετὰ ἔχθρας».

42-105. Μυθικὴ αἰτιολογία τῆς ἀνθρωπίνης ταλαιπωρίας.

42. Ὁ μὴ Ἕλληνας ζητῶν, πρὸς τί τὸ γὰρ μῦριον, συνάπτει τὰ ἐξῆς πρὸς τοὺς 30-32, ὅθεν τὰ μεταξὺ θεωρεῖ μετὰ πλείστης ὑποφίας ὡς παρεῖσθαι. Ἀλλὰ ὑπάρχει συνέχεαι τις τῶν ἐννοιῶν· μαλάχη καὶ τὰ λοιπὰ ἀγριόχορτα πολὺ ὠφελοῦσιν, ἐπειδὴ οἱ θεοὶ τὰ ἄριστα δυσέντευκτα ἐποίησαν. Καὶ δὴ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἄκρος λιμὸς ἐξ ἀκαρπίας ἴσως οὐ δύναται γίνεσθαι, διότι τὰ ἀγριόχορτα ὅπωςδήποτε ἀντικαθίστανται.

κρύψαντες ἔχουσι] Περιφράζει τὸν παρακείμενον, ὅπερ συγχάζει παρὰ τοῖς ποιηταῖς, π. γ. Ἰλ. Α 356: ἐλὼν γὰρ ἔχει γέρας, καὶ καθάπερ ἐνταῦθα Θέογον. 1061: κακότητα κατακρύψαντες ἔχουσι. Τὸ ῥῆμα ἔχουσι ἐπιτηδειοτάτον ἐστίν, καθότι οἱ θεοὶ ἔχουσι τὸ ἀγαθὸν παρ' ἑαυτοῖς ἐν τῷ οὐρανῷ.

βίον] Ἰδε 31. - Διογένης ὁ Κῷων «ἐδόξα πολλάκις λέγων τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ῥᾶδιον ὑπὸ τῶν θεῶν δεδῶσθαι, ἀποκεκρύφθαι δ' αὐτῶν ζητούντων μελίπηκτα καὶ μύρα καὶ τὰ παραπλήσια» (Διογένης. Λαέρτ. 6, 44). Πολέμων δὲ μετέλλαξε «βίον» εἰς «νόον» (Εὐσεβ. Εὐαγγ. Παρασκ. 14, 4, σ. 726 d).

Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἡματι ἐργάσσαιο,
 ὥστε σέ κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν καὶ ἀεργὸν ἐόντα·
 αἰψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖτο, 45
 ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.

43. Ὑπεννοητέον 43-46: «εἰ ἦν ὁ κόσμος καθάπερ προτοῦ». Ἡσιόδος ἀδύνατον ὑπολαμβάνει, ὅτι τὸ καματωδὲς τοῦ βίου ἀνέκαθεν τοῖς ἀναιτίοις ἐπῆλθεν.

ἐπ' ἡματι] Ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ (καθάπερ Ἰλ. Κ 48, Ὀδ. ε 284).

ἐργάσσαιο] Ἀφορᾷ εἰς τὸ θερζεῖν, φανταζόμενος ὡς ἡ γῆ πρότερον ἀκατέργαστος οὕσα ὅμως ἔφερε τὸν σῖτον. Πρὸς τὴν σημασίαν παράθεσις Ἡροδότ. 1,34: ἐργασάμενος χρήματα μεγάλα, καὶ τὴν φράσιν «οὐδὲν ἔργον» ἀντὶ τοῦ «οὐδὲν κέρδος».

44. Ὡστε] Ὡς περ εἴπομεν εἰς Θ. 831, ἡ σύνδεσις παρὰ τοῖς παλαιότεροις ποιηταῖς οὐκ εὐχρηστεῖ ἐν τῇ ἦν ἴσμεν σημασίᾳ: ἐνταῦθα Ἀττικὸς τις ἔθηκεν ἂν «ὅσον» μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου.

σέ] Οὐ σολοικίζει, καὶ τοι ἡ κυρία πρότασις τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον ἔχει, διότι οἱ ἐπικοί τὸν Ἀττικὸν κανόνα οὐ φυλάσσουσιν· ἐπιθι λ. χ. Ἰλ. Η 198. Ν 269. Ὀδ. θ 224.

εἰς ἐνιαυτὸν] Ἐννοεῖται, εἰς τὸν ἐνιαυτὸν δολόκληρον.

ἔχειν] Βίον δηλαδὴ.

καὶ ἀεργὸν ἐόντα] Καὶ περ μηδὲν ἐργαζόμενον τὰς λοιπὰς ἡμέρας.

45. «Εἰώθεσαν γὰρ νεωλκήσαντες τὰ πηδάλια ὑπὲρ τῶν καπνίζομένων κρεμμανύναι τόπων ξηρανθησόμενα τοῦ μὴ σῆψιν ὑπομεῖναι χάριν τῆς ἐγκαιμῆνης αὐτοῖς ὑγρότητος» (Πρόκλος). Ὁ προσεκτικὸς ναύτης τοῦτο ἐποίει, ὅτε διέκοπτε τοὺς πλοῦς (Ἀριστοφ. Ὀρνιθ. 711 μετὰ σχολίων). Τὸ πηδάλιον δὲ ἐξήρει, ἵνα μὴ, γενόμενον σαπρόν, ἐν τρικυμῇ διαρραγῇ. - Πρῶτον

πάντων λοιπὸν ὁ γεωργὸς ἔπαυεν ἂν τοὺς κινδυνώδεις ἐπὶ τὴν θάλασσαν πλοῦς.

Νῦν εἰσέτι ὁ Ἕλληνα, πλὴν τῶν νησιωτῶν, συνετώτερος καὶ προμηθέστερός ἐστιν ἢ ὥστε βίφοκινδύνως πλεῖν τὴν θάλασσαν, πόσω δὲ μᾶλλον πάλαι, ὅτε ταῖς εὐθραύστοις ναυσὶ πολλοὺς μείζονες κίνδυνοι ἐπέκειντο. Ἰνα μηδεὶς τούτων ἄπειρος καταγέλῃ τὸν ποιητὴν, ἐπικαλούμεθα ἐκ τῶν θαλασσοκρατούντων Ἀθηναίων μάρτυρας, πρῶτον μὲν Ἀντιφάνη τὸν κωμικοδοιοῦν (Διογενίαν. Παροιμ. 4,83 κ.ά.) ἐκφωνοῦντα: «ἐν γῇ πένεσθαι μᾶλλον ἢ πλουτοῦντα πλεῖν», ἔπειτα δὲ τὸν συνάδελφον αὐτοῦ Φιλῆμονα (Διόδωρ. 12, 14, 2): «νόμῳ τεθάρμακ' οὐκ ἐπεὶ πέπλευκε, ἀλλ' εἰ δις πέπλευκε». Ἐπίσης ὁ σοφὸς Σόλων ὑποδηλοῖ τί φρονεῖ περὶ τῆς ναυτιλίας (Ἠλεγ. 13,43-46). Παράλληλον ἐντελὲς τοῦ Ἡσιόδου Ἀράτου χωρίον (110-1): «χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα καὶ βίον οὕτω νῆες ἀπόπροθεν ἡγίνεσκον», ὅτε οἱ ἄνθρωποι ἔζων ἐν εὐδαιμονεστέρω αἰῶνι. Ἀναλόγως λέγεται: «Ὅποιος 'ς τὴν ξέρα περ(ι)πατεῖ καὶ θάλασσα(ν) γυρεύει, ὁ διάβολος ὁπίσω του κουκιά τοῦ μαγερεύει» (Βενιζ. Παροιμ. Ο 605) καὶ: «θάλασσα, φωτιά καὶ γυναῖκα κακὰ τρία» (ὅπερ ἤκουσα ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ).

46. Πρὸς τὰ κατ' ἐξοχὴν «ἔργα», ἡγουν τὰ γεωργικὰ, ἐχρῶντο βουσί καὶ ἡμιόνους (αἱ κατ' Ἰλ. Κ 351 κ.ε. προφερέστεροι ἦσαν)· «ἔργα βοῶν» λοιπὸν οἱ κεκαλλιεργημένοι ἄγροί, οἷον Ὀδ. κ 98: «ἐνθα μὲν οὔτε βοῶν οὔτε ἄνδρῶν φαίνετο ἔργα», ἥτοι οὔτε ἄγροί, οὔτε ἀμπελώνες.

Ἄλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε, χολωσάμενος φρεσὶν ᾗσιν
 ὅττι μιν ἐξαπάτησε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης·
 τοῦνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ,
 κρύψε δὲ πῦρ· τὸ μὲν αὖτις ἐὺς παῖς Ἰαπετοῖο 50
 ἔκλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς πάρα μητιόεντος
 ἐν κοίλῳ νάρθηκι, λαθὼν Δία τερπικέραυνον.
 Τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 «Ἰαπετιονίδη, πάντων πέρι μήδεα εἰδώς,
 χαίρεις πῶρ κλέψας καὶ ἐμὰς φρένας ἠπεροπέυσας, 55
 σοὶ τ' αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι·
 τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν ᾧ κεν ἅπαντες
 τέρπωνται κατὰ θυμὸν ἐὼν κακὸν ἀμφαγαπῶντες».

ἀπόλοιτο] Ἡ λέξις ἐν κατάραις,
 οἷον «ἀπόλοιο», «εἴθ' ἀπόλοιτο βοῶν
 γένος» (Ῥυν. Ὀμ. 3, 309).

ταλαεργῶν] Ὁ κύριος ὁμολογεῖ
 τὴν τῶν ζῴων καρτερίαν, ὥσπερ καθ'
 ἡμᾶς ὁ ἀροτρεὺς βοῦς καματερό ὀνο-
 μάζεται.

47. Τί Ζεὺς μόνος ποιεῖ, τί οἱ θεοὶ
 ἅπαντες, οὐδέποτε ἀκριδῶς διακρίνεται.
 ἔκρυψε] Βίον.

48. Αἰνίττεται Θ. 535 κέ.

ἀγκυλομήτης] Ἰδε Θ. 19.

50. κρύψε] Πρβλ. Θ. 562 κέ.,
 ὅθεν τὸ δευτέρον ἡμιστίχιον (1=565)
 ἐπανεληφται.

51. Διὸς μητιόεντος] Ἐπιθι τὴν
 εἰς Θ. 286 σημείωσιν.

πάρα] Ἀπὸ τῆς τοῦ Διὸς ἐστίας
 (Ῥγίν. ποιητ. ἀστρον. 2, 10 M50, 144).

52. ἐν κοίλῳ νάρθηκι] = Θ. 567.

λαθὼν] Ἀνθρωπομορφικὴ ἐξήγησις
 τοῦ πῶς κλέψαι ἐδυνήθη.

τερπικέραυνος] Ἐπίθετον Ὀμηρι-
 κόν. Ἡ μεγαλοπρεπὴς θέα Ἑλληνι-
 κῆς θεῆς τοῖς μὲν θνητοῖς φοβερά,
 ἀθανάτῳ δέ, ὅστις ἂν ἦ φόβου ἐλεύθε-
 ρος, πάντως ἔκλαμπρος.

53. Ὀλίγον παραλλάσσει τοῦ Θ. 558.

54] = Θ. 559.

55. ἠπεροπέυσας] Ἐξαπατήσας. Ἡ
 ἐτυμολογία ἤττον σαφὴς ἢ ἡ σημασία.
 Ἄναφέρεται εἰς 48.

56. Τὸ πρωτότυπον Ἰλ. Γ 50:
 «Πατρί τε σὺ μέγα πῆμα πόλῃ τε
 παντί τε δῆμῳ». Ἡ σύνταξις ἡ αὐτή.
 Ἡ τιμωρία παραλείπεται, προὔποτι-
 θεμένης τῆς ἐν Θ. 521 κέ. διηγῆσεως.

57. Ὀμοιάζει Θ. 570 καὶ ἀφορᾷ εἰς
 Θ. 590 κέ.

58. ἐὼν κακόν] Τὸ ἑαυτοῦ ἕκαστος
 κακόν. Πρβλ. ὅσα εἴπομεν περὶ τοῦ
 σφότερον (2).

ἀμφαγαπῶντες] Τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ
 συνώνυμον εὕρισκομεν παρὰ Σιμωνίδῃ
 τῷ Ἀμοργίνῳ (7, 77): «Ὅστις κακὸν
 τοιοῦτον ἀγκαλίζεται». Τὸ χωρίον πολὺ
 ἦν καὶ πολυπληθὴ ἀπομιμήματα ἐγέν-
 νησε, λ. χ. Ἀντιφάνους δίστιχον (Ἀ-
 θην. Δειπνοσ. 13, 567d ἐκ τοῦ Ἀγροί-
 κου: «Ἔστι δ' ἑταῖρα τῷ τρέφοντι συμ-
 φορά· εὐφραίνεται γὰρ κακὸν ἔχων ἐν
 οἴκῳ, καὶ τὸ νενοθευμένον Σουσαρῶ-
 νος ἀπόσπασμα: «Κακὸν γυναῖκες· ἀλλ'
 ὅμως, ὡς δημόται, οὐκ ἔστιν οἰκεῖν οἰ-
 κίαν ἄνευ κακοῦ», ἔτι δὲ Λατινιστὴ τὸ
 Σενέκα ἀπόφθεγμα (Ἐπιστ. 39): «mala
 sua, quod malorum ultimum est,
 amant».

Ὡς ἔφατ'· ἐκ δ' ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 Ἥφαιστον δ' ἐκέλευσσε περικλυτὸν ὅττι τάχιστα 60
 γαῖαν ὕδρι φῦρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν
 καὶ σθένος, ἀθανάτης δὲ θεαῖς εἰς ὧπα εἴσκειν
 παρθενικῆς καλὸν εἶδος, ἐπήρατον· αὐτὰρ Ἀθήνην
 ἔργα διδασκῆσαι, πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν·
 καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσήν Ἀφροδίτην, 65

59. ἐκ δ' ἐγέλασσε] Καὶ τοῦτο προ-
 ἦλθεν ἐκ τοῦ ἀνθρωπομορφισμοῦ. Ὁ
 θεὸς χαίρει ἐπὶ τῷ ὀξυμῶρῳ ἐπινοή-
 ματι. Οὐ θέλομεν ὅμως ἀποσιωπῆσαι
 ὅτι Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος τὸν γέλωτα
 ὀργίλον ὑπέλαθεν (1,485).

60. περικλυτός] Ἰδε Θ. 571.

ὅττι τάχιστα] Ἀκροτελεύτιον τε-
 τριμμένον τῶν ἐποποιῶν.

61. ὕδρι] Δοτική τοῦ ὕδρος = ὕδωρ.
 Οἱ ἄνθρωποι ἐπλάσθησαν ἐκ γῆς καὶ
 ὕδατος· τῆς γνώμης συμμετέχουσιν Ὀ-
 μηρος (Ἰλ. Η 99: πάντες μὲν ὕδωρ καὶ
 γαῖα γένοισθε) καὶ ὁ φιλόσοφος Ξενο-
 φάνης (: πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος
 ἐκγεγόμεσθα, Σχόλ. Ἡσιόδ.). Ἥφαι-
 στος ποιεῖ τὴν κυριωτέραν ἐργασίαν καὶ
 διευθύνει τὸ ἅπαν. Ἐνταῦθα δὲ ὁ ποι-
 ητὴς οὐκ ἀπονέμει ἄλλοις εἰ μὴ τὰ δια-
 νοητικά.

62. Τὸ πρωτότυπον Ἰλ. Γ 158:
 αἰνῶς ἀθανάτησι θεαῖς εἰς ὧπα ἔοικε.

Πρὸς τὴν ἔννοιαν παράθεε Θ. 142.

εἴσκειν] Ἀφομοιοῦν, μεταβατικῶς.

63. παρθενικῆς] Παρθένου.

καλόν] Τὸ ἀπὸ τὴν ἐπικὴν διά-
 λεκτον βραχύ (Ἰδε Θ. 585).

εἶδος] Ἑρμηνεύσαμεν εἰς Θ. 153.

64. Αἱ εὐγενεῖς Ἑλληνίδες ἅπασαι
 ἠπίσταντο ἐργασίας πολυτέχνους, ὅπερ
 διὰ τῶν Βυζαντινῶν διήλθεν εἰς τοὺς
 νεωτέρους μύθους. Προστάτις ἦν, ὡς
 εἴδομεν ἀνωτέρω (Θ. 573-4), ἡ Παλ-
 λάς.

διδασκῆσαι] Ἀντὶ τοῦ διδάξει,

ὥσπερ ἐκδιδάσκει Πινδάρ. Πυθ. 4,
 217. Βοιωτίας ἄρά γε ὁ τύπος; Ἡ
 σημασία ἀφῆρηται ἐπὶ τῆς θείας εἰσ-
 ηγήσεως, ὥσπερ γινώσκουμεν παραθέ-
 ντες Ὀδ. 6 116-7: ὁ οἱ πέρι δῶκεν
 Ἀθήνην ἔργα τ' ἐπίστασθαι περικαλλέα
 καὶ φρένας ἐσθλάς, οὐ σαφέστερον Ὑμν.
 Ὀμηρ. 4, 14-5: ἡ (Ἀθηνᾶ) δέ τε
 παρθενικὰς ἀπαλόχροας ἐν μεγάροισιν
 ἀγλαὰ ἔργ' ἐδίδαξεν, ἐπὶ φρεσὶ θεῖσα
 ἐκάσθη. Πρβλ. καὶ Ὑμν. Ὀμηρ. 20
 (19), 3.

ἔργα] Διασαφηνίζεται διὰ τοῦ δευ-
 τέρου ἡμιστίχου, καθάπερ Ὀδ. α 356-
 7: τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε, ἱστὸν τ' ἡ-
 λακάτην τε.

65. χάριν ἀμφιχέαι] Ναὶ μὲν ἡ
 μεταφορὰ προπαρεσκευάσται ὑφ' Ὀμή-
 ρου (ἀντικείμενά εἰσιν ἄχος, θάνατος,
 ὕπνος), πρὸς τὴν χάριν ὅμως Ἡσιόδου
 πρῶτος φαίνεται αὐτὴν μεταχειρισάμε-
 νος. Διότι ἀλλόκοτος πῶς ἐστὶ κατὰ
 τὴν νεωτέραν φιλοκαλίαν, βοηθοῖς χρῶ-
 μεθα Πινδάρῳ, παρ' ᾧ πολλὰ τοιαῦτα
 (οἶον Ὀλ. 6, 76: οἷς . . . αἰδοῖα πο-
 τιστάξῃ χάρις εὐκλέα μορφάν, Ἰσθμ.
 4, 72: σὺν Ὀρσέᾳ δὲ νιν κωμάξομαι
 τερπνὰν ἐπιστάζων χάριν), καὶ τοῖς τῆς
 Ἀνθολογίας ἐρανισταῖς (Φιλοδήμῳ 5,
 13, 5+6: χρῶς πάσας ἔτι στάζει μυ-
 ριάδας χαρίτων, Ῥιανῶ Ἐπιγρ. 2: Ὡ-
 ραὶ τοὶ χάριτες κατὰ γλυκὺ χεῖρ ἔ-
 λαιον, Χριστοδῶρ Ἐκφρ. 322, 23: αὐτῶ
 πλειοτέρην ἔσταξε χάριν, 78: ἔλειψε
 ἀγλαῖης βραθάμιγγας χαλκῶ, 146: ἀ-

καὶ πόθον ἀργαλέον καὶ γυιοδόρους μελεδώντας·
 ἐν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπὶ κλοπον ἦθος
 Ἑρμείαν ἦνωγε, διάκτορον Ἀργειφόντην.
 Ὡς ἔφαθ'· οἱ δ' ἐπίθοντο Διὶ Κρονίῳ ἀνακτι.
 Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις 70
 παρθένῳ αἰδοίῃ ἔκελον Κρονίδεω διὰ βουλὰς.
 Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 ἄμφι δὲ οἱ Χάριτες τε θεαὶ καὶ πότνια Πειθῶ
 ὄρμους χρυσεῖους ἔθεσαν χροί· ἄμφι δὲ τήνγε

γλαίης πνεύουσα σοφὴ περιλείβεται),
 ἔτι δὲ τῷ τὰ Λιθικά ποιήσαντι Ὀρ-
 φικῇ (528: Θέλητρον ἰδόντι αἰὲν ἐπὶ
 πραπίδας καταλείβεται).

65. χρυσέην] Ἰδε Θ. 822.

Τὰ ἀντικείμενα κατὰ ζεύγμα προσ-
 ἄπτονται.

πόθον] Ὁ ἡμέρος Ἀφροδίτης ἀ-
 κούλουθός ἐστιν (Θ. 201).

ἀργαλέον] Εἰ ἤθελεν ἐκφράσαι τὴν
 ἔννοιαν ἀκριδέστερον, εἰρητέον ἦν ὡς
 Ὀδ. δ 397: ἀργαλέον δαμῆναι (δυσ-
 καταμάχῃον).

*γυιοδόρους] Βυθώσκοντας τὰ γυῖα·
 «αἱ λῦπαι (ἡ πίκραις) κόφτουν γόνατα»
 (Βενιζέλου Α 33. Η 186). Οἱ Ζαγο-
 ριστοὶ ὀνομάζουσι τὴν φροντίδα «κωλο-
 καψίδα» ἢ «κωλοστρουμῶξι» (Ἑλλ.
 Φιλολ. Σύλλ. τόμ. ΙΔ', σ. 238 α).

*μελεδώντας] Φροντίδας τοῦ ἔρω-
 τος.

67. κύνεον] Ἡ κύων τότε ἦδη τῆς
 ἀναιδέας σύμβολον ἦν. Τοῖς γνωστοῖς
 τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων χωρίοις
 (Ἰλ. Γ 180. Ὀδ. δ 145. λ 424. σ 338.
 τ 91) συνειρόμεν τὴν εἰκόνα τῆς κυνικῆς
 γυναικός, ἣν Σιμωνίδης ὁ Ἀμοργίνος
 ἐν τοῖς πολυθρύλῃσι ἰάμβοις ἐξωγρά-
 φησεν (Ἀπόσπ. 7 στ. 12 κ.).

ἐπὶ κλοπον] Ἑρμηνευθήσεται ἐν τοῖς
 ἐξῆς (374). Ὁ Ἑρμῆς πρὸς τοῦτο
 ἐπιτηδεύτατος ἐστίν, αὐτὸς δοκῶν «κλε-
 ψίφρων» (Ἰγν. Ὀμηρ. 3, 413).

68. διάκτορον] Παρὰ τὸ διαγῶ ὡς
 ψυχοπομπόν.

Ἀργειφόντην] Παρὰ τὸ Ἄργος,
 ἀφ' οὗ παράγεται ἀργεννός (λαμπρός),
 καὶ φαίνομαι· διὸ παρώδηται ὑπ' Ἀλκ-
 μᾶνος (Ἀθην. 11, 498): τυρόν ἐτύ-
 ρησας μέγαν ἄτρυφον ἀργ(ε)φόνταν
 (ἤτοι ἐπὶ λευκὸν μυζήθραν). Ἡ λέξις
 ἄρα ἐσχημάτισται ὁμοίως τῷ ἀργελο-
 φος (ἀσπρόδουνο). Πρὸς τὸν μυθολογι-
 κὸν νοῦν, ἐπέχομεν αὐδὲν γὰρ πρὸς
 τὸν Ἡσίοδον.—Μετὰ πλείστης φιλοκα-
 λίας καὶ ἀστείότητος ὁ «κύνεος» καὶ
 «ἐπὶ κλοπος» Ἑρμῆς παρίσταται ἐν
 τῷ τρίτῳ τῶν Ὀμηρικῶν ὕμνων.

70. Ὀμηρος μὲν ἂν ἐπαλλιλόγησεν
 ἅπαντα αὐτολεγεῖ, Ἡσίοδος δὲ τὴν
 διήγησιν ποικίλλει, ὁρθῶς τοῦτο ποιή-
 σας, ἐπειδὴ τὸ ποίημα τοῦ ἐπικοῦ εὔ-
 δους οὐκ ἂν εἴη. Εἰς ἐναντιολογίας
 ὅμως οὐκ ἐμπίπτει, ἀλλὰ ὅσα Ζεὺς ἐ-
 πέταξεν Ἑφαίστῳ, διαμερίζει εἰς πλεί-
 ονας θεούς, τὰ δὲ ἐν 63-66 περιεχόμενα
 οὐκ ἐπαναλαμβάνονται, ἐπειδὴ ἡ ἐκτελε-
 σις ἐννοεῖται· μόνον τὸν 67 στ. ὁ μισθ-
 γυνος διλογεῖ, μᾶλλον δὲ ἐντείνει.

70-72. Πρβλ. Θ. 571-3.

73. Χάριτες] Ἰδε Θ. 907.

πότνια] Πρβλ. Θ. 11.

Πειθῶ] Ἡ ἐν Θ. 349 μνημονευομένη,
 ἡ Ἀφροδίτη πάντοτε συνοδεύει· προσ-
 ὡποποιεῖται ἡ τοῦ Θ. 205 ἔννοια.

74. ὄρμους] Τὸν τοῦ κόσμου τοῦ-

ὦραι καλλίκομαι στέφον ἄνθεσιν ἑαρινοῖσι· 75
 πάντα δέ οἱ χροὶ κόσμον ἐφήρμωσε Παλλὰς Ἀθήνη.
 Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσφι διάκτορος Ἀργειφόντης
 ψεύδεά θ' αἰμυλίου τε λόγους καὶ ἐπικλοπον ἦθος
 τεύξε Διὸς βουλῇσι βαρυκτύπου· ἐν δ' ἄρα φωνήν 80
 θῆκε θεῶν κῆρυξ· ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναικα
 πανδώρην, ὅτι πάντες Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
 δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφειστέῃσι.
 Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὺν ἀμήχανον ἐξετέλεσσε,
 εἰς Ἐπιμηθέα πέμπε πατὴρ κλητὸν Ἀργειφόντην
 δῶρον ἄγοντα, θεῶν ταχὺν ἄγγελον· οὐδ' Ἐπιμηθεὺς 85
 ἐφράσαθ', ὥς οἱ ἔειπε Προμηθεὺς μήποτε δῶρον
 δέξασθαι παρ Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμψειν
 ἐξοπίσω, μή πού τι κακὸν θνητοῖσι γέννηται.
 Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ', ἐνόησε.
 Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων 90

του τόπον δηλοῦσιν Ὑμν. Ὀμηρ. 4, 88: «ἀμφ' ἀπαλῇ δειρῇ» καὶ 6, 10. 11: «δειρῇ δ' ἀμφ' ἀπαλῇ καὶ στήθεσιν ἀργαλέοισι (δηλαδή σταυροειδῶς, ὅπερ ὁρῶμεν ἐν πολλαῖς εἰκόσιν) ὕρμοισι χρυσέοισι ἐκόσμεον».

χροῖ] Πρβλ. Θ. 5.

75. ὦραι] Αἰ ἐν Θ. 901 ἀπαριθμοῦμεναι. Ἄμα ταῖς Χάρισιν ὁμοίως κοσμοῦσιν Ἀφροδίτην (ἴδε τὸ γ' ἀπόσπ. τῶν Κυπρίων).

76. Γυνή τις οὐκ ἂν ὠδελίζετον στίχον τοῦτον, ὥσπερ πολλοὶ κριτικοί. Ὁ καλωπισμὸς γὰρ οὐ γίνεται ἄνευ πολλῶν δοκιμῶν. Πρὸς τοῦτοις ὁ στίχος ἀφορᾷ εἰς τὴν Θεογονίαν, ὅπως μὴ ἐναντιωθῶσιν αἱ παράλληλοι περιγραφαί (Πρβλ. Θ. 576-7).

77. διάκτορος Ἀργειφόντης] = 68.

78. Πρβλ. 67· αἰμυλίους λόγους] ἴδε Θ. 890.

79. βαρυκτύπου] ἴδε Θ. 388.

φωνήν] = Αὐδὴν 61.

80. Ἐρμῆς ἀστεῖζεται ὅτι «ἡ γυνὴ πανδῶρῃ ἐστὶ». Οὕτως ἐτυμολογεῖ ὁ ποιητὴς τὸ Πανδώρας ὄνομα. Τῆς αὐτῆς αἰτίας ἕνεκα νῦν εἰσήγαγε πολὺ πλέονας θεοὺς ἢ ἐν τῇ Θεογονίᾳ.

82. Ἐπανάγει εἰς στ. 56.

ἀλφειστέῃσι] Ἐπιθι τὴν ἡμετέραν εἰς Θ. 512 σημειώσιν.

83. Πρβλ. Θ. 589.

84. εἰς] Ἡ ἐν τῇ νεωτέρᾳ συνηθείᾳ ἐπὶ προσώπων χρήσις τῆς εἰς καὶ τῆς ἐπικῆς διαλέκτου ἦν (π. χ. Ἰλ. Η 312 κ.ά.).

Ἐπιμηθέα] Οἱ ἀκροαταὶ αὐτὸν ἐγνώρισαν ἀπὸ Θ. 511.

πατὴρ] Ἐρμῶς ἦτο· Ζεὺς.

κλητὸν] ἴδε Θ. 215.

Ἀργειφόντην] Πρβλ. 68.

85. δῶρον ἄγοντα] Λεῖπει «αὐτήν».

86. ἐφράσαθ'] Διεσκέψατο.

89. δῆ] Ἡδῆ, κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην σημασίαν.

90. Νῦν ἐπιστρέφεται πρὸς τὴν διά-

νόσφιν ἄτερ τε κακῶν καὶ ἄτερ χαλεποῦ πόνου
 νούσων τ' ἀργαλέων, αἶτ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.
 [αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγῆράσκουσι].
 Ἀλλὰ γυνὴ χεῖρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελούσα
 ἐσκέδασ'· ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά. 95
 Μοῦνη δ' αὐτόθι Ἑλπίς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισι
 ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χεῖλεσιν, οὐδὲ θύραζε

νοίαν, ἀφ' ἧς ἐξελθὼν τὸν μῦθον κατα-
 χώρησεν.

[ὥσεσιν] Περί τοῦ τύπου εἶπομεν
 Θ. 157.

ἐπὶ—ἀνθρώπων—'Οδ. η' 307.

91. νόσφιν ἄτερ τε] Αἶ δύο προ-
 θέσεις ἐνταίουνσι τὸν νοῦν: «παντάπασι
 χωρὶς».

92. Τὸ ὅλον γῆρας, Ὀμηρικῶς
 εἶπεν, τοὺς πρώτους ἀνθρώπους οὐκ
 ἔδάρυνεν (ἴδε 114).

ἔδωκαν] Τὸ κατ' ἀρίστον γνωμι-
 κὸν τιθέμενον βῆμα μέσσην σημασίαν ἔ-
 χει, οἷον Ἰλ. Α' 96: ἄλγε' ἔδωκε.

93]. = 'Οδ. τ' 360.

94. γυνή] Πανδώρα ὡς πρώτη καὶ
 μόνη γυνή.

πίθου] ('Η λέξις σφάζεται ἐπὶ Θή-
 ρας, τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μεταχειρι-
 ζομένων τὸ παράγωγον πιθάρι) Καὶ
 τὸν πίθον οἱ πρὸς οὓς Ἡσίοδος εἶπεν
 ἀκροαταὶ ἐγνώρισαν ποῖος ἦν. Ἡμεῖς
 δὲ ἐπάναγκες ἀρκούμεθα ὅσοις Πρύκλος
 (σχόλ. εἰς 89) καὶ ὁ Λισώπειος Βά-
 ριος παρέδωκαν. Κατ' ἐκείνον μὲν
 Προμηθεὺς αὐτὸν τῶν κακῶν πίθον παρὰ
 τῶν Σατύρων λαβὼν καὶ παραθέμενος
 τῷ Ἐπιμηθεὶ παρήγγειλε τὴν Πανδώ-
 ραν μὴ δέξασθαι. «Ὡς δὲ οὗτος φησι
 (Μῦθ. 58), Ζεὺς τοῖς ἀνθρώποις τὸν
 πάντων ἀγαθῶν ἀνάπλεον πίθον ἔδωκεν.
 Ὁ γὰρ τῶν θεῶν βασιλεὺς, ὥσπερ οἱ
 γεωργοὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον, ὡσαύ-
 τως τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ἀπεθησαύ-
 ρισεν ἐν πίθοις (Ἰλ. Ω 527-8: δοιοί

γάρτε πίθοι κατακαίεται ἐν Διὸς οὐδὲι
 δώρων, οἷα θίδωσι, κακῶν, ἔτερος δὲ
 ἑάων, Πρβλ. Νόνν. Διον. 7, 56-7:
 οὐράνιον κείνον πίθου κρήδεμνον). Διὸ
 ἐπαροϊμάζετο «κρατὴρ κακῶν» ('Αρι-
 στοτ. Ἀχαρν. 937). Ἡ τῶν ἐξῆς
 συμπλοκὴ ἀποδεικνύει, ὅτι συγκαταθε-
 τέον τῷ Βαδρίῳ.

μέγα πῶμα] Τοῦτό τε καὶ ἡ μετα-
 φορὰ δόμοισι (96) ὑπαινίττονται τὸ τοῦ
 πίθου μέγεθος, ὁποίους ἀνῆϋρεν ὁ Σχλί-
 εμανν ἀκεραίους ἐν Τροίᾳ. Ἐν ὁμοίᾳ
 κατ'ὶκεῖ Διογένης ὁ Κυνικός, ἴσμεν γέ-
 θεις δὲ καὶ ἀντὶ δεσποτηρίου ἐχρημά-
 τισον (Ἰλ. Ε' 387, πρβλ. Ἡσύχ. σιφρός]
 πίθος, δεσποτήριον). Ἐπίσης ὁ τῶν
 Δαναίδων πίθος ἐν τῇ ζωγραφίᾳ ἀρχαῖ-
 οῦ ἐν Μονάχῳ ἀγγείου (ἀπεικ. ἐν τῇ
 μυθολογικῇ λεξικῇ τοῦ Roxher στήλ.
 950) τοῦ ἐδάφους ἐξέχει ὑπὲρ ἀνδρός
 ὕψος. Οἱ πίθοι ὥσπερ νῦν ἐπιβλήματι
 (πώματι) ἐσκεπασμένοι ἦσαν ('Αρχι-
 λόγ. Ἀπόσπ. 4, 2).

95. ἐσκέδασ'] Τὰ ἀγαθὰ, ἅπερ ἐπ-
 ανῆλθον εἰς τὸν Ὀλυμπον (ἴδε Μακε-
 δόνιον, Ἀνθολογ. 10, 71)· ἐκπράζει,
 ὅτι ἡ τῆς γυναικὸς πράξις, ἐπακλόλουθος
 πρότασις, (πρὸς ἣν παράθεσις 49), προήλ-
 θεν οὐκ ἐξ ἐλαφρονοίας, ἀλλ' ἐθελουκάκις.

96. ἀρρήκτοις] Ἀθραυστος ἦν ἄτε
 δῶρον τῶν θεῶν.

δόμοισι] Ἀναλόγως Εὐριπίδης ('Αλ-
 κηστ. 160) μεγάλῃν χρίστην ὀνομάζει
 «κεδρῖνους δόμους». Τῇ μεταφορᾷ ἄρ-
 μόζει τὸ ἐπόμενον θύραζε.

ἐξέπτῃ· πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο,
αἰγιόχου βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο.

"Αλλὰ δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται· 100
πλείῃ μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείῃ δὲ θάλασσα.
Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ, αἱ δ' ἐπὶ νυκτὶ
αὐτόματοι φοιτῶσι κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
σιγῇ, ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητιέτα Ζεὺς·
οὕτως οὕτι πῇ ἔστι Διὸς νόον ἐξαλέασθαι. 105

Εἰ δ' ἐθέλεις, ἕτερόν τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω

98. ἐξέπτῃ] Τὸ βῆμα ἀφορᾷ εἰς τὴν
ψυχολογικὴν μεταφορὰν «πέτομαι ἐλ-
πίειν» (Σοφ. Οἶδ. Τυρ. 487) ἢ «πη-
νὰς ἐλπίδας» (Εὐριπ. Ἀπόσπ.) «τὰ
πτερά τῶν χρηστοτέρων ἐλπίδων» (Θεο-
φύλακτος Ὁ Βουλγαρίας Ἐπιστ. 1). Ἐπι-
κός τις τὴν θεὸν αὐτὴν ὁμοίως τῷ Ἡ-
σιόδῳ ἐπτέρωσεν, ἐξ οὗ τινος Ἕννιος
ὁ Ῥωμαῖος ἠρύσατο τὸ «Fides apta
pinnis» (Ἑλπίς πεπρωτισμένη διὰ
πτερῶν, ἴδε Κικέρωνα περὶ τῶν καθη-
κόντων 3, 29).

ἐπέμβαλε] Πανδώρα.

99. αἰγιόχου] Πρβλ. Θ. 11.

Διὸς νηφεληγερέταο (=Ἰλ. Ε 631
κἀ.) ἡρμηνεύεται εἰς Θ. 558. Οὐκ αὐτὴ
ἢ Πανδώρα εἶχεν οἶκτον, ἀλλὰ Ζεὺς
οὐκ ᾔθελεν ἀποστερῆσαι τοὺς ἀνθρώ-
πους τῆς ἀπὸ τῆς ἐλπίδος παρηγορίας·
«Ἑλπίς ἐν ἀνθρώποισι μόνῃ θεὸς ἐσ-
θλή ἔνεστιν· ἄλλοι δ' Οὐλυμπόν δ' ἐκ-
προλιπόντες ἔβαν» (Θεογινῶς 1135-
36). «Ἑλπίς δὲ πάντας κάπιπενθείη
τρέφει» (Σιμωνίδης ὁ Ἀμοργ. Ἀπόσπ.
1, 3). Ἀλλὰ μακρὸν ἔστι τὸ συνεῖρην
ἐγκώμιον τῆς ἐλπίδος ἐκ τῶν παλαιῶν.

100. Ἀλλὰ] Ἐκτός τῶν γυναικῶν,
ἃς ὠνόμασε κακόν (89). Πανδώρα γὰρ
οὐκ αἰτία τῶν νόσων, μᾶλλον δὲ ἕνεκα
τῆς τοῦ πυρὸς κλοπῆς εἰσέφρησαν (Ὀ-
ράτιος Ὡδ. 1, 3, 29-33).

ἀλάληται] Τὴν κοινὴν λέξιν Αἰσχύ-
λος (Προμηθ. 275-6) παρέχει· «πλα-

νωμένη Πημονὴ προσζάνει». Ἄλλοτε δηλ. ἀλλαχού τῆς γῆς καὶ τῆς
θαλάσσης ἐκφαίνονται.

102. Νοῦσοι] Προσωπικῶς εἰσάγον-
ται καθάπερ παρὰ Σοφοκλέω (Φιλοκτ.
758-9), ὅς, Ἡσιόδου Ἰσως μνησθεὶς,
τὸ βῆμα φοιτῶ αὐτόθι μετεχειρίσατο
(808 πρβλ. Ε. 103), ἔτι δὲ ἀναλόγους
εἰκόνας ἐπλασεν (Οἶδ. Τύρ. 303: σῖα
νόσφι ξύνεστι, Αἴαντι 611: μανίᾳ ξύν-
αυλος).—Τὸ τῶν νόσων κακόν Ἡσιό-
δος παθητικῶς διακριθεὶς. Πρῶτον μὲν
οὐδεμιᾷ ὥρα οἱ ἄνθρωποι ἀκινδύνως
ἔχουσι, δεῦτερον δὲ ἄνευ αἰτίας τοῦ
κακομοίρου ἢ νόσου αὐτὸν αἰρεῖ (ὁ τῆς
ιατρικῆς ἄπειρος τὴν τῆς νόσου αἰτίαν
οὐδέποτε ἑαυτῷ ἀποδίδει), τρίτον δὲ ὁ
ἄνθρωπος ἀδύνατος ἐκφεύγειν, διότι ἀ-
φύφως προσέρχονται (104).

* αἱ δ'] Λαίπει ἢ ἑτέρα ἀντίθεσις (αἱ
μῆν), ὥσπερ Ἰλ. Χ 157: φεύγων, δ' δ'
ὑπισθε διώκων.

104. μητιέτα] Πρβλ. Θ. 56.

105. Ὀμοιάζει Θ. 613, ἀναφέρεται
ὁμῶς μόνον εἰς τὸν προηγούμενον στί-
χον.

πη] Πῶς.

ἐξαλέασθαι] «Ἐκκλίνειν» (Ἡσύχ.).

106-173. Περὶ τῆς τῶν ἀνθρώ-
πων βαθμυδὸν παρακμῆς.

106. Εἰ δ' ἐθέλεις] Μέλλων παρ-
εχθρῶν ὀλίγον τῆς ὑποθέσεως, αἰτεῖται
ἄδειαν.

εὔ καὶ ἐπισταμένως (σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσι),
ὥς ὁμόθεν γεγάσσι θεοὶ θνητοὶ τ' ἄνθρωποι.

Χρύσειον μὲν πρῶτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων
ἀθάνατοιποίησαν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.

110

ἐκκορυφώσω] Παράγεται ἀπὸ τοῦ κορυφή, ὥσπερ τὸ συνώνυμον ἀνακεφαλαῖω παρὰ τὸ κεφάλαιον (κεφαλή).

107. Ὁ στίχος ὁλόκληρος Ὀμήρου ἐστί, τὸ μὲν γὰρ ἡμιστίχιον ἀπαντᾷ ἐν Ἰλ. Κ 265. Ὀδ. υ 161. ψ 197, τὸ δὲ ἐν Ἰλ. Α 297 κ.

108. ὁμόθεν] Διασαφηνίζεται τοῖς ἀκολουθοῦσι. Διὸ ἀδύνατον ἀφορᾶν εἰς τὴν ἐκ ταύτου γένεσιν (ὥσπερ Ὑμν. Ὀμ. 4, 135 ἐπὶ ἀδελφῶν κτλ.). Οὐδὲν γὰρ ἀναγινώσκωμεν ἐν τοῖς Ἡσίοδος ποιήμασιν, οἷον τὸ Πινδάρου (Νεμ. 6, 1): «ἐν ἀνδρῶν, ἐν θεῶν γένος, ἐκ μιᾶς δὲ πνέομεν ματρός ἀμφοτέρω». Ἡσίοδος οὐδὲν ἐν νῶ ἔχει, εἰ μὴ τὸ θεοειδὲς οὐδὲ ἄλλο τι λέγει πλην ὅ,τι Δικαίταρχος (παρὰ Πορφύριον περὶ ἀποχῆς 4, 2), καθ' ὃν οἱ παλαιοὶ ἔγγυς θεῶν ἐγεγόνεσαν». Ἡ ἀκριβεστάτη μετάφρασις λοιπὸν ἂν εἴη: «ὁμοίως εἶχον». — Οἱ ἄνθρωποι ἅπαντες τὸ παρελθὸν φαντάζονται πολὺ εὐδαιμονέστερον καὶ μακαριώτερον τοῦ παρόντος, μάλιστα δὲ ἂν δυσχεραίνωσι τῇ τῶν πραγμάτων καταστάσει. Ἀκολουθίαν δὲ ἱστορικὴν γενῶν ἀνομοίαν οὐδεὶς λαὸς ἀνέπτυξεν, εἰ μὴ οἱ συγγενεῖς Ἰνδοὶ καὶ Πέρσαι καὶ μάλιστα οἱ Ἕλληνες, οἱ τὴν «προεθνικὴν» παράδοσιν μετὰ πλείστης φιλοσοφίας ἐξηκρίδωσαν. Ἐκ τῶν τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν περιγραφόντων μνημονεύομεν Ἀρατον (ἐν τοῖς Φαινομένοις στ. 100 κ.). καὶ Βάβριον ἐν τῷ τῶν Αἰῶνων προοίμῳ καὶ τὴν Σίβυλλαν (ἐν Χρησμῶν Α', σ. 65 κ.). ἔτι δὲ τοὺς Ἕλληνας ποιητὰς τῶν Ῥωμαίων, Βιργίλιον (Γεωργικῶν Α', 125 κ.) Ὀβίδιον (Μεταμορφώσεων Α', 189 κ.), Ἰουβενάλην (Σάτ. 13, 25 κ.), οἱ ἅπαντες τὸν μῦθον

κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μετέβαλον.

Πῶς δὲ ὁ ἀπλοῦς Βοιωτὸς τοιοῦτό τι θέμα, ὅπερ μεθύτερον τοὺς σοφωτάτους τοῦ λαοῦ ἡσχόλει, ἀνίχνευσεν; Ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ μάλιστα τὴν φαντασίαν ἡγειραν πλην τῶν Κυκλωπέων τευχῶν τῆς Καθμείας, ἄτινα οὐδεὶς ἂν τῶν κατ' αὐτὸν κτίσαι ἐδυνήθη, αἱ παμπάλαιοι πόλεις, ἃς ἡ δουσιώνιστος Κωπαῖς κατέσπασεν εἰς τὴν ἄβυσσον; Ἀρά γε πιθανόν, ὅτι οἱ πολυπληθεῖς ποιμένες, οἵτινες τὰ ζῷα ἐδουκάλουν περὶ τὴν λίμνην, οὐδὲν ἐμυθολόγουν περὶ τῆς Ὠγυγίας, ἥς τὸ ὄνομα ἀναπολεῖ τὴν τοῦ κόσμου ἀρχήν; (Πρβλ. Στράβων 9, 2, 18, σ. 407).

χρύσειον] Μόνον ἐκ τῶν μετάλλων ἐστὶν ἄξιον τῶν θεῶν, διὸ χαρακτηρίζει τοὺς θεοειδεῖς ἀνθρώπους. Πρὸς τοῦτοις παροιμίαι συνέπραξαν τὴν μεταφοράν, οἷον «κ' χρυσὸς δοκεῖ, φαίνεται, ἀποδείκνυται» (Κόνων Ἰστ. 13, Δίων Κάσιος Ἰστ. Ῥωμ. 47, 15, Ψευδοπλάτων Ἐπιστ. 7, Εὐνάπιος παρὰ Σουλᾶ λ. μακρῶ καὶ λ. Καρίνος) καὶ «χρυσοῦς», ὥπερ ὅμως ἐν τῷ παραχμάσαντι Ἑλληνισμῷ οἱ λόγιοι εἰρωνικῶς τὰ μάλιστα ἐχρήσαντο. Οὐδενὸς ἥττον ὁ λαὸς τὴν παλαιὰν φιλοχρυσίαν ἐτήρησε καὶ εἰσέτι θεωπευτικῶς ᾄδει: «χρυσέ μου καπετάνιο» (Passow 15, 16), «χρυσὸν υἱόν» (284, 12), «κυρὰ χρυσῇ» (294, 22) κτλ. Ἡ παράδοσις οὕτως οὐδέποτε διεκόπη· οὐ γὰρ μόνον τοιοῦτότροποι φράσεις εἰς τὸν τῶν Βυζαντινῶν αἰῶνα ἀνήκουσιν (οἷον ἐν τοῖς Μανουήλ Ὀλοβόλου ἐπιγράμμασιν ἀπαντῶμεν 4, 8: «τὸ χρυσὸν σου σῶμα» καὶ 15, 13: «ἡμέρας χρυσᾶς»), ἀλλὰ καὶ οἱ παλαιοὶ ἐπι-

Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευε·
 ὥστε θεοὶ δ' ἔζων ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
 νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ διζύος· οὐδέ τι δειλὸν
 γῆρας ἐπῆν, αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοιοί
 τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἔκτοσθεν ἀπάντων· 115
 θνητῶν δ' ὥσθ' ὕπνῳ δεδμημένοι· ἐσθλὰ δὲ πάντα
 τοῖσιν ἔην· καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα

γραμματικοὶ ἐνεκωμίασαν «χρυσήν Καλλίστην» (Φιλόδημος Ἀνθολογ. 5, 123, 3) καὶ ἀνάλογα. Ἐπίσης οἱ ἀκραταὶ τοῦ ἁγίου Χρυσοστόμου σπουδαίως τὸν λόγον αὐτοῦ ἐξελάμβανον (Ὁμιλ. εἰς τὸ Ἰωάννου Εὐαγγ. Α', 3): «ἔξεστιν ἄφνω μεταθέσθαι καὶ γενέσθαι χρύσειον ἀντὶ πηλίνου» (ἥτοι ἐνάρτεον ἀντὶ κακοῦ). — Λουκιανὸς ἀστεϊάζεται ἐν τῷ Κρόνῳ (8), ὅτι οἱ ἄνθρωποι τότε «ὀλόχρυσοι» καὶ «χρυσήλατοι» ἦσαν.

μερόπων ἀνθρώπων] Παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Α 250 κ.λ.) συχναίει· ἐν τούτοις ἡ ἐτυμολογία οὐ διηκρίνηται. Τοσοῦτό γε ὀρθῶν, ὅτι ἡ λέξις σύνθετος, καθάπερ Δρύορες, Δόλορες κτλ.

111. Οἱ μὲν] Τὸ μῦθον οὐκ ἀγγέλλει ἀντίθεσιν, ἀλλὰ ἐντείνει τὴν ἀντινομίαν (Πρβλ. Ὀδ. α 144=υ 160).

112. ὥστε] Ἐπικῶς ἀντὶ τοῦ ὥσπερ. Πρὸς τὸ δεῦτερον ἡμιστίχιον παράθεσ. Θ. 61.

113. Πρβλ. 91.

δειλόν] Φοβερόν, ὃ δέδιε τις.

114. ἐπῆν] Ἐπέκειτο κάμπτον τὸν ἄνθρωπον. Καὶ τοῦτο θεοειδές, ἐπειδὴ οἱ θεοὶ ἀγήρω. Ἐτι δὲ ἐπίσης εἰληπταὶ ἐκ τῶν δημῶν προλήψεων, τοῦ λόγου λέγοντος «Κρόνιον γῆρας» ἐπὶ τῶν πολυχρονίων.

ὁμοιοί] Εἰς τὴν ῥώμην. Νέστωρ καὶ ὁ μεταμορφωθείς Ὀδυσσεὺς θρηνοῦσι τὰ μάλιστα τὴν τῶν βραχιόνων καὶ ποδῶν παρακμήν. Σικωνίδης ὁμοίως

τὸ σῶμα περιφράζει ἐν τῷ πολυμνήστῳ στίχῳ (5, 2): Χαλεπὸν χερσὶν τε καὶ ποσὶ καὶ νύφ' τετραγώνον.

115. θαλίῃσι] Πρβλ. Θ. 65. Τὸ ἡμιστίχιον φαίνεται ἀπῆχσις τοῦ Ὀμηρικοῦ: ἀτέρπεται ἐν θαλίῃσι (Ὀδ. λ 602), οὐπερ χρῆσις ἐγένετο καὶ ἐν τῷ πασιγνώστῳ Σαρδαναπάλλου ἐπιταφίῳ (:τερπόμενος θαλίῃσι).

κακῶν ἔκτοσθεν ἀπάντων] Ἐπιγραμματογράφος τις Ῥωμαῖος ἤνεγκε τὸ ἡμιστίχιον εἰς τὸ Ἡλόσιον (Corpus Inscriptionum 6279=Kaibel 649, 41), ἅμα δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ στίχῳ ἐμμήθη τὰ προηγούμενα (:καὶ ναίεις μακάρων νήσους θαλίῃ ἐνὶ πολλῇ).

116. Εὐθανασία] ἦν ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν εὐχῶν· τότε λοιπὸν εἰσέτι ὁ Θάνατος ὡς ἀληθῶς ἀδελφός ἐπεφαίνετο τοῦ ὕπνου (Πρβλ. Θ. 756).

δεδμημένοι] Ἡ ἰδέα εἰς Ὀμηρον ἀνήκει (Ἰλ. Κ 2=Ω 678. Ὀδ. ν 119. ο 6).

ἐσθλὰ] Ἡ λέξις οὐ περιωρίσθη ἤδη εἰς τὸ ἡθικόν, ἀλλὰ σημαίνει οἶονδῃ ποτε ἐξαισιον, λ. χ.: ἐσθλὰ κτήματα (Ὀδ. ε 312).

117. καρπὸν] Καρπὸς κατ' ἐξοχὴν ὀνομάζεται ἐνταῦθα ὁ Δημητριακός, ὅπερ σφύζεται ἐν διαλέκτοις τισὶ τῆς Ἑλλάδος (οἷον τῶν Ζακύνθων, Ἡπειρωτῶν, Ἀμοργίνων, ὅθεν ἀκαρπία ἐπὶ Κυθήρων σίτου ἀπορίαν δηλοῖ).

ζείδωρος] Τὸ Ὀμηρικόν ἐπίθετον οὐχὶ τῶν τυχόντων, ἀλλὰ ἀρμοδιώτα-

αὐτομάτῃ, πολλόν τε καὶ ἄφθονον· οἱ δ' ἐβελήμοι
ἥσυχοι ἔργ' ἐνέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσι,
ἀφνειοὶ μῆλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι.

120

Αὐτὰρ ἐπεὶ μὲν τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,
τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς
ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,
οἳ ῥα φυλάσσουσιν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
ἥερα ἐσσάμενοι πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν,
πλουτοδοταὶ καὶ τοῦτο γέρας βασιλῆϊον ἔσχον.

125

τον εἰς τὴν τῶν ἐννοιῶν συμπλοκὴν. Τὸ
πρῶτον τῆς συνθέσεως μέρος ἐγένετο
ἀπὸ τοῦ ζεᾶ, ὃ κατ' ἀρχάς, ὡς διδά-
σκουσιν οἱ γλωσσολόγοι, οὐκ ἐσημεινεν
εἶδος αἵτου, ἀλλὰ αἶτον ἐν γένει.

118. *ἐβελήμοι*] Οὐχὶ ἀκούσιοι, ὥσ-
περ οἱ Ἡσιόδου σύγχρονοι.

119. *ἥσυχοι*] Ἀναπέμπει εἰς 112.
ἔργ' ἐνέμοντο] Οὐκ ἐκαλλιεργουν,
ἀλλ' ἐκαρποῦντο τοὺς ἀγρούς (Πρβλ.
'Οδ. λ 185: Τηλέμαχος τεμένη νέμεται).

σύν] Ἀτυχία τε καὶ εὐτυχία καὶ τὰ
λοιπὰ τῇ "Ἑλληνι φαίνονται ἐταῖροι
«συννοικοῦντες». Ἡ μεταφορὰ αὕτη συ-
γχάζει παρὰ πολλοῖς ποιηταῖς καὶ συγ-
γραφεῦσιν.

120. *ἀφνειοὶ μῆλοισι*] Ἐκτός τοῦ
αἵτου πρόβατα ἀπετέλουν τοὺς μεγάλους
πλούτους, πρὶν τὰ νομίσματα ἀνευρε-
θῶσι· τὰ ζῶα γὰρ ἐχορήγουν τὰς ἐσθῆ-
τας. Τὴν αὐτὴν ἰδέαν εὐρίσκομεν καὶ
163. 234. 308. Θεογ. 284, ἔτι δὲ ἐν
τῇ ἡρωϊκῇ ὀνόματι Εὐμήλος.

φίλοι] Τοῦτο αἰτιολογεῖ καὶ δικαιο-
λογεῖ τὴν εὐτυχίαν αὐτῶν ὁμοίως ἐν
τῇ Ὀδυσσεΐ (κ 2) περὶ τοῦ δαιμο-
νίου Αἰδίου Λακωνικῶς, ἀλλὰ ὀλοτε-
λῶς ἐῖρηται: «φίλος ἀθανάτοισι θεοῖσιν».

121. *τοῦτο γένος*] Τὰ σώματα, ὡς
ἐκ τῶν ἐπομένων ἐξάγεται. Τὴν τοῦ
θανάτου αἰτίαν Ἡσιόδος ἀγνοεῖ.

122. *δαίμονες*] Ἰδεε Θ. 991.

123. *ἐσθλοὶ*] Τὸ ἐπιθετον ὑποδει-

κνύει, ὅτι καὶ κακὰ δαίμονια ἐδοξάζον-
το· οὐδενός ἦντο δὲ οἱ παλαιοὶ σπα-
νίως αὐτὰ ὀνομάζουσι βητικῶς (π. χ.
Χαρίτων 6, 2: ὑπὸ δαίμονος κακοῦ, ὃ
βάσκανος δαίμων).

ἐπιχθόνιοι] Ἑρμηνείας τυγχάνει
ἐξ 125. Οὐδὲ μετὰ τὸν θάνατον οἱ
χρυσοὶ ἄνθρωποι ἠτύχησαν· ὁ κάτω
κόσμος δηλαδὴ κακὸν τῶν κακῶν.

Τὸ φύλακες οὐκ ἂν ἐνενοοῦμεν, εἰ
μὴ ὁ ποιητὴς αὐτός ἐν τοῖς ἐξῆς τὴν
ἐξηγήσιν προσέθηκεν. Οἱ γὰρ «φύλα-
κες ἄγγελοι» (περὶ ὧν Ν. Πολίτης ἐν
τῇ Μελέτῃ Α', σ. 493 κέ. πολλὰ συν-
έλεξε), τοῖς ἐθνικοῖς ἄγνωστα ἦσαν.
Πλὴν οἱ Δεῖφοι ἔνα καὶ μόνον ἥρωα
«Φύλακαν» προσεκύνουν (Παυσαν. 10,
8, 7)· ἄρ' ἔτι τοῦτου χάριν οἱ Παρ-
νάσσιοι τὸν οἰκουρὸν ὄφιν ὀνομάζουσι
φύλακα;

124. Ἐν παρόδῳ τοῦλάχιστον Ἡ-
σιόδος τὴν τοῦ ποιήματος ὑπόθεσιν ἀ-
ναπολεῖ. Ὅμηρος ταύτην τὴν φύλαξιν
τοῖς θεοῖς ἀπονέμει ('Οδ. ρ 485 κέ.).

σχέτλια ἔργα] Ὑβρεις· παρὰ θεοῖς
'Οδ. ξ 83-4.

ἥερα ἐσσάμενοι] Ὡς ἐσημειώθη εἰς
Θ. 9, ληπτέον «ἀύρατοι». Ἐπίσης ἡ
'Εριννὺς «ἡεροφροῖτις» ἐστίν ('Ἰλ. I
571. T 87).

125. *ἐπ' αἶαν*] Ἐπὶ γῆς, ὡς Ἰλ.
Ψ 742.

126. *πλουτοδοταὶ*] Δεικνύουσι θη-

Δεύτερον αὐτε γένος πολὺ χειρότερον μετόπισθεν,
 ἀργύρεον ποίησαν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
 χρυσέῳ οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον οὔτε νόημα·
 ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς ἔτεα παρὰ μητέρῃ κεδνῇ 130
 ἐτρέφετ' ἀττάλλων, μέγα νήπιος, ὃ ἐνὶ οἴκῳ,
 ἀλλ' ὅτ' ἄρ' ἤβησαι τε καὶ ἤβης μέτρον ἴκοιτο,
 παυρίδιον ζώεσκον ἐπὶ χρόνον, ἄλγε' ἔχοντες
 ἀφραδίης· ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον οὐκ ἐδύναντο
 ἀλλήλων ἀπέχειν, οὐδ' ἀθανάτους θεραπεύειν 135

σαυροὺς ἀποκεκρυμμένους· ἥς προλή-
 ψεως μετέβηεν Αἰσχύλος, ὅσπερ τὰ
 Λαυρεωτικὰ μεταλλεῖα καλεῖ «ἐρμαῖαν
 δαιμόνων θόσιν» (Εὐμην. 946 ἢ 926).
 Ὁμοίως ἰδιώτης, θησαυρὸν, ὡς φαί-
 νεται, ἀνασκάψας, ἀνάθημα ἀφιέρωσεν
 «ἡρωὶν πλουτοδότῃ» (Ἴδε τὸ Δελτίον
 τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνταποκρίσεως Γ', σ.
 327). Ταῦτό ἡλιζον οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ
 τῶν οἰκιακῶν δαιμόνων καὶ τῶν ἐφιαλ-
 τῶν (ἐπιθι τὴν κωμωδίαν Querolus
 καὶ τὸ μυθιστόρημα τοῦ Πετρωνίου
 κ. 38).

γέρας βασιλῆϊον] Προνόμιον τῶν
 βασιλέων ἦν τὸ τιμωρεῖν μὲν τοὺς ἀδίκους,
 τιμᾶν δὲ τοὺς ἀγαθοὺς.

127. Τῷ χρυσῷ γένει ἐπισυνάπτει
 τὸ ἀργυροῦν, καθότι ἐν τῇ τῶν μετάλλων
 τάξει ὁ χρυσὸς ἀκολουθεῖ τὸν ἄργυρον.

129. φυὴν ἀναφέρεται εἰς 114 καὶ
 διασφαρνίζεται διὰ τῶν ἀκολουθῶν στί-
 χων, νόημα δὲ ἀντιστοιχεῖ τῷ 120
 καὶ διακριθεῖται ἐν τοῖς 134-9.

130. ἑκατόν] Ἀδιόριστον πλῆθος.
 κεδνῇ]—Αἰδοίη. Μέχρι τῆς ἡβῆς
 οἱ παῖδες ἐτρέφοντο ὑπὸ τῆς μητρὸς ἐν
 τῇ γυναικωνίτιδι (: ὃ ἐνὶ οἴκῳ). Ὁμοίον
 τι ἔθος καὶ νῦν καθέστηκε, π. χ. ἐπὶ
 τῆς Εὐβοίας ἡ μήτηρ φυλάσσει τὸν
 παῖδα μέχρι τοῦ ὠδονέκτου ἔτους (οὕτω
 Δροσίνης ἐν Ἀγροτικάς Ἐπιστολαῖς
 σ. 102).

131. ἀττάλλων] (Παζων) παρὰ τὸ
 ἀταλός, περὶ οὗ λόγος ἐγένετο εἰς Θ.
 989.

νήπιος] Ἐνταῦθα κατὰ τὴν κυρίαν
 σημασίαν ἐκδεχόμεθα παιδαριώδη.

ὃ ἐνὶ οἴκῳ]—Ἰλ. Ζ 500 κκ.
 132. Μετὰ τὸ εἰπεῖν «ἤβησαι» ὁ
 ποιητὴς ἐνεθυμήθη τῆς Ὀμήρου φρά-
 σεως «ἡβῆς μέτρον ἴκοντο» (Ὀδ. λ 317)
 καὶ «ἡβῆς μέτρον ἱκάνεις» (Ὀδ. σ
 217. τ 532. Περδλ. δ 668).

133. Ὁ περιληπτικὸς ἐνικός εὐκό-
 λως εἰς τὸν πληθυντικὸν μεταλλάσσεται.
 παυρίδιον] Παρὰ τὸ παῦρος (par-
 vus). Κοινότερος Μουσαῖος ταῦτο ἐξ-
 ἔφρασεν: «ἀλλ' ὀλίγον ζώεσκον ἐπὶ χρό-
 νον» (290).

134. ἀτάσθαλον] Ἴδε Θ. 164.
 ἐδύναντο] Ἐτήλησαν.— Νυνδὴ προ-
 βάλλομεν τὸ ζήτημα διὰ τί Ἡσίοδος
 τοὺς περιέργους στίχους 130-1 ἐποίη-
 σεν. Ὁ μισογύννης, ὡς γε φαίνεται, τὴν
 αἰτίαν τῆς κακοηθείας ἀπονέμει τῇ πο-
 λυτεστῇ τῶν γυναικῶν ἀγωγῇ· ὃ συνῆδε
 τὸ λεγόμενον «μαμμόθρεπτος» ἢ «βλι-
 τομάμματος» ἢ «τηθαλαδοῦς» (κανακά-
 ρης), συμφωνεῖ δὲ καὶ ὁ φιλόσοφος Σε-
 νέκας, καθ' ὃν οὐδὲν μᾶλλον ποιεῖ ὄρ-
 γίλους ἢ ἀνατροπὴ μαλακῇ καὶ ἡπία
 (Περὶ ὀργῆς 2, 2, 2).

135. θεραπεύειν] Ὁ λάτρης δηλ.
 τότε ὠνομάζετο θεράπων (Ἴδε Θ.
 100).

ἤθελον, οὐδ' ἔρδειν μακάρων ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς,
ἣ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἤθεα. Τοὺς μὲν ἔπειτα
Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε χολούμενος, οὐνεκα τιμὰς
οὐκ ἐδίδουν μακάρεσσι θεοῖς οἱ Ὀλυμπον ἔχουσι.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε, 140
τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι μάκαρες θνητοὶ καλέονται,
δεύτεροι, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ.

Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων
χάλκειον ποίησ', οὐκ ἀργυρέῳ οὐδὲν ὅμοιον,
ἐκ μελιᾶν, δεινόν τε καὶ ὄβριμον· οἷσιν Ἄρῃος 145

136. ἔρδειν] Λεῖπει «ἱερά» (Ἰλ. Α 707).

137. ἣ θέμις] (Ὡς δίκαιον) παρὰ τὴν Ὀμηρικὴν φράσιν: ἣ θέμις ἐστί.

κατ' ἤθεα] Παρ' Ἡσιόδῳ σημαίνει τὰ κατοικητήρια τὰ ἔξω τῆς πόλεως (222). Κατ' αὐτὸν ναοὶ πάνυ ὀλίγοι ὑπάρχον, οἱ δὲ εὐσεβεῖς γεωργοὶ πανταχοῦ τῶν ἀγρῶν καὶ χωρίων βωμοὺς ἔκτισαν, καθὼς νῦν τὰ «ἐξωκλήσια» ἐν μέσῳ τῶν ἀγρῶν δεικνύονται.

141. ὑποχθόνιοι (ὄντες)] Ἀντίκειται τῷ ἐπιχθόνιοι (123)· εἰς τιμωρίαν γὰρ ἐν τῷ Ἄδου διάγουσι, τοῦ ἡλιακοῦ φωτός ἀμοιροῦντες. Ἄλλ' ὅμως «μάκαρες» εἰσιν. Τοῦτο τὸ ὄνομα καθ' αὐτὸ οὐκ ἂν αὐτοὺς διεκρίνεν ἀπὸ τῶν μακάρων θεῶν, διό ὠνομάζοντο ἤτοι «μάκαρες θνητοὶ» ἢ συνωνύμῳ ὀνόματι ὅσον ἀνθρωποδαίμων (Εὐριπ. Πῆσος 971, ᾧ συμφωνεῖ μάκαιρα δαίμων Ἀλκχιστ. 1003) ἢ βροτοὶ δαίμονες (Μανέθων 6 [3], 570). Πρὸς τὴν λέξιν ἀντιπαραβάλλομεν τὸ μὲν τὸ ἡμέτερον μακαρίτης, ὃ πολὺ παλαιότερον τοῦ Χριστιανισμοῦ (Ἰδε Αἰσχύλος. Πέρσ. 633. Θεόκριτ. 2, 79, Ἰουλιαν. Ἐπιστ. 23, Ἡσύχ. Λεξ. μακαρίτης, ὃ τε θεωῖς, ὃ μακάριος, ὃ νεκρός, Πρβλ. Ἀρτεμίδωρ. 4, 72: μακάριος, Corpus Inscriptionum 2610: εὐδαίμων), τὸ δὲ τὸ τῶν στοιχείων εὐφημιστικὸν ὄ-

νομα «καλότχοι». Ἡ Ἡσιόδου δοξασία οὔτε οἰκεῖον αὐτοῦ οὔτε ἰδιωτικὸν ἐστίν, ἀλλὰ Αἰσχύλος (Πέρσ. 628 [;]: δαίμονες χθόνιοι), Στράβων (5, 244: καταχθόνιοι δαίμονες, ἐπὶ τῶν Κιμερίων), Πausanias (10, 28, 7): Χαρίτων (1, 9: οἱ ὑποχθόνιοι 5, 10: οἱ κάτω δαίμονες), ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας ἐφόδιζεν.

142. δεύτεροι] Ὑποδεέστεροι τοῦ χρυσοῦ γένους. Μὴ παρίδης τὸ πρὸς τὸ δεύτερον γένος λογοπαίγνιον.

ἀλλ' ἔμπης] Ὀμηρικῶς (π. χ. Ἰλ. Θ 33), ἀντὶ τοῦ ἀλλ' ὅμως.

τιμὴ — ὀπηδεῖ] Πρβλ. Ἰλ. P 251: ἐκ δὲ Διὸς τιμὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ. Ἐπ' ἀληθείᾳ τιμὴ αὐτοῖς ἀπενέμετο, λ. χ. οἱ Κρήτες θυσίας προσέφερον (Πλουτ. Ζητ. Ἑλλήν. 21).—Τῶν Ἡσιοδείων οὐ πολλοὶ ἀπάρχουσιν, ὅσα οἱ ἄγριοι περὶ τῶν «Ἑλλήνων» μυθολογοῦσιν, ὅτι δῆθεν ὁ θεὸς αὐτοὺς ἐξωλόθρευσεν, ἐπειδὴ τὸν διάβολον ἐλάτρευον.

143. ἄλλο] Πλησιάζει κατ' ἰδιότητα Ἑλληνικῇ.

μερόπων ἀνθρώπων] = 109.

144. Ὁ χαλκὸς ἦν εὐτελέστερος μὲν τοῦ ἀργύρου, πολυτιμύτερος δὲ τοῦ ἀμαυροῦ σιδήρου.

Τὸ δεύτερον ἀρνητικὸν ἐπιτείνει τὴν ἄρνησιν.

145. μελιᾶν] Ὁ μὲν τύπος δεδή-

ἔργ' ἔμελε στονόεντα καὶ ὕβριες· οὐδέ τι σίτον
ἦσθιον, ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμόν,
ἄπλητοι· μεγάλη δὲ βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι
ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσι.
Τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τεύχεα, χάλκεοι δέ τε οἴκοι, 150

λωται εἰς Θ. 41, ἡ δὲ ὑπόνοια εἰς Θ. 187, ὅπου παρελπίμεν εἰπεῖν, διὰ τί ἐκ τῶν μελιῶν μάλιστα αἰχμᾶς ἐποιοῦν. Φιλόστρατος γοῦν ἐγκωμιάζει αὐτῶν «τὸ ἰθὺ ὁμοῦ καὶ τὸ μὴ κλᾶσθαι ἐν τῇ αἰχμῇ» (Εἰκόν. 2, 3). Τίς δὲ οἶδεν, ἂν ὁ πολὺς ὄχλος ἐν τῷ πολέμῳ ἀνέκαθεν τὰς λόγχας εἶχε χαλκᾶς καὶ οὐχὶ ξυστά ὀξείας ἠκονημένα καὶ ἐστομωμένα ἐν τῷ πυρί;

[Ὀθρμιον] Πρβλ. Θ. 148.

Ἄρῃος ἔργα] Συνώνυμον τὸ Ὀμηρικόν «πολεμικὰ ἔργα».

146. οἶτον] Ἡ ὕλη κεῖται ἀντὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ποιουμένων, ἄρτου καὶ μάζης (Ἰδ. Ἰλ. Ε 341. Θ. 507).—Ἀναλόγως Διόδωρος (4, 30, 5) περὶ τῶν Ἰολαεῖων γράφει, ὅπως ἀποδείξη, ὅτι ἐκδεβαρδάρωνται· ἀεθίσαντες δ' ἑαυτοὺς τρέφεσθαι γάλακτι καὶ κρέασι καὶ πολλὰς ἀγέλας κτηνῶν τρέφοντες οὐκ ἐπεδέοντο σίτου». Δημήτηρ Θεσμοφόρος δηλαδὴ ὑπελαμβάνετο ὅτι ἔθηκε τὰ θεμέλια τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας. Διὸ ὁ ἄγριος Πολύφημος οὕτω θεινότερα περιγράφεται· «οὐδὲ ἐφίκει ἀνδρὶ γε σιτοφάγῳ» (Ὀδ. ι 190).

147. ἀδάμαντος] Πρβλ.: «ὅς μὴ πόθῳ κυμαίνεται ἐξ ἀδάμαντος ἢ σιδήρου κεχάλευται μέλαιναν καρδίαν ψυχρᾷ φλογί» (Πινδάρ. Ἀπόσπ. 123 [88], στ. 3-5), «ἀδάμαντος καρδίαν» (Ἀνώνυμος ἐν Πλουτάρχῳ Ἡθικῶν τ. Β', σ. 91a), «τίς οὕτως ἀδαμάντιος ἢ σιδηροῦς τὴν καρδίαν;» (Ἡλιδώρ. 3, 4, σ. 139, ἐκδ. Κοραῆ), «τίνα λίθον, τίνα σίδηρον, ποῖον ἀδάμαντα οὐχ εὐρήσει νικηθέντα παρὰ σοῦ;» (ἐπὶ γυ-

ναϊκὸς ἀντιτεινούσης πᾶσαν ἀντίστασιν πρὸς τὰ κακὰ) Ἰωάνν. Χρυσοστόμ. Ἐπιστ. 2, τ. Γ', σ. 539 e), «τίς οὕτω λίθινος, τίς ἀδαμάντιος ὅτῳ μὴ τὴν ψυχὴν ἔτερπεν ὁ λόγος;» (Διδάσιος ἐν μονωδίᾳ εἰς Νικομ. τ. Γ', σ. 341). Ἀλλὰ Ἡσίοδος τὴν ἰδέαν ἠρύσατο ἐκ τῆς συνωνύμου μεταφορᾶς, περὶ ἧς ἔνια συνελέξαμεν εἰς ἐξήγησιν τοῦ 764 Θ., νῦν δὲ προστίθεμεν Θεόκριτ. 13, 5: Ὀμριτρούωνος ὁ χαλκεοκάρδιος υἱός, καὶ χαλκεόθυμος παρὰ Πολέμωνι (σ. 14, 24) καὶ Τζέτζη (Ὀμηρ. 325) καὶ ἀπετροστέρνε χαλκῇ καρδίᾳ (Νικήτας Εὐγεν. 4, 149).

148. ἄπλητοι] Πρβλ. Θ. 151· πρὸς ὃ ἔνεκα αἰτιολογίας ἡ διὰ τοῦ δὲ πρότασις ἐπάγεται. Καὶ ταύτην τὴν δοξασίαν μεταφορὰ ἐγέννησεν, ἥτοι «χάλκεα γυῖα» (Ὀρφ. Λιθικῶν 38) καὶ «παγχαλκεος» (= ἀκαταμάχητος, ἐν χρησμῷ, ὅντινα Διόδωρος 8, 21 ἀναφέρει). Πρὸς τοῦτοις ὁ ποιητὴς ἐμνήσθη τῶν χαλκῶν Σπαρτῶν, ἅμα δὲ ἴσως τῶν ὁμογενῶν Κόλχων τοῦ Ἀργοναυτικοῦ μύθου καὶ τοῦ φυλάσσοντος τὴν Κρήτην Τάλω.

149. = Θεογ. 152.

150. Ὁ χαλκοκορυστὴς Ἄρης ἔστιν ὅτε ἄπλῶς ἐπνομοῦνται «χάλκεος» (Ἰλ. Ε 704. 859). Πρὸς δὲ τοὺς οἰκούς, οἱ Ἕλληνες τῷ ὄντι τὰς τῶν ἡρώων κατοικίας τοιοῦτοτρόπως ὑπέλαβον, ὅθεν ἐν Ἀὐλίδι ἐδεικνύετο ὁ χαλκοῦς οὐδὸς τῆς Ἀγαμέμνονος κλισίας (Παυσαν. 9, 19, 7) καὶ ἐπὶ Χίου ὑπόγειον «ἡφαιστότεικτον», ὅπερ Ποσειδῶν προῦξένησεν Οἰνοπίωνι (Ἀπολλόδωρ.

χαλκῷ δ' εἰργάζοντο· μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος.
Καὶ τοὶ μὲν χεῖρεςσιν ὑπο σφετέρησι δαμέντες
βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ Ἀΐδαο,
νώνυμνοι· θάνατος δὲ καὶ ἐκπάγλους περ ἐόντας

1, 4, 3, 4). Οὐχὶ μόνον τὸ Ἀλκινόου «χαλκοβατὲς δῶ» ('Οδ. γ 14, πρβλ. η 83, 89) ἔδωκεν αὐτοῖς ἀφορμὴν, ἀλλὰ καὶ αἱ χαλκαὶ πλάκες, αἷς οἱ λεγόμενοι «θησαυροὶ» τῶν Μυκηναίων βασιλέων περιεβέβληντο (νῦν δὲ ὀλίγος ἴος καὶ δύο ἢ τρεῖς ἐκκεφθέντες γόμφοι τὴν πάλαι λαμπρότητα οὐκ ἔχουσιν). Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἀρχιτεκτονικῆς διακοσμῆσεως οὐδὲ μετὰ τὸν Ἡσιόδου αἰῶνα ἐξέλειπεν· ἐν Σπάρτῃ μὲν ἡ Χαλκίοικος Παλλὰς προσκευεῖτο, οὕτως ἐπονομασθεῖσα ἐνεκα τῶν χαλκῶν τοῦ ναοῦ τοίχων (Παυσαν. 3, 17, 3), οἱ δὲ Σικυωνιοὶ ἐν τῷ θησαυροφυλακείῳ, ὃ Ὀλυμπίᾳσιν ἀνήγειραν, δύο θαλάμους ὁμοιοειδῶς ἐκόσμησαν (Παυσαν. 6, 19, 2). Οὐ περιττὸν ἴσως μνημονεύειν ἐν τέλει τὸν εἰς τὴν Δανάη ἐρρίφθη χαλκοῦν θάλαμον (Φερεκύδης παρὰ Σχολ. Ἀπολλων. Ροδ. 4, 109 κ.ά.). Ἀναλόγως οἱ Κύπριοι περὶ τοῦ ἥρωος Διγενοῦς μυθολογοῦσι (Σακελλαρίου Κυπριακῶν Γ', 48 στ. 48): «Κῆ ὁ Δι(γ)ενης ψυχόμαχεϊ σὲ σιδερεᾶ παλάτια, σὲ σιδερεᾶ παπλώματα, σὲ σιδερεᾶ κρεβάτια» καὶ οἱ Πελοποννήσιοι μεσαιωνικὸν ἱππέων μέγαρον, πλησίον Κυπαρισσίας κείμενον, «Σιδερόκαστρο» ὀνομάζουσιν.

150. εἰργάζοντο] Ἐπειδὴ οὐκ ἐγεώργουν (146), Ἡσιόδος ἀφορᾷ εἰς τοὺς τεχνίτας. Τὰ ὄργανα ἅπαντα ἐν τοῖς κατ' αὐτὸν χρόνοις ἐκ σιδήρου ἦσαν, διότι ὁ χαλκὸς τὸ μὲν περισσότερον ἐστοίχιζε, τὸ δὲ ἦττον διακατερεῖ.

Τὸ δὲ πάλιν αἰτιολογεῖ.

μέλας] Οἱ παλαιοὶ τὰ χρώματα οὐκ ἀκριβῶς εἰς τὰς λέξεις διέκρινον, τὴν

ἀπόχρωσιν μᾶλλον συλλογίζόμενοι ἢ τὸ ἰδιαιτέρον χροῖμα. Οὕτω δὴ μέλας, κυανοῦς, πολιοῦς ἀνταλλάσσουσιν· ὅθεν μέλας καλεῖται ὁ κύανος ('Ιλ. Δ 24) καὶ τὸ σιδηροῦν «ἄσπερ» (Κόϊντ. Σμυρν. 2, 543). Ἡ ἐννοητέον ταῦτα ὥσπερ τὸ παρ' Ἀλ. Ρ. Ῥαγκαβῇ «Μαῦρό του μαχαίρι» ('Ο κλέφτης;)

ἔσκε] Τὸν τύπον ἡρμηνεύσαμεν εἰς Θ. 157.

152. Τοῦτο ἔλαβεν ἐκ τῶν περὶ τοὺς Σπαρτοὺς καὶ Κόλχους μύθων.

153. βῆσαν] Ὀμηρὸς τὴν ψυχῶν ἀπόδοσιν ἐναργῶς διαζωγραφεῖ ἀρχόμενος τῆς ω τῆς Ὀδυσσεΐας.

εὐρώεντα καὶ δόμον καὶ κρυεροῦ καὶ Ἀΐδαο ἐξηγοῦμεθα εἰς τὰ κατὰ ληλα χωρία τῆς Θεογονίας (731. 767. 657. 314). Πρὸς τὸ τρίτον, ἐπάγομεν παραλληλισμὸν χριστιανικὸν ἐκ τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Ἀμαρτωλοῦ λεγομένου Γεωργίου (Γ', σ. 330): «τὸ δὲ κατώτατον, ὅδωρ ψυχρότατον ὃν καὶ εἰς βώλους κρυστάλλου πεπηγὸς, ὃ καὶ Τάρταρος λέγεται».

154. νώνυμοι] Ἀνώνυμοι καὶ ἀκλειεῖς, ὥπερ διέφερον τῶν ἄλλων γενοῶν (122. 141. 159). Καὶ τοῦτο τοῖς φιλεπιδόμοις Ἑλλήσι τῶν μεγίστων κακῶν ἦν. Ἡ ἰδέα αὕτη Ἡσιόδῳ ἐπηλθε, καθότι ἐν πόλεσιν ἐνίαις νεκροὶ ἀπολλύουσι τὸ οἰκεῖον ὄνομα ('Ἰδε τὰς ἐπιγραφάς, ἃς ἀπαριθμεῖ Köhler ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς τ. Β', σ. 246).

ἐκπάγλους] Ἐκδέχονται ὡς ἐκπάγλους ἦτοι ἐκπλήττοντας. Ἰδοὺ Ἡσιόδον οὐδεμίαν εὐκαιρίαν διδασκαλίας ἡθικῆς παραλείποντα.

εἶλε μέλας, λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάος ἡελίοιο. 155

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,
αὖτις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ζεὺς Κρονίδης ποίησε, δικαιότερον καὶ ἄρειον,
ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἱ καλέονται
ἡμίθεοι, προτέρῃ γενεῇ κατ' ἀπείρονα γαῖαν. 160
Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνῇ
τοὺς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ Θήβῃ, Καδμηΐδι γαίῃ,
ᾧλεσε μαρναμένους μῆλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο,
τοὺς δὲ καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
ἐς Τροίην ἀγαγὼν Ἑλένης ἕνεκ' εὐχόμοιο. 165
ἔνθ' ἦτοι τοὺς μὲν θανάτου τέλος ἀμφεκάλυψε,

155. μέλας] Ὁ μαῦρος Χάρος· ἐπὶ τῆς τῶν Κυψελιδῶν λάρνακος ὁ θεὸς διὰ μέλανος χρώματος κεχαракτηρισμένος ἦν (Παυσαν. 5, 18, 1).

λαμπρὸν ἔλιπον φάος ἡελίοιο] Ἀπηχεῖ τὸ Ὀμηρικόν «λιπὼν φάος ἡελίοιο» ('Ιλ. Σ 11. Ὀδ. λ 93) καὶ «λαμπρὸν φάος ἡελίοιο» ('Ιλ. Α 605. Ε 120. Θ 485).

156=140.

157. ἄλλο] Κεῖται καθὼς 143.

158. ἄρειον] Τοῦ συγκριτικοῦ χρῆσιν ποιεῖται, διότι οὐκ ἦσαν ἄμωμοι· οἷον οἱ ἐπὶ Θήβας Ἑπτὰ ('Ιλ. Δ 409) «σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο».

159. ἡρώων] Πρβλ. Θ. 970, συνδεδεμένον μετὰ τοῦ ἀνδρῶν, ὥσπερ Ὀδ. α 101.

θεῖον γένος] Ὅτι οἱ πλείστοι ἐκ θεῶν ἐγένοντο.

160. ἡμίθεοι] Τότε δηλαδὴ τὸ ἡρώων ὄνομα οὕτω εἰλήφει τὴν ἐν τῇ συνηθείᾳ σημασίαν.

προτέρῃ γενεῇ] Κατὰ τὴν πρὸ ἡμῶν ἡλικίαν, πρβλ. 'Ιλ. Ψ 790: προτέρης γενεῆς.

κατ' ἀπείρονα γαῖαν] Παρέλκει· ὁ ποιητὴς καταχρῆται ἐναυθὰ τοῖς ἐπικοῖς ἀκροτελευτοῖς ('Ιδ. Θ. 187).

161. Μιμεῖται τὸ Ὀμήρου ἀπόλεμόν τε κακὸν καὶ φύλοπις αἰνῆν» ('Ὀδ. ω 475).

φύλοπις] Παρὰ τὸ φύλον καὶ ὄψ (βοή).

162. ἑπταπύλῳ] Διαστολῆς ἕνεκα πρὸς τὴν ἑκατόμυλον τῆς Αἰγύπτου. Καδμηΐδι] Πρβλ. Θ. 937.

γαίῃ] Ἰδ. Εὐριπ. Φοιν. 245 (ἑπτάπυργος ἄδε γᾶ) καὶ τὸ αὐτόθι σχολιον τοῦ Δ. Βερναρδάκη.

163. μῆλων] Ἐπιθετὸν ὅσα εἴπομεν ἀνωτέρω (120) περὶ τῶν προβάτων.

Οἰδιπόδαο] Οἱ ποιεῖται χρῆσιν ποιῶνται τοῦ μακροτέρου σχήματος «Οἰδιπόδης» (οἷον 'Ιλ. Ψ 679. Ὀδ. λ 271 καὶ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις).

164. ὑπὲρ-θαλάσσης=Ὀδ. ι 260.

λαῖτμα] Συγκρίνεται τῷ λαιμός, οἷα λέγουσι «πόντου στόμα» (Εὐριπ. Πησος 436, πρβλ. Νικήταν Εὐγεν. Η', 172: τῆς θαλάσσης ἀγριώτατον στόμα) καὶ τουρκιστὶ μπογάτ.

165. ἀγαγὼν] (Ὁ πόλεμος δηλαδὴ). Ἑλένης ἕνεκ' εὐχόμοιο] Ἀντηχεῖ τὸ ἡμιστήριον ('Ιλ. Γ 329): «Ἑλένης πόσις εὐχόμοιο».

166. ἔνθ'] Ἐν τῇ Τρωάδι. Πρὸς τὰ λοιπά, καρπούται Ὀμηρικὰς φρά-

τοὺς δὲ δίχ' ἀνθρώπων, βίοτον καὶ ἥθε' ὀπάσσας,
 Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατήρ ἐς πείρατα γαίης,
 τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων, τοῖσιν Κρόνος ἐμβασίλευε.
 Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες 170
 ἐν μακάρων νήσοισι παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,
 ὄλβιοι ἥρωες, τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν
 τρὶς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.

Μηκέτ' ἔπειτ' ὥφελλον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
 ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν ἢ ἔπειτα γενέσθαι. 175
 Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον· οὐδέ ποτ' ἤμαρ

σεις («θανάτου δὲ μέλαν νέφος ἀμφεκά-
 λυψε» Ἰλ. Π 350, «τέλος θανάτοιο κά-
 λυψε» Ε 553. Π 502. 855. Χ 361).

Ἡ γενικὴ θανάτου ἐξηγητικὴ.

167. τοῖς] Οὐχὶ μόνον Μενελάω
 μεθ' Ἑλένης, ὡς Ὁμηρος δηλοῖ (Ὀδ.
 δ 561-9), ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡμι-
 θεοῖς· τὰ γὰρ μόρια μὲν καὶ δὲ οὐ μᾶλ-
 λον ἐναντίωσιν ἐκφράζουσιν ἢ Θ. 83-4.

βίοτον καὶ ἥθε'] Ὑλικῶς πάντη
 εἰσάγει Δία πορρίζοντα τροφήν καὶ κατ-
 οικίαν (ἴδε 137).

168. κατένασσε] Κατόκισεν.

169. Ὅστις ἂν γνωρίζῃ τὴν Θεο-
 γονίαν, τὰ «πείρατα γαίης» ζητήσῃ πλη-
 σίον τοῦ Ταρτάρου, ἡγουν τῶν πεφυλα-
 κισμένων Τιτάνων· πρὸς τοῦτο Ἡσίο-
 δος ἐμβάλλει τὸν στίχον, τὸν Τάρτα-
 ρον κατ' εὐφημισμὸν περιφράζων.

170. Πρβλ. 112. Πίνδαρος ἐν ῥῳδῇ
 Ὀλυμπιακῇ Β' (στ. 70 κέ.) τὴν μακα-
 ριότητα αὐτῶν περιγράφει.

171. ἐν μακάρων νήσοισι] Ἐν ταῖς
 τῶν θεῶν οὐσαῖς νήσοις· αὐτόθι ἔχου-
 σιν, ὡς εἴπομεν εἰς Θ. 216, καὶ κήπους.

παρ'] Οὐ τίθεται πέρην καθὼς Θ.
 274, 292, 294, διότι, περισσώτεροι αὖ-
 σαι, ἀποτελεῦσαι σειρὰν παρὰ τὴν Ὠ-
 κεανοῦ ὄχθην.

Ὠκεανὸν βαθυδίνην] = Θ. 133.

172. τοῖσιν] Οἷσπερ (δημοτικῶς

ὅπου, ποῦ). Ἡ αἰτιολογία πρὸς τὸ
 ὄλβιοι.

μελιηδέα] «Διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἡθα-
 νὴν αὐτῶν μέλιτι πολλάκις παραβάλ-
 λειν εἴωθεν, οὐκ ἐπειδὴ τοσοῦτον αὐτῆς
 τὸ μέτρον μόνον, ἀλλ' ὅτι τοῦτο οὐδὲν
 ἐστὶν ἕτερον ἥδιον παρ' ἡμῖν» (Ἰωάνν.
 Χρυσόστ. Ὁμιλ. 1, 2 εἰς τὸ κατὰ
 Ἰωάννην Εὐαγγέλιον).

καρπὸν] ἴδε 117.

173. τρὶς ἔτεος] Ταῦτα πολλὰ ἐν
 τοῖς μύθοις, οἷον Ὀδ. δ 86: τρὶς γὰρ
 τίκτει μῆλα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν.

φέρει] Αὐτομάτως, ἐννοεῖται, καθ-
 ἄπερ τῷ χρυσῷ γένει (117).

174. Ἐνταῦθα συμπερασμὸς πῶς ἐκ
 τῶν ἀνωτέρω γίνεται. Ἀφοῦ τὰ γένη
 ἐκεῖνα παρήλθον, ἡμεῖς κατ' ἀνάγκην
 ζῶμεν κατὰ τὸν σιδηροῦν αἰῶνα. Ἀλλ'
 ὅμως Ἡσίοδος οὐκ ἐκτραγεῖται τὰ πα-
 ρόντα, ἄστοχον τοῦτο θεωρῶν, ἀλλὰ
 μᾶλλον εἰκόνα τῶν ἀποδησομένων ἐξ
 αὐτῶν πλάσσει, ὅπως ἐκπλήξῃ τὰς τῶν
 ἀκροατῶν ψυχὰς καὶ παρασκευάσῃ πρὸς
 τὰς παραινέσεις.

175. ἔπειτα γενέσθαι] Ἀμα τῷ
 180 στ. ὑποδηλοῖ τὴν βελτιώσεως ἐλ-
 πίδα.

176. νῦν δὴ] Νῦν ἤδη ἐστίν, ἥτοι
 νῦν ἤρξατο.

σιδήρεον] Τοῦτο τὸ ἐπιθετον οὐχ ἡτ-

παύσονται καμάτου καὶ οἰζύος οὐδέ τι νύκτωρ
 φθειρόμενοι, χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας·
 ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμείξεται ἐσθλὰ κακοῖσι.
 Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων, 18
 εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσι
 οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίος οὐδέ τι παῖδες·
 οὐδὲ ξείνος ξεινοδόκῳ καὶ ἐταῖρος ἐταίρῳ
 οὐδὲ κασίγνητος φίλος ἔσσεται, ὥς τὸ πάρος περ·

των τῶν ἄλλων ἐκ τῆς συνθηκῆς ἡρώσατο·
 πρὸς τοῖς ἀνωτέρω (Θ. 764. "Ε.κ. Η.
 147) συλλεγεῖται χωρίοις προστιθεμένων
 τὴν Ὀμηρικὴν χρῆσιν (σιδηρὴν κραδίη,
 θυμός, ἥτορ), σιδηρόφρων (Αἰσχύλ.
 Προμηθ. 242 καὶ Ἑπτά ἐπὶ Θῆβ. 52):
 ὡς ἄρ' ἦσθα πέτρος ἢ σίδαρος (ἡ παιδο-
 κτόνος Μήδεια, Εὐριπ. Μήδ. 1279),
 ἀνάσχυντος ὡν σιδηροῦς δ' ἀνὴρ ('Α-
 ριστοφ. Ἀχαρν. 491), κτλ. παρὰ ποιη-
 ταῖς καὶ κομπῶδες συγγραφεῦσιν. Σι-
 δηρῶ καλεῖται πενθερά τις κακόφρων ἐν
 Σοφοκλέους τραγωδίᾳ ('Απόσπ. 592).
 "Ο δὲ μέγιστον, ἡ νεωτέρα συνθήκη
 πιστῶς ἐφύλαξε καὶ φυλάσσει τὰς φρά-
 σεας «σιδηροκάρδιος» (Passow δίστιχ.
 784. 992, 1), «σιδεῖν καρδίαν» (Passow
 437, 8), «καρδίαν 'πό σίδερο» ('Αρα-
 βαντ. δίστ. 192, σ. 314).

Τὰ κῶλα παράλληλα, ἀντιστοιχοῦν-
 των τὸ μὲν ἡμᾶρ πρὸς τὸ νύκτωρ, τὸ
 δὲ καμάτου καὶ οἰζύος πρὸς τὸ φθει-
 ρόμενοι.

177. Πρβλ. 113.

178. δέ] Ἡ αἰτιολογία πρὸς τὸ νύ-
 κτωρ φθειρόμενοι. Αἱ φροντίδες, φησὶν,
 οὐδὲ νυκτός ἡμᾶς ἀφίσιν ἡσύχους.

179. ἀλλ' ἔμπης] = 142.

180. μερόπων ἀνθρώπων] = 109.
 143.

181. Ἡ περίοδος, ὡς τὸ καὶ τότε
 δὴ (197) δηλοῖ, ἐκτείνεται μέχρι τοῦ
 196. Ἀλλὰ ἐκ τῆς συνδέσεως ἀμέσως

οὐκ ἐξήρτηται εἰ μὴ ὁ προκαίμενος καὶ
 ὁ ἐπόμενος στίχος.

πολιοκρόταφοι τελέθωσι] Ὑπερ-
 βολικῶς χαρακτηρίζει τὴν ἄκραν προ-
 πέτειαν τῶν νέων. Ἐκ τούτων δῆλον
 γίνεται, ὅτι ὁ ποιητὴς τὴν ἡλικίαν προ-
 βέβηκεν.

182. Βραχύτερον εἰπεῖν ἔξεστιν, «ὅ-
 ταν πατὴρ καὶ παῖδες ἀλλήλοις μὴ ὁμοι-
 ᾶζωσιν». Οἱ παλαιοὶ δηλαδὴ τὰ ὅμοια
 μόνον παιδία ἡγοῦντο γνήσια, ὅθεν οἱ
 Ἀμφικτύονες ἄλλα τε κατηρώοντο τῶν
 ἀσεβῶν καὶ τὸδε: «μήτε γυναῖκα τίχτειν
 γονεῦσιν ἰοικότα, ἀλλὰ τέρατα». Οἱ ἄ-
 νόμοιοι υἱοὶ ἔστιν ὅπου οὐ μετέχον τῆς
 κληρονομίας ('Ανθολογ. 11, 75). Ἄ-
 παντα ἐν γένει ἀλλόκοτα ὑπελαμβά-
 νοντο τῆς νοθείας σημεῖα (Πρβλ. Ἡ-
 λιόδωρ. 3, 14: ἀπὸ τοῦ κηλῖδα φέρειν
 ἐπὶ τοῦ σώματος νόθος εἶναι γνωρι-
 σθείς). Παράλληλοι τῶν νεωτέρων πα-
 ροιμῖαι ἀφορῶσιν εἰς τὴν ψυχικὴν μᾶλλον
 ὁμοιότητα, ὅσον «γέννησ' με νὰ σοῦ
 μοιᾶζω» ('Αραβαντ. Παρ. 202, πρβλ.
 512. 1342).—Τὸ ἐναντίον εὐρήσομεν
 ἐν τοῖς κατωτέρω (235).

183. ξεινοδόκῳ] Ταῦτό ἐστι τῷ ξε-
 νοδόκῳ, καίτοι ἐνταῦθα τὸν ξενιστὴν
 σημαίνει· πανδοχεῖα γὰρ τότε οὐκ ἦσαν.

184. κασίγνητος] Δείπει ἡ ἀντι-
 στοιχοῦσα δοτικὴ, ἐπειδὴ ἡ τῆς ποιήσεως
 ἐλευθερία τὴν πλεόνων κώλων ἀνταπό-
 κρισιν παρεκκλίνει.

αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας, 185
 μέμφονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποὺς βάζοντε ἔπεσσι,
 σχέτλιοι οὐδὲ θεῶν ὅπιν εἰδότες, οὐδὲ μὲν οἶγε
 γηράντεσσι τοκεῦσιν ἄπο θρεπτῆρια δοῖεν,
 χειροδίκαι· ἕτερος δ' ἐτέρου πόλιν ἐξαλαπάξει·
 οὐδὲ τις εὐόρχου χάρις ἔσσεται οὔτε δικαίου 190
 οὔτ' ἀγαθοῦ, μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν
 ἀνέρα τιμήσουσι· δίκη δ' ἐν χερσὶ, καὶ αἰδῶς
 οὐκ ἔσται· βλάβει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα

ὡς τὸ πάρος περ] Ἐκ τῶν κερμα-
 τίων, ὡς εἰπεῖν, τῶν ἐποποιῶν ἔστιν.—
 Ὁ ἀνώνυμος, ὃς τὴν τῆς Μάνης ἱστο-
 ρίαν συνέγραψεν, ἐξεικονίζει μετὰ πε-
 ριέργου συμφωνίας τὴν τῆς Μέσης Μά-
 νης κατάστασιν (249-50): «Κῆ γεί-
 τονας τὸν γείτονα, κουμπάρος τὸν κουμ-
 πάρον καὶ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφόν τὸν
 βλέπει σάν τὸν Χάρον».

185. αἶψα] «Αὐτίκα δὴ» Ἀττικῶς
 (πρβλ. Θ. 87), κοινῶς δὲ «ἐξαφνα».
 Μισανθρωπικώτερον Θέογονις ἔγραψε,
 τὸν στίχον μεταπλάσας ἐπὶ τὸν παρόντα
 καιρὸν (821): «οἱ δ' ἀπογηράσκοντας
 ἀτιμάζουσι τοκῆας».

186. βάζοντε] Τὸ ῥῆμα ὀνοματο-
 ποιητικὸν ἐπὶ λόγων μὴ σωφρόνων,
 φα-φλα-τίζω, ὡς περ ἀκριδέστερον συν-
 ἄδει τὸ βαθάζω. Ὁ θυϊκὸς κατὰ τοὺς
 Ὀμήρου ἤδη καιροὺς ἐμφανίζεσθαι ἤρ-
 ξατο, ὅθεν ἐνίοτε παρεχρήσθη.

187. Καὶ ταῦτα ἐποίησε ζήλω Ὀ-
 μηρικῇ· παράθεσις Ὀδ. γ 28: «σχέτλιος
 οὐδὲ θεῶν ὅπιν ἠδέσασ' οὐδὲ τράπεζαν».
 Ἡ δὲ τοῦ στίχου μεταβολὴ οὐκ ἀνεπι-
 λήπτως ἐκτετέλεσται· «ὅπιν εἰδότες»
 γὰρ οὐ κυρίως εἴρηκεν, ὁμοιάζει μέντοι
 ἢ φράσις «οὐκ ὅπιν φρονέοντες ἐνὶ
 φρεσίν» (Ὀδ. ξ 82). Περί τοῦ ὀνόμα-
 τος ζήτησι σημειώσιν εἰς Θ. 222.

188. Ἡ γηροκομία συνεζήτῃται Θ.
 605. Πρὸς τοῦτοις μνήμης ἄξιον καὶ
 τοῦτο, ὅτι ἐν Ἀθήναις ἐνομοθετήθη

ὑπὸ Σόλωνος· ἂν δὲ ἐπὶ Χίου εἰσέτι
 ταῦτ' ἔθος, νόμου ἰσοδύναμον ἐπικρατῇ,
 ἀγνοοῦμεν, ἀρυσάμενοι τὴν σημείωσιν
 ἐκ τῆς τῶν νόμων καὶ ἐθίμων συλλο-
 γῆς, ἣν οἱ ἐπὶ Ὀθωνος ἡγεμονεύσαν-
 τες διέταξαν.

γηράντεσσι] Ἡ μετοχὴ γηράς (Ἰλ.
 Ρ 197) ἀνήκει εἰς τὸν δευτέρου ἀόρι-
 στον ἐρήρα τῆς ἐπικῆς διαλέκτου.

189. χειροδίκαι] Οὐχ ὁμολογοῦσι
 δηλαδὴ δίκην εἰ μὴ τὴν χειροκρατίαν
 (Πρβλ. 192).

190. Ἡ ἀλλόκοτος φράσις ἡράνι-
 σται ἐκ χωρίου Ὀμηρικοῦ, ὅπου κυ-
 ριωτέρου κέεται (Ὀδ. δ 65): «Οὐδέ
 τις ἔστι χάρις μετόπισθ' εὐεργέων» καὶ
 «οὐκ ἔστι χάρις μετόπισθ' εὐεργέων»
 (Ὀδ. γ 319).

191. Μετὰ τοῦ κακῶν ῥεκτῆρα
 (κακοποιόν) συντάσσεται ὕβριν ἀνέρα,
 ὅπερ Ἡσιόδος ἡρύσατο ἐκ τῆς χυδαίας
 διαλέκτου. Αὕτη γὰρ οὐ μόνον τῶν
 ὀλεθροῦ, φθόρου, λοιμοῦ κτλ. ἐπὶ προσω-
 πῶν χρῆσιν ποιεῖται, ἀλλὰ καὶ ἐτέρῳ
 ὀνόματι ἐπισυνάπτει· Ἐπιγάρμος π.χ.
 λέγει: «Σκύθης τις ὀλεθρος» καὶ Εὐρι-
 πίδης, οὐχὶ ἐπὶ τῆς τραγικῆς σκηνῆς,
 ἀλλ' ἐν τῷ σατυρικῷ (104): «ἄνδρα
 κρύταλον».

192. δίκη δ' ἐν χερσὶ] Ἡ συν-
 ἀφρεια ἀποδεικνύει, ὅτι τὸ ἀρνητικὸν
 εἰς ταῦτα οὐκ ἀφορᾷ· τὸ ῥῆμα ὅμως εἰς
 τὰ κῶλα ἀμφοτέρω ἀνήκει. Ἴσως ὁ

μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἔπι δ' ὅρκον ὁμείται,
 Ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν διζυροῖσιν ἅπασι 195
 δυσκέλαδος, κακόχαρτος ὁμαρτήσῃ, στυγερῶπης.
 Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὀλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
 λευκοῖσιν φάρεσσι καλυψαμένα χροά καλόν,
 ἀθανάτων μετὰ φύλον ἔτον προλιπόντ' ἀνθρώπους
 Αἰδῶς καὶ Νέμεσις· τὰ δὲ λείφεται ἄλγεα λυγρὰ 200

ποιητῆς νῦν ἡδὴ τὴν ἣν μέλλει προφέρειν (220-1) ἀλληγορίαν ἐν νῶ ἔχει.

αἰδῶς] Σωφροσύνη.

194. σκολιοῖς] Οὐκ ὀρθοῖς. Πρβλ. 9.

Τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον ἐστὶν Ὀμήρου (:ἐπὶ δὲ μέγαν ὅρκον ὁμείται Ἰλ. I 274).

195. Ζῆλος] Συνωνυμεί τῇ κακῇ Ἐριδι.

196. δυσκέλαδος] Ἡσίοδος ἐνθυμεῖται τὸν ἀνδρῆ ὁρόβον τῶν φιλοπόλων.

κακόχαρτος] Πρβλ. 28.

στυγερῶπης] Ἡ κακία ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων δῶσμορφος ὑπολαμβάνεται.

197. Ἡ ἀνὰ χεῖρας ἀλληγορία μεγάλῃν αἵσθησιν παρείχεν εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ φιλοσόφους (οἷον Πλούταρχον ἐν τῷ περὶ τῶν ἐκλεισιπτότων χρηστηρίων 7). Ἦσαν δὲ οἱ ἐξ ἀπαισιοφροσύνης διίσχυρίζοντο, ὅτι τὸ προαγγελθὲν πρᾶγμα ἡδὴ συμβέβηκεν (λ. χ. Ἄρατος ἐν τῷ τῶν Φαινομένων προοίμῳ).

Καὶ τότε δὴ] Ὅταν ταῦτα ἅπαντα τελεσθῶσιν.

χθονὸς εὐρυοδείης] = Θ. 119 κτλ.

198. φάρεσσι] Ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες τὴν λινουργίαν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἔμαθον, τὸ παλαιότατον ὄνομα τοῦ ὕθουλου ἦν Αἰγυπτιακόν (φᾶρ) διὸ οὐδὲ οἱ Ἰωνες τὸ μακρόν α κατὰ τὸν ἑαυτῶν κανόνα μετέβαλον εἰς ἦτα. Δηλοῖ δὲ ἡ λέξις ἐνταῦθα τὴν λινῇν καλύπτραν, τῆς ἐξ ἑρίου στολῆς ὀνομαζομένης πέπλος. Ἡ λευκότης μᾶλλον ἄλ-

ληγορικῶς κεῖται ἐν τῷ παραλλήλῳ χωρίῳ Ὁρατίου (1, 35, 21): albo rara Fides velata panno.

καλυψαμένα] Ἀπὸ βδελυγμοῦ, ἵνα μὴ εἰσίδωσι πλέον τὰ ἄδिका.

χροά] Ἐπιθὶ ἃ εἶπομεν εἰς Θ. 5. Ἐνταῦθα σημαίνει μάλιστα τὸ πρόσωπον.

καλόν] Ἡ ἀρετὴ εὐειδὴς ἐστὶν οὐχ ἥττον ἢ περὶ ἡ κακία ἀσχημῶν.

199. ἔτον] Ὅτι ὁ ἐνέστις τοῦ εἴμι βήματος συμπεριλαμβάνει τὸν μέλλοντα, οὐ χρεῖζει μαρτυριῶν.

προλιπόντ'] Περὶ τῆς ἀρσενικῆς καταλήξεως πρότερον (Θ. 826) εἶπομεν. Ὅστις ἂν ἀγανακτήσῃ πρὸς τὴν τῶν μετοχῶν ἀσυμφωνίαν, ἐπίτω Σοφοκλ. Οἶδ. Κολων. 1676: ἰδόντε καὶ παθούσα.

200. Αἰδῶς ἐν τῇ Θεογονίᾳ οὐ μνημονεύεται· οἱ Ἀθηναῖοι βωμόν αὐτῇ ἀνῆγειραν (Παυσαν. 1, 17, 1. Ἡσύχ. λ. Αἰδοῦς βωμός, Κικέρων περὶ νόμων 2, 11, 28, πρβλ. Σοφοκλ. Οἶδ. Κολ. 1267).

Νέμεσις] Ἰδε Θ. 223. Τὴν σύνδεσιν ἔλαβεν ἐξ Ὀμήρου (Ἰλ. N 122: αἰδῶ καὶ νέμεσιν) ἢ τῶν Κυπρίων (Ἀπόσπ. 6, 6), ὅθεν τῇ τῆς δικαιοσύνης καὶ εὐνομίας θεῶν τοῦτο τὸ ὄνομα ἀπένειμεν· οἱ μεταγενέστεροι ὅμως τὸν νοῦν μᾶλλον ἢ τὴν λέξιν ὑπ' ὅψιν ἔλαβον (Πρβλ. Ἡλιδωρ. 1, 14: οὐ παντάπασι ἐκλείπειν ἡμᾶς ἡ Δίκη καθ' Ἡσίοδον, Ἰουδηνάλην Σάτυρ. 6, κέ., ὅς ἐκτός τῆς Αἰδοῦς τὴν Ἀστράειαν εἰς-

θητοῖς ἀνθρώποισι· κακοῦ δ' οὐκ ἔσσεται ἀλκή.

Νυν δ' αἶνον βασιλεῦσιν ἐρέω νοέουσι καὶ αὐτοῖς.

ᾧδ' ἔρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον,

ἀγει, ἐπίγραμμα ἐκδ. ἐν τοῖς Epigrammata Graeca τοῦ Kaibel 1110: Αἰδώς τ' Εὐνομίη τε.

Λέγεται] Λέγει μετὰ πικρᾶς εἰρωνείας· τὰ κακὰ οὐκ ἀποφεύγουσιν ἄμα τῇ Αἰδοί.

201. Πρὸς τὴν ἔξοδον παράθεε Θ. 876.

202-273. Κατηγορία τῶν ἀδίκων βασιλέων καὶ τῶν δικορράφων.

202-212. Τίς δὲ αἰτιὸς ἐστὶ τῶν παρόντων τε καὶ μελλόντων κακῶν; Οἱ ἄδικοι δικασταὶ καὶ βασιλεῖς. Ἀλλὰ ὅπως καὶ ἂν δικάζωσι, κατέχουσι τὴν δύναμιν ἐν ταῖς Θεσπιαῖς καὶ Ἡσιόδος αὐτοῖς υποχειρίδις ἐστίν. Ὅθεν περικαλύπτει τὰς κατηγορίας εἰς μῦθον. Τὸ μυθικὸν εἶδος ἀπησχόλησε τὴν ἀνθρώπων φαντασίαν ἐκ παμπάλαιων χρόνων, τῶν δὲ ἀναγεγραμμένων μύθων ὁ προκείμενός ἐστιν ὁ παλαιότατος, ὅς περ εἰς τὴν παλαιότητα καὶ τοὺς παρ' Ἀρχιλόχῳ μύθους καὶ τὸν ἐν τῷ ὑφ' Ἡροδότου παραδοθέντι χρησμῷ (5,92) ὑπερνικᾷ. Ἡσιόδος τὸν μῦθον ὀνομάζει αἶνον, ἢ λέξις παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις τὸ εἶδος ἐνέφαινε. Ἐν τῇ παλαιᾷ μέντοι διαλέκτῳ δηλοῖ ὄντινον συμβολικὸν λόγον, οἷον τὸ σκύβιμον διήγημα τοῦ μεταμορφωθέντος Ὀδυσσεύς ('Ὀδ. ξ 508)· διὸ ἐξ αὐτῆς τὸ αἰνίσσω, αἰνίγμα παρήχεται. Καὶ δὴ Θεόγνις ἀνάλογόν τινα μῦθον πολιτικόν (667-682) χαρακτηρεῖ διὰ τῆς φράσεως ἡνίχθω (681).

νόουσι καὶ αὐτοῖς] Σκωπτικῶς, καθὼς Θεόγνις ἐκείνῳ κολαφῶνα ἐπέθηκε διὰ τῶνδε: «γιγνώσκου δ' ἂν τις καὶ κακὸς ἦν σοφός ἢ».

203. * ἔρηξ] Ἀντί τοῦ ἱέραξ, κατὰ

τὴν Ἰωνικὴν διάλεκτον. Καθ' ἡμᾶς ἡ σημασία ὀλίγην μεταβολὴν ἔπαυε, καθότι ὁ κατ' ἔξοχὴν ἱέραξ (Falco subbuteo L.) ὑπὸ τῶν πλείστων Ἑλληνῶν ἀνεμογάμης ἢ κερκινέλις ἢ τοιχλοῖερακο ὀνομάζεται (ὑπὸ τῶν Ὀφίων ὅμως ἀγέρας), τῆς παλαιᾶς ἱέρακι μεταφερομένης εἰς εἶδος ἐξηλαγμένον. Ἐκ τῶν ῥωμαίων πτηνῶν, πρὸς ᾧ τοὺς βασιλεῖς ἀντιπαραβαλεῖν πρέπει, ὁ ἱέραξ ἐστὶν ὁ ἀρπακτικώτατος· διὸ παροιμιάζεται: «διψᾷ... τὰ γιεράκια γιὰ πουλιά» ('Αραβαντ. Συλλογὴ 235, 1, 2).

ἀηδόνα] Οἱ δι᾽ ὀχρυζόμενοι τὴν Ἡσιόδου διαρπαγὴν τὴν ἀηδόνα θεωροῦσι σύμβολον τοῦ αἰδοῦ (πρβλ. Ἀνθολογ. 7, 43, 3. Πλιν. Φυσ. Ἱστ. 10, 8, 2)· ἀλλὰ ἐν ταῖς παλαιαῖς καὶ νεωτέραις παροιμίαις τὸ γλυκὺ πτηνὸν ἀντιπροσωπεύει τὰ ἀδολογία καὶ τέρποντα τὸν ἄνθρωπον: «Ἀηδὼν μὴ εἰς μῶλον καλέσῃ αἰτόν» καὶ «νὰ παῖξ' ὁ λύκος μὲ τ' ἄρνι κῆ ὁ γκιόνης μὲ τ' ἀηδὼν» ('Αραβαντινοῦ διστιχ. 332, 491). Ὁ ποιητὴς ἐξεπέτηδες ὀνομάζει τὸ ἀγαπητὸν πτηνὸν τῆς Ἑλλάδος, αἰτῆς ἀνοιξίς τ' ἀηδὼν, ὅπερ τὸν ὀραϊώτατον μῆνα τοῦ ἔτους διὰ τῆς ἡδῆς αὐτοῦ ἐκλαμπρύνει· ἐν Ἑλλάδι δηλαδὴ οὐ ζηλοῦσι τὴν τῶν ἀθονοφόνων Ἰταλῶν ὁμότητα. Τοσοῦτον μᾶλλον τοῦ ἱέρακος ἢ αἰμοδιψία ἐκφαίνεται. — Ἀμφοτέρους ὡσαύτως συνάγει νεώτερός τις μῦθος, ὅς ἔδοικεν ἀφορμὴν τῆς παροιμίας «φωνὴ κῆ ὄχι ἄλλο» (Βενιζέλου Παροιμ. Φ 75, σ. 336, ἐκδ. 6').

* ποικιλόδειρον] Αἰτιαγός (περὶ ζῴων 12, 28) παραδίδωσι τὴν τοῦ λαοῦ πρόληψιν, ὅτι καὶ ἀηδὼν διὰ τοῦ θέρους καὶ τὴν χροῶν ἐκτρέπει εἰς εἶδος ἑτερον

ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρων δνύχεσσι μεμαρπώς·
ἢ δ' ἐλεόν, γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ' δνύχεσσι, 205
μύρετο· τὴν δ' ὄγ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε·

« Δαιμονίη, τί λέληκας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων·
τῇ δ' εἷς ἢ σ' ἂν ἐγὼ περ ἄγω, καὶ ἀοιδὸν ἐοῦσαν·
δεῖπνον δ', αἶ κ' ἐθέλω, ποιήσομαι, ἡὲ μεθήσω.

Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλη πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν, 210
νίκης τε στέρεται πρὸς τ' αἰσχεσιν ἄλγεα πάσχει ».

καὶ μεταβάλλει τὸ φώνημα», ὃ συν-
ᾄδει Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τῷ
Παιδαγωγικῷ (2, 10), πρὸς λ. Ἀριστο-
τέλ. π. ζώων 9, 39. Πλίν. Ἰστ. Φυσ.
10, 43. Θεόφραστ. Φυτ. 2, 4, 4). Ἰ-
σως ἐννοοῦσι τὴν *Aëdon galactodes*
Temm., ἢ ἐν τῇ Στερεᾷ ἀπάσῃ συ-
χνάζει καὶ οὐ σπανίως εἰς τὰ ἡᾶ ὑπο-
στρωννύει δέρμα ἀποσεσυρμένον ὑπ' ὤ-
φους. Ἐκτός τούτων, τὸ πτηνὸν τοῖς
Ἑλλήσι μᾶλλον ἀρέσκει εἰς τὴν μορ-
φὴν ἢ τοῖς ἄλλοις Εὐρωπαίοις· λ. χ.
ἐν ᾠσμῇ (Ἀραβαντ. Συλλ. 491, 15)
κόρη πρὸς τὴν ἀηδόνα λέγει: « νᾶχα
καγὼ τὴν χάρι σου, νᾶχα τὴν ὠμορφιά
σου ».

204. μεμαρπώς] Μετοχὴ τοῦ πα-
ρακειμένου τοῦ μάρπτω (αἰρῶ) ῥήματος.

205. ἐλεόν] Οἰκτρῶς· καὶ τῆς φω-
νῆς ἔνεκα ἡ ἀηδὼν μνημονεύεται, ὅτι ὁ
ὀρεγνῶν, κατὰ τὸ λεγόμενον, ἀηδοῦνο-
λαλεῖ.

205. πεπαρμένη ἀμφ' δνύχεσσι] Ὡς περ
ἐγέννησε τὴν νεωτέρων ἐπο-
ποιῶν φράσιν « πεπαρμένος ἀμφ' ὀδύ-
νησι » (Ἀπολλών. Πρόδ. 4, 1066, Ὀρφ.
Λιθικῶν 490), οὕτως αὐτὴ μετεπλάσθη
ἐκ παλαιότερας, ὅπου ἡ πρόθεσις ἐν τῇ
κυρίᾳ σημασίᾳ ἠῦρητο· τὰ Ὀμηρικὰ
ποιήματα οὐ παρέχουσιν εἰ μὴ ἐλάτ-
τονας ὁμοιότητας· « ἀμφ' ὀδελοῖσιν ἔ-
πειραν » καὶ « περὶ δουρὶ πεπαρμένη »
(Ἰλ. Φ 577).

206. ἐπικρατέως] Δεσποτικῶς.

207. δαιμονίη] Κατ' εὐφημισμὸν
ἀντὶ τοῦ κακοδαίμον (κακόμοιρος) τί-
θεται.

λέληκας] Ὁ παρακείμενος ἐγένετο
ἀπὸ τῆς ῥίζης ΛΑΚ (ἡχέω), ἧς ὁ ἐνε-
στὼς λάσκω.

ἀρείων] Οὐχὶ ἠθικῶς, ἀλλὰ ὑλικῶς
ληπτέον (ἰσχυρότερος).

209. αἶ] Συνωνυμεῖ τῷ εἰ, οὐ περ
ἴσως παλαιότερον σχῆμά ἐστιν.

210. Ἀρίσταρχος τοὺς δύο στίχους
ὡς ἀνεπιτηδεύους ὁδελλίζει· ἡμῖν δὲ δο-
κοῦσιν ἄμεμπτοι, εἴπερ καθόλου παρα-
δεχόμεθα τὸ λαλεῖν ζῶα ἔλογα, ἔτι δὲ
ὁ τὸν ἱέρακα ὑποκρινόμενος ἐχάλασεν
ἡδὴ τὸ πρόσωπον, εἰπὼν « ἡὲ μεθήσω ».

Ἄν δὲ ζητήσης παραδείγματα τοῦ φι-
λοσοφεῖν τὰ ζῶα αὐτά, ἐκτός τῆς Τζέ-
τζου ἐν τοῖς σχολίοις μαρτυρίας, ἀναφέ-
ρομεν δύο μύθους τοῦ Λατινιστὴ γρά-
φαντος Φαίδρου (1, 26, 3, 15).

κρείσσονας] Τοὺς προὔχοντας καὶ
ἄρχοντας, ὡς Πλάτ. Πολιτ. 1, 339 e.
Νόμ. 718 a. 917 a. Διογένης. Λαέρτ.
1, 92 κ.

ἀντιφερίζειν] Ἀντιφέρεσθαι, ἥτοι
ἀντιλογεῖν, κατ' ἰδιωτισμὸν (Πρὸς λ. ἀν-
τιφάρα] ἀντιλογία, Συρακούσιοι. Ἡ-
σύχιος).

211. νίκης] Τοῦ νικᾶν δίκην (Θ. 434).

αἰσχεσιν] Οὐκ ἀφορᾷ εἰς τὴν τῶν
χαιρεκάκων χλεύην, ἀλλὰ ὡμοῦς νόμους
τῶν παλαιωτάτων νομοθετῶν, οἵτινες
πρὸς τῇ ζημίᾳ καὶ χλευασμῶν ἐπέθεσαν.

Ὡς ἔφατ' ὠκυπέτης ἱρήξ, τανυσίπτερος ὄρνις.
 Ὡ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης, μὴδ' ὕβριν ὀφελλε.
 ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῶ βροτῶ· οὐδὲ μὲν ἐσθλὸς
 ῥῆϊδίως φερέμεν δύναται, βαρύνθει δέ θ' ὑπ' αὐτῆς, 215
 ἐγκύρσας ἀάτησιν· ὁδὸς δ' ἐτέρηφι παρελθεῖν

Ἀφιέντες ὅσα Χαρώνδας ἐνομοθέτησε, παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς Βοιωτικὸν νόμον, καθ' ὃν τοῖς καθυστεροῦσι χρεώστασις ἐπετίθετο κύφινος ἐν τῇ ἀγορᾷ· τοῦτο ἤρμομεν παρὰ Ἰωάννη τῷ Στοβαίῳ ('Ανθολ. 44, 41, ἐκ Νικολ. Δαμασκηνοῦ). Ἡ τυχαίως σωθεῖσα αὕτη σημειώσις ὀξέως καὶ πικρῶς διαφωτίζει τὸ προκείμενον χωρίον ἅμα καὶ ὅμοια (Θέογν. 388: τολμᾷ δ' οὐκ ἐθέλων αἴσχεα πολλὰ φέρειν, Κύντ. Σμυρν. 2, 40. 50 κ.λ.).

212. Μετ' εἰρωνικοῦ πάθους τελευτᾷ τὸν λόγον, ὅτι ταῦτα οὐ λέγω ἐγώ, ἀλλὰ ὁ ἱέραξ κτλ.

τανυσίπτερος]. Τὸ ἐπίθετον ἐρμηνεύσαντες εἰς Θ. 523 καὶ 525, τὴν ἐπὶ τοῦ ἱέρακος χρῆσιν δικαιολογοῦμεν ἐκ τοῦ βιβλίου Ἰωῆ (39, 26): «Ἐστηκεν ἱέραξ ἀναπετάσας τὰς πτέρυγας ἀκίνητος». Στοχάζεται ἄρα χαρακτηριστικῆς ιδιότητος τοῦ ἱέρακος.

213. Αἱ ἐννοιαὶ οὕτω συμπλεκονται· ἡ αἰτία οὐχὶ μόνον τῶν δικαστῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀδίκως δικαζομένων.

οὐ δ'] Ἡ αὕτη θέσις ἀπαντᾷ ἐν τοῖς ἀνωτέρω (27). Πρὸς τὰ λοιπὰ παράθεε 33. Τῇ «δίκῃ» ἐναντιοῦται «ὕβρις» ὡς ἰσοδύναμος τῇ ἀδικίᾳ ('Αρχιλογ. 88, 4. Ξενοφάν. Ἐλεγ. 1, 15 κ.λ.).

214. δειλῶ] Τῷ κοινῷ ἀνθρώπῳ, ὅσπερ τοὺς ἄρχοντας φοβεῖται. Ἡ λέξις ἀπαντᾷ καὶ ἐν ταῖς Θεόγνιδος πολιτικαῖς ἐλεγείαις (214), ὡς περ ἡ ἀντικειμένη ἐσθλός (57), ἣν ἐν τῇ παλαιᾷ συνηθείᾳ ἀντικατέστησε χρηστός ('Ἐπιθ. π. χ. τὸ «περὶ τῆς Ἀθηναίων

πολιτείας», δ. Ξενοφώντος· ἐπιγράφεται σύγγραμμα). Ἐρμηνεύεται ὑπὸ Πλουτάρχου ἐν τοῖς σχολίοις ὁρθῶς «ὁ τῇ τύχῃ καὶ δυνάμει προσέχων». Παρὰ Θεόγνιδι εὐρήσεις πολλὰ ἀνάλογα ὅσα οἱ πλούσιοι καὶ οἱ δυνατοὶ αὐταρέσκως ἢ καταφρονητικῶς ἐπενόησαν.

215. βαρύνθει] Ἐσχημάτισται παρὰ τὸ βαρύνει, καθάπερ μινύθει (6). Ὁ νοῦς· βαρύνει αὐτὴν φέρει, ἡ γὰρ αὕτη «βαρεῖται» ('Ἰλ. Β 111). Ἀλλως δὲ ἔξεστι τὴν φράσιν ἐξηγεῖσθαι κατὰ 'Ἰλ. Π 519: «βαρὺς δέ μοι ὤμος ὑπ' αὐτοῦ».

216. ἐγκύρσας ἀάτησιν] Ἐντοχῶν ἢ ἐμπεισῶν εἰς βλάβας καὶ ζημίας. Τοῦτο δηλονότι ἐμφαίνει ἀάτη ἢ ἄτη, καθὼς 230. 352. 413, Θεόγν. 133, 631-2 καὶ ἐν τῷ Χίλωνος ἀξιόματι «ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα». Εἰδικῶς δὲ ἐν τῷ Γορτυνίῳ νόμῳ ἄτα σημαίνει τὸ ἐνέχυρον, ὅπερ ἀπόλλυσιν ὁ νικιόμενος ἐν τῇ δίκῃ.

Τὰ ἐξῆς ἀναλύομεν μεταθέντες τὰς λέξεις. «Ὁδὸς δὲ ἔστι κρείσσων ἔνεκα τοῦ ἐτέρηφι παρελθεῖν εἰς τὰ δίκαια». Τὸ ὁδός, μεταφορικῶς εὐχρηστοῦν ἐπὶ δικαίων καὶ ἀδίκων, εὐρίσκομεν ἐν τῇ εἰκονολογίᾳ τοῦ Προφητάνакτος (1, 6) καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ (Παροιμ. 17, 23: ὁδοὶ δικαιοσύνης). Ἐτέρηφι (= ἐτέρῃ ἢ, κατὰ τὴν κοινὴν διάλεκτον, ἐτέρᾳ) ἐναργῶς παρίστησι δύο διαφόρους ὁδοὺς, ἃς ἐν τοῖς κατωτέρω (288 κ.λ.) διεξέρχεται. Ἐκ τούτων καταλαμβάνομεν τὸ παρελθεῖν διότι ἡ κακὴ «ἐγγυὴ ναίει» (288), ὥστε ὁ προχωρῶν πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐκείνην παρέρχεται.

κρείσσων ἐς τὰ δίκαια· δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει
ἐς τέλος ἐξελθοῦσα· παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.
Αὐτίκα γὰρ τρέχει Ὀρκος ἅμα σκολιῇσι δίκησιν.
Τῆς δὲ Δίκης ῥόθος ἐλκομένης, ἧ' ἄνδρες ἄγωσι 220
δωροφάγοι, σκολιῆς δὲ δίκης κρίνωσι θέμιστας.

217. ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει] Ὑπερέ-
χει τῆς ὕβρεως.

218. ἐς τέλος ἐξελθοῦσα] Ἡ με-
ταφορά ἀπὸ τῶν σταδιοδρόμων (Πρβλ.
324). Τέλος ἡ Δίκη ἀπολείπει τὴν
Ἀδικίαν. Ὁ Ἡσίοδος τοὺς μικροψύ-
χους παρηγορεῖ δι' ἐλπίδων τῆς τελευ-
τῆς, οὐκ ἀπώδων τοῦ λαϊκοῦ σοφοῦ,
ὅστις ἡμῖν ὑπισχνεῖται: «Ὁ Θεὸς ἀρ-
γεῖ, ἀλλὰ δὲν λησμονεῖ».

παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω] Ὁ ἄ-
πιστος γνωρίζει τὴν ἀλήθειαν τῶν λό-
γων μου, ἃν λάβῃ πείραν. Τῇ νήπιος
λέξει χρῆται, διότι ἐρανίζεται δημῶδη
παροιμίαν, ἣ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς γράμ-
μασι πολλὴ ἐστίν. Ὁμηρ. Ἰλ. P 32—Υ
198: ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω, Ἐπιγρ.
14,1: τὸν μὲν τε παθὼν τις φράσσεται
αὖθις, Ἡρόδοτ. 1,207: τὰ δὲ... πα-
θήματα ἐόντα, ἀχάριστα μαθήματα γέ-
γονε, Πλάτ. Συμπόσ. σ. 222 b: κατὰ
τὴν παροιμίαν, ὥσπερ νήπιον παθόντα
γινώσκει, Αἰσχύλ. Ἀγαμ. 177: τῷ πά-
θει μάθος θέντα, Νικήτ. Εὐγεν. 3,194:
παθοῦσα καὶ μαθοῦσα νῦν, τὸ τοῦ λό-
γου, καὶ ἄλλοι Βυζαντινοὶ, ὥνπερ μαρ-
τυρίας ἀναφέρει Nauck εἰς τὸ Lexi-
con Vindobonense σ. 244,16, ἔτι δὲ
τὰ παλαιὰ καὶ τὰ νεώτερα παροιμια-
στήρια τοιοῦτων γέμουσιν· Ἀλκιεύς πλη-
γεῖς νοῦν ὅσκι (φύσει) (Paroemiog-
raphi Graeci τ. Β', σ. 10, 61, ἴδε
τὴν ὑποσημείωσιν), «Τὰ παθήματα μα-
θήματα» (Ἀραβαντ. 1267. Βενιζ. T
99), «ἔπαθε καὶ ἔμαθε» (Βενιζ. E 218),
«ὁ παθὼς εἶνε ἱατρός» (Sanders Volks-
leben σ. 220, 4), «ὅσπερ ἡ μου γινώσκει
νά σ' εἶχα πρῶτα» (Ἀραβαντ. 1451),

«ἄφ' οὗ τὴν ἔπαθ' ἡ γρηῃ, ἐτράβαγε τὸ
μάνταλο» (Ἀραβαντ. 162) κτλ.

219. Αὐτίκα] Συνάφειαν ἔχει μετὰ
τοῦ ἅμα σκολιῇσι δίκησιν.

τρέχει] Ἀπλοϊκῶς ἐκφράζει τὸ εὐ-
θὺς ἀπαγγέλλεσθαι τὸ πρᾶγμα πρὸς
τὸν Δία.

Ὀρκος] Ἰδε Θ. 231. Παρατηρη-
τέον ὅτι ἐν πολλαῖς πόλεσιν οὐχὶ μόνον
οἱ μάρτυρες, ἀλλὰ καὶ οἱ δικασταὶ ὄρ-
κον ὤμνουν. Ἐκτὸς τῶν Ἀθηναίων,
πρὸς ἃς πολλαὶ μαρτυρίαι ἀναφέρονται,
ἐπιγραφαὶ τὸν αὐτὸν νόμον ἐν Ἐρέσῳ
(Collitz Dialektinschriften 241, B,
45), Ἀλικαρνασσῷ (Dittenberger syl-
loge 5, 21), Ζελεῖα (αὐτόθι 113, 31),
Κνίδῳ (; Newton, Ancient greek
iscriptions B', 299) διαβεβαιούσιν.

σκολιῇσι] Πρβλ. 194. Δίκαι αἱ
κρίσεις.

220. ῥόθος] Ὡς Πλούταρχος
(Σχολ. Ἡσ. καὶ ἐν τῷ Γουδιανῷ Ἐτυ-
μολογικῷ σ. 493, 59 κέ.)· οἱ Βοιωτοὶ
ὠνόμαζον «τὴν ὀρεινὴν ὁδὸν τὴν στε-
νὴν καὶ δυσάντην», ὅθεν ἐν τοῖς Νικάν-
δρου Θηριακοῖς (672) «αἰγὸς ῥόθος»
εὐρίσκεται· δεχόμεθα λοιπὸν τὸν στίχον
ἀναλόγως τῷ 208: «τῇ δ' εἰς, ἧ' ἄν
ἐγὼ περ ἄγω»· τοῦτον γὰρ ἡ ἀναφο-
ρικὴ πρότασις ἐξεπλήττει ἡμῖν ἀναπο-
λεῖ. Τὸ ἧ' λοιπὸν ἐπίρρημα τοπικόν.

ἄνδρες] Εὐλαβῶς τίθησιν, ἀντὶ βα-
σιλέων.

221. δωροφάγοι] Πρβλ. 39.

δὲ] Κατὰ τὴν ἔνοιαν ἡ πρότασις
ὑποτέτακται τῇ προηγουμένῃ· τὸ δὲ
λοιπὸν ἀναλύομεν «διὰ τοῦ κρίναι».
κρίνωσι θέμιστας] Ἰδε Θ. 85. Τὸ

Ἡ δ' ἔπεται κλαίουσα πόλιν καὶ ἤθεα λαῶν,
 ἤερα ἐσσαμένη κακὸν ἀνθρώποισι φέρουσα,
 οἶτε μιν ἐξελάσσωσι καὶ οὐκ ἰθεῖαν ἔνειμαν.
 Οἱ δὲ δίκας ξείνοισι καὶ ἐνδῆμοισι διδοῦσι 225
 ἰθείας καὶ μὴ τι παρεκβαίνουσι δικαίου,
 τοῖσι τέθληε πόλις, λαοὶ δ' ἀνθεῦσιν ἐν αὐτῇ·
 Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος, οὐδέ ποτ' αὐτοῖς
 ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρυόπα Ζεὺς·
 οὐδέ ποτ' ἰθυδίκησι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὀπηδεῖ 230
 οὐδ' ἀάτη, Θαλῆς δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται.
 Τοῖσι φέρει μὲν γὰρ πολὺν βίον, οὔρεσι δὲ δρύς

τοῦ χωρίου πρωτότυπον παρέσχευεν ἡ
 'Πιάς (Π 387-8): «ἐκ δὲ δίκην ἐλά-
 σσωσι, θεῶν ὅπιν οὐκ ἀλέγοντες».

222. ἤθεα λαῶν] Πρβλ. 167.

223. ἤερα ἐσσαμένη] Ἐξήρτηται
 ἀπὸ τῆς ἐπομένης μετοχῆς. Ἀφοῦ ἡ
 Δίκη ἀόρατον ἑαυτὴν ἐποίησεν, ἐξαίφνης
 καὶ ἀνεκφεύκτως αἶρεῖ τοὺς κακοὺς.

224. ἰθεῖαν] Ἰδε 9. Ἐνταῦθα ἡ
 Δίκη λαμβάνεται ὡς οὐσιαστικόν, εἰ μὴ
 τὸ ἰθεῖαν ἐδεχόμεθα ὀνομαστικῶς, καθά-
 περ Ἰλ. Ψ 580 ἑλλειπτικῶς τίθεται.

ἔνειμαν] Ὁ γυναικὸς ἀόριστος τὴν
 μετὰ τῆς ὑποτακτικῆς σύνταξιν οὐκ ἀ-
 ποστρέφεται, ἐνταῦθα δὲ ἐπάναγκες κεῖ-
 ται, ἵνα δηλωθῇ τὸ προηγεῖσθαι τὸ
 δεύτερον.

225. ξείνοισι] Κατὰ τὴν Ἀττικὴν
 διάλεκτον, τοῖς μετοίκους καὶ τοῖς ξέ-
 νοις.

ἐνδῆμοισι] Πολίταις.

διδοῦσι] Ὁ τύπος συνεζήτηται ὑπὸ
 Κόντου ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ (Α', 343).

Πρὸς 225-237 ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι
 οἱ καλοὶ ἀγαθοὶ τότε οὐκ ἠλπίζον οὐ-
 ρανίαν μετὰ τὸν θάνατον ἀνταμοιβήν·
 διὸ Ζεὺς, φασί, αὐτοῖς ἀνταμείβει τὰ
 καλὰ ἔργα ἐπὶ γῆς. Διὰ τῶν ἐλπίδων
 τούτων ἔδοσκον πολλοὶ τοὺς ἀχροατάς,
 οἷον ὁ τὴν Ὀδύσσειαν ποιήσας (τ 109

κί.), Ὀμηρικὸς ὕμνογράφος (30,9 κί.),
 Καλλιμάχος (Ῥῶν. 3, 129-135) καὶ
 ἄλλοι αἰσιόφρονες.

228. Εἰρήνη] Ἰδε Θ. 902.

κουροτρόφος] Τὸ ἐπιθετον, ὃ ἀνή-
 κει εἰς τοὺς ὕμνους (Πρβλ. Ὀρφ. Ῥῶν.
 19, 22. 65, 9. Εὐριπ. Βάκχ. 420),
 ἐγκωμιάζει Εἰρήνην ἕνεκα τοῦ μὴ φθεί-
 ρεσθαι τοὺς νέους ἐν τοῖς πολέμοις.

229. τεκμαίρεται] Παρὰ τὸ τέκμαρ
 ἢ πέρας· τὴν ἔννοιαν ἐσημειώσαμεθα
 εἰς 218.

εὐρυόπα] Ἑρμηνεύεται εἰς Θ. 514.

230. ἰθυ-δίκησι] Τὴν κοινὴν φρά-
 σιν εὐρήσεις ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (9).

ὀπηδεῖ] Ἀκολουθεῖ κατὰ προσωπο-
 ποιήσιν ὡς 142. Πῶς Λιμός καὶ Ἄτη
 συγγενεῖς εἰσιν, ἐμάθομεν ἐκ Θ. 230·
 ἐπιθ. καὶ τὰ εἰς 216 σημειωθέντα.

909. Θαλῆς μεμηλότα] Τὸ ὄνομα
 προσωπικῶς εἰληπται, καθότι Θαλῆ
 τῶν Χαρίτων μία ἐστίν (Θ. 909). Τῇ
 Θαλῆα γὰρ οἱ γεωργοὶ ὀφείλουσι αφυ-
 τῶν καὶ σπερμάτων εὐθαλοῦντων καὶ
 βλαστανόντων ἐπιμέλειαν καὶ σωτηρίαν»
 (Πλουτάρχ. Συμποσ. 9, 14, 4).

232. Γαῖα ἢ γῆ κατ' ἐξοχὴν ὑπὸ
 τῶν γεωργῶν ὀνομάζεται ἡ καρποφό-
 ρος καὶ καλλιέργουμένη· ἢ ἀντίκεινται
 τὰ δασύδη ὄρη.

ἄκρη μὲν τε φέρει βαλάνους, μέσση δὲ μελίσσας,
 εἰροπόκοι δ' ὅτιες μαλλοῖς καταβεβρίθασιν·
 τίκτουσιν δὲ γυναῖκες εἰκότα τέκνα τοκεῦσι·
 θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές· οὐδ' ἐπὶ νηῶν
 νείσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.

235

233. βαλάνους] Οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Πελασγοὶ ἤσθιον τὰς βαλάνους (Ἡρόδοτ. 1, 66) καὶ ἐπειδὴ νῦν εἰσέτι οἱ ἄγριοι τρώγουσι τοὺς καρποὺς τῆς φηγοῦ (βελανιδιάς, *Quercus aegilops* καὶ *Quercus ballota*), οἱ Βοιωτοὶ κατὰ τοὺς παλαιούς ἐκείνους χρόνους ἔσως καὶ αὐτοὶ εἰς βαλάνους χάριν τινὰ ἡσθάνοντο. Ἀλλὰ ἐπίσης δυνατόν Ἡσίοδον ἐκτιμᾶν τοὺς τῆς θρυός καρποὺς ὡς τρέφοντας τὰ πρόβατα (Αἰσωπ. Μύθ. Συναγ. 123, ἐκδ. Κορ., 378 Halm) καὶ τὰς ὤς (Πλιν. Φυσ. Ἱστ. 16, 6, 25). Οὐκ ἀποσιωπώμεν δέ, ὅτι ἔσως καὶ ἐννοεῖ τὰ τῶν δένδρων ἐκφύματα, ἅτινα Θεόφραστος ἐν τοῖς περὶ φυτῶν ἀπαριθμεῖ (3, 7, 4 κέ.)· ἡσθάνοντο γὰρ καὶ αὐτὰ— πῶς γὰρ ἂν ἡπίστατο ὁ φιλόσοφος, ὅτι ἐν ἑξ αὐτῶν (§ 4) μελιτοειδὲς ἦν; Πρὸς τοῦτοις, οἱ ἐπὶ Κρήτης ποιμένες γεύονται τῶν τῆς *Salvia pomifera* παραφυμάτων (Siebert, *Reise nach der Insel Kreta* 1, 194). Τοῦτο καὶ πιθανώτερον τῆς πρώτης γνώμης, ἐπειδὴ βάλανοι, οἶμαι, πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος συχναῖσιν. Τὸ δὲ τρίτον, ἂν θρυὸς παραδεχώμεθα ἐν γένει δένδρον ("Ἰδε Θ. 35), πρὸς ἐξήγησιν παρέχονται τὰ ἀκρόδρυα ἢ ὀπωρικά· ἡμεῖς δὲ δένδρα δηλαδὴ τότε οὐκ ἐφύοντο, ἀλλὰ συνέλεγον τοὺς ἀγρίους καρποὺς. Πρόσ- κρουσμα ὁμῶς φαίνεται ἡ λέξις βαλάνους, ἥς ἡ σημασία, ὅσον γ' ἡμᾶς εἰ- δέναι, ἦν γενικὴ ἦν. Ἔτι δὲ ἡ θρυὸς ἐξάρεται, ἅτε Διὸς οὖσα ἱερά.

μελίσσας] Αἱ μελίσσαι, ἐλεύθεραι οὖσαι, ἀναζητοῦσιν ὅπας ("Ἰδε Θεογ. 594) ἢ καὶ λα δένδρα, διὸ ἐφυγον ἀπὸ

τοῦ ἐν χρῶ κεκαρμένου Ὑμηττοῦ. Τούτου ἕνεκα αἱ λιτόταται κυψέλαι ἦσαν τμήματα στελεχῶν, ὅθεν Ὀφειτικῶς καλοῦνται κορμερά. Ἡ μελισσοκομία τότε ἄγνωστος ἦν· προστιθεμεν ὅτι κατὰ τὴν τῆς ἐπαναστάσεως ἐποχὴν πολλοὶ Ἕλληνες εἰσέτι (οἷον οἱ Μανιάται καὶ οἱ Τραπεζούντιοι) τὸ ἄγριον μέλι συνέλεγον. — Ὅτι Θεοφύλητος ἀληθῶς ἡ χώρα, ὅπου γάλα καὶ μέλι βέουσιν, αὕτη καὶ Ἑβραϊκῇ (Β' Μωϋσ. 3, 8) καὶ Ἑλληνικῇ δοξασία (Εὐριπ. Βάκχ. 142. Θεοκρίτ. Εἰδύλλ. 5, 124, ἐκ τούτων καὶ Ὀδιδ. Μεταμορφ. 1, 111).

234. εἰροπόκοι] Ὀμηρικὸν ἐπιθέ- τον (Ἰλ. Ε 437. Ὀδ. ι 443) παρὰ τὸ εἶρος (ἔριον). Τοῦ ἔριου ἕνεκα ἡ τῶν προβάτων τιμὴ, ὡς εἵπομεν (120), με- γάλῃ ἦν. Ἡ μεταφορὰ ἐκίνησε τὸν ζῆλον τῶν μεταγενεστέρων (Διονύσι. Περιηγ. 1033: πώεα. . . ἄδην βεβρι- θότα μαλλοῖς, Φιλων περὶ τῆς κοσμοπ. σ. 58: κριοὶ δὲ βριθόντας βαθέσι μαλ- λοῖς ὑπόποκοι, Ἡλιδωρ. 5, 14: εἶπεν ἂν τις αὐτὰ καὶ χρυσοῖς βεβριθένοι τοῖς μαλλοῖς).

καταβεβρίθασιν] Καταπιέζονται ἀπὸ τῆς πυκνότητος· οἷον ἀχθος οἱ μαλ- λοῖς (Φιλοστράτ. Εἰκόν. 1, 9, σ. 387, 12: εἶπερ ὀρθῶς γέγραπται).

235. Τὸ ἐναντίον ἀνέγνωμεν 182, ἀφελέστερον. Ἡσίοδος κοσμεῖ τὴν ὑπό- σχεσιν διὰ τοῦ ἀλληγορικοῦ σχήματος.

236. διαμπερές] Ἰδε Θ. 402.

οὐδ' ἐπὶ νηῶν] Ἐκ τῶν εὐτυχῶν ἐνομιζέτο τοῦτο, ὡς ἐμάθομεν ἐκ 45.

237. νείσονται] Ἐρχονται (πράσις ἐκ τῆς καθωμιλημένης διαλέκτου). Πρὸς

Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε κακὴ καὶ σχέτλια ἔργα,
τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεὺς.
Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλεις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπεύρα, 240
δοσις ἀλιτράίνει καὶ ἀτάσθαλα μηχανάται.
Τοῖσιν δ' οὐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων,
λιμόν ὁμοῦ καὶ λοιμόν, ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί·
οὐδὲ γυναικες τίκτουσιν, μινύθουσι δὲ οἴκοι
Ζηνὸς φραδομοσύνησιν Ὀλυμπίου· ἄλλοτε δ' αὖτε 245
ἢ τῶνγε στρατὸν εὐρὺν ἀπώλεσεν ἢ ὅγε τεῖχος,

τὰ λοιπὰ παράθεσις 117· αἰτιολογεῖ διὰ
τί οὐ χρήζουσι ναυτιλίας.

238. Πρβλ. 124.

239. δέ] Ἐπαναλαμβάνει τὸ προη-
γούμενον δέ. Τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον
ἀπαντιᾷ 229.

240. Πάλιν ὑπαινίττεται τοὺς βα-
σιλεῖς.

καί] Καὶ μάλιστα.

* ἀπεύρα] Ἀπέλαυσεν· ὁ τύπος ἡρ-
μηνευται εἰς Θ. 423.

241. Τὸ ἀκροτελεύτιον πεποιήται
παρὰ τὸ Ὀμηρικὸν ἀτάσθαλα (Πρβλ.
Θ. 164) μηχανώνονται (Ἰλ. Α 695 κ.ά.).

242. Πλημύραι, νόσοι, λιμοὶ ὑπὸ
τῶν ἡστίνοσόν θρησκείας ὅπαδων δο-
ξάζονται θεῖαι ζημίαι, πρβλ. Ἰλ. Α
καὶ Π 384 κ.ε. Πολιτ. Ἀθην. 2, 6:
νόσους τῶν καρπῶν, αἱ ἐκ Διὸς εἰσιν.
Καλλιμάχ. Ὕμν. 3, 123 κ.ε. Σχόλ.
Εὐριπ. Μήδ. 273 κ.ά. Παρατίθεμεν
μόνον τὴν τῶν Ἀμφικτυόνων κατάραν
ὡς δημόσιον μνημεῖον τῶν προλήψεων
(Αἰσχίν. 2, 111): «μήτε γῆν καρποῦς
φέρειν μήτε γυναῖκας τέκνα τίκτειν γο-
νεῦσιν ἐοικότα, ἀλλὰ τέρατα, μηδὲ βο-
σκήματα κατὰ φύσιν γονὰς ποιῆσθαι,
ἦτταν δὲ αὐτοῖς εἶναι πολέμου καὶ δι-
κῶν καὶ ἀγορῶν, καὶ ἐξώλεις εἶναι καὶ
αὐτοὺς καὶ οἰκίας καὶ γένους τὸ ἐκεί-
νων». Πᾶς τις κατανοεῖ, ὅτι Ἡσίοδος
ἐν τοῖς ἐπομένοις τὸν ἀναθεματικὸν
τύπον παραφράζει.

242. τοῖσιν] Ἀγαφέρεται εἰς τὴν
περιληπτικὴν λέξιν πόλεις ἢ εἰς 238-9.

ἐπήγαγε] Ὁ ἀόριστος γνωμικός.

243. ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί] = Ἰλ.
Ε 643. Πρὸς τὰ προηγούμενα ἔχει ὡς
ἀποδοῖνον ἐκ τούτων.

244. μινύθουσι δὲ οἴκοι] Τὴν αὐ-
τὴν συνέχαιαν πρὸς τὴν ἔμπροσθεν πρό-
τασιν ἔχει· ἐν ἄλλῃ σημασίᾳ καίται
Ἰλ. Ρ 738.

245. Οὐ τυχάως τοῦτο γίνεται,
ἀλλ' ἐκ προνοίας τοῦ θεοῦ (Πρβλ. Θ.
626). Ἡ ἀτοκία ἐπίσης τῶν θεῶν
βλαβῶν νομίζεται (Ἡρόδοτ. 6, 139.
Γενέσεως κεφ. 20, 18, πρβλ. Βερναρ-
δάκην εἰς Εὐριπ. Φοιν. 14).

ἄλλοτε δ' αὖτε] Πλείονες στίχοι Ὁ-
μήρου π. χ. Ἰλ. Σ 159) οὕτω τελευ-
τῶσιν.

246. εὐρὺν] Τὸ ἐπιθετὸν οὐ πάν-
τεπιτηδείοις ἐληπτὰ ἀπὸ τοῦ τῶν Ἀ-
χαιῶν στρατοῦ (Ἰλ. Α 229 κ.ά.).

ὅγε] Ἡ ἑκτακτος αὕτη θέσις ἀπαν-
τιᾷ καὶ 733, καὶ Ἰλ. Γ' 403: εἰσάκε
ἢ ἄλοχον ποιήσεται ἢ ὅγε δοῦλην,
Ὁδ. 6 327.

τεῖχος] Δύο τῆς ἐξηγήσεως ὁδοὶ πά-
ρουν· τὸ μὲν τεῖχος ὀνομάζετο ἢ τε-
τειχισμένη πόλις (ὡςπερ Σάρδεις ἀπὸ
τεῖχος τῶν Λυδῶν) Ἡρόδοτ. 1, 83),
τὸ δὲ τὰ χωρία ὑπερησπισμένα ἦσαν·
ἦτοι διὰ πύργων ἢ δι' ἄλλων ὀχυρω-
μάτων, εἰς ἅτινα οἱ πολεμούμενοι κατέ-

ἢ νέας ἐν πόντῳ Κρονίδης ἀποτίνυται αὐτῶν.

Ὡ βασιλεῖς, ὑμεῖς δὲ καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ
τὴνδε δίκην· ἐγγὺς γάρ, ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντες
ἀθάνατοι λεύσσουσιν, ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι
ἀλλήλους τρίβουσι, θεὸν ὅπιν οὐκ ἀλέγοντες.
Τρεῖς γὰρ μυριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
ἀθάνατοι Ζηνὸς φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
οἳ ῥα φυλάσσουσιν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
ἡέρα ἐσσάμενοι πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.

250

255

Ἡ δέ τε παρθένος ἐστὶ Δίκη, Διὸς ἐκγεγαυῖα,

φευγον. Καὶ δὴ Ἄσκραν «ἐκτισαν»
Ὀϊκλος καὶ οἱ Ἀλωέως παῖδες (Παυ-
σαν. 9, 29, 1), οὐ πάντως ἀσχολούμε-
νοι περὶ φύλιν καλῶς, ἀλλὰ ἀνεγεί-
ροντες τεῖχος καθὼς κατὰ τὸν μῦθον
Ζηθός καὶ Ἀμφίων τὸ τῆς κόμης Εὐ-
τρήσεως (Στέφαν. Βυζ. λ. Εὐτρησις)
ἱδρυσαν. Πλούταρχος ὁ Βοιωτὸς ἀξιο-
λόγως ἀξάνει τὴν περὶ τούτων τῶν
ἀμνηστευμάτων γνῶσιν ἡμῶν τῷ διη-
γεσθαι (Ζητ. Ἑλλην. 37) ὡς Ποί-
μανδρος, ἐκδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν
ἐκ τῶν ἑαυτοῦ χωρίων, ἐπολιρκήθη ἐν
τῷ καλουμένῳ «Στέφοντι», ὃ συνωνυ-
μεῖ τῷ στεφάνῃ (στεφάνι). Τοιαῦτα
τείχη ἀρχαιοπρεπῆ, ἅτινα ἔσπερον λό-
φον, μέχρι τοῦ νῦν οὐδεὶς ἀνίχνευσε
ἐντός τῶν ὁρίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰ
μὴ ἐν τῇ πρὸς μεσημβρίας Ἰταλίᾳ, τῇ
Μεγάλῃ Ἑλλάδι (ἐπιθ. Richter ἐν
τοῖς Denkmäler des klassischen
Alterthums τοῦ Baumeister, σ. 1695
-6)· οὐδὲν ἦτον δὲ τὴν ἐλπίδα οὐκ ἀ-
ποβάλλομεν, ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνα οὐχὶ πρό-
 πολλοῦ ἀνευρέθησαν. Ὁμοίως τῷ Ἡ-
σιόδῳ Ὁμηρος ταῦτά αἰνύσσεται (Ἰλ.
Δ 308: ὧδε καὶ οἱ πρότεροι πόλιας καὶ
τείχε' ἐπόρθεον).

248. Συμπεραίνων ἀξίωμα ἐκ τῶν
238-47, ἐπιστρέφεται πάλιν πρὸς
τοὺς βασιλεῖς ὅπως καταστοχασθῶσι
τὸν ἑαυτῶν τρόπον.

ὑμεῖς δέ] Πρβλ. 213.

249. τὴνδε δίκην] = 39.

Τὴν ἐξήγησιν τοῦ ἐγγύς καὶ ἀθά-
νατοι Ἡσιόδος αὐτὸς ἀμέσως ἐπάγει.

250. λεύσσουσιν] Παρατηροῦσι τοῦ-
τους ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι (= 221) κτλ.
Τὴν πανταχοῦ παρουσίαν καὶ τὴν πάν-
των γνῶσιν τῆς θεότητος παρέστησε
δι' αἰσθητῶν.

251. θεῶν ὅπιν οὐκ ἀλέγοντες]
Ἡσιόδος ἐδανέσθη ἐξ Ἰλ. II 386·
πρὸς τὸν νοῦν, ἐπιθ. τὸν ὅμοιον στ. 187.

252. Πρβλ. 157.

253-55. Ἀναφέρονται εἰς 123-
25, ἐξ ὧν δύο στίχοι ἐπαναλαμ-
βάνονται. Ἐνταῦθα πάντως ἀ-
παραίτητοί εἰσιν, ἀλλὰ καὶ αὐ-
τόθι καλῶς κεῖνται.

256. Δίκη συνεπὶς θυγάτηρ κα-
λεῖται Διὸς ὡς προστάτου τοῦ δικά-
ζειν. «Παρθένος δὲ εἶναι λέγεται κατὰ
σύμβολον τοῦ ἀδιάφθορος εἶναι καὶ μη-
δαμῶς ἐνδιδόναι τοῖς κακούργοις· μηδὲ
προσιεσθαι μήτε τοὺς ἐπεικεῖς λόγους
μήτε παραίτησιν καὶ δέσιν μήτε κολα-
κεῖαν μήτε ἄλλο μηδὲν τῶν τοιούτων».
(Ὁ λόγος Χρυσίππου τοῦ Στωϊκοῦ,
ὅνπερ Γέλλιος ἐν τῶν Ἀττικῶν Νυκτῶν
14, 4, 4 ἀναφέρει, ἐντεῦθεν δὲ ὠφε-
λήθη Πλούταρχος ἐν τῷ πρὸς βασιλέα
ἀπαίδευτον σ. 781 b καὶ ἐν τοῖς περὶ
Ἡσιόδου, ὅθεν Πρόκλος τὸ ὁμοίση-

κυδρὴ τ' αἰδοίη τε θεοῖς οἱ Ὀλυμπον ἔχουσι.
 Καί ρ' ὅπότ' ἄν τις μιν βλάβπτη σκολιῶς ὀνοτάζων,
 αὐτίκα παρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι
 γηρύετ' ἀνθρώπων ἀδίκων νόον, ὅφρ' ἀποτείσῃ 260
 δῆμος ἀτασθαλίας βασιλέων, οἳ λυγρὰ νοεῦντες
 ἄλλῃ παρκλίνωσι δίκας, σκολιῶς ἐνέποντες.
 Ταῦτα φυλασσόμενοι, βασιλῆες, ἰθύνετε μύθους
 δωροφάγοι, σκολιῶν δὲ δικῶν ἐπὶ πάγχυ λάθεσθε.
 Οἳ τ' αὐτῶ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλω κακὰ τεύχων, 265

μον σχόλιον ἤρυστο καὶ Σουίδας ὁ λεξικογράφος τῶν περὶ «Δίκης» τινά). Ὁρῶμεν ἄρα, ὅτι Ἡσίοδος, πλάσας τὴν ἀλληγορίαν ἐπέτυχεν· ἐκπεπέστατον δὲ μιμητὴν εἶχεν Αἰσχύλον, παρ' ᾧ ἐν τοῖς Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας ταῦτά εὐρίσκομεν (664: Διὸς παῖς παρθένος Δίκη). Παράδες καὶ Ἄρατον (στ. 133 κέ.), Μακεδόνιον ἐπιγρ. 38, 1, Θεοφύλακτον Σιμοκάτην Ἐπιστ. 17 (: ἡ παρθένος Δίκη διέφθαρται).

257. κυδρὴ] Ἰδε Θ. 318.

Τὸ αἰδοίη ἐξαίρει ὁ θεὸς Πλάτων (Νόμ. 12, 943 e), καθότι «ψεύδος αἰδοῖ καὶ δίκη νεμεσητόν κατὰ φύσιν».

258. σκολιῶς ὀνοτάζων] Παρὰ τὸ ὄνο-τός καὶ ὄνο-μαι, οὗ ἡ κυρία σημασία οὐ διασσεφηνίσταται. Συνώνυμον ὅμως ἡγοῦμεθα τὸ σκολιῶς ἐνέποντες (262).

259. Πρὸς τὴν ζωηρὰν ταύτην εἰκόνα Ἡσίοδος παρωτρύνθη διὰ τοῦ ἐπιθέτου πάρεδρος Διὸς (Πινδάρ. Ὀλ. 8, 28: Διὸς ξενίου πάρεδρος Θέμις, πρβλ. Σοφ. Οἶδ. Κολ. 1382: Δίκη ξυνέδρος Ζηγός, Δημοσθ. (;) 25, 11: τὴν ἀπαράττητον καὶ σεμνὴν Δίκην, ἦν... Ὁρφεὺς παρὰ τὸν τοῦ Διὸς θρόνον φησὶ καθημένην πάντα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐφορᾶν, Αἰλιαν. Ἀποσπ. 25: ἀκούω δὲ αὐτὴν καὶ παρ' αὐτοῦ Διὸς καθῆσθαι θρόνῳ).

260. γηρύετ'] Γηρύεται (πρβλ. Θ.

28). Οἱ ἀκολουθοῦντες στίχοι ἀφορῶσιν εἰς 240-1.

261. ἀτασθαλίας] = Ἀτάσθαλα 241.

λυγρὰ] Ἰδε 49.

262. ἄλλῃ παρκλίνωσι] Τὰ ἀπὸ τοῦ ἄλλος ἐπιρρήματα συχνάζουσι παρὰ τοῖς εὐφημοῦσιν. Πρώτερον μὲν ἀπηντήσαμεν σκολιός, νῦν δὲ εὐρίσκομεν τὸ ἀνάλογον ῥῆμα.

σκολιῶς ἐνέποντες] Δικάζοντες ἢ ἀκριβέστερον, ἀποφαινόμενοι τὴν γνώμην καὶ κρίσιν. Ἡ διαδικασία δηλαδὴ ἀπὸ στόματος γίνεται.

263. Διὸ καὶ ἡ κρίσις ὀνομάζεται μῦθος ἀναλόγως τῷ Λακωνικῷ ῥήτρῃ ἦτοι νόμος (= ῥῆ-μα).

ἰθύνετε] Ἀντίκειται τῷ ἄρτι ἐρμηνευομένῳ ῥήματι.

264. δωροφάγοι] Ἰδε 39. Τὰλλα προσποιητὰ πῶς φαίνονται, ἐπειδὴ Ἡσίοδος φράσεως ἐπικῆς χρῆσιν ποιεῖται (Ἰλ. Κ 99: φυλακῆς ἐπὶ πάγχυ λάθωνται, Τυρταίου Ἀπ. 12, 17: φυγῆς ἐπὶ πάγχυ λάθηται).

265. Ἀλλὰ μὴ ἐλπίσθε ὡς τὴν ζημίαν φέρει μόνος ὁ δῆμος (261) οὐδὲ ἅμα ὅμεις, οἵπερ αὐτῶ κακῶν αἵτιοί ἐστε. Πλούταρχος ὡς Ἡσιόδειον ἀναφέρει ὁμοίαν γνώμην: «Ὅς δ' ἄλλω κακὰ τεύχει, ἐφ' κακὸν ἤπατι τεύχει» (π. τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βραδείως τιμωρουμένων κ. 9), ὁ Εὐστάθιος (Ἰλ. Ε 64) Καλλιμάχειον ἡγεῖται καὶ Λουκίλ.

ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλευέσαντι κακίστη.
 Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός· καὶ πάντα νοήσας
 καὶ νυ τὰδ' αἶ κ' ἐθέλησ', ἐπιδέρεται, οὐδέ ἐ λήθει,
 οἷον δὴ καὶ τήνδε δίκην πόλις ἐντὸς ἔεργει.
 Νῦν δὴ ἐγὼ μὴτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος 270
 εἶην μὴτ' ἐμὸς υἱός· ἐπεὶ κακόν, ἄνδρα δίκαιον
 ἔμμεναι, εἰ μείζω γε δίκην ἀδικώτερος ἔξει·
 ἀλλὰ τάγ' οὐπω ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον.
 ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεο σῆσι,
 καὶ νυ Δίκης ἐπάκουε, βίης δ' ἐπιλήθεο πάμπαν. 275
 Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων—

λιος εἰς ἐπίγραμμα ('Ανθολ. Παλατ. 11, 183, 5) ἀφῆρπασεν. Ἄλλος τις Ῥωμαῖος τὸν ἐπόμενον στίχον μετέφρασε· *Malu'm consi'lium co'nsulto'ri pessimu'm(e)st* (Γελλ. Ἀττ. Νύκτ. 4, 5, 5, πρβλ. Βάρρωνας Γεωργικ. 3, 2). Ὁ Σολομῶν εἰς τὴν γνώμην συγκατατίθεται (Παροιμ. 3, 5).

267. Διὸς ὀφθαλμός] Παρὰ τοῖς παλαιαῖς ἡ μεταφορὰ αὕτη οὐ τοσοῦτον ἐσύχναζεν, ὅσον παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς ὁ θεοῦ ὀφθαλμός· πλὴν εὐρίσκεται ἐν ὑψηλῷ χορικῷ τοῦ ἐπὶ Κολωνῷ Οἰδίποδος (704-5): ὁ εἰς αἰὲν ὄρων κύκλος μορίου Διός.— Ὁ ἀόριστος πρὸς τὰ μέχρι τοῦ τότε πραχθέντα.

268. τὰδε] Κατ' εὐφημισμὸν, καθάπερ τὸ τρίτον τήνδε δίκην (269, πρβλ. 39. 249).

269. δὴ καὶ] = καὶ δὴ, ἦτοι νῦν δὴ. πόλις] Πρβλ. ᾧ ἐσημειωσάμεθα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου αὐθι 35.

ἐντὸς ἔεργει] Ἐντὸς τῶν τειχῶν ἔχει.

270. Νῦν δὴ] Ὀλίγον παραλλάττει τοῦ δὴ καὶ ἢ καὶ δὴ. Τοῦτο μὲν πρὸς τὰ τετελεσμένα σχέσιν ἔχει, ἐκεῖνο δὲ εἰς τὰ μέλλοντα ἀφορᾷ. Ἡσίοδος γὰρ ἀναπολεῖ τὴν ἀπὸ τοῦ 174 περιγραφὴν τῆς μελλούσης ἀναρχίας καὶ ἀνομίας.

Ἐκ ταύτης γὰρ ἀρχόμενος, τῶν βασιλέων κατηγορήσεν.

272. μείζω δίκην ἔξει] Νικήσει.

273. τελεῖν] Ἀντιστοιχεῖ τῷ ἀνωτέρω ἐς τέλος (218).

τερπικέραυνον] Ἴδε 52.

Ἄν καὶ σκυθρωπῶς θεωρῇ τὰ πράγματα, ὅμως οὐκ ἐμπίπτει εἰς ἀσεβῆ ἀπιστίαν καὶ ἀπόγνωσιν, ἀλλὰ ἐν τῷ τοῦ κατηφοῦς κεφαλαίου πέρατι τὴν εὐσεβῆ ἐλπίδα καὶ πίστιν ἐκφράζει. Ὡς περ τὸ προοίμιον ἀρχὴν ἔλαβεν ἐκ Διός, οὕτως εἰς αὐτὸν καταλήγει. Ἄν γὰρ διατάξαι θέλωμεν τὸ ποίημα, τὰ μέχρι τοῦ 273 ὀνομάσομεν προοίμιον ἢ παρασκευὴν τῶν παραινέσεων. Ἐν τοῖς ἑξῆς αἱ παραινέσεις ἄρχονται, καὶ πρῶτον μὲν (274-380) γενικώτεραι, αἵτινες στενῆς συνοχῆς κατὰ μέρος ἀμοιροῦσιν.

274. Ὁμοιάζει 107 καὶ 213. 275 δὲ 213 καὶ 264.

276. Οὐκ ἐπεράτωσε τὴν γνώμην, διότι παραβολὴ αὐτῷ ἐπῆλθεν, ἐξ ἧς ἐξῆλθε παροιμία «ἐχθρῶν βίον» (Πολύβ. 15, 20, 3)· τοῦτο διηκριθῶσεν Ὀππιανός ἐν τοῖς Ἀλιευτικαῖς (2, 43 κέ.), ἐτήρησαν δὲ οἱ Ἕλληνες δι' αἰώνων· νῦν δηλονότι λέγουσιν ἀναλόγως: «Τὸ μεγάλο ψάρι τρώγει τὸ μικρό».

ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς,
 ἐσθέμεν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐν αὐτοῖς·
 ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἣ πολλὸν ἀρίστη
 γίγνεται· εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύσαι 280
 γινώσκων, τῷ μὲν τ' ὄλβον διδοὶ εὐρυόπα Ζεὺς·
 ὃς δέ κε μαρτυρήσιν ἐκὼν ἐπίορκον ὁμόςσας
 φεύσεται, ἐν δὲ δίκην βλάβας νήκεστον ἀσθῆ,
 τοῦ δέ τ' ἀμυροτέρῃ γενεῇ μετόπισθε λέλειπται·
 ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεῇ μετόπισθεν ἀμείνων. 285

277. οἰωνοῖς πετεηνοῖς] Τὸ ὄνομα διεκόσμησε κατὰ τὸν Ὀμηρικὸν τρόπον (: ὀρνίθων πετεηνῶν Γλ. Β 459. Ο 690).

279. πολλὸν ἀρίστη] Ἦτοι τὸ καλίστον δῶρον αὐτοῦ.

280. ἐθέλῃ] Πρβλ. 39.

ἀγορεύσαι] Ἐνταῦθα κυρίως σημαίνει τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἦγουν ἐν τῷ δικαστηρίῳ, λέγειν.

281. γινώσκων] Συνωνυμεῖ τῷ ἐκὼν (282).

ὄλβον] Ἰδὲ 472.

διδοῖ] Ἀντὶ τοῦ δίδωσιν, ὅπερ ὑπολαμβάνοντο ὡς διδοῦν, τὴν πρώτην ἀφορμὴν τοῦ ἐν τῇ συνηθείᾳ δίδω ἔδωκεν. εὐρυόπα] Πρβλ. Θ. 514.

282. μαρτυρήσιν] Ἐν μαρτυρίᾳ τινι.

283. φεύσεται] Ὁ ὑποτακτικὸς τοῦ ἀορίστου ἐσχημάτιζται κατὰ τὸν ἀρχαῖον τύπον.

ἐν δέ] Τὴν τῶν ἐννοιῶν συμπλοκὴν ἄμα καὶ τὸν τῆς προτάσεως νοῦν Μόσχος σαφῶς ἀποδεικνύει, ἐπιτεμὼν τοὺς στίχους τούτους (4,76): «Ὅς κε μέγα βλαφθεῖς τις ἐκὼν ἐπίορκον ὁμόςῃ». Τὸ ἐν δὲ οὐ διαφέρει πολὺ τοῦ ἀπλοῦ καί, ὡς ἐξάγεται ἐκ χωρίου μᾶλλον εὐκαταλήπτου τοῦ τῆς ἱστορίας πατρὸς (2,79): «ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθυμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Δῖνον ὀκό-

θεν ἔλαβον». Τὸ ἐμφαντικὸν νήκεστον ἀσθῆ ἴσως ἔλαβε παρὰ τοῦ ποιήσαντος τὸν εἰς Δήμητρα Ὑμνον, ὅπου (259) τὸ νήκεστον ἀσθῆς εὐστοχώτερον κεῖται.

284. δέ τ'] Ἀνταποκρίνεται τῷ μὲν τ' (281).

ἀμυροτέρῃ] Κατὰ τὸν περιώνυμον χρησμόν, ὃς Γλαύκῳ ἐδόθη (Ἡρόδοτ. 6, 86, 3), ὁ τῆς ἐπιορκίας ἐκδικητῆς «πᾶσαν συμμάρφας ὀλέσει γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα»· τούτοις ὁ θεὸς ἐπήγαγε τὸν ἐπόμενον στίχον. «Ὅμοια ἀπειλεῖ ὁ Ψαλμυδὸς (109, 13): «Γεννηθήτω τὰ τέκνα αὐτοῦ εἰς ἐξολόθρευσιν, ἐν γενεᾷ μὲν ἐξαλειφθεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ».

285. Ἡ ἀντίθεσις ὑφ' Ἡροδότου ἀκριβέστερον ἐκτελεῖται ἥπερ ὑπὸ τῶν χρησμολόγων· οὐδενὸς ἦν οὐ τολμῶμεν διίσχυρίζεσθαι, ὅτι οὗτοι ἀπὸ τῶν Ἡσιοδείων ὠφελοῦντο, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀκολουθῶν στίχῳ ἄλλη ἀπήχησις χρησμοῦ ἀπαντᾷ. Λέγομεν τὴν προσφώνησιν μέγα νήπιε, ἦν, ὡς πάντες ἴσασι, Κροῖσος ἔπαθεν (Ἡρόδοτ. 1, 85). Οὐ θέλομεν καταδιβάζαι τὴν Ἡσιόδου χρονολογίαν ὑπὸ τὴν Κροῖσου ἐποχὴν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλὰ αἱ φράσεις ἴσως παρὰ τοῖς Δελφοῖς πατροπαράδοτοι ἦσαν.

ἀμείνων] Τοῦτο εὐχεται πᾶς τις Ἑλλήν· διὸ Ἐκτωρ ἐκφωνεῖ: «Καί ποτέ τις εἴποι: Πατρός ὅγε πολλὸν ἀ-

Σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ νοέων ἐρέω, μέγα νήπιε Πέρση.
 Τὴν μὲν τοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἐλέσθαι
 ῥηιδίως· λείη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
 Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρῶτα θεοὶ προπάρουθεν ἔθηκαν
 ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐν αὐτὴν 290
 καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
 ῥηιδίη δὴ ἔπειτα πέλει, χαλεπὴ περ ἐοῦσα.
 Οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ,

μείνων». Οὐδὲ οἱ Σπαρτιάται ἡγανάκτουν ἐπὶ τοῖς νέοις, οἵτινες τοῖς γέρονσι καὶ ἀνδράσιν ἀντὶδόν: α' Ἀμέες δὲ γ' ἐσσύμεσθα πολλῶν κάρρονες» (Πλουτάρχ. Λυκοῦργ. 21).

286. Θέοις χρηταὶ τῷ λόγῳ ὀλίγον μεταβεβλημένῳ (27): «σοὶ δ' ἐγὼ εὖ φρονέων ὑποθήσομαι».

287. Ἰλαδὸν] = Κατὰ Ἰλας, ὡς Αἰλιανὸς ἐν τῷ Α' (κ. 16) περὶ ζώων, ὃς περὶ ἰχθύων τὸν λόγον ποιεῖται. Πιθανῶς καὶ Ἡσίοδος εἰς τοὺτους ἀφορᾷ, ἐννοεῖ δὲ ἴσως καὶ τὸ αἰρεῖν πτηνὰ κατὰ σμήνη.

288. Τίς ἂν ἀγνοήσῃ τὴν ὁμοίαν παραβολὴν τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου (ζ', 13):

λείη ὁδός] Ἀμαξιτός, ὡς μανθανόμεν ἐξ Ὁδ. κ 103-4. Τὸ ἐναντίον τρηχὺς εὐρίσκεται 291.

289. προπάρουθεν ἔθηκαν] Διόρισαν ἰδρῶσαι πρὸ τοῦ ἀναδῆναι εἰς τὸ ἄκρον. Κόιντος ὁ Σμυρναῖος τοῦτο ὁρθῶς ἐξεδέξατο λέγων: «Παῦροι δ' ἱερὸν οἶμον (πρὸς τὴν Ἀρετὴν) ἀνήγον ἰδρῶντες» (5,56).

290. ὄρθιος] Ἀπότομος.

οἶμος] Ἀτραπός (μονοπάτιον).

ἐν] Ἰδε Θ. 487.

291. ἐς ἄκρον] Κατοικεῖ ἐπὶ ὄρους, ὅπερ Κέβης ἐξηκρίβωσεν ἐν τῷ Πίνακι. Ἐπειδὴ ἡ ἀλληγορία ὑπὸ τῶν φιλοσόφων ἐπατεῖτο, Δουκιανὸς (Ἀληθ. Ἰστ.

2, 18) σκώπτει τοὺς Στωϊκοὺς: «Ἐτι γὰρ ἐλέγοντο ἀναβαίνειν τὸν τῆς ἀρετῆς ὄρθιον λόφον». Πρὸς τοιοῦτοτρόπους ψυχολογίας ἀντιτίθεμεν τὸ λαμπρὸν Σιμωνίδου ἀπόσπασμα (58): «Ἐστὶ τις λόγος ποτὲ τὰν Ἀρετὰν ναίνειν δυσσαμβάτους ἐπὶ πέτραις, νῦν δὲ μιν θεῶν χῶρον ἀγνὸν ἀμφέπειν, οὐδ' ἀπαντᾶν βλεφάροις θανάτων ἔσποτον, ὃ μὴ δακέθουμεος ἰδρῶς ἐνδόθεν μόλῃ, ἔκῃ τ' ἐς ἄκρον ἀνδρείας». Ἡ πλαστικὴ ἰδέα ἐξεγένετο ἐκ τῆς μεταφορᾶς «πρὸς ἄκρον ἀρετῶν ἦλθον» (Πινδάρ. Νεμ. 6, 24), «ἀρετῆς εἰς ἄκρον ἰκέσθαι» (Τυρτ. Ἀπόσπ. 12,43).— Τὸ ἀκροτελεύτιον στερεώτυπον (: ἄκρον ἰκέσθαι Ἰλ. Ψ 339. Ὁδ. ι 483.540).

ἵκηται] Περὶ τῆς τοῦ τρίτου προσώπου χρήσεως εὐρήσεις σημειώσιν εἰς Θ. 437.

292. Ἡσίοδος ἐνταῦθα ἑαυτὸν ἐπιδεικνύει ἔμπειρον τῆς εὐρυθμίας. Ἐν τῷ 291 δηλαδὴ ἀπετύπωσε τὸν πόνον καὶ κάματον διὰ ὀγκωδῶν σπονδείων, νῦν δὲ καθαροὶ δάκτυλοι τὴν ἀνακούφισιν ἀντηχοῦσιν.

293. Ἐν τοῖς ἔμπροσθεν Ἡσίοδος τὰς δυσκολίας, ὧν διδάξειν μέλλει, οὐκ ἀπέκρυψεν· ἐνταῦθα δὲ φοβηθεὶς, ὡς φαίνεται, μὴ ἀποθαρρυνθῇ διὰ τούτων, ὁ ἀδελφὸς ἐπαινεῖ τοὺς ἐπιδεκτικούς ὠφελίμων συμβουλῶν. Ταῦτα καὶ ἀνάλογα παρὰ πολλοῖς εὐρίσκονται.

φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἦσιν ἀμείνω·
 ἐσθλὸς δ' αὖ κακείνος, ὅς εὔ εἰπόντι πίθηται· 295
 ὅς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέη μήτ' ἄλλου ἀκούων
 ἐν θυμῷ βάλληται, ὃ δ' αὖτ' ἀχρήτιος ἀνὴρ.
 Ἀλλὰ σύ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφετμῆς
 ἐργάζεο, Πέρση, δῖον γένος, ὄφρα σε Λιμός
 ἐχθαίρῃ, φιλήῃ δέ σ' εὐστέφανος Δημήτηρ 300
 αἰδοίῃ, βίотου δὲ τεὴν πιμπλῇσι καλήν·
 λιμός γάρ τοι πάμπαν ἀεργῷ συμφόρῃ ἀνδρί.
 Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργὸς
 ζῶῃ, κηφήνεσσι κοθύροισι εἵκελος ὀργήν,

294. φρασσάμενος] Στοχασθεὶς.
 ἔπειτα] Οὐχὶ μόνον παραχρήμα,
 ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ μέλλον.

ἀμείνω] Ὑπεννοεῖ, τῆς ὕβρεως.

297. ἐν θυμῷ βάλληται] Ἐπίσης
 Ἰλ. Ο 566 ἄρχεται: ἐν θυμῷ δὲ βά-
 λοντο. Παράθεσ καὶ 274.

δ' αὖτ' Ἀντιστοιχεῖ τῷ δ' αὖ (295)
 καὶ μὲν (293).

ἀχρήτιος] ἄχρηστος («τιποτένιος»).

298.-316. Ἐγκώμιον τῆς
 φιλοπονίας. Αἱ προφερόμε-
 ναι ῥοπαὶ καὶ ἀφορμαὶ εἰσὶν αὐ-
 ται α') τὸ τοῦ πατρὸς παρὰ-
 δεῖγμα (299)· β') ὁ τοῦ λιμοῦ
 φόβος (299-302)· γ') ἡ τοῦ ὀκνη-
 ροῦ ἀτιμία (303-6)· δ') ἡ πλού-
 του ἐλπίς (306-308)· ε') ἡ τῶν
 θεῶν καὶ ἀνθρώπων ὑπόληψις
 (309-316). Ἐναλλαξ̄ λοιπὸν δια-
 δέχονται ἠθικαὶ καὶ ὑλικαὶ αἰ-
 τίαι.

298. ἐφ-ε-τμή] (Ἐντολή), ἐγένετο
 παρὰ τὸ ἐφίημι.

299. δῖον γένος] Ταῦτ' αὖ βούλεται
 τῷ διογενέει, ὥσπερ Ἰλ. Ι 538. Μὴ δὲ
 θαυμάσῃς, ὅτι ὁ γεωργὸς υἱὸς τοῦτου
 τοῦ ὀνόματος ἀξιοῦται· οὐκ ἐν τῇ Ὀ-
 δυσσεΐα ὁ συνῶτης καὶ Φιλοίτιος δῖοι
 προσαγορεύονται;

Λιμός] Πρβλ. Θ. 227· χαρίεν τὸ
 ὅτι ὁ Λιμός τὸν εὐπορον μισεῖ.

300. εὐστέφανος ἢ καλλιστέφανος
 (Ἰγν. Δημήτρ. 268) Δημήτηρ ἐπι-
 καλεῖται, καθότι οἱ θερίζοντες αὐτῇ ἀφιε-
 ροῦσι στεφάνους ἐκ σταχύων· διὸ καὶ
 οἱ ζωγράφοι τὸν τοιοῦτον κόσμον αὐτῇ
 ἀπονέμουσιν ὡς χαρακτηριστικὸν σύμ-
 βολον.

301. βίотου] Ἰδε 31.

καλήν] Ἡ λέξις συγγενὴς οὐχὶ τῷ
 κάλῳ, ὡς Ἡσυχίος διατείνεται — τὸ
 Α· γὰρ βραχύ —, ἀλλὰ τῷ κάλαμος,
 ὅθεν ἐμφαίνει ἄλλοι μὲν τὰς τῶν πτη-
 νῶν φύλας, ἐν δὲ τοῖς Ἑργοῖς ἦτοι
 τοὺς πλεκτοὺς καλὰθους, ἐν οἷς τὸν σί-
 τον εἰς τὸν οἶκον ἐκρύμζον καὶ ἐφύλατ-
 τον, ἢ, — ἀλλὰ Δροσίνης αὐτός, οὗ αἱ
 Ἀγροτικαὶ Ἐπιστολαὶ (σ. 38) ἡμᾶς
 τοῦτο ἐδίδαξαν, ἐχέτω τὸν λόγον·
 « Πλησίον ἐκάστου ἀλωνίου κεῖται μι-
 κρὰ πλεκτὴ καλύβη, ἥτις χρησιμεύει
 ὡς ἀχυραποθήκη διὰ τὸν χειμῶνα ».

302. * συμφόρῃ] Πρβλ. Θ. 593.
 Ὅμοιος Ὁέογνις (526) τῇ φράσει χρῆ-
 ται: « Ἡ πενίη δὲ κακῶς σύμφορος ἀν-
 δρὶ φέρει ». Πρὸς δὲ τὸ γένος, « λιμός
 θηλυκῶς λέγεται παρὰ τοῖς Διωριεῦσι »
 (Σχόλιον).

304. Παράθεσ Θ. 594 κέ. Ἡ παρα-

οἷτε μελίσσάων κάματον τρύχουσιν ἀεργοὶ 305
 ἔσθοντες. Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτρια κοσμεῖν,
 ὥς κέ τοι ὠραίου βιότου πλήθωσι καλῖαι·
 ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε.
 Καί τ' ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισι
 ἔσσεαι ἢ δὲ βροτοῖς· μάλα γὰρ στυγέουσιν ἀεργούς· 310
 ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος·
 εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργός
 πλουτεῦντα, πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ·
 δαίμονι δ' οἶος ἔησθα, τὸ ἐργάζεσθαι ἄμεινον,

βολὴ ἀστεύως πεπαρωδῆται ὑπ' Ἀριστοφάνους ἐν τοῖς Σφηξίν (111 ἰ κέ.).
 κοθοῦροις] Σύνθετον μετὰ τοῦ οὐρά, ὡς περ κέρκουροι. Δηλοὶ τοὺς ἀκέντρους.

* ὄργῃ·] Δηλοῖ κατὰ τὴν παλαιὰν διάλεκτον ὅτι οὐκ ἦθος ἢ θυμός.

305. κάματον] Ἰδε Θ. 699.

τρύχουσιν] Καταναλίσκουσιν.

306. ἔσθοντες] Ἐπάγει μετ' ἐμφαντικοῦ πλεονασμοῦ πρὸς τὸ ἀεργοῦ.

φίλ'] Ἡ σύνταξις ἡ αὐτή, ὡς περ Ὀδ. ρ 15: ἡ γὰρ ἐμοὶ φίλ' ἀληθέα μυθήσασθαι. Ἀντὶ τοῦ λέγειν· Φίλον ἐστὶ (τὸ) κοσμεῖν ἔργα μέτρια, προσωπικῶς εἴρηται. Ἐργα μέτρια ἐστὶ φίλα (πρὸς τὸ) κοσμεῖν.

μέτρια] Ἀμα τὸ πολυθρύλητον Ἑλληνικὸν μέτρον αἰνιττεται καὶ ὅσα ὁ 694 στ. ὑποδηλοῖ.

κοσμεῖν] Κοσμίως ἐκτελεῖν, ὡς Ὀδ. η 13: δόρπον ἐκόσμει.

307. ὠραίου βιότου=32.

καλῖαι] Ἐπιθὶ τὴν εἰς 301 σημείωσιν.

308. πολύμηλοι] Ἰδε 120.

311. ἔργον] Ἐπειδὴ ἦσαν οἱ ἐπήνεσαν τὸν ποιητὴν ἕνεκα τῆς ἐλευθεροδοξίας ὡς μὴ ἐκπαυλίζοντα τὰς «βαναύσους» τέχνας, παρατηροῦμεν, ὅτι ἔργον καθ' αὐτὸ ἐν τοῖς ἔργοις οὐδὲν ἐμφαίνει εἰ μὴ τὴν γεωργίαν. Πρὸς

τούτοις Ἀριστοτέλης παραδίδωσιν, ὅτι οἱ Θεσπιεῖς πολὺ μᾶλλον τῶν πλείστων Ἑλλήνων τὰς τέχνας ἡμαῖον· τοῖς πόλῃταις γὰρ ἀπηγορευμένον ἦν τὸ χειρωνακτεῖν (Ἀριστοτέλ. Πολιτ. 3, 3, 4).

312. Πρβλ. 23-4.

313. ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ] Κατὰ τὴν σύνεσιν οὐ παραλλάσσει τοῦ τιμῇ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ Ἰλ. Ρ 251 (Πρβλ. Π 84. Ὀδ. ξ 402: εὐκλείη τ' ἀρετὴ τε). Περὶ τῆς ἀρετῆς χρῶμεθα τῷ Πλουτάρχου ὀρισμῷ (Πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν 6): «Καὶ τὸ πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ, μὴ καθήσθω τοὺς πλουσίους ἐκπεπληγμένους καὶ τεθηπῶς καθάπερ ὄνιον εὐθύς ἀργυρίου τὴν ἀρετὴν ἔχοντας, μὴ δ' ἐπὶ τῇ τύχῃ κεῖσθαι τὴν αὐτοῦ φρόνησιν αὖξιν ἢ κολοῦειν νομίζων· ἀλλ' ἀντὶ δόξης ἢ δυνάμειος ἢ εὐτυχίας ἢ τινος ὁμοίου τῇ ἀρετῇ κεχεῖσθαι τὸν ποιητὴν ἡγεῖσθω». Ἀρετὴ δηλαδὴ κυρίως λέγεται παρὰ τὸ ἀρέσχω. Διὸ Θέογνις σχηματίζει τὴν ὁμόφωνον φράσιν: «ἀρετὴ καὶ κάλλος ὀπηδεῖ» (933).

314. δαίμονι δ' οἶος ἔησθα] «Ὁ ποῖος ἂν ἐκάστω τυγχάνῃ βίος ἀποδοσόμενος» (Σχόλ.) ἦτοι, ἂν τε εὐδαίμων ἂν τε κακοδαίμων ᾖ. Ἀν ὅμως γράσωμεν ἔησθα, δαίμονι λαμβάνομεν ὡς δαήμονι ἢ ἐχέφρονι (Πρβλ. Ἀρχιλόχον

εἴ κεν, ἀπ' ἄλλοτρίων κτεάνων ἀεσίφρονα θυμὸν 315
 εἰς ἔργον τρέψας, μελετᾷς βίου, ὥς σε κελεύω.
 Αἰδῶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
 αἰδῶς, ἥτ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἢ δ' ὀνίνησι·
 αἰδῶς τοι πρὸς ἀνολδίῃ, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβῳ.
 Χρήματα δ' οὐχ ἀρπακτά, θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω· 320
 εἰ γάρ τις καὶ χερσιβίῃ μέγαν ὄλβον ἔλῃται

παρὰ Πλουτ. Θησ. 5. Πλάτ. Κρατύλ. σ. 398 β. Ἑτουμ. Μέγ. σ. 35, 24).

315. Θεόγνις (1149) πρὸς τὴν ἐναντιώσιν ὠφελήθη ἀπὸ τοῦ στίχου: αἰὲν ἐπ' ἄλλοτρίοις κτεάνοις ἐπέχουσι νόημα.

ἀεσίφρονα] Ἦτοι ἀπὸ τοῦ ἡμι, ὥστε σημαίνειν «ματαιόφρων» ἢ ἀπὸ τοῦ Ὀμηρικοῦ ἄεσα (ἐκοιμήθην), ὥστε ἡ λέξις οὕτως ἔχει ὥσπερ τὸ Παύλου πρὸς τοὺς Ῥωμαίους (13, 11): «Ὡρα ἤδη ὑμᾶς ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι».

316. μελετᾷς βίου] Μετὰ τῆς γενικῆς συντάσσεται κατὰ τὸ συνώνυμον «σὲ μέλει βίου» ἢ «φροντίζεις βίου».

317. Ἀναφέρεται εἰς 311. Μεταχειρίζεται τὴν λέξιν αἰδῶς, διότι πρὸ αὐτοῦ Ὀμηρος εἶπεν (Ὀδυσσ. ρ 347): Αἰδῶς οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἄνδρϊ παρῆναι, ἀνatreπεί: ὁμοῦ τὴν ὑπόνοιαν ἄρδην· Ὀμήρου γὰρ εἰπόντος ὅτι κέρδος αἰσχύνῃς ἄμεινον», «Ντροπαλὸς διακονιάρης ἔχει τὸ σακκούλι τοῦ ἀδειανό» (Ἀραβαντ. 430): «Ὅποιος ἐντρέπεται, πολλὰ καλὰ στερεύεται» (938): «Ἡ ἐντροπία τρώγει πετρίτσα» (1655), Ἡσίοδος διακρίνει παραλλήλως τῇ διπλῇ Ἐριδι: αἰδῶ μὲν ἀγαθὴν ἦτις τοὺς ἄνδρας «μέγα ὀνίνησι», αἰδῶ δὲ οὐκ ἀγαθὴν ἦτις αὐτοὺς σίνεται. Εὐκρινέστερον λέγει ὁ σοφὸς Σειράχ (4, 21): «Ἔστιν αἰσχύνῃ ἐπάγουσα ἁμαρτίαν καὶ ἐστὶν αἰσχύνῃ δόξα καὶ χάρις». Καὶ Θουκυδίδης (5, 111, 3): τὴν κακὴν αἰσχύνῃν μεμψιμοιρεῖ ὡς

«ἐν τοῖς αἰσχροῖς καὶ προύπτοις κινδύνοις πλείστα διαφθεῖρουσαν ἀνθρώποις».

κομίζει] Περιποιεῖται, ὅσον λέγομεν νοσοκομέω.

318. Ἐκτὸς τῆς πρώτης λέξεως οὐκ ἐστὶν Ἡσίοδου, ὃς αὐτολεξεῖ τὸν στίχον ἡρώσατο ἐκ τῆς Ἰλιάδος (Ω 45): οὐ μὲν τοι περιττός, ἵνα μὴ κατηγορήσῃ τις ἐναντιολογίαν τοῦ ποιητοῦ.

319. τοι] Τὸ μόριον ἐντείνει, πρὸς ἀνολδίῃ] Πρόσεστι τῇ πενίᾳ. θάρσος] Ἡ εἴτε καλὴ εἴτε κακὴ αὐταρέσκεια.

320. «Ἀφοῦ δὲ εἶπον θάρσος, μοι ἀντιτάσσεις ἴσως· Ἀφ' οὗ δύναμαι πλούσιος γενέσθαι ἀπὸ θράσους ὥσπερ μέχρη νῦν προουμῆθην;» Πρὸς τοῦτο ὁ ποιητὴς ἐν τοῖς 320-326 λογομαχεῖ, ἅπερ Θεόγνις (199 κέ.) μετὰ ζήλου ἀνέγνω.

θεόσδοτα] Ἐσχημάτισται κατὰ τὸ Διόσδοτος.

321. χερσιβίῃ] Χειροκρατία· τὸ ἀνάλογον χειρομαχία ἀντιγραφεῖς παρέχουσι Πλάτ. Νόμ. 1, 633 b, παράβες δὲ ἀρματινίκα (Πινδάρ. Πυθ. 6, 17) καὶ ἰχθυοσιλη-ιστήρα (Λεωνίδ. Ταραντ. ἐπιγρ. 91). Οἱ μὲν κριτικώτατοι τὴν διαίρεσιν αὐτῶν ἀξιοῦσιν, ὁ δὲ φροντίζων περὶ τῆς ὡς εὐκολωτάτης ἀναγνωσεως τοσούτῳ μᾶλλον τὴν συστολὴν προτιμᾷ, ὅσῳ πάμπολλοι Ἰστορικά μετ' ὀνομάτων συνεφύσαν,

ἢ ὅγ' ἀπὸ γλώσσης λήϊσσεται, οἶάτε πολλὰ
 γίγνεται, εὔτ' ἂν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ
 ἀνθρώπων, αἰδῶ δέ τ' ἀναιδείῃ κατοπάσῃ,
 ῥεῖα δέ μιν μαυροῦσι θεοί, μινύθουσι δέ οἶκον 325
 ἀνέρι τῷ, παῦρον δέ τ' ἐπὶ χρόνον ὄλβος ὀπηδεῖ.
 Ἴσσον δ' ὅς θ' ἰκέτην ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξῃ,
 ὅς τε κασιγνήτοιο ἐοῦ ἀνὰ δέμνια βαῖνῃ
 κρυπταδίης εὐνῆς ἀλόχου, παρακαίρια ῥέζων,
 ὅς τέ τευ ἀφραδίης ἀλιταίνεται ὀρφανὰ τέκνα, 330

322. ἀπὸ γλώσσης] Διὰ ἐπιτοκίας.
 λήϊσσεται (ὁ τοῦ ἀορίστου ὑποκείμενος) σκυλεύσῃ ἢ Ἡσιόδου οἰκεία μεταφορὰ ἀπαντᾷ τὸ δεύτερον στ. 702.

οἶάτε πολλὰ] γίγνεται=Ὁδ. λ. 536.

324. κατοπάσῃ] Τὸ στάδιον καὶ ταύτην τὴν εἰκόνα ἐχορήγησεν, ὅπως 218. Ἡ ἀναιδεία παρατρέχει καὶ ἀπολείπει τὴν αἰδῶ. Ἀλλή ὅμως ἐξηγήσεις ὡθεῖ ὀπίσω] στηρίζεται ἐπὶ τῆς Ὀμηρικῆς χρήσεως (Ἰλ. Θ. 341: ὡς Ἐκτωρ ὡπάζε κάρη κομώντας Ἀχαιοὺς). «Θεός ἢ Ἀναιδεία» τὸ λεγόμενον, οὐχ ἦττον ἢ περ ἢ Αἰδώς (Ζηνοβ. Παροιμ. 4, 36).

325. ῥεῖα] Πρὸς λ. 254. Ἐντεῦθεν ἡ ἀπόδοσις ἄρχεται. Τὸ δὲ κατὰ τὴν ποιητικὴν σύνταξιν προστίθεται.

μαυροῦσι] Ἐπανάγει τὸν ἀναγνώστην πρὸς στ. 284 (ἀμαυροτέρη).

μινύθουσι] Πρὸς λ. 6.

326. παῦρον] Ἰδε Θ. 780.

ὄλβος ὀπηδεῖ (=Θεόκριτ. 17, 75).
 Τὸ ῥῆμα ἐξηγήθη εἰς Θ. 80.

327. Ἴσσον] Ἴσον αὐτοῖς. . . . Τὶ ὑπεννοεῖται, συμπεραίνομεν ἐξ Ὁδ. ο. 72-3: Ἴσσον τοι κακὸν ἐσθ', ὅς τ' οὐκ ἐθέλοντα νέεσθαι ξεῖνον ἐποτρύνει καὶ ὅς ἐσσύμενον κατερύκει.—Τὴν συνέχειαν τῶν γνωμῶν Ἡσιόδος αὐτὸς δεδηλώκεν ἱκανῶς.

ὅς] Ἄ τις, ὡς Θ. 419.

Καὶ ἐνταῦθα χρῆσιν ποιεῖται τοῦ τῶν ἐνοικίων χιασμοῦ, καθότι ἀλλάσσει ἁμαρτίας πρὸς τοὺς ξένους καὶ πρὸς τοὺς οἰκέλους, ἐκεῖνοις μὲν μονάδας στίχων ἀπονέμων, τούτοις δὲ δυάδας.

ἰκέτην] Ὅστις ἂν καταφύγῃ πρὸς βωμόν, φυγὰς τὰ μάλιστα ὡς ἐνεκα φόνου ἐπειδὴ τοῖς συγγενεῖς ἢ φόνου ἐκδίκῃς συνεχωρεῖτο. Τὸ ἔθος τοῦτο ἐν Ἑλλάδι τοσοῦτο ἐρριζοδόλησεν, ὥστε ἐν τοῖς ἀποκέντροις ὄρεσι τῆς Λακωνικῆς καὶ Κρήτης διήρκεσε μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος. Πάντοτε ὅμως ἡ θρησκεία ὑπερῆσπισε τρόπον τινὰ τὸν πρόσφυγα διό Ζεὺς προσεκαλεῖτο ἰκέσιος ἢ ἰκετήσιος, ὡς περ καὶ ξένιος.

328. Ζεὺς ἐπίσης φυλάσσει τὰ τῆς συγγενείας δεσμὰ ὡς ὁμόγνιος.

329. Τῆς συμμετρίας χάριν Ἡσιόδος διεκτείνει τὸ κῶλον ἥρκεσεν ἂν ὅ,τι ὁ Φωκυλίδης ὑποκρινόμενος Ἐβραῖος παρέχει (194): Μηδὲ κασιγνήτων ἀλόχων ἐπὶ δέμνια βαίνειν. Προσέθηκε λοιπὸν πρῶτον *κρυπταδίης εὐνῆς, καθάπερ ὁ Εὐριπίδης χορὸς ᾄδει (Ἡλέκτρ. 720): κρυφαῖς γὰρ εὐναῖς πείσας ἄλοχον φίλαν Ἀτρεΐδα, πρὸς τούτοις δὲ τὸ ἄκρον παρακαίρια ῥέζων («παραφύσικα» δηλαδὴ).

330. Τευ-(τινός)] Συντακτέον μετὰ τοῦ τέκνα.

ἀλιταίνεται] Ἰδε 241.

ὅς τε γονῆα γέροντα κακῷ ἐπὶ γήραος οὐδῶ
 νεικείη χαλεποῖσι καθαπτόμενος ἐπέεσσι·
 τῷ δ' ἦτοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται, ἐς δὲ τελευτὴν
 ἔργων ἀντ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν·
 ἀλλὰ σὺ τῶν μὲν πάμπαν ἔργ' ἀεσίφρονα θυμόν. 335
 Κὰδ δύναιμι δ' ἔρδειν ἱέρ' ἀθανάτοισι θεοῖσι

331-2. Συλλαμβάνουσι τὰ ἐν 185 κέ. περιεχόμενα.

ἐπὶ γήραος οὐδῶ] Ὀμήρῳ κατ' εὐφημισμὸν εἴρηται ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τῷ βίου οὐδῶ (Π. X 60. Ω 487. Ὀδ. σ 348. Ὑμν. 4, 106 κ.λ.), ἡῤῥηται δὲ τῷ ἐπιθέτῳ ὅτι γὰρ τὸ γήρας κακόν, τοσοῦτον μᾶλλον ὁ πατὴρ ἔλεος ἄξιός ἐστιν.

332. καθαπτόμενος ἐπέεσσι] Κυρίως σημαίνει· ψάων λόγους, καθύτι ἐντύπωσιν ἦτοι ἡδέϊαν (οἷον Ὀδ. κ 70: μαλακοῖσι καθαπτόμενος ἐπέεσι) ἢ δυσάρεστον καταλείπουσιν.

333. αὐτὸς] Ζεὺς αὐτὸς ὀργισθεὶς τιμωρεῖ τοὺς παραβάτας οὐχὶ φύλακες αὐτοῦ. Τὰ κακούργηματα ταῦτα, Χριστιανικῶς εἰπεῖν, ἀβῶσι πρὸς τὸν οὐρανόν. Περιέργον ἐκ πρώτης ὕψεως, ὅτι ὁ προαιρετὸς φόνος ἀποσιωπᾶται. Ἀλλὰ τοῦτον, ὡς εἵπομεν, οἱ συγγενεῖς ἐτιμώρουν, μὴ προσμένοντες τὴν θέαν ἐκδίκησιν.

ἐς δὲ τελευτήν] Τοῦτο ἀκύπως ἐπαναλαμβάνει (ἴδε 218).

334. χαλεπὴν] Δυσφορον.

ἐπέθηκεν] Γνωμικῶς.

335. Διὰ τούτων ἐπιστρέφεται πρὸς 315-6. Οὐκ ἦδη ὁμῶς ἐπιχειρεῖ τοῖς ἔργοις, ἀλλὰ προτάσσει, ὡς εἰπεῖν, τὰ τῆς εὐτυχίας προερείσματα, εὐσέβειαν (336-41), φιλίαν (342-60. 370-2), οἰκιακὴν εὐταξίαν (373-80), περιδεξίως δραττόμενος τῆς εὐκαιρίας τοῦ ἐγκωμιάζειν ἅμα τὴν οἰκονομίαν (361-9).

336. Κὰδ δύναιμι] Ἐκ τῶν ἐνόντων. Σωκράτης τοῦτον τὸν στίχον συ-

χνάκεις διὰ στόματος εἶχε καὶ ἐσχολάζεν (Ξενοφ. Ἀπομνημ. 1, 3, 3).

Τὸ ἀπαρέμφατον ἐν πολλαῖς παραινέσεσιν εὐρήσομεν ἀντὶ τοῦ προστακτικοῦ, ἐπειδὴ κατ' ἀρχὰς πτωσίαις ὀνόματος ῥηματικοῦ ἦν, σημαίνουσα τὴν φορὰν.

336. ἀγνώως καὶ καθαρῶς] Ἀπαυτᾷ Ὑμν. Ὀμηρ. 1, 121 (: λῶον ὕδατι καλῷ ἀγνώως κ. κ.) καὶ ἐν τρισὶ χρησμοῖς· α') Εὐσεβ. Παρασκ. Εὐαγγ. 5, 28 σ. 225 b' β') παραφλέγοντι ἐν τῷ περὶ θαυμασίων 10' γ') Σχολ. Εὐριπ. Φοιν. 608 = Ἀριστοτ. Βάτρ. 1249 στ. 14. Αἱ αὐταὶ λέξεις ὁμῶς ὑπὸ ἄλλων ἄλλως ἐλαμβάνοντο. Καθαρῶς μὲν εὐδῆλον, διότι ἔξιμεν, ὅτι οἱ παλαιοὶ πρὸ τῆς εὐχῆς τὰς χεῖρας ἔλουον (Ὀδ. 6 264: χεῖρας νιψάμενος πολιτὴς ἄλδος εὐχετ' Ἀθήνην, μ 336 κ.λ.)· ὁθεν οἱ Χριστιανοὶ ἐν ταῖς τῶν ἐκκλησιῶν εἰσόδοις τοὺς καλουμένους λουτήρας ἢ ἁγιασμοὺς ἀνήγειραν (ἴδε τὸν Thesaurum τοῦ Suicerus). Ἀλλὰ τί βούλεται τὸ ἀγνώως; Ἐπὶ τοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ ναοῦ ἐπεγέγραπτο (Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ. 5, 1, σ. 652. Πορφ. π. ἀποχ. 2, 19, σ. 136): α' Ἀγνόν χρηναῖο θυώδεος ἐντὸς ἰόντα ἔμμεναι· ἀγνείη δ' ἐστὶ φρονεῖν δαίαν. Ταῦτα γενναῖα μὲν, ὡς πρὸς τὸν Ἡσίοδον ὁμῶς ἄγαν ἀφηρημένα. Ὑλικώτερον λαμβάνομεν τὴν λέξιν ἐπὶ τῆς ἀγρείας ἢ ἀκεραιότητος τῶν θυμάτων (Πλάτ. Νόμ. I', σ. 909 d).

ἀγλαὰ μηρία] Ἀντιστοιχεῖ τῷ Ὀμηρικῷ ἀπίονα μηρία (Θέογνις δὲ ἠκολούθησε τῷ Ἡσίοδῳ· καὶ ἀγλαὰ μη-

ἀγνώως καὶ καθαρῶς, ἔπι δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν·
 ἄλλοτε δὲ σπονδῇσι θύεσσί τε ἰλάσκεσθαι,
 ἡμὲν ὅτ' εὐνάζῃ καὶ ὅτ' ἂν φάος ἱερὸν ἔλθῃ,
 ὥς κέ τοι ἴλαον κραδίην καὶ θυμὸν ἔχωσι, 340
 ὄφρ' ἄλλων ὦνῃ κλῆρον, μὴ τὸν τεὸν ἄλλος.

Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρόν ἐᾶσαι,
 τὸν δὲ μάλιστα καλεῖν, ὅστις σέθεν ἐγγύθι ναίει·
 εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγκώμιον ἄλλο γένηται,
 γείτονες ἄζωστοι ἔκιοι, ζώσαντο δὲ πηροί· 345
 πῆμα κακὸς γείτων ὅσσοντ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,

ρία καίων 1145). Πῶς ἐννοητέον *μηρία*
 Θ. 541 καὶ 557 δεικνύουσιν.

338. σπονδῇσι] Οἶνον.

θύεσσι] Θυμιάμασιν. Ναὶ μὲν λιθι-
 νωτὸν τότε οὕτω εἶχον· ἡ Ἑλλάς ὅμως
 καὶ ἄλλα προφέρει.

ἰλάσκεσθαι] Τοὺς θεοὺς (πρβλ. Θ.
 91. 417). Ἡ φράσις διασαφηνίζεται
 ἐκ τοῦ 340 στ.

339. φάος ἱερὸν] Ἡλίου. Τῆς μὲν
 ἐσπέρας ἡ σπονδὴ ἀπετελεῖ τὸ τοῦ δεῖ-
 πνου πέρας, τὸ δὲ πρωτὶ διεμέριζον
 μετὰ τῶν θεῶν τὸ ἀράτισμα.

341. κλῆρον] Ἴδε 37.

342. Τὴν συνάρειαν τῶν στίχων
 πολὺ ἐπιτηδεῖαν θεωροῦμεν, ἐπειδὴ τὴν
 δαῖτα τὰ μάλιστα ἀφορᾷ τὰ ἱερὰ ἀπὸ
 ζώων τυθέντων δεῖπνα. Οἱ Ἕλληνες
 οὐχ ἡδοντο μονήρεσι δειπνοῖς καὶ ἔφε-
 γον τοὺς μὴ προσκαλέσαντας φίλον.
 Διό τὸ μὴ προσκαλεῖσθαι ἦν σημεῖον
 τῆς ἀπαξιώσεως ἢ τῆς μὴ φιλίας, ὡς
 Πλούταρχος δεισιδαιμ. 10, ἀλλὰ τοῦτο
 ἐννοεῖται καὶ δίχως μαρτύρων.

εἶσαι] «Χαίρειν ἔαν» ἐκέλευον οἱ
 Ἀττικοί.

344. χρῆμ'] Χρεῖα, κατὰ τὴν κυ-
 ρίαν σημασίαν, ἥτοι πρᾶγμα.

ἐγκώμιον] Ἐν τῇ κώμῃ. Ἄσκρα
 δηλαδὴ κώμη ἢ χωρίον ἦν.

ἄλλο] Πλεονάζει Ἑλληνικῶς.

345. ἄζωστοι] Ἡ σπουδὴ ἐναργέ-
 στερον παρασταθῆναι οὐκ ἐδύνατο ἢ
 διὰ τοῦ ὅτι οὐ λαμβάνουσι καιρὸν πρὸς
 ζῶσιν τῆς ἐσθῆτος, ἀλλὰ ἄζωστοι ἐπ-
 έρχονται. Ἐπὶ γυναικῶν εὐπρεπέστερον
 λέγεται ἀπέδυλος (Αἰσχύλ. Προμηθ.
 135, πρβλ. Θεόκριτ. 24, 36: ἄνστα
 μηδὲ πύδουσι τοῖς ὑπο σάνδαλα θεῖης).

πηροί] Οἱ προσήκοντες. Ἡσίοδος
 οὐκ αὐτογνωμῶνως τοὺτους κατακρίνει·
 συμφωνοῦσι γὰρ παροιμίαι (Πλανου-
 δεῖου Συλλογῆς 116 b: μετὰ προσήκον-
 τός σοι φάγε καὶ πίε, συνάλλαγμα δὲ
 μὴ ποιήσης, Ἀραβαντ. 727: με τὸν
 δίκον σου φάγε καὶ πῖε καὶ συντροφικὰ
 μὴν κάμῃς) καὶ νοστιμώτατος μῦθος
 Αἰσώπειος, ὃν Γέλλιος ἐν ταῖς Ἀττι-
 καῖς Νυξί (2, 29) Λατινιστὶ ἔσωσεν.

346. μέγ' ὄνειαρ] = 41. Καὶ τοῦτο
 παροιμιάζεται ὑπὸ τῶν καθ' ἡμᾶς (κάλ-
 λιο κακὸς χρόνος παρὰ κακὸς γείτονας,
 διότι: «Ὁ κακὸς χρόνος περνεῖ καὶ ὁ
 κακὸς ὁ γείτονας μένει». Ἀραβαντ.
 854, ὁ σταλαῖτός καὶ ὁ κακὸς γείτονας
 βγάνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τοῦ σπίτι Νεο-
 ελλ. Ἀν. Α', σ. 152, ἀρ. 187: Κῆ ἂν
 ᾔνοι κακογείτονας, κακὴ φωτιά ν' τὸν
 καύσῃ. Ἑλλην. Φιλολ. Σύλλ. Η', σ. 423)
 καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς (ἐν τοῖς Ψευ-
 δοπλάτωνος Νόμοις, οὗς Πέγκολος ἐν τῷ
 Supplément de l'Anthologie grec-

ἔμμορέ τοι τιμῆς ὅστ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ,
οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη·
εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ γείτονος, εὖ δ' ἀποδοῦναι,
αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λῶϊον, αἶ κε δύνῃαι, 350
ὥς ἂν χρηρίζων καὶ ἐς ὕστερον ἄρκιον εὕρῃς·
μὴ κακὰ κερδαίνειν· κακὰ κέρδεα ἴσς' ἀάτησι.
Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι·

que σ. 214 ἐξέδωκε: φοβοῦ σκαιούς
γείτονας καὶ ζηλοτύπους).

347. ἔμμορε τιμῆς] Ἡ τῆς κτή-
σεως τιμὴ αὐξάνεται. Παραδείγματος
χάριν ὁ Πλούταρχος (Ἀποφθέγμ. βα-
σιλ., σ. 185 e καὶ ἐν τοῖς Πρύκλου
σχολίοις) διηγείται, ὅτι «Θεμιστοκλῆς
χωρίον πιπράσκων, ἐκέλευσε κηρύττε-
σθαι, ὅτι ἀγαθὸν ἔχει γείτονα». Ἦτ-
τον χρηματικῶς οἱ λυρικοὶ τὴν αὐτὴν
γνώμην ἐκφράζουσιν (Ἄλκμ. Ἀπόσπ.
50: μέγα γείτοני γείτων, Πίνδαρος Νεμ.
7, 87: φαίμεν κε γείτον' ἔμμεναι νόῳ
φιλήσαντ' ἀτενεί γείτονα χάρμα πάντων
ἐπάξιον).

348. ἀπόλοιτ'] Ἦτοι: κλέπτοισι.
Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός ἐν ταῖς Πολι-
τείαις (11, 4) ἄλλους τε νόμους τῶν
Κυμαίων καταλέγει καὶ τὸν ἐπόμενον:
«Ἐθὺς ἦν αὐτοῖς εἰς τὰ κλοπιμαῖα
συμβάλλεσθαι τοὺς γείτονας· διὸ καὶ
ὀλίγα ἀπόλλυνται· πάντες γὰρ ὁμοίως
ἐτήρουν» (Πρβλ. τὸ Πρύκλου σχολίον).
Ἡ ἀξιολογώτατος, ἐπεὶ δὴ ὁ Ἡσιόδου
πατὴρ Κυμαῖος ἦν. Ζωοκλόποι πάλαι
ποτὲ ὑπῆρχον πολλοὶ καὶ ἀξιοίτιμοι·
ᾧθεν ἡ ζωοκλοπία καὶ τοὺς ἥρωας αὐ-
τῆς εἶχε, τὸν νέον Ἑρμῆν δῆθεν καὶ
τὸν Ἡρακλέα.

349. μετρεῖσθαι] Ταῦτό βούλεται
ὁ δανείζεσθαι, ὥσπερ μετρεῖν καὶ δα-
νεῖζειν συνωνυμοῦσιν (ἴδε τὸν κωμικὸν
Θεόπομπον ἐν σχολ. Ἀριστοφ. Ἀχαρν.
1034 καὶ Σουίδα λ. μετρεῖν)· οὐχὶ γὰρ
χρήματα ἐδανείζοντο, ἀλλὰ καρπούς,

εἰ ἐπέλειπον πρὸ τοῦ θέρους. Ἀναλογεῖ
ᾧπερ Ἡσύχιος λ. στήσασθαι γράφει:
«τὸ δανείσασθαι οὕτως ἔλεγον· ἐπὶ
σταθμῷ γὰρ πάλαι ἐδάνειζον, καὶ στή-
σιμον τὸ δεδανεισμένον». Ἄρα γε ἔχγος
τι σφίζεται ἐν τῷ νεωτέρῳ ποιητοῦ
στίχῳ: «Τῶνα σου χέρι νὰ μετρεῖ καὶ
τάλλο νὰ δανείζῃ (Passow 296, 15,
πρβλ. δίστ. 322, Ἀραδαντ. δίστ. 403;).
Ἡσιόδους καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ παροιμίας
στηρίζεται (Λαβὼν ἀπόδος, ἄνθρωπε,
καὶ λήψῃ πάλιν, Δανείσου καλοπλήρωσε
νὰ σοῦ ξαναδανείσουν Ἀραδαντ. 226—
Βενιζέλ. Δ 5, Δανείζου καλοπλήρωνε
καὶ πάλι στρέφου καὶ παίρνει Βενιζέλ.
Δ 2, Ποιὸς καλοδανείζεται; Ὅποιος
καλοπληρῶναι Βενιζέλ. II 470).

350. αὐτῷ τῷ μέτρῳ] Ἡ Ἀττικὴ
τάξις ἐστὶ «τῷ αὐτῷ μέτρῳ».

λῶϊον] Δαφνίστερον, ὡς Ὀδυσσ. ρ
417: δόμεναι καὶ λῶϊον σίτου.

351. ἄρκιον] Παρὰ τὸ ἄρκεω
(βοηθῶ).

352. Ἀναφέρεται εἰς 350. Μὴ ἐξ-
απατήσης ἐν τῷ μετρεῖσθαι ἢ ἀποδοῦ-
ναι. Παραπέμπομεν τοὺς ἀναγνώστας
εἰς ἱστορίαν ὥραϊαν, ἣν Σωζομένους εἰς
τὴν Ἑκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν (1, 11,
σ. 416 a) κατεχώρισε περὶ τοῦ ἁγίου
Σπυρίδωνος.

ἀάτησι] Ζημίαις (πρβλ. 216).

353. φιλέοντα] Ἐνταῦθα ἴσως ἐκ-
ληπτέον κατὰ τὴν στενωτέραν σημα-
σίαν, ἐπεὶ δὴ ἐπισυνάπτεται «τῷ προσ-
ιόντι προσεῖναι». Οἱ γὰρ φίλοι ἐπὶ τῆς

καὶ δόμεν' ὅς κεν δῶ, καὶ μὴ δόμεν' ὅς κεν μὴ δῶ·
 δώτῃ μὲν τις ἔδωκεν, ἀδότη δ' οὔτις ἔδωκε. 355
 Δῶς ἀγαθή, ἄρπαξ δὲ κακὴ, θανάτοιο δότεира·
 ὅς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων, ὅγε καὶ μέγα δῶν,
 χαίρει τῷ δώρῳ καὶ τέρπεται ὃν κατὰ θυμόν·
 ὅς δέ κεν αὐτὸς ἔλῃται ἀναιδείῃφι πιθήσας,
 καίτε σμικρὸν ἔόν, τόγ' ἐπάχνωσεν φίλον ἦτορ. 360

ὁδοῦ ἀλλήλοις ἀπροσῆσαν. Χάριν τῆς μετρικῆς εὐκολίας χρῆται τῷ παρεῖναι ἀντὶ τοῦ παριέναι, διότι ἡ παλαιὰ γλῶσσα τὰ δύο ῥήματα οὐκ ἀκριβῶς διακρίνει, οἷον εὐρίσκομεν παρείη (=παρέλθοι Ξενοφ. Ἀνάδ. 1, 10, 16): τῇ αὖριον παρεῖναι ἐπὶ τὴν θυσιαν τὸν βουλόμενον (Ξενοφ. Ἀνάδ. 6, 2, 15) καὶ πολλὰ ὁμοιότροπα.

354. Πρὸ τῶν ἀναφορικῶν λείπουσιν αἱ τῶν δεκτικῶν δοτικαί.

355. Δικαιολογεῖ τὰ προηγούμενα. δώτης οὐχ ἀπλῶς ὁ δούς, ἀλλὰ ὁ συγχῶς καὶ προθύμως διδούς. Τὸ ἀντιθετιμένον ἀ-δότης ὁ ποιητής, παίζων ἴσως, ἐπλασεν. Τὸ παροιμιακὸν εἶδος τοιαῦτα φιλεῖ, π. χ. ἡ ζ(η)τήτρα δὲν γίνεται δώτρα. Ἀλλὰ τὸ ἀνὰ χεῖρας ἀξίωμα ἄλλοθι διὰ κοινοτέρων λέξεων προφέρεται (:δός τι καὶ λάβε τι Ἐπίχαρμος παρὰ Πλάτ. [:] Ἀξιοχ. 366 c καὶ Εὐστάθ. Θεσσαλ. λόγ. 18, 4: ἄμα διδου καὶ λάμβανε Παροιμιολογ., ἐπὶ ῥαμμε κῆ ἐδώσαμε Ἀραβαντ. 1626, δοῦδε καὶ νὰ δοῦδω Γιανναράκ. 37, οὔτε ἔδωκας οὔτε ἔλαδες Πλανοῦδ. Συλλ. 122).

355. Τὸ δωρεῖσθαι ἐπαινεῖ ἐν τοῖς ἑξῆς ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅπερ οὐ περιττὸν ἢ ἐνώπιον τοῦ φιλόδοξου ἀδελφοῦ.

δῶς] Δῶρον (Λατινιστὶ dos, dotis). ἄρπαξ] Ἀντὶ τοῦ ἄρπαγῆ, κατὰ τὸν τύπον τοῦ φριξ καὶ βήξ.

θανάτοιο δότεира] Τὸ λογοπαίγνιον (δῶς-δότεира) ἠνάγκασε τὸν ποιητὴν

πρὸς ἀλλόκατον φράσιν· ἡ βεβαίως οὐ προσκρούσει τῇ τῶν Ἑλλήνων εὐαισθησίᾳ, ἂν μεταφράσωμεν γραμμακερή. Ἐκτὸς τούτου, Σοφοκλῆς ὁ τῆς Ἀττικῆς ἀρμονίας πατριάρχης δύο παραδείγματα παρέχει: «Θάνατος μὲν τὰδ' ἀκούσαι» (Οἰδ/π. Κολ. 529): «θανάτῳ γὰρ ἴσον πάθος ἐκπέυσει (Ἀλκάντ. 215).

357. Τὴν πρότασιν ἀναλύομεν. Ὅστις γὰρ ἂν ἐθέλων (ἤτοι ἐκουσίως) δῶ καὶ ἂν μέγα δῶ, παρέχει τὸ δῶρον μετὰ χαρᾶς.

ὅγε] Ἐν ἐμφαντικῷ λόγῳ τὸ δεκτικὸν τὴν μετοχὴν ὑποδέχεται, οἷον στ. 360 καὶ «Ὁ τὸ σπέρμα παρασχὼν οὗτος τῶν φύντων αἵτιος» Δημοσθέν. 18, 159, πρὸλ. Ξενοφ. Ἀπομν. 4, 6, 5. Κύρου Παιδ. 6, 2, 33. Ἡρόδοτ. 6, 58: τὸν ὑστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλέων τοῦτον δὴ γενέσθαι ἄριστος.

358. ὃν κατὰ θυμόν] Ὀμηρικὸν ἀκροτελεύτιον.

359. αὐτός] Αὐθαρέτως.

ἀναιδείῃφι πιθήσας] Ἡ φηι κατάληξις μετὰ τοῦ ῥήματος πιθήσας ἀντὶ τῆς δοτικῆς τίθεται· παράλληλα ἡ φηι βίῃφι π. Ὀδ. ξ 151. Ἰλ. X 107: χερσίν τε βίῃφι τε ἦφι π. Ὀδ. φ 315.

360. καίτε] Καίτοι.

ἐπάχνωσεν] Ὁ τρόπος εἰληπταὶ ἀπὸ τῆς πάχνης, κατὰ τὸ Ὀμηρικὸν «τοῦ δ' ἐν φρεσὶν ἄλκιμον ἦτορ παχυνῶνται» (Ἰλ. P 14), ὁ ἀόριστος γνωμικός.

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖτο
καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο,
ὅς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει, ὃ δ' ἀλύζεται αἴθοπα Λιμόν·
οὐδὲ τό γ' ἐν οἴκῳ κατακείμενον ἀνέρα κήδει·
οἴκοι βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι· 365
ἐσθλὸν μὲν παρεόντος ἐλέσθαι, πῆμα δὲ θυμῷ
χρηΐζειν ἀπεόντος· ἅ σε φράζεσθαι ἄνωγα·
ἄρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι,
μεσσόθι φεῖδεσθαι· δεῖλη δ' ἐν πυθμένι φειδώ.
Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω· 370

φιλον ἤτορ] Ἀπῆχεῖ τὰ Ὀμηρικὰ
ἔπη.

361. Πρβλ. 335.

362. θαμὰ] Κυρίως πυκνά, ἢ συ-
χνά, ὅθεν θάμνος. Ἦ φράσις ἀνήκει
εἰς τὰς τῶν γεωργῶν ἀποθήκας. Εἰδι-
κώτερον ἡ γνῶμη καθ' ἡμᾶς ἐν Ἠλείῳ
Ἀφασούλι τὸ φασούλι, γιομίζει τὸ σακ-
κούλιον (Ἀραβαντ. Παροιμ. 1452) ἐκ-
φράζεται κ. ἄ.

363. ἐόντι] Συνηθέστερον ὁ πλη-
θυντικός ὄντα τὴν οὐσίαν δηλοῖ.

δ δ'] Οὗτος· τὸ δὲ ἐπαναλαμβάνει
τὸ πρότερον, ὡς 239. 283. 297.

ἀλύζεται] Παρὰ τὸ ἀλύσκω (ἐκ-
φεύγω).

αἴθοπα] Ὁ τῆς κακῆς Ἐριδος υἱὸς
(227) καὶ τῆς Νυκτὸς ἔγγονος μέλας
φαντάζεται καθὼς Αἰθίοψ.

364. ἐν οἴκῳ] Ἴδε 31.

κήδει] Ἠσίοδος ἀστελεῖται, ὅτι τὸ
ἔχειν οὐ παρέχει φροντίδας.

365. — Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 36, ὅπου
παρωδικῶς κεῖται. Τὸν νοῦν αὐτὸς ἐν
τοῖς ἐξῆς ἐξηγεῖται.

θύρηφι] Ἀντιστοιχεῖ τῷ θύραζε
(97), σημαίνον τὴν τοποθεσίαν.

366. παρεόντος ἐλέσθαι] Παρά-
δειγμα τῆς *génitif partitif*, ἢ καθ' ἡ-
μᾶς τῇ ἀπὸ προθέσεως διασαφηνίζεται.
Ἐπίσης εὐρίσκομεν ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ

τὴν φράσιν *χαρίζομένη παρεόντων*.
πῆμα] Θλίψις.

367. Ἀναπληροῖ τὸν ἐξάμετρον διὰ
Ὀμηρικοῦ ἡμιστιγίου (σε δὲ φ. ἄ. Ὀδ.
α 269. π 312, τὰ δὲ σε φ. ἄ. ρ 279,
τά σε φ. ἄ. υ 43).

368. Τὴν παραίνεσιν τροποποιεῖ πρὸς
τὴν ἄκραν τέρψιν τῶν Ἀσκραίων (συλ-
λογιζόμεθα δὲ τοῦτο ἀπὸ τῶν καθ' ἡμᾶς
αὐτόθι κατοικούντων), τὸν οἶνον.

πίθου] Δηλαδὴ τοῦ οἴνου· ἔλαιον
γάρ, πλὴν ἀγρίου, οὐκ εἶχον.

κορέσασθαι] Μέχρι κόρου πιεῖν.

369. φεῖδεσθαι] Οἰκονομεῖν.

δεῖλη] Ἐξωρος (πασίγνωστον τὸ
οὐσιαστικὸν *δεῖλη*—*δεῖλι*, *δειλινόν*), Σε-
νέκας ὁρθῶς μεταφράζει (Ἐπιστ. 1,4).
Sera parsimonia in fundo est. «Τίς
γάρ οὐκ οἶδεν ὅτι τοῦ μὲν οἴνου τὸ μέ-
σον γίνεται βέλτιστον, τοῦ δὲ ἐλαίου
τὸ ἀνωτάτω, τὸ δὲ κατωτάτω τοῦ μέ-
λιτος;» (Πλουτάρχ. Ζητ. Συμποσ. 7,3,
1, πρβλ. Μακροβίου *Saturnalia* 7,12,
Γεωπονικῶν 7,6, 9). Τὸ μὲν ἀνωτάτω
δηλαδὴ διαφθείρεται ἀπὸ τοῦ ἀέρος, τὸ
δὲ κατωτάτω ἀπὸ τῆς ὑποστάθμης.

370. Περὶ τῆς ἀκολουθίας καὶ συν-
εχείας τῶν ἐννοιῶν εἴρηται εἰς 335.
Πλουτάρχος (Θησ.3) μαρτυρεῖ ὅτι, «λέ-
γουσιν» ὅτι Πιτθεὺς ὁ Θησέως πάππος
τοῦτο εἶπεν· ἀλλὰ Ἀριστοτέλης ἥδη

καί τε κασιγνήτῳ γελάσας ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι·
πίστεις δ' ἢ ῥα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

Μηδὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω
αἰμύλα κωτίλλουσα, τεὴν διφῶσα καλήν·
ὅς δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φηλήτησι.

375

(Ἡθ. Νικομ. 9,1) τὸν στίχον ἤρην ἐν τοῖς Ἡσιόδου ποιήμασιν. Τὴν βάζειν ἐχορήγησεν Ὁμηρος τῷ: «μισθός δὲ οἱ (τοῖ) ἄρκιος ἔσται (Ἰλ. Κ 304. Ὀδ. σ 358).

μισθός] Τὸ ἡμερομίσθιον. Νῦν μὲν τὸ «ξενοθερίζειν» καταλαμβάνεται, ἀλλ' ἄρα γε καὶ τότε ἀναγκαῖον ἦν; Ἐπ' ἀληθεία ὁ ἀστρολόγος Μάξιμος (στ. 470-1) ταῦτο ὑποδηλοῖ. Ἀλλὰ τί τὸ τῶν δούλων πληθὺς; Τότε ἐν τῇ στερεῇ Ἑλλάδι πολλοὶ ὄλγιοι ὑπῆρχον· οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ τὸν πέμπτον εἰσέτι αἰῶνα δούλους οὐκ εἶχον (Θουκυδ. 1, 141, 3), κατὰ δὲ τὸν τέταρτον τὸν Φωκέα Μνάσωνα οἱ συμπολιταὶ ἐμεμφιμοίρησαν ὥς διὰ τῆς δούλων εἰσαγωγῆς τοσοῦτους πολίτας τοῦ ζωῆς πόρου ἀπεστέρησεν (οὕτω Τίμαιος παρ' Ἀθηναίῳ 6, 264 c).

εἰρημέτορος] Διωμολογημένος· παρά-
θες τὸ Ὀμήρου «μισθῷ ἐπὶ ῥήτῃ» (Ἰλ. Φ 445) καὶ «ῥήτρη» (ὁμολογία, Ὀδ. ξ 393 φράτρα Ἠλειακῶς).

ἄρκιος] Βέβαιος, ὡς ἄρκιον μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου συνδεσμένον Ἰλ. Β 393 καὶ Ο 502 ἀπαντᾷ: — «Τὸν δουλευτή σου πλέρονε καὶ ψυχικὸ μὴ κἀνης» (Ἀραβαντ. Παροιμ. 1350).

371. καί τε] Ἀφ' ἑτέρου δέ.

γελάσας] Ὡς παύων.

372. Ἡ αἰτιολογία πρὸς τοὺς στίχους ἀμφοτέρους.

πίστεις] Ἐμπιστοσύνη, οἷον Θέογν. 831: πίστει χρήματ' ὤλεσσα, ἀπιστίη δ' ἐσάωσα.

δ' ἢ ῥα] Συνώνυμον τῷ συχνότερῳ δ' ἦτοι καὶ δ' ἄρα.

ἀπιστίαι] Ἡ κακοπιστία. Φαῖδρος λοιπὸν οὐχὶ μετέφρασεν, ἀλλὰ μετέβαλε τὸν στίχον γράφων (M50. 3, 10, 1): Periculosum est credere et non credere (τὸ δυσπιστεῖν).

ὤλεσαν] Γνωμικῶς.

373. σε νόον] Τὸ σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος.

πυγοστόλος] «Γυναῖκα ὅπου περπατεῖ καὶ τὰ πσιπινὰ κουνεῖ, θωρίε την χωρὶς τιμῆ» (Βενιζ. Γ 419, πρβλ. Ἀριστοφάν. Πλούτ. 149-52, Ἀλεξίν παρ' Ἀθηναίῳ 13, 568). Ἰσως ἡ Κυπριακὴ λέξις «αὐλοκοσσεῖνα» (Σακελλαρ. Κυπρ. 3, 322) τὸ αὐτὸ αἰνίττεται. Ὁ μισογύνης τὸν ἀκκιισμόν διὰ τῆς ἀκομφοτάτης λέξεως ἐμφαίνει.

374. αἰμύλα] Ἰδε Θ. 890.

καλήν] Πρβλ. 301. Τὴν τῶν γυναικῶν λιχνείαν καὶ ἐν τοῖς κατωτέρω (704-5) δεινολογεῖται. Ἀπολογία ὅμως οὐ δύσκολός ἐστι· τὸ μὲν γὰρ τὰ τῶν ἀποθηκῶν κλειδιά οὐκ εἶχον, ἀλλὰ ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ ταμία, τὸ δὲ παρὰ τῶν ἀνδρῶν τροφήν μόλις ἐπαρκῆ ἐλάμβανον. Διαδεδικαιώσεως χάριν ἀναφέρωμεν τὸν Λυκούργου νόμον, καθ' ὃν διωρίστο ἑκάστον κλῆρον κατ' ἔτος «ἀποφορὰν φέρειν ἀνδρὶ μὲν ἐβδομήκοντα κριθῶν μεδίμνους, γυναικὶ δὲ δώδεκα» (Πλουτάρχ. Λυκούργ. 8). Ἡ γυνή, ἂν ἀπροικὸς οὖσα, πάντως εἰς τὴν τροφήν ἐξήρτητο ἀπὸ τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἐλευθεριότητος.

375. πέποιθε] Ἡτοι αὐταῖς διαπιστεύει τὰ ταμιεύματα.

φηλήτησι] Τὸ πρωτότυπον φηλός (ἀπατηλός, κλεπτικός), οὗ ἡ ῥίζα ἴσως

Μουνογενῆς δὲ πάϊς οἶκον πατρῷον εἶη
φερβέμεν· ὥς γὰρ πλοῦτος ἀέξεται ἐν μεγάροισι·
γηραιὸς δὲ θάνοι ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων·
ρεῖτα δὲ καὶ πλεόνεσσι πόροι Ζεὺς ἄσπετον ὄλβον·
πλείων μὲν πλεόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη. 380

Σοὶ δ' εἰ πλούτου θυμὸς ἐέλδεται ἐν φρεσὶν ᾗσι,
ᾧδ' ἔρδειν, καὶ ἔργον ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι.

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων

ἡ αὐτὴ καὶ τοῦ σφάλλῳ. Ὁ πρὸς τὸν ἐνικὸν ἀναφερόμενος πληθυντικὸς συχναίει παρὰ τοῖς πολλοῖς, οἷον: «ἐς τοὺς... μὴ ἠπιστεύεσαι γιὰτ'εἶν' ὀχθρὸς κρυμμένος» (Ἀραβαντ. Σουλ. 111, 5). — Λαϊκὴ δὲ τις παροιμία λέγει: «Ὅποιος πιστεύει ἐχθρὸ γιὰ κέρδος καὶ γυναῖκα ἄπονη, εἶνε χαμένος» (Βενιζελ. Ο 584).

376. Ἡσιόδος οὐκ εὔχεται πλὴν ἓνα μόνον υἱὸν ὥσπερ Πλάτων (Νόμ. 5,740 d), Ἀριστοτ. (Πολιτ. 7,14,10), Ξενοκράτης καὶ Λυκοῦργος (ἐπιθι τὰ σχόλια). Ὑστερον δὲ ἐν Θήβαις Φιλόλαος τὴν Ἡσιόδου συμβουλὴν νόμον ἐποίησε καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἰδίως ὑπ' ἐκείνου νενομοθετημένον, ὅπως ὁ ἀριθμὸς σφύζεται τῶν κλήρων» (Ἀριστοτ. Πολιτ. 2,9,8, πρβλ. καὶ 2,7,7).

377. φερβέμεν] Κυρίως δηλοῖ τὸ τρέφειν, ἐνταῦθα δὲ τὸ αὐξάνειν. Τὸ ἀπαρέμφατον ἐξήρηται ἀπὸ τοῦ εἶη (ᾗτοι παρείη).

ἐν μεγάροισι] Τὴν μὲν καθ' ἡμᾶς χρῆσιν ἠύρομεν Θ. 384· ἐνταῦθα δὲ ὀρώμεν, ὅτι καὶ ὁ τυχὼν οἶκος οὕτως ὀνομάζεται, π. χ. «οὐκ ἔραμαι πολὺν ἐν μεγάρῳ πλοῦτον κατακρύψας ἔχειν» (Πινδάρ. Νεμ. 1,31), τί δὲ εἰ καὶ ὁ ἴδιος συβώτης «μέγαρον» κατήχησεν (Ὀδ. ρ 521);

378. Πῶσον ἀπροσποίητως καὶ ἐγκαρδίως ἡ εὐχὴ ἐπισυνάπτεται «γηραιὸς δὲ θάνοι» καθ' ἡμᾶς ἔτι οὐδεμία

μᾶλλον εὐχρηστεῖ ἢ «εἰς πολλὰ ἔτη» ἢ «πολλὰ τὰ ἔτη σου».

ἕτερον] Εἴθε ἔχοι καὶ αὐτὸς υἱόν· ἡ τοῦ ῥήματος πρόθεσις ἀνήκει εἰς τὸν πατρῷον οἶκον.

379. Τὸ παράγγελμά μου ὅμως οὐκ ἀπαράβατον· ὁ Ἡσιόδος ἐν γένει ἀποστρέφεται τὸν ὀριστικὸν τρόπον, μάλιστα δὲ ὁσάκις θεοφρόδως ἐνθυμεῖται περὶ τῆς τῶν θεῶν παντοδυναμίας, οἷον 273. ρεῖτα] Ἰδε Θ. 254.

ἄσπετον ὄλβον] Ὁ παντοκράτωρ οὐχὶ μόνον ἀρκετὴν περιουσίαν, ἀλλὰ καὶ ἀναρίθμητον πλοῦτον παρέχειν δύναται.

380. Ἰδοὺ πάλιν τὸν ἀπλοῦν γεωργόν! Πλείονες υἱοὶ κατὰ τοῦτο ὠφελίμοι εἰσιν, ὅτι ὁ κύριος πρὸς τὰς ἐργασίας οὐ χρεῖται τοσούτων ἡμερομισθίων καὶ ὀλιγώτερον δαπανᾷ. Ἐπιθήκη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (361) ἀπαντᾷ.

381-617. Ἔργα.

381. ᾗσι] Ἡ δὲ ἀντωνυμία, ὡς ἐν τοῖς ἀνωτέρω (2) εἴρηται, καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου προσώπου κεῖται. Ὁ πλεονασμὸς «θυμὸς... ἐν φρεσὶν» προπαρεσκευάσται ὑφ' Ὁμήρου (Ἰλ. Θ.202).

382. Ὡς πρὸς τὸν νοῦν τὸ δεύτερον κῶλον ὑποτάσσεται· λογικώτερον γὰρ ἂν εἴποιμεν: «ᾧδε ποιεῖ, ἐργάζου ἀδιακόπως».

383. Πληϊάδων Ἀτλαγενέων] Τῶν Ἀτλαντος θυγατέρων. Ἡ σύνθεσις ἐγένετο ὥσπερ ἂν εἰ τὸ πρῶτον συνθετικόν

ἄρχεσθ' ἀμήτου, ἀρότιον δὲ δυσομενάων.

τῆς πρώτης ἦν κλίσεως. Οἱ παλαιοὶ τὸ ὄνομα ἡτυμολόγουν Πλειάδες, διό καθ' ἡμᾶς πούλεια λέγεται, καὶ τοῦτο ἐνικῶς, καθάπερ Πλειὸς παρὰ τοῖς παλαιοῖς οὐ σπανίως ὑφίσταται (π.χ. Θεόφραστ. π. ἀνέμων 10, π. σημείων 6). Κόραι δὲ ὑπελαμβάνοντο αἱ Πλειάδες χάριν τῆς καλλονῆς αὐτῶν, ἥνπερ καὶ ὁ λαὸς ἐξυμνεῖ: «Σὺν τὴν πούλεια τὸ ταχύ, τὸνα καὶ τῆλο (ὁμμάτι) φέγγει» ('Αραβαντ. Συλλ. σ. 301, διστ. 7).

ἐπιτελλομένων] Ἦτοι ὅταν ἐπιτελλῶσι τὸ πρῶτον ἅμα τῷ ἡλίῳ. Ἐννοεῖται, ὅτι ὁ Ἡσίοδος οὐ λέγει τὴν ἀληθεῖ ἀνατολήν, ἀλλὰ τὴν φαινομένην, ἐπειδὴ οὔτε αὐτὸς εἰς τὰ ἀστρονομικά δεινὸς ἦν, οὔτε πρὸς τοιοῦτους τὸ ποίημα ἀπήγγελλεν. Ὅπερ κατὰ τὸν Πλίνιον (18, 26, 66), ἐν μὲν τῇ Ἀττικῇ συμβαίνει «III. Nonas Apriles» (τῇ 3 τοῦ Ἀπριλίου), ἐν δὲ τῇ Βοιωτίᾳ τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ. Ὁ Ἀράτου σχολιαστὴς ὅμως ἀπὸ τοῦ Μαΐου τὴν ἑῴαν ἀνατολήν ἀριθμεῖ (σ. 254, ἐκδ. Bekker), ὡσαύτως ὁ Ἰσπανὸς Κολουμέλλας (9, 14, 4 circa V. idus Maias).— Ἡσίοδος πρὸς τὸ διορίζεσθαι τοὺς καιροὺς ἐκλέγει πασίγνωστον ἄστρον, καθ' ὃ οἱ Ἀχαιοὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ πολιτικοῦ ἐνιαυτοῦ ἔταξαν (Πολύβ. 4, 37, 2. 5, 1, 1). Ὁμοίως κατὰ τὸν Ἱπποκράτειον Ἀσκληπιάδην, ὅστις περὶ διαίτης ἔγραψεν, αἶμα ἀπὸ ἰσημερίας μέχρι Πλειάδων ἐπιτολῆς» (Γ' κατὰ τὴν ἀρχὴν, πρβλ. Γαληνόν εἰς Ἱπποκρ. ἐπιθ. Α', Ἀράτ. Φαινόμεν. 266. Ἐτυμ. Μέγ. σ. 675, 51). «διχοτομεῖ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν Πλειὰς τε δυσομένη καὶ ἀνατέλλουσα» (Θεόφραστ. π. σημείων 6).

384. ἀμήτου] Τὸν καιρὸν τοῦ θερισμοῦ, ὀλίγον παρακατιόντες (387) παραθήσομεν.

δυσομενάων] Ὅταν δύνονται περὶ τὴν τοῦ ἡλίου ἐπιτολήν. Τοῦτο νῦν ἀ-

στρονομικῶς μὲν τῇ 18 (30) Νοεμβρίου συμβαίνει, κατὰ δὲ τὸν λαόν τῇ 11 (23): «Ὁ αἰ-Μηνᾶς ἐμήνυσε Πούλεια μὴ ξημερώσῃ». Τοῦτο ἐντελῶς συμφωνεῖ τῇ παλαιᾷ χρονολογίᾳ, ἣν παρὰ Πλίνιον καὶ ἐν τοῖς «Γεωπονικοῖς» εὐρίσκομεν (2, 14, 3) «τῇ πρὸ γ' Εἰδῶν Νοεμβρίων» (τῇ 11). Ὅπως δοκιμάσωμεν τὴν χρονολογίαν καὶ ἀπὸ ἄλλου μέρους, ἐξετάσωμεν τὴν τοῦ ἀρότου. Οἱ παλαιοὶ ἐπανελάβον τὸ Ἡσιόδου ἀξίωμα (Θεοφράστ. Ἰστ. φυτ. 8, 1, 2. π. φυτ. αἰτίων 3, 23, 1) καὶ ἡτιολόγησαν αὐτό: «ἐπιγινέσθαι γὰρ ὕδατα τὰ πολλὰ τῇ ἐβδομῇ μετὰ τὴν δύσιν». Ἐπάναγκες δὲ ταῦτα προσμένειν, ἐπειδὴ τὸ Ἑλληνικὸν καῦμα θαυμαστὸν ὅσον τὰς βούλους διαξηραίνει καὶ ἀπολιθοῖ. Οὕτω καὶ νῦν μετὰ βροχὴν ἄρχονται τοῦ ἀρότου. Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ τὴν Πλειάδα εἰσέτι θεωροῦσιν. «Ἡ πούλεια βασιλεύοντας καὶ ὁ καλὸς γεωργὸς ἀποσπέρνοντας» (Mommson, Jahreszeiten) Α', σ. 92-3 συλλέγει τὰς ἀναλόγους γνώμας. Ἡ τὸν ἐργασίων ἀρχὴν ἐορτάζεται ἅμα τῇ ἐορτῇ τοῦ Σταυροῦ (τῇ 14/26 Σεπτεμβρίου). Τὰ «πρωῖμα» ὅμως σπείρουσι καὶ τὸν Ὀκτώβριον, τὰ δὲ «ὑψίμα» κατὰ τὸν Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον. Ἵνα μὴδὲν ἀπολίπωμεν ἀξιομνημόνευτον, ἀναφέρομεν τὰς παροιμίας: «Τὸν Νοέμβριον μῆνα σπείρει» (ἐν Ἀττικῇ), «Τὸν Νοέμβριον νύει καὶ σπέρνει, Δεκέμβριον δίκαια καὶ ἂν σπείρῃς ἂν ἔγῃς ἀκόμα σπείρει» (ἐν Χαλκίδι), «Τὸν Νοέμβριον νύει καὶ σπέρνει, τὸν Δεκέμβριον δίκαια σπέρνει» (ἐν Μεσσολλογγίῳ). πάντων δὲ τούτων ἀξιολογώτατον ὅπερ ὁ Πλίνιος (18 § 201) περὶ τῆς Βοιωτίας παραδίδωσι καὶ ἠκούσαμεν ἐν Ἐρμηνοκάστρῳ, ὅτι διήλθεν αὐτόθι οὐ σπείρουσιν εἰμὴ «ὑψίμα», τοῦ χειμῶνος ὄντος κακοῦ. Ἡσίοδος ἄρα πρὸ τοῦ Νοεμβρίου οὐκ ἔσπειρεν.

Αἱ δ' ἤτοι νύκτας τε καὶ ἡμέατα τεσσαράκοντα 385
 κεκρύφαται, αὐτίς δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
 φαίνονται τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
 Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος, οἱ τε θαλάσσης
 ἐγγύθι ναιετάουσ' οἱ τ' ἄγχεα βησσήεντα,
 πόντου κυμαίνοντος ἀπόπροθι, πίονα χῶρον 390
 ναίουσιν. Γυμνὸν σπεῖρην, γυμνὸν δὲ βωτεῖν,

385. τεσσαράκοντα] Οἱ καθ' ἡμέας
 ἀστρονόμοι τὸν ἀριθμὸν εἰς μὲν ἐπη-
 ξησαν· πάλαι ὅμως καὶ οἱ λόγιοι
 Ἡσιόδῳ συγκατέθεντο (ἴδε Γέμινον ἐν
 τῇ εἰσαγωγῇ κ. 46, σ. 69 b, ἐκδ. Peta-
 vius).

386. περιπλομένου ἐνιαυτοῦ=Οδ.
 λ 184. Τὴν φράσιν ἡρμηνεύσαμεν εἰς
 Θ. 184.

387. χαρασσομένοιο σιδήρου] Ὁ-
 ταν θήγῃται τὸ σιδηροῦν ὀρέπανον (πρβλ.
 573). Θερρίζουσιν ἐν τῇ Ἀττικῇ ἀπὸ
 τοῦ μέσου Μάτου μέχρι τοῦ μέσου
 Ἰουνίου. Ἄλλ' ἡ ἀρχὴ ἔστιν ὅτε ἕνα
 μῆνα πρότερον γίνεται. Ἐν δὲ ταῖς
 πλείσταις διαλέκτοις, καὶ δὴ τῇ Βοιω-
 τικῇ, ὁ Ἰούνιος θεριστὴς καλεῖται. Εἰς
 τὸν Μάιον ἀνήκει ἡ παροιμία: «Πῶχει
 κατάρ(α)ν γονιή(ν), τό(ν) Μά(ι)ον εἶν'
 ἀργάτης», ἣν τῶν Χίων, ἢ ἄλλων Ἀ-
 σιανῶν ἡγούμεθα.

388. πεδίων] Οὐχὶ τῶν ὑψηλῶν
 τόπων, ὅπου ὁ σίτος πρὸ τοῦ Ἀγροῦ-
 στοῦ οὐχ ὠριμάζει, οἷον ἐν τοῖς χω-
 ρίοις τῆς Παρνασσίδος.

οἷ] Λεῖπει τούτων.

389. Οἱ μὲν πρό τῆς θαλάσσης ἀ-
 γροὶ ἀμμόδεις καὶ λεπτόγεοι εἰσι, λι-
 παρώτεροι δὲ οἱ περὶ τὰς Θεσπιάς κεί-
 μενοι οἰνωποὶ τὸ χρώμα, ὅπως τὸ κάλ-
 λιστον μέρος τοῦ Βοιωτικοῦ πεδίου.

ἄγχεα βησσήεντα] Ἐπιθι Θ. 860.
 Ἡ περίεξ πρὸς τὰς Θήβας καὶ τὴν Λε-
 βάδειαν ἐκτεινομένη χώρα δι' ὅρων καὶ
 λόφων διαμερίζεται εἰς κοιλάδας, ὅποιας
 ὁ Ἕλληνας ὀνόμασεν ἂν «σελλία».

390. κυμαίνοντος] Προσφεύστατον
 ἐπιθετον τῆς ἀεικινήτου Κορινθιακῆς
 θαλάσσης.

ἀπόπροθι] Μακράν' ἀπὸ τῆς θαλάσ-
 σης ὑπάγει τις τὸ πρόσω πρὸς τὰ χω-
 ρία ταῦτα.

πίονα] Ἰδε Θ. 971.

391. γυμνόν] Νῦν εἰσέτι ἡ λέξις
 δισσην ἔννοϊαν ἔχει· δηλοῖ γὰρ οὐχὶ
 μόνον τὸν ἀνένδυτον, ἀλλὰ καὶ τὸν μὴ
 ὀλοτελῶς ἐνδεδυμένον. Εὐρήσομεν ἐν
 τῇ Ἀσπίδι (287) τὸ εὐκαρινέστερον ἡμι-
 στήχιον ἀεπιστολάδην δὲ χιτῶνα ἐστά-
 λατον καὶ παρ' Εὐσταθίου τῷ Μακρεμ-
 βολίτῃ (4, 9, 2) ἐπὶ θεριστοῦ «τὸν
 πάντα χιτῶνα περὶ τὴν ὀσφύν ἀνεξώ-
 σατο καὶ τὸ πᾶν τοῦ σώματος πλήν
 τῆς αἰδοῦς ἐξεγύμνωσεν». Διὸ Χριστὸς
 προστάσσει (Ματθ. κδ', 18): «ὁ ἐν τῷ
 ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἅραι τὰ
 ἱμάτια αὐτοῦ». Ὁμοίως νῦν ἐργάζον-
 ται ἄζωστοι καὶ χωρὶς γελέκι, ἐνδε-
 θυμένοι μόνον τὰ βραχίδια καὶ τὸ (ῥ)-
 ποκάμισο. Ἄλλ' ἐνίοτε καὶ τὸν χι-
 τῶνα ἀπέδυον (Μόσχ. Εἰδύλλ. 4, 98,
 Baumeister Denkmäler, πίν. Α',
 εἰκ. 12).— Διὰ τί Ἡσιόδος τοῦτο ἀ-
 ξιοῖ; Ἴνα ἐργάσῃται ὁ Θεσπιεὺς κατ'
 αἰθρίαν, ὡς Βιργίλιος ἐν τῇ παραφρά-
 σει ἐξακριβοῦται (Γεωργ. 1, 299): Nudus
 ara, sere nudus· hiems ignava
 colono. Τὸ μὲν γὰρ, ἂν ἀροὶ καὶ σπεῖρῃ
 τις ὕοντος τοῦ θεοῦ, ἡ ἄγρωστις (ἀγρι-
 ἀδα) πανταχοῦ ἐκφύεται· καὶ τὸν σίτον
 ἀποπνίγει· τὸ δέ, ἂν ἐν ψυχρῷ καιρῷ,
 ἡ γῆ ἀνεπιτήδειος εἰς βλάστησιν.

γυμνὸν δ' ἀμάειν, εἴ χ' ὦρια πάντ' ἐθέλησθα
 ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος· ὥς τοι ἕκαστα
 ὦρι' ἀέξεται, μὴ πως τὰ μέταζε χατίζων
 πτώσσης ἀλλοτρίους οἴκους καὶ μηδὲν ἀνύσσης. 395
 Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἔμ' ἤλθες· ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω,
 οὐδ' ἐπιμετρήσω· ἐργάζεο, νήπιε Πέρση,
 ἔργα, τὰ τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο,
 μὴ ποτε σὺν παίδεσσι γυναικί τε, θυμὸν ἀχεύων,
 ζητεύσης βίον κατὰ γείτονας, οἳ δ' ἀμελῶσι. 400
 Δις μὲν γὰρ καὶ τρίς τάχα τεύξεαι· ἦν δ' ἔτι λυπῆς,
 χρήμα μὲν οὐ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πολλὰ ἀγορεύσεις,

βουτεῖν] «Ζευγοπιᾶζειν», διότι μετὰ
 ζεύγους βοῶν ἡροτρίων.

392. ὦρια] Ὠριμα.

393. ἔργα Δημήτερος] Ὁ μὲν γεωρ-
 γὸς τὴν σπορὰν εἰς τὴν γῆν, τὰ δὲ
 λοιπὰ ἐκτελεῖ ἡ θεός, ὥστε ὁ καρπὸς
 ἔργον αὐτῆς καλεῖται οὐκ ἄλλως ἢ π.
 χ. ἡ Ἀχιλλέως ἀσπίς Ἡφαίστου.

394. ὦρι' ἀέξεται] Λαμβάνη τὴν
 φυσικὴν ἐν καιρῷ ἀνάπτυξιν. Ψύχους
 γὰρ ὄντος, τὰ σπέρματα μετὰ τεσσαρά-
 κοντα μὲν ἡμέρας ἀναδυστάουσιν.

* τὰ μέταζε] Παρὰ τὴν μετὰ ὡς
 Ἀθήναζε, χαμάζε. Δηλοῖ λοιπὸν ἀκα-
 τόπιν».

χατίζων] Ἐπιθι 21.

395. πτώσσης] Ἐπαιτῆς ὡς πτω-
 χός, ὅστις κύπτει ἐνώπιον τῶν πλου-
 σίων· παράθες ὅσα εἴπομεν εἰς 7· Ὁ-
 μήρου εἰπόντος «πτώσσειν κατὰ δῆ-
 μον» (Ὀδ. ρ 227. σ 363), Θέογνις τὴν
 διπλὴν αἰτιατικὴν διαδεσβαῖται (922):
 «Πτωχεύει φίλους πάντας». — Κρήσις τις
 τὴν αὐτὴν δυσπιστίαν ἐκφράζει: «Ἀλ-
 λοὶ ἔς τὸν παντεχοῦμενον ἔς τῆς γειτονίᾳς
 τὸ δεῖπνον» (Βενιζ. Παροιμ. Α 94).

396. ἐπιδώσω] Πρὸς ὅ,τι Περσεὺς
 ἐθέρισεν ἀνεπαρκές.

397. ἐπιμετρήσω] Ἴδε 349.

νήπιε Περσεῦ] = 286.

398. διετεκμήραντο] 42 κέ. Ἡδὴ
 Ἡσίοδος ἐδίδαξεν, ὅτι οἱ θεοὶ διώρι-
 σαν τὴν ἐργασίαν. Πρὸς τὴν λέξιν ἔ-
 πιθι 229.

399. Ὑπαινίττεται τὴν τῆς οἰκίας
 ἀπώλειαν. Ἐπεὶ ἤρξατο θανειζόμενος,
 ὕστερόν του ἅπαντα ἂν ἀπολέσειεν. Ἡ-
 σίοδος οὐ θειοποιεῖ τοὺς κινδύνους.
 Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐπ' ἀλη-
 θείᾳ γεωργοὶ ἐκπεσόντες τῆς οὐσίας
 μετὰ γυναικὸς καὶ παιδῶν περιεπλα-
 νῶντο (ἔπιθι τὴν συγκινητικὴν Τυρταίου
 ἐλεγείαν 10 στ. 3-10).

θυμὸν ἀχεύων] Παρ' Ὀμήρῳ συ-
 γνάκις ἀπαντᾷ· ὁδον Ἰλ. Ε 869.

400. ἀμελῶσι] Οὐ μέλη αὐτοῖς.

401. δις καὶ τρίς] Ὡσαύτως λέ-
 γομεν ἐπὶ μικροῦ πλῆθους δύο-τρεῖς· ἡ
 σύνδεσις τηρεῖται ὑπὸ τῶν Κρητῶν
 (π. χ. ἀναγινώσκομεν ἐν ταῖς «Κρη-
 τικαῖς Ρήμαις» σ. 23, στ. 536: δύο καὶ
 τρεῖς).

τάχα] Τυχόν.

τεύξεαι] Ὡν ζητεῖς.

ἔτι] Περισσότερον, περισσοτέρας
 φοράς.

λυπῆς] Ἐνοχλῆς διὰ ζητήσεων.

402. χρήμα] Ὡς 344, ὅ,τι χρήσεις.
 πρήξεις] Διαπραΐσεις, κατορθώ-
 σεις.

ἀχρήσιος δ' ἔσται ἐπέων νομός. Ἀλλά σ' ἄνωγα
φράζεσθαι χρεῖων τε λύσιν λιμοῦ τ' ἀλεωρήν.

Οἶκον μὲν πρώτιστα γυναικὰ τε βοῦ τ' ἀροτῆρε 405
(κτητῆν, οὐ γαμετήν, ἥτις καὶ βουσὶν ἔποιτο),
χρήματα δ' ἐν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι,

σύ] Ἡ ἀντωνυμία πλεονάζει καθά-
περ 34.

ἐτώσια] Παράγεται ἀπὸ τοῦ ἐτός
ῆτοι μάτην.

403. ἐπέων νομός] Τὸ νέμειν καὶ
καταναλίσκειν λόγους, πρῶτ. Ἰλ. Υ'
249: ἐπέων δὲ πολλὸς νομός ἔνθα καὶ
ἔνθα.

ἀλλά] Ἀρξάμενος τῶν περὶ τῆς
καλλιεργίας παραινήσεων, ὑπ' ὀργῆς
ἐξαχθεὶς φαίνεται, παρέκδοσιν ἐποίησε
περὶ τῆς Περσέως ἀπορίας. Ἐνταῦθα
λοιπὸν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ἐπιστρέφόμε-
νος, μεταβάλλει τὴν διάταξιν τοῦ ποιή-
ματος καὶ εἰσπλέκει στ. 405-447, ἐν
οἷς τὰς ἀναγκαῖας προπαρασκευὰς ἀπα-
ριθμεῖ. Ἐκ τούτων ὑπισχνέεται αὐτῷ
αὐτῶν χρεῶν ἀπότισιν καὶ τῆς ἐνδείας
κάλυψιν.

404. Οἶκον] Οἱ παλαιοὶ τὴν αὐτο-
γένειαν ἀπλῶς οἶκον ἢ οἰκίαν ὠνόμα-
ζον, διότι οὐδέποτε σχεδὸν δύο οἰκοδε-
σπῶται τὴν αὐτὴν οἰκίαν οἴκουν, οἷον
οἱ πέντε Βουσέλου υἱοὶ πέντε ἐπίσης
οἰκίας εἶχον (Δημοσθ. 43, 19), καὶ δὴ
πτωχῶν ἀλείων παῖδες οἰκοδεσπῶται
ἐγένοντο (Ἠλιδωρ. 5, 18). Τὴν οἰ-
κίαν ὁ νεόγαμος ἔκτιζεν (Ἀπολλ. Ῥοδ.
Ἀργοναυτ. 3, 37-8. Θεόκριτ. 27,
35-6, πρῶτ. Ἰλ. Β 701). Νῦν δὲ τὸ
ἔθος ῆτοι ἐντελεῶς ἐξηφανίσθη ἢ περιω-
ρίσθη — ἐν τῇ στερεᾷ Ἑλλάδι ὡς ἐπὶ
τὸ πλεῖστον ὁ πρωτότοκος μένει ἐν τοῦ
πατρὸς, ἐν Ὑδρᾷ ὁ νεώτατος — ἢ ὁ
οἶκος ἀνήκει εἰς τὸν πενθερόν (οἷον ἐν
ταῖς πρὸς Ἀσίας νήσοις). Ἀμετάδλητον
ὁμῶς διατηρεῖται παρὰ τοῖς ἐπὶ Θράκης
Ἑλλησιν (Ἑλλην. Φιλολ. Συλλ. πρα-

κτικῶν τ. Η', σ. 547). Ἄλλοι δὲ οἱ
ἔγγαμοὶ παῖδες μετὰ τῶν γονέων συν-
οικοῦσιν, ὅπερ ἔνθεν μὲν ὁμονοίας δειγ-
μὰ ἔστιν, ἔνθεν δὲ, ὡς πρὸς τὰ ἀρχαῖα,
τὴν τῆς πενθερᾶς φήμην δεινῶς ἐδλα-
ψεν. — Οὐ παραλείπομεν στίχους, ὅτι-
νες πρὸς τὰ Ἡσιόδεια σχέσιν ἔχουσι:
«Τὸ παιδί σου (ὁ) πάνδρευσες; γείτονα
τὸ ἔκαμες» (Ἀραβαντ. Παροιμ. 1367
= Βενιζ. Τ 413), καὶ «Καλὴ μάνα,
πάνδρευσέ με, σπιτονοικοκύρευσέ με»
(Sanders, Volksleben σ. 56, ἀρ. 11).

βοῦ] Κατὰ συναλοιπὴν ἐκ τοῦ δου-
κοῦ βόε ἐγένετο, καθάπερ βοῦς ἐκ τοῦ
βόες.

406. Ὅπως μηδεὶς παρεννόησεν τὸ
γυναῖκα, διακριβοῦται τί ἐννοεῖ, δούλην
ᾄθην, οὐχὶ κουριδίαν γυναῖκα. Ἀνα-
λόγως Εὐμαιὸς ὡς κτῆσιν αὐτοῦ ἀπα-
ριθμεῖ αὐτὸν τε κληρόν τε πολυμνήστην
(ἐύμορφόν) τε γυναῖκα (Ὀδ. ξ 62-3).
Νῦν μὲν αἱ γυναῖκες μετέχουσι τῆς
καλλιεργίας, καὶ τοῦτο ἐνίστη τῶν ἀν-
δρῶν φιλοπονώτερον, τότε δὲ ἡ ἐλευ-
θερά γυνὴ ἔξω τῆς οἰκίας οὐδὲν εἰργά-
ζετο: «Οὐ λέγει οὖν παλλακὴν, ἀλλὰ
φύλακα τοῦ οἴκου καὶ τῶν βοῶν. Μά-
την οὖν λέγουσιν οἱ περὶ Τίμαιον Ἡ-
σιόδῳ τὸν Ἀριστοτέλη πειθόμενον μετὰ
τὴν τῆς γυναικὸς τελευτήν Ἑρπυλλίδι
συνεῖναι τῇ θεραπαινῇ, ἐξ ἧς αὐτὸν
σχεῖν υἱόν» (Σχόλιον).

407. χρήματα] Χρήσιμα ἢ ἀναγ-
καῖα τὸ δὲ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν τε
ὑποδηλοῖ, ὅτι τὸ κῶλον οὐκ ἀναλογεῖ
τοῖς προηγουμένοις, ἀλλὰ συμπεριλαμ-
βάνει ταῦτα.

ἄρμενα ποιήσασθαι] Παρασκευάσαι.

μὴ σὺ μὲν αἰτῆς ἄλλον, ὃ δ' ἀρνῆται, σὺ δὲ τητᾷ,
ἢ δ' ὥρη παραμείβηται, μινύθῃ δέ τε ἔργον.

Μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὖριον ἔς θ' ἔννηφιν· 410

οὐ γὰρ ἐτωσιοεργὸς ἀνὴρ πίμπλησι καλήν
οὐδ' ἀναβαλλόμενος· μελέτῃ δέ τοι ἔργον ὀφέλλει,
αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἀάτῃσι παλαίει.

Ἦμος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἡελίοιο

καύματος ἰδαλίμου, μετοπωρινὸν ὁμβρήσαντος 415

Ζηνὸς ἐρισθενέος, μέτα δὲ τρέπεται βρότεος χρώς

408. αἰτῆς] Μετὰ ζωηρότητός τινος
βραχυλογεῖ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν: μὴ ἔχῃς
χρεῖαν τοῦ αἰτεῖν.

τητᾷ] Τὸ ῥῆμα παράγεται ἀπὸ τοῦ
ὀνόματος τῆς ἀπορίας, ἔνδεια, στέ-
ρησις» (Ἡσύχ.).

409. ὥρη παραμείβηται] Ἵνα μὴ
ἡ εὐκαιρία παρέλθῃ. Πάλαι ποτέ, οἶ-
μαι, ἡ ἄλλοτε σπανία φράσις, ἐν τῇ
ποιήσει πολλὴ ἦν· ἐν τοῖς ὀλίγοις ἀπο-
σπάσμασι πάντως τοῦ λυρικοῦ Μιμνέρ-
μου εὐρίσκομεν «ἐπὴν παραμείψεται
ὥρη» (3, 1) καὶ «τέλος παραμείψεται
ὥρης» (2, 9).

μινύθῃ] Ἀμεταβάτως τίθεται, ὥς-
περ 244.

ἔργον] Ἡ εἰσοδεῖα (πρβλ. 119).
Πῶς τοῦτο συμβαίνει, αὐτὸς πλατύτε-
ρον ἐμφαίνει ἐν τοῖς κατωτέρω (479
κέ.).

410. ἀναφέρεται εἰς 407.

ἐννηφί] Παρὰ τὸ ἐν(ν)η, ὅπερ εὐ-
ρήσομεν στ. 770. Συνωνυμεῖ τῷ ἐπιρ-
ρηματικῷ ἐνης (ἐνας) τῶν Ἀττικῶν
καὶ Δωριέων (Ἀριστοφ. Ἐκκλ. 796.
Θεόκριτ. 18, 14).

411. ἐτωσιοεργός] Ἐπιθ. 402.

καλήν] Ἰδε 301.

412. μελέτῃ] Πρβλ. 380.

ὀφέλλει] Τῆς αὐτῆς λέξεως χρῆσιν
ἐποίησατο 14.— Πίνδαρος τὸν στίχον
ἐξετίμησε τῷ μνημονεύειν τὴν γνώμην
διαρρήδην (Ἰσθμ. 5 (6), 66-7): «Λάμ-

πων δὲ μελέταν ἔργοις ὀπάζων Ἡσιό-
δου μάλα τιμᾷ τοῦτο ἔπος».

413. ἀμβολιεργός] Ὁ ἀναβαλλό-
μενος τὸ ἔργον.

ἀάτῃσι (Ἰδε 216) παλαίει] Ἡ με-
ταφορὰ ἡμῖν μὲν οὐ τῶν τυχουσῶν
φαίνεται, τότε δὲ ἔνεκα τῆς πανταχοῦ
ὑπὸ πάντων ἀσκουμένης πάλης ἐκ τῶν
πεπατημένων ἦν.

414. μένος ὀξέος ἡελίοιο] Τὸ ἡμι-
στίχιον ἐγένετο ἐκ τοῦ Ὀμηρικοῦ μέ-
νος ἡελίοιο (Ἰλ. Ψ 190. Ὀδ. κ 160)
καὶ ἀπαντᾷ αὐτολεξεῖ Ὑμν. Ὀμηρ.
2, 196. Συνωνυμοῦσιν «αὐγὴ ἡελίου
ὀξεῖα» (Ἰλ. Ρ 371) καὶ «αὐγὰς ὀξέος
ἡελίου» (Θεόγγ. 426). Τὸ ἐπιθετον
εἰς τὴν ποίησιν ἀνήκει (περὶ ὧν ἐπιθι
τὸ λεξικόν), ὅθεν ἐν τῇ κοινῇ συνηθείᾳ
οὐχ ὑπάρχει.

415. ἰδαλίμου] Παρὰ τὸ Ἰδος (Ἀ-
σπ. 397) ἢ Ἰδρώς.

μετοπωρινόν] Μετὰ τὴν ὁπώραν ἡ
κατὰ τὸ φθινόπωρον. Ἡσιόδος ἐννοεῖ
τὰ πρωτοβρόχια, ἥτοι τὸν πρῶτον
ὕετόν, ὅστις γίνεται κατὰ τὸν Σεπτέμ-
βριον (ὃν ἐν τῇ Ἀττικῇ διὰ τοῦτο
πρωτοβρόχια ὀνομάζουσιν), ἢ τὸν Ὀ-
κτώβριον, ὃς δροσερός ἐπονομάζεται. Ἡ
βροχὴ αὕτη ἀναφύχει τὰ ἀπὸ τοῦ καύ-
ματος ἀποκαμόντα σώματα.

416. Ζηνός] Βροχὴ, χάλαξα, νι-
φετός, βροντὴ ὑπὸ τῶν παλαιῶν οὐκ
ἀπροσώπως ἐξεφράζετο, ἀλλ' ἀνήγετο

πολλὸν ἐλαφρότερος (δὴ γὰρ τότε Σείριος ἀστὴρ
βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηριτρεφέων ἀνθρώπων
ἔρχεται ἡμάτιος, πλεῖον δὲ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ),
τῆμος ἀδηκτοτάτῃ πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ 420
ῥύλλῃ, φύλλα δ' ἔραζε χέει πτόρθοιό τε λήγει·
τῆμος ἄρ' ὕλοτομειν, μεμνημένος ὥρια ἔργα.

εἰς τὸν βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ, τὸν α' Ὑέ-
τιον», ὅς καὶ ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν ἐλα-
τρεῖσθαι (Παυσαν. 9, 39, 4). Πρβλ. 488.
565. Π. Κ 5 κέ. Μ 25: ὅς Ζεὺς, Ε
91. Α 493. Μ 286: Διὸς ὁμοῖος καί.
(ἐπιθ. π. γ. τὰ συλλεχθέντα ὑπ' Εὐαγγ.
Κορινθίων ἐν ταῖς Τρισὶν ἀπαντήσε-
σιν, Ἀθῆν. 1884, σ. 25). Οἱ Χριστιαν-
οὶ τὰς εὐσεβεῖς ταύτας φράσεις οὐκ ἀ-
πέβαλον, ἐπειδὴ Χριστὸς αὐτὸς εἶπε
(Ματθ. ε', 45): «Τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνα-
τέλλει (ὁ πατήρ) ἐπὶ πονηροῦς καὶ ἀγα-
θοῦς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδί-
κους». Ὅθεν καὶ νῦν ἀνάλογοι ἐν χρη-
σεὶ διατελοῦσι: Βρέχει ὁ Θεός, μὴ στάξ' ὁ
Θεός καὶ βρέξῃ (Ἀραβαντ. Παροιμ.
739), ἐκεῖνος ἀποῦ συννεφίῃ, καὶ ἀπο-
βροντᾷ καὶ βρέχει (Passow δίστ. 242
ἐκ Κρήτης), χιόνισι, Θεέ μου, χιόνισι,
καί, βῆξε, Θεέ μου, βῆξε (Κοριν. αὐτ.).
ἐρισθενέος] Τὸ αὐτὸ ἐπιτέτον ἡῦρο-
μεν Θ. 4.

μέτα δὲ τρέπεται] Πρῶτον κατὰ
τὸ θέρος χαλαρὸν γενόμενον, τὸ σῶμα
(Πρβλ. Θ. 5) νῦν συστέλλεται καὶ ὁ
ἄνθρωπος αἰσθάνεται ὡς ἀνανεωθείς.

417. ἐλαφρότερος] Γίνεται πάλιν
εὐκίνητος.

Σείριος ἀστὴρ] Ἐπειδὴ κατὰ τὴν
τοῦ ἐσχάτου καύματος ἀρχὴν ἐπιτέλ-
λει, τούτου αἷτις ἐδοξάσθη καὶ ἐχο-
ρήγησε τὸ ὄνομα τῶν κυνικῶν καυμά-
των ἢ κυνάδων ἡμερῶν (ἀπὸ τῆς κ'
Ἰουνοῦ μέχρι τῆς λ' Ἰουλίου), καὶ
δὴ ἐπὶ τῆς Κέω θυσίαις κατεπραίνετο
(Ἀπολλων. Ροδ. Ἀργοναυτ. 2, 518
κέ.). Οἱ παλαιοὶ δηλαδὴ τοῖς ἄστροις

δύναμιν τινα μεταωρολογικὴν ἀπένει-
μαν (Εὐριπ. Ἑκάδ. 1101 Ὁρίων ἢ
Σείριος ἐνθα πυρὸς φλογέας ἀφίησιν
ὄσσω αὐγάς), ὅπερ οἱ νεώτεροί ποιεῖ
φυλάσσουσιν (Πρβλ. τὸ ἐν Νεοελλ. Ἀ-
ναλ. Α', σ. 301, ἀρ. 582 δημοσιευθὲν
δίστιχον: Ἀύγερινός θὲ νὰ γενῶ, νὰ
λάμψω ὅσ' ἀστέρι, νὰ καύσω μιὰ με-
λαχροινὴ ποῦ λὲ' πῶς δὲν με θέλει).

418. βαιὸν] Ὀλίγον χρόνον.

κηριτρεφέων] Τῶν τρεφομένων πρὸς
τὴν κῆρα (Θ. 211), κατὰ παρῳδίαν
τοῦ Διυτρεφέως.

419. ἡμάτιος] Τῆς ἡμέρας· ἐπειδὴ
πρῶτον, κατὰ τὸν Ἰούλιον συνανατέλ-
λει τῷ ἥλιῳ καὶ ἅμ' αὐτῷ δύεται. Νῦν
λοιπὸν ὁράται μᾶλλον κατὰ τὴν νύκτα.
ἐπαυρεῖ] Κυρίως ταῦτο βούλεται, ὃ
ἀπολαύει.

420. ἀδηκτοτάτῃ] Ἐπ' ἀληθεία τὸ
ξύλον, καλῶς ἀποξηρανθὲν κατὰ τὸ θέ-
ρος, στερεωτέρον ἐστὶν ἢ κατὰ τὴν με-
τοπώραν καὶ χειμῶνα, ἐπεὶ αἱ βροχαὶ
ὑγρὸν αὐτὸ ἀπετέλεσαν. Ἄλλας αἰτίας
μνημονεύει ὁ ποιητὴς ἐν τῷ ἐπομένῳ
στίχῳ.

σιδήρῳ] Κατὰ μετωνυμίαν ἀντὶ τοῦ
σιδηροῦ πελέκους.

421. ῥύλλῃ] Ἐύλα.

ἔραζε] = χαμάζε. Κατὰ τὸν ἀστρο-
νόμον Γέμινον, ἡ φυλλορροή ἄρχεται
τῇ λ' Ὀκτωβρίου (σ. 179, 13, ἐκδ.
Wachsmuth).

πτόρθοιο] Τῆς βλαστήσεως παύον-
ται.

422. Πάλιν παραινεί τὸ ἐν καιρῷ
ἐργάζεσθαι.

Ὀλμον μὲν τριπόδην τάμνειν, ὕπερον δὲ τρίπηχυν,
 ἄξονά θ' ἐπταπόδην· μέγα γάρ νύ τοι ἄρμενος οὕτω.
 Εἰ δέ κεν ὀκταπόδην, ἄπο καὶ σφυράν κε τάμοιο. 425
 Τρισπίθαμον δ' ἀψὶν τάμνειν δεκαδώρα ἀμάξῃ.
 Πόλλ' ἐπικαμπύλα κἄλα· φέρειν δὲ γύην, ὅτ' ἂν εὕρης,
 ἐς οἶκον, κατ' ὄρος διζήμενος ἢ κατ' ἄρουραν,

423. Ὀλμος] (Ἄλλως δὲ ἔγδῃ ἢ ἱγ-
 δίον, ὃ καθ' ἡμᾶς προφέρουσι γδῖ ἢ
 γουδῖ) κατασκευάζεται νῦν εἰσέτι ἐν τῇ
 Ἑλλάδι ἀπὸ ξύλου (τὰ μάλιστα πλα-
 τάνου ἢ λεύκης), τὸ δὲ σχῆμα αὐτοῦ
 περιφερές, ἐπειδὴ μέρος τοῦ στελέχους
 ἀποτεμένεται, ὅπως ἐκκοιλιάνηται. Ὁ
 Ἡσιόδους μέντοι ὄλμος διαφέρει ὅλ-
 γον τι τοῦ νῦν ἐν χρήσει ὄντος. Οὗτος
 δηλαδὴ ποδιαῖος σχεδὸν ἐστὶ καὶ εὐ-
 χρηστεῖ εἰς τὸ συντρίβειν καὶ πτίσσειν
 ἀμύδαλα καὶ τᾶλλα ὄσπρια (Πρβλ.
 καὶ Σχολ. Ἀριστοφάν. Σφήκ. 238.
 Εὐστάθ. εἰς Ὀμ. Ἰλ. σ. 770). Ἡ-
 σίοδος δὲ πολὺ μείζονα ὄλμον ἀποζη-
 τεῖ, ὅπως δῆθεν κατατρίβηται ἢ κριθῇ
 (Ἴδε Ἑτυμολογικόν Γουδιανόν σ. 425,
 50, Κύριλλον ἔκδ. Βαλκίναρ. ἐν πα-
 ραρτήματι τοῦ Ἀρμυνίου σ. 183 ὄλ-
 μος ἐν ᾧ πτίττουσι τὰς κριθάς, πρβλ.
 καὶ Ἀριστοφάν. Σφήκ. 238: τῆς ἀρτο-
 πώλιδος λαθόντ' ἐκλέψαμεν τὸν ὄλμον).
 Τούτους λοιπὸν ἔδει πολὺ εὐρυχωρο-
 τέρους εἶναι, καὶ δὴ τριπόδης φαίνεται
 ὁ ὄλμος, εἰς ὃν δύο γυναῖκες μετὰ μα-
 κρῶν κοπάνων κόπτουσιν, ἀπεικονισθεῖς
 ἐν ἀρχαίου ἀγγείου ζωγραφίᾳ (Ἴδε
 Blümner, Technologie und Ter-
 minologie der Gewerbe Α', σ. 22).
 Μετὰ πλείστον θαύματος ἀνέγνωμεν ἐν
 τῇ Ἰωακείμ Βαλαδάνη περὶ Ἀραβανίου
 διατριβῇ (Παρνασσός τ. ΙΑ', σ. 324):
 «Ὀλμος. Οὕτω καλοῦσι τὸ μέγα λί-
 θινον ἱγδίον τοῦ χωρίου, ἐνθα κοπανί-
 ζεται ὁ βεβρασμένος καὶ ἀπεξηραμμένος
 σίτος, κατασκευαζόμενος εἰς πληγοῦρε,
 ἀναπληροῦν παρ' ἡμῖν τὴν ὄρυζαν».

Κατωτέρω γὰρ εὕρησμεν, ὅτι Ἡσίο-
 δος ἐγίνωσκε τὸ «πληγοῦρε» καὶ μεθ' ἡ-
 δυπαθείας ἤσθιεν (590). ὅθεν καὶ τὸ πρὸς
 τοῦτο ὄργανον αὐτῷ διέφερον. Πρασι-
 θεμεν, ὅτι εἰς ταιούτο σκεῦος Ἀνάξα-
 ρος ὁ φιλόσοφος ἐμβληθεῖς, σιδηροῖς
 ὑπέροις κατεργάσθη (Διογένης Λαέρτ.
 9, 10, 59).

τάμνειν] Ἐξω τῆς Ἀττικῆς οἱ
 Ἕλληνες ἄπαντες οὕτω ἔλεγον ἀντὶ
 τοῦ τέμνου.

ὕπερον] Νῦν εἰσέτι τὸ γουδοχέρι ἢ
 γουδόχερο ἐκ ξύλου ποιεῖται (Πρβλ.
 Αἰνέαν ἐν Πολιορκητικοῖς 32, 3, Λου-
 κίαν. Φιλοφύδ. 35, Δημῶν. 48). Τὸ
 μῆκος καταλαμβάνεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ
 ὄλμος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἑστηκεν, ὥσπερ
 ὁρῶμεν ἐν τῇ ζωγραφίᾳ ἐκείνῃ.

424. ἄρμενος] ἐπιτήθειος. Αἱ ἄμα-
 ξαι λοιπὸν ἦσαν πολὺ εὐρύχωροι.

425. Τὸ ῥῆμα ἀναφέρεται καὶ πρὸς
 τὴν ὑπόθεσιν. Ἄν εὕρης ξύλον ὀκτώ-
 ποδῶν, ὁ ὕγδοος εὐχρηστεῖται ὡς σφυ-
 ρα, ἐργολαβίδος ἐννοεῖται ἐμβληθείσης.

426. ἀψὶν] Ἰδιωτικῶς ἀντὶ τοῦ
 ἀψίδα (σῶτρον τροχοῦ).

δεκαδώρα] Δέκα δώρων, ἥτοι πα-
 λαιστῶν.

427. ἐπικαμπύλα] Ὀλίγον καμ-
 πύλον, ἵνα κυρτωθῶσιν ἐντελῶς.

κἄλα] Ἡ κῆλα ὀνομάζονται τὰ
 ξύλα Πρβλ. τὸ νῦν «καλαπόδι».

γύην] Ἴδε 431.

428. Ὁ ἔμπειρος τῆς χώρας Πλού-
 ταρχος ἐπιστημιούται: Οὐ γὰρ εὐπορος
 Βοιωτοῖς ἢ πρίνος, ἀλλὰ τοῖς πελει-
 νοῖς ἀντὶ τῶν πρινίνων χρώνται, τὰς

πρίνινον· ὅς γάρ βουσὶν ἀροῦν ὀχυρώτατός ἐστι,
 εὖτ' ἂν Ἀθηναίης δμῳός, ἐν ἐλύματι πῆξας, 430
 γόμφοισιν πελάσας προσαρήρεται ἰστοβοῇ.
 Δοιά δὲ θέσθαι ἄροτρα, πονησάμενος, κατὰ οἶκον,
 αὐτόγυμον καὶ πηκτόν, ἐπεὶ πολὺ λῶϊον οὕτω

γῶας κατασκευάζοντες». Διό ἐξεπύτηδες αὐτὰς ἀναζητεῖν δεόν. Νῦν, ἐπὶ τὰ δάση ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκτέμνηται ἢ ἐκκέκωνται, ὁ γεωργὸς ἥτιον σιγχὸς ἐστι λαμβάνειν ὅ,τι ἂν εὐρίσκη.

429. πρίνινον] Ἀναφέρεται εἰς γόμην, κατέχον ἐπίσημον θέσιν· τὸ ξύλον τῆς πρίνου (πουρνάρι, ἢ δὲ παλαιὰ λέξις ἐπὶ Κρήτης ἀμετάβλητος ἔμεινεν) ἰσχυρότατόν ἐστιν (Θεοφράστ. Ἴστ. Φυτ. 5, 4, 8, 7, 6). Καθ' ἡμᾶς ἐν τῇ πολυξύλῳ Θράκῃ τὸ ἄροτρον ποιοῦσιν ἐκ λύγου, τὸ δὲ ζυγόν ἐκ πεύκης (Ἑλλην. Φιλολ. Σύλλ. τ. Η', σ. 427, ἀριθ. 19, 5).

430. Ἀθηναίης δμῳός] Ἀθηνᾶ καὶ τῶν ξυλουργῶν προστάτις ἦν, ἐπειδὴ διηύθυνε τὴν κατασκευὴν τοῦ Τρωϊκοῦ ἵππου καὶ τῆς Ἀργούς (Ἰλ. Ε 61. Ο 412 κλ.). ὁ δὲ μεῖζον ἐν τῷ εἰς Ἀφροδίτην Ὑμνῷ (12-3) εὐρίσκομεν τὰ ἑξῆς: «Πρώτῃ τέκτονας ἄνδρας ἐπιχθονίους ἐδίδαξεν σατίνας τε καὶ ἄρματα ποικίλα χαλκῷ». Ἀθηνᾶς λοιπὸν Ἑργάνης λατρευομένης ἐν Θεσπιαῖς (Παυσαν. 9, 26, 8, πρβλ. Καλλιμάχ. Ὑμν. εἰς Παλλάδα 60), οἱ αὐτόθι ξυλουργοί, κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος, «σύνουδον» συνεχρόνουν ἐν διωρισμένη ἡμέρᾳ θυσίας προσφέροντες τῇ Ἀθηνᾷ. Δμῳός ἢ δοῦλος λοιπὸν ἀντιστοιχεῖ τῷ ἡμετέρῳ προσκυνητῇ.

ἐλύματι] Τὴν ἐξήγησιν ἀναβάλλομεν εἰς 431.

431. πελάσας] Συνδύσας.

προσαρήρεται] Ὑποτακτικὸς τοῦ ἀναδεδιπλασιασμένου ἀορίστου τοῦ μέσου γένους. Τὸ θέμα ΑΡ διεκτείνεται

εἰς ἡρ, ὥσπερ ΟΡ ἐν τῷ Ὀμηρικῷ ὁράρεται.

Τὸ ἄροτρον (Κυπριακῶς ἄλετρον κοινῶς ἄλἐτρι) συνέστηκε α') ἐκ τῆς ἐρέτλης (στ. 469, ἔχερη, ὄχηρι, χέρι, χερουλί, ἄλετρούχερο), ἣν κρατεῖ ὁ ἄρῳν, β') τοῦ ἐλύματος (Ἑλληνιστικῶς νύμφη, γυθαίως ἄλετροπόδι. Κυπρ. πόιν, Κρητ. ποδάρι, Ἀττ. καὶ Ἀλθανιστὶ κουντοῦρι), εἰς ὃ ἐμβάλλεται ἡ μικρὰ ἐκ σιδήρου ἔννις (ὄννι, γυν(ν)ί, γενί, ἐνί, νί, Τραπεζοῦντ. γόννι, γ') τῆς γῆς (σταδάρη, κλειδί, Ἀλθαν. δούστεξα), ἣς τὸ κυρτόν μέρος ἐμπηγνύεται εἰς τὸ μέσον «ἔλυμα», βάρδου κυρτῆς πρὸς τοῦτοις διεμδαλλομένης δι' ἀμφοτέρων, δ') τοῦ ἰστοβοῦ (τιμόνι, μάτισμα, Κυπρ. βουλά), ὃς παραπερίνει τὴν γῆν καὶ φέρει τὸ ζυγόν. Χειρόγραφα τῶν Ἡσιόδου καὶ Θεοκρίτου ποιημάτων, γραφέντα κατὰ τὸν 15' αἰῶνα, περιέχουσιν εἰκόνα τῶν γεωργικῶν ὀργάνων, ἀλλὰ ταῦτα φαντάσματα, ὀρθότερον δὲ εἰπεῖν, οἱ ἀντιγραφεῖς ἀναχρονίζουσιν. Ἐκτὸς τῶν παλαιῶν μαρτυριῶν καὶ εἰκόνων, τὸ ἄροτρον, οἷον καθ' ἡμᾶς εἰσέτι εὐχρηστεῖ—εἰς τὴν Ἀργολίδα τὸ Εὐρωπαϊκὸν εἰσῆχθη—καλλίστα τὸ σχῆμα τοῦ ἀρχαίου προφαίνει. Ἐν τῇ μακρᾷ τῶν αἰώνων σειρᾷ οὐκ ἔπαθε μεταβολήν, εἰ μὴ μάλιστα προσήλθον τὰ πτερὰ (φτερά, Κρητ. παρούτια, στραβόξυλα ξυλαύτια) ἕνεκα τοῦ πλατύνειν τὴν αὐλάκα.

432. Δοιά] Παράγεται ἀπὸ τοῦ δύο διὰ τῆς ιὸς καταλήξεως.

433. αὐτόγυμον] Οὗ ἡ γῆ καὶ ὁ

(εἴ γ' ἕτερον ἄξαις, ἕτερόν κ' ἐπι βουσί βάλοις)·
 δάφνης δ' ἥ πετελέης ἀκιώτατοι ἰστοβοῆες, 435
 δρυὸς ἔλυμα, γύης πρίνου· βόε δ' ἐνναετήρῳ
 ἄρσενε κεκτῆσθαι — τῶν γὰρ σθένος οὐκ ἀλαπαδόν —
 ἥβης μέτρον ἔχοντε· τῷ ἐργάζεσθαι ἀρίστω,
 οὐκ ἂν τῷ γ' ἐρίσαντ' ἐν αὖλακι καμ μὲν ἄροτρον
 ἄξειαν, τὸ δὲ ἔργον ἐτώσιον αὖθι λίποιεν. 440
 Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταετῆς αἰζήρος ἔποιτο,
 ἄρτον δειπνήσας τετράτρυφον ὀκτάβλωμον,

ἰστοβοῆες πεποιήνται ἐξ ἐνός κόμματος καὶ οὐχὶ συνδέονται διὰ γόμφων, ὥσπερ ἐν τῷ πηκτώ (περὶ τῆς λέξεως ἐπιθι τὴν εἰς Εὐρ. Φοιν. 492 σημειώσιν τοῦ Δ. Βερναρδάκη).

434. ἕτερον] Ἀντὶ ἀναπαίστου μετρεῖται, διότι τὸ ἄγνυμι εἶχε τὸ δίγαμμα.

ἐπι βουσί] Ἐπειδὴ, ὡς εἵπομεν, τὸ ζυγὸν κρέμαται ἐκ τοῦ ἰστοβοῆως.

435. πετελέης] Τὸ ξύλον αὐτῆς καὶ νῦν ἐκτιμᾶται ὑπὸ τῶν ἀμαξουργῶν. Πρβλ. Θεοφράστ. Ἰστ. Φυτ. 5, 4, 3: «Ἄλλο πρὸς ἄλλο καὶ ἐν ἄλλῳ ἀσκαπὲς οἷον πετελέα μὲν ἐν τῷ ἀέρι, δρυὸς δὲ κατορυττομένη καὶ ἐν τῷ ὕδατι καταβρεχομένη».

ἀκιώτατοι] Παρὰ τὸ κίς, ὃ ἐνταῦθα ἐμφαίνει τὰς τερηδύνας. Τῷ ὄντι ἐν ταῖς δάφναις καὶ πετελαῖς ὀλίγα ἐντομα κατοικοῦσιν. — Ἡ γενικὴ δηλοῖ τὴν ὕλην.

436. Ὁ στίχος, ὡς λέγουσιν οἱ μετρικοί, ἐκ τῶν ἀκεφάλων ἐστίν. Τὸ τῆς δρυὸς ξύλον, ὡς παρὰ Θεοφράστου μανθάνομεν, ἐν τῇ γῇ ἥμισυ σήπεται.

βόε] Δύο βοῦς καὶ νῦν ζευγνύουσιν εἰς τὸ ἄροτρον.

ἐνναετήρῳ] Μετὰ ἐννέα ἔτη οἱ βόες τέλειοι τὴν ἡλικίαν εἰσὶ καὶ ἐν τῇ τῆς ῥώμης ἀκμῇ. Ἡσίοδος τοῦτο προστάσσει, ὅτι οἱ γεωργοὶ συνήθως τοὺς τεσσάρων ἢ ἐξ ἐτῶν ὄντας βοῦς μετα-

χειρίζονται. Ταῦτό ἔτος μνημονεύεται Ὀδ. κ 19 (ἰσχύον βοῦς ἐννεώροιο).

437. Ὁ στίχος ἀναπληροῦται δι' Ὀμηρικοῦ ἡμισιγίου (Ὀδυσσ. σ 373: τῶν τε σθ. οὐκ ἄ.).

ἀλαπαδόν] Παρὰ τὸ ἀλαπάξω (ἐξολοθρεύω).

438. ἥβης μέτρον] Τὸ καλὸν μέτρον τῆς ἡλικίας. Ἐκ τῆς αἰτιολογίας (439) γινώσκουμεν ὅτι ἀντιτίθῃσι νεωτέρους βοῦς, οἵτινες ταραχυνῶς καὶ ἀνωμάλως σύροντες τὸ ἄροτρον πρὸς ἀλλήλους ἐρίζουσιν.

439. καμ] Τὸ κατὰ ἀφωμοίωται πρὸς τὸ ἐπόμενον σύμφωνον.

440. ἐτώσιον] Ἀτελείωτον. αὖθι λίποιεν] Αὐτόθι, ἐν τῇ αὖλακι.

441. αἰζήρος] Πρβλ. Θ. 863.

τεσσαρακονταετῆς] Ἡ ἡλικία αὕτη κατὰ τοὺς παλαιούς ἀκμὴ τῆς διαβολίας ἐστίν.

442. Λαμβανέτω δὲ πολλὴν τροφήν, ὅπως μῆτε ἀδύνατος ἢ μῆτε κλέπη σπέρμα.

δειπνήσας] Ἦτοι δειπνήσας τῇ προτεραίᾳ ἐσπέρᾳ ἢ καὶ δεξάμενος τὸν ἄρτον ὡς ἐστιάμα πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν, ὥσπερ οἱ τῆς Θεσσαλίας ποιμένες· ἐν ταῖς Ὀμηρικαῖς ἐποποιαῖς δηλαδὴ ἡ λέξις γενικωτέρᾳ σημασίᾳ ἔχει ἢ ὕστερον.

τετράτρυφον] Παρὰ τὸ τρύφος, οὐ (κλάσμα ἄρτου, Ἡσύχ.) ἢ θρύπτω·

ὅς κ' ἔργου μελετῶν ἰθείην αὖλακ' ἐλαύνει,
μηκέτι παπταίνων μεθ' ὁμήλικας, ἀλλ' ἐπὶ ἔργῳ
θυμὸν ἔχων· τοῦ δ' οὔτι νεώτερος ἄλλος ἀμείνων 445
σπέρματα δάσσασθαι καὶ ἐπισπορίην ἀλέασθαι,
κουρότερος γὰρ ἀνὴρ μεθ' ὁμήλικας ἐπτοίηται.
Φράζεσθαι δ', εὖτ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσης
ὕψοθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυῖης,

δὲ ὀκτάβλωμον παράγεται ἀπὸ τοῦ
βλωμός, ὅπερ Ἡσύχιος καὶ ὁ Ἐτυ-
μολόγος ἐξηγοῦνται ψωμός· τὸ δὲ σχῆμα
Ἀθήναιος ὁ Ναυκρατίτης (Δειπν. 3,
414 e) ἀποδεικνύει· α βλωμιλίου ἀρ-
τους (Φιλῆμων) λέγει τοὺς ἔχοντας ἐν-
τομάς, οὓς Ῥωμαῖοι κοδράτους λέ-
γουσι. Ἐκ τούτων ἐξάγεται, ὅτι οἱ
ἄρτοι τετραγῶνοι καὶ διὰ τεσσάρων
διαγωνίων εἰς ὁκτώ μέρη διηρημένοι
ἦσαν. Τὸ δὲ τετράτρυφον ἀναφέρεται
συγχρόνως εἰς τὸ ὀλίβεσθαι καὶ φυράσθαι
τοὺς ἄρτους (πρβλ. Συμείν. Σηθ κεφ.
1, σ. 18, 12· παρὰ δὲ τὴν ἐργασίαν, ὅτι
ὁ μάλα ἐξυμωμένος καὶ τεθλιμμένος
ἄρτος εὐπεπτός· καὶ δὴ ἐξυμωμένοι
ἦσαν, ὡς μαρτυρεῖ Φιλόστρατος Εἰκόν.
2, 26, σ. 430, 1 Kayser· ζυμίτας ἄρ-
τους — ἢ ὀκταβλώμους). Ὁ θεριστὴς
νῦν ἐσθίει, ἐκτὸς τῶν κρομμύων, ἐλαῶν
κτλ., ἡμισυ «καρδελί», ἥτοι ἡμίσειαν
«ὀκάν» ἄρτου (641 γρ.).

443. Τὸ τοῦ ἔργου δίγαμμα διεκ-
τείνει τὸ ἀναφορικόν.

* ἰθείην· Ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ
τὰ θηλυκὰ τῶν εἰς υς ἐπιθέτων ἐνίοτε
καθ' ὁμοιότητα τῶν εἰς ος τὴν κατά-
ληξιν ἢ παραλαμβάνουσιν.

444. μηκέτι· Ὡς περ νεώτερος γε-
γονώς.

445. ἄλλος· Πλεονάζει.

446. α· Ἐπισπορία ἐστὶν ὅταν τις εἰς
τὸ αὐτὸ σπέρμα σπέρμα ἕτερον ἐπεμ-
βάλῃ, ὃ δεῖ φυλάττεσθαι (Πολυδεύ-
κους Ὀνομαστ. 1, 223). Ἡ λέξις λέγε-
ται ὅτι εἰσέτι ὑπάρχει. Αἱ Ἡσιόδου

παραινέσεις ἀπέριττοι εἰσι καὶ νῦν ἂν
ἐνθυμηθεῖν περὶ αὐτῶν ὅστις ἂν περι-
πατῇ μεταξὺ ἀγρῶν ἐνθεν μὲν δασέων,
ἐνθεν δὲ γυμνῶν. Ὀλίγοι γὰρ ἐπίσταν-
ται τὸ σπεῖρειν εἰς γραμμὰς ὀρθὰς καὶ
δίγῳς ἐπισπορίας. (Περιγηγῆς τις τοὺς
Κρητὰς μνημονεύει, ὅτι «ἄκροις δα-
κτύλοις» σπεῖρουσιν). Πάλαι ποτὲ ἡ
τέχνη αὕτη πολὺ σπουδαιότερα ἦν,
διότι τὰς «σθάρνας» οὐκ εἶχον.

447. Ἐκφράζει τὸν 444 θετικῶς.
Κουρότερος γὰρ ταῦτο βούλεται τῷ
νεώτερος, ἐπτοίηται δὲ (παρὰ τὸ πτοι-
όμαι, ὃ ἀνέκει εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ πτίσ-
σω, πτώσσω) χυδαιότερόν πως ἐμφα-
νίζει τὸ περιέργως παπταίνειν.

448. Δευτέρα ἀρχὴ τῶν Ἐρ-
γῶν.

Πρῶτον μὲν οὖν προσέχειν χρὴ εἰς
τὰς γεράνους, α', πλησιάζοντος τοῦ
χειμῶνος, ἐκ τῶν πρὸς βορρᾶ χωρῶν
φεύγουσιν εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Τὴν Ἑλ-
λάδα λοιπὸν διέρχονται ἀφθινοπούρου
ἤδη μεσοῦντος (Αἰλιαν. π. ζῳῶν 3,
13) ἥτοι τοῦ Μαιμακτηριῶνος (Ἀρι-
στοτέλ. Ἰστ. ζῳῶν 9, 12), ὅπερ ἀν-
τιστοιχεῖ τῷ Ἑλληνικῷ Ὀκτωβρίῳ.

449. ὑψόθεν· Ἡ γέρανος ἐν καλῷ
καιρῷ ὑψηλῶς ἵπταται, διὸ ὑψηλότητος
καλεῖται (Ἀντιπάτρ. Σιδων. ἐπιγρ.
105, 2, πρβλ. Ἀριστοτέλ. Ἰστ. ζῳῶν
9, 10. Ἀρατ. 299. Αἴσωπ. 397 b· ἁ-
στέρων ἐγγύτατα φωνῷ καὶ εἰς τὰ οὐ-
ράνια ὕψι ἵπταται).

Ἡσιόδου οὐ μιμεῖται δουλικῶς τὸν
Μαιονίδην, καίτοι οὗτος ἐν ἀρχῇ τῆς

ἦτ' ἀρότοιό τε σῆμα φέρει καὶ χείματος ὥρην 450
 δεικνύει ὁμβρηροῦ, κραδίην δ' ἔδακ' ἀνδρὸς ἀβούτεω·
 δὴ τότε χορτάζειν ἔλικας βοῦς ἐνδον ἐόντας·
 ῥηϊδίον γὰρ ἔπος εἰπεῖν «Βόε δὸς καὶ ἄμαξαν»,
 ῥηϊδίον δ' ἀπανήνασθαι «Πάρα δ' ἔργα βόεσσιν».
 Φησὶ δ' ἀνὴρ φρένας ἀφνειὸς πῆξασθαι ἄμαξαν, 455

Γ τῆς Ἰλιάδος πασιγνώστους στίχους περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἐποίησεν.

450. *σῆμα φέρει*] Τοῦτο οὐχ Ἡσίοδος ἀνηῦρεν, ἀλλὰ ἐκ τῆς λαϊκῆς σοφίας ἤρυσσεν. Ἀριστοφάνης τὰ «πρωῖμα» μετὰ τῆς τῶν γεράνων ἀποχωρήσεως συνάπτει: «σπεῖρειν μὲν, ὅταν γέρανός κ' ὠρώσῃ» εἰς τὴν Λιθύην μεταχωρή, καὶ πηδάλιον τότε ναυκλήρῳ φράζει κρεμασάντα καθέσθαι· διὸ φίλος τοῦ ἀρότρου (Θεόκριτ. 10, 30) καὶ Δήμητρος ἄγγελος (Πορφύρ. π. ἀποχῆς) προσαγορεύεται καὶ ἐν ἀγγεῖου ζωγραφία παραστάτις αὐτῆς ἐκφαίνεται (Gerhard, Antike Vasenbilder, πίν. 46).

χείματος] Αἱ γέραναι καὶ κατὰ τὸν τῶν αὐτοκρατόρων αἰῶνα «χείματος ἀμφοποιοί» (Τρυφιδώρ. 352) ὑπελαμβάνοντο καὶ νῦν, κατὰ Λελέκον (ἐν τῷ τοῦ Δέφωερ Ἀρχεῖω σ. 237) τὸν χειμῶνα μηνύουσιν. Πρβλ. καὶ τὸ Ἀράτου ποίημα στ. 1075-81.

451. *ὁμβρηροῦ*] Ἡ ἡμέρα δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου διεκτείνεται μέχρι τοῦ Μαρτίου.

Ἡσίοδος οὐδαμοῦ τὰ ἡθικά παραλείπει, ὑπομιμνήσκων τὸν ἀδελφόν, πόσον λυπηρὰ ἡ μνεία τῆς παραμεληθείσης εὐδαιμονίας. Θεόγνης δὲ παθητικῶς τὸ χωρίον αἰνίττεται (1197 κ.), ὅτι αὐτὸς πείραν ἔλαβε τῆς ἀληθείας: «Καί μοι κραδίην ἐπάταξε μέλαιναν ὅττι μοι εὐανθεὶς ἄλλοι ἔχουσιν ἀγρόν» (1199-1200).

ἀβούτης] Ἀντιτίθεται τῷ βούτῃ ἥτοι βουφορβῷ, ὡς περ ἀδῶτης (355) τῷ ὠτῇ. Πολλοὶ οὐδὲ ἓνα βούν κέ-

κηνται, ὅθεν ἐπὶ ἐνδεστάτων λέγουσι: «Μ' ἔνα βόιδι ὅλοι κά(μ)νουμε(ν)» (Ἄραβαντ. Παροιμ. 1736, Βενίξ. Μ 65).

452. Κομιστέον τοὺς ἐξω νεμομένους βοῦς εἰς τὴν οἶκον («ἐνδον»), ὅπως ἀποβάλλωσι τὸ ἀχαλίνωτον.

χορτάζειν] Ἐνταῦθα κυρίως κείται, ἀπὸ τοῦ χρότου (606-7), οὗ τὰ εἶδη Θεόφραστος (Αἰτ. φυτ. 2, 17, 6) ἀπαριθμεῖ: «... ἡ ἱστία καὶ ἡ στελὶς καὶ τὸ ὑφέαρ· τούτοις γὰρ δὴ καὶ τοὺς βοῦς καὶ τὰ ὑποζύγια χιλεῖουσιν καὶ τρέφουσι μετὰ τοὺς θερισμούς».

ἔλικας βόας] Ἡ παρὰ Ὀμήρῳ συχναῖσα φράσις ἐρμηνεύεται ἐν Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 192: «βοῦς... κεράεσσιν ἔλικτάς» (καμπύλας τὰ κέρατα).

453-4. Χαριέντως καὶ ἀστείως μικρὸν εἰδυλλιον περιεμπλέκει τοὺς γεωργοὺς εἰσάγων διαλεγόμενους.

ἄμαξαν] Πρὸς τὸ καταφέρειν ξύλα ἐκ τῶν δασῶν. Ὅτι χρεῖα ξύλων ἔσται πρὸς τὸν χειμῶνα, Περσεύς οὐχ ἤττον ἐπίσταται ἢ ὁ ποιητής.

454. δ'] Οἱ λογογράφοι πρὸς ἀντιθετικὰς ἀποκρίσεις μεταχειρίζονται τὸ ἀλλὰ μῶριον, οἱ δὲ ποιηταὶ καὶ τὸ δέ.

455. Οὐδὲ ἄμαξα εὐθὺς τελειοῦται, ἀλλὰ χρήζει προπαρασκευῆς.

φρένας ἀφνειός] «Οὐκ ἀληθῶς ὢν εὐπορος, ταῖς ἑαυτοῦ φαντασίαις ταῖς κεναῖς οἶεται εἶναι εὐπορος» (Πρόκλος). Ἡ εὐφρολογία Ἡσιόδου οἰκεία.

πῆξασθαι] (Πρβλ. πηκτόν 433). Τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἀορίστου συχναῖς ἀντικαθίστησι τὸ τοῦ μέλλοντος,

νήπιος, οὐδὲ τὸ οἶδ', ἑκατὸν δέ τε δούρατ' ἀμάρης·
τῶν πρόσθεν μελέτην ἐχέμεν, οἰκίῃα θέσθαι.

Εὖτ' ἂν δὲ πρώτιστ' ἄροτος θνητοῖσι φανήη,
δὴ τότε' ἐφορμηθῆναι, ὁμῶς δμῶές τε καὶ αὐτός,
αὐτὴν καὶ διερὴν ἀρόων ἀρότοιο καθ' ὥρην, 460
πρωτὶ μάλα σπεύδων, ἵνα τοι πλήθωσιν ἄρουραι·
ἔαρι πολεῖν, θέρεος δὲ νεωμένη οὐ σ' ἀπατήσει.
Νεῖδον δὲ σπείρειν ἔτι κουφίζουσιν ἄρουραν·

καίτοι ἀξιολογώτατοι κριτικοὶ τὰ πα-
ραδείγματα ἅπαντα ἐξ εἰκασίας ἀφανί-
ζουσιν. Ἀλλὰ κυρίως οὐχὶ ἡ κατάληξις
τοῦ ἀρότου, ἀλλ' ἡ αὖξησης ἐδήλου
τὸ παρελθόν.

456. Πρὸς τὸ πρῶτον ἡμιστίχιον
παράθεσις στ. 40 μετὰ τοῦ σχολίου. Ὁ
μυρὸς οὐκ οἶδεν ὅτι ἀναριθμητὰ (περὶ
τοῦ ἑκατὸν ἴδε 130) ξύλα ἀναγκαῖα
ἐνεκα τῆς τελειώσεως. Τὸ δεύτερον
ἡμιστίχιον παρὰ τοῖς παλαιοῖς πολὺ ἦν,
ἐξ οὗ ὁ Πλατωνικὸς Σωκράτης ὡς πα-
ροιμίᾳ αὐτῷ ἐχρήσατο (Θεαίτητ. σ.
207 a). Τὸ παρατακτικὸν δὲ τε τῷ
τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐκ βιβλίων
μαθόντι πολλὴν ἀπορίαν χορηγεῖ· ὁ δὲ
Ἕλλην χαίρει, παράδειγμα ἀνευρών
παλαιότατον τῆς συνήθους παρατάξεως
(δὲν το ξεύρει καὶ ἑκατὸ εἶνε τὰ ξύ-
λα).

457. Περὶ τούτων φρόντιζε, ἥτοι
περὶ τοῦ κομίζειν εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐν-
ταῦθα αἱ προπαρασκευαῖαι τέλος ἔχουσι,
διό ἐν τοῖς ἑξῆς ἄρχεται τὸ δεύτερον
τῶν περὶ τὴν καλλιέργειαν.

458-492. Περὶ τοῦ ἀρότου.

458. πρώτιστα] Ἐντείνει τὴν σύν-
δεσιν (ἄμα).

ἄροτος] Ὁ τοῦ ἀρότου καιρὸς.

φανήη] Ὑποκείμενος, κατὰ τὴν Ὀ-
μηρικὴν διάλεκτον.

459. Διαρρηθὴν παραινεῖ τὸ αὐτο-
προσώπως ἐργάζεσθαι μετὰ τῶν δού-
λων.

460. Ἄν τε ἡ γῆ (αὕτη γὰρ λέπει)

ξηρὰ ἂν τε τρυφερὰ ἐπαναφέρεται εἰς
388-90.

461. πρωτῇ] Δηλαδή πρωτὶ τοῦ ἐνι-
αυτοῦ, ἡγουν τὸ ἔαρ, ὡς αὐτὸς ἐξηγεῖται
ἐν τοῖς ἐπομένοις. Ἐπίσης τίθενται
πρώτος καὶ πρωῖσπαρος.

462. ἔαρι πολεῖν] «Ὀργύνουσι» τὸ
ἔαρ καὶ τὸν ἀγρὸν τοῦ θέρους ἐῷσιν
ἀγεώργητον. Ὁ ἀγρὸς τοιοῦτότροπος
προφέρει δαψιλὴ καρπὸν κατὰ τὸ ἐπό-
μενον θέρος.

νεωμένη] Οἱ Θηραῖοι εἰσέτι λέγουσι
νειάζω, ἐπὶ δὲ τοῦ διπόλου καὶ τριπό-
λου ἀγροῦ (Θ. 971) αἱ λέξεις διω-
λίω καὶ τριαλετρίω ἐπικρατοῦσιν. Ἡ
περὶ τὰς Θεσπιάς χώρα ὁμῶς ταῦτα
οὐ συγχωρεῖ.

ἀπατήσει] Εὐφροδὴς ὁ ἀγρὸς προσ-
ωποποιεῖται, ὅν καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ
εὐπειθῇ ἡ ἀργὸν ἐπικαλοῦσιν.

463. κουφίζουσιν] Νῦν τὴν γῆν
λέγουσι κούφισιν ἐν ὅσῳ ἂν ὦσιν αἱ
ξηραὶ βῶλοι ἡραιωμένοι ὑπὸ τῆς βρο-
χῆς. Τῷ ὄντι καθ' ἡμᾶς σπείρουσι τῇ
δευτέρᾳ ἢ τρίτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὰ πρω-
τοδρόχια, οὐ προσμένοντες ἕως ἂν γέ-
νωνται βαρεῖται καὶ γλοιώδεις ἀπὸ τῶν
χειμωνίων ὑετῶν. Σακελλάριος ἐν τοῖς
Κυπριακοῖς (Γ', σ. 319) τὸ Κυπριακὸν
κουφίζω (κοπρίζω) παραλληλίζει, ἀλλὰ
Κάτων (ἐν τῷ φερωνύμῳ Κικέρωνος
διαλόγῳ § 45), ὅσπερ τῆς γεωργίας
ἐμπειρότατος ἦν, παρατηρεῖ ὅτι Ἡσίοδος
σιωπᾷ περὶ τῆς κοπρίσεως, ὃ δὲ μείζον
τὸ λεξείδιον ἔτι σπερεῖται ἐξηγήσεως.

νειὸς ἀλεξιάρη παίδων εὐκηλήτειρα.

Εὐχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ Δημήτερι θ' ἄνγῃ,
ἐκτελέα βρίθειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν,
ἀρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότου, ὅτ' ἄν, ἄκρον ἐχέτης
χειρὶ λαβὼν ὄρπηκα, βοῶν ἐπὶ νῶτον ἱκῆται
ἔνδρυν ἐλκόντων μεσάβων. Ὁ δὲ τυτθὸς ὀπισθεν

465

464. Καὶ ἐνταῦθα προσωποποιεῖ τὴν νειόν, ἣν ἐγκωμιάζει μετὰ κωμικοῦ πάθους· ἡ νειὸς ἀμύνει τὴν ἀράν (τῆς πτωχείας δηλαδὴ), ὡς περ Ζεὺς ἀρῆς ἀλκτῆρ' ἐγένετο (Θ. 657), καὶ καθησυχάζει τὰ παιδία, ἅτινα κλαίουσιν, ὅταν πεινῶσιν. Ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (356) κεινιδύνευκε τὸ ἀνάλογον θανάτοιο δότειρα.

465. Ὁ εὐσεβὴς Ἡσιόδος ἀρχεται ἀπὸ εὐχῆς· ἐν Θεσπιαῖς δηλονότι οὐκ ἐθυσίαζον δημοσίως πρὸ τοῦ ἀρότου, ὡς περ ἐν ἄλλαις πόλεσι τῆς Ἑλλάδος (ἴδε τὰς Ἡσυχίου γλώσσας· πρατασία] κατευχῆ ἀρχομένης ἀροτριώσεως, Προηροσία] θυσία Ἀθήνησι, Προηρόσια] τὰ πρὸ τοῦ ἀρότου θύματα. Κλειδῆμος (;) δὲ αὐτὰ Προαρκτούρια καλεῖ). Ἡ ὀρθόδοξος θρησκεία τὸ καλὸν τοῦτο ἔθος ἔσωσε, καθόσον τῇ τοῦ Σταυροῦ ἑορτῇ (τῇ 14/26 Σεπτεμβρίου) οἱ γεωργοὶ θράγμα σπέρματος εἰς τὴν ἐκκλησίαν φέρουσι χάριν καθαγιασέως.

Διὶ χθονίῳ] Τὸ ἐντιμώτατον ὄνομα τοῦ φοβεροῦ τοῦ κάτω κόσμου, ὅπερ οὐ μόνον παρὰ τοῖς ποιηταῖς (Σοφοκλ. Οἶδ. Κυλων. 1606: ὡς περ Ζεὺς καταχθόνιος Ἰλ. I 457: Ζεὺς κεκμηκότων Αἰσχύλ. Ἰκέτιδ. 164: χθονίων βασιλεὺς κτλ.), ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ δημοσίᾳ θρησκείᾳ (Πausan. 2, 2, 8· ἐπιγραφὴ ἐν τῷ Ἀθηναίῳ Β', σ. 237) ὑπῆρχεν. "Ὅτι τὰ σπέρματα, ὡς εἰπεῖν, θάπτονται εἰς τὴν γῆν, ὁ χθόνιος Ζεὺς αὐτὰ τρέφειν δοκεῖ· ὁθεν Πλούτων καλεῖται (ἀπλουτοδοτῶν γενεὴν βροτέην καρποῖς ἐνιαυτῶν» Ἰγν. Ὀρφικ. 17 (18), 5)

καὶ τὴν Δήμητρος θυγατέρα λέγεται ὅτι ἤρπασεν. Τῆς αὐτῆς αἰτίας χάριν καὶ ἡ μήτηρ, ὡς ὀρώμεν, οὐ μισεῖ τὸν θεόν· ἀναλόγως ἐπὶ ἀναγλύφῳ ἐκ Ρυθείου, φυλασσομένου ἐν τῷ Σπάρτης μουσεῖῳ, ὁ τοῦ Ἄδου κύων πλησίον αὐτῆς ἔστηκεν.

466. ἐκτελέα βρίθειν] Ἐν βραχέσι πολλὰ δηλοῖ· οἱ στάχυες καὶ ὠριμάζουσι καὶ καταβαρύνονται τῷ καρπῷ.

ἱερὸν ἀκτὴν] Ἰδε 32. Τὸ ἀρσενικὸν γένος οὐχ ἅπαξ ἐσημειώσαμεθα.

467. ἄκρον ἐχέτης] Τὴν χειρολαβίδα (ἀλετροκράτημα, χειρολάτης).

468. ὄρπηκα] Κυρίως κλάδον, ἐνταῦθα δὲ ὄνομα τῆς χειρολαβίδος.

ἐπὶ νῶτα ἱκῆται] Ἀντὶ τοῦ «τύφη τῷ βουκέντρῳ». Ἡ φράσις ὅμως οὐ χυδαία, ὅπως τὴν ἀρχὴν ἂν εἰκασταίμεν (πρβλ. Λουκιαν. Συμπос. 16), ἀλλ' ἀπαντᾷ ἐν τῇ τραγῳδίᾳ (Σοφοκλ. Οἶδ. Τύρ. 809: κἀρα διπλοῖς κέντροισί μου καθέκετο. Τὸ βουκέντρον (βουκέντρι) ῥάβδος ἦν ἀπ' ἀμφοτέρων τελῶν ἔχουσα σιδηρὰ κέντρα. — Τὸ ὑποκείμενον ἔστιν «αἰζήος» ἦτοι ὁ ἀροτρεὺς (ἀλετρᾶς).

469. ἔνδρυν μεσάβων] «Τὰ μέσσαβα, τῶν μεσάβων, λέγονται δὲ αἱ τοῦ ζυγοῦ γλυφαί· καὶ ὁ Καλλιμαχος: Μέσσαβα βοῦς ὑποδύς» (Πρόκλος, πρβλ. Ἡσύχιον, Σουίδαν, Πολυδεύκην 1, 252, Σχόλια εἰς Λυκόφρον 877): «Τοῦ δὲ ζυγοῦ τὰ τιθέμενα ἐπὶ τοὺς αὐχένας τῶν βοῶν οἱ μὲν ζεύγλας οἱ δὲ βοείας οἱ δὲ μέσσαβα καλοῦσιν» (Ἐτυμολ. Μέγ. σ. 173, 27, ταῦτα

δμῶός, ἔχων μακέλην, πόνον ὀρνίθεσσι τιθείη, 470
σπέρματα κακκρύπτων. Εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίστη
θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοθημοσύνη δὲ κακίστη.
Ὡδὲ κεν ἀδροσύνη στάχους νεύοιεν ἔραζε —
εἰ τέλος αὐτὸς ὅπισθεν Ὀλύμπιος ἐσθλὸν ὀπάζοι —,
ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια· καὶ σε ἔολπα 475

βραχύτερα ἐν τοῖς εἰς Ἀπολλωνίου Ἀργοναυτικὰ σχολίοις 3, 232, ὅπου ἡ πηγὴ, βιβλίον δὴθεν τοῦ ἐνδόξου Ἑρατοσθένους, μνημονεύεται). Ἐπειδὴ τὸ πρῶτον ὄνομα ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἐν Λευκάδι καὶ Κρήτῃ (ὅπου λέγουσι ζεύλης) εἰσέτι ἀκμάζει, βεβαιούμεθα, ὅτι Ἡσίодος ἐννοεῖ τὰ δύο ξύλα, ἅτινα ἐμπηγνύονται εἰς τὸν ζυγὸν καὶ περι- κλείουσι τὸν βοῦν, ὃν βρῦνει ἄνωθεν τὸ ζυγὸν ἥτοι αἱ «ἐπάνω-ζεύγλης» (Κρητιστί). Ἡ λέξις ἐνδρουν αἰνίτ- τεται ἄρα τὸ ἐμπηγνύεσθαι τὰ ξύλα.

τυτθός δμῶός] Ὁ νῦος ὑπηρέτης, ὅστις θεραπεύει τοὺς βοῦς καὶ συμ- βοηθεῖ εἰς τὸν ἄρατον, ὀνομάζεται νῦν ἀναλόγως παιδί (Ἴδε Πύρρα Γεωπα- νικά τ. Α', σ. 95).

471. μακέλην] Μάκελλαν.

πόνον τιθείη] Ἀστέλλεται πάλιν. Δυσχεραῖνοι τοῖς πτηνοῖς τὸ ἐκκολά- πτειν τὰ σπέρματα, γῆν ἐπιρρίπτων. Τίς Ἑλλήν ἀγνοεῖ ὅτι εἰς τοὺς ἐσπαρ- μένους ἀγροῦς αἱ καλούμεναι σ(ε)ταρή- θρες (Κυπρίστι ζευκαλάτες) συναγεί- ρονται; Καθ' ἡμᾶς «ὁ μικρός» ἄλλα πράγματα ἔχει, διότι καὶ ἡ «σάβρα» τοῖς πτηνοῖς πόνον τίθησι καὶ οἱ γε- ωργοὶ αὐτὰ κυνηγοῦσι χρώμενοι τῷ κατόπτρῳ (καθρέφτῃ).

471. Εὐθημοσύνη — 478 ἀναφέρον- ται εἰς ἀπάσας τὰς περὶ τοῦ ἀρῶτου παραινήσεις. Εὐθημοσύνη ὁ σχολια- στής ἐρμηνεύει ὀρθῶς «τὸ καλῶς δια- τίθεσθαι». Ἡσίодος καταλέγει τὰ ἀπο- βαίνοντα ἐξ αὐτῆς στ. 473 - 8.

473. ἀδροσύνη] Ἀδρός καρπὸς ὀ- νομάζετο ὁ πλήρης στάχους, παρὰ τὸ σφΑΔ, ἐξ οὗ ἄδην (ἄλις). Ἡ λέξις τηρεῖται ἐν Ἀραβανίῳ (ἀδρό—χονδρόν).

νεύοιεν ἔραζε (πρβλ. 421)] Ἡ φρά- σις ἐκ τῆς συνηθείας εἰληφθαί δοκεῖ (Ἴδε Πλούταρχον Ἡθ. τ. Η', σ. 257: τῶν σταχῶν τοὺς κεκλιμένους καὶ νεύοντας ἐπὶ γῆς, Μάρκ. Αὐρήλ. πρὸς ἑαυτὸν 3, 2: οἱ στάχους δὲ κάτω νεύον- τες).

474. Ὁ θεόφοδός τε καὶ ὁ δεισι- δαίμων οὐδέποτε ἐλπῖδα ἐκφώνει, πλὴν περιορίζων κατὰ τὴν Θεοῦ θέλησιν. Ἡ πλεοναστική πρότασις ταῦτό βούλεται τῷ ἀπλῷ «ἂν θέλῃ ὁ Θεός». Καὶ πρό- τερον ἐν πλείστοις χωρίοις εἶδομεν ὅτι Ἡσίодος τὸ πέρας μάλιστα εἰς τοὺς θεοὺς ἀπονέμει.

Ὀλύμπιος κατ' ἐξοχὴν Ζεὺς ἐστί, τὸ μὲν ὡς ἀναξ τῶν θεῶν, τὸ δὲ ὡς διωρητὴς τοῦ βετοῦ.

475. ἀγγέων] Οὐ διαφέρουσι βα- δαίως τῶν καλιῶν (301).

ἐλάσειας ἀράχνια] Πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης ὁ λαὸς τὸ σύμβολον τοῦτα τῆς ἐντελοῦς καὶ διαρκοῦς ἀχρηματίας γινώσκει. Ἐκ τῶν ποιητῶν μέντοι οὐ- δεὶς πλὴν Ἡσίодος καὶ κωμικός τις (Φερεκράτης παρὰ Σουῖδα λ. ἀράχνη; ἄρ' ἀράχνη· ὥσπερ ταῖς σιπύαισι ταῖς κεναῖς) τὴν χυδαίαν φράσιν παρεκινδύ- νευσαν, ἔτι δὲ ἡ Ἡσιόδου δόξα αὐτὴν προσήγαγεν εἰς λόγον τοῦ ῥήτορος Θε- μιστίου (18, σ. 221 b: οὐκουν αἱ αἰτο- θῆκαι μεσταὶ εὐρώτος καὶ ἀραχνίων).

γηθήσειν, βίότου αἰρεύμενον ἔνδον ἐόντος.
 Εὐοχθέων δ' ἵξαι πολὺν ἔαρ, οὐδὲ πρὸς ἄλλους
 αὐγάσσαι· σέο δ' ἄλλος ἀνὴρ κεχρημένος ἔσται.

Εἰ δέ κεν ἡελίοιο τροπῆς ἀρόης χθόνα διᾶν,
 ἥμενος ἀμήσεις, ὀλίγον πέρι χειρὸς ἔργων, 480
 ἀντία δεσμεύων, κεκονιμένος, οὐ μάλα χαίρων,

476. βίότου] Ἡ γενικὴ καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ μέρους τίθεται.

γηθήσειν] Πάλιν διαυγάζει τὸ αἴσθημα τοῦ εὐδαίμονος γεωργοῦ.

ἔνδον ἐόντος] Ἀπὸ τοῦ οἴκειου, οὐ χρεῖζοντα δανεισμάτων (πρβλ. 364 κέ.).

477. Εὐοχθέων] Τὸ ῥῆμα ἐγένετο ἀπὸ τοῦ ἐπιθέτου εὐοχθος (δαψιλής).

πολὺν ἔαρ] Τὸ ἐπιθετον οὐ πλεονάζει, ὥς δεικνύει στ. 492: ἔαρ γιγνόμενον πολὺν. Τὸ ἔαρ γὰρ πολὺν ἢ λευκὸν (Καλλιμάχ. Ὑμν. 6, 123, Θεοκρίτ. Εἰδύλλ. 18, 27) ἐπονομάζεσθαι δύναται, ὥσπερ τὸ θέρος (Καλλιμ. αὐτ.), ὅτε αἱ χῶραι «λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμὸν ᾗδην» (Εὐαγγ. Ἰωάνν. 8', 35). Ὅτι γὰρ τοῦτο οὐκ ἐστὶ τῶν Ἑβραϊσμῶν, δεικνύει ὁ ὑπὸ Πλινίου μεταφρασθεὶς Σοφοκλῆς ἐν τῷ Τριτολέμῳ (Φυσ. Ἱστ. 18, 12, 1: et fortunatam Italiam frumento canere candido) καὶ Ὀππιανός (Ἀλιευτ. 4, 500: περιπλήθουσα δὲ πάντῃ πυροδόκος στεφάνῃ λευκάζεται ἔνδον ἁλωῆς), καὶ μάλιστα ὁ Ἑλληνίζων Ὀβίδιος (Fasti 5, 357: maturis albescit messis aristis, Μεταμορφ. 4, 110: ager gravidis canebat aristis). Ἡ τοῦ ἔαρος τελευτὴ κινδύνους φέρει τοῖς ὀλίγα θερίσασιν: «Ἀπρίλης γρίλης τιναχτοκοφινίδης» (Βενιζ. Α 397), «Ἀπρίλης Μάης κουκκία μεστωμένα» (Βενιζ. Α 398), «Ἀγούστου τὰ δεκάλιτρα τὸν Μάιο ἀναζητοῦνται» (Krumbacher, byzantinische Sprichwörter, ἀρ. 17).

478. αὐγάσσαι] Ὁφθαλμιάσεις παρὰ τὸ αὐγή (ὀφθαλμός).

479-482. Ἀναπτύσσει τὸ ἀποτέλεσμα τῆς «κακοθημοσύνης». Οὐκ ἄνευ περιεργίας ἀντιπαράβαλεῖ τις τὰ τοῦ Ψαλμοῦ (128 ἢ 129, 7. 8): «Οὐ οὐκ ἐπλήρωσε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὁ θερίζων καὶ τὸν κόλπον αὐτοῦ ὁ τὰ δρόγματα συλλέγων· καὶ οὐκ εἶπαν οἱ παράγοντες: Εὐλογία Κυρίου ἐφ' ὑμᾶς, εὐλογῆκαμεν ὑμᾶς ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου».

479. ἡελίοιο τροπῆς] Κατὰ τοὺς Γεωπονικοὺς (2, 14, 3), δέον «παύσασθαι ἀμφοτέρων τῶν σπόρων (τῆς τε κριθῆς καὶ τοῦ σίτου) ταῖς τροπαῖς ταῖς χειμεριναῖς». Ὁ λαὸς λέγει ἐπὶ τοιούτοις: «Τοῦ Γεννάρη τὸ ζευγάρη, διάβολος θὲ νά το πάρη» (Α. Mommsen, Jahrzeiten Α', σ. 10 ἐκ Χαλκίδος). Ἄν γὰρ σπείρῃ τις μετὰ τὴν τῶν Πληγίδων δύσιν, ἡ σπορὰ ἀναβλαστάνει μετὰ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀντὶ τῶν ὀκτιῶ.

χθόνα διᾶν (= Ἰλ. Ω 532)] Πρὸς τὸ ἐπιθετον, ζῆτει Θ. 866.

480. ἥμερος] Ἐπ' ἀληθεία ἐν ἔτεσι ξηροῖς οἱ στάχυες τοσοῦτο χαμηλοὶ καὶ ἀραιοὶ ἀναφύονται, ὥστε οἱ ἐργάται θερίζουσι καθήμενοι· ὅπερ οὐκ ἂν ἐπιστεύσαμεν, εἰ μὴ αὐτόπται ἐγενόμεθα.

ὀλίγον χειρός] Ἐνεκα τῆς ὀλιγότητος τῶν σταχύων ὁ θεριστὴς ὀλίγον μέρος τῆς χειρὸς μεταχειρίζεται, ἥτοι τοὺς δακτύλους μόνον ἀντὶ τῆς παλάμης ὀλοκλήρου. Ὅθεν προήλθεν ἡ παροιμία «κενὴ χεὶρ» (Σχολ.).

481. ἀντία δεσμεύων] Οἱ στάχυες

οἷσαις δ' ἐν φορμῶ· παῦροι δέ σε θήσονται.
 Ἄλλοτε δ' ἄλλοιός Ζηνὸς νόος αἰγίοχοιο,
 ἀργαλέος δ' ἄνδρεςσι καταβνητοῖσι νοῆσαι·
 εἰ δέ κεν ὄψ' ἀρόσης, τόδε κέν τοι φάρμακον εἴη· 485
 ἥμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι
 τὸ πρῶτον τέρπει τε βροτοὺς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν,
 τῆμος Ζεὺς υἱοὶ τρίτῳ ἤματι, μηδ' ἀπολήγοι,

ἐναλλάξ συνδέονται, ὅπως τὰ δράγματα μακρότερα ἐκφράζονται. Νῦν ὅμως οἱ Ἀττικοὶ πάντοτε τοῦτο ποιοῦσιν· ὁ λέγουσι *λιμάρει*.

κεκοιμμένος] Διὰ τὸ μὴ συνεστιάσθαι ὑπὸ τῶν σταχῶν τὸ πεδίον πολὺ μᾶλλον διαφθαίσκεται, ὥστε πολλὴν κόπιν ἀναπέμπει.

οὐ μάλα χαίρων] Ἡ φράσις οὐ τι (οὕτω) χαίρων ἢ οὐ χαίρων παρὰ λογογράφους τε καὶ ποιηταῖς τετριμμένη ἐστίν (Πρβλ. Σοφοκλ. Φιλοκτ. 1299. Οἶδ. Τύρ. 363. Εὐριπ. Ὀρ. 1593. Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 563. Βάτραχ. 843. Σοφ. 186. Ἡρόδοτ. 3, 20. Ξενοφ. Ἀνάβ. 5, 6, 32. Πυρρ. 4, 21, 10).

482. *οἷσαις*] Τὰ δράγματα.

φορμῶ] Ἐν ἐνὶ φορμῶ, ἐννοεῖται. Τὸ φορμῶ σχῆμα ὁρῶμεν ἐν ἀρχαίῳ μνημείῳ, ἀπεικονισθέντι ἐν Baumeister Denkmäler, σ. 417· ἡ δὲ ἐξ ἧς αὐτοὺς ἐποιοῦν ὕλη ἦν φλοιὸς (Σχόλια εἰς Λουκιαν. Ἡσιόδ. 6 = Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 798, 52) ἢ ψίλθοι (Ἡσύχ. λ.) ἢ φοίνικος φύλλα (Θεοφράστ. Ἱστ. Φυτ. 2, 6, 11).

παῦροι] Τοῦ ῥήματος κατὰ τὴν ἐπικὴν χρῆσιν ἐμφαίνοντος τὸ θαῦμα, τὴν εἰρωνεῖαν δηλοῦν ὁ ἅγιος Χρυσόστομος (Ὁμιλ. εἰς εὐαγγ. Ἰωάννου 13, 1), χωρὶς εὐφημισμοῦ λέγων· «Ὑποστρέφει μετ' αἰσχύνῃς καὶ κατηφείας πρὸς τὴν οἰκίαν».

483. Οὐδὲ τοῦτο ἀποδεικτικῶς θέ-

λει ἐξεῖπεν, ἐπεὶ δὴ τῷ θεῷ οὐδὲν ἀδύνατον.

αἰγίοχοιο] Ἰδε Θ. 11.

485. Ἄνευ μυθολογίας ἐκδεχόμεθα τοὺς στίχους· ἡ μετεωρολογικὴ πρόγνωσις δύσκολός ἐστιν.

485. *φάρμακον*] Ἐπανορθώσειεν ἂν τὴν παραμέλησιν.

486. *πετάλοισι*] Φύλλοις.

487. *τέρπει*] Ὅτι ἀγγέλλει τὸ ἐπερχόμενον ἔαρ, ἄδων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τούτου (Ἀριστοτ. π. ζῴων 9, 36, 4)· διὸ λέγει ὁ λαός· «Ἐνὰς κοῦκκος δὲν φέρνει (τὴν) ἄνοιξι, δὲν κάνει Μάη». Οὐκ ἄλλως οἱ ποιμένες τὸ ἔαρ παρῆναι νομίζουσιν, ὅταν ἔλθῃ ὁ ἀσπρομάγουλος» (Neophron peregrinarius L.) ἢ «τοῦ κοῦκκου τὸ ἄλγος», καθότι οὗτος λέγεται ὅτι φέρει τὸν κόκκυγα. Εἰς τὴν Ἀττικὴν ὁ κόκκυξ ἀναχωρεῖ τῇ τρίτῃ δεκάδι τοῦ (Ἑλληνικοῦ) Μαρτίου. Τοὺς δὲ ἀνθρώπους οὐκέτι τέρπει, ἀλλὰ κυνηγεῖται, ἐπεὶ δὴ αἱ ἀγγελαὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ φοβοῦνται.

ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν] = Θ. 187.

488. *Ζεὺς*] Ἐπιθ. 415.

τρίτῳ ἡματι] Οἱ Ὑπερβόρειοι τοῦτο ἐκδέχονται ὡς διὰ τριῶν ἡμερῶν· ἀλλὰ βροχή, ἥτις διατελεῖ εἰς τὴν δευτέραν ἡμέραν ἐν τῇ Ἑλλάδι σπανιώτατα γίνεσθαι. Ἡσιόδου εὐχεται μὴ πέσῃ ὁ βροτὸς ἀμέσως μετὰ τὸν ἄροτον, διότι βλέπτει τὰ σπέρματα, μηδὲ πρὸ τοῦ ἀρότου (Θεοφράστ. Ἱστ. Φυτ. 8, 7, 1). Οἱ τακτικοὶ ἀριθμοὶ ἐν τῇ παλαιᾷ συν-

μήτ' ἄρ' ὑπερβάλλων βοὸς ὀπλήν μήτ' ἀπολείπων
οὕτω κ' ὁψαρότης πρωτηρότη ἰσοφαρίζοι.

490

Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσειο· μηδὲ σε λήθοι
μήτ' ἔαρ γιγνόμενον πολὺν μήθ' ὥριος ὄμβρος.

Πᾶρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον καὶ ἐπαλέα λέσχην
ὥρη χειμερίη, ὅποτε κρύος ἀνέρα ἔργων

ηθεία τὸ χρονικὸν διάστημα δηλοῦσιν, οἷον ἐν ποιήματι Μάχωνος ('Αθην. Δειπνοσοφ. Η', σ. 341 b) λέγει: ἀποθανῇ γὰρ ὥρας ἐξδόμεης (ἔγουν μετὰ ἐπτά ὥρας).

μηδ' ἀπολήγοι] Ἐν τῇ Ἑλλάδι συγχάκις νεφέλαι συμπυκνοῦνται, καὶ ψεκάζει, ὁ δὲ γεωργὸς χαρὰς ἐμπίπταται· ἀλλ' ἰδοὺ αἱ νεφέλαι φεύγουσι καὶ ἀρπάζουσι τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ. Ὡσαύτως ἄρα καθ' ἡμᾶς παροιμιάζεται: «Μάρτης βρέχει; ποτὲ μὴν παύση» ('Αράβαντ. Παροιμ. 698—Βενιζέλ. Μ 31). Ταύτῃ ἐπισυνάπτομεν ἀμέσως τὰς ἀναλόγους πρὸς τὴν Ἡσιόδου διδασκαλίαν: «Ἄν κάμη ὁ Μάρτης δυὸ νερά κῆ' Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα, τότε χαρὰ ἔς ἐκείνον·ε (χαρὰ ἔς ἐκείνο τὸ γεωργὸ) πῶχει πολλὰ σπαρμένα», «Νὰ βρέξ' Ἀπρίλης δώδεκα καὶ ὁ Μᾶης μία καὶ φῖνα», «Μάρτης ἔδρεχε, θερ(ισ)τῆς ἐχαίρονταν» κλ. (Ἴδε Α. Mommsen, griechische Jahrzeiten Α', σ. 38 κέ.).

489. Μῆ εἴη βραγδαία βροχή, ὅποια μεγάλους ὄλκους διαρρηγνύει εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ ἐκπλύνει τὰ σπέρματα. Ἡ Περπιροῦνα εὔχεται: «Θεέ μου, βρέξε μίαν βροχήν, μίαν βροχήν, μίαν σιγαλήν» (Sanders, Volksleben, σ. 110, 11). Ὁ ἀπὸ τοῦ ὄνουχος διορισμὸς καὶ νῦν ἐν χρήσει ἐστίν. Ὀπλή δηλονότι ἐνταῦθα δηλοῖ τὴν ὄνυχά τῶν βοῶν ('Υμν. Ὀμηρ. 3, 77. Ἀπολλιναρ. Ψαλμ. 69, 32), ὡς περ ἄλλοθι τὴν τῶν ὄνων ('Αριστοφάν. Ἀχαρν. 768 (746) καὶ Σιμωνίδης ὁ ἱαμβοποιὸς ἐν τοῖς σχολείοις).

490. Τὰ σύνθετα εὐδήλα. Ἐξισωθεῖν ἂν (ἰσοφαρίζοι) οὐχὶ μόνον τῷ πρότερον αὐτοῦ ἀρῶσαντι, ἀλλὰ καὶ τῷ πρῶτον ἀπάντων.

491. Ἡ φράσις μηνύει ἀλλαχού τε καὶ ἐνταῦθα τὸ πέρας τοῦ κεφαλαίου· ἅμα δὲ ὁ ποιητὴς τὸ ἀξιολογώτατον πάλιν ἐξάγει.

492. πολὺν] Ἴδε 477. Ἡ πρότασις παρατακτικῶς ἐσχημάτισται ἀντὶ τοῦ οὐδὲν μᾶλλον ἤ. Τίς γὰρ ἂν παρίδοι τὴν ὠριμότητα τῶν σταγύων, ἢν ἅπαντες προσμένουσιν ἀνυπομόνως;

493-563. Περὶ τοῦ κατὰ τὸν χειμῶνα βίου.

493. χάλκειον θῶκον] Τὴν ἐν τοῦ χαλκῆως (σιδηρεᾶν) ἔδραν, διότι αὐτόθι πάντοτε πῦρ καίεται (Πρόβλ. Ὀδ. σ. 327-8). Ἀνάλογον τὸ ὅτι καθ' ἡμᾶς οἱ πολλοὶ εἰς τὰ κουρεῖα περὶ τὰ «μαγαλία» συναγείρονται καὶ ἐν πάσῃ τοῦ ἔτους ὥρᾳ ὁ Ἕλληνας ἐν ἐργαστηρίῳ καθήμενος ἀρέσκειται.

ἐπαλέα] Παρὰ τὸ ἀλέα «ἡ θέρμη ἢ περὶ τὸν ἥλιον, κυρίως ὑπαιθρος τόπος ὑπὸ ἡλίου θερμαινόμενος» (Πρόκλος), ἡ ἡμέραν κοινῶς «ἡλιακάδα». Οἷον Θεοφύλακτος ὁ Σιμοκάττης ('Επιστ. 61, σ. 68 Boissonade) διηγείται, ὅτι ὁ γεωργὸς κατὰ τὸν χειμῶνα πρὸς τὴν ἀλέαν προσφεύγει.

λέσχην] Καὶ αὕτη ἐν τῷ δ' ἀνεφέρομεν Ὀμηρικῷ χωρίῳ μνημονεύεται, σημαίνει δὲ δημόσιον οἰκοδόμημα καὶ εἰδικῶς ἐν τῇ Βοιωτίᾳ τὰ κοινὰ δειπνητήρια ('Ετυμολ. Μέγ. πρόβλ. Ἡσύχιον καὶ Φώτιον). Καθ' ἡμᾶς οἱ χωρικοὶ ἀ-

ισχάνει (ἐνθα κ' ἄοκνος ἀνὴρ μέγα οἶκον ὀφέλλῃ), 495
μή σε κακοῦ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ
σὺν πενήνῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζῃς.

Πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνὴρ, κενεὴν ἔπι ἐλπίδα μίμνων,
χρητίζων βιότοιο, κακὰ προσελέξατο θυμῷ.

Ἐλπίς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει, 500
ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος ᾗ.

Δείκνυε δὲ δρώεσσι, θέρευσ ἔτι μέσσου ἐόντος·

« οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιείσθε καλίας ».

γείρονται τὸ πρῶτ' εἰς τὸ τῆς χώρας
παντοπωλεῖον (μαγαζι). Ἀπὸ τῆς ἀρ-
γῆς [ἐκεῖ διατριβῆς τὰ παράγωγα λε-
σχάζω, λεσχαίνω (ἀντι-), στενόλεσχέω,
ἐλλεσχος, περιλεσχίνετος, ἀδολεσχέα
κτλ. ἐπιτιμητικῇ ἔννοια ἐλαβον.

495. *ισχάνει* = Ἰσχει ἥτοι ἀπέχει
τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν.

ἐνθα] Τότε.

ἄοκνος] Θαυμαστόν διὰ τί μετὰ τὸ
α λείπει γ' ὅμοιοι τύποι ἐν τῇ συνηθείᾳ
πολλοὶ εὐρίσκονται, οἷον ἄμματος.

οἶκον] Ἀντίκειται τοῖς ἔξω ἔργοις.

497. *σὺν πενήνῃ*] Ὅπωςδὴποτε ἐ-
ταῖρον τῆς πενίας (πρβλ. 419), ἢ προσ-
ωπικῶς ἀπαντᾷ, π. χ. Θεόγνιδ. 649
καὶ ἐν τῇ φράσει «σὺν πενήνῃ» ('Αλ-
κίφρων' Ἐπιστ. 4, 8. Ἱστορία τοῦ Βαρ-
λαάμ καὶ Ἰωάσαφ σ. 135). Ἡ αὐτὴ
ἰδέα διαυγάζεται ἐκ τῆς φράσεως· «Τότε
θα ποῦμε: "Ὄσω φτώχεια».

παχὺν πόδα] «Τῶν λιμωττόντων
τοὺς πόδας φησὶ παχύνεσθαι· τὸ δ' ἄλλο
σῶμα λεπτύνεσθαι. Καὶ εἰς νόμος ἐν
'Εφέσω μὴ ἐξεῖναι πατρὶ παῖδας ἀπο-
θέσθαι, ἕως ἂν διὰ λιμόν παχυνθῇ τοὺς
πόδας» (Πρόκλος, μᾶλλον δὲ Πλού-
ταρχος ἐν τοῖς σχολαῖς, πρβλ. Ἡσύχ.
λ. *παχύποδα*, Βιργιλ. Ἑκλογῶν 5,
40, Ἀσπ. 266. Ὀβιδ. Μεταμορφ. 8,
808).

χειρὶ πιέζων] Οὕτως τῇ χειρὶ περι-

κλείοντας τὸ γόνυ οἱ παλαιοὶ πλάσται
τε καὶ ζωγράφοι παρίσταν τοὺς θλίβο-
μένους.

499. *προσελέξατο*] Γνωμικὸς ἀό-
ριστος τοῦ προσλέγομαι (συνοικῶ). Ἡ
λέξις χορηγεῖ παρονομασίαν πρὸς τὸ
λέσχη.

500. Οὐ πολὺ παραλλάσσει τοῦ 317.

Ἡ ἐλπίς τοῦ ἀργοῦ μόνον «οὐκ ἀγαθὴ»
καλεῖται· πᾶς γὰρ «γεωργὸς ταῖς ἐλ-
πίσιν εὐφραίνεται» (Γρηγόρ. Ναζιανζ.
Δόγ. μγ'), αἱ οὐ βλάπτουσιν.

501. *ἄρκιος ᾗ* (ᾗ)] Ἀρκῇ. Πρβλ.
30 κέ.

502-3. Ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ δια-
κόπτουσί πως τὴν συνέχειαν,
ἀλλὰ, ἂν ἐξαλείψωμεν αὐτοὺς,
διασαφηνιστέον πῶς εἰσεβλή-
θησαν. Εἴπερ ὀρθῶς ἐξηγουί-
μεθα, τὸ καλίας (503) ἄρχεται
ἀπὸ τῶν τοῦ ψυχους ἀλεξι-
μάτων.

Δείκνυε] Καὶ τὸ Ὀμηρικὸν «Πη-
λεῖδῃ ἐνδείξαμαι» (Πλ. Τ 83) συνω-
νυμοῦσι τῇ συγγενεὶ λέξει τῶν Λατί-
νων *dico* (ἀρχαίως *deico*) ἥτοι λέγω.

503. *ἐσσεῖται*] Ὁ τοῦ μέλλοντος
τύπος οὗτος Δωρικὸς λέγεται.

καλίας (πρβλ. 301)] Τοῦ μὲν θέ-
ρους οἱ δοῦλοι ὑπαῖθριοι κοιμῶνται,
τοῦ δὲ χειμῶνος ἐν καλύδαις καταμί-
ναις (πρβλ. τὸν ἀνώνυμον ἐπικόν Ἐ-

Μῆνα δὲ ληναῖωνα, κάκ' ἤματα, βουδόρα πάντα,
 τοῦτον ἀλεύσθαι καὶ πηγάδας, αἶτ' ἐπὶ γαῖαν
 πνεύσαντος Βορέας δυσηλεγέες τελέθουσι,
 ὅστε διὰ Θρήκης ἵπποτρόφου εὐρέϊ πόντῳ
 ἐμπνεύσας, ὥρινε· μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη,
 πολλὰς δὲ δρυς ὑψικόμους ἐλάτας τε παχείας

505

τομ. Μέγ. σ. 60, 63: ὀρφναίης ἐνὶ χαλκὸν ἀλετρεύουσα καλιῆς). Ταύτας ἄρα ἔνεκα κινδύνου πυρκαϊᾶς τοῦ ἔαρος κατέστρεφον. Τὴν ἐρμηνείαν ταύτην ὑποστηρίζει τὸ μέσον γένος τοῦ ῥήματος.

504. "Ωσπερ καθ' ἡμᾶς τά τε Ῥωμαϊκὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν καὶ τὰ γεωργικὰ (θεριστής, ἀλωνάρης, τρυγητής, πρωτοβρόχια) εὐχρηστοῦσιν, οὕτω τὸ πάλαι δημόσια καὶ λαϊκὰ ὑπῆρχον. Ὁ οὖν προκείμενος μὴν (ὁ Ἑλληνικὸς Δεκέμβριος) ἐν τῇ Βοιωτίᾳ Βουκάτιος ἐκαλεῖτο, ὅπερ αἰνίσσεται τὸ βουδόρα, ἅμα δὲ καὶ ἀπὸ τῆς τῶν ληναίων ἐορτῆς ληναίων ἐπωνομάζετο.

βουδόρα] Οὐκ ἄλλως λέγομεν: «Μάρτης ἡδάρτης» ἢ καὶ «Μάρτης τὰ παλῆα βῶδια τὰ ἡδέρνει», καθότι τῶν νεκρῶν βοῶν ἡ δορὰ ἀφαιρεῖται.

505. τοῦτον] Ὁ λαὸς, συχνάκις προθεῖς τὰ ἀντικείμενα, πλεοναστικὰς ἀντωνυμίας μετὰ τοῦ ῥήματος συντάσσει.

πηγάδας] Πάγος.

506. Βορέας] Τὸ δριμύτατον κρύος ἐπ' ἀληθεία, ὡς οἱ ἐπιστήμονες διαβεβαιοῦνται, ἐπικρατεῖ πνέοντος τοῦ Βορέα. Ἐν τῇ Ἑλλάδι οὐδὲν μᾶλλον λυπεῖ τοὺς ἀνθρώπους ἢ τὸ διαπεραστικὸν πνεῦμα αὐτοῦ, ὅπερ οὐδὲ οἱ τοῖχοι ἀπείργουσιν. Περὶ τὰς Θεσπιάς ὁ Βορέας ἐπικρατεῖ τὸν χειμῶνα μετὰ τοσαύτης δυνάμεως, ὥστε αἱ ξύλιναι οἰκίαι τρέμουσιν.

δυσηλεγέες] Κακὰ ἄλγη ἐπιφέρουσιν.

τελέθουσι] Ἰδε 122.

507. Τὰ ἐξῆς μετ' εὐταξίας προφέρονται· πρῶτον μὲν γὰρ τί πάσχει ἡ φύσις (508-511), τί τὰ ζῷα (512-518), τρίτον δὲ τί οἱ ἄνθρωποι (518-23), ἐναργῶς περιγράφει.

Θρήκης ἵπποτρόφου] Οἱ Ὀμηρικοὶ Θρᾷκες ἵπποπόλοι καὶ ἱππόδαμοι ἦσαν, ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ Ἑδρου καὶ τοῦ Νέστου ἡ ἵπποτροφία εὐκολώτερα ἦν ἢ ἐν τῇ ὄρεινῃ Ἑλλάδι. Ὁ Βορέας κατὰ τοὺς ποιητὰς ἀπαντᾷ ('Ιλ. I 5. Ψ 230. Ἰδ. 1, 7, Καλλιμάχ. Ὑμν. 3, 114) πνέει ἐκ τῆς Θρᾷκης, ἐπὶ τοῦ Αἴμου ἔχων σπῆλαιον (Καλλιμάχ. 4, 65)· ἐκ τούτων συμπεραίνειν οὐκ ἔστι, ποῦ ἢ τοῦ ποιητοῦ πατρίς ἔκειτο· πρὸς τοῦτους ὁ λαὸς οὐκ ἀκριβῶς τὰς τοῦ ἀνέμου διευθύνσεις διακρίνει, οἷον οἱ Ἥλαιοι Βορειῶν τὸν Καίκιον ὀνομάζουσιν, ἢ ἀναλογεῖ ἢ παρὰ τοῖς Τούρκοις ὁμωνυμία τοῦ Βορέα καὶ τοῦ Ἀργέστου καὶ ἢ παρὰ τῷ Ῥωμαίῳ Δουκανῶ ἐπωνυμία Dalmaticus (ε', στ. 378).

508. ἐμπνεύσας] Κατὰ βραχυλογίαν εἴρηται ἀντὶ τοῦ «διὰ Θρᾷκης πνεύσας καὶ ἐμπνέων τῷ πόντῳ». Ὁ ὥρινε ἀόριστος γνωμικός.

μέμυκε] Παρὰ τὸ μυκάσθαι, μεταφορὰ κεκινδυνευμένη ἐπὶ τοῦ βομβοῦντος ἀνέμου.

509. ὑψικόμους] Ἐπειδὴ τὰ φύλλα αὐτῶν («ταῦτά τρέχες καὶ φύλλα», φησὶν Ἐμπεδοκλῆς 231), πλέον ἀπέχουσι τῆς γῆς ἢ οἱ τῶν ἐλατῶν κλάδοι.

παχείας] Δεκτέον ἐπὶ τῆς πυκνότητος τῶν κλάδων. Ταῦτα τὰ δύο δὲν-

οὔρεος ἐν βύσσης πιλναῖ χθονὶ πουλυβοτείρῃ 510
ἐμπίπτων, καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτος ὕλη.
Θῆρες δὲ φρίσσουσ', οὐρὰς δ' ὑπὸ μέζε' ἔθεντο,
τῶν καὶ λάγχνη δέρμα κατάσκιον· ἀλλὰ νυ καὶ τῶν,
ψυχρὸς ἐών, διάησι δασυστέρνων περ ἐόντων·
καὶ τε διὰ ῥινοῦ βοὸς ἔρχεται, οὐδέ μιν ἴσχει, 515
καὶ τε δι' αἶγα ἄησι τανύτριχα· πῶεα δ' οὔτι,
οὔνεκ' ἐπηεταναὶ τρίχες αὐτῶν, οὐ διάησι
ἱς ἀνέμου Βορέαο. Τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι·

δρων εἶδον τὰ μάλιστα συχνάζουσιν ἐν
τῷ Ἑλικῶνι καὶ αἱ ἐλάται ἀληθῶς
πυκνότερον καὶ σχεδὸν ἀδιαχώρητον
δάσος ἀποτελοῦσιν.

510. οὔρεος ἐν βύσσης] Πρβλ. Θ.
860. 865. "Ε. κ. "Η. 157. 252.

πιλνῇ] Ἀνήκει εἰς τὸ πιλνημι (πε-
λάζω), ὥστερ τὸ Ὀμηρικὸν δαμναῖ εἰς
τὸ δάμνημι (δαμάζω).

511. ἐμπίπτων] Ἐπὶ τοῦ Βορέα
(Ἡρόδοτ. 6, 44) καὶ ἄλλων ἀνέμων
(Σαπφ. Ἀπόσι. 42), οἵτινες κατὰ τὸ
φαινόμενον ἄνωθεν βιαίως καταφέρου-
νται, ὅπως καὶ Κρητιστὶ λέγεται· «πέ-
φτει ἀνεμική» (π. χ. ἐν τῷ Γυπάρει
πρ. Β', σ. 251).

βοᾷ] Ὁ ὄημος νῦν λέγει «βογχαῖ»,
τινὲς δὲ καὶ «βοῖζει» (Εἰς τὸ δάσος
ποῦ ἄγρια βοῖζει, μὲ τῆς νύκτας τᾶρι
μαλόνει, Ἀλέξανδρος· Παγκαδῆς ἐν τῇ
ῥῥῃ «Ἐκείνη»).

νήριτος ὕλη] «Πρὸς ἣν οὐ δύναται
τις ἐρῆσαι διὰ τὸ πληθος» (Τζέτζης),
υπερβολικῶς τὴν πυκνότητα ἐκφράζει.
Τῷ ὄντι τότε, οὔτε πυρκαϊῶν οὔτε πε-
λέκειων ἐξολοθρευσάντων τὸ ἄπειρον
δάσος, ταύτης τῆς ἐπωνυμίας πάντως
ἄξιον ἦν.

512. μέζε'] = Μῆδεα Θ. 180.

513. καὶ] Καίτοι.

515. διὰ ῥινοῦ] Προεφέρετο διαρ-
ρῖνοῦ, ὥστερ ἀπὸ ῥινοῦ Ἰλ. Ε' 308.

"Αν ἡ ὁ χειμὼν δριμύς, πολλὰ ζῶα
ἀπθλυνται, ὅτι ἐν ἀσκεπάζῳ αὐλῇ
τὰς νύκτας διάγουσιν (Πρβλ. Ξενοφ.
Οἶκον. 7, 19. Θεοφράστ. Ἱστ. Φυτ.
8, 7, 6. Δίωνα Χρυσόστ. 7, 13).

ἴσχει] Ὁ ῥῖνος. Πρωτότυπον ἦν
Ἰλ. Φ 303: οὐδέ μιν ἴσχει. Ἡ πλεο-
ναστικὴ λιτότης ἐκ τῶν ἰδιοτήτων τῆς
ἐποποιίας ἐστίν.

516. δι' αἶγα] Παρὰ τοῖς ἐποποιῶς
ἡ σύνταξις τῆς διὰ προθέσεως ἀδιάφο-
ρός ἐστιν.

τανύτριχα] Δασύτριχον, διότι αἱ
τῆς αἰγὸς τρίχες ἀνορθοῦνται καὶ ὅπως
δήποτε προτείνονται.

πῶεα] Πληθυντικός τοῦ πῶω (πρό-
βατον), οὗ ἡ ἐτυμολογία ἤκιστα πρό-
δηλός ἐστιν.

517. ἐπηεταναί] (Πυκναί), ἴδε 31.

οὔ] Ἐκδέχεται τὸ οὔτι.

518. ἱς] Ἡ περίφρασις κατὰ Ὀμη-
ρικὰ παραδείγματα πέπλασται (Ἰλ. Π
213=Ψ 713: βίαι ἀνέμων, Ε' 524: μέ-
νος Βορέας).

τροχαλόν] Πάλιν δεικνύει ὁ ποιη-
τής, ὅτι οἱ τοῦ βίου πόνοι οὐκ ἠφάνι-
σαν οὐδ' ἡμύδρωσαν τὴν ἔμφυτον ἑαυ-
τοῦ φαιδρότητα, τὴν τοῦ κρύους ἐπιρ-
ροὴν περιγράφων κομικῶς ἀπὸ τῆς λέ-
ξεως ἐκείνης μέχρι τοῦ 535 στ. Ὁ
βραδὺς γέρων περιπατεῖ ταχύτερον,
ὅταν ῥιγώσῃ.

καὶ διὰ παρθενικῆς ἀπαλόχρους οὐ διάησι,
 ἥτε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνῃ,
 οὐπὼ ἔργα ἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης,
 εὖ τε λοεσσαμένη τέρενα χροά καὶ λίπ' ἐλαίῳ
 χρисαμένη μυχίῃ καταλέζεται ἔνδοθι οἴκου,
 ἥματι χειμερίῳ, ὅτ' ἀνόστεος ὄν πόδα τένθῃ
 ἔν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ ἥθεσι λευγαλέοισι,
 οὐδέ οἱ ἡέλιος δείκνυ νομὸν ὀρμηθῆναι,

520

525

519. παρθενικῆς] Παρθένου, ὡς περ 63.

520. παρὰ μητέρι] Ἐν τῷ θαλάμῳ ἢ τῇ γυναικωνίτιδι. Ἡ οἰκουρία τῶν Ἀττικῶν παρθένων ἐκ Ξενοφώντος (Οἰκον. 7,5) καὶ ἄλλων πασίγνωστός ἐστιν. Ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἐφυλάσσοντο, εἶγε δυνάτον, αὐστηρότερον· αἱ γυναῖκες ἐκάλυπτον τὸ πρόσωπον ἐνώπιον τῶν ξένων καὶ ὡς σπανιώτατα ἐξήρχοντο ἐκ τῶν οἰκιῶν (ἴδε Δικαίταρχον ἐν τῇ Ἑλλάδος περιηγήσει καὶ Πλούταρχ. περὶ Σωκράτους δαιμονίου κ. 32 ἐν τελει). —Οἱ προκείμενοι στίχοι ἤγειραν τὴν ζωγράφου φαντασίαν πρὸς εἰκόνα τῆς Σωφροσύνης· ἐπιθι περὶ ταύτης τὸ μυθιστόρημα τοῦ Εὐσταθίου τοῦ Μακρεμβολίτου (1,4,4.5).

521. ἔργα πολυχρύσου (ἴδε Θ. 822) Ἀφροδίτης] = Ὑμν. Ἀφροδίτ. 1.9, περιφράζει μυθολογικῶς τὸν γάμον καὶ ἔρωτα.

Πρὸς 522 παράθεο Θ. 5.

λίπ' ἐλαίῳ] Ὀμηρικὴ φράσις· τὸ λίπα δηλοῖ λιπαρῶς.

523. μυχίῃ] Ἐν τῷ μυχῷ τῆς οἰκίας. Οὗτος γὰρ θερμός ἐστιν. Ἐν Ἐρημοκαστρῷ π. χ. ἡ οἰκία συνέστηκεν ἐκ δύο θωματίων, ὧν τὸ μὲν, εἰς ὅπερ ἔρχονται ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, πρὸς βορέα κεῖται, τὸ δέ, ὀλίγω ἀνώτερον πρὸς μεσημβρίαν κείμενον ἐν τῷ χειμῶνι τὰς τοῦ ἡλίου θερμαντικὰς ἀκτῖνας δέχεται. Ἐνταῦθα ὡς ἀληθῶς θερμός μυχός ἐστιν.

καταλέζεται] Ὑποτακτικός τοῦ ἀορίστου καταλέξατο κατὰ τὸν ἐπικὸν τύπον.

524. Πόσῳ κάλλιον ἔχει ἢ παρθένος ἢ ὁ πολύπους, οὐτινος ἐν τῇ οἰκίᾳ πῦρ οὐκ ἀνάπτεται!

ἀνόστεος] Χυδαίως αἰνίττεται τὸν πολυπόδα· κατὰ τὸν σχολιαστὴν ταῦτό ὄνομα παρὰ τοῖς Λάκωσιν ἐν χρήσει ἦν. Τὸ λεκτικὸν εἶδος τούτων ἐν τῇ εἰσαγωγῇ βραχέως ἐχαρκτηρίσαμεν, ἀπεχόμενοι διατριβῆς ἀκριβοστεράς, ἵνα μὴ εἰσδύωμεν εἰς τὴν διαλεκτολογίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς κοινῆς συνηθείας· τὸ γὰρ μ(α)μῶ καὶ (γ)αε(δαρος κτλ. εἰς αἰῶνας πρὸ πολλοῦ παρελθόντας ἀνήκουσιν.

* τένθῃ] Μύζη. Παραδίδει πως τὸν 497 στ., χρωόμενος μύθῳ, ὄντινα οὐδεὶς ἀπέρριψε, πλην ὁ μέγας Σταγίριτης (ἴδε τὰ σχόλια καὶ πρὸς Πλίνιον Φυσ. Ἱστ.). Ἡσιόδῳ συμφωνοῦσι κωμικοὶ (Ἀθην. Δειπνοσ. 7,316 e f), Καρνεάδης (Στοδ. Ἀνθολ. κ. 81), Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος (25· ὁ δὲ πολύπους ἐν τῷ χειμῶνι τὰς πλεκτάνας αὐτοῦ κατεσθίει), Αἰλιανός (π. ζῴων 4,27), Ἡσύχιος (λ. πολυπόδος).

525. οἴκῳ] Καὶ παρ' Ὀμήρῳ θάλαμῳ ἐπὶ τοῦ πολυπόδος κεῖται (Ὀδ. ε 432), ὃ κοινῶς ποτε ἐλέγετο (Ἀθην. Δειπνοσ. 7,316 f).

ἥθεσι] ἴδε 137.

λευγαλέοισι] Ἐπιθι Θ. 602.

526. δείκνυ] Ὑποτακτικός συνε-

ἀλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε
στρωφᾶται, βράδιον δὲ Πανελλήνεσσι φαείνῃ.
Καὶ τότε δὴ κεραοὶ καὶ νήκεροι ὑληκοῖται
λυγρὸν μυλιόωντες ἀνὰ δρία βησσήεντα
φεύγουσιν καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ τοῦτο μέμηλε,
οἱ σκέπα μαιόμενοι πυκινούς κευθμῶνας ἔχουσι
καὶ γλάφυ πετρῆεν' τότε δὴ τρίποδι βροτῶ ἴσσοι,

530

λημμένος, καθὼς ἀναγινώσκωμεν Ἀσπ. 377: ῥήγνυνται, Ὀδ. ω 89: ζώννυνται, Ἰππώνακτ. Ἰαμβ. 19,4 ῥήγνυνται, καὶ ἄλλους ταυτοσχήμους τύπους παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις πεζογράφοις (Πρβλ. Meineke, vindiciae Stravonianae σ. 194-5).

ρομόν ὀρηθηῆναι] Δεικνύει τὸν νομόν ἥτοι τὴν νομήν, ὅπως ἐνθάδε ὀρηθηῆ—ὥσπερ ἂν εἰ ὁ πολύπους ἐξήγετο ἐπὶ τὴν νομήν, καθάπερ πρόδατα καὶ αἴγες.

527. κυανέων] Αἰθιοπῶν (πρβλ. Διονυσ. Περιηγ. 586: ἐπὶ κυανέους). Τὰ ἐπόμενα εἰληφεν ἐκ τῆς Ὀδυσσεΐας (λ 14), ὅθεν δῆμον εἶπεν ἀντὶ τοῦ ἀληθῶς Ἡσιοδείου ἦθεα (222). Ἡ τῶν χειμερίων ἡμερῶν βραχύτης ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἡρμηνεύετο ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἥλιος περισσότερον χρόνον παρὰ τοῖς Αἰθιοπῶσι διατρίβει. Ἡρόδοτος, καὶ περ οὐκ ἀπειρος ὢν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὅμως γράφει (2,24), ὅτι «τὴν χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίας διεξόδου ὑπὸ τῶν χειμῶνων, ἔρχεται τῆς Διόσης τὰ ἄνω».

528. στρωφᾶται] Πολὺν χρόνον στρέφεται.

βράδιον] Ὅτι ἀνατέλλει ὕστερον.

Πανελλήνεσσι] Ἡ αὐτὴ λέξις εὐρίσκειται Ἰλ. Β 530 Πανελλήνας καὶ Ἀχαιοὺς, ἥτοι τοὺς κατοίκους τῆς κατ' ἐξοχὴν Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου· ἐνταῦθα ὅμως ἐκδεχόμεθα τὸ νόημα ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων,

καθάπερ 653. Ἑλλάς τὴν Πελοπόννησον συμπεριλαμβάνει. Ἡσιόδος λοιπὸν πρῶτος τὴν ἐκτενεστέραν σημασίαν τοῦ ὀνόματος μαρτυρεῖ (Πρβλ. καὶ Στράβων. Γεωγρ. 8,370).

529. Ἐπιστρέφεται πρὸς τὰ θηρία, ἃ διακρίνει εἰς κερασφόρα καὶ ἄκερα. Ὑληκοῖται (παρὰ τὸ κοῖτη, ὅπερ νῦν εἰσέτι περὶ θηρίων εὐχρηστεῖ) ἀναλογεῖ τῷ ἀνόστεος.

530. μυλιόωντες] Συγκρούοντες τοὺς «μυλόδοντας».

δρία] δρυμά. Τὸ ἐπιθετον ἐξηγοῦμεθα εἰς Θ. 130.

532. Ὁ περιορισμὸς λόγον ἔχει· ποῖ γὰρ φεύγουσι τὰ μὴ ἔχοντα ὅποια-δήποτε κατοικητήρια;

σκέπα] Ὁ τύπος ἐστὶν ὁ αὐτὸς καὶ ὁ παρ' Ὀμήρῳ δέπα, γέρα κτλ.

533. γλάφυ] Ἐξ οὗ παράγεται γλαφυρόν, δηλοῖ σπῆλαιον.

τρίποδι βροτῶ ἴσσοι] Ὑπαινίσσεται τὸ πασίγνωστον τῆς Σφίγγος αἰνίγμα (Ἀπολλόδωρ. 3, 5), ὥσπερ Αἰσχύλ. Ἀγαμ. 79: τὸ δ' ὑπέρηρων τρίποδας μὲν ὁδοὺς στείχει, Εὐρύπ. Τρωάδ. 275 (228): ἃ τριτοδάμονος χερὶ δευομένα βᾶκτρον, γεραὶφ κάρα. Τὸ αἰνίγμα ζῇ εἰσέτι ἐν Ζακύνθῳ οὕτω μεταβεβλημένον, ὥστε βεβαίως οὐκ ἐξ ἀναγνώσεως προῆλθεν, ἀλλὰ τοῦ δήμου γέννημά ἐστιν: α' Ἐχιονίσαν τὰ βουνά, οἱ μύλοι δὲν ἀλέθουν πλειά, τὰ δὲ γέννηκαν τρία» (Νεοελλην. Ἀνάλεκτα Α' σ. 242).

οὐτ' ἔπι νῶτα ἔαγε, κάρη δ' εἰς οὐδας ὁράται,
 τῷ ἱκελοι φοιτῶσιν, ἀλευόμενοι νίφα λευκὴν. 535
 Καὶ τότε ἔσσεσθαι ἔρυμα χροός, ὥς σε κελεύω,
 χλαῖνάν τε μαλακὴν καὶ τερμιόεντα χιτῶνα
 (στήμονι δ' ἐν παύρῳ πολλὴν κρόκα μηρύσασθαι)
 τὴν περιέσσεσθαι, ἵνα τοι τρίχες ἀτρεμέωσι
 μηδ' ὀρθαὶ φρίσσωσιν ἀειρόμεναι κατὰ σῶμα· 540
 ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδιλα βοός ἱφι καταμένοιο

534. ἔπι-ἔαγε] Τὰ νῶτα συντετριμμένα φαίνονται, ὅτι οὐ δύναται αὐτὰ κρατεῖν ὀρθῶς. Ἡ φράσις ὀρθαλμοφανῶς ἐκ τῆς χυδαίας διαλέκτου εἴληπται. Οὕτω καὶ οἱ πλάσται τὸ γῆρας παρέστησαν, π. χ. ἐν τῇ περικαλλεῖ Ὀρχομενίᾳ στήλῃ.

οὐδας] Ἐδάφος.

535. τῷ ἱκελοι] Τῆς ἐπαναλήψεως αἰτία ἡ παρενθήκη.

φοιτῶσι] Τὸ ῥῆμα ἐμφαίνει τὸ ἔρ-
 χεσθαι εἰς οἶκον.

νίφα] Τὸν νιφετόν, ἥτοι ἵνα μὴ ἐπιρρίπτεται εἰς τὸ πρόσωπον.

536. ἔρυμα χροός] (=Ἰλ. Δ 137) ὡς σκέπη τοῦ δέρματος.

537. χλαῖναν] Ἰματίου χονδροτέρου εἶδος.

τε] Διεκτείνεται ἐν τῇ ἄρσει, ὥσπερ δὲ Ὀδ. α 56: δὲ μαλακοῖσι.

καὶ τερμιόεντα χιτῶνα] (=Ὀδ. τ 242). Ὡς πρὸς τὴν ἐτυμολογίαν, ἡ πρωτοφανὴς λέξις τέρμις δηλοῖ τὴν ἐσχατιάν· ὁ δὲ χειμὼν ἀπαιτεῖ ἥτοι χειρίδας (ἐσθῆτα χειριδωτὴν) ἢ ἐσθῆτα ποδήρη.

538. Τὸ ἀπαρέμφατον ἐνταῦθα κυριώτατα μεταφράζομεν διὰ τοῦ εἰς-τέον τύπου. Ἡσίοδος αὐτῷ χρητῇ, διότι ὁ ἀνὴρ τὸ ἔριον χορηγεῖ. Ἡ γυνὴ δηλαδὴ ὕφαινε τὰς ἐσθῆτας, ὥσπερ νῦν ἔτι πολλοὶ φίλεργοι ποιοῦσιν.

κρόκα] Ἀντὶ τοῦ κοινοῦ κρόκη (Πρβλ. Ἀλκίφρ. Ἐπιστ. 3, 41, 2: τὰ

δὲ χειμέρια ἐχέτω περιττῶς τῆς κρόκης).
 μηρύσασθαι] Ἐν τῇ παλαιᾷ συνηθείᾳ ἔλεγον τὴν κρόκην «διάγω, διαφέρω, διαβάλλω, κεραίζω, τῷ στήμονι ἐπιπλέκω, ἐπὶ στήμονι ἐμβάλλω». Τότε μετεχειρίζοντο ὀρθοὺς ἱστούς, οἷους οἱ Ἀθηναῖοι καθ' ἡμᾶς εὐρίσκουσι «ἐς τὰ Γύφτικα».

540. Ὁ λαὸς τὸ δριμύ κρύος ἀστεῖως ὀνομάζει ἀνατριχίλα ἢ ὡς οἱ Κρήτες ἀνατρίχισμα. Ἐν τῇ φαντασίᾳ τῶν παλαιῶν ὁ Βορέας καὶ αἱ φρίσσουσαι κόμαι τοσοῦτο στενὴν συνάφειαν εἶχον, ὥστε ἐκεῖνος ταύτας ὡς χαρακτηριστικὸν εἶχεν ἐν ταῖς τῶν Ἀττικῶν ἀγγελίῳ ζωγραφίαις.

541. Πρὸς τὰ ἐπόμενα σημειωτέον, ὅτι καθ' ἡμᾶς ἔτι ὁ μὴ φιλάρεσκος γεωργὸς αὐτοποίητα ὑποδήματα (τσαρούχια) φορεῖ· κατὰ μέθοδον δηλαδὴ ἀπλουστάτην ὀρθογώνια τετράπλευρα (πετσιὰ)· δέρματος ἀπὸ τῶν δύο ἀριστερῶν γωνιῶν, ἐγκάμπτει καὶ τὰ συγκεκριμένα συρράπτει. Ταῦτό ἡπίστατο ὁ ποιμὴν Εὐμαῖος (Ὀδ. ξ 23-4: πέδιλα τάμνων δέρμα βοείον εὐχροές, Πρβλ. Λόγγον 1, 8: δέρμα ταύρου τεμνὲς ὑποδήματα)· ὃν μιμοῦνται οἱ διάδοχοι αὐτοῦ.

ἀμφὶ] Ἦνεται, ὅτι ὑποδήματα οὐχὶ σάνδαλα ἦσαν.

βοὸς ἱφι καταμένοιο] (=Ἰλ. Γ 375). Βραχυλογικῶς εἴρηται ἀντὶ τοῦ «ἐκ δέρματος βοός σφαχθέντος»· αὐτῶν γὰρ μὴ νόσφ' μηδὲ γῆρ' ἀδελφωμένων, ἀλλ'

ἄρμενα δῆσασθαι, πίλοις ἔντοσθε πυκάσσας.
 Πρωτογόνων δ' ἐρίφων, ὅποτε κρύος ὥριον ἔλθῃ,
 δέρματα συρράπτειν νεύρῳ βοός, ὅφρ' ἐπὶ νώτῳ
 ὑετοῦ ἀμφιβάλῃ ἀλέην· κεφαλῇφι δ' ὑπερθεν
 πῖλον ἔχειν ἀσκητόν, ἵν' οὐατα μὴ καταδεύῃ·
 ψυχρὴ γάρ τ' ἡὼς πέλεται Βορέας πεσόντος,
 ἡφός δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος
 ἀήρ πυροφόρος τέταται μακάρων ἐπὶ ἔργοις·

545

ὕπο σφαγῆς, εὐτονον τὸ δέρμα καὶ
 στυπρόν γίνεται » (Πλουτάρχ. Ζητ.
 Συμπος. 2, 9. Σχολ. Ἰλ. Γ 375).

542. ἄρμενα] Ἰδε 407.

πίλοις] « Ἐμπλῖα ».

543. πρωτογόνων] Τὰ πρωτογέν-
 νητα ἐρίφια σφάζονται, ἐπειδὴ ἀδύνατά
 εἶσι· πρὸς τοῦτοις, παρέχουσι τὰς δο-
 ρὰς μελίζοντας.

ὥριον] Ἡ ἀκμή τοῦ κρύους.

544. νεύρῳ] Τὰ νεύρα τὸ πάλαι
 ἀντικαθίστασαν τὸ νῆμα, καθὼς νῦν ἔτι
 παρὰ τοῖς ἀγρίοις.

545. ἀλέην] Ὀνομαστικόν τοῦ ῥή-
 ματος ἀλεύομαι. — Εὐδήλον, ὅτι ἡ
 γλοκκάτα οὐκ ἐστὶν εἰ μὴ τὸ ἀνεπτυγ-
 μένον σχῆμα τοῦ Ἡσιοδείου ἐπενδύτου,
 ὃς ἐνιαχοῦ καὶ καθ' ἡμᾶς ἀμετάβλητος
 ἀπαντᾷ. Ἐπίσης Εὐμαιος αἰγὸς νά-
 κην » περιβάλλεται, ὅτε ἐξέρχεται εἰς
 τὴν κρυερὰν νύκτα (Ὀδ. ξ 530), Ὀ-
 δυσσεὺς δὲ ὁ ὑποκρινόμενος τὸν ἐπαί-
 την δέχεται παρ' Ἀθηνᾶς ἀμέγα δέρμα
 ταχέως ἐλάφοιο ψιδόν (Ὀδ. ξ 436)· ἡ
 γάρ Ὀδύσσεια διαδραματίζεται ἐν χει-
 μῶνι. Κατὰ δὲ τὸν Θεόκριτον αἰπόλος
 « ἐκ λαοίοιο δασύτριχος εἶχε τράγοιο
 κνακὸν δέρμ' ὥμοισι » (7, 15).

κεφαλῇφι ὑπερθεν] Νῦν λέγεται
 ἀνευ διαφορᾶς: « ἐς τὸ κεφάλι ἀπ' ἄνω ».

546. πῖλον ἀσκητόν] Κατειργα-
 σμένον πῖλον· ἡ λέξις ὑστερον, περιορι-
 σθείσης τῆς σημασίας, οὐκέτι ἔχρηζε
 τοῦ ἐπιθέτου.

ἔχειν] Κρατεῖν.

ἵν' οὐατα μὴ καταδεύῃ] Ὁ πιλάσκος
 σκεπάζει λοιπὸν τὰ ὦτα, ὥσπερ ὁρᾷν
 ἔξεστιν ἐν τῇ περιφύμῳ περὶ Ὀρφῆως
 καὶ Εὐρυδίκης ἀναγλύφῳ, ἐπὶ ἱππέων
 ἐν τῷ τοῦ Παρθενῶνος ζωφόρῳ, ἐν
 ἄλλοις Ἀττικοῖς ἀναγλύφῳ (Ἰδε Schö-
 ne, griechische Reliefs, ἀριθ. 79)
 Mittheilungen des deutschen In-
 stituts in Athen, τ. Β', πίν. 14). Τὸ
 εἰδικὸν ὄνομα ἦν κατωτίς (Ἡσύχιος).

547. Βορέας πεσόντος] = Ὀδ. ξ
 475. Οὐ παραλλάσσει τῆς ἀνωτέρω
 φράσεως ἐμπέπτων (511), πρβλ. καὶ
 Θ. 873.

548. ἀπ'] Ἡ αὐτὴ ἰδέα ὑπόκειται
 τῇ λέξει καταχνιά (Κρητικῶς κατση-
 φάρα).

549. πυροφόρος] Ἐπάγουσα πῦρ,
 ἥτοι πυρετόν· ὥσπερ γάρ νῦν θερμῇ,
 οὕτως παρ' Ἡσιόδῳ τε καὶ Ἱππο-
 κράτει πῦρ ἐπὶ νόσων τίθεται.

μακάρων] Τῶν πλουσίων ὡς Ἰλ.
 Λ 68. Ὀδ. α 217, ὅθεν ἄνακτες καὶ
 εὐγενεῖς τοῦ ἡρωικοῦ αἰῶνος ἔφερον τὰ
 ὀνόματα Μάκαρ, εὐς, -ία, -ιος, -τατος, -
 ων, ὅσα πρὸς τὴν Φοινικικὴν γλῶσσαν
 οὐδεμίαν σχέσιν, κατ' ἐμέ, ἔχουσιν.
 Μάλιστα δὲ μνείας ἄξιον, ὅτι τὸ σιτο-
 φόρον πεδῖον τῶν Μεσσηνίων Μακα-
 ρία ὠνομάζετο (Στράβ. Γεωγρ. 8, 361).
 Ἀλλὰ διὰ τί ἐπὶ τοῦς τῶν μακάρων
 μόνον ἀγρούς τέταται, ὅτι οἱ κατοι-
 κοῦντες τὸ πεδῖον πανταχοῦ τῆς Ἐλ-

ὅστε ἀρυσσάμενος ποταμῶν ἀπο αἰεναόντων, 550
 ὑψοῦ ὑπὲρ γαίης ἀρθεῖς ἀνέμοιο θυέλλῃ,
 ἄλλοτε μὲν θ' ὕει ποτὶ ἔσπερον, ἄλλοτ' ἄησι,
 πυκνὰ Θρηϊκίου Βορέαο νέφεα κλονέοντος.
 Τὸν φθάμενος, ἔργον τελέσας, οἰκόνδε νέεσθαι,
 μήποτε σ' οὐρανόθεν σκοτόεν νέφος ἀμφικαλύψῃ, 555
 χρωτά τε μυδαλέον θήῃ, κάτα θ' εἴματα δεύσῃ.
 Ἄλλ' ὑπαλεύασθαι· μείς γὰρ χαλεπώτατος οὗτος,
 χειμέριος, χαλεπὸς προβάτοις, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις.
 Τῆμος τῶμισυ βουσὶν, ἐπ' ἀνέρι δὲ πλεόν εἴη
 ἄρμαλιῆς· μακραι γὰρ ἐπίρροθοι εὐφρόναι εἰσί. 560

λάδος τῶν ἄλλων εἰς πλοῦτον διέφερον,
 οἷον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἀττικῇ οἱ Πεδιεῖς
 ἢ Πεδινοί. Τὸ ἔργον ἀπηντήσαμεν "Ε.
 419 κἀ.

550. Ἡ δοξασία αὕτη παράλληλός
 ἐστὶ τῇ περὶ τῆς Ἰριδος, ἥπερ ἐκ τῆς
 θαλάσσης ἀρύεται (ἴδε εἰς Θ. 785)· ἡ
 εὐφορία τῶν πεδίων ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς
 διαρκείας τοῦ ὕδατος, διό οἱ Ἕλληνες
 συγγραφεῖς ταύτην ἐξάφρουσιν (π. χ.
 Ἡρόδοτ. 1, 145). Ἡ τῆς Ἀσκρας
 κοιλάς οὐ ποτίζεται εἰ μὴ ἀπὸ κρηνῶν
 καὶ ὀλίγων μικρῶν χειμάρρων· ὅθεν
 οὐκ ἄνευ φθόνου ἐνταῦθα τοὺς ἔξω μα-
 καρίους καλεῖ.

551. ἀνέμοιο θυέλλῃ] = Ἰλ. Ζ
 346. Μ 253. Ὀδ. μ 288. 409.

552. ποτὶ ἔσπερον] Περὶ τὴν ἐσπέ-
 ραν· καὶ νῦν γινώσκουσι τὸν κανόνα,
 ὅτι ὁμίχλη τῆς ἑω προσημαίνει τῆς
 δεῖλης ὑετόν.

ἄησι] Ἀἴρ δριμύς ὄρνυται.

553. Θρηϊκίου Βορέαο] ἴδε 507·
 ἐν τῷ Παρνασσῷ καλεῖται Θρακίᾳς.
 κλονέοντος] Πρβλ. Θ. 935.

554. τὸν φθάμενος] Πρὸ τοῦ ὄρ-
 νουσθαι τοῦτον.

τελέσας] Οὐχὶ τελειώσας, ἀλλὰ δια-
 κόψας.

οἰκόνδε νέεσθαι] Ἐν τοῖς Ὀμή-

ρου ποιήμασι συχνάκις εὐρίσκεται (Ἰλ.
 Β 290 κἀ.).

555. οὐρανόθεν] Πρβλ. 548.
 ἀμφικαλύψῃ] Ἐκφρασις εὐφημι-
 στικῇ βαγδαίας βροχῆς, ἥτις ἐντός ὀλι-
 γου καιροῦ καθυγραίνει.

556. ἌΝα μὴν σε βρέξῃ ὥς 'ς τὰ
 κόκκαλα.

557. ἀλλ' ὑπαλεύασθαι] Συμπε-
 ριλαμβάνει πάντα ἀναπέμπων εἰς 504.
 μείς] Ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ γλώσσῃ
 ὀνομαστικῇ ἦν, ἀνθ' οὗ ὕστερον μὴν
 ἐτυπώθη κατ' ἀναλογίαν τῶν πλαγίων
 πτώσεων.

558. χειμέριος] Θυελλώδης.
 προβάτοις] Ἐχει κατὰ τὴν Ὀμη-
 ρικὴν χρῆσιν (Ἰλ. Ξ 124. Ψ 500)
 τὴν γενικωτέραν σημασίαν βοσκήματα.

559. τῶμισυ ἄρμαλιῆς] Τὸ ἥμισυ
 τοῦ σιτηρεσίου, ἐπειδὴ ἤσσαν ἐργά-
 ζονται.

560. ἐπίρροθοι] Ἡ λέξις εἰς Ἰλ.
 Δ 390 ἐρμηνεύεται «ὁ μετὰ ῥόθου καὶ
 σπουδῆς βοηθῶν» (Εὐστάθ. Ἰλ. σ. 849,
 35)· καὶ δὴ αἱ νύκτες συμπράττουσι
 τῷ οἰκονόμῳ, καθόσον οἱ ἄνθρωποι
 ἀντὶ τοῦ ἐσθλὴν πολλὰ πλεόν κοι-
 μῶνται.

εὐφρόναι] Τὸ πρῶτον χωρίον, ὅπου
 ἡ μεταφορὰ αὕτη ἀπαντᾷ ἐν τοῖς Ἑλ-

Ταῦτα φυλασσόμενος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν
ισοῦσθαι νύκτας τε καὶ ἡμέματα, εἰς δ' κεν αὖτις
Γῇ πάντων μήτηρ καρπὸν σύμμικτον ἐνείκη.

Εὖτ' ἂν δ' ἐξήκοντα μετὰ τροπὰς ἡλίοιο
χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἡμέματα, δὴ ῥα τότε' ἀστήρ 565
Ἄρκτουρος προλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο,
πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεται ἄκροκνέφαιος,
τὸν δὲ μέτ' ὀρθογῶν Πανδιονίς ὦρτο χελιδῶν

ληνικοῖς γράμμασιν. Πῶς δὲ ἡ νύξ εὐ-
φραίνει, διχογνωμοῦσιν. Κλήμης μὲν ὁ
Ἀλεξανδρεὺς (Στρωματ. Δ', σ. 227)
γράφει, ὅτι αἱ δοκοῦσιν εὐφρόνην κε-
κληκέναι τὴν νύκτα, ἐπειδὴ τῆνικαδὲ ἡ
ψυχὴ πεπαυμένη τῶν αἰσθήσεων συν-
νεύει πρὸς αὐτὴν καὶ μᾶλλον μετέχει
τῆς φρονήσεως». Τοῦτο γὰρ φιλοσόφου
ἀνδρός ἐστι καὶ παραδεχόμεθα, ὅτι
Πίνδαρος καὶ οἱ τραγικοὶ μετὰ ταύτης
τῆς ὑπονοίας τὴν λέξιν μετεχειρίσαντο·
ὁ ἀγροικὸς ὅμως ποιητὴς βεβαίως
ἐκεῖνο ἐνένοησεν, ὅτι ἡ πλείστη χαρὰ
τοῦ καταπεπονημένου γεωργοῦ ἐστὶ τὸ
καθεύδειν ἡσύχως καὶ πολὺν χρόνον.

561. Πάλιν τυπικὴ φράσις τὸ πέρας
τοῦ κεφαλαίου ἀγγέλλουσα, ἢ παράθε-
σις 491-2.

τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν] (= Θ.
795, Πρ6λ. 740) διασαφηνίζεται τῇ
ὑποτακτικῇ παρατάσει στ. 562-3.

562. *ισοῦσθαι νύκτας τε καὶ ἡμέματα*
Ἡ Ὀμηρικὴ φράσις «νύκτας τε καὶ
ἡμέματα» τετριμμένη ὑπὸ τῶν ποιητῶν,
ἄλλοτε μὲν τῷ ἀπλῷ πάντοτε ἢ ἀδια-
κόπως συνωνυμεί, ἐνταῦθα δὲ ἐκ τῶν
προηγούμενων (559-60) καὶ τοῦ ἀντι-
κειμένου 577 στ. τὸν νοῦν ἐρμηνευτέον·
τὸ *ισοῦσθαι* δηλαδὴ εἰς τὸν ὕπνον ἀ-
ναφέρεται, Ἡσιόδου αἰνιτισμοῦ τὸ
καθεύδειν τὴν νύκτα ὁλόκληρον. Τὸ
θέρος, ἂν ἐγερθῇ τις πρὸ τῆς ἑω, ἡ νύξ
πρὸς τὴν ἡμέραν οὐκ ἰσορροπεῖ.

σύμμικτον] Τοῦτο τὸ ἐπιθετον ἔθη-

κεν, ἀφορῶν συνάμα εἰς τὰ ζῷα. Φέρει
δηλαδὲ τοῖς μὲν καρπὸν, τοῖς δὲ τὰ
περὶ τὸν χρόνον.

564-70. Περὶ τῶν κατὰ τὸ ἔαρ
ἐργασιῶν.

563. *ἐξήκοντα*] Ὁ περιώνυμος ἀ-
στρονόμος Εὐδόξος Ἡσιόδον οὐ δια-
ψεύδει (Ἴδε τὸ Ἐγγειρίδιον τοῦ Γεμίνου
κ. 16). Οἱ δὲ νεώτεροι ἀπέδειξαν, ὅτι
τὸ διάστημά ἐστι νη' ἡμερῶν. Τῷ 800
π. Χ. λοιπὸν ὁ Ἄρκτουρος ἀνέτειλε
τῇ 24 Φεβρουαρίου καὶ ἐν Βοιωτίᾳ
«παμφαίνων» καὶ πασιδῆλος ἐγένετο
τῇ 27.

τροπὰς] Περὶ τῆς ποσότητος τῆς
καταλήξεως εἴρηται εἰς Θ. 60.

565. *Ζεὺς*] Ὡς θεὸς τοῦ καιροῦ.

566. *Ἄρκτουρος*] Ἦτοι ὁ τῆς ἄρ-
κτου φύλαξ, ὅτι ἐν τῷ τῆς Ἄρκτου
σημείῳ εὐρίσκεται. Οἱ παλαιοὶ ἐπί-
στευον, ὅτι τὰ ἀστρα ἐκτός τοῦ Ὠρίω-
νος (ἰοῖν δ' ἄμμορός ἐστι λαστρῶν Ὠ-
κεανοῖο, Ἰλ. Σ 489) εἰς τὸν Ὠκεανὸν
λούονται, ὅταν ὦσιν ἀόρατοι.

ἱερὸν] Ὅτι Ὠκεανὸς θεὸς ἦν (Ἴδε
Θ. 20 κ.ά.).

ῥόον Ὠκεανοῖο] = Ἰλ. Π 151.

567. *ἀκροκνέφαιος*] Κατὰ τὸ ἄ-
κρον τοῦ λυκόφωτος· ὁμοίως ἐλέγετο
ἀκρόνυχος ἢ ἀκρονύκτιος.

568. *τὸν δὲ μέτ'*] Ἦτοι μετὰ τὴν
πρώτην ἐπιτολήν. Αἱ χελιδόνες ἐν τῇ
Ἀττικῇ πρὸ τῆς 6 Μαρτίου οὐχ ὀρῶν-
ται, ἐν Πάτραις δὲ ἐνίσταται κατὰ τὸν

ἐς φάος ἀνθρώποις, ἕαρος νέον ἱσταμένοιο·

τὴν φθάμενος, οἶνας περιταμνέμεν· ὥς γὰρ ἄμεινον. 570

Ἄλλ' ὅπότε ἂν φερέοικος ἀπὸ χθονὸς ἂν φυτὰ βαίνειν.

μέσον Φεδρουάριον ἀνεφάνησαν. Ὅπως δὲ καὶ ἂν τοῦτο ἔχη, τὰ χελιδονίσματα ᾄδονται τῇ 1/13 Μαρτίου.

ὀρθογὴ Παρδιονίς] Κατὰ τὸν μῦθον, Πρόκνη ἢ Πανδίωνος θυγάτηρ εἰς χελιδόνα μετεβλήθη καὶ θρηνεῖ τὴν ἑαυτῆς τύχην· ὀρθογὴ γὰρ δηλοῖ τὴν ὑψηλῶς θρηνούσαν. Φιλομήλα καὶ Πρόκνη δηλαδὴ αὐτὴν ἐς ἀηδόνα καὶ χελιδόνα μεταβολὴν ἐπεφήμισαν, ὅτι, οἶμαι, καὶ αὗται αἱ ὄρνιθες ἐλευσινὸν καὶ θρήνη ὁμοίον ᾄδουσι» (Παυσαν. 1, 41, 9).

ῶρτο] Γνωμικῶς.

569. ἐς φάος] Ἡ δοξασία γὰρ ἐπεκράτει (Ἀριστοτέλ. π. ζώων 8, 16 (18). Πλιν. 10, 24, 34), ὅτι αἱ χελιδόνες τοῦ χειμῶνος ἀποκρύπτονται. Ἐν Παλαιοπαναγίᾳ ἄνωθεν τῶν Θεσπιῶν ὁ νουνεχὴς διδάσκαλός μ' ἠρώτησε ποῦ ποτε αἱ χελιδόνες ἄπαντοι καθίστανται.

ἕαρος νέον ἱσταμένοιο] (= Ὀδ. τ 519). Διὸς ἡ χελιδὼν τοῦ ἕαρος κήρυξ ὑπελαμβάνετο (Ὀδ. τ 519. Σιμωνίδ. Ἀπόσπ. 73. 74. Ἀριστοφ. Ὀρνιθ. 683. 714. Πλουτάρχ. Ἡθ. Νικομ. 1, 7, 16: μία χελιδὼν ἕαρ οὐ ποιεῖ, ἐπιγρ. τῆς ζωγραφίας, ἡ ἐξεδῶθη ἐν τοῖς Monumenti dell' Instituto Archeologico τ. Β', πιν. 24), ὅπερ καθ' ἡμᾶς εἰσέτι ἡ παροιμία ἐμφαίνει: «Ἐνα χελιδὼν δὲν κά(μ)νει ἄνοιξι».

570. τὴν φθάμενος] (= 554), ἡγουν ἅμα τῷ ἐπιτέλλεσθαι τὸν Ἀρχτοῦρον. Οἱ Γεωπονικοὶ (5, 23) παραγγέλλουσι τὴν 15 Φεβρουαρίου· ἐπὶ δὲ Κεφαληνίας ἢ 20 συνηθίζεται.

οἶνας περιταμνέμεν] Κλαδεῦσαι τὰς ἀμπέλους.

571-617. Περὶ τοῦ θέρους.

571. φερέοικος] Ἐντυγχάνομεν πάλιν ὀνόματι παιγνιώδεις, ὅπερ αἰνιγματῶς περιέχει. Καταχωρίζομεν πρῶτον ὡς ὑποστήριγμα τῆς ἐρμηνείας δύο σχόλια, τὸ μὲν ἐν τοῖς ποιημάτων χειρογράφοις συζόμενον: «Ὁ μὲν Θρᾷξ Διονύσιος ἔλεγε φερέοικον τὸν κοχλῖαν· ἐπιτιμῆσαι δὲ φησὶν αὐτῷ τινα τοῦτο λέγοντι Ἀρκάδι· εἶναι γὰρ ἐν Ἀρκადίᾳ τὸν φερέοικον ὄραν, μελίττη εἰκότα, σμικρότατον, κάρφη καὶ σурφετόν ἑαυτῷ συνάγοντα, στεγοποιεῖσθαι διὰ τοὺς χειμῶνας, βαίνειν δὲ ἀνὰ τὰ φυτὰ θέρους· τὸν δὲ κοχλῖαν μὴ φαίνεσθαι θέρους, ἀλλ' ὅπότεν ὁμβρος γένηται, ἀναδυόμενον [φαίνεσθαι] διὰ τῶν φυτῶν βαίνειν, ἔλκοντα τὸ κοῦφον ἐξ-όπισθεν ὄστρακον». Τὸ δὲ δευτερόν φέρεται ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σ. 790, 34: «Φερέοικος καὶ φέροικος, ὁ κοχλίας καὶ ἡ χελώνη· ἐνίοι δὲ ζῶον λευκὸν ὁμοίον γαλῇ (!) ὑπὸ δρυσὶ καὶ ἐλαίαις γινόμενον, βαλανοφάγον, οὕτω καλούμενον ὑπὸ Ἀρκάδιων· οἱ δὲ ζῶον σφηκὸς εὐμεγέθους μέγιστον». Τὴν ἡραμαὶ ἐρπομένην χελώνην ἀμέσως χαίρειν ἔασαντες, ἀποκρούομεν ἐπίσης τὴν τοῦ Ἀρκάδος ἀντίρρησην· οὔτε γὰρ ἐλαιῶνες ὑπῆρχον παρὰ τοῖς Θεσπιεῦσι οὔτε αἱ δρυεὶς φυτὰ ὀνομάζεσθαι δύνανται, ἀλλὰ ἡ λέξις αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὰ ἀμπέλια (στ. 22). Ἀκούομεν οὖν ὅτι τῷ Ἀπριλίῳ κοχλίας (Helix aspersa), φεύγων τὴν θερμότητα, ὑπὸ τὰς ἐλικας καὶ τὰ φύλλα τῶν ἀμπέλων ἀποκρύπτεται, ὅπερ βαρέως φέρει ὁ γεωργός. Τῷ ὄντι ἐν τῇ κοινῇ συνηθείᾳ τῶν παλαιῶν τὸ ὄστρακον τοῦ κοχλίου οἰκία ἐκαλεῖτο, ὅθεν ὁ κωμικὸς Ἀναξίλας Ἀττικῶς ἄλατι αὐτοὺς διαπαίζει: «οἱ περιφέρους' ὑπ' ἀπιστίας τὰς οἰκίας» (Ἀθην. Δειπνοσοφ. 2, 63 b).

Πληιάδας φεύγων, τότε δὴ σκάφος οὐκέτι οἰνέων,
 ἀλλ' ἄρπας τε χαρασσέμεναι καὶ δμῶας ἐγείρειν,
 φεύγειν δὲ σκιερούς θώκους καὶ ἐπ' ἡῷ κοῖτον
 ὥρῃ ἐν ἀμῆτου, ὅτετ' ἥελιος χροὰ κάρφει. 575
 Τημοῦτος σπεύδειν, καὶ οἴκαδε καρπὸν ἀγινεῖν,
 ὄρθρου ἀνιστάμενος, ἵνα τοι βίος ἄρκιος εἴῃ.
 Ἦὼς γάρ τ' ἔργοιο τρίτην ἀπομείρεται αἶσαν,

572. Πληιάδας] Τὸ καῦμα δηλαδή, ὑπερ' ἀρχὴν λαμβάνει ἀπὸ τῆς τῶν Πληιάδων ἀνατολῆς (383).

σκάφος] Τότε οὐκέτι καιρὸς τοῦ σκάπτειν τοὺς ἀμπελῶνας, πρότερον ἄρα ἐκτελεστέον τὴν σκαφήν. Ἐν Θεσπιαῖς σκάπτουσι περὶ τὴν 20 τοῦ (Ἑλλην.) Μαρτίου, ὑστεροῦντων τινῶν μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἀπριλίου· οἱ δὲ Ἀττικοὶ τὴν πρώτην (13^{ην}) τοῦ Μαρτίου διορίζουσιν ἕνεκα κλαδεύσεως καὶ σκάψεως. Τούτοις οὐ παντελῶς συμφωνοῦσιν αἱ παροιμίαι: «Γεννάρη μῆνα κλάδευε καὶ λίσγο μὴ γυρεύῃς», «Γεννάρη μῆνα κλάδευε καὶ φεγγάρι μὴ ῥωτᾷς», «Ἐβγα σύ, Γιαννουράκι, νᾶμω γὼ τὸ Φλεβαράκι, καὶ νὰ ὀῆς εἰς τὰ χαντάκια γέρους καὶ παλληκαράκια» καὶ πολλαὶ ὅμοιαι (ἴδε Α. Mommsen, griechische Jahrzeiten, Α', σ. 13), ὅσαι παροιμιάζονται ἐν Χίῳ καὶ ἄλλαις θερμότεραις χώραις.

573. ἄρπας] Δρέπανα, ὡς εἶπομεν εἰς Θ. 175.

ἐγείρειν] Καὶ αὕτη ἡ παραίνεσις πλαγίως ἐκφωνεῖται. Ὅπως ἐγείρῃ ὁ κύριος τοὺς δούλους, αὐτὸς πρῶτος πάντων ἀνεγείρεσθω.

574. Παραλληλίζεται πρὸς 493. Ἐπ' ἡῷ ἀντιστοιχεῖ τῷ ἐπιθέτῳ ἐπαλέα.

575. κάρφει] Τῆς λέξεως ἐρμηνείαν ζῆτει εἰς 7, παράθεσις δὲ τὸν 587 στ.

576. Τημοῦτος] Οὐ παραλλάσσει τοῦ ἀπλοῦ τῆμος (τότε).

ἀγινεῖν] Ἐφ' ἀμάξης, εἰς τὴν βοῦς ἢ ἡμιόνους ἐξεύγουσιν (Πρ6λ. 424.581. Κόιντ. Σμυρν. 5,611 καὶ τὴν ἀρχαῖκὴν ζωγραφίαν, ἢ τὸ τελευταῖον ἐν τοῖς Μνημείοις (Denkmäler) τοῦ Baumeister ἐξεδόθη, πίν. 1,13) τοιοῦτο τροπὸς ἀμαξία ἐπὶ τῆς Κύπρου εἰσέτι εὐχρηστῇ (ἴδε Σακελλαρίου Κυπριακά Γ', σ. 84, 16).

577. ὄρθρου] Πρὸ τῆς ἑω (574. 578), ὅταν ὑποφάσκη ἡ ἡμέρα, ἀνατέλλῃ ὁ ἑωσφόρος (Κόιντ. Σμυρν. 2, 184-5) καὶ ἄδωσιν οἱ ἀλεκτρυόνες (Θεόγνιδ. 863-4: ὄρθρῃ . . . ἤμος ἀλεκτρυόνων φθόγγος ἐγειρομένων, Θεόκριτ. 7, 122: ὁ ὄρθριος ἀλέκτωρ κοκκύζων). Καθ' ἡμᾶς οἱ θεωρεῖται ἀνίστανται μεταξὺ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης ὥρας.

Τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον ὁμοιάζει 501. Ἡσιόδος συνάδει τῷ φιλοσοφοῦντι ἰδιώτῃ, ὅστις λέγει: «Θὲς πλοῦτη καὶ τιμὴ; Μὴν κοιμᾶσαι τὴν αὐγήν» (Βενιζ. Θ. 49).

578. Ὁ νοῦς κατάδηλος. Ἄν κοιμηθῶμεν μέχρι τῆς ἡμέρας, παραλείπομεν τὸ τρίτον μέρος τῆς ἐργασίμου ἡμέρας (καθόσον τῆς μεσημβρίας πλειόνας ὥρας ἀναπαυόμεθα). Τὴν λέξιν ἀπομείρεται ἐξηγούμεθα εἰς Θ. 801 καὶ Ε. 57. Ἦὼς δηλοῖ ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ (571-81) τὰς ὥρας τὰς ἀπὸ τῆς πρώτης ἀλεκτρονοφωγίας μέχρι τῆς τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς.

ήώς τοι προφέρει μὲν ὁδοῦ, προφέρει δὲ καὶ ἔργου,
 ήώς, ήτε φανεῖσα πολέας ἐπέβησε κελεύθου 580
 ανθρώπους, πολλοῖσιν τ' ἐπι ζυγὰ βουσί τίθησι.
 *Ημος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεὶ καὶ ἡχέτα τέττιξ
 δενδρέω ἐφεζόμενος λιγυρὴν καταχεύετ' ἀοιδὴν
 πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων, θέρεος καματώδεος ὥρη,

579. προφέρει] Προκόπτειν ποιεῖ
 εἰς τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν γενικὴν λείπει τι.
 ὁδοῦ] Οἱ γὰρ ἄγροὶ συχνάκις το-
 σοῦτο μακρὰν τῆς οἰκίας κείνται, ὥστε
 νῦν οἱ κωμῶν τινων κάτοικοι ἐν καλυ-
 βίοις ἐπὶ τῶν ἄγρων κοιμῶνται. Ὁ
 ποιητὴς ἐξαίφνης συσσωρεύει τὰς ἀνα-
 φοράς καὶ ἀνατείνεται πρὸς ἀκαριαῖον
 εἰδύλλιον τοῦ ἀγροικικοῦ βίου.

581. Πρβλ. 576.

582. σκόλυμος] Ἐτήρησε τὸ πα-
 λαῖον ὄνομα (σκόλυμβρος, σκόλυμπρα,
 σκολυάμβρι, ἀσκόλυμβρος, - οἱ [ἐπὶ
 Μυκόνῳ καὶ Κυθήροις· ἐν δὲ Κρήτῃ
 καὶ Κύθῳ ταῦτό σημαίνει Centaurea
 raphanina Sibth.]) ἢ ἀπὸ τοῦ τῶν
 Βυζαντινῶν αἰῶνος (ἐν τῷ τοῦ Τζέτζου
 σχολίῳ ἀνάγνωθι ὁ ἀκάνθης τοῦ ὄνου
 ἀντὶ τοῦ οἴνου) γενικώτερα ὀνόματα
 ἔλαβεν (ἀγκάθι, ἀγριάγκαθα, κεφαλάγ-
 καθα, γαϊδουράγκαθα, γομαράγκαθα,
 Κρητιστὶ ἀγκάθανος, Ζακωνικῶς γαϊ-
 δουνόχουλε). Τὸ κίτρινον ἄνθος αὐτοῦ
 ἀναπτύσσεται κατὰ τὸν Ἰούνιον. Ἀλλὰ
 πῶς τὸ λιτὸν τοῦτο φυτὸν μνείας ἄ-
 ξιον; Τὴν ἀπορίαν ταύτην λύει ἡ εὐχυ-
 μία τοῦ καυλοῦ λυθέντος ἀπὸ τοῦ ἀκαν-
 θώδους ἐπικαλύμματος, ἧς αὐτῷ στό-
 ματι χάριν τοῦ ποιητοῦ ἐγευσάμεθα. Ὁ
 λαὸς φυλάσσει τὴν παράδοσιν τῶν προ-
 γόνων, οἱ κατὰ τὴν Πλινίου μαρτυρίαν
 (21, 94) ἐπίσης τὸν σκόλυμον ἤσθιον.—
 Τὸν ἀνὰ χεῖρας χαρακτηρισμὸν τῶν
 ἡδονῶν καὶ πόνων τοῦ Ἰουλίου ὁ Λέ-
 σβιος λυρικός μετέθηκεν εἰς σκόλιον
 (Ἀπόσπ. 39).

ἡχέτα] Παρὰ τὸ ἡχέω, ἡγουν βομ-
 βέω· περὶ τοῦ τύπου εὐρήσεις σημειώ-
 σιν εἰς Θ. 56.

583. λιγυρὴν καταχεύετ' ἀοιδὴν]
 Τὸ μὲν ἐπιθέτον κυριώτατον ἦν, διὸ
 Λακωνιστὶ «λιγαντάρ» εἶδος τέττιγος
 ὠνομάζετο (Ἡσύχ.). Τὸ δὲ τερέτισμα
 νῦν οὐκέτι διὰ τοῦ ὀνόματος ᾧδῃ τι-
 μῶμεν. Οἱ παλαιοὶ ὁμῶς τὴν μουσικὴν
 αἴσθησιν μετριωτέραν εἶχον. Ἡρέ-
 σκοντο μάλιστα τῇ ᾧδῃ ἀπὸ τῶν τοῦ
 Μαιονίδου αἰῶνων μέχρι τῆς παρακ-
 μῆς (Ἰλ. Γ 150-2. Ἀριστοφ. Εἰρήν.
 1159: ἡδὸν νομόν, Θεόκριτ. 1, 148: τέ-
 τιγος ἐπὶ τύγα φέρτερον ἄδεις, Ἀνα-
 κρέοντ. 32 (43), Φιλόστρατ. π. Ἀ-
 πολλ. Τυαν. Η', 11, σ. 133, Ἀνθο-
 λογ. 7, 364, 3, Ἰωάνν. Χρυσόστομ.
 εἰς Πράξ. Ἀποστ. κ. 2, Ὀμιλ. ζ', § γ',
 ὅσπερ τοὺς τέττιγας μετὰ τῶν ἀηδόνων
 καὶ χελιδόνων εἰς τὰς ᾠδικὰς ὄρνιθας
 συγκαταριθμεῖ, αἰνιττόμενος Ἰώως τὸν
 Ἀλκαῖον, περὶ οὗ ἴδε Ἱμερίου Λόγ.
 14, 10). Τῆς χρονολογίας χάριν οὐδὲ
 νῦν παραμελοῦσι τοὺς τέττιγας: «Ἄν
 δὲν λαλήσῃ τζιτζίκας, δὲν εἶνε καλο-
 καῖρι» (ἐκ Μεσολογγίου Mommsen
 αὐτ. Α', σ. 69): «τζιτζίκας ἐλάλησε;
 Πάρτε τὰ δρεπάνια σας» (Ἀραβαντ.
 Παροιμ. 1441).

καταχεύετ(αι)] Ἡ μεταφορὰ ἐξηλ-
 θεν ἐκ τῆς πρὸς μέλι καὶ δρόσον ἀντι-
 παραβολῆς τῆς ᾧδῆς καὶ καλλιερρημο-
 σύνης. Προηγείται δὲ Ὁμηρος (Ὀδ.
 τ 521: χέει πολυχέα φωνήν).

584. πυκνόν] Συνεχῶς.

τῆμος πιόταται τ' αἶγες καὶ οἶνος ἄριστος,
μαχλόταται δὲ γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δέ τοι ἄνδρες
εἰσίν, ἐπὶ κεφαλὴν καὶ γούνατα Σείριος ἄξει,
αὐαλέος δέ τε χρώς ὑπὸ καύματος· ἀλλὰ τότε ᾗδῃ
εἶη πετραίη τε σκιὴ καὶ βύβλινος οἶνος

585

585. αἶγες] «Μετὰ τὸν ἀπογαλακτισμὸν τῶν ἐρίφων εἰς τὸ ἑαυτῶν σῶμα δαπανᾶσαι τὴν ὕλην» (Πρόκλος). Ἡ τοῦ λίπους προτίμῃσι, ὥσπερ Θ. 541, διαυγάζει. Καὶ οὖν ὀπτῶσι τὰς αἶγας καὶ πωλοῦσι τὸ κρέας εἰς τὰς πανηγύρεις.

586. Ταύτην τὴν Ἀφροδισιακὴν πετρὰν Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Προβλήμασιν (4,26) αἰτιολογεῖ. Ἴσως τὸ λεγόμενον: «ἥλιος καὶ φεγγάρι, πανδρεύοντ' οἱ γαῖδάροι» (Mömmesen αὐτ. Α', σ. 11-2) πρὸς αὐτὴν σγέσιν ἔχει. Τὸ κατ' ἀρχὴν καῦμα μάλιστα πῶς τὰ νεῦρα βλάπτει.

587. Περὶ τοῦ Σείριου εἴρηται εἰς 417. Ἐπ' ἀληθείᾳ τὸν καύσωνα αἰσθανόμεθα τὰ μάλιστα εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας. Ἡ μετεωρμικὴ χρῆσις τοῦ γόνατος ἀπαντᾷ οὐ μόνον παρὰ τοῖς ἐποποιοῖς (608, Ὀμηρ.: βεῖα ἔ γούνα φέρει κτλ.), ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμᾶς (λ.χ.: τὰσπρολίθια τὰ γόνατά μου σφάζουν, Ἀραβαντ. Συλλ. 100,11).

ἄξει] Πρόβλ. 7. 57δ. Εὐστάθ. Μακρεμβολίτ. 4, 18, 7: τὴν ἐπιτολὴν τοῦ Κυνός, ὅθεν τὸ σῶμα καταξηραίνεται, Ἀρχιλόγ. Ἀπόσπ. 61: πολλοὺς μὲν αὐτῶν Σείριος καταυανεῖ.

588. τότε ᾗδῃ] Οὐχὶ πρότερον. Ἐνθυμεῖται περὶ 574.

589. εἶη πετραίη τε σκιή] «Νὰ ᾔμουν ἐς τὰ ψηλὰ βουνὰ καὶ τοὺς χονδροὺς τοὺς ἴσκιους» (Sanders Volksleben, σ. 10, ἀρ. 9, 12). Τε διαμένει βραχὺ πρὸ τῶν δύο συμφώνων, διότι ἡ ἱαμδικὴ λέξις τοῦτο ἀπαιτεῖ.

βύβλινος οἶνος] Πόθεν ὁ οἶνος τὸ

ὄνομα ἔλαβεν, ἀπὸ τόπου τῆς Θωράκης (τῆς Βιβλίας ὡς Ἀρμενίδας παρ' Ἀθηναίῳ 1, 31 α, τῆς Βιβλίνης χώρας ὡς Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἐν λ., τῶν Βιβλίνων ὁρῶν ὡς Ἐπίχαρμος παρ' Ἡσυχίῳ λ. Βιβλίνος, Πρόβλ. Ἀθην. 1, 31 α, Ἐτυμ. Μέγ. σ. 197, 36 κέ., Βυβλίας χώρας Εὐστάθ. Σχόλ. εἰς Ἰλ. Λ 641, πόλεις κατὰ Πρόκλον, πρόβλ. Ἐτυμ. Μέγ. σ. 199, 33, Ζωναρᾶν λ., Σχόλ. Θεοκρίτ. 14, 15 καὶ Ψελλὸν ἐν τοῖς Ἀνεκδότοις τοῦ Boissonade τ. Α', σ. 241 καὶ Γ', σ. 223, στ. 422) ἢ ἀπὸ Ναξίου ποταμοῦ (Βιβλίνου, Βιβλίνου, Βίβλου, Ἰδε Σῆμον τὸν Δῆλον παρὰ Στεφάν. Βυζαντ. λ. Βιβλίνη, Ἐτυμ. Μέγ. σ. 197, 39, Πρόκλον) ἢ ἀπὸ τῆς Φοινικικῆς πόλεως Βύβλου (ὡς Ἀρχέστρατος παρ' Ἀθην. 1, 28), διακρίναι οὐκ ἔχομεν. Ὁ ἀναγνώστης ταῦτα βέβαια ἠγέσθω, πρῶτον μὲν ὅτι Βυβλίνη ἐκαλεῖτο εἶδος ἀμπέλου (Ἰππυς παρ' Ἀθην. 1, 31 β, Πρόκλος, Ἀχιλλεύς Τάτιος 2, 2, Στέφ. Βυζάντιος λ. Βιβλίνη, Ἐτυμ. Μέγ. σ. 197, 33, Ζωναρᾶς λέξ., ἔπειτα δὲ ὅτι ἔθαλλε περὶ τὴν Ἀσκραν. Αὐτόθι γὰρ οἱ ἐγγύριοι τοσοῦτο δέουσι τοῦ εἰσφέρειν ἀλλότριον οἶνον, ὥστε τὸν τηλεκλυτὸν οἶνον αὐτῶν πωλοῦσιν εἰς τὰ πέριξ. Περὶ τῆς ποιότητος αὐτοῦ ἀναφέρομεν τὸν ἀνεκθουσίαστον Ἀγγλον Wheler, ὃς πρὸ δύο αἰώνων εἰς τὴν χώραν ἦλθε: «Je bûs là le meilleur vin et le plus fort que j'eûsse bu dans toute la Grèce» (Voyage Α', σ. 304). Ἡσίοδος κατέστησε τὴν εὐδοξίαν τοῦ εἶδους συμβόθηθόντων Θεοκρίτου (14, 15: βίβλινον

19

μαῖζα τ' ἀμολγαίη γάλα τ' αἰγῶν σθεννυμενάων 590
καὶ βοὸς ὕλοφάγοιο κρέας μήπω τετοκυῖης
πρωτογόνων τ' ἐρίφων· ἔπι δ' αἶθοπα πινέμεν οἶνον,
ἐν σκιῇ ἐζόμενον, κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς,
ἀντίον ἀκραέος Ζεφύρου τρέψαντα πρόσωπα,

εὐώδη τετόρων ἐτέων) καὶ ἄλλου, οὗ τι-
νος τὸ ὄνομα ἄγνωστον ('Ετυμολ. Μέγ.
σ. 197,32). Πρὸς δὲ τὴν χρονολογίαν
ἀντιπαραβάλλομεν τὸ λεγόμενον: «τὸ
Μάη πίνει τὸ νερό, τὸ θεριστὴ τὸ 'ξῶδι,
τὸν ἄλωνάρη τὸ κρασί νὰ 'δῆς τὸ
παλλικάρει» (Mommson A', σ. 65).

590. Οἱ Ἕλληνες ἀγνοοῦσι τὸν μά-
ταιον φόβον τῆς κατὰ τὸν καύσωνα πο-
λυφαγίας. Οἱ Χῖοι λέγουσι: «Μᾶς ἀκα-
μάτης καὶ φαγᾶς» (Βενιζέλ. Μ 35).

μαῖζα ἀμολγαίη] Παρὰ τὸ μάσσω
(φύρω) καὶ ἀμολγή (γάλα ἢ ὀρός). Ὑ-
περβολώσαμεν καὶ ἐν τοῖς ἀνωτέρω, πε-
ριγράφοντες τὸν ὄλμον (423), ὅτι οἱ
'Ἀσκραῖοι· ἡγάπων ἐδωδῆν, ἣν τινα οἱ
γεωργοὶ καθ' ἡμᾶς εἰς τὰς ἐορτάς ἀπο-
ταμιεύουσιν. Κατατρίβει κριθὴν ἐν τῷ
χειρομύλῳ, ἔπειτα τὸ πληγούρι ἐμ-
βαλὼν εἰς σκάφην, γάλα πολὺ καὶ ζύ-
μην ἐπιχέει. Ὑστερον δὲ τὸ ξηρανθὲν
πληγούρι ζύεται καὶ ἐν ἐορταῖς ὀπτᾶ-
ται, ὃ ἔδεσμα καλεῖται τραχανᾶς. Ἄν
δὲ τις ἡμῶν καταγέλῃ ἀναφερόντων
τὴν ἀγροικίαν ταύτην εἰς τὸν Ἡσιόδου
αἰῶνα, ἀναζητήτω τὴν λέξιν ἐν τοῖς
εἰς Ἀριστοφάν. Πλοῦτ. 999 σχολίοις,
ὅπου ἐκεῖνη ἐρμηνεύεται ἀπλακοῦς γα-
λακτώδης».

σθεννυμενάων] «Παυσαμένων τοῦ
θηλάειν». Τὸ γὰρ γάλα «σθέννυται»
(Ἰπποκράτ. π. ἀέρος σ. 18). Τοιοῦτό-
τροπον γάλα «οὔτε ὀρώδες οὔτε πνευ-
ματώδες, ἀλλὰ μάλιστα πεπεμμένον»
(Πρόκλος). Νῦν κρίνουσι τὸ αἰγῶν
γάλα, ὅτι κατὰ τὸν Ἰούνιον ἄριστον
καὶ εὐπεπτον, ἐπειδὴ ἡ τροφή αὐ-
τῶν τότε ἀρίστη. Τὸ τῶν βοῶν γάλα

οἱ παλαιοὶ οὐ μᾶλλον ἔπινον ἢ περὶ οἱ
νεώτεροι, πλὴν ἐν Κυρήνῃ, ὡς φαίνε-
ται ἐκ Συνεσίου ἐπιστολῆς (148 σ.
286 b), παρὰ τῶν βαρβάρων αὐτὸ ἔ-
μαθον.

591. ὕλοφάγοιο] Ἦστινος ἡ τροφή
ἀντὶ χόρτου νεαρὸν φύλλωμα, ὅπερ, ὡς
γνωστόν, καὶ τὸ γάλα καὶ τὸ κρέας ποιεῖ
εὐχλύτερον. Καὶ τότε λοιπὸν τὰς ἀ-
γέλας εἰς τὰ δάση εἰσῆγον καὶ διέφθει-
ρον τοὺς νέους θαλλούς. Τοῦτο καὶ
μνημονεύεται ὑπὸ τῶν συγγραφέων (Πλ.
Ε. 163: ξύλοχον κατὰ βοσκόμεναι, Εὐ-
ριπ. Ἰφ. Ταύρ. 261: βοὺς ὕλοφάγους,
'Ἠσύχιος· θαλλός, βοὸς τροφή, ὃ ἐσθί-
ουσιν οἱ βόες) καὶ ἐξεικονίζεται ἐν ἀνα-
γλύφῳ τοῦ Ἀθηνῆσι κεντρικοῦ μου-
σείου, καθ' ὅπερ ἐπίτηδες προσέθεον τὰ
ζῶα πρὸς τὰ δένδρα.

μήπω τετοκυῖης] Τὸ κρέας τοῦ «δα-
μαλάκι» ἐξάιρετον ὑπολαμβάνεται.

592. πρωτογόνων] Ἐπιθ. 543. Τὰ
πρωτόγονα—ἡ λέξις οὐκ ἀπώλετο—ἐρί-
φια τὸ κρέας καὶ τὸ λίπος ἔχουσι πε-
ρισσότερον.

αἶθοπα] «Μαῦρον», ὅπερ ἐξ Ὀμή-
ρου εἴληπται (αἶθοπα οἶνον Πλ. Α 462,
αἶθοπα οἶνον ἐρυθρὸν Ὀδ. μ 19). Τῷ
ὄντι ὁ μαῦρος οἶνος τῶν Θεσπείων πολὺ
ὑπερέχει τοῦ λευκοῦ.

593. Ἡ αἰτιατικὴ τάσσεται μετὰ
τοῦ προστακτικοῦ ἀπαρεμφάτου, διότι
οἱ προκείμενοι στίχοι οὐδεμίαν πρὸς
Περσέα παραίνεσιν περιέχουσιν, ἀλλὰ
πάγκοινον εὐχὴν.

ἦτορ] Ἐδρα τοῦ κόρου λοιπὸν τὸ
«ἦτορ».

594. ἀκραέος Ζεφύρου] Τὸ δροσε-

κρήνης τ' αἰενάου καὶ ἀπορρύτου, ἥτ' ἀθόλωτος, 595
τρὶς ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἰέμεν οἶνου.

Δμωσί δ' ἐποτρύνειν Δημήτερος ἱερὸν ἄκτῃν
δινέμεν, εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὀαρίωνος,
χώρῳ ἐν εὐαεῖ καὶ εὐτροχάλῳ ἐν ἄλωγῃ.

ρὸν τοῦ Ζεφύρου ὑπὸ πάντων ἐκτιμᾶται (π.χ.: δαίνυσθαι Ζεφύρου πνεύμασι τερπόμενοι, Νικαίνετος ἐν παραρτήματι τῆς Ἀνθολογίας 54,2). Ἀλλὰ τί βοῦλεται τὸ ἐπιθετον; Ὁμηρος χρῆσιν αὐτῆς ποιεῖται ἐπὶ «ἰκμένου οὔρου» (ἄκραν Ζεφύρον Ὀδ. 6 424, Βορέῳ ἀνέμῳ ἀκράει καλῶς 525—299)· τοῖς παραθέμετοις ὅσα ἐν τῇ Θεογονίᾳ περὶ τῶν κακῶν ἀνέμων ἠϋρηνται (869 καὶ 875), γινώσκουμεν, ὅτι ἄνεμος ἦτοι ἀ-κράης (ἢ καὶ εὐ-κράης), ἂν μῆτε νεφέλας ἐπάγῃ μῆτε μάχῃται ἄλλοις ἀνέμοις), ἢ ἀκρ-αῆς (ὑπεραῆς, ὑψιπέτης), ὡς Ἀλάβρος ἐπαγγίζων ἐξ αἰθέρος» (Ὀμηρ. Ὑμν. 2,256) καὶ ἄκρος φυσῶν. 595. αἰεάου] Ἰδε 550. 595.

ἀπορρύτου] Ἦτις ἂν ἀπορροὴν ἔχῃ καὶ μὴ τελευτᾷται (ἀθόλωτος). Τὴν γενικὴν συντακτικὴν μετὰ τοῦ ἐπομένου ὕδατος.

596. αἰ * τρὶς] Οἱ οἶνοπόται τὸ μοῖρας συνήθως παρέλπιον.
προχέειν] Εἰς τὸν κρατῆρα (744) ἐκ προχόου (785) κεραμίνου ἢ ὡσπερ καθ' ἡμᾶς φυλίνου.—Ὡ τῆς μετριότητος! Τρία τέταρτα τοῦ ποτοῦ ἀποτελεῖτω τὸ ὕδωρ· ὅπερ ἐτήρουν ἐπὶ οἶνου ἐξαιρέτου (περβλ. Εὐνῆον Ἀνθολογ. 41, 49. Πλούταρχ. Συμποσ. 3. 9), ὅθεν Κρατίνος ἐν τῇ περιχλευεῖ «Πυτίνῃ» ἐρωτᾷ: «Ἄρ' οἶσαι τρία;» (Ἀθην. Δειπνοσ. 1, 29 d). Ἀλλοτε πρὸς δύο μέρη οἶνου τρία ὕδατος καὶ ἄλλοτε δὲ τὸ διπλάσιον ἐμίγνουν (Ἀριστοφ. Ἰππ. 1187. Ἀλκαίου Ἀπόσπ. 41). Εἰ καὶ οἱ Ἕλληνες τῇ ξένων ἐπιτροπῇ τοῦτο σχεδὸν ἀπέμαθον—ἀλλὰ μνημεῖον τῆς

περιορισμένης συνηθείας ἡ παροιμία: «Τὸν μῆνα ποῦ δὲν ἔχει βῶ, πίνε κρασί με τὸ νερό» (κδ., Ἰδε Mommsen αὐτ. Α', σ. 65)—, ἢ γλῶσσα τὴν μνείαν κατεῖχεν (κρασί, κινάω κρασί, μίτρηρα).

ἰέμεν οἶνου] Χέειν (ἀπὸ) τοῦ οἶνου. 597. Δημήτερος ἱερὸν ἄκτῃν=466. δινέμεν] Παρὰ τὸ δίνω, ὅπερ ἀντὶ δινέω εὐρίσκεται ἐν τοῖς τῶν Ἡρακλειτικῶν Νόμων πίναξι (1, 102)· τὸ ἐν τῇ κοινῇ συνηθείᾳ λιχνίζω ἀνήκει εἰς τὸ παλαιὸν λιχνίζω, ὃ συνωνυμεῖ τῷ δινέω καὶ λιχνάω. Ὅτι τὰ ζῶα πατοῦσι τὰ θεμάτια ἐπὶ τῆς ἄλωνος, Ἡσίοδος ἀποσιωπᾷ ὡς αὐτόδηλον, καὶ παραινεῖ δὲ οὐχὶ τὸν λιχνισμόν, ἀλλὰ τὸν καιρὸν αὐτοῦ καὶ τὸν τόπον.

σθένος Ὀαρίωνος] Ἡ περιφρασὶς αἰνιττεται τὸ γιγάντειον σχῆμα τοῦ πρότερον ἐπὶ γῆς οἰκήσαντος Ὀαρίωνος. Ὅταν φανῇ, φησί, τὸ πρῶτον περὶ τὴν ἔω· τοῦτο γίνεται κατὰ τοὺς Γεωπονικοὺς (1,9,7) τῇ 10 Ἰουλίου· πάντως ὁ Ἰούλιος ἐν τῇ Βοιωτίᾳ, ἴσως δὲ ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι ἀλωγάρης (Λεσδιακῶς ἀλωνιστής) ὀνομάζεται. Ἡσίοδος τὴν Ὀρίωνος ἐπιτολὴν εἰσηγείται, ὅτι τότε «τῶν πνευμάτων ἀκρισταί» (Θεόφραστ. π. ἀνέμων 9, 55) ἐπικρατοῦσιν, αἵπερ εἰς τὴν ἐργασίαν ἐκείνην (τὸ ἀντιμίσχειν Σακελλάρ. Κυπρ. Γ', 235 ἢ ζηγεμίσκειν Ἑλλην. Φιλολ. Σύλλ. τ. Η', σ. 476 ἢ καὶ βορριζεῖν ἐν τῇ Ἰωακείμ Βαλαδάμῃ διατριβῇ (Παρνασσός τ. ΙΑ', σ. 322) συμβοηθοῦσιν.

599. εὐαεῖ] Ἀνεμῶδες, διαπνεομένη, εὐτροχάλῳ ἐν ἄλωγῃ] Ἐν ἄλωνίῳ ἐστρωμένῳ διὰ λίθων στρογγύλων,

μέτρῳ δ' εὖ κομίσασθαι ἐν ἄγγεσιν. Αὐτὰρ ἐπὴν δὴ 600
 πάντα βίον κατάρθαι ἐπάρμενον ἐνδοθι οἴκου,
 θῆτά τ' αἰκὸν ποιεῖσθαι καὶ ἄτεκνον ἔριθον
 δίζησθαι κέλομαι· χαλεπὴ δ' ὑπόπορτις ἔριθος·
 καὶ κύνα καρχαρόδοντα κομεῖν· μὴ φείδεο σίτου,
 μή ποτέ σ' ἡμερόκοιτος ἀνὴρ ἀπο χρήμαθ' ἔλθται. 605
 Χόρτον δ' ἐσκομίσαι καὶ συρφετόν, ὄφρα τοι ἦη

ὥσπερ νῦν γίνεται· τρόχαιος γὰρ Κρη-
 τιστὶ σωρὸς πετρῶν λέγεται, ἀρχαίως
 δὲ τρόχμαλοι ἢ τρόχμαλα.—'Ο πρῶ-
 τος καὶ μέγιστος ποιητὴς τῶν παλαιῶν
 τὸ ἀγροικικὸν ἔργον διὰ τῆς ποιήσεως
 ἐξελάμπρυνεν ('Ιλ. Ε 499 κέ.).

600. μέτρῳ] Ἀπομετρήσας.
 κομίσασθαι] Ἀπολελυμένως κεῖται
 ὥσπερ τὸ δινέμεν. Λείπει οἶτον.
 ἄγγεσιν] Ἰδε 475.

601. ἐπάρμενον] Πρβλ. 407.
 ἐνδοθι οἴκου] = 364.

602. θῆτα] Τὸν μισθωτόν, ὃν πρό-
 τερον (441 κέ.) ἐχαρκτήρισεν.

αἰκὸν θέσθαι] Ἐξαποστεῖλαι τοῦ
 οἴκου. Τὸ ῥῆμα κατὰ τὸ μέσον γένος
 τίθεται, ὅτι ἡ οἰκία τοῦ γεωργοῦ. Ἀλ-
 λως ὅμως ἔχει Πλανούδειος παροιμία
 (275): «Ποίησόν με ἔνοικον, ἵνα σε
 ποιήσω ἔξοικον».

603. ἔριθον] Συνωνυμεῖ τῷ θῆτι
 ('Ιλ. Σ 550), ἐνταῦθα δὲ ἐπὶ γυναικὸς
 κεῖται μισθαργούσης.

* δίζησθαι] Ἐνεστώσ ἀναδεδιπλα-
 σιασμένος τοῦ αὐτοῦ θέματος, ἀφ' οὗ τὸ
 ζῆτ-έω παράγεται. Κατὰ τοὺς παλαιο-
 τάτους καιροὺς ταμὶα διώκει τὴν ἀπο-
 θήκην, διότι ταῖς ἀπρόκοις γυναιξὶν
 ἠπίσταντο.

ὑπόπορτις] Ἀγροῖκος λέξις ἐπὶ
 μητρούς.

604. καρχαρόδοντα] Τὸ ἐπιθετον
 ζήλω Ὀμηρικῷ τίθεται ('Ιλ. Κ 360.
 Ν 198), χαρακτηρίζον ἐπιστημονικῶς
 πῶς τὸν κύνα, ὡς τοὺς ὀδόντας «ὀξεῖς

καὶ ἐπαλλάττοντας ἔχει» ('Αριστοτέλ.
 π. ζῴων 3,1 σ. 161 b 19), πρὸς δια-
 στολὴν τῶν ἀμφοδόντων καὶ χανλιο-
 δόντων. Ὁ λαὸς τὴν διαφορὰν ἀκρι-
 βῶς παρατηρεῖ, ὅθεν φοδερόν ἰχθύων
 εἶδος πάλαι μὲν καρχαρίας, νῦν δὲ
 σκυλόψαρο, ψαρόσκυλος ἢ καὶ σκύλος
 ὀνομάζεται.

κομεῖν] = Κομίζειν (500) ἢ τρέφειν.
 σίτου] Οἱ κύνες ἐννοεῖται ὅτι ἐξ ἀ-
 νάγκης τὴν τῶν κυρίων διαίταν μιμοῦν-
 ται· ὅθεν παρὰ τοῖς ἀρτοφάγοις Ἑλ-
 λησι τὰ μάλιστα ἄρτον (Θεόκριτ. 24,
 45) ἢ μᾶζαν (Δίων Χρυσόστομ. 7, 17)
 ἤσθιον.

605. ἡμερόκοιτος ἀνὴρ] Τοιοῦτο-
 τρόπως ὁ κλέπτης ἐμφαίνεται, ὃν ἄλ-
 λοι ἀπεκάλουν μοινοβάται ('Ψύχ.), οἱ
 δὲ Μανιάται ρυκετοπεριπάτην καὶ λυ-
 κοπάτην ('Ιστορία τῆς Μάνης στ. 95.
 96) ὀνομάζουσιν.

χρήματα] Σίτον· νομίσματα γὰρ
 οὐχ ὑπῆρχον. Οἱ γεωργοὶ ἅπαντες εἶ-
 χον κύνας· οὗτοι ὅμως ἐφύλασσον τὰ
 ποίμνια. Ἐκ τούτων λοιπόν ἔνα ἐξη-
 μερωτέον καὶ συνηθιστέον πρὸς τὴν οἰ-
 κίαν διὰ τροφῆς. Αὕτη δὲ ἔστω ἐπαρ-
 κής, ἔνθεν μὲν ἵνα μὴ περιπλανηθῇ ἀ-
 νάζητων τί φάγη, ὅπως ἐν τοῖς χωρίοις
 φιλεῖ γίνεσθαι, ἔνθεν δὲ ἐπειδὴ οἱ κλέ-
 πται ἀσέρνουν ψωμί γιὰ τὰ σκυλιὰ νά
 τρῶν καὶ μὴ γαυγίζουσιν».

606. χόρτον καὶ συρφετόν] Νῦν
 εἰσέτι εἰσφέρουσιν ἔνεκα τῶν ζῴων ἀ-
 χυρα, ἀχαράκι, πίτουρα, βίκον κτλ.

βουσι καὶ ἡμιόνοισιν ἐπηετανόν. Αὐτὰρ ἔπειτα
 δμῶας ἀναψύξαι φίλα γούνατα καὶ βόε λῦσαι.

Εὖτ' ἂν δ' Ὀαρίων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ
 οὐρανόν, Ἀρκτοῦρόν τε ἴδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἥως, 610
 ὧ Πέρση, τότε πάντας ἀπόδρεπε οἶκαδε βότρυς,
 δεῖξαι δ' Ἡελίῳ δέκα τ' ἡμέατα καὶ δέκα νύκτας,
 πέντε δὲ συσκιάσαι, ἕκτω δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι
 δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος. Αὐτὰρ ἐπὴν δῆ

607. Αὐτὰρ ἔπειτα] = Θ. 116.

608. Τὰ ἀντικείμενα καθ' ὅλον καὶ
 μέρος κείνται. Περὶ τῶν γονάτων εἴ-
 πομεν εἰς 587.

φίλα] Ὀμηρικώτατον ἐπιθετον. —
 Τὴν τῶν ἐργασιῶν διακοπὴν Ἡσίοδος
 ἐγκωμιάζει ἥτιον ἐνθουσιαστικῶς τοῦ
 νεωτέρου συναδέλφου, ὅστις εὐχεται :
 «Αὔγουστε, καλὲ μου μῆνα, νᾶσουν
 δυὸ φορὲς τὸν χρόνον» (Mommsen
 αὐτ. 1, 78). Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον
 ποτε λαμπρόταται πανηγύρεις συνεκρο-
 τοῦντο.

609—617. Περὶ τοῦ φθινο-
 πόρου.

609. Παράθεξ 417.

610. ῥοδοδάκτυλος Ἥως] Ἡ φρά-
 σις αὕτη, ἡ τελευταῖα εἰκοσιν ἐπτὰ στί-
 χους τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, ζω-
 γραφεῖ μυθολογικῶς τὴν πρωϊνὴν ἐρυ-
 θρότητα τοῦ οὐρανοῦ ὁμοίως τῇ ῥοδό-
 πηχυν (Ὀμηρ. Ὑμν. 31, 6. Θεόκριτ.
 2, 147), τῶν νεωτέρων λεγόντων εὐτε-
 λέστερον: «Ἐρρόδισ' ἡ ἀνατολή» (Pas-
 son 442, 1), «ῥόδιον ἡ δύσις» (445).
 Ὁ Ἀρκτοῦρος ἐπιτέλλει τῇ ἑῷ τῇ 6
 (18) τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ, ἐπειδὴ οὗτος ὁ
 μὲν τρυγητῆς, χρονολογικὸν ὄρον τοῦ
 τρύγου χορηγεῖ (Πρβλ. Πλάτωνα Νόμ.
 8, 844 d καὶ Ἀντίπατρον Ἀνθολογ.
 11, 37). Νῦν ὅμως Χριστιανικαί ἐορ-
 ταί τὴν ἀστρονομίαν ὑπεσκέλισαν, ἥτοι
 ἡ τοῦ Ἡλίου (τῇ 20 Ἰουλίου [1 Αὐγ.],
 τοῦ αἰ-Ἡλίου τὰ σταφύλια) ἢ τῆς Κοι-

μήσεως τῆς Θεοτόκου (τῇ 15/27 Αὐ-
 γούστου ἐν Ἑλευσίνι, ἐν Νάξῳ καὶ
 Πάρῳ) ἢ ἡ ὕψωσις τοῦ Σταυροῦ (τῇ
 14 (26) Σεπτεμβρίου περὶ τὰς Ἀθή-
 νας) κατὰ τὴν εὐκρασίαν τῆς χώρας.

611. οἶκαδε] Βραχυλογικῶς ἀντὶ τοῦ
 «οἶκαδε φέρων».

612. δεῖξαι δ' Ἡελίῳ] Ἐξαπλῶ-
 σαι εἰς τὸν ἥλιον κατὰ προσωποποίη-
 σιν ὥσπερ Σοφοκλ. Ἡλ. 424: Ἡλίῳ
 δείκνυσι τοῦναρ, Εὐριπ. Ὀρέστ. 822.
 Ἡρακλ. Μαινόμεν. 1205. πρβλ. Ἰππόλ.
 714.—Ταῦτο ἔθος αἰνίσσεται Ὀμηρος
 (Ὀδ. η 123-4): τῆς (ἀλώης) ἑτερον
 μὲν θειλόπεδον λευρῶ ἐνὶ χώρῳ τέρσε-
 ται ἡελίῳ καὶ Πλίνιος ὡς Ἑλληνικὸν
 μνημονεύει (Ἰστ. Φυσ. 14, 8), οὐδὲ οἱ
 νεώτεροι τὸ παραδεδομένον ἀπέρριψαν.
 Αἱ σταφύλαι, ἄωροι οὔσαι, δρέπονται
 καὶ τίθενται εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ὅπως
 τὸ ὑγρὸν ἐλαττωθῇ καὶ ἄρξηται πρότε-
 ρον ἢ ζύμωσις. Τοῦτο ποιοῦσι τὰ μά-
 λιστα οἱ νησιῶται, τῶν τῆς στερεᾶς
 Ἑλλάδος κατοίκων ἀμελούντων τούτου
 σχεδὸν ἀπάντων ἐν Θεσπιαῖς ὅμως
 δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας εἰς τὸν ἥλιον ἐκ-
 τείνονται.

613. συσκιάσαι] Συσσωρεῦσαι εἰς
 τὴν σκιάν.

ἄγγε'] Πάλιν χρῆται τῇ γενικῇ
 ταύτῃ λέξει καὶ τοῦτο ἐπὶ πῶθιν. Τὸ
 πατεῖσθαι τὰς σταφύλας αὐτόδηλον.

614. δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος] Πρβλ. Θ. 941.

Πληιάδες θ' Ἰάδες τε τό τε σθένος Ὡαρίωνος 615
 δύνωσιν, τότε ἔπειτ' ἄροτου μεμνημένος εἶναι
 ὠραίου· πλειῶν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἶη.

Εἰ δέ σε ναυτιλίας δυσπεμφέλου ἡμερος αἶρεῖ —
 εὔτ' ἂν Πληιάδες, σθένος ὄβριμον Ὡαρίωνος
 φεύγουσαι, πίπτωσιν ἐς ἡροειδέα πόντον, 620
 δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύουσιν ἀῆται·

615. Ἐδανείσατο παρ' Ὀμήρου (Ἰλ. Σ 486, ὅς αἰτιατικῶς ἀντὶ τῶν ὀνομαστικῶν μεταχειρίζεται). Τὸ σθέ-
 νος ἐξήγηται εἰς 598.

616. Ἐπιστρέφεται ἐπὶ τὴν τῶν πα-
 ραινέσεων ἀρχὴν καὶ πάλιν τὸ «ὠραῖον»
 ἐξαίρει.

617. πλειῶν] Ἰπὸ τῶν Ἀλεξαν-
 δρέων ἤτοι χάριν τούτου τοῦ χωρίου
 ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς αἰτίας ἐλήφθη ἀναι-
 τός (Καλλιμάχ. Ὑμν. 1, 89, Λυκό-
 φρων 201, 1039. Μανέθων 2, 419,
 Ἀντίπατρ. Σιδόν. Ἀνθολ. 6, 93, 3,
 ἐπιγραφὴ ἐπιτύμβ. Corpus 1907 =
 Kaibet 185, στ. 86)· ἀλλὰ πῶς τὸ
 ἔτος ἔτοιμον ἢ ἐπιτίθειον (ἄρμενον)
 εἶναι δύναται; Ἄν ἐπισκεφθῶμεν τί
 λείπει ἀξιόλογον, εὐρήσκομεν ὅτι Ἡ-
 σίοδος οὐδαμῶς περὶ τοῦ σπέρματος λό-
 γον ποιεῖται. Παρὰ δὲ τοῖς Γεωπονι-
 κοῖς (2, 16, 2) εὐρίσκομεν, ὅτι ἔνεκα τοῦ
 σπεῖρειν ἐκλέγουσι τοὺς στάχνας τοὺς
 ἔχοντας κόκκους πλήρεις καὶ τελείους·
 καὶ παρ' Ἡσυχίου τὴν γλῶσσαν ἀπλειό-
 νει (τέτακται δὲ μεταξὺ πλείονες καὶ
 πλείον) σπεῖρειν. Πλειῶν λοιπὸν βε-
 βαιῶς ὀνομάζεται ὁ σπόριμος σίτος.

κατὰ χθονός] Ἐπιθετικῶς (ὁ ὑπὸ
 τὴν γῆν μέλλων σίτος) κεῖται. Ἄν ὅμως
 τὸ εἶη ἐκδεχόμεθα μετὰ τοῦ Lehrs
 εὐκτικόν τοῦ εἶμι ῥήματος (Πρδλ.
 εἶμι, πορεύομαι Ἡσύχ., εἶμεναι;
 Ἰλ. Γ 365 — μὴ δὲ «εἶης χῶρον ἐς
 ἡλύσιον» Kaibet 618, ἐνταῦθα δηλαδὴ
 τὸ ἐς κατὰ τὴν νεωτέραν διάλεκτον ἐκ-
 ληπτέον), συντάσσομεν τὰς λέξεις μετὰ

τοῦ ῥήματος· ἀλλὰ πρὸς τί τὸ ἐπιθετον
 ἄρμενος;

618-694. Περὶ τῆς ναυτιλίας.
 Περὶ τῶν τῆς ναυτιλίας πρὸς τὴν
 γεωργίαν σχέσεων προσιπτόντες τινὰ ἐν
 τῷ προοιμίῳ, προστίθεμεν ἐνταῦθα, ὅτι ὁ
 Θεσπιεὺς ἐν τρισὶν ὥραις ἐπὶ καλῆς πρὸς
 τὴν θάλασσαν ὁδοῦ, ἧς τινος σφύζονται
 τὰ ἔγνη, ἀφικνεῖτο καὶ ἐν τῷ αἰγιαλῷ
 λιμένα οὐ κακὸν ἠύρισκεν. Ἡ σίτου καὶ
 οἴνου ἐξαγωγή λοιπὸν οὐκ ἦν δύσκολος.

618. δυσπεμφέλου] Ἰδε 440. Τοῦ
 στίχου ἀπήχησιν εὐρίσκομεν ἐν τῷ Μα-
 ξίμου περὶ Καταρχῶν (456): «Εἰ δὲ
 γεωπονίης σε φιλομδρότου ἡμερος αἶ-
 ρει». Τὸ ἐπιθετον εὐδηλον ὅτι κατ' ἐν-
 αντιῶσιν πρὸς Ἡσίοδον κεῖται.

619. Ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἀπαγορεύ-
 σεως, ὅτι καὶ ἔμπροσθεν ἤρξατο ἀπὸ
 τοῦ χειμῶνος καὶ ἐτελεύτησεν εἰς αὐτόν.
 σθένος ὄβριμον Ὡαρίωνος] = Ὁδ.
 ι 241. 305, παρὰ 598. 615.

620. Ὀλίγον παραλλάσσει τοῦ 873
 στ. τῆς Θ.

φεύγουσαι] Διότι Ὡρίων ἀκολου-
 θεῖ ἀπ' ὀπισθεν. Κόιντος ὁ Συμωναῖος
 διακριδοῦται τὸν μῦθον (5, 367 κέ.).
 Ὁμοίως καθ' ἡμᾶς οἱ ναῦται μυθολογοῦ-
 σιν, ὅτι αἱ ἐξ ἀδελφαὶ ἀπέκτειναν τὴν
 ἐβδόμην — ὁ ἑβδόμος ἀστήρ μάλιστα ὀρά-
 ται — ταύτης δὲ μνηστήρ ἦν ὁ Ὡρίων
 (Πολίτης, Μελέτ. Α', 14).

πίπτωσιν] «Ἐπεσε ἢ Πούλεια ἔς τὴν
 θάλασσαν».

621. παντοίων ἀνέμων] Ὁποῖους
 περιγράφει Θ. 877 κέ.

καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐπὶ οἴνοπι πόντῳ,
 γῆν δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὥς σε κελεύω.
 Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρου ἐρύσαι, πυκάσαι τε λίθοισι
 πάντοθεν, ὅφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων, 625
 χεῖμαρον ἐξερύσας, ἵνα μὴ πύθῃ Διὸς ὄμβρος·
 ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῶ ἐγκάτθεο οἴκῳ,
 εὐκόσμως στολίσας νηὶς πτερὰ ποντοπόροιο·
 πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι.
 Αὐτὸς δ' ὥραϊον μίμνειν πλόον εἰς ὃ κεν ἔλθῃ. 630

αἵται] Ἡ περίφρασις ἐξῆλθεν ἐκ τῆς Ὀμηρικῆς διαλέκτου (Ἰλ. Ξ 254: ὄρσας' ἀργαλέων ἀνέμων ἐπὶ πόντον αἵτας).

622. ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ (= Ὀδ. ε 132, η 250)] Τὴν «μαύρην» θάλασσαν ἀντιπαραβάλλει πρὸς τὸν «μαῦρον» οἶνον. — Τὴν Ἡσιόδειον παραίνεσιν Ἀνθολογ. 7, 534, 5 (πρβλ. 395, 3) καὶ 11, 31, 1 διαβεβαιοῦνται, οἱ δὲ μεταγενέστεροι μᾶλλον ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀρκτοῦρου ἐπιτολῆς τοὺς πλοῦς ἔπαυσαν (Δημοσθ. 50, 23. Ἀνθολογ. 7, 392, 1: 539).

623. μεμνημένος, ὥς σε κελεύω] Ἦτοι μεμνημένος, τοῦ τρόπου, ὃν σοὶ παραινῶ.

624. πυκάσαι] Πυκνῶς καλύψαι.

625. ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων] Ταῦτά εἴρηται Θ. 869 ἐπὶ τῶν κακῶν ἀνέμων.

626. χεῖμαρον] Ἦτοι χεῖμαρρον, ὅπου τὸ εἰσπηδήσαν ὕδωρ ἐκρέει. Ὁ πάσσαλος οὗτος ὑπὸ τὴν τρύπην ἦν (Τζέτζης) καὶ ὑπὸ τῶν ὕστερον Ἑλλήνων εὐδιατὸς ἢ καὶ ὕδης ἐκαλεῖτο· εἰ καὶ νῦν ὑπάρχει, ἀγνοοῦμεν πάντως οἱ τῆς Γερμανίας ναῦται τῷ ὠφελίμῳ μηχανοποιήματι χρῶνται.

πύθῃ] Τὴν ναῦν.

Διὸς ὄμβρος] (= Ἰλ. Ε 91 κ.λ.) Ἰδε 415.

627. ὅπλα] Εἰς τὸ διπλοσήμενον ἀκριβῶς ἀντιστοιχεῖ τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ

«ἄρματα» (ἀπὸ τοῦ Λατινικοῦ arma), μάλιστα δὲ ἐμφαίνει τοὺς ἐκ βύβλου κάλως (Ὀδ. ξ 346. ψ 390. Ἡρόδοτ. 7, 25, Γαλην. εἰς Ἱπποκράτη σ. 659. Ἐρωτιανός).

ἐπάρμενα] Ἔτοιμα, ὥστε ὕστερον ἀνευρεῖν ἔξεστιν.

628. εὐκόσμως στολίσας] Πάλιν παραινεῖ τὸ μὴ ἀπορρίπτειν ἀτάκτως εἰς οἶανδήποτε γωνίαν, ἀλλὰ συστέλλειν (Ὀμηρικῶς στέλλω, στέλλομαι, νεοελληνικῶς μαζεύω) συμπτύσσειν τὰ ἱστία καθὼς πρέπει. Ταῦτα γὰρ βούλεται τὸ νηὶς πτερὰ, εἰ καὶ αἱ κῶπαι ἐπίσης διὰ ταύτης τῆς μεταφορᾶς κοσμοῦνται. Ἀνατιθέντες τὴν ποιητικὴν ἱστορίαν ἀμφοτέρων εἰς τὸ λεξικόν, ἐξηγουόμεθα ἐνταῦθα τὴν γένεσιν, ἣν καταλαμβάνει τις ἀμέσως, ὅταν ἴδῃ «βάρκαν» ἔχουσαν δύο ἱστία τρίγωνά, ἅτινα ἐναντίως τέτανται. Οὕτως ἡ ναῦς ὁμοιάζει μέγαν λάβρον. Τοιοῦτότροπος ναῦς ἀπεικονίζεται ἐπὶ ἀγγεῖου καμπαλαίου ἐν τῷ Διπύλῳ ἀνευρεθέντι (Ἰδε Σπ. Λάμπρου Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος τ. Α', σ. 139).

ποντοπόροιο] Τὸ ἐπίθετον παρ' Ὀμήρῳ πολὺ ἐστίν.

Πρὸς 629 παραθεῖς 45.

630. αὐτός] Ἡ πρὸς τὰ πράγματα ἐναντίως τοῦ ἀνθρώπου οἰκεία ἐστὶ τῆς Ὀμηρικῆς ἀπλότητος.

ὥραϊον πλόον] Τὴν εὐκαιρίαν τοῦ πλοῦ.

Καὶ τότε νῆα θοὴν ἄλαδ' ἐλκόμεν, ἐν δέ τε φόρτον
 ἄρμενον ἐντύνασθ', ἵνα οἴκαδε κέρδος ἄρῃαι,
 ὥσπερ ἐμός τε πατήρ καὶ σός, μέγα νήπιε Πέρση,
 πλωΐζεσθ' ἐν νηυσί, βίου κεχρημένος ἐσθλοῦ·
 ὅς ποτε καὶ τῇδ' ἤλθε, πολὺν διὰ πόντον ἀνύσας, 635
 Κύμην Αἰολίδα προλιπών, ἐν νηὶ μελαίνῃ,
 οὐκ ἄφενος φεύγων οὐδὲ πλοῦτόν τε καὶ ὄλβον,
 ἀλλὰ κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἀνδρεσσὶ δίδωσι.
 Νάσσατο δ' ἄγχι' Ἑλικῶνος οἰζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
 Ἄσκηρ χειμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέποτε' ἐσθλῇ. 640
 Τύνη δ', ὦ Πέρση, ἔργων μεμνημένος εἶναι

631. *θοήν*] Καὶ τοῦτο ἐν τοῖς Ὀμήρου ποιήμασι συχνάζει.

632. *ἄρμενον*] Μέτριον, ὅσον πρέπει. *ἐντύνασθαι*] Συγγένειαν ἔχει πρὸς τὸ ἐντός, ἔντεα κτλ.

κέρδος] Οὐχὶ χρήματα· ἀλλὰ ἡμπορεύοντο ἐπ' ἀνταλλαγῇ σίτου ἢ οἴνου καὶ δοῦλων, ἐλαίου κτλ.

633. *μέγα νήπιε Πέρση*] = 286.

635. *τῇδ'*] Εἰς Ἄσκραν· τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον παρὰ τοῖς ἐποποιόις, ὡς φαίνεται, πάλαι ποτὲ ἐσύχναζε· πρβλ. Θέογνιν 511: ἤλθε δὴ, Κλεάριστε, βαθὺν διὰ πόντον ἀνύσας, Ὕμν. Ὀμηρ. 3, 337: πολὺν διὰ χῶρον ἀνύσας.

626. *Κύμην Αἰολίδα*] Τὴν μεγίστην πόλιν τῆς Ἀσιατικῆς Αἰολίδος, ἢ νῦν *Tsantarl* ὀνομάζεται.

ἐν νηὶ μελαίνῃ] Ἡ ὁμηρικὴ φράσις (Ἰλ. Α 433 κέ.) δεικνύει, ὅτι ἡ νῦν συνήθης πλίσσσις τῶν νεῶν (σὲ μαῦρο καράβι, νεώτερο; ἂν εἶπε ποιητῆς) εἰς τοὺς παλαιωτάτους χρόνους ἀνήκει. Πλὴν εἰ τὸ ἐπιθετον συνωνυμεῖ τῷ εἰδικωτέρῳ *κυανόπρωρος*.

637. Ἀστείζεται πάλιν, ἐντείνων τὴν εὐφρολογίαν διὰ πλεονασμῶν. Περὶ τῆς ἄφενος λέξεως ζητεῖ εἰς Θ. 112.

638. Ἡ αὐτὴ γνώμη ἀπαντᾷ 5 καὶ 718, ἐνταῦθα ἀποβάλλουσα τὴν

ὑποψίαν μὴ πταίσῃ ὁ πατήρ αὐτός.

639. *Νάσσατο*] Ὁρῶσιν.

ἄγχι' Ἑλικῶνος] Οἱ νεώτεροι ἀναζητοῦσι τὸ χωρίον ἐπὶ λόφου ἐναντίον τοῦ Ἑλικῶνος καὶ ἄνω τῆς Ἀγίας Τριάδος κειμένου, ὃς ἀπὸ πύργου *Πυργάκι* ὀνομάζεται, καὶ Παισανίας γε τοῦτον ἐθεώρησεν ὡς μόνον Ἄσκρας ἐρεῖπιον. Ἀλλὰ πανταχοῦ τε καὶ πάντοτε οἱ ἐνδόξου ἀνδρὸς ἀπόγονοι οὐχ ὁμολογοῦσιν, ὅτι τὸ τῆς ποιήσεως θέατρον ἀγνοοῦσιν.

640. Ἡσίοδος ἐννοεῖται, ὅτι τοὺς στίχους οὐ κατακεχώρικεν, ὅπως ὀνομάσῃ τὴν πατρίδα, ἀλλὰ ἵνα ἀνακουφίσῃ τὴν καρδίαν· ὥσπερ καὶ Ἀρχιλόχος τὴν Θάσον περιγράφει οὐχὶ τῶν λογίων ἔνεκα, ἀλλὰ ὅπως αὐτὴν διασύρῃ.

χειμα] Ὁ χειμὼν περὶ τὸν Ἑλικῶνα κρυερός ἐστιν ὅτι ὁ Βορέας θριμύς πνέει.

ἀργαλέῃ] Ἀφορᾷ οὐχὶ εἰς τὴν τοῦ ἀέρος ποιότητα· αὕτη γὰρ τὸ θέρος αὐτόθι ὑγιεινὴ καὶ δροσερά, ἀλλὰ εἰς τὴν ὀλίγην εὐφορίαν τῆς γῆς. Τὸ ἀσύνδετον φυσικῶς προῆλθεν ἐκ τοῦ πικροῦ αἰσθήματος τοῦ ποιητοῦ.

641. *Τύνη*] Ὁ τύπος ἐξήγγηται εἰς Θ. 36.

ώραίων πάντων, περὶ ναυτιλίας δὲ μάλιστα.
 Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλη δ' ἐνὶ φορτία θέσθαι·
 μείζων μὲν φόρτος, μείζον δ' ἐπὶ κέρδει κέρδος
 ἔσσεται, εἰ κ' Ἄνεμοί γε κακὰς ἀπέχωσιν αἴητας. 645
 Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην τρέψῃς ἀεσίφρονα θυμόν,
 βούλῃαι δὲ χρέα τε προφυγεῖν καὶ λιμὸν ἀτερπέα,
 δεῖξω δὴ τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
 οὔτε τι ναυτιλίας σεσοφισμένος οὔτε τι νηῶν.

642. ὥραιων] Ἐγκαίρων.

643. ὀλίγην] Μικράν.

αἰνεῖν] Τὸ σχῆμα τῆς παραινέσεως
 δημῶδες, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῶν νεω-
 τέρων παροιμιῶν: «Μικρὸ ἔπαίνα καὶ
 μεγάλο καβδαλικά» (Ἀραβαντ. 754.
 Βενιζ. Μ 238) καὶ «ἔπαίνει τὰ βουνὰ
 καὶ ἀγύραζε ἔς τὸν κάμπο» (Ἀραβαντ.
 1066. Βενιζ. Π 4). Ὅθεν ὁμοία ἐν
 τοῖς παλαιοῖς γράμμασιν οὐ σπανίως
 εὐρίσκονται (Θεόδωρος παρ' Ἀθην. 3,
 122 b: κελεύειν μὲν πλέον ἔχειν, ἐπαι-
 νεῖν δὲ τὸ ἴσον, Σοφοκλῆς Ἀπόσπ. 26
 παρ' Ἀθην. 3, 122 c: τὰ μὲν δίκαι'
 ἔπαίνει, τοῦ δὲ κερδαίνειν ἔχου, Βιργί-
 λιος Γεωργικ. 2, 412: laudato ingentia
 rura, exiguum colito). Ἡσίοδος βε-
 βαίως κυριαλεκτηί· ναῦς γὰρ μικρὰ ὡς
 ἀληθῶς κομψοτέρα ἐστὶ μεγάλης καὶ
 κοιλιώδους. Μεγάλαι ὁμῶς οὐχὶ μόνον
 περισσώτερα ἔφερον, ἀλλὰ καὶ ἀκινδυ-
 νώτεραι ἦσαν, τῶν ἐτησίων πνεόντων·
 διὸ Ἀρατος (154: εὐρεῖται μοι ἀρέσκοιεν
 τότε νῆες) τὸ προκείμενον χωρίον αἰ-
 νίττεται. Πρβλ. Ὅδ. ι 323: νηὸς . . .
 φορτίδος εὐρείης.

644. ἐπὶ κέρδει] Παράθεες 361.

645. Ἄνεμοι] Πρβλ. Θ 378.—Τὸ
 περὶ τῆς ναυτικῆς κεφάλαιον ἀμοιρεῖ
 τῆς εὐταξίας. Τὴν μὲν ἀρχὴν ἐπισυν-
 ῆψεν αὐτὸ ἀμέσως πρὸς τὰς συγχρό-
 νους ἐργασίας. Ἐπειτα δὲ προτάσσει
 τινὰ περὶ τῶν φορτίων (631—2 καὶ

643—5), ἐμβαλὼν τοῦ πατρὸς ἀνάμνη-
 σιν, ἥτις λήγει εἰς δυσάρεστα, ὥστε
 διακόπτει τὴν συνέχειαν καὶ μεταβαίνει
 εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ναυτικῆς διδασχῆς.
 Ἀλλὰ ἐνθυμηθεὶς περὶ ὧν εἶπε, πρότε-
 ρον ἔκεινα ἀποπερατοῖ. Τούτου δὲ γε-
 νομένου, εἰς τὸν νοῦν αὐτῷ ἐπέρχεται,
 ὅτι, ἅπειρος ὢν τῆς θαλάσσης, ἀξιώ-
 ματος στερεῖται ἐνώπιον τοῦ ἐμπειρο-
 τέρου ἀδελφοῦ, καὶ δὴ καταφεύγει ἐπὶ
 τὴν τῶν Μουσῶν προστασίαν. Ὅπερ
 εὐσχοπότατα ἐκτελεῖ, ἔνθεν μὲν αὐτο-
 μάτως ὁμολογήσας τὴν ἀπειρίαν, ἔνθεν
 δὲ ἅμα τούτῳ τοὺς ἀκροατὰς ὑπομνή-
 σας τῆς λαμπρᾶς νίκης, ἣν μακρὰν τῆς
 πατρίδος ἐνίκησε καὶ τῆς τῶν πανσό-
 φων Μουσῶν ἐπιφανείας. Ὡς πρὸς τὴν
 ψυχολογίαν, ἅπαντα καλῶς συμδιβά-
 ζονται· εὐδὴλον ὅμως, διὰ τί οἱ κριτι-
 κοὶ ἐνταῦθα μάλιστα ἐμβλήματα ἀλλό-
 τρια ἀνίχνευσαν.

646. ἀεσίφρονα θυμόν]=315,335.
 Οὐδεὶς ἔμπορος ἐγένετο εἰ μὴ ὁ ἀ-
 σταθής.

647. χρέα] Ἀναφέρεται εἰς 394 κἑ.

648. δεῖξω] Ἐπιθ. 502.

μέτρα] Τοὺς κανόνας. Μὴ συγχυθῇ
 λοιπόν τὸ ἀκροτελεύτιον μετὰ τοῦ ἐν
 τῷ πολυθρυλήτῳ χρησμοῦ (Ἡροδότ.
 1, 47: οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμόν
 καὶ μέτρα θαλάσσης) μηδὲ μετὰ τοῦ Ὀ-
 μηρικοῦ· μέτρα κελεύθου (Ὅδ. δ 389
 = κ 539), ἥτοι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν.

Οὐ γὰρ πώποτε νηΐ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον, 650
 εἰ μὴ ἐς Εὐβοίαν ἐξ Αὐλίδος, ἥ ποτ' Ἀχαιοὶ
 μείναντες χειμῶνα πολὺν σὺν λαὸν ἄγειραν
 Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς Τροίην ἐς καλλιγύναικα.
 Ἔνθα δ' ἐγὼν ἐπ' ἄεθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος
 Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα· τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ 655
 ἄθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες· ἔνθα μέ φημι
 ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτῶεντα.
 Τὸν μὲν ἐγὼ Μούσαις Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα,

650. ἐπέπλων] Δεύτερος ἀόριστος τοῦ ῥήματος ἐπι-πλώω (ἐπιπλέω).

Τὸ εὐρέα πόντον οὐ συναρμόζει μετὰ τῆς τοῦ Εὐρίπου στενότητος· αἷτις δὲ ὁ Ἡσιόδου Ὀμηρισμός (πρβλ. Ἰλ. Ζ 291: ἐπιπλῶς εὐρέα πόντον).

651. Νῦν γέφυρα τὴν Εὐβοίαν καὶ τὴν Βοιωτίαν συνδέει· πρότερον δὲ ὁ πλοῦς διὰ τὴν συχὴν μεταβολὴν τοῦ βεῦματος καὶ τοὺς τυφῶνας οὐκ ἀκίνδυνος ἦν (ἴδε Σοφοκλ. Αντιγ. 1145: σπονδέντα πορθμόν, Εὐριπίδ. Ἰφ. Ταύρ. 6, 7. Κικέρων· περὶ θεῶν 3, 10, 24. Δίδιον 28, 6. Μήλαν τὸν γεωγράφον 2, 7, 9). Ἡ περιώνυμος Αὐλὶς, ἄτε μικρὸν πολίχνην οὖσα, σχεδὸν ἄγνωστον ποῦ ἔκειτο.

652. χειμῶνα] Τὸν τῶν χειμῶνων καιρόν. Ὁ ἀόριστος τῆς μετοχῆς οὐκ ἀσκόπως τίθεται. Εἰ μὴ ἦν χειμῶν, ὁ στόλος ὀλόκληρος οὐκ ἂν συνηθοῖσθαι εἰς Αὐλίδα· ὁ τοῦ τόπου ἔμπειρος ποιητὴς δηλαδὴ ἠπίστατο, ὅτι ὁ αὐτόθι λιμὴν ἀνεπιτήδειος ἦν πρὸς τὸ περιέχειν στόλον ὁπόσον ὁ Νεῶν Κατάλογος ἀπαριθμεῖ.

653. Τὰ ἐπιθετα μεταχειρίζεται σοφιστικῶς πῶς ἀνθυπαλλάξας Ὀμηρικὰ. Οὐκ ἴδιος ἡ μέλλουσα πεσεῖσθαι ἱερὴ ἢ θεοφιλὴς ἐστίν, ἀλλὰ ἡ νικῶσα Ἑλλάς· τῇ δὲ Τροίᾳ τὸ Ἑλληνικὸν πόλεον ἄξιον ἐπίθετον ἀπένειμεν ἵνα μάλ-

λον ἐκφανῇ ἡ μιὰρ ὕβρις τοῦ γυναικομανοῦς Πάριδος.

654. Ἔνθα] Τότε.

ἄεθλα] Τὸν ἀγῶνα, ὃν συνεκρότουν εἰς τὴν Ἀμφιδάμαντος ταφὴν. Ἡ γενικὴ γὰρ ἐν τῇ παλαιᾷ γλώσσῃ καὶ τὸν τιμώμενον δηλοῖ, οἷον «ἄθλα Πελοῦ», Ὀδ. γ 163-4: ἄεθλον ἀνδρὸς κατατεθνηῶτος, Ὑμν. Ὀμηρ. 4, 118: χοροῦ Ἀρτέμιδος.

δαΐφρονος] Ἐτομολογεῖται ἥτοι παρὰ τὸ δαΐ (μάχη) ἢ δάημι (ἐπίσταμαι).

Ἀμφιδάμαντος] Περὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ εἴπομεν ἐν τῷ βίῳ τοῦ ποιητοῦ.

655. προπεφραδμένα] Προανακηρυγμένα δημοσίᾳ, ὅπως ἀγωνιστὰς ὡς πλείστους καὶ ἀρίστους προσελκύσωσιν.

656. ἔθεσαν] Ἐντεῦθεν τὸ ἀγνωροθέτης. Παραλλήλως εἴρηται Ἰλ. Ψ 631: παῖδες δ' ἔθεσαν βασιλῆος ἄεθλα.

μέ] Ἡ αἰτιατικὴ πλεονάζει, καθάπερ 44.

657. ὕμνῳ] Ὡδῇ, ἐπειδὴ ἡ λέξις παρὰ τοῖς ἐποποιῶσι οὐκ ἔλαβεν ἤδη εἰδικὴν σημασίαν (πρβλ. Ἰλ. Θ 429: ὕμνον ἀοιδῆς).

φέρειν] Τὸ ἀπαρέμρατόν τοῦ παρατακτοῦ, ὅς τὸν οὐδέποτε σχηματισθέντα ἀόριστον ἀντικατέστησεν.

ὠτῶεντα] Ὅστις ἔχει ὦτα (οὔατα Ἰλ. Σ 378, κοινῶς δὲ αὐτιά, αὐτιά).

ἐνθα με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν αἰοιδῆς.
 Τόσσον τοι νηῶν γε πεπείρημαι πολυγόμφων, 660
 ἀλλὰ καὶ ὥς ἐρέω Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο·
 Μοῦσαι γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον αἰεῖδεν.
 Ἡματα πεντήκοντα μετὰ τροπὰς ἡελίοιο,
 ἐς τέλος ἐλθόντος θέρεος, καματώδεος ὥρης,
 ὠραίος πέλεται θνητοῖς πλόος· οὔτε κε νῆα 665
 καυάξαις οὔτ' ἄνδρας ἀποφθίσειε θάλασσα
 (εἰ δὴ μὴ πρόφρων γε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
 ἢ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλῃσιν ὀλέσσαι·
 ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε)·

659. Ἀναπέμπει εἰς Θ. 22 κέ. ἐπέ-
 βησαν αἰοιδῆς] καθ' Ὀμηρικὰς φράσεις
 εἴρηται ἐπὶ τοῦ μέτοχον ποιεῖν τινος.

660. Ἀναφέρεται εἰς τὸ τόσσον.
 πολυγόμφων] Παρὰ τὸ γόμφος
 (431). Τὸ ἐπιθετον οὔτε ἐν τῇ Ἰλιάδι
 οὔτε ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ ἀπαντᾷ, ὅθεν οὐκ
 εἰκὴ ἐπικρατεῖ τὸ ὄνομα. Ἡσιόδος ἐν-
 νοεῖ τὰς ἐπιπλεούσας τὸ πέλαιος ναῦς,
 αἵτινες πολλῶν γόμφων χρῆζουσιν.

661. Ὡσπερ ἐν τῇ προοίμῳ τῆς
 Θεογονίας, καὶ νῦν ἄδει μετὰ προφητι-
 κοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ἡ γὰρ ναυτικὴ ἐ-
 πίσης τῇ γεωργίᾳ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἄ-
 νακτος τοῦ οὐρανοῦ, ὃς ὕει καὶ βροντᾷ
 καὶ πέμπει ἐτησίας (Νόνν. Διονυσ. 5,
 288) καὶ ἀνέμους οὐρούς· ὡς Ζεὺς
 Εὐάνεμος (Παυσαν. 3, 13, 8) ἢ Οὐρίος
 (πρβλ. Ἰλ. Ξ 19: πρὶν τινα κεκρυμένον
 καταβήμεναι ἐκ Διὸς οὐρον, Ὑμν. Ὀ-
 μηρ. 2, 255: «ἐκ Διὸς αἴσης» πνέει ὁ
 Ζεφυρός).

ἀλλὰ καὶ ὥς ἐρέω] Ἡρώσατο ἐξ
 Ἰλ. Ω 106. Ὀδ. τ 171, 224, τὸ δὲ
 δεῦτερον ἡμιστίχον ἐξ Ἰλ. Ξ 160.
 152. Ὀδ. ε 103, 137 πλὴν ὅτι ἐξ ἄ-
 νάγκης Ζηνὸς ἀντὶ τοῦ Διὸς τέθηκεν.
 Τὸ ἐξάλλον νόον ἄρα ἐξ Ὀμήρου εἴ-
 ληπται.

662. Αἱ Μοῦσαι τὰλλὰ τε ἅπαντα

(Θ. 32) καὶ τὴν ναυτικὴν ἐπίστανται.
 ἀθέσφατον] Πρβλ. Θ. 829.

663. Νυνδὴ ἄρχεται ἡ τῆς ναυτι-
 λίας διδασχῆ. Ἐν τοῖς πρώτοις καρ-
 ποῦται ἔπη ἀνωτέρω κείμενα (564 καὶ
 584). Τὸν ἀριθμὸν ἐντεῦθεν ἔλαβεν,
 ὅτι μετὰ τὰς ἡλίου τροπὰς οἱ ἐτησῖαι
 (μελτέμια) ἀρχὴν λαμβάνουσιν, οἱ τεσ-
 σαράκοντα ἡμέρας πνέουσι (πρβλ. Ἀ-
 πολλων. Ῥοδ. Ἀργοναυτ. 2, 525-6).
 τούτοις ἐπαριθμεῖ τοὺς περὶ ὧντὼς ἡμέ-
 ρας φυσῶντας «προδρόμους» (Πλίνιον
 Ἰστ. Φυσ. 2, 47).

665. ὠραίος πέλεται] = 630.

666. καυάξαις = καFFάξαις = κατ(α)-
 Fάξαις, παρὰ τὸ καταFάγνυμι (θραύω).
 Οἱ μεταγενέστεροι ἔλεγον· ναυ-αγ-έω,
 ὥπερ ἀναλογεῖ καραβο-τσακίζομαι.

ἄνδρας] Σημειῶσαι τὸν εὐφημισμὸν
 καὶ ἀπαισίου οἰωνοῦ φρόνον.

667. Ὁ εὐσεβὴς ποιητὴς οὐδέποτε
 παραλείπει τὸ «σὺν Θεῷ».

πρόφρων] Ἐξ ἐπὶ τῆς οἶον Πο-
 σειδῶν Ὀδυσσεΐα ἢ Ζεὺς τοὺς ἐκ Τροίας
 ἀναχωροῦντας Ἀχαιοὺς.

ἐνοσίχθων] Ἰδε Θ. 15.

669. ἐν] Ἡ συνήθεια μεταχειρίζε-
 ται τὴν ἐπὶ πρόθεσιν.

τέλος] Οὐχ ἅπαξ ἠκούσαμεν, ὅτι οἱ
 θεοὶ κύριοι τοῦ τέλους τῶν πραγμάτων.

τῆμος δ' εὐκρινέες τ' αὔραι καὶ πόντος ἀπήμων· 670
 εὐκηλος τότε νῆα θοήν, ἀνέμοισι πιθήσας,
 ἐλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον τ' εὖ πάντα τίθεσθαι,
 σπεύδειν δ' ὅ,τι τάχιστα πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι·
 μηδὲ μένειν οἶνόν τε νέον καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον
 καὶ χειμῶν' ἐπιόντα Νότοιο τε δεινὰς ἀήτας, 675
 ὅστ' ὥρινε θάλασσαν, ὁμαρτήσας Διὸς ὄμβρω
 πολλῶ ὀπωρινῶ, χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθηκε.
 Ἄλλος δ' ἑαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισι.
 Ἦμος δὴ τὸ πρῶτον, ὅσοντ' ἐπιβᾶσα κορώνη
 ἶγνος ἐποίησεν, τόσσον πέταλ' ἀνδρὶ φανήη 680
 ἐν κράδῃ ἀκροτάτῃ, τότε δ' ἄμβρατός ἐστι θάλασσα·

Πρὸς τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον παράθε-
 σι. 219 καὶ Σόλωνος Ἀπόσπ. 13, 33.

670. Αἰτιολογεῖ τὴν παραίνεσιν.
 εὐκρινέες] Τὸ ἀντικείμενον ἤρομεν
 σι. 621.

ἀπήμων] Τηρεῖ τὴν ἐτυμολογικὴν
 σημασίαν (χωρὶς πῆματος καὶ κακοῦ).

671. εὐκηλος] Ἀντὶ τοῦ ἐφέκηλος
 ἢ φέκηλος (ἡσυχος). Οὗτος καὶ ὁ ἐπό-
 μενος στίχος ὁμοιοῦσιν τῷ 631.

673. πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι] Εἴ-
 ληπται ἐξ Ὀδ. ξ 110· τὸ δίγαμμα τοῦ
 οἰκόνδε ἐκτείνει τὴν προηγουμένην συλ-
 λαβήν.

674. οἶνόν τε νέον] Ἦτοι τὸν λη-
 ναιῶνα (504).

ὀπωρινὸν ὄμβρον] Ἔχει σχέσιν
 πρὸς ὅσα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (415) εἴρηκεν.

675. Νότοιο τε δεινὰς (περὶ τοῦ
 μέτρου ἔπιθι τὴν εἰσαγωγὴν) ἀήτας
 (πρβλ. 645)] Ὁ Νότος κατ' ἔτος πέ-
 ρας ἐτίθει εἰς τοὺς ἔκπλους τῶν Ἑλ-
 λήνων· οἱ τολμηρότατοι μόνον ἤναν-
 τισσύντο πρὸς τὸν «χειμέριον νότον»
 (Σοφοκλ. Ἀντιγ. 335, πρβλ. Ἀνα-
 κρέοντος Ἐπίγρ. 113. Ἀριστοτέλ. Προ-
 βλήμ. 26, 16. Ἀράτ. Φαινόμε. 291
 κέ.). Πνέει ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Νοεμ-

βρίου μέχρι τῆς Μαρτίου (Θεόφραστ.
 π. ἀνέμων 2, 10).

676. ὦρινε] Ἀόριστος γυναικός.
 ὁμαρτήσας] Συνελθὼν.

Διὸς ὄμβρω] Ἴδε 626. Ἐπειδὴ ὁ
 Νότος ὑετὸν ἐπιφέρει, ἐπὶ τοῦ τῶν ἀ-
 νέμων ὀνομαζομένου πύργου τῶν Ἀ-
 θηναίων ὁ Νότος ἐκχεῖ ὑδρίαν.

679. ἐπιβᾶσα] Ἐπὶ τὴν γῆν.

681. κράδῃ] Κλάδῃ τοῦ ἐρίνεοῦ· ἡ
 γὰρ ἡμερὸς συκῆ τότε ἐν τῇ στερεᾷ
 Ἑλλάδι οὐκ ἔθαλλεν, οὐδὲ νῦν περὶ τὰς
 Θεσπιάς ὑπάρχει. Ὁ ἐρίνεός τῳ ὄντι
 κατὰ τὴν τοῦ ἔαρος ἀρχὴν ἐκδλαστάνει
 (Θεόφραστ. π. φυτ. 3, 4, 2). Ὁ αὐτός
 τρόπος τῆς χρονολογίας ἀπαντᾷ παρὰ
 τῳ Ἡσιόδου συμπολίτῃ Πλουτάρχῳ
 (π. χρηστηρίων 3 σ. 410 ε· θρίοις ἑα-
 ρινοῖς ὅταν κορώνης ποδὶ εἴκελα γένη-
 ται), ὁ δὲ ἀνάλογος ἀπὸ τῆς ὕστερον
 ἐκφυομένης συκῆς ἐν τῳ κατὰ Ματ-
 θαῖον εὐαγγελίῳ (κδ', 32· ἀπὸ δὲ τῆς
 συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἦδῃ
 ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἀπαλός καὶ τὰ
 φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ
 θέρος). Τὸ ἀκροτάτῃ προστίθεται, κα-
 θότι οἱ ἀκρότατοι κλάδοι πρῶτοι ἐκ-
 φύονται.

ἐαρινὸς δ' οὗτος πέλεται πλόος. Οὐ μιν ἔγωγε
αἶνημ'. οὐ γὰρ ἐμῷ θυμῷ κεχαρισμένος ἐστὶ
ἀρπακτὸς - χαλεπῶς κε φύγοις κακόν -, ἀλλὰ νυ καὶ τὰ
ἄνθρωποι ῥέζουσιν αἰδρεῖσιν νόοιο. 685

χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Δεινὸν δ' ἐστὶ θανεῖν μετὰ κύμασιν· ἀλλὰ σ' ἄνωγα
φράζεσθαι τάδε πάντα μετὰ φρεσίν, ὥς ἀγορεύω.

Μηδ' ἐν νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι·
ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι. 690

ἄμβρατος] Ἀνάβατος. Ἐν Ἀθήναις
ἐπαροιμιάζετο α' Ἐκ τῶν Παναθηναίων
ὁ πλοῦς» Ἀριστοτ. π. ζώων γενέσ.
1, 18, πρὸλ. Θεοφράστ. Χαρακτ. 3),
νῦν δὲ αὐτόθι λέγουσι: «Τοῦ Σταυροῦ
(τῇ τρίτῃ κυριακῇ τῶν νηστειῶν) κ' ἀρ-
μένισε, τοῦ Σταυροῦ (τῇ 14/26 Σε-
πτεμβρίου) καὶ δέσε». Ἐπὶ δὲ τῶν
νήσων ἀκούει τις: «Τῶν καλῶν ναυτῶν
τάταξια τὸ Μαγιάπριλο χηρεύουν» ἢ:
«τῶν ναυτῶν ἢ γυναῖκες τὸν Μαΐα-
πριλο γλεντοῦνε (χηρεύουν)». Οἱ Ὑ-
δραῖοι ὁμοίως τοῖς Ἡσιόδοις ναύταις
δὲς τοῦ ἔτους ἐξέπλεον, κατ' Ἀπριλιον
καὶ Μάιον καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ θέρους.

682. ἐαρινός] Παίζει τῇ διπλῇ
σημασίᾳ τοῦ ἔαρι (κατὰ τὸ ἔαρ καὶ
πρωί), πρόωρον ἀποκαλῶν τὸν πλοῦν.

683. αἶνημ'] Ἀντὶ τοῦ αἰνέω κατὰ
τὸν Αἰολικὸν καλούμενον κανόνα. Τὰ
ἐπιλοιπα τοῦ στίχου ὀγκωδῶς ἔχουσιν,
ἐπεὶ δὲ Ἡσιόδος παρεδέξατο αὐτὰ ἀπὸ
τῆς Ἰλιάδος (: ἐμῷ κεχαρισμένε θυμῷ
E 243, 826. K 234) ἢ ἐξ ἄλλης ἐπο-
ποιίας.

684. ἀρπακτός] Παρακεκινδυνεμέ-
νος. Ἡ λέξις αὕτη εἰς τὴν μνήμην
ἡμῶν ἀνακαλεῖ, ὅτι Ὀμηρος μὲν περὶ
ληστῶν ἢ πειρατῶν λόγον ποιεῖται, Ἡ-
σιόδος δὲ οὐδὲν φοβεῖται πλὴν τῶν ἀ-
νέμων ἢ κυμάτων. Αἰτία δὲ τῆς δια-
φορᾶς ἴσως ἡ διάφορος τῶν θαλασσῶν

φύσις. Ἐκεῖ μὲν περὶ τὴν Χίον λαβύ-
ρινθος στενῶν ἐρήμων ἀνέκαθεν πειρα-
τὰς προσεῖλκυε, πρὸς δὲ τῆς δόσεως
τοιούτων ἐνεδρῶν ἐστεροῦντο.

685. αἰδρεῖσιν νόοιο (= Ὅδ. λ
272)] Οὐδὲ Σωκράτης ἠπίστησεν ὡς
τὸ κακὸν ἐξ ἀμαθίας προήλθεν.

686. Ὁ κωμικὸς Τιμοκλῆς (παρὰ
Στοβαίου Ἀνθολ. τ. Γ', σ. 490) παρέ-
λαβε τὴν γνώμην παρ' Ἡσιόδου: «Τ' ἀρ-
γυρίον ἐστὶν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς»
Εὐριπίδου εἰπόντος λιτωτέρων: «Τὰ
χρήματ' ἀνθρώποισι τιμωτάτα» (Φοί-
νισσ. 438 ἢ 442). Ψυχὴ δηλαδὴ παρὰ
τοῖς ποιηταῖς ἀντὶ τοῦ ζῶη συχναίει,
μάλιστα δὲ Ὀμηρικὸν ἡμιστίχιον πρὸς
τὸ ἀνὰ χειρὸς σχέειν τινὰ ἔχει: «Ψυ-
χὰς παρθέμενοι» (Ὅδ. γ 74. ε 255).

πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι] = Ἰλ.
X 31.76. Ὅδ. ο 408.

687. Ὁ ἐν τῇ θαλάσῃ θάνατος
τοῦτον φόβον ἐγείρει, ἐπεὶ δὲ ὁ νεκρὸς
οὐ θάπτεται· διὸ καὶ Ὀδυσσεὺς τοῦτον
λευγαλέον καλεῖ (Ὅδ. ε 312).

688. μετὰ φρεσίν] Ἐν φρεσίν· ἢ
κοινῇ συνθήκῃ παραφράζει τὸ ἐπικόν
μετὰ διὰ τῆς φράσεως «μῆς' ες». — Ἡ
προσαγορεύσεις δηλοῖ, ὅτι πάλιν πα-
ράγραφός τις πέραις ἔλαβεν.

689. κοίλῃσι (Ὀμηρικ.)] Ἰδὲ 643.
ἅπαντα βίον] Τὰ τεθερισμένα ἅ-
παντα.

Δεινὸν γὰρ πόντου μετὰ κύμασι πήματι κῦρσαι,
δεινὸν δ', εἴ κ', ἐπ' ἄμαξαν ὑπέρβιον ἄχθος αἰείρας,
ἄξονα καυάζαις, τὰ δὲ φορτία μαυρωθείη.

Μέτρα φυλάσσεσθαι· καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.

Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὸν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι, 695
μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πόλλ' ἀπολείπων

691. *πήματι κῦρσαι*] Τὴν φράσιν ἔμαθε πρὸς Ὀμήρου (Ἰλ. Ω 530: κακῶ κύρεται), ἀνθ' ἧς οἱ μεταγενέστεροι τοῖς συνωνύμοις ἐντυγχάνω καὶ συντυγχάνω ἐχρῶντο.

692. Ἡ παραβολὴ καὶ τὸ ἀναφορικὸν σχῆμα συνάπτεται.

ὑπέρβιον ἄχθος] Βάρος, ὅπερ ὑπερβαίνει τὴν δύναμιν καὶ βίαν (τῆς ἀμάξης).

693. *καυάζαις* = 666.

* *μαυρωθείη*] Ἐπιθι 325.

694. Τὸ κεφάλαιον τελευτᾷ εἰς ἀξίωμα, ὅπερ ἅμα τὸν 642 στίχον ἐπαναλαμβάνει καὶ μεταβάσιν πρὸς ἄλλα παρέχει. *Μέτρα* λοιπὸν δισσὸν νοῦν ἔχει, τὸ μὲν μέτρα θαλάσσης (648), τὸ δὲ Ἡσιόδος προηγείται τῶν ποιητῶν, οἳ τὸ «μηδὲν ἄγαν» ἐγκωμιάζουσι· Πινδάρου (Ἰσθμ. 6 [5], 71: μέτρα μὲν γνῶμῃ διώκων, μέτρα δὲ καὶ κατέχων) Εὐριπίδου (Μήδ. 125: τῶν γὰρ μετρίων πρῶτα μὲν εἰπεῖν τοῦνομα νικᾷ, χρησθαί τε μακρῶ λῶστα βροτοῖσι), Μεγάνδρου (Μονόστ. 273: καλὸν τὸ καιροῦ παντός εἰδέναι μέτρον), τοῦ Ψευδοφωκυλίδου (64: πάντων μέτρον ἄριστον, 14: μέτρα νέμειν τὰ δίκαια, καλὸν δ' ἐπίμετρον ἅπασι, πρὸλ. 94), τῶν τὰ Χρυσᾷ Ἐπὶ ποιησάντων Πυθαγορείων (38 μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον) καὶ δὴ καὶ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ (ποιήμ. 62, 42: μέτρον ἄριστον ἅπαν, Μυστικ. 4, 85: μέτρα φέρειν γὰρ ἄριστον, ἀμετρήτῃ δὲ κάκιστον). Περὶ τοῦ πεζοῦ ἀξιόματος: «μέτρον ἄριστον» ἐπιθι τοῖς Παροιμιογράφους τ. Β', σ. 81. Τὸν δὲ

καιρὸν ἐπαινοῦσι παλαιοὶ τε καὶ νεώτεροι, οἷον Πίνδαρος Ὀλ. 13, 67: ἐπεται δ' ἐν ἐκάστῳ μέτρον νοῆσαι δὲ καιρὸς ἄριστον, Πέθ. 9, 135: ὁ δὲ καιρὸς παντός ὁμοίως ἔχει κορυφάν, Μεγανδρὸς (ἴδε ἀν.) Ἀνθολογ. παρὰ ρτ. 206, 2: καιρῶ πάντα πρόσεστι καλά, Ἀγαθίας Ἀνθολογ. 9, 769, 6: καιρῶ δ' ἴσθι νέμειν τὸ πρέπον, Διογένης. Δαέρτ. 1, 41 καὶ Σχολ. Εὐριπ. Ἰππόλ. 263: μηδὲν ἄγαν· καιρῶ πάντα πρόσεστι καλά, «Κάθε πρόμιο πρόθυμο» (Βενιζέλ. Κ 42): «Καιρὸς κάθε πρᾶ(γ)μα» (Βενιζέλ. Κ 107). Πᾶς τις παρατηρήσει, ὅτι οἱ πλεῖστοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εἰς Ἡσιόδου ἀναφέρονται· οὗ τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον Θέογνις αὐτολεξεῖ ἐπανέλαβε, προσθεὶς «ἐργμασιν ἀνθρώπων» (401): δι' ὧν ὁρθῶς ἐξηγεῖται τὸ Ἡσιόδειον πᾶσι.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν Ἐργων ἐπὶ τὰ τρία, ὅσα πρὸ τούτων πεπραγμάνευσται, ἐπιστρέφεται καὶ κατὰ χιασμόν τὸ δεύτερον περὶ γυναικῶν, φίλων καὶ θεῶν λέγει (695-759), τὴν πρὸς τὰ προηγούμενα συνέχειαν παρέχοντας τοῦ Ὡραῖος ἦτοι ἐν καιρῶ. Περὶ τὸ αὐτὸ παροιμῖαι τῶν νεωτέρων διατρέθουσιν, οἷον: «Ἡ μικρὸς μικρὸς ἄνδρεῦσος, ἢ μικρὸς καλογερεῦσος» (Ἀραδαντ. 449), «Γάμος ὄψιμος, παιδιὰ τ(ῆ)ς ὀρφάνιας» (197): «Ὁψιμος υἱὸς μὲ τὸν πατέρα του δὲν θερίζει» (1062).

695. *τεὸν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι*] Παράθεσ. Θ. 410.

696. *τριηκόντων*] Αἱ δεκάδες κατ' ἰδιωτισμὸν ἐκλίνοντο. — Ἡσιόδῳ συγ-

μήτ' ἐπιθείς μάλα πολλά· γάμος δέ τοι ὤριος οὗτος.

Ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβώοι, πέμπτῳ δὲ γαμοίτο.

Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ὥς κ' ἦθεα κεδνὰ διδάξης.

Τὴν δὲ μάλιστα γαμεῖν, ἥτις σέθεν ἐγγύθι ναίει, 700

πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν, μὴ γείτοσι χάρματα γήμης.

κατατίθενται οἱ σοφώτατοι τῶν Ἑλλήνων· Σόλων γε συμβουλεύει τὴν πέμπτην ἐπτάδα τοῦ βίου ('Απ. 2719, 10 πρὸλ. τὰ Ἀνέκδοτα τοῦ Boissonade B', σ. 456) Πλάτων δὲ (Νόμ. 4, 721 b, πρὸλ. Πολιτ. 5, 460 e) μεταξὺ τῶν τριάκοντα καὶ τριάκοντα πέντε ἐτῶν γαμεῖν παραινέει, συγχωρῶν ἄλλοθι (Νόμ. 6, 772 d) τὰ πέντε προηγούμενα. Ἀριστοτέλης ὁμοίως ὡς τὴν τοῦ σώματος ἀκμὴν τὴν ἐξδύμενην πεντάδα θεωρεῖ ('Ρητορ. 2, 14, 4). Πρακτικῶς δὲ οἱ Σπαρτιάται μάλιστα τὴν σφὴν παρὰγγελίαν ἥσκησαν. Ὅθεν εἰσέτι οἱ Μανιάται τὰ εἴκοσι πέντε ἔτη ἀπομένουσιν, ἄλλοθι δὲ νυμφεύονται περὶ τὸ 16—18 ἔτος τῆς ἡλικίας, πλὴν πρό ὀλίγου ἢ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ τὸν καιρὸν ἀνέβαλιν. Τοῦτο δὲ Ἑλληνικώτατόν ἐστιν, ὅτι τὰ «μειράκια» νυμφεύονται (Δημοσθέν. κατὰ Βοιωτοῦ σ. 1109, Ἀχιλλ. Τάτ. 1, 3, 7). Περὶ τῶν Κρητῶν ἀγνοοῦμεν τί ἐκεῖ συνηθίζεται· συμπεραίνομεν ὅμως ἐκ στίχου τῆς Κρητικῆς κωμῳδίας «Στάθης» (πρὸλ. B', στ. 259: «Πολλὰ καυκάσαι ἀληθινά, χρῶναι» σὰν νά 'σου τράντα», λόγων γενομένων περὶ γάμου), ὅτι τρόπον τινὰ Ἡσιόδῳ συνῆδουσιν. Ὅπως δὲ καὶ ἂν τοῦτο ἔχη, Ἡσιόδος ἀπερίσσωσ τὴν γνώμην ἀπέφηνεν.

698. τέτορα] Δωρικῶς ἀντὶ τοῦ τέσσαρα.

ἡβώοι] Ἡ ἥβη τῶν Ἑλληνίδων ἄρχεται ἀπὸ δώδεκα ἐτῶν (Νόμος τῶν Γορτυνίων 12, 32, Λεξικὸν σχεδιογραφικόν στ. 246 ἐν τοῖς τοῦ Boissonade Ἀνεκδότοις Δ', σ. 378, δέκα ὅμως

κατὰ Πολυδεύκην 1, 58, ἀλλ' αὐτὸς Αἰγύπτιος ἦν, 10 ἢ 11 κατὰ τὸν Πορφύριον εἰς Ἰλ. K 252, σ. 148, 15 ἐκδ. Schrader, ὅσπερ ἐκ Συρίας ἐγένετο). Ἡ ἀκρόη δώδεκα χρόνων ψάλλει ἥδη ἐρωτικὰ δίστιχα· ὁ δὲ τοῦ γάμου καιρὸς ἀπὸ τοῦ 13 ἔτους, καίτοι ἐπὶ τῶν νήσων ἔγγαμοι δώδεκα ἐτῶν εὐρίσκονται. Νῦν μετὰ τὸ 15 ἔτος αἱ πλεῖστοι ἄνδρας ἔχουσιν, ὅπερ καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς καθέστηκεν (12 ἐτῶν: Ἀνθολογ. 7, 547, 7. Corpus 6631. 13 Φλέγων Θαυμ. σ. 75, ἐκδ. τῷ 1568, Corpus 6252, 6263, 6462. 14 Ὁβιδ. Μεταμορφ. Ἐπίκτητ. Ἐγχειρ. 37 (40), ἦτον ἢ 15 Ξενοφῶν Οἶκον. 7, 5, 15 Corpus 6437). Ἡσιόδος δὲ πάλιν τοῖς φιλοσόφοις συνάδει (16—20 Πλάτων Νόμ. 6, 788 b, 20 ὁ αὐτὸς Πολιτ. 5, 460 e, 19 Πρόκλος ἐν τοῖς σχολίοις 18 Ἀριστοτέλ. Πολιτ. 7, 14, 6) καὶ τοῖς Σπαρτιάταις, οἱ ἐνυμφεύοντο οὐ μικρὰς καὶ αἰώρους πρὸς γάμον, ἀλλὰ καὶ πεπείρους» (Πλουτάρχ. Λυκοῦργ. 15). Ἡ δὲ ἀκμὴ κατὰ Μένανδρον, ὃν τινα Τερέντιος (Εὐνούχ. 2, 3, 27) μεταφράζει, περὶ τὸ 16 ἔτος· ὁ Ἡσιόδῳ τὴν ἀφορμὴν τῆς παραινέσεως ἔδωκεν, 699. παρθενικῇ] Ἰδὲ 63.

κεδνὰ] Προσεκτικὰ τὴν ἀπειροτεχνίαν τῶν νέων γυναικῶν διακωμωγεῖ ἐναργῶς Ξενοφῶν ἐν τῷ Οἰκονομικῷ (7, 5, 6).

700. «Πάρε παπούτσι' ἀπ' τὸ χωρὶδ, κι' ἄς εἴν» καὶ ἡμπαλωμένα.

701. χάρματα] Τὴν σύνταξιν διασαφηνίζουσί πως τὰ: ἀθλοῖσι δὲ χάρμα γενέσθαι» (Ἰλ. Z 82) καί: «τὴν ἐπὶ

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζेत' ἄμεινον
τῆς ἀγαθῆς, τῆς δ' αὖτε κακῆς οὐ βίγιον ἄλλο,
δειπνολόχης· ἥτ' ἀνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
εὖει ἄτερ δαλοῖο καὶ ὠμῷ γήραϊ δῶκε.

705

Εὖ δ' ὅπιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένος εἶναι,
μηδὲ κασιγνήτῳ ἴσσον ποιεῖσθαι ἐταῖρον·

εἰ δέ κε ποιήσης, μή μιν πρότερος κακὸν ἔρξης,
μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν· εἰ δέ κεν ἄρχῃ
ἧ τι ἔπος εἰπὼν ἀποθύμιον ἧε καὶ ἔρξας,

710

δὶς τόσα τείνυσθαι μεμνημένος· εἰ δέ σέ γ' αὖτις

χαρμα τέτυγμα» (Θεόκριτ. 2, 20).
μᾶλλον δὲ ἀναλογεῖ Εὐριπ. Ἡρακλ.
Μαιν. 458: πολέμοις δ' ἐθρεψάμην ὕ-
βρισμα κἀπὶ χαρμα καὶ διαφθοράν. Ἐρ-
μηνείας χάριν παρατίθειμεν δύο παντε-
λῶς παρὰλληλα χωρία, τὸ μὲν ἐκ τῶν
κατὰ γυναικῶν ἰαμῶν τοῦ Ἀμοργίνου
Σιμωνίδου (7,110-1) Οἱ δὲ γείτονες
χαίρουσ' ὁρῶντες καὶ τὸν ὡς ἀμαρτάνει,
τὸ δὲ ἐκ τοῦ Σειράχ (18, 31): ποιήσει
σὲ ἐπὶ χαρμα τῶν ἐχθρῶν σου.

702. ληΐζεται οὐ μᾶλλον ἐπὶ πο-
λέμῳ μόνον τίθεται ἢ τὸ οὐσιαστικόν
ληΐς Θ. 444). Σιμωνίδης φυλάσσει
τὴν λέξιν ἐν τῇ μιμήσει (6): ἀγυναικὸς
οὐδὲν χρῆμ' ἀνὴρ ληΐζεται: ἐσθλῆς ἄ-
μεινον οὐδὲ βίγιον κακῆς». Τὸ τοῦ Σο-
λομῶντος ἀναφέρειν περισσόν.

703. βίγιον] Συνωνυμεῖ τῷ κρυερός
Θ. 657.

704. δειπνολόχης] Ἡ κακὴ γυνή,
ὡς εἵπομεν, οἷον «ἐκ λόχου» καὶ ἐνέ-
δρας κλέπτει τροφήν.

ἴφθιμον] Ἰδε Θ. 455.

705. εὖει ἄτερ δαλοῖο] Περιπαίζει
τὰς λέξεις κάρφω (7), αὖος κτλ. Εὐ-
ριπίδης ἀρέσκειται τῇ εὐφυολογίᾳ, καθ-
ότι ἐν μισογύνῳ χωρίῳ εὐρίσκεται:
«Υφῆψε δῶμ' ἀνηφαίστω πυρί» (Ὀ-
ρέστ. 621). Ἐκ τούτου ὁρμώμενος,

Τζέτζης προσφυῶς μεταφράζει: ἀξύ-
λῳ πυρί».

ὠμῷ] Ὑπαινίσσεται τὸ Ὀμήρου
(Ὀδ. ο 356): «Ἡκαχ' ἀποφθιμένη καὶ
ἐν ὠμῷ γήραϊ θῆκε», ἀφορᾷν εἰς τὸ
πρόωρον γῆρας.

706. Ὁ ὁμόγνιος Ζεὺς φυλάττει τὰς
τῶν οἰκείων σχέσεις· ὅπερ Ἡσίοδος
τοσοῦτον ἐξαίρει, διότι ἀδελφὸς αὐτοῦ
ἦν ὁ Περσεύς.

ὅπιν] Πρὸς Θ. 222.

707. Ἡσίοδος, πολέμῳ Ὀμήρῳ,
ὅσπερ τὸν ἐταῖρον τῷ ἀδελφῷ ἐξισοῖ
(Ὀδ. θ 546-7. 585-6), ἐπεισε καὶ Σό-
λωνα (Διογέ. Λαέρτ. 1, 60) καὶ Πλού-
ταρχον (περὶ ἀδελφῶν ἀγάπης 20).

709. γλώσσης χάριν] Ἡδονῆς χά-
ριν μᾶλλον ἢ κέρδους, ὡς λέγομεν γε-
λάω ἀντὶ ἀπατῶ.

ἄρχῃ] Οἱ μὴ Ἀττικοὶ τὸ ἐνεργητι-
κὸν ὁμοίως τῷ παθητικῷ συντάσσουσι
μετὰ μετοχῶν.

710. ἀποθύμιον] Εὐφημισμὸς ἀντὶ
τοῦ ἐχθρόν, μισήτόν· οἷον Ἀγαμέμνων
λέγει (Ἰλ. Α 562): «ἀπὸ θυμοῦ μᾶλ-
λον ἐμοὶ ἔσσει». Συντακτικὸν ἐπίσης
μετὰ τοῦ δευτέρου βήματος, καθάπερ
Ἰλ. Ξ 261: ἀποθύμια ἔρδοι.

711. Ὀλίγοι ἦσαν τῶν σοφωτάτων
Ἑλλήνων, οἱ τὴν ἐκδίκησιν οὐκ ἐνέκρι-

ἡγήετ' ἐς φιλόττητα, δίκην δ' ἐθέλῃσι παρασχεῖν,
δέξασθαι· δειλός τοι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
ποιεῖται· σὲ δὲ μή τι νόον κατελεγχέτω εἶδος.

Μηδὲ πολύξεινον μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι 715

μηδὲ κακὸν ἔταρον μηδ' ἐσθλῶν νικητῆρα,
μηδὲ ποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
τέτλαθ' ὄνειδιῖεν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων·
γλώσσης τοι θησαυρός ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης· 720
εἰ δὲ κακὸν εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαιο.

νον ἢ τοῦλάχιστον οὐκ ἐπέτασσον· πα-
ρατιθεμεν λοιπὸν ἐκ τοῦ ἀπείρου ἀνα-
λόγων ἀξιομάτων πληθους τὰ συμφω-
νοῦντα εἰς τὸ δίκαιον, Θέογονι (1090) δη-
λαδὴ καὶ Ἀριστοτέλει (Πολιτ. 7,6).
μεμνημένος] Πιστῶς ὡς περὶ ὀφειλέτης.

712. ἡγήετ' ἐς φιλόττητα] Προη-
γεῖται πρὸς διαλλαγήν.

δίκην] Ἐξίστασμα.

δέξασθαι] Τὴν δίκην, πρβλ. Ὀμηρ.
Ἵμν. 3,312: δὸς δὲ δίκην καὶ δέξο.

713. δειλός] Ταῦτὸ βούλεται ὡς-
περ 214.

ἄλλοτε ἄλλον] Τὰ φωνήεντα οὐ
συναλείφονται, ὡς περ Ὀδ. δ 236: ἄλ-
λοτε ἄλλω.

714. σέ] Ἡ ἀντωνυμία καὶ τὸ νόον
καθ' ὅλον καὶ μέρος συντάσσονται.

κατελεγχέτω εἶδος] Τὸ πρόσωπόν
σου μὴ διαψεύδοι τὸν νοῦν.

715. πολύξεινον] Ἀνέκει εἰς τὰ
«πολύξεινα» δεῖπνα, περὶ ὧν κατωτέρω
λόγος γίνεται. Ὁ νοῦς ἄρα· Μὴ καλέ-
σης πολλοὺς πρὸς δεῖπνον μηδὲ μόνος
δειπνήσης.

καλέεσθαι] Ὄνομα καὶ οὐσία ὑπὸ τῶν
ποιητῶν πολλάκις συγχέονται (πρβλ.
Θ. 410), ἐνταῦθα δὲ μάλιστα προτιμᾷ
ἐκεῖνο, ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες παρωνυ-
μίοις ἡρέσκοντο. Πολύξεινοι τὸ ὄνομα
ἀληθῶς πολλοὶ ἔσχον.

716. ἐσθλῶν νικητῆρα] Ὅστις συ-
κοφαντικῶς νικᾷ (Ἰδε 211) καλοῦς κα-
γαθοῦς.

717-8. Θεόγονι ταῦτά διὰ πλειόνων
παραίνει.

θυμοφθόρον] «Ἡ πείνα δὲν χωρα-
τεύει».

718. τέτλαθ'] Τόλμα· ἡ γὰρ ῥίζα
ἀμφοτέρων ἡ αὐτή.

μακάρων δόσιν] Πρβλ. 638· πρὸς
τὴν φράσιν, παρὰ θεοῦ Εὐρύπ. Ἀλκιστ.
1064: θεοῦ δόσις (ἐπ' ἀτυχίας).

αἰὲν ἐόντων] = Ὀδ. γ 147, δ 583.

719. θησαυρός] «Ἀργυρὸν τὸ μί-
λημα, χρυσὸς τὸ σιῶπα»· ὁμοίον τι
Σολομῶν (10,20) διδάσκει: «Ἀργυρὸς
πεπυρωμένος γλῶσσα δικαίου». Ὁ συν-
ετῶς διαλεγόμενος τρόπον τινὰ ἀπο-
ταμιεύει τὰ κατασιωπώμενα.

ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος] Ὁ ὄγκος
τῆς φράσεως μηνύει τὴν μὴ Ἡσιόδειον
γένεσιν· ἴσως αὐτὸς τε καὶ Τυρταῖος
(12,13=Θέογον. 1003: ἐν ἀνθρώποισιν
ἄριστον) ἠρύσαντο αὐτὴν ἐξ ἡρωϊκῆς
ἐποποιίας.

720. φειδωλῆς] «Φειδόμενος χει-
λέων, Σολομῶν φησι, νοήμων ἔσση».

721. Τὸ δίγαμμα τοῦ εἰπ- ἐνταῦθα
ἰσχύει.

μεῖζον] Χονδρότερον. Οἱ ἄλλοι ἀν-
ταμοιῆν ἀπλῆν ἀπειλοῦσιν, οἷον Ὀ-

Μηδὲ πολυζείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι
ἐκ κοινοῦ· πλείστη δὲ χάρις δαπάνη τ' ὀλιγίστη.

Μηδέ ποτ' ἐξ ἡοῦς Διὶ λείβειν αἶθοπα οἶνον
χερσὶν ἀνίπτοισιν μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισι· 725
οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν, ἀποπτύουσι δέ τ' ἄρας.
Μηδ', ἀντ' Ἑλείου τετραμμένος, ὀρθὸς ὁμιχεῖν·
αὐτὰρ ἐπεὶ κε δύη, μεμνημένος, ἔς τ' ἀνίοντα,
μήτ' ἐν ὁδῷ μήτ' ἐκτὸς ὁδοῦ προβάδην οὐρήσης
μηδ' ἀπογυμνωθῆς· μακάρων τοι νύκτες ἔασι· 730

μηρος ('Ιλ. Υ' 250): 'Οποῖόν κ' εἴπη-
σθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσῃς», 'Αλ-
καῖος (ἐν τοῖς Πρόκλου σχολίοις): «Αὐ-
τὸν κ' εἴπησιν τὰ θέλεις, ἀκούσει τὰ οὐ θέλεις»,
Εὐριπίδης ('Αλκυστ. 704-5), κωμικοί
(ἴδε Lorenz. εἰς τὸν Πλάτου Ψευδύ-
λον στ. 4156), οἱ παροιμιασταί: «Μὴν
'πῆς τοῦ πηγαδιοῦ μπᾶ, νὰ μὴ σοῦ 'πῆ
ᾶ» (Βενιζέλ. Μ 1465), «Τὰ λόγια φέ-
ρουν λόγια» ('Αραβαν. Παροιμ. 1256).

722. *δυσπέμφελος*] ἴδε Θ. 440.
Προσκληθεὶς μὴ ὑπεκφύγῃς τὰ ἐκ συμ-
βολῆς δεῖπνα ἤτοι τοὺς ἐράνους.

724. *ἐξ ἡοῦς ἡ ἡώθεν* συνωνυμοῦσι
τῇ ἀπλῇ γενικῇ, ὥσπερ ἀπάνω καὶ ἄνω,
ἀποπίσω καὶ ὀπίσω κτλ.

αἶθοπα οἶνον] = 592. Τὸ πρῶτ' οἱ
Ἕλληγες ἔπινον ὀλίγον οἶνον, οὗ στα-
γόνας τινὰς εἰς τιμὴν τῶν θεῶν ἀπέ-
σπενδον· αἱ σπονδαὶ κατὰ τὸν 17 αἰῶνα
εἰσέτι, εἰ πιστεύειν χρὴ τῷ Γάλλῳ
Guys, ἐν ναυτικοῦ πλοῦ ἀρχῇ καὶ ἐν
τῷ συμποσίου πέρατι ἐτελοῦντο.

725. *χερσὶν ἀνίπτοισιν*] Ἡ τῶν
παλαιῶν τε καὶ τῶν Ἑβραίων θρησκεία
ἐπέτασσε τὴν τῶν χειρῶν κάθαρσιν,
διότι ὁ θεὸς μισεῖ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν·
ὥς πρὸς τὴν ἐσπέραν, παραίνεσις ἦν
περιττή, ἐπειδὴ ἅπαντες ἔνεκα τοῦ δεῖ-
πνου τὰς χεῖρας ἐκάθαιρον.

726. *ἀποπτύουσι*] Ἡ ἄκομψος αὕτη

λέξις παρὰ τοῖς σεμνοτάτοις τῶν πα-
λαιῶν πολλὴ ἦν.

727. Ἡ προηγουμένη παραίνεσις
εὐστόχως συνήφθη μετὰ τῆς πρὸς τὰ
δεῖπνα σχέσιν ἐχούσης. Νῦν δὲ μετὰ
τὰ περὶ τὴν γαστέρα πραγματεύεται
(727-736) «τὰ ὑπὸ τὴν γαστέρα».

ὀρθός] Τὴν αἰτίαν αἰνιττεται Πλά-
νιος (28, 6, 19): *Magi velant con-*
tra Solem Lunamque nudari,
πρὸς καὶ τὸν Αἰσώπου Βίον ἀνασυ-
ράμενος τὸν χιτῶνα οὐρεῖν».

728. *αὐτὰρ*] Οὐχὶ ἐναντίωσιν μη-
νύει, ἀλλὰ ταῦτά βούλεται τῷ δὲ μορίῳ.

μεμνημένος] Οἱ λογογράφοι ἂν ἔ-
γραψαν: «μέμνησο μὴ οὐρήσαι». Τὰ
λοιπὰ δηλοῦσι τὴν νύκτα ὁλόκληρον.

729. *προβάδην*] Συντακτέον μετὰ
τῶν προηγουμένων, ὥστε ὁ νοῦς: «Ἐξῶ
τῆς ὁδοῦ προβάς».

730. *μηδ'*] Προσπακούομεν καθ-
όλου. Ὑπαινιττεται καὶ τὰ λοιπὰ φυ-
σικά, ὧν ἕνεκα οἱ γεωργοὶ τῆς νυκτὸς
ἐπὶ τὴν ὁδὸν ἐξέρχονται. Πρὸς τὴν αἰ-
τιολογίαν παράθεσθαι Θ. 10. Ἐξ ὁμοίας
δοξασίας ἐξῆλθεν ἡ τῶν Αἰνίων πρόλη-
ψις, ἡ ἐν τοῖς τοῦ Ἑλλήν. Φιλολογ.
Συλλόγ. Πρακτικοῖς (τ. Θ', σ. 349)
ἀνακοινοῦται: «ὅταν οὐρήσῃ τις, ὀφείλει
νὰ πτύσῃ ἅπαξ ἢ τρίς, ἵνα μὴ ἀκολου-
θήσῃ τὸ στοιχεῖον τοῦ τόπου».

ἐξόμενος δ' ὃ γε θεῖος ἀνὴρ, πεπνυμένα εἰδώς,
ἥ ὃ γε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς.
Μηδ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος ἔνδοθι οἴκου
ιστῆ ἐμπελαδὸν παραφαίνεμεν, ἀλλ' ἀλέασθαι.
Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου ἀπονοστήσαντα
σπέρμαίνεῖν γενεήν, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπὸ δαιτός.
Μηδέ ποτ' αἰενάων ποταμῶν καλλίρροον ὕδωρ
ποσσι περᾶν, πρίν γ' εὕξῃ ἰδὼν ἐς καλὰ ῥέεθρα,

735

731. Τί ῥῆμα ὑπακουστέον, εὐδηλον. θεῖος] Εὐσεβής· τὸ δευτερον ἐπιθετον παρ' Ὁμήρῳ πολὺ (Ὁδ. δ 696, 711, γ 361. ω 442). Ἡρόδοτος τὸ ἔθος τοῦτο τοῖς Αἰγυπτίοις ἀπονέμει (2, 35: οὐρέουσι αἱ μὲν γυναῖκες ὄρθαι, οἱ δὲ ἄνδρες κατῆμενοι)· ἀλλ' Ἡσίοδος οὐδὲν Αἰγυπτιακὸν διδάσκει. Ἡ καθ' ἡμᾶς παροιμία (Βενιζέλ. Κ 343) οὐ παραλλάσσει: «Κάτξε καλά, κατούρησε, κῆ ἂν δὲν θωρῆς, θωροῦ' σε».

732. ἥ ὃ γε] = 246.
εὐερκέος αὐλῆς] = Ἰλ. Ι 472. Ὁδ. φ 389. γ 449.

733. αἰδοῖα συνδετέον ἅμα μετὰ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμράτου.

πεπαλαγμένος] Παρὰ τὸ καλᾶσσω ἡ μολύνω.

734. Τῷ ἡλίῳ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀντιστοιχεί ἡ ἱερὰ ἐστία, ἧς προστάτης ἡ παρθενική Ἑστία. Τὸ μυστικὸν τοῦ τύπου τούτου αἰσθανόμεθα ἐν τῇ προλήψει, ὅτι· «παῖς ποιῶν λόγον περὶ τοῦ διαβόλου ἐν τῇ ἐστίᾳ τῆς οἰκίας του συμβουλεύεται αὐστηρῶς ὑπὸ τῆς μητρὸς του, νὰ μὴ τὸν ἀναβάνῃ» (Ἑλλην. Φιλολ. Σόλλ. τ. ΙΔ', σ. 237).—Πρὸς τούτοις ἐνταῦθα ἐκφαίνεται, ὅτι τότε ἤδη πολλοὶ πλησίον τῆς ἐστίας ἐκοιμῶντο.

ἐμπελαδόν] Παρὰ τὸ πέλας, πελάζω. ἀλέασθαι] Παρεκκλίνειν.

735. δυσφήμοιο] Ἀπαισίτου, οὗ μνείαν ὑπεκφεύγομεν. Τὰς τοὺς ἀνθρώπους μιάίνει κατὰ τὴν κοινὴν τῶν

παλαιῶν γνώμην (π. χ. Εὐναπίου ἐν Βίοις σοφιστῶν σ. 14)· ὅθεν Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης τοῖς Χριστιανοῖς ἀπέπεμψε ἐκφέρειν τοὺς νεκροὺς διὰ τῶν πόλεων (Codex Theodosianus 9, 47). Καθ' ἡμᾶς εἰσέτι ἐπὶ τῆς Κρήτης καὶ ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ οἱ Ἕλληνες μετὰ κηδεῖαν τὰς χεῖρας πλύνουσι, πρίν ἂν εἰς τὰς οἰκίας εἰσέλθωσιν (Bybilakis neugriechisches Leben σ. 67, Πρωτόδικος π. ταφῆς σ. 13).

736. ἀθανάτων ἀπὸ δαιτός] Ἰδε 342. Ἡ τῶν ἱερῶν δαίπνων συνήθεια τοσοῦτον ἐρριζοδόλησεν, ὥστε ἐν Φολεγάνδρῳ ἡ ἐκκλησία τῆς Κοιμησεως τῆς Παναγίας ἡ τῆς Παλατιανῆς Παναγίας μεγάλῃν αἰθουσαν ἔχει, ὅπου οἱ ἔνοικοι ἅπαντες τῇ τῆς Παναγίας ἑορτῇ χάριν κοινοῦ δαίπνου συναγείρονται.

737. αἰενάων] Ἰδε 550, 559. Οἱ ποταμοὶ ὡς θεοὶ τιμῶνται (Θ. 337. Ὁδ. κ 351), μάλιστα δὲ οἱ μηδέποτε ἀποξηραίνόμενοι (Ἡρόδοτ. Ι, 45, πρβλ. Ὁδ. ν 109). Οἱ Ῥόδοι ὄντινοῦν ῥύακα διαβαίνοντες, τὰς Ἀνερᾶδας φοδούνται (Newton Travels Ι, 214). Κλεομένης τῷ «αἰενάων» Ἑρσίνην διαβατήρια ἔθυσεν (Ἡρόδοτ. 6, 70).

καλλίρροον ὕδωρ] = Ἰλ. Β 752: Μ 33.

738. ἰδὼν] Τὸ ὅμμα τοῦ προσευχομένου ἀκολουθεῖ τὰς χεῖρας καὶ τὸν νοῦν κατὰ τὸν οὐ ὁ θεὸς κατοικεῖ τόπον· συνήθως στρέφονται πρὸς τὸν οὐρανόν.

χειρας νιψάμενος πολυηράτῳ ὕδατι λευκῷ·
 ὃς ποταμόν διαβῆ, κακότητ' ἰδὲ χειρας ἀνιπτos, 740
 τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἄλγεα δῶκαν ὀπίσσω.
 Μηδ' ἀπὸ πεντόζοιο θεῶν ἐν δαιτὶ θαλεῖη
 αὔον ἀπὸ χλωροῦ τάμνειν αἰθωνι σιδήρῳ.
 Μηδὲ ποτ' οἶνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὑπερθεν
 πινόντων· ὅλοή γάρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται. 745
 Μηδὲ δόμον ποιῶν ἀνεπίξεστον καταλείπειν,
 μή τοι ἐφεζομένη κρώξῃ λακέρυζα κορώνη.

ρανόν, ἐνταῦθα δὲ πρὸς τὸν ποταμόν,
 ἄλλοτε δὲ πρὸς τὴν θάλασσαν.

καλὰ ῥέεθρα] = 'Ιλ. Ψ' 282. 'Οδ.
 ε 70.

739. πολυηράτῳ] Χάριν τῆς καλ-
 λιεργίας.

ὕδατι λευκῷ] = 'Ιλ. Ψ' 282. 'Οδ.
 ε 70. Τὰ πολλὰ ἐπιθετα ὑποδηλοῦσι

τὴν ἀπὸ τοσούτου ποταμοῦ ἀφθονίαν.

740. Τὸ περιεργον κακότητα σε-
 μνώνει τὸν κατὰ τὸ φαινόμενον ἐπιπό-
 λαιόν πως νόμον τοῦ 'ΗΣιόδου. 'Η
 τῶν χειρῶν καθαρσις, φησὶν ὁ ποιη-
 τῆς, σύμβολον τῆς ψυχικῆς καθάρσεως.

741. Τὸ δὲ κυρίως ἔδει μετὰ τὸ ἀ-
 ναφορικόν κείσθαι.

δῶκαν] 'Εν τοῖς ἔμπροσθεν οὐχ
 ἅπαξ ἐμάθομεν, ὅτι ὁ γνωμικός ἀόρι-
 στος μετὰ τοῦ ἐνεστώτος ἀδιαφόρως
 συντάσσεται.

ὀπίσσω] Κατόπιν (πρβλ. Θ. 222).

742. πεντ-όζοιο] 'Αστείως δηλοῖ
 τὴν χεῖρα παρὰ τὸ ὄζος (κλάδος). 'Η-
 σύχιος ἐκ κωμικοῦ ἀναφέρει' ἐμῇ πεντ-
 ὄζῳ] χεῖρὶ ἐμῇ. 'Επίσης Πυθαγόρας
 λέγεται ὅτι παρήγγειλε: «Παρὰ θυσίαν
 μὴ ὀνυχίζου». Περὶ τῶν ὀνύχων παλ-
 λή δεισιδαιμονία ἐπικρατεῖ, οἷον: «Τε-
 τράδῃ καὶ Παρασκευῇ τάνυχια σου μὴ
 κόψῃς, καὶ Κυριακῇ νὰ μὴ λουσθῇς,
 ἂν θέλῃς νὰ προκόψῃς» (Βενιζέλ. Τ
 165) καί, «'Όπου θέλεις νὰ καθῇ,

κάτσε κουτσονυχίσου» (Νεοελλ. 'Ανάλ.
 Α', σ. 336, 1).

θεῶν ἐν δαιτὶ θαλεῖη] = 'Οδ. θ 76·
 πρβλ. 736.

743. αὔον] Τὸν ὄνυχον.

ἀπὸ χλωροῦ] 'Απὸ τοῦ κρέατος,
 καθ' ὅσον καὶ μέρος μετὰ τοῦ ἀπὸ πεντ-
 ὄζοιο συνδετέον.

τάμνειν] Καθάπερ 423. 426.

αἰθωνι σιδήρῳ] = 'Ιλ. Δ 485. Η
 473. Υ' 372. 'Εκ τούτων ἐξάγεται, ὅτι
 τὰ μαχαίρια εἶχον ἀπὸ σιδήρου ἡκο-
 νημένου.

744. οἶνοχόην] Τὸ ἀγγεῖον, ᾧ τὸν
 οἶνον ἀρύνονται ἐκ τοῦ κρητῆρος.

745. πινόντων] 'Η γενικὴ ἀπόλυ-
 τος, ὥσπερ παρ' 'Αλέξιδι ('Αθην. Δει-
 πνος. 7, 324 c) δειπνούντων. Ποῖα
 ἢ μοῖρα, 'ΗΣίοδος ἡμῖν ἀποκρύπτει,
 φοβηθεὶς ἴσως ἐξείπειν τὰ κακῶν δαι-
 μονίων ὀνόματα. 'Ημεῖς γε οὐκ ἔχομεν
 εἰπεῖν, πλην ὅτι οἱ ἀμφορεῖς τῆς νυ-
 κτὸς ἐπικαλύπτονται, ἵνα μὴ ἐπικαθίσῃ
 ὁ διάβολος ἐν ταῖς περὶ θαυμάτων ἱστο-
 ρίαις ἐπίσης συμβαίνει, ὅτι κακὸς δαί-
 μων ἐπὶ λάγνηνον πηδᾷ.

746. ἀνεπίξεστον] 'Η οἰκία δηλαδὴ
 ἐκ ξύλου ποιεῖται, καὶ τοῦτο ὑπὸ τῶν
 γεωργῶν αὐτῶν, καθάπερ νῦν οἱ ξυλο-
 κόποι τοῦτο ἐπίστανται· ἀλλὰ τότε ἅ-
 παντες ἐξυλοκόπουν.

747. λακέρυζα κορώνη] 'Ιδὲ 679.

Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων ἀνελόντα
ἔσθειν μηδὲ λόεσθαι· ἐπεὶ καὶ τοῖς ἔπι ποιινή.

Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν· οὐ γὰρ ἄμεινον -
παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ,

750

Τὴν στομυλλαν τῆς κορώνης οἱ λόγιοι εἰσέφερον εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν ὄνομα αὐτοῦ (Coracias garrula L.), τοῦ λαοῦ πλάσαντος τὸ ὀνοματοποιητικὸν παρωνύμιον *καρὰκάξα*. Ἡσίοδος καὶ ἐνταῦθα εὐφημίζεται. Ἡ κορώνη δηλονότι κακὸν προσημαίνει (Αἰλιαν. περὶ ζώων 3, 9, πρβλ. Ἐτυμολ. Μέγ. σ. 530, 17), ἀριθμουμένη εἰς τὰ νυκτερινὰ πτηνὰ (Ἀρτεμίδωρ. 4, 58. Ποσειδίππ. παρ' Ἀθην. 10, 414 στ. 1-2)· διὸ τὸ σκυλοδότανον καὶ κουρουνοδότανον καλεῖται. Νῦν δέ, κορώνης καθεζομένης ἐπὶ τὴν στέγην, προσμένουσι φίλον. Ἀλλὰ ἀντιπαραβλητὸν μᾶλλον τὰς περὶ τῶν «σκατοπουλίων» δοξασίας, ἅτινα, ἐπὶ οἰκίας καθήμενα, ἀποξηραίνουσι τὸ γάλα τῶν θαλάσσιων (Ἑλλην. Φιλολ. Σύλλ. τ. Η' σ. 550. τ. ΙΒ', 125). Κόραξ δὲ παρὰ τοῖς Ἑπειρώταις «ἐπιτάμενος καὶ κρᾶζων ἐπὶ τινος οἰκίας θεωρεῖται πρᾶ-ἀγγελος θανάτου» (Ἑλλην. Φιλολ. Σύλλ. τ. ΙΕ', 126, ἀρ. 13, πρβλ. Ἀνθολ. 11, 186, 1: νυκτικὸς κρᾶξ ἔδει θανατηφόρον). Ὅτι δὲ ἡ κορώνη κατὰ τοὺς Βοιωτοὺς τοὺς νεκροὺς ἀγαπᾷ, δεικνύει ὁ μῦθος ὅτι κορώναι τὸν Ἡσίοδου τάφον ἀνεζήτησαν. Ὁ Θάνατος λοιπὸν εἰς τὰς ἀτελειώτους οἰκίας δύναμιν ἔχει· ἐκ τούτων ἴσως ὑπόνοιαν ἀνευρίσκομεν ἐν τῷ «ἡμιτελεῖ δόμῳ» τοῦ δυστυχοῦς Πρωτεσιλάου (Ἰλ. Β 701). Τέλος δὲ οὐ παραλείπομεν, ὅτι «τὸ τελευταῖον τῆς οἰκοδομῆς» κορωνίς ὀνομάζετο (Ἐτυμολ. Μέγ. 530, 39).

748. *χυτροπόδων*] Χύτρας, ἥτις πόδας ἔχει, ἥτοι πυροστάτου. Οἱ παλαιοὶ ἀντὶ τοῦ ἀναρτᾶν τὰ χαλκεῖα, ἵστησαν ἐπὶ τρεῖς πόδας.

ἀνεπιρρέκτων] Παρὰ τὸ ἐπιρρέζω (θῶω).

ἀνελόντα] Ἦτοι τροφήν ἢ ὕδωρ.

749. Οἱ Καλικάντζαροι μολύνουσι τὰ ἡνεωγμένα ἀγγεῖα ἅπαντα (Schmidt Volksleben, Α', σ. 149). Ἡ δοξασία αὕτη ἐντεῦθεν ἐγένετο, ὅτι τὸ ἀνώτατον ἀπὸ τοῦ καύσωνος ταχέως διαφθείρεται. Ὅθεν καὶ νῦν, χωρὶς ἐννοίας θρησκευτικῆς, ἐκεῖνο ἀπορραίνουσι.

750. *ἐπ' ἀκινήτοις*] Ὅσα οὐ κινητέον, τάφοις, βωμοῖς, ἡρώοις (Ζηνοβίου Παροιμ. 1, 55. Ἐτυμολ. Μέγ. 48, 35. Εὐστάθ. Ἰλ. σ. 349. Ἠσύχ.).

οὐ... ἄμεινον] Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα τὴν κοσμίαν ταύτην φράσιν φιλεῖ, π.χ. οὐ γὰρ ἄμεινον Ἡρόδοτ. 1, 187. 3, 71-82, οὐκ ἐστὶν ἄμεινον Ἀριστοτ. Πολιτ. 2, 1, Ὅμηρος δὲ αὐτὴν διακριβοῦται· καὶ μέντοι τότε κάλλιον οὐδὲ ἔοικε (Ὀδ. η 159).

751. Οἱ ἔθνικοι καθύλου ἐπὶ τῶν τάφων καθίσθαι ἀπέφευγον (Θεοφράστ. Χαρακτ. 17. Θεοδωρήτ. Λόγ. ζ': μῦθος ὑπολαμβάνεται τὸ πελάζειν τοῖς τάφοις). Ἡσίοδος ὅμως τοῦτο ἀγνοεῖ, ὥσπερ Ὅμηρος (Ἰλ. Β 792-3), ἀλλὰ δαιμονιακὸν τι φοβεῖται· παλαιᾶς στερούμενοι ἀναλογίας, τοὺς Καλικαντζάρους πάλιν ἀναφέροντες, οἱ κατὰ τὰ δωδεκά(η)μερα ἐπικρατοῦσιν (Schmidt σ. 144 κέ.).

ἔτ'] Ἀνακληρωτέον ὅτε ἦτοι ὡς ἀναφορικὸν ἀντὶ τοῦ ὕπερ, ἢ κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν σύνταξιν, ἀντὶ τοῦ ὅτι. Τὰ ἐπόμενα ἔλαβεν ἐκ τῆς Ὀδυσσεύς κ 301: μή σ' ἀπογυμνωθέντα κακὸν καὶ ἀνήνορα θῆναι, ὕπερ ἀφορᾷ εἰς τὴν μάγισαν Κίρκην.

μηδὲ δυωδεκάμηνον· ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται.

Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ χροῖα φαιδύνεσθαι

άνερα· λευγαλέῃ γάρ ἐπὶ χρόνον ἔστ' ἐπὶ καὶ τῷ

ποινῇ. Μηδ' ἱεροῖσιν ἐπ' αἰθομένοισι κυρήσας

755

μωμεύειν αἰδήλα· θεός τοι καὶ τὰ νεμεσσᾷ.

Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ ποταμῶν ἄλλαδε προρέοντων

μηδ' ἐπὶ κρηνάων οὔρεϊν, μάλα δ' ἐξαλέασθαι,

μηδ' ἐναποφύγειν· τὸ γὰρ οὔτοι λωῖόν ἐστιν.

752. ἴσον] Ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀναφορικὴν πρότασιν.

753. γυναικείῳ λουτρῷ] Ὁρμώμενοι ἐκ τῆς Ἑσυχίου γλώσσης· λουτρὸν] δειλινὸν ἄλειμμα, τὸν ἀναγνώστην παραπέμπομεν εἰς τὸν Ξενοφώντος Οἰκονομικόν (2,3.4), καθ' ὃν τὸ μὲν μύρον ἐστὶ τῶν γυναικῶν, τὸ δὲ παιστρικὸν ἔλαιον τῶν ἀνδρῶν· ἀναλόγως κατὰ Σοφοκλέα (παρ' Ἀθην. Δειπνοσοφ. 15,687 c) Ἀφροδίτῃ μὲν ἀλείφεται μύρω, ἡ δὲ ἀνδρεία Ἀθηνᾶ ἔλαιῳ. Ἀλλὰ ἦσαν οἱ τὸ γυναικικῶς ἀλείφεσθαι παρὰ τῶν Ἀσιανῶν ἔμαθον (π.χ. οἱ Βαβυλώνιοι ἦσαν ἀμεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα, Ἡρόδοτ. 1, 195). Ἡ λέξις λουτρὸν τοσοῦτον μᾶλλον ἀρμόζει, ὅσῳ αἱ γυναῖκες μετὰ τὸ λουτρὸν ἠλείφοντο (523. Σιμωνίδ. Ἀμοργ. 7,63-4). Οὐκ ἀπαράδεκτος ὁμῶς ἡ γνώμη, ὅτι Ἡσίωδος τὸ θερμὸν ἐν γένει λουτρὸν ἀποδοκιμάζει, καθότι «δειλὸν ποιεῖ τὸν ἄνδρα» (Ἀριστοφάν. Νεφέλ. 1046).

φαιδύνεσθαι] Δαμπρύνεσθαι, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ῥίζης ὥσπερ φαῖδρός.

754. λευγαλέῃ] Πρβλ. Θ. 602. Κατὰ τὴν τῶν ἐννοιῶν συνέχειαν εἰκάζομεν οὐχὶ μόνον ὅτι τὸ ἄνανδρον τοῦτο τὸ χωρίον μετὰ τοῦ προηγουμένου συνάπτει, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὁ ποιητὴς θεοῦ ὀργὴν ἐπαπειλεῖ, τῆς Ἀθηνᾶς, οἶμαι, ἥπερ τὸ μύρον ἀποστρέφεται.

755. ἱεροῖσιν ἐπ' αἰθομένοισι] Πα-

ράθες τὸ Ὀμηρικὸν «ἐπ' αἰθομένοις ἱεροῖσιν» (πρβλ. Ἰλ. Δ 775. Ὀδ. μ 362). Θυσίαις ἐντυχεῖν (κυρήσαι) τότε εὔχολον ἦν, ὅτι ἐπὶ τῶν ἀγρῶν αὐτὰς προσέφερον· οἷον ἐν τῇ Εὐριπίδου Ἠλέκτρᾳ Ὀρέστης τὸν Ἀἰγισθον πλησίον τῆς ὁδοῦ θυσιάζοντα εὗρίσκει.

756. μωμεύειν αἰδήλα] Κρυφίως καὶ ἀνηκούστως ὁ θεὸς καὶ τοῦτο μισεῖ, οὐχὶ μόνον τὰς βλασφημίας (παράθες Πλούταρχ. π. δεισιδαιμονίας 9: ἐπὶ τοῦ αἰθέου· καὶ που παραφθγγόμενος).

757. προχοῇ] Ἐκβολῇ. Οἱ ἀέναοι καὶ εἰς τὴν θάλασσαν ἀφικνούμενοι ποταμοὶ ἱεροὶ ἦσαν (737 Ὀδ. κ 351: ἱερῶν ποταμῶν οἱ εἰς ἄλλαδε προρέουσι), οὐχ ἦττον δὲ αἱ κρήναι ὡς Νυμφῶν κατοικητήρια. Οἱ Πέρσαι τοῖς Ἑλλησι συνεφώνουν (Ἡρόδοτ. 1, 138), ἐπειδὴ ἀμφοτέρωθεν ἕνεκα τῆς λειψυδρίας τῶν χωρῶν τὸ ὕδωρ σπύδρα ἐξετρίμων· ὅπως μὴ ἡμεῖς τοῦ ποιητοῦ κατηγορήσωμεν μικρολογίαν, μνημονεύομεν ὅτι Χρυσίππος ὁ ἐνδοξὸς Στωϊκὸς (παρὰ Πλούταρχ. π. στωϊκῶν ἐναντιωμάτων 22) τὴν παραγγελίαν ἐπαίνει· Ἰλ. Ε 598 ὡσαύτως λήγει εἰς τὰς λέξεις: «ποταμῷ ἄλλαδε προρέοντι».

758. μάλα δ' ἐξαλέασθαι] Παράθες 734.

759. ἐναποφύγειν] Λούεσθαι· ὁ γὰρ Ἑλλήν φοβεῖται τοὺς δαίμονας τῶν ποταμῶν καὶ κρηνῶν, καὶ πιστεύει, ὅτι λουόμενος εἰς τὴν δύναν-

᾿Ωδ' ἔρδειν· δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην· 760
φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται κούφη μὲν αἰεῖραι
ῥεῖα μάλ', ἀργαλήη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι·
φήμη δ' οὐτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα πολλοὶ
λαοὶ φημίξωσι· θεὸς νύ τίς ἐστι καὶ αὕτη.

Ἡματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος εὖ κατὰ μοῖραν, 765
πεφραδόμεν δμῶεσσι τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην
ἔργα τ' ἐποπτεύειν ἡδ' ἀρμαλινὴν δατέασθαι,
εὖτ' ἂν ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες ἄγωσι.

μιν αὐτῶν ἐμπίπτει. Οἱ παλαιοὶ γραμματικοὶ ἐξέλαβον τὴν λέξιν ὡς κακέμφοτον (Εὐστάθ. Ἰλ. σ. 1253, 62) ἀντὶ τοῦ ἀποπατεῖν (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 337, 31).

Περὶ τοῦ λῶϊον ταῦτά εἰρητέον καὶ περὶ τοῦ ἄμεινον (750).

760. ᾿Ωδ' ἔρδειν] Παραπέμπει πρὸς 382 καὶ ὑποδηλοῖ τὸ πέρας τῶν Ἑργων. Οὐκ ἄνευ φιλοσοφίας ὁμῶς μεταχειρίζεται τὸ ἔρδειν· τῷ ἔργῳ δηλαδὴ ἀντίκειται ἡ φήμη. ᾿Ο νοῦς· «Οὐ μόνον φιλόπονον εἶναι δεῖ, ἀλλὰ καὶ δοκεῖν».

δεινὴν] Ἐν τῷ ἐξῆς στίχῳ εὐρίσκομεν τὸ συνώνυμον κακὴ.

761. Ἡ κακὴ φήμη ἀντιπαραβάλλεται φορτίῳ, ὅπερ ἐπ' ὤμων αἴρεται.

762. χαλεπὴ] Αἰνίττεται ἐν ταύτῳ τὴν «χαλεπὴν φήμην» (Ὀδ. ξ 239. ω 201).

764. καὶ αὕτη] Ὡσπερ αἱ ἄλλαι ἀφαιρέσεις, ἃς ἐν τῇ Θεογονίᾳ (226 κέ.) ἀπηρῆθμεν. Τῷ ὄντι «οὐ δὴ μόνον Ἡσίοδος θεὸν αὐτὴν ἀνυμνεῖ, ἀλλὰ καὶ Ἀθηναῖοι, τὴν ἐν Μυκάλῃ μάχην αὐθημερόν ἐγνωκότες, οὐκ ἀνεκτόν ἔφασαν, εἰ μὴ θεὸν ἡγοῖντο τὴν Φήμην» (Προκρίπιος Γαζαῖτος Ἐπιστ. 52). Οἱ παλαιοὶ τοὺς στίχους τούτους, ὡς Ἀριστέιδης (ἐν τῷ Β' Πλατωνικῷ, σ. 249) λέγει, ἀπαντες διὰ στόματος εἶχον.

765-7. Παραινεὶ διανεῖμαι τοῖς δού-

λοις ἐργασίαν καὶ τροφὴν ἐν διωρισμέναις ἡμέραις.

765. ἐκ Διόθεν αἱ ἡμέραι εἰσὶ, καθόσον οὗτος τὴν τῶν ἀνθρωπίνων εὐταξίαν κατέστησεν. Παράθεος 564.

εὖ κατὰ μοῖραν] Εὐστόχως μετέβαλε τὴν Ὀμηρικὴν φράσιν εὖ κατὰ κόσμον Ἰλ. Κ 472 κά.

766. πεφραδόμεν] Ἀπαρέμφοτον τοῦ δευτέρου ἀορίστου, ὅς κατ' ἀναδιπλασιασμόν ἐσχημάτισται.

767. ἐποπτεύειν] Εἰ τὰ ἐπιτεταγμένα ἐτελείωσαν.

ἀρμαλινὴν] Ἰδε 560. «Ἀρμαλινὴν ἔμμηνον ἐμετρέησαντο πενήσται» (Θεόκριτ. 16, 35)· ἀξιомνημόνευτος καὶ ἡ Ἡσυχίου γλῶσσα· «σιτομνημονεῖν» ἀντὶ τοῦ τὰ σῖτα μετρεῖν· παρόσον ἀπεγράφοντο οἱ λαμβάνοντες παρὰ τῶν δεσποτῶν τὰ τεταγμένα μέτρα. Οἱ δούλοι λοιπόν κατὰ μῆνα τὸν σίτον ἐλάμβανον.

768. ἀληθείην κρίνοντες] Περὶ λ. Πλάτ. Θεαίτητ. 150 b· ἀκρίνειν τὸ ἀληθές τε καὶ μὴ». Ποῖων πραγμάτων τὴν ἀληθειαν ὁ δῆμος τότε ἔκρινεν, οὐκ ἔξισμεν. Ἡ λέξις ἄγῳσι πάντως ἐμφαίνει τοὺς ἀγῶνας (Θ. 91), ἥτοι ἐκκλησίας· πρὸς δὲ τὴν σύνταξιν, ἐπιθετὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων 19, 38· ἀγοραῖοι ἄγονται (ἡμέραι δὴθεν). Ἐπίσης ἐνταῦθα ὑπακουστέον (ἄγωσι) τριηκάδα. Διὰ τὴν δημοσίαν σπουδαίω-

Αἶδε γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς πάρα μητιόεντος·
 πρῶτον ἔνη τετράς τε καὶ ἐβδόμη ἱερὸν ἤμαρ· 770
 τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ·
 ὀγδοάτη δ' ἐνάτη τε δύω γε μὲν ἤματα μηνός
 ἔξοχ' ἀεξομένοιο βροτήσια ἔργα πένεσθαι.
 Ἐνδεκάτη δὲ δυωδεκάτη τ' ἄμφω γε μὲν ἐσθλαί,
 ἣ μὲν οἷς πείκειν, ἣ δ' εὐφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι· 775
 ἣ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἐνδεκάτης μέγ' ἀμείνων·

τητα τῆς ἡμέρας ταύτης Ἐπίχαρμος τὰς «Τριακάδας» ἐπὶ τὴν κωμικὴν σκηνὴν ἀνέβησεν.

769. Ὁ 764 στ. τοσοῦτον ἐξάλλως ἐσχημάτισται, ὥπως ὁ ποιητὴς λάβῃ εὐκαιρίαν τοῦ ἐπισυμπλέξαι τὰς ἡμέρας ἥτοι στίχους, περὶ τῶν αἰσίων καὶ ἀπαισίων ἡμερῶν. Τὴν γὰρ ποιότητα τῆς ἡμέρας ἐκάστης διατάσσει ὁ μητιόεις Ζεὺς (Ὁδ. σ 137: οἷον ἐπ' ἡμαρ ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, Ἀρχιλοχ. 70,2: ὁκοίην Ζεὺς ἐπ' ἡμέρην ἄγῃ). Περὶ τῆς τῶν ἡμερῶν διαφορᾶς οἱ Αἰγύπτιοι ἐπιστήμην τινὰ ἀνέπτυξαν, ἐξ ἧς Ἡρόδοτος τὰ Ἡσιόδεια παράγει (2,82: καὶ τούτοις τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσει γενόμενοι ἐχρήσαντο). Ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι πανταχοῦ δεισιδάμονες ἦσαν, χωρὶς πάσης Αἰγυπτιακῆς ἐπιρροῆς· πλὴν ὀλίγοι πάνυ μετεῖχον τῆς Ἡσιόδου εὐθύτητος, ὥστε ὁμολογῆσαι εἰλικρινῶς τοιοῦτοτρόπους προλήψεις. Ὅτι οὐχὶ καινὰ εἰσάγει, ἀλλὰ καὶ ἐντόπια κριτικῶς συλλέγει, αὐτὸς ἐμφανίζει 814 καὶ 824.

769. *μητιόεντος*] Ἴδε 286.

770. *ἔνη*] Οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τελευταίαν (29 ἢ 30) ἡμέραν τοῦ μηνός τριακάδα ἢ «ἐνὴν καὶ νέαν» ὠνόμαζον. Ἐκεῖνο μὲν ἀπαντᾷ 766, τοῦτο δὲ ἐνταῦθα συντέτμηται.

τετράς] Τῇ τετραδί ἢ τετάρτῃ ἐγεννήθησαν Ἡρακλῆς (Preller Mythologie B', σ. 184,2) καὶ Ἑρμῆς (Ἰμν.

Ὀμηρ. 3,19 καὶ πολλοὶ κατὰ Πλούταρχ. Συμπ. 9,3,2).

ἱερὸν ἤμαρ] Ἡ Ὀμηρικὴ φράσις κυρίως κεῖται ἀντὶ τοῦ ἑορτή.

771. *χρυσάορα*] Τὸ ἐπιθετόν (τὸ ξίφος ἔχοντα χρυσοῦν) παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Ε 509. Ο 256) εὐρίσκεται. Ἡσιόδος παραδίδωσι παρὰ τὸν μῦθον, ὅστις ἐν Δῆλῳ τε (Ἀπολλόδωρος παρὰ Διογένη. Λαερτίῳ 3, 2) καὶ Δελφοῖς (Πλουτάρχ. Ζητήμ. Ἑλλην. 9), Ἀθήναις τε (Corpus A', 463 Ἐβδόμιος) καὶ Σπάρτῃ (Ἡρόδ. 6,57) ἐπεκράτει, σιωπῆσας περὶ Ἀρτέμιδος, ἐπειδὴ βεβαίως ἐκείνοις συγκατατίθεται, οἵτινες Ἀρτέμιδος γένεσιν ἀπὸ τῆς Ἀπόλλωνος διεχώρισαν καὶ εἰς Ὀρτυγίαν μετήνεγκον.

773. *ἔξοχ'*] Ἀπὸ τούτου τὸ ἀπαρέμφατον ἐξαρτᾶται.

ἀεξομένοιο] Τοῦ μηνὸς κυρίως σημαίνοντος τὴν μὴν ἢ σελήνην, τὸ πρῶτον ἡμισυ ἢ τοῦλάχιστον ἢ πρώτη δεκάς ἀπὸ τοῦ αὐξάνεσθαι τὴν σελήνην ὠνομάζετο ἀεξομένου ἢ ἱσταμένου μηνός.

βροτήσια] Βροτῶν, ἥτοι ἀνθρώπων. *πένεσθαι*] Ἐργάζεσθαι, θέναι οἱ Θεοσαλῶν δούλοι πενέσται.

775. *πείκειν*] Παρὰ τοῖς παλαιοῖς συνωνυμεῖ τῷ κείρειν· Ἴδε Ὀμηρον καὶ τὸν νόμον, ὃν ἔσωσεν Ἀθηναῖος 9,375 b (πρόδατον ἄπεικτον).

εὐφρονα] Ὁ γεωργῶν ποιητὴς οὐ-

τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' ἀερσιπότητος ἀράχνης
 ἡματος ἐκ πλείου, ὅτε ἰδρὶς σωρὸν ἀμᾶται·
 τῇ δ' ἴστων στήσαιτο γυνὴ προβάλοιτό τε ἔργον.
 Μηνὸς δ' ἵσταμένου τρεῖσκαϊδεκάτην ἀλέασθαι 780
 σπέρματος ἄρξασθαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι ἀρίστη.
 Ἐκτὴ δ' ἡ μέσση μάλ' ἀσύμφορός ἐστι φυτοῖσι,
 ἀνδρογόνης δ' ἀγαθὴ· κούρη δ' ἀξύμφορός ἐστι,
 οὔτε γενέσθαι πρῶτ' οὔτ' ἄρ γάμου ἀντιβολῆσαι.

δέποτε ἀποκρύπτει τὴν ἐπὶ θαψίλει θε-
 ρισμῷ χαρὰν· καὶ ὁ Ὀμηρικός βασι-
 λεὺς τὸ βαθυλήϊον τέμενος θεωρεῖ «γη-
 θύσυνος κῆρ» (Ἰλ. Σ 557).

777. Ἡ ἀράχνη θεωρεῖται παρά-
 δειγμα ὑφαντρίας ἀκούτου, ἐξ ἧς λέγε-
 ται ὅτι εἰς ζῶον μετεβλήθη. Ποιηταί τε
 καὶ μεταγενέστεροι λογογράφοι ἐπ' αὐ-
 τῆς τὰς λέξεις ἱστός, ἱστουργία, ἐξ-
 υφάνω, πέπλον, χιτῶν μεταχειρίζον-
 ται καὶ τὰς λεπτοτάτας ἐσθῆτας τοῖς
 ἀραχνίοις ἐξισοῦσιν. Ἡγνοοῦμεν ἂν
 ὅμως ὅτι ἐκ τῆς τοῦ λαοῦ τροπολογίας
 ἠρύσαντο, εἰ μὴ Ἡσίοδος διὰ ταύτης
 τῆς προλήψεως αὐτὸ ἐμαρτύρει καὶ ἡ
 νεώτερα συνήθεια μεταφορὰς παρεῖχεν,
 αἵτινες οὐχὶ νῦν πλασθεῖσαι φαίνον-
 ται. Οἱ Χῖοι καὶ Κρήτες τὴν ἀράχνην
 ἀνυφαντὴν ἀποκαλοῦσιν, ἐν Οἰνῇ τοῦ
 Πόντου τῶν Ἑλλήνων ταὐτὸ ἐκφρα-
 ζόντων διὰ τῆς συνωνύμου λέξεως κα-
 ράνα· οἱ δὲ Ἀραβανῶται, καθὰ ἐση-
 μειώσατο ἡμῖν Ἰωακείμ Βαλαδάνης,
 τουλιγάρι (ἐκ τοῦ τουλίσω, ἐλίσσω).
 Πολλοὶ δὲ τὸ ἀράχινον «ἀναφάντην»
 λέγουσι, καὶ ἐν τῷ Ἐρωτοκρίτῳ εὐρί-
 σκομεν (σ. 44): Ἀράχνη(ν) ἔστησε ψη-
 λή(ν).

ἀερισπότητος] Ἡ ἐρμηνεία χορη-
 γεῖται ὑπ' Ἀράτου ἐν τῷ 1033: «ὅτε
 νηνεμίη κεν ἀράχνια λεπτὰ φέρονται».
 Ἀμφότεροι ἐννοοῦσι τὰ λεγόμενα ἀρά-
 χνια, ἃ κατὰ τὸ φθινώπων ὑψηλῶς
 διὰ τοῦ ἀέρος πέτονται.

ἀράχνης] Ἦσαν οὐ διεκρίνον τὸ
 μὲν ἀρσενικὸν ἐπὶ τῶν ζώων, τὸ δὲ
 θηλυκὸν ἐπὶ τῶν πλεγμάτων.

778. ἡματος ἐκ πλείου] Ἡμέρα
 τινὶ τοῦ θέρους.

Ἰδρὶς ἐστὶν ἐκ τῶν ἀστείων παρω-
 νύμων τῶν ζώων. Ὁ μύρμηξ ἔμπει-
 ρός ἐστι τῶν μελλόντων (non ignara
 futuri. Ὁράτιος ἐν Σατύρ. 1, 1, 35).
 Ὁ λαὸς τὴν τῶν μυρμηκῶν ἐπιμέλειαν
 εἰς τὸ θέρους περιορίζει (παράθεε τὸ
 τραγοῦδι τοῦ Ἀλγηδόκη στ. 433-4:
 ὡσάν τὸ κᾶν' οἱ μέρμηκες ὄντες εἰς
 τὴν φωληὰ των τὸ καλοκαίρι κουδα-
 λῶ' θροφῇ γιὰ τὴν χρονιά των).

σωρὸν ἀμᾶται] Τὸ ῥῆμα αἰνίττεται.
 715. Οἱ μύρμηκες συλλέγουσι καὶ κόκ-
 κους σίτου.

779. προβάλοιτό τε ἔργον] Δια-
 γάγοιτο· τὸ προβάλλεσθαι γὰρ βε-
 βᾶως οὐ παραλλάσσει τοῦ Ἀττικοῦ
 προγορεῖσθαι (Πολυδεῦς. 7, 32,
 πρβλ. Σχόλ. Ἀριστοφάνους Ὀρ-
 νιθ. 4).

780. ἵσταμένου] Ἴδε 773.

781. σπέρματος] σπορᾶς.

φυτὰ ἐνθρέψασθαι] Φυτεῦσαι (22).

782. ἡ μέσση] Τῆς δευτέρας (μέ-
 σης) δεκάδος.

783. ἀνδρογόνης] «Εὐτοχεῖν γὰρ
 ἐν ταῖς πανσελήνοις μάλιστα δοκοῦσι»
 (Πλουτάρχ. Ζητ. Ῥωμ. 78).

784. ἀντιβολῆσαι] Ἐπιτυχεῖν, ὡς
 περ ἀντιβολῶ μάχης Ἰλ. Δ 342.

Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἔκτη κούρησι γενέσθαι 785
 ἄρμενος, ἀλλ' ἐρίφους τάμνειν καὶ πώεα μήλων
 σηκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήϊον, ἥπιον ἤμαρ,
 ἐσθλή δ' ἀνδρογόνος· φιλέει δέ τε κερτόμα βάζειν,
 ψεύδεά θ' αἰμυλίους τε λόγους κρυφίους τ' ὀαρισμούς.
 Μηνὸς δ' ὀγδοάτῃ κάπρον καὶ βοῦν ἐρίμυκον 790
 ταμνέμεν, οὐρῆας δὲ δυωδεκάτῃ ταλαεργούς.
 Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ, πλέω ἤματι, ἵστορα φῶτα
 γείνασθαι· μάλα γάρ τε νόον πεπυκασμένος ἐστί.
 Ἐσθλή δ' ἀνδρογόνος δεκάτῃ, κούρῃ δέ τε τετράς
 μέσση. Τῇ δέ τε μῆλα καὶ εἰλίποδας ἔλικας βοῦς 795

785. Ἀφίσι· τὴν χρονολογικὴν τάξιν ἕνεκα σημειώσεως συγκριτικῆς.

786. ἄρμενος] Ἐπιτηδεύς (γεννηθῆναι).

τάμνειν] Ἐκτέμνειν (μουνουχίζω).
 πώεα μήλων] (Ἰδε 516) = Ὁδ. ξ 400 κατὰ τὴν Στράβωνος γραφήν (10, 453).

787. σηκόν] Μάνδραν.

ἥπιον] Εὐνοϊκόν, αἶσιον.

788. ἀνδρογόνος] Ἰδε 783.

φιλέει] Ἐκ τοῦ ἀνδρογόνος ληπτέον τὸ ὑποκείμενον ἀνὴρ. Ἐνταῦθα εὐρίσκεται τὸ πρῶτον τῆς ἀστρολογίας ἔχνος.

κερτόμα βάζειν] Κατὰ τὸ φαινόμενον συνώνυμόν ἐστι τῷ Ὀμηρικῷ κερτομέειν, ἡ δὲ σημασία παρήλλακται, καθάπερ ὁ τὸν εἰς Ἑρμῆν ὕμνον ποιήσας κερτόμος ἐκδέχεται ἀπατηλός (338). Τὸ ἀπαρέμφατον συντάσσεται μετὰ τῶν οὐσιαστικῶν ἀντικειμένων· ὅπερ Ἀττικὸς τις ἀν διασαφηνίσειε διὰ τοῦ ἄρθρου.

789. Ὁ ποιητὴς ὠφελεῖται 78 καὶ Θ. 205.

790-1. Ὡς περ ἐν παρενθέσει σχετίζονται πρὸς 785.

790. ἐρίμυκον] Τὸν δεινῶς μυκώμενον· τὸ ἐπίθετον ὀνοματοποιητικόν.

791. οὐρῆας ταλαεργούς] Ἰδε 46. Τοῦτο ἡκιστα γελοῖόν ἐστιν, ἐπειδὴ αἱ ἡμίονοι ἐν τῇ Συρίᾳ καὶ Καππαδοκίᾳ καὶ Ἀφρικῇ ἔτικτον (Ἀριστοτέλ. π. ζώων 6, 24, 36. Θεόφραστ. περὶ Πλινίου 8 κεφ. 44. Βάρρων Γεωργ. 2, 1).

792. Παρατείνει τὴν χρονολογικὴν σειράν.

Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ] « Ἡ μεγάλη εἰκάς ἀπὸ εἰκοστῆς πρώτης ἕως εἰκοστῆς ἐνάτης τοῦ φθίνοντος » (Σχόλ. Ἀριστοφ. Νεφ. 17). Ἡ ἀπλὴ λέξις σημαίνει τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν.

πλέω ἤματι] Ἐπιθι 778.

ἵστορα φῶτα] Κριτὴν ἢ διαίτητὴν (Ἰλ. Σ 501. Ψ 486). Ἡ αἰτιατικὴ συντάσσεται μετὰ τοῦ προστακτικοῦ ἀπαρεμφάτου, ὅταν μὴ προσαγορευθῇ ὁ Περσεύς.

793. νόον πεπυκασμένος] Ἀγχοίνους.

794. Πάλιν ἡ κατὰ τὴν ἔννοιαν τάξις νικᾷ τὴν χρονολογικὴν.

Τὸ ἀνδρογόνος ἡύρομεν ἀνωτέρω (783)· ἡ δοτικὴ κούρῃ ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐσθλή, ὃ δὲ λόγος καὶ ἐνταῦθα περὶ γενέσεως γίνεται.

795. μῆλα-βοῦς] Εἰληπται ἐξ Ἰλ. I 466. Ψ 166. Περὶ τῶν ἐπιθέτων ζητεῖται εἰς 452 καὶ Θ. 290 σεσημειωμένα.

καὶ κύνα καρχαρόδοντα καὶ οὐρῆας ταλαεργούς
 πρηύνειν, ἔπι χεῖρα τιθείς. Περύλαξο δὲ θυμῷ
 τετράδ' ἀλεύασθαι φθίνοντός θ' ἱσταμένου τε
 ἄλγεα θυμοβορεῖν· μάλα τοι τετελεσμένον ἦμαρ.
 Ἐν δὲ τετάρτῃ μὴνὸς ἄγεσθ' εἰς οἶκον ἄκοιτιν, 800
 οἰωνοὺς κρίνας, οἳ ἐπ' ἔργματι τούτῳ ἄριστοι.
 Πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι, ἐπὶ γαλεπαί τε καὶ αἰναί·
 ἐν πέμπτῃ γάρ φασιν Ἐρινύας ἀμφιπολεύειν
 Ὅρκον τεινυμένας, τὸν Ἔρις τέκε πῆμ' ἐπιόρκοις.
 Μέσση δ' ἐβδομάτῃ Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν 805
 εὖ μάλ' ὀπιπεύοντα εὐτροχάλῳ ἐν ἄλῳ
 βάλλειν, ὕλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμῆϊα δοῦρα

796. κύνα καρχαρόδοντα] *Επιθι 604, ὅπου καὶ ἡ αἰτία τῆς πράξεως δεδηλωται. Τὰς βούς πρᾶνουσιν ἕνεκα τοῦ ἐπιτιθέναι τὸ ζυγόν.

οὐρῆας ταλαεργούς] = 791.

797. Ἐπι χεῖρα τιθείς] Ἡσίοδος ἐνίοτε τὸ πλαστικὸν τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων οὐκ ἀτυχῶς ζητοῖ.

Περύλαξο] Μέμνησο, πρβλ. 765.

798. φθίνοντός] Τῆς τρίτης δεκάδος.

799. ἄλγεα θυμοβορεῖν] Ἀλγεσι καὶ πόνοις τὸν θυμὸν «φαγεῖν». Ἐννοοῦμεν πένθος καὶ θρήνους.

τετελεσμένον] Ἡ λέξις αἰνίττεται τελετὰς καὶ μυστήρια, ὅθεν ἀναπολοῦμεν τὰ περὶ τῆς Ἐκάτης εἰς τὴν Θεογονίαν εἰρημένα.

800. ἄγεσθ' εἰς οἶκον] Πρβλ. 695. ἄκοιτιν] Ἰδε Θ. 410. Ἡ τετάρτη, ὡς φησιν ὁ σχολιαστής, τῆς Ἀφροδίτης ἱερά.

801. Τὴν ὀρνιθομαντίαν Ὁμηρος ἤδη ἔγνω (π. χ. Ὀδ. α 202) «Ἀρισται» πρὸς τὸν γάμον ἦσαν, εἰ Αἰλιανῷ (π. ζώνων 3,9) πιστεύειν χρή, αἱ κορῶναι.

802. πέμπτας] Ὁ πληθυντικὸς τῆς δεκάδος τὴν πέμπτην ἐκάστης συμπερι-

λαμβάνει. Εὐδὴλον ὅτι ἀπὸ 794 ἢ καὶ 797 καινὴ χρονολογικὴ σειρά ἄρχεται, ἢ κατὰ τὰς δεκάδας ἀριθμεῖται.

803. φασί] Ὁ ποιητὴς μεταχειρίζεται ἐπὶ δυσφήμων, οἷον περὶ Τυφώ-νος (Θ. 306).

Ἐρινύας] *Επιθι Θ. 185.

ἀμφιπολεύειν] Ἐσώσε τὴν κυρίαν σημασίαν «περιέργεσθαι».

804. Ὑποδηλοῖ Θ. 231-2. Ὁ ἐπισημειώσας τὴν πέμπτην, ὡς Μελάμπους φησὶν ἐν τοῖς Τζέτζου σχολίοις, ἐντὸς πέντε ἡμερῶν ἀπέθνησκε διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ Πυθαγόρειοι τὴν πεντάδα τῇ Δίκη ἀφιέρωσαν (ἴδε Πρόκλον).

805. Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν] = 597.

806. ὀπιπεύοντα] Ζήτει εἰς 29.

εὐτροχάλῳ ἐν ἄλῳ] = 599.

807. θαλαμῆϊα δοῦρα] Εὐλα πρὸς τὴν οἰκίαν οἰκοδομήν (πρβλ. 746). Θάλαμος ἦν ἡ γυναικωνίτις, ὅπου τῆς νυκτὸς καὶ ὁ ἀνὴρ ἐκαίματ' πρὸς ὃν ἀπητοῦντο ἐξάρετα ξύλα ὥσπερ ἕνεκα νεῶν, ἐπειδὴ στρογγύλον σχῆμα εἶχεν (πρβλ. τὸ ἐπίγραμμα παρὰ Πausanίᾳ 9, 11, 1: θάλαμόν γ' εἰλίξατο τοῦτον ἑαυτῷ). Οὐχ ὅτι οὐκ ἐξύλον λοιπὸν ἐπιτήδειον (ἄρμενον).

νήϊά τε ξύλα πολλά, τὰτ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται
(τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πῆγνυσθαι ἀραιάς).

Εἰνὰς δ' ἡ μέσση ἐπὶ δεῖελα λώϊον ἡμαρ.

810

Πρωτίστη δ' εἰνὰς παναπήμων ἀνθρώποισι·
ἐσθλή μὲν γάρ θ' ἥδε φυτευέμεν ἥδ' ἐγενέσθαι
ἀνέρι τ' ἥδ' ἐ γυναικί· καὶ οὐποτε πάγκακον ἡμαρ.

Παῦροι δ' αὖτε ἴσασι τρισεινάδα μηνὸς ἀρίστην,

[ἄρξασθαί τε πίθου, καὶ ἔπι ζυγὸν αὐχένα θεῖναι 815

βουσι καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσι],

νῆα πολυκλήϊδα θοὴν εἰς οἶνοπα πόντον

ἐρύμεναι· παῦροι δέ τ' ἀληθέα κικλήσκουσι·

τετράδι δ' οἷγε πίθον· πέρι πάντων ἱερὸν ἡμαρ,

μέσση· παῦροι δ' αὖτε μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην 820

ἦοὺς γεινομένης· ἐπὶ δεῖελα δ' ἐστὶ χερεῖων.

Αἶδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ,

αἱ δ' ἄλλαι μετάδουποι, ἀκήριοι, οὗ τι φέρουσαι·

809. νῆας ἀραιάς] Ἀντίκειται τοῖς πολυκλήϊσι (817), ὥσπερ αἱ βάρκαι τοῖς καραβίοις.

810. ἐπὶ δεῖελα] Τὸ δειλινόν.

λώϊον] Ἡ ἡ τετράς;

811. παναπήμων] Παντός πῆματος καὶ κακοῦ στερουμένη.

812. φυτευέμεν] Πρβλ. Θ. 986.

814. παῦροι] Ὀλίγοι.

τρισεινάδα] Τὴν ἐνάτην τῆς τρίτης δεκάδος.

ἀρίστην] Κατὰ βραχυλογίαν κεῖται ἀντὶ τῆς προτάσεως «ὅτι ἀρίστη ἐστίν».

815. ἄρξασθαί τε πίθου] (Πρβλ. 368). Παρατήρει τὴν πρὸς 819 ἐναντίωσιν.

αὐχένα] Ἡ αἰτιατικὴ ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐπὶ πρόθεσιν.

816. Καὶ οὗτος ὁ στίχος ἀλλόκοτόν τι περιέχει. Ἐμάθομεν γάρ, ὅτι οἱ Ἀσκραῖοι οὐκ ἐχρῶντο ἵπποις εἰς τὴν καλλιεργίαν, οἳ ἦσαν «ἄγαλμα τῆς ὑπερπλοῦτου χλιδῆς» τῶν εὐγενῶν ἱπ-

πέων (Αἰσχύλ. Προμηθ. 466). Ἐτι δὲ τὸ ἐξῆς ἀσύνδετον τοὺς στίχους ἀποδεικνύει νόθους.

ἵπποις ὠκυπόδεσσι] = Πλ. Ψ 504.

817. πολυκλήϊδα] Παρὰ τὸ κληῖς ἡ σκαλμός.

εἰς οἶνοπα (ἴδε 622) πόντον] = 622.

818. ἐρύμεναι] Ὁ στίχος ἀκέφαλος ἐπειδὴ ἡ λέξις οὐκ ἄλλως ἀρμόζει εἰς τὸν ἐξάμετρον.

Τὰ λοιπὰ προαγγέλλουσιν ἄλλα τινὰ ἄγνωστα.

819. πέρι πάντων] Ἐξόχως.

820. μέσση] Συμπληρωτικῶς προστίθεται πρὸς τὸ τετράδι. Ἐκ τούτου ἐν τοῖς ἐξῆς ὑπακουστέον τετράδα (μετ' εἰκάδα). Ὡς ῥῆμα δὲ ἐκ τοῦ ὁμοίου σι. 814 ληπτέον ἴσασι.

821. Παράθες 810.

Πρὸς 822 ἀντιπαραβλητέον Θ. 871.

823. μετάδουποι] Ἦτοι διεκπίπτουσιν, ἀπὸ τοῦ δοῦπου καὶ πατάγου τῆς πτώσεως.

ἄλλος δ' ἄλλοιήν αἰνεῖ, παῦροι δὲ ἴσασι·
 ἄλλοτε μητρειή πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ. 825
 Τάων εὐδαίμων τε καὶ ὄλβιος ὃς τάδε πάντα
 εἰδὼς ἐργάζεται ἀναίτιος ἀθανάτοισι.
 [Ὅρνιθας κρίνων καὶ ὑπερβασίας ἀλεείνων].

ἀκήριοι] Ἄνευ κῆρος ἢ καρδίας, ἄνευ χαρακτήρος καὶ ἄστατοι.

824. Κατακρίνει ὅσα ἄλλος τις ἄλλως περὶ τούτων ἂν εἴποι.

825. Ἡσιόδος «τάς ἄλλας» μόνον ἡμέρας (823) ἐννοεῖ, τῶν μεταγενεστέρων τὸν στίχον ἐκφωνούντων ἀεὶ τῶν ποτὲ μὲν δυσπραγούντων, ποτὲ δὲ εὐπραγούντων» (Σουΐδας). ἦν ἔννοιαν καὶ Κόϊντος ὁ Συμωναῖος εἰς τὴν τοῦ Ἡσιοδείου χωρίου μίμησιν εἰσήγαγεν (8, 473: ἄλλοτε γάρ τι φίλη πέλει· ἡώς, ἄλλοτε δ' ἐχθρή).

μητρειή] Μυθολόγοι καὶ ῥήτορες πάσαι ποτὲ ἀντεφιλοτιμήθησαν εἰς τὸ δεινοποιεῖν τὴν τῶν μητρειῶν ἀστοργίαν· τί δὲ εἰ ὁ σοφὸς νομοθέτης Χαρμίδας τοὺς δευτέρου γαμοῦντας ἐτιμώρησεν ὡς «κακῶς περὶ τῶν ἰδίων τέκνων βουλευσαμένους»; (Διόδωρ. 12, 12, 1, πρβλ. 14, 1). Ἐν τούτοις ἡ πρὸς ἄψυχά μεταφορὰ ἐν τῇ Ἑλλάδι οὐ τῶν κοινῶν ἔστιν (πρβλ. Αἰσχύλ. Προμηθ. 729: μητρειὰ νεῶν [θάλασσα] Ἀντίπ. Θεσσαλ. λ. ἐπιγρ. 47 = Ἀνθολ. 9, 23 στ. 7: ὅσων μητρειῆς γλυκεριώτερη ἔπλε-

το μήτηρ, τόσων ἄλῃς πολιτῆς γαῖα ποθεῖ νοτέρη. Πλάτ. Μενέξεν. 6 σ. 237 b: τριφομένους οὐχ ὑπὸ μητρειᾶς ὡς ἄλλοι, ἀλλ' ὑπὸ μητρὸς τῆς χώρας ἐν ᾗ ὄκουν).

826-7. Κολοφῶν τοῦ ποιήματος, ὃς ἐν βραχέεσι τὰ Ἐργα, τὰς Ἡμέρας, τὰ ἠθικὰ συμπεριλαμβάνει.

826. Τάων] Ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀτάδε πάντα.

εὐδαίμων καὶ ὄλβιος διαφέρουσι καθάπερ εὐτυχῆς καὶ ὄλβιος παρ' Ἡροδότῃ (1, 32). Οἷον Κροῖσος ὄλβιος ἦν χρόνον τινὰ οὐ μέντοι εὐτυχῆς.

827. ἀναίτιος ἀθανάτοισι] Πρὸς τὴν σύνταξιν παράθεε Ἰλ. Α 153: οὐ τι μοι αἴτιοί εἰσι.

828. Ὅρνιθας κρίνων] Ἰδε 801.

Ὁ στίχος ποτὲ τὰ Ἔργα συνέδεε μετὰ τῆς «Ὅρνιθομαντείας», ἣν κατὰ τὰ Σχόλια Ἀπολλωνίου ὁ Ῥόδιος ἠθέτησεν. Διὸ Λουκιανῷ ἤδη (ἐν τῷ Ἡσιόδου φερωνύμῳ διαλόγῳ κ. 1) ἄγνωστος ἦν· οὗτος δὲ προσεκολληθῇ, ὥσπερ πέτρα γεφύρας ἀπολεσθείσης πρὸς τὴν ὄχθην.

ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

ΑΣΤΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἐπειδὴ ὑπóθεσίς τις παλαιά, ἥ ἐν χειρογράφοις τισὶ φέρεται, σπουδαιότατον θεμέλιον τῆς περὶ τῆς Ἀσπίδος διασκέψεως χορηγεῖ, πρῶτον πάντων αὐτὴν καταχωρίζομεν, ὑποσημειούμενοι ὅσα προσθεῖναι ἔχομεν.

Τῆς Ἀσπίδος (1) ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ' τῶν Καταλόγων (2) φέρεται μέχρι στίχων νς', διὸ καὶ ὑπώπτειεν ὁ Ἀριστοφάνης (3) ὡς οὐκ οὔσαν αὐτὴν Ἡσιόδου, ἀλλ' ἑτέρου τινὸς τὴν Ὀμηρικὴν Ἀσπίδα μιμήσασθαι προαιρουμένου. Μεγακλείδης δὲ ὁ Ἀθηθηνάιος (4) γνήσιον μὲν οἶδε τὸ ποίημα, ἄλλως δὲ ἐπιτιμᾷ τῷ Ἡσιόδῳ· ἄλογον γάρ φησι ποιεῖν Ἡφαιστον τοῖς τῆς μητρὸς ἐχθροῖς ὅπλα παρέχοντα. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ρόδιός (5) φησιν αὐτοῦ εἶναι, ἕκ τε τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἐκ τοῦ τὸν Ἰόλαον ἐν

(1) Τοῦτο τὸ σύντομον ὄνομα παρὰ τοῖς παλαιοῖς συχνάζει (π. χ. ἐν τῷ περὶ ὕψους 9, 4, Ἀθην. Δειπνοσ. 5, 180 δε, Ἀπολλοδώρ. Βιβλιοθ. 2, 4, 2, Σχόλ. Ἀπολλων. Ῥοδ. 1, 747, Θεοδοσ. γραμματ. σ. 54, 23 καὶ ἐν τοῖς Βεκκίρου Ἀνεκδότοις Β', σ. 1165, ἐν τοῖς Κραμήρου ἐξ Ὁξωνίας Ἀνεκδότοις Δ', σ. 315, Σουίδ. λ., Ἡσιόδου, Ἐτυμ. Μέγ. 646, 41. Σχόλ. Ἀριστοφ. Βάτρ. 994. κτλ.). Σέρβιος εἰς Βιργιλ. Αἰν. 12, 164 τὴν Ἀσπιδοποιΐαν ἀναφέρει, καθὼς ἡ Ὀμηρικὴ Ἀσπίς ὑφ' Ἑρμογένους (Προγυμν. 2) καλεῖται. Ἐν δὲ χειρογράφῳ τῆς ἐν Μονάχῳ βιβλιοθήκης φέρεται ἡ ἐπιγραφή: «Ἡσιόδου πόνημα περὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἡρακλέους» παρὰ δὲ Τρικλινίῳ «Ἀσπίς Ἡρακλέους» κεῖται.

(2) Τοῦ ἐπικού ποιήματος, ὃ περὶ τὰς θεοφιλήτους ἡρώϊνας διέτριβεν· ἐκ δὲ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἀσπίδος ἐκφαίνεται, ὅτι αὕτη ἀνήκει εἰς τὰς Ἡοίαις, ὀνομασθείσας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν κεφαλαίων ἀπάντων αἷ οἷα». Διὸ εἶκασαν, ὅτι αἱ Ἡοῖαι τῷ τριβέλει Καταλόγῳ ἐπισυνήψθησαν· πιθανόν γε μὴν τοῦτο, καίτοι ἡ εἰκασία μαρτυρίων στερεῖται.

(3) Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος. Τὸ πρὸ τοῦ ὀνόματος ἄρθρον φαίνει, ὅτι γραμματικὸς τις τῶν Ἀλεξανδρέων ταῦτα ἔγραψεν.

(4) Περιπατητικὸς φιλόσοφος, ὃς περὶ Ὀμήρου ἔγραψε καὶ ἴσως καὶ τοῦτο διείναιτο ἐν τοῖς περὶ τῆς Ὀμηρικῆς Ἀσπίδος.

(5) Περὶ τοῦ πονήματος αὐτοῦ ἐπιθι τὸ παράρτημα.

τῷ γ' Καταλόγῳ εὐρίσκειν ἡνιοχοῦντα τῷ Ἡρακλεῖ. Ὡσαύτως δὲ καὶ Στῆσιχορός (1) φησιν Ἡσιόδου εἶναι τὸ ποίημα.

Οἱ παλαιοὶ περὶ τῆς γνησιότητος ἐδίσταζον (2), ἡμεῖς δὲ συγκατατιθέμεθα τοῖς νοθεύουσιν (3), ἐπειδὴ τῷ ποιητῇ καὶ Ἡσιόδῳ οὐδὲν σχεδὸν κοινὸν πλὴν ὅτι καὶ αὐτὸς Βοιωτὸς ἦν, ὡς ἐκ τοῦ 205 καὶ τοῦ 272 στ. συμπεραίνομεν. Τὸ ποίημα ἥκιστα αὐτοτελὲς καὶ κέντων σχεδὸν ὀνομασθῆναι ἄξιόν ἐστι, τῶν μὲν ἐκ τῶν Ἡοιῶν ληφθέντων, τῶν δὲ ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ἐποποιῶν. Ἀδύνατον γοῦν σημειώσασθαι τὰς Ὀμηρικὰς ἀπηχῆσεις ἀπάσας. Οὐδὲ τὴν τῆς Ἀσπίδος περιγραφὴν τῆς ποιητικῆς φαντασίας γέννημα ἡγεῖσθαι ἔξεστιν, ἀφοῦ αἱ νεώτεραι παμπαλαίων ἀνακτόρων ἀνασκαφαὶ ἔδειξαν, ὅτι οὐδὲν ἐφηῦρεν, ἀλλὰ τὰ παρόντα διὰ λόγων ὡς ἀντέγραψεν. Ὀμήρου δὲ παραστήσαντος ἐναργῶς τὴν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ γένεσιν τῆς ἀσπίδος, οὕτως ὁ ποιητὴς περιηγητοῦ δίκην ἀξιόθεάτον τι περισπούδασμα περιγράφει (4).

Τὸ ποίημα νῦν ἀκέφαλόν ἐστιν· ἀλλ' ὅτι Σέρβιος εἰς Βιργιλίου Αἰν. 12, 164 τὴν Λατίνου γενεαλογίαν (Θ. 1013) «ἐν τῇ ἀσπιδοποιίᾳ» ἀναφέρει, πιθανῶς Θεογονίαν καὶ Ἀσπίδα ὡς ἐν καὶ μόνον ποίημα ἀνέγνω, ὥστε ὁ πρῶτος τῆς Ἀσπίδος στίχος ἀμέσως τοὺς τελευταίους τῆς Θεογονίας ἐξηκολούθει. Ὁ μὲν παραδεχόμενος ταῦτα καταναγκάζεται πρὸς τὸ διατεινᾶσθαι, ὅτι προοιμιακὸς τις ὕμνος ἀπώλετο.

(1) Ἐν τῷ «Κύκλῳ» ποιήματι, ὡς ἤδη ἐν τῷ τοῦ ποιητοῦ βίῳ εἵπομεν· πρβλ. Ἀπόσπ. 12 παρὰ Σχολ. Πινδάρ. Ὀλ. 10, 49.

(2) Τὴν γνησιότητα οὐκ ἀρνοῦνται Στράβων (Η', σ. 385), Πλούταρχος (περὶ τοῦ πρώτου ψυχροῦ 9, ἴδε 255), Σχολ. Ἀπολλ. Ροδ. 1, 747, Ἡρωδιανὸς (παρ' Εὐσταθ. εἰς Ἰλ. Ε 31), Ἀθην. Δειπνοσ. 5, 180 de, 205 Ψευδοαπολλόδορ. 2, 4, 2, 7, καὶ Ἰερώνυμος δὲ καὶ Ἐπαφρόδιτος, οἱ κατὰ Σουίδαν ὑπομνήματα ἔγραψαν.

(3) Ἀνώνυμος ἐν τοῖς Κραμύρου ἐξ Ὀξωνίας Ἀνεκδότοις Δ', σ. 315 καὶ Σχόλιον παλαιόν εἰς Διονύσιον τὸν Θράκα, ἐξ οὗ ἀρῶνται οἱ τε ἐν τοῖς Βεκκέρου Ἀνεκδότοις σχολιασταὶ (σ. 672.7 κέ. 1165) καὶ Θεοδόσιος (γραμμ. σ. 54, 22 ἐκδ. Götting), ἔτι δὲ κατὰ τὸ σιωπώμενον Πausανίας (9, 31, 4).

(4) Σέρβιος εἰς Βιργιλ. Αἰν. 8, 625 Sane interest inter hunc et Homeri clipeum illic enim singula dum fiunt narratur, hic vero (παρὰ τῷ Βιργιλίῳ) perfectio opere noscuntur (ἡ κρίσις Λογγίνου οὐκ ἀνάξιος). Εὐστάθιος ἐπίσης τὴν Ἡσιόδειον Ἀσπίδα κατακρίνει (εἰς Ἰλ. σ. 1154, 41: τὰ δ' ἄλλα πολλὰν ἔχει φαιδρότητα καὶ λαμπρὰς μετέχει τῆς ἱλαρότητος, οὐκ ἀφείσα καταναενεύεσθαι τῆς Ὀμηρικῆς ὀπλοποιίας: τὴν Ἡσιόδου φιλότιμον Ἀσπίδα ὡς ὁ ἐντυγχάνων εἴσεται).

Πρὸς τὸν μῦθον σημειούμεθα, ὅτι Ὅμηρος αὐτὸν ἀγνοεῖ· εἰ γὰρ ἐγνώρισε, μνημονευτέον ἦν ἐν τῷ Καταλόγῳ, ὃς Ἰλ. Ε 385—404 περιέχεται. Οἱ δὲ μεταγενέστεροι τὴν Κύκνου ἤτταν ἐν τοῖς πεπατημένοις εἶχον, ὅθεν ἐν πολλοῖς ἀγγείοις (1) καὶ ὑπὸ πλαστῶν (οἷον ἐν τῷ Θησείῳ) ἀπεικονίσθη. Ὁ ἥρως φορεῖ ἀντὶ τῶν πασιγνώστων ὅπλων τὴν πανοπλίαν τῶν Ἑλληνικῶν ὀπλιτῶν, ἐπειδὴ ἡ Ἀσπίς πολλοῖς ἔτεσι πρὸ τῆς Πεισάνδρου Ἡρακληίδος ἐποιήθη.

(1) Ἴδε Percy Gardner ἐν τῷ Journal of philology τ. Ζ' (1876), σ. 220 κέ.

ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

... ἡ οἷη, προλιποῦσα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν,
 ἤλυθεν ἐς Θήβας μετ' ἀρήϊον Ἀμφιτρύωνα
 Ἀλκμήνη, θυγάτηρ λαοσσόου Ἡλεκτρώωνος.
 Ἦ ῥα γυναικῶν φύλα ἐκαίνυτο θηλυτεράων
 εἶδε' τε μεγέθει τε νόον γε μὲν οὔτις ἔριζε

5

1. ἡ οἷη] Ἡ τοιοῦτότροπος διαστολὴ τῶν κεφαλαίων ἐπήγαγεν ἐκ τῶν ὕμνων, ὧν οἱ ποιηταὶ μετὰ τὸ προοίμιον συχναίς τὸν θεὸν προσηγύρευον: «Πῶς τ' ἄρ' σ' ὕμνησω πάντως εὖμνον ἔόντα;» ("Υμν. Ὀμ. 1, 19. 2, 27) καὶ ἐξηκολούθουν «ἢ ὥς σε πρῶτον Διτὶ τέκε» (1, 25), «ἢ σ' ἐνὶ μνηστῆσιν αἰῶδα... ἢ ὥς τὸ πρῶτον...» (2, 28 κέ.) κτλ. Ἐπίσης ὁ τὰς Ἡοίας ποιήσας, ὡς προείρηται, ταύτῃ τῇ φράσει ἐχρήσατο πρὸς ἀπαριθμῆσιν τῶν ἡρωϊνῶν.

δόμους] Ὁ πληθυντικὸς πρὸς τὰ ἀνάκτορα τὸ πατρίδα γαῖαν Ὀμηρικῶς ζήλω προστίθεται (πρβλ. Ὀδ. ψ 120 φεύγει πηρὺς προλιπὼν καὶ πατρίδα γαῖαν). Καὶ τοῦτο ἔμαθεν ὁ ποιητὴς παρ' Ὀμήρου, ὅτι εἰς τὸ μέσον τῶν πραγμάτων εἰσάγει καὶ τὰ προγεγονότα κατὰ μικρὸν ὡς ἐν παρόδῳ διηγείται.

2. μετ'] Ἡ γυνὴ κατὰ τὸ τῶν ἀγροίκων ἔθος μετὰ τὸν ἄνδρα καὶ κύριον περιπατεῖ· καθόλου δὲ αἱ ὁδοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον «μονοπάτια» εἰσὶ καὶ πάντως ἦσαν, διό οἱ Ἀλβανοὶ λέγουσι: «Βάνε πὰς τίγ» (ἤρχοντο μετ' αὐτόν, οὐχὶ μετ' αὐτοῦ). Ἐκ τούτων μετὰ

τινα καὶ μετὰ τινοσ τὴν ἀρχὴν οὐ διέφερον.

ἀρήϊον] Ἀρῆς παρὰ τοῖς ποιηταῖς οὐ μόνον τὸν θεόν, ἀλλὰ καὶ τὸν πόλεμον δηλοῖ.

Ἀμφιτρύωνα] Ὅτι Ἡλεκτρώωνος μὲν υἱὸς καὶ Περσέως ἔκγονος ἦν, ἐφωγαδεύθη δὲ ὑπὸ Σθενέλου ἐκ Τίρυνθος, οἱ ἀκροαταὶ τότε ἠπίσταντο.

3. λαοσσόου] Τοῦ σέοντος (σεύοντος) καὶ ὁρμῶντος τὸν λαόν εἰς τὸν πόλεμον. ἢς λέξεως ὅμοιον σχῆμα ἔχουσι δορυσσόος καὶ ἱπποσσόος.

4. Πρβλ. Ὀδ. γ 282: ἐκαίνυτο φύλ' ἀνθρώπων, Ἰλ. I 130 = 272: οἱ κάλλει ἐνίκων φύλα γυναικῶν.

θηλυτεράων] Ἰδε Θ. 590.

5. εἶδε' τε μεγέθει τε] Κατὰ τοὺς παλαιούς ἅπαντας, ἀπὸ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων (εἰδός τε, μέγεθός τε, καλός τε, μέγας τε κτλ., ἴδε τὸν Ἀμείσιον ἐν τῷ παραρτήματι εἰς Ὀδ. ι 508) μέχρι τῶν μυθιστοριῶν τοῦ Ἡλιοδώρου καὶ Χαρίτωνος, οὐδεὶς εὔσωμος πλὴν ὁ μέγας «ἐν μεγέθει γάρ ἡ μεγαλοψυχία, ὥσπερ καὶ τὸ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι» (Ἀριστοτέλ. Ἠθ. Νι-

τάων, ἅς θνηταὶ θνητοῖς τέκον εὐνηθεῖσαι·
τῆς καὶ ἀπὸ κρήθεν βλεφάρων τ' ἄπο κυανεάων
τοῖον ἄθ' οἶόντε πολυχρύσου Ἀφροδίτης.

Ἡ δὲ καὶ ὥς κατὰ θυμὸν ἐὼν τείσκειν ἀκοίτην,
ὥς οὐπω τις ἔτεισε γυναικῶν θηλυτεράων·

10

ἢ μὲν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκτανεν Ἰφι δαμάσσας,

κομάχ. 4, 3, 5) καί, ἀπὸ καλὸν ἐν με-
γέθει καὶ τάξει (ὁ αὐτός Ποιητ. 7, 8).

Ὡστε Ἀδαμάντιος ὁ φυσιογνωμονικός
εἰς τὰ χαρακτηριστικά τῶν γνησίων
Ἰώνων καὶ τὸ μέγεθος ἀναφέρει (2, 24).

ἔριξε] Τ' ἡ ἀγαθὴ ἔρις, ἀνέγνωμεν
"Ε. κ. Ἡ. 12 κέ. Τὸν νοῦν ἐπὶ γυναικῶν
"Ομηρος περὶ πλείστου ποιεῖται, οἷον ἐπὶ
Πηνελόπης καὶ δὴ Χρυσήϊδος (Ἰλ.
Α 115).

6. θνηταὶ θνητοῖς] Κατ' ἐναντίω-
σιν πρὸς τοὺς ἡμιθέους (πρὸς. Θ. 967).
τέκον εὐνηθεῖσαι] Καθ' Ὀμηρικόν
πλεονασμόν, ὡς περ Θ. 133 καί.

7-8. Πρὸς. Θ. 910 καὶ Ὑμν. Ὀ-
μηρ. 4, 175-6: κάλλος δὲ παρειῶν ἀ-
πέλαμπεν ἄμβροτον, οἷόν τ' ἐστὶν εὐ-
στεφάνου Κυθερείης.

7. ἀπὸ κρήθεν] Ἀπὸ τῆς κεφαλῆς
αὐτῆς (τῆς). Τὰ καταλήγοντα εἰς *θεν*
ἐνίσταται μετὰ προθέσεων συντάσσονται
(ἀπὸ Τροίηθεν Ἰλ. Ω 492. Ὀδ. ε 38,
ἀπ' οὐρανόθεν 384. Ὀδ. λ 18, ἐξ Αἰ-
σύμηθεν Ἰλ. Θ 304, ἐξ ἁλδθεν Φ 335).
Ἡ Ἀφροδίτης χάρις κέντρον πως ἔχει
ἐν τῇ κεφαλῇ ("Ε. 65). Περὶ τῶν βλε-
φάρων εἴπομεν εἰς Θ. 910.

κυανεάων] Ἐξ Ἰδύκου ἀποσπάσμα-
τος (2: κυανέσιν ὑπὸ βλεφάροις) δια-
βεβαιούται, ὅτι καὶ τὸ βλέφαρον καὶ ἡ
βλέφαρος ἐλέγετο.

8. ἄθ' ἢ] Ἡ ἀλλόκοτος μεταφορὰ
ἀπαντᾷ καὶ Ὑμν. Ὀμηρ. 5, 275:
περὶ τ' ἄμφι τε κάλλος ἤτο. Αἱ θεοὶ
γὰρ καὶ θαυμασίαν ὁδμήν (ἄθ' ἢ γὰρ
Ἰωνικῶς, κατ' Ἑρωτικόν, ὁδμήν δη-

λοῖ) ἀποπνέουσιν (Ὑμν. Ὀμηρ. 5, 278:
ὁδμή δ' ἱμερόεσσα θυθέντων ἀπὸ πέ-
πλων σκίδνατο, Αἰσχύλ. Προμηθ. 115:
τίς ἀχῶ, τίς ὁδμὰ προσέπτα; Εὐριπίδ.
Ἰππόλ. 1391: ὡ θεῖον ὁδμῆς πνεῦμα—
Ὑστερον δὲ ὁ κόλαξ Θεόκριτος ᾄδει
[17, 51-2], ὅτι ἡ βασίλισσα «Βερενίκη»
μαλακοὺς ἔρωτας προσπνέει, οἱ δὲ με-
ταγενέστεροι μάλιστα τὰς ἐρωμένους ταῖς
θεοῖς καὶ ταῖς βασιλίσσαις ἐξισοῦσιν (Ἀ-
ριστάρχειος ἐπιστ. 1, 12: ὁ μὲν οὖν τρά-
χηλος αὐτῆς ἄμβροστας ὕδωδε, Μου-
σαῖος 133: παρθενικῆς εὐδομον ἐδύχρον
αἰχένα), ἣν δημοκρατικὴν ἐλευθερίαν
οἱ νεώτεροι φυλάσσουν (π. χ. καὶ με-
τὸ γυναικῶν ἄφρηκε μόσους καὶ κα-
ρουφύλλι, Νεοελλην. Ἀνάλ. Α', σ. 276
δίστ. 264).

πολυχρύσου] Ἰδε Θ. 980.

9 καὶ 10. Διαναπτύσσεται πως ὁ
Ὀμηρικός στίχος: «καὶ μιν ἔτεισε» ὥς
οὕτως ἐπὶ χθονὶ τείσεται ἄλλην (Ὀδ. η
67).

ὥς] Ἀναφέρομεν πρὸς τὸ ἀναφορι-
κὸν ὥς (10), τὸ ἐὼν δὲ πρὸς τὸ ἀκοίτην.
τείσκειν] Ἰδε Θ. 157.

ἀκοίτην] Συνωνυμεί τῷ παρακοίτης
(Θ. 928).

10. γυναικῶν θηλυτεράων]=4.

11. ἢ μὲν] (Διεκτείνεται τῷ διγύμα-
ματι) καίτοι.

Ἰφι δαμάσσας] Οὐχὶ ὁδῶν, ἀλλ'
ἀπὸ φιλονικίας εἰς χεῖρας ἐλθῶν. Ἡ
φράσις ἐκ τοῦ Ὀμηρικοῦ ἀκροτελευ-
τίου Ἰφι δαμῆναι παρεληπται (Ἰλ.
Τ 417. Ὀδ. σ 156).

χωσάμενος περὶ βουσί· λιπὼν δ' ὄγε πατρίδα γαῖαν
ἐς Θήβας ἰκέτευσε φερεσσακέας Καδμείους.

Ἐνθ' ὄγε δῶματ' ἔναιε σὺν αἰδοίῃ παρακοίτι
νόσφιν ἄτερ φιλότῃτος ἐφιμέρου, οὐδέ οἱ ἦεν 15
πρὶν λεχέων ἐπιβῆναι ἐυσφύρου Ἥλεκτρυώνης,
πρὶν γε πόνον τείσαιτο κασιγνήτων μεγαθύμων
ἥς ἀλόχου, μαλερῷ δὲ καταφλέξει πυρὶ κώμας
ἀνδρῶν ἡρώων Ταφίων ἰδὲ Τηλεβοάων.

12. περὶ βουσί] Βοῶν ἕνεκα, ὡς παρακατιόντες εὐρήσομεν (82). Ἐπίσης ἐν τῷ γ' Ὀμηρικῷ Ὑμνῷ (236) κεῖται «χωσάμενος περὶ βουσί». Ὁ δὲ Μαιονίδης προσηγείται τῷ «ἀμφ' ἀστράλοισι χολιοθείς» (Ἰλ. Ψ 88). Πρὸς τὰ λοιπὰ παράθεις τὸν α' στίχον.

13. ἐς Θήβας ἰκέτευσε] Κατὰ τὸν ἡρωϊκὸν αἰῶνα φονέως φυγὴ τοσοῦτο συγχρῶς συνέβαινε, ὥστε ἐπὶ τῶν ἱκετῶν, περὶ ὧν ἀνωτέρω εἴρηται (Ἔ. κ. Η. 327), ἡ βραχυλογικὴ αὕτη φράσις εὐχρήσται· ἴδε καὶ Ὀμ. Ἰλ. Π 574: ἐς Πηλῆν ἰκέτευσε, ἀντὶ τοῦ «ἔμετο ἱκετεύων». Τὸ ῥῆμα, ἐστερημένον τοῦ ἰῶτα, ἐν τῇ Πελοποννήσῳ σφάζεται (Ἐφημ. τῶν Φιλομαθῶν 1857, σ. 201).

φερεσσακέας] Φέροντας τὸ μέγα σάκος, ὅτι δηλαδὴ ὀπλῖται ἦσαν, τῶν πελταστῶν καὶ τοξοτῶν ἀμοιρούντων ἀσπίδος.

Καδμείους] Τοὺς πρὸ τῶν Βοιωτῶν κατοικήσαντας τὰς Θήβας, πρβλ. Ἔ. κ. Η. 462.

14. δῶματα] Δόμους 1. Οἱ περιγρηταὶ κατὰ τὸν Παισανίου αἰῶνα εἰσέτι τὰ δὴ λεγόμενα ἐρετπια ἐθεώρουν (Παισαν. 9, 11, 1).

αἰδοίῃ παρακοίτι] Ἰλ. Φ 479. Ὀδ. γ 451. Τὸ ὄνομα ἡῦρομεν ἤδη Θ. 228.

15. νόσφιν ἄτερ] Ἔ. 113: ἄτερ φιλότῃτος ἐφιμέρου = Θ. 132. ἦεν] Ἐξῆν.

16. πρὶν—πρὶν]—Τὸ πρωτοφανές σχῆμα τῶν διὰ πρὶν περιόδων ἐστὶ τὸ πρὶν γὰρ οὐ παραλλάσσει τοῦ Λατινικοῦ prius (πρότερον), πρβλ. Ἰλ. Α 97 κ.

λεχέων] Ὁ πληθυντικὸς αἰνίσσεται τὸ πλῆθος τῶν ταπήτων, οἷς στρωνύουσι τὴν κλίνην.

Ἥλεκτρυώνης] Τῆς Ἥλεκτρυώνας θυγατρὸς, ὡς Τυνδαρεῶν τῷ Τυνδάρειῳ, Τρυφίδωρ. 473.

17. πόνον] Τὴν μάχην, κατ' εὐφημισμὸν ἀντὶ πόνον. Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος (1, 747 κ.) διὰ πλειόνων τὴν πρὸς τοὺς ληστεύοντας Τηλεβοάας μάχην αὐτῶν διηγείται.

18. μαλερῷ πυρί] Ἰλ. Υ 316. Φ 375. Τὸ ἐπιθετὸν ἀνήκει εἰς τὴν ῥίζαν, εἰς ἣν τὸ μαλακὸς καὶ μαλάσσω. κώμας] Πόλεις δηλαδὴ τότε ὀλίγιστοι ὑπῆρχον, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς πρὸς Βορέα ὄρειναις τόποις (Θουκ. 1, 5).

19. ἀνδρῶν ἡρώων] Ὀδ. ξ 97, πρβλ. Θ. 970.

Ταφίων] Τῶν οἰκούντων ἐν τῇ Τάφῳ (Ὀδ. α 417), οὗς καὶ Ὀμηρος ὡς φιληρέτμους πειρατὰς καὶ δουλεμπόρους διασύρει (Ὀδ. α 181, 419. ξ 452. ο 427. π 426). Οἱ Τηλεβοαὶ ὡσαύτως παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἀπαντῶσιν (Πινδάρ. Νεμ. 10, 15). Ἐκ τοῦ προκειμένου ποιήματος ἐκφαίνεται, ὅτι εἶχον τὰ πρὸς δύσεως τῆς Λοκρίδος καὶ Φωκίδος (25), ἤγουν τὴν Αἰτωλίαν καὶ

Ὡς γάρ οἱ διέκειτο, θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἦσαν· 20
 τῶν δ' ὅπιζετο μῆνιν, ἐπείγετο δ' ὅ τι τάχιστα
 ἐκτελέσαι μέγα ἔργον, ὃ οἱ Διόθεν θέμις ἦεν.
 Τῷ δ' ἅμα, ἰέμενοι πολέμοιό τε φυλόπιδός τε,
 Βοιωτοὶ πλήξιπποι, ὑπὲρ σακέων πνείνοντες,
 Λοκροὶ τ' ἀγγέμαχοι καὶ Φωκῆες μεγάλθυμοι 25
 ἔσποντ', ἦρχε δὲ τοῖσιν εὖς πάϊς Ἀλκαῖοιο,
 κυδιόων λαοῖσι. Πατὴρ δ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε
 ἄλλην μῆτιν ὕφαινε μετὰ φρεσίν, ὄφρα θεοῖσι

Ἀκαρνανίαν, καὶ μέχρι τῆς Ἀργολίδος
 ληστρικὰς ἐπιδρομὰς ἐπεχείρησαν.

20. διέκειτο] Συνεπεφώνητο.
 θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἦσαν] = Ὁδ.
 α 273: θ. δ' ἔσταν. Ἐν ἀμφοτέροις τοῖς
 χωρίοις δηλοῖ τὴν διὰ ὅρκου βεβαίωσιν.

21. ὅπιζετο] Κυρίως σημαίνει ἀπέ-
 θλεπεν (ὀπίσω), πρβλ. Ὁδ. ξ 283: Διὸς
 δ' ὀπίζετο μῆνιν, ε 146: Διὸς δ' ἐπο-
 πίζεο μῆνιν, Ὑμν. Ὀμηρ. 4, 290:
 θεῶν δ' ἐποπίζετο μῆνιν.

ὅ τι τάχιστα] Τέλος πολλῶν ἐξα-
 μέτρων Ὀμηρικῶν.

22. ὃ οἱ Διόθεν θέμις ἦεν] Ὁ ἐκ-
 τελέσαι Ζεὺς αὐτῷ ὥρισεν.

23. φυλόπιδος] Ἰδὲ Ἐ. 160.

24. Βοιωτοὶ] Μὴ προσθῆς τὸ ἄρ-
 θρον, ἐπειδὴ οὐχ οἱ λαοὶ σύμπαντες,
 ἀλλὰ ἐθελονταὶ ἐξέρχονται.

πλήξιπποι] Οἱ πολεμοῦντες ἀφ' ἀρ-
 μάτων· τὸ γὰρ Βοιωτικὸν πεδῖον πά-
 λαι ποτὲ ἵπποτρόφον ἦν. Ἰππεῖς δὴθεν
 ἐν ταῖς τῶν ἡρώων μάχαις οὐκ ἐμά-
 χοντο, ὕστερον δὲ οἱ τῶν Βοιωτῶν
 πολλὴν δόξαν εἶχον. Πίνδαρος, τὴν
 Θήβαν πλάξιππον ἐπικαλῶν (Ὀλυμπ.
 6, 85), ἤτοι τοὺς ἐπικούς μιμεῖται ἢ τὰς
 ἀθλητικὰς ἀμάξας τῶν εὐγενῶν κατὰ
 νοῦν ἔχει· Εὐριπίδης δὲ τὸ παλαιὸν ἐ-
 πίθετον ἐπὶ τὸ νεώτερον μετεσκεύασε
 Θήβας λέγων εὐίππους (Φοίνισσ. 17).

ὑπὲρ σακέων πνείνοντες] Συναλεί-
 φει τὸ φερεσσακέας (13) καὶ τὸ Ὀμή-

ρου «μένεα πνείνοντες» (Ἰλ. Β 536
 κ.). Ὁ σχολιαστὴς ἐξηγεῖται: «οὐ
 κρύπτοντες τὴν ὕψιν, ἀλλ' ἀντικρυς μα-
 χόμενοι». Καλῶς, καὶ τοῦτο γε ἀπει-
 κύνισται ἐν ἀγαλματικῇ χαλκῇ στρα-
 τιώτῳ, ὃ ἐν Δωδωνῇ ἀνηρῆθη (Ar-
 chäologische Zeitung 1882, πίν. 1
 καὶ Baumeister, Denkmäler, σ.
 2024, εἰκ. 2191). Ὁ ἀνδρεῖος δηλαδὴ
 ὀπλίτης τὴν ἀσπίδα πλαγίως κρατεῖ,
 ὥστε τὸ ἀνώτερον χεῖλος αὐτῆς ἀπτε-
 ται τοῦ λάρυγγος.

25. ἀγγέμαχοι] Τοῦτου τοῦ ἐπιθέτου,
 ὃ ἐν τῇ Ἰλιάδι οἱ Μυσοὶ φέρουσι (Ν 5),
 τυγχάνουσιν οὐχ ὥς ἐκ τοῦ πλησίον
 μαχόμενοι—πελτασταὶ γὰρ ἦσαν (Ἰλ.
 Ν 713 κ.), ἀλλὰ ἐπειδὴ ἀνδρεῖος
 ἐπολέμουν, ὡς Πίνδαρος ἐν τῇ ι' (ια')
 Ὀλυμπιακῇ φθεῖ: Ἀγχιουσι, ὡς εἰπεῖν,
 τὴν μάχην.

26. πάϊς Ἀλκαῖοιο] Ἀμφιτρύων ἐ-
 γένετο ἐξ Ἀλκαίου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ
 Ἡλεκτρώωνος (Ἀπολλοδώρ. Βιβλιοθ.
 2, 4, 5).

27. κυδιόων λαοῖσι] Σεμνυνόμενος
 ἐπὶ τῷ πλήθει τῶν ἀνδρείων βοηθῶν.

28. ἄλλην] Ἀναφέρεται εἰς 22.

μῆτιν ὕφαινε] Ὁ Ἕλλην τὴν πο-
 λύπλοκον μοῖραν τῶν ἀνθρώπων ὕφα-
 σμά τι θεωρεῖ, ὅθεν μυθολογεῖ, ὅτι αἱ
 Μοῖραι κλώθουσιν (Θ. 905).

θεοῖσι] Περὶ τοῦ μύθου σημείωσις
 ἠῶρηται εἰς Θ. 954.

ἀνδράσι τ' ἀλφηστῆσιν ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσαι.
 ὦρτο δ' ἀπ' Οὐλύμποιο, δόλον φρεσὶ βυσσοδομεύων, 30
 ἰμείρων φιλότῃτος ἐϋζώνιοι γυναικός,
 ἐννύχιος· τάχα δ' ἔξε Τυφάνιον· τόθεν αὖτις
 Φίκιον ἀκρότατον προσεβήσατο μητιέτα Ζεύς.
 Ἔνθα καθεζόμενος φρεσὶ μῆδετο θέσκελα ἔργα·
 αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ τανυσφύρῳ Ἥλεκτρυώνῃ 35
 εὐνῇ καὶ φιλότῃτι μίγῃ, τέλεσεν δὲ ὃν ἔλδωρ,
 αὐτῇ δ' Ἀμφιτρύων λαοσσόος, ἀγλαὸς ἥρως,

29. ἀλφηστῆσιν] Ἐπιθι Θ. 512.
 ἀρῆς ἀλκτῆρα] Πρβλ. Θ. 657.
 Ἰλ. Ξ 485: ἀρῆς ἀλκτῆρα λιπέσθαι. Ξ
 400: ἀρῆς ἀλκτῆρα γενέσθαι. Ἡρακλῆς,
 ἐπειδὴ τὰ τέρατα ἐξολοθρεῖν, ἀλεξί-
 κακος ἐκφάνεται.

φυτεύσαι] Παράθεος Ἔ. 812.
 30. δόλον] Τί δόλον εἶπεν, ὅτι εἰς
 Ἀμφιτρύωνος σχῆμα μετεβλήθη;
 βυσσοδομεύων] Παρά τὸ βυσσός
 (Ἰλ. Ω 80 = βυθός) καὶ ΔΕΜ (οἰκο-
 δομέω), ἀπῆγχε τὸ Ὀμηρικὸν «κατὰ
 φρεσὶ βυσσοδομεύων» (Ὀδυσσ. θ 273).
 Αἰσχύλος τὴν μεταφορὰν ἠλάττωσεν εἰς
 τὸ συνώνυμον βυσσάφρων (Χοηφόρ.
 850).

31. ἰμείρων φιλότῃτος] = Θ. 177.
 ἐϋζώνιοι] Ἡ ζώνη τὸ πολυτελέ-
 στατον τῶν ἐνδυμάτων ἦν, πρβλ. Θ.
 573. Ἔ. 72.

32. ἐννύχιος] Νυκτός, καθάπερ
 Θ. 10.

τάχα] Βαδίζει ἀπὸ κορυφῆς εἰς κο-
 ρυφὴν κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἐπικῶν θεῶν
 (Ἰλ. Ν 20 κξ, Ξ 225 κξ.).

Τυφάνιον] Πρὸς τὸ ὄρος, περὶ οὗ
 Ἡσίοδος Θ. 860 λόγον ποιεῖται. Ὑπὸ
 τῶν σχολιαστῶν τοποθετεῖται εἰς τὴν
 Βοιωτίαν (Σχολ. Πινδάρ. Ὀλυμπ. 4,
 11, Τρέτζης· ἐν τοῖς εἰς Ἡσίοδον καὶ
 εἰς Νικόφωνα 177). Οἱ Βοιωτοὶ ἀνα-
 λόγως ἐδόξαζον, ὡς Τυφῶν ἐν ταῖς
 Δελφῶν φάραγξιν ἀνετράφη (Ἵμν.

Ὀμηρ. 2, 128), ἔνιοι δὲ καὶ ὅτι τὴν
 Σφίγγα ἐγέννησεν (Υἱόνου Μ50. 115).

33. Φίκιον] Τὸ ὄρος, ὅπου ἡ Σφίγξ,
 μᾶλλον δέ, ὡς ἐκ Θ. 326 ἐμάθομεν, Φίξ
 ἐφώλευεν, ὑπὸ Στατίου φρικωδῶς δια-
 ζωγραφεῖται (Θηβαϊκῶν Β', 496-523),
 κεῖται δὲ μεταξὺ τοῦ πρὸ ὀλίγου ἀνα-
 σκαφθέντος Καθεϊρίου καὶ τῆς Κωπαῖ-
 δος (Παυσαν. 9, 26, 2) καὶ ὑπὸ τῶν
 καθ' ἡμᾶς Φαγᾶς μετωνόμασται. Ὁ
 ποιητὴς ἐξεπίτηδες ἐκλέγει δύο ὄρη, ἃ
 οἱ περιρριπνότες ἐκ δεισιδαμονίας ἀπε-
 στρέφοντο.

μητιέτα Ζεύς] = Θ. 56 κξ.

34. Ὁ ποιητὴς ἀναπολεῖ πῶς τὴν
 μεγαλειότητα τοῦ Ὀμηρικοῦ Διός, ὅσ-
 περ ἐπὶ τῆς Ἰδῆς κάθηται.

θέσκελα ἔργα] = Ὀδ. λ 374. Τὴν
 ἐτυμολογίαν ἐμφαίνει ἡ ἀκριβὴς μετά-
 φρασις «θεοκείμενα».

35. αὐτῇ μὲν· αὐτῇ δέ] Οἱ Ἀτ-
 τικοὶ τὸ ἔρθρον ἂν προσετίθεσαν.

τανυσφύρῳ] Ἰδε Θ. 364.

36. εὐνῇ καὶ φιλότῃτι] = Ὀδ. ο
 421, ὅπου προηγεῖται «πλυνούσῃ... μί-
 γῃ». Περὶ τοῦ πλεονασμοῦ ῥηθῆσεται ἐν
 τῇ κριτικῇ σημειώσει.

ἔλδωρ] Ἐν τοῖς Ὀμηροῦ ποιήμασι
 μετὰ δύο ε φέρεται, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον
 στοιχεῖόν ποτε δίγαμμα ἦν. Ὁ ποιη-
 τὴς ἀνασκοπεῖ τὸν 31 στίχον.

37. λαοσσόος] Ἰδε ὅσα εἴπομεν
 εἰς 3.

ἐκτελέσας μέγα ἔργον, ἀφίκετο ὄνδε δόμονδε,
οὐδ' ὄγ' ἐπὶ δμῶας καὶ ποιμένας ἀγροιώτας
ᾧρτ' ἰέναι, πρὶν ἥς ἀλόχου ἐπιβήμεναι εὐνῆς· 40
τοῖος γὰρ κραδίην πόθος αἶνυτο ποιμένα λαῶν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ ἀσπαστὸν ὑπεκπροφύγῃ κακότητα
νόου σου ὑπ' ἀργαλέης ἢ καὶ κρατεροῦ ὑπὸ δεσμοῦ,
ὥς ῥα τότε Ἀμφιτρύων, χαλεπὸν πόνον ἐκτολυπέυσας,
ἀσπασίως τε φίλως τε ἐόν δόμον εἰσαφίκανε. 45
Παννύχιος δ' ἄρ' ἔλεκτο σὺν αἰδοίῃ παρακοίτι,
τερπόμενος δῶροισι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.

38. ἐκτελέσας μέγα ἔργον] = Ὁδ. γ 275 πρβλ. στ. 22, ὅν αἰνίττεται.

ὄνδε δόμονδε] Ἡρύσατο ὁ ποιη-
τὴς ἐπίσης ἐξ Ὀμήρου (Ἰλ. Π 445 κἀ).

39. Ἡ ἐναντίωσις ἀσφαλεστάτη φαί-
νεται, οὐδενὸς ἤττον δὲ Τηλέμαχος ἀ-
ληθῶς τὸ ἀντικείμενον ἐκτελεῖ. Οὐ
σπεύδει δηλαδὴ πρὸς τὴν περίφοβον μη-
τέρα, ἀλλὰ ἐκβαίνει λέγων: αὐτὰρ ἐγὼν
ἀγροὺς ἐπιείσομαι ἡδὲ βοτῆρας» (Ὁδ.
ο 504). Τὰ ποίμνια εἵπομεν οὐχ ἄπαξ,
ὅτι τὸ πολυκλεανώτατον τῶν κτημάτων
ἦσαν (ἸΕ. 120).

40. Καὶ οὗτος ὁ στίχος οὐδὲν μὴ
Ὀμηρικὸν περιέχει (πρβλ. Ὁδ. η 14
κἀ.: ᾧρτ' ἰέναι, Ἰλ. Ι 133: μὴ ποτε τῆς
εὐνῆς ἐπιβήμεναι).

41. Τὴν Ὀμηρικὴν φράσιν ποιμένα
λαῶν εἰς Θ. 1000 ἡρμηνεύσαμεν.
Κραδίην καθ' ὅλον καὶ μέρος κεῖται,
κατὰ δὲ τὸν κανόνα μετὰ τὸ ἕτερον ἀντι-
κείμενον θετέον ἦν.

42. Ἡ παραβολὴ μολὶς ἀρμόζει,
ἐπειδὴ ὁ ποιητὴς ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ τι
πλάσσειν πάλιν τὰ Ὀμηρικὰ ἐκαρπώ-
σατο, συντέμνων Ὁδ. ε 394-97, οἷς
προσέθηκε τὸ τελευταῖον ἡμιστίχιον.
Ὁδυσσεὺς γε μὴν ἀπὸ πολλοῦ καιροῦ
ἐν τῇ θαλάσῃ νηχόμενος αἰσθάνεται
ὡς σωθεῖς ἐπεὶ τὸν αἰγιαλὸν προσβλέ-

πει. Ἀλλὰ ὁ κακόζηλος ἀτιπαραβά-
λει τὴν χαρὰν τῆς γυναικὸς πρὸς τὴν
τῶν ὑγιαζομένου τινὸς οἰκείων.

ἀσπαστὸν] Συνωνυμεί τῷ ἐπιρρή-
ματι ἀσπασίως (45).

43. Πρβλ. νόου σου ὑπ' ἀργαλέῳ Ἰλ.
N 667.

44. πόνον ἐκτολυπέυσας] Παρ'
Ὀμήρῳ (Ἰλ. Ε 86 καὶ ἐν τῇ Ὀδυσ-
σεΐ) συγχάζει τολυνεύω πόλεμον.
Τὸ ῥῆμα παρὰ τὸ τολύπη, ὅ ἐστι κατ-
ειργασμένον καὶ ξανθὲν ἔριον ἔνεκα τοῦ
κλωσθῆναι, σημαίνει λοιπὸν τὸ διευθε-
τεῖν τὰ τεταραγμένα.

45. ἀσπασίως τε φίλως τε] Τῇ
γυναικί, ὥστε οἱ προκείμενοι στίχοι
εὐαισθητῶς ἀντιστοιχοῦσι τῷ 41. Ἀλ-
λως γὰρ ἂν ἐπλεόναζον. Πρὸς τὴν
φράσιν παρὰ τῆς Ὁδ. ψ 233: ὡς δ' ὅτ'
ἂν ἀσπασίως γῇ νηχομένοις φανήη.

46. Παννύχιος] Ἦτοι καθ' ἅπαν τὸ
λοιπὸν μέρος τῆς νυκτὸς (πρβλ. 35 κἀ.),
καθάπερ Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 141. 5, 293.
καὶ ἀναλόγως παρηνήμερις Ἰλ. Α 472.
σὺν αἰδοίῃ παρακοίτι] = 14.

47. δῶροισι] Δῶρα Ἀφροδίτης ἢ
Κυπρίας (Πινδάρ. Ὀλυμπ. 1, 75) καὶ
ἡ χάρις (Ἰλ. Γ 54, 64) καὶ ἡ «φι-
λότης».

πολυχρύσου Ἀφροδίτης] = 8.

Ἡ δὲ θεῶν δηθείσα καὶ ἀνέρι πολλὸν ἀρίστῳ
 Θήβῃ ἐφ' ἐπταπύλῳ διδυμάονε γείνατο παῖδε,
 οὐκέθ' ὁμὰ φρονέοντε—κασιγνήτω γε μὲν ἦσθην— 50
 τὸν μὲν χειρότερον, τὸν δ' αὖ μέγ' ἀμείνονα φῶτα,
 δεινὸν τε κρατερόν τε, βίην Ἑρακλεΐην,
 τὸν μὲν ὑποδηθείσα κελαινεφέϊ Κρονίῳνι,
 αὐτὰρ Ἴφικλῆα δορυσσόφῳ Ἀμφιτρύωνι,
 κεκριμένην γενεήν· τὸν μὲν βροτῶ ἀνδρὶ μιγεῖσα, 55
 τὸν δὲ Διὶ Κρονίῳνι, θεῶν σημάτωντι πάντων.

48. δηθείσα] Ἐπιθ. Θ. 453 κἀ.

49. Περὶ τῆς ἐπταπύλου Θήβης ζήτησι τοῦ ἐπὶ Ἑ. 162 σχολιον. Ἡ πρόθεσις οὐκ ἀκόρως κεῖται, ἐπειδὴ ἡ πρωτοφανὴς σημασία τῆς λέξεως «λόφος».

διδυμάονε γείνατο παῖδε = Ἰλ. Ζ 26.

50. οὐκέθ' Σαφέστερόν πως εἶπε Θεόκριτος (23,2): «Τὰν μορφῶν ἀγαθῶν, τὸν δὲ τρόπον οὐκέθ' ὁμοίῳ». Ἐνταῦθα ὑπακουστέον· τὸ γε ὁμομητρίους εἶναι, τοῦτο κοινόν, ἀλλὰ εἰς τὰ λοιπὰ ἡ κοινότης ἐπαύθη. Ἐπίσης τὸ «οὐκέθ' ὁμὰ φρονέοντες» ἐν χρησιμῶν πεπλασμένῳ κεῖται (Σχολ. Ἰλ. Ε 64)· κοινὸν γὰρ Μενελάῳ καὶ Πάριδι τὸ οὐδὲν πλέον εἰ μὴ ὅτι «δύω βασιλῆες». Τὴν ὑπακουστέον ἐναντίωσιν διασαφηνίζει ἐν τῇ παρατακτικῇ παρενθέσει. Τὸ ἐπικὸν γε μὲν καὶ τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ καίτοι ταῦτο βούλονται.

51. μέγ' ἀμείνονα φῶτα] = Ἰλ. Β 239. Τὴν φῶς λέξιν οὐκ ἐτυμολογοῦμεν, τοσοῦτο βεβαίως ἐπιστάμενοι, ὅτι οὐ πολὺ παραλλάσσει τοῦ ἐπικοῦ ἥρωος.

52. βίην Ἑρακλεΐην] Ἰδε Θ. 289. Ἐνταῦθα ἡ τετρίμμη φράσις κατ' ἐναντίωσιν πρὸς τὸν ἀσθενέστερον ἀδελφὸν κεῖται.

53. κελαινεφέϊ Ἀντὶ τοῦ κελαινονεφέϊ, τῷ συμποικνοῦντι τὰ μέλανα νέφη. Παραλληλισμὸν Κρητικὸν ἀναφερόμεν εἰς Ἑ. 488.

54. δορυσσόφῳ Τῷ σείοντι τὸ δόρυ (πρὸς τὸ λαοσσόος 3).

55. κεκριμένην γενεήν] Καὶ οὗτος ὁ παῖς ἐξαίρετος ἦν (τὸ ἐπιθετικὸν οὐ ψυχρὸν· παράθεε Πινδάρ. Νεμ. 6,2: διείργει δὲ πᾶσα κεκριμένα δύναμις)· χείρων μάλιστα ἦν τοῦ Ἑρακλέους, ἐπειδὴ ὁ μὲν πατὴρ αὐτοῦ θνητός, ὁ δὲ Ἑρακλέους οὐχὶ τῶν πολλῶν τις θεῶν, ἀλλὰ ὁ τῶν θεῶν βασιλεύς. Οἱ σχολιασταὶ ἐξηγοῦνται: «διακεχωρισμένην γενεήν», ἀλλὰ μάτην ἀνεζητήσαμεν ἀρμόδιον παράδειγμα.

56. θεῶν σημάτωντι πάντων] Ταῦτο ἤρηται ἐν Ἑσιόδειῳ ἀποσπασμ. (παρὰ Λαυρεντίου Λυδῶ π. μηνῶν 4, στ. 2), κατὰ δὲ τὴν αἰτιατικὴν Ὑμν. Ὀμηρ. 3,367 (Κρονίῳνα θεῶν σημάτωντι π.). Ὡς πηγὴ ἦν «σημαίνου τιν' οἶον Ἰλ. Α 289: «πᾶσι σημαίνειν». Οἱ στίχοι οὗτοι πλεονάζουσιν, ἀλλὰ, ὡς ἐλπίζομεν, τὴν τῆς προσθήκης αἰτίαν ἀνῆλθομεν. Ὁ προσβάλλων τὴν Ἀσπίδα πρὸς τὴν Ἥοιαν ἤρην αὐτὴν καταλήγουσαν εἰς στ. 54, οὐδὲ χορηγοῦσαν ἄμεσον μετάδασιν πρὸς τὴν περὶ Ἑρακλέους διήγησιν· ὅθεν τὸ τέλος ἐπανάλαβε, χρησίμως μεταλλάξας τὴν τάξιν. Οὐ περὶ πολλοῦ ποιούμεθα τὴν ἐν τῇ Ὑποθέσει σημείωσιν, ὅτι νῆς· στίχοι ἐκ τῶν Ἥοιων ἠρμυμένοι εἰσίν, ἐπειδὴ πᾶς τις προσεκτικὸς σχολιαστής, μετρήσας αὐτὴν τὸν ἀριθμὸν, παρατήρησεν

Ὅς καὶ Κύκνον ἔπεφνεν, Ἀρητιάδην μεγάλυμον.
 Εὖρε γὰρ ἐν τεμένει ἐκατηβόλου Ἀπόλλωνος
 αὐτὸν καὶ πατέρα ὄν, Ἀρη', ἄατον πολέμοιο, 60
 τεύχεσι λαμπομένους σέλας ὡς πυρὸς αἰθομένοιο,
 ἔσταότ' ἐν δίφρῳ· χθόνα δ' ἔκτυπον ὠκέες ἵπποι
 νύσσοντες χηλῇσι, κόνις δέ σφ' ἀμφιδεδήει
 κοπτομένη πλεκτοῖσιν ὑφ' ἄρμασι καὶ ποσὶν ἵππων.
 Ἄρματα δ' εὐποίητα καὶ ἄντυγες ἀμφαράδιζον,
 ἵππων ἱεμένων· κεχάρητο δὲ Κύκνος ἀμύμων, 65
 ἐλπίομενος Διὸς υἱὸν ἀρήιον ἡνίοχόν τε

ὅτι ἡ Ἀσπίς ἀπὸ τῆς νζ' τὴν ἀρχὴν λαμβάνει. Διωρθώσε λοιπόν, ὡς ᾔετο, τὸ χειρόγραφον· οἱ γὰρ ἀριθμοί, ὡς οἱ παλαιοὶ (καὶ μάλιστα οἱ ἱατροὶ) μεμψιμοιροῦσιν, ὑπὸ τῶν ἀντιγράφων βλαβυμότητα παραδίδονται.

57. ἔπεφνεν] Ὁ ἀόριστος κατ' ἀναδιπλασιασμόν ἐγένετο ἐκ τῆς ῥίξης ΦΕΝ ὅθεν φόνος παράγεται.

* Ἀρητιάδην] Τὸ πατρωνυμικὸν προστίθεται πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ περιωνύμου υἱοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, ὃς ἐν τοῖς «Κυπρίοις» πρόμαχος τῶν Τρώων παρίστατο. Ὁ δὲ ἕτερος, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος γίνεται, Ἀρεὺς υἱὸς ἦν. Ὁ τύπος τοῦ πατρωνυμικοῦ ἔξαλλος, οἱ δὲ Θηβαῖοι, ὡς φαίνεται, τὴν κακοφωνίαν ἡα τῇ τοῦ τ προσθέσει καθεῖλον· ἡ Ἀρεῖα γὰρ κρήνη αὐτῶν καὶ Ἀρητιάς καλεῖται (Ἀπολλών. Ρόδ. 3, 1179 [1180]. Σχόλ. Ἰλ. Β 494, σ. 80 b 7).

58. τέμενος] Διακριθεῖται κατωτέρω (70). Ἀλλὰ πόθεν Κύκνος ἦλθεν; ἐκατηβόλου Ἀπόλλωνος = Ἰλ. Α 370 κἀ.

59. Πρὸλ.: Ἀρης ἄατος πολέμοιο Ἰλ. Ε 388.

60. τεύχεσι λ.] = Θ. 186, τὰ δὲ λοιπὰ ὀλίγον παραλλάσσουσι τοῦ Θ. 563.

61. ἔσταότ' ἐν δίφρῳ] = Ἰλ. Ω

701, ἐν τῷ πηγματι τῆς Ἀρεως ἀμάξης, ὡς ὀρῶμεν 109 καὶ 463.

ἔκτυπον] Ὁ ἐνεστώς κτυπέω.

ὠκέες ἵπποι] Ὀμηρικῶς.

62. κόνις δέ σφ' ἀμφιδεδήει] Ὁ ὁμηρος ταῦτα περὶ μάχης μεγάλων στρατευμάτων λέγει, τῆς κόνεως πνιγρῶς ἀμφικαλυπτοῦσης τοὺς μαχομένους· ἀμφοιδάω γὰρ δηλοῖ τὸ περικαίειν.

63. κοπτομένη] Τὸ σχῆμα ζευγμά· ἀνήκει γὰρ εἰς τὸ δευτέρον οὐσιαστικόν.

πλεκτοῖσιν] Τὸ ἐπίθετον, ᾧ συνωνυμοῦσι τὰ Ὀμηρικὰ εὐπλεκῆς Ἰλ. Ψ 436 καὶ εὐπλεκτος Ἰλ. Ψ 335, διασκαφνίζεται ἐκ δύο ἀπὸ τοῦ διπύλου ἀγγελίων (δὲ ἀπεικονίζει Helbig ἐν τῷ βιβλίῳ *das homerische Epos* σ. 99 καὶ 100 ἐκ τῶν Monumenti dell' Instituto 9, 39, 1 καὶ Annali dell' Instituto 1872, πίν. T).

64. ἄντυγες] Περὶ τὸν δίφρον (Ἰλ. Α 535 = Υ 500) περιτρέχουσι δύο ἄντυγες (Ἰλ. Ε 728), ἥτοι δρόφακτοι, πεποιημένοι ἐκ νέων ὀρπηκῶν ἢ κλάδων (Ἰλ. Φ 38).

ἀμφαράδιζον] Ἐκρότουν.

65. Ὁ ὑπερσυντέλικος κεχάρητο ἐντέλνει τὴν ἔννοιαν.

ἀμύμων] Ἰδὲ Θ. 263.

66. ἀρήιον] Ἐπιθι τὸν 2 στ.

ἡνίοχον] Τίς Θηβαῖος ἡγήνησεν, ὅτι

χαλκῷ δηιάσειν καὶ ἄπο κλυτὰ τεύχεα δύσειν.

Ἀλλὰ οἱ εὐχωλέων οὐκ ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων·

αὐτὸς γάρ οἱ ἐπῶρσε βίην Ἡρακληεῖην.

Πᾶν δ' ἄλσος καὶ βωμὸς Ἀπόλλωνος Παγασαίου 70

λάμπεν ὑπὸ δεινοῖο θεοῦ, τευχέων τε καὶ αὐτοῦ·

πῶρ δ' ὥς ὀφθαλμῶν ἀπελάμπετο. Τίς κεν ἐκείνῳ

ἔτλη, θνητὸς ἑὼν, κατ' ἐναντίον ὀρμηθῆναι

πλήν γ' Ἡρακλῆος καὶ κυδαλίμου Ἰόλαου;

Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη καὶ χεῖρες ἄπτοι 75

ἔξ ὧμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσι.

Ὅς ῥα τόθ' ἠνίοχον προσέφη κρατερὸν Ἰόλαον·

ἂ Ἡρώς ὦ Ἰόλαε, βροτῶν πολὺ φίλτατε πάντων,

Ἰόλαος, ὃ ἡρωϊκὰς τιμὰς ἀπένεμεν ἐν
Θηβαῖς, Ἡρακλέους ἠνίοχος ἦν; Οἱ
Ὀγχήσιοι καὶ οἱ Θηβαῖοι ἐλάτρευον
τὸν ἱπποδότην Ἡρακλέα (Ἡσ. χ. λ.
Παυσαν. 9, 26, 1), ὃς δὴθεν ἀφ' ἀμάξης
πολεμεῖ.

67. χαλκῷ *δηιάσειν] Πρβλ. Ἰλ.
Θ. 534: χαλκῷ δηώσας· τῇ μετωνυμίᾳ
χαλκὸς ἀντὶ τοῦ δόρατος ἢ τοῦ ξίφους
Ὁμηρος συνεχῶς χρῆται.

καὶ—δύσειν]=Ἰλ. Ε 435. "Ἡρώς
καὶ τὰ ὄπλα περιώνυμα.

68. εὐχωλέων οὐκ ἔκλυε] Ἡ αὐτῇ
σύνταξις ὑῖρηται Ἰλ. Δ 767: θεὰ δέ
οἱ ἔκλυεν ἄρης. Τὴν δὲ φράσιν κατὰ
λιτότητα ἐκληπτέον· τὰς εὐχὰς ἐμα-
ταίωσεν. Διὸ ἀκολουθεῖ γάρ, οὐ μέντοι
ἀλλὰ.

69. βίην Ἡρακληεῖην]=52.

70. Ναοὶ τότε ὀλίγοιτο ὑπὲρχον,
ἐν τεμένεσι μέντοι ὑπαιθρίους βωμοὺς
ἀνέγειρον καὶ περὶ αὐτοὺς δένδρα ἐφύ-
τευον, ὥσπερ νῦν περὶ τὰς ἐκκλησίας
πεύκας, πλατάνους κτλ. καὶ περὶ τὰ
τῆς κυπαρίσσου τρέφουσιν. Οὐδεὶς
ἐτόλμα κόψαι ἱερὸν δένδρον, περιφθορού-
μενος τὴν Ἐρυσχίθονος τύχην.

Παγασαίου] Παγασαί· ἔκειντο ἐπὶ
τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Θεσσαλικῆς Μα-

γνησίας, ἀφ' ὧν ὁ πέριξ κόλπος τὸ ὄ-
νομα ἔλαβεν. Τὸ ἱερὸν ἀρχαιότατον ἦν,
ὅθεν Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός ἐν τῷ
περὶ χρηστηρίων, ὡς ὁ σχολιαστής, ἔ-
γραψεν, ὅτι Τροφώνιος ὁ Βοιωτὸς (ἰδοὺ
τὸν τοῦ ποιητοῦ συμπολίτην) τὸ ἱερὸν
ἔδρυσεν.

71. Τὸ λεκτικὸν τὴν Ἰλιάδα ἀπηχεῖ,
πρβλ. Θ. 193: (ἀσπίδα) πᾶσαν χρυσεῖην
ἔμεναι, κανόνας τε καὶ αὐτήν, Ἰλ. Α 525:
Τρώες ὀρίνονται ἐπιμῆ, ἵπποι τε καὶ
αὐτοί. Οἱ θεοὶ λάμπουσι κατὰ τὴν ποι-
ητικὴν πρόληψιν (Ἰγμν. Ὁμηρ. 5, 278
Βιργιλ. Αἰν. 1, 402 κ.ά.), μᾶλλον δὲ ὁ
λαὸς τὴν δοξασίαν ταύτην εἶχε, διὸ ἀ-
νάλογός τις ἔτι νῦν ἐπικρατεῖ.

72. πῦρ ὦε] Πυροσιδὲς τι: ἂ Ἀπό
τὰ 'μάτια τοῦ φωτιά' λέγει ὁ λόγος
(Βενιζέλ. Α 343).

74. κυδαλίμου] Παρὰ τὸ κύδος (εὐ-
δοξία) καθάπερ ἰδάλιμος (Ἰλ. Ε 415) παρὰ
τὸ ἰδος ἀπάγεται.

75-76. Ὁ ποιητὴς εἴληπεν ἐξ Ἰλ.
148-9, οὐδὲν μεταβαλὼν ἢ τὴν ἀρχὴν·
ἐκ δὲ Θ. 673 (=76) ἔμαθε τὸν τρόπον
τῆς συνεχείας (: ὅς ῥα τὸ 60).

78. Ἡρώς ὦ Ἰόλαε] Ὁμηρος τὸ
ἐπιφώνημα οὕτω τίθησιν ἐν τῇ προσ-
ηγορίᾳ «φίλος ὦ Μενέλαε»· ταῦτο γί-

ἦ τι μέγ' ἀθανάτους μάκκρας, τοὶ Ὀλυμπον ἔχουσι,
 ἤλιτεν Ἀμφιτρώων, ὅτ' εὐστέφανον ποτὶ Θήβην 80
 ἤλθε λιπὼν Τίρυνθον, εὐκτιμενον πολίεθρον,
 κτείνας Ἡλεκτρώονα βοῶν ἕνεκ' εὐρυμετώπων·
 ἔκετο δ' ἐς Κρείοντα καὶ Ἠνιόχην τανύπεπλον,
 οἳ ῥά μιν ἡσπάζοντο καὶ ἄρμενα πάντα παρείχον,
 ἦ δίκη ἔσθ' ἰκέτη, τεῖον δέ ἐ κηρόθι μᾶλλον. 85
 Ζῶε δ' ἀγαλλόμενος σὺν εὐσφύρῳ Ἡλεκτρώωνη,
 ἦ ἀλόχῳ· τάχα δ' ἀμμές ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν
 γεινόμεθ', οὔτε φυὴν ἐναλίγκιοι οὔτε νόημα,
 σός τε πατήρ καὶ ἐγώ· τοῦ μὲν φρένας ἐξέλετο Ζεὺς,

νεται ἐν τοῖς Ὑμνοῖς (Ὑμν. Ὀμηρ. 1, 14: μάκκαιρ' ὦ Λητοῖ, καὶ παρωδικῶς Ἀριστοφάν. Νεφέλ. 1205: μάκκαρ ὦ Στρεψιάδης).—Τὸ ἐμπλέξαι τὰ προγεγεννημένα εἰς ὄδυρμόν Ἡρακλέους ἐντέχνως ἐπινοήσεται, ἀλλὰ ὁ ποιητὴς, μεταβαίνων πάλιν πρὸς τὴν διήγησιν (94), οὐκ ἐπέτυχεν.

80. ἤλιτεν] «Προσέπειτασε πρὸς τοὺς θεοὺς». Πρβλ. Ἰλ. Ω 570: Διὸς ἀλιτωμαι ἐφειμάς.

εὐστέφανον] Ἰδε Θ. 978.

81. Τίρυνθον] Ὁ κοινὸς τύπος ἐστὶ Τίρυνς, (οἱ γὰρ Ἀργεῖοι προέφερον νσ, πρὸς δὲ τὸν προκείμενον πολλοὶ ἀνάλογοι ὑπάρχουσιν, οἷον Κόρινθος).

εὐκτιμενον πολίεθρον] = Ἰλ. Β 501 κἀ. Τὸ ἐπιθετον βεβαιοῦσιν εἰσέτι τὰ γιγάντεια ἐρείπια τῶν Κυκλωπικῶν τειχῶν καὶ τῶν ἀνακτόρων.

82. Παράθεες 11, 12. Ἀπηχεῖ τὸ ἐν τῇ Ὀδυσσεΐ (υ 212): «βοῶν γένος εὐρυμετώπων».

83. Κρείοντα] Κυρίως πᾶς τις βασιλεὺς κρείων ἢ κρέων ὀνομασθῆναι δύναται. Τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς τὴν ἱπποτροφίαν τῶν πληξίππων Βοιωτῶν χαρακτηρίζει. Ὅτι ἡ βασίλισσα διαρρήδην μνημονεύεται, ἥκιστα περιέργον,

τοῦ ποιήματος ἐξαρτωμένου ἐκ τῶν τὰς ἡρώϊνας ἐξυμνουσῶν Ἠοιδῶν.

τανύπεπλον] Τὸν πέπλον ἔχουσιν ποδήρη.

84. ἡσπάζοντο] Καὶ τοῦτο ἐπικόν ἐκφαίνεται. Ὁ ποιητὴς οὐχὶ μόνον τὸ πρᾶγμα διηγείται, ἀλλὰ καὶ τὴν δεξιῶσιν διὰ βραχέων παρίστησιν.

ἄρμενα] Τὰ ἐπιτήδεια καὶ πρέποντα, πρβλ. «καὶ ἄρμενα πάντα παράσχοις» (Θέογνις 271).

85. ἦ δίκη ἔσθ' ἰκέτη] Τὸ συνώνυμον «ἦ θέμις ἐστὶ» ἡύρηται Ἰλ. 137.

κηρόθι μᾶλλον] Ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς ποιήμασιν ἐπὶ τῆς αὐξήσεως τῆς ὀργῆς μάλιστα τίθεται· ὁμοιάζει μέντοι Ὀδ. σ 370: φίλει δέ με κηρόθι μᾶλλον. Ἡ φράσις τοσοῦτο τέτριπται, ὥστε ὁ συγκριτικὸς οὐκ ἰσχύει.

86. Πρὸς τὸ τέλος παράθεες 16.

87. ἐπιπλομένων] Πρβλ. Θ. 493. Ὁ πληθυντικὸς οὐκ εἰκὴ κεῖται· πολὺς γὰρ χρόνος μεταξὺ τῆς ἐξ Ἀργους φυγῆς καὶ τῆς γενέσεως παρῆλθεν (πρβλ. Ἀπολλόδωρ. 2, 4, 6, 6-7, 5).

88. Λιτῶς τὴν ἑαυτοῦ ἀξίαν ἐκφώνει· ὁ ποιητὴς δὲ σὺν ἡμῖν ἀναπολεῖ τοὺς 50-6 στίχους.

89. φρένας ἐξέλετο Ζεὺς] = Ἰλ. Ζ

ὅς προλιπὼν σφέτερόν τε δόμον σφετέρους τε τοκῆας 90
 ὦχετο, τιμήσων ἀλιτήμερον Εὐρυσθέα,
 σχέτλιος ἢ που πολλὰ μετεστοναχίζει' ὀπίσσω
 ἦν ἀάτην, ἀχέων ἢ δ' οὐ παλινάγρετός ἐστι.
 Αὐτὰρ ἐμοὶ δαίμων χαλεπὸς ἐπετέλλετ' ἀέθλους.
 *Ω φίλος, ἀλλὰ σὺ θάσσον ἔχ' ἡνία φοινικέοντα 95
 ἵππων ὠκυπόδων· μέγα δὲ φρεσὶ θάρσος ἀέζων,
 ἰθὺς ἔχειν θοὸν ἄρμα καὶ ὠκυπόδων σθένος ἵππων,

234. Τ 137: «Ὅταν δ' ὁ δαίμων ἀνδρὶ πορσύνῃ κακὰ, τὸν νοῦν ἔδλαψε πρῶτον ὃ βουλευέται» (Τραγικὸς ἀνώμυμος ἐν Σχολ. Σοφοκλ. Ἀντιγ. 620). Ὁ λαὸς διατελεῖ φιλοσοφῶν περὶ τῆς τοῦ ἀτυχοῦς γοητεύσεως: «Τοῦ 'πὴρ' ὁ θεὸς τὴν γνῶσιν», ὃ καὶ συμπεριλαμβάνει εἰς τὸ ἐπιθετον θεότρελλος.

90. δς] Τὸ ἀναφορικὸν αἰτιολογεῖ τὴν κατηγορίαν.

σφέτερον] Περὶ τῆς ἐπὶ τοῦ τρίτου προσώπου χρήσεως ἐπιθι τὴν εἰς "Ε. 2 σημειώσιν.

91. τιμήσων] Τοῦτο ἐμφαίνει τὴν ὑποτέλειαν ὁμοίως περὶ τῶν λαῶν εἴρηται ("Ιλ. Ι 155): «οἱ κέ ἐ δουτήσιν θεὸν ὥς τιμήσουσιν».

ἀλιτήμερον] Τὸν ἀμαρτόντα καὶ ἀποτυχόντα τῶν ἡμερῶν, ἔχουν τῶν θ' τοῦ τοκετοῦ μηνῶν· ἐπειδὴ ἐκ δόλου "Ηρας ἐπαμνηστὸς ἐγεννήθη. Ὁμηρος συνωνύμως αὐτὸν ἡλιτόμηρον ("Ιλ. Τ 418) ἀπεκάλεσεν, ὃ ἐνταῦθα οὐχ ἀρμόζει πρὸς τὸ μέτρον. Ἀμφιτρώων ὦχετο, ἔχουν ἀπῆλθεν, ἐκ Θηδῶν εἰς Ἄργος ἢ Μυκήνας, ὅπου Εὐρυσθεὺς ὁ ἀπὸ Σθενέλου Περσείδης ἐδασίλευεν.

92. σχέτλιος] Πρβλ. Θ. 488.

93. ἀάτην] Ἀναφέρομεν εἰς τὸ κύριον ἔημα, παρακτιθέντες Ὁδ. δ 261: ἀάτην δὲ μετέστενον.

παλινάγρετος] "Ην οὐκ ἔξεστι λαβεῖν ὀπίσω· τὸ ἀγρέω δηλαδὴ τῷ κοινῷ

αἰρέω συνωνυμεῖ. Πρβλ. "Ιλ. Δ 357: πάλιν δ' ὄγε λάξετο μῦθον.

94. δαίμων] Ἐνταῦθα κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν σημασίαν δηλοῖ τὸ θεῖον. Ὁδ. λ 622 ταῦτα περὶ τοῦ Εὐρυσθέως εἴρηται «ὃ δέ μοι χαλεπὸς ἐ.ά.».

95. ὦ φίλος] Ἡ σύνταξις παρ' Ὀμήρῳ εὐχρηστεῖ, ὅσον Ὁδ. ρ 17.

ἀλλὰ σὺ] Μετὰ τὴν προσηγορίαν τίθεται, ὥσπερ τὸ συνώνυμον σὺ δέ ("Ε. 27).

θάσσον] Ἡ ἀντὶ ὑπερθετικοῦ χρήσις τοῦ συγκριτικοῦ τούτου εἰς Ὀμηρον ἀνήκει.

ἔχ' Ἄντὶ τοῦ ἀορίστου (λαβέ), ὥσπερ ("Ιλ. Θ 139): φόβον δ' ἔχε μώνυχας ἵππους, Γ 263: πεδίονδ' ἔχον.

φοινικέοντα] Καὶ αἰωσσηῖρα φοίνικι φαεινόν ("Ιλ. Ζ 219) ἀναφέρονται εἰς πορφυροῦν δέρμα (ἱμάντα βοῶς φοίνικι φαεινόν Ὁδ. ψ 201). Τὸ ἐπιθετον "Ιλ. Θ 116 καὶ 137 ἀντὶ τοῦ συνήθους ἡνία σιγαλόοντα ὑπὸ τινων ἐγράφετο.

96. Παράθες Ὀδυσσ. λ 195: μέγα δὲ φρεσὶ πένθος ἀέζει.

97. ἰθὺς ἔχειν] Διευθύνειν· ὁ ἐγεστώς, ὡς εἵπομεν, ἀντὶ τοῦ ἀορίστου τίθεται, τὸ δὲ ἀπαρέμφατον ἀντὶ τοῦ προστακτικοῦ, ὥσπερ πλειστάκις ἐν τοῖς Ἔργοις.

θοὸν ἄρμα] = "Ιλ. Ρ 458 (συνᾶδει δὲ καὶ ὁ τοῦ ἐξαμέτρου τύπος).

σθένος ἵππων] Ἡ περίφρασις ἀνα-

μηδὲν ὑποδείσας κτύπον Ἄρεος ἀνδροφόνοιο,
 ὃς νῦν κεκληγὼς περιμαίνεται ἱερὸν ἄλσος
 Φοίβου Ἀπόλλωνος, ἐκατηβέλεται ἀνακτος 100
 ἢ μὴν, καὶ κρατερός περ ἐὼν, ἅταται πολέμοιο ».
 Τὸν δ' αὖτε προσέειπεν ἀμώμητος Ἴδλαος
 « Ἥθεϊ, ἢ μάλα δὴ τι πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
 τιμᾷ σὴν κεφαλὴν καὶ ταύρεος Ἐννοσίγαιος,
 ὃς Θήβης κρήδεμνον ἔχει ρύεταί τε πόλιν » 105

λογεῖται ἐν πλείονι χρήσει «βίη Ἡρακλεΐη», «ὡς Τηλεμάχιοι» κτλ.

98. κτύπον] Ἐρμηνεύεται τῷ ἐπομένῳ στίχῳ.

Ἄρεος ἀνδροφόνοιο] = Ἰλ. Δ 441.

99. κεκληγὼς] Σφοδρῶς κλάζων καὶ βοῶν.

περιμαίνεται] Παράλληλον ἔχουσιν εὐρίσκομεν ἐν τῷ περὶ τοῦ Διασκαλογιάννη ἄσματι (στ. 330): «Οὐλαὶ θὰ φουριαρεῦσωμε εἰς τὰ βουνὰ ὅς τὰ ὄρη».

100. = Ἰλ. Α 75 (ἐκτός τῆς πρώτης λέξεως). Περὶ τοῦ Ἄνακτος ζητεῖται τὴν εἰς Θ. 493 σημείωσιν.

101. ἅταται] Αἰνίσσεται τὸ ἐπιθετον «ἅκτον πολέμοιο» (59)· ὁ ἀπαιτούμενος μέλλων χρόνος ἐκφράζεται οὐκ ἐν τῷ ῥήματι, ἀλλὰ τοῖς μορίοις ἢ μὴν, ἃ ἐπὶ ὅρων ἐν χρήσει εἰσίν.

102. Τὸ πρῶτον ἡμιστίχιον ἐν ταῖς ἐποποιΐαις ἀπειράκις ἀπαντᾷ.

103. ἡθεῖ] Τὸ ἐπιθετον, ὃ παρὰ τὸ ἦθος παράγεται, στενωτέραν ἔτι οἰκειότητα ἐκφράζει ἢ γνώριμος. Τὰ ἐπόμενα (ἢ μάλα δὴ τι) ἀνταποκρίνονται πῶς πρὸς τὰ ἀνωτέρω (79: ἢ τι μέγα). Τὰ λοιπὰ ἐξ Ὀμήρου εἰληφεν.

104. σὴν κεφαλὴν] Τὴν αὐτὴν περιφρασιν μεταχειρίζεται ὁ Μαιονίδης ἐν ταῖς προσηγορίαις «φίλη κεφαλὴ» (Ἰλ. Θ. 281) καὶ «ἡθεῖ κεφαλὴ» (Ψ 94). ταύρεος] Τὰ κύματα πρὸς τοὺς ταύρους εἰς τοῦτο σχέσιν ἔχουσιν, ὅτι βρυ-

χῶνται (βογχοῦν) ἢ μυκῶνται (Ἰλ. Φ 237: μεμυκὼς ἦν τε ταῦρος). Διὸ οἱ τῶν ποταμῶν θεοὶ ὑπὸ τῶν πλείστων ὡς ταῦροι ἀνθρωποκέφαλοι ἀπεικονίζονται (Πρβλ. Αἰλιαν. Ποικιλ. Ἰστ. 2, 33· Εὐριπ. Ἰφ. Αἰλ. 275. Ὀρέστ. 1378). Ποσειδῶν δὲ αὐτὸς πολλάκις μετὰ τῶν ταύρων συνδέεται· τούτους γὰρ αὐτῷ ἐθυσίαζον (Ἰλ. Υ' 403 κέ. Ὀδ. γ 6. Πινδάρ. Νεμ. 6, 40. Ἀρριαν. Ἀνάβ. 6, 19, 5, Σχόλ.) Ταύρεα ὀνομάσθη ἱερὰ αὐτοῦ (Ἡσύχ. λ.) «παρὰ δὲ Ἐφεσίοις οἱ οἰνοχοοῦντες ἦθροι τῇ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερῇ ταύροι ἐκαλοῦντο, ὡς Ἀμερίας φησὶν» (Ἀθην. Δειπνοσοφ. 10, 425 b), καὶ δὴ καὶ ὁ θεὸς ἀνέπλασεν τὸν ταῦρον (Δουκιαν. Ἐρμ. μύθ. 20).

Ἐννοσίγαιος] Ἰδε Θ. 15.

105. Θήβης κρήδεμνον ἔχει] Ἡ τοι τὴν Καθμεῖαν (Ἀκρόπολιν), ἢ τὸ ἄκρον τοῦ Θηβαϊκοῦ λόφου περιπλέκεται ὡς ἀναδέσμη. Ἡ περικαλλὴς μεταφορὰ ὑφ' Ὀμήρου προτετύπεται (Ἰλ. Π 100. Ὀδ. ν 388, πρβλ. Ἰμν. Ὀμ. 5, 151), ὃς καὶ τὰς ἀκρόπολεις «πολίων κάρηνας» ὀνόμασεν. Ποσειδῶν ἔχει τὴν ἀκρόπολιν, καθὼς αἱ Μοῦσαι τὸν Ἑλικῶνα (Θ. 2), ὅτι αὐτῷ ἀφιέρωνται. Ποσειδῶν γὰρ προστάτης τῶν Βοιωτῶν ἦν, οἱ τὸν ἐπώνυμον ἥρωα Βοιωτῶν ἄπ' αὐτοῦ γενεαλογοῦντες (Σχόλ. Ἰλ. Β 507), τὴν χώραν ὀλόκληρον Ποσειδῶνι ἀνέθεσαν (Ἐτυμολ.

οἷον δὴ καὶ τόνδε βροτὸν κρατερόν τε μέγαν τε
σὰς εἰς χεῖρας ἄγουσιν, ἵνα κλέος ἐσθλὸν ἄρῃαι.

Ἄλλ' ἄγε δύσσο τεύχε' ἀρήϊα, ὄφρα τάχιστα,
δίφρους ἐμπελάσαντες Ἄρηός θ' ἡμέτερόν τε,
μαρνώμεσθ', ἐπεὶ οὗτοι ἀτάρβητον Διὸς υἱὸν
οὐδ' Ἴφικλείδην δειδίξεται, ἀλλὰ μιν οἶω
φεύξεσθαι δύο παῖδας ἀμύμονος Ἀλκεῖδαο,
οἱ δὴ σφι σχεδὸν εἰσι, λιλαιόμενοι πολέμοιο
φυλόπιδα στήσιν, τά σφιν πολὺ φίλτερα θοίνης».

110

Μέγ. σ. 547, 15) καί, ὡς αὐτοὶ ἔλεγον, πρῶτοι ἱερὸν ἐν Ὀγγηστῷ ἀνήγειραν (Σχολ. Ἰλ. Β 506).

πόληα] Ὁ τύπος ἐσχημάτισται κατὰ τὴν γενικὴν πόληος καὶ τὴν δοτικὴν πόληι, καθάπερ Ὀμηρος κλίνει εὐρέος, εὐρέϊ, εὐρέα (εὐρύν). Ἐπειδὴ καὶ ἐν τοῖς Μεθ' Ὀμηρον Κοίντου τοῦ Σμυρναίου ἀπαντᾷ (8, 445. 11, 287), ἀμφότεροι ἴσως ἐκ τῶν κυκλικῶν ἐποποιῶν αὐτὸν ἠρύσαντο.

106. οἷον δὴ καὶ] Ὁ νοῦς: Ἄλλοτε σ' ἐτίμησαν καὶ νῦν, τὸν ἀνθρώπον ἄγοντες εἰς τὰς χεῖράς σου.

τόνδε βροτόν] Προσέθηκε τὸ βροτόν, ἐπειδὴ καὶ τὸν θεὸν Ἄρην εἶδον.

κρατερόν τε μέγαν τε] Ὅσω ἰσχυρότερος ὁ πολέμιος, τόσω μελίων ἡ δόξα.

108. ἀρήϊα] = 2. Ἰσως ἐξεπλήττει οὕτως εἶπε κατ' ἐναντίωσιν τινὰ πρὸς Ἄρην (109) ἀλλὰ ἡ αὐτὴ φράσις προεῖρηται Ἰλ. Ζ 340 (:ἀρήϊα τεύχει δύω).

110. ἀτάρβητον] Τὸν μὴ ταρβοῦντα, ἤγουν φοβούμενον.

111. Ἰφικλείδην] Τὸ σχῆμα πασίγνωστον καὶ ἐν πάσαις περιόδοις ἐκφράζει τὴν ὑπερηφάνειαν.

δειδίξεται] Ὁ μέλλων τοῦ δεῖξασθαι ἤματι, ὃ τὸν αὐτὸν ἀναδιπλασιασμόν ἔχει, ὃν τὸ ἐπικόν δεῖδια ἀντὶ τοῦ δεῖδια. Λίτιον δὲ τὸ δίγαμμα τῆς

ῥίζης ΔΦΙ. Ἡ σημασία ἐνεργητικῇ (= ἐκφοδῆσει).

112. παῖδας] Τὸν υἱὸν καὶ τὸν ἔγονον τοῦ Ἀλκείδου Ἀμφιτρώωνος. Ὁ πατήρ αὐτοῦ τοτὲ μὲν Ἀλκαῖος, τοτὲ δὲ Ἀλκεὺς ὠνομάζετο.

ἀμύμονος] Ἰδε Θ. 263.

113. σφι] Οἱ (αὐτῶ), πρβλ. 90.

εἰσι] Ὁ τῆς συντάξεως κανὼν παραγγέλλει τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ πληθυντικοῦ (πρβλ. τὸ ἐπίγραμμα ἀρ. 38 ἐν τῇ τοῦ Kaibel Συλλογῇ: Ζηλοῖ σ' Ἑλλάς πάσα ... ὅς ... πρῶτος ἔφυσσεν). Ἰσως ὁμοίως τίθησι τὴν ἀνωταυμίαν σφιν (114) ἀντὶ τοῦ ἡμῖν.

λιλαιόμενοι πολέμοιο] = Ἰλ. Γ 133, ἀλλ' ἐνταῦθα ἡ γενικὴ ἐξαρκᾶται ἐκ τῆς αἰτιατικῆς.

114. φυλόπιδα στήσιν] Πρωτοφανὴς ἦν πάντως ἡ φράσις αἵστημι ἀγῶνα («Ὑμν. Ὀμηρ. 1, 150). Τῶ μέλλοντι τοῦ ἀπαρμεφάτου χρῆται Ὀμηρος μετὰ τῶν συνωνύμων μέμονα (Ἰλ. Β 544. Η 36. Μ 198. 200. 218. Ξ 89. Ο 105. Φ 482. Ὀδ. ο 522. ω 395) καὶ μενεαίτω (Ἰλ. Φ 476). Ὅσα ἐπιθυμοῦμεν, τῶ ὄντι μέλουσιν.

θοίνης] Οὐκ αἰνίσσεται τὴν ἐν τοῖς λαϊκοῖς μύθοις πολυφαγίαν τοῦ ἥρωος, ἧς μετέχουσι καὶ ὁ μεσαιωνικὸς Ἡρακλῆς, ὁ Διγενὴς καὶ ὁ ἐν τοῖς παραμυ-

Ὡς φάτο· μείδησεν δὲ βίη Ἡρακλήειν,
θυμῷ γηθήσας· μάλα γάρ νύ οἱ ἄρμενα εἶπε·
καί μιν ἀμειβόμενος ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

«Ἡρως ὦ Ἰδλαε, Διοτρεφές, οὐκέτι τηλοῦ
ὕσμινη τρηχεῖα· σὺ δ' ὡς πάρος ἦσθα δαΐφρων,
ὥς καὶ νῦν μέγαν ἵππον ἀρείονα κυανοχαίτην
πάντη ἀναστρωφᾶν, καὶ ἀρηγέμεν ὥς κε δύνῃαι».

Ὡς εἰπὼν κνημίδας ὀρειχάλκιοι φαινοῦ,

115

120

θίοις Ἰάννης ἢ ὅ,τι καὶ ἄν ὄνομα φέρῃ
ἡ ἰσχυρὸς ἥρως· ἐν Ἡσιοδείῳ γὰρ ἀ-
ποσπάσματος (Πολυβ. Ἰστ. 5,2) εὐρί-
σκομεν «**Αἰακίδας** πολέμῳ κεχαρηό-
τας ἡύτε δαίτι». Παραπέμπομεν πρὸς
τούτοις εἰς τοὺς εὐχάριτας στίχους, οἷς
ὁ πολὺτλας Λαερτιάδης τὰς τοῦ δαΐφρονος
ἡδονὰς ἐξυμνεῖ ἐνώπιον τῶν Φαιάκων.
115. = Ἰλ. Ε 426 ἐκτός τοῦ τέ-
λους, ὃ παρ' Ὀμήρῳ συνεχῶς ἐν χρή-
σει ἐστίν.

116. γηθήσας] Ἡ σύνταξις κατὰ
σύνησιν.

ἄρμενα] ΑΡ ἐστὶ ῥῆμα τοῦ τε ἀρα-
ρίσκω καὶ τοῦ ἀρέσκω.

117. = Ἰλ. Ο 48. Ἐπεα πτερό-
εντα ἐπονομάζονται, καθόσον ἀποπέ-
τονται καὶ οὐ «παλινάγρετά» εἰσιν.

118. Παράθεσις 78.

Διοτρεφές] Ἐπιθ. Θ. 118.

119. Περὶ τοῦ δαΐφρονος εἴπομεν εἰς
Ἡ. 654· ἐνταῦθα λοιπὸν πρὸς δὴλον, ὅτι
τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ ἐγκωμιάζει.

* 120. Ἐκ τῶν δύο ἵππων (96) ὁ
ἰσχυρότερος καὶ μείζων ἐξαίρεται.

121. Πρὸς δὲ: πάντῃ ἀναστρωφῶν Ὀδ.
φ 394, ὅπου ἡ φράσις εὐστοχώτερον
κεῖται. Τί γὰρ ποικίλας στροφὰς ποιεί-
σθαι δεόν τοὺς ἵππους;

122. Οἱ ἥρωες τοῦ ὀπλισμοῦ ἄρ-
χονται ἀπὸ τῶν κνημίδων, ὅτι ἐνδυνά-
μεις τὸν θώρακα οὐκέτι κύπτειν δύ-
ναι (πρὸς δὲ Ἰλ. Γ 330. Δ 17. Τ
369).

ὀρειχάλκιοι φαινοῦ] Τὸ μέταλλον
τοῦτο ὡς τιμιώτατον μνημονεύεται Ὑμν.
Ὀμηρ. 6, 9 καὶ ὑπὸ Στρησιγόρου καὶ
Βακχυλίδου (Σχολ. Ἀπολλων. Ῥοδ.
4,973). Οἱ μεταγενέστεροι, μάλιστα δὲ
οἱ Ῥωμαῖοι καὶ Βυζαντινοί, διαφόροις
μεταλλοκράμασι τὸ παλαιὸν ὄνομα ἐπέ-
θεσαν· ταῦτα ὅμως ἐνταῦθα ἀπροσδιό-
νυσαν. Τεκμηριούμεν τοῦτο μόνον ὅτι
Πλάτων (ἐν Κριτίᾳ σ. 114 Ε) καὶ Ἀ-
ριστοτέλης (παρὰ Σχολ. Ἀπολλων.
Ῥοδ. 4, 973 καὶ Πλινίου Φυσ. Ἰστ.
34,4) τὸ μέταλλον ἠγνόουν. Ἐν τοῖς
ἀναμιμνήσκομεν τοὺς ἀναγνώστας,
ὅτι ἐκ τῶν ἐν Μυκῇ καὶ ἀνασκαφῶν ἐκ-
φαίνεται, ὅτι οἱ Ἀχαιοὶ θαυμαστὸν
ὅσον ἠπίσταντο τὴν τεχνικὴν κατεργα-
σίαν τῶν μετάλλων· οἷον ἠδρέθη σύγ-
γραμμα, περιέχον ὁξείδιον τοῦ χαλκοῦ
(ἴδε τὸ περὶ Μυκηνῶν βιβλίον τοῦ
Σχλίεμαν σ. 179). Καὶ ὕστερον ἐμί-
γνυν τὸν χαλκὸν εἰς ποικίλους τρό-
πους, ὧν αἱ ὀνομασίαι ἄγνωστοι. Θεό-
φραστος διδάσκει, ὅτι ὁ χαλκὸς ἀπὸ
τῆς υελίτιδος λαμπρὸν χροῶμα λαμβά-
νει (π. λίθων 49). Ἐν τοῖς τάφοις τῶν
περὶ τὴν Νεάπολιν καὶ Κύμην Ἑλλή-
νων οἱ ἀρχαιολόγοι ἀνῆλθον τὸ λεγό-
μενον Metallo Spinelli, περὶ οὗ εἴ-
ρηται ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἀρχαιολογικῆς
ἐν Ῥώμῃ Σχολῆς, σ. 142-3. Μάλι-
στα δὲ ἴσως τὸ ὀρείχαιλλον τοῦ Θηβαί-
κου ποιητοῦ συνάφειαν ἔχει πρὸς τὸν
μετὰ Καδμείας γῆς μιχθέντα χαλκὸν

Ἡφαίστου κλυτὰ δῶρα, περὶ κνήμησιν ἔθηκε·
 δεύτερον αὖ θώρηκα περὶ στήθεσφιν ἔδυνε,
 καλόν, χρύσειον, πολυδαίδαλον, ὃν οἱ ἔδωκε 125
 Παλλὰς Ἀθηναίη, κούρη Διός, ὁππότε ἔμελλε
 τὸ πρῶτον στονόνεπτας ἐφορμήσασθαι ἀέθλους.
 Θήκατο δ' ἄμφ' ὤμοισιν ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον
 δεινὸς ἀνὴρ· κοῖλην δὲ περὶ στήθεσφι φαρέτρην
 καθβάλετ' ἐξόπιθεν· πολλοὶ δ' ἔντοσθεν δίστοι 130
 ῥιγηλοί, θανάτοιο λαθιφθόγγοιο δοτῆρες,
 πρόσθεν μὲν θάνατόν τ' εἶχον καὶ δάκρυσι μῦρον,
 μέσσοι δὲ ξεστοί, περιμήκεες, αὐτὰρ ὅπισθεν
 μορφοῖτο φλεγύαιο καλυπτόμενοι πτερύγεσσι.
 Εἶλετο δ' ὄβριμον ἔγχος ἀκαχμένον αἶθοπι χαλκῷ· 135
 κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην εὐτυχτον ἔθηκε,

ὅς, κατὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν λεξικογράφον
 Φῆστον, ὡσαύτως ὀρέχαιλον ὠνομάσθη.

123. Ἡφαίστου] "Ὅσα οἱ ἥρωες
 ἔχουσι πολύτιμα, ἤτοι Ἡφαίστου ἢ
 τῶν Φοινίκων ἔργα.

περὶ κνήμησιν ἔθηκε] = Ἰλ. Γ
 330. Λ 17. Π 131. Τ 369.

124. = Ἰλ. Γ 332. Λ 19. Π 133.
 Τ 371.

125. Πρβλ. «καλὴν χρυσεῖην» Ἰλ.
 Ε 351 κἀ.

126. Παλλὰς-Διός] = Ὀδ. ν 190.

127. Πρβλ. Θ. 951.

128. ἀρῆς ἀλκτῆρα] = 29. Τὸ ξίφος
 ζωοποιεῖται, ὥσπερ οἱ δίστοι ἐν τοῖς
 κατωτέρω.

σίδηρον] Τὸ σίδηροῦν ξίφος, κατὰ τὸ
 Ὀμηρικόν «ἐφέλκεται ἄνδρα σίδηρος»
 (Ὀδ. π 294).

129. φαρέτρην] Ἀκριδέστερον ἂν
 εἶπε· τὸν ἀορτῆρα ἱμάτια τῆς φαρέτρας.

130. καθβάλετ' Ἰδε Θ. 189.

ἐντοσθεν] Ἐπιθετικῶς κεῖται.

131. Τὸ πρῶτον ἐπιθετον διασαφη-
 νίζεται διὰ τοῦ ἐπομένου. Ὁ γὰρ θά-
 νατός ἐστι κρυερός (ἸΕ. 153).

λαθιφθόγγοιο] Ὁμηρος συχνάκις
 διαρρήδην τὴν ἅμα τῷ θανάτῳ ἀποκο-
 πὴν τῆς φωνῆς μνημονεύει.

132. δάκρυσι μῦρον] Ἐκτραγωδεῖ
 τὸ Ὀμηρικόν «στονόνεπτας οἵστοι» (Ὀδ.
 φ 12,60). Σταλάσσουσι δάκρυ, καθάπερ
 ἡ στόνους ἐγείρουσα Ἀχλὺς (270).

133. Λεῖπει τὸ ῥῆμα ἦσαν.

περιμήκεες] Τὸ μῆκος ἦν σπουδαῖον.

134. μορφοῖτο φλεγύαιο] Κατὰ τὸ
 ἐπιθετον (μορφνός) συμφωνοῦσιν ὁ φλε-
 γύας καὶ ὁ πλάγος, ὅπως τὸ δεύτερον
 εἰς τὸ μέγεθος εἶδος τῶν ἀετῶν ὠνο-
 μάζετο (Ἀριστοτ. π. ζῴων 9,32 [22],
 σ. 618 b, 25).

καλυπτόμενοι] Ἡ μετοχὴ ἀντὶ τοῦ
 παρατατικῷ τίθεται, ὅπως τὸ κῶλον
 εὐάρμοστον ἢ μετὰ τῆς ἑλλειπτικῆς ἐ-
 κείνης προτάσεως.

135. Ὁ στίχος τοῖς Ὀμηρίσταῖς
 γνωστός ἐστὶ (π. χ. Ἰλ. Κ 135),
 πλὴν ὅτι Ὁμηρος τὸ ἔγχος ἄλκιμον
 εἶρηκεν. Ἀλλὰ καὶ τὸ ὄβριμον Ὀμήρῳ
 οἰκιοῦται (Ἰλ. Γ 357. Η 251. Λ 435).

136. = Ἰλ. Γ 336. Ο 480. Π 137.
 Ὀδ. χ 123.

δαίδαλέην, ἀδάμαντος, ἐπὶ κροτάφοις ἀραρυῖαν,
ἦτ' ἔρρυτο κάρη Ἡρακλῆος θείοιο.

Χερσί γε μὲν σάκος εἶλε παναίολον, οὐδέ τις αὐτό
οὔτ' ἔρρηξε βαλὼν οὔτ' ἔθλασε, θαῦμα ιδέσθαι. 140

Πᾶν μὲν γὰρ κύκλῳ τιτάνῳ λευκῷ τ' ἐλέφαντι
ἠλέκτρῳ θ' ὑπολαμπές ἔην, χρυσῷ τε φαεινῷ
λαμπόμενον, κυάνου δὲ δία πτύχες ἠλήλαντο.

ἰφθίμῳ] Ἰδε Θ. 455.

κυνέην] Ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως
παρημελήθη, ὥστε ὅτιοῦν κράνος ἐσή-
μαινεν.

137. ἀδάμαντος] Ἰδε Θ. 161. Ἡ
γενική τὴν ὕλην ἀποφαίνει (πρβλ. Ὀδ.
u 7).

ἐπὶ κροτάφοις ἀραρυῖαν] = Ὀδ. χ
102. Τοῦτο ἐξάγει διὰ τὸ ἐπικίνδυνον
τῶν κροτάφων.

138. ἔρρυτο] Ἀντὶ τοῦ ἔφρυτο (ἐ-
φύλασεν).

139. Πρβλ. -ω - σάκος εὐρύ πα-
ναίολον Ἰλ. N 552.

140. ἔθλασε] Τὸ δεύτερον πολλὴ
μεῖζον. Ἡ πρότασις οὐδὲ - ἔθλασε ἐπί-
θετον ἀντικαθίστησι· διὸ θαῦμα ιδέσθαι
πρὸς τοῦτο τε, καὶ μάλιστα τὸ παναίο-
λον, ἀναφέρεται.

141. κύκλῳ] Ἡ ἀσπίς ἄρα στρογ-
γύλου σχήματος ἦν.

τιτάνῳ] Ἐν τῷ παρακμάσαντι Ἑλ-
ληνισμῷ τίτανος ἐδήλου α') γύψον μετὰ
λευκοῦ ὧν, β') κονίαν τοῦ μαρμάρου,
γ') ἄσβεστον. Ἐπερ ἐκ τούτων τῶν
σημασιῶν μία κατὰ τὸν τοῦ ποιητοῦ
αἰῶνα ἐν χρήσει ἦν, βεβαίως ἡ δευτέρα
οὐ καθόλου ἀναρμόδιός ἐστιν (Πρβλ.
καὶ τήνδε τὴν γλῶσσαν ἐν τῷ τοῦ Du-
cange γλωσσάρῳ· **Θηβαϊκόν** μάρ-
μαρόν ἐστιν ἄσβεστος τῶν ὧν καὶ τί-
τανος). Πιθανώτερον ὅμως, ὅτι ἔγ-
καυμά τι («σμάλτον», email) τῷ ποι-
ητῇ παρίστατο· ὡς ἐλπίζομεν, ἡ ἀνα-
σκαφὴ τῶν ἀρχαίων ἀκροπόλεων καὶ
ταύτην τὴν ἀπορίαν ποτὲ λύσει.

142. ἠλέκτρῳ] Ὁ μὲν ἠλεκτρος,
ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μεμιγμένος, πρὸ
τῶν κλασικῶν χρόνων ἐν πολλῇ χρή-
σει ἦν. Τὸ δὲ ἠλεκτρον οὐχ εὐρίσκεται
εἰ μὴ κατὰ μικρὰ τεμάχια· πλὴν ἐν
θείῳ ἔργῳ οὐδὲν ἀδύνατον.

ὑπολαμπές] Ὁ ποιητὴς ζωγραφί-
κως διακρίνει τὴν ἀμύλαιαν στίλβον-
τητα τῶν ὑλῶν τούτων ἀπὸ τῆς λαμ-
πρᾶς αἴγλης τοῦ χρυσοῦ (λαμπόμε-
νον).

κυάνου] Ὁ κύανος ὕψ' Ὀμήρου
μέλας ἐπονομάζεται (Ἰλ. Α 24). Κυ-
άνῳ (μᾶλλον δὲ κυανῷ) καὶ οἱ Ἀθη-
ναῖοι πρὸς τὸν Παρθενῶνα ἐχρήσαντο
(ἴδε ἐπιγραφὴν Corpus Inscriptio-
num Atticarum τ. Α', ἀρ. 312, 7),
ἀλλὰ τοῦτο ἦν ὥχρα χαλκῇ (πρβλ.
Πausan. 5, 11, 5: ἀλλήλιπται κυανῷ μό-
νον, Διοσκορίδην κᾶ.). Ἄλλοι μέντοι
τὸ ὄνομα μετεχειρίζοντο ἐπὶ κυάνου
λίθου (λαζουρίου, Πλάτ. Φαίδ. 113 B,
Λουκιαν. Λεξιφάν. 122, Θεοφράστ. Αἰθ.
31, 39, 40, 51, 55).

πτύχες] Ὁ ποιητὴς μεταφράζει Ὀ-
μηρικὸν ἡμιστίχιον (Ἰλ. Α 24): ἀδέκα
οἴμοι ἔσαν μέλανος κυάνοιο, ἐννοῶν
τάς κυκλοτερεῖς ταινίας τὰς ἐπὶ τῆς ἐ-
πιφανείας τῆς ἀσπίδος, αἱ μεταξὺ τῶν
ἐκ τῶν ἄλλων μετάλλων ταινιῶν ἐνε-
βέδληντο (δία-ἠλήλαντο)· ὥστε ὁ μέ-
λας κύανος χρησιμεύει ὡς πρόσχημα
ἐκείνων. Τὸ βῆμα ἐλαίνῳ κυρίως ἐμ-
φαίνει τὰ ἐκ μετάλλου σφυρ-ήλατα
(πρβλ. Ἰλ. M 296. Υ' 270 καὶ μετα-
γενεστέρους).

Ἐν μέσσω δ' ἀδάμαντος ἔην Φόβος οὔτι φατεῖος,
 ἔμπαλιν ὅσσοισιν πυρὶ λαμπομένοισι δεδορκώς· 145
 τοῦ καὶ ὀδόντων μὲν πλήτο στόμα λευκά θεόντων,
 δεινῶν, ἀπλήτων. Ἐπὶ δὲ βλοσυροῖο μετώπου
 δεινὴ Ἔρις πεπότῃτο κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν
 σχετλίῃ, ἥ ῥα νόον τε καὶ ἐκ φρένας αἶνυτο φωτῶν,
 ὅττινες ἀντιβίην πόλεμον Διὸς υἱὶ φέροιεν. 150
 [Τῶν καὶ ψυχὰι μὲν χθόνα δύνουσ' Ἄϊδος εἴσω
 αὐτῶν, ὅστέα δὲ σφι, πέρι ῥινοῖο σαπίσης,

144. Φόβος] Ἀντὶ σχολίου παρα-
 τίθεμεν ἐκ τῆς Πausανίου περὶ τῆς τῶν
 Κυψελιδῶν λάρνακος διηγήσεως (5,19,
 4) τὰ ἐξῆς: «Φόβος δὲ ἐπὶ τοῦ Ἄγα-
 μέμνονος τῇ ἀσπίδι ἔπεισιν, ἔχων τὴν
 κεφαλὴν λέοντος».

οὔτι φατεῖος] Παράθεσ. Θ. 310.

145. ἔμπαλιν] Συντακτικόν μετὰ τῆς
 μετοχῆς «δεδορκώς». Φόβος προσ-
 βλέπων ὀπίσω (πάλιν, κατὰ τὴν ἐπικὴν
 διάλεκτον) πλαγίως γεγραμμένος ἦν.

146. τοῦ - μέν] = Δ. Τ 365.

πλήτο] Ὁ μὲν τύπος τοῦ ἀορίστου
 εἰς τὸ μέσον γένος ἀνήκει, ἡ δὲ σημα-
 σία παθητική. Ὁ ποιητὴς ὑποδηλοῖ τὸ
 φοβερόν μῆκος τῶν ὀδόντων, οἳ ἀνε-
 πλήρουσι πῶς τὸ ἀναχάσκον στόμα.

λευκά θεόντων] Τὰ κύκλῳ περιέ-
 χοντα ὑπὸ τῶν ἐποποιῶν λέγονται ὅτι
 θεοῦσιν, ὅπερ Βιργίλιος εἰς τὴν Λατι-
 νικὴν γλῶσσαν εἰσήγαγεν (Ἰλ. Ζ 418:
 ἀντυξ ἡ πυμάτη θέν ἀσπίδος, Υ' 275:
 θέε χαλκός λεπτότατος, Ὀδ. ω 208:
 περὶ δὲ κλίσιον θέε πάντη). Τὸ χρῶμα
 τῶν ὀδόντων οὐ συντάσσεται μετὰ τοῦ
 ὀνόματος, ἀλλ' ἐπιρρηματικῶς ἐκφρά-
 ζεται· ὁ οἱ μεταγενέστεροι ἐξήλωσαν
 (Ὀππιδαν. Ἀλιευτ. 3, 183: πλωτῶν γένος
 ὑγρὰ θεόντων, ἐπίγραμμα εἰς τὴν Ἡ-
 ρόδου Ἀττικῆν γυναικᾶ ἐν τῇ Συλλογῇ
 τοῦ Kaibel, ἀρ. 1046, στ. 83: ποίην
 χλωρὰ θεούσαν, Θεόκριτ. 25, 158 ὡς
 ὁ Μεινέκιος εἰκάξει· χλωρὰ θεούση).

147. ἀπλήτων] Ἰδε Θ. 151.

βλοσυρός] Γοργῶ Ἰλ. Α 36 ἐπίσης
 βλοσυρῶπις καλεῖται. Τεχνίτης τοῦτο
 ἂν δηλώσει διὰ τοῦ βυτιδῶσαι τὸ μέ-
 τωπον.

148. πεπότῃτο] Αἱ ἀφαιρέσεις ὑπὸ
 τῶν ἀρχαιοτέρων μάλιστα τῶν τεχνι-
 τῶν ἐπτερωμένα ἀπεικονίζονται.

κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν] Τὸ
 ῥῆμα συντάσσεται μετὰ τῶν συνωνύ-
 μων μάχην 498 καὶ πόλεμον Ἰλ. Β
 273 (πρβλ. ἐπὶ τῆς ἔριδος αὐτῆς «ἦτ'
 ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται» Ἰλ. Δ
 442).

149. Ἐπὶ τῶν ἀσπίδων φοβεράς εἰ-
 κόνας παρέστησαν, ἵνα ἐκφοβίζωσι τοὺς
 πολεμίους· τὸ θεῖον ἔργον τοῦτο ἐκτε-
 λεῖ ὑπερμέτρως, καταγοητεύον τοὺς ἐν-
 ἀντίους.

150. ἀντιβίην] Κυρίως «ἐναντία
 βίᾳ», ἤγουν εἰς φανερόν ἀγῶνα ἀπε-
 δύνοντο.

151. Ὁ μὴ ἀρμόδιος χρόνος τῶν
 ἐρημάτων ἀποδεικνύει τὴν νοθείαν τῶν
 τριῶν στίχων.

Ἄϊδος εἴσω] Τὸ πλήρες σχῆμα τῆς
 Ὀμηρικῆς φράσεως οὕτως ἔχει: «δὴ-
 μον Ἄϊδος εἴσω» ἦτοι «εἰς (τόν οἶκον)
 Ἄδου».

152. αὐτῶν] Κατὰ τὴν Ἰλιάδα, τοῦ
 ἀνθρώπου αὐτοῦ ὄντος σώματος (Α 4),
 ὁ ποιητὴς ἰδανικώτερον τὴν ψυχὴν θεω-
 ρεῖ τὸ κυριώτερον μέρος. Πρὸς τὰ ἐξῆς

Σειρίου ἀζαλέοιο κελαινῇ πύθεται αἶη].

Ἐν δὲ προΐωξίς τε παλίωξίς τε τέτυκτο,
ἐν δ' ὅμαδός τε φόβος τ' ἀνδροκτασίη τε δεδήει, 155
ἐν δ' Ἔρις, ἐν δὲ Κυδοιμός ἐθύνεον, ἐν δ' ὅλοη Κῆρ
ἄλλον ζῶν ἔχουσα νεούτατον, ἄλλον ἄουτον,
ἄλλον τεθνηῶτα κατὰ μόθον ἔλκε ποδοῖν·
εἷμα δ' ἔχ' ἄμφ' ὤμοισι δαφοίνεον αἵματι φωτῶν,
δεινὸν δερκομένη καναχῆσί τε βεβρυχυῖα. 160

παρτιθέμεν Ὀδ. μ 45: ἀπολὺς δ' ἄμφ' ὅστερόν τις πυθόμενων, πέρι δὲ ῥίνοι (ἀναγνωστέον δερκοί, ὡς ἐνταῦθα περιρρινοῖ) μινύθουσιν. Ῥινός ἐνταῦθα καὶ Εὐριπίδ. Ῥῆσ. 780, Ἀπολλων. Ῥοδ. 2, 58 θηλυκῶς κείται.

153. Σειρίου ἀζαλέοιο] Κατὰ τὰς κυνικάς ἡμέρας αὐτὲ τε χροῖα Σείριος ἄζει» (397, πρβλ. Ἐ. 417, 587).

αἶη] Ἡ δοτικὴ δηλοῖ ἥτοι τὸ ὄργανον ἢ τὸν τόπον. Ἐκεῖνο μὲν ὑπερείδεται παραλληλοῖς χωρίοις οἷον Ἰλ. Δ 174: σέο δ' ὅστέα πύσει ἄρουρα, Ὑμν. Ὀμηρ. 2, 190-1: σέ γ' αὐτοῦ πύσει γαῖα μέλαινα καὶ ἡλέκτωρ Ὑπερίων· ὁ γεωργὸς δηλαδὴ παρατηρῶν, ὅτι τὰ ξύλα, αἵτινα εἰς τὴν γῆν ἐμπηγνύει ἢ συγνάκει ἐμβάλλει, ταχέως κατασπῆνται, τοῦτο παραλληλίζει πρὸς τὴν διάλυσιν τῶν σωματίων. Τὴν δὲ ἐτέραν ἐρμηνείαν ὑποστηρίζει Ὀδ. α 161-2: λεύκ' ὅστέα πόθεται ὄμβρῳ κείμεν' ἐπ' ἡπείρου. Τὸ ἐπιθετον κελαινῇ συμφωνεῖ τῇ «μαύρῃ γῇ» τῶν νεωτέρων.

154. Τὸ κατ' ἀναφορικὸν ἐν δὲ ἀπαντὰ καὶ ἐν τῇ Ὀμηρικῇ Ἀσπίδι.

ὅμαδος] Ἀπὸ τοῦ ὁμός, ἢ σύγκρουσις· φόβος κατὰ τὴν ἐπικὴν διάλεκτον δηλοῖ τὴν φυγὴν.

155. δεδήει] Ἡ εἰκὼν αὕτη — δέδης γὰρ παρὰ τὸ δαίω — παρ' Ὀμήρῳ συγνάκει (Ἰλ. Ζ 329. Μ 35 Ν 736. Ρ 253. Υ 18) ἀναλόγως τῷ τῶν λογογράφων ἐκφ. λέγομαι ἢ ἀναφ. λέγομαι.

156-9. = Ἰλ. Σ 535-8 (ἀντὶ τοῦ Ἡσιοδείου ἐθύνεον γράφεται ὁμίλειον). Ἐρις, Κυδοιμός (Θόρυβος), Κῆρ ἐν ταῖς ἐποποιίαις μάλιστα προσωποποιεῖται. Ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ταύτην τὴν προσωποποίησιν τῶν μαχῶν καὶ παθῶν οὐκέτι παρίστασαν, οἱ Τυρρηνικοὶ καλλιτέχναι αὐτὴν ἐφύλαξαν, ὅθεν Τυρρηνικὰ μᾶλλον παραδείγματα τῆς Ἡσιοδείου εἰκόνος ἢ Ἑλληνικὰ ὑπάρχουσιν.

157. νεούτατον] Ὁ τύπος ἐστὶν ὁ αὐτὸς τῷ Ὀμηρικῷ ἀνούτατος (Ἰλ. Δ 540)· τὸ δὲ θέμα οὐτά- (ζω, -μενος, -μεναι). Κατὰ βραχύτερον τύπον ὁ ἀτρωτος ἀ-ουτ-ος λέγεται.

158. ποδοῖν] Ἡ συνήθεια τὴν σύνταξιν διασφηνίζει διὰ τῆς προθέσεως ἀπό.

159. * δαφοίνεον] Ἀπὸ τῆς ῥίζης ΦΟΙΝ παράγεται, ἢ τὴν αἱματώδη ἐρυθρότητα ἐμφανίζει. Κατὰ τὴν αὐτὴν συμβολικὴν ὁ δῆμιός ποτε ἐρυθρὸν ἱμάτιον ἐφόρει.

καναχῆσι] Τῶν ὀδόντων (πρβλ. 164. Ἰλ. Τ 365).

βεβρυχυῖα] Ὀμήρῳ μεταχειριζομένου τὴν λέξιν ἐπὶ τῶν θανασίμῳ τραυματισθέντων καὶ τῶν κυμάτων, Ἡσύχιος διδάσκει πῶς ἐνταῦθα ἐκδέκτεον, ἐρμηνεύων ἀβεβρυχότες· θυμῷ φωνοῦντες». Οὐκ ἀνάστιν δὲ παραθέσεως καὶ τὸ ὑπὸ Ἰωακείμ Βαλαδάνη σημειωθέν μοι, ὅτι ἐν Ἀραβίᾳ τὸ «φωνῶν» λέγουσι Βρεχοῦμαι καὶ Βρε(χ)ίζουμαι.

Ἐν δ' ὀφίων κεφαλαὶ δεινῶν ἔσαν, οὔτι φατείων,
 δώδεκα, τὰ φοβέσκον ἐπὶ χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων,
 οἵτινες ἀντιβίην πόλεμον Διὸς υἱὶ φέροιεν·
 τῶν καὶ ὀδόντων μὲν καναχὴ πέλεν, εὔτε μάχοιτο
 Ἀμφιτρωνιάδης, τὰ δ' ἔδαίετο θωυτὰ ἔργα. 165
 Στίγματα δ' ὡς ἐπέφαντο ἰδεῖν δεινοῖσι δράκουσι
 κυάνεα κατὰ νῶτα, μελάνθησαν δὲ γένεια.
 Ἐν δὲ συὼν ἀγέλαι χλούνων ἔσαν ἡδὲ λεόντων

161. οὔτι φατείων] Ἰδε 144.
 162 καὶ. πρὸλ. 149-50.
 ἐπὶ χθονί] Ἀντὶ τοῦ συνθέτου ἐπι-
 χθονίων. Ἡ αὐτὴ ἰδέα ἔδωκεν ἀφορ-
 μὴν τῶν ἐξῆς στίχων Λευκαδικῷ ἔ-
 σματος (Ἑλλην. Φιλολ. Σύλλογ. τ. II',
 σ. 280 — γίνεταί δὲ ὁ λόγος περὶ Ἀ-
 μαζόνος): α' Φεῖδρα στρώνει τὸ φάροισι
 καὶ ὄχρ' ὅχρ' ὅτι καλὴ γίνεταί καὶ τοὺς ἀστρίτες
 τοὺς κακοὺς τοὺς βάνει φτερινιστήρια».
 164. πρὸλ. Ἰλ. T 365: τοῦ καὶ ὀ-
 δόντων μὲν καναχὴ πέλεν. Καὶ ἐκ τού-
 του δῆλον ὅτι τὸ τῶν ἐξαργατῶν ἐκ τοῦ
 ὀδόντων. Ὁ ποιητὴς τὸ παράλληλον
 χωρίον (149-50) δεινῶς ὑπερβάλλει,
 προφανοῦς τὴν θεότητα τοῦ τε-
 χνίτου.

165. θωυτὰ] Παρὰ τὸ θωύσσω
 (βοᾶω) ἀναλόγως τῷ περιβόητα.

166. Στίγματα ὡς] Στίγμασιν ὅ-
 μοια (πρὸλ. πῦρ ὡς 72)· οἱ ὅφεις λοι-
 πὸν στικτοὶ ἦσαν, ὅπερ εἶδος ὁ λαὸς
 μάλιστα δέδειεν.

ἐπέφαντο] Ἐφάνησαν ἐπὶ τῶν δρα-
 κόντων· τὸ ἰδεῖν ἐπικῶς πλεονάζει, κα-
 θάπερ Θ. 701.

167. κυάνεα] Χάριν τοῦ μέτρου ἡ
 λέγουσα διεκτείνεται. Τὸ αὐτὸ χρῶμα
 οἰκτιοῦται τοῖς δράκουσιν ἐν ὧδ' Ἄνα-
 κρεοντείῳ (16 [29], 10: ὀφρὺς κυανω-
 τέρη δρακόντων).

μελάνθησαν] Οὗτος ὁ στίχος καὶ
 χωρίον τῆς Ὀμηρικῆς Ἀσπίδος (Ἰλ. Σ.
 548: ἡ δὲ μελαίνετ' ὅπισθεν, ἀρηρομένη

δὲ εἴκει, χρυσεῖη περ εἴουσα· τὸ δὲ
 περὶ θαῦμα τέτυκτο) αἰνίττονται τὴν
 θαυμασίαν τέχνην τῶν παμπαλαίων χρυ-
 σουργῶν, ἣν γινώσκουμεν ἐκ τῶν Μυ-
 κηναϊκῶν μαχαιρίων, ἃ ἡ Ἀρχαιολο-
 γικὴ Ἐταιρεία ἀπὸ τοῦ πολλῶν αἰώνων
 βύπου ἐξεκάθαρσεν. Τὸν χρυσὸν δηλαδὴ
 τεχνικῶς ἐμελάνωσαν.

γένεια] Τὰ γένεια αἰξάνουσι τὴν
 δεινότητα τῶν ὄφειν ἐν ζωγραφίαις·
 διὸ ὁ ὑποκρινόμενος Ἰωάννης τὸν Δα-
 μασκηνὸν ἐν τῇ περὶ δρακόντων (Migne
 Πατρολογία, τ. 94, σ. 1601 A) περὶ
 τοῦ δράκοντος γράφει: «ἔχει δὲ γένεια
 ὡς καὶ ὁ τράγος».

168. χλούνων] Οἱ γλωσσολόγοι ἐ-
 τυμολογοῦσι χλούνης ὡς χλοσ—νης
 (Ἰνδιστὶ gher), ἥτοι λάσιος. Ἡ συν-
 ἔχεια πάντως ἀπαιτεῖ ἐπιθετον χαρα-
 κτηριστικὸν τοῦ σάγρου (πρὸλ. Ἰλ.
 I 539: χλούνην σὺν ἄγριον, Καλλιμάχ.
 Ὑμν. 3, 150: χλούνην κάπρον), ὥστε
 μᾶλλον ἀρμόζει τὸ ἔτυμον χλόη. Ὁ
 σάγρος τῷ λέοντι ἰσάζιος εἰς τὴν πά-
 λην καθίσταται (Αἰσώπ. Μῦθ. 253).
 Ὅθεν ὁ μέγας ἀρχηγέτης τῆς ποιή-
 σεως ἐντεῦθεν παραβολὴν ἐπλασε (Ἰλ.
 II 823) καὶ οἱ καλλιτέχναι τὰ θηρία
 ταῦτα μαχόμενα παρέστησαν (Ἰδε Ὀδ.
 λ 611 καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ François ὀνο-
 μαζόμενον ἀρχαῖον ἀγγεῖον). Καθ' ὅ-
 λου, ὅτε οἱ Ἕλληνες, μαθηταὶ πῶς
 ὄντες τῶν βαρβάρων, εἰσέτι ἐφοινίζον
 κατὰ τὸ παράδειγμα τούτων μάχας θη-

ἐς σφέας δερκομένων, κοτεόντων θ' ἰεμένων τε·
 τῶν καὶ ὁμιληδὸν στίχες ἦσαν, οὐδὲ νυ τοίγε 170
 οὐδέτεροι τρεέτην· φρίσσόν γε μὲν αὐχένας ἄμφω·
 ἦδη γάρ σφιν ἔκειτο μέγας λῆς, ἀμφὶ δὲ κάπροι
 δοιοί, ἀπουράμενοι ψυχάς, κάτα δέ σφι κελαινὸν
 αἶμ' ἀπελείβειτ' ἔραζ', οἱ δ' αὐχένας ἐξεριπόντες,
 κείατο τεθνηῶτες ὑπὸ βλοσυροῖσι λέουσιν. 175

ρίων συχνότερον ἢ ἄλλην ὑπόθεσιν ἀ-
 πεικνύζον. Ἀξιομνημόνευτον πρὸς τοῦ-
 τοις, ὅτι τοὺς λέοντας οὐκ ἐν εἰκόσι
 μόνον ἐώρων.

169. ἐς σφέας δερκομένων] Τὸ
 βλέπειν πρὸς ἀλλήλους ἐρητῶς μνημο-
 νεύεται, ὅτι οἱ τότε τεχνῆται συχνάκις
 τὰ ζῷα ἐναλλάξ κατὰ μόνας ἐξωγρά-
 φουν. Ἐν δὲ τῇ Ἀσπίδι, ὡς στίχες
 διαθεβαῖνται, ὁ τῶν συῶν στοῖχος
 ὁλόκληρος τῷ τῶν λεόντων ἀνθίστα-
 ται.

κοτεόντων] Τοῖς θηρίοις ἀποδίδω-
 σιν ἐνταῦθα τε καὶ 403 ὀργήν.

ἰεμένων] Σαφέστερον εἴρηται Ἰλ.
 Θ 121=313: ἰέμενον πόλεμόνδε.

ὁμιληδόν] Εἰς τὸν πολεμικὸν ὁμι-
 λον.

171. τρεέτην] Ὁ θυϊκός, ἐπὶ δύο
 κομμάτων τιθέμενος, οὐκ ἔσφαλται· ἔτι
 δὲ ὕστερον τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων
 μάλιστα ὁ θυϊκός, ἐπειδὴ ἐν τῇ κοινῇ
 διαλέκτῳ ἔξω τῆς Ἀττικῆς ἀπωλέσθη
 ἢ ἀπεμαράνθη, ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἔστιν
 ὅτε παρὰ τὸν κανόνα ἐτέθη.

φρίσσον αὐχένας] Οἱ ποιηταὶ χαί-
 ρουσι τούτῳ τῷ χαρακτηρισμῷ τοῦ
 ἐξωργισμένου κάπρου, ὅπερ ἄλλοι ζω-
 γραφικώτερον ἐξεκονίζονται, οἷον 391:
 ὀρθὰς φρίσσει τρέχας, Ἰλ. Ν 473: φρίσ-
 σει δὲ τε νῶτον ὑπερθεν, Ὀδ. τ 446:
 φρίξας εὖ λοφίην. Ἐνταῦθα ἡ εἰκὼν
 παραδιδάπτεται τῷ συμπεριλαμβάνεσθαι
 τοὺς λέοντας. Οἱ ἀρχαῖοι μεταλλουρ-
 γοὶ γεμὴν ἐνίστατο τοὺς λέοντας ὁμοίους
 τοῖς κάπροις ἐπλασσον, πάντως δὲ τὴν

χαίτην ἀνύρθωσαν. Διὰ τοῦτο λέγει
 αὐχένας ἀντὶ τοῦ νῶτα.

172. σφιν] Ἡ δοτικὴ ἐμπαθέστερον
 ἡθικῇ καλεῖται.

λῆς] Ἡ λῆξις, ἣ καὶ Ὀμηρος ἐχρή-
 σατο, ἐκ τῆς Ἀσίας ἦλθεν· οἱ γὰρ Βα-
 βυλώνιοι καὶ Ἀσσύριοι τὸν λέοντα
 liehon ὠνόμαζον. Τὸ ἐπίθετον ἀνα-
 πολεῖ ἡμῖν τὸ Μυκηναϊκὸν μαχαίριον,
 ὅπου ὁρῶμεν θήραν λεόντων γιγαν-
 τιάων.

173. ἀπουράμενοι ἐστὶ τὸ παθητι-
 κὸν τοῦ ἐπικού ἀπούρας ἢ ἀπό-φρας
 (ἀρπάσας).

ψυχάς] Ὁ τὸν Ξενοφάντειον Κυ-
 νηγετικὸν γράφας συμφωνεῖ τῷ ποιητῇ
 εἰς τὸ προσοικειοῦν ψυχὴν τοῖς θηρίοις
 (13,14). Ἄλλως οἱ ἰδιώται τὸ ὑπὸ
 τῶν νεωτέρων φιλοσόφων τριδόμενον
 ζήτημα παρημέλησαν.

κελαινόν] Ἰδε 153.

174. οἱ δ'] Οὐκ ἐναντίωσιν δηλοῖ,
 ἀλλ' ἀπλὴν σύνδεσιν (ὥσπερ Ἡρόδοτ.
 1,172).

ἔραζε] Ἐπιθι. Ε. 421.

ἐξεριπόντες] Ἐκπεσόντες τοὺς αὐ-
 χένας, ἢ γουν ἐξαρθρωθέντες· τὸ ἐνεργη-
 τικὸν βῆμα εὐρίσκαμεν Ἰλ. Ε 161: ὡς
 δὲ λέων, ἐν βουσί θορών, ἐξ αὐχένα
 ἄξῃ πόρτιος ἢ βούς.

175. ὑπό] Ἦτοι τοπικῶς κεῖται,
 ἦτοι συνωνυμῇ τῇ μετὰ τῆς γενικῆς
 ὑπό, πρὸς Ἰλ. Ν 763=Ω 168: χερ-
 σὶν ὑπ' Ἀργείων κέατο ψυχὰς ὀλέ-
 σαντες.

βλοσυροῖσι] Παράθεσις 147.

Τοὶ δ' ἔτι μάλλον ἐγειρέσθην κοτέοντε μάχεσθαι,
ἀμφοτέροι, χλοῦναί τε σύες χαροποί τε λέοντες.

Ἐν δ' ἦν ὑσμίνη Λαπιθάων αἰχμητῶν
Καινέα τ' ἀμφὶ ἄνακτα Δρύαντά τε Πειριθόον τε
Ὀπλέα τ' Ἐξάδιόν τε Φάληρόν τε Πρόλοχόν τε 180
Μόφον τ' Ἀμπυκίδην, Τιταρήσιον, ὅζον Ἄρηος,
Θησέα τ' Αἰγείδην, ἐπιείκελον ἀθανάτοισι,
ἀργύρεοι, χρύσεια περὶ χροὶ τεύχε' ἔχοντες.
Κένταυροι δ' ἐτέρωθεν ἐναντίοι ἡγερέθοντο
ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον ἰδ' Ἄσβολον οἰωνιστὴν 185

176. ἐγειρέσθην] Περὶ τοῦ δυτικοῦ
ἐπομην εἰς 171, περὶ δὲ τοῦ κοτέοντε
ὀλίγον ἀνωτέρω.

177. τε-λέοντες] Εἰλήφην ἐκ τῆς
Ὀδυσσεύς (λ 611).

χαροποί] Ζήτει ὅσα περὶ τούτου εἰς
Θ. 328 εἰπομεν.

178. Αἱ περὶ τὸ Πηλῖον μάχαι τῶν
Ἑλληνικῶν Λαπιθῶν καὶ τῶν ἱππαν-
θρώπων ἀψησάμεναι τοὺς τεχνίτας,
ὡς ἐκφαίνεται, ἀπὸ τῶν παλαιστάτων
χρόνων. Ὁ μῦθος ὑφ' Ὀμήρου καὶ
ἄλλοι μνημονεύεται (Λαπιθῶν αἰχ-
μητῶν κείναι Ἰλ. Μ 128) καὶ Ὀδ.
φ 295 κέ. διακριβοῦται. Τὸ ἐπίθετον
ἐπιτετῆδευται, καθόσον οἱ ἀντίπαλοι ὁ-
πλων μεταλλικῶν ἐστεροῦντο (188).

179. Ὁ προκείμενος κατάλογος κατὰ
τὸ μὲν σχῆμα ὁμοιάζει τῷ ἐν τῇ Ἰλιάδι
Γ 146 κέ. κειμένῳ, πρὸς δὲ τὰ ὀνόματα
ἐξ Α 263 - 5 (265 = 182) μετὰ προσ-
θηκῶν ἐπήγαγεν. Ἡ τῶν ὀνομάτων
μνεία ἥκιστα ἀντιτείνει πρὸς ἔκφρασιν
καλλιτεχνήματος, ἐπειδὴ οἱ ἀρχαῖοι
μάλιστα, οἷον ἐν τῇ Κυψέλου λάρνακι
καὶ ἀγγείοις, ταῖς εἰκόσι τὰ ὀνόματα
προσέγραφον.

ἀνακτα] Οἱ πλείστοι Πειριθῶν ὡς
βασιλέα εἰσάγουσιν.

181. Μόφος μετ' ἐξαίρετου τιμῆς
ὀνομάζεται, ὅτι περιάνυμος μάντις ἦν.
Ὅθεν ὁ ποιητὴς μνημονεύει τὸν πα-

τέρα Ἀμπυκα καὶ τὴν περὶ τὸν ποτα-
μὸν Τιταρήσιον πατρίδα αὐτοῦ· ὁ τῶν
νεῶν κατάλογος δεικνύει, ὅτι αὐτοὶ οὐχὶ
πόλιν, ἀλλὰ χωρία κατοικοῦν (Ἰλ. Β
751: οἱ τ' ἀμφ' ἱμερτόν Τιταρήσιον ἔργ'
ἐνέμοντο, ὅς ῥ' εἰς Πηνειὸν προίει καλ'
λῆρσαν ὕδωρ). Ὁ νῦν Ξεράτῃ ἢ Σα-
ραντάπορος ὀνομαζόμετος Τιταρήσιος
ἐκ τῶν τοῦ Ὀλύμπου παράγωγων κατα-
φέρεται καὶ παραρρέουσας τὴν Τύρνοβον,
εἰς τὸν Πηνειὸν εἰσπίπτει.

ὅζον Ἄρηος] Τὸ Ἄρεως ἀποδλά-
στημα. Ὀμηρικῶς (Ἰλ. Β 663. Γ 147.
Υ 238).

182. Ὁ ἡρωϊκώτατος τῶν Κενταυ-
ρομάχων ἐπίσης ὀλοκλήρου στίχου ἀ-
ξιοῦται.

183. Ὁ ποιητὴς τὴν ὀνομαστικὴν
ἔθηκεν, ὡς περὶ ἂν εἶπεν «οἱ δ' ἀμφὶ Καί-
νέα»· ὁ ψυχολογικῶς ἐρμηνευτέον· ἐνε-
θυμήθη γάρ, ταῦτα λέγων, ἤδη περὶ τῆς
ἀντιθέσεως (184 κέ.).

Ὁ πλεονασμὸς περὶ χροὶ (περὶ τὸ
σῶμα) ἐν ταῖς ἐποποιαῖς πολλάκις ἀ-
παντᾷ.

184. ἐτέρωθεν] Ἡ λέξις χαρακτη-
ρίζει τὴν ἀπλότητα τῆς ἀρχαιοτάτης
τέχνης, ἢ οὐκ ἐπίσταται ἐκτελεῖσαι εἰ-
κόνα συμπλοκῆς τῶν μαχομένων, ἀλλὰ
δύο στίχους ἀσυμμίκτους ἀνθίστην.

185. Τὰ τῶν Κενταύρων ὀνόματα
τὰ μάλιστα εἰλημμένα εἰσὶν ἀπὸ τῶν

Ἄρκτον τ' Οὐρειόν τε μελαγχαίτην τε Μίμαντα
καὶ δύο Πευκείδας, Περιμήδεά τε Δρύαλόν τε,
ἀργύρεοι, χρυσέας ἐλάτας ἐν χερσὶν ἔχοντες.

Καὶ τε συναϊγδην, ὥσεί ζωοὶ περ ἐόντες,
ἔγγεσιν ἡδ' ἐλάτης αὐτοσχεδὸν ὠριγνῶντο.

190

Ἐν δ' Ἄρεος βλοσυροῖο ποδώκεες ἕστασαν ἵπποι
χρύσει, ἐν δὲ καὶ αὐτὸς ἐναρφόρος οὐλιος Ἄρης,
αἰχμὴν ἐν χεῖρεσσιν ἔχων, πρυλέεσσι κελεύων,

ὄρειων κατοικητηρίων αὐτῶν, Πετραῖος δῆθεν Οὐρειος, Μίμας (ὁμώνυμον ὄρων τῆς Ἰωνίας καὶ τῆς Θράκης)—Πευκεῖδαι, Δρύαλος—Ἄρκτος.

οἰωνιστήν] Τὸν ἐξηγητὴν τῶν οἰωνῶν ("Ε. 801).

188. Οἱ Κένταυροι, ἄγρια ὄντες θηρία, ἀντὶ τῶν ὅπλων κορμοῖς καὶ πρέμνοις ἐχρῶντο· εἰς τοῦτο συνάδουσιν οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ καλλιτέχναι. Τὰ ἐν Βάσσαις ἀνάγλυφα χορηγοῦσι τὸ κάλλιστον παράδειγμα.

189. συναϊγδην] Παρὰ τὸ αἵσσω (ἄσσω).

ὥσεί] Τοῦτο ὁμογενὲς τὸ ἐν τῷ παρὰκμάσαντι Ἑλληνισμῷ ὥσαν (ὡς ἑάν), ἐξ οὗ τὸ καθ' ἡμᾶς σὰν ἐγένετο. Ἄπαντες οἱ ποιηταὶ, οἱ ἀριστοτέργημα περιγράφουσι, τὸ ζωτικὸν αὐτοῦ ἐγκωμιάζουσιν, ἀφοῦ Ὀμηρος ἐν τῇ Ἀσπίδι (Σ 539) εἶπεν: «ὥστε ζωοὶ βροτοί».

190. αὐτοσχεδόν] Ὑπερθετικὸς πῶς τοῦ ἐπιρρήματος σχεδόν (πλησίον).

ὠριγνῶντο] Ὀριγνάομαι παράγωγόν ἐστὶ τοῦ ὀρέγομαι, ὃ ἐπὶ τοῦ προτείνειν τὸ δόρυ ἀπαντᾷ ("Ιλ. Δ 307. Ν 190).

191. Κατὰ τὴν ἐπικὴν δοξασίαν οἱ θεοὶ μετέχουσι τῶν πολέμων· ὅθεν οἱ παλαιότεροι τεχνῖται θεοὺς παριστάνουσιν, ἥτοι ἐν μέσῳ τῶν πολεμιστῶν (οἷον ἡ Ἀθηνᾶ ἐπὶ τοῦ Αἰγινητικοῦ ναοῦ μεταξὺ τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῶν Τρώων εὐρίσκεται) ἢ ὅπισθεν αὐτῶν

(οἷον ἡ Θέτις καὶ ἡ Ἥώς, μαχομένων Ἀχιλλέως καὶ Μένονος). Ὁμοίως ἐνταῦθα ὁ μὲν ἄγριος Ἄρης τοὺς ὠμούς Κενταύρους ἀκολουθεῖ, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ τοὺς Ἑλληνας.

βλοσυροῖο] "Ιδε 147. 175.

192. Ἐν δέ] Ἐπὶ τοῦ ἔρκματος (195).

* ἐναρφόρος] Ὁ ποιητὴς τὸν ἐπικὸν πληθυντικὸν ἐναρ (πανοπλία), δηλονότι ἀπὸ τοῦ ἐνικοῦ ἔναρ (κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ ἔαρ, θέαρ, νέκταρ) παράγει.

οὐλιος] Πρὸς τὸ Ὀμήρου οὐλος τὴν αὐτὴν ἔχει σέσην, ἣν Θούριος πρὸς Θούριος. Τὸ πρωτοφανὲς ῥῆμα ὀλλυμι.

πρυλέεσσι] Ἀρίσταρχος τὴν λέξιν ἐξηγήσατο ἀπεξοίω, ἄλλοι δέ, ἀντιπαράβαλλοντες πρύτανις καὶ πρύμνα, ἀπεδέχοντο ἀπρόμαχοι ("Ἡσύχ. λ. πρυλαῖς). Ἀλλὰ Ἄρης ἕστηκεν οὐχὶ πρὸ τῶν προμάχων, ἀλλ' ὅπισθεν, ἐπειδὴ οἱ ἡνίοχοι Δεῖμος καὶ Φόβος ἐπιθυμοῦσιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν μάχην, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ, ἡ συμμέτρως παρίσταται, τοῦτο ποιήσειν μέλλει. Ὅθεν ἡ μετὰ τοῦ λατινικοῦ praelium (μάχη) σύγκρισις οὐδόλως παράδοξος φαίνεται. Ἡ ὀνομαστικὴ κατὰ Καλλίμαχον ("Υμν. 1, 52) πρύλις ἦν, ἄλλοτε δὲ πρυλεὺς ἐπέθεσαν (οἷον Ἡσύχ. αὐτ.).

κελεύων] Κατὰ τὴν ἀρχαίαν σημασίαν, ἐπιδοῶν. Οἱ ἀρχαῖοι καλλιτέχναι τοῦτο ἐξέφραζον διὰ τοῦ προτείνειν τὴν δεξιάν τοὺς θεοὺς.

αἵματι φοινικίαις, ὥσπερ ζωὸς ἐναρίζων,
 δίφρῳ ἐπεμβεβῶς· παρὰ δὲ Δεῖμός τε Φόβος τε 195
 ἔστασαν ἰέμενοι πόλεμον καταδύμεναι ἀνδρῶν.
 Ἐν δὲ Διὸς θυγάτηρ ἀγελείη Τριτογένεια,
 τῇ ἱκέλῃ ὥσπερ μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν,
 ἔγχος ἔχουσα χερί, χρυσεῖν τε τρυφάλειαν,
 αἰγίδα τ' ἄμφ' ὤμοισ', ἐπὶ δ' ὥχετο φύλοπιν αἰνὴν. 200
 Ἐν δ' ἦν ἀθανάτων ἱερὸς χορὸς· ἐν δ' ἄρα μέσσῳ
 ἱμερόεν κιθάριζε Διὸς καὶ Λητόος υἱός,
 χρυσεῖν φόρμιγγι, θεῶν δ' ἔδος ἀγνὸν ἔλαμπε·

194. αἵματι φοινικίαις] (Πρβλ. 159) συνδετόν μετὰ τοῦ δευτέρου ἡμιστιχοῦ. Ἀρῆς αἱματώδης ἦν, ὥσπερ φονεύς. Περὶ τῆς συνθέσεως ἑπὶ 189.

195. παρὰ δὲ Δ(Φ)εἶμός τε Φόβος τε] = Ἰλ. Δ 37 (πλὴν αὐτοῖς περὶ ἀντὶ τοῦ παρὰ γράφεται). Δεῖμος καὶ Φόβος ἡνίοχοι τε καὶ θεράποντες Ἀρεῶς εἰσι (463)· περὶ ὧν ἴδε Θ. 934.

196. Παράθες Ἰλ. Γ 241: «μάχην καταδύμεναι ἀνδρῶν», ὃ διαδεχαιούται, ὅτι πόλεμος τὴν νεωτέραν σημασίαν ἔχει.

197. = Ἰλ. Δ 515. Ὀδυσσ. γ 378 (ἔκει μὲν ἄργεται ἀπὸ ὥρσε, αὐτοῖς δὲ ἀλλὰ).

ἀγελείη] Ἡ λείαν ἄγουσα.

Τριτογένεια] Πρβλ. Θ. 895.

198. τῇ ἱκέλῃ ὥσπερ] Πλατύτερον εἴρηται ἀντὶ τοῦ ὥσπερ 194.

μάχην κορύσσειν] Πρβλ. 148.

199. τρυφάλεια] Συντίθεται μετὰ τοῦ γάλλος· τὸ δὲ τρυ- διαφέρει τοῦ τρι-, ὥσπερ Βιργίλιος ἐξεῖληψε τὴν λέξιν (Αἰν. 7, 785: triplici erinita iuba galea), συντετμημένον ἐκ τοῦ τετρα-, καθάπερ τρά-πεξα, ταρτή-μορον. — Ἡ τοι· τὸ *χερὶ πρὸς τὸ πρῶτον μόνον κῶλον ἀναφέρειν χρή. ἢ ὑποθετόν, ὅτι Ἀθηνᾶ τὸ κράνος ἐν τῇ ἐτέρᾳ χειρὶ κρατεῖ, ὅπερ ἐν ζωγραφίαις μεταγενεστέρων μάλιστα τεχνιτῶν εὐρίσκομεν.

ὅπερ ἦττον παραδεχόμεθα, διότι τοῦτο σύμβολον εἰρηνικόν.

200. ἄμφ' ὤμοισ'] Ἡ αἰγὶς κεῖται ἐπὶ τῶν ὤμων, καταχρεμαμένη ἐπὶ τὸ στῆθος καὶ τὸ νῶτον· τοιοῦτοτρόπως πολλαὶ εἰκόνες τὴν θεὸν διαζωγραφοῦσιν.

201 κέ. Ποιητικώτερον καὶ σαφέστερον διακριβοῦνται ἐν τῷ β' τῶν Ὀμηρικῶν Ὑμνων στ. 11—25, ὅπου ἀντὶ τοῦ ἀρίστου ἀθανάτων ἀπαριθμοῦνται οἵδε· αἱ Χάριτες καὶ Ὠραι, Ἀρμονία, Ἥβη, Ἀφροδίτη, Ἀρτεμις, Ἀρῆς. Ἀπόλλων δὲ κιθάριζει, αἱ δὲ Μοῦσαι ᾄδουσιν. Οἱ λοιποὶ θεῶνται, συγκροτοῦντες ἀγορὴν (204) ἢ ἀγῶνα (205).

202. ἱμερόεν κιθάριζε] = Ἰλ. Σ 570.

203. θεῶν ἔδος] Παράθες Ἰλ. Ε 367 καὶ 868: θεῶν ἔδος αἶψιν Ὀλυμπον. Ἀντὶ τοῦ ἁγίου παρὰ τοῖς παλαιῶς ποιηταῖς ἀγνὸς εὐχρησται, π.χ.: ἀγνὸν ἄλλος Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 187. Πινδάρ. Ὀλ. 5, 10, τέμενος Πινδάρ. Πυθ. 4, 204.

* ἔλαμπε] Ἡ αἴγλη ἐκλάμπει ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ὡς συμπεραίνομεν ἐξ Ὑμν. Ὀμηρ. 2, 23-4: αὐτὰρ ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων ἐγκιθαρίζει, καλὰ καὶ ὕψι βιβὰς, αἴγλη δὲ μιν ἀμφιφαίνει, μαρμαρυγαί τε ποδῶν καὶ ἐκκλώστοιο χιτῶνος.

ἐν δ' ἀγορή, πέρι δ' ὄλθος ἀπείριτος ἐστεφάνωτο
 ἀθανάτων ἐν ἀγῶνι· θεαὶ δ' ἐξήρχον αἰοιδῆς 205
 Μοῦσαι Πιερίδες, λιγὺ μελπομένης ἐῖκυται.
 Ἐν δὲ λιμὴν εὖορμος ἀμαιομακέτοιο θαλάσσης
 κυκλοτερῆς ἐτέτυκτο πανέφθου κασσιτέροιο,
 κλυζομένῳ ἱκελος· πολλοὶ γε μὲν ἄμ μέσον αὐτοῦ
 δελφῖνες τῇ καὶ τῇ ἐθύνεον ἰχθυάοντες, 210
 νηχομένοις ἱκελοι· δοιοὶ δ' ἀναφυσιόωντες
 ἀργύρεοι δελφῖνες ἐφοίτων ἔλλοπας ἰχθῦς·

204. ἀγορή] Ἡ πρὸς τοῦτο ἀνα-
 φερομένη γενική μετὰ τὸ δεύτερον ὄ-
 νομα, ἀφ' οὗ ἐξαρτᾶται, τίθεται.

ὄλθος] Κεῖμηλια, ἄτινα διαγράφον-
 ται ἐν τῷ γ' Ὀμηρικῷ Ὑμνῳ στ.
 249 κέ.

ἐστεφάνωτο] Κύκλῳ ἔκειτο (ἦν),
 οἷον Ὑμν. Ὀμηρ. 4,120: ἀμφὶ δ' ὁμι-
 λος ἀπείριτος ἐστεφάνωτο.

205. ἀγῶνι] Ἴδε Θ. 91.

ἐξήρχον] Οἱ ἄλλοι δὲ ἦδον τὸ ἐφύ-
 μνιον. Ἡ διήγησις ἀρμόζει εἰσέτι πρὸς
 τοὺς καθ' ἡμᾶς χορούς· οἱ μὲν νέοι
 χορεύουσιν, οἱ δὲ προδεηκότες τῇ ἡλι-
 κίᾳ μετὰ χαρᾶς θεωροῦσιν, ἐνὸς μου-
 σικοῦ παίζοντος καὶ ἄλλου προῖδοντος.

206. Πιερίδες] Θ. 53.

ἐῖκυται] Ὁ ποιητὴς διατελεῖ ἀνα-
 μιμνήσκων, ὅτι εἰκόνα ἐξηγεῖται.

207-215. Εἰκὼν λιμένος (ἦν
 μιμεῖται Θεόκριτος 1,39-41).

λιμὴν εὖορμος] = Ὀδ. δ 358. 136.

ἀμαιομακέτοιο] Ἴδε Θ. 319.

208. κυκλοτερῆς] Οἷον ὁ τοῦ Φα-
 λήρου λιμὴν.

πανέφθου] Ἐν τῇ συνηθείᾳ ἐλέγετο
 ἄπεφθος (χρυσός), ἤγουν ἐκκεκαθα-
 ρμένος.

210. ἐθύνεον] Συνωνυμεῖ τῷ Ὀ-
 μηρικῷ ἔθνον, ἤγουν ἔσπευδον.

ἰχθυάοντες] Τούτῳ συμφωνεῖ τὸ
 χυδαῖον ψαρεύω μᾶλλον ἢ τὸ τῶν πα-

λαιῶν καὶ λογίων ἀλιεύω. Ὁ πολύ-
 πους κατὰ τὸν τῆς Ὀδυσσεύς ποιητὴν
 ὡσαύτως «ἰχθυᾷ» (Ὀδ. μ 95).

211. ἀναφυσιόωντες] Ὁ ποιητὴς
 τὸν βίον τῶν δελφίνων ἀκριβῶς παρε-
 τήρησεν: «ἔθος γὰρ τοῖς δελφῖσιν ἀνα-
 κύπτειν ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ ἀποφυσᾶν
 ὕδωρ ἀπὸ τοῦ στόματος» (Σχόλιον).

212. ἐφοίτων] Ὀμηρος ταύτῃ τῇ
 λέξει ἐπὶ τῶν πετομένων πτηνῶν χρῆ-
 ται (Ὀδ. 6 182), ἐνταῦθα δὲ δηλοῖ τὸ
 ἀναπηδᾶν, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ δελφῖνες
 περιδεξίως, τερπομένων τῶν ναυτῶν.

ἔλλοπας ἰχθῦς] Οἱ παλαιοὶ τὸ ἐπί-
 θετον ἡγοῦντο οὐ διαφέρειν τοῦ ἀπλόῦ
 ἔλλος, ὅπερ ὁ τὴν Τιτανομαχίαν ποιή-
 σας ('Απόσπ. 4, 1), Σοφοκλῆς (Αἴ.
 1297) καὶ ἄλλοι τοῖς ἰχθύσι προσά-
 πτουςι· «Κρήτες δέ, φησὶ τὸ Μέγ. Ε-
 τυμολ. (σ. 331, 52), καὶ τοὺς ἀφώ-
 νους ἔλλοπας λέγουσιν». Ἀριστοτέλης
 ὁμῶς (π. ζῴων 2,13.15) μαρτυρεῖ, ὅτι
 εἶδος ἰχθύων ἔλλοψ ὠνομάζετο· ὥστε
 οὐκ ἀναγκαῖον ἀναζητῆσαι διὰ πλειόνων
 τὴν ἐτυμολογίαν. — Ἡ αἰτιατική, κατὰ
 τὸν ἀρχαῖσμόν τῶν ποιητῶν, ἀπλῶς
 κεῖται χωρὶς τῆς προθέσεως εἰς ἡ πρός,
 ἦν ὁ τῶν λογογράφων κανὼν ἀπαιτεῖ.
 Ὀππιανὸς τὰ πηδῆματα τῶν δελφίνων
 ὡσαύτως ἐκδέχεται ὡς θήραν ('Αλειυτ.
 5,436 πυκνὸν ἐπιθρόσκοντες, ἐπὶ τοὺς
 ἰχθῦς θηλαδῆ).

τῶν δ' ὕπο χάλκιοι τρέον ἰχθύες· αὐτὰρ ἐπ' ἄκταϊς
 ἦστο ἀνὴρ ἄλιεύς δεδοκμημένος, εἶχε δὲ χερσὶ
 ἰχθύσιν ἀμφίβληστρον, ἀπορρίψαντι ἑοικώς. 215
 Ἐν δ' ἦν εὐκόμου Δανάης τέκος, ἱππότηα Περσεύς,
 οὐτ' ἄρ' ἐπιφάυων σάκεος ποσὶν οὐθ' ἐκάς αὐτοῦ,
 θαῦμα μέγα φράσσασθ' ἐπεὶ οὐδαμῇ ἐστήρικτο.
 Τὼς γάρ μιν παλάμαις τεῦξε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
 χρύσεος· ἀμφὶ δὲ ποσσὶν ἔχε πτερόεντα πέδιλα. 220
 Ὡμοισιν δὲ μιν ἀμφὶ μελάνδετον ἄορ ἔκειτο

213. τρέον] Ἀπέφευγον· αὕτη γὰρ ἢ παρ' Ὀμήρῳ σημάσια, ἣν οἱ Σπαρτιάται μάλιστα ἐφύλασσον.

ἀκταῖς] Ὁ πληθυντικὸς ἀκριβέστατα μεταφράζεται τῷ τῶν νεωτέρων αἰγματοῖ (γιαλοῖ).

214. δεδοκμηένος] Δοκέω ἢ δοκεῦν (ἐν τῷ συντελικῷ χρῆσις γίνεται τοῦ μέσου, ἴδε Ἰλ. Ο 730. Ἀπολλων. Ἀργ. 4,900,1660.) ἐμφανίζουσι μάλιστα τὴν ἐνέδραν (τὸ καρτέρι) τῶν κυνηγῶν καὶ ἀλιέων. Οἱ ἀλιεῖς ποτε τοὺς δελφίνας φίλους καὶ συγχυνηγούς ἐνόμιζον (Ὀππιαν. Ἀλιευτ. 5, 427-47), καθότι τοὺς ἰχθύς εἰς τοὺς λιμένας εἰσέγλυνον.

215. ἰχθύσιν ἀμφίβληστρον] (ἃ ἐδανείσατο αἰνιγματοποιὸς παρ' Ἀθην. Δειπνοσ. 10,450 c). Τὴν δοτικὴν ὥδε πως ἐκληπτέον· ἰχθύσι παρεσκευασμένον εἶχεν ἀμφίβληστρον.

216.-36. Ἡ Περσέως θυγὴ.

216. ἱππότηα] «Ἐοικε κατὰ τοὺς γλωσσογράφους ἱππότην ἀκούειν τὸν φυγάδα, ἐπεὶ ὁ πάππος Ἀκρίσιος ἐξέβαλεν αὐτόν· οὐ γὰρ εἰσάγεται ἱππὸς χρώμενος ὁ Περσεύς» (Σχόλιον). Οὐκ ἀπαράδεκτος ἡ γνώμη, ὅτι ὁ ποιητὴς τὴν Ὀμηρικὴν φράσιν «Γερήνιος ἱππότηα Νέστωρ» τοιοῦτοτρόπως ἐξείληψε, πιθανώτερον ὅμως, ὅτι ἱππότηα ὡς ἐπίτιμον ἐπίθετον διακρίνει τοὺς βασιλεῖς, αἵτινες ἐν τῷ πολέμῳ ἀπὸ τοῦ

ἄρματος μάχονται· τοῦτο γὰρ ἱππότης καὶ ἱππεὺς παρὰ τοῖς ἐπικοῖς δηλοῦσιν. Ἀλλ' ἀδύνατον αὐτοῖς ἀρνήσασθαι, ὅτι τῶν παλαιῶν τινες τὸν Περσέα ἐφ' ἱπποῦ φεύγοντα παρέστησαν (ἐνθυμούμεθα περὶ Μηλίου κεράμου παρὰ Millingen Unedited Monuments 2, 2 καὶ Baumeister, Denkmäler σ. 1290 καὶ πρόχου ἐν συλλογῇ Παρίσιου τινὸς εὐρισκομένου, ἴδε Wieseler, Archäologische Zeitung 1859, σ. 120).

217. Μέχρι τούτων οὐδὲν τὴν θείαν γένεσιν τοῦ ἔργου διεβεβαίωσεν ἢ τὸ πολῦτιμον τῆς ὕλης, ἔτι δὲ τὰ μάλιστα ὁ τρισμὸς τῶν ὄψεων. Νῦν δὲ ἀμέγα θαῦμα· Ἡφαίστου εἰσάγει· ὁποῖοις ἀδυνάτοις ἢ φαντασίαι τῶν πολλῶν εὐφραίνεται, οἷον νησιῶται ἄδουσι (Paseow 443, 14-5): «Χρυσὴ κανδήλα κρέμαται ἔς τὴν μέσσην τοῦ σπιτιοῦ σου, χωρὶς βασιτάδι κρέμαται».

218. φράσσασθ'] Ἐννοῆσαι· δθεν διακρίνεται (Ἰων. Ὀμηρ. 2, 237): φράσσασθαι μέγα θαῦμα καὶ ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖσθαι.

219. Πρβλ. Θ. 579-80.

220. πτερόεντα πέδιλα] Ἐπτεῶντων, καθάπερ τὰ Ἑρμου.

221. Ὡμοισιν δὲ μιν ἀμφὶ] Αἰτιώτερον ἐν τοῖς ἀνωτέρω (128) εἶπεν· ἀμφ' ὥμοισιν.

μελάνδετον ἄορ] Ἐίφος, ὅπερ τὴν λαβὴν εἶχε μελαιναν. Διὰ τί τὸ μέλαν

χάλκεον ἐκ τελαμῶνος· ὁ δ' ὥστε νόημ' ἐποτᾶτο·
 πᾶν δὲ μετάφρενον εἶχε κάρη δεινοῖο πελώρου,
 Γοργόους, ἀμφὶ δὲ μιν κίβισις θέε, θαῦμα ἰδέσθαι,
 ἀργυρέη, θύσανοι δὲ κατηωρεῦντο φαινοί,

225

ἐξαίρει; Ἐπὶ τῶν νήσων καὶ ἄλλοι ἢ
 δοξασιὰ τηρεῖται, ὅτι *μανρομάνικο*
μαχαίρι ἀποσοθεῖ τὸν ἐφιάλτην (βρα-
 γνᾶν) καὶ γοητείας ἐξαφανίζει (Νεοελλ.
 Ἀνάλ. Α', σ. 336, Δροσίνης Ἀγροτ.
 Ἐπιστολ. σ. 140), ὥσπερ ὁ μέλας ἀλε-
 κτρώων ἀποδιώκει τοὺς διαδόλους καὶ
 τὰς Νεράιδας (Hahn, Märchen, ἀρ.
 78, 83 κ.ά.). Ὁ Ἡσιόδειός τε καὶ οἱ
 ἀρχαιοτάτοι ζωγράφοι καὶ πλάσται τὴν
 περιώνυμον ἄρπην, ἢ Περσεύς κατὰ
 τοὺς μεταγενεστέρους Μένουσαν ἀπέ-
 κτεινεν, ἀγνοοῦσιν.

222. *τελαμῶνος*] Ὁ ἀναφορεύς τοῦ
 ξίφους καὶ ὁ τῆς ἀσπίδος ταῦτό ὄνομα
 εἶχον, ἐπειδὴ ποτε πολὺ ὠμοίᾳζον (ἴδε
 τὰ Μυκηναϊκὰ μαχαίρια).

223. *ὥστε νόημ'*] Τὴν λαμπρὰν
 παραβολὴν ἐπενώησε περιγηγῆς, μετα-
 διβαζόμενος τῷ νῷ ἥτοι εἰς τὴν πα-
 τριδα ἢ ἐκ ταύτης εἰς τὰς χώρας, ἃς
 ἐθεώρησεν. Εὐρίσκειται ἡδὲ παρ' Ὀμήρῳ
 (Ἰλ. Ο 80 κ.ε., Ὀδ. η 36) καὶ ὑπὸ τῶν
 μεταγενεστέρων πολλὰκις ἐπανελήφθη
 (Θεόγνιδ. 985. Ἀπολλων. Ῥοδ. 2,
 541, Ὀρφ. Ὑμν. 69 [68] 9, Ξενοφ.
 Ἀπομνημ. 4, 3, 13, Πλουτάρχ. Ἀ-
 λέξανδρ. 35, Ἀριστ. ἐπιστ. 1, 5,
 Θεμιστ. Λόγ. 11 σ. 151 D, 18 σ.
 221 B, Λογγ. Γ', σ. 96, 9, ἔκδ. Vil-
 loison, Ἠλιόδωρ. 4, 16): «Τάχιστον
 νοῦς· διὰ παντός γὰρ τρέχει» (ταῦτα
 εἶπεν ὁ σοφὸς Θαλῆς κατὰ Διογέ-
 ν. Λαέρτ. 1, 35). Ἦντο ποιετικὴ ἢ διὰ-
 νοια τοῦ Ξενοφώντος (Ἀνάδ. 1, 5, 2:
 θᾶττον ἢ ἂν τις ᾤετο) καὶ Ἀριστείδου
 (Λόγ. τ. Α', σ. 8: ὁξύτερον ἢ νοῆσαι).

ἐποτᾶτο] Πέτομαι μετὰ τῶν παρα-
 γῶγων κυρίως ἡντινοῦν ταχεῖαν κίνησιν
 καὶ ἀποχώρησιν σημαίνει· πρβλ. 308.

Ἀναλόγως νῦν πετιοῦμαι τῷ παλαιῷ
 πηδᾶω ἰσοδυναμεῖ καὶ περὶ δρομέως ἢ
 ἱππέως λέγεται: «σὺν τῷ πουλὶ ἐπέταγε»
 (Ζαμπέλιος 704, 110, Passow 178,
 στ. 14): «πέταγε σὺν ὁ ἀήτορας» (Ἀρα-
 βαντ. Συλλογ. 65, 5).

223. *εἶχε*] Ἡ κεφαλὴ ἐκάλυπτε τὴν
 ῥάχιν (κυρίως τὰ ὀπίσω τῶν φρενῶν,
 ἥτοι τοῦ διαφράγματος). Τὸ πᾶν ὑπαι-
 νίσσεται τὸ μέγεθος τῆς κεφαλῆς τοῦ
 τέρατος (πελώρου). Πάντα ταῦτα ἐν
 ἀρχαίαις ζωγραφίαις εὐρίσκονται.

224. *Γοργόους*] Μένουσα ἐστὶ κατ'
 ἔξοχὴν Γοργώ, ὅθεν ἡ κεφαλὴ «Γορ-
 γείη» καλεῖται (Ὀμηρ. Ἰλ. Ε 741 =
 Ὀδ. λ 634).

ἀμφὶ δὲ μιν κίβισις θέε] Ὁ Περ-
 σεύς τὴν κεφαλὴν εἰσεδεβλήκει εἰς πη-
 ραν—τὴν λέξιν *κίβισις* ἡδὲ οἱ γραμ-
 ματικοὶ παρὰ τοῖς Κυπρίοις ἐν χρήσει
 οὐσαν (Ἡσύχ.).—ἦντινα πολλὰκις ἀ-
 πεικονίζουσι· τὸ χρώμα αὐτῆς ἦν ἐρυ-
 θρόν ἢ λευκόν (ἐν ζωγραφίᾳ ἐπὶ τοῖχου
 Πομπηίων εὐρισκομένη, ἴδε τὴν Ar-
 chäologische Zeitung 1878, σ. 14),
 ἐν δὲ ζωγραφίᾳ ἀγγείου φαίνεται πε-
 πλεγμένη (Gerhard, auserlesene Va-
 senbilder, πίν. 89, 4). Οἱ Χριστιανοί,
 οἱ τὸν Περσεύς μῦθον εἰς τὸν ἅγιον
 Γεώργιον μετένεγκον (ἴδε Ν. Πολίτην
 Ἅγιος Γεώργιος καὶ Περσεύς, ἐν τῷ
 Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ 1872, καὶ Ἑλ-
 λην. Φιλολ. Σύλλογ. τ. Η', σ. 500-1),
 τῆς πῆρας ὡσαύτως μνήμην ἐφόλασσαν,
 ἄδοντες: «ς τὴν ἀργυρῇ(ν) του τασέπη»
 (Ἑλλην. Φιλολ. Σύλλογ. τ. Η', σ. 501 6').
 —Περὶ τοῦ ῥήματος ἡδὲ εἴρηται (147).
θαῦμα ἰδέσθαι] Ἡ Ὀμηρικὴ φρά-
 σις τὸν ἐξάμετρον ἀναπληροῖ.

225. *θύσανοι*] Ἡ αἰγὶς ἐπίσης τρεῖς

χρύσειοι· δεινὴ δὲ περὶ κροτάφοισιν ἄνακτος
κεῖτ' Ἀϊδος κυνέη νυκτὸς ζόφον αἰνὸν ἔχουσα.

Αὐτὸς δὲ σπεύδοντι καὶ ἐρρίγοντι ἐοικῶς
Περσεὺς Δαναΐδης ἐπιταίνεται. Ταὶ δὲ μετ' αὐτὸν

Γοργόνες ἀπλητοὶ τε καὶ οὐ φαταὶ ἐρρώνοντο, 230
ιέμεναι μαρπείειν. Ἐπὶ δὲ χλωροῦ ἀδάμαντος

Θυσάνους εἶχεν (Ἰλ. Π 448-9). Ὁ
Θεωρῶν τὴν τῶν Μυκηναϊκῶν Ἀθή-
νησι συλλογὴν εὐρίσκει χρυσοῦν θύ-
σανον, ἐκ ταινιῶν ἐλάσματος συνθετι-
μένον (ἀπεικ. ἐν τῷ τοῦ Σχλίσμαν βι-
βλίω σ. 348, ἀρ. 461).

226. περὶ κροτάφοισιν·] Πρβλ. 137.

227. Ἀϊδος κυνέη] Ἡ περιεφα-
λαία τοῦ βασιλείως τοῦ κάτω κόσμου
τὸν φοροῦντα αὐτὴν ἀόρατον ποιεῖ, τῶν
μυθολόγων ἐτυμολογούντων Ἀΐδ- ὡς
ἀ-(F)ιδ-, διό Ἀθηνᾶ αὐτὴν δίδωσι Διο-
μῆδει (Ἰλ. Ε 845). Ὡς ἐξάγεται ἐξ
Ἀριστοφάν. Ἀχαρν. 390: σκοτοδασυ-
πυκνότεριχά τιν' Ἀΐδος κυνὴν, κερά-
μου Τανχραϊκοῦ, ὃ Μυλωνᾶς ἐν τῷ
Δελτίῳ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς τῶν
Γερμανῶν ἐξέδωκε (τ. Ζ', σ. 381) καὶ
Τυρρηνικῆς ζωγραφίας (Monumenti
dell' Instituto, τ. Θ', πίν. 15, 1), ἡ
κυνὴ ἐκ δορᾶς ἀγρίου κυνὸς ἐπεποιήτο
καὶ νεφέλῃ περιεκεκάλυπτο. Τὰ παράλ-
ληλα χωρία ἀνατεθησαυρισμένα εἰσὶν
ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Παροιμιογράφων, τ.
Α', σ. 15. Οἱ Ἀλβανοὶ παρὰ τῶν ἐν
Ἡπείρῳ Ἑλλήνων τὸν μῦθον ἔμαθον
καὶ τούτων πλεονα χρόνον ἐφύλαξαν
(ἐπιθ. τὸν μῦθον, ὃν ἐδημοσίευσεν Hahn
albanesische Studien τ. Β', σ. 168).

228. αὐτὸς] Ὁ ἄνθρωπος λιτῶς ἀν-
τίκειται τοῖς ἐνδύμασιν.

ἐρρίγοντι] Ἐπειδὴ ὁ φόδος κρυερὸς
(Ἰλ. Ν 48) ἢ κρυδαίς (Ἰλ. Ι 2), ὁ τοῦ
ῥήματος βίγναι συντελικὸς ἔρριγα τὸν
φόδον ἐκφράζει (Ἰλ. Γ 353. Η 114.
Ρ 175. Ὁδ. ψ 246). Ἡ κατάληξις
ἐστὶ τοῦ ἐνεστώτος, καθάπερ: κεκλήγον-

τες 379, 412. ἔτι δὲ ἡ τοῦ ὑποτακτι-
κοῦ ἐρρίγῃσι Ἰλ. Γ 353.

229. Δαναΐδης] Θ. 1002 ἀφορμὴν
ἔδωκε τοῦ διατρέχειν περὶ τὰ μητρω-
νομικά.

ἐπιταίνεται] Ὁμηρος τὸ τρέχειν τῶν
ζώων οὕτω χαρακτηρεῖ (Ἰλ. Χ 23.
Ψ 518). οὐδὲν ἦν ἐν ἐκφράσει εἰκό-
νος καὶ ἐπὶ ἀνθρώπου εὐστόχως κεῖται,
ἐπειδὴ οἱ παλαιότατοι τεχνίται τὸ τρέ-
χειν ἀπλοῦς ἔδῃλουν τῷ ὄντι διατεί-
νοντες τοὺς πόδας τῶν τρεχόντων το-
σοῦτον, ὥστε γονατίζειν μᾶλλον δο-
κοῦσιν.

230. Γοργόνες] Ἐπιθ. Θ. 274 κέ.
οὐ φαταί] Ταῦτά βούλεται τῷ ὄντι
γρατεῖος καὶ τῷ οὐκ ὀνομαστοί (Θ.
148, ὅπου πλεονα ἐσημειωσάμεθα). Ὁ
λαὸς τὴν δοξασίαν πιστῶς φυλάσσει,
Γοργόνα ἢ Μίδουσαν ἀποκαλὼν δυσ-
εἰδῇ γυναῖκα (ἐπιθ. τὸ εἰς Θεογ. 274
σγδλίον).

ἐρρώνοντο] Τὸν ἀόριστον ὑπομέν. Θ. 8.

231. μαρπείειν] Ὁ δεῦτερος ἀόρι-
στος τοῦ μάρπτω (αἰρέω) ῥήματος οὕ-
τως ἔχει.

χλωροῦ] Γαλήνως σημεῖοι, ὅτι Ἰπ-
ποκράτης ἐνόησε τὸ χλωρὸς τίθῃσιν
ὅπου ἐν τῇ συνθεσί τὸ ὠχρὸς κεῖται.
Τοῦτο καὶ ἐνταῦθα κύριόν ἐστιν (Ζήτει
τὰ χωρία ἐν τῷ Στεφάνου Ὁθησαυρῷ λ.
χλωρός).

ἀδάμαντος] Τὰ ὀπίσω ἐξ ἀδάμαντος
πεποιημένα ἦσαν, ἵνα ἐκδεινωθῇ ἡ φο-
βερότης τῶν Γοργόνων. Ὁμοίως τὸ
Γοργόνειον ἐν τῇ Ἰλιάδι (Α 36-7) ἐπὶ
ἀμέλανος κυάνου » κεῖται.

βαινουσέων, ἰάχεσκε σάκος μεγάλην ὀρυμαγδῷ
 δῆξα καὶ λιγέως· ἐπὶ δὲ ζώνησι δράκοντε
 δοιὼ ἀπηωρεῦντ' ἐπικυρτόοντε κάρηνα.

Λίχμαζον δ' ἄρα τώγε, μένει δ' ἐχάρασσον ὀδόντας 235
 ἄγρια δερκομένω. Ἐπὶ δὲ δεινοῖσι καρήνοις
 Γοργείοις ἐδονεῖτο μέγας Φόβος· οἱ δ' ὑπὲρ αὐτέων
 ἄνδρες ἐμαρνάσθη, πολεμήϊα τεύχε' ἔχοντες,
 τοὶ μὲν ὑπὲρ σφετέρης πόλιος σφετέρων τε τοκήων,
 λοιγὸν ἀμύνοντες, τοὶ δὲ πραθέειν μεμαῶτες. 240
 Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἔτι δῆριν ἔχοντες
 μάρνανθ'· αἱ δὲ γυναῖκες εὐδμήτων ἐπὶ πύργων

232. *βαινουσέων*] Πτερὰ λοιπὸν οὐκ εἶχον (οἷον ἐν ταῖς Σελινουνταῖς μετόπισι).— Ἡ ἰδέα ὁμοιάζει 164.

ἰάχεσκε] Περί τοῦ τύπου εἰς Θ. 157 εἴρηται.

233. *ζώνησι*] Εἰ ἐννοητέον τὴν κυρίως ζώνην, οἱ ὅφρις θύσανοι πῶς ἦσαν ὡς Ἡρόδοτος γράφει, ὅτι αἱ θύσανοι οἱ ἐπὶ τῶν αἰγίδων ὄφρις εἰσι» (4, 189, πρβλ. καὶ Ἰλ. Ξ 181)· οἱ Ἀλεξανδρεῖς ὁμῶς τὴν δι' ὅφρων ζώσιν τῶν Γοργόνων ἐφαντάσθησαν, οὗ παραδεχθέντος, τὴν ζώνην ἐκληπτέον «μέσην» (Ἡλίοδωρ. 3, 4, 4, 3. Ὀβιδ. Μεταμορφ. 4, 483).

234. *ἐπικυρτόοντε κάρηνα*] Καὶ τοῦτο χαρακτηριστικὸν τῶν εἰκόνων, μάλιστα ἂν ἀπεικονίζονται δύο ὄφρις κατ' αὐστηράν καὶ ἀκριβῆ συμμετρίαν· ὅποια οἱ Γερμανικοὶ ἀρχαιολόγοι συμπεριλαμβανούσιν εἰς τὸ ὄνομα *Warpensstil* (ῥυθμὸς οἰκοσήμενος).

235. *Λίχμαζον*] Πρβλ. λελιγμότες Θ. 826. Ἐπειδὴ ὁ θυξὸς τῶν ἄρσενικῶν τὰ μάλιστα τὸν τῶν θηλυκῶν ἀντικαθίστησιν, οὐκ ἀπαράδεκτον τὸ ἀναφέρειν 235-6 εἰς τὰς Γοργόνας. Τῷ ὄντι ἐπὶ τῶν ἀρχαίων μνημείων αἱ Γοργόνας τὴν γλῶσσαν προεκβάλλουσι καὶ τοὺς ὀδόντας πρίουσι, καθὼς ἡ Δά-

μια αὐτοὺς ἀκονᾷ (ἴδε τὰ παραμύθια τοῦ Hahn, τ. Β', σ. 181).

235. *μένει*] Θυμῷ καὶ ὀργῇ (Ἰλ. Α 103. I 679).

236.-270. *Μάχη*.

236. *Ἐπὶ*] Ἐν τῷ ὑπεράνω αὐτῶν στοίχῳ (πρβλ. 237)· ἡ ἀσπίς δηλαδὴ συνέστηκεν ἐκ ταινιῶν συγκέντρων.

237. *Γοργείοις*] Ἡ σύνταξις ἔχει, ὡς περ ἂν εἴκετο *Γοργόνων*.

ἐδονεῖτο] Ἐκλονεῖτο ἤτοι ἔσπευδε, καθάπερ τὰ τῶν ἀγωνιστῶν ἄρματα «δοιήσεται» (Ἰμν. Ὀμηρ. 2, 92).

Φόβος] Ἰδε 144.

οἱ δ' ὑπὲρ αὐτέων] Ἐξ Ἰλ. Μ 424 εἴληπται, διό οὐ καθόλου ἀρμόδιόν ἐστιν.

238. *ἐμαρνάσθη*] Ὁ θυξὸς, ὡς εἴπομεν, σολοικῶς ἀντὶ τοῦ πληθ. τίθεται.

ἄνδρες] Διαμερίζεται καθ' ὅλον καὶ μέρος εἰς τοὶ μὲν - τοὶ δέ.

240. *λοιγὸν ἀμύνοντες*] Πρβλ. Ἰλ. Ε 603 = Υ 98. Σ 450. Πρωτοτύπων ἐχρήσατο Ἰλ. I 531-2: «Αἰτωλοὶ μὲν ἀμυνόμενοι Καλυδῶνος ἐραννῆς, Κουρῆτες δὲ διαπραθέειν μεμαῶτες ἄρηι». *Ἐπραθον* ἐστὶ δευτέρως ἀόριστος τοῦ πέρθω· ὡς ἀντικείμενον δηλονότι ὑπακουστέον πόλιν.

241. Ἀντιστοιχεῖ τῇ συμμετρῷ διηγήσει στ. 172 κέ.

χαλκίον δὲ βόων, κάτα δ' ἐδρύπτοντο παρειάς,
ζώησιν ἱκελαι — ἔργα κλυτοῦ Ἡφίστοιο —
ἄνδρες δ', οἱ πρεσβῆες ἔσαν γῆράς τε μέμαρπε, 245
ἄθροοι ἔκτοσθεν πυλέων ἔσαν, ἂν δὲ θεοῖσι
χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, περὶ σφετέροισι τέκεσσι
δειδιότες· τοῖ δ' αὖτε μάχην ἔχον· αἱ δὲ μετ' αὐτοῦς
Κῆρες κυάνεαι, λευκοὺς ἀραβεῦσαι ὁδόντας,

δῆριν ἔχοντες] Ἐξ ἀμύλλης.
243. χαλκίον] Ἴδε Θ. 311. Ἐπι-
συνάπτει ἐρμηνευτικὴν λέξιν. — Αἱ γυ-
ναῖκες ἑαυτὰς παρέχουσιν ὡς ἀπολέ-
σασαι ἤδη τοὺς ἄνδρας. Αἰσχύλος τῆς
ἐν πόλει κινδυνεύουσα ταραχῆς ζωντὴν
καὶ ἐμπαθῆ εἰκόνα διαγράφει ἐν τοῖς ἐπὶ
Θήβας Ἑπτά.

244. Ἡ παρένθεσις αἰτιολογεῖ τὸ
προηγούμενον.

κλυτοῦ Ἡφίστοιο] = Θ. 927.

245. Ὁ μὲν νοῦς πρόδηλος, περὶ δὲ
τῆς γραφῆς διαφωνοῦσιν, ἀλλὰ τοῦτο
τὸ ζήτημα εἰς τὸ παράρτημα ἀνήκει.
Τὸ ὑποκείμενον, ὡς συχνάκις ἐν ταῖς
ἐποποιίαις γίνεται, ἐν τῷ δευτέρῳ κώλῳ
τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως μεταλλάσ-
σεται· τὸ γῆρας ὁμοίως τῇ πενήνῃ ἐφιάλ-
της τις ὑπολαμβάνεται, λαμβάνων (μέ-
μαρπε) καὶ καταπιέζων τὸν ἄνθρωπον.

246. ἔκτοσθεν πυλέων] Ἐν τοῖς
ἐξωπύλοις μέρεσιν (Σχολ. Ἀπολλ. Ροδ.
1, 1174, ὅς ἐξηγεῖται «προμολῆ»), ἥτοι
ἐν τοῖς προπυλαίοις. Ὁμοίως οἱ δημο-
γέροντες τῶν Τρώων εἰς τὰς Σκαίᾶς
πύλας συναγείρονται (Ἰλ. Γ).

ἂν δὲ θεοῖσι χεῖρας ἔχον] Οἱ εὐ-
χόμενοι τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν
ἀνῆλθον. Τίς ἀγνοεῖ τὸν πολυθρόνητον
στύχον. «Ἐργα νέων, βουλαὶ δὲ μέ-
σων, εὐχαὶ δὲ γερόντων»;

248. τοῖ] Οἱ ἄνδρες, περὶ ὧν εἴ-
ρηκε 237-42.

μάχην ἔχον] Ἡ περίφρασις ὅζει
τῆς κοινῆς συνήθειας· ἀλλ' ἀπαντᾷ καὶ
ἐν τῇ Ἰλιάδι (Ξ 57).

249. Κῆρες] Πρβλ. Θ. 211 καὶ
217. Ἡ πλαστικὴ ἰδέα προήλθεν ἐκ
φράσεων, οἷα Ἰλ. Μ 326: Κῆρες ἐφε-
στᾶσιν θανάτοιο μυρία.

κυάνεαι] Οὐ παραλλάσσει τοῦ ἐν Θ.
241: «Κῆρα μέλαιναν» (Πρβλ. : κυανὴ
Μοῖρα, Αἰσχύλος Ἀνθολογ. 7, 255 :
[Ερινύες] κυανόχρωτοι ἀνασσαὶ (Ὀρφ.
Ῥγμ. 70, 6). Εἰδικότερον Ὀρφικός
τις Μέδουσαν εἶπε: «παρθένον ἀργα-
λέην ἐρεδῶπιδα» (Λιθικ. 538). Οἱ
Χριστιανοὶ διὰ τοῦτο τὸν διάβολον μέ-
λανι χρώματι ἐξωγράφουν καὶ τοὺς
Ἀραβὰς (Ἀράπηδες) ὡς δαιμονιακοὺς
μάγους φοβοῦνται. Πρὸς τὸ χρῶμα
σημειούμεθα, ὅτι κυανότῃ κυρίως ἐστὶ
τὸ καθ' ἡμᾶς ἔτι οὕτω λεγόμενον, ἂν
καὶ μετὰ τοῦ μέλανος χρώματος συν-
εχῶς συγγένηται. Πῶς ὁ πᾶν Πολύ-
γνωτος τὸν ἐν Ἀδοῦ δαίμονα Εὐρύ-
νομον ἐχρωμάτισε, Παισανίας διηγεί-
ται (10, 28, 7): «Κυανοῦ τὴν χροάν
μεταξύ ἐστὶ καὶ μέλανος, ὅποια καὶ
τῶν μυῶν αἱ πρὸς τὰ κρέα εἰσὶ προσ-
ζάνουσαι». Ὡς πρὸς τὰ νεώτερα, οἱ
Ζάκωνες ἄδουσι αὐτὸν κοῦδάνε Ἀδην
(τὸν κυάνεον Ἀδην, ἴδε τὴν Οἰκονό-
μου γραμματικὴν σ. 48), καθάπερ Μάρ-
κελλος ἐν τῷ Ῥηγίλλης ἐπιταφίῳ (Καί-
ηel Ἐπιγρ. 1046, στ. 84) ἔγραψε: «κυα-
νέου Ἀιδος»· πρὸς τούτοις, τὸ Ζακω-
νικὸν ἡμᾶς ἀναπολεῖ Ἡσαυρίου γλωσ-
σαν· «κουανᾶ, μέλανα Λάκωνες».

Λευκοὺς ἀραβεῦσαι ὁδόντας] Ἀ-
παντα τὰ φοβερά τέρατα ἔχουσι τοὺς ὁ-
δόντας μακροὺς, οἷον ἡ Κῆρ ἐν τῇ τῶν

δεινωποὶ βλοσυροὶ τε δαφουνοὶ τ' ἄπλητοὶ τε 250
 δῆριν ἔχον περὶ πιπτόντων· πᾶσαι δ' ἄρ' ἔεντο
 αἶμα μέλαν πίειν· ὃν δὲ πρῶτον μάρποειν
 κείμενον ἢ πίπτοντα νεούτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
 βάλλ' ὄνυχας μεγάλους, ψυχὴ δ' Ἀιδόσδε κατῆε
 [Τάρταρον ἐς κρυόενθ'. Αἶ δὲ φρένας εὖτ' ἀρέσαντο 255
 αἵματος ἀνδρομέου, τὸν μὲν ρίπτεσκον ὀπίσσω,

Κυψελιδῶν λάρνακι (Παυσαν. 5,19,6)
 καὶ οἱ τῶν Βυζαντινῶν διάβολοι καὶ οἱ
 δράκοι. Πρβλ. καὶ 164. 235. Τὸ ἡμι-
 στίχιον αἰνίσσεται ἅμα τὸ χάσμα τοῦ
 στόματος, οὗ ἕνεκα ὁ βρυκόλακος ὑπὸ
 τῶν Ῥοδίων καταχαρᾶς ὀνομάζεται.

250. δεινωποὶ] Σοφοκλῆς (Οἰδίπ.
 Κολων. 84) τὰς Ἐρινύς ὁμοίως «δει-
 νῶπας» εἴρηκεν.

βλοσυροὶ] Ἰδε 147. Ἡ λέξις παρὰ
 Κοίντῳ τῷ Σμυρναίῳ διγενής ἐστίν (5,
 452. 14, 454).

δαφουνοὶ] Ἡ παράγωγος δαφουνοὶ
 ὑφῆρται 159. — Πρὸς ἅπαντα ἀντιπα-
 ρατίθεμεν ὅσα ἐν τοῖς Νεοελληνικοῖς
 Ἀναλέκτοις (Α', σ. 30) περὶ τοῦ φοβε-
 ρωτάτου βρυκόλακος τῶν Μηλίων ἄ-
 ναγινώσκουσι: «Ἡτο φοβερόν, τὴν ὄ-
 ψιν μέλαν, ἔχον τοὺς ὄνυχας σπιθα-
 μιαίους τὸ μέγεθος καὶ βεδαμμένους
 διὰ τοῦ αἵματος τῶν θυμάτων του, τὴν
 κόμην μακρὰν καὶ τὰ βλέμματα ἄγρια».

251. δῆριν ἔχον] Ἰδε 241.

252. πίειν] Ταῦτό ποιεῖ ὁ ἐν τῇ
 Ἀλκίτιδι Θάνατος (στ. 845). Τὸν
 τύπον μάρποειν ἀνέλυσαν 157.

μάρποειν] Ἐν γενεαῖς προτάσσειν
 εὐκόλως μεταβαίνουσιν ἀπὸ τοῦ πλη-
 θυντικῷ πρὸς τὸν περιληπτικὸν ἐνικόν,
 π.χ. Ὀδ. δ 691-2.

253. νεούτατον] Καὶ αὕτη ἡ λέξις
 ἐκ τοῦ 157 ἐπανεληπται.

254. βάλλ'-μεγάλους] Οἱ μεγάλοι
 ὄνυχες χαρακτηρίζουσι τὰ δαιμόνια,
 οἷον τὴν Κῆρα, ἣν Παυσανίας περιγράφει

φει (Ἰδε ἄνωτ.) τοὺς διαδόλους, τοὺς
 βρυκόλακας κτλ.

ψυχὴ δ' Ἀιδόσδε κατῆε] Παρά-
 θες Ἰλ. Η 330: ψυχὴ δ' Ἀιδόσδε κα-
 τήλθον.

255. Τάρταρον] Τάρταρος ἐνταῦθα
 ὁ αὐτός ἐστι τῷ Ἄδῃ ὁ πρῶτον ἄ-
 παντᾶ ἐν τοῖς Ἀποσπάσμασι τοῦ Ἀ-
 νακρέοντος (43, 4: θαμὰ Τάρταρον δε-
 δοικώς), εἴπερ Στοβαῖος τὸ λῆμμα ὀρ-
 θῶς ἔθηκεν, ἔπειτα δὲ παρὰ Θεόγνιδι
 (1036), Αἰσχύλῳ (Εὐμέν. 72), Τιμο-
 κρέοντι (Ἀπ. 8), Μανέθωνι, (Ἀποτε-
 λεσμ. 3, 68), Ἀντιπάτρῳ Θεσσαλο-
 νικεῖ (Ἀνθολογ. 7, 531, 7), Μεσομήδει
 (Ἀπόσπ. 1), Νόννῳ (Διονυσ. 31, 50),
 Ὀρφεῖ (Ῥγμ. 18, 2), ἔτι δὲ πολλοῖς
 Λατίνοις ποιηταῖς, καθάπερ Ἐρεβος
 Ῥγμ. Ὀμηρ. 5, 354 καὶ παρὰ Θεό-
 γνιδι 974. Περὶ τοῦ ἐπιθέτου κρυόεντα
 εἶπομεν Θ. 657.

ἀρέσαντο] Εὐηρέστησαν καὶ τὰς
 φρένας ἐχόρτασαν, καθάπερ Ἰλ. Τ
 179: σὲ δαίτι ἐνὶ κλισίῃς ἀρεσάσθω.
 Κατὰ τὰ συνώνυμα, ἃ σημαίνουσι πλη-
 ρῶς, συντάσσεται, ἥτοι μετὰ τῆς δοτι-
 κῆς (Ἰλ. Ι 112. Τ 179. Θ 402. 415)
 ἢ καὶ μετὰ τῆς γενικῆς (Ὀδ. θ 402).

256. αἵματος ἀνδρομέου] Ἐπειδὴ
 ὁ ποιητὴς ταῦτα ἐξ Ἰλ. Χ 19 (αἵματος
 ἀνδρομέου) εἴληφεν, ἡ συνάφεια τῆς φρά-
 σεως ὀλίγον τι διαταράσσεται, τοῦ τὸν
 ἀναφερομένου εἰς τὸ ἀνδρομέου, ὥσ-
 περ ἂν εἰ τῷ συνωνύμῳ ἀνδρὸς ἐχρή-
 σατο. Ἐπίσης Σοφοκλῆς (Ἀντιγ. 411-2)

ἄψ δ' ὄμαδον καὶ μῶλον ἐθύνεον, αὖτις ἰοῦσαι].
 Κλωθὴ καὶ Λάχεσις σφιν ἐφέστασαν· ἡ μὲν ὕψισσων
 Ἀτροπος οὕτι πέλεν μεγάλη θεός, ἀλλ' ἄρα ἦγε
 τῶν γε μὲν ἀλλάων προφερέης τε πρεσβυτάτη τε. 260
 [Πᾶσαι δ' ἄμφ' ἐνὶ φωτὶ μάχην δριμύειαν ἔθεντο,
 δεινὰ δ' ἐς ἀλλήλας δράκον ὄμμασι θυμήνασαι,
 ἐν δ' ὄνυχας χεῖράς τε θρασείας ἰώσαντο].
 Πάρ δ' Ἀχλὺς εἰστήκει, ἐπισμυγερή τε καὶ αἰνή,

ἐκ τοῦ ἐπιθέτου ὑπὲρνεμοι ἐλήφεν ἄ-
 νεμος.

ρίπτεσκον] Πρβλ. Θ. 157.

257. Ἐσπευδον (ἴδε 156) πάλιν εἰς
 τὴν συμπλοκὴν καὶ τὸν θόρυβον. Συν-
 δετέον «αὖτις ἰοῦσαι», ὥσπερ Ἰλ. Α
 17. Ρ 103. Σ 286, κατὰ τὸν ἐπικὸν
 πλεονασμόν.

258. σφιν ἐφέστασαν] Εἰστήκεσαν
 ὀπίσθεν τῶν Κηρῶν, καθάπερ ἐκεῖναί
 τῶν μαχομένων. Αἱ Μοῖραι διορίζουσι
 τίνα ἀποθανεῖν πέπρωται (π. χ. Σοφ.
 Ἀντιγ. 170: πρὸς διπλῆς μοῖρας μίαν
 καθ' ἡμέραν ὦλοντο, Μουσαῖος 307).
 ὅθεν Κόδιντος ὁ Σμυρναῖος (2, 361-2)
 περὶ Μέμνονος γράφει: «ἀλλὰ ἡ Μέ-
 μνων πολύστονος ἡπερόπενεν ἐγγύθεν
 ἱσταμένη καὶ ἐπὶ κλόνον ὀτρύνουσα».

ὕψισσων] Ὀλίγων μικρότερος, ὡς-
 περ ὑπολίζοντες Ἰλ. Σ 519, εἶγε ἡ
 γραφὴ γνησία. Ἡ ἐρμηνεία τῆς προ-
 τάσεως ἀδέσμιος ἐστίν· εἰ μὲν στικτέον
 μετὰ τὸ πέλεν, ὁ μὲν τεχνίτης τὸ
 «προφερέης» τῆς Ἀτρόπου ἠνέξατο διὰ
 τοῦ μεγέθους, ὁ δὲ ποιητὴς τὴν αὐτὴν
 ἔννοιαν δις ὡς, κατὰ λιτότητα καὶ θε-
 τικῶς ἐξέφρασεν· εἰ δὲ συναπτέον «ἡ
 ὕψισσων», τὸ γῆρας ἐδήλωσε διὰ τῆς
 μικρότητος, ὅπερ ἐπίσης οὐκ ἀμά-
 ρτυρον.

260. προφερέης] Ζητεῖται τὴν ἐξηγή-
 σιν εἰς Θ. 79. Οἱ Ἡπειρώται, οἳ τε
 Ἑλληνες (Ἑλλην. Φιλολ. Σύλλ. τ.
 ΙΔ', σ. 255) καὶ οἱ Ἀλβανοί (Hahn,

griechische und albanesische Mär-
 chen Β', σ. 315), τὴν περὶ τῆς δια-
 φόρου ηλικίας τῶν Μοιρῶν παραδοσαν
 ἔσωσαν.

261-3. Τῶν Μοιρῶν ἀνάξιοι εἰσιν.
 Τοιαῦτα οὐδεὶς ποτε περὶ αὐτῶν ἐλη-
 ρησεν. Πρὸς τούτοις, οἱ τρεῖς ἀόριστοι
 εἰς τὴν περιγραφὴν οὐχ ἀρμόζουσιν. Καὶ
 γὰρ δράκον ἀόριστος δευτέρος ἐστὶ τοῦ
 θέματος δέρκ(ομαι) ἤτοι προσδλέπω).

262. θυμήνασαι] Ὀργισθεῖσαι.

263. ἰώσαντο] «Ἰσῶς ἐξέτειναν»
 (Σχόλιον τοῦ ἐν Μονάχῳ κώδικος).

264. Ἀχλὺς (Ἡ κατάληξις ἀρ-
 χαϊκῶς διεκτείνεται, ὡσπερ Ἰλ. Υ' 424)]
 Ἀχλὺς, ἤτοι σκότος, καίται παρ' Ὀ-
 μήρῳ ἐπὶ λιποθυμίας (Ἰλ. Ε 696) ἢ
 θανάτου (Ἰλ. Ε 47 = Π 344. Ὀδ. χ
 88) ἢ λύπης (Ἰλ. Υ' 424), ἣν αἰνέ-
 τεται καὶ Πρόκλος ἐν τῷ εἰς Ἡλίου
 Ὑμνῳ (στ. 41: ἀχλὺν ἀποσκεδάσας [τῆς
 ψυχῆς] ὄλεσιμβροτον ἰολόχευτον). Τὰ
 καθ' ἕκαστα, οἷον αἱ διακεκνημέναι πα-
 ρεαί (ἐπιθι 243), ἡ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς
 κόνις — ἀναμνησθῶμεν τοῦ πενθοῦντος
 Πριάμου — αἱ ἔνεκα τῶν δακρύων μύ-
 ξαι, τὰ ἐκ τῆς νηστείας ἀποβαίνοντα,
 ἐμφαίνουσιν ἅπαντα τὴν ἐσχάτην θλι-
 ψιν, καὶ ταύτην διὰ νεκρούς. Οὕτως
 συννοοῦνται ἀμφοτέραι αἱ ἀνωτέρω ση-
 μασίαι. Ὅτι ἡ Ἀχλὺς τοῦ θανάτου
 σύμβολον, ἀμέσως ἐννοοῦμεν, ἐνθυμη-
 θέντες περὶ τῆς λέξεως σκοτόνω, ἥσ-
 περ αἱ ἀρχαὶ πολὺ προδεδήκασι τῶν

χλωρή, ἄυσταλή, λιμῶ καταπεπτηυῖα, 265
 γουνοπαχής, μακροὶ δ' ὄνυχες χεῖρεσσιν ὑπῆσαν,
 τῆς δ' ἐκ μὲν ῥινῶν μύξαι ῥέον, ἐκ δὲ παρειῶν
 αἶμ' ἀπελείβειτ' ἔραζ'. ἡ δ' ἀπλητον σεσαρυῖα
 εἰστήκει, πολλή δὲ κόνις κατενήνοθεν ὦμους,
 δάκρυσι μυδαλέη. Παρὰ δ' εὐπυργος πόλις ἀνδρῶν, 270

ὑπὸ Δουκαγγίου ἀναφερομένων μαρτυριῶν οἱ Πριηνεῖς κατηρῶντο «ὁ παρὰ ὄρυι σκότος» «διὰ τὸ παῖδας αὐτῶν καὶ πατέρας καὶ ἀνδρας ἐκεῖ φονευθῆναι» (Πλουτάρχ. Ζητήμ. Ἑλλην. 20, Ἀριστοτέλης παρὰ Ζηνοβίῳ 6, 12). Ἡσυχίος σκότος ἐξηγεῖται ὄλεθρος, θάνατος, ἐπίσης δὲ ὁ Χρυσόστομος εἰς κεφ. Α' τοῦ κατ' Ἰωάννην εὐαγγελίου (ὁμιλ. ε', 3) σημειοῦται: «Σκοτίαν καὶ τὸν θάνατον καὶ τὴν πλάνην φησί».

ἐπισμυγερή] Παρὰ τὸ σμύχω (ὑπεκκαίω).

265. χ.λωρή] Ἦδε 231.

ἀυσταλή] Ξηρὰ ἐκ λύπης (Θ. 99), ἢ πείνης (Ε. 7). Ἐν τοῖς ἔμπροσθεν παρελπίομεν τὰ ἐξῆς· α') ἐπὶ θλίψεως τίθεται ἀύχημός, παρὰ Μανέθωνι 2, 169· 6') ἐπὶ πτωχείας καὶ πενίας «αὐχμηροὺς ἀναγκαίου βίῳ» Μανέθ. 2, 54, βίου 3, 57, αὖτος ὑπὸ λιμοῦ Ἀλκίφρ. 3, 4, πρβλ. 3, 70. Ἀξιολογώτερον δὲ ὅτι οὐκ ἀντιπαρεβάλομεν τὸ καθ' ἡμᾶς ξερακιανός. — Καὶ τῶν Καλικαντσαρίων ἡ ἰσχνότης χαρακτηριστικὴν (Νεοελλην. Ἀνάλ. 1, 322), καθάπερ τῶν βρυκολάκων ὁ ῥύπος (Ἰστ. τῆς Μάνης στ. 261-2: καταλερωμένους σάν βρυκολάκους ἄγριους).

καταπεπτηυῖα] Παρὰ τὸ καταπτῆσω, συνωνύμως τῷ παρ' Ἰπποκράτει πολλῶ συμπίπτω (Λατίν. concido, Γερμανιστὶ eingefallen).

266. γουνοπαχής] Ζήτη εἰς Ε. 497.

μακροὶ δ' ὄνυχες χεῖρεσσιν ὑπῆσαν] Οἱ ὄνυχες, ὧν τὸ μέγεθος ἤδη σεσημειώται, ὑπῆσαν ὑπὸ τὴν χεῖρα,

ὅτι ὁ ποιητὴς ἐν εἰκόνι τὰς χεῖρας εἶδε κατακρεμαμένας.

267. Τὸν στίχον μεμψιμοιρεῖ ὁ ἀπερὶ ὕψους ἀνώνυμος (9, 26): «οὐ γὰρ δεινὸν ἐποίησε τὸ εἶδωλον, ἀλλὰ μισητόν», ὃν ὑπερακοντίζει Λεσίγγιος ἐν τῷ «Λαοκώωντι». Ἀλλὰ τίς διαβεδαίει, ὅτι ὁ ἐποποιὸς τὴν Ἀχλὺν ἐδούλετο δεινὴν; Ἐκ πάντων ἐκφαίνεται, ὅτι τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἄκρας θλίψεως δι-εξέρχεται· ἂν δὲ τις βδελύττηται, ἀναλογιζέσθω, ὅτι οἱ τότε ἄνθρωποι, ἅτε τῶν ῥινομάκτρων στερούμενοι, ἤττον ἐμυσσάττοντο.

268. αἶμ' ἀπελείβειτ' ἔραζ'] = 174. σεσαρυῖα] Παρὰ τὸ σάρω (φαίνω τοὺς δόντας), περὶ οὗ ἐπίσης ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐσημειωσάμεθα.

269. κατενήνοθεν ὦμους] Ἡ φράσις οὐχ ἀρμόζει, ὅτι ἐλληπται ἐξ Ὑμν. Ὀμηρ. 5, 280: ξανθαὶ δὲ κόμαι κατενήνοθεν ὦμους ἐκ κοινοῦ ἀρχετύπου. Ῥίξα δὲ τοῦ ῥήματος ἦν ἀνέθ (ἀνήνοθε Ἰλ. Α 266), ὃ δὲ νοῦς «σχεπάζω». Ἡ κόνις δηλαδὴ, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν διασπαρθεῖσα (Ἰλ. Ω 163 κ.), εἰς τοὺς ὦμους κατέπεσεν.

270. δάκρυσι μυδαλέη] Οἱ ὀφθαλμοὶ ὕγροι ἦσαν (τούτους αὐτοὺς μυδαλέους ἐπικαλεῖ Ἀρχιλόχος Ἀπόσπ. 182)· τοῦτο γὰρ ἀπεικονισθῆναι ἔξεστιν. Ἄλλως ἂν παρεπέμπομεν πρὸς ὅσα Αἰσχύλος περὶ τῶν πενθουσῶν Περσίδων ἐποίησε (στ. 539-40): διαμυδαλέας δάκρυσι κόλπους τέργουσι.

270.-85. Εἰκὼν τῆς κατ' εἰρήνην πόλεως.

χρύσειαι δέ μιν εἶχον ὑπερθυρίοις ἀραρυταί
ἐπτά πύλαι, τοὶ δ' ἄνδρες ἐν ἀγλαΐαις τε χοροῖς τε
τέρψιν ἔχον· τοὶ μὲν γὰρ ἐϋσσώτρου ἐπ' ἀπήνης
ἦγοντ' ἀνδρὶ γυναικα, πολὺς δ' ὕμναιος ὀρώρει,
τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε 275
χερσὶν ἐνὶ δμῶων· ταὶ δ' ἀγλαΐη τεθαλυταί

270. 'Ο πρὸς 'Ιλ. Σ 491-6 παραλ-
ηλισμός ἀποδεικνύει τὴν διαφορὰν τοῦ
περιγράφοντος καὶ τοῦ αὐτομάτως πλάσ-
σοντος ποιητοῦ.

271. εἶχον] Τὸ μὲν ἀπέκλειον, τὸ
δὲ ἐφύλασσον· πρωτότυπον δὲ 'Οδ. ψ
42: σανίδες δ' ἔχον εὔ ἀραρυταί. 'Εντὸς
προστίθεται 'Ιλ. Μ 8. 'Οδ. ε 341.

ὑπερθυρίοις ἀραρυταί] 'Υπερθύριον
καλεῖται ὁ ἄνωθεν τῆς θύρας ἐγκάρσιος
λίθος ἢ δοκός ('Οδ. η 90). Τὴν φρά-
σιν ἀξιώσει μάλιστα λόγου ὅστις ἐθαύ-
μασε τοὺς ὑπερμεγέθεις λίθους, οἱ τὰς
Κυκλωπίους πύλας ἄνωθεν σκεπάζουσι,
καὶ ἀκατανόητόν γε πῶς ἄνευ μηχανῶν
εἰς τὸ ὕψος ἐξήρθησαν.

272. ἐπτά πύλαι] 'Οδῖοις ἐν ταῖς
Μεταμορφώσεσι (13, 685) τὸ προκείμε-
νον χωρίον αἰνιττόμενος ἐν περιγραφῇ
ἀριστουργήματος οὐχὶ μόνον· Urbs
erat, φησί, et septem posses osten-
dere portas, ἀλλὰ καὶ προστίθῃσι·
Hae pro nomine erant et quae fo-
ret illa docebant. Ἀληθῶς ἡ ἐπτάς
τὸ ὄνομα τῆς πόλεως περισσὸν ἀποτε-
λεῖ, τίς γὰρ ἠγνόησε τὴν ἐπτάπυλον
Θήβην; 'Ωσαύτως Φιλόστρατος ἐν ταῖς
Εἰκόσι (1, 4) γράφει: «Θηβῶν μὲν ἡ
πολιορκία, τὸ γὰρ τεῖχος ἐπτάπυλον».
— Τῇ πολιορκουμένῃ πόλει οὐχ ἐπτά
πύλαι ἀπονέμονται, ἵνα μὴ κακὸς ἦ ὁ
οἰκονόμος.

ἀγλαΐαις] Τρυφαίαις· ἐπὶ χορῶν καὶ
ψῶδων ἡ λέξις οὐ πρότερον κεῖται ἢ
'Υμν. 'Ομηρ. 3, 476: μέλπεο καὶ κι-
θάριζε καὶ ἀγλαΐας ἀλέγνυε, καὶ παρὰ
Πινδάρῳ ἐν τῷ 2 στ. τῆς περιδόξου α'

Πυθικῆς: «βάσις (χορὸς) ἀγλαΐας ἀρ-
χά». 'Εν τούτοις, ἡ φράσις ἀντιστοι-
χεῖ πῶς τῇ ἐν τῇ συνηθείᾳ «χαρὲς χο-
ροὶ παιγνίδιαι» (Passow 307, 41).
Πρβλ. καὶ Θ. 909.

273. ἐϋσσώτρου ἐπ' ἀπήνης] =
'Ιλ. Ω 578 (γράφ. : ἐυξέστου). Τὸ ἐπί-
θετον παράγεται ἀπὸ τῆς λέξεως «σώ-
τρον» (περίδεσμος τροχοῦ). 'Απήνη
ἐστὶν ἀμαξίς ἐλαυνομένη ὑπὸ ἡμιόνων
(Παυσαν. 5, 9, 2)· οὕτω γὰρ αἱ γυναῖ-
κες ὠχοῦντο, ὁ δὲ μὴ ἔχων ἡμιόνους
χάριν τοῦ γάμου βοῦς ὑπεξεύγνυν· ὁ
νῦν εἰσέτι τινὲς ποιοῦσι, νόμφης ὑπαν-
δρευομένης εἰς ἄλλο χωρίον.

274. ἦγοντ'] Τὸ μέσον καταχρη-
στικῶς τίθεται· κυρίως γὰρ αὐτῶν χρῶν-
ται ἐπὶ τοῦ ἀνδρός, ὅς τὴν νόμφην εἰς
τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν ἄγει ἢ τοῦλάχιστον
ἐπὶ τοῦ πατρὸς ἢ ἀδελφοῦ τοῦ μνηστῆ-
ρος ('Οδ. δ 10. ο 237, πρὸς τούτοις
δὲ ἐπὶ τοῦ κυρίου, ὅς δούλῳ οἰκίᾳ γυ-
ναῖκα παρέχει, 'Οδ. φ 214).

πολὺς δ' ὕμναιος ὀρώρει] = 'Ιλ.
Σ 493 (προηγούμενων «ἠγίνεον ἀνά
ἄστου»). 'Ο ὕμναιος πολὺς ἦν καὶ ὀξύς,
ἅτε ἄδόμενος ὑπὸ πολλῶν.

275. τῆλε] 'Επὶ πολὺ.
εἰλύφαζε] 'Η λέξις ἐξήγηται εἰς Θ.
692, πλὴν ἐνταῦθα ἀμεταβάτως κεῖται.

276. ταί] Πᾶς τις "Ελλήν ἡπίστατο
ὅτι τὸν χορὸν ἐννοεῖ τῶν παρθένων,
ὅς τῇ νόμφῃ ἄδων ἠκολούθει (Αἰσχύλ.
Προμηθ. 556. Εὐριπίδ. Ἰφιγ. Αὐλ.
1042. Θεοκρίτ. Εἰδ. ιη').

ἀγλαΐη τεθαλυταί] 'Υπαινέτταται
τάς Χάριτας 'Αγλαΐην καὶ Θάλειαν.

πρόσθ' ἔκιον· τοῖσιν δὲ χοροὶ παίζοντες ἔποντο·
 τοὶ μὲν ὑπὸ λιγυρῶν συρίγγων ἴεσαν αὐδὴν
 ἐξ ἀπαλῶν στομάτων, περὶ δὲ σφισιν ἄγνυτο ἡχώ,
 αἱ δ' ὑπὸ φαρμίγγων ἄναγον χορὸν ἱμερόεντα. 280
 Ἐνθεν δ' αὖθ' ἐτέρωθε νέοι κώμαζον ὑπ' αὐλοῦ·
 τοί γε μὲν αὖ παίζοντες ὑπ' ὀρχηθμῶ καὶ αἰοδῇ,
 τοί γε μὲν αὖ γελῶντες, ὑπ' αὐλητῆρι ἕκαστος
 πρόσθ' ἔκιον· πᾶσαν δὲ πόλιν θαλῖαι τε χοροὶ τε
 ἀγλαῖαι δ' εἶχον. Τοὶ δ' αὖ προπάροιθε πόληος, 285
 νῶθ' ἱππων ἐπιβάντες, ἐθύνεον. Οἱ δ' ἀροτῆρες

πρβλ. Ὀδ. λ 416: εἰλαπίνη τεθαλυῖη, 603: τέρπεται ἐν θαλίῃς. Ὁθεν Κόλουθος (62) τοὺς γαμηλιώτας θαλίην καλεῖ.

277. πρόσθ'] Πρὸ τῆς ἀπῆνης. τοῖσιν] Τοῖς περὶ τὴν ἀπῆνην (273—276).

παίζοντες] Περὶ τῶν χορευόντων ἐν χρήσει ἐστὶ Ὀδ. ψ 148. Γ' Ἐσδρα 5, 3: μετὰ μουσικῶν τυμπάνων καὶ αὐλῶν καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν παίζοντες, Α' Κορινθ. 18, 7: ἀνέστησαν παίζοντες.

278. ὑπό] Σημαίνει τὴν μουσικὴν ἀντιφωνίαν (ἴδε 280. 281):

συρίγγων] Ἐπὶ τῆς Κρήτης τὸ νυμφικὸν ζεῦγος ὑπὸ τῶν φίλων τῶν μὲν ἄδόντων, τῶν δὲ τὴν λύραν καὶ ἄλλα ὄργανα παιζόντων προπέμπεται· πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῶν οἰκιῶν, ὅσας παρέρχονται ἐκτρέχουσι (παράθες 276) καὶ ἄνθη ἐπιρρίπτουσιν (ὁδῶν Ἐλπίς Μελαινα ἐν τῇ Κρητικῇ Μελίσσῃ σ. 53). αὐδὴν] Ὡδὴν, ὡς περ Θ. 31 καὶ. Τὸ ῥῆμα ἐπίσης ἀπαντᾷ Θ. 10 καὶ.

279. ἀπαλῶν] Τῶν νέων· αἰνιττεται ἅμα καὶ τὸ χαρὲν τῆς φωνῆς. ἄγνυτο ἡχώ] Πρβλ. 203.

280. αἱ δ'] Ἀναφέρεται εἰς 276.

281. Ἐντεῦθεν ἑτέρα σκηνὴ ἀρχὴν λαμβάνει, ἡγουν κώμος.

Ἐρθεῖν] Ἐρμηνεύει εὐθύς ἐτέρωθεν,

ἥτοι ἀπὸ τοῦ ἑτέρου μέρους τῆς πόλεως.

κώμαζον] Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον κώμος μνημονεύεται, ὅστις ὕστερον Ἀθήνησι μάλιστα ἦν. Οἱ νέοι νυκτός — καὶ οἱ γάμοι μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν ἐωρτάζοντο — περιέρχοντο μετὰ αὐλητῆρος καὶ ἐκώμαζον πρὸς τὰς θύρας τῶν ἐρωμένων.

ὑπ' αὐλοῦ] Διακριβοῦται 283.

282. ὀρχηθμῶ καὶ αἰοδῇ] = Ὑμν. Ὀμηρ. 1, 149. Θεόγνιδ. 791, οὗ παρὰλλάσσει ὀλγὸν ὀρχηστῶ καὶ αἰοδῇ (Ὀδ. θ 253, ρ 505). Περὶ τῆς μετοχῆς ἔμπροσθεν εἴρηται (277).

284. πρόσθ' ἔκιον] Εἰς τὸ πρόσθεν ἐπορεύοντο. Ἐν τοῖς ἐξῆς ἀποπεραίνει τὴν εἰκόνα, ἐπαναλαμβάνων πῶς τὴν ἀρχήν.

285—313. Ὁ ἔξω τῶν τειχῶν βίος.

285. Παράθες 272. Οἱ εὐγενεῖς τῶν νέων πρὸ τῆς πόλεως ἱππεύοντες γυμνάζονται· ὧς ἐχρήσατο Ἀλεξανδρεὺς τις, ὃν Ὀβίδιος μιμεῖται (Μεταμ. 6, 218 κ.ε.) ἕνεκα τοῦ περὶ τῶν Νιοβιδῶν μύθου.

286. νῶθ'] Ῥητῶς προστίθεται, ἵνα μὴ τις ἐννοήσῃ ἀμαξηλάτας, διότι Ὀμηρος «ἱππων ἐπιβαλὼν» εἴρηκεν, ἀντὶ τοῦ «ὀχεῖσθαι».

ἐθύνεον] ἴδε 156.

ἤρεικον χθόνα διαν, ἐπιστολάδην δὲ χιτῶνας
ἐστάλατ'. Αὐτὰρ ἔην βαθὺ λήϊον· οἳ γε μὲν ἤμων
αἰχμῆς ὀξείῃσι κορωνιδίοντα πέτηλα,
βριθόμενα σταχύων, ὥσῃ Δημήτερος ἀκτὴν· 290
οἱ δ' ἄρ' ἐν ἐλλεδανοῖσι δέον καὶ ἔπιτναν ἀλωήν.
Οἱ δ' ἐτρύγων οἶνας, δρεπάνας ἐν χερσὶν ἔχοντες,

287. ἤρεικον] "Εσχίζον· ἡ αὐτὴ μεταφορὰ ἀπαντᾷ παρ' Ἀπολλωνίῳ τῷ "Ροδῖφι 3,1330 (1331).

χθόνα διαν] = "Ε. 479.
ἐπιστολάδην] Πρβλ. "Ε. 391 καὶ Χρυσόστομον "Ομιλ. ιη', 5 εἰς τὰς Πρ. τῶν Ἀποστ. «ἀνεξωσμένον καὶ σκάπτοντα». Ὁ χιτῶν δηλαδὴ ὑπὸ τῶν ἐργαζομένων πρὸς τὴν μέσην ἀνεσύρετο. Χιτῶνας λέγει, διότι τὰ ἱμάτια, ὡς εἴπομεν, οἴκοι ἀφίσταν.

Αὐτὰρ] Σημειοῦται τὴν ἀρχὴν ἄλλης σκηνῆς.

288. βαθὺ λήϊον] Αἱ αὐταὶ λέξεις ἐν τῷ αὐτῷ μέρει τοῦ ἑξαμέτρου εὐρίσκονται "Π. Α 560, ἄλλοι δὲ "Π. Β 147. "Οδ. ι 134. Θεόγνιδ. 107.

289. αἰχμῆς] Οὐδεὶς ἄλλος τὴν λέξιν πρὸς τὰ δρεπάνα μετέφερεν, εἰ καὶ κυρίως ὅτι οὗν ὀξύ σημαίνει. Ἀνθαμιλλᾷται μόνος ὁ ὑψηλόφωνος Αἰσχύλος, ὃς τὸ σκῆπτρον (Προμηθ. 404) καὶ τὴν τρέλαιναν (αὐτ. 972) οὕτως ὀνομάζει.

κορωνιδίοντα] Κορωνιάω, ὃ ἐν τῷ παρακμάσαντι Ἑλληνισμῷ ἐπὶ τῶν ἱππων τὸ κυρτοῦσθαι τοὺς τραχήλους καὶ ἐντεῦθεν τὸ γαυριᾶν σημαίνει, ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας στίχῳ τὴν ἀρχαιοτάτην σημασίαν κυρτῷ ἐφύλαξεν.

πέτηλα] Ἀνθέρικας, ὅπερ μὴ συγγέοι τις μετὰ τοῦ Ὀμηρικοῦ πέταλα, ἦτοι φύλλα. Πλὴν Ἡρόδοτος ἐπὶ ἐκείνων γράφει (1,193)· «τὰ φύλλα τῶν πυρῶν καὶ τῶν χρυσεῶν», καὶ ὑμνωδὸς πεδῖον «παν-ἀφύλλον» ("Υμν. Ὀμηρ. 5,452) ὀνομάζει.

290. ὥσῃ Δημήτερος ἀκτὴν] "Ιδε

"Ε. 32. Τὸ μόριον ἰσοδύναμον τοῖς ἀνωτέρω ἱκέλη, ἐκκύει κτλ.

290 καὶ 291. Παράθεε "Υμν. Ὀμηρ. 5,457: βρισέμεν ἀσταχύων, τὰ δ' ἐν ἐλλεδανοῖσι δεδέσθαι, ἔτι δὲ "Π. Σ 553: ἄλλα δ' ἀμυλλοδετῆρες ἐν ἐλλεδανοῖσι δέοντο. Ἑλλεθανός ἢ ἀμαλλα ἐσχημάτισται, καθάπερ εἰγεθανός καὶ πευκεθανός, ἀπὸ τῆς ῥίζης FEA (εἰλέω ἢ κυλίνδω).

ἔπιτναν] Κατὰ τὴν συνήθειαν μᾶλλον Θεόκριτος (7,34) εἴρηκεν: «Εὐκρίθον ἀνεπλήρωσεν ἀλωήαν». Ἀλωή δὲ ἄλως ἐστίν.

292-301. Ὀμοιάουσιν "Π. Σ 561-71.

292. δρεπάνας] Ἐνταῦθα τὰ κλαστήρια δηλοῖ.

293. ταλάρους] Νῦν κοφίνια (οὕτω οἱ Θηραῖοι) ἢ βεργοπανερᾶκια (οὕτως οἱ Μεσολογγῖται) ὀνομάζονται· πιττάκιον ἐκ Κορίνθου ἀργιλλῶδες, ὅπερ εἰς τὸν ἑβδόμον αἰῶνα ἀναφέρεται, ἐναργῆς καθίστησιν, ὅτι ἐπὶ τοῦ νώτου ἐφέροντο, ὃ διαβεβαιῶ καὶ τὸ νξ' (νδ') Ἀνακρεόντειον στ. 3.

ἐπὶ τρυγητήρων] Ἐπειδὴ αἱ ἄμπελοι ἢ ὄρχοι μεγάλοι ἦσαν (294), οἱ τρυγηταὶ ἄνωθεν τῶν ἄλλων εἰργάζοντο, ἐπὶ κλιμάκων δῆλα δὴ ἐστῶτες, ὡς ὁρῶμεν ἐν ἀναγλύφῳ σαρκοφάγου, ὃ ἐδημοσίευσε Clarac (Sculptures du musée du Louvre πιν. 136, εἰκ. 122) καὶ κάτω διδόντες τοὺς βότρους. — Ὁ στίχος ὅμως γνήσιος οὐκ ἔστιν, ὡς ὀλίγον παρακατιόντες ἐκ τοῦ 296 γνωσόμεθα, ἐνεβλήθη δὲ ὅτι ἠπόρησέ τις περὶ

[οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρειν ὑπὸ τρυγητήρων]
 λευκοὺς καὶ μέλανας βότρυας μεγάλων ἀπὸ ὄρχων,
 βριθομένων φύλλοισι καὶ ἀργυρέῃσι ἐλίκεσσι. 295
 Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρειν. Παρὰ δέ σφισιν ὄρχος
 χρύσεος ἦν, κλυτὰ ἔργα πολύφρονος Ἡφαίστοιο,
 σείόμενος φύλλοισι καὶ ἀργυρέῃσι κάμαξι,
 [τοί γε μὲν αὖ παίζοντες ὑπ' αὐλητῇρι ἕκαστος]
 βριθόμενος σταφυλῇσι· μελάνθησάν γε μὲν αἶδε. 300
 Οἱ γε μὲν ἐτράπεον, τοὶ δ' ἤρυον. Οἱ δ' ἐμάχοντο

τῆς συντάξεως· ἀλλὰ ὁ ποιητὴς δύο αἰτιατικὰς ἀπὸ τοῦ ῥήματος ἐτρύγων ἐξήρτηκεν, οὐχ ἥτιον ἢ παρ' Εὐριπίδῃ (Ἰφιγ. Αὐλ. 790) ἀπαντᾷ: «Τίς ἄρα μ' εὐπλοκάμους κόμας... ἀπολωκεῖ;» καὶ παρ' Ἀριστοφάνει (Ἀχαρν. 164): «τὰ σκόροδα πορθούμενος».

294. Ὁ λαὸς πάντοτε οὐδὲν ἄλλο εἶδος βοτρυῶν ἐγνώρισεν ἢ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν. Μόνον οἱ λόγιοι τὸ κερρὸν ἢ ξανθὸν διέκρινον.

ὄρχων] Στοίχων τῶν ἀμπέλων, ὧν μεταξὺ διάδρομοι ὑπάρχον· ὄρχος δὲ ἀπὸ τοῦ ἔρχομαι προήλθεν.

295. βριθομένων φύλλοισι] Οἱ πρὸς βορρᾷ φιλόλογοι τὸν ἔπαινον τοῦτον ἀπρεπῆ ἡγοῦνται, ὡς ἀκάπου οὐσης τοιοῦτοτρόπου ἀμπέλου· ἀλλὰ οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες τὰ περισσὰ φύλλα οὐκ ἀπέτεμον, διότι οἱ βότρυες οὐ χρήζουσι πλείονος θερμῆς, μᾶλλον δὲ σκέπης, ἢ ὅς τις καίη. Διὸ καὶ ἀνώνυμός τις ἐν ἐπιγράμματι ἐπιτυμειδίῳ (ἐκδ. Κουμανούδη, Ἐπιγρ. 2486 καὶ Kaibel Ἐπιγράμμ. 88, στ.5) τὴν Χίον ᾧδε ἐξυμνεῖ: «ἡ μὲν καλλικίμοις πτόρθοις βοτρυώδεος οἴνης Χίος ἀγαλλομένη». Πρὸς τούτοις, οὐδεὶς ἂν ἀντίποι, εἰ δισχυρίζομεθα, ὅτι ἄμπελος μεστὴ κλημάτων καὶ φύλλων, ἐξ ὧν βότρυες ὡς κρυφίως προκύπτουσιν, ὡραιότεραν θέαν παρέχει ἢ φιλή καὶ γυμνή, εἰ καὶ ὑπεργέμει βοτρυῶν. Τὸ δὲ

τέλος ὁ ποιητὴς, ὡς ἔφθην εἰπόντες, περιγράφει τεχνάσματα, ὅπερ καὶ νῦν τῷ ἐπιθέτῳ ἀργυρέῃσι ὑποδηλοῖ.

ἐλίκεσσι] Κλήμασιν.

296. ἐφόρειν] Τούς βότρυας δηλονότι ἔφερον.

ὄρχος] Ἴδε 294.

297. Ἀναμνησκόμεθα πάλιν, ὅτι Ἡφαιστος ἦν ὁ ποιήσας, διότι ὁ ὄρχος σείεται καὶ κινεῖται. Τοῦ πληθυντικοῦ (ἔργα) ἐν ταῖς ἐποποιίαις πολλὰ παραδείγματα ὑπάρχουσιν, οἷον Ἰλ. Α 124. Υ 268. Τὸ «πολύφρονος Ἡφαιστίου» εἴληπται ἐξ Ὀδυσσ. θ 297.

298. κάμαξι] Κάμακες ὀνομάζονται τὰ ξύλα ἢ αἱ κάλαμοι, αἷς αἱ ἄμπελοι ἐπερείδονται. Εἴπερ αὕτη ἡ σημασία καὶ ἐνταῦθα ἰσχύει, ἡ λέξις κατὰ ζεῦγμα μετὰ τῆς μετοχῆς συντάσσεται· οὐ μέντοι ἀπαράδεκτον θεωροῦμεν, ὅτι κάμαξ τῷ κλήμα συνωνυμεῖ.

299. (Ὀλίγον παραλλάσσει τοῦ 283), ἥτοι ὑπὸ ἀντιγραφῶν, οἵτινες τὸν στόλον ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ (283) παρέλιπον, εἰς τὴν κάτω ὡς γεγραμμένος, ὕστερον κατὰ συνάφειαν ἐγράφη, ἢ μετὰ τοῦ 300 στ. τὸν τόπον μετέλλαξεν· οἱ τρυγηταὶ πάντως ἄδουσι μεταξὺ ἐργαζόμενοι.

300. μελάνθησαν] Ἴδε 167.

301. ἐτράπεον] Κατεπάτουν (Ὀδ. η 125. Ἀνάνιος ἐν Ἀθηναίου Δειπνοσ. Ζ', σ. 282 Β).

πύξ τε καὶ ἐλκηδόν. Τοὶ δ' ὠκύποδας λαγὸς ἤρουν
 ἄνδρες θηρευταί, καὶ καρχαρόδοντε κύνε πρό,
 ἰέμενοι μαρπέειν, οἱ δ' ἰέμενοι ὑπαλύξαι·
 πᾶρ δ' αὐτοῖς ἵππηες ἔχον πόνον, ἀμφὶ δ' ἀέθλω 305
 δῆριν ἔχον καὶ μόχθον, εὐπλεκέων δ' ἐπὶ δίφρων
 ἡνίοχοι βεβαῶτες, ἐφίεσαν ὠκέας ἵππους
 ρυτὰ χαλαίνοντες, τὰ δ' ἐπικροτέοντα πέτοντο
 ἄρματα κολλήεντ', ἔπι δὲ πλῆμναι μέγ' αὐτευν·

ἤρουν] Ἐκ τοῦ ὑπολήνου εἰς τοὺς
 πίθους. Ἡ σκηνὴ αὕτη ἀπὸ τοῦ τρυ-
 γητοῦ (292 - 5 ἐφόρον) διακόπτεται
 τῷ 295 - 300 περιεχομένῳ θαύματι.
 Μετὰ τῆς αὐτῆς βραχυλογίας—ὁ ποιη-
 τὴς ἐπείγεται πρὸς τὸ πέρας—οἱ ἀλλη-
 ταὶ μνημονεύονται. Ὀμηρος τὴν λέξιν
 μάχομαι ἐπίσης μεταχειρίζεται Ἰλ.
 Ψ 621, ὅπου τὸ ἐπόμενον ἐλκηδὸν
 τρόπον τινὰ μεταφράζεται: «οὐ γὰρ
 πύξ γε μαχῆσαι οὐδὲ παλαίσεις», οἷς
 παρατίθεται στ. 714: τετρίγει· δὲ τὰ
 νῶτα θρασυαῶν ἀπὸ χειρῶν (τῶν πα-
 λαιόντων) ἐλκόμενα στερεῶς, καὶ ἐκ
 Λουκιανοῦ (Διάλ. Θεῶν 7, 3): «ὕφελ-
 κων τὴν πόδε».

302. λαγός] Ἡ «Δωρική» αὕτη
 αἰτιατική ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας ποιήματι
 ἄπαξ ἐρρηται. Λαγός ἐν τῇ κοινῇ (ἴδε
 Τρύφωνα παρ' Ἀθηναίῳ 9, 400 a), ἡ-
 τοι παρὰ τοῖς μὴ Ἀττικοῖς καὶ τοῖς
 Ἀθηναῖσι ποιηταῖς, ἐν γρήσει ἦν ἀντί
 τοῦ Ἀττικοῦ λαγός, Ὀμήρου παντα-
 χοῦ εἰπόντος λαγώος.

ἤρουν] Ἐκυνήγουν, ὡς περ Ξενοφ.
 Κύρου Παιδ. 1, 6, 40. Κυνηγ. 11, 3.
 Λουκιαν. Διάλ. Θεῶν 19, 2· ὡσαύτως
 λέγομεν: Ὡς τὴν θάλασσαν πλάνει λα-
 γούς. Ὅτι οὐχ ἡρέθησαν ἡδὴ ἐν τῷ
 304 ἀπλοῦς ἐκφράζεται.

303. καρχαρόδοτε] Ἰδε Ἐ. 604.
 Οἱ κυνηγοὶ ἐξήγον δύο κύνας (ἴδε Ἰλ.
 K 360).

πρό] Ἐπιρρηματικῶς.

304. μαρπέειν] Ἐπιθι 231. Ἡ
 δευτέρα ὀνομαστική τῆς ἁρμοῖας χά-
 ριν ἀφωμοῖται πρὸς τὴν προηγου-
 μένην.

305. ἵππηες] Οἱ ἐφ' ἁμαξῶν ἀγω-
 νιζόμενοι (Ἰλ. Ψ 602).

ἔχον πόνον] Ἀνθημιλλῶντο, ὅθεν
 Θεόκριτος (7, 139) τὰδε παίζει: «Τέτ-
 τιγες λαλαγεῦντες ἔχον πόνον». Τὴν
 αἰτίαν δηλοῖ ἡ ἐπομένη πρότασις κατὰ
 παράταξιν.

306. δῆριν ἔχον καὶ μόχθον] Πρδλ.
 241. 251.

εὐπλεκέων] Ἐπιθι: τὴν εἰς 63 ση-
 μεῖωσιν.

δίφρων] Ἰδε 61.

307. ἡνίοχοι] Ἐκληπτέον ἐπιθετι-
 κῶς. Οἱ ἡνίοχοι οὐδέποτε ἐκάθηντο,
 διὸ «βεβαῶτες» εἶπεν.

ἐφίεσαν] Ἠπειγον.

308. ρυτὰ χαλαίνοντες] Παράθε-
 ῖται Ἰλ. Π 475: αὐτὸ (οἱ σπεύδοντες ἵπ-
 ποι) δ' ἰθὺντήτην, ἐν δὲ ρυτῇσι τάνυ-
 σθεν. Κοινότερον λέγεται: «χαλῶ, ἀ-
 φίημι, ἐνδίδωμι τὰς ἡνίας».

ἐπικροτέοντα] Οἱ Ἀθηναῖοι τὸ μέ-
 ρος τῆς Ἀκαδημείας, ὅπου οἱ ἵπποις
 ἐγυμνάζοντο, ἐπικροτοῦν ἀνυμνάζον (Ξε-
 νοφ. Ἰππαρχ. 3, 14).

πέτοντο] Περὶ τῆς μεταφορᾶς ἔμ-
 προσθεν εἶπομεν.

309. ἄρματα κολλήεντ'] Οὐ δια-
 φέρει τῆς Ὀμηρικῆς φράσεως ἄρ-
 ματα κολλητοῖσι (Ἰλ. Δ 366. Δ 198,

οἳ μὲν ἄρ' αἰδίων εἶχον πόνον, οὐδέ ποτέ σφιν
νίκη ἐπηνύσθη, ἀλλ' ἄκριτον εἶχον ἄεθλον·
τοῖσιν δὲ προύκειτο μέγας τρίπος ἐντὸς ἀγῶνος,
χρῦσειος, κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστιοι.
Ἀμφὶ δ' ἵτυν ῥέεν Ὠκεανὸς πλήθοντι ἐοικώς,
πᾶν δὲ συνεῖχε σάκος πολυδαίδαλον. Οἱ δὲ κατ' αὐτὸν 315
κύκνοι ἀερσιπύτοι μεγάλ' ἤπυον, οἳ ῥά τε πολλοὶ
νῆχον ἐπ' ἄκρον ὕδωρ, πὰρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο,
θαῦμα ἰδεῖν καὶ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ, οὗ διὰ βουλᾶς

Ψ 286. 'Οδ. ρ 117). Τὰ ἐπιθέτα εἰδικῶς εἰς τὸν δίφρον τῆς ἀμάξης ἀναφέρονται ('Ιλ. Τ 395). Τὰ μεταλλικά μέρη δηλαδὴ εὖ συγκεκολλημένα ἦσαν.

ἀέτευν] Οἱ τροχοὶ τῶν ἀμαξῶν ἐβόων, ὅτι τὸ πάλοι οὐκ ἠλείφοντο, ὥσπερ τὰ ἀνατολικά κάρρα. Παιδιᾶς χάριν συνελέξαμεν χωρὶς τινὰ φιλοσόφων ἐνδοξοτάτων καὶ ποιητῶν, οἳ ὡσαύτως τῷ α' Ἡσιόδῳ τὸν τριγμὸν ὡς ἀναγκαῖον καὶ φυσικὸν γεγονὸς μυθεύει ἀξιοῦσιν. Πλάτ. Πολιτ. 3, 397a: ψόφους ἀνέμου τε καὶ χαλαζῶν καὶ ἀζόνων καὶ τροχιλίων κτλ., Πλούταρχ. Πῶς δεῖ ποιημάτων ἀκούειν 3: ψοφὴν τροχιλίας, 'Οδ. Tristia 3, 10, 59: stridentia plaustra, 12, 30: stridula plaustra, ἐν περιγραφῇ τῆς ἀκτῆς τοῦ Πόντου, Τρυφιδῶρ. 319-20, Ἀνθολογ. Λατιν. 4, 104 (ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ἀμάξης τῆς τῶν θεῶν Μητρὸς!)

310. Ὡς τῆς ἀλλοκοτοῦ εἰρωνείας!

312. προύκειτο] Ἐν τῷ τέρματι τοῦ σταδίου, ὅπου οἱ κριταὶ ἦσαν ἐντὸς τοῦ τῶν θεατῶν κύκλου (ἐντὸς ἀγῶνος, ἴδε Θ. 91), τὸ βραβεῖον ἔκειτο.

313. Πρὸς 297. Τὸ ἐπιθέτον ὑπαινίσταται, ὅτι ὁ τρίπους περιχαλλῆς ἦν· διότι ἀπλοῦς τρίπους ἤμισα πολῦτιμον χρῆμα.

314. Ὁ Ὠκεανὸς κρασπεδοῖ τὴν Ἡσιόδειον καὶ τὴν Ὀμηρικὴν ἀσπίδα ('Ιλ.

Σ 607 κέ.), καθόσον τὴν γῆν περικλείει, πλήθοντι ἐοικώς] Πληρέστερον κεῖται 'Ιλ. Ε 87: ποταμῷ πλήθοντι ἐοικώς. Ὁ Ὠκεανὸς, ὡς ἀνέγνωμεν (Θ. 133), βαθυδίνης ἐστίν.

316. ἀερσιπύτοι] Πρὸς 1. ἀερσιπύτοτος 'Ε. 767. Οἱ κύκνοι ὁδοιποροῦσι κατὰ τὰς ὥρας· τῷ φθινοπώρῳ δὴλον ὅτι πορεύονται ὑπὲρ τὰς Κυκλάδας καὶ τὸν χειμῶνα περὶ τοὺς τῆς Ἰωνίας ποταμοὺς διάγουσιν (πρὸς 'Ιλ. Β 460. Ο 692). Οἱ Ἰωνεὺς ἐδόξαζον, ὅτι ἱλαὶ ἄδόντων κύκνων καὶ τὸν ἱερὸν ποταμὸν ἐκόσμου, ὃ ἐκ τῶν ἐποποιῶν ἐπήγαγε πρὸς τὴν τὴν ποίησιν καὶ Εὐριπίδην ('Απόσπ. 775, 31).

ἤπυον] Τὸ ῥῆμα παρ' Ὀμήρῳ σημαίνει ἀνθρώπων φωνήν ('Οδ. κ 83, ἡλύτα κῆρυξ 'Ιλ. Η 384), τὸν ἤχον τοῦ ἀνέμου ('Ιλ. Ξ 399) καὶ τὸν τῆς κιθάρας ('Οδ. ρ 271). Ἡ ποιητικὴ φαντασία, ἡ περὶ τῆς ὥδης τοῦ ἀποθνήσκοντος κύκνου, πρὸς τοῦτο τὸ χωρίον οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει.

317. ἐκλονέοντο] Ἰδε Θ. 935.

318. Ταῦτα, ἃ ἀφορῶσι εἰς τὴν Ἀσπίδα ὁλόκληρον, λεπτοῶς σημειοῦνται· ἢ ἄρ' οὐκ ἐκεῖνο τὸ θαυμασιώτατον ἀπάντων, ὅπερ καὶ Ζεὺς θαυμάζει, ἐκεῖνη δὲ πάντως ἡ τεχνικωτάτη ἐργασία τοῦ αἰθαλώδους θεοῦ, ἦντινα ὁ βασιλεὺς τῶν Ὀλυμπίων περήγγειλεν; βαρυκτύπῳ] Ἰδε Θ. 388.

Ἡφαιστος ποίησε σάκος μέγα τε στιβαρόν τε,
 ἀρσάμενος παλάμησι. Τὸ μὲν Διὸς ἄλκιμος υἱὸς 320
 πάλLEN ἐπικρατέως· ἐπὶ δ' ἰππείου θόρε δίφρου,
 εἵκελος ἀστεροπῇ πατρός Διὸς αἰγίοχοιο,
 κοῦφα βιβάς· τῷ δ' ἡνίοχος κρατερός Ἰόλαος
 δίφρου ἐπεμβεθαῶς, ἰθύνετο καμπύλον ἄρμα.
 Ἀγχίμολον δέ σφ' ἤλθε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη, 325
 καὶ σφραγίσσας ἡρσύνουσα ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 «Χαίρετε, Λυγκῆος γενεὴ τηλεκλειτοῖο·
 νῦν δὲ Ζεὺς κράτος ὕμμι διδοῖ, μακάρεσσιν ἀνάσσειν,
 Κύκνον τ' ἐξεναρεῖν καὶ ἄπο κλυτὰ τεύχεα δῦσαι.

319. μέγα τε στιβαρόν τε] = Ἰλ. Σ 478. 609. Τὴν λέξιν στιβαρός ἐπὶ Θ. 152 ἐξηγησάμεθα.

320. ἀρσάμενος παλάμησι] Ἀρμενον ποιήσας (πρὸλ. Ε 407) ταῖς παλάμαις (219).

ἄλκιμος υἱός] = Ἰλ. Α 605 κ.λ. Οὐδὲν ἦν τὸ ἐπιθετικὸν τὴν κυρίαν σημασίαν ἰσχυρός ἐντελῶς ἐφύλαξεν. Ἡρακλῆς δηλαδὴ τοσαύτην βῶμην εἵχεν, ὥστε οὐχὶ μόνον τὴν ἀσπίδα φέρειν ἐδύνατο, ἀλλὰ καὶ ἰσχυρῶς αὐτὴν ἐκράδαινε.

321. ἰππείου δίφρου] Πρὸλ. 61.

322. εἵκελος ἀστεροπῇ] Ὁμηρος ταῖς αὐταῖς λέξεσιν ἐπὶ ξίφους ἐχρήσατο (Ἰλ. Ξ 386), καὶ ἄλλοι δὲ τὴν αἴγλην τῶν χαλκῶν ὅπλων οὕτως ἐφαίρει (Ἰλ. Κ 153-4. Α 64-5. Ν 242-5). Καὶ δὴ ἡ τῶν θεῶν μαρμαρυγὴ τῷ τοῦ Διὸς πυρὶ ἀντιπαραβάλλεται (Ὑμν. Ὀμηρ. 5, 281: αὐγῆς δ' ἐπλήσθη πυκινὸς δόμος ἀστεροπῆς ὡς). Ἐνταῦθα δὲ καὶ ἄλλην ἐξηγήσιν παραδεχόμεθα, ἥντινα οἱ καθ' ἡμᾶς ποιηταὶ μάλιστα ἐπιδοκιμάσουσιν, ὅτι δῆθεν τὸ λεγόμενον τρίτον τῆς παραβολῆς ἐστὶ τὸ τάχος (ὡς περ Πινδάρ. Ἰσθμ. 8, 83: ἐναλγίκοις στεροπαῖσι τ' ἀκμᾶν ποδῶν, ἐν ᾧ σματι δημοτικῷ παρὰ Ζαγνέτῳ ἐν

τῇ «Ὀμηρικῇ Φράσει», Ἀθῆν. 1883, σ. 20: σὺν ἀστραπῇ πηγαίνουσι).

Διὸς αἰγίοχοιο] = Θ. 25 κτλ.

324. καμπύλον ἄρμα (= Ἰλ. Ε 231)] Ἡ ἐπαλξίς τοῦ ἄρματος ἡμικύκλιον ἀποτελεῖ.

325. Ἀγχίμολον δέ σφ' ἤλθε] = Ἰλ. Ω 283 κ.λ. Τὰ ἀκόλουθα ἐπίσης ἐν τῇ Ἰλιάδι καὶ Ὀδυσσεῖα ἀπαντῶσιν (Ἰλ. Ε 405 κ.λ.). Περὶ τοῦ ἐπιθέτου ζῆτει εἰς Θ. 13. Ἀθηνᾶ συνεχῶς τῷ ἥρωϊ συμβοηθεῖ (π. χ. Ἰλ. Θ 362 κ.λ. Ὀδ. λ 626 κτλ.).

326. = Ἰλ. Ο 145 (πλὴν ἀντὶ τῆς μετοχῆς αὐτόθι φωνήσας κείναι). Ἡρμηνεύσαμεν τὸ πτερόεντα εἰς 117.

327. Χαίρετε] Περὶ ταύτης τῆς προσαγορεύσεως Λουκιανὸς σοφῶς ἀστέλλεται ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσματος. Ὁ πληθυντικὸς πρὸς τὸ περιληπτικὸν γενεή.

Λυγκῆος γενεή] Ἀλκαῖος ἐγένετο ἐξ Ἡλεκτρώωνος τοῦ Περσείως τοῦ Δανάης τῆς Ἀκρίστου τοῦ Ἀδαντος τοῦ Λυγκείως, ὃν ὁ ἔρωις τῆς Δαναΐδος Ὑπερμήστρας ἀείμνηστον ἐποίησεν.

329. Πρὸλ. Ἰλ. Ε. 435: Αἰνείαν κτείνει καὶ ἀποκλυτὰ τεύχεα δῦσαι. Συντακτικὸν τὸ ἀπαρέμματα μετὰ τοῦ ἀντικειμένου κράτος. Τὸ ἐξεναρεῖν ἐστὶ

"Άλλο δέ σοί τι ἔπος ἐρέω, μέγα φέρτατε λαῶν· 330
 εὖτ' ἂν δὴ Κύννον γλυκερῆς αἰῶνος ἀμέρσης,
 τὸν μὲν ἔπειτ' αὐτοῦ λιπέειν καὶ τεύχεα τοῖο,
 αὐτὸς δὲ βροτολογιγὸν Ἄρη' ἐπιόντα δοκεύσας,
 ἔνθα κε γυμνωθέντα σάκευς ὑπο δαιδαλέοιο
 ὀφθαλμοῖσιν ἰδῆς, ἔνθ' οὐτάμεν ὀξεί χαλκῶ· 335
 ἄψ δ' ἀναχάσσασθαι, ἐπεὶ οὐ νύ τοι αἰσιμόν ἐστιν
 οὐθ' ἵππους ἐλέειν οὔτε κλυτὰ τεύχεα τοῖο ».
 "Ὡς εἰποῦς' ἐς δίφρον ἐβήσατο δῖα θεάων,
 νίκην ἀθανάτης χερσὶν καὶ κῦδος ἔχουσα,

τοῦ δευτέρου ἀριστοῦ τοῦ ἐξ-εναρξίζω (πρβλ. 194. 332).

330. Νῦν ἐπιστρέφεται πρὸς μόνον τὸν Ἡρακλέα, δι' ἐπικῶν φράσεων διαλεγομένην παράθεσις «ἄλλο δέ τοι ἐρέω» (Ἰλ. Α 297 καὶ Δ 39. Θ. 212. Π 444. 851. Φ 94) καὶ «σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω» (ἐν τῷ παρ' Ἡροδότῳ 7, 141 χρησμῶ στ. 3), «μέγα φέρτατε λαῶν» (ἐν τῇ ὑπὸ Hendess Συλλογῇ τῶν Χρησμάτων 20,1) καὶ «πάντων ἀριδείκετε λαῶν» (Ὀδ. θ 382. 401).

331. ἀμέρσης] Πρβλ. Ἰλ. Χ 58: αὐτὸς δὲ φίλης αἰῶνος ἀμερῆς. Ἡ μὲν λέξις αἰῶν συνωνυμεῖ τῇ ζωῇ καὶ τὸ ῥῆμα ἀμερῶ τῷ στερέω.

332. αὐτοῦ] Αὐτόθι ὅπου ἔπεσεν. Οἱ Ὀμηρικοὶ ἥρωες τὸν νεκρὸν πολέμιον εἰς τοὺς τῶν φίλων στοίχους ἔσυρον, ὅπως καθ' ἡσυχίαν αὐτὸν τῶν ὀπλῶν ἀποσυλῇσιν.

333. αὐτὸς δέ] Ἀντίκειται τῷ τὸν μὲν. βροτολογιγόν] Βροτοῖς γὰρ λοιγόν καὶ ὀλεθρον φέρει.

δοκεύσας] Ἑρμηνείας χάριν παρατίθμεν Ἰλ. Ε 238: τόνδε δ' ἐγὼν ἐπιόντα δεδέξομαι ὀξεί δουρί.

334. γυμνωθέντα] Μὴ ἀποκαλυφθέντα τῇ ἀσπίδι.

335. Ὡς περ τὸ πρῶτον ἡμιστίχον

κατὰ πλεονασμόν Ὀμηρικόν προφέρεται, ὡσαύτως τὸ δεύτερον εἰς τὸν Μαιωνίδην ἀνήκει (Ἰλ. Ε 132: τήνγ' οὐτάμεν ὀξεί χαλκῶ). Ὅθεν ὁ χαλκὸς Ὀμηρικῶς τὴν ἀπὸ χαλκοῦ ἀκικὴν δηλοῖ.

336. αἰσιμόν] Ἑτυμολογητέον ἀπὸ τοῦ αἴσχ (μοῖρα)· ἰσοδυναμεῖ λοιπὸν τῷ μόρσιμον, ἥτοι πεπρωμένον.

338. δῖα θεάων] Τοῦτο Ὀμηρικώτατον.

339. Οἱ Ἕλληνες φαντάζονται Δία καὶ Ἀθηναίαν νικηφόρους, ἤγουν ἔχοντας τὴν Νίκην ἐπὶ τῆς χειρός· οὐπερ παράδειγμα λαμπρότερον οὐκ ἔχομεν ἀναφέρειν ἢ τοὺς δύο κολοσσούς τοῦ Φειδίου. Ἡ καλλιτεχνία ἀνέκαθεν τοιοῦτότροπα σύμβολα παρέστησεν, οἷον Τεκταίος καὶ Ἀγγελίων τῷ Δηλίῳ Ἀπόλλωνι τὰς Χάριτας ἐπὶ τῆς χειρός ἔθεσαν. Οὐ μὴν διατεινόμεθα, ὅτι ἀνδριάς τις νικηφόρος τῇ ποιητῇ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν παρέστη, ἐπειδὴ παρ' Ὀμήρῳ ἥδη ὅμοια εὕρισκονται· («Ἐννῶ) ἔχουσα κυδοιμόν ἀναιδέα δηϊότητος», Δ 3: (Ἐρις) πολέμοιο τέλος μετὰ χερσὶν ἔχουσα, ὡσαύτως δὲ παρὰ Μιμνέρμῳ 2,6: Κῆρ ἔχουσα τέλος γήραος καὶ θανάτοιο. Τοιαῦτα μεταφοραὶ λοιπὸν τὴν πλαστικὴν φαντασίαν τῶν καλλιτεχνῶν ἐκίνησαν.

ἐσσυμένως. Τότε δὴ ῥα Διόγνητος Ἰόλαος
 σμερδαλέον ἵπποισιν ἐκέκλετο, τοὶ δ' ὑπ' ὁμοκλῆς
 ῥίμφ' ἔφερον θοὸν ἄρμα κονίοντες πεδίοιο·
 ἐν γάρ σφιν μένος ἦκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
 αἰγίδ' ἀνασσεύσασα, περιστονάχιζε δὲ γαῖα.
 Τοὶ δ' ἄμυδις προγένοντ' ἔκελοι πυρὶ ἡὲ θυέλλῃ, 345
 Κύνκος θ' ἱππόδαμος καὶ Ἄρης ἀκόρητος αὐτῆς.
 Τῶν ἵπποι μὲν ἔπειθ' ὑπεναντίοι ἀλλήλοισιν
 ὄξεϊα χρέμισαν, περὶ δὲ σφισιν ἄγνυτο ἡχώ.
 Τὸν πρότερος προσέειπε βίῃ Ἡρακληεῖ·
 «Κύνκε πέπον, τί νυ νῶϊν ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους, 350
 ἀνδράσιν οἳ τε πόνου καὶ οἷζύος ἰδριές εἰμεν;

340. Διόγνητος] Τὸ γένος ἀπὸ τοῦ
 Διὸς παράγεται, καθόσον Περσεύς (ἴδε
 327) υἱὸς αὐτοῦ ἦν.

341. ἵπποισιν - ἄρμα (342) εὐρί-
 σκομεν αὐτολεξεῖ ἐν τῷ εἰς Δήμητρα
 Ὑμνῳ (88-9). Πάντως δὲ ἀμφότεροι οἱ
 ποιηταὶ ταῦτά ἐξ ἀρχαιοτέρων ἐπο-
 ποιίας ἠρύσαντο. Ἰλ. Τ 399 παρῆχε
 τὴν ἀρχὴν «σμερδαλέον δ' ἵπποισιν
 ἐκέκλετο».

* ὅπ' ὁμοκλῆς] Τὰ στοιχεῖα τῆς
 συνθέσεως, ὁμὸς καὶ καλέω, πρόδηλα.

342. ῥίμφ'] Συνάφειάν τινα μετὰ
 τοῦ ῥίπτω ῥήματος ἔχει· ὁμοιογενὲς
 ἄρα ἐστὶ τῷ εὐπετήϊ.

κονίοντες πεδίοιο] Τὴν σύνταξιν
 τῆς Ὀμηρικῆς φράσεως (Ἰλ. Ν 820.
 Ψ 372. 449. Ὀδ. θ 122) ἀντιπαραβά-
 λομεν μετὰ τῆς Ἡπειρωτικῆς «κάμπου
 κάμπου» (διὰ τοῦ πεδίου).

343. Παράθεσις 325.

344. δέ] Παρατακτικῶς τὰ ἀποβαί-
 νοντα ἐκφράζει.

345. ἄμυδις προγένοντ'] Ἐν τῷ
 αὐτῷ προηλθον ἐκ τοῦ ἄλλους.

ἔκελοι πυρὶ ἡὲ θυέλλῃ] Οὐδὲ αὐτῇ
 ἡ ἰδέα τοῦ ποιητοῦ οἰκεία ἐστίν, ἀλλὰ
 ὠρελήθη Ἰλ. Ν 39: φλογὶ ἴσοι ἀολ-

λέες ἡὲ θυέλλῃ, 53 κ. : φλογὶ ἴσος, ἡ,
 ἔκελος, Λ 596 κ. : ὥς οἳ μὲν μάρ-
 ναντο δέμας πυρὸς αἰθομένοιο, Λ 747:
 κελαινῇ λαλαπι ἴσος, Μ 375: ἐρεμνῇ
 λαλαπι ἴσος. Οὕτως ὁ ποιητὴς τὴν
 βίαιον ἐπιφορὰν ζωγραφεῖ.

346. ἀκόρητος αὐτῆς] = Ἰλ. Ν 621
 πρβλ. ἄατος πολέμοιο 59.

347. Τῶν] Ἀμφοτέρων, Ἡρακλέ-
 ους τε καὶ Κύνκου.

348. ὄξεϊα] Ὁ τύπος οὗτος τοῦ
 οὐδετέρου πληθυντικοῦ ἴσως ἐν ταῖς
 ἀρχαίαις ἐποποιίαις πολὺς ἦν, διότι οἱ
 κακὸς ἦλοι Ἀλεξανδρεῖς παραδείγματα
 παρέχουσι· «θῆλεια μῆλα» Ἀρατος
 1068, καὶ δριμύτια Νικάνδρος Ἀπόσπ.
 71 παρ' Ἀθηναίῳ, 9, 371 Β', στ. 4. Τὸ δὲ
 ἐν τοῖς Ἀντιωνίνου Ἑρωτικοῖς Διηγήμα-
 σιν (2) ἡμίσεια ἐκ τῆς κοινῆς συνηθείας
 εἰσέφρυσεν. — Πρὸς τὰ λοιπὰ ἴδε 279.

350. πέπον] Ἰδε Θ. 544. Προσ-
 αγορεύσας ἕνα, ὅμως τὰ λοιπὰ πλη-
 θυντικῶς εἶπεν, ὅπερ ἐν τῇ παλαιᾷ συν-
 ηθείᾳ εὐχρήστει.

351. πόνου καὶ οἷζύος] Πρβλ. Ἰλ.
 Ν 2: πόνον τ' ἐχέμεν καὶ οἷζύν.

ἰδριές] Ἑμπεῖροι, καθὼς Ἰλ. Π
 359: ἰδρεῖη πολέμοιο.

Ἄλλὰ παρέξεχε δίφρον ἐύξοον ἤδ' ἐκελεύθου
 εἶκε παρεξιέναι. Τρηχῖνα δέ τοι παρελαύνω
 ἐς Κήυκα ἄνακτα· ὃ γὰρ δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ
 Τρηχίνος προβέβηκε—σὺ δ' εὖ μάλα οἶσθα καὶ αὐτός· 355
 τοῦ γὰρ ὀπίεῖς παῖδα Θεμιστονόην κυανῶπιν.
 ὦ πέπον, οὐ μὲν γάρ τοι Ἄρης θανάτοιο τελευτὴν
 ἀρκέσει, εἰ δὴ νῶε συνοισόμεθα πτολεμίζειν.
 Ἦδη μὲν τί ἔφημι καὶ ἄλλοτε πειρηθῆναι
 ἔγχεος ἡμετέρου, ὅθ' ὑπὲρ Πύλου ἡμαθόεντος 360
 ἀντίος ἔσται ἐμεῖο, μάχης ἄμοτον μενεαίνων.

352. παρέξεχε] Ἰδε 97.

δίφρον ἐύξοον] = Ὀδ. δ 590· τὸ πλεῖστον μέρος γὰρ ἀπὸ ξύλου πεποίηται.

353. εἶκε παρεξιέναι] Ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἀποσύρου, ἵνα παρίωμεν ἐκ τοῦ ἄλλου.

Τρηχῖνα δέ τοι παρελαύνω] Διὰ βραχείων τὸν σκοπὸν τῆς πορείας (Τρηχῖνα) καὶ τὸ ὅτι οὐ βούλεται ἐπιτίθεσθαι (παρελαύνω), ὑποδηλοῖ. Ἡ περιώνυμος Τραχίς πρὸς δύσεως τῶν Θερμοπυλῶν πλησίον τοῦ καθ' ἡμᾶς χωρίου Μουσταφᾶ—μπή ἔκειτο.

354. ἐς Κήυκα ἄνακτα] Κήυξ διὰ τῆς Ἡρακλέους φιλίας ἔτυχεν εὐδοξίας· ἀμφοτέρους ἐξύμνησεν Ἡσιόδους ποιητὴς ἐν τῷ «Κήυκος Γάμψ».

δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ] Οὐ μόνον δυνάμει, ἀλλὰ καὶ ὑπολήψει τοὺς Τραχίνιους ἄπαντας ὑπερβάλλει.

355. Ἀντί τοῦ δὲ οἱ πεζογράφοι τῷ ἀλλὰ χρῶνται, διακόπτοντες τὸν λόγον· ἢ φράσις τετύπεται κατὰ τὴν Ὀμήρου «οἶσθα καὶ αὐτή» (Ἰλ. Ο 93).

356. κυανῶπιν] Τὰς μαυρομμάτας πᾶς τις τραγουδιστὴς ἐπαινεῖ.

357. πέπον] Πρβλ. 350. Ἐπιστρέφεται ἐπὶ τὴν προτέραν παραίνεσιν 352-3. θανάτοιο τελευτήν] Περὶ τοῦ «θα-

νάτοιο τέλους» εἰς Ἔ. 166 εἰπομεν· ἢ ἐνταῦθα φράσις ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ἐποποιῶν μετέλλαται ἐκ τῆς Ὀμηρικῆς (Ἐμπεδοκλ. Ἀπόσπ. 37. Χρησμ. Σιβύλλ. 3, 546. 11, 157. Τζέτζ. ἐν τοῖς Μεθ' Ὀμηρον 413. 416).

358. ἀρκέσει] Ἀρμυεῖ.

* ἦωε] Ἀντί τοῦ νῶϊ (νῶ) τὴν Βοιωτικὴν πατρίδα τοῦ ποιητοῦ διαδεχαιούται. συνοισόμεθα πτολεμίζειν] Πρβλ. συνοισόμεθα πτολεμόνδε Ἰλ. Θ. 400. Τὸ ῥῆμα κατὰ τὴν νεωτέραν σημασίαν ἐκληπτέον.

360. ἡμετέρου] Οἱ δουτικοὶ τὸν πληθυντικὸν τοῦτον ὀνομάζουσι τὸν τῆς μεγαλειότητος.

Πύλου ἡμαθόεντος] Τὸ ἐπιθετον εἴληπται ἀπὸ τῆς ἀμμώδους ἀκτῆς. Οὐ διηγοῦμεθα τὴν ἦν αἰνίττεται ἱστορίαν, ἐπειδὴ Ὀμηρος ἐν τῷ Λ (690-3) καὶ διαφερόντως ἐν τῷ Ε (395-404) τῆς Ἰλιάδος τὴν πρὸς Πύλον στρατείαν ἀφηγεῖται.

361. ἄμοτον μενεαίνων] Ὀμηρος καὶ τοῦτο τὸ πρωτότυπον χορηγεῖ Ἰλ. Χ 36: ἄμοτον μεμῶς, ὃ δ Βοιωτὸς συντάσσει μάχην (διαρκῶς πόλεμον μελετῶν). Ἐντυμολογοῦμεν τὸ ἐπίρρημα ἀπὸ μοτός, ὥστε σημαίνει ἀκατάτριπτος, ἥτοι ἀνέκλειπτος.

Τρὶς μὲν ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ τυπεῖς ἡρείσατο γαίῃ,
οὐταμένου σάκεος, τὸ δὲ τέτρατον ἤλασα μηρόν,
παντὶ μένει σπεύδων, διὰ δὲ μέγα σαρκὸς ἄραξα·
πρηνὴς δ' ἐν κονίῃσι χαμαὶ πέσεν ἔγχεος ὀρμῇ. 365
Ἐνθα κε δὴ λωβητὸς ἐν ἀθανάτοισιν ἐτύχθη,
χερσὶν ὕφ' ἡμετέρῃσι λιπὼν ἔναρα βροτόεντα·
Ὡς ἔφατ'· οὐδ' ἄρα Κύκνος ἐὺμελὴς ἐμενοίνα
τῷ ἐπιπειθόμενος ἐχέμεν ἐρυσάρματα ἵππους.
Δὴ τότε ἅπ' εὐπλεκέων δίφρων θόρον αἶψ' ἐπὶ γαῖαν 370
παῖς τε Διὸς μεγάλου καὶ Ἐνυαλίοιο ἄνακτος,
ἡνίοχοι δ' ἔμπλην ἔλασαν καλλίτριχας ἵππους.

362. ἡρείσατο γαίῃ] Τοῦτο τὸ χω-
ρίον ἀπεικονίζουσι πως οἱ Αἰγινητικοὶ
ἀνδριάντες, τῶν τρωθέντων ἐρειδομέ-
νων τῇ χειρὶ ἢ τῷ ἀγκῶνι ἐπὶ τῆς
γῆς.

363. οὐταμένου σάκεος] Ἐν τῇ
Ἰλιάδι ἀπαντᾷ τὸ «τιτρώσκεσθαι τὰς
ἀσπίδας»· «μόνον σάκος οὐτάσε δουρί»
(H 258. N 607. 646. O 528). Ὁ
τύπος συνάδει τῷ κτάμενος.

364. παντὶ μένει] Πᾶσι σπουδῇ.
ἄραξα] Ἐωσα τὸ ἔγχεος βελόης
εἰς τὴν σάρκα.

365. Πολλὰ ὅμοια ἐν ταῖς τῶν
Τρώων μάχαις εὐρίσκονται, οἷον αἰς
ὀρμὴν ἔγχεος ἔλθειν» (Ἰλ. E 118).

366. Ἐνθα κε δὴ] Τότε δὴ σχε-
δὸν (πρὸς λ.: ἐνθα κε... ἐτύχθη Ἰλ. B
155).

λωβητὸς] Ὡςπερ τὸ καταλείπειν
τὴν ἀσπίδα τῆς μεγίστης αἰσχύνῃς ἦν,
ἐπὶ γῆς.

367. χερσὶν ὕφ' ἡμετέρῃσι] = Ἰλ.
B 374. Δ 291. N 846.

ἔναρα βροτόεντα] Ἀπὸ τοῦ βρότος
(αἶμα).

368. ἐὺμελὴς] Περὶ τῆς μελίας
σοσημείωται εἰς Θ. 187 καὶ Ἰλ. 145.
ἐμενοίνα] Ἐδουλήθη ἢ προσέλειτο.

369. τῷ ἐπιπειθόμενος ἐχέμεν] Οὕ-

τως ὥςπερ Ἡρακλῆς ἐβούλετο, παρέξ
δὴ δὴ (352).

ἐρυσάρματα ἵππους] = Ἰλ. O 354
: ἔχον ἐ. ἴ.), οἱ τὸ ἄρμα εἴλκυον.

370. εὐπλεκέων] Ἰδ. 306.

371. Ἐνυαλίοιο ἄνακτος] = Ἀρ-
χιλόχ. 4, 1. Τὸ ἐπὶθετον τοῦ Ἀρεως
πρὸς τὴν Ἐνυὼ σχέσιν ἔχει. Περὶ τοῦ
ἄνακτος εἰς Θ. 493 εἴρηται.

372. ἡνίοχοι] Ἰδ. 400 καὶ Ἀρης.

ἔμπλην] = Πλησίον, Ἰλ. B 526. Ἐὰν
γάρ τις τύχη τρωθεὶς, προαιρουμένη ἐκ
τοῦ πλησίον σωθῆναι.

ἔλασαν κ. ἴ.] = Ὀδ. ε 380. ο 215.

373—412. Περιέχουσι παραβολὰς
σχετιζομένας πρὸς τοὺς ἥρωας, αἱ ταῖς
ἐν B τῆς Ἰλιάδος ὁμοιάζουσιν εἰς τὸ
ὀγκῶδες πλῆθος. Οἱ κριτικοὶ ὀλίγους
τῶν στίχων ἀνεπάφους κατέλιπον· ἡ-
μεῖς δὲ οὐδόλως ὑπὲρ τῆς ἐπιτηδεύ-
τητος καὶ ἀκολουθίας τῶν ἀντιπαραβο-
λῶν πολεμῆσαι διαγινώμεθα, ἀλλ' ἁ-
παντας ὅσον ἂν βούλωνται κατηγορεῖν
αὐτῶν ἐώμεν. Νομίζομεν μέντοι τὸν
ποιητὴν, οἷον μέχρι τῶνδε κατεφάνη,
ἡστυνοσοῦν ἀπειροκαλῆας ἱκανόν. Εἴπερ
δὲ ῥαψωδὸς τις τὴν κακὴν ποιήσιν κα-
κοῖς ἐμβλήμασι μᾶλλον ἔτι διεφθαιρεν,
ἀμβλύωπός ἐσμεν, ὥστε ταῦτα μὴ δια-
κρίναι.

Τῶν δ' ὑπο σευομένων κανάχιζε πόσ' εὐρεῖα χθών,
 ὡς δ' ὅτ' ἄφ' ὑψηλῆς κορυφῆς ὄρεος μεγάλοιο
 πέτραι ἀποθρόσκωσιν, ἐπ' ἀλλήλαις δὲ πέσωσι, 375
 πολλαὶ δὲ δρύες ὑψίκομοι, πολλαὶ δέ τε πεῦκαι
 αἰγειροὶ τε τανύρριζοι ῥήγνυνται ὑπ' αὐτέων
 ῥίμφα κυλινδομένων, ἥρος πεδίονδ' ἀφίκωνται·
 ὡς οἱ ἐπ' ἀλλήλοισι πέσον, μέγα κεκλήγοντες,
 πᾶσα δὲ Μυρμιδόνων τε πόλις κλειτὴ τ' Ἰαωλκός, 380
 Ἄρτη τ' ἡδ' Ἑλίκη Ἀνθειά τε ποιήεσσα
 φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἔαχον· οἱ δ' ἀλαλητῶ
 θεσπεσίῳ σύνισαν· μέγα δ' ἔκτυπε μητιέτα Ζεὺς.
 Κὰδ' δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανόθεν ψιάδας βάλεν αἵματοέσσας
 σῆμα τιθεὶς πολέμοιο ἑῷ μεγαθαρσέϊ παιδί. 385

373. σευομένων] Ὀρμωμένων.

374. Πρὸς τὰ ἐπόμενα παράθεσις Ἰλ. N 137. 42, οἷς ὁ εἰς καὶ μόνος ἔκτωρ ὡς πίπτουσα πέτρα ἐγκωμιάζεται. Ἐνταῦθα δὲ ὁ μέγας ἥχος κατακυλισμένων πετρῶν συγκρίνεται.

376. Πρὸς. "Ε. 509.

377. αἰγειροὶ] Τὸ εἶδος (*Populus nigra* L.) νῦν καθάκι ὀνομάζεται. Τὸ ἐπιθετον εὐκρινέστατον ἐστὶ, καθότι τὰς ῥίζας ἐπὶ πολὺ ἐκτείνουσιν.

ῥήγνυνται] Περὶ τοῦ ὑποτακτικοῦ τύπου εὐρήσεις σημειῶσιν εἰς "Ε. 426.

378. ῥίμφα] "Ιδε 342. Πρὸς τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον παρατίθεται Ἰλ. Ω 329: πεδίονδ' ἀφίκοντο (ἐν τῷ τέλει τοῦ ἑξαμέτρου).

379. κεκλήγοντες] "Ιδε 228.

380. Μυρμιδόνων τε πόλις] Ὀμηρος αὐτὴν Φθίην καλεῖ, Ὅδ. δ 9 ἐπίσης ἀνωμόμως εἰπὼν: «Μυρμιδόνων ποτὶ ἄστυ». Ἀπας γὰρ ὁ παλαιὸς δῆμος μίαν καὶ μόνην ἀγοράν, ὅπου πάντα τὰ πολιτικὰ διαπράσσονται, εἶχεν.

κλειτὴ τ' Ἰαωλκός] "Ιδε Θ. 997. Ἰαωλκός ἀπὸ τοῦ τῶν Ἀργοναυτῶν πλοῦ περιώνυμος ἐγένετο.

381. Ἄρτη] Ἀφ' ἧς ἡ Βοιωτικὴ πόλις τὸ ὄνομα εἴληψε (Στράβ. 9, 630, 633, Στέφ. Βυζ. λ.), κατὰ τοὺς γεωγράφους ἡ αὐτὴ ἦν τῷ Κτερίῳ ὅπερ ἐνταῦθα οὐχ ἀρμόζει, ἐπεὶ δὲ τοῦτο πλησίον τῆς Πίνδου καὶ μακρὰν τῆς θαλάσσης ἔκειτο.

Ποῦ Ἑλίκη, ἡ συνωνυμεί τῇ Ἀχαΐκῃ πόλει, ἔκειτο, οὐδὲ ἐξ εἰκασίας τις εἶπε· ταῦτό εἰρητέον περὶ Ἀνθείας, ἡ ἀπὸ τῆς ἐτυμολογίας ποιήεσσα ἐπονομάζεται, ὥστερ ἡ ἐπίσης ἀγνωστος ἀβαθύλεμος Ἀνθεια τῶν Μεσσηνίων (Ἰλ. I 151, 293).

382. ἔαχον] Πρὸς. Θ. 69. Τὰ ἐξῆς ἐξ Ὀμηρικῶν φράσεων συνέρραψεν (Ἰλ. Ξ 393: οἱ δὲ ξύνισαν μεγάλῳ ἀλαλητῶ, Σ 149: θεσπεσίῳ ἀλαλητῶ, Θ. 170: κτύπε μητιέτα Ζεὺς.... σῆμα τιθεὶς Τρώεσσι, Π 459-60: αἵματοέσσας δὲ ψιάδας κατέχμεν ἔραζε παῖδα φιλῶν τιμῶν). Αἱ λέξεις καὶ οἱ τύποι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἡρμηνεύονται (θεσπεσίῳ Θ. 700, ἔκτυπε Ἀσπ. 61, μητιέτα Θ. 56), πλὴν τῆς ψιάδας, ἀνθ' ἧς κοινότερον τὸ ὁμοϊόφωνον ψεκὰς ἢ καὶ σταγῶν μεταχειρίζονται. Ὁ αἵματώδης

Οἷος δ' ἐν βήσσης ὄρεος χαλεπὸς προιδέσθαι
 κάπρος χαυλιόδων φρονέει θυμῷ μαχέσασθαι
 ἀνδράσι θηρευτῆς, θήγει δέ τε λευκὸν ὀδόντα
 δοχμωθείς, ἄφρὸς δὲ περὶ στόμα μαστιχῶντι
 λείβεται, ὅσσε δὲ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἔϊκτον, 390
 ὀρθὰς δ' ἐν λοφιῇ φρίσσει τρίχας ἀμφὶ τε δειρήν·
 τῷ ἱκελος Διὸς υἱὸς ἀφ' ἱππέου θόρε δίφρου.
 Ἥμος δὲ χλοερῷ κυανόπτερος ἡχέτα τέττιξ
 ὄζω ἐφεζόμενος θέρος ἀνθρώποισιν αἰδεῖν

ὁ τοῦ πανταχοῦ καὶ πάντοτε δεισιδαι-
 μονίαν ἐκίνησε· κατὰ τοὺς Ἑλληνικοὺς
 ἐποποιούς, προαγγέλλει θάνατον ἢ τοι
 μεγάλου ἥρωος (τοῦ Σαρπηδόνοιο αὐτ.
 καὶ τοῦ Κύκνου) ἢ πολλῶν λαῶν, οἷον
 Ἰλ. Α 53 καὶ Νόων. Διονυσ. 27, 12
 κέ. (:φόνου πρωτάγγελον Ἰνδῶν).

386. Ἐπάνοδος πρὸς 370 γίνεται·
 ἦν οὐ νομίζομεν ἀπαράδεκτον, διότι
 καὶ στ. 393 κέ. ἐπιπροστίθενται. Οἱ
 Ὀμηρικοὶ ἥρωες συχνάκις τοῖς συά-
 γροις ἀντιπαραβάλλονται (Ἰλ. Α 414-8.
 Ν 471-5. Ε 783. Ρ 22-3)· ὁ δὲ
 ποιητὴς οὐδενὶ τούτων τῶν χωρίων ἐ-
 χρήσατο, ἀλλὰ τῆς φύσεως ὠφελήθη,
 ἐπειδὴ σύαγροι ἐν τῷ τῶν Ζαγαρῶν ὄρει
 οὐχὶ μακρὰν τῆς Ἀσκρας πρὸ διακο-
 σίων ἔτι ἐνιαυτῶν ἐκυνηγούντο (Whe-
 ler, Voyage Α', σ. 319).

386. βήσσης] Ἰδε Θ. 860.

χαλεπὸς προιδέσθαι] Οἱ κάπροι εἰς
 δάση καὶ καλαμῶνας ἀποκρύπτονται καὶ
 ἀπροόπτως ἐπὶ τοὺς κυνηγοὺς ἐξορ-
 μῶσιν.

387. χαυλιόδων] Ὁ τοὺς ὀδόντας
 χαυλοὺς ἔχων ἢ χαύνους καὶ διαχά-
 σκοντας.

φρονέει θυμῷ] Τῷ κάπρῳ ἀπονέ-
 μεται νοῦς, καθάπερ τῷ λέοντι ἐν τῇ
 Ἰλιάδι (Υ 172: ἐξ δ' αὐτὸν ἐποτρύναι
 μαχέσασθαι).

388. ἀνδράσι θηρευτῆς] = Ἰλ.
 Μ 41.

θήγει δέ τε λευκὸν ὀδόντα] Εἰ καὶ
 ἡ παρατήρησις ἐκ τῆς φύσεως ἐλληπται,
 ἡ φράσις ἅμα τῷ ποιητικῷ ἐνικῷ ἐπῆ-
 γασεν ἐξ Ἰλ. Α 416: θήγων λευκὸν ὀ-
 δόντα. Τούτου ἕνεκα ὁ σύαγρος πλα-
 γιάζεται (δοχμωθείς).

389. μαστιχῶντι] Μαστῶντι· ἡ λέ-
 ξις ἐν τῷ παραχμᾶσαντι Ἑλληνισμῷ
 μάλιστα ἤκμασεν· ὅθεν Ἡσύχιος διὰ
 ταύτης «μασταρῖζειν» ἐρμηνεύει καὶ οἱ
 Λατίνοι ἱατροὶ *masticare* καὶ *masli-
 calio* ἐντεῦθεν ἠρύσαντο.

390. ὅσσε - ἔϊκτον (= Ἰλ. Α 104:
 ἔϊκτην), ἐξ οὗ στίχου τὸν ἀόριστον οὐκ
 ἀστόχως ἐνταῦθα ἐφύλαξε, διότι, ὡς
 εἴδομεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω, ὁ γνωμικός
 ἀόριστος τῷ ὑποτακτικῷ ἐξισοῦται.

391. λογιῶ] Χαίτη τῇ ἐπὶ τοῦ ὀπι-
 σθοκρανίου.

392. ἱππέου δίφρου] = 321.

393. Ἡ χρονολογία ὑπόνοιαν ἔχει,
 ἦντινα παρατηροῦμεν, ἀναμνησθέντες
 τοῦ 586 στ. τῶν Ἑργων (ὁ δὲ ποιη-
 τὴς καθόλου τὸ χωρίον ἐκεῖνο μιμεί-
 ται), ὃ χρόνῳ δήλον ἐστὶ οἱ πολλοὶ ἄν-
 θρωποι ἀδύνατοί εἰσιν, Ἡρακλῆς καὶ
 Κύκνος ὑπερανθρώπως μάχονται.

ἰκυανόπτερος] Ὁ σχολιαστὴς ἀκρι-
 βιστέραν τοῦ χρώματος ὀνομασίαν ἀ-
 ναφέρει στακτόπτερος.

ἡχέτα τέττιξ] = Ε. 580.

394. θέρος αἰδεῖν] Διὰ τῆς ὥδης
 ἀγγέλλειν τὸ θέρος· ἴδε Ε. αὐτ. καὶ

ἄρχεται, ὥτε πόσις καὶ βρώσις θῆλυς ἐέρση, 395
καὶ τε πανημέριός τε καὶ ἡῶς χέει αὐδὴν
ἶδει ἐν αἰνοτάτῳ, ὅτε τε χροά Σείριος ἄζει,
ἦμος δὴ κέγχροισι πέρι γλῶχες τελέθουσι,
τούς τε θέρει σπεύρουσιν, ὅτ' ὄμφακες αἰόλλονται, 400
οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος·
τὴν ὥρην μάρναντο· πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει,
ὥς δὲ λέοντες δῶα ἀμφὶ κταμένης ἐλάφοιο
ἀλλήλοισι κοτέοντες ἐπὶ σφέας ὀρμήσωσι,
δεινὴ δέ σφ' ἰαχὴ ἄραβός θ' ἅμα γίγνεται ὀδόντων·

Ἀνακρέοντ. 32, 10-11: «σὺ δὲ τίμιος βροτοῖσι, θέρεος γλυκὺς προφήτης».

395. πόσις] Ποτόν, ὡς βρώσις ἐδωδὴ καὶ τροφή.

θῆλυς ἐέρση] = Ὀδ. ε 467. Ἡ θρεπτική (ἴδε Θ. 590) δρώσος τρέφει τοὺς τέττιγας, κατὰ Θεόκριτον 4, 16 (: μὴ πρῶκας σιτίζεται, ὥσπερ ὁ τέττιξ), Ἀνακρέοντ. 32, 3, Αἰλιαν. π. ζώων 1, 20 Βιργιλ. Ἑκλογ. 5, 77, Πλιν. Φυσ. Ἱστ. 11, 26.

396. Τὰ ἐπιθέτα τὸν χρόνον ἐμφανίζουν, καθάπερ παννύχιος 47· συντίθενται δὲ κατὰ τὸ ὕστερον πρότερον.

χέει αὐδὴν] Ἐπιθι Ἐ. 583.

397. ἶδει] Πρβλ. ἰδάλμιος Ἐ. 415. Τὸ ἔτερον ἡμιστίχιον ἀπηχεῖ Ἐ. 587.

398. γλῶχες] Ἀνθολογία, 508 τὸ παρ' Ὀμήρῳ γλῶχιν παράγεται.

399. Ἡ προσθήκη ἀπαιτεῖται, διότι ἄλλο κέγχρου εἶδος τῷ ἔαρι σπείρεται (Γεωπον. 2, 38).

αἰόλλονται] Μεταβάλλονται τὸ χρωμα καὶ περὶ αἰχρῶσιν, οὐκέτι χλοεροὶ ὄντες.

400. Ἀθῆναιος τὸν στίχον ἐκ τῶν Ἑοίων ἀναφέρει (10, 428 c)· ἐνταῦθα, φασίν, ἤμιστα ἀρμόζει· ποῖαν χάραν γὰρ ἔχομεν ἀπὸ τῶν ὀμφάκων; Οὐδὲν ἦτον αὐτὸν καταλείπομεν ἐν τῷ τόπῳ, ἐπειδὴ τὸ μὲν οὐκ ἐννοοῦμεν διὰ τί ἂν

ἐνεβλήθη, τὸ δὲ ἡ ἀρχὴ τῆς ὥριμάνσεως τῶν ἀμπελοφυγῶν τὰς ἐλπίδας ἀναζωπυρεῖ καὶ βεβαιοῖ. Πρὸς τούτοις, οὐκ εἴρηκεν «οἶσους», ἀλλὰ «οἶα». Τέλος δέ, ἄρα γε τὸ ἄχθος ὑποδηλοῖ, ὅτι ὁ ποιητὴς οὐκ ἐννοεῖ τὰ ἀποβαίνοντα ἐκ τοῦ οἴνου, ὅσα ἐν ταῖς Ἑοίαις περιγράφονται, ἀλλὰ τὰς χαράς καὶ τὰς φροντίδας τοῦ ἀμπελοφυγῶ;

401. τὴν ὥρην] Τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους· πρὸς τὸ ἀκροτελεύτιον παράθεσις 274.

402. ἀμφὶ κταμένης ἐλάφοιο] Πρβλ. τὸ συνώνυμον Ἰλ. Π 757: περὶ κταμένης ἐλάφοιο. Τὴν μετοχὴν ἡῦρομεν καὶ Ἐ. 541. Ἐλάφος θηλυκῶς καίεται, ὥσπερ Καλλιμάχ. Ὑμν. 3, 400. — Ὁμοία παραβολὴ Ἰλ. Π 756-8 εὐρίσκειται. Βραχυτέρον οἱ νεώτεροι περὶ ἡρωϊκῶν ἀγώνων φέδουσι: «Μῆνα βουβάλια πολεμᾶν, μῆνα θεριὰ μαλλόνουν;» (Ἀραβαντιν. Συλλογ. 32, 2).

403. Πρβλ. 169 καὶ 176.

404. Ἐπειδὴ ὁ ποιητὴς Ἰλ. Κ 375 (: ἄραβος δὲ διὰ στόμα γίγνεται ὀδόντων) κακοζηλεῖ τολμηρῶς τὸν παρατατικὸν γίγνεται — οὕτω γὰρ ἐκληπτέον τὸν τύπον — μεταχειρίζεται ἅμα τῷ ὑποτακτικῷ, καθὼς οὕτως ἀλλαχού μετὰ τοῦ γνωμικοῦ ἀορίστου συντάσσεται.

ἡδ', ὥστ' αἰγυπιοὶ γαμφώνυχες, ἀγκυλοχεῖλαι, 405
 πέτρη ἔφ' ὑψηλῇ μεγάλη κλάζοντε μάχεσθον
 αἰγὸς ὀρεσσινόμου ἢ ἀγροτέρης ἐλάφοιο,
 πίονος, ἦντ' ἐδάμασσε βαλὼν αἰζήϊος ἀνὴρ
 ἰὼ ἀπὸ νευρῆς, αὐτὸς δ' ἀπαλήσεται ἄλλῃ, 410
 χώρου αἰδρις ἐών· οἱ δ' ὀτραλέως ἐνόησαν,
 ἐσσυμένως δέ οἱ ἀμφὶ μάχην ὀριμεῖν ἐθεντο·
 ὥς οἱ κεκλήγοντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.
 "Ενθ' ἦτοι Κύνκος μὲν ὑπερμενέος Διὸς υἱὸν
 κτεινέμεναι μεμαῶς σάκει ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος, 415
 οὐδ' ἔρρηξεν χαλκός· ἔρυτο δὲ δῶρα θεοῖο.
 Ἀμφιτρωνιάδης δέ, βίη Ἡρακληεῖη,
 μεσσηγὺς κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἔγχεϊ μακρῷ

405-6. = Ἰλ. Π 428-9 (αὐτόθι γράφεται: μάχονται).

γαμφώνυχες] Τούς ὄνυχας ἔχοντες γαμφούς καὶ κυρτούς.

ἀγκυλοχεῖλαι] Χειλῶν ἐπικαμπῶν.

407. Ἡ γενικὴ τὴν αἰτίαν ἐμφανίζει, ἦν οἱ Ἀττικοὶ ἄνευ προθέσεως τῷ ἀμφισθητῷ ἔτι συνέτασσον.

ὀρεσσινόμου] Ἦτις ἐν τοῖς ὄρεσι νέμεται, ἡγουν ἀγρία (capra agagros), ὅποῖαι ὑφ' Ὀμήρου ἐν πλείοσι χωρίοις (Ἰλ. Γ 24. Δ 405. Ο 271. Ὀδ. ι 156. ξ 50) μνημονεύονται, καὶ καθ' ἡμᾶς εἰσέτι ἐπὶ τῶν ὀρεινῶν πρὸ τῆς Θεσσαλίας νησιῶν καὶ ἐπὶ Κρήτης ὑπάρχουσιν.

ἀγροτέρης] Ἀγρίας, ὅπως ὀρεσ-τερος ἀντὶ τοῦ ὄρειος λέγεται.

408. ἐδάμασσε βαλὼν] Ἐδάλει καίριως· ἢ αἰξ μόνον ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ ἐκφυγεῖν τὸν τοξότην.

αἰζήϊος] Ἦδε Θ. 863.

409. ἰὼ ἀπὸ νευρῆς] Ὁ πλεονασμός καὶ ἡ διέκτασις, ἥς αἷτιος ὁ πρωτοφανὴς τύπος ἀνερῆ εἰς Ὀμηρον (Ἰλ. Δ 475-6: ὄντ' ἔβαλ' ἀνὴρ ἰὼ ἀπὸ νευρῆς. 664) ἀνήκουσιν.

410. χώρου αἰδρις ἐών] = Ὀδ. κ 282, τοῦ τόπου δηλαδὴ, ὅπου τὸ ζῷον ἔπασεν.

ὀτραλέως] Σπουδαίως, ὅπερ συγγενὲς ἐστὶ τῷ ὀτρηρός καὶ ὀτρύνω. Πρβλ. Ἰλ. Γ 260: τοῖ δ' ὀτραλέως ἐπί-θεντο.

411. οἱ ἀμφὶ] Δεχόμεθα κατ' ἀναστροφὴν. Πρβλ. 261.

412. = Ἰλ. Π 430. Περὶ τῆς μεταχῆς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (379) σημείωσις κατακεχώρισται.

413. ὑπερμενέος] = Ἰλ. Θ 534.

415. χαλκός] Τὸ χαλκοῦν δόρυ οὐκ ἔθραυσε τὴν ἀσπίδα.

ἔρυτο] = ἔρυσσε (ἀπέσχε) τὸ δόρυ· παράθεος Ἰλ. Υ' 268 καὶ Φ 165:... οὐδὲ ῥῆξε σάκος· χρυσὸς γὰρ ἐρύκακε, δῶρα θεοῖο.

416. Ἀμφιτρωνιάδης] Περὶ τερῶν τὸ ἀπὸ τοῦ τροφῆος πατρωνυμικόν, ὅπερ ἐγένετο ἐκ τοῦ Ὀμηρικοῦ «πάϊς Ἀμφιτρώωνος» (Ἰλ. Ε 329. Ὀδ. λ 270).

417. Χρῆται μηχανήματι, ὃ Ἀχιλλεύς πρὸς Ἑκτορα μετεχειρίσατο (Ἰλ. Χ 324 κέ.).

αὐχένα γυμνωθέντα θοῶς ὑπένερθε γενείου
 ἤλασ' ἐπικρατέως· ἄπο δ' ἄμφω κέρσε τένοντε
 ἀνδροφόνος μελίη· μέγα γὰρ σθένος ἔμπεσε φωτός. 420
 Ἦριπε δ', ὡς ὅτε τις δρυς ἤριπεν ἢ ὅτε πέτρη
 ἡλίβατος, πληγεῖσα Διὸς πολόεντι κεραυνῷ·
 ὡς ἔριπ'· ἄμφι δέ οἱ βράχε τεύχεα ποικίλα χαλκῷ.
 Τὸν μὲν ἔπειτ' εἶασε Διὸς ταλακάρδιος υἱός,
 αὐτὸς δὲ βροτολοιγὸν Ἄρη' ἐπιόντα δοκεύσας, 425
 δεινὸν ὄρων ὄσσοισι, λέων ὡς σώματι κύρσας,
 ὅστε μάλ' ἐνδυκέως ῥινὸν κρατεροῖς ὀνύχεσσι
 σχίσσας ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπεῦρα·
 ἐμ μένεος δ' ἄρα τοῦγε κελαινὸν πίμπλονται ἥτορ·
 γλαυκείων δ' ὄσσοις δεινόν, πλευράς τε καὶ ὠμούς 430
 οὐρῇ μαστιγίων, ποσσὶ γλάφει, οὐδέ τις αὐτὸν

418. αὐχένα] Ἡ λέξις ἐν τῇ ἐπικῇ διαλέκτῳ τὸν τράχηλον συμπεριλαμβάνει.

ὑπένερθε] Ὑποκάτω τε καὶ ἐνδοτέρω, καθόσον ὁ πῶγων προκύπτει.

419. ἀπο - τένοντε] = Ἰλ. K 456 (περὶ τοῦ αὐχένος). Ξ 466. Τὸ κέρσε κατὰ τὸν ἐπικὸν τύπον ἀπὸ τοῦ κείρω παράγεται.

420. μελίη] Ἰδε Θ. 187.

ἔμπεσε] Ἐπηρεύσατο.

421. Περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Μάρκου Βότσαρη ποτε ἔψαλαν: «Σὰν δένδρος ἐρραγίσθηκε, σὰν κυπαρίσσι πέφτει». Πρωτότυπον τοῦ προκειμένου χωρίου ἦν Ἰλ. N 389=Π 482 (:ἤριπε-ἤριπεν).

422. ἡλίβατος] Ἐπιθι Θ. 483 καὶ περὶ τοῦ ἐτέρου ἐπιθέτου Θ. 515.

423. = Ἰλ. N 181 (:ὡς πέσεν ἄμφι κτλ.). Ξ 420 (:καὶ κόρυς ἄμφι κτλ.).

ποικίλα χαλκῷ] Οὐκ ἐντελὲς ἦσαν κ χαλκοῦ, ἀλλὰ διακεκοσμημένα.

424. Πείθεται τῇ Ἀθηνᾷ (332-3).

426. ὄσσοισι] Πρβλ. 145.

λέων ὡς σώματι κύρσας] Ἐλῆ-

πται ἐξ Ἰλ. Γ 23: ὥστε λέων ἐχάρη μεγάλῳ ἐπὶ σώματι κύρσας. Τὸ σῶμα ζῶον ἐμφαίνει, ὥσπερ Ἰλ. Σ 161.

427. ἐνδυκέως] Ἦτοι σπουδαίως, ἐπὶ τοῦ δειπνοῦ τίθεται Ὀδ. ξ 109 (:ἐνδυκέως κρέα ἤσθις).

428. μελίφρονα θυμὸν] Τὴν γλυκεῖαν ζωὴν· συνωνύμως εὐρίσκεται «μελιηδέα θυμὸν ἀπεῦρα» Ἰλ. K 495. Περὶ τοῦ ῥήματος ἔπιθι Θ. 423.

Ὁ 429 στ. διασαφηνίζεται ἐκ τοῦ παραλλήλου «μένεις δὲ μέγα φρένες ἄμφι μέλαιναι πίμπλονται» (Ἰλ. A 103-4. Ὀδ. δ 661-2). Τὸ ἐπιρρηματικὸν ἐν ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ ἐπόμενον μ. Οἱ παλαιοὶ ἐπίστευον, ὡς ἡ ὀργὴ καὶ ἡ λύπη τὸ αἷμα μελαινοῦσιν.

430. *γλαυκείων δ' ὄσσοις] Δεινὸν βλέπων ὀφθαλμοῖς γλαυκοῖς (Πρβλ. Θ. 13).

431. μαστιγίων] «Τῶν λεόντων τὸν θυμὸν δηλοῖ ἡ οὐρά, ὥσπερ τῶν ἱππῶν τὰ ὠτα· τὴν μὲν ἀρχὴν ἡ γῆ πλησεται, αὐξανόμενον δέ, τὰ νῦτα ὡς ἐγερτικῶ ὄργανῳ μαστιγοῦνται» (Πλιν.

ἔτλη ἑσάντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθέμεν οὐδὲ μάχεσθαι·
 τοῖος ἄρ' Ἀμφιτρυωνιάδης, ἀκόρητος αὐτῆς,
 ἀντίος ἔστη Ἄρης, ἐνὶ φρεσὶ θάρσος ἀέξων,
 ἑσσυμένως· ὁ δὲ οἱ σχεδὸν ἤλυθεν ἀχνύμενος κῆρ· 435
 ἀμφοτέροι δ' ἰάχοντε ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν,
 ὡς δ' ὅτ' ἀπὸ μεγάλου πέτρη πρηῶνος ὀρούση,
 μακρὰ δ' ἐπιθρώσκουσα κυλίνδεται, ἣ δὲ τε ἤχῃ
 ἔρχεται ἐμμεμαυῖα, πάγος δὲ οἱ ἀντεβόλησε
 ὑψηλός· τῷ δὴ συνενέικεται, ἔνθα μιν ἴσχει· 440
 τόσση ὁ μὲν ἰαχῇ βρισάρματος οὐλιος Ἄρης
 κεκληγὼς ἐπόρουσεν· ὁ δ' ἐμμαπέως ὑπέδεκτο.
 Αὐτὰρ Ἀθηναίη, κούρη Διὸς αἰγιόχοιο,
 ἀντίη ἤλθεν Ἄρης ἐρεμνὴν αἰγίδ' ἔχουσα·
 δεινὰ δ' ὑπόδρα ἰδοῦσα ἔπεα πτερόεντα προσηύδα· 445

Φυσ. Ἰστορ. 8, 16), ἣν ἐμπειρίαν
 Ὀμηρος ἐπίσης καρποῦται ('Ἰλ. Υ' 170-1).

γ. λάφει] Τὴν γῆν δηλονότι σκάλλει.
 432. Πρβλ. Ἰλ. Ρ 334: ἔγνοι ἑσάντα ἰδὼν. Ἐνταῦθα ὅμως ὁ ἀόριστος γνωμικῶς, φασί, τίθεται.

433. Ζήτει τὰς σημειώσεις 416 καὶ 346.

434. θάρσος ἀέξων] Ἡ φράσις ἐσχημάτισται κατὰ τὸ «μένος ἀέξων» ('Ἰλ. Ζ 261), οὐδὲ ἡμάρτηται. Ἡ εὐτολμία γὰρ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον παροξυσμός ἐστιν, ὅστις τοτὲ μὲν ἐντεινομένης τῆς ψυχῆς αὐξάνεται, τοτὲ δὲ ἐλαττοῦται.

435. Ἡ διήγησις κατὰ τὸ σιωπώμενον προδεδίκεν ἀποσιωπᾶ γὰρ, ὅτι Ἄρης ἀπὸ τοῦ ἄρματος (372) ἀπεπήδησεν.

ἀχνύμενος κῆρ] = Ὀδ. κ 67. μ 153. 270 κά.

436. ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν] = Ἰλ. Ξ 401. Π 430.

Πρὸς 437 κέ. παράθεσις 374 κέ., ἅτινα νῦν ἀστόχως μεταβάλλονται.

πρηῶνος] Ἡσύχιος πρηῶν ἐρμηνεύει τὸ ὑπερέχον.

439. ἐμμεμαυῖα] Οὐδὲ ὁ λίθος ὀρμῆς καὶ ἐπιθυμίας στερεῖται· ἄρ' οὐ γὰρ ὁ Σισύφου λίθος ἀναιδέης;»
 πάγος] Ἀπὸ τὸ πῆγνυμι, λόφος.

440. συνενέικεται] Ὑποτακτικὸς τοῦ ἀορίστου ἡνειαμάμην.

441. βρισάρματος] Τὴν αὐτὴν ἐπωνυμίαν ἐν ὕμνῳ φέρει ('Ὑμν. Ὀμηρ. 8,1). ἣν ἐξηγούμεθα διὰ Ἰλ. Ε 833-9: «μέγα δ' ἔδραχε φήγιμος ἄξων βριθοσύνη» καὶ βάρει Ἀθηναῖς, ὅτε ἀνέβη εἰς τὸ Διομήδους ἄρμα.

οὐλιος] Ἰδε 193.

442. ἐμμαπέως] Πρβλ. Ὀδ. ξ 485: ὁ δ' ἄρ' ἐμμαπέως ὑπάκουσε, ἥτοι προθύμως.

443. Παρ' Ὀμήρῳ πλὴν τοῦ αὐτὰρ συχναίει ('Ἰλ. Ε 733 κτλ.).

444. ἐρεμνὴν αἰγίδ' = Ἰλ. Δ 167 (ἐν τοῖς αὐτοῖς ποσὶ τοῦ ἐξαμέτρου). Πρβλ. Θ. 334. Νῦν μὲν τῆς αἰγίδος χρῆσιν οὐ ποιεῖται· ἔχει δὲ αὐτὴν ἥδη ὡς διαρκὲς σύμβολον.

445. Πρβλ. Ἰλ. Ο 13: δεινὰ δ' ὁ

« Ἄρες, ἐπίσχε μένος κρατερὸν καὶ χεῖρας ἀάπτους.
Οὐ γάρ τοι θέμις ἐστὶν ἄπο κλυτὰ τεύχεα δῦσαι
Ἡρακλέα κτείναντα, Διὸς θρασυκάρδιον υἱόν.
Ἄλλ' ἄγε παῦε μάχης, μηδ' ἀντίος ἵστασ' ἐμεῖο ».

Ὡς ἔφατ', ἀλλ' οὐ πεῖθ' Ἄρεος μεγαλήτορα θυμόν, 540
ἀλλὰ μέγα ἰάχων, φλογὶ εἵκελα τεύχεα πάλλων,
καρπαλίμως ἐπόρουσε βίῃ Ἡρακλῆϊ,
κακτάμεναι μεμαώς, καὶ ῥ' ἐμβαλε χάλκεον ἔγχος,
σπερχνὸν ἐοῦ παιδὸς κοτέων πέρι τεθνηῶτος,
ἐν σάκεϊ μεγάλῳ. Ἄπο δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη 455
ἔγχος ὀρμὴν ἔτραπ' ὀρεξαμένη ἀπὸ δίφρου.
Δριμὺ δ' Ἄρη' ἄχος εἶλεν· ἐρυσσάμενος δ' ἄορ ὀξὺ
ἔσσυτ' ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρατερόφρονι· τὸν δ' ἐπιόντα
Ἀμφιτρυωνιάδης, δεινῆς ἀκόρητος αὐτῆς,
μηρὸν γυμνωθέντα σάκευς ὑπο δαιδαλέοιο 460
οὔτασ' ἐπικρατέως· δία δὲ μέγα σαρκὸς ἄραξε
δούρατι νωμήσας, ἐπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσση.

πόδρα ἰδών. Τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον ἀπειράκις ἐν τοῖς ἐπικοῖς ποιήμασιν εὐρίσκεται.

446. ἐπίσχε] Οἱ νεώτεροι εἶπον: «ἐπίσχε».

μένος κρατερὸν] Γνωστὴ ἐξ Ὀμηρου φράσις.

ἀάπτους] Ἐπιθ. Θ. 649.

447. Πρβλ. 336-7. Κατὰ τὴν λογικὴν θετέον ἦν τὸ ἀπαρέμφατον κτεῖναι ἀντὶ τῆς μετοχῆς, ἐπεὶ τοῦτό γε κεφάλαιον.

449. παῦε] Οὐ παύομεν, παύω λέγοντες ἀμεταβάτως, ἐπειδὴ καὶ οἱ παλαιοὶ ἐν ταῖς ἐποποιίαις (πρβλ. καὶ Ὀδ. δ 659: παῦσαν ἀέθλων) καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ (Ἀριστοφ. Βάτραχ. 122. 269. 580. Ἰππ. 919: παῦε) τὸ ἐνεργητικὸν γένος (μάλιστα κατὰ τὸν προστακτικὸν) μέσως ἐτίθεσαν.

450. μεγαλήτορα θυμόν] Ὀμηρικῶς.

451. μέγα ἰάχων] Ἰλ. Β 13. Σ 160 (ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ).

φλογὶ εἵκελα] Ἰδ. 345.

453. κακτάμεναι] Καὶ τοῦτον τὸν ἀντὶ τοῦ κατακτεῖναι τύπον οἱ Ὀμηρισταὶ γινώσκουσιν.

454. σπερχνόν] Ἐτυμολογητέον ἀπὸ τοῦ ῥήματος σπέρχω (σπεύδω).

455. γλαυκῶπις] Ἐπιθ. Θ. 13.

456. ὀρεξαμένη] Τὸ ἕνεκα σωτηρίας προτεῖναι τὴν θεῖαν χεῖρα καλλιπέστερον περιγράφεται Ἰλ. Δ 129 κέ. καὶ Ε 853 κέ.

457. Δριμὺ] Ἰδ. 261.

459. Πλατύνει τὸν 433 στ., 460 καὶ 461 δὲ ἐπαναλαμβάνουσι τὸν 334 καὶ 364 στ.

462. δούρατι] Συνάπτομεν μετὰ τῆς μετοχῆς ἅμα καὶ τοῦ ῥήματος.

νωμήσας] Ἰσοδυναμεῖ τῷ ἀνωτέρῳ δοκεύσας.

ἐπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσση] Κατ-

Τῷ δὲ Φόβος καὶ Δεῖμος ἐύτροχον ἄρμα καὶ ἵππους
 ἤλασαν αἶψ' ἐγγὺς καὶ ἀπὸ χθονὸς εὐρυδείης
 ἐς δίφρον θήκαν πολυδαίδαλον· αἶψα δ' ἔπειτα 465
 ἵππους μαστιέτην· ἔκοντο δὲ μακρὸν Ὀλυμπον.
 Υἱὸς δ' Ἀλκμήνης καὶ κυδάλιμος Ἴόλαος
 Κύκνον σκυλεύσαντες ἀπ' ὤμων τεύχεα καλὰ
 νείσονται· αἶψα δ' ἔπειτα πόλιν Τρηχῖνος ἔκοντο
 ἵπποις ὠκυπόδεσσιν. Ἀτὰρ γλαυκῶπις Ἀθήνη 470
 ἐξίκετ' Ὀλυμπόν τε μέγαν καὶ δώματα πατρός.
 Κύκνον δ' αὖ Κήϋξ θάπτεν καὶ λαὸς ἀπείρων,
 οἳ ῥ' ἐγγὺς ναῖον πόλιος κλειτοῦ βασιλῆος
 Ἀνθην Μυρμιδόνων τε πόλιν κλειτήν τ' Ἰαολκὸν
 Ἀρνην τ' ἠδ' Ἑλίκην· πολλὸς δ' ἠγείρετο λαός, 475
 τιμῶντες Κήϋκα, φίλον μακάρεσσι θεοῖσι.
 Τοῦ δὲ τάφον καὶ σῆμ' αἰδὲς ποίησεν Ἀναυρος,

έβαλεν εἰς τὴν γῆν—καλῶς, ἀλλὰ πῶς
 εἰς τὴν μέσην, τῆς μάχης οὐ γινομένης
 ἐν διωρισμένῳ σταδίῳ; Ἡ φράσις βε-
 βαίως ἀπὸ τῶν ἀγώνων εἰληπταί.

463. Περὶ Φόβου καὶ Δείμου εἰς
 195 εἴπομεν.

ἐύτροχον ἄρμα καὶ ἵππους] = Ἰλ.
 Θ. 438.

464. ἀπὸ χθονὸς εὐρυδείης] Ἰδε
 Ἔ. 197.

465. αἶψα δ' ἔπειτα] = Ἰλ. Ζ 415.
 Ψ 418.

461. μακρὸν Ὀλυμπον] = Ἰλ. Α
 402 κἀ.

469. πόλιν Τρηχῖνος] Ἡ ἐπεξη-
 γηματικὴ γενικὴ οὐ χρεῖται μαρτυριῶν,
 ἐπεὶ δὴ Ὀμηρος πολλὰς τοιαύτας, οἷον
 «Τροίης πτολίεθρον», παρέχει.

472. Κήϋξ] Ἰδε 354.

ἀπείρων] Ἰδε Θ. 187.

473. Ὁ πληθυντικὸς ἀναφέρεται ἐν-
 ταῦθα καὶ 475-6 εἰς τὸ περιληπτικὸν
 λαός.

474-5. Αἱ αὐταὶ πόλεις ὠνομάσθη-

σαν 380-1, πλην ἐνταῦθα τὴν Ἀν-
 θειαν Ἀνθην εἴρηκε, καθὼς Ὀμηρος
 ἐνθα μὲν Πηνελόπειαν, ἐνθα δὲ Πηνε-
 λόπην λέγει.

476. τιμῶντες] Οὐκ ἀνάγκη, ἀλλ'
 ἐξ αἰδοῦς (354) πρὸς Κήϋκα τοῦτο ἐ-
 ποίησαν· οὐκ οἶδ' ἅμα εἰ ὑπαινίττεται,
 ὅτι ἄλλως τὸν μισρὸν ληστὴν οὐκ ἂν
 ἔθαψαν.

477. τάφον καὶ σῆμ'] Τὸν τάφον
 καὶ τὴν στήλην ἢ τὸν ἐπὶ ἐκείνου τύμ-
 βον.

Ἀναυρος] Χειμάρρους· ὡς κύριον
 σχεδὸν ὄνομα κεῖται ἐπὶ τοῦ χειμάρ-
 ρου, ὃν διαβαίνων Ἰάσων τὸ ἕτερον
 ὑπόδημα ἀπόλλεσεν. Ὁ ποιητὴς περὶ
 τούτου ἴσως ἐνθυμεῖται, εἰ καὶ πρὸς ἀ-
 νατολῆς τῶν Παγασῶν ἔρρεεν. Ἡ ἀφα-
 νιστικὴ δύναμις τῶν ποταμῶν, κατὰ
 τοὺς παλαιωτάτους ποιητάς (Ἰλ. Η 84
 κέ. Ω 80 κέ.), ἀνέκαθεν φοβερά ἦν· τῶν
 ὁρῶν τότε δένδροις κεκαλυμμένων, ὅπερ
 σημειούμεθα, διότι εἰσὶν οἱ τὴν αἰτίαν
 τοῖς ὑλοτόμοις ἐπιβάλλουσιν.

ὄμβρῳ χειμερίῳ πλήθων· τὼς γάρ μιν Ἀπόλλων
 Λητοῖδης ἤνωξ', ὅτι ῥα κλειτὰς ἐκατόμβας,
 ὅστις ἄγοι Πυθοῖδε, βίη σύλασκε δοκεύων.

480

479. Λητοῖδης] Ἐκρίναμεν τὰ μη-
 τρωνυμικά εἰς Θ. 1002. Τὸ ἀκροτε-
 λεύτιον ἐκ τῶν τοῦ Μαιονίδου θησαυ-
 ρῶν προῆλθεν.

480. ὅστις] Εἴ τις.
 Πυθοῖδε] Εἰς Δελφούς, κατὰ τὴν
 ἀρχαίαν ὀνομασίαν.
 δοκεύων] Πρβλ. 333.

ΚΡΙΤΙΚΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΛΙΠΤΑΡΙΑ ΜΟΤΤΑ

ΚΡΙΤΙΚΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἡ ὕλη, ἣτις ἀποτελεῖ τὸν Apparatus Criticus, συνέστηκεν ἐκ γραφῶν, αἵτινες ἀλλήλων πολὺ παραλλάσσουσι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, καὶ δὴ τὴν ἀξίαν. Περί τῶν ἀρχῶν τοῦ γράφειν οἱ κριτικοὶ πολὺ διστάζουσιν· ἀλλ' εἰ καὶ Ὅμηρος μόλις τοῖς μυστηριώδεσι καὶ λυγροῖς σήμασι τῶν Ἀσιανῶν ἐχρῆσατο, Ἡσίοδος ἴσως τὰ γεννήματα τῶν «Ἡσιοδείων Μουσῶν» αὐτὸς ἀνέγραψε, πάντως δὲ οἱ ῥαψῳδοὶ τὰ ποιήματα διέδωκαν, μέχρις οὗ φιλόλογοι καὶ βιβλιοπῶλαι ἐγγράφως ἐφύλαξαν τὴν μνήαν τῶν Μουσειῶν ἐμπνεύσεων. Οἱ ἀντιγραφεῖς μέντοι οὐδαμῶς πιστοὶ καὶ ἀκριβεῖς ἦσαν, ὥστε, τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων συλλεγομένων εἰς τὰς ἀπείρους βιβλιοθήκας τῶν Διαδόχων καὶ καταλογιζομένων, οἱ βασιλεῖς τοῖς ὑπ' αὐτῶν τρεφομένοις σοφοῖς διορθώσεις τῶν τε ἄλλων ἀρχαίων ποιητῶν καὶ τοῦ Ἡσίοδου ἐπέταξαν. Ἐπειδὴ λοιπὸν οὔτε περὶ τῶν ἐπὶ μολύβδου Ἔργων τῶν Ἑλικωνίων, ἃ Πραξιφάνης ὁ Θεοφράστειος εἶδεν (1), οὔτε περὶ τινος ἄλλου π. Χ. χειρογράφου εἰπεῖν τι ἔχομεν, ἀρχὴ τῆς συζητήσεως γενέσθω ἀπὸ τῶν **πονημάτων τῶν παλαιῶν γραμματικῶν.**

Πρῶτον μὲν ἀναφέρομεν συγγράμματα, ἅτινα οὐκ ἀφορῶσιν εἰς τὴν καθαρὰν κρίσιν, οἷον τοῦ Ἀριστοτέλους «Ἀπορήματα Ἡσίοδου ἐν α'» (2) καὶ τὰ ἀπλῶς «Περὶ Ἡσίοδου» ἐπιγραφόμενα βιβλία **Αὐτοδώρου** τοῦ Κυμαίου, ὃς πρῶτος **γραμματικός** ἐπονομασθῆναι ἤξιωσε, καὶ **Κλεομένους** τοῦ Κυνικοῦ καὶ **Ἡρακλείδου** τοῦ ἐξ Ἡρακλείας (3). Πλὴν τούτων, ἐν τῇ κριτικῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἡσίοδου ἀπκντῶσι ταῦτά **μεγάλα ὀνόματα**, ὅσα ὁ Ὅμηρικὸς ἐκ τῶν εἰς τὸν Μαιονίδην σχολίων γνω-

(1) Πρόκλος εἰς τὰ Ἔργα προσίμ. σ. 4, 12 ἔκδ. Gaisford.

(2) Εὐρίσκεται ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν τοῦ Σταγίρειτου ἔργων.

(3) Ἴδε τὰ Anecdota Oxoniensia τοῦ Κραμῆρου τ. Δ', σ. 310, Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρεῖα ἐν τῇ Α' Στρωματεί, σ. 351, ἔκδ. Potler, Διογένη Λαέρτιον 5, 92.

ρίξει. Εἰ καὶ **Ζηνόδοτον** τὸν Ἐφέσιον οὐδεὶς διαρρήδην ἀναφέρει, βεβαίως **Ἀριστοφάνης** ὁ Βυζάντιος τὰ ποιήματα διώρθωσε προσγράψας εἰς τὴν ὡς τὰ «κριτικὰ σημεία» (1) καὶ τὰ νόθα ποιήματα ἐκ τῆς συλλογῆς ἐξέβαλεν (2). Ἀμα δὲ **Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος** ἐν τοῖς «Πρὸς Ζηνόδοτον» οὐχὶ μόνον πολλὰς γραφὰς Ὀμηρικὰς ἐξήτασεν, ἀλλὰ καὶ περὶ Ἡσιόδου τινὰ ἐγκατέπειρεν (3). Ἀπαντας τούτους παρηυδοκίμησεν **Ἀρίσταρχος** ὁ πᾶν, οὐπερ τὰ προσγεγραμμένα σημεία ὑπεμνημάτισεν ὁ πιστὸς αὐτοῦ ὁπαδὸς **Ἀριστόνικος**, ὃς Αὐγούστου βασιλεύοντος ἔγραψε «Περὶ τῶν σημείων τῶν τῇ Θεογονίᾳ Ἡσιόδου» (4). Διὰ τούτου καὶ τοῦ Διδυμείου ὑπομνήματος, περὶ οὗ ὀλίγον παρακατιόντες ἐροῦμεν, ὀλίγα περιλείμματα τῆς Ἀρισταρχείου διορθώσεως ἐν τοῖς σχολίοις ἐσώθησαν (5). Ἐκ τῶν Ἀριστάρχου μαθητῶν **Σέλευκος** διαπρέπει εἰς τὸ αὐθαίρετον τῆς γνώμης, πολυμρῶς ὀβελίζων καὶ μεταποιῶν τοὺς παραδεδομένους στίχους (6). Οὐδὲ οἱ ἐν Περγᾶμῳ ἀντίπαλοι τὰ Ἡσιόδου ποιήματα τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι συνεχώρησαν, ἀλλὰ **Κράτης ὁ Μαλλώτης** (7) καὶ **Δημήτριος ὁ Ἰξίων** ἀποκαλούμενος (8) τοῖς ἑαυτῶν μύσταις τὸν Ἡσίοδον κατὰ τὸν οἰκεῖον τρόπον διώρθωσαν καὶ ἡρμήνευσαν. Ἐκ τῶν Ἀριστάρχου ἀντιπάλων ἦν καὶ **Ζηνόδοτος** ὁ ἐν ἄστει κληθεὶς, ὃς κατὰ Σουλῆδαν «Εἰς τὴν Ἡσιόδου Θεογονίαν» ἔγραψεν εἰς τοῦτον ἄρ' ἀνήκουσι δύο σημειώσεις ἐξηγητικαὶ περὶ τοῦ ποταμοῦ Τερμησοῖο

(1) Σχόλ. Θεόγν. 126. 68, ὅτι ἐπεσημάνετο ταῦτα ὁ Ἀριστοφάνης.

(2) Ἰδε τῆς Ἀσπίδος ὑπόθεσιν καὶ Κοϊντιλιανόν ἐν τῇ Ρήτορ. Εἰσαγ. 1,1,15: Is primus υποθήκας . . . negavit esse huius poetae.

(3) Σχόλ. "Ε. 824 (ἴδε ἀν.) καὶ Ἀσπ. ὑπόθ., ἔτι δὲ Σχόλ. Θεόγν. 26: ὅτι Ἀπολλώνιος μὲν ὁ Ῥόδιος λείπειν (μετὰ τὸν πρῶτον στίχον φησὶν (Τὸ ἀπρόσωπον λείπει ἐν τοῖς χειρογράφοις ἔλλειμμα δηλοῖ). Ἰδίον οὐδὲν σύγγραμμα περὶ παλαιῶν τινος ἐξέδωκε καὶ ἡ περὶ τῆς Ἀρχιλοχείου ἀγρυμμένης σκυτάλης (Ἀθην. Δειπνοσοφ. 10,451 d) διατριβὴ Ἀριστοφάνη κατεπολέμησεν.

(4) Ἐπιθι τὸ Σουλῆδα λεξικόν λ. Ἀριστόνικος. Ὁ ἐτυμολόγος Ὁρίων κατὰ βραχυλογίαν γράφει (σ. 96,27): «οὕτως Ἀρίσταρχος ἐν τοῖς σημείοις Ἡσιόδου» (ὁπερ οὐ χρῆζει διορθώσεως).

(5) Σχόλ. Θ. 79. 114. 138. 253 (αὐτολεξεῖ). Σχόλ. "Ε. προοίμ. σ. 4,1 στ. 97. 200. 376. 738. Ἀριστόνικος ἀναφέρεται εἰς Θ. 178. Εἰς Θ. 991. Ρουγκένιος Ἀρίσταρχος ἀντὶ τοῦ Ἀρχέλοχος γράφει: ἐξ ἐναντίας δὲ παρὰ Τζέτζη σ. 201, 25, ἐκδ. Gaisford Ἀριστίππου ἀντὶ τοῦ Ἀριστάρχου γραπτέον. Ἐτυμολογ. Γουδιαν. σ. 73,26... Ὡς φησιν Ἀλεξίων καὶ Ἀρίσταρχος (=σ. 71, 41 οὕτως εὖρον ἐν ὑπομνήσει Ἡσιόδου) ἀναφέρεται πρὸς τὴν λέξιν Ἀργειφρόνης, ἣν Ἀρίσταρχος, οἶμαι, εἰς τὴν Ἰλιάδα ἐξηγήσατο. Πρὸς τούτοις, ἔχον τινὰ τῶν σημείων ἐν τοῖς εἰς τὴν Θεογονίαν σχολίοις εὐρίσκονται 233· τὸ δὲ σημεῖον παρὰ τὸν Σουλῆδαν, 425. 484. 696. 697. 927 τὸ σημεῖον ὅτι, ἴσως δὲ καὶ 26. 68. καὶ ὅτι.

(6) Σχόλ. Θ. 114. 160. 270. 573. "Ε. 94. 551. Ἀσπ. 415. Πρὸς Σουλῆδαν λ. Σέλευκος Ἀλεξανδρεῦς, ἔγραψεν ἐξηγητικὰ εἰς πάντα ὡς εἰπεῖν ποιητήν.

(7) Σχόλ. Θ. 12. 142. "Ε. 531.

(8) Σουλῆδας λ.

[5] (1), καὶ τοῦ χάους (116). Τίνος κόμματος **Διονύσιος**, ὅστις ἐξηγήσατο Ἡσίοδον, ἦν, ἀγνοοῦμεν, τοῦτο μόνον μαθόντες, ὅτι πρὸς Ἡσίοδον, ἅμα ἐν ἐποποιίαις (ὑποθήκαις καὶ μετεωρολογουμένοις) ἀνθημιλλήθη (2). Τὴν πρώτην περίοδον τῆς κριτικῆς ἀποπεραίνει ὁ χαλκέντερος **Αἰδύμιος**, ὃς τὰ πρότερα ἅπαντα πονήματα συμπεριλαμβάνει καὶ τὰ πιθανὰ καὶ χρήσιμα ἐκλέγει· ὁ καὶ ἐπὶ Ἡσίοδου ἐποίησεν (3). Ἐπέχομεν ὀλίγον, ὅπως ἀναθεωρήσωμεν τὴν ἀξίαν τῶν ἐκδόσεων τούτων. Ὡς πρὸς τὴν ἀρχαιότητα, αἱ γραφαὶ αὐτῶν αἱ πολυτιμότεραι πάντων εἰσιν· εἰ μέντοι ἀναγινώσκωμεν: Ὁ δεῖνα, γράφει, ἦτοι μάλιστα γραπτέον, προσοχῆς δεῖ. Οἱ γὰρ ἀρχαῖοι τὰ κατὰ τὸ δοκοῦν διεφθαρμένα οὐχὶ μόνον διώρθωσαν ἐκ παλαιῶν καὶ ἀκριβῶν χειρογράφων, ἀλλὰ καὶ ἐξ εἰκασίας πολλὰ ἐνεωτέρισαν, οἷον ὁ Σέλευκος καὶ ὁ Κράτης, πρὸς τούτοις δὲ τὰ ἀπρεπῆ κατέκριναν. Τοῦτο δὲ τὸ μέγιστον, ὅτι τὰ σχόλια περὶ πολλῶν χωρίων μαρτυροῦσι τὴν ἀρχαιότητα γραφῶν.

Οἱ κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον ἐξηγῆται τὸν μὲν νοῦν μάλιστα ἐρμηνεύουσι, τὴν δὲ κριτικὴν οὐκ ἐξασκοῦσι, πλὴν ὅταν ἀγανακτήσωσι πρὸς τὴν τῶν προκειμένων ἔννοιαν. Οἱ μὲν ἐπιτεμόντες τὰ παλαιὰ ὑπομνήματα ἡμνηστήθησαν, ἢ ἐκ τύχης μόνον τὸ ὄνομα αὐτῶν κατέλιπον, οἷον ὁ Γουδιανὸς Ἑτυμολόγος γράφει: «καθὼς φησιν **Ἱερώνυμος** καὶ **Ἐπαφροδίτος** ἐν ὑπομνήσει Ἀσπίδος Ἡσίοδου» (4). Οἱ δὲ φιλόσοφοι τοὺς Ἀλεξανδρεῖς ἅπαντας ὑπερῆκόντισαν, καὶ περιώνυμοι, Ἡράκλεις, ἦσαν οἱ περὶ τὸν Ἡσίοδον σπουδάζοντες. **Πλούταρχος** ὁ ἐκ Χαιρωνείας καὶ συμπολίτης πῶς τοῦ ποιητοῦ τέσσαρα τοῦλάχιστον βιβλία περὶ τῶν Ἔργων ἔγραψεν (5), ἐν οἷς τὴν φιλοσοφίαν ἐξέθηκε καὶ τὰ μὴ ἐπιδοκιμασθέντα αὐστηρῶς ὠθέεισεν ἢ καὶ ἀπεισιώπησεν (οἷον 794-7), ὅπερ ἐποίησε τὸ μὲν ἐξ ἡθικῶν αἰτιῶν, τὸ δὲ ἐπειδὴ Ἡσίοδον μόνον οὐ προτιμήσας τοῦ Μαιονίδου (6). Τὸ πόνημα τοῦ ἀγγίγου φιλοσόφου ἐκαρπώσατο **Πρόκλος** ὁ Νεοπλατωνικὸς «Διάδοχος» († 485), ὃς ἐβδομήκοντα

(1) α' Ἐν δὲ τοῖς Ζηνοδοτείοις γράφεται (ἢ, γράφει) Ἑρμῆσσοιο (Ἑρμησσοῖο)». Ἡ ἔγραψε ταῦτα Ἀπολλώνιος ἐν τοῖς πρὸς Ζηνοδότον;

(2) Σχόλ. "Ε. 10. Σουΐδας λ. Διονύσιος Κορίνθιος.

(3) Σχόλ. Θ. 126. "Ε. 304.

(4) λ. Ἀλκαία, πρὸς τὸ Angelicanum Etymologicum αὐτ. καὶ λ. ἀπότροπος, Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 60, 5, Etym. Parisinum (ἴδε τὸ Γουδ. Ἑτυμολογ. σ. 724).

(5) Γάλλιος ἀναφέρει Πλούταρχον «ἐν τῷ δ' εἰς Ἡσίοδον ὑπομνήματι» (Notices Attiques 20, 8, 7). Πρὸς ἀποκατάστασιν μερικὴν τοῦ ἔργου χρησιμεύουσι τὰ λοιπὰ τοῦ φιλοσόφου συγγράμματα, διότι πολλάκις περὶ Ἡσίοδου στίχων λόγον ποιεῖται π. χ. ἐν τῷ: Πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν, κεφ. 6.

(6) Πρὸς Σχόλ. "Ε. 580.

πέντε ἐτῶν ὧν (1), συνέγραψεν, ὡς Σουίδας φησίν, «ὕπομνημα εἰς τὰ Ἡσιόδου Ἔργα καὶ Ἡμέρας» (2).

Οὐδὲν τούτων τῶν ὑπομνημάτων αὐτὸ καθ' αὐτὸ παραδίδεται, ἀλλὰ ἐχορήγησαν ἡμῖν τὰ σπουδαιότερα σχόλια. Ἀνώνυμοι γὰρ **σχολιασταὶ** κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς ἀνατολικῆς αὐτοκρατορίας ἐπιτομὴν τῶν ὑπομνημάτων τῶν ἐκ τῆς δευτέρας ἐκείνης περιόδου ᾗξησαν ἰδίαις σημειώσεσιν, ὥστε τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐχρησίμευε πρὸς τὴν ἐν τοῖς σχολείοις ἐρμηνείαν. Ὑστερον δὲ οἱ ἀντιγράφοντες τὰ ποιήματα τὰ σχόλια ὅσα ἐκ περισσοτέρων χειρογράφων σταχυολογήσαντες καὶ συντεμνόντες προσέγραψαν εἰς τὰς ὥας. Ἐκ τίνων δὲ ὑπομνημάτων οἱ πρῶτοι σχολιασταὶ τὰ χρήσιμα ἠρύσαντο, ἄγνωστον, ἐπειδὴ τὰς ἀμέσους πηγὰς ἀποσιωπῶσι, βρενθυόμενοι ὀνόμασι παλαιῶν καὶ πολυβρυλήτων λογίων· πλὴν τὰ εἰς τὰ Ἔργα σχόλια τὸ πάλαι τὴν ἐπιγραφὴν «**Πρόκλου** καὶ ἄλλων σχόλια» ἔφερον, ἣν οἱ μεταγενέστεροι εἰς τὸ «Πρόκλου» συνέτεμον (3), καθάπερ τοῖς δὴ λεγομένοις μικροτέροις εἰς τὴν Ἰλιάδα σχολίοις ἐπέγραψαν ἀπλῶς «**Διδύμου**», καίτοι ὀλίγιστα εἰς τοῦτον ἀνήκον. Πρὸς τούτοις, ἀξιωμακτικῶς, ὅτι πολλὰ καὶ ἀξιόλογα σχόλια οὐκ ἐτι εὐρίσκονται ἐν τοῖς χειρογράφοις τῶν ποιημάτων, ἀλλὰ σφίζονται ἐν πᾶσι τοῖς λεγομένοις Ἑτυμολογικοῖς (4), παρ' Ἡσυχίου καὶ Ἀπολλωνίου σοφιστῆ, καὶ ἐν ταῖς εἰς τὴν Ἰλιάδα Παρεκβολαῖς τοῦ Εὐσταθίου. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ «**παλαιὰ σχόλια**».

Κατὰ δὲ τὸν δωδέκατον αἰῶνα ἡ φιλολογία τῶν Ῥωμαίων παρήκμασεν, ὅθεν ἐν τε τοῖς ἐγχειριδίοις καὶ σχολίοις τὸ μὲν ἡ αὐτάρεσκος πολυλογία, τὸ δὲ ἡ «**σχεδιαστική**» μέθοδος τὴν παλαιὰν παιδείαν ἀπέπνιζαν. Τὸν Ἡσιόδον ἡρμήνευσαν οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες τοὺς «**πραττομένους**», ἦτοι ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἀναγνωσκομένους ποιητὰς σχεδὸν ἅπαντας ἐξυδάρωσαν. **Ἰωάν-**

(1) Ἴδε Boissonade εἰς τὸν ὑπὸ Μαρίνου βίον τοῦ Πρόκλου σ. κδ' καὶ Cousin ἐν τοῖς τῆς ἐκδόσεως Προλεγόμενοις σ. κ'.

(2) Οὐδαμῶς εὐρίσκομεν σημεῖα τῶν Ἀλεξανδρέων, ἀλλ' ὅμως σημεῖα τῶν μεταγενεστέρων, καὶ ταῦτα ἐν κώδιξι τῆς Θεογονίας, οἷον ἐν τῷ Vaticanus 1332, (ἴδε Flach, σελ. 3) καὶ Monacensis 283, ὅπου σχόλια τινὰ ἐξαίρονται σημεῖω, ὅπερ παρὰ μὲν τοῖς Ἑλλήσι κεραύνιον, παρὰ δὲ τοῖς Λατίνοις ἄγκυρα ὠνομάζετο· ἐνταῦθα δεδιπλασάσται, τοῦ δευτέρου ἀνεστραμμένως κειμένου ὑποκάτω τῆς λέξεως σημειοῦ.

(3) Πρόβλ. καὶ Usener ἐν τῷ «*Rheinisches Museum*», τ. KB', σ. 587 κέ.

(4) Διαρρήδη γράφει ὁ Γουδιανὸς Ἑτυμολόγος σ. 71, 42: «οὕτως εὗρον ἐν ὑπομνήσει τοῦ Ἡσιόδου». Πρόβλ. Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 59, 32-5, 262, 49 κέ. 293, 55 κέ. Ἑτυμολ. Γουδ. στήλ. 333, 54-9. Ἑτυμολ. τὸ ἐν Λείδῃ (ἐκδ. Schäfer εἰς Γρηγόρ. Κορίνθ. σ. 612, σημ. 36).

νης Τζέτζης, ὃν ἐξετίμησέ τις ἂν εἰ μὴ αὐτὸς ἑαυτὸν ὑπερέπηνεσε γελοιῶς, παρέδωκεν « Ἐξηγήσεις εἰς Ἔργα καὶ Ἡμέρας » (1), αἱ ὁλίγην ὠφέλειαν χορηγοῦσιν, ἐπειδὴ τῆς μὲν ἐξηγήσεως παρὰμελεῖ, συχνάκις δυσχυρίζομενος ὅτι « τὰ ἐξῆς δῆλα », ἀστρονόμου δὲ καὶ Ὀρφικοῦ δόξαν μᾶλλον ἐπιδιώκει. Εἰς δύο ὁμως ἀξιολογός ἐστιν, ὅτι δῆλα δὴ καὶ πρὸ τῶν γνωστῶν ἡμῖν ἀντιγραφείων ἐξῆσε καὶ τὰ σχόλια τοῦ Πρόκλου πληρέστερα ἐτι ἡῦρεν (2), ἐξ ὧν καὶ τὸ οὐσιωδέστερον τοῦ ὑφ' ἡμῶν ἐκδοθέντος ἐν τοῖς Προλεγομένοις βίου ἡρύσατο. Διακοσίους σχεδὸν ἔτεσιν ὕστερον **Μανουὴλ Μοσχόπουλος**, ἦτοι ὁ Κρής ἢ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ (3), σχόλια, μᾶλλον δὲ γραμματικὴν ἀνάλυσιν, ὅποια ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις συχνάζει, συνέθηκεν· ἃ ἡμῖν ἀποτελοῦσι τὴν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ιδ' αἰῶνος κοινὴν γραφὴν (vulgata). Τὸ περὶ τῶν ἔργων καὶ ἡμερῶν πόνημα τοῦ **Μαξίμου Πλανοῦδη** ἐν τῇ τῆς Νεαπόλεως βιβλιοθήκῃ (ἀρ. 165) ἀνέκδοτον κεῖται καὶ κείσθω. **Ἰωάννης ὁ Πρωτοσπαθάρης** ἔγραψε πρὸς τὴν « Ἐξήγησιν φυσικὴν τῶν ἡμερῶν » (ἦτοι Ε. 768 - 812). **Δημήτριος ὁ Τρικλίνιος** ἐκ τῶν σχολίων τοῦ « Πρόκλου » καὶ « Τζέτζου » πολλὰ ἐξέλεξε καὶ τινα προσέθηκεν (4). Οἱ μεθῦστερον κώδικες ταῦτα τὰ νεώτερα κατ' ἐπιτομὴν συμμιγνύουσιν (5).

Τῶν μαθημάτων ἕνεκα τοὺς ποιητὰς ἀνέκαθεν παρέφραζον πεζῶς· οὕτω δὴ τῆς Ἀσπίδος **παράφρασιν** ἀτελῆ ἔχομεν (6), ἥς οὐδὲν ἐστὶν ὄφελος πρὸς τὴν κριτικὴν, ἐπειδὴ ἡ κοινὴ ἐκφρασις ἀποδεικνύει ὅτι οὐχὶ πλέον ἢ ἑκατὸν ἔτεσι πρὸ τῆς Ἀλώσεως συνετέθη. Ὀλίγω πρότερον **Ἰωάννης διάκονος ὁ Πεδιάσιμος**, « ὑπατος τῶν φιλοσόφων » ὢν, « Σχόλια παραφραστικὰ εἰς τὴν Ἡσιόδου Ἀσπίδα » καὶ, χαρτοφύλαξ γενόμενος τῆς Βουλγαρίας, « Τεχνολογίαν εἰς τὴν Ἡσιόδου Ἀσπίδα » ἔγραψεν.

(1) Ὃς αὐτὸς μνημονεύει ἐν ταῖς Χιλιάσιν (6, 842). Προσαγορεύει ἀκροατὰς (π. γ. σ. 157, 16, ἐκδ. Gaisford).

(2) Usener (Rheinisches Museum, τ. KB', σ. 588) τοῦτο ἀπέδειξεν ἐκ τῶν εἰς 82. 293. 346. 378 σχολίων.

(3) Κρῖτα αὐτὸν καλεῖ ὁ ἐν Ματρίτῳ κώδιξ, ὃς ἐγράφη τῷ 1334 (ἀρ. 75, ἴδε τὸν Κατάλογον τοῦ Ἰριάρτου, σ. 272), ἀνεψιὸν δὲ ὁ Τρικλίνιος. Τίς εἶποι ἂν ἡμῖν εἰ ὁ « Μανουὴλ Κρήτης », ὃν Σάβας ὀνομάζει ἐν Κατάλογῳ τῆς Ἰδίων μονῆς (Μεσαιων. Βιβλιοθ. Α', σ. 283), ὁ αὐτὸς ἦν τούτῳ;

(4) Ἐν τῷ 16 κώδικι τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Μεδικείας βιβλιοθήκης εὐρίσκομεν: « Αἱ ἐκλογαὶ αὗται αἱ ἀπὸ τῆς ἐξηγήσεως τοῦ Τζέτζου τε καὶ τοῦ Πρόκλου εἰσὶν ἐκλεγείσαι παρὰ Δημητρίου τοῦ Τρικλινίου ». Ὁ αὐτόγραφος Βενετικὸς κώδιξ (ἀριθ. 464) ἐντὸς τοῦ 1316 καὶ 1320 γέγραπται· οὐ τὰ Τρικλινίου σχόλια, κατὰ τὴν τῶν Βυζαντινῶν φράσιν, σταυρογραφοῦνται.

(5) Οἷον ὁ ἐν Βινδοβόνῃ, ἀρ. 128.

(6) Ἐκδόσεται ὑπὸ Φερδινάνδου Ranke (Hesiodi quod fertur Scutam Herculis, Quedlinburg 1840, σ. 41-65) ἐκ τοῦ ἐν Παρίσις κώδικος, ἀρ. 2772.

Ἐν παραρτήματι ἐροῦμεν περὶ τῆς φυσικῆς ἐρμηνείας, ἥς ἐν τοῖς Προλεγομένοις ἐμνημονεύσαμεν. Ἐπεκράτησεν, ὅσον πρὸς τὸν περὶ Πανδώρας μῦθον, ἐν τοῖς τῶν φιλοσόφων ὑπομνήμασι καὶ εἰδικῶς ὁ ἱεροφάντης **Προκλήτος** κατὰ Σουῖδαν «Εἰς τὸν παρ' Ἡσιόδῳ τῆς Πανδώρας μῦθον» σύγγραμμα ἐποίησεν. Μάλιστα δὲ περὶ τῆς Θεογονίας τοιαῦτα ἐλήρησαν. Εὐστάθιος (εἰς Ἰλ. Ε 321) μνημονεύει ὅτι «τινὲς ἐν τοῖς κατὰ τὴν Θεογονίαν ἀλληγοροῦσιν». Ὡν οὐκ ὀλίγα περιεῖσιν α') **Ἰωάννου Διακόνου τοῦ Γαλληνοῦ** Εἰς τὴν τοῦ Ἡσιόδου Θεογονίαν ἀλληγορία (1), ἣν πρὸς νέον τινὰ Ἰωάννην ἀπευθύνει· β') Ἐξήγησις τῆς τοῦ Ἡσιόδου Θεογονίας, ἥ κατὰ τὸν ια' ἢ ιβ' αἰῶνα συντίθεται· γ') Εἰς τὸ παρ' Ἡσιόδῳ κλαπὲν πῦρ ὑπὸ Προμηθέως καὶ εἰς τὴν ἀποσταλεῖσαν Ἐπιμηθεὶ Πανδώραν, ἀλληγορίαι δύο.

Ἐξεδόθησαν οἱ σχολιασταὶ ὑπὸ τῶν ἐξῆς:

Ἡσιόδου τοῦ Ἀσκραίου Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Θεογονία, Ἀσπίς Ἡρακλέους, ἅπαντα δὲ μετὰ πολλῶν καὶ καλίστων (sic) ἐξηγήσεων. Ἐν Βενετίᾳ, ἐπιμελεῖα Ἰωάννου Φραγκίσκου Τριγκαβέλου 1537, 4^{ον} (περιέχει τὰ Τζέτζου καὶ Μοσχοπούλου σχόλια).

Hesiodi opera omnia... et græca in omnia Hesiodi operi Ioannis Grammatici cognomento Tzetis scholia, ἐν Βασιλεῖᾳ 1542 (τὰ σχόλια, ἃ ὁ ἐκδότης Birchmann ἐδημοσίευσεν καὶ κεχωρισμένως, ἤρυσσεν ἐκ κώδικος τῆς ἐν Κανταβριγίᾳ βιβλιοθήκης).

Ἡσιόδου Ἀσκραίου τὰ εὕρισκόμενα ἔκδ. Daniel Heinsius, ἐν Λείδῃ 1603, 4^{ον}. 1622, 8^{ον} (περιέχει Πρόκλον, Μοσχόπουλον, Τζέτζην εἰς τὰ Ἔργα, Ἰωάννην Διάκονον καὶ τὰ ἀνώνυμα σχόλια). Οἷς τινὰ προσήλθον ἐν τῇ ἐκδόσει, ἦν Lösner ἐν Λειψίᾳ 1778 καὶ Ῥηγιμοντίῳ 1787 ἐδημοσίευσεν.

Ταῦτά κατὰ περισσώτερα χειρόγραφα ἐξέδωκε Gaisford ἐν τῷ β' τόμῳ τῆς συλλογῆς «Poëtae minores Græci».

Τὰ παλαιότερα σχόλια καθ' ἡμᾶς ἀναγινώσκονται ἐν ταῖς ταῖς ἐκδόσεσιν.

α') τὰ εἰς τὴν Θεογονίαν ἐν τῷ Γερμανικῷ βιβλίῳ.

Hans FLACH Glossen und Scholien zur hesiodischen Theogonie mit Prolegomena, Leipzig (Teubner) 1876, σ.

(1) Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῶν τριῶν εἰδῶν τῆς ποιητικῆς ἀλληγορίας καὶ ἀναγωγικῆς εἰς τὸ παρ' Ὀμήρῳ ῥηθέν: οἱ δὲ θεοὶ παρ' Ζηνὶ κτλ. ἔκδ. Flach, ἐν τῷ κατωτέρῳ μνημονευθησομένῳ ἔργῳ, ἐν Βιέννῃ κεῖμεναι. Ἡ χρονολογία ἀσαφής, πλὴν ὅτι ἐν τῷ τέλει τὴν ἐν Θούλῃ παιδείαν, ἥτοι τὰς Ἑλληνικάς ἐν Βρεττανίᾳ σπουδὰς ὑπαινίσσεται. — Ἀνέκδοτος ἴσως ἡ Φυσικὴ Ἐξήγησις, ἥ ἐν τῷ Palatinus 319 φυλλ. 309 κεῖται μετὰ τὴν ἀνωτέρω μνημονευομένην Ἐξήγησιν.

205-291 (σ. 183-204 περιέχονται αἱ μεσόστιχοι γλῶσσαι καὶ σ. 295-419 τὰ ἀλληγορικὰ).

β') τὰ εἰς τὰ Ἔργα ἐν τῇ κεχωρισμένῃ ἐκδόσει αὐτῶν, ἡ ἐπιμελεία τοῦ Ed. Vollbehr ἐξεδόθη ἐν Κιλιᾷ 1844, σ. 121-237.

γ') τὰ εἰς τὴν Ἀσπίδα ἐν τῇ εἰδικῇ ἐκδόσει τοῦ ποιήματος, σχολιασθεῖσα ὑπὸ Φερδινάνδου Ranke (Quedlinburg, 1840), σ. 23-40 καὶ 298-9 ὑπόσημ.

Οἱ σχολιασταὶ οὔτε ὁλοκλήρως οὔτε καλῶς μέχρι τοῦ νῦν ἐδημοσιεύθησαν· διὸ ἀπαριθμοῦμεν διὰ βραχείων τὰ χειρόγραφα, ἃν ποτε συμβῇ συμπράξει ἄνδρα σιδηροῦν καὶ δωρητὴν ἢ βιβλιοπώλῃν γενναῖον πρὸς τὰ Ἔργα. Ὅσοι μὲν οὖν κώδικες τὰ σχόλια ἐν ταῖς ψαῖς τοῦ κειμένου παρέχουσιν, ἐν τῷ τῶν χειρογράφων καταλόγῳ δηλωθήσονται ἀστερίσκοις, ὑπάρχουσι δὲ καὶ οἱ τινες ἐκλελεγμένα ἔχουσι τὰ σχόλια κεχωρισμένως. Ὁ ἀρχαιότατος εὕρεται ἐν τῷ *Supplément des manuscrits grecs* τῆς ἐν Παρίσι βιβλιοθήκης ἀριθ. 679 (τοῦ 16' αἰῶνος), οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνήκουσιν εἰς τὴν κατὰ τὸν 15' αἰῶνα ἀναγέννησιν τῶν γραμμάτων· ἐν μὲν Πάμῃ Palatinus 126 φυλλ. 130 κέ. 425 (417) Barberinus 275, ἐν δὲ Μαδρίτῃ ἀριθ. 8, ἐν δὲ Παρίσις ἀρ. 2708 καὶ 2771, ἐν Δαρμσταδτῇ καὶ Μονάχῳ ἀριθ. 91 (1) καὶ 182 φ. 171 κέ. καὶ Βολφενπύττελ (Gudianus 74), ἐν Βιέννῃ ἀριθ. 35, 2 καὶ 128, ἐν Ὁξωνίᾳ *Miscellaneus* 215 φ. 80—228.

Πλὴν ἀποσπασμάτων τινῶν λεξιλογικῶν, οἱ σχολιασταὶ ἡμᾶς ὠφελοῦσι πλεῖστα τῷ μαρτυρεῖν τὴν τότε παράδοσιν, διότι τὰ ἀρχαιότατα χειρόγραφα πολὺ νεώτερά εἰσιν. Ἔστιν ὁμῶς ὅτε διστάζομεν, πότερον σχόλιόν ἐστι τῶν παλαιῶν καὶ δοκίμων ἢ ὑπὸ Βυζαντινῶν παρενετέθη.

Καιρὸς ἤδη τοῦ εἰπεῖν περὶ τῶν **χειρογράφων**. Ἡ ἀνεπτυγμένη κριτικὴ, οἷα καθ' ἡμᾶς ἐξασκεῖται, ἐκ τοῦ συγκεχυμένου διαφόρων γραφῶν πλήθους σχηματίζει στέμμα τῶν κωδίκων, ὅπερ ἀποδεικνύει τὴν πρὸς ἄλληλα συγγένειαν περισσοτέρων χειρογράφων καὶ ἀναφέρει αὐτὰ εἰς ἓν ἢ πλεονα ἀρχέτυπα. Ὡς πρὸς τὸν Ἡσίοδον, τοῦτο οὐκ ἐπέτυχε μέχρι τοῦ νῦν, διότι ὀλίγιστα χειρόγραφα ἐξήντηλνται. Πλὴν ὁ ἐν Πράγῃ καθηγητὴς Rzach ἤρξατο τῆς ἐργασίας, ἐξιὼν ἀπὸ ἀκριβῶν περὶ τῶν διαφόρων γραφῶν σημειώσεων, καί, ὡς ἐλπίζομεν, οὐκ ἀποκαμεῖται, πρὶν ἂν ἔλθῃ πρὸς τὸ τέλος. Ἐπειδὴ τὰ χειρόγραφα διασπαρμένα εἰσὶν ἐπὶ πολλὰς χώρας καὶ πόλεις, ἐν αἷς καὶ κατοικοῦμεναι ὑφ' Ἑλλήνων, ἀπαριθμοῦμεν ἅπαντα ὅπως στρέψωμεν

(1) Τὰ ἀξιολογώτερα ἐξέδωκεν Usener ἐν τῷ *Rheinisches Museum*, τ. κδ' (1867), σ. 587—97.

τὴν προσοχὴν τῶν πανταχοῦ φιλοπόνων εἰς αὐτά. Οἱ ἀστερίσκοι, ὡς εἴπομεν, σημαίνουν τὸ πεπλουτίσθαι ἐρμηνευτικοῖς σχολίοις. Τὴν ἡλικίαν, οὕτως εἰπεῖν, τῶν νεωτέρων χειρογράφων, ἥτοι τῶν κατὰ τὸν ιε' καὶ ις' αἰῶνα γεγραμμένων οὐ σημειούμεθα.

1. Τὰ ἅπαντα περιέχονται ἐν τοῖς ἐξῆς· Ὁ ἀρχαιότατος κώδιξ κατὰ τὸν ιβ' ἢ ιγ' αἰῶνα ἐγράφη, ὃν Φίλελφος τῷ 1423 ἡγόρασεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, νῦν δὲ εὑρίσκεται ἐν Φλωρεντίᾳ καὶ ὀνομάζεται Laurentianus 32, 16. Πρὸς τοῦτω γινώσκουμεν τὰδε·

Ἐν τῇ Ἀνατολῇ

α') ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Ἀγίου Ὁρους μονῇ τῆς Λαύρας (1),

β') τεμάχῃ κώδικος ἐν τῷ κώδικι ἀρ. 325 τῆς Λαύρας τοῦ Ἀγ. Σάββα, ὃς εὑρισκόμενος νῦν ἐν Ἱεροσολύμοις, περιγραφῆσεται ὑπὸ τοῦ φιλοπονωτάτου Ἀθανασίου Παπαδοπούλου Κεραμείως ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν αὐτόθι χειρογράφων.

Ἐν τῇ Ἑλλάδι ἡ τῶν Μετεώρων μονὴ χειρόγραφόν ποτε εἶχεν (2)· ἐπωλήθη μέντοι ἢ ἐκλάπη.

Ἐν Νεαπόλει εἰς.

Ἐν Ρώμῃ Barberinus ἀριθ. 159, 275, 287, 315, 378, *Vallicellianus F 16.

Ἐν Φλωρεντίᾳ *Laurentianus 31, 24, καὶ *ἀριθ. 2823 τῆς Ἀββατίας (ιδ', πρότερον ἀπὸ τοῦ κτήτορος ὀνομασθεὶς Schellershemensis).

Ἐν Βενετίᾳ *Marcianus 464 (κώδιξ ὑπὸ τοῦ Τρικλινίου γραφθεὶς τῷ 1316-20) (3), *M 480, *Paulinus cl. 9 cod. 6 (ιδ' ἢ ιε').

Ἐν Μεδιολάνῳ ε' Ambrosiani ἐκ τοῦ ιδ'—ις' αἰῶνος, ἐξ ὧν εἰς ἔχει σχόλια.

Ἐν τῷ ἐν Ἐσκουριάλλῃ *ἀριθ. III, Φ 16.

Ἐν Παρισίοις *2708 καὶ 2772 τοῦ ιδ' αἰῶνος 2678. *2763. *2776. *2833. 2834. 2877.

Ἐν Ἀγγλίᾳ Κανταβριγία καὶ Λονδίνον τρία ἀντίγραφα ἔχουσι (Codex Collegii Trinitatis ἢ Galeanus, Harleianus 5724 ιδ' ἢ ιε' καὶ ἀριθ. 522 τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου)· τίς δὲ οἶδε πόσα κλαπέντα ἢ λάθρα ἀγορασθέντα ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, κρύπτονται

(1) Οἱ πλείστοι κώδικες μετενήχθησαν πρὸς τὴν ἐν Μόσχῃ Ἱερὰν Σύνοδον. Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἠυδόκησέ με συστῆσαι διὰ πιττακίου πρὸς τοὺς μοναχοὺς τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ᾧ δυστυχῶς οὐκ ἐδυνήθην χρῆσασθαι ἐλλείψει τοῦ καιροῦ.

(2) Curzon, Besuch in den Klöstern der Levante, σ. 162.

(3) Ὁ ἐνταῦθα καθηγητὴς Ρουδόλφος Schöll εὐηρεστήθη μοι δοῦναι ἐκλογὰς τῶν σχολίων.

ἐν βιβλιοθήκαις ιδιωτῶν, οἷον ὁ φιλέλλην Ἀντώνιος Askew ποτὲ χειρόγραφον εἶχεν (1).

Ἐν Εἰδελβέργῃ * ἀριθ. 18.

Ἐν Βρατισλάβῃ rep. II fol. n. 63.

Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Μόσχᾳ Ἱερᾶς Συνόδου ἀριθ. 284 καὶ *374 (ιδ', ιε').

2. Ἄλλα στεροῦνται ἥτοι τῆς **Ἀσπίδος**, οἷον ἐν Ῥώμῃ Vaticanus 915 ιδ' — ιε' καὶ *1332 ιδ', Palatinus 385, 73, Casanatensis J II 6 (βομβύκινος), ἐν Ὁξωνίᾳ Baroccianus 60 καὶ ἐν Λονδίνῳ κωδιξ τῆς Βασιλικῆς Ἑταιρείας, ἡ τῶν **Ἔργων** ὡς ὁ Αλαρεντιανὸς ἀριθ. 31, 20 καὶ 31, 32, ὁ Παρισῖνος «Supplément 652», κωδιξ τοῦ ἐν Κανταβριγίᾳ σχολίου τοῦ Ἑρμ. νουήλ, Monacensis *283, Rehdigeranus ἢ Vratislavensis II 63 καὶ Olomucensis, περὶ οὗ Wrobel διατρίβει ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς ἐν Βιέννῃ Ἀκαδημείας (τ. 40', σ. 615 κέ.) ἡ καὶ τῆς **Θεογονίας** οἷον ὁ παλαιὸς Ambrosianus C 222 ord. inf. ἐν Μεδιολάνῳ (ιγ', ἴδε Rzach ἐν τῷ περιοδικῷ Wiener Studien τ. Ε', σ. 175—84), Vaticanus 1910 (ἐλλιπής), οἱ Παρισῖνοι ἀρ. *1320 (ιδ'), 2551, *2772 (ιδ' ἢ ιε'), *2773 (ιδ'), τέλος δὲ ὁ ἐκ Βιτεμβέργης τῷ 1881 ἐπανενεχθεὶς εἰς Εἰδελβέργην βομβύκινος κωδιξ. **Παλαιότερος τούτων ὁ Παρισῖνος «Supplément 663», ὃς περιέχει μέρη τῆς Θεογονίας καὶ Ἀσπίδος, ἐγγράφη δὲ κατὰ τὸν 16' αἰῶνα.** Ὅν οὐ κατωρθώσαμεν ἐκμεταλλεύσασθαι, ἐπειδὴ μέχρι τοῦ νῦν προσεμείναμεν εἰς μᾶττην τὴν τοῦ κώδικος πρὸς τὴν ἐνταῦθα βιβλιοθήκην ἀποστολὴν.

3. Πολλὰ περιορίζονται εἰς ἓν καὶ μόνον ποίημα, ὡς εἰς τὴν **Θεογονίαν** ὁ ἐν τῷ παλαιῷ σεραϊλίῳ κωδιξ ἀριθ. 23, 17 (ἴδε Blass ἐν τῷ Ἑρμῇ, τ. κγ', σ. 221), Vaticanus 1409 ιδ' καὶ 1948, Palatinus 142 φ. 113, Laurentianus 91, 10 ιδ', μέχρι τοῦ 706 στ., Taurinensis B III 16, Baroccianus ἢ Bodleianus *109, *ἀρ. 225 τῆς ἐν Μόσχᾳ Ἱερᾶς Συνόδου (2) ἡ τὴν **Ἀσπίδα** Neapolitanus II D 4, *Vaticanus 1332 φ. 227-30 (στ. 1-112), *Casanatensis G V 5 φ. 82-86 (στ. 1-319) Laurentianus 32, 33 (στ. 1-82), Burneianus ἀριθ. 109 ἐν Ὁξωνίᾳ, Vossianus ἐν Λείδῃ.

Τῶν **Ἔργων** ἀναφέρομεν πρῶτον τὰ πρὸ τοῦ ιδ' αἰῶνος

(1) Ἰδε Köhler ἐν τῷ Index Lectionum τῆς Κυρίας 1766, φολλ. Β'.

(2) Montfaucon, ἐπιθεωρῶν Νεάπολιν, χειρόγραφον εἶδεν ἐν τῇ μονῇ Giovannini de Carbonari (diarium σ. 311). Canterus (Novae Lectiones 4, 21) ἐχρήσατο γεγραμμένῳ βιβλίῳ τῆς τοῦ Ἑλληνιστοῦ Βουδαίου βιβλιοθήκης. Ἐν τῷ ἐν Ἑσκουριάτῃ καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ Ἡσιόδου χειρόγραφον κατεκαύθη (ἴδε τὸν τοῦ Γάλλου Miller σ. 337, ἀριθ. 62).

χειρόγραφα* τὰ παλαιότατα δηλαδή, ὧν καθ' ὅλου ἔχομεν, εἰσι δύο τῶν α' αἰῶνι γεγραμμένα, ὁ Λαυρεντιανὸς ἀριθ. 31,39 (1), καὶ *Παρισιῖνος 2771. Ὡς ἔχεται ὁ ἐν Μεσσήνῃ τοῦ ιβ', ἐξ οὗ ἀπεγράφη ὁ Παρισιῖνος 2773. Τοῦ δὲ ιγ' ἐπτά ἐν τῷ Βατικανῷ κεῖνται (ἀριθ. 44. 49. 50. 51. 57. 121. 1363). Ὑστερον τούτων θαυμαστὸν πλῆθος ἀντιγραφῶν περὶ τὰ Ἔργα ἐκοπίασαν. Ἐν μὲν Νεαπόλει κεῖνται ἐπτά κώδικες (*H C 34. *H F 5. *33. 43), ἐν δὲ τῇ Βατικανῇ οὐ μείον ἢ δέκα πέντε (Vaticanus 38.53.1311. 1384. 1392. 1421, Reginensis *92. 142. 152, Ottobonianus 210. 280. 306, Palatinus *151 φ. 239. 190.290), ἔτι δὲ ἐν Ῥώμῃ *Casanatensis G IV, ἐν δὲ Φλωρεντίᾳ ὀκτὼ (Laurentianus *31,5. *31,23. 31,37. *32,2. 32,36. 32,41, Conventi Soppressi *8 [2720], πρὸς. Anecdota Varia Graeca ἔκδ. Schöl και Studemunt A', σ. 91, ὑποσημ. Riccardianus 71), ἐν δὲ Μεδιολάνῳ ἔξ, ἐν δὲ Βενετίᾳ *Marcianus 466, ἐν δὲ Μεσσήνῃ δευτερός τις νεώτερος, ὧν τῆς μονῆς San Placido. Ἡ Ἰσπανία ἔχει δύο ἢ τρεῖς (Matritensis *75. *103. *Escorialensis ἀριθ. 365 τοῦ παλαιοῦ καταλόγου σ. 356, ἔκδ. Miller), Παρίσιον δὲ τρεῖς καὶ δεκά (*425 *1310. 2553. 2556. *2707. 2718. *2758. *2774. *2775. *2780. *2786, Suppl. *498. *683), ἡ δὲ Ὁξωνία ἐπτά (Baroccianus *46, Bodleianus 699. 731, Laudianus 10, *54, D'Orvillianus X 1, Miscellaneus *99), τὸ δὲ ἐν Ὀλλανδίᾳ Λούγδουνον δύο, τέλος δὲ ἡ ἐν Βιέννῃ βιβλιοθήκη ὀκτὼ χορηγεῖ (35. 106. 109. 134. 146. 167. 168. 242). Πλὴν τούτων πολλὰ βιβλιοθήκαι κεκόσμηται ἐν μόνον ἀντιγράφῳ, οἷον αἱ τῶν πόλεων Τουρίκου (e 136) καὶ τοῦ Ἁγίου Γάλλου (340), Λειψίας, Νορμβέργης, Ἐλβίγγης, Βρατισλάβης (ἀριθ. 143, Rehdigeranus), τῶν Πανεπιστημίων Κανταβριγίας *Nn. III 16 (Κατάλογ. τ. Δ', σ. 487), Μονάχου, Ἐρλάγγης (ἀριθ. 89), ἔτι δὲ τῶν βασιλικῶν αἱ τῶν ἐν Μονάχῳ (*334) καὶ Δρέσδῃ (Da *19. *20) καὶ τῆς ἡγεμονικῆς ἐν Γότθῃ, πρὸς τούτοις καὶ ἡ τῆς ἐν Μόσχᾳ Ἱερᾶς Συνόδου (*73) καὶ τοῦ τυπογραφείου αὐτοῦ (*59) (2). Ἐξ ὧν ὁ ἐν Ἐρλάγγῃ κωδὶξ μάλιστα ἀξιόλογός ἐστι τοῖς Ἑλλησι, διότι ὁ Ἑλληνιστῆς Λουδοβίκος Καμεράριος δῶρον αὐτὸν ἔλαβε παρὰ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως. Ἀλλὰ διὰ τί τοσαῦτα ψυχρὰ ὀνόματα καὶ ἀριθμοὺς ἀπεταμιεύσαμεν; Πρῶτον μὲν ἵνα ἐκφανῇ πρόδηλον, ὅτι τὰ Ἔργα παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, ἴσως δὲ καὶ παρὰ τοῖς πα-

(1) Οἱ εἰκόνα χορηγεῖ Flach ἐν τῇ διατριβῇ «Die beiden ältesten Handschriften des Hesiod» (Λειψ. 1877).

(2) Ποῖ ἀπεσύρθη ὁ μετὰ σχολίων κωδὶξ τοῦ Θεοδοωρικοῦ Λαγγίου, ἀγνοοῦμεν (ἴδε Canteri Novae Lectiones V 23).

λαιοῖς ἐπρώτεον καὶ πολλῶ μάλιστα τῶν Ἡσιοδείων ἐδιδάσκοντο· β') ὅτι ἡ γνῶσις τῆς παραδόσεως ἀνεπαρκὴς μέχρι τοῦ νῦν ἐστί, διότι πάνυ πολλοὶ τούτων ἄγνωστοι· γ') ὅτι τὰ Ἔργα ἀναγκαίως ἐκ τῆς πολλῆς ἀναγνώσεως καὶ ἀντιγραφῆς διεφθάρησαν, ἐπειδὴ τὸ μὲν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιγραφῶν σχέσιν ἔχει πρὸς τὸν τῶν γραφικῶν σφαλμάτων, τὸ δὲ οἱ διδάσκαλοι χάριν τῶν μαθητῶν συχνάκις τὰ ἐξηγήσεως χρῆζοντα ἀντικατέστησαν διὰ τῶν κοινῶν.

Πρὸς τοῖς πλήρεσι χειρογράφοις εὐρίσκομεν συχνάκις ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις ἐκλογὰς ἐξ ἄλλων τε ποιητῶν, καὶ δὴ καὶ τῶν Ἐργων, αἱ μέχρι τοῦ παρόντος παρημέλυνται, π. χ. ἐν τῷ Neapolitanus II C 33 φύλλ. 8-11 μετὰ σχολίων, Laurentianus 31,5. 87,10, Benedictinus B ἐν Φλωρεντίᾳ (ἴδε Resler ἐν τῷ Φιλολόγῳ τ. Δ', σ. 511).

Οὕτως εἶχεν ἡ κριτικὴ ὕλη πρὸ τοῦ 1887. Ἀλλ' ἀπὸ τινος οἱ θησαυρώδεις τάφοι τῶν Αἰγυπτίων πολλὰς λακίδας παπύρου ἀνέπεμψαν, αἵτινες καὶ τὴν Ἡσιόδου κρίσιν ὠφέλησαν. Ἀποσπάσματα τῶν Ἐργων καὶ τῆς Ἀσπίδος ἠυρέθησαν ἐν τῇ ἐκ Φαϊούμ, ἥτοι Ἀρσινόης, συλλογῇ τοῦ Αὐστριακοῦ ἀρχιδούκου Rainer (1)· οὐδὲ ἡ Θεογονία ἀπρομήθευτος ἀπέβη, ἀλλὰ ἐκ τοῦ Ἀχιμίου χωρίου στίχοι ἐν καλύμματι βιβλίου ἀνεφάνησαν (νῦν δὲ ἐν Παρίσις φυλάσσονται) (2). Ὡν τὴν κριτικὴν ἀξίαν ἐξετάζει Rzach ἐπισταμένως, ἐκείθεν ἐξάγων, ὅτι καθόλου ἡ παράδοσις ἀπὸ τοῦ μ. Χ. 400 — τότε δὴλα δὴ ἐγράφησαν — οὐ πολὺ ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκκλίνειν (3).

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ παλαιὰ παράδοσις ἡμῖν ἄγνωστος, πλὴν ἐκ τῶν ἀπολειμμάτων τῶν δοκίμων σχολίων καὶ τῶν ἐν παπύρῳ ἐκείνων ἀποσπασμάτων, ἀκριβεστάτης συλλογῆς ἄξιαι αἱ **Ἡσιοδείων χωρίων παραθέσεις**, καθόσον ἀποδεικνύουσιν, ὅτι γραφὴ τις εἰς παλαιούς χρόνους ἀνήκει. Τῶν συγγραφέων μέντοι διάφορα πολλάκις ἀναφερόντων τῶν ἐν ταῖς χειρογράφοις παραδεδομένων, οὐκ εἰκὴ εἰρητέον ὅτι, λόγου χάριν Ἀριστοτέλης τὰ ποιήματα ἀνέγνω πολὺ διαφέροντα. Ὅπερ ὀρθῶς ἂν ἐλέγετο, εἰ οἱ παλαιοὶ βιβλία ἀνέφερον κατὰ τὸν τρόπον τοῦ ἐπιμελοῦς φιλόλογου, ὅστις, εἰς χεῖρας λαβὼν αὐτὸ τὸ βιβλίον ἐκγράφει ἀυτολεξεῖ ὅσα ἀναφέρει· πάλαι δὲ οἱ πλείστοι ἐκ τῶν ὀλίγων βι-

(1) *Mittheilungen aus der Sammlung der Papyrus, Erzherzog Rainer* σ. 73-83 ("E. 251-66. 283-96. 313-29. 346-61. 686-709. 718-40. 750-812. 817-28. Ἀσπ. 5-30. 434-40. 465-70).

(2) *Επιθ. Wilcken ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Πρωσικῆς Ἀκαδημίας τ. ΛΘ' (1887), σ. 807 κτ.* (Θ 75-106. 109-10. 112-45).

(3) *Die neuen Papyrusfragmente des Hesiodos, Wiener Studien 1888 τ. I', τεύχος α'.* Εὐνοῖα τοῦ συγγραφέως, ἐκτύπου κεχωρισμένου χρῆσιν ποιούμεαι.

βλίων ὅσα εἶχον ἢ ἐδανείζοντο, ἀπεστήθιζον τὰ μάλιστα ἄρεσκόμενα. Ἀναφέρουσι λοιπὸν τοὺς ποιητάς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ μνήμης, ὥστε, καίπερ τὴν μνήμην ἔχοντες στερεωτέραν ἡμῶν, συχνάκις ἐσφάλλοντο (1), ὅπερ μάλιστα συνέβη ἐν χωρίοις ἁσάφει καὶ ἀλλοκότοις. Οὐδέ, πλειόνων συγγραφέων συμφωνούντων εἰς μίαν γραφὴν, ταύτην παραδεχόμεθα, εἴπερ τῷ ὄντι αἱ μαρτυραὶ αὐτῶν ἀντιστοιχοῦσι μιᾷ. Π.χ. τὰ παρὰ Πλάτωνι Ἡσιόδεια χωρία ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων φιλοσόφων ἐπαναλαμβάνονται ἐκ τῆς Πλάτωνος ἀναγνώσεως, οὐχὶ ἐκ τῶν χειρογράφων τοῦ ποιητοῦ· ὡσαύτως οἱ ἀνθολογοῦντες (Στοβαῖος, Ὀρίων, Μακάριος ἐν τῇ Ῥοδωνιᾷ κἄ.) πολλὰς γνώμας αὐτοῦ παρ' ἀλλήλων δέχονται, μὴ ἀνελίξαντες τὰ ποιήματα αὐτά.

Διελθόντες τὰ ὄργανα τῆς κρίσεως, τρεπόμεθα πρὸς τοὺς νεωτέρους κριτικούς, ἀρχὴν ποιούμενοι, ὡς ἔθος, ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκδόσεως. Ὁ περιώνυμος βιβλιοπώλης καὶ ἐκδότης Ἀλδος Μανούτιος, ὁ προστάτης τῶν εἰς Βενετίαν καταφυγόντων λογίων Ἑλλήνων, ἐξέδωκε τῷ 1495 «Hesiodi Ascreai poetae Theogonia Aspis Georgicorum libri II». Αὕτη ἡ ἀληθὴς editio princeps, διότι τινὲς οὐκ ὀρθῶς ἔγραψαν, ὅτι Δημήτριος Χαλκονδύλης ἐν Μεδιολάνῳ τῷ 1493 μετὰ τῶν Ἰσοκράτους λόγων καὶ τὰ Ἔργα ἐξέδωκεν. Ἡ ἐκδοσις αὕτη, ἡ συνεκολληθῆ ὑπὸ τινων βιβλιοδετῶν μετὰ τοῦ Ἰσοκράτους, ἄγνωστον πότε καὶ ποῦ καὶ ὑπὸ τίνος ἐδημοσιεύθη. Αἱ παλαιαὶ ἐκδόσεις, ὧν τὸ πλεῖστον μόλις ἂν ἐξαντληθῆναι δύναίτο, οὐδὲν ἡμᾶς ὠφελοῦσιν, ἐπειδὴ οὐδὲν ἔχουσιν ἴδιον εἰ μὴ τυπογραφικὰ σφάλματα. Ἡ ἀληθὴς κρίσις ἄρχεται ἀπὸ Ἑρρίκου Στεφάνου, ὅσπερ Ἡσιόδον διωρθώσατο ἐν τῷ Corpus poetarum Graecorum principum carminis heroici (1566). Ἐπειτα ὁ σοφὸς Δανιὴλ Heinsius ἐξέδωκεν «Ἡσιόδου Ἀσκραίου τὰ Εὐρισκόμενα» (ἐν Ἀντβέρπῃ) 1603 4ον. 1612. 1620. 1622 8ον καὶ χωρὶς τῶν σχολίων ἐν Λουγδούνῳ τῆς Ὁλλανδίας 1613. 1622). Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Grævius αὐτὸς μὲν οὐδὲν προῦκοψεν, ἀλλὰ τὰς κριτικὰς σημειώσεις τοῦ Ἰωσήφ Σκαλιέρου, Φραγκίσκου Γκιέτου (Guiet), Στεφάνου Κληρικοῦ ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἐκδόσει (Amsterdam 1667 καὶ 1701). Τὴν κριτικὴν σκευὴν ἠύξησαν Θωμᾶς Robinson (ἐν Ὁξωνίᾳ 1737 καὶ ἐν Λονδίνῳ 1756) καὶ ὁ Ἰταλὸς ἡγούμενος Lanzi (Di Esiodo Ascreo i Lavori e le Giornate opera con L codici riscontrata, ἐν Φλωρεντίᾳ 1808). Τὰς τῶν κωδίκων γραφὰς ἀναγκαῖον συλλέξαι

(1) Römer ἐδοκίμασε τὰ παρ' Ἀριστοτέλει Ὀμηρικὰ χωρία ὑπὸ ταύτην τὴν ἔποψιν ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Βαυαρικῆς Ἀκαδημείας (1884 φ. 6'). Ἡμεῖς αὐτοὶ παρατηροῦμεν, ὅτι συχνάκις χωρίον τοῦ ποιητοῦ παραλλάσσει ἐν τοῖς λεγόμενοις Ἑτυμολογικοῖς, καίτοι τὰ ἄρθρα ἀντεγράφησαν ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς.

- α') ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Lanzi.
 β') Ἐκ τῶν ἐκδόσεων τοῦ Δαβίδ Ἰωάννου van Lennep (Θεογονία Amsterdam 1843, Ἔργα 1847, Ἀσπίς 1854).
 γ') Hesioidea quæ supersunt omnia, ediderunt Armin. Köchly et Godofr. Kinkel, ἐν Λειψίῳ 1870.
 δ') Ἡσιόδου τὰ Σφζόμενα. Hesiodi quæ feruntur omnia rec. Aloisius Rzach, ἐν Λειψίῳ 1884.

Πρὸς τοῦτοις, ἀναφέρομεν εἰκασίας πρὸς διόρθωσιν τοῦ κειμένου ἐκ τῶν ἐκδόσεων τοῦ G. H. Schäfer (ἐν Λειψίῳ 1818), τοῦ Λουδοβ. Dindorf (αὐτ. 1825), τοῦ Καρ. Götting (αὐτ. 1831, β' ἐκδ. 1843, γ', ἣν διεσκεύασε Flach 1878), τοῦ Ἀγγλου Φ. Α. Paley (ἐν Λονδίνῳ 1861), Γ. Φ. Schömann (ἐν Βερολίνῳ 1869), Fick (ἐν Γοτθίγγῃ 1887, ὃς μεταφράζει τὰ Ἡσιόδου ποιήματα Αἰολιστί)· ἔτι δὲ ἐκ τῶν τῆς Θεογονίας, αἰτίνες τὰ ὀνόματα φέρουσι τοῦ Φριδερ. Αὐγ. Wolf (ἐν Ἀλλῇ 1783), τοῦ Ἐδ. Gerhard (Βερολ. 1856), τοῦ Φ. Γ. Welcker (Elberfeld 1865), Γ. Φ. Schömann (Βερολ. 1868), Flach (αὐτ. 1873) καὶ ἐκ τῶν Hesiodi Opera et Dies recensuit F. A. Spohn (ἐν Λειψίῳ 1819), « Die Werke und Tage des Hesiodos. Nach ihrer Composition geprüft und erklärt von Aug. Steitz (αὐτ. 1869), Hesiodi Scutum Herculis ed. C. F. Heinrich (ἐν Βρατισλαβίῳ 1802), Hesiodi quod fertur Scutum Herculis ex recognitione et cum animadversione Fr. Aug. Wolfii ed. C. Ferd. Ranke (Quedlinburg 1840). Οὐδὲ τέλος ἤδη τῆς βιβλιογραφίας, ἐπειδὴ, ὁρμώμενοι ἐκ τοῦ παραδείγματος τῶν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημικῶν, οἱ λόγιοι κριτικὰς σημειώσεις εἰς πλεονα περιοδικὰ κατεχώρισαν. Ἄς ἐνταῦθα ἀναφέρομεν χάριν τοῦ τυπογράφου, παραπέμποντες δὴλα δὴ ἐν ταῖς Κριτικαῖς Σημειώσεσι πρὸς τὸν ἀριθμὸν, ὃν φέρει τὸ πόνημα ἐν τῷ ἐξῆς καταλόγῳ.

1. F. Ph. Bauermeister, Observationum in Hesiodi carmina specimen I., Göttingen 1815.
2. Th. Bergk ἐν τοῖς περιοδικοῖς Philologus τ. ις' (1860) σ. 581-4. καὶ (1870) σ. 319, λ' (1871) σ. 677, λβ' (1873) σ. 563 καὶ 669-81.
3. Th. Bergk Rheinisches Museum τ. ιθ' (1864) σ. 602. καὶ (1865) σ. 288. μ' σ. 620-21.
4. Th. Bergk ἐν τῷ Jahrbücher für klassische Philologie τ. ριζ' (1878) σ. 33-6.
5. C. G. Cobet ἐν τῇ «Μνημοσύνη» β' σειρᾶς τ. Α' (1873), σ. 39-40, Δ' (1876), σ. 260.

6. F. A. Hagen, *Meletemata Critica in Hesiodi Erga*, α' Düren 1841, β' 1848, γ' 1854 (προγράμματα).
7. Mor. Haupt, ἐν τῷ «Ἑρμῇ» Α' (1866), σ. 251-3 = *Opuscula Γ'* (1876), σ. 340-3.
8. Gottfried Hermann, *Opuscula* τ. ζ'.
9. E. von Leutsch, ἐν τῷ *Philologus* τ. λε' (1876), σ. 533.
10. Aug. Meineke, ἐν τῷ «Ἑρμῇ» τ. Α' (1866), σ. 326-8.
11. *Menrad*, ἐν τῷ *Philologischer Anzeiger* 1887 σελ. 428-40.
12. Ch. Guil. Mitscherlich, *Observationes in Hesiodi Opera et Dies*, Göttingen 1824.
13. Ὁ αὐτός, *Disquiritur de nonnullis Hesiodi locis*, αὐτ. 1824.
14. Guil. Jul. Carol. Mützell, *de emendatione Theogoniæ Hesiodæ*, ἐν *Λεψίζ* 1833.
15. A. Nauck, ἐν τῷ *Philologus* τ. ε' (1850), σ. 364-6.
16. Ὁ αὐτός, ἐν τῷ *Bulletin de l'académie impériale des sciences de St-Petersbourg* τ. ιζ' (1872), σ. 223-27. κβ' (1877), σ. 45-6 = *Mélanges grécoromains* τ. γ', σ. 269-76. δ', σ. 154 κέ. ε', σ. 133-51 (χρώμεθα τοῖς *Mélanges*).
17. Rudolf Peppmüller, ἐν τῷ *Philologus* τ. λδ' (1876), σ. 180-2. λθ' (1881), σ. 393.
18. Ὁ αὐτός, ἐν τῷ *περιοδικῷ Rheinisches Museum* τ. λ', σ. 462-4. 622-6.
19. W. Ribbeck, ἐν τῷ *Rheinisches Museum* τ. λγ' (1878), σ. 300-1.
20. Rzach ἐν τῷ *περ. Wiener Studien* τ. ε', σ. 175-204.
21. Scheer, ἐν τῷ *Rheinisches Museum* τ. κγ' (1868), σ. 684-6. κδ' (1867), σ. 623-7.
22. Leopold Schmidt, ἐν τῷ αὐτῷ *περιοδικῷ* τ. ζ' (1850), σ. 148-9.
23. Otto Schneider, ἐν τῷ *Zeitschrift für die Altertumswissenschaft* 1840, ἀριθ. 72.
24. K. Schwenck, ἐν τῷ *Philologus* τ. ιθ' (1863), σ. 464.
25. Levin, ἐν τῇ *Histoire de l'académie des inscriptions* τ. Γ', σ. 122, 130. Ε', σ. 153.
26. H. Usener, ἐν τῷ *Rheinisches Museum* τ. κγ' (1868), σ. 147-8.
27. Fr. Wieseler, *Observationes in Theogoniam Hesiodæam*, Göttingen 1863 (ἐν τῷ *Καταλόγῳ τῶν χειμερινῶν μαθημάτων τοῦ Πανεπιστημίου*).

28. 'Ο αὐτός, Schedæ criticæ atque exegeticæ in aliquot scriptores Græcos et Latinos, αὐτ. 1869 (ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν θερινῶν μαθημάτων).

29. 'Ο αὐτός, Coniecturæ in Hesiodi Theogoniam et Sophoclis Antigonom, αὐτ. 1872 (ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν θερινῶν μαθημάτων).

Καὶ ταῦτα μὲν ταῦτα, ἄλλα δὲ σοφοὶ ἄνδρες ἐν παρόδῳ ἔγραψαν, ἅτινα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ μνημονεύσομεν. Εἴη δὲ ἡμῖν ἀποπερᾶναι ταύτην τὴν ἐκθεσιν εἰς εἶδος ὕλης κριτικῆς ὅ,τι πάλαι μετὰ πλείστης σπουδῆς ἀνεζητεῖτο καὶ ἀνιχνεύετο, ἥγουν τὰς ἐκδόσεις, αἱ φέρουσιν Ἑλληνιστῶν (οἷον Κασσανδρόνου, Σκαλιγέρου καὶ ἄλλων ἡττον περιωνύμων) σημειώσεις ἐγγράφους ἐν ταῖς ψαῖς (cum notis manuscriptis).

'Ο αἰόδιμος Θύρσιος ἐξέδωκεν ἐν τοῖς Acta Philologorum Monacensium (A', σ. 309-10) ὅσα Πέτρος Βικτώριος ἐκ χειρογράφου ἐξέλεξεν. Ἡμεῖς δὲ ἐζητάσαμεν αὐτοῖς ὁμμασι τὸ βιβλίον καὶ παρετηρήσαμεν, ὅτι τὴν μὲν ἀρχὴν τῆς Θεογονίας ἀντιπαρέβαλε πρὸς Laurentianus 31, 32, τὰ δὲ Ἔργα πρὸς δύο χειρογραφοὺς, ἃ δηλοῖ τοῖς σημείοις .m. καὶ .n. Ἄλλαι σημειώσεις στεροῦνται τοιούτων σημείων. Εἰς τοιαῦτα στρέψαντες τὴν προσοχὴν τῶν φιλοβιβλίων ἀναγνωστῶν, πρότερον τῶν Ἡσιόδειων ποιημάτων τὰς ὑφ' ἡμῶν προπεμφθείσας βιογραφίας κριτικῶς ἐξετάσομεν.

Τὸ μὲν οὖν πόνημα τοῦ **Τζέτζου** σφίζεται ἐν κώδιξι πολλοῖς (Vaticanus 1409, Parisinus ἀριθ. 2758 καὶ Suppl. 683, Laurentianus 31, 24. σ. 64. 32, 2 σ. 62. 32, 16 σ. 235, Venetus 466, Neapolitanus 54, Monacensis 334, φύλλ. 99 Gottorpiensis, (1) Mosquensis, Cantabrigensis, ὃ ἐχρήσατο ὁ ἐκδὸς τὰ σχόλια ἐν Βασιλείᾳ. Δηλοῦμεν δὲ τὰς πηγὰς ταύτας διὰ τῶν ἀρχικῶν γραμμάτων. Διαφέρουσι δὲ πρῶτον πάντων τῷ ὅτι οἱ μὲν τῶν ἀντιγραφῶν τὴν μετὰ τῆς εἰσηγήσεως συνέχειαν τοῦ βίου φυλάσσουσιν, οἱ δὲ κεχωρισμένως αὐτὸν ἀντιγράφουσι, μετεβάλλοντες τὴν ἀρχὴν «οὗτος οὖν ὁ Ἡσίοδος» (Ve B) ἢ «οὗτος ὁ Ἡσίοδος (L 31, 24. 32, 16 Ve 466) ἢ «οὗτος Ἡσίοδος (N M) εἰς «Ἡσίοδος ὁ ποιητής» (L 32, 2) ἢ ἀπλῶς «Ἡσίοδος» (Va P). Οὐκ ἔχομεν τοσαύτην χώραν, ὥστε ἀπαριθμῆσαι τὰς διαφόρους γραφὰς τῶν χειρογράφων ἢ τὰ ἐν τισὶ συντετμημένα χωρία μνημονεύομεν ὁμῶς, ὅτι στ. 8 ἔγραψαμεν *γησί* ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *φασί*, ὅπερ πολλάκις συγχέεται ἐν τοῖς χειρογράφοις καὶ ὅτι στ. 13 διωρθώσατο Rzach ἐπόμενε κατὰ τὸν κοινὸν τύπον ἀντὶ τοῦ φερομένου ἐποίμανε.

(1) 'Ιδ. Morhof, polyhistor (ἐκδ. 1708) τ. Α', σ. 72.

Πρὸς τούτοις παραθετέον τὰ περὶ ὧν εἵπομεν σχόλια τοῦ Τζέ-
τζου αὐτοῦ· εἰσὶ δὲ τάδε· στ. 2 (B) κατῴκουν δὲ ἐν τῇ Κύμῃ·
αὕτη ἡ Κύμη περὶ τὴν «Μιτυλήνην ἐστίν, καλεῖται δὲ νῦν [ὡ
τῆς τοῦ οἰκουροῦ σοφίας!] Φρικωνίς, ἡ δὲ ἑτέρα Κύμη, ὅθεν ἦν
Λῆσλος καὶ ἡ Σίβυλλα τῆς Ἰταλίας» (ὁ Ve παρέχει τὰ ἀπὸ τῆς
αὗτη λέξεως ὑπισθεν τοῦ στ. 8 ποιμαίνειν)· στ. 29· α') «ὥσπερ
καὶ ὁ Σωφρονίσκου Σωκράτης ὁ λιθοξόος καὶ ὁ ἰχθυοπώλης Δη-
μάδης καὶ ὁ τῆς τυμπανιστρίας Αἰσχίνης, Σίμων τε ὁ σκυ-
τεὺς καὶ ὁ λαχανεὺς Εὐριπίδης ἔτι τε Σκύθης ὁ Ἀνάχαρσις
καὶ ἄμφω τῷ δούλῳ Αἰσώπῳ καὶ Ἐπίκτητος καὶ ὁ Σύρος ῥή-
τωρ ὁ Λουκιανὸς ὁ λιθοξόος τε καὶ ἡμιδούλος καὶ οἱ λοιποὶ
(Va P Ve B, N ἐν τῇ ᾧ, λείπει δὲ ἐν M ἄρα τοῖς ἀπὸ *ἐλισ-
σομένης*). Ὡσπερ καὶ παρ' ἡμῖν ὁ χρυσογνώμων ἐκεῖνος Σω-
τήριχος καὶ ὁ νῦν περιὼν τῆς Νικομηδεύς (1) οἰνοκράτης ἄρ-
χιερεὺς, ὅς οὐδὲ νῦν ἐθέλει τοῦ πιθεῶνος ἐξίστασθαι, ἀλλ' ἔτι τὸν
οἶνον μιγνύει καὶ μεταβάλλει τοὺς ἀμπορεῖς (Va P B)· β') «ἀλλὰ
ταῦτα μυθοπλαστούμενα περὶ (τῆς τοῦ B) Ἡσιόδου δαφνοφα-
γίας καὶ εἰσαγωγῆς (ἀγωγῆς B Ve) ἐκεῖνου (λείπει ἐν Ve) καὶ τῆς
(λ. Ve) παιδεύσεως» (N ἐν τῇ ᾧ, ἀλλὰ B καὶ Ve ταῦτα φέ-
ρουν ἐν τῷ πέρατι τοῦ κεφαλαίου οὕτως· «ἀλλὰ ταῦτα *μὲν
τὰ μ. κτλ.*»)· γ') «οὕτω, γοῦν καὶ οἱ νέοι πονεῖτωσαν· μὴ δὲ
καρδοκούντων τὰς (λείπει N) τοιαύτας παρθένους νωθρευομέ-
νους· εἰ γὰρ καὶ ἐπ' αὐτοὺς ἔλθωσι, γυμνώσουσιν, ἀλλ' οὐ σοφί-
σουσι» (NM) ἢ «ἐνθεν τοι μὴ τις τῶν νέων νωκελῆς καὶ ῥέθυ-
μος καὶ ἀμβλύς περὶ λόγους τελεῖτω καὶ μονονουχὶ καθευδέτω
τοῖς περὶ τὸν Ἡσιόδον τούτοις μύθοις ἡπατημένος (τοῦτον ἡ.
μ. B) καὶ παρ' αὐτὸν ἐπελθεῖν δαφνηφορούσας τινὰς παρθένους
καρδοκῶν ψωμιζούσας (τὰς B) δάφνας καὶ δεδυνημένας ἀκα-
ριαίως σοφίζειν, ἀλλὰ τῇ ἀλληγορίᾳ ταύτῃ προσέχων καὶ πόνοις
προσκειμένος καὶ πάντας τούτους τοὺς προκειμένους ἔχων (ἢ ὡς
πρὸς B) παρὰδειγμα σπουδαιοτέρως ἐχέσθω (ἀντεχέσθω B) τῶν
λόγων καὶ μόχθῳ τοὺς θησαυροὺς τῆς σοφίας λαμβάνων, τα-
μιευέτω εἰς τὸ προκόλπιον· παρθένους δὲ δαφνηφορούσας καὶ σο-
φιζούσας ἀκαριαίως, μηδεὶς ἐλπίζετω· κὰν γὰρ καὶ παρὰ τινὰς
νῦν παρθέναι δαφνηφόροι ἀφίξονται, γυμνώσουσι πάντων, ἀλλ'
οὐ σοφίσουσιν· ἐνθεν τοι, πάντες νέοι, πονεῖτε καθάπερ Ἡσιόδος
καὶ δρέψασθε Μουσῶν ὡς ἐκεῖνος καὶ δάφνας ἀμαρῆντους Ἑλι-
κωνίτιδας» (B Ve πλὴν τῶν ἀπὸ *κάν*)· στ. 77 «Ἀστυπαλαιεὺς
δ' ἦν τῷ γένει ὁ Φάλαρις, ὡς αὐτὸς φησιν, ἐπιστολαῖς ταῖς αὐ-
τοῦ, τύραννος δὲ Ἀκραγαντίνων, ἐγὼ δ' οὐκ ἀκριβολογησάμε-
νος Ἀκραγαντίνον ἐκάλεσα τῇ κοινῇ συνηθείᾳ χρώμενος· ἡ δὲ

(1) Ἦγον τῆς Νικομηδεύς.

Ἀστυπάλῃ πόλις τῆς Σάμου ἐστίν» (Va PB) ἢ «ὅς τῳ μὲν γέ-
νει ἦν Ἀστυπαλκιδεύς· ἡ δ' Ἀστυπάλῃ πόλις ἦν Σάμου» (N ἐν
τῇ ᾠῃ). Τὰ λοιπὰ ἀνατίθεμεν εἰς ἐιδικὴν ἐξέτασιν τῶν οἱ βίους
ποιητῶν συνέγραψαν, πλὴν ὅτι στ. 62 *Eὐφρονορὸς* κάλλιον κεῖται
ἢ τὸ ἐν B *Eὐφρορίωνος*, ἐπειδὴ ἐκεῖνο ἐπ' ἀληθείᾳ Φωκιὸν ὄνομα
ἦν (Corpus Inscriptionum 1569).

Ὁ Ἀγών (σ. 10 κέ. ἐν ἐνὶ καὶ μόνῳ κώδικι (Laurentia-
nus 56, 1) φέρεται, οὐ ἐκ τῶν γραφῶν διωρθωσάμεθα τὰς
ἐξῆς (1) Κεφ. α' (2) καὶ πρῶτοι τε Κρητιθίδος, κεφ. β'. Biora
(Μαίονα Westermann, Βιογράφου σ. 33-45). Εὐ.αίων (Εὐ-
μαίων. W Εὐγαίων), ... τα... ὅρ... (Δμυσαγόραν, πρβλ. Εὐ-
στάθ. Ὀδ. μ. 63, Nietzsche, ὅς ἐξέδωκε τὸν Ἀγῶνα ἐν τοῖς
Acta Societatis philologiae Lipsiensis 2. A σ. 7-23 Μαία-
γόραν, Τζέτζ. Μασ(σ)αγόραν ἢ Μεσσαγόραν), ὅθεν Rohde, Rhei-
nisches Museum τ. λς', σ. 417, 1 εἰκάζει Μνασαγόραν, Θε-
μίτην (Θεμιστῶ Barnesius), κεφ. γ' Αὐλητῆν (Αὐλητῆς ἐγώ,
Ἄλτης Welcker, der epische Cyklus A', σ. 149), ὄνομα-
σθῆναι αὐτὸν (W), κεφ. δ' Ἀδιανῶ, κεφ. ε' Θωώσης (Αἰθού-
σης N) Ἀρμονιδὴν (Ἰαδμονιδὴν N, πρβλ. Ἡρόδοτ. 2, 134.
Πλουτάρχ. Ἡθικ. σ. 557), Ἀπελλαῖον (Göttling, Ἀπέλλην S),
Πέρσου (Ἀπελλαίου ἐγώ, Ἀπέλλου N), Αὐλίδι τῆς Βοιωτίας
(Χαλκιδι τῆς Εὐβοίας N), σ. 13 ὅμως (ὅπως), αὐτοὺς προσαγο-
ρευθῆναι (αὐ. στίχους π.), σ. 14 λείπει «καναχήποδες ἵπποι»
Lilius Gyraldus dialogus β', ὑψαύχενες S, κρατερώνυχες B),
πτολέμου (πτολέμοιο ἐγώ, πολέμοιο S), ἰοῖσιν ἄλλων (ἰοὺς οὐ-
λων ἤγουν ὀλεθρίων ἐγώ, ἰοῖσιν ὄλων S χυδαίως), σ. 15 οὐτ' ἄρ'
(ἦ τ' ἄρα Hermann Opuscula ε', σ. 282, οὐτ' ἄρα ἢ εὐτ' ἄρα
G), βιο (βιοῖο), σ. 16 ὁ στίχος *ρεῦγον* ... κεῖται πρὸ τῷ ἄσμε-
νοι... (N), τοὺς τέσσαρας στίχους N ἀπένειμε τῷ Ἡσιόδῳ, G δὲ
τὸν α' γ' δ', H δὲ (σ. 284) τὸν α' καὶ β', σ. 17 κρεῶν δέκα
δύο μυριάδες εὔν (ἐξηλείψαμεν ὕν, τῶν πρὸ ἡμῶν ἐκβαλόντων
συνάμα ε), ὑψίστοι (-οιο), ἐναρμόζον (B), [σ. 18 γράψον ἐν τῷ
κειμένῳ· εὐχεσθαι δὲ θεοῖς ὦ, τε], ἐκντῶ (ἐφ' θυμῷ N, ἐκντῶ ἀεὶ S),
ἔχιν σ' (ἔχεις Hutchinson ἐν τῇ τοῦ Robinson ἐκδόσει), βρο-
τοῖσι (βροτοῖς B, βροτῶν ποίοις N), ἔτι (ἐπὶ), ἡσθέντα (ἦ. τε
S), σ. 19 ἀμητοῖο (ἀμήτου), σ. 19 οἱ δ' ἄγγεα, γυμνός (-οὺς)
θ' ἀμύειν, ἀσπίς δ' ἄρ, κεφ. ε', σ. 20 ὅσπιν τ' σ. 21 ἐνηπόδω
(ἐν Ἡσιόδῳ G, ἐν ἀνδραπόδῳ B), αἰτίξ ἀνελόντας (αἰ. αὐτόν

(1) Τὸ τοῦ διορθωσαμένου ὄνομα ἐν παρενθέσει προστίθεται πλὴν Ἑρρίκου Στε-
φάνου, ὅς τὸν Ἀγῶνα πρῶτος ἐξέδωκε τῷ 1573.

(2) Ἐγὼ οὐκ αἰτίος τοῦ ὅτι οἱ τῶν στίχων ἀριθμοὶ λείπουσι, σημειωσάμενος
αὐτοὺς ἐν τῷ πρωτοτύπῳ.

άν. N, αἰ. ἀνελθόντας S, αἰ. ἐναλόντας Friedel), δημώδους (Δημωνίδου ἐγώ, δημώδους, Τρωΐλου N χρῆσιν ποιούμενος ὅσων Πλούταρχος ἐν τῷ τῶν Ἑπτὰ σοφῶν συμποσίῳ κ. 19 λέγει), κ. ζ', σ. 21 ζ (ζ Hermann), σ. 22 δῶρον τόδ' (B), μβφ καὶ μ, ε M, β' καὶ M, εφ' N), νίφῃσι (νείφῃσι ἐγώ, ἴδε Custav Meyer, Grammatik σ. 128 τῆς β' ἐκδ.), σ. 23 ἄλλην (καὶ ἄλλην H), καλλιπείῃ σοφίῃ τε (-εῖ -εῖη), ποινῆς (-ήν B), σ. 24 λιπό-μεθα, ὅς' ἔλομεν. Τὰ λοιπὰ οὐ μεταβάλλομεν, ἐπειδὴ ὅσα ἄλλοι πρὸ ἡμῶν προεβάλλοντο πολλάκις οὐκ ἀναγκαῖα ἡγησάμεθα, οἷον τὸν ἐν σ. 14 πληθυντικὸν τύπον κορέσθην (= ἐκορέσθησαν) εὐρήσομεν ὀλίγον παρακατιόντες, ὅτι ἐν τοῖς Ἡσιόδου καὶ Ὀμήρου ἀντιγράφοις φέρεται καὶ ἡ φράσις «ἡμενοι οὕτως» (σ. 16) ἀναπολεῖ ἡμῖν πολλὰς ὁμοιοτρόπους, ἐν αἷς τὸ ἐπίρρημα κατ' εὐφημισμὸν κεῖται. — Εἴπερ ὁ Ἀγὼν συνεγράφη κατὰ τὸν δευτέρου μ. X. αἰῶνα, Φιλόστρατος ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ ἡρωϊκῷ αὐτὸν αἰνίττεται (18, 2): «Ὅτε δὴ ἄσαι ἄμφω ἐν Χαλκίδι, τὸν μὲν τὰ ἑπτὰ (γρ. ἑνδεκα) ἔπη τὰ περὶ τοῖν Αἰάντοι καὶ ὡς αἱ φάλαγγες αὐτοῖς ἀραρυταί τε ἦσαν καὶ καρτεραί, τὸν δὲ τὰ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτοῦ Πέρσην» κτλ.

Ἐν τῇ **Πλουτάρχου** ἱστορίᾳ (σ. 24) Wilamowitz (ἐν τῷ Ἑρμῇ τ. ιδ', σ. 161) ἀθετεῖ «Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου». Ἐν τῷ **Σουΐδα** ἄρθρῳ ἀπεδεξάμεθα τὴν διόρθωσιν «προτερεῖν» ἀντὶ τῆς παραδεδομένης γραφῆς «συμπροτερεῖν», συμφωνοῦντες ἀπροαιρέτως τῷ Wolff, ὅς συνέλεξε τὰ Πορφυρίου περὶ τῶν χρηστηρίων ἀποσπάσματα (σ. 26). Σουΐδας ἡ ὁ ἐξ οὗ ἡρύσατο Ἡσύχιος ὁ Ἰλλούστριος τὰ τελευταῖα προσέθηκεν ἐξ ἄλλης πηγῆς, διὸ ἀσυνδέτως εἴρηκεν.

Ἀλλὰ καιρὸς ἤδη τοῦ μεταβῆναι ἀπὸ τῶν περὶ τὸν Ἡσιόδον πρὸς τὰ ποιήματα αὐτά. Ἵνα μὴ παρεκβῇ τὸ παρῆρτημα τοὺς καλῶς κειμένους ὅρους, συνελέξαμεν τὰς γενικωτέρας σημειώσεις εἰς προοίμιόν τι, ἐλπίζοντες ἅμα ὅτι διὰ τούτων τὴν μέθοδον τῆς κρίσεως ἐπιδείξομεν.

Ὁ διορθῶσιν μέλλων τὰ Ἡσιόδου ποιήματα παλαίει πρὸς δυσλυτότερα προσκόμματα ἢ ὁ Ὀμηριστής, ἐπειδὴ τὸ σπουδαιότατον ὄργανον τοῦ κριτικοῦ, τὰ ποιήματα αὐτὰ καθ' αὐτὰ πολλῶ ὀλιγωτέρους στίχους περιέχουσιν, ὥστε καὶ πολλῶ σπανιώτερον παράλληλα χωρία εὐρίσκονται. Ὅθεν πλειστάκις ἀναγκάζεται βλέπειν πέραν πρὸς τοὺς λοιποὺς ἐποποιούς. Ἀλλὰ τίνας χρὴ ἐπερωτῆσαι ὡς βεβαίους συμμάρτυρας; Ἐκ τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον συγχρονούντων ἐποποιῶν ἔχομεν λιτώτατα θρύμματα, πρὸς ἅτινα συνδετέον τινὰς τῶν Ὀμηρικῶν λεγομένων Ὕμνων, οἵπερ ὁμῶς διεφθάρησαν ὑπὸ τε τῶν ἀντιγραφῶν καὶ ἐκ-

δοτῶν. Ὁ Μαιονίδης πολλάκις μὲν συμβοηθεὶ πρὸς δικαιολογίαν γραφῆς διαφισθητομένης, ἄλλως δὲ πλανᾷ μᾶλλον ἢ καθοδηγεῖ, διότι Ἡσίοδος ὡς μήτε σύγχρονος μήτε ὁμόφυλος ὢν αὐτοῦ, εἰς πολλά παραλλάσσει. Πρὸς τούτοις οἱ μεθύτερον ἢ ἀντιγράψαντες ἢ διορθώσαντες τὰ ποιήματα αὐτοῦ, πολλά χωρία μετέβαλον καὶ μετέπλασαν καθ' Ὀμηρικὰ παραδείγματα, μάλιστα δὲ κατ' ἔπεα πτερόεντα, ὅσα ἔμαθον ἐν ταῖς διδασκαλείαις. Ταῦτ' ἐγένετο ἐν ταῖς ἄλλαις μεθ' Ὀμηρον ἐποποιίαις (1), ὥστε τὸ ὅτι ὁ στίχος ἐν τισὶ χειρογράφοις Ὀμηρικόν τινα μᾶλλον ἀντηχεῖ ἢ ἐν ἄλλοις τεκμήριον μᾶλλον ὀνθυλεύσεως ἢ περ γνησίας γραφῆς.

Ἡ κριτικὴ ὕλη, ὡς εἴπομεν, συνέστηκε α') ἐκ γραφῶν τῶν χειρογράφων (2), β') ἐκ τῶν λημμάτων τῶν σχολιαστῶν (πλὴν τῶν τοῦ λήγοντος μεσαιῶνος Βυζαντινῶν), γ') ἐξ ὧν παρέχουσιν οἱ στίχους ἀναφέροντες συγγραφεῖς, οἵτινες πολλαχοῦ ἐξαπατῶνται τῇ μνήμῃ, δ') ἐκ τῶν παραλλήλων χωρίων, ἅτινα διαμερίσειε τις ἂν εἰς πρωτότυπα καὶ κακόζηλα (3) καὶ ἀπλῶς παράλληλα. Παράδοξον ἂν ᾦν, εἰ ἀνεφέρομεν τὰ γραφικῶς ἢ γραμματικῶς ἡμαρτημένα ἅπαντα. Διὸ παραλείπομεν τὰ ἐξῆς:

α') τοὺς ἐν τῇ συνθεῇ τύπους, οἱ παρὰ πᾶσι τοῖς ποιηταῖς πολλάκις ἀντικατέστησαν τοὺς ἐπικούς, π. χ. ὀρχοῦνται Θ. 4, πρῶτα 24, ἴσμεν 27, θεῶν 41, αὖθις 50, (4) τοὺς εἰς οἱς καὶ αἱς δοτικούς κτλ.

β') τὰς παρατροπὰς τῶν σπανίων τύπων, ὅσας ἀρίδην, ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ διέπραξαν, οἷον ἔλον ἀντὶ τοῦ ἔδον Θ. 30, καὶ πεπατημένα σφάλματα, λ. χ. οὐδέποτε, οἶμαι, ἀρότου ἐν ἅπασιν καίται, πολλῶν γραφόντων ἀρότρου.

γ') τοὺς ὑπερεπικούς τύπους, οἵτινες ἀναιροῦσι τὸ μέτρον, λ. χ. ἀπασάων Θ. 79, λαοῖσι 88, Νυμφάων 130, Ὡκεανοῖο 368, Αἰδαο 774, Περσεφόνειαν 913, Ζηνὸς 537 (καὶ ἄλλοι, ἴδε D'Orville, Vannus Critica σ. 189), χρύσειος 578, ἐνὶ 306.

δ') τὰ ἐκ τῆς προφορᾶς ἡμαρτήματα, ἧγουν τὸ συγχέεσθαι ι,

(1) Λ. χ. ἐν ταῖς Ὀρφικαῖς, ἴδε Ἑρμῆνον εἰς Ἀργοναυτ. 442. 505. 515. 1251. 1304.

(2) Ὅς προφέρομεν ἀνωλύτως, τὸ μὲν ὅτι ἄλλος ἐκδότης ἄλλοις σημείοις χρηταί, τὸ δὲ ἐπειδὴ περὶ τῶν πλείστων χειρογράφων αἱ ἀντιπαραβολαὶ (collationes) ἀνύκων. Αὐτοὶ γὰρ παρατηρήσαμεν, ὅτι τὰ δὴ λεγόμενα «ἀπᾶς γραφόμενα» κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἀπαντῶσιν ἐν δύο καὶ τρισὶ χειρογράφοις. Φειδῶμεθα λοιπὸν τοῦ γώρου!

(3) Ioann. Rosenboom, Quaestiones de Orphei Argonauticorum elocutione (Dissertationes philologicae Halenses τ. θ', σ. 69-128) σ. 92-4. Αἱ παρὰ Βιργιλίῳ ἀντηγήσεις συνειλεγμέναι εἰσὶν ἐν τῇ μεγάλῃ ὑπὸ Ribbeck ἐκδόσει.

(4) Ἐν τοιοῦτοις οἱ ἀντιγραφεῖς ἥκιστα ἀξιόπιστοί εἰσι, πλὴν ὁ γράψας τὸν περιώνυμον Λαυρεντιανὸν κώδικα ἐν τῷ Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου κειμένῳ πανταχοῦ σχεδὸν (πλὴν 2,574. 3,741) σφίζει τὸ αὐτίς.

η, η, ει, οι (καὶ λοιπὸν τὰς τρεῖς τοῦ ῥήματος κλίσεις κατὰ τὸ δεύτερον καὶ τρίτον πρόσωπον) υ—αι, ε (ἴδε Κόντον ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ τ. Ε', σ. 94 κέ.)—ο, ω (π. χ. Ποσειδάονα 15, ἔδων 30, ὥσπερ καὶ ἔγνω γράφεται, περὶ οὗ ἐπιθι Nauck ἐν τοῖς *Mélanges gréco-romaines* τ. Δ', σ. 25-6)—ου καὶ ω, οἶον πλήθουσι Ἑ. 461, νεομένη 462—ε, μβ οἶον ἐβασίλευε καὶ ἐμβασίλευε—σ, σσ—ρ, ρρ καὶ ἄλλους διπλασιασμούς, π. χ. Ἑ. 2 ἐνέπετε ἢ ἐνέπετε, 22 ἀρόμεναι, ἀρόμμεναι, ἀρώμεναι (1)—στ καὶ οθ, π. χ. πρόστ' Θ. 746—γγ, γκ οἶον Λυγγῆος Ἀσπ. 327—ἔτι δὲ τὴν διαφορὰν τῶν πνευμάτων.

ε') τοὺς διαφέροντας τόνους, διότι οὗτοί τε καὶ τὰ πνεύματα οὐκ ἐκ παλαιᾶς παραδόσεως ἐγράφοντο καὶ ἐν τοῖς παλαιοτάτοις ἀντιγράφοις θαυμαστὸν ὅσον ἡμάρτηνται.

ς') τὰς ἐμβεβλημένας παρὰ τὸ μέτρον ἐξηγητικὰς λέξεις οἶον Θ. 7 ἀκροτάτῳ ἐν Ἑλικῶνι, 28 εὐτ' ἂν ἐθέλωμεν.

ζ') τὸ ἐν τισι παραλείπεσθαι ἢ προστίθεσθαι τε, π. χ. Θ. 34 πρῶτον (τε) καὶ ὕστατον, 43 δώματα (τ') ἀθανάτων ἢ καὶ «δώματ' ἀθανάτων» 50 ἀνθρώπων γένος, καὶ ἐξ ἰναντίας 45. Γαῖά τε καὶ Οὐρανός. Ὡσαύτως οὐ μνημονεύομεν τὰς στερεοτύπους συγχύσεις τῶν μορίων δὲ καὶ τέ (π. χ. Θ. 123. 124) ἢ τὸ ὅτι οἱ ἀναφέροντες ἀξιώματι τι παραλείπουσι τὴν ἐν τῷ κειμένῳ σύνδεσιν. Ὁ ἐπιστάμενος τὴν νέαν γλῶσσαν οὐκ ἀπορήσει διὰ τὴν πανταχοῦ οὔτε καὶ οὐδὲ ἢ μήτε καὶ μηδὲ εἰκὴ γράφονται.

η') τὸ ἐκπεσεῖν στίχους διὰ τὸ ὁμοίωμα ἢ ὁμοιοτέλευτον, π. χ. Θ. 27. 833. 941 κέ. καὶ 66-7. 293-4. 339-40. 560-1. 737, 753. Ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἐντὸς τῶν στίχων ἀπεπλανήθησαν τῷ ὁμματι πρὸς τὴν κάτω λέξιν π. χ. ἀπὸ τοῦ ἀζόμενος (532) πρὸς τὸ χωόμενος (533) ἢ ἀπὸ τοῦ ῥα (550) πρὸς ταὐτὸ (551) πρὸς 581-2. Ἀσπ. 120-1. 181-2.

θ') τὰ τρανὰ ἀμαρτήματα, οἷσιν ἀπας τις γραφεὺς ἂν περιπέσοι.

ι') τὰ γενόμενα ἐκ τῶν συντόμως γεγραμμένων καταλήξεων, οἶον Ἀσπ. 161 ποιήσασα καὶ ποιήσασθαι, 180 μακρὴν καὶ μακρόν. Ἐξ ὁμοίας αἰτίας ἐμ ἐκλαμβάνεται ἀμ π. χ. Ἀσπ. 109 ἀμπελάσαντες.

Οὕτως ἐπετέμομεν τὴν δαψιλῇ ὕλῃν συστηματικῶς, ἄλλα δὲ ἐπίσης ἀνακρίναι προειλόμεθα ἐνταῦθα, ἅτε συχνότερον ἀπαντῶντα ἐν τοῖς ποιήμασιν. Πρῶτον μὲν οὖν ἐκτιθεμεν τοὺς κανόνας, καθ' οὓς ἐσχηματίσαμεν τὴν **ὀρθογραφίαν**. Βεβαιοῦται ἤδη,

(1) Οἱ Βοιωτοὶ μάλιστα περὶ αὐτοὺς ἀθέβαισι ἦσαν, ὡς γινώσκομεν ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν (πρὸς Ἀγαθῶν Collitz 1030, Ἀφθονῶν 1035, Παρθενῶν 1060, Φιλῶν 1065, Βίστος 1098).

ὅτι οὐδὲν χειρόγραφον, ὅσον καὶ ἂν ᾖ παλαιὸν καὶ ἐπιμελές, τηρεῖ τὴν ὀρθογραφίαν, ἥτινι ἐχρήσατο ὁ συγγραφεὺς αὐτός. Οὐδὲ οἱ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν κανόνες ἄγουσιν ἡμᾶς ἐγγύτερον τῆς ἀληθείας· ἐκεῖνοι γὰρ παρήγαγον αὐτοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ μεθόδου, ἥτις νῦν γέλωτ' ἂν κινήσειεν. Ἀντὶ τούτων λοιπὸν ἀρνούμεθα τοὺς ὀρθογραφικοὺς κανόνας ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ἐξ ἐπιστημονικῶν ἐτυμολογιῶν. Ὅθεν γραπτέον :

α') Ὡς πρὸς τὰ πνεύματα

ἄρθρος, ἀκοίτης καὶ ἀκοιτις, ἄλογος διότι ἡ πρόθεσις ἐγένετο ἐκ τοῦ ΣΑ, τὸ δὲ ἀρκτικὸν σίγμα ἐγέννησε πνεῦμα δασύ. Περὶ τοῦ πρώτου οἱ μεταγενέστεροι ἀμφέβαλλον ὡς ἀκολουθοῦντος τοῦ δασέος θῆτα (ἴδε Jan, *Anecdota Græca* σ. κα', La Roche εἰς Ὀδυσσ. α 27, Hoffmann, *Φ und X der Ilias* σ. 125-6), οὐ πεισθέντες Ἀριστάρχῳ (Ἡρωδιαν. εἰς M 391) οὐδὲ τοῖς ἀρχαίοις τῶν Ἀττικῶν ἀντιγράφοις (Εὐστάθ. Ὀδ. α 27, πρβλ. Σχόλ. Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 26 προπαροξύνειν δὲ δεῖ τὸ ὄνομα καὶ δασύνειν τὴν πρώτην συλλαβὴν Ἀττικῶς) οὐδὲ τοῖς παραλλήλοις ὑφαίνω, ἀθύρω (Ἀττικῶς), ἀφή. Ἴδε Riemann ἐν τῷ *Bulletin de correspondance hellénique* γ', σ. 492.

ἀνύω, ἀνύτω ἅτε συγγενὲς τῷ Ἰνδικῷ *sanōti*· ἐπιθι καὶ Μοῖριν σ. 198, 14 καὶ Schanz ἐν τῇ Πλάτωνος ἐκδόσει τ. Ε', μ. α' προοιμ. § 1.

ἐάω, ἐᾶς καὶ εἴκελος ἴκελος, ἐπειδὴ πάλαι ποτὲ ἤρχοντο ἀπὸ τοῦ ἀπλοῦ διγᾶμματος, οὐχὶ σF, οἷον ἔ. Ἴδε Spitzner εἰς Ἰλ. B 478. N 53.

ἦκα, πρὸς ἀναλογίαν τοῦ ἥσων καὶ ἦκιστος. «Τοῦτο δὲ παρὰ τῷ ποιητῇ ψιλοῦται καὶ δηλοῖ τὸ ἐλάσσων, παρὰ δὲ Ἀττικοῖς δασύνεται καὶ σημαίνει τὸ οὐδὲ ὅλως» (Ἡρωδιανὸς Σχόλ. Ἰλ. Ψ 531). Τὸ διάφορον ἄρα πνεῦμα ἐκφράσαι εἶχε τῆς σημασίας διαφορὰν, ἥτις τῷ ὄντι οὐχ ὑπῆρχεν.

ἦμι καὶ ἦμι. Οὐ λέγομεν, ἀντὶ τοῦ, φοβούμενοι τοὺς τῆς παραδόσεως ὀπαδοὺς, ἀλλὰ παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς Θ. 830 ὅπ' ἰεῖσαι. Πρὸς τοῦτοις τὸ δασὺ πνεῦμα οὐ δικαιολογεῖται διὰ τῆς ἐτυμολογίας.

β') περὶ τῆς διφθόγου εἰ καὶ τοῦ ἀπλοῦ ἰῶτα σημειωτέον, ὅτι ὀρθόν

γλαυκεῖω, ὥσπερ γλαυκεῖος γράφεται ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ (*Corpus Inscr. Atticarum* τ. Β', 759 II, 11)· περὶ τῶν ἀναλόγων τύπων ἔγραψε Meisterhans, *Crammatik der attischen Inschriften* σ. 65.

μεῖξ-, οὐχὶ μεῖξ-κατὰ τὰς Ἀττικὰς ἐπιγραφάς (Meisterhans σ. 25). Καὶ ἔξω Ἀθηνῶν εὕρισκομεν Μεῖξις (= σμεῖξις) ἐν ἀρ-

χαίει τῆς Κερκύρας ἐπιγραφῇ (Röhl Inser. Antiquissimæ 344). *ρείσσομαι*, ὥσπερ γράφεται παρ' Ὀμήρῳ ὑπὸ τῶν «παλαιῶν» (Εὐστάθ. Ὀδ. ι 58), ἐν τῷ Laurentianus τῶν Ἀπολλωνίου Ἀργοναυτικῶν καὶ ἄλλοι, π.χ. Ἔ. 237 ἐν τῷ Turicensis Ἰλ. N 186 γρ., Ἡσύχ. λ. ἐπινείσεται Ἄρατ. 21 γρ. Ὁ πρῶτος τῆς διαφθορᾶς βαθμὸς ἐνθεν μὲν *ρίσσομαι* (π.χ. Kaibel Ἐπιγρ. 208,2 Ἀνθολογ. 7,566,3. 9,118,2. Ἰλ. N 186 γρ. Ψ 76) ἐνθεν δὲ *ρείσσομαι* (Ἀνθολογ. 7,566,3 κατὰ Πλανούδην, καὶ Μοσχόπουλος εἰς Ἔ. 237), ὁ δὲ δεύτερος *ρίσσομαι* (Εὐστάθ. Ἰλ. Ψ 76. Π 779), ὅπερ οὐδεὶς γραμματικὸς ἐξηγεῖσθαι δύναται. Πρβλ. Ἑτυμολογ. Μέγ. σ. 606,12 καὶ Ἑτυμολογ. Γουδιαν. στήλ. 410 λ. *νίσσομαι* «ᾧφειλε διὰ τῆς εἰ διφθόγγου... ἀλλ' ἡ παράδοσις ἔχει τὸ ι θεματικόν». Ἡς παραδόσεως ἡ πλημμελής αἰτία γνωρίζεται ἐκ τῶν εἰς τὰ Ἀράτεια 21 σχολίων. Ἄλλοι ἀπένειμαν τὸ μὲν ἀπλοῦν σ τῷ μέλλοντι, τὸ δὲ διπλοῦν τῷ ἐνεστώτι (Εὐστάθ. Ἰλ. Ψ 76). Πρβλ. Valekenär εἰς Θεόκριτον 7, 25, Ruhnken Epistola Critica A', σ. 99, Blomfield εἰς Αἰσχύλ. Προμηθ. 540.

τείω καὶ *τεισ-*, ὡς ἀποδεικνύουσιν οἱ λιθοὶ (Meisterhans σ. 24, Meyer Grammatik, σ. 128).

Χίρων, καθάπερ τὸ ὄνομα γέγραπται ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἀγγείων πάντων (Kretschmer, Kuhns Zeitschrift xθ', σ. 419). Ἡ διὰ τῆς διφθόγγου γραφὴ ἐνίκησεν, ὅτι παρέχει εὐκόλον ἐτυμολογίαν.

γ') Τὸ ἰῶτα δεῖ προσκεῖσθαι ἐν ταῖς ἐξῆς λέξεσι·

θνήσκω καὶ *θρόσκω*, ὥσπερ ἐν τῷ Venetus A τῆς Ἰλιάδος καὶ τῷ Laurentianus τοῦ Ἀπολλωνίου φέρονται. Παράθεσις καὶ Κουμανούδη Ἐπιγρ. Ἐπιτυμβίδ. 28 θνητσκον, Ἑτυμολ. Μέγ. λ. θνήσκω σ. 452,29 κέ. «ὁ Δίδυμος χωρὶς τοῦ ι... οἱ δὲ λέγουσι σὺν τῷ ι, ὅτι οἱ Αἰολεῖς θναίσκω καὶ μναίσκω λέγουσι διὰ τοῦ αἰ διφθόγγου... ἡ παράδοσις ἔχει τὸ ι», Anecdota Oxoniensia A', σ. 196,32. 203,20 καὶ Parisina τ. Γ', σ. 323,26, Εὐστάθ. Ἰλ. B 702, Usener Rheinisches Museum 1865, σ. 245 κέ.

θυίω, ἂν ᾗ συνώνυμον τοῦ *μαίνομαι*. Ἡ γραφὴ αὕτη ἀναγκαίᾳ πρὸς διάκρισιν τῶν δύο ῥημάτων κεῖται λοιπὸν ἐν τῷ περιωνύμῳ Venetus A τῆς Ἰλιάδος (Φ 234. Ψ 230) καὶ τῷ Laurentianus τῶν Ἀργοναυτικῶν (3,754) καὶ παραδίδεται Ὑμν. Ὀμηρ. 3,560. Ὁ δὲ μεῖζον, ὁ πάπυρος ἐκεῖνος ἐτήρησεν αὐτὸ τὸ *θυίον* Θ. 131. Τὸ κύριον ὄνομα *Θυίω* εὐρίσκεται ἐν τῷ Corpus Inser. B', προσθ. 1796 ε καὶ τῷ «Παρνασσῷ» 1880, σ. 735-6.

σφῶ, ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸ τοῦ 160 π. Χ. ἐπιγραφαῖς (Meist. σ. 87), Ἀνθολογ. 5, 62. 6, 194, Σοφοκλ. Οἰδίπ. Κολων. 566. 1210, «παράδοσις» δὲ ὀνομάζεται ἐν Ἑτυμολ. Μεγ. σ. 741, 27 καὶ Ζωναρᾷ Λεξ. σ. 1706. Ἐπιθὶ καὶ Usener, Jahrbücher für Philologie τ. 4α', σ. 240-1. Ἐπίσης τὰ εἰς ἡ καταλήγοντα ἐπιρρήματα ἔχουσι τὸ ἰῶτα προσγεγραμμένα (ἐπιθὶ Usener αὐτ., La Roche ἐν τῷ Αὐστριακῷ Περιοδικῷ 1865, σ. 97 καὶ Meisterh. σ. 64).

δ') τέλος δὲ γραπτέον γίγνομαι καὶ γινώσκω, ἐπειδὴ ἡ τοῦ δευτέρου γάρμμα ἐκθλιψίς οὐκ ἀπαντᾷ πρότερον ἢ μετὰ τὴν κατ' ἐξοχὴν Ἀττικὴν περίοδον (ἴδε Meist. σ. 84-5) διὸ Ἑρακλείδης (Εὐστάθ. Ὀδ. μ. 295) καὶ Μοῖρις (σ. 108) κατέκριναν τὸ γίνομαι καὶ γινώσκω.

ἴσος ἀντὶ τοῦ κοινῶς φερομένου ἐν ταῖς ἐκδόσεσιν ἴσος· ὁ ἐγένετο ἐκ τοῦ FισFος, ὅθεν ἐν Κρητικαῖς καὶ Λεσβιαῖς ἐπιγραφαῖς γράφεται ἴσος, καὶ ἐπιδοκιμάζεται ὑπὸ τοῦ Gustav Meyer ἐν § 268 καὶ 292 τῆς Γραμματικῆς. Οὕτω δὴ εὐρίσκωμεν στ. 896 τὴν γραφὴν ἴσος καὶ Ὑμν. Ὀμηρ. 2, 311 ἐν ἀπασιν τοῖς χειρογράφοις εἴσεως. Ἡ γραφὴ εὐκολύνει ἅμα τὴν ἐξήγησιν τοῦ βραχέος σχήματος ἴσος, ὅπερ εὐρίσκεται τὸ πρῶτον Ἐ. 752, καθάπερ ἐκ τοῦ μέσσης ἐγένετο μέσος.

φαιδύρω ἀντὶ τοῦ παρὰδεδομένου φαιδρύνω, ὃ ἔλαβε τὸ ῥῶ ἀπὸ τοῦ φαιδρός ἐπιθέτου (ὥσπερ ἐρυθραίνομαι γρ. Ἀράτ. Διοσ. 103 καὶ Ὀππιαν. Ἀλιευτ. 5, 271 καὶ ἀλιτραίνεται γρ. Ἐ. 330). Πρβλ. φαιδυντής Corpus Inscr. Atticarum τ. Γ', 283. 291. 928. 3859. Μετὰ τοῦ ρ γράφεται Kaibel Ἐπιγράμμ. 1075, 6 καὶ Corpus Inscr. Græc. 8639 = Kaibel 1064, 11.

Ὅσον δὲ πρὸς τοὺς καθαρῶς ἐπικοῦς τύπους, οἱ Ἀρίσταρχοι εἰδίσταζον, πότερον τήνδε καὶ τήνδε λέξιν γράφεσθαι δεῖ διὰ τοῦ ἦτα ἢ τῆς διφθόγγου, π. χ. Ἰλ. Β 517: Φωκείων ἢ Φωκίων. Παράδοσις γὰρ βεβαία οὐχ ὑπῆρχεν, ἐνθεν μὲν ἐπειδὴ καὶ εἰ καὶ ἡ παρὰ τοῖς παλαιοῖς Ἀττικοῖς καὶ ἄλλοις τῶν Ἑλλήνων ἐγράφετο τῷ αὐτῷ γράμματι Ε, ἐνθεν δὲ ἀφοῦ τὸ εἰ καὶ τὸ η συνέπεσον εἰς τὸν αὐτὸν φθόγγον. Δεύτερον δέ, τὰ διπλᾶ σύμφωνα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων οὐδέποτε, καὶ ἥμιστά ἐν τοῖς ἀρχαίοις γράμμασιν, ἠκριβολογήθησαν· ὅθεν ἐπὶ τῶν λίθων εὐρίσκομεν λόγου χάριν ὑποδείσας (υ---, Kaibel Ἐπιγράμμ. 61, 85) οὐχὶ ὑποδδείσας καὶ εὐμελίασ (υ---υ, αὐτ. 537, 5) οὐχὶ εὐμελίζω. Ὁ νοῦς ἄρα ἐν τοιοῦτοις πλείονος ἄξιός ἢ αἱ παρὰδεδομέναι γραφαί. Ἀναγινώσκωμεν λοιπὸν κατὰ τοὺς φθογγολογικοὺς νόμους ἦται (ἄλλως εἶται), τεθνηώς (ἄλλως τεθνηείως ἢ, ὥσπερ ἐν τῷ Venetus A τεθνηιώς), ἀπεῦρα παρὰ τὸ ἐν ἀπασιν

ἀπηύρα, ὅπερ τετύπεται κατὰ τὸν ἐνεστῶτα ἀπαυράω· τῷ ὄντι δὲ ἡ ρίζα FEP ἦν, ὥστε ὁ δεύτερος ἀόριστος τὴν μὲν ὀριστικὴν εἶχεν ἀπεύρα = ἀπέφρα, τὴν δὲ μετοχὴν ἀπούρας = ἀπόφρας. Ἐκ τῶν αὐτῶν αἰτιῶν ἐμέλλομεν γράψαι, ὅσαι συλλαβαὶ ἐξ ἀνάγκης χάριν τοῦ μέτρου διεκτέτανται, οἷον Ἑρακλεΐη (— — —), γεγόμενος (— — —), ἐν πρὸ δύο βραχειῶν συλλαβῶν (Θ. 290. 304) (1) διὰ τῶν βραχείων φωνηέντων, ὑποδηλοῦντες τὸ μετρικὸν πάθος γράμμασι προσκλινέσιν (ἀλλὰ ἐν τοῖς πρώτοις τοῦλάχιστον φύλλοις οὐκ ἐξετυπώθησαν τοιοῦτοτρόπως). Οἱ ἀρχαιοτάτοι τὰ ἀρκτικά γράμματα, ὧν ἔμπροσθεν τὸ βραχὺ φωνῆεν διεξετείνετο, ἐδάσυνον καὶ μετὰ τοῦ δασέος πνεύματος ἔγραφον, ὡς μαρτυροῦσι λάβωρ ἐφ' ὅρου τῶν Αἰγινήτων (Röhl, Inscr. Antiquissimæ 360), ἐπὶ δὲ μελανοχρόων ἀγγείων τῶν Ἀθηναίων Λάβετος (Benndorf, griechische und sicilische Vasenbilder πίν. 29, 3), Λέων (Ἐφημερ. Ἀρχαιολ. 1886, πίν. 7), Μόψος (Corpus Inscr. 7382). Ἰσως ποτὲ τολμήσει τις ταῦτα εἰσαγαγεῖν εἰς τὰς τῶν ἀρχαίων ποιητῶν ἐκδόσεις.

Πρὸς τὰς συναλοιφὰς οἱ πλείστοι κριτικοὶ καθ' ἡμᾶς οὕτως ἔχουσιν, ὥστε ἐφ' ὅσον δυνατόν διαστέλλουσιν αὐτὰς καὶ τοῦλάχιστον τὴν συνίξιν προαιροῦνται τῆς συναλοιφῆς. Οὓς σεβόμενοι ὡς ἀγγίνως εἰσορμῶντας εἰς τὰ μυστήρια τῆς ἀρχαίας γλώσσης, οὐ τολμῶμεν ἐκπλεῦσαι πρὸς ἀγνώστους χώρας ἐν τῷδε τῷ λέμβῳ. Διὸ ἀφίεμεν τὰς συναλοιφὰς σχεδὸν ἀνεπάρκεις, κατανοήσαντες ἅμα, ὅτι ἀδύνατον ἀποπερατῶσαι τὴν μέθοδον ταύτην ἄνευ σιδήρου καὶ πυρός, καὶ ὑποπτεύσαντες μὴ συναλείφῃ ἄλλοτε μὲν ὁ ποιητὴς ἐξεπίτηδες, ἄλλοτε δὲ διαιρηὶ χάριν εὐφωνίας. Οὐδενὸς ἦττον εὐρήσεις ἐν τῇ ἐκδόσει ἡμῶν ἀάτη καὶ ἄατος διεσταλμένα, διότι τῶν γραφῶν τούτων ὑπολείμματα σώζονται Ἐ. 352 (: ἰσ' ἀάτησι, ἐν τῷ παπύρῳ) καὶ Θ. 714, Ἀσπ. 59 (κατὰ τὸν Ἀμβροσιανὸν κώδικα), Ἀπολλῶν. Πρόδ. 1, 459, Ἡσύχ. λ. ἄατος. Πρβλ. καὶ Nauck (16) τόμ. Γ', σ. 231 κέ. **Συνιξήσεις** δὲ ἀποδεχόμεθα πολλὰς, ἐπειδὴ τοιαῦται ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις ἐπιγράμμασιν ἤδη, ἅτινα ἐφύλαξαν λίθοι ἀμετάβλητα, εὐρίσκονται· λ. χ. Οἰανθέος (Kaibel Ἐπιγρ. 179, 2). Περὶ δὲ τῆς προφορᾶς αὐτῶν Ποντικός τις φιλόλογος διδασκίτω τοὺς ξένους πῶς τὸ ε συμμίσγνυται μετὰ τοῦ α ἐν τῇ διαλέκτῳ τῆς πατρίδος αὐτοῦ.

Τὰ **τονικά παραγγέλματα** τῶν παλαιῶν σφόδρα παραλλάττουσιν ἐπὶ λέξεων ἀπηρχαιωμένων. Ἄν ποτε διχογνωμονή-

(1) Τὸ γράψαι εἰν ὡσαύτως περισσὸν ἔμπροσθεν διγράμματος (Ἐ. 364. 407). Ἀπαντα ταῦτα οὐ νεωτερίζομεν, ἀλλὰ ἐκ χειρογράφων διαδεχθῆναι ἔχομεν.

σωσι, πότερον ἢ λέξεις βαρύτονος ἢ ὀξύτονος, οὐκ ἔχομεν τεκμήρια εἰ μὴ τὴν ἀναλογίαν. Ἄλλως δὲ ἔχει ἐπὶ τῆς περισπωμένης. Ὅτι γὰρ γραπτέον ἵς ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ παραδόσει ἵς (E. 518), ἀποδεικνύει τὸ Ὀμηρικὸν ἵνα, ἔτι δὲ τὸ Λατινικὸν νῖς βεβαιότατα. Ὡσαύτως γράφομεν *ἵς* ἀκολουθοῦντες Ἡρωδιανῶ (Σχόλ. Ἰλ. Α 480), « Ἀριστάρχῳ δὲ ἐπέσθη ἡ παράδοσις ὀζύ-
νοντι » (αὐτ.). Λεῖς ὁμῶς κεῖται παρὰ Γελλίῳ (13,7,5). Ἀρχὴ καὶ ταχὺς ἔχουσι τὸ α βραχύ, ὅθεν καὶ ἄσσοι (πρβλ. Ἡρωδιαν. π. μονήρ. λέξ. 41) καὶ θάσσοι (π. χ. Ὑμν. Ὀμηρ. 3,255 καὶ γρ. ἐν τισι χωρίοις τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων) ὀρθογραφοῦνται. Καὶ ταῦτα μὲν ταῦτα· συστηματικῶς δὲ ἐνταῦθα πρόκειται πρῶτον μὲν περὶ τῶν δὴ λεγομένων Αἰολικῶν τόνων, οὓς οὐ παραδεχόμεθα, ἐπειδὴ ἡ ἐπικὴ διάλεκτος Αἰολισμοῖς οὐ μέμικται (1). Καὶ λοιπὸν γράφομεν ἀκαχημένους οὐχὶ ἀκαχήμενος, μητιέτα οὐχὶ μητιέτα. Ἐπειτα τοῖς τόνοις χρώμεθα ἕνεκα διασαφήσεως τοῦ κειμένου· διακρίνομεν λοιπὸν τὰ ἄρθρα ἀπὸ τῶν ὁμοφώνων ἀντωνυμιῶν, τοῦτοις μόνοις ἀποδιδόντες τόνους (2).

Περὶ τοῦ ἐφελευστικοῦ νῦ ἐμάθομεν πρὸ ἐνίων ἐτῶν, ὅτι ἡ χρῆσις αὐτοῦ πάλαι ποτὲ ὡς φαίνεται αὐθαίρετως καὶ εἰκῇ— ἢ ποτε χάριν εὐφωνίας;— ἐγένετο (3). Στηριζόμενοι λοιπὸν ἐπὶ τῶν Βοιωτικῶν ἐπιγραφῶν, ὅπου τὸ νῦ σπανιώτερον κεῖται, οὐ τίθεμεν αὐτὸ εἰ μὴ ἐν χασμῶδι· ἢ ὅπως ἐμφήνωμεν τὴν ληγουμένης πρὸ συμφώνου ἀπλοῦ διέκτασιν.

Ἀλλὰ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τοῦ διγαμματος; ἐρωτήσῃ τις ἡμᾶς, καθάπερ γραμματικώτατός τις τοῦτο μάλιστα μαθεῖν παρὰ τοῦ ἐκδότου ἐζήτησεν. Τοῦτό γε πρόδηλον ἂν εἴη, ὅτι τὸ διγαμμα, μᾶλλον δὲ ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ ἐν τῇ παραδόσει οὐ φυλάσσεται πανταχοῦ, ὅπου κατὰ τοὺς ἐτυμολόγους πάλαι ποτὲ ἔκειτο. Διὸ τὸ μὲν τηροῦμεν τὰ παραδεδομένα ἔχνη αὐτοῦ, ἐκβάλλοντες τὰ εἰς κώδικας τινὰς ἐμβληθέντα παραπληρώματα, οἷον γ', δ' (4), τὸ δὲ οὐκ ἐπανάγομεν ἐξ εἰκασίας τὸν φθόγγον, ὅπου ἐξηφανίσθη.

Τῶν τόνων καὶ πνευμάτων οὐ μᾶλλον ἀνέκαθεν παρεδόθησαν

(1) Ἴδε τὰς διατριβάς, ἃς κατεχωρίσαμεν ἐν τῷ Φιλολόγῳ τ. μγ', σ. 1 κέ. καὶ μδ', σ. 201 κέ. Ἐπομένως δασύνομεν τοὺς ψευδαιολικούς τύπους π. χ. ἄμυδις, ὡσπερ καὶ τῶν γραμματικῶν τινες καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός (Ἀνθολ. 8,40,2: πάνθ' ἄμυδις), οὐκ ἀποσιωπῶντες ὅτι Ἰλ. Μ 385 νῦν ἐν ἅπασι φέρεται: « πάντ' ἄμυδις ».

(2) Περὶ τῶν παλαιῶν κανόνων εἴρηται ὑπὸ τοῦ Schömann, Animadversiones ad veterum grammaticorum doctrinam de articulo σ. 300.

(3) Ἴδε τὴν Γραμματικὴν τοῦ Meyer § 306-7 καὶ τὴν διατριβήν μου, ἡ κατακεχώρισται ἐν τοῖς τῆς Βαυαρικῆς Ἀκαδημείας Πρακτικοῖς 1888, Β' σ. 261-2.

(4) Ἐπιθ. Hartel, Zeitschrift für österreichische Gymnasien 1876, σ. 637-8.

ἡ τῶν λέξεων **διαχωρίσεις** καὶ **ἡ στῆξις**. Ἐπειδὴ αἱ λέξεις μέχρι τοῦ μέσου αἰῶνος τὰ μέγιστα ἀδιαλείπτως συνήπτοντο, πολλὰ ζητήματα ὑπάρχουσι, π.χ. τότε μὲν ἀναγινώσκομεν ἢ *τι* τότε δὲ *ἦτοι*. Πολὺ μᾶλλον ἀμφισβητεῖται περὶ τοῦ ΔΗΤΟΙ, ὅπερ ἐκλαμβάνεσθαι δύναται καὶ δὴ *τοι* καὶ δ' *ἦτοι*. Ἐξέδομεν δ' *ἦτοι* πρὸς ἀναλογίαν τῶν φράσεων *ρ' ἦτοι* ('Ιλ. Σ 237) καὶ *ἀλλ' ἦτοι* ('Ιλ. Α 140 κ.). Ἐν τούτοις καὶ οἱ ἐναντίοι ἔχουσι παραθεῖναι «καὶ δὴ *τοι*» ('Απολλών. 2,841), «μὲν δὴ *τοι*» (Θεόκριτ. 25, 142), ἔτι δὲ ἐκ τοῦ πεζοῦ λόγου· οὐ δὴ *τοι* ἀμάρτυρον Θουκυδ. 2,41, ὡς δὴ *τοι* τὸ λεγόμενον Πλάτ. Τιμ. 26 Β, σοφιστὴν δὴ *τοι* ὀνομάζουσι Πρωταγόρ. σ. 311 Ε. Τὰ λοιπὰ ἀδιάφορα, οἷον «ὅς δὴ *τοι*», ἢ «δ' *ἦτοι*» ('Ιλ. Κ 318. Χ 12. Ω 731. Ὀδ. υ 289. Ἀπολλών. 3,958). Τί δὲ ΗΔΕ; ἡ δέ; ἡ δέ; Τοῦτο ὁ νοῦς δηλώσει, ἀλλ' ἥκιστα ἡ παράδοσις (1). Πότερον οἱ ἀρχαῖοι ἀνεγίνωσκον οὐδέ, μηδὲ ἢ οὐ δέ, μὴ δέ. Ἀγνοοῦμεν, ἀλλὰ ὠφέλιμον ἂν εἴη. εἰ συνεθισθῆμεν διακρίναι τὸ οὐδὲ (χυδαίως οὔτε, μήτε) καὶ τὸ οὐ δέ (ἀλλὰ δέν...) (2). Κάλιον καὶ εἰ ἐγράφομεν *ὅτ' ἄν* καὶ *ὅπῃ* *ἄν*, ἐπειδὴ οἱ Βυζαντινοὶ εἰσέτι ἤσθοντο τὴν σύνθεσιν (πρβλ. 'Ιλ. Φ 340 καὶ 375 γρ.). Περὶ ἄλλων ἡ κρίσις ἀσφαλεστέρα. Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος τὸ *πρὶν* καὶ τὸ *πάρος* δῆλον ὅτι οὐκ ἐξεδέξαντο μίαν λέξιν, τοῦ ἄρθρου τότε οὐκ ἤδη τετριμμένου, ἀλλὰ ἀρτιγεννήτου πῶς ὄντος· ἐξω λοιπὸν τὸ ὕφεν *τοπρὶν* καὶ *τοπάρος*! Ὡσαύτως οὐ διστάζομεν περὶ τοῦ ΕΥΤΕΘΕΛΩΜΕΝ ὅτι ἀναλυτέον εὔτε *ἐθέλωμεν* κτλ., διότι Ἡσίοδος μόνῃ τῷ πλήρει σχήματι ἐθέλω χρῆται.

Λείπεται ἤδη τὸ προπέμπειν σημειώσεις περὶ τῆς τοῦ ἐπομένου παραρτήματος διατάξεως. Τὸν πρῶτον τρόπον πανταχοῦ καθέξει ἡ γραφή, ἣν παρεδεξάμεθα εἰς τὸ κείμενον. Ὅπισθεν δὲ τῆς ἀγκύλης αἱ παραλλάττουσαι κεῖνται, ὅσας ἐκ χειρογράφων συνελέξαμεν· αἰτισιν ἐκ τούτων προστίθενται ἐν παρενθέσει ὀνόματα συγγραφέων, διαθεβαιοῦνται ταῖς μαρτυρίαις τούτων, ὅσαις δὲ ὄνομα ἀπλοῦν χωρὶς ἀγκυλῶν πρόσκειται, ἐν οὐδενὶ ἀντιγράφῳ εὐρίσκονται, ἀλλ' ἤρουνται ἐκ μόνου τοῦ συγγραφέως. Τὰς τῶν νεωτέρων κριτικῶν εἰκασίας μηνύσει τὸ ξένον τοῦ προηγουμένου ὀνόματος, τοῦ ἐν παρενθέσει ἀριθμοῦ ἀναπέμποντος εἰς τὸν κατάλογον, ὃν κατεχωρίσαμεν σ. 391. Ταύτας ἀπαριθμοῦντες, τὴν παρὰ τοῖς πλείστοις Γερμανοῖς συνήθειαν τηροῦμεν, ὅτι δῆλα δὴ πλείονων συμφωνησάντων εἴτε ἀκόντων εἴτε ἐκ προαιρέσεως εἰς τὴν αὐτὴν εἰκασίαν, ὁ πρῶτος δημοσιεύσας αὐτὴν ὀνομασθή-

(1) Πρβλ. Spitzner εἰς Νικηφόρον τὸν Βλεμμύδην σ. 23 κ.

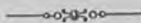
(2) G. H. Schäfer ἐν τῷ Appendix ad Bastii epistolam criticam, Λειψ. 1809, σ. 29, 30.

σεται, ὥστε, εἴποτε εἰκασία τις ἠρέθη γεγραμμένη ἐν χειρογράφῳ, ὁ εὐτυχήσας τῆς εὐρέσεως ἀποβαλεῖ τὸ δίκαιον τοῦ μνημονεύεσθαι. Οὐδὲν παρελίπομεν ὡς τρανῶς κακὸν καὶ γέλοιον.

Ἡ γὰρ τῶν ἀνθρώπων κρίσις καὶ περὶ τῶν φαινομένων ἐναργῶν πολλάκις διαφέρει, ἀμβλυνθεῖσα τῇ εὐδόξου ὀνόματος λαμπρότητι, ἔτι δὲ ὁ σπουδάζων τὴν κριτικὴν μανθάνει τὸ ὀρθὸν καὶ ὑγιὲς κἀλλιστα ἐκ διαγνώσεως τῶν νοσούντων. Ὅσα δὲ εἴπομεν ἐν ταῖς ἀνωτέρω σημειώσεσιν, ἐν τοῖς ἐπομένοις οὐ δισσολογοῦμεν. Σκοποῦμεν δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ τῆς φθορᾶς αἰτία φανερά γίνεται.

Οἱ κριτικοὶ εἰς μάτην ἀναζητήσουσιν ἐν τούτῳ τῷ παραρτήματι τὰς ἀθετήσεις καὶ χωρίων μεταποιήσεις, ὅσας οἱ ἀνιχνεύοντες τὴν γένεσιν καὶ συγκόλλησιν τῶν ποιημάτων διεκύβευσαν. Ἀπλοῦ μὲν γὰρ καταλόγου οὐδὲν ὄφελος, ἀνάκρισις δὲ τῶν ζητημάτων οὐ τούτου τοῦ ἔργου, καίτοι ἐν πολλαῖς ἐξηγητικαῖς σημειώσεσι διὰ βραχείων ἀπηντήσαμεν πρὸς ἐνστάσεις τῶν σκεπτικῶν. Τοῦτό γε βεβαιότατον, ὅτι ἅπαντα τὰ πρωτόλεια τῆς ἐπικῆς ποιήσεως ἠϋξήνται ἐμβλήμασι τῶν ῥαψωδῶν, οἵτινες τὰ παραδεδομένα ἄσματα δημοσίως ἐξεφώνησαν ὁμοίως καὶ νῦν τὰ δημοτικὰ οὐδέποτε, ὡς εἰπεῖν, πλὴν τῶν ὑπὸ τῶν διδασκάλων παραδιδομένων ἄδονται ἀμεταβλήτως, τοτὲ μὲν προστιθεμένων στίχων ἐξ αὐτοσχεδίου ἢ καὶ ἐξ ἄλλων ποιήσεων, τοτὲ δὲ μεταποιουμένων τῶν εἰσβολῶν καὶ μεταβάσεων. Τούτων ἐπίσης ἔχνη εὐρίσκομεν ἐν τοῖς Ἡσιοδαίοις ποιήμασιν (ἴδε Θ. 591. 807 κέ.).

Περὶ πολλῶν γραφῶν, αἵτινες παρέχουσι φράσιν ἐκλεκτοτέραν πολὺν χρόνον διασκεψάμενοι εἰ δεῖ δέξασθαι αὐτάς εἰς τὸ κείμενον, ἀπεσύρθημεν, ὑπεύκοντες τῇ τῶν πρότερον ἐκδοτῶν ὑπολήψει. Ἀλλ' ἄρ' οὐ τὸ Παράρτημα πρόσκειται αὐτοῦ τούτου ἕνεκα, ἵνα μὴδὲν ἢ δεδογματισμένον, ἀλλ' ἅπας τις ἔχῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐκλεῖξαι ὅ,τι ἂν αὐτῷ δοκῇ προτιμότερον; Ἄν δέ τινες μεμψιμοιρήσωσι τὴν βραχυλογίαν τῶν σημειώσεων, διαλογιζέσθωσαν, ὅτι οὐκ εἴχομεν στάδιον ἀπεριόριστον, ἀλλὰ, καὶ φύσει κλίνοντες πρὸς τὸ ὀλιγολογεῖν, προσέτι χαλιναγωγούμεθα πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν μέτρον. Ἀλλὰ «τῷ σοφῷ ἄρκεϊ».

ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΟΓΟΝΙΑΝ

2. αἴθ'] αἴ Flach, ἐρειδόμενος ἐπὶ τοῦ διγάμματος, ἀφ' οὗ ἤρχετό ποτε τὸ ΕΛΙΚ θέμα.

3. καίτε περὶ (Σχόλ. Ἑτυμολ. Μεγ. σ. 473, 11, Ἑτυμολ. Φλωρεντ. ἐκδ. Miller, σ. 169, Λουκιαν. π. ὀρχήσεως 24)] (Λιβαν. λόγ. ιθ', τ. Γ', σ. 352, ἐκδ. Reiske) καὶ τ' ἐπὶ. Ἡ αἰτία παλαιογραφική, διότι ἐκεῖνο μὲν π τοῦτο δὲ εἰ ἐγγράφετο (πρὸβλ. Bast ἐν τῇ ὑπὸ Schäfer ἐκδόσει τοῦ Γρηγορίου τοῦ Κορινθίου σ. 783-4).

5. Περμησ(σ)οῖο (Παρνησοῖο, ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ Πάρμησον Σχολ. ἐκ τῶν Κράτητος Βοιωτικῶν)] Τερμησ(σ)οῖο (ἀν δὲ τοῖς Ζηνοδοτείοις γράφει, ἢ γράφεται Τ.) Σχόλ., ἐστὶ δὲ καὶ λῆμμα τοῦ ἐν Monacensis 91 σχολίου). Ὡς περ καὶ Τευμήσ(σ)ιος καὶ Πευμάτ(τ)ιος (ἴδε Ἀθήναιον τ. θ', σ. 361 = Collitz Dialektinschriften 380) φέρεται, ὡσαύτως οὔτε Ζηνόδοτος οὔτε οἱ ἀντίπαλοι τῆς ἀληθείας ἂν ἀμάρτοιεν· οἱ ἐγγράφοι λίθοι δῆλα δὴ παρέχουσι τὸν Βοιωτικὸν τύπον Περμασός ἐν τῷ ὀνόματι Περμασίχιος (Collitz 823) καὶ κατὰ τὸν τῶν αὐτοκρατόρων αἰῶνα τὸ Ἡσιόδειον Περμησός (Bulletin de correspondance hellénique τ. Γ', σ. 445). Γράφομεν τὸ σίγμα ἀπλῶς, ἐπειδὴ τὸ διπλοῦν κατὰ τὴν Βοιωτικὴν διάλεκτον ἐγένετ' ἂν π (Περματτός).

6. Πότερον γραπτέον Ἰππουκρήνης ἢ διεσταλμένως Ἰππουκρήνης, τοῦτο οὐ μανθάνομεν παρὰ τῶν ἀντιγραφῶν, ἐπειδὴ τὰ παλαιὰ χειρόγραφα ἄτονα ἦσαν. Εἰ καὶ Gerhard (Lectiones Apollonianæ σ. 146) συστέλλει τὸ ὄνομα ἐκ μετρικῶν αἰτιῶν, τὸ ζήτημα ἄλλως λύεται ἀπὸ τῶν ἐξῆς χωρίων. Καλλιμάχ. Ὑμν. 5, 71: Ἰππῳ ἐπὶ κρήνῃ, Πausan. 9, 31, 3: ἡ τοῦ Ἰππου καλουμένη κρήνη, Λουκιαν. πρὸς τὸν ἀπαιδευτὸν 3: τὴν τοῦ Ἰππου κρήνην, Ἰωάνν. Γαλησιώτ. Ἀλληγ. Θεογ. σ. 546: κρήνη Ἰππου (πρὸς ἅπερ ἀντιπαραβάλλομεν Διόδωρ. 20, 55: τὴν Ἰππου καλουμένην Ἀκραν, 57: ἐπὶ τὴν ὀνομαζομένην Ἀκραν Ἰππου). Ἡ δὲ ἐτέρα γραφὴ κατὰ τοὺς τῶν αὐτοκρατόρων χρόνους ἤκμασεν, ὅθεν ἐκ τοῦ Ἰππουκρήνη ἐγένετο τὸ ἀληθῶς σύνθετον Ἰπποκρήνη,

ὅπερ παρὰ τοῖς Λατινικοῖς ποιηταῖς ἐν χρήσει ἦν, καὶ ἐγέννησε τὰ παράγωγα Ἰπποκρηναῖος (πηγαὶ ἐν τῷ ἀνωνώμῳ Ἡρακλείους "Υμνῷ 5) καὶ Ἰπποκρηνίς (Σέρβιος εἰς Βιργιλ. Ἑκλογ. 7, 21).

7. ἐνεποιήσαντο] ἀνεποιήσαντο (κατὰ τὴν φράσιν: ἀνεγείρω χορόν)· ἐνὶ (γρ. ἐν) ποιήσαντο Heyne ἐν σημειώσει εἰς Ἰλ. Ω 616.

9. πολλῇ («τὸ σημεῖον ὅτι τὸν ἀέρα λέγει, ὥσπερ καὶ τὸν ἀέρα» Σχόλ. 697, ὅπερ τὴν γραφὴν ἀποδεικνύει Ἀριστάρχου, πρβλ. στ. 697: ἡέρα δῖαν Εὐστάθ. Ἰλ. Γ. 376: «ἡέρα δὲ τὴν σκότωσιν εἴτουν τὸν ἀφώτιστον ἀέρα μυριαχοῦ κατὰ θηλυκὸν γένος φησὶν»)] πολλῶ, ὥσπερ ἐξάμετρος ἐπιγραφῆς τιнос (Kaibel 312, 5) καταλήγει εἰς τὰς αὐτὰς λέξεις «ἡέρι πολλῶ».

12. Ἀργείην] Ἀργεῖην Hartel (Zeitschrift für österreich. Gymnasien 1876, σ. 622).

15. Ποσειδάωνα γαιήγον· Κατὰ τὸ φαινόμενον ὑπέριμετρόν ἐστι, διὸ ἀντιγραφεῖς τινες γαιήγον ἔγραψαν· τὸ αὐτὸ ἐγένετο Πινδάρ. Ὀλυμπ. 13, 81 (γαιαόχῳ-γαιόχῳ). Ἀλλὰ οἱ παλαιοὶ ταύτην τὴν γραφὴν ἠγνόουν (Εὐστάθ. Ὀδυσσ. σ. 1392, 23 κέ.), καίτοι περὶ τοῦ γαιουῆχος ἢ γεοῦχος ἐδίσταζον. Τῶν δὲ ποιητῶν οὐδεὶς ποτε τῷ τύπῳ γαιή- ἐχρήσατο. Διὸ ἐξηγουόμεθα τὴν βραχυτέτητα τῆς συλλαβῆς ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ ἰώτα, ἥς πολλὰ παραδείγματα εὐρήσεις παρὰ τῷ Hartel (homerische Studien τ. γ', σ. 7 κέ.). Οὐκ ἀναγκαῖον ἄρα εἰκάσαι «Ποσειδάων» (Götting), μάλιστα «Ποσειδάωνα καὶ Ἡφαιστον κλυτοτέχνην» (Mützell 14, σ. 227).

17. Ἥθην] Ἥρην Πλουτάρχ. Συμποσ. 9, 15, 7 (τὰ ὀνόματα ταῦτα συγγέονται καὶ ἄλλοι π. χ. Ἀχιλλ. Τάτ. 2, 37)· Φοῖβην Schömann

18. Ἥῳ] Ἥῳ Nauck (16) τ. Ε', σ. 134.

λαμπρὰν (πρβλ. Χρησμ. Σιβύλλ. 3, 65: ἡέλιον πυρόεντα μέγαν λαμπράν τε σελήνην)] λαμπρὴν Hermann (8) σ. 153· ἐπιθὶ τὴν Εἰσαγωγὴν (σ. 38).— Ἀντιγραφεῖς τινες μετέβαλον τὴν τάξιν τοῦ 18 καὶ 19 στ. ὅπως συνταχθῶσιν αἱ φυσικαὶ προσωποποιήσεις. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐν χειρογράφοις τισὶν, ἥτοι ὁ 18 ἢ ὁ 19 λείπει. Μάρτυς δὲ τοῦ 19 καθίσταται ὁ ῥήτωρ Ἀριστείδης (τ. Β', σ. 369, ἔκδ. Jebb, 497, ἔκδ. Dindorf).

19. τε ἰδέ] Τε ἡδὲ Ἀριστείδ. αὐτ., ὅπερ «ἐκ πλήρους» γέγραπται ἀντὶ τοῦ ὑπὸ Bentley εἰσαγομένου τ' ἡδέ. Ἡ αὐτὴ διαφορὰ ἐν πολλοῖς Ὀμήρου στίχοις (οἷον Ἰλ. Δ 147) ἀπαντᾷ, πρβλ. Näke, Opuscula τ. Α', σ. 218-23, La Roche ἐν τῷ εἰς Ἰλ. Δ 147 παραρτήματι, Nauck (16) τ. Δ', σ. 614. Ε', σ. 152-3.

Πρὸ τοῦ ἰδὲ τὰ φωνήεντα οὐκ ἐκβάλλονται εἰμὴ σπανιώτατα (πρβλ. Ἡσιόδ. Ἀπόσπ. παρὰ Σχολ. Ἀράτ. 172 στίχ. 3 καὶ Στράβ. ζ', σ. 300 καὶ Hermann ἐν τῇ τῶν Ὀρφικῶν ἐκδόσει σ. 813).

ἀγκυλομήτηρ] ἀγκυλόμητιν. Περί τῶν μετὰ τοῦ μῆτις συνθεμιμένων λέξεων Nauck (16, τ. Δ', σ. 109 κέ., πρβλ. Naber ἐν τῇ Μνημοσύνῃ, δευτ. σειρ. τ. ιβ', σ. 348) ἀνάριθμον πλήθος μαρτυριῶν συνεσώρευσεν.

24. εἶπον] εἶπαν. Ὁ ἀόριστος καὶ παρ' Ὀμήρῳ κατ' ἀμφοτέρους τοὺς τύπους φέρεται, οὐδὲ τολμῶμεν διατείνεσθαι ἥτοι ὅτι ὁ διὰ τοῦ α ἐκ τῆς κοινῆς συνηθείας εἰσέφρησεν, ἢ ὅτι ὁ διὰ τοῦ ο κατὰ τὴν τῶν Ἀττικῶν ποιητῶν χρῆσιν ἀντικατέστησε τὸν πρωτοφανῆ.

γηρύσασθαι] μυθήσασθαι. Ὀμηρικῶς (Ἰλ. Ζ 382: ἀληθέα μυθήσασθαι). Οἱ σχολιασταὶ ἐκαστέραν γραφὴν ἀναφέρουσιν. Πρβλ. Ἐ. 260 Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 426. Αἰσχύλ. Προμηθ. 78. Πινδάρ. Ἰσθμ. 1, 34 κτλ. Τὸ μυθήσασθαι Ὀμηρίζει. Γηρύσασθαι δὲ μεθυστέρον ἐν ταύτῳ τόπῳ ἔμεινεν ἐπὶ Μουσῶν ἢ ᾠδῶν (Ἀπολλων. Ροδ. Ἀργον. 2, 847: Μουσέων ὑπο γ. Χρησμός παρὰ Πορφυρίῳ ἐν βίῳ Πλωτίνου 22 στ. 4: κλήζω καὶ Μούσας ξυνὴν ὅπα γ. Ὀρφ. Λιθικ. 60: ἀοιδῆς γ.).

ἔφασαν] Fick σ. 70: ἄρ' ἔφαν.

29. μεγάλου] μεγάλαι.

31. δρέψασαι] δρεψάμεναι (Τζέτζης ἐν βίῳ δρέψασθαι (Σχόλ., Ἀριστείδ. τ. Β', σ. 370, Jebb, 480, Dind.). Τὴν μετοχὴν ἀνέγνωσαν ὡσαύτως Ἀσκληπιάδης (Ἀνθολογ. 9, 64, 3: καλλιπέτηλον ἐρυσσάμεναι) καὶ Λιβάνιος (ἐπιστ. 410: ᾧ δάφνην ἔδοσαν, 1147: κλάδον εἵληφε παρ' ἐκείνων), καὶ τὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ γε προυτιμήσαμεν, ὅτι κανονικώτερον κεῖται, εἰ καὶ οἱ ἐποιοιοὶ τὸν περὶ τοῦ μέσου κανόνα ἐλευθέρως παραβαίνουσιν. Ὁ Mützell (14) σ. 376 δισχυρίζεται, ὅτι ἦσαν οἱ ἀνέγνωσαν θρέψασθαι. Καὶ τῷ ὄντι ὁ σχολιαστὴς πρὸς τὸ προκείμενον χωρίον ἀναφέρει Σοφοκλέα (Ἀπόσπ. 777: δάφνην φαγὼν ὁδόντι πρὶν τὸ στόμα) καὶ Λυκόφωνα (6: δαφνηφάγων φοίβαζεν ἐκ λαιμῶν ὅπα), ἐπίσης δὲ Τζέτζης ἐν τῷ βίῳ διηγεῖται, ὅτι αἱ Μοῦσαι «δρεψάμεναι κλῶνας ἐκ δάφνης αὐτὸν ἐπεσίτισαν», ᾧ συνάδουσιν Ἰωάννης Γαλησιώτης (σ. 545: ἡ τοῦ φυτοῦ γεῦσις, 546: δάφνης ἀπογεύεσθαι) καὶ Νικηφόρος Χοῦμνος (ἐν τοῖς Ἀνεκδότοις τοῦ Boissonade τ. Γ', σ. 385: τὸ τῶν Μουσῶν δαφνοφάγον θρέμμα) καὶ Νικηφόρος ὁ τὸν Συνέσιον ἐρμηνεύσας (σ. 371 ἐκδ. Petavius: δάφνης φύλλῳ θρεψάσας αὐτόν). Κατ' ἐμὲ δὲ πρόδηλον, ὅτι τὸ μὲν Λυκόφρων, οὐπερ ἡ αἰνιγματολογία ἐθελε τοὺς Βυζαντί-

νους, τὸ δὲ ὁ παρ' ἐκείνοις πολὺς ἔπαινος μουσόθρεπτος (π. χ. παρὰ Θεοδώρῳ Προδρόμῳ, *Notices et extraits des manuscrits* τ. κγ', σ. 2, 8) ἤγαγον τοὺς γραμματικούς πρὸς τὸ ἀποδέχεσθαι ἔδον ὡς ἔθρεψαν (ἀπὸ τῆς ρίζης ΕΔ, ἧς παράγωγος ὁ ἔδομαι μέλλων).

θηητόν] θειητόν. Ἀλλὰ ἀνήκει εἰς τὸ ῥῆμα θηέομαι = θεFάομαι, ὅθεν Δωρικῶς ἔχει θαιητόν (*Corpus Inscriptionum* 2439 = Kaibel 189, 2).

32. Ἐν τοῖς χειρογράφοις κεῖται *θειήν ἵνα* ('Αριστείδ. αὐτ.) κακῶς· ὁ τινες διώρθωσαν εἰς *θειάν ἵνα* ἢ, γράφοντες ἄμα *κλείοιμι* ἀντὶ τοῦ *κλείοιμι*, εἰς *θειήν* ὥστε ἡ *θειήν* ὄφρα, ὅθεν ὁ Ἐρρίκος Στέφανος ἐξετύπωσε *θειήν* ὡς *κλείοιμι*. Παραδεχόμεθα τὴν διόρθωσιν τοῦ Götting, ὅς ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει γράψας *διαν ἵνα*, ἐν τῇ δευτέρᾳ εἵκασε *θέσπιν ἵνα*· τοῦτου τοῦ ἐπιθέτου παραδείγματα Ὀμηρικὰ ἀναφέρομεν ἐν τῇ σημειώσει, πρὸς τούτοις δὲ τὸ Ἡσυχίου «θέσπιν, θείαν φήμην» δηλοῖ τὸν τρόπον, ᾧ ἡ σπανιωτέρα λέξις ἐξεβλήθη. Ἔτι δὲ Ἀριστείδης (αὐτ.) καὶ Λουκιανὸς (Ἡσιόδ. 1) μεταφράζουσι θεσπέσιον ἢ θεσπεσίαν.

κλείοιμι] *κλείοιμι* Nauck (13) Γ', 213, 8.

33. Ἐγράψαμεν μ' ἐκέλορθ', οὐχὶ με κέλορθ', διότι ἡ ἀποκοπὴ τῆς αὐξήσεως οὐκ ἐγένετο εἰ μὴ τοῦ μέτρου χάριν.

34. Paley προβάλλεται *πρῶτον καὶ ἐς ὕστερον*, διότι τε λείπει ἐν κώδιξί τισιν· ἡ ἔλλειψις μέντοι αὕτη τοσοῦτο συχνάζει ἐν τοῖς ἥττον ἐπιμελῶς γεγραμμένοις, ὥστε οὐκ ἀξία σημειώσεως.

ὕστερον (Σχόλ.)] *ὑστατον* ἀναγινώσκει ὁ διορθωτὴς τοῦ παλαιοτάτου κώδικος, ὥσπερ κεῖται Ὑμν. Ὀμηρ. 21, 4: *πρῶτόν τε καὶ ὑστατον αἰὲν αἰεῖται*· ἐνταῦθα ὁμῶς *πρῶτον* ἀφορᾷ οὐκ εἰς τὴν ἀρχὴν ἡστινοσοῦν ᾧδῆς, ἀλλ' εἰς τὸν ἐξῆς εἰς τὰς Μούσας ὕμνον.

35. Schömann· ποτὶ δρῦν ἢ ποτὶ πέτρην.

38. *εἰρεῦσαι*] (Ἡσύχ.) Schömann εἴρουσαι.

41. *σκιδαμένην*] *κιδναμένην* (Γλ. Ψ 227: ὑπεῖρ ἄλλα κίδνεται).

44. *αἰδοῖον* (Σχόλ. τὸ τίμιον γένος τῶν θεῶν] *αἰδοίων*· πρβλ.

346) *θυγατέρων ἱερῶν* γένος.

κλείουσιν] Nauck *κλείουσιν*, ἴδε 32.

ἔτικτε (r) (Σχόλ. καὶ Σχόλ. Ὀμηρ.)] παραδέδοται ἐν ἅπασι, πλὴν *ἔτικτον* εἰκάζει γραμματικὸς τις ἐν τῷ Παρισίνῳ ἀρ. 2772· ἴδε τὰς γραφὰς τοῦ στ. 703. Ταύτην τὴν διόρθωσιν εἰσηγάγομεν εἰς τὸ κείμενον, ἐπειδὴ ὁ ἐνικός, τιθέμενος ἀμέσως μετὰ δύο στενῶς συνδεδεμένα ὑποκείμενα, ἀπαραδειγματίστος ἐστίν.

48. *λήγουσai τ'*] *λήγουσαι τ'* (Σχόλ. τῆς ἐν Βασιλείᾳ ἐκδόσεως) ὅπερ ἀπαράδεκτον, τοῦ σπονδειακοῦ ἀποφεύγοντος τὴν λέξεως *λήγουσαν* (ἴδε Rzach ἐν τῷ *Jahresbericht über die Fort-*

schritte der klassischen Alterthumswissenschaft 1880, σ. 106). Οὐδὲν ἤττον σπουδαῖοι ἄνδρες ἀπήτησαν ἀρμονίαν τῶν κώλων κατὰ τὸ ψευδησιόδειον (Σχόλ. Ἰλιάδ. Σ 570) «ἀρχόμενοι τε Λίνον καὶ λήγοντες καλέουσιν», καὶ Ὑμν. Ὀμηρ. 34, 18: ἄδομεν ἀρχόμενοι λήγοντές τ', ὅθεν Dindorf μὲν ἐξέδωκεν «ὕμνευσιν ἰδὲ λήγουσιν ἀοιδῆς», Bergk δὲ ἐν τῷ Φιλολόγῳ τ. κθ', σ. 319 «λήγοντές τ' ἀοιδῆς» (ἐπειδὴ οἱ ποιηταὶ ἐνίοτε ταῖς μετοχαῖς χρῶνται ὡς διγενέσιν).

ἀοιδῆς] Lennep εἰς Κόλουθον σ. 90: ἀοιδῆ, πρὸς ὃ βιβλίον Halm ἐν τῇ ᾧ ἐσημειώσατο «ἀοιδαῖς».

49. ὅσσον] τόσσον. Ἡ κατὰ παρένθεσιν ἐκλαμβανομένη γραφὴ αὕτη μοι ἀρέσκει, καίτοι εἰκασία πῶς φαίνεται, τῆς συντάξεως μὴ οὐσης σαφοῦς.

φέρτερος] φέρτερος. Οἱ ἀντιγραφεῖς, μετὰ τὸ ἀπολέσθαι τὸν ὑπερθετικὸν ἐν τῇ συνηθείᾳ τὰς καταλήξεις τερος καὶ τατος συχνότατα συνέχεαν, ὥστε ἀδύνατον σχεδὸν βεβαιῶσαι, πότε ἡ σύγχυσις αὕτη ἀρχὴν ἔλαβεν.

κράτει] Ἐγραψαν κάρτει, ἵνα παρεκκλίνωσι τὴν διέκτασιν τοῦ ἰῶτα. Πρβλ. 644. Ἰλ. Η 142: κράτει γε κτλ.

56. μητιέτα] Ἀρίσταρχος ἐτόνισε μητίετα, καὶ ἐπεκράτησεν ἡ ἀνάγνωσις, καὶ ἴσως πλεονασμὸς ἐστὶ τοῦ ε (Σχόλ. Ἰλ. Α 175).

57. νόσφι] Καὶ ταύτης τῆς λέξεως ὁ τόνος ἀμφιγυνοῖται (ἴδε νόσφι ἐν τῷ Σχεδιογραφικῷ Λεξικῷ, ὃ ἐξέδωκε Boissonade ἐν Ἀνεκδότων τ. Δ', σ. 398).

59. ἐτελέσθη] ἐτελέσθη πρβλ. ἐμιάνηθη Ἰλ. Δ 146 καὶ τὰς ἐπιγραφὰς τὰς Κρητικὰς καὶ Κωϊκὰς καὶ Δελφικὰς, ἃς ἀπαριθμεῖ Gustav Meyer ἐν τῇ Γραμματικῇ (σ. 468 τῆς 6' ἐκδ.).

61. μέμβλεται] Ὁ ἀσαφὴς τύπος ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν μετεβλήθη εἰς μέμλετ' ἢ μέλλεται.

64. Ἐνταῦθα τὸ τε οὐ τετήρηται, πλὴν ἐν τῷ παλαιοτάτῳ κώδικι (;) καὶ Σχόλ. Πινδάρ. Ὀλ. 9, 39. Ὁ Πλούταρχος ἀπὸ μνήμης ἀναφέρει (Πῶς ἂν τις διακρίνει τὸν κόλακα τοῦ φίλου 2 σελ. 49 f): «πάρ δ' αὐτῇ Χάριτες τε καὶ Ἰμερος οἰκί' ἔθεντο».

οἰκί' ἔχουσι] Lennep ἐδριόωνται.

65. στόμα] Γρ. στόματ' διὰ τὸ χασμῶδεϊν στόμα ὅσσα· ἀλλὰ ἐν τῇ βουκολικῇ τμήσει ἐπιτρέπεται· οὐδὲ ἐπὶ πλείονων ὁ ἐνικὸς προσκρούει, πρβλ. Ἀπολλών. Πρόδ. 3, 410 καὶ 496: στόματι φλόγα φυσίωσιν. — Ὁ στίχος ὑπὸ τοῦ Welcker καὶ Schömann ἐντελῶς μεταποιεῖται, ἥτοι «ἐν θαλίῃς [δ'] ἐρατὴν γε διὰ στ. ὁ. ἰ.» (W) ἢ «ἐν θαλίῃς δ' ἐρόεσσαν ἀπὸ στομάτων ὅπ' ἰεῖσαι» (S, πρβλ. 830).

66. *νόμους*] νομούς, κατὰ τὸν κανόνα τοῦ Ἀριστάρχου, ὅς τὴν λέξιν ἐκείνην ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων ἐξώρισεν (Ἀριστόνικος εἰς Ὀδ. α 3. ρ 487).

67. *κλείουσιν* (Περὶ τῆς διαστολῆς ἐπιθι στ. 32)] κλείουσαι.

68. *ἀγαλλόμεναι*] Wolf ἀμειβόμεναι, ὥσπερ Ἰλ. Α 604. Αἱ Μοῦσαι φιλοδοξοῦσιν οὐχ ἦττον ἢ οἱ θιασῶται αὐτῶν.

69. *περὶ δ'*] Guiet λέγει, ὅτι ἄμεινον ἂν ἐγράφετο *περι δὲ σφῆας*, κατὰ τὸ σιωπώμενον, ὡς φαίνεται, ἐκβαλὼν τὸ μέλαινα.

71. *πατέρ' εἰς δὲ ἢ πατέρ' εἰς ἐόν* παραδίδεται ὑπὸ τῶν ἀντιγραφέων, ἀνθ' οὗ παραδεχόμεθα τὴν εἰκασίαν τοῦ Brugmann (ein Problem der homerische Textkritik σ. 29) «πατέρα δὲ (σFόν)» = Ἀσπ. 59. Scheer (Rheinisches Museum τ. κγ', σ. 685) προβάλλεται: *πατέρα σφόν* = Ὀδ. ω 411, ὅπερ οὐκ ἀναγκαῖον, ἐπεὶ δὲ παρὰ τοῖς ἐπικοῖς ὡς κοινὴ ἀντωνυμία τῶν τε τριῶν προσώπων καὶ τῶν τριῶν ἀριθμῶν ἐχρησίμευεν. Ἡ αἰτιατικὴ μετὰ τῶν σημαίνοντων κινήσιν τινα ῥημάτων συντάσσεται ἐπὶ προσώπου, ὥσπερ μετὰ τοῦ ἱκω, ἱκάνω, ἐτι δὲ Πινδάρ. Ἰσθμ. 2, 48: ξείνον ἐμόν ἡθέιον ἔλθης, Σοφοκλ. Φιλοκτ. 141: σὲ τόδ' ἐλήλυθε πᾶν κράτος, Εὐριπ. Ἰππόλ. 1371: μ' ὀδύνα βαίνει, Ἀριστοφ. Νεφέλ. 30: χρέος ἔβα με.

οὐρανόν] οὐρανῶ, κατὰ τὴν κοινὴν σύνταξιν· ἴδε ὅσα εἶπομεν σ. 38.

ἐμβασιλεύει] ἐμβασιλεύεν· ἄρ' ἐνενόησαν οἱ τοῦτο γράφοντες τὴν σημασίαν τοῦ ἀορίστου (ἐγένετο βασιλεύς);

73. *κάρτεϊ*] Θεόφιλ. πρὸς Αὐτόλυκον 2, 6 κώδ. B: κάρτ' εὖ, γράφ. εὖ.

ἕκαστα] (Θεόφιλ. αὐτ.) ἕκαστον, ἐν κώδικι Φλωρεντίνῳ, τοῦ διορθωτοῦ προσκρούοντος τῷ ἐπικῷ πληθυντικῷ.

74. *ἀθανάτοις*] (Θεόφιλ. αὐτ.) ἀθανάτους.

διέταξε ὁμῶς] Guiet διέταξε νόμοις, Lennep διέταξε νόμους (πρβλ. 66. E. 276).

καὶ ἐπέγραδε] Ἡ παρὰ Θεοφίλῳ γραφὴ τοῦ κώδ. B «καὶ πέφραδε» παρίστησι τὴν ἐν τῇ συνηθείᾳ συναλοιφήν τοῦ καὶ καὶ τῆς ἀντιθέσεως.

78. *Πολύμνια*] Schmidt (20) εἰσφέρειν βούλεται τὸν ἐν τῷ τοῦ Francois φερωνύμῳ ἀγγεῖῳ τύπον *Πολύμνις*. Αὐτὸ δὲ τὸ Πολύμνια ἐπιγέγραπται εἰς τὸ ἐν τῷ Ἑλικωνίῳ ἄλσει ἄγαλμα (Ἀθηνᾶιον H', σ. 282, Collitz Dialektinschriften 805, 6').

79. *δὲ*] Διόδωρ. 4, 7 *σφῆων*, Ἰωάνν. Διάκ. εἰς τὴν Θεογον. σ. 552, 12 καί, Στοβαῖος Ἀνθολογ. 48, 12 (διεφθαρμένως γράφεται: Καλλιόπη τ' εἶδει) καὶ Μακρόβιος εἰς τὸ Σικιπίωνος ἐνύπνιον 2, 3 δὴ, ὅπερ νεώτερός τις εἰς τὸν παλαιότατον κώδικα

εἰσέγραψε, πρβλ. 361. Ὅδ. η 156. Ἡ κρίσις ἀσφαλής, διότι δὲ καὶ δὴ πλειστάκις συνεχύθησαν, ἐξ οὗ τοῦτο ἐξηφανίσθη ἐκ τῆς συνηθείας.

80. γὰρ καὶ (Παρὰ Δίῳνι Χρυσοστόμῳ 2, 24, σ. 81 καὶ Θεμιστίῳ λόγ. 9 σ. 122 A)] Πλουτάρχ. Ἠθικ. τ. Β', σ. 746 D. 801 E δὴ, Ἀριστείδ. λόγ. 6', σ. 131 (98) καὶ Στοβ. αὐτ. μὲν γὰρ ἢ γὰρ ἢ γὰρ καί. Τὸ τοῦ Δίωνος χωρίον ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ στίχος συνάφειαν ἔχει πρὸς τὸ ἐπόμενον· στικτέον λοιπὸν τῷ κόμματι ἀντὶ τοῦ κώλου.

81. τιμήσωσι (Παρὰ Δίῳνι καὶ Θεμιστίῳ)] τιμήσουσι ('Αριστείδ., Στοβ., Θεμιστ. λόγ. 31, σ. 355 C): ὁ χωρὶς τοῦ ἂν ἢ κε μορίου ὑποτακτικὸς ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων διωρθώθη, ὡς ᾤοντο, συχνάκις.

82. Οἱ μὲν γράφουσι *γενόμενον* (γινν.), οἱ δὲ *γεινόμενον*. Προτιμῶμεν τὸν ἀόριστον, διότι ἀντιπαραβάλλομεν τὸν μῦθον, ὡς ἡμέρας τινὰς μετὰ τὸ γεννηθῆναι αἱ Μοῖραι αὐτοπροσώπως πρὸς τὰ ἀρτίτοκα παιδιά ἐρχονται· ὁ δὲ ἐνεστώς ἀφηρημένος μᾶλλον ἐστὶ καὶ ἐναργείας στερεῖται.

83. Ἐν τοῖς χειρογράφοις οὐ χωρὶς τοῦ παπύρου εὐρίσκομεν τ' εἰδῶσι (ὡς παρὰ Δίῳνι καὶ Στοβ. γρ.) ἢ τ' ἐπιδῶσι (ὃ αἰνίττεται τὸ Θεμιστίῳ ἐφορῶσαι). Ὁ δὲ σχολιαστὴς ἀνέγνω τὸ ἀπλοῦν ἰδῶσι καὶ δὴ παρὰ Στοβαίου καὶ ἐν ἐνὶ κώδικι τοῦ Δίωνος κεῖται τε ἰδῶσι. Τοῦτο βεβαίως γνήσιον, τῶν προθέσεων εἰσκληπεισῶν ὑπὸ τῶν ἀπείρων τοῦ διγύμματος. Ὡσαύτως Ὑμν. Ὀμηρ. 2, 163 (1, 331) μόνος ὁ ἐν Μόσχῃ κώδιξ ἔσωσε τὴν γραφὴν α' ἢ δὲ ἰδοῦσα, τῶν ἄλλων παρεγγραψάντων ἐσ-. Ὁ εἰς Ἡσίοδον σχολιαστὴς Καλλιμάχου ἐπίγραμμα (23 [21], 5. 6) ἀναφέρει, ἐν ᾧ εὐρίσκομεν «Μοῦσαι γὰρ ὅσους ἔδον ὁμματα παίδας ἀρχιβίους, παλαιούς οὐκ ἀπέθεντο φίλους».

83. τῷ ('Αριστείδ. αὐτ.) Θεμιστ. λόγ. 9, 122 A τοῦ ἐν πεζῇ μεταφράσει.

γλώσση] Παρ' Ἀριστείδῃ (αὐτ.) οἱ κώδικες οὐ συνᾶδουσι (γλώσση, -ης, -ην!)

χεύουσιν ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ κώδικι ('Αριστείδ. λόγ. θ', σ. 146 Dindorf γρ. Θεμιστ. αὐτ.), ἴδε G. Meyer ἐν τῇ Γραμματικῇ σ. 515, ἐκδ. 6.] χεῖουσιν ἐν τῷ παπύρῳ καὶ ἄλλοις ἀντιγράφοις Ἡσίοδου τε καὶ Ἀριστείδου. Στοβ. αὐτ. ἀναγινώσκει χεῖουσιν ἢ χεῖουσιν ἢ προχέουσιν.

ἐέρσην ἢ ἐέρσην (Σχόλ. καὶ Θεμιστ. αὐτ.)] ἀοιδὴν (Στοβ., Ἀριστείδ.), ὃ οὐχ ἄρμῳδιον, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐπομένων. Τοῖς ἐν τῇ ἐξηγητικῇ σημειώσει παρατεθειμένοις χωρίοις προστίθεμεν ἐξ ἐπιστολῆς Θεοφυλάκτου τοῦ Βουλγαρίαι (ιβ', στήλ. 377 B,

ἐκδ. Migne): «ἀεὶ μοι τῶν τῶν γραμμάτων τὸν δρόσον ἐνσταζόντων τῆς παρακλήσεως» καὶ ἐκ τῶν Βιργιλίου καταλείπων (5 ἢ 7, 2): *inflata rore non Achaico verba*» (περὶ τῶν ῥητόρων ὁ λόγος). Οὐδὲ πολὺ παραλλάσσει ἡ μεταφορὰ «Ἐλικωνίδος ὄμβρος ἀριδῆς» (Νέστωρ Λαρυνδεὺς Ἀνθολογ. 9,364,2) ἢ «ῥοαῖσι Μοισᾶν» (Πινδάρ. Νεμ. 7,12).

84. τοῦ δ'] Paley καὶ (ὅπως ἰσχύσῃ τὸ διγαμμα τοῦ ἔπος). ἔπε' ('Αριστείδ. γρ. τοῦ δ' ἄρ' ἔπε'). Ἦσαν οἱ τὴν ἀπόστροφον οὐ παρεδίδξαντο, ὅθεν ἔγραψαν ἥτοι ἔπη (Στοβ. γρ.) ἢ τὸ εἰ ἄπαξ (ἔπε ἐκ) ἔθεσαν (οὕτω ὁ γράψας τὸν πάπυρον καὶ ὁ τὸ τῆς Ἀββατίας λεγόμενον ἀντίγραφον).

δὲ νυ, πρβλ. οὐδέ νυ Ἀσπ. 170, ἀλλὰ νυ Θ. 687. Ἔ. 513. 684], εἰς δὲ τε συμφωνεῖ ὁ πάπυρος μετὰ τῶν κωδικῶν τοῦ Ἀριστείδου καὶ Θεμιστίου (αὐτ.).

86. ἀσφαλέως (Στοβ.) Ἀριστείδ. αὐτ. ἀτρεκέως, ἐξ ἀναμνήσεως Ὀμηρικῶν στίχων.

ἀγορεύων] Lennep ἐν τῇ Κολούθου ἐξηγήσει σ. 50 εἰκάζει ἀγορεύει, συνάπτων στ. 92 πρὸς τὸν 87 καὶ παραβάλλων Ὀδ. 0 172.

87. αἰψά τε] (Στοβ. αὐτ. καὶ Ἐπικτήτ. Διατρ. 2,12,16). Ἡ σύνταξις αὕτη ὑπὸ πολλῶν ἀπεδοκιμάσθη ἢ οὐκ ἐνενοήθη· ἀλλὰ παράβαλε Θουκυδίδ. 7,32,2: ἀφυλάκτοις τε καὶ ἐξαίφνης ἐπιγενόμενοι διέφθειραν, Πλάτ. Φαίδ. σ. 79: καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, Πρωταγ. 336: ἀπεκρίνατο διὰ βραχείων τε καὶ αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα, καὶ πολλὰ ὁμοία. Οὐκ ἀναγκαῖον ἄρα γράψαι αἰψά κε (ὡς ἐν τῷ παπύρῳ καθάπερ ἂν μετὰ τοῦ ἀορίστου ἢ παρατατικοῦ Ἀττικῶς συνήθειάν πως δηλοῖ, τῶν ἐποποιῶν χρωμέων τῷ ἀπλῷ ῥήματι) ἢ αἰψά γε (Ellger, de prooemio Theogoniæ Hesiodæ, ἐναίσ. διατρ. τῆς Γοττίγγης σ. 13) ἢ αἰψ' ὅγε ἢ καὶ αἰψά τι ὡς Schömann, ὅσπερ παρατίθησι τὸ μὲν Θ. 102. 330, τὸ δὲ Ἀσπ. 79.

ἐπισταμένως ('Επικτήτ.) ἔν τισι τοῦ Στοβαίου ἀντιγράφοις κεῖται ἐπιστάμενος, διότι ἐκ τῆς παθητικῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεστώτος σπανιώτατα τυποῦνται ἐπιρρήματα.

88 καὶ 89. μεταποιεῖ ῥιζόθεν ὁ Schömann.

τούνεκα γάρ (Σχόλ. Σοφ. Φιλοκτ. 137. Στοβ. Ἀνθολογ. 48,10) Ἀριστείδ. τούνεκεν ἄρ', ἐξ εἰκασίας μεταβαλὼν τὸ δυσεξήγητον μόριον. Ὁ ἐνεκεν τύπος ὁμῶς πολλῶ ὕστερον ἤκμαζεν, ἴδε Meisterhans, Grammatik der attischen Inschriften σ. 104. Ὁμοίως ὁ Στοβαῖος 80,14 ὀρθῶς ἀναφέρει οὔνεκα λαοῖς, ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ χωρίῳ οὔνεκεν ἄλλοις ἢ οὔνεκ' ἄλλοις.

91. ἐρχόμενον] Götting Ἐρχομενόν (Βοιωτικῶς = Ὀρχομενόν).

ἀν' ἀγῶνα ἐφύλαξαν ὁ πάπυρος ἐν τῷ κειμένῳ καὶ ὁ σχολιαστής, οὗτινος τὴν ἐξήγησιν οἱ ἀντιγραφεῖς ἔσωσαν προτιθέμετες «ἀνὰ ἄστν], ὅτι γράφεται ἀν' ἀγῶνα»] κτλ. Τὴν αὐτὴν γραφὴν ἀναφέρουσι δύο σχολιασταὶ εἰς Ἰλ. Ω 1 (ἴδε καὶ τὸν Εὐστάθιον). Οἱ δὲ πλεῖστοι τὴν Βοιωτικὴν λέξιν μετεποίησαν κατὰ Ὀδ. θ 173 εἰς ἀνὰ ἄστν (Στοβ. 80, 14).

θεὸν ὧς] Τὸ κατ' ἀναστροφὴν ὧς εἶχεν ἄφωνον ἐν τῇ ἀρχῇ, διὸ ἡ τῆς προηγουμένης λέξεως λήγουσα διεκτείνεται. Ὁ ἀγνοοῦντές τινες ἐνταῦθα τε καὶ Ὀδ. τ 279 παρενέβαλον θ' ἢ δ' (Monacensis 283).

ἰλάσονται] Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ὀμητικοῦ στίχου εἰσέφηρσε τὸ ῥῆμα εἰσορῶσαι, ὃ παρέχουσιν ὃ τε πάπυρος καὶ Πλούταρχος ἐν τῷ κατ' Ἐπικούρου σ. 1098 E.

92. αἰδοῖ] Rzach αἰδοῖ.

93. οἷά τε πρόσκομμα ἦν τοῖς αὐστηροῖς γραμματικοῖς, οἵτινες ἀνεζήτησαν συμφωνίαν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορήματος. Διὸ ἐν τῷ παπύρῳ ἀναγινώσκεται τοίη' οἱ δὲ Βυζαντινοὶ, οἱ συχνάκις τὸν θηλυκὸν τύπον οἷα ἐξέλαβον ὡς τροχαῖον καὶ οἷα ἔγραψαν, οὐδὲν μετέβαλον πλὴν διέφθειράν τινες τὸ τε εἰς τὸ ὑπέριμετρον τοι' Schömann δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας ἔγραψεν: οἷά τε ἱερὰ δῶρ' ἄ.

94. Ἐν τῷ Marciianus 9, 6 καὶ Paulinus ἐξέπεσε διὰ τὸ ὅμοιον τῆς ἀρχῆς (οἷά τε [τοι] Μουσάων, ἐκ γὰρ τοι M.). Ὁ Parisinus 2708 ἔχει αὐτὸν ἐν τῇ ᾠγ' ταῦτο ἐγένετο ἐν τῷ πρωτοτύπῳ τοῦ τῆς Ἀββατίας κώδικος, ὅθεν ὁ ἀντιγραφεὺς πλημμελῶς τὸν στίχον ἔθηκε πρὸ τοῦ 93.

γάρ (Σχόλ. Ἰλ. A 17 γρ. Ὑμν. Ὀμηρ. 25, 2, Κουρνουτ. 32 σ. 68, 6 γρ.)] γάρ τοι (Σχόλ. Θ. 30, Κουρνουτ. γρ. Σχόλ. Ἰλ. γρ. Σχόλ. Πινδάρ. Νεμ. 3, 1. Πυθ. 4, 313. Matrangia Anecdota Græca σ. 405, διεφθαρμένως ἔκπαστοι Cramer Anecdota Oxoniensia Δ', σ. 408). Ἡ διαφορὰ αὕτη ἐγένετο ἐκ τοῦ διγινωμονεῖν πότερον γραπτέον Μουσάων (Ὑμν. 25, 2. Σχόλ. Ἰλ. Cramer Anecdota Parisina τ. Γ', σ. 275, ὅπου παρεμβέβληται τε) ἢ Μουσέων (Σχόλ. εἰς 30, Σχόλ. Πινδάρ. Πυθ.). Θεμίστιος (7, 89 C. 13, 170 B) καὶ Εὐστάθιος (Ἰλ. σ. 76, 1) παραφράζουσι πῶς τὸν στίχον, διὸ ἀντικαθιστάσι τὸ ἀσύνηθες γὰρ διὰ τοῦ μέν' ὥστε Paley ἐντεῦθεν οὐκ ἐδυνήθη διαβεβαιῶσαι τὴν εἰκασίαν ἐκ μὲν γὰρ Μουσέων.

ἐκηβόλου Ἀπόλλωνος (Ὑμν. Ὀμηρ. 25, 2)] Θεμίστιος ἀκαίρως ἐμνήσθη τῆς Ὀμηρικῆς φράσεως «Ἀπόλλωνος ἐκάτοιο»

(Ἰλ. Η 83. Υ 295. Ὑμν. Ὀμηρ. 1, 1), οὐδὲ ἤττον ἀκαιρως σχολιαστὴς τις (εἰς 30) «Ἐλικώνιον» Ἀπόλλωνα ἐπενόησεν.

95. ἐπὶ χθόνα (Κορνουτ. αὐτ. γρ.), πρβλ. Θ. 187. 531. "Ε. 11. 505] ἐν ἐνὶ κώδικι καὶ παρ' ἄλλοις (Ὑμν. Ὀμηρ. 25, 3. Κορνουτ. γρ. [ἑ. χ. καὶ βασιλῆες]. Σχόλ. Ἰλ. καὶ Πινδάρ. Πυθ. αὐτ. Matranga καὶ Cramer αὐτ.) κατὰ κοινοτέραν σύνταξιν γράφεται ἐπὶ χθορί, πρβλ. 556. 564.

97. φιλῶνται (Ὑμν. Ὀμηρ. 25, 5) ἀνήκει, ὡς εἴπομεν, εἰς τὸν ἀόριστον ἐπιφάμην, ὃς ἀπαντᾷ ἐν τοῖς Ἀπολλωνίου Ἀργοναυτικοῖς (3, 1001) καὶ ἐπιτυμβιδίοις ἐπιγραφαῖς (Kaibel Epigrammata Graeca 247, 2. 269, 4. 580, 2). Ὁ δὲ ἐνεστώς σφίζεται ἐν τῷ ὀνόματι τῆς Ἀθηναίδος Φιλομένης, ἥ ἀντιστοιχεῖ ὁ Χῖος Φίλης (ἐπὶ νομίσματος, ἴδε Zeitschrift für Numismatik 14, 154). Οἱ μὴ δεινοὶ περὶ τὴν ποιητικὴν ἔκφρασιν ἐτόνισαν ἐνταῦθα καὶ Ὑμν. Ὀμηρ. 5, 488: φιλῶνται, καίτοι τοῦτο τὸ ῥῆμα τοῖς ἔχει βραχύ· καὶ δὴ μετεβλήθη κατὰ τὸν ἐπικὸν κανόνα εἰς φιλεῦνται ἢ φιλέονται (γρᾶφὴ ἀποσπάσματος παρὰ Bandini Catalogus codicum Graecorum bibliothecae Laurentianae τ. Γ', σ. 391).

ῥέει (Ὑμν. Ὀμηρ. 25, 5)] ῥέεν.

αὐδῇ] αὐοιδῇ Peppmüller, Philologischer Anzeiger τ. ιδ', σ. 502, 5· ἄλλ' ἴδε στ. 31. 39. Ἀσπ. 278. 396 καὶ τὸ παράγωγον αὐδήεις, ὃ ἐπὶ ἀδόντων κεῖται (Ὀδ. κ 136. λ 8. μ 150. 449. Ἡσίοδ. παρὰ Κλήμεντι τῷ Ἀλεξανδρεῖ Στρωμ. Α', σ. 123 S).

98. πένθος ἔχωρ· νεοκηδεῖ θ.] Nauck (16) τ. Ε', σ. 135 κῆδος ἔ. νεοπενθέει θ. ὡς Ὀδ. λ. 39, νεοπενθέα θυμὸν ἔχουσαι· νεοκηδὴς γὰρ ἀπαξ εἴρηται. Ἀλλὰ καὶ τὸ Ὀμηρικὸν ἐπιθετον ἀπαξ πῶς λεγόμενον ἂν ὀνομασθεῖν, ἐπειδὴ ἄλλοι μὲν ὑπάρχει (Kaibel Ἐπιγράμμ. 222, 3. 655, 1), ἄλλ' ἐκεῖ παθητικὴν ἔχει σημασίαν.

99. αἷζηται] Wakefield, Silva Critica Α', σ. 24 ἱζηται, ἐπειδὴ ἀληθῶς οἱ βαθέως πενθοῦντες ἐκάθηντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ὁ δὲ Nauck (αὐτ.) ἀναζητεῖ τοιοῦτόν τι, οἷον οἰμῶζή ἢ κλαίη. Τῇ ἐξηγητικῇ σημειώσει προστιθεμεν ὅτι Ἡροδότ. 3, 91 γράφεται ἀσθεῖν τὴν ψυχὴν. Ἀνάλογα τοῦλάχιστον παραδείγματα τάδε: Μανέθ. Ἀποτελ. 2, 169: αὐχμηροῦς, ἐὼν ἦτορ αἰεὶ βλάπτοντας ἀνίας, καὶ Χριστόδωρ. 188: αὐχμὸν ἀνίας.

100. κλέα] Nauck (16) τ. Γ', σ. 210 κλέα.

101. ὑμνήσῃ] Ἐν τῷ παπύρῳ, ὡς δοκεῖν, γράφεται ὑμνευσαι.

102. αἰψ' ὄγῃ] αἰψά τε (ἐκ στ. 87 εἴληπται), αἰψα (αἰψ) δ' ὄ. δυσφρονέων (-άων)] Ἡ σπανία λέξις ἐν τισιν ἀντικατεστάθη

τῇ κοινωτέρᾳ δυσφροσυνίᾳ (π. χ. Σιμωνίδ. Ἀπόσπ. 86: οἶνον ἀμύντορα δυσφροσυνάων)· ἐν δὲ ἐνὶ τῶν Παρισίνων ἐξ εἰκασίας κεῖται ἡ μετοχὴ δυσφροέων (ἦτοι κακῶς φέρων).

οὐδέ τι] Nauck (16) τ. E', 136 οὐδ' ἔτι.

105. *ἱερόν*] Θεόφιλ. αὐτ. κῶδ. B μακάρων.

106. Ὁ ἀρχαιότατος κῶδιξ ἐπιφέρει τ' πρὸς τὸ Γῆς ὄνομα· Köchly, Opuscula A', σ. 256 Γαίης ἐγένοντο, Peppmüller (Philologische Rundschau 1885, στήλ. 388*) «οἱ Γαίης τ' ἐγένοντο».

107. *τε* (Θεόφιλ. πρὸς Αὐτόλυκον 2,6 σ. 85)] δέ. Οἱ Βυζαντινοὶ ὥσον δυνατόν τὴν πρὸ ἀφώνου μεθ' ὑγροῦ διέκτασιν ἐξαφανίζουσιν ἐξ εἰκασμοῦ, οἷον καὶ ἐνταῦθα οἱ μὲν γράφουσι δῆ, οἱ δὲ καί, καίτοι τὸ μόριον τοῦτο παρὰ τοῖς παλαιοῖς οὐδέποτε κατέχει τὴν τοῦ συνωνύμου *τε* θέσιν. Ἀναλόγως τὸ ἐπόμενον θ' ἦτοι μεταβάλλεται εἰς δ', ἡ λείπει (Θεόφιλ. αὐτ.).

108. *θεοί*] Scheer (Rheinisches Museum 24, 624) χάος, πρβλ. 116.

109. *οἶδματι θύλω*] Οἱ μεμφιμοιροῦντες τὸν ποιητικὸν ἐνικὸν ἔγραψαν οἶδμασιν (ὥς τινες καὶ 131) ἢ οἶδματα. Ἰππολύτος ἐν τῷ αἰρέσειων Ἐλέγχῳ 1,26 ἐκ στήθους ἀναφέρει τὸ ἀκροτελεύτιον «οἶδμά τε πόντου».

110. *λαμπετόωντα*] Οἱ ἀντιγραφεῖς τοῦ Ἰππολύτου καὶ ὁ γράψας τὸν B τοῦ Θεοφίλου παρέχουσι λεπτέοντα, λεπτόεντα, λεπτήεντα, ἃ ἐγένοντο ἴσως ἐκ τῆς κατὰ τὴν κοινὴν προφορὰν γραφὴν λαπετόοντα.

111. Λεῖπει ἐν τῷ παπύρῳ καὶ ἐν τῷ Ἰππολύτου, τοῦ ὀφθαλμοῦ ὑπεραλλομένου τὸν στίχον διὰ τὸ ὁμοίαικτον (οἶ τ'—ὥστ').

112. *ἄφερος* (Θεόφιλ.)] ἄφενον (ἐντεῦθεν παρέφθαρται τὸ Ἰππολύτου ὥς στέφανον). Ἐκεῖνο βεβαιοῦται καὶ ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ *āpnas*, ὃ ἐπίσης οὐδέτερον, καὶ ἐκ τοῦ παραγώγου ἀφνειός (=ἀφνεσι-ιός). «Εὖρηται δὲ καὶ παρὰ τισι καὶ ἀρσενικῶς ὁ ἄφερος» (Εὐστάθ. Ἰλ. A 171). Πρβλ. καὶ τὴν εἰς E. 24 κριτικὴν σημείωσιν.

114. 115. «Ταῦτα τὰ δύο ἔπη ὁ Σέλευκος ἀθετεῖ· οἱ δὲ περὶ Ἀρίσταρχον τὸ «ἐξ ἀρχῆς» (115) μόνον ψέγουσιν» (Σχόλιον). Δηλονότι τὸν πλεονασμὸν ἐκκαίζον.

εἶπαθ' ὅ,τι] Ἰππόλ. αὐτ.· ἔπειτα ὅ,τι περ. Ἡ γραφὴ μεταβέβληται ἕνεκα τοῦ διγάρμματος, ὃ σφῆζει τὸ μακρὸν τοῦ καὶ πρὸ τοῦ εἶπατε.

116. ἦτοι (Κορνουτ. 17. Πλουτάρχ. Συμποσ. 5, 5, π. Ἰσιδος σ. 374 B, πότερον ὕδ. ἢ φῶς σ. 955 E. Ψευδοφίλων π. ἀφθαρσίας κόσμου σ. 941 D. Σέξτ. Ἐμπεριρ. Πυρρων. 3.121.

123. Ἀχιλλ. Τάτ. Εἰσαγ. εἰς Ἄρατον κ. 2, σ. 125, ἐκδ. Petavius. Πρόκλος εἰς Κράτυλον σ. 71, ἐκδ. Boissonade. Συμπλίκιος εἰς Ἀριστοτέλ. π. οὐρανοῦ Α', φύλλ. 346 Β. Στοβ. Ἐκλογ. Φυσ. 1, 10 (11) 1. Ἀπόσπ. παρὰ Peyron ἐν τῇ Ἐμπεδοκλέους καὶ Παρμενίδου ἐκδόσει σ. 16. Probus ad Vergilii Bucolica 6, 31. Κλήμης ὁ Ῥώμης ὁμιλ. 6, 3 σ. 678. Ἰππόλ. αὐτ. Θεόφιλ. πρὸς Αὐτόλ. 2, 5, σ. 90. Σχόλ. Κλήμ. Ἀλεξανδρ. τ. Δ', σ. 111 τῆς ἐκδόσεως τοῦ Klotz, πρὸς Χρησμ. Σιβύλλ. 5, 2: ἤτοι μὲν πρώτιστα)]. Ἐντεῦθεν πρόδηλον, ὅτι ἡ Ἀριστοτέλους γραφὴ «πάντων μὲν πρώτιστα» (Μεταφυσ. 1, 4, σ. 984 b 27, Φυσικῆς Ἀκροάσ. 4, 1 σ. 208 b, 30-1 πρὸς βλ. Σέξτ. Ἐμπειρ. Μαθημ. 9, 8) ἐσφαλμένη ἐστίν, μᾶλλον δὲ ὅτι ἐκδεκτόν αὐτὴν ὡς παράφρασιν, οἷον ἐν τῇ περὶ Ξενοφάνους διατριβῇ (1, σ. 975 a 11) ἀναγινώσκουμεν: «Πρῶτον μὲν πάντων χάος ἐγένετ'»· παραλείπει γὰρ τὰ προηγούμενα, πρὸς ἃ περ ἀναφέρεται τὸ ἦτοι.

πρώτιστα] Μόνος ὁ Σέξτος (Πυρρων. αὐτ.) γράφει γὰρ πρῶτα, πλὴν δύο τῶν Ἰππολύτου κωδίκων ἔχουσι γὰρ πρώτιστα.

118. Οὐκ ἐστὶξαμεν ἐν τῷ τέλει τοῦ στίχου ἐκλαβόντες τὰ Τάρταρα οὐχ ὡς τέταρτον στοιχεῖον κοσμικόν, ἀλλ' ὡς «ἔδος» τῶν Τιτάνων, καθάπερ Ζήνων ὁ Στωϊκὸς (Σχόλ. Ἀπολλων. Ροδ. 1, 498) καὶ ἄλλοι, οἵτινες διὰ τοῦτο πολλάκις παρέλιπον ἀναφέροντες τοῦτόν τε καὶ τὸν ἐπόμενον στίχον (Ἀριστοτέλ. Μεταφ. καὶ π. Ξενοφάν. αὐτ., Πλάτων (;) Συμπόσ. κ. 6, σ. 778 Β, Σέξτ. Ἐμπειρ. μαθημ. αὐτ., Λιβάνιος τ. Δ', σ. 405, Σχόλ. Κλήμ. Προτρεπτ. 46, 22).

οἶ] Κορνοῦτ. γρ. τοί.

κάρη] Ἰππόλυτος κάρην κατὰ τὴν τοῦ παρακμάσαντος Ἑλληνισμοῦ κλίσιν, ἣτις πολλὰ τῶν παλαιῶν ἀντίγραφα ἐμόλυνεν, οἷον Λυκόφρ. Ἀλεξ. 436, Διονύσ. Περιηγ. 562. 1049, Νικανδρ. Θηρ. 131, Κόιντ. Σμυρν. 11, 58, ἴδε Näke, de Callimachi Hecale σ. 113.

119. Τάρταρό τ' (Σχολιαστῆς τοῦ Venetus Α καὶ Εὐστάθιος εἰς Ἰλ. Α 312. Χαιροβοσκὸς ἐν τῷ Γουδιανῷ Ἑτυμολογικῷ σ. 314, 15, Ἑτυμολογικὸν Μέγ. σ. 502, 31)] Πλούταρχος Ἠθικ. σ. 948 F: Τάρταρον, διότι ὁ πληθυντικὸς ἐν τῇ καθαρᾷ γλῶσση τῶν λογογράφων οὐχ ὑπάρχει.

ἡρώεντα] Ἡ λέξις παρ' ἐνίοις τῶν ἀνωτέρω ὀνομασθέντων συγγραφέων θαυμαστὸν ὅσον νοσεῖ, οἷον ἡρόεντα (Χαιροβοσκὸς), ἡρέοντα (Στοβαῖος γρ.) ἡνεμόεντα (Ἰππόλυτος), εὐρυόδοντα (Κορνοῦτος, ὃς ἴσως ἤρε εἰρώεντα, πρὸς βλ. τὸ Ὀρφικὸν ἀπόσπασμα, ὃ σέσωσται ὑπὸ Πρόκλου εἰς Τίμαιον σ. 211 καὶ Χρησμ. Σιβύλλ. 4, 185: Τάρταρά τ' εὐρώεντα, μυχοὶ στυγίη δέ τε γέεννα).

μυχῶ] Κορνοῦτος σ. 28, 17 καὶ Θεόφιλ. κῶδ. Β μυχόν· ὁ Τάρταρος δηλαδή, κατὰ τούτους, τῆς γῆς μυχός ἐστιν. Σπανία μὲν οὖν ἡ ὀνόματος μετὰ δοτικῆς τὸν τόπον δηλούσης σύνταξις, τοῖς δὲ ἐπικοῖς ἐπιτρέπεται (Καλλιμάχ. Ὑμν. 4, 189. 5, 18. Νίκανδρ. Ἀλεξ. 138-9).

εὐρυοδείης] Ἰππόλ. γρ. εὐρωδίδης.

120. κάλλιπτος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι (Σέξτ. Κορνοῦτ., Ἰππόλ., Θεόφιλ., Στοβ. αὐτ.)] Ἀριστοτέλης συνέχεε τὸν στίχον μεθ' Ὑμν. Ὀμηρ. 2, 149 (: ὅς κε θεοῖσι μεταπρέποι ἀθανάτοισι) ἢ ἄλλου τινός, πάντως δὲ ἀναφέρει (Μεταφ. καὶ π. Ξενοφάν. αὐτ.) ἀπάντεσι μεταπρέπει ἀθανάτοισιν.

121. τε] Peppmüller (17) δὲ.

122. δάμναται] Οἱ ἀναζητοῦντες τὸ ἐνεργητικὸν γένος ἔγραψαν δάμνα τε (Vaticanus 915) ἢ δαμνᾷ τε (ὡς ἐν δύο Ἰππολύτου ἀντιγράφοις), ὃ ἐκ πλήρους κεῖται ἀντὶ τοῦ «δαμνᾷ τ'». Ὅστις ἀν' ἐπιδοκιμάσῃ τὴν γραφὴν (ὡς ὁ κριτικώτατος Γαδοφρέδος Ἑρμᾶννος), μεταφέρει τὸ κόμμα ὑπὸς τοῦ «ἀνθρώπων». Ἐκ τῶν αὐτῶν αἰτιῶν Schömann τὴν γραφὴν τρέπει πρὸς μετοχὴν (δαμνάς τ'). Ὁμοιοτρόπως διστάζουσι περὶ Ὀδ. λ 221, πότερον γραπτέον: δάμνατ'(αι) ἢ δαμνᾷ ἢ δάμνα (ὃ βεβαίως κεῖται Ἰλ. Π 103), πρβλ. Lobeck, Elementa Pathologiae τ. Β', σ. 123. 308, Κόντον ἐν τ. Α' τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ σ. 33*, Nauck, Mélanges gréco-romaines τ. Δ', σ. 485 κέ., Ludwig, Aristarch's homerische Teilkritik τ. Α', σ. 588. Ἀρκούμεθα τῷ διαβεβαιῶσαι τὴν χρῆσιν τοῦ μέσου γένους Ὀδ. ξ 488: ἀλλά με χεῖμα δάμναται, Ἀρχιλόχ. Ἀπόσπ. 85, Ὑμν. Ὀμηρ. 4, 17, Βακχυλίδ. ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ τοῦ Στοβαίου 55, 3. Αἰσχύλ. Προμηθ. 164. Εὐριπίδ. Ἀπόσπ. 27, 5. Ἀπολλών. Ρόδ. 2, 407, Νίκανδρ. Ἀλεξ. 422, Θεόκριτ. 29, 23 (: Ἐρως. . . ὅς ἀνδρῶν φρένας εὐμαρέως ὑποδάμναται), ἔτι δὲ Ἰλ. Ξ 199 κατὰ τὴν Πορσωνίου εἰκασίαν.

στήθεσσι] Ἰππόλ. στήθεσφι.

ἐπίφρονα] Κορνοῦτ. γρ. ἐχέφρονα, ὅπερ εἴληπται ἐκ στ. 88.

124. Ἡμέρη-α (Ἑτυμολ. Μέγ. 429, 26)] Ἀμμώνιος σ. 66 Ἡμέραι.

125. Λεῖπει παρὰ Κορνοῦτῳ, Ἰππολύτῳ κᾶ. ἴδε Mützell (14) σ. 403-4, ἐπιμαρτυροῦσι δὲ Κικέρων De natura deorum Γ 17), Ὑγῖνος (ἐν τῷ προοιμίῳ τῶν Μύθων) καὶ μάλιστα Θεόφιλος, πλὴν ὁ κῶδιξ Β αὐτοῦ παραλείπει 125 ἅμα τῷ 124.

126. δέ τοι πρῶτον μὲν (Στοβαῖος Ἐκλογ. Φυσ. 1, 11. Σχόλ. Σοφοκλ. Ἠλέκτρ. 86. Σχόλ. Ἀράτ. 22. Μελέτιος π. τῆς τοῦ ἀνθρώπου διασκευῆς κ. ιε)] Ὁ πλεονασμὸς τῶν μορίων τοὺς ἐκ

μνήμης ἀναφέροντας τὸν στίχον διετάραξεν, ὥστε αἶδε αἱ γραφαὶ ἀπαντῶσι: δέ τοι πρῶτον (Σχόλ. λεγόμενα Mosquensia εἰς Ἀρατ. 22, ὅπου ἀναγινώσκωμεν ἐν τοῖς περαιτέρω γέιναιτο ἴσιν ἑαυτοῦ), δέ τοι πρῶτιστον (Σχόλ. Πινδάρ. Νεμ. 6,1), μὲν τοι πρῶτον (Ὡρίων Ἑτυμολογ. σ. 118, 30), δέ πρῶτον (Ἑτυμολογ. Μέγ. σ. 642, 11), πρῶτα μὲν (Ἰππόλ. γρ., ἐν ἄλλοις δέ «δέ τοι πρῶτη μὲν»). Ἐξ ὧν πρόδηλον, ὅτι οὐδὲν ἔχνος παλαιᾶς γραφῆς εὐρίσκεται, ἀλλὰ καθαρῶς ἡμάρτηται. Πλὴν ὁ Ἑρμᾶννος ἀντὶ τοῦ τοι ἔγραψε (F)οί.

ἴσον (ἴσσοι) ἑαυτῇ] Ὁ πάπυρος οὐ διαφέρει εἰ μὴ εἰς τὸν Ἡροδότειον τύπον ἑωυτῇ. Πρὸς τούτοις μαυθάνομεν ἀπὸ τῶν σχολίων, ὅτι οἱ τε Ἀλεξανδρεῖς καὶ Περγαμηνοὶ ἄλλην γραφὴν οὐκ ἐγίνωσκον, καίπερ ἀποροῦντές πως περὶ τῆς ἐξηγήσεως. Οὐ χρήζομεν λοιπὸν τῶν ἐξῆς εἰκασίων· πάντοσε ἴσον (Hermann [8] σ. 161), αὐτῇ ἴσον ἢ αὐτῇ εἴσον (Lennep), ἴσον ἀπάντη (Mützell [14] σ. 406, ἴσα οἱ αὐτῇ (Göttling), ἴσον ἐόντα (Köchly Opu-scula A', σ. 263), ἴσον ἑανῶ (Merkel ἐν τῷ Φιλολόγῳ τ. ις', σ. 144 Ὀρφικῶς).

127. ἀστερόενθ' ἴνα μιν] Ἰππόλυτ.: ἀστερόεντα δύναμιν.

πάντα καλύπτει - η, - ει (Ὡρίων Ἑτυμολογικὸν Μέγ., Στοβ., Σχόλ. Πινδάρ. αὐτ., Μελέτιος σελ. 94, 2, ἔκδ. Ritschl, Κύριλλος κατ' Τουλιανοῦ B', σ. 55. Θεόφιλ. - εἰν Ὀριγένους)] Τοσούτοις μάρτυσι μόνος ἐναντιοῦται Κορνοῦτος 17 σ. 29, 7, ἔκδ. Lang «πᾶσαν ἑέργοι». Ἄρα γε συνέχεε τὸν Ἡσιόδειον στίχον καὶ ἄλλου ποιητοῦ (λ. χ. Ὀρφικοῦ) τινα; Πάντως ἐν τοῖς εἰς Ἰλ. M 5 σχολίοις ἀωννύμως παρατίθεται «ἴνα μιν (γρ. μιν) μερὶ (γρ. περὶ) πᾶσαν ἑέργοι».

128. ὅφρ'] Στοβαῖος γρ.: ὅς ῥ' (ὅθεν Kock ἠρύσατο τὴν εἰκασίαν ὅτι γραπτέον ὅς τ'), Κορνοῦτ. αὐτ.: ἡδ' ἢ ἡ δ', Ἰππόλυτος «ὅφρα ἔη» ἢ «ὅφρ' ἔνι».

θεοῖς (Κορνοῦτος καὶ Θεόφιλος, ὁ διέφθειραν οἱ ἀντιγράψαντες τὸν Στοβαῖον εἰς θεοὶ καὶ θεός)] θεῶν (Εὐσεβ. Παρασκ. Εὐαγγελ. 5, 36, σ. 234 A).

129. Οἱ τε ἀντιγραφεῖς καὶ Θεόφιλος παρέχουσι τὴν γραφὴν θεῶν, πλὴν παρ' Ἰππολύτῳ ἐξ ἀπροσεξίας φέρεται ὅσα (θεᾶ κατὰ τὸν Usener, ΘΕΑ γὰρ καὶ ΟCΑ ὁμοιώτατα). Ἑρμᾶννος δέ (8 σ. 162) νουνεχῶς εἰσήγαγε τὸ θηλυκὸν θεᾶν (ἴδε στ. 41), σθηριζόμενος ἐπὶ τῶν Ὀμηρικῶν (Ἰλ. Ω 615-6)· «θεᾶων ἔμμεναι εὐνάς Νυμφάων». Καὶ ἀληθῶς γε φαίνεται, ὅτι ὁ ἄρσενικὸς τύπος ἐπα-νελήφθη ἀτόπως ἐκ τοῦ προηγουμένου στίχου. Καλὴ δὲ καὶ ἡ γραφὴ θεά.

ἐναύλους] Θεόφιλ. χαρίεσαν ἐν αὐτοῖς, d'Orville εἰς Χαρίτων α. σ. 283, ἐκδ. Λειψ. ἐπαύλεις.

130. Τὸ διεφθάρθαι *τῶν φωναῖ* παρὰ Θεοφίλῳ ἐκ *τυμφῶν* αὐτὸς ὑποδηλοῖ ὅτι αὐτόθι ἐγγράπτο καθάπερ ἐν ἐπιγραφαῖς νυμφῶν.

134. Οἱ μὲν γράφουσι Κρεῖον, οἱ δὲ Κρίον ἢ Κριόν. Ἐκεῖνο μὲν οὖν ὑπερήσπισεν ὁ φιλόσοφος Ζήνων (ἶδε τὰ σχόλια), τοῦτο δὲ τὰ Ἑτυμολογικά (τὸ Μέγα σ. 539, 20 καὶ τὸ Γουδιανόν σ. 346, 44 κέ.). Ἀρίσταρχος δὲ ὠξυτόνησε τὴν λέξιν (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 346, 41. Ἑτυμολ. Γουδιαν. σ. 346, 46). Τὴν Κρεῖον γραφὴν, διότι βασιλικόν τι δηλοῖ καίπερ ἡγούμενοι πιθανωτέραν, ὁμῶς τοῦτο συνομολογοῦμεν, ὅτι τὸ ΚΡΙΟΣ ὄνομα ἐν χρήσει ἦν (ἐπιθι τὴν ἐπιγραφὴν, ἣν ἐξέδωσαν Στ. Κουμανοῦδης ἐν ταῖς Ἐπιτυμβιδ. Ἐπιγρ. 3076 καὶ Kaibel Ἐπιγράμμ. 33).

135. Ἡ παραδεδομένη γραφὴ ἔχει ὧδε: Θεῖαν τε Ῥεῖαν τε, ἤ: Θεῖαν τε Ῥεῖαν τε· ἐν δὲ Ὀρφικῷ στίχῳ (Lobeck Aglaophamus σ. 505) τὸ αὐτὸ ἡμιστίχιον φέρεται «Θεῖαν τε Ῥεῖαν τε». Ἡ ἀπορία ἥμιστα λύεται ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων Ἰλ. Ε 203 Ἀριστοφάνης καὶ Ἀρίσταρχος (περὶ οὗ ἐπιθι Lehrs de Aristarchi studiis Homericis σ. 463, ἐκδ. 6) ἀνέγνωσαν Ῥεῖας, ἄλλοι δὲ Ῥεῖης. Μόνον ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς Ὑμνοῖς Ῥεῖη βεβαιοῦται ἐκ τοῦ μέτρου (1, 93. 5, 443). Τί οὖν ἄμεινον παρ' Ἡσιόδῳ; Ἐν πᾶσι τοῖς χωρίοις ἡ λήγουσα δύναται ἀποδεχθῆναι βραχεῖα (135. 467. 625. 634) καὶ μάλιστα ἐν στ. 453 τοῦτο ἀναγκαῖον, ἂν μὴ μεταβάλλωμεν τὰ ἐπόμενα. Οὐδὲν ἥτον σφίζομεν τὰ μακρὰ σχήματα, ἐπειδὴ οἱ μεταγενέστεροι ποιηταὶ ταῦτα ἡῦρον ἐν τοῖς τότε κώδιξιν· ἄλλως γὰρ οὐκ ἂν ἐχρήσαντο αὐτοῖς· ἐτι δέ, ὥσπερ καὶ Μαῖα καὶ Μαίη λέγεται, οὕτω καὶ Ῥεῖη οὐ παράδοξον ἀντὶ τοῦ Ῥεῖα. Ὅσον δὲ πρὸς τὸν διὰ τῆς μακρᾶς α τύπον, ἀποδῶμέν τι καὶ εἰς τὴν εὐφωνίαν. Ὁμηρος δὲλα δὴ θεὰ εἶπεν, οὐχὶ θεή, ὅστις δὲ ἂν πιστεύσει τοῖς λίθοις μᾶλλον ἢ τῇ παγκοίνῳ παραδόσει, ἀναγινωσκέτω ἐν παλαιᾷ Ἰωνικῇ ἐπὶ Νάξου ἐπιγραφῇ (Röhl, Inscriptiones Graecae Antiquissimae 411) Δωροθέα.

137. μέθ' ὀπλότατος (Κορνοῦτ. 17)] Ἰππόλυτ. αὐτ. μεθ' ὑκρότατος.

138. ἡχθηρε] Winterton ἔχθηρε.

139. ἡτορ] ὕβριν (ὅπερ πρότερον ἐρμηνείας χάριν ἐπάνω ἐγγράπτο).

140. τε Στερόπη (Σχόλ. πρβλ. Ἀθηναγόραν 18 σ. 18, Εὐστάθιον εἰς Ὀδύσσ. σ. 1622, 50, Σχόλ. Ἀπολλων. Ποδ. 1, 730, Νόννον εἰς Γρηγόρ. Ναζιανζ. μῦθ. 73, Ἀπολλόδωρον Βιβλιοθ. 1, 1, 2, Ὑγῖνον Μῦθ. προοίμ. σ. 3, Τζέτζ. Θεογον. 62 καὶ τοὺς

ποιητάς, εἰς οὐσιν αὖ παραπέμπουσι Spanhemius εἰς Καλλιμάχ. Ὑμν. Δηλ. 68 καὶ Müttzell [14] σ. 224 κέ., Χοιροβοσκός σ. 142, ἐκδ. Gaisford παρέχει τὸν τόνον Στεροπὴν)] τ' Ἀστερόπην (πρὸς ὁμοιότητα τῆς ἐν τῇ συνηθείᾳ λέξεως ἀστραπή).

ὁδριμόθυμον (Σέξτ. Ἐμπειρ. Γραμματ. 9 σ. 253, Ἐτυμολ. Μέγ. 613, 23)] ὁδριμόθυμον. Ὁ λαός, ἀπειρος ὢν τῆς ἐτυμολογίας καὶ ἀγνοῶν, ὅτι τὸ ὁ προυτέθη τοῦ θέματος βριμ, εἰκῇ ἡτυμολόγησεν «ὁδριμόθυμον» (ὥσπερ ὁδριμος καὶ Θ. 839. 996 καὶ ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς ποιήμασι συχνάκις φέρεται, ἴδε W. C. Kayser ἐν τῷ Φιλολόγῳ τ. ιη', σελ. 655 κέ. καὶ J. Hoffmann ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Φ καὶ Χ τῆς Ἰλιάδος σ. 121-2). Ἐκεῖνο δὲ ἀποδεικνύεται γνήσιον ἐξ ἐπιγραφῆς Περιγαμνηῆς, ἥτις Γίγαντά τινα «Ὀδριμον» ὀνομάζει.

141. Ζηνὶ βροντὴν τ' ἔδοσαν (οὗ ζήλω ὁ ἐν τῷ «Ἀγλαοφάμῳ» τοῦ Lobeck σ. 504 Ὀρφικὸς εἶπε: «Ζηνὶ βροντὴν τ' ἔπορον»)] Σχόλ. Ἀπολλων. Ροδ. 1, 730: βροντὴν Ζηνὶ ἔδοσαν (ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ) ἢ: βροντὴν τε Ζηνὶ δόσαν (ἐν τῷ Παρισίνῳ).

κεραυνόν (Σχόλ. Ἀπολλων. αὐτ.)] κεραυνούς, κατὰ τὴν τῶν πεζῶν χρῆσιν.

142. «Κράτης ἀντὶ τούτων ἄλλον στίχον παρατίθεται: «οἱ δ' ἐξ ἀθανάτων θνητοὶ τράφεν αὐδήεντες»· πῶς γὰρ τοὺς αὐτοὺς θεοὺς ἐναλιγκίους λέγει καὶ ἐν τῷ τῶν Λευκιπιδῶν Καταλόγῳ ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἀνηρῆσθαι ποιᾷ;» (Σχόλιον).

143. ἐρέκειτο (καθάπερ 145, Εὐστάθ. Ὀδ. σ. 1392, 36 κέ. 1622, 45 κέ. Θεόγνωστος σ. 134, ἐκδ. Cramer)] ἐπέκειτο, πρβλ. Θεόκριτ. 11, 33: εἰς δ' ὀφθαλμὸς ἔπεστι, Ἀπολλοδώρ. Βιβλιοθ. 1, 1, 2: εἶχεν ἓνα ὀφθαλμὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου.

μοῦρος δ' ὀφθαλμός (Cramer Anecdota Oxoniensia A', σ. 254. B', σ. 457, Χοιροβοσκός σ. 198, ἐκδ. Gaisford)] Wilhelm Dindorf ἐν τῷ πρὸς τοὺς Grammatici Graeci τ. Α', σ. XIII προλόγῳ ἐχρήσατο Ἡρωδιανοῦ χωρίῳ (π. μονήρους λέξεως σ. 18, 29, τ. Β', σ. 924, 28, ἐκδ. Lentz: ὀφθαλμός δὲ ἔεις ἐν μέσῳ ἔκειτο μετώπῳ) ἕνεκα τοῦ προβάλλεσθαι «ὀφθαλμός δὲ ἔεις».

144. ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον (Ἐτυμολ. Γουδιαν. σ. 352, 43 κέ., Cramer Anecdota Oxoniensia A', σ. 254, 2 πρβλ. Ὀδ. η 54: Ἀρήτη δ' ὄνομα ἐστὶν ἐπώνυμον, 2409 ὅ. ἐστὶν ἐπ.)] ἐν χειρογράφῳ φέρεται «ὄνομ' ἔσαν» ἢ γουν ἔσαν (πρβλ. Ἐτυμολ. τῆς ἐν Κοπεγχάγῃ βιβλιοθήκης σ. 937, ἐκδ. Sturz: οὖν μέσσαν), ᾧ συμφωνεῖ ἡ ὑπεριωνική γραφή: «οὔνομ' ἔσαν»· ὁ δὲ ἀρχαϊσμός ἔγραψεν: «οὔνομ' ἦσαν». Ἐκ τούτων κατ' εἰκασίαν ἐγένετο ἡ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ σ. 544, 7 μετάθεσις: «ἔσαν

οὔνομ'» (πρβλ. αὖσαν οὔνομ'» Σχόλ. Ὀδυσσ. ι 106)· ὁ αὐτὸς ἐξέβαλε καὶ τὸν πλεονασμὸν διορθῶν «ἐπώνυμοι» (Anecdota Oxoniensia B', σ. 457,1) καὶ τὸ ἐξάλλον σφέων, γράφει γὰρ «ἄρ' αὐτοῖς» (ὡς ἐν τῷ Γουδιανῷ αὐτ. καὶ παρὰ Cramer Anecdota Oxoniensia τ. Α', σ. 254, B', σ. 457).

145. Κοινῶς φέρεται ἕεις, ἕεις, εἰς, ὅπερ οἱ μεταγενέστεροί τε ποιηταὶ (Συριανὸς Ἀνθολογ. 7, 341, 4 κλ. ἴδε Nauck Mélanges τ. Δ', σ. 491-2) καὶ γραμματικοὶ ἐξέλαβον ὡς ἐπικὸν σχῆμα τοῦ εἰς ἀριθμοῦ. Ἐπειδὴ ὁμως οἱ γλωσσολόγοι σφόδρα ἀποροῦσι περὶ τοῦ πλεονασμοῦ τοῦ εἰς, διώρθωσα ἐῦς. Πρότερον ἦδη Robortellus (Annotationes in Virgilium σ. 1448, ἔκδ. Gruter) ὑπετόπασεν, ὡς ἡ πρωτοφανὴς γραφὴ ἦν ἐῦ, ᾧ συνάδει ἡ τοῦ κόμιντος Natalis (Mythologia 9, 8 σ. 984) εἰκασία «εἰς — μετώποις».

146. ἦσαρ ἐπ' ἔργοις] Τοῦ διγύμματος χάριν Lennep εἰσηγάγε τὸν βραχὺν τύπον ἦρ (ἴδε 321. 825) ἐπὶ ἔργοις (Köchly Opusc. σ. 266: ἔργω).

147. ἐξεγέρτοτο] Ἀστερόεντος κατ' ἀνάμνησιν τῆς πολλῆς φράσεως.

148. Τὸ τε μῦριον οὐ παραδέδοται, ἀλλ' εἰσβέβληται ὑπὸ Γοδοφρέδου Ἑρμάννου (8) σ. 163.

οὐκ] ἦδ' (διότι παρενόησαν τὸν νοῦν).

Οὗτος ὁ στίχος καὶ ὁ ἐπόμενος ἀντήλλαξαν τὴν θέσιν ἐν τῷ Παρισίνῳ ἀριθ. 2763 καὶ τῷ Ῥεδιγερινῷ· ὁ δὲ γράψας τὸν Παρισίνον ἀριθ. 2833, εὐρὼν σημεῖον τῆς μεταθέσεως ἐν τῷ πρωτοτύπῳ, ἐπελάθετο τοῦ γράψαι τὸν πρότερον.

149. τε Βριάρεως (Ἰλ. Α 403) Schömann τ' Ὀβριάρεως, Fick ΒριΦαρεύς (ἐξ οὗ οἱ παλαιοὶ ἐτυμολόγοι παρήγαγον τὸ σύνηθες σχῆμα).

Ὁ δεύτερος τοτὲ μὲν Γύης, τοτὲ δὲ Γύγης καλεῖται· ἴδε καὶ στ. 734. Ἐπειδὴ τὰ ὀνόματα ἀμφοτέρω ἀρμόζουσι καὶ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα Γύης καὶ Γύγης οὐ διέφερον εἰ μὴ γραφικῶς, παρατίθεμεν οὐχὶ τὰς ἐν τοῖς κώδιξι γραφάς, ἀλλὰ τὰς διαρρήδην μαρτυρίας τῶν γραμματικῶν, αἱ συνάδουσιν εἰς τὸν τύπον Γύγης, Ἡρωδιανοῦ παρὰ Πρισκιανῷ 6, 11 καὶ Χαιροβοσκῷ Bekker Anecdota σ. 1359, Ἀρκαδίου ἐν τῷ περὶ τόνων σ. 23, 16, σχολιαστοῦ εἰς Νικάνδρου Θηριακὰ 633.

150. ἀπ'] ἐπ'.

151. Τὸ ἐπιθετον ἐν τοῖς χειρογράφοις ὧδε φέρεται· ἄπλαστοι ἢ ἄπλατοι. Ἀλλὰ ὁ Γοδοφρέδος Ἑρμάννος διώρθωσεν (8, σ. 164) ἄπλητοι, κατὰ μετάθεσιν, ὅποια καὶ ἀπαντᾷ ἐν τοῖς

τύποις πλη-το καὶ ἔ-πλη-γτο. Τοῦτο εὐρίσκομεν 153, ἐκτὸς τῶν δύο ἄλλων σχημάτων.

154. ὅσσοι] Mützell σ. 95 τόσσοι (πρβλ. 421). Τὸ μόριον γέγραπται γάρ· ἐπειδὴ ὅμως οὐ δικαιολογεῖται, ἄλλοι ἄλλα προσβάλλοντο, ὁ μὲν Τρικλίνιος δὲ, Ἑρμᾶννος δὲ μὲν, Gerhard δὲ δ' ἄρ (Overbeck ἐν τῷ Rheinisches Museum τ. ιθ', σ. 626: οὗτοι δ' ἄρ'), ὁ δὲ Wieseler (25) πᾶρ... ἔξ ἐγένοντο (πρβλ. Πλάτ. Συμπόσ. σ. 179 B). Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν διαστέλ-λοντες τὸ μόριον (γ' ἄρ), ἴδε Brunck εἰς Εὐριπ. Μήδ. 122.

155. δεινότατοι παίδωρ] Flach (System der Theogonie σ. 34) οὗτοι δεινότατοι.

δ'] Ὁ μὲν Guet ἐξέβαλε τὸ μόριον, ὁ δὲ Overbeck αὐτ. ἔγραψε τ'.

156. καὶ τῶν] Schömann Opuscula B', σ. 98 τούτων.

157. ἀπεκρύπτεσκε ὁ Λαυρεντιανὸς 31, 20] ἀπεκρύπτασκε, ἀποκρύπτασκε, κατὰ τὸ παράγωγον κρυπτάζω, πρβλ. Ἀσπ. 256 καὶ Κόιντ. Συμυρ. 4, 445: ῥίπτασκε, Ἰλ. Θ 272: κρύπτασκε. Οἱ τύποι οὐκ ἀμάρτυροι, ἀλλ' ἀνεξήγητοι. Βεβαιότερον δὲ κρί-ναι περὶ τοῦ δευτέρου τύπου, πότερον ἀνίσκε ἢ ἀνίσκε γρα-πτέον. Τὸ γὰρ ἀνίσκε ἦτοι ἐγράφη κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ ἀνίημι ἢ ἀντιπαρεβλήθη τοῖς μεσαιωνικοῖς μάλιστα καὶ Κυπρια-κοῖς διὰ τοῦ ἰσχω τύποις. Τὸ ἀνίσκε ἀναλογεῖ τῷ μεθίσκε Ἀ-πολλών. Ῥόδ. 3, 274. 4, 622.

158. ἐπιτέρπετο] ἐπιτέρπετο· Ἑτυμολ. Φλωρεντ. σ. 184, ἐκδ. Miller ἐπιτέρπεται (ἀγνοίᾳ τοῦ ἐπομένου διγᾶμματος). Θαυμα-στὸν ὅσον διέφθαρται ἐν τῷ Γουδιανῷ ἐτυμολογικῷ (σ. 317, 41: ἐπέρτετος ἔργων).

159. στοναχίζετο] στεναχίζετο. Ἡ αὐτὴ διαφορὰ εὐρίσκεται ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς χειρογράφοις (περὶ ὧν ἐπιθι Spitzner ἐν τῷ γ' εἰς Ἰλιάδα παραρτήματι Buttmann Lexilogus A', σ. 214 La Roche, homerische Textkritik). Προβαλλόμεθα δὲ στονα-χίζετο ἐκ τοῦ ὅτι στοναχέω μὲν ὑπάρχει (Ἰλ. Σ 124. Σοφοκλ. Ἠλέκτρ. 131), στεναχέω δὲ οὐδόλως. Ζηνόδοτος καὶ Ἀριστο-φάνης ὅμως στεναχὴ ἐπεδοκίμασαν ἀντὶ τοῦ στοναχῆ (ἴδε Δίδυ-μον εἰς Ἰλ. Ω 512. Ὀδ. ε 83).

160. στεινομένη] Σέλευκος ἀρμοδιώτερον ἡγήσατο «ἀχνυ-μένη». Εἰ καὶ στεινομαι ἄλλοθι ἐπὶ λύπης ἐν χρήσει ἐστίν (ἴδε Ἐ. 178 γρ.). Ἐνταῦθα δεκτέον πλαστικῶς, ὅτι οἱ γιγαντικοὶ Τιτᾶνες ὑπερπληροῦσι τὴν ὑπόγειον χώραν.

ἐπεφράσσατο] Götting προθυμεῖται ἐκφυγεῖν τὴν καλουμένην Ἀττικὴν συγκοπὴν γράφων: «δολίην τε κακὴν τ' ἐφράσσατο τέχνην» (πρβλ. Ὀδ. δ 529: δολίην ἐφράσσατο τέχνην, Νόνν.

Διονυσ. 37, 351: δολίην ἐφράσσατο βουλήν). Ἡ αὐτὴ συγκοπὴ μέντοι εὐρίσκεται Ὀδ. ο 444: ὑμῖν δ' ἐπιφράσσειτ' ὄλεθρον, Ἐ. 655: προπεφραδμένα, πρβλ. καὶ Ὀθρυς Θ. 632. Ἐν ταῖς λέξεσιν Ἀφροδίτη, Ἀμφιτρύων, ἀκροκνέφαιος (Ἐ. 567) ἡ συγκοπὴ ἐξ ἀνάγκης γίνεται.

165. πατέρος] πατρός, πατρί, ὥσπερ 171 φέρεται καὶ πατέρος καὶ πατρός, ἐξ ὧν ἐξελέξαμεν τὸν μὴ κοινὸν τύπον, πρβλ. Ὀδ. λ 501, Gustav Meyer, griechische Grammatik § 339.

κε] δέ, γε, τε, μέν· πάντων δὲ τούτων αἵτιον ἢ ἐκ τῶν τριῶν κ κακοφωνία· ἡσπερ παραδείγματα κεῖνται ἐν τῇ σημειώσει, οἷς πρόσθετες ὅσα Lobeck (Paralipomena Grammaticae Graecae τ. Α', σ. 8) ἔγραψεν.

167. ἄρα] ἀνά.

168. μέγας πρβλ. 459. 473. 495] μέγα.

169. ἀψ] ἄψ δ' αἰψ'.

170. κεν] γεν. ὅ, τι πάντως ὑπῆρχεν ἅμα τῷ γε, — ἐνταῦθα δὲ οὐχ ἀρμόζει ἕνεκα τοῦ ἐπομένου γ'.

174. χειρὶ] χερσίν. Παρ' Ἡσιόδῳ οὐχ ἦττον ἢ ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς ποιήμασιν ὁ ἐνικὸς χειρὶ καὶ ὁ πληθυντικὸς χερσίν εἰκῇ γράφονται, πρβλ. La Roche, homerische Textkritik σ. 378.

178. Οἱ Ἀλεξανδρεῖς οὐχ ὁμογνῶμόνησαν περὶ τοῦ τόνου τῆς λέξεως λοχεος, ὡς μανθάνομεν παρ' Ἡρωδιανοῦ ἐν τοῖς εἰς Ἰλ. Ψ 160 σχολίοις· «καὶ παρὰ τὸ λοχεύω δὲ ὁ λοχεὸς ἔσται», κατ' ὁξεῖαν τάσιν· «ὁ δ' ἐκ λοχεοῖο πάϊς»· ἀλλ' οὖν γε βαρυτόνως οἱ πλείους ἀνέγνωσαν, πλεονασμὸν ἐκδεχάμενοι τοῦ ε, ὥστε παρὰ τὴν λόχου γενικὴν λόχοιο γενέσθαι καὶ λοχείοιο. Οἷς προστίθεται ἐν τοῖς Ἡσιοδείοις σχολίοις· «Ἀριστόνικος λοχεοῖο φησὶν ὡς θυρεοῖο». Πρβλ. καὶ Εὐστάθ. σ. 1293, 41. 1682, 36. Ὡρίωνα Ἐτυμολ. σ. 148, 3, Ἐτυμολ. Μέγ. σ. 59, 43. 130, 49. 509, 47. 636, 27. 742, 31 κ.ά. (ἴδε Mützell [14] σ. 204). Ὁθεν καὶ οἱ ἀντιγραφεῖς ἀλλήλοις διαφέρονται, ἡμεῖς δὲ πειθόμεθα τῇ ἀναλογίᾳ. Νεώτεροί τινες ἀποδοκιμάζοντες τὸ σχῆμα τῆς λέξεως ἔγραψαν· «ἐκ τε λόχοιο» (Heyne) ἢ· «ἐκ λόκχοιο» (Paley) ἢ· «ἐκ λεχρίοιο» ἢτοι ἐκ πλαγίου (Ahrens παρὰ Gruppe, über die Theogonie des Hesiod, Berlin 1841 σ. 157, ὃς παρατίθησιν ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν Ζητημάτων [42] τοῦ Πλουτάρχου· ἀγέγραψεν Ἀντίμαχος Ἡσιόδῳ πειθόμενος· ἀλέχριε δὲ δρεπάνῳ τέμνων ἀπο μῆδεα πατρός).

179 καὶ 180 ἀναγινώσκει Guiet τε καὶ τ' ἀντὶ τῶν δύο δέ.

180. Καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις χωρίοις (πλὴν τοῦ 200) Nauck γράφει μέζεια, τὴν αἰσχροὴν δηλαδὴ λέξιν ἀντικαθιστάς τῇ εὐφύμῳ (σ. 404-5).

182. ἐξοπίσω] Wieseler ἐξολίσων, Scheer [19α] σ. 685: ἐς πόντον.

ἐτώσια] Flach: ἐτώσι' ἄμ'. Ἡ χασμωδία συγχωρεῖται ἐν τῇ βουκολικῇ τομῇ.

184. πάσας δέξατο (Σχόλ., Ἑτυμολ. Γουδιαν. σ. 206, 46 πᾶσας δειξάτο)] «πᾶσας ἐδέξατο» εὐρίσκουμεν ἐν τῷ Baroccianus καὶ Laurentianus 31, 32, ὃ ἀδιστάκτως ἂν ἡγοῦμεθα γραφὴν τὴν γνησίαν, εἰ μὴ οὐχὶ μόνον Ἡσιόδου, ἀλλὰ καὶ οἱ Βυζαντινοὶ πολλάκις τὴν λήγουσαν ας τῶν αἰτιατικῶν κατ' ἀναλογίαν τῆς τρίτης κλίσεως ἐμέτρησαν ὡς βραχεῖαν (*). Τίς ἄρα ἂν εἴποι ποτέρα ἡ γραφὴ ἐστὶ παλαιωτέρα ἢ νεωτέρα;

περιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν] Ἑτυμολ. Γουδ. αὐτ. περιπλομένῳ δ' ἐνιαυτῷ (ὥσπερ οἱ ἄνθρωποι ἐντὸς ἔτους γεννῶνται). Ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας ὁ μεταφραστὴς Mombricitus χρῆται τῷ ἐνικῷ (hinc longus sibi vertitur annus). Ἀλλὰ καὶ Ἡγησίπους ἢ Ἡγησίπους ἐν Ἀθιδί (Παυσαν. 9, 29, 1) ἐπ' ἀνθρώπων τόνδε τὸν στίχον ἐποίησεν: αἷ δὴ οἱ τέκε παῖδα περιπλομένων ἐνιαυτῶν».

185. γείναι] Ἑτυμ. Γουδ. αὐτ. γείναι'.

Ἐρινύς] Ἐρινυῖς· ἡ ὀρθὴ γραφὴ ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐτυμολογιῶν τῶν παλαιῶν (Ἑτυμ. Μέγ. σ. 374, 9 κέ. Ἑτυμ. Γουδ. σ. 206, 42, Ὡρου Ἑτυμ. σ. 57, 11, Εὐστάθ. Ἰλ. I 454, Παυσαν. 8, 25, 6 Τζέτζ. Χιλιάδ. 817).

186. Λεῖπει ἐν τῷ Baroccianus 60.

188. ἀποτμήσας] Guet ἀποτμήσαςκ'.

189. κάβαλ] κάβαλ ὥσπερ Ἰλ. Ψ 683 γρ. καὶ Ἡσύχ. λ., περὶ ὧν ἐπιθ. Hoffmann, Quaestiones Homericae 1, 82. Ἀμφότεραι αἱ γραφαὶ ἐκφράζουσι τὸν αὐτὸν φθόγγον, ἡγουν τὸ τραχὺ b.

ἀπ' ἡπείροιο] ἐπ' Ἠπείροιο, ἢ ἡπείροιο. Περὶ τῆς Κερκύρας, ἢ καὶ Δρεπάνη ὠνομάζετο, «Τίμαιος φησιν, ὃ ἐξέτεμε τοῦ Οὐρανοῦ [ὁ Κρόνος] ἢ τοῦ Κρόνου τὰ αἰδοῖα ὁ Ζεὺς, τοῦτο δρέπανον (δρέπανον) κεκρύφθαι». (Σχόλ. Ἀπολλων. Ῥοδ. 4, 984). Οὗτος ὁ μῦθος δῆλον ὅτι αἴτιος ἦν τῆς διαφόρου γραφῆς, καὶ τοι ἀπᾶναι πρὸς τὰ ἐπόμενα.

191. ὦρνυτο] ὦρμα (= ὦρμα) γρ. ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ.

192. ἐπλητ] Köchly Opuscula σ. 267: ἐπλετο.

193. Ὁ σπάνιος τύπος ἐπλητο ὡσαύτως τῷ ἄπλητος (151) τοὺς μὴ δεινούς περὶ τὴν γραμματικὴν εἰς ἀπορίαν κατέστησε, διὸ προετίμησαν τὸ πασίγνωστον ἐπλετο.

195. ὑπό] ὑπαί. Ἐν ταῖς ἐποποιίαις ἀπὸ καὶ ὑπὸ πολλάκις

(*) Ἐντεῦθεν συνέχων τοὺς πληθυντικούς, ἀναλογίζοντες γυναῖκας: γυναῖκες= χώρας: χῶρες.

κατὰ τὸ φαινόμενον ἱαμβικῶς κεῖνται, τῷ ὄντι δὲ διεκτείνονται τῷ διγύμνατι, οἷον ἐνταῦθα ἀναγνωστέον «ὑπὸ Φραδινοῖσι» (Αἰολιστὶ βραδῖνοισι) ἢ ὑπορραδινοῖσι καὶ ἄλλοθι «ὑπὸ δ' Φεινοῖσι». Οἱ τοῦτο ἀγνοοῦντες ὁμῶς συχνάκις εἰσήγαγον τοὺς ἰδιωτισμοὺς ἀπαὶ καὶ ὑπαὶ (ἴδε Spitzner, *De versu heroico* σ. 52-3. 59).

τὴν δ'] Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 179,5 τὴν.

196. Τὸ πρῶτον ἡμιστίχιον ἐν τοῖς πλείστοις κώδιξιν οὕτω φέρεται: ἀφρογένειαν (-ην) τε θεάν» (Ἑτυμολογ. Φλωρεντ., ἔκδ. Miller, σ. 198) ἢ καὶ: ἀφρογένειαν θεάν» (-όν) (Ἑτυμ. Μέγ. αὐτ.). Τὸ ὑπέρμετρον ἐκίνησε τοὺς κριτικούς πρὸς εἰκασίας, καὶ ὁ μὲν Guillet προβάλετο ἀφρογενῆ τε» (πρβλ. Ὀμηρ. Ὀδ. 6 421. σ. 201 κ.α.), ὁ παρεδέξατο ὁ Reiz, πλὴν ὅτι ἀντὶ τῆς συναλοιφῆς ἔγραψε κατὰ συνίζησιν. Παρὰ τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον ἐπικοῖς ἀμφοτέρω τὰ σύνθετα ἐν χρήσει ἦσαν (ἴδε Mützell σ. 425).

197. οὐνεκ' ἐν (Ἑτυμ. Φλωρεντ. αὐτ.). Ἑτυμ. Μέγ. σ. 179, 7: οὐνεκεν· ἀλλὰ ἐνεκεν καὶ τὰ ὁμοία οὐχ εὐρίσκονται εἰμὴ ἐν τῇ κοινῇ (ἴδε Meisterhans, *Grammatik der attischen Inschriften* σ. 104).

198. θρέφθη] Ἑτυμ. Φλωρεντ. τρέφθη, κοινῶς.

Κυθήροις] Ἑτυμ. Γουδιαν. σ. 351, 58: Κυθήρας, πρβλ. Σχόλ. Ὀδ. κ 81. Σουίδ. λ. Κυθήρηθεν.

199. Λεῖπει ἐν τῷ Μεγ. Ἑτυμολ. σ. 179, 8.

Ἐν τοῖς ἀντιγράφοις ἢ παράδοσις ἔχει, *Κυπρογένεια* δ' (Σχόλ. ἀναλλαγὴ τῆς συντάξεως καλεῖται), *Κυπρογένειαν* (ην) δ' (θ') *Κυπρογενέα* (-γένεα) δ' (θ'). Τρικλίνιος ἀναγινώσκει: «Κυπρογένει' ὅτι», ἀλλ' ἀναζητοῦμεν σύνδεσιν. Κάλλιον ἄρα ὅπερ Robinson προβάλετο «Κυπρογενῆ (ἡ-έα) δ' ὅτι». *Κυπρογενῆς* μὲν οὖν εὐρίσκεται Ὑμν. Ὀμηρ. 10, 1 παρὰ Σόλωνι (Πλουτάρχ. Σόλ. 31) Θεόγνιδ. 1304. 1323. 1332. 1382. 1385. 1386, Πινδάρ. Ὀλυμπ. 11 (10), 125, ἐν ἀδеспότῳ λυρικῷ παρ' Ἀριστοτέλει (Ἡθ. Νικομάχ. 7, 7 σ. 1149), ἐν ἐπιγράμματι τοῦ δευτέρου μ. Χ. αἰῶνος (Kaibel 257, 2 = Κύπριος) κτλ. *Κυπρογένεια* δὲ παρὰ Σαπφοῖ Ἀπόσπ. 87, Πανυάσει (Ἀπόσπ. 13 παρ' Ἀθην. Δειπνός. 2, 36 D στ. 3), Ἀριστοφάν. Λυσιστράτ. 551 καὶ ἐν ἀδеспότῳ λυρικῷ (Ἑτυμολ. Μέγ. 666, 51). Τὰς μαρτυρίας τῶν μεταγενεστέρων ἐπικῶν εὐρήσεις παρὰ Mützell σ. 424. γέντο (Χωρίκιος σ. 129, 7 κ.ε., ἔκδ. Boissonade, παρέφθαρται εἰς «γένετο» ἢ παραπέφρασται εἰς «ἐγένετο» (ὥσπερ Ἑτυμ. Φλωρεντ.)· οὐδὲ «γένετο» ἄλλοθεν ἢ ἐξ εἰκασίας εἰσέφρησεν. D'Orville, *Vannus Critica* σ. 450) ἀναγινώσκει μετὰ τῆς αὐξήσεως αὐτ' ἐγένετο».

«περικλύστω» ἐφύλαξεν οὐδείς ἀντιγραφεὺς τῆς Θεογονίας, ἀλλὰ τὰ εἰς Ἰλ. Ε 422 σχόλια (= Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 547, 20 καὶ Γουδιαν. σ. 355, 10)· τοῦτο δηλαδὴ ἐπιθετὸν ἐστὶ τῶν νήσων (οἶον Δῆλος Ὑμν. Ὀμηρ. 2, 3: γὰρ Κύπρις Kaibel Ἐπιγράμμ. 846, 3). Οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα τῷ Φλωρεντίνῳ Ἑτυμολογικῷ γράφουσι πολυκλύστω· πρβλ. τὴν εἰς 290 κριτ. σημείωσιν. Ὁ δὲ Παρισίνος ἀριθ. 2678 παρέχει διάφορον ἐντελῶς κείμενον, «Κύπρω ἐνὶ καλῇ», τοῦ γραφέως δὴλα δὴ—ἄρ' γε Κύπριος ἦν τὸ γένος;—ἀποροῦντος περὶ τοῦ δυσσιωνίστου ἐπιθέτου· καὶ ἄλλοι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀνέγνωσαν ἀπολυκλύστω ἐνὶ πόντῳ» (Χωρὶκ. καὶ Ἑτυμ. Φλωρεντ. αὐτ.).

200. Λέπει ἐν τῷ Παρισίνῳ ἀριθ. 2776 ὡς ἀπρεπής, ὁ δὲ προηγούμενος ἐν τῷ Μεγάλ. Ἑτυμολ. σ. 179, 8.

Οὐχ ἅπαντες ὠξυτόνησαν τὸ ἐπιθετον φιλο(μ)μηδής, οἱ μὲν ἀποβλέποντες πρὸς τὸ Ὀμηρικὸν φιλομειδής, οἱ δὲ πρὸς τὴν Ἡσιόδειον ἀπὸ τοῦ μήδεα ἐτυμολογίαν. Ἐννοεῖται, ὅτι καὶ πολλοὶ ἔγραψαν Ὀμηρικῶς φιλομειδής, περὶ οὗ ἴδε τὴν σημείωσιν ἡμῶν, ἢ ἐξ ἐναντίας, ὡς Ἄλδος Μανούτιος (πρβλ. Σχόλ. Διδύμ. Ἰλ. Γ 424. Anecdota Parisina τ. Δ', σ. 193), μειδέων. Τὴν Ἡσιόδου ὀρθογραφίαν παρεδέξαντο, ἂν πειθώμεθα τοῖς ἀντιγραφεῦσι, καὶ ὁ τὰ Κύπρια ποιήσας (παρ' Ἀθην. Δειπνوس. 15, σ. 682 F) καὶ Μανέθων Ἀποτελέσμ. 2, 313. Οὐδὲ ἄλλως ἢ παράδοσις ἀμετάβλητος ἔμεινεν. Καὶ ἡ συνίησις καὶ τὸ πολλὰ-κίς ἀπλῶς γεγράφθαι φιλομηδέα διετάραξαν τοὺς γραμματικούς καὶ παρέσυραν πρὸς εἰκασίας. Τρικλίνιος ἐτόλμησε ἀκαὶ φιλομηδέα δ' αὖ (πρβλ. 256), ὅθεν ἐν τῷ Monacensis 283 κατὰ μῆξιν κεῖται «ἡδὲ φιλομήδεα αὖ», ἀνώνυμος δὲ «καὶ φιλομήδειαν» (Παρισίν. 2708, -ία Bodleianus).

ὅτι (Σχόλ. Διδύμ. Ἰλ. Γ 424, Ἑτυμ. Φλωρεντ. κἀ.)] Τριχᾶς περὶ μέτρων σ. 73: ὅτε.

201. τῇ] Ἑτυμ. Φλωρεντ. σ. 168: τῷ (καὶ ἐν τοῖς περαιτέρω «ὠμάρπησε»).

202. γε(ι)νομένη] γειναμένη, πρὸς διάκρισιν τοῦ ἐν συνθηῇ ἐνεστώτος «γίνομαι», πρβλ. τὸ ἐν τῇ κοινῇ συνθηῇ «ἔγεινα».

203. ἔχει] «ἔχεν» κεῖται ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ Λαυρεντιανῷ, ἐπειδὴ ὁ συντελικὸς (λέλογχε) ἐν τῷ παρακμάσαντι Ἑλληνισμῷ τοῦ ἀορίστου οὐ παρήλλασσεν εἰς τὴν σημασίαν· ἐπικῶς δὲ ὁμοίαν ἔχει δύναμιν τῷ ἐνεστώτι.

205. μειδήματα (Κορνοῦτ. 24) ὅθεν ἠρύσατο τὴν λέξιν ποιητῆς τῆς Ἀνθολογίας 5, 198, 3] Διὰ τὸ σπάνιον αὐτῆς ἐξ Ὀμήρου ἔλαβον τὸ μᾶλλον τετριμμένον μελεδήματα.

207. «Τιτὰν διὰ τοῦ ἰ γράφεται», παραινεὶ ὁ σχολιαστής,

ἐπειδὴ ἦσαν οἱ τῇ διφθόγγῳ ἐχρῶντο (π. χ. Τειτᾶν' Kaibel 261,4, Ἰππόλυτ. περὶ αἱρέσεων Α', σ. 25, πρβλ. Ἡσύχ. λέξ. 2,666, ἄλλοι δὲ α'Τιτᾶν», οἷον παρὰ Πρόκλῳ εἰς Τίμ. σ. 53 C).

208. τέκεν] Köchly Opuscula σ. 263: τέκετ'.

210. τοῖο δ' ἐπειτα] Τρικλίνιος: τοῖς δ' ἐπειτα (ὅθεν Λαυρεντ. 31,20: τοῖς δ' ἐπειτα). Παράθεσις ἃ ἐροῦμεν περὶ τοῦ 405. — Ὁ Βατικανὸς ἀριθ. 915 παρέχει τὸ ἐμβλημα «ἐκ παιδὸς περ ἐοῦ» ὡς γὰρ πεπρωμένον ἐστί»· οὗτος λοιπὸν παρενόησε τὴν ἀνωμαλίαν τοῖο, ἀναφέρον ἀυτὴν πρὸς τὸν Κρόνον, διὸ καὶ στ. 207 τὸν γέγραπεν ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς.

211. στυγερόν τε] Petrus Victorius (Variae Lectiones 6', γ' κ. δ') στυγερόντα.

212. ἔτικτε] Mure (history of the language and literature of ancient Greece τ. Β', σ. 414) ἐπειτα· ἀλλὰ παρεῖδε τὴν λέξιν δεύτερον (214).

213. οὔτινι] ὥτινι (ὦ-, ὤ-) ἢ οὔτι (γράφον: οὔτοι).

214. Μῶμορ (Σχόλ., Τζέτζ. Θεογον. 115)] Εἰς τὸν τῆς Ἀββατίας κώδικα ἀναγνώστης τις εἰσέγραψε Μῶμορ ἐκ τῶν Ἰωάννου Διακόνου Ἀλληγοριῶν (σ. 559,30). Ὑγίος ἐν τῷ τῶν Μύθων προλόγῳ ἀπαριθμεῖ ἀντὶ τοῦ δαίμονος Discordia.

215. Fick ἐποίησε τόνδε τὸν στίχον: ... αἰσιν τε πέραν κλυτοῦ Ὠκεανοῦ χρύσεια μᾶλα μέλοντι.

216. μέλουσι] Βατικανὸς 1332: μελέοντι· ἄρα γε τοῦτο ἡγητέον ἔχνος τι τοῦ μὴ Ἰωνικοῦ τύπου μέλοντι; Ἰωάννης σ. 559, 36 κέ.: μέμηλε.

217. καὶ Μοῖρας καὶ Κῆρας] Ἑρμᾶνος «Κῆρας δ' αὖ καὶ Μοῖρας», Wieseler: «καὶ μογεράς δὲ Κῆρας», E. Braun (Mythologie § 258): «καὶ Μοῖραν καὶ Κῆρας».

νηλεοποιῖας] νηλεοποῖνους (Στοβαίου Ἐκλογ. Φυσ. 1,5 [4], 5, Σχόλ.), ἐν δὲ Λαυρεντιανῷ τινι σεσημειώται ἐν τῇ ᾧ· γράφεται, κλεοποῖνους (Στοβαίου Ἐκλογ. Φυσ. 1,3 [4], 38 καὶ Ἰωάνν. Διάκ. σ. 560 «ὡς γέρας παρεχόμεναι καὶ κλέα τοῖς ἀνθρώποις ἐκ πόνων τῶν ἐν νυκτί»). Ruhnken ὀρθότερον ἐνόμισε νηλεοποιῖνους, ἀλλὰ καὶ Ὁρφ. Ἀργον. 1373 ἡ παράδοσις οὐχὶ τοῦτο ἔχει, ἀλλὰ ἀηλιτόποιον Ἑρινύν». Τὴν δὲ ἐν τοῖς χειρογράφοις λέξιν Voss (Kritische Blätter τ. Α', σ. 358) παράγει ἀπὸ τοῦ ἡλεός, ὃ σημαίνει «μάταιος» ἐν ἀποσπάσματι Καλλιμάχου (173 ἐν Ἑτυμολ. Μεγ. σ. 425,47). Τοῦτο μὲν φιλοθεώτερον, οὐ μὴν ἀληθέστερον ἐν ἔργῳ ποιητοῦ ἀπαισιόφρονος.

218 καὶ 219. Παραλείπονται ὑπὸ Στοβαίου (Ἐκλογ. Φυσ. 1,3,38), βεβαίως ὡς ἀδιάφοροι πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ· ὁ 218 ἀναφέρεται ἐν τοῖς εἰς Πίνδαρον σχολίοις (Ὀλ. 7,118).

Κλωθώ] Nauck (16) τ. ε', σ. 134.

219. διδοῦσι] Προπαροξυτόνως γραπτέον, ἂν ἡ τοῦ Meyer (Γραμματ. σ. 413) ἀπὸ τοῦ διδοντι ἐτυμολογία ἐπιδοκιμασθῇ.

220. Ὁ ἀρχαιοτάτος Λαυρεντιανὸς ἔχει τὴν γραφὴν «ἐφέ-
πουσιν», ἐν τοῖς λοιποῖς ἀναγινωσκομένου ἐφέπουσαι, διότι τὸ
ἐξῆς οὐδὲ ποτε ἐξελήφθη ὡς μία λέξις· τὸ κολάζειν ὁμῶς τὰς
ἀμαρτίας οὐ παρασύμπτωμά ἐστιν, ἀλλὰ κεφάλαιον.

221. λόλοιω] λόχοιο.

222. πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώσει] πρίν ἂν ἀποδώσει (Στοβ. Ἐκ-
λογ. Φυσ. 1, 3, 38), Ἀττικωτέρῳ συντάξει.

223. Νέμεσιν] Heyne Μέμψιν, περὶ οὗ Wolf διετινέτο, ὅτι
Ἰωάννης ὁ Διάκονος τοῦτο τὸ ὄνομα ἀνέγνω. Τῷ ὄντι δὲ παρέ-
φρασε τὸ κείμενον κατὰ τὸ σχόλιον: «Νέμεσιν δὲ λέγει τὴν Μέμ-
ψιν», Ἐτυμολ. Μέγ. σ. 600, 29 «Νέμεσις] μέμψις, μομφή»,
Ἡσύχ. ἀνέμεσις] ὕβρις, μέμψις, φθόνος», Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. σ.
430, 5. 917, 21.

224. Φιλότητα] Guet: Δολότητα, Peppmüller (17) σ. 463:
Κακότητα.

227. Αἴθηρ] Ruhnken Epistola Critica σ. 96: Ἄτην (πρβλ.
230), Heyne: Λοιμόν, Schömann: Δῆριν (πρβλ. Ἰλ. P 158,
Bergk griechische Literaturgeschichte τ. Α', σ. 992, σημ.
68: Δάσθην).

Λιμὸν μαρτυροῦσιν ὁ σχολιαστὴς καὶ Βιργίλιος (Αἰν. 6, 276)
ἀντὶ τοῦ Λοιμόν, ὅπερ ἐξ ἐναντίας ἡ Σίβυλλα ὑπερασπίζεται
(3, 603: καὶ πόλεμον καὶ λοιμὸν ἰδ' ἄλγεα δακρυόεντα· ὁ λιμὸς
δῆλα δὴ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν μνημονεύεται). Schömann Opu-
scula τ. Β', σ. 484 ὑποσημ. 15 οὐκ ἀπίθανον ἡγεῖται, ὅτι
ἐγέγραπτο Λοιμόν. Τίς Ἑλλήν ἀγνοεῖ τὸ Θουκυδίδου περὶ τοῦ
πότερον Λιμὸς ἢ Λοιμὸς χωρίον (2, 54);

227 καὶ 228. Μετήλλαξαν τὴν θέσιν ἐν τῷ Medic.

228. Φόβους (οἵτινες τρόπον τινὰ ἀναλέλονται Ἀσπ. 155 εἰς
τοὺς συνωνύμους Φόβον καὶ Δεῖμον)] Φόνους (Τζιτζ. Θεογον.
121), ὁ ἐξ εἰκασίας εἰσθεβλήται, ἀφοῦ ἡ τῆς φόβου λέξεως ση-
μασία παρέκλινεν ἀπὸ τῆς ἐν τῷ πολέμῳ φυγῆς πρὸς τὸ καθόλου
δέος. Ὅδ. λ 612 (ὅς συνάδει τῷ προκειμένῳ πλήν τῆς πτώσεως)
παρέχει ἄνευ ἐξαιρέσεως τὴν γραφὴν φόνοι.

229. Νείκεα] Ὁ μεταφραστὴς Mombricitus *νίκα* ἐξέλαβεν
ὡς πληθυντικὸν τοῦ νίκος· ἡ λέξις ἐν τῷ παρακμάσαντι Ἑλλη-
νισμῷ ἐσυνωνύμει τῷ νίκη καὶ ἔζησεν εἰσέτι ἐπὶ τῆς Κρήτης κατὰ
τὸν τοῦ Ἐρωτοκρίτου ποιητὴν.

Ψευδέας (ψυδέας Fick) *τε λόγους*] Ἴνα μὴ ἐκφρασθῇ προσ-
ωποποιήσις διὰ δύο λέξεων, πολλοὶ ἀντιγραφεῖς καὶ ὁ σχολια-

στῆς ἔγραψαν ψεύδεα (ψεύδεια), στίζοντες ἔμπροσθεν τοῦ λόγου ἢ καὶ εἰσβάλλοντες τὸ τ' μόριον ὀπισθεν. Ἡ αἰτία ἦν ὅπερ ἐν τοῖς εἰς Ἰλ. Δ 235 σχολίοις μανθάνομεν; α' Ὁ Ἑρμαπίας προσηγορικὸν ἀναγινώσκει ψεύδεσιν ὡς τείχεσιν, ἐπεὶ οὐδέποτε, φησὶν, οἶδεν ὁ ποιητὴς ἀπλοῦν τὸ ψευδές, ἐν δὲ συνθέτῳ ψιλοψευδὴς κτλ.

Ἀμφιλογίας (Ἀμφιλλογίας Guiet)] Ἐν τῇ ἐξηγήσει καὶ τῷ Vaticanus 1332 διὰ τοῦ συνωνύμου ἀντιλογίας ἡρμήνευται, ὅπερ ὁ γράψας τὸν Vaticanus 1948 ἀντήλλαξε τῆς γνησίας λέξεως.

230. Ἀάτην (ἴδε σ. 402 Ἀτην)] Ruhnken Ἀπάτην (πρβλ. 224).

τε συνήθεας] Menrad (11) σ. 430: θ' ὁμοφήθεας.

232. Flach: ὅτε τίς κε Φεκών.

234. αὐτὰρ (ἀτάρ)] Οἱ ἀκριβέστεροι περὶ τὴν μετρικὴν παρέτηρησαν, ὅτι αὐτὰρ παρὰ τοῖς ἐπικοῖς οὐδέποτε φέρει τὸν μετρικὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης (Gerhard, Lectiones Apollonianæ σ. 112 καὶ Nauck (16) τ. Δ', σ. 615), ὅθεν ἐνταῦθα διαφόρως προσεπάθησαν ἀφανίσει τὸ πρόσρκρουμα, εἰκάζοντες ὅν δὴν (Wernicke εἰς Τρυφιδώρον σ. 60), Hermann τὸν δὴ, Schömann τὸν δ' ἄρ, Schenkl (ἐν τῇ τοῦ Rzach ἐκδόσει) ὃν τ' ἄρ. Ἐπειδὴ μέντοι οὐ κατανοοῦμεν τὴν λογικὴν ἢ γλωσσικὴν αἰτίαν τοῦ συμπτώματος πλὴν ὅτι ἡ μακρὰ συλλαβὴ πολὺ συχνότερον ἐν τῇ ἄρσει κεῖται ἢ περ ἡ φύσει βραχεῖα, τοῦτον τὸν στίχον μεταποιῆσαι οὐ τολμῶμεν ἄλλως δὲ ἔχουσιν Ἰλ. Δ 542. Ψ 694 καὶ Τρυφιδώρ. 119. Χρησμ. παρ' Ἡλιοδώρ. 2, 35, στ. 1, ὅπου πρὸς διόρθωσιν ἀρκεῖ ἡ ἐκ πλήρους γραφὴ τῆς προηγουμένης λέξεως (π. χ. «ἐλοῦσα, ἀτάρ», οὐχὶ «ἐλοῦσ' αὐτάρ»).

235. θεμιστέων (-άων, -ῶν, κατὰ δὲ τὴν χυδαίαν προφορὰν τῆς συνιζήσεως θεμιστίων, -είων)] ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ Λαυρεντιανῷ τονίζεται θεμιστών, τοῦ Ὀμηρικοῦ τύπου ὄντος θέμιστος. Ἡ λέξις Θεμιστή ἀπαξ μὲν εἴρηται, ὀρθῶς δὲ παρῆκται. Πρὸς τοῦτ' ἡ θεὸς ἐν ἐπιγραφῇ Θεσσαλικῇ πρὸ ὀλίγου ἀνευρεθείση (Collitz, Dialektinschriften 370) ὀνομάζεται Θεμισστα.

238. Κητώ] Nauck (16) τ. Ε', σ. 134: Κητόα.

239. ἀδάμαντα] Ἡ τομὴ δικαιολογεῖ τὴν χασμωδίαν, διὸ οὐκ ἀναγκαῖον γράψαι ἀδάμαντος, ὅπερ ὅμως σαφέστερον ἦν. Ἀδάμας ἐπιθετικῶς κεῖται ἐν τῷ Ἡσυχίου Λεξικῷ, πιθανῶς δὲ καὶ Ὀρφ. Λιθικ. 192.

240. μεγήρατα (ἡγουν μέγ' ἐρατὰ) (Ἑτυμ. Μέγ. σ. 574, 52)] μεγήριτα. Οἱ σχολιασταί, ἐξ ὧν ἀρύεται Ἡσύχιος ἐν τῷ Λεξικῷ, ἀποβλέπουσι πρὸς τὰς γραφὰς ἀμφοτέρας. Αἱ Νηρείδες

οὐ πολυέριστοί εἰσιν, ἀλλὰ, ὡς εἶπομεν, πολὺ ἐρατειναί. Ὁ εἰς Ἰλ. X 349 ἀρχαιότατος σχολιαστὴς τὸ δεύτερον ἐπίθετον ἐξηγεῖται τολμηρῶς «θεοὶς ἐρίζοντα».

241. *Πρωτῶ*, ὄνομα εὐστοχώτατον ὃν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ καταλόγου, κεῖται ἐν ἅπασι τοῖς κώδιξι καὶ παρ' Ἀπολλοδώρῳ· ἀλλὰ ἐν τῷ 248 στ. πάλιν τινὲς παρέχουσι ταῦτό, ὅθεν Ἰωάννης ὁ Διάκονος ἐν τῷ προτέρῳ τόπῳ εἰκασε Πρωτῶ ἀπὸ τοῦ ἀπρώθην τὰς νῆας». Grænius πρὸςβάλετο γράψαι ἐν τῷ ἐτέρῳ τῶν δύο χωρίων Κραντῶ, ὃ δὲ Wolf Πλωτῶ, ὅπερ εἰς τὸν 248 εἰσήγαγεν ἡδὴ Gyraldus (Dialog. σ. 174 E). Ἀναζητοῦντες ποία σύγχυσις πιθανωτάτη, διαβλέπομεν τὸ Ὀμηρικὸν πρωτότυπον (Ἰλ. Σ 43), ὅτι αἴτιον ἐγένετο τῆς ἐπαναλήψεως. Διορθωτέον ἄρα τὸ δεύτερον χωρίον, καὶ τοῦτο οὐχὶ ὡς Lennep Προθόη τε, ἀλλὰ ἀπλούστατα τῷ ὁμοιοτάτῳ Πρωθῶ.

Εὐκράτη] Εὐκράτη (Ἀπολλόδωρ.). Ἀμφότεραι τοῖς σχολιασταῖς ἤδη προύκειντο, ἀλλὰ οὗτοι ἤδη ἐγνώρισαν τὸ μὴ ἐπικὸν τοῦ δευτέρου σχήματος, διὸ ἔγραψαν καὶ Εὐκρήτη. Ἐνεκα τῆς αὐτῆς αἰτίας ἡμεῖς προτιμήσαμεν τὸ πρότερον σχῆμα.

244. *Γαλήνη*] Τρικλίνιος Γαληναίη, ὃ καλόν, ἐξαλειφθέντος τοῦ τε μορίου· τῷ γαληναίῃ τύπῳ χρῶνται Καλλιμάχος ἐπιγρ. 5, 5, Ἀπολλώνιος Ρόδιος 1, 1156, Ἀρατος 813, Ὀππιανὸς Ἀλιευτ. 1, 460 (Περὶ τῶν παραλλήλων ἐπιθι Sturz, de dialecto Macedonica σ. 173, Schäfer εἰς Γρηγόριον τὸν Κορίνθου σ. 394).

245. *Κυμοθόη* (Σχόλ. Ἀπολλοδ.)] Κυμοθέη, κατὰ τὴν τοῦ Ἰωάννου ἐτυμολογίαν ἀπὸ τοῦ «κύμασι θέειν».

Σπειῶ] Nauck (16) τ. Γ', σ. 217 ἀναλύει τὴν διφθογγὸν εἰς -εε-, ὃ οὐδέποτε ὑπῆρχε (ἴδε Rödiger, Sigma und Jota in Wechselbeziehung, Berlin 1884 σ. 9), διὸ Zacher (Wochenschrift für klassische Philologie τ. Α', σ. 1318) ἀπαιτεῖ Σπειῶ.

Θοή (Ἰωάνν. Διάκ.)] Θόη (Σχόλ.). Ἡμεῖς πειθόμεθα τοῖς ἀριθμητικοῖς. Οὐ συντιθέμεθα λοιπὸν τῷ Valckenār (εἰς Ἀρμῶνιον σ. 165) ἀναγινώσκοντι «Θόη δ' Ἀλήη» ὥσπερ Ἰλ. Σ 40 κεῖται.

246 καὶ 247. Ἐν τισι μετατίθενται· τῇ δὲ κοινῇ συνᾶδουσιν Ἰωάννης καὶ Σουίδας (λ. Μελίτη).

Πασιθέη (Σχόλ., Ἰωάνν.)] Ὁ ἐν Ταυρίνῳ κώδιξ ἀναλόγως τῷ Κυμοθόῃ παρέχει Πασιθόη.

Ἀγαυή] Ἡ παράδοσις ἔχει Ἀγαυή, καθάπερ προστέσσεται ὑφ' Ἡρῳδιανοῦ εἰς Ἰλ. I 150 καὶ O 445 ἐπὶ τῶν αἰπαινῶν ὀνομάτων. Ὅς κανὼν ἐπιτετήδευται.

247. *Εὐνείκη*] Grævius *Εὐνίκη*. Τὸ Ἡσιόδειον ὄνομα παρὰ τοῖς Δωριεῦσι καὶ Αἰολεῦσιν ἐν χρήσει ἦν (Θεόκριτ. 13, 45. 21, 1. 42, Σουίδ. λ. Σαπφώ).

248. Ὅμοίως ἀναγινώσκομεν, ὥσπερ «τινὲς» ἐν τοῖς εἰς Ἴλ. Σ 44 σχολίοις οὐχὶ Δυναμένην, ἀλλὰ Δυναμένην.

249. *Ἀκραίη*] L. Dindorf: *Ἀκραίη*.

Πρωτομέδεια] Blomfield εἰς Αἰσχύλ. Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας 123: Πρωτομέδεια.

250. *Πανόπη*] Ἐπειδὴ ὁ στίχος οὐχ ὁλόκληρος, ὁ Ἑρμᾶν-νος (εἰς Ὀρφικά σ. 728) προεβάλετο Πανόπεια (πρβλ. Νόνν. Διονυσ. 39, 255. 43, 100. 264. Βιργιλ. Αἰν. 5, 240, 765), ὁ Flach Πανόπη καὶ ἀγακλειτὴ Γ. (πρβλ. Ἴλ. Σ 45), ὁ δὲ Paulson σ. 150 Π. καὶ εὐειδὴς Γ. Ἡμεῖς δὲ ἰδόντες, ὅτι τὸ τε συ-χνότατα ἐξέπεσε, τοῦτο δὴ εἰσεβάλομεν.

253. *Ζαθέων*] Scheer (196) σ. 684-5 *Ζαχρηῶν*. Bergk ἐν τῷ Φιλολόγῳ λβ', σ. 563 *Ζαέων* (Σχόλ. ἀζγαν πνεόντων).

Κυματολήγη (Σχόλ., πρβλ. ἐπιγραφὴν ἀγγείου *Annali dell' Institute archeologico* τ. Δ', σ. 124)] *κυματολήγη* ἔγραψεν Ἀρίσταρχος, ἵνα μὴ ἀποβαινώσι καὶ Νηρείδες, συναριθμουμένης καὶ Θόης (245).

254. καὶ *εὐσφύρῳ*] Τρικλίνιος σὺν τ' εὐσφύρῳ. Bergk αὐτ. συντέμνει τοὺς δύο στίχους: «Πρηῦναι πνοιάς τ' ἀνέμων σὺν Κυματολήγῃ».

255. θ' *Ἀλιμήδῃ*] τ' *Ἀλιμήδῃ*.

256. *τε φιλομειδῆς*] Τρικλίνιος· φιλομειδῆς δ' αὖ (τ' αὖ), ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀρχετύπῳ ἀνέγνω φιλομειδῆς δι' ἐνὸς μ.

257. *Λειωγόρῃ*] Τὸ ὅτι ἴσως ἀνήκει εἰς τὸ λαὸς (Ἰωνιστὶ ληός), παρώρμα ἂν ἡμᾶς πρὸς τὸ διὰ τῆς γράψαι, εἰ μὴ ἠύρισκομεν ἤδη ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ Β', 553, 21 τὸ ὄνομα «Λειωγόρου».

Λαομέδεια] Ὁ σχολιαστὴς παρατίθει τὴν περίεργον γραφὴν *Ἀλλομέδεια* (ἢ ἄλλοτρίων ἐν τῷ πλῶ μνήμη πραγμάτων).

258. Ἀποκαμόντων τῶν ὀφθαλμῶν ἀπὸ τοῦ τῶν ὀνομάτων πλήθους, ἀντιγραφεῖς τινες ὑπερήλαντο τὸν στίχον τόνδε.

Πουλυνόμη] Ὁ Ψευδαπολλόδωρος (Βιβλιοθ. 1, 2, 7) φαίνεται ὅτι ἀνέγνω Πουλυνόη, ὅπερ ὁμοιοτελεστεῖ μετὰ τοῦ ἐπομένου ὀνόματος. Ἐξ ἐναντίας δὲ τοῦτο ἔγραψάν τινες Ἀυτονόμη, ἀλλ' ὁ σχολιαστὴς καὶ Ἀπολλόδωρος καὶ Εὐστάθιος (Ἴλ. Σ 471. Ὀδ. η 25. θ 557) συμφωνοῦσιν εἰς τὴν παράδοσιν.

Λυσιάνασσα] Hermann, Briefe an Creuzer σ. 90 *Λυσιάνειρα* (ἥτις βασιλέως δίκην λύει τὰς συνόδους τῶν ἀνδρῶν), Götting εκδ. α' Ὑσιάνασσα.

259. *φυήρ*] Φυή (ἢ φυή:).

260. *δίη τε ἥ τε* (Τρικλίνιος: ἡ δὲ μὲν Ἰππη] Ἐν τῷ Monacensis 283, ὅπου τὸ *δέμας* ἐξέπεσεν, ὁ σχολιαστὴς ἀντὶ τοῦτου προσέθηκε *δέ μεν*· ἡ γραφὴ σαφηνίζει τὴν τῆς Τρικλινίου γένεσιν· Götting «καλή τε», ἡ «ρόδι τε», ἡ «καὶ δίη», Paley «θείη τε», ἀμφοτέρω οὐχ ὑγιὲς ἡγούμενοι τὸ θηλυκὸν *δίη* ἀντὶ τοῦ Ὀμήρου *δίη* (= *διF-ια*). Ἀλλὰ καὶ ἀνώνυμός τις ποιητῆς (Σχόλ. Πινδάρ. Νεμ. 2,16) ἐποίησε «*δίη τε Κελαινῶ*».

261. *Προρόη*] Σχόλ. εἰς 253: Πατρονόη (ἐξαλειφθέντος τοῦ προηγούμενου: τε).

262. Ἐν πᾶσι φέρεται Νημερτῆς θ' (πρόβλ. Ἰλ. Σ 46. Ἐμπεδοκλ. στ. 14), κατὰ δὲ τὰ σχόλια ἐν ἄλλοις ἔκειτο ἐπιθετικῶς *νημερτῆς*, ὃ παρεδεδέχμεθα—εἰ μὴ τις λέγει, ὅτι Ἡσίοδος ἐκ στήθους ἀριθμῶν ἐσφάλη εἰς μίαν Νηρείδα. Heyne (εἰς Ἰλ. Σ 46) ἀποζητεῖ τὸ θηλυκὸν σχῆμα Νημερτῆς.

264. *ἔργα Φιδυῖαι* Lennep] ἔργ' εἰδυῖαι, ἐν πᾶσιν· ἀλλὰ τὸ θηλυκὸν ἐπικῶς τὸ βραχὺ φωνῆεν ἔχει.

265. *βαθυρρέϊται*] Nauck (16) E' 136: βαθυρρέεταο.

Ἄρπυϊας ἢ Ἀρπυῖας, -νίας] Nauck (16) E' 134 καὶ Fick: Ἀρέπυϊας, κατὰ παλαιοκορινθιακὴν ἐπιγραφὴν ἀγγεῖου.

267. «Ἡ δὲ ἐτέρα (Ἀρπυια) καλουμένη Ὠκυπέτη, ὡς δὲ ἐνιοι Ὠκυθόη, Ἡσίοδος δὲ λέγει αὐτὴν Ὠκυπόδην»· οὕτως ὁ Ψευδαπολλόδωρος (1, 9, 27, 7) ὅσπερ βεβαίως οὐ ψεύδεται, εἰ καὶ ἡ παράδοσις ἅμα τοῖς σχολίοις καὶ ἄλλοις μάρτυσιν (Ἐτυμολογ. Μέγ. σ. 148, 29. Σχόλ. Ἀπολλ. Ροδ. 2, 276. Σχόλ. Ἰλ. Π 150) ἔχει Ὠκυπέτη. Εὐκατάληπτον γάρ, ὅτι τὸ τετριμμένον ὄνομα ἀντικατέστησε τὸ ἀπαξ εἰρημένον.

268. *ἔπορται*] Schömann σ. ζ': ἔποντο, ὅπερ ἀποζητεῖ ὁ πεπατημένος περὶ τῶν Ἀρπυιῶν μῦθος.

269. *ὠκεῖης*] ὠκυέσι.

μεταχρόνιαι] Ἐρρίκος Στέφανος ἐν τῷ Θησαυρῷ: μεταχρόνιαι, ὅπερ ἐν τισὶ γράφεται Ἀπολλων. Ἀργοναυτ. 2, 589. Ἡ παράδοσις μέντοι ἐνταῦθα καὶ ἄλλοι (οἷον παρὰ Μαξίμου 420) ἀπαραλλάκτως παρέχει τὴν γραφὴν «μεταχρόνιος».

270. *Φόρκυ* (Δράκων σ. 94, 14, -υ)] -υι, ἥς καταλήξεως ὁμῶς τὸ ὕ μακρόν. Πρόβλ. 333. 336.

Γραίας (Δράκων αὐτ. γρείας, χυδαίχ προφορᾷ)] Götting: παῖδας, Köchly: κούρας, Wieseler (25): πηράς.

καλλιπαρῆας] καλλιπαρῆους (Σχόλ., Δράκων αὐτ.). Σέλευκος τὰς Γραίας, αἵπερ ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ὑπελαμβάνοντο μονόφθαλμοι καὶ μονόδοντες, ἀναξίους ἡγήσατο τοῦ ἐπιθέτου τούτου, ὅθεν προεβόλετο «καλλιπαρῆος», ἐνθυμηθεὶς τὸν 238 στ.

271. *γενετῆς*] (Εὐστάθ. Ἰλ. Α 350 σ. 116, 27)] γενεῆς.

272. ἐρχόμενοι] Clericus: ἐρόμενοι, παθητικῶς μᾶλλον ἢ Ἑσιοδείως.

273. Περφρηδῶ (Σχόλ. Ἀπολλων. 4, 1515, ἄλλως Περφρηδῶ) Περφρηδῶ ἢ Περφριδῶ (Ἰωάνν. Διάκ., Τζέτζ. Λυκόφρ. 838, Σχόλ. Αἰσχύλ. Προμηθ. 793, Ἑτυμολ. Φλωρεντ. σ. 243, Ἀπολλόδωρ. 2, 4, 2, 3). Ἡ δυσεξήγητος λέξις ὑπ' ἄλλων μετεβλήθη κατὰ τὴν κοινῶν ὀνομάτων ὁμοιότητα, οἷον Τερφρηδῶ (οὕτως ὁ ἐν Ταυρίνῳ κώδιξ) παρὰ τὸ τέφρα ἢ Μεμφρηδῶ (Ἀπολλόδωρ. αὐτ. γρ.) καὶ Μεμφήδη (Ζηνοβ. Παροιμ. 1, 41 σ. 16, 5) παρὰ τὸ μέφομαι. Ἡ ἀπόφασις ἡμῶν ἐγένετο, ἀφοῦ ἐγνωρίσαμεν τὴν κατόπτρου Τυρρηνικοῦ ἐπιγραφῆν Pempheiru (ἡ δὲ Ἑνυὼ ἐκεῖ Enie καλεῖται).

ἐῦπεπλον ἢ εὔπεπλον] Lolling παρὰ Wies. (27): ἰόπεπλον. Rzach σ. 373 περὶ τοῦ εὔ- τοῦτο διορίζει, ὅτι διηρημένως γραπτέον εὔ- πρὸ δύο συμφώνων οἷον εὔδμήτοιο. Ἐπειδὴ ἡ παράδοσις ἐν τοιούτοις ἀβέβαιος καὶ φυσικῶς οὐδὲν ὑπάρχει χωρίον, ὅπου ἡ διαίρεσις καὶ πρὸ ἀπλοῦ συμφώνου ἀναγκαία, τὸ ζήτημα μεταξὺ καταλείπομεν· πλὴν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν τῇ πέμπτῃ ποδὶ αὕτη προτιμότερα.

274. Γοργούς] Heyne: Γοργούς.

Ἡ αἰτιατικὴ ἐσχηματίσθη ἀναλόγως τοῖς εἰς ὁ θέμασιν, ὥσπερ τὰς εἰκοὺς Ἀριστοφάν. Νεφέλ. 559, λεχοὶ Ὀρφ. Ὑμν. 2 (1), 10, λεχοὺς Σχόλ. Ἀπολλων. Ῥοδ. 2, 1010.

275. Νυκτὸς Gerhard] νυκτὸς. Ἡ γὰρ θεὸς αὐτόθι τὴν ἑαυτῆς οἰκίαν ἔχει (748 κέ.).

276. Σθε(ν)ῶ (Ἡρωδιαν. περὶ μον. λέξεως σ. 13)] Σθεινώ (Σχόλ.). Τὸ ὄνομα οὐχ ἀρμόζει εἰς τὸ δακτυλικὸν μέτρον.

Εὐρυάλη τε] Ἰωάννης σ. 563 γρ.: Εὐρυάλεια.

αἶ] Hermann (8) σ. 169: ταί.

277. ἀγήρω] ἀγήρως. Menrad (11) σ. 430: ἀγηράω. Περὶ τῆς κλίσεως πολλὰ ἐδίσταζον (ἐπιθι καὶ τὰ εἰς Ὀδ. ε 218 σχόλια) καὶ ἦσαν οἱ οὐκ ἐνεθυμήθησαν περὶ τοῦ συνηλεῖσθαι ἐκ τοῦ ἀγήραος. Τὸ ἀγήραοι λοιπὸν ἀποτελεῖ ἀγήρω.

280. Περσεὺς κεφαλῇ] Σχόλ. Πινδάρ. Ὀλ. 13, 89 γρ. κεφαλὴν Περσεὺς. Ὁ μνημονεύομεν, ἵνα προσέχη τις τὸν νοῦν τῇ περὶ τὴν εὐφωνίαν ἐπιμελείᾳ τοῦ ποιητοῦ.

281. ἔκθορε Χρυσάωρ Παρισίν. 2678] ἔξέθορε Χρυσάωρ (Σχόλ. Πινδάρ.). Ἡ λεγομένη Ἀττικὴ ἐλάττωσις συγχωρεῖται μάλιστα ἐν ταῖς καταλήξεσιν. Πολλοὶ Βυζαντινοὶ ἔγραψαν καὶ ἐνταῦθα καὶ 287: Χρυσάωρ, ὥσπερ καὶ Τζέτζης ἐν τοῖς Μεθ' Ὅμηρον 181: Χαλκιάωρ, παρὰ τὴν ἄορ λέξιν· καίτοι ἡ ὀνομαστικὴ τῶν ἀρσενικῶν χρήζει σημείου τῆς κλίσεως.

282. ἦν ὅτ' ἄρ' (ἄν)] Nauck (16) Δ', σ. 390, 8. Ε', σ. 140: ἦεν ὅτ'.

περὶ] παρὰ. Αἵπερ ἐν τοῖς κώδιξι πολλάκις συγγέονται, οἷον ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Ἡσιόδου Βίου. Πρβλ. πρὸς τὴν χρῆσιν Ἰλ. Β 757: οἱ περὶ Πηνειὸν καὶ Πήλιον εἰνοσίφυλλον ναῖον.

πηγάς] πηγὴν. Ὁ πληθυντικὸς μᾶλλον ἀντηχεῖ τὸ κύριον ὄνομα.

283. ἔχεν] ἔχων, παρεννοουμένης τῆς βραχυλογίας. Mützell σ. 67 διςχυρίζεται, ὅτι τὸ ἄορ ἔχει πανταχοῦ τὸ ᾧ μακρόν, καθάπερ Ἀσπ. 221 καὶ 457, ὅθεν γράφει: γείνεθ' (οὕτω τινὲς κώδικες), ὃ δ' ἄορ ἔχεν χρύσειον, καθόσον καὶ ἐν τῷ εἰρημένῳ Παρισίνῳ φέρεται «γίνεθ' ὃ δ' ἄορ ἔχων χρύσειον». Ὁ δὲ Hermann γράφει: γέντο δ' ἄορ χρύσειον ἐλὼν, τὸν στίχον τιθεὶς ἐν παρενθέσει ὀπισθεν τοῦ 280.

287. τρικέφαλον (Σχόλ., Ἰωάνν. Διάκ., Σουίδας λ. κυνοκέφαλος, Σχόλ. Ἀριστοφ. Ἰππ. 414, Σχόλ. Ἀριστείδ. τ. Γ', σ. 547), πρβλ. Ὀρφ. Ἀργοναυτ. 979: τρισσοκέφαλος, Ἀριστοφάν. Ἰππ. 416 ἐν χρησμῷ: κυνοκεφάλῳ, Εὐβουλ. κωμ. Ἀπόσπ. 105, 10 ἐν αἰνίγματι: ἄμφικέφαλος, ἐπιγραφὴν ἀγάλματος Ἀττικοῦ παρ' Εὐσταθ. Ἰλ. Ω 336: τετρακέφαλε] Οἱ προσκρούσαντες τῇ τοῦ ᾧ διεκτάσει εἴκασαν «τρικάρηνον», πρβλ. καὶ 312.

288. Ἐπειδὴ ὁ στίχος χωρὶς αἰτίας ἐξωτερικῆς ἐν τισι μὲν λείπει, ἐν δὲ ἄλλοις κεῖται ὀπισθεν τοῦ 279, ἴσως ἐμβέβληται ὑπ' ἀναγνώστου, ὅστις ἐγνώρισε τοὺς ἀπὸ 979. Οὐδὲν ἦττον ἀπαιτεῖται μνεῖα τῆς μητρὸς.

290. βουοῖν ἐπ'] βουοῖ πάρ'.

εἰλιπόδεσαι (εἰ.)] εἰλοπόδεσαι (Χρησμ. Σιβύλλ. 1, 59). Ὡρος δικαιολογεῖ τὸ ἰῶτα (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 299, 25 κέ.).

περιρρύτῳ] πολυρρύτῳ. Ὁμοίον τι συνέβη 199.

293. Ὀρθον (Σχόλ., Εὐστάθ. Ἰλ. Ω 316 = Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 591, 28, Εὐστάθ. εἰς Ὀδ. ω 456, Σχόλ. Ἰλ. Θ 368. X 29, Τζέτζ. Λυκόφρ. 651, Σχόλ. Πινδάρ. Ἰσθμ. 1, 15)] Ὀρθον Σχόλ. «ἄλλως», Ἰωάνν. Διάκ. Ἡ αὐτὴ διαφορὰ ἀπαντᾷ 309 καὶ 327. Κόιντ. Σμυρν. 6, 253, Παλαίφατ. κ. 40, Ἀπολλόδωρ. 2, 5, 10, Σχόλ. Ἀπολλων. 4, 1399, Σχόλ. Πλάτων. σ. 427, Τζέτζ. Χιλιάδ. 2, 36. 333. Ἡ γραφὴ Ὀρθην ἄλλως ἀμάρτυρός ἐστιν.

καὶ] Rehdigeranus: ἰδὲ.

295. ἀμήγαρον] Nauck (16) τ. Ε', σ. 136: ἀμαιμακον = ἀμαιμάκετον.

οὐδὲ] οὐδὲν ἐν τισι γέγραπται διὰ τὴν χασμωδίαν, ἥπερ τῷ

ὄντι οὐχ ὑπάρχει διὰ τὸ δίγαμμα τῆς ρίζης *Feix*. Ἡ τοῦ οὐδὲν ἀντὶ τοῦ ἀρνητικοῦ χρῆσις πραγματεύεται ὑπὸ Μαυροφρύδου ἐν τῷ «Φιλίστορι» τ. Β', σ. 27 κέ.

297. *σπῆϊ ἔρι*] *Stephanus Thesaurus linguae Graecae* τ. Β', σ. 53: *σπεῖ ἐρι*, Gerhard, *Lectiones Apollonianae* σ. 176: ἐν *σπῆϊ*, Nauck (16) τ. Γ', σ. 217: ἐν *σπέει*.

300. *ποικίλον*] *Scheer* (19 α) κγ', σ. 685: αἰόλον.

ζαθέης] *ζαθέοις*, κατὰ σύνταξιν μετὰ τοῦ *κεύθεσι*. *Πρβλ.* 332: ἐρεμνῆς *κεύθεσι* γαίης.

κεύθεσι] *κεύθμοσι* (*κευθμῶσι*). Ἡ δὲ κυρία κλίσις τῆς λέξεως *κευθμών*, *-ῶνος*, κτλ. ὡς Ὀδ. κ 283 καὶ ν 367 ἀποδεικνύουσιν.

301-2. Ἐν τῷ *Taurinensis* καὶ *Rehdigeranus* φέρονται ὀπίσω τοῦ 305.

301. *δέ Foi*] *Guiet*: δὴ οἱ.

κοίλην ὑπὸ πέτρην] *κοίλη* ὑπὸ πέτρῃ, Ἀττικῇ συντάξει. *Moritz Schmidt* (*Rheinisches Museum* τ. κ', σ. 304) διαίρει τὸ ἐπίθετον, ὅπερ ποιεῖ ὁ Nauck ἐν πᾶσι τοῖς χωρίοις (16) σ. 395 ὑπόσημ. 6.

303. *ἐνθ'*] ἐν δ'.

δάσαντο] *Gerhard*, *Lectiones Apollonianae* σ. 111: ἐδάσαντο· *πρβλ.* Ἰλ. Α 368: καὶ τὰ μὲν εὖ δάσαντο.

304. *εἰν' Ἀριμοισιν*] Ὁ ἀνώνυμος ἐξηγητὴς ἐκλαμβάνει ταύτας ὡς μίαν λέξιν, ὥσπερ ὁ γράψας τὸν ἄριστον κώδικα τῆς Ἰλιάδος Β 783 καὶ Βιργίλιος (Αἰν. Θ 716), *πρβλ.* Λίβιον παρὰ Σερβίῳ, τοῦτον τὸν στίχον ἐρμηνεύοντι, καὶ Πλινίῳ (Ἰστ. Φυσ. 2, 203). Ἀλλὰ καὶ Πίνδαρος ('Απόσπ. 93, 3 Bergk) χρῆται τῷ διὰ δυοῖν «ἐν Ἀρίμοις».

ἢ δ'] *Flach*: ἦ.

305. *ἀγήραος*] *ἀγήνορος* *Schrevel*: ἀγήρατος. Ἐν ἐπιγράμμασιν ὁμῶς τὸ *α* τῆς λέξεως ταύτης μακρόν (*Kaibel* Ἐπιγρ. 1084, 3 καὶ *Addenda* 35 Α 34, *Χρησμ.* Σιβύλλ. 3, 418) εἰ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι τῷ *α* ἐχρήσαντο βραχέως (αὐτ. 547, 4 καὶ 634).

306. *Τυφάορα*] *Farrens*: *Τυφώα*.

ἄνομος (*πρβλ.* *Χρησμ.* Σιβύλλ. 2, 260: *δεινοὶ θ' ὕβρισται τ' ἄνομοι τ' εἰδωλόατραι τε*, Σοφοκλ. *Τραχ.* 1096: *ὕβριστῃν ἄνομον, ἐπὶ τῶν Κυκλώπων*, Ἀνθολογ. 7, 492: *ἄνομον ὕβριν*) ἄνεμον. Ἡ σύγχυσις αὕτη, ἣν γινώσκουσιν ἤδη οἱ σχολιασταί, ἐγένετο ἰδανικῶς, διότι *Τυφῶν* ἡλληγορήθη ὡς *τυφῶν* (*πρβλ.* 869), ἴσως δὲ καὶ γλωσσικῶς, τῆς «ἄνεμος» λέξεως νῦν τοῦλάχιστον ἐνιαχοῦ (π. χ. ἐν Ἀραβανίῳ) προφερομένης «ἄνομος». Τὸ δίγαμμα τῆς ἐλικ- ρίζης διεκτείνει τὴν προηγουμένην συλλαβήν, ὥστε περισσὸν εἰσβάλεῖν, ὡς τινες, τὸ θ' μόριον.

κούρη] νύμφη, ὅπερ ἡρύσατό τις ἐκ 298.

308. τέκετο (ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ γένετο ὡς συνώνυμον τῷ γείνατο)] Ὁ Παρισίνος ἀριθ. 2708 παρέχει: τέτοκε (ὁ Τρικλίνιος πλημμελῶς ἔγραψε τέκε), ὅπερ ἄμεινον, ὡς δὴ τοι ᾤετο ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς γραμματικὸς, ἅτε οὐ τοῦ μέσου γένους ὄν, τῷ ὄντι ὁμῶς εἰς τὸν παρακμᾶσαντα Ἑλληνισμόν ἀνήκει, καθότι ὁ συντελικὸς ἀντὶ τοῦ ἀορίστου κεῖται.

310. φατειὼν ἐγράψαμεν ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ παραδόσει φατεινὸν (κακῶς ἐνταῦθα τε καὶ Ἀσπ. 144. 161 φατεινόν), διότι ἡ καταλήξις οὐ παραλλάσσει τῆς -τέος εἰ μὴ εἰς τὴν διάλεκτον καὶ ἀντιστοιχεῖ τῇ παλαιοῖνδικῇ καταλήξει -lavva.

312. πεντηκοντακέφαλον (Σχόλ., Σχόλ. Σοφοκλ. Τραχ. 1098)] πεντηκοντακάρηνον. Οὐ βουλόμεθα ἐπαναλαβεῖν ὅσα εἴπομεν εἰς 287.

313. λυγρὰ (F) ἰδυῖαν Lennep] λύγρ' εἰδυῖαν. Ζῆτει τὴν εἰς 264 σημείωσιν.

315. ἄπληστον Hermann παρὰ Franke ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ὀμηρικῶν Ὑμνων 5,83] ἄπλητον (πρόβλ. 151).

319. πνεύουσαν (Ἑτυμολ. Μέγ. 76,13: πνεῖουσαν)] Franke εἰς Καλλιμαχον σ. 197: ἡδὲ Χίμαιραν ἀποπνεύουσάν τ' αἰθόμενον πῦρ.

320. ποδώκεά] ποδώκεάν, κατὰ τὴν παρὰ τοῖς Βυζαντίνοις κλίσειν ἢ ἀναλόγως τῷ Ὀμηρικῷ «ὠκέα Ἴρις».

321. ἦν] Παλαιοὶ μὲν τινες μετέβαλον τὸν διαλεκτικὸν τύπον εἰς αὐ, καθ' ἡμᾶς δὲ Naber ἐν τῷ Νεδερλανδικῷ περιοδικῷ «Tijdschrift voor de Nederl. Gymnas.» 1863-4, σ. 77 προυτεῖνατο ἔν. Ὁ πληθυντικὸς ἦν μέντοι μαρτυρεῖται ὑπὸ πολλῶν γραμματικῶν (Ἡρωδιαν. π. μονήρ. λέξ. 45,5, π. σχημ. σ. 605, 7 ἐκδ. Walz, Σχόλ. Ἰλ. Δ 222, Σχόλ. Σοφοκλ. Τραχ. 520, Σχόλ. Ἀπολλων. Πρόδ. 2,65, Εὐστάθ. Ἰλ. Ζ 180. Ρ 384, Ἀνών. περὶ σολοικισμοῦ σ. 198, Cramer Anecdota Parisina τ. Δ', σ. 182. 272, Bekker Anecdota σ. 536. 1293, Μοσχόπ. περὶ σχεδ. σ. 229). Ἐπιθὶ καὶ Κόντον ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ Α', σ. 328.

324. Λεῖπει ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ 32,16 καὶ Παρισίνῳ ἀριθ. 2708, ἴσως δὲ καὶ ἔλειπεν ἐν τῷ χειρογράφῳ, ᾧ ἐχρήσατο Ἰωάννης ὁ Διάκονος σ. 566 (318). Περὶ τῆς αἰτίας ἐπιθὶ τὴν ἐξηγητικὴν σημείωσιν.

326. Φίλ' (Σχόλ.)] Φίγγ', Σφίγγ', πρόβλ. Ἀσπ. 33: Φίκιον ὄρος, Λυκόφρ. 1463: Φίκιον τέρας, Φῆστον λ. Picati (καθ' ὃν τῆς Δωρικῆς διαλέκτου ἐστίν), Ἡσύχιον λ. Φίγκα Φίκα Σφίγγα, Πλάτωνα Κρατύλ. σ. 414 D καὶ τὴν Σφίγγα ἀντὶ Φικὸς (γρ.

Σφικός, Σφιγός, Σφιγγός] Σφίγγα καλοῦσιν. Ἀγγεῖον τοῦ Ἀρχικλέους φέρει τὴν ἐπιγραφὴν ΣΦΙΧΣ (Corpus Inscr. 8139).

327. Ὀρθον] Ὀρθρον, ζῆται εἰς 293.

328. τόν δ' τὸν δ'.

κυδρὴ (πρβλ. Ἐ. 257. Ἰλ. Σ 184: Διὸς κυδρὴ παράκοιτις)] κυδνὴ, ὅπερ κεῖται καὶ Ἐ. 327. Πρβλ. Buttman Lexilogus A', σ. 206. Winterton: κεδνὴ.

329. ἐνθ' ἄρ' ὄγ' (Ἐτυμολ. Φλωρεντ. 107)] ἐνθα γε Baroccianus 60, ὅθεν Paley παρήγαγε κατ' εἰκασίαν «ἐνθ' ὄγε». Ὁ δὲ Nauck (16) Δ', 625. Ε', 97 γράφει «ἐνθ' ὄγε ναιετάων».

330. πῆμ' ἀνθρώποις] Scheer (19 α) κδ', σ. 624: πῆμα βροτοῖσι (καθώς Ὀδ. μ 125, Ὑμν. Ὀμηρ. 2, 128).

ἐλεφαίρετο] ἐλεφαίρατο (Ἐτυμολ. Μέγ. σ. 329, 17. Ἐτυμ. Φλωρεντ. 107).

331. τρητοῖο] Clericus: Τρητοῖο.

333. Φόρκυϊ (-υ)] Φόρκυνι, ἴδε 270.

ὀπλότατον] Guiet: Ὀπλότατον.

334. ὄφιν] Ἡσύχιος ἐν τῷ Λεξικῷ: Ὀφιν.

ἐρεμνοῖς] ἐρεμνῆς. Ἡ γῆ ἐπονομάζεται ἐρεμνὴ Ὀδ. ω 106.

κεύθμασι (-μῶσι) Παρισίν. 2678 (2776)] κεύθεσι (-εῖ) Ὀμηρικῶς. Πρβλ. Θεόγνιδ. 143: δνοφεροῖς ἦ-ῆς ἐν κεύθμασι (γρ. κευθμῶσι καὶ κεύθεσι, ὥσπερ ἐνταῦθα). Ἐπιθι καὶ 300.

335. μεγάλοις] Wieseler (25) σ. 7 μεγάλῃς, πρβλ. Θ. 622.

336. καὶ] καὶ καὶ ἐκ, ἥτις γραφὴ ἰσως πρῶτοφανῆς ἦν, ἐπειδὴ Ἡσίοδος ἀγαπᾷ τὰς κράσεις, οἷον ἀκκείνος Ἐ. 295, καὶ Ἐ. 357, χῶ Θ. 284, κείς Ἐ. 44 γρ.

Φόρκυνος] Φόρκυος. Πρβλ. 270. Ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ χρεῖα ἐστὶ μακρᾶς συλλαβῆς Lennep: Κητοῦς τε καὶ ἐκ Φόρκυος.

340. Ἀχελώϊον τ' Τρικλίνιος] Ἐν τοῖς λοιποῖς φέρεται ἢ Ἀχελώϊον ἢ ατε καὶ Ἀχελώϊον». Guiet: Ἀχελῶν τ'. Ὡσαύτως Μενέλιος συνιζάνει ἐν ταῖς Ἡσιόδεσις Ἡοίαις (Παυσαν. 9, 36, 7).

341. Νέσσον] Νίσσον (οὕτω καλεῖται Τρῶς τις παρὰ Κοίντῳ τῷ Σμυρναίῳ 3, 231). Τὸ εἰς δικαιολογεῖται τῷ καθ' ἡμᾶς ὀνόματι Μέστο.

Ῥοδίον (Ἀρχάδιος π. τόνων σ. 39, 16 κέ. Σχόλ. Ἰλ. Μ 20 «παροξυτονητέον ὡς κύριον». Εὐστάθ. αὐτ.)] Ῥόδιον, συγχύσει τοῦ ἐθνικοῦ.

θ' Ἀλιάκμονα] ατε Λιάκμονα» ἀναγινώσκεται ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ κώδικι. Πειθόμεθα, ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ χυδαίᾳ ἀποκοπῇ τοῦ α τὸν ποταμὸν ὠνόμασαν Λιάκμονα.

342. θεῖόν τε Σιμόντα Mützell (14) σ. 96, πρβλ. Ὀπόεντος

Πινδάρ. 'Ολ. 9,86] 'Η παράδοσις ἔχει «θεῖόν τε Σιμόντα». (Σχόλ. 'Ιλ.). Franke εἰς 'Υμν. 'Ομηρ. 136, «θεῖον Σιμόντα», Hermann (6) σ. 172: Σιμόντά τε θεῖον, Menrad (11) σ. 431: Σιμόντά τε δῖον.

343. Πηρείον] Nauck (16) Γ', 234 διαιρεῖ τὴν δίφθογγον, παρατιθεῖς Πινδάρ. Πυθ. 10,56, ὅπου τὸ μέτρον τὴν διαίρεσιν ἀναγκαίαν ἀποτελεῖ.

ἐϋρρεῖτην] ἐϋρρυτόν (ἀλλὰ τὸ ὕ βραχύ!), Nauck (16) τ. Ε', σ. 136: ἐϋρρεῖτην.

345. Ἀρτησικον ἐγράψαμεν ἀντὶ τοῦ Ἀρδησκον, -ισκον (παρὰ τὸ ἄρδω) ἢ Ἀλδησκον, -ισκον (παρὰ τὸ ἀλδαίνω, πρβλ. Εὐστάθ. 'Ιλ. Θ 450. 'Οδ. σ. 70, Σουίδ. Ἀλδησκος, ὄνομα ποταμοῦ), ὁμογνωμονοῦντες τῷ Wesseling, ὃς Ἡρόδοτον (4,92) τὸν αὐτὸν ποταμὸν τῷ Ἡσιοδεῖ μνημονεύσαι ἡγεῖται. Ἡ αὐτὴ διαφορά τῶν γραφῶν παρατηρεῖται Διονυσ. Περιηγ. 314.

Σκάμανδρον] Κάμανδρον. Πρβλ. 'Ιλ. Β 465. 467. Ε 36. 49. 77. Καὶ ἐκεῖ ἐν τισὶ τὸ Σ ἀποβέβληται (ἴδε καὶ Σχόλ. 'Ιλ. Α).

347. σὺν Ἀπόλλωνι ἄνακτι] Ἀπόλλωνι ξὺν ἄνακτι. Ἡ τῆς δῆλα δὴ ὑφισταμένης διορθώσεως αἰτία μετρικὴ ἐστίν, ὅτι τὸ α ἐν τῷ τοῦ θεοῦ ὀνόματι διεκτείνεται. Τῷ σχήματι [ξὺν Ἡσιόδος οὐ χρῆται εἰ μὴ ἐν συνθέτοις (Θ. 686. 705 'Ε. 240).

349. Ἀδμήτη ('Υμν. 'Ομηρ. 5,422)] Ἀτμήτη.

Ἰάνθη τ' Ἠλέκτρῃ τε] Voss εἰς 'Υμν. 'Ομηρ. 5,418, σ. 119: καὶ Ἠλέκτρῃ καὶ Ἰάνθῃ (= 'Υμν. αὐτ.).

351. Κλυμένη] Κταμένη ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ (ἄρα γε ἔσφαλται ἀντὶ τοῦ Κτιμένη;).

Ῥόδειά ('Ροδία), 'Υμν. 'Ομηρ. 5,419 παρέχει ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν Ὠκεανίδων τὸ ὄνομα α' Ῥόεια».

352. τε Ἰδυῖα (ἀνάγνωθι Ἰδυια, διότι κύριον ὄνομα), πρβλ. 960] τε Εἰδυῖα, τ' Εἰδυῖα (Σχόλ. καὶ Ἀπολλων. Ῥοδ. Ἀργον. 3,243 κἀ.) ἢ Εἰδυια ('Ετυμολ. Γουδιαν. σ. 162,39). Ἐπιθι ὅσα εἴπομεν εἰς 265. Ἐν τοῖς Anecdota Oxoniensia τοῦ Κραμήρου Β', σ. 300, 33 κεῖται ὁ κανὼν «Εἰδυῖα Ὠρειθυῖα προπερισπωμένης», ἅτινα Schneider (Bodleiana σ. 31) ἐξ Ἡφιδιανοῦ ἀποσπασμάτων τ. Α', σ. 281, 23-6 διορθοῖ: «Εἰδυια Ὠρειθυια, καὶ Μυῖα προπερισπωμένης».

Παισθή Σχόλ.] Παισθή, Πεισθή. Πρβλ. 247.

353. Γαλαζαύρη (Σχόλ.)] Γαλαζαῖρη (πρβλ. Πληξαῖρη), Γαλαζάρη, Γαλαζόρη, Γαλαζόρη (παρὰ τὸ γαλάζιος) — 'Υμν. αὐτ. 424: Γαλαζαύρη, Guiet: Μαλαζαύρη.

ἐρατή] Ἐρατώ (Σχολ. καὶ Ἐξηγ.).

354. *Μηλόβοσις*] Ὑμν. αὐτ. 421: *Μηλοβόστη* (Παυσανίας δὲ 4,30,4 ἀναφέρει: *Μηλόβοσις*).

Θόη] *Θοή*, ἴδε εἰς 245.

355. *Κερκηΐς*] *Κερκῆϊς*.

Πλουτώ] *Πλουτή*.

356. *Ἰάγειρά τ'* (Ὑμν. 422)] ἐρόεσσα.

Ἀκάστη] Ὑμν. 422: *Ἀκατάστη*.

357. *Μενεσθώ*] *Μενεστώ*, κατὰ τὴν κοινὴν προφορὰν. *Μενεσθώ* γὰρ τὸ θηλυκὸν τοῦ *Μενεσθεύς*, τοῦτο δὲ συγχέοται ἐκ τοῦ *Μενεσθένης* (θηλ. *Μενεσθένεια*). Monac. 283: *Μενισθώ*.

358. *Εὐρυνόμη*] *Εὐρυνόη*, *Εὐρονόμη*.

Τελεσθώ] *Τελεστώ*. Περὶ τούτων ταῦτο εἰρητέον, ὅπερ περὶ τοῦ *Μενεσθώ* ὀνόματος.

359. *Κρισηΐς*, ὁ ἐν Βασιλείᾳ Λατινιστὶ μεθερμηνεύσας τὰ Ἡσιόδεια (*Κρισηΐς* Näke εἰς *Χοιρίλον* σ. 125), ἧς γραφῆς οὐκ ἀπέδδει κυρίως τὸ ἐν ἐνίοις *Κρυσήϊς* (Σχόλ.) καὶ *Κρησσηΐς*, *Κρισίης*, καὶ *Κρυσίης*] *Κρυσίη*, *Κρησίη*, *Κρισίη* — *Χρυσήϊς* *Παρισίν*. 2834 καὶ Ὑμν. αὐτ. 422 ἐκ μνήμης τῆς Ὀμηρικῆς ἡρωίδος. Göttling: *Κρηνηΐς*, ὅπερ ἐν τῷ παλαιότατῳ φησὶ καίεσθαι. Ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς εὐρίσκομεν *Κρίσος*, *Κρισίας*, *Κρίσαμις*, *Κρίσων*. Περιέρχον καὶ ὅτι ὁ Ὀμηρικὸς *Χρύσης* καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἐπὶ παλαίου ἀγγείου τοῦ ζωγράφου Ἰέρωνος ὀνομάζονται *Κρυσεν* καὶ *Κρυσει* (*Gazette Archéologique* 1880, πίν. 7. 8).

360. *Ἀμφιρῶ*] *Guiet*: *Ἀμφιρό(α)*, Göttling: *Ἀμφυρῶ* *Κρυερή* τε.

ᾠκυρόη] Ὑμν. αὐτ. 421: *ᾠκύρθη*, τοῦ *Ο* καὶ *Θ* ὄντων ὁμοιοτάτων.

361. *Fick* ἐποίησε τόνδε τὸν στίχον ἀντὶ τοῦ ἀρχετύπου: *Καὶ Στυξ, ἧ δὴ πασάων προφερεστάτη ἐστίν*.

362. *αὗται*] αὐταί, κοινῶς.

364. *τρὶς γὰρ χίλια* (ἴδε *Μακρόβιος Saturnalia* 1,18)] *τρὶς* γὰρ *χίλια* *τρισχίλια* γὰρ ἕασι (εἰσί), ὅπως συνεχῶς τέθωσιν οἱ ἀριθμοί, Σχόλ. Πινδάρ. Ὀλ. 5,1: *τρὶς γὰρ μυρία* (τοῦ στίχου συγχεομένου μετὰ τοῦ 250 τῶν Ἑ.).

τανύσφυραι] *τανύσφυροι*, *τανυέσφυροι*.

ᾠκεανῶναι (-ῖναι)] -ῖδες (-ῖδες, Σχόλ. αὐτ.).

367. *τόσσοι*] *τόσσον*.

369. *βροτὸν ἄνδρα ἐνίσπειν*] Ἡ *χασμωδία*, ἣν δοκιμαστέον κατὰ 399 καὶ 419, ἐγέννησε πολλὰς εἰκασίας: «ἄνδρ' ἐν' ἐνίσπειν» (*Τρικλίνιος*): «ἄνδρα γ' ἐ.» (*Francke* εἰς *Καλλίμαχ.* σ. 104): «βροτὸν ἀνέρ' ἐ.» ἢ: «βρ. ἄνδρ' ἐνεπιπεῖν» (Göttling),

«βροτῷ ἀνδρὶ ἐνίσπειν» (Flach). Ἡ διπλῇ αἰτιατικῇ ὁμῶς ὀρθῶς κείται, καθάπερ Ἰλ. Μ 176: ἀργαλέον δέ με ταῦτα θεὸν ὧς πάντ' ἀγορεύσαι, Ὀδ. π 88: πρῆξαι δ' ἀργαλέον τι μετὰ πλεόνεσσιν ἐόντα ἄνδρα καὶ ἴφθιμον.

370. Ἐνταῦθα ἅπαντες οἱ ἀντιγραφεῖς τὸ κείμενον διεφθαρμένον παρέδωκαν, ἕκαστα δὴλα δὴ, ὅπερ ἐφύλαξε μόνος Εὐστάθιος ὁ Θεσσαλονίκης (εἰς Διονύς. Περιηγ. 638, σ. 226,3 Bernhardt), μεταβάλλοντες εἰς ἕκαστοι ἀγνοίᾳ τοῦ διγᾶμματος.

Ἰσασι(ν) ὅσοι] Ἰσασι(ν) οἱ ἄν, εἰσαθ' οἷς ἄν, Ἰσασι(ν) οἱ ἄρ.

περναϊετάουσι(ν) (-ωσιν)] περναϊετάωσι(ν) (-ουσι). Οἱ Βοιωτοὶ ἐχρῶντο τῇ τῆς προθέσεως ἀποκοπῇ πρὸ συμφώνου οὐχ ἥττον ἢ φωνήεντος.

371. Θεία (Σχόλ. Ἀπολλων. 4,54, Σχόλ. Πινδάρ. Ὀλ. 7, 72. Ἰσθμ. 5, 1, Ἀμμόνιος λ. ἡμέρα, Εὐστάθ. Ὀδ. ε 121)] Θεία Εὐστάθ. Ἰλ. Ξ 202. Πρβλ. τὰ περὶ Ῥεῖα καὶ Ῥεῖη (135) ῥηθέντα. Διότι κατὰ γραμματικούς τινες τὸ ᾠ βραχύ, τὰ ἐν Κανταβριγίᾳ σχόλια καὶ τὰ εἰς Εὐριπίδ. Φοιν. 175 (179) εὐμέτρως μὲν, ἀναρμωδῶς δὲ τὴν αἰτιατικὴν εἰσάγουσιν.

λαμπρὰν] Dindorf λαμπρὴν, πρβλ. στ. 18.

374. ὑπευνηθεῖς, ὁ κῶδιξ, ὃν Ἄλδος ἐξετύπωσεν] ὑποδμηθεῖς (Σχόλ. Πινδάρ. αὐτ.). Ἐξελέξαμεν τὴν σπανιωτέραν φράσιν, ἥτις ἀπαντᾷ παρὰ Νικάνδρῳ (Ἀλεξίφαρμ. 294: ὑπευνηθεῖσα, γρ. ὑπευνασθεῖσα, ὥσπερ ἐν τῷ χρησμῷ, ὃν παρέθηκεν Εὐσέβιος ἐν Εὐαγγελ. Παρασκ. 3,14,5: Φοῖβῳ ὑπευνασθεῖσα).

Ὑπερίορος ἐν φιλότῃ] Ὁ ἀρχαιότατος κῶδιξ ἔχει α Ὑπερίωνος φιλότῃ.

375. Κρείῳ] Κρίῳ ἢ Κριῷ, ἴδε 134.

τέκεν ἐν] τίκτεν. Ὁ παρατατικὸς οὗτος οὐ τίθεται εἰ μὴ ἐξ ἀνάγκης.

377. καὶ πᾶσι] πάσῃσι (-αῖσι), ἢ καὶ ἀγε πάσῃσι. Διὰ τί; ἵνα ἐκβληθῇ τὸ πλεοναστικόν καί. Wieseler: Τιτῇσι.

μετέπρεπεν] Meineke (10) σ. 328: μέγ' ἔπρεπεν.

379. ἀργέστην (-ήν Χοιροβοσκὸς ἐν τοῖς εἰς Ἰλ. Λ 306 σχολοῖς) Ζέφυρον] Ἀργέστην Ζέφυρόν τε Göttling. Τὴν παράδοσιν ὑπερασπίζονται Ἀκουσίλαος (ἐν τοῖς Σχολίοις), οἱ Ὀρφικοὶ ὕμνογράφοι (ἀριθ. 79. 80. 81), Ὑγῖνος (προοίμ. σ. 10), Σέρβιος εἰς Βιργίλ. Αἰν. 1,132. Τοῦτο μέντοι παραχωροῦμεν, ὅτι ἡ λέξις ἀπὸ τῶν Ἀριστοτέλους χρόνων σημαίνει κυρίως ἄνεμον πρὸς τὸν Ζέφυρον μᾶλλον συγγενῇ ὄντα ἢ πρὸς τὸν βορέαν.

τ' αἰψηροκέλευθον] αἰψηροκέλευθον, λαψηροκέλευθον. Τὸ τ' ἐξεβλήθη ὑπὸ τῶν ἀναγινωσκόντων Ἀργέστην, ἵνα ὀνομασθῶσιν ροὶ τρεῖς ἄνεμοι κατ' ἀσύνδετον. Πὸς τοῦτοις ἡ λέξις λαψηρὸς

παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ἐποποιοῖς (π. χ. ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς) πολλή ἐστιν. Πρβλ. μέντοι τὸν ἀνώνυμον ἐποποιόν, ὄντινα Ἀπολλόδωρος (;) 3, 4, 4, 4 ἀναφέρει (στ. 7: Βορῆς τ' αἰψήροκέλευθος).

380. θεὰ θεῶ, ὥσπερ Ἀσπ. 6: θνηταὶ θνητοῖς τέκον εὐνηθεῖσαι, Ἰλ. Β 821: θεὰ βροτῶ εὐνηθεῖσα, Π 176: γυνὴ θεῶ εὐνηθεῖσα, πρβλ. Ὀδ. ε 97: θεὰ θεὸν] θεῶ θεὰ. Αἱ γραφαὶ ἀμφότεραι εὐρίσκονται παρὰ Σερβίῳ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ εἰρημένῳ χωρίῳ.

381. ἀστέρα τίκτε(ν)] Ἀστράϊφ (-αῖον) τέχ'. Ἐγράψαμεν, πεισθέντες τῷ Paley καὶ τῷ Rzach, «ἀστέρα τίκτ'», ἐπειδὴ ὁ Ἀττικὸς τύπος Ἐωσφόρον ἐναντιοῦται καὶ τῇ ἐπικῇ καὶ ταῖς μὴ Ἰωνικαῖς διαλέκτοις. Ἡ παρὰδοσις κατ' εὐτυχίαν ἔχνος τι τοῦ παλαιοῦ σχήματος ἔσωσεν, Ἡωσφόρος δὴλα δὴ, ὅπερ εὐρίσκεται παρὰ Θεογνώστῳ σ. 97, 4. Οἱ γὰρ περὶ τῶν φθόγγων νόμοι ἀπαιτοῦσι τὴν γραφὴν Ἡωσφόρος (Rzach [19 α] τ. Ε', σ. 185) ἡμάρτηται δὲ καὶ Ἡωσφόρον (ὡς Paley) καὶ Ἐωσφόρον (ὡς Bergk). Rzach πρότερον (Zeitschrift für österreichische Gymnasien 1877, σ. 102) προὔτεινε «τίκτε Φωσφόρον». Ὡς καὶ Ἐως εὐκολώτατα συνεχύθησαν, διότι τοῦτο ἀρχαῖως ἐγράφετο ΗΩΣ (Corpus Inscr. 7530), τοῦ Η γράμματος δηλοῦντος τὸ δασυνόμενον ε (Kuhns, Zeitschrift τ. κθ', σ. 403).

382. Λεῖπει ἐν τῷ Περσίῳ 2776.

Οὐρανὸς ἐστεφάνωται] Οὐρανὸν ἐστεφάνωσεν. Καὶ Ἰλ. Σ 485 ἡ ἐξἄλλος φράσις οὐκ ἀνέπαφος ἔμεινε, Ζηνοδότου μὲν ἀναγνόντος αὐρανὸν ἐστήρικται, Ἀριστάρχου δὲ αὐρανὸν ἐστεφάνωκε. Περὶ αὐτῆς δαψιλῆς ὕλη συνείλεται ὑπὸ Spitzner ἐν τῷ κη' εἰς τὴν Ἰλιάδα παραρτήματι.

383. ἔτεκε(ν) παῖς Ὀκεανοῦ, ἀναγινώσκεται ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ] ἔτεκε Ὀκεανοῦ θυγάτηρ. Ἡς γραφῆς αἰτία ἡ ἐφθημιμερὴς τομὴ, ἥ οὐδὲν ἤττον ὁ Ἡσίοδος συχνάκις χρῆται (ἐπιθι Paulson σ. 44-6) Hermann (de Hesiodi Theogoniae forma antiquissima σ. 12) γράφει: Στύξ δ' αὖτ' Ὀκεανοῦ, ἐξελείψας τὸ κῶλον ἐν τῷ τοῦ 384 τελει.

384. Νίκη] Νείκην, ὅπερ κατὰ τοὺς τῶν αὐτοκρατόρων χρόνους σημαίνει καὶ τὸ νείκος (π. χ. Τρυφιδῶρ. 429). Περισσὸν συναγαγεῖν μαρτυρίας τῆς ἀναγνώσεως ἡμῶν· ἂν δέ τις ἐτεροδοκῇ, ἐπίτω Βακχυλίδ. Ἀνθολογ. 6, 313, Ἀπολλόδωρ. 1, 2, μάλιστα δὲ τοὺς Λατίνους, οἵτινες μετέφρασαν Victoria (Υγίν. προοίμ. σ. 10, Σέρβ. Βιργιλ. Αἰν. 6, 134, Λουκτάτιον Πλάκιδον Mith. 3, 83).

καλλίσφυρον] πολύσφυρον.

386. τῶν δ' (ὁ ἀρχαιότατος κῶδιξ).

δόμος] δρόμος (συνωνύμως τῷ ὁδός, ὡς περ παρὰ Νόννῳ Διονυσ. 32, 48 καὶ τοῖς μεθυστέρον).

387. κείνοις] κείνος.

ἡγεμονεύη (-ει)] Guiet: ἡγεμονεύοι.

388. ἐδριόωνται] ἐδριέωνται (ἡγουν ἐδριέονται=ἐδριοῦνται).

392. δς ἄν (ἐν, ὁ ἀρχαιότατος)] Menrad (11) σ. 431: ὁ κεν = ὁς κεν, ὡς περ Ὀδ. α 254, πρβλ. Ἰλ. Π 835. Φ 59. 230. Ὀδ. ε 262. δ 777. λ 67.

μάχοιτο] Hermann (6) σ. 174: μάχεται.

393. τῶν] Scheer (19 ε) κδ', 623: τόν.

ἀπορραΐσειν] ἐκδ. Βασιλ. 1544: ἀπορήσειν (Guiet: ἀπορρήσειν).

δὲ (δ') θ' (ἡγουν: τε).

394. ἦν τὸ πάρος γε μετ' ἦν τὸ πάρος μετ'. Hermann (8) σ. 174 «ἦν», ἦ, «ὡς τὸ πάρος περ ἐν», Bergk (2) ις', 582 «ἦν πάρος ἔσχε».

396. Περί τῆς φράσεως «ἡ θέμις ἐστὶ» πότερον βαρυτονεῖν ἢ περισπᾶν χρή, πολλοὶ ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι ἐδίσταζον (ἴδε Lehrs, Quaestiones Epicae σ. 44 κέ., La Roche Zeitschrift für österreichische Gymnasien 1865, σ. 99). Ὁρθότερον δὲ ἡγοῦμεθα τὸ ἦ (ἦ), διότι ἄλλως ἐν ὁμοιοτρόποις φράσεσιν εἴρηται ὡς ἦ καὶ ὡς περ (π. χ. ὡς ἐπέοικε: Ὀμηρ., τὼς γὰρ θέμις Ἀπολλών., ὡς θέμις ἐστὶ Χρησμός παρ' Εὐσεβίῳ Εὐαγγελ. Παρασκ. 4, 9 στ. 7, ὡς νόμος Αἰσχύλ. Χοηφ. 987, ὡς νόμος ἐστὶ καὶ ὡς ἔθος ἐστὶ Ἀττικῶς.

397. ἄφθιτος] ἀφθιτον, πρβλ. 389. 805.

Ὀλυμπόνδε] Οὐλυμπόνδε.

399. ἔδωκε(ν) Ἀλδος] «δέδωκε(ν)» ἐν ἅπασιν. Καὶ ἐνταῦθα ὁ συντελικὸς κατὰ τὸν τῶν Βυζαντινῶν τρόπον ἀντὶ τοῦ ἀορίστου τίθεται, ἵνα μὴ χασμωδῇ ὁ στίχος· παρὰ θες μέντοι 369: ἄνδρα ἐνίσπειν. Ἐκ τῶν νεωτέρων κριτικῶν Bergk (αὐτ.) εἵκασεν: «ἔδωκε δὲ δῶρα περισσὰ», Scheer (19 ε) κδ', 623 «δῶρ' ἀπέδωκεν» (πρβλ. 402), Peppmüller (Philologische Rundschau 1885, σ. 398) «τῇ δὲ περισσὸν Ζεὺς τιμήσας δῶρον ἔδωκεν»· καθόσον Θεογνίς (1386-7) ᾄδει· «Κυπρογενὲς Κυθήρεια δολοπλόκε, σοὶ τι περισσὸν Ζεὺς τόδε τιμήσας δῶρον ἔδωκεν ἔχειν».

401. εἶ Brugmann (ein Problem der homerischen Texteskritik σ. 20 ὑπόσημ.)] ἐοῦ (ἔου Ἀπολλών. Δύσκολ. περὶ ἀνωμυίας σ. 98 C), πρβλ. Ἀπολλών. Δύσκολ. περὶ συντάξεως 2, 17, σ. 130. Ζηνόδοτος ἀνέγνω Ἰλ. Β 239 καὶ Τ 384: ἐοῦ, ὅθεν καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος τῷ τύπῳ τούτῳ ἐχρήσατο (4, 803), ὡς περ τεοῦ ἐπὶ τοῦ δευτέρου προσώπου κεῖται παρὰ Σοφοκλεῖ καὶ Ἐπιχάρμῳ. Οἱ δὲ παλαιοὶ ἐποιοιοὶ οὐ μεταχειρίζον-

ται εἰ μὴ ἐοῖτο καὶ τεοῖτο (ἴδε Brugmann σ. 408-9). Πρὸς τούτοις τίς οὐ παρατηρεῖ, ὅτι τὸ Ἡσιόδειον ἀντηχεῖ Ἰλ. Β 239: ἔο μέγ' ἀμείνονα φῶτα; Οἱ Βυζαντινοὶ διώρθωσαν ἐοὺς, φ' ἐναντιοῦται τὸ κατ' ἀναστροφὴν μετ'. Hermann (8) 174 γράφει: ἐοι=οί.

Τὸ ἐν τῇ παραδόσει ὑφ' ἐν μεταναίετας ἐγράψαμεν κατὰ τὸν Παρισίν. 2708 κατὰ διαστολὴν, ἐπειδὴ ἡ σύνθετος λέξις μεταράστης.

402. ὥς δ' αὐτως] ὡσαύτως, ὡδ' αὐτως. Clericus: ὅς δ' αὐτως.

404. πολυέρатор] ἐγράψαμεν ἀντὶ τοῦ πολυήρατον, ἀφορώντες εἰς τὸ παρὰ τοῖς πεζοῖς πολυέραστον.

405. δὴ ἔπειτα] δῆπειτα, ὃ διέφθαρται εἰς δ' ἤπειτα καὶ δ' ἤπειτα. Ἡ αὐτὴ κρᾶσις γράφεται πολλαχοῦ οἶον 562. Ἰλ. Ο 163. Ὑμν. Ὀμηρ. 1,343. 492. 4,56. 210. Καλλιμάχ. Ὑμν. 4,160. 6,88. Ἀπολλών. Πόδ. 2,437. 901. 1173. 3,770. 4,70. 1393, Ἀρατ. 121, Μανέθ. 6,544, Χρησμός ἐν τῇ Εὐσεβίου Εὐαγγ. Παρασκ. 4,9 στ. 23.

θεὰ θεοῦ] θεὰ θεῶ (-ων, -όν), θεοῦ (θεῶν ἥτοι -ῶ) θεὰ. Ζήτ. εἰς 380.

406. Αητώ] Nauck (16) Ε', 134: Αητόα.

407. ἥπιον] Paley καθίστησιν ἐπαναφοράν, καὶ ἐνταῦθα ὑποτοπάζων, ὅτι ἔκειτο μείλιχον.

408. μείλιχον] Schömann: ἴλαον, Peppmüller Rheinisches Museum τ. μ', σ. 463: τίμιον (πρβλ. Ὑμν. Ὀμηρ. 4, 143: τίμιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι, Ἡοιδῶν Ἀπόσπ., ἐν Σχολ. Σοφοκλ. Τραχ. 1169 στ. 7: τίμιον ἀνθρώποις). Ἀμφοτέρους ἐτήραζεν ἡ τοῦ μείλιχον ἐπανάληψις, ὅποια παρὰ τοῖς παλαιοῖς μονότονος οὐχ ὑπελαμβάνετο.

ἐντός] Köchly Opuscula σ. 269: ἄνθος.

409. Πέρσης] Περσεὺς (Διονύσιος ὁ Μιλήσιος ἐν Σχολ. Ἀπολλων. 3,200).

414. ἀπ' οὐρανοῦ] ὑπ' Οὐρανοῦ. Götting: ἐπ' Οὐρανοῦ.

416. καὶ γὰρ] Schömann τοίγαρ.

417. ἔρδων ἢ ἔρδωρ (ἀλλὰ παράθεος Θ. 417: τοῦτ' ἔρδων)] ῥέζων.

418. τε] δέ Köchly Opuscula σ. 279.

419. φ' (Σχόλ.)] οὐ, Ἀττικῶς, ὥσπερ ἐν πολλοῖς ἄλλοις χωρίοις, ὅπου ἡ δοτικὴ κατὰ τὴν ἀρχαϊκὴν σύνταξιν κεῖται (οἶον Εὐριπίδ. Ἐκλῖβ. 539 καὶ Ἀπόσπ. παρὰ Κλήμεντι Ἀλεξ. ε', σ. 588) τινὲς ἔγραψαν τὴν γενικὴν.

ὑποδέχεται] ὑπεδέξατο, ἀναλόγως τῷ ἀορίστῳ ἔσπετο, τῆς ἀρχαϊκῆς ὑποτακτικῆς ἐκλαμβανομένης ὡς μέλλοντος. Ζήτει τὴν ἐξηγητικὴν εἰς 369 σημείωσιν.

420. καὶ For] καί τε οἱ, Köchly αὐτ. : καὶ δέ οἱ.

ἀπάξει] Köchly : ὅπασσεν.

422. ἔχει] ὁ αὐτός: ἔχεν.

425. τὸ πρῶτον ἀπ' (ἐξ) ἀ.] τὸ πρὶν ἀπ' (ἐξ) ἀ., ὅθεν Lennep ἀποπεραίνει ὡς παλαιὰν γραφὴν ἀλλ' ἔχει ὡς τὸ πρὶν ἐξ ἀρχῆς κτλ.». Μᾶλλον δὲ ὑποτίθμεν, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἐκ πλήρους ἐγγέγραπτο ἀλλὰ ἔχει», ὅθεν τινὲς ἐξηκολούθησαν «ὡς τὸ πρὶν» ἢ «τὸ πρῶτον» χωρὶς τοῦ ὡς.

427. γέρας ἐν γαίῃ] Lennep: γερῶν γαίῃ, Schömann Opuscula B', σ. 219: γερῶν ἐν γῇ, χάριν τῆς τῶν ἀντικειμένων ἀσυμμετρίας: ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας Peppmüller (18) τὸν στίχον πρὸ τοῦ 427 τίθησιν. Εἴπερ μεταβαλεῖν τι χρὴ, εὐκολώτατ' ἂν γράψαιμεν ἐκ τοῦ Βατικανοῦ 915 (γέρας γαίῃ) «γέρας γαίῃ».

428. Ζεὺς τ(ε)λείται] Köchly αὐτ. σ. 279: καὶ Ζεὺς τίεν. Τὸ δεῦτερον τοῦ μέσου παράδειγμα εὐρήσεις ἐν τῇ ἐξηγήσει.

429. Ἐθέλη κάλλιον ἢ ἐθέλει, διότι καὶ ὁ σχολιαστὴς παραφράζει ἀπὸς ὃν ἂν βούληται καὶ 430: ὃν κ' ἐθέλῃσι (ὡς ὁμοίως 28: εὖτ' ἐθέλωμεν) εἴρηται.

μεγάλως (Ἑτυμολ. Φλωρεντ. σ. 212)] Schömann αὐτ. σ. 217 «κρατερώς» ἢ «πρόφρων», Köchly αὐτ. «λιπαρώς», ἀκολουθῶν τῷ σχολιαστῇ.

ἡδ'] Ἑτυμολ. αὐτ.: καὶ.

430. τ'] Mützell (14) σ. 78: δ'.

δρ'] φ. Commelinus: ὦν, Heinsius ἐκδ. 6', : ἦ, Mützell: ἐν δ'.

431. ἡδ' (ἦδ', πρβλ. 414)] Scheer (19 6) κδ', 623: οἱ δ'.

θωρήσονται (-ονται)] θωρήσσοιντο.

432. κ' τ', ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι.

433. προφρονέως] προφρονέουσ', γράφεται ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ Λαυρεντιανῷ.

435. ἀδθ'] αὖ, ὅπερ ἐπιτήδειον, ἐπομένον τοῦ κόμματος.

ἀγῶνι ἀεθλεύωσι(ν) (-ουσιν)] Köchly αὐτ. σ. 280: ἀεθλεύωσιν ἀγῶνι, πρβλ. Ἰλ. Ψ 274: ἀεθλεύοιμεν Ἀχαιοί, 737: ἀεθλεύωσιν Ἀχαιοί. Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι στίχοι, οἱ ἐξ ἐπιτηδῆς σπονδειακῶς καταλήγουσιν, οἷον Ἰλ. Ψ 760: γυναικὸς εὐζώνιο (οὐχὶ εὐζώνιο γυναικός), Μανέθ. 5, 216: γυναιξὶ συνευνάζουσα (οὐχὶ συνευνάζουσα γυναιξί).

436. τοῖς] τοῖσι, διὸ Commelinus ἐξέδωκε «τοῖσι παρίστανται».

438. τοκεῦσι δὲ (τε)] τοκεῦσιν (Σχόλ.), παρεντεθέντος τοῦ προηγούμενου τε· ἔτι δὲ τὸ παραγωγικὸν νῦ ἐν τῇ τοῦ τετάρτου

ποδὸς θέσει παρεκκλίνεται. Köchly αὐτ.: τοκέεσαι δὲ, Gerhard (Lectiones Apollonianæ σ. 155) φέρει: παισίν τε τοκεῦσί τε.

440. γλανκίη] Σχόλ. Ίλ. Π 34: Γλαύκη (ἀντί κυρίου). Γλανκή ὅμως ὀνομαστικῶς φέρεται καὶ Ὁρφ. Ἀργοναυτ. 340 (336) καὶ Φιλόδημ. ἐπιγρ. 25 (Ἀνθολογ. 6, 349, 1), ἔσως δὲ καὶ ἐν ἐποποιίαις τῶν Ἀλεξανδρέων ἐσύχναζεν, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι αὐτὴν ἐμιμήσαντο τῷ τοῦ οὐδενὸς πληθυντικῷ caerulea (γλαυκὰ), Κικέρων δηλαδὴ μεταφράζων Ὁμήρου χωρίον (De finibus E', κ. 18), Βιργίλιος Αἰν. 8, 672, Πουτίλιος 1, 315. 2, 30.

441. εὐχονται δ'] Schömann Opuscula B', σ. 222, 6: εὐχόμενοι.

442. Τὸ δ' ἐξήλειψε Peppmüller.

κυδρῇ] κυδνῇ ἴδε 328· πολλὴν Wakefield, Silva Critica γ', σ. 189: κρυπτὴν.

443. ἀφείλετο] ἀφείλατο. Ὁ πρῶτος ἀόριστός ἐστι τῆς κοινῆς λεγομένης διαλέκτου (Fischer Animadversiones ad Velleri grammaticam τ. γ', μ. α', σ. 24, Sturz, De dialecto Alexandrino σ. 62, 31, Lobeck εἰς Φρύγιον σ. 139).

φαινομένην] φαινομένης.

445. Ἄπαντες παρ' ἑνα Παρισίνον παρέχουσι «βουκολίας τ' ἀγέλας τε», διό Wieseler (25) προυβάλετο «βουκολίαις τ' ἀγέλας γε», ὕστερον δὲ (26) «βουκολέουσ'», ὁ δὲ Schömann «ἀγέλας ἡδ'», Scheer (19 6) κδ', σ. 625 «βουκολίας τε συῶν τ' ἀγέλας ἡδ' αἰπόλι' αἰγῶν». Πρβλ. ὅμως Ὁδ. ξ 100: δῶδεκ' ἐν ἡπείρῳ ἀγέλαι, τόσσα πῶα οἰῶν, τόσσα συῶν αἰπόλια πλατέ' αἰγῶν, Ἐτυμολ. Γουδιαν. σ. 3 «ἀγέλη ποιμνης διαφέρει· ἀγέλη βοῶν, ποιμνη ἐπὶ προβάτων, ἔτι δὲ Θεόκριτ. 27, 70: ταύρειαι ἀγέλαι, Γρηγόρ. Ναζιανζ. περὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν 78: βοῶν ἀγέλαι.

446. ὅτων] γ' ὅτων.

θυμῷ ἐθέλουσα] θυμῷ γ' ἐθέλουσα (γε θέλουσα). Πρβλ. περὶ τῆς χασμωδίας Paulson σ. 141 κέ. Guet: ἀθέλουσα, Köchly αὐτ.: ἐθέλουσά γε θυμῷ.

447. κάκ (ἴδε εἰς 336)] καὶ ἐκ. Hermann: πολλῶν δ' ἐκ.

450. μετ' ἐκείνην] Hermann (8) σ. 13: σὺν ἐκείνῃ Schömann: μετέπειτα, Wieseler: μετ' ἐκείνα, ἢ: μετ' ἐκείν' ἐν, Köchly αὐτ. σ. 279: δι' ἐκείνην.

ἴδονται] Paley ἀγχίνως διώρθωσεν ἀντὶ τοῦ ἐν πᾶσιν ἴδονται· ἢ γὰρ Ἐκάτης δύνاميς οὐκ ἐπαύθη πρὸ τῶν τοῦ ποιητοῦ χρόνων.

451. πολυδερχέος (Σχόλ.)] πολυδέρκεον, πολυκέρδεον. Hermann ἐποίησε τὸν στίχον τοιόνδε «Ὁφθαλμοῖσι φῶς Ἡοῦς πολυδερχέος ἴδωντε» (ἴδοντε=ἴδωνται Παρισίν. 2772), ὁ δὲ

Köchly: ὃν μὲν ἐκείνη ὀφθαλ. ἴδοιτο φάως πολυδερκὲς ὀρώντα.

455. 'Ρεῖα δ' ὑποδμηθεῖσα ('Αμμών. λ. βωμοί)] 'Ρεῖα (ἢ 'Ρεῖη) δ' αὖ δμηθεῖσα, ἢ, 'Ρεῖη ὑποδμηθεῖσα, ἐκ παλαιῶν εἰκασιῶν. Hermann (8) σ. 163: 'Ρεῖη δὲ δμηθεῖσα, Peppmüller Philologische Rundschau E', σ. 390: 'Ρεῖα δὲ δμηθεῖσα.

454. 'Ιστίνη ('Ετυμολ. Μέγ. σ. 382, 45. Εὐστάθ. 'Οδ. ζ 305)] ἡθείην Παρισίν. 2708, *ἦν καὶ* 'Αμμώνιος αὐτ., ὅθεν Petersen, Ursprung und Alter der Hesiodischen Theogonie σ. 16 γνήσιον ἐνόμισεν «ἡύκομον».

'Ησση ('Ετυμολ. αὐτ.)] Εὐστάθ. αὐτ.: 'Ιριν.

[βορρῆς] ῥιπῆς Hermann, βρίμης Köchly αὐτ.: σ. 270.

458. πελεμίζεται] πολεμίζεται (χυδαίως ὥσπερ 842), πελεμίζετο.

459. τὸν] Schömann: τῶν.

μέγας Κρόνος] Κρόνος μέγας. Πρβλ. ὅμως 168. 473. 495. ὡς τις Wolf] ὅστις (ὅστε Φέκαστος Flach, ὥστε Fick)· πρβλ. 156: ὅπως τις πρῶτα γένοιτο) Θουκυδίδ. 6, 31, 4: ἢ τις ἕκαστος προσετάρχθη, Ξενοφ. 'Ελλην. 2, 4, 17: οὕτως... ὅπως ἕκαστός τις, πρβλ. Θουκυδ. 5, 57, 2 καὶ 7, 74, 3: ὡς ἕκαστος.

460. μητρός] Βατικαν. 915: πατρός, ἀπὸ τοῦ 'Ρωμαϊκοῦ ἔθους, καθ' ὃ ὁ πατήρ τὸ νεότοκον παιδίον αἴρων ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ὡμολόγει τὴν γνησιότητα αὐτοῦ.

465. Διὸς] πατρός· ὁ σχολιαστὴς δηλοῖ τὴν αἰτίαν· «ἄλλοι γράφουσι πατρός μεγάλου διὰ βουλὰς, τουτέστι τοῦ Οὐρανοῦ· ὁ δὲ Ζεὺς πῶς εἶχε συμβουλευσά τῳ Κρόνῳ, μήπω γεννηθεῖς;»

466. τῳ ὄρει] Bentley: τῳ δ' ἄρ' ὄ γ', Hermann: τῳ καὶ ὄ γ' (πρβλ. 'Ιλ. Ο 194: τῳ ῥα καὶ οὐ, 'Οδ. ν 331: τῳ σε καὶ οὐ συμφράσσεσθαι), Göttling: τῳ Κρόνος, Flach: τοῦνεκ' ἄρ' (ὥσπερ 'Ε. 49).

468. δὴ Δί' ἔμελλε] δὴ ἐ. δι' ἐ. καθ' ἡμιγραφίαν. Mültzell (14) σ. 202: ῥ' ἔμελλε· ἀλλὰ πρέπει ὀνομασθῆναι πρὸ τῆς φράσεως «θεῶν πατέρ' ἡδὲ καὶ ἀνδρῶν».

469. λιτάνευε] λιτάνευσε.

471. οἱ φράσσασθαι] συμφράσσασθαι (-εσθαι). Οὕτως ἔγραψέ τις ἀγνοῶν τὸ τῆς ἀντωνυμίας δίγαμμα.

λελάθοιτο] Schömann: κε λάθοι τε, Paley: λελάθοι ἐ.

472. πατρός] Guiet: ἀνδρός.

473. Τὸ θ' προσετέθη ὑπὸ τοῦ Marckscheffel (De catalogo et Eois 1838 ἐν τῇ ια' θέσει.

ἀγκυλομήτης] ἀγκυλόμητις, ἴδε 19.

477. Λύκτον ('Αλυκτόν δέ τινές φασιν, οὐκ ὀρθῶς) Σχόλ. 'Ιλ. Β 647)] Clericus: Λύττον, Κρητιστί (ἴδε Bursian, Geogra-

phie von Griechenland B', σ. 569,3) Fo. Meursius, Crèta βιβλ. 6', κεφ. γ': Δίκτον (περί ἧς ῥηθήσεται κατωτέρω).

478. *ἤμελλε*] Lennep: ἔμμελλε καὶ Kinkel. De codicibus Hesiodicis 1886, σ. 19: τέξεσθαι ἔμμελλε, ἐπειδὴ ἡ τῆς ἦτα αἰτία ἀγνοεῖται. Πάντως δὲ ἐν χρήσει ἦν, εἰ καὶ μὴ παρ' Ὀμήρῳ (πλὴν Ἰλ. M 34 κατὰ τὴν Ζηνοδότου ἀνάγνωσιν), ὅμως ἐν τῇ Θεογονίᾳ (ἐνταῦθα καὶ 898) καὶ τοῖς Θεογονιδείοις (259. 906) καὶ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις (ἴδε Mützell (14) σ. 209).

480. *Κρήτη ἐν*] Κρήτη, κρύψεν δ'.

τραφέμεν] τρεφόμεν. Τὸ α ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνήκει εἰς τὸ ἀμετάβατον ἀόριστον, πλὴν Ἰλ. Ψ' 90 (ἔτραφε) καὶ παρὰ τοῖς Δωριεῦσι *τράφω* συνωνυμεῖ τῷ Ἀττικῷ *τρέφω*. Winterlon: *τραφέμεν* τ'. Ἄλλ' ἡ διέκτασις ἴσως τῶν Ἡσιόδου ἰδιωτισμῶν ἐστίν· οἱ Ῥόδιοι δὴλα δὴ καὶ οἱ ἄποικοι αὐτῶν τὴν κατὰληξιν ταύτην ἔγραψαν -μεν, οἱ δὲ Κρήτες -μην (G. Meyer, Grammatik 2 596).

481. *μιν ὁ Βαροκκιανὸς* (ἄρ' αὖτε καὶ ὁ σχολιαστὴς, ὅστις παρὰφράζει «ἦλθε φέρων τὸν Δία»;) μὲν. Οἱ ἀκριβέστατοι μόνον ἀντιγραφεῖς διέκριναν ταῦτα τὰ λεξείδια.

θοῆν] Schrader εἰς Μουσαῖον σ. 217 (157): θοῆ. Ἄλλ' ἴδε Ἰλ. K 394 καὶ 468: ἰόντα (-ε) θοῆν διὰ νύκτα μέλαιναν. Ω 366. θ. δ. ν. μ. τοσσάδ' ὀνείατ' ἄγοντα, πρβλ. 653.

482. *πρώτην*] πρῶτον ἢ μετρικώτερον «πρῶτον δ'», ἐ(ι)ς αὐτήν. Wolf: πρῶτα μὲν.

Δίκτον (ἧς ἡ ὀνομαστικὴ Δίκτος), ὁ ἐκδότης, στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ Ἀρατείου «Δίκτῳ ἐν εὐώδει» (33) ἅμα τοῖς εἰς αὐτὸ σχολίοις] Λύκτον, ὅπερ ἀδύνατον, προηγουμένου τοῦ 477 στ., Schömann: Δίκτην ὅ,τι συνηθέστερον μὲν ἐστὶ, πλεόν δὲ παραλλάττει τῆς παραδόσεως ἢ «Δίκτον».

κρύψε(ν) δέ ε] ἔκδ. Βασιλ. 1544: ἔκρυψε δ' ε (προκειμένης τῆς γραφῆς κρύψε(ν) δ' ε), Göttling: ἔπειτα δέ.

χερσὶ] χεῖρῖ, ἴδε 174.

484. *Αἰγάτω* (Σχόλ.) μετὰ τῆς Ἀλεξανδρεϊακῆς φράσεως «τὸ σημεῖον» τινὲς παρὰ Σχολ. Ἀράτ. 33] τινὲς ἔγραψαν «Αἰγέων» καὶ «Ἰδαίω». Aldus: Ἀργαίω: Salmasius, Exercitationes Plinianæ σ. 626 A: αἰγείω (= αἰγιόβατῳ), Bentley: Δικταίω, Wakefield, Silva Critica A', σελ. 121: αἰγείροις. Πρὸ ὀλίγου ἐν Κνωσσῷ ἠυρέθη ἐπιγραφή ἐπιτυμβίδιος, ἐν ᾗ ΕΛΑΙΟΝ ὄρος μνημονεύεται (Athenæum φ. 3160, σ. 640).

486. *Οὐρανίδη μέγ' ἄρακτι*] Lennep: Οὐρανίῳ, ἢ Οὐρανοῦ υἱ (F) ἄνακτι.

προτέρῳ] Διὰ τὸν 424 στ. ἐγράφομεν ἂν «προτέρων», εἰ μὴ

καὶ παρὰ Δίῳνι τῷ Χρυσοστόμῳ 14,21 ἀνεγινώσκειτο «ὁ γε τῶν θεῶν βασιλεὺς ὁ πρῶτος καὶ πρεσβύτατος δέδεται».

487. ἐγκάτθετο (Σχόλ.)] ἐσκάτθετο. Schenkl ἐν τῇ τοῦ Rzach ἐκδόσει «ἐπὶ ἐγκάτθετο νηδυῖ». Τοῦτό γ' ἀληθῶς συγχάζει, οἷον Ἰλ. Ξ 219: τεῦ ἐγκάτθετο κόλπῳ, Ὀδ. ψ 223: ἐφ' ἐγκάτθετο θυμῷ, Ἔ. 27: τεῦ ἐγκάτθετο (ἐνικ.) θυμῷ, Ὑμν. 5,287: ἐφ' ἐγκάτθετο κόλπῳ, Θεόκριτ. 17,14: φρεσὶν ἐγκατάθοιτο, Σιμωνίδ. Ἀνθολογ. Παράρτ. 83: στέρνοις ἐγκατέθεντο, Ἀπολλών. Ῥόδ. 3,282: μέσση ἐνικάτθετο νευρῇ, Ἀνθολογ. 9,207,1 (κατὰ τὴν Πλανούδη ἀνάγνωσιν): τεῦ ἐνικάτθετο, Μουσαῖος 271: ἐμοῖς ἐνικάτθετο κόλποις. Ἡ σύνταξις ἐκείνη μέντοι Ἡσιόδειος, πρβλ. καὶ 890. 899.

488. στέλιος] Steitz (Werke σ. 122): νήπιος.

489. ἀνίκητος] ἀνίκηστος (ἀνείκεστος δῆλα δὴ ἡ ἀκαταπολέμητος).

493. τοῖο] τοῖον, τοῖου· ἀλλὰ ἡ λέξις «ἄναξ» ἔχει τὸ δίγαμμα. ἐπιπλομένου δ' ἐνιαυτοῦ (Σχόλ. «τοῦ δὲ ἐνιαυτοῦ προελθόντος») [ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν] διώρθωται ὑπὸ τῶν ὀρθολογιστῶν· ἀλλὰ εἰς τί λοιπὸν διαφέρει ὁ θεὸς τῶν θνητῶν παιδίων; Ἡσιόδος αὐτὸς προσέθηκε «καρπαλίμως».

494. δολωθεῖς] χολωθεῖς.

497. ἐξήμεσε Hermann κατὰ τὸ Ὀμηρικὸν ἀπέμεσε Ἰλ. Ξ 437] ἐξήμεσε, ἐν ἄπασι. Fick: ἐξεμέμεσε.

πύματον καταπίνων Schömann (πρβλ. πέμεν Ἰλ. Π 825. Ὀδ. π 143. σ 3, ὅπου κώδικες τινες ἐπίσης τὸν ἐνεστώτα παρέχουσι) ἡ παράδοσις: πύματον καταπίνων. Emperius: πύμαθ' ὃν κατέπινεν, Wieseler: πύματον κατὰπιστον, Bergk (3,μ): ἐξέμεσεν λίθον, ὃν πύματον κατέπινεν (ἡ -πωνεν).

499. Πυθοῖ] Nauck (16) ε', 134: Πυθό'.

501. ὑπὸ δεσμῶν] ἀπὸ δεσμῶν. Οἱ πεφυλακισμένοι ἀπαλλάττονται τοῦ κείσθαι «ὑπὸ δεσμοῖς» (Γρηγορ. Ναζιανζ. Ποιήματα 4,147).

502. οὐς] Schömann: τοὺς, ὑποτιθεῖς, ὅτι Ἡσιόδος τὴν τῆς αἰτιατικῆς εἰς ας κατὰληξιν πανταχοῦ μεταχειρίζεται ὡς βραχεῖαν συλλαβὴν· ἐπιθι ὅμως καὶ 675: πέτρας ἡλιβάτους.

503. ἀπεμνήσαντο (Σχόλ.)] Τρικλίνιος: ἐπεμνήσαντο, ὅπερ εἶχεν ὁ κώδιξ αὐτοῦ Ἰλ. Ω 428.

504. αἰθαλόεστα] αἰθαλόεντα (ἅμα τῷ ἰδ').

505. τὸ πρὶν] τὴν πρὶν· Guiet: τὰ πρὶν γε.

510. ὑπερκύδαντα] ὑπερκύδαντα, ἀναλόγως τῷ κυδνός.

511. αἰολόμητιν (-μήτην) (Σχόλ.)] ἀγκυλόμητιν (-μήτην). Τὸ ψευδὸς δῆλα δὴ αἰόλορ (Πίνδαρ. Νεμ. 8,25). Πρβλ. α Σίσυχος

αίοιομήτης» (Σχόλ. Πινδάρ. Πυθ. 4, 253 ἐξ α' Ἡσιόδου».

513. *Διὸς πλαστήν*] Isler, *Quæstiones Hesiodæ* ἐν τῇ 5' θέσει «Διοσπλάστην».

514. *παρθένον*] Köchly: νήπιος.

518. Λεῖπει παρά Φιλοδήμῳ ἐν τῷ Περὶ εὐσεβείας σ. 37, ἐκδ. Gomperz, ἅτε περισσεῦον πρὸς τὸν σκοπὸν.

πρόπαν] πρόπαν· τούναντίον ἐγένετο 525.

519. *ἀκαμάτῃσι* (-ῃσι) πρβλ. 747] *ἀκαμάτοισι*.

520. *ταύτην γὰρ οἱ*] Götting ἐκδ. α': ταύτην γὰρ σφίσι, Ahrens, *Göttingische gelehrte Anzeigen* 1842, ἀριθ. 127: λυγροτάτην δ' ἄρα.

521. Ἄλλο τί ἐστὶν Ἡσιόδου χωρίον, ἐξ οὗτινος Ἡρῳδιανὸς (*Cramer Anecdota Oxoniensia* Γ', σ. 283, 17, πρβλ. Δράκωνα σ. 12, 4 καὶ 64, 9. Χοιροβοσκὸν ἐν τοῖς Βεκκήρου Ἀνεκδότοις τ. Γ', σ. 1182) ἀναφέρει τὴν μετὰ βραχείας καταλήξεως μετοχὴν δῆσας.

ἀλυκτοπέδῃσι] Scheer: ἀφυκτοπέδῃσι (Πινδάρ. Πυθ. 2, 41: ἐν ἀφύκτοισι γυτοπέδῃσι). Οἱ μεθ' Ἡσιόδου ἐπικοί ἅπαντες τὴν αὐτὴν παράδοσιν ἀνέγνωσαν (Ἀπολλών. Ρόδ. 2, 1449. Ἀνθολογ. 5, 230, 6. 9, 641. 12, 160. Γρηγορ. Ναζιανζ. π. τῶν καθ' ἑαυτὸν στ. 231, Νόνν. Διονυσ. 48, 523).

524. *ἴσον* (ἴσον)] Guiet: τόσον.

528. *Ἰαπετιονίδῃ*] Ἰαπετεονίδῃ καὶ ὡσαύτως 543. 559. 614.

530. *Ἡρακλῆος*] Nauck (16) E', σ. 139: Ἡρακλέους.

Θηβαιγενέος Valekenarius εἰς Ἀμυώνιον 2, 4 σ. 98] *Θηβαγενέος* (Σχόλ. Σοφοκλ. Τραχ. 116). Ὡσαύτως ἐνθα μὲν ἰθαγενῆς, ἐνθα δὲ ἰθαγενῆς γράφεται. Ἐπιθ. La Roche (ἐν τῇ κριτικῇ τῆς Ὀδυσσεύς ἐκδόσει) εἰς Ὀδ. ξ 203. Παρὰ τοῖς λογογράφοις ἡ παράδοσις παρέχει ἰθαγενῆς (π. χ. Παρθενίου Ἰστ. 21), νοθαγενῆς, ἀκράχολος (ἴδε Bast, *Epistola Critica* σ. 239, ἐκδ. Λειψ.). Τὸ αἰ σημαίνει τὴν τοπικὴν κλίσιν ἥτοι τὸν ἐν Θήβαις γεννηθέντα.

532. *ταῦτ' ἄρα* (ἄρ', ἄρ)] Robinson: τοῦτον ἄρ' (Κόιντ. Σμυρν. 1, 189: ἀζόμενος τὸν υἱά), Hermann (8) σ. 176: ταῦτ' ἄρ' ὅγ', Rzach: ταῦτά γ' ἄρ'. Grævius: ταῦτ' ἄρα φραζόμενος, Voss εἰς τὸν εἰς Δήμητρα Ὑμνον σ. 28: ταῦτα φραζόμενος, Götting: ταῦτ' ἄρ' ἀγαζόμενος, πρβλ. Πινδάρ. Νεμ. 11, 6. Τῷ ὄντι ὁ στίχος οὐ χασμῶδει, διότι ἄζομαι τὸ πάλαι ἤρξατο ἀπὸ ε, ὡς τὸ Ἰνδικὸν *yaj* ἀποδεικνύει. Πρβλ. καὶ Ὑμν. Ὀμηρ. 5, 76: μέγα ἄζομαι.

καὶ περ] E. Schmid: καίπερ.

533. παύθη] παύσθη, ὅς τύπος μετὰ τὸ 400 π.Χ. ἔτος ἐπέκράτησεν.

χόλου] χόλον (κατὰ τὴν κοινὴν σύνταξιν), χόλος.

ὄν πρὶν] ὄνπερ.

537. προέθηκε Rzach] προύθηκε. Ὁ ἔδει με ἀνέχεσθαι, ἐπιτρέψαντι συνιζήσεις οἷον κάκ.

ἐξαπατήσων] ἐξαπατίσων. Guiet: ἐξαπαφήσων.

538. τοῖς] τῷ, Guiet ἐνταῦθα καὶ 540 τῇ: Menrad (11) σ. 436: τοῖ (Ἡσύχ.: τοῖ ὥδε).

πίονι] Schömann εἰς Αἰσχύλ. Προμηθ. σ. 113: πίονα. Τὸ ἀκροτελεύτιον «πίον-δημῶ» τοτὲ μὲν «πίονα δ.» τοτὲ δὲ «πίονι δ.» γράφεται (Ἰλ. Ψ 750. Ὀδ. ι 464. Ὑμν. Ὀμηρ. 3,120). Καὶ ἡ σύνταξις—ἡ γὰρ δοτικὴ σημαίνει ἀρχαϊκῶς τὴν κοινωνίαν—καὶ παράλληλοι φράσεις οἶαι Ὀδ. ξ 428: ἐς πίονα δημόν, Ἰλ. X 501: οἷων πίονα δημόν, τὴν εἰκασίαν περισσὴν ἀποδεικνύουσιν.

539. ῥινῶ] Schömann, Opuscula A', σ. 220: βωμῶ.

540. ἐπὶ] Guiet: ὑπὸ.

543. Λεῖπει ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι, διὰ τὴν διπλὴν ἴσως προσηγορίαν.

ἀριδεῖκετ'] περιδείκετ' (Σχόλ.), ὅπερ, καίπερ ὀρθῶς ἐσχηματισμένον, ὅμως ἀμάρτυρόν ἐστιν. Τὸ παραμελεῖσθαι τὸ τοῦ ἀναξίδιαμμα, ἐκίνησε περισσότερας εἰκασίας ἤτοι: κέρδιστε ἀνάκτων (Lenner), ἀριδεῖκετε λαῶν (Paley).

544. μοῖρας] μοῖραν (ἡρά γε μοῖρα:), μοῖραν.

548. Ζεῦ] Ζεὺς.

549. τῶν] τῶνδ'.

ἔλεν (ἐλεῦ)] Nauck (16) E', 138: ἔλε'.

σε ἐνὶ] Paley: δέ σ' ἐνὶ, σέ γ' ἐνὶ.

551. ἡγνώσε (ἡγνόησε) Hartel homerische Studien 3,28 = ἡγνόησε (ἐν ἐπιγραφῇ δημοσιευθείσῃ ἐν Rheinisches Museum τ. ιη', σ. 578 εὑρίσκεται τὸ ὄνομα Πολυνόφας) ἡγνόησε, ὥστε Ἰλ. A 537. B 807. Ὑμν. Ὀμηρ. 3,243. Θεόκριτ. 7,14.

553. ἄλειφα] ἄλειφαρ. Τὸν χωρὶς τοῦ ῥῶ τύπον μεταχειρίζεται Ἰππώναξ (Ἀπόσπ. 18 παρὰ Πολυδεύκει, Ὀνομαστ. 10,87), Αἰσχύλ. (Ἀγαμ. 307 [331]), Καλλίμαχ. (Ἀπόσπ. 12 ἐν Ἑτυμολ. Μεγ. σ. 636,13) Νόνν. (Διονυσ. 14,175), Κόϊντ. ὁ Σμυρν. (14,265) καὶ οἱ πεζογράφοι, πρβλ. καὶ Ἡρωδιανὸν παρ' Εὐσταθίῳ εἰς Ὀδ. ζ 215. Πρὸς τούτοις ἐπιγραφικὸν μαρτύριον ὑπάρχει (Kaibel Ἐπιγράμμ. 816,3). Ὁ δ' ἕτερος τύπος οὐ κεῖται πλὴν ἐν τῷ στίχῳ τέρματι, ὅπου οὐκ ἔξεστι διαβεβαιῶσαι τὸ ῥῶ ἐκ τοῦ μέτρου (Θεόκριτ. 7,147. 18,45. Ὀππιαν. Ἀλιευτ.

638. Κόιντ. Σμυρν. 1,796). Ἀξιομνημόνευτον καὶ τοῦτο, ὅτι τις ἐν τῷ Βατικανῷ 1409 ἐστημειώσατο ἐν τῇ ᾠᾳ ἀργέτα δημόν».

554. ἀμφί, γόλος δε μιν] ἀμφί δέ μιν γόλος, ἵνα καὶ τὸ «δὲ» κατέχη τὴν δευτέραν θέσιν καὶ συνταχθῇ ἡ ἀντωνυμία μετὰ τῆς προθέσεως, ὅπερ ἡμάρτηται. Schömann (Opuscula B', σ. 277 ὑποσημ. 32): ἀμφί, γόλος δέ μιν, πρβλ. Ἰλ. A 103 = Ὀδ. δ 661. Ἰλ. Θ. 124 = P 83. P 499. 573. Μίμνερμ. Ἀπόσπ. 1,7: αἰεὶ μιν φρένας ἀμφί κακαὶ τείρουσι μέριμναι.

θυμὸν] θυμῷ.

555. ἐπὶ] ἐνι. Guiet: ὑπό, πρβλ. 557.

557. Ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ 31,32 καὶ Παρισίνῳ 2834 μετατίθεται τῷ 566.

ἐπὶ] ὑπό.

559. πέρι] περὶ.

560. ἐπελήθεο] ἐπιλήθεο (ὁ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀνήκει, ἴδε 277).

562. δὴ ἔπειτα Dindorf] δ' ἤπειτα (δ' ἔπ.), ἔπιθι 405. Lennep: δ' ἔππειτα.

563. μελέοισι, ὁ Σχολιαστὴς (ἤτοι τοῖς ἀνθρώποις, πρβλ. τὸν παρ' Ἡροδότῳ 7,140 χρησμὸν καὶ Ἀπολλῶν. Ρόδ. 2,341 αὖ μέλειοι, ὅποιον ἀφορᾷ Ἡσύχιος ἐν τῇ γλώσσῃ αὖ μέλειοι, αὖ ἄνθρωποι», Χρησμ. Σιβύλλ. 4, 161: ἃ μέλειοι, μετὰθεσθε, βροτοί)] μελήσει (-οῖσι), ἐν ἅπασιν. Πῶς οἱ παλαιοὶ ταύτην τὴν παράδοξον γραφὴν ἐξεδέξαντο; Ἴσως ἐνενόησαν τὸ ἐκ ξύλου μελίνου τριπτήριον, ἴσως δὲ μετεῖχον τῆς Ἐπικουρείου γνώμης, ὅτι οἱ ἄνθρωποι τὸ πῦρ ἔμαθον ἀπὸ δένδρων ἐκφλογισθέντων τῷ κεραυνῷ. Bergk ἐν τῷ Φιλολόγῳ τ. λβ', σ. 673: Μελήσει, ἥ (4 σ. 36) μελήσει.

ἀκαμάτοιο] ἀθανάτοιο (ἡγουν οὐρανόιο).

565. παῖς] Nauck (16) δ', σ. 643: πᾶς, πρβλ. Ἰλ. B 819 εὖς πᾶς (Ἐτυμολ. Γουδιαν. σ. 221,26).

567. δέ εἰ (δέ οἱ)] δ' ἄρα, ἕνεκα τῆς χασμωδίας.

Νειοθι ἢ προξυτόνως ἢ προπαροξυτόνως γράφεται. Ἡ παράδοσις ἔχει καὶ νειόθεν (γρ. νειόθε).

568. Ζῆν' ὑψιβρεμέτην] Scheer (19 β, κδ', σ. 625) δάκνεν δ' ἄρα.... Ζῆν' (ι) ὑψιβρεμέτη, ἐπειδὴ Ὅμηρος ἐν τῇ καθ' ὅλον καὶ μέρος συντάζει τὸ ὅλον πάντοτε προτίθησιν. Ἀλλὰ τὸ κύριον ἀντικείμενον εἰ προηγείται.

569. ἴδ' ἐν Orelli] ἴδεν. Ἡ δοτικὴ χρῆζει προθέσεως, ἅτε πρόσωπα ἐμφαίνουσα.

573. α' Ἐπειδὴ μετὰ μηχανῆς γιγνεται, ἀθετεῖ ἐνταῦθα ὁ

Σέλευκος δώδεκα στίχους ἀπρεπές γὰρ θεὰν οὔσαν τὴν Ἀθηνᾶν κοσμεῖν γυναικα» (Σχόλ.).

574. ἀργυρέη (ἀργυρέϊ, πρβλ. Ὀρφ. Λιθικ. 284: ἀργυφέσιν)] ἀργυρέη. Αἱ δύο λέξεις αὗται πολλάκις συνεχύθησαν, ἐξ οὗ ἡ ἐτυμολογία ἡμυδρώθη (ἴδε Ὀδυσσ. ε 230. κ 543 Ἀσπ. 212, Ἀπολλών. Ῥόδ. 3,835, Ὀππιαν. Κυνηγ. 3,307, ἐτι δὲ Wernicke εἰς Τρυφιδῶρ. 73. Dronke εἰς Γρηγόρ. Ναζιανζ. Carmina selecta σ. 37).

Τὴν κατὰ κρῆθεν γραφὴν παρήνεσεν Ἀρίσταρχος (Σχόλ. Ἰλ. Η 548), ἄλλων γραφόντων ὑφ' ἐν (ἴδε Ἑσυχ. Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 495,29). Πρβλ. Ἀσπ. 7. Οἱ μεταγενέστεροι ἀγαπῶσι τὴν ὑφ' ἐν γραφὴν τῶν τοιουτοτρόπων φράσεων, ἐξ ὧν οὐ μνημονεύομεν πλὴν τὴν ὁμοίαν ἀκατωκάρᾳ (Ἑτυμ. Μέγ. σ. 490,28).

575. κατέσχεθε (κατέσχε ἢ κατέθηκε, ἀντι ἐξηγήσεως)] Hermann (8) σ. 177 περισχεθε, Scheer (19 ε, κδ', σ. 625): χαρίεσσιν (γράφον -ιν) ἐπέκχεε.

576. νεοθηλέας] νεοθηλέης (ποίη), κατὰ τὴν αὐτὴν διάλεκτον, ὥσπερ τὸ Ὀμηρικὸν ὠκέα. Stephanus νεοθηλέος (πρβλ. Ἰλ. Ξ 347: νεοθηλέα ποιήν), Scheer (αὐτ.): νεοθηλέος ἄνθεα γαίης, ἀντιπαρὰ βῆλλων τὸ παρ' Ἀθηναίῳ 15,682 F Ἡσιόδειον ἀπόσπασμα).

577. περιέθηκε ἢ περίθηκε Hermann (αὐτ.), πρβλ. Ἀριστοφ. Θεσμοφ. 380: περιθου νῦν τόνδε, Εὐριπ. Μήδ. 984: χρυσεότευκτον στέφανον περιθέσθαι, Πλάτ. Ἀλκιβιάδ. Β', σ. 151 A.: τοῦτον τὸν στέφανόν σοι περιθήσω] περιέθηκε, παρέθηκε. Paley: τ' ἐπέθηκε.

582. Τῶν ἀντιγραφῶν τινὲς παρέλιπον πολλὰ, ἔμπροσθεν γράψαντες «κνώδαλα ὅσσ'», ὅθεν H. Stephanus προτείνει αὐτὸ «κνώδαλα ὅσσα περ ἥπειρος τρέφει». Ἑτυμ. Γουδιαν. σ. 331,9: κνώδαλα ὅσαις ἥπειρ. πολλὰ τρέφει» (τὸ Φλωρεντίνον Ἑτυμολ. σ. 190 καὶ τὸ ἐν Παρισίοις καὶ Κοπεγχάγῃ παρέχουσι τὴν κοινὴν περίπου παράδοσιν).

583. τῶν] τῶ.

584. θαυμασία] θαυμασίη (-ία), ὅπερ ἀναφέρεται πρὸς τὸ χάρις.

[ζῳοῖσιν] ζῳοῖσιν. Ἀλλὰ τὸ ζῳηρὸν τῶν εἰκόνων δηλοῦται τὸ μὲν τῇ ζῳὸν λέξει, τὸ δὲ τῶ ἐπιθέτῳ «φωνήεσσι».

585. ἐπειδὴ τεύξε καλὸν] Hermann εἰς τὰ Ὀρφικὰ σ. 817: ἐπει τεύξεν καλόν, διότι ἐν τῇ Ὀμηρικῇ διαλέκτῳ καλὸς τὸ α ἔχει μακρόν· ἀλλ' ἀναζήτει E. 631. Ὑμν. Ὀμηρ. 4,262 καὶ μάλιστα 29 «τῶ δὲ πατὴρ Ζεὺς δῶκε καλὸν γέρας ἀντὶ γάμοιο».

587. ὀβριμοπάτρης] ὀμβριμοπάτρης, ἴδε 140.

589. ἀνθρώποισι(ν)] ἐξ ἀνθρώπων.

590. ἐκ τῆς γὰρ] Hermann, De Hesiodae Theogoniae forma antiquissima σ. 14: γὰρ τῆς. Πρβλ. 574: κατὰ κρῆ-
θεν δέ.

ὁλώϊον] Nauck (16) γ', 263. ὁλοῖον. Τῷ ὄντι τοῦτο παρα-
δέδοται ὡς ἐπιθετον τοῦ γήρωος παρὰ Γρηγορίου Ναζιανζ. Ποιήμ.
13,39. Πρβλ. Χρησμ. Σιβύλλ. 5,33. 10 (12), 85.

591. Ἡ αὐτὴ στίξις, ἥ χρώμεθα, κεῖται ἐν τῇ Στοβαίου Ἀν-
θολογίᾳ 73,47.

592. μέγα (ἴδε Θ. 874: πῆμα μέγα θνητοῖσι)] Hermann (8
σ. 178) μέγ' αἰ, ὕστερον δὲ ἐν τῇ διατριβῇ, ἣν εἰς 590 ἀναφέ-
ρομεν, σ. 14 ὁρθότερον ἐνόμισεν, «αἰ θνητοῖς μέγα πῆμα».

μετ'] Στοβ. αὐτ.: σὺν.

593. ἀξύμφοροι Winterton] ἀσύμφοροι, οὐ σύμφοροι (Στοβ.
αὐτ.), οὐ σύμφορα (φύλα, ὥσπερ Ἀρίσταρχος Ἰλ. Β 459 ἔγρα-
ψεν ἀγαλλόμενα), οὐ σύμφορον (πῆμα). Τοιούτοτρόπως κώδικες
παραλλάσσουσιν Ἐ. 783.

ἀλλὰ κόροιο] ἀλλ' ἀκόροιο, ἀλλ' ἀκόρεστοι (-ον) παρεννοή-
σει τῆς κόρος λέξεως. Πρὸς τούτοις τὸ παλαιὸν σχῆμα ἀκόρητος
(Ἰλ. Η 117. Μ 335. Ν 621. Ξ 479. Υ 2. Ὀδ. υ 2 κτλ.,
ἴδε Mützell 13 σ. 192-3).

594. ὁπότε] ὁπότ' ἐν (ὅπως ἡ διέκτασις μᾶλλον δηλωθῇ)
Σχόλ. Θεοκρ. 1,107: ὅταν.

σμήγεσσι (Σχόλ. Θεοκρίτ.)] σίμβλοισι (Schäfer, Meletemata
Critica in Dionysii artem rhetoricam σ. 136*: σίμβλοισιν
ἐπηρεφέεσσι). Τοῦτο τὴν μὲν ἀρχὴν ἐξηγήσεως χάριν ἐπάνω
ἐγγράπτο, ὥσπερ νῦν εἰσέτι τὸ σμήγος οὕτως ἐρμηνεύεται ἐν
τοῖς σχολίοις καὶ Σχολ. Θεοκρίτ. 1,107. 5,46, ἐπειτα δὲ τοῦτο
ἀντικατέστησεν ἐν πολλοῖς. Σμήγησι ἂν ἔδει γράφεσθαι, εἰ Ἡ-
σύχιος δικαίως ἐδίδαξεν, ὅτι «σμήγος τὸ μελίσσων καὶ σφηκῶν
ἄθροισμα, τὰ δὲ ἀγγεῖα σμήγη καὶ σμήναι] τῶν μελίσσων οἱ
κηροδόχοι ἦτοι αἱ θῆκαι» ὅθεν καὶ σίμβλοι ἐξηγεῖται τὰ σμήγη
ἦτοι, ὥσπερ ἐκεῖνο ἐνίοτε κεῖται, τοὺς ἐσμούς.

595. βόσχωσι] βόσκουσι.

ξυνήγορας] ξυνήνορας, ξυνήονας, πρβλ. 601. Ἡ παρὰ τοῖς
μετὰ τὴν ἀκμὴν ποιηταῖς πολλὰ λέξις ξυνήωρ—μετὰ τῆς γε-
νικῆς συντάσσεται Πινδάρ. Πυθ. 3,48, Ἀνθολογ. 2,207, Νόνν.
Διονυσ. 45,258—ἐνταῦθα μόνον οὐκ ἠφάνισεν ἐκ τῆς παραδό-
σεως τὴν σπανιωτάτην ξυνήωρ ἢ ξυνήγορος, ἣν μαρτυροῦσιν Ἡ-
σύχιος (ξυνάωρ, εὐναία, δάμαρ, γυνή, ἄλοχος, ξυνήγορος, κοινω-
νόν) καὶ Χρησμός σωζόμενος παρ' Εὐναπίῳ ἐν Σοφιστῶν Βίοις σ.
27, ἐκδ. Boissonade (συνήορα καὶ μακάρεσσιν ἐμμεναι). Ἀνα-

λόγως τετύπεται ἀπήγορος (Γρηγ. Ναζιανζ. Μυστ. 2,6 : πατρός).

596. Λεῖπει ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι.

μέν τε] Guiet: μέν γε.

597. ἡμάτιαι, πρβλ. Ἰλ. I 72. Ὀδ. ε 104] ἡμάτιον, ἐπιρρηματικῶς. Göttling: ἀκμάταται.

600. ὥς δ' αὖτως (Στοβ. Ἀνθολογ. 69,15)] ὥς αὖτως, ὡσαύτως. Ὁμηρος ἀείποτε εἶπε ὥς δ' αὖτως (αὖτως).

γυναῖκα] γυναῖκας (Στοβ.). Ὁ πληθυντικὸς ἐτέθη, ἐπειδὴ 601 αἰξυήνορα (F)έργων» ἀδίκως προσέκρουσεν.

601. ξυνήνορα Fέργων (ἡμαρτημένως ξυνήνορα)] ξυνήνορας, ξυνήνοας (Στοβ. αὐτ., ξυνήνοα Paley), ξυνήνορας, πρβλ. 595.

602. ἀργαλέων] Στοβ.: λευγαλέων.

603. κε γάμον] κε μέγα, Wieseler: κε μόγον, ἤ, κάματον.

604. ἐπὶ] Στοβ.: εἰς.

ἔχεται] Στοβ.: ἱκοίτο, Peppmüller (18) σ. 621: ἱκάνει.

605. χήτει] Mützell (14) σ. 98: χητεῖ, Rzach: χήτεϊ.

γηροκόμοιο ὅγ' (Στοβ.)] γ. γε ὁ, γ. ὅδ', Hermann (8) σ. 179: ὁ δ', πιθανώτερον ὅμως ὅπερ Peppmüller (αὐτ.) προβάλλεται ἀγηροκόμου· ὁ μὲν.

Πρὸ τῆς τελευταίας λέξεως ἔνιοι ἐμβάλλουσι τ' ἢ δ' διὰ τὴν χασμωδίαν.

606. ζῶην (Στοβ.)] κτῆσιν· ἦν γραφὴν ἠρύσαντο ἐξ Ἰλ. E 154.

608. ἔσχετ'] Στοβ.: ἔσχετ'.

ἀρηροῖαν] (Στοβ.)] ἀραρυῖαν, ὅπερ συχνότερον μὲν, βραχὺ δὲ φωνῆεν ἔχει. Παράθεσις ἀρηροῖαι Ἰλ. Δ 134 καὶ ἀρηρώς Θ. 812.

609. δέ τ' (Στοβ.)] δ' ἔτ', δέ γ', δέ, δ'. Heyne: δ' ἐπὶ αἰῶνος, καὶ Boissonade: δέ τ' ἐπ', διότι τὸ ἐπὶ χρόνου μεταχειρίζεσθαι τὴν ἀπὸ πρόθεσιν ὕστερον μόνον ἐπεκράτησεν, ἀλλ' ἐπιθίστ. 425: ἀπ' ἀρχῆς, Schömann: δέ δι'. Φαίνεται λοιπόν, ὅτι ἡ φράσις «ἀπ' αἰῶνος» διαμφισβητεῖται· διὸ παραπέμπομεν τοὺς ἀναγνώστας πρὸς τὴν εἰς τὸ Λουκᾶ Εὐαγγέλιον α', 70 σημείωσιν τοῦ Βετστενίου καὶ τὸν τοῦ Στεφάνου Θησαυρόν. Ἐκ ποιητῶν παρατίθεμεν Ἀνθολογ. 3,18,6: τὸν ἀπ' αἰῶνων μῦθον.

ἀντιφερίζει] Capelle, philologischer Anzeiger ζ', σ. 293: ἰσοφαρίζει.

610. ἔμμεραι] Wopkens, Lectiones Tullianæ σ. 243: ἐμμενές.

τέτμη] τεύξη, γήμη (καθαραὶ ἐξηγήσεις), τέμνη, τέκει, τίκτει.

612. ἐστὶν] Bergk (3) μ', 621: αἰεῖ.

615. τοῖδ' γ'] Ζηνὸς, Διὸς (καὶ αὐταὶ ἐξηγήσεις).

ὑπ' ἀνάγκης, ὡς περ Θ. 517. Ἐ. 15. Ὀδυσσ. ε 110. τ. 156. ω 146. Κυπρίων Ἀπόσπ. 6,3: κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης. Κόιντ. Σμυρν.

13,322] ὑπ' ἀνάγκη (Κόιντ. Σμυρν. 5,161. 10,384. 12,230).

616. κατα δεσμὸς] κατὰδεσμος, περὶ ἧς λέξεως ἐπιθι τὰ λεξικά. ἐρύκει (-οι)] Weiske, Prometheus und sein Mythenkreis 1842 σ. 295,1: ἔρυκε.

617. Ὀβριάρεω ('Ηρωδιανὸς παρ' Εὐσταθ. Ἰλ. Ζ 403. 'Ετυμολ. Μέγ. σ. 346,41, Ὀμβριάρεως Ἀρριανὸς παρὰ Στεφάν. Βυζαντ. λ. Τριῆρες)] Βριαρέω, τῷ Βριαρέω Παρισ. 5708. Πρβλ. 149. 714. 734.

δ' ὥς] ὥς (Σχόλ. Ἰλ. Α 403).

πρῶτα] τὰ πρῶτα (Σχόλ. Ἰλ.), ἧς γραφῆς χάριν Wolf εἵκασεν «ὥς Βριάρεω τὰ πρῶτα» (Reiz ὀλίγον ἄλλως «ὥς Β. δὲ π.»). Καὶ τοῦτό γε φαίνεται, ὅτι ἐν τισί ποτε ἐφέρετο, ὅπως παρεκκλιθῇ ἡ ἑξαλλος ἐν τῇ ἀρχῇ θέσις τοῦ κυρίου ὀνόματος.

618. Γύγη] Γύη, ἴδε 149.

619. ἀγώμενος ἡδὲ καὶ εἶδος] Flach: ἀγαιόμενος ἰδὲ Φεῖδος, Lenner: ἀγώμενος ἡδ' ἄρα εἶδος.

621. ὑπὸ] ἐπὶ.

622. ἦατ' (εἶατ') ἐπ' (ἐν)] εἶαται, εἶατο, εἶατ', ἔζετο, ἔζειτ'. Οἱ σχολιασταὶ οὐδὲ ἀπεστρέφοντο τὴν γραφὴν εἶατο, ὥς ἦσαν. μεγάλοις] μεγάλῃς (-ῃ), ἴδε 335.

623. κραδίη] κραδίης.

624. ἀλλά σφας] Heyne εἰς Ἰλ. Ε 567: ἀλλὰ σφᾶς.

τε ἰδ' (πρβλ. 19)] τε καὶ, καὶ.

625 καὶ 634. Πείη ('Ρέη)] Göttling: Πεία, ἴδε 453. 467.

627. σφιν πάντα] σφιν ἅπαντα.

628. κείνοις, ὁ Olomucensis] κείνοισι. Mützell (14) σ. 162: νίκην σὺν κείνοισι (πρβλ. Ἀσπ. 339. Ἰλ. Η 203), Fick: σὺν κείνοισι κράτος.

632. Οἱ γραμματικοὶ ὀζυτονουσι τὸ τῆς Ὀθρυος ὄνομα ('Ησύχ. λ., Ἐτυμολ. Μέγ. σ. 523,55).

635. μάχη] Hermann, Dissertatio σ. 15: χόλον (πρβλ. Ἰλ. Δ 513. I 260. 565), Schömann: πόνον (ἴδε 629), Wieseler (27) σ. 5: ἄχη, ἦ, μόγον.

636. συνεχέως] συνεχές. Stephanus συννεχέως, καθόσον Ἀριστοφάνης καὶ Ἀρίσταρχος ἔγραψαν συννεχές ('Ιλ. Μ 26). Κάλλιον ἂν ἐγράφετο «συνέχέως» καὶ «συνέχές». Nauck (16) ε', 138: ἐμμενέως, ὥσπερ 712.

637. ἦεν] Nauck (16) ε', 140: ἔσκ', ἦ, οὐδ' ἔριδός τις ἔεν λύσις.

χαλεπῆς] χαλεπῇ.

638. οὐδετέροις] οὐδ' ἐτέροις.

639. δῆ] Scheer (19 ε) κδ', 626: Γῆ, Peppmüller (18)

σ. 622: καὶ . . . παρέσχεθον, Wieseler: δὴ κείνοις Ζεὺς πάρ-
σχεθεν.

κείνους] Stadtmüller, Eclogæ poetarum Græcorum σ.
ιγ': Κρονίδης σφι.

παρέσχεθον Götting εκδ. 6', ἴδε τὴν Κόντου διατριβὴν τὴν
ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ Α', σ. 611-2] παρέσχεθεν. Wieseler: Ζεὺς
πάρσχεθεν.

ἄρμενα (ἄ.), πρβλ. Ἀσπ. 84 «ἄρμενα πάντα παρῆχον» καὶ
τὰς Θεογονιδεῖους ἀντηγήσεις «παῖδας ἐπεὶ θρέψαιο καὶ ἄρμενα
πάντα παρ᾽ αἰσχοῖς» (275) καὶ «παρ᾽ αἰσχοῖν ἄρμενα πάντα» (695)]
ἄρματα (Σχόλ. «κυρίως ἄρματα, μεταστρέφει δὲ εἰς τὸ ὑγιές»).
Τὴν λέξιν ταύτην, Ῥωμαϊκὴν (arma) οὖσαν, οἱ Βυζαντινοὶ
πρῶτον ἐγγράφως μετεχειρίσαντο. Καὶ πάλιν ῥηθήσεται περὶ
ταύτου εἰς E. 808.

640. ἀμβροσίην] παρέσχεθε (παθητικῶς) . . . ἀμβροσίη Göt-
ting εκδ. α'.

641. πάντων] Paley: πάντων τ', βουλόμενος ἀθετῆσαι τὸν
642 στ.

645. ὅφρ' εἴπω] Flach: ὡς φείπω.

647. Οἱ μὲν ἀπὲρ μαρνάμεθ' », οἱ δὲ «περιμαρνάμεθ' » ἔγρα-
φον. Ἐξ ὧν ἦν καὶ Ἀρίσταρχος (Σχόλ. εἰς Ἰλ. Π 497 «ἐμεῦ
περιμαρναο χαλκῶ»). Πρβλ. Θεόγνιδ. 888: γῆς περιμαρνάμεθα,
Νόνν. Διονυσ. 43, 118: Βερόης περιμαρναμαι. Ἡ διαστολὴ βε-
βαίως ὑπάρχει Ὀππιαν. Ἀλιευτ. 4, 376: πολλαῖς δ' εἰς ἀλόχοις
πὲρὶ μάρναται, Τυρτ. 12, 33-4: μαρνάμενόν τε | γῆς πὲρὶ,
Πινδάρ. Νεμ. 10, 85: κασιγνήτου πὲρὶ | μάρνασαι.

648. ἐκγερόμεσθα] ἐξεγέροντο (ὥσπερ 668), Τὸ τρίτον πρόσ-
ωπον οὐκ ἀμάττυρον, ἴδε Ἀσπ. 351.

649. δὲ μεγάλην] Τρικλίνιος: δὴ. Νῦν ἐπιστάμεθα, ὅτι οἱ ἀρ-
χαιότατοι Ἕλληνες τὸ μ. ἐδάσυνον· τοῦτο ἐξάγεται ἐξ ἐπιγρα-
φῆς (Röhl, Inscriptiones Græcæ Antiquissimæ 514 B 12)
ΜΗΕΓΑ . . . ἦτοι Μέγαρεϊ.

650. ἐναντίον] ἐναντίοι. Τὰ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων χει-
ρόγραφα ὁμοίως ἀλλήλοις ἐναντιοῦνται.

652. ὑπὸ] ἀπὸ· αἱ αὐταὶ γραφαὶ εὗρισκονται 658 καὶ 659.

655. πιφάσκειαι] πιφάσκειαι, ἐξ ἀναλογίας τῆς φάσκω λέ-
ξεως. Πρβλ. Εὐστάθ. Ὀδ. κ 174. Τὸ θέμα ΦΑΓ. Ἄλλως
ἔχουσιν αἱ τῶν διφθόγγων αὐ καὶ εὐ φθοραὶ, εἰς ἄστινας οἱ ἀντι-
γραφεῖς διὰ τὴν χυδαίαν προφορὰν ἔπεσον (ἴδε Schäfer εἰς Γρη-
γόρ. Κορ. σ. 964 καὶ Mützell σ. 220).

656. ὅτε] Hermann (8) σ. 180 καὶ Mützell (14) σ. 135:
ὅ τοι (= ὅτι σοι). Καὶ ἀληθῶς γε ὁ τοι διέφθαρται συχνάκις εἰς

ὅτι (Ἰλ. Θ 32. 140. 463. Σ 197. Ὀδυσσ. υ 228). Βεβαίως μέντοι τοῦτο ἀντὶ ἰάμβου κεῖται Χρησμ. Σιβύλλ. 12 (14), 4. Πρόκλ. Ὑμν. 6,42.

πέρι] περὶ.

μέρ] Guiet: σοί.

ἔστι (ἔστι)] Wolf: ἔσσι, Heyne ἅμα εἰσάγοντος τὴν αἰτιατικὴν πραπίδας.

657. ἀρῆς] D'Orville, Vannus Critica σ. 390: ἀρεὺς ἢ ἄρεος, ἀφορῶν εἰς τρεῖς τῆς Ἰλιάδος στίχους (Ἰλ. Ξ 485. Σ 100. 213), πρὸς οὓς οἱ σχολιασταὶ σημειοῦνται, ὅτι Ζηνόδοτος μὲν προσηγόνοισι τὴν ἀρῆς γραφὴν, Ἀρίσταρχος δὲ Ἄρεω, ἄλλοι δὲ Ἄρεως, ἴδε Ludwig, Aristarch's homerische Textkritik A', σ. 382, 428-9. Δεύτερον ῥητέον περὶ τούτων εἰς Ἀσπ. 29.

κρυεροῖο] κρατεροῖο.

658 καὶ 659. Ἐν τῷ εἰς τὸ τοῦ Ἐμμανουὴλ ἐν Κανταβριγίᾳ σχολεῖον ἀνήκοντι κώδικι τὴν ἐναντίαν θέσιν κατέχουσιν.

σῆς δ' ὑποφραδμοσύνησιν] σῆσι δ' ἐπιφροσύνησι, σῆσιν ἐ., Guiet: σῆς δ' ἐπιφραδμοσύνησιν, Hermann: σῆσιν ἐπιφροσύνησι καὶ ἰδρεῖησι νόοιο.

ζόφον ἠερόεντος] Τρικλίνιος: ζόφον ἠερόεντα.

659. ἐξαυτῆς ἄφορρον, ἐγὼ] ἄφορρον δ' ἢ ἄφορρον ἐξαυτίς. Commelinus: ἄφορρόνδ' ἐξαυτίς, Stadtmüller, Festschrift zur 1882, Philologenversammlung 1882 σ. 65-6: ἄφορρον δεῦτ' αὐτίς. Ἐξαυτῆς καὶ ἐξαυτίς καὶ ἄλλοι συγγέονται (π. χ. Θέογν. 231. Ἀρατ. 641). Ἐκεῖνο ἀπαντᾷ παρὰ Κρατίνῳ (ἐν τοῖς Βεκκῆρου Ἀνεκδότοις Α', σ. 94), Ὀππιδαν. (Ἀλίουπ. 1,782. Κυνηγ. 4,418) καὶ τοῖς τῇ κοινῇ χρωμένους πεζογράφοις. Ἡσύχιος: «ἐξαυτῆς, παραυτίκα».

660. ἡλύθομεν] Schrevelius: ἡλύθαμεν.

ἀραξ] Τρικλίνιος: Ζεῦ, διὰ τὴν φαινομένην χασμωδίαν.

ἀνάελλα] Hermann (8) σ. 164: ἀνάελλα, ὥσπερ ἤδη Bentley Ἰλ. I 146 εἵκασε, Wieseler (25) σ. 17: πανάελλα. Ὅτι ὁ ἐν τῇ συνηθείᾳ σολοικισμός, ὃν ἐμνημονεύσαμεν ἐν τῇ ἐξηγήσει, παλαιὸς σφόδρα ἐστίν, ἐκφαίνεται ἐκ παρονομασίας, ἣν τινα Διογένης ὁ Κυνικός ἐξεφώνησεν «ἀναπήρους ἔλεγεν οὐ τοὺς κωφοὺς καὶ τυφλοὺς, ἀλλὰ τοὺς μὴ ἔχοντας πῆραν» (Διογένης. Λαέρτ. 6,33).

661. ἀτερεῖ τε νόφ] Fick: ἀτενῆ (τοῦτ' ἐστὶ ἀτενέ) νόφ.

662. Λεῖπει ἐν τῷ τῆς Ἀβδατίας κώδικι καὶ Μαρκιαν. 9,6 καὶ Παρισ. 2708, διὸ ἐν τῷ πρώτῳ τούτων 663 κεῖται μαρτάμεθα ἀντὶ τῆς ἐν τοῖς ἄλλοις μετοχῆς.

663. ἀνὰ κρατερὰς ὑσμίνας] ἐνὶ κρατερῇ ὑσμίνῃ.

664. ἐπήνησαν (-εσαν)] Rzach: ἐπήνεσαν πρβλ. τὰ Ὀμηρικὰ ἐπαινήσαντος, -ες, αἰνήσω, ἤνησα. Εὐστάθιος εἰς Ἰλ. Η 344 σημειοῦται: «Τὸ δὲ ἐπήνησαν ἀσυνηθέστερον μὲν τοῦ ἐπήνεσαν, πολλαχοῦ δὲ ὁμῶς ἐν χρήσει κείμενον, ὥς καὶ παρ' Ἡσιόδῳ», πρβλ. καὶ τὴν εἰς Ἰλ. Ι 706 σημ. αὐτοῦ.

665. θυμὸς] θυμῷ.

666. ἔγειραν] ἔγειρον.

669. τε] κεν.

Ἐρέβεσφι] Ἐρέβευσφιν (Θεόγνωστος παρὰ Schneider, Boddleiana σ. 18). Ἡ φηι κατάληξις ὑπ' ἐνίων γραμματικῶν ὑπελήφθη παράρτημα ἡστινosoῦν κλίσεως. Διὸ Ἐρέβευς-φι Ἰλ. Ι 572 ἐν ἅπασιν τοῖς χειρογράφοις κεῖται (πλὴν ἡ ἐν τοῖς Anecdota Oxoniensia Β', σ. 260 γραφὴ συνάδει τῇ προκειμένῃ), καὶ δὴ καὶ Ἰλ. Ν 168. Ο 274 ἡ γραφὴ κλισίησφι, ταῖσφι ἐν χειρογράφοις ἢ σχολίοις παραδέδοται, παρὰ δὲ Ἀλκμᾶνι (Σχόλ. Ἰλ. Ν 588) «ῥαράτασφι» ἔδοξε κλητικὴ πλεονασμῷ τοῦ φηι.

φάοςδε] φώοςδε.

671. αἴσσονται] αἴσσονται, ὃ ἐπιτηδείως ἂν τεθεῖται ἐν τῷ προτέρῳ χωρίῳ (150).

673. στιβαροῖσι μέλεσσι(ν)] στιβαροῖς (-σι) μελέεσσι.

675. στιβαρῆς (-αῖς)] στιβαρᾶς (Σχόλ. αἰσχυρᾶς), πρβλ. 715: στιβαρῶν ἀπὸ χειρῶν, Ἰλ. Ν 505=T 615: στιβαρῆς ἀπὸ χειρὸς, Ἀπολλών. Ρόδ. 1,1313. 2,1215· καὶ πρὸς τὴν αἰτιατικὴν Ἀπολλών. 2,598. 4,1638.

677. Πρῶτος ὁ Boissonade ἔστιξε μεταξὺ τῶν δύο πρώτων λέξεων.

ἔργα] ἔργον. Scheer (19 6) κδ', σ. 623: ἔργ' ἀνέφανιν (παρθαίς 710 καὶ Ἰλ. Υ 211).

678. δὲ περίαχε ('Ετυμολ. Μέγ. σ. 92,13. Κόιντ. Σμυρν. 2,605. 3,601. 11,382. 14,416. 483. 534)] Guiet: δ' ὑπερίαχε, Nauck (16) δ', 625: δὲ ἐΐαχε, Hartel: δὲ περιίαχε, Fick: δ' ἐπ' ἐΐαχε.

679. ἐσφαράγησεν] Döderlein, homerisches Glossar Γ', σ. 355: ἐσφαράγησεν.

682. τ' αἰπεῖα, ὃ ἐν Βασιλείᾳ μεταφραστῆς] αἰπεῖά τ' ('Ετυμολ. Φλωρεντ. 114), δ' αἰπεῖά τ'. Ὁ στίχος οὐ χασμῶδεϊ, ἐπειδὴ ἡ ἰωὴ λέξις ἤρχετο ἀπὸ διγὰμματος. Εὐκατάληπτον δὲ διὰ τί τὸ τ' μετετέθη. Ἄλλως δὲ ἡ θέσις αὕτη οὐκ ἂν ἦν κατακριτέα. Ἴδε (692 γρ.) τὰ των μεταγενεστέρων ἐπικῶν χωρία, ὅσα ἀναφέρει Ἐρμᾶννος ἐν τῇ τῶν Ὀρφικῶν ἐξηγήσει σ. 815, ἔτι δὲ Ἀνθολογ. 5,162, 4. 7,680, 4. Γρηγόρ. Ναζιανζ. Ποιήμ. 19,20,

Πινδάρ. Νεμ. 7,95: Ἦρας πόσιν τε, Σιμωνίδ. 4,9 (κατὰ τὸν Bergk: ἀένανον κλέος τε).

684. ἄρ', ἄρ] ἄν.

ἀλλήλοισιν ἔσαν (ἔσαν)] ἀλλήλοις ἔσαν (ἔσαν).

687. ἴσχευ] ἔσχευ (Σχόλ. «ἐκράτησεν»), Dindorf: ἴσχευ.

688. δέ τε] δέ γε, ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ.

689. ἄμυδις (ἄμυδις)] ἄμαδις (ἄμαδις), ἀναλογώτερον τῷ ἄμα. Ἡρωδιανὸς ἐψίλωσε τὴν λέξιν, διότι Αἰολική, φησὶν, ἡ τοῦ ἄ εἰς ὃ τροπή (Σχόλ. Ἰλ. I 6). Τὸ δὲ πολυθρύλητον Αἰολικὸν ὃ ὑπὸ τῶν νεωτέρων γραμματικῶν σχεδὸν ἐκβέβληται ἐκ τῆς φθογγολογίας (ἴδε Meyer, Grammatik § 62). Ἀξιολογώτερα, ὅσα προείρηκεν ὁ Ἡρωδιανός: «Νικίας καὶ Πάμφιλος δασύνουσι τὸ ἀμυδις, ἐπεὶ παρὰ τὸ ἄμα ἐγένετο· ὁ δὲ Ἀσκαλωνίτης (Πτολεμαῖος) καὶ οἱ περὶ Ἀλεξίωνα φιλοῦσι, πολὺ δὲ πρότερον καὶ οἱ περὶ Ἀρίσταρχον, καθότι, φασί, φιλεῖ πως τὰ ἀπὸ δασέων πως πολλάκις μετασχηματιζόμενα φιλοῦσθαι, ἡμέρα ἡμαρ, ἡδονὴ ἡδος. Πρόδηλον δὲ καὶ τῆς συναλοιφῆς: «πάντ' ἄμυδις κεφαλῆς (Ἰλ. M 385)».

δ' ἄρ'] Nauck (16) δ', σ. 612,46: δέ.

691. Ἰκταρ οἱ μὲν ἐψίλωσαν, οἱ δὲ ἐδάσαν, ἐτυμολογοῦντες τὴν λέξιν παρὰ τὸ ἰκνέομαι ῥῆμα (ἴδε τὸ σχόλιον καὶ τὰ λεξικά τοῦ Φωτίου, Σουΐδα, Τιμαίου).

ἀστεροπῇ ποτέοντο] ἀστραπῇ εὖ ποτέοντο. Εὐρίσκομεν καὶ συγκράματα τῶν γραφῶν τούτων, ἥτοι ἀστραπῇ ποτέοντο, ἢ ἀστεροπῇ εὖ ποτέοντο. Ὁ τύπος ἀστραπῇ νεώτερός ἐστι τοῦ ἀστεροπῇ, ὃ μόνῳ οἱ παλαιοὶ ἐπικοί ἐχρήσαντο.

692. εἰλυφόωτες (εἰ.)] θ' εἰλυφόωτες (Schmid: τ' εἰλυφόωτες). Ἡ λέξις εἶχε τὸ δίγαμμα (οἶον Ἰλ. Y 492: φλόγα εἰλυφάζει).

693. φερέσβιος] φερέσκιος.

ἐσμαράγιζε(r)] ἐσμαράγησεν.

694. ἀμφὶ πυρὶ] Βατικαν. 1409: ἀμφὶ περὶ, πρβλ. εἰς 848.

ἄσπετος] Λαυρεντιαν. 32,16: ἄσχετος.

695. ἔζει] ἔζει, ἔζεσε (Σχόλ. «ἀνέβρασεν»).

δέ] δ' ἢ.

696. ἄμπεπε (ἄμπειπε)] ἀμφείπετο, ἀνθ' οὗ ὁ ἐκδούς τὰ ποιήματα ἐν Βασιλείᾳ τῷ 1544 διώρθωσεν «ἄμπετο».

697. ἡέρα] αἰθέρα Scheer (14 6) κδ', 626, πρβλ. Ἰλ. E 288: δι' ἡέρος αἰθέρ' ἵκανε. Ἀλλὰ τί παραλλάττει ἡ ὄα ἀπὸ τοῦ αἰθέρος;

διαν (Ἀρίσταρχος)] διον, ἴδε 9.

698. ἄσπετος] Rzach: ἄσχετος. Αἱ λέξεις ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ συγγέονται 694.

700. ἀντα] ἀντις (πρβλ. τὸ Λευκάδιον ἀπ' ἀγναντὸς καὶ ἀπέραντις) ἀντια. Scheer (αὐτ.): ἀν τοι, ἐπειδὴ οἱ ἐπικοί, φησίν, ἐν τῷ πρώτῳ καὶ τῷ τελευταίῳ ποδὶ χρῶνται τῷ σχήματι: ἀντην· εἴπερ τοῦτο οὕτως διέκειτο, διὰ τί οὐ γράφει «ἀντην»;

702. δε] Hermann (8) σ. 181: εἰ.

703. πύλινθ' (-ντο, -το)] Hermann: πύλιναιθ'. Ὁ ἐνικός ῥῥον ἀν δικαιολογηθεῖν ἤπερ 703, τοῦ ὑποκειμένου ἀνήκοντος εἰς ἄλλον στίχον.

οἶος Schömann] τοῖος.

γάρ κε] γάρ γε, ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ Λαυρεντιανῷ (ζήτει εἰς 688).

μέγας ὑπο (Σχόλ.)] μέγας, μέγιστος (Σχόλ. Ἀριστείδ. Πητ. τ. Α', σ. 549 Jebb).

ὀρώροι Hermann] ὀρώρει. Köchly σ. 283: πύλιναιθ' ἀλλήλοισι, μέγας δ' ὁ δ. ὀρώροι.

704. ἐρειπομένης] Wieseler: ἐρεικομένης.

705. ἔγερτο (ἐγένετο)] ἐπλετο, ἢ, ἐπλεῖτο (= ἐπλετο);: ἐριδι ξυνιέντων] ἐριδι ξυνιόντων = Ἰλ. Υ' 66, Νόνν. Διονυσ. 36, 106. Πρβλ. Ἡσύχ. ἱεσσα] βαδιζουσα, εἴημι πορεύομαι, Ἰλ. Τ 219: εἶη. Οὐκ ἀρνούμεθα μέντοι, ὅτι ἡ ἐνταῦθα γραφή τυχὸν ἀνήκει εἰς τὴν ἐν τῷ τῆς Ἰλιάδος τηλαυγεῖ προσώπῳ φράσιν «ἐριδι ξυνέηκε μάχεσθαι».

706. ἀνεμοί τ' ἔνοσίς τε Schömann] ἄ. τ' ἔνοσιν τε. Wieseler: σὺν δ' ἔμενοι ἔ. τε.

κόνιν θ' ἅμα ἐσφαράγιζον] κόνιν (κόνιν) τ' ἐσφ., ἔνεκα τοῦ μὴ χασμωδεῖν τὸν στίχον. Schömann: ἀνεμοί τ' ἔνοσίς τε κόνιν ἐσφ. Mützell (13) σ. 168: κόνιν τε μετ' ἐσφαράγιζον, Götting ἐκδ. α': κόνιν τ' ἀμψεσφαράγιζον, Stadtmüller, Festschrift σ. 66: κόνιν δ' ἄμυδις σφαράγιζον (καθάπερ Ἰλ. Ν 336: οἱ τ' [ἀνεμοί] ἄμυδις κόνις μεγάλην ἱστᾶσιν ὁμίχλην, Ψ 217: [ἀνεμοί] ἄμυδις φλόγ' ἔβαλλον).

707 καὶ 708. Λείπουσιν ἐν τῷ Παρισίνῳ ἀριθ. 2776. Paley φαντάζεται τὸν ἐξῆς στίχον «βροντὴ δὲ στεροπὴ τε σὺν αἰθαλόεντι κεραινῷ κ. Δ. μ. φ. Φιαχὴν ἔ. τε.

αἰθαλόεντα] ἀγαθόεντα, ἀγαθέοντα, ἡγαθόεντα ἴσως ἀποκρύπτουσιν ἄλλην τινὰ γνησίαν γραφήν.

709. ἀμφοτέρωθ' Wieseler: ἀμφοτέρωθ'.

ὀτοβος (Ἐτυμολ. Μέγ. σ. 636, 56. Ζωναρ. Λεξ. σ. 1476)] κότεβος, Σχόλ. «ὅτι γράφεται καὶ κότεβος», ὅπερ Ὀμηρικώτερον. ἀπλητος] Ἐτυμολ. Μέγ. ἄτλητος, Ζωναρ. ἀπληστος.

711. *πρὶν*] πρὸς.
ἀλλήλοις (-ους, -οισιν) ἐπέχοντες] ἀλλήλοισιν ἔχοντες.
 714. *τε Βριάρεως*] Schömann: τ' Ὀβριάρεως.
Γύγης, ὁ Ἰταλικὸς ποιητὴς καὶ φιλόλογος Leopardi ἐν τῇ
 τῆς Τιτανομαχίας μεταφράσει (Gige)] Γύγης.
 718. *ὑπ'*] ἐν.
 719. *νικήσαντες χερσίν*] Rzach: χερσὶν νικήσαντες.
 720. *ὑπὸ γῆς* (γαίης)] Ἀΐδης. Menrad (11) σ. 432: ὑπὸ
 γαίης ἢ γέης.
 721-24. Λείπουν ἐν τῷ Mediceus (:), 721-23· παρὰ
 Τρικλινίῳ καὶ ἐν τῷ τοῦ ἀπ' Ἐμμανουὴλ ὀνομαζομένου σχο-
 λείου, 722-3· ἐν τῷ Βατικανῷ 915, 622-24. Παρισ. 2877,
 722-5. Παρισ. 2776. Διὰ τὸ ὁμοιοτέλευτον ἀρίθμητον ὅτι
 623-4 ἐν πλείοσιν ἐξέπεσον. Ὁ παλαιότατος Λαυρεντιανὸς καὶ
 ὁ ἀριθ. 31, 20, ἔτι δὲ ὁ Rehdigeranus εἰδικὸν ἔχουσι σχῆμα
 τοῦ χωρίου, ἦτοι 721 (:τόσσον γάρ τ', ἢ ἐν τοῖς δύο ἄλλοις,
 τόσσον δ' αὖ), 722-3, 721 οἷος κοινῶς φέρεται, 724 (:ἐν τοῖς δύο·
 ἐννέα γάρ οἱ). Ὁ Βατικαν. 1409 παρέχει μεταξὺ τοῦ 723 καὶ
 724 τὸν στίχον: «ἴσον δ' αὖ ἀπὸ γαίης ἐς Τάρταρ' ἵκοιτο». *Πᾶς*
τις καταλαμβάνει, ὅτι ἡ παράδοσις διέφθαρται τὸ μὲν ἐμ-
 βλήμασι, τὸ δὲ κριτικῶν ὀβελίσεσιν. Στερηθέντες δὲ τῶν σημειώ-
 σεων τῶν παλαιῶν κριτικῶν—ἐξηγήσεις μόνον ὑπάρχουσι τοῦ
 720 καὶ 721—ἀγνοοῦμεν τὴν παρὰ τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι παρά-
 δοσιν. Διὸ ἐπέχομεν.
 721. *ἴσον* (ἴσσον)] τόσσον, ὥσπερ 720.
γάρ τ' (γάρ)] δ' αὖτ', δ' αὖ.
 723. *δεκάτη*] δεκάτη δ' (Λεόντιος περὶ τῆς Ἀράτου σφαίρας
 σ. 265, ἐκδ. Buhle). Οὐ ἐμβλήματος αἰτία ἢ χασμωδία. Ταῦτό
 ἐγένετο 725.
 724. *δ' αὖ*] γάρ (ἐπαναλήψει τοῦ 722), γάρ οἱ (ἐκ τοῦ ὁμοι-
 αρκτοῦντος 56 στ.).
 725. *γαίθηρ* Λεόντιος αὐτ.] ἐκ γαίης. *Γαίθηρ* ἀπαντᾷ νῦν
 Ὀππιαν. Ἀλιευτ. 1, 39, Ὀρφ. Λιθικ. 111 καὶ ἐν χρησμῷ παρ'
 Εὐσεβ. Εὐαγγ. Παρασκ. 6, 1, 1, οἱ τὸν τότε ἀπηρχαιωμένον τύ-
 πον ἠρύσαντο ἐκ παλαιοῦ ἐπικοῦ.
Τάρταρον ἵκοι (ἦκοι)] Τάρταρ' ἵκοιτο, ἐν τῷ Βατικανῷ 1409
 καὶ παρὰ Λεοντίῳ. Τότε δὴλα δὴ ὁ ἀρσενικὸς τύπος οὐκέτι ἐν τῇ
 συνηθείᾳ ἦν.
 727. *τριστοιχί*] Dindorf τριστοιχί. Ἡ παράδοσις εὖ ἔχει,
 μᾶλλον δὲ ἡ διὰ τοῦ ἰῶτα γραφή, ὡς αἱ ἐπιγραφαὶ ἡμᾶς ἐδίδα-
 ξαν, ἡμάρτηται (Corpus Inscriptionum Atticarum A' 41, 13.
 B' 471, 71, Cauer, Delectus Inscriptionum 551, 10, ἐκδ. 6').

Οι γραμματικοὶ οὐκ ἄλλην γνώμην εἶχον περὶ τῆς ὀρθογραφίας (Ψευδοηρωδιανὸς Ἐπιμερισμ. σ. 257, Χοιροβοσκὸς ἐκδ. ὑπὸ τοῦ Götting ὁπισθεν τοῦ Θεοδοσίου σ. 231, Boissonade Anecdota A', σ. 406).

περὶ δειρὴν] Heyne: δειρὴν πέρι.

729. θεοὶ] δέ οἱ.

730. γεφεληγμέταο] μεγάλιοιο ἔκητι.

731. χῶρον ἐν εὐρώεντα, ἐγὼ, ζήτει εἰς 71 καὶ 487] χῶρον ἐν εὐρώεντι. Paley: χῶρον ἐς εὐρώεντα.

πελώρης ἔσχατα γαίης] Ὁ τὸν ἐν τῷ τοῦ Ἑμμανουήλ σχολειῷ κώδικα γράψας διωρθώσατο: πελώρης τ' ἔσχατα γαίης, ὁ τὸν Παρισίνον 2776: πελώρης κεύθεισι γαίης, Götting: πέλωρ' εἰς ἔ. γ., Schömann Opuscula B', σ. 324: πελώρης ἔσχατιν γῆς, Peppmüller philologische Rundschau 1885 στήλ. 393: πελώρης νέρτατα γαίης (Ἡσύχ. νέρτατα] ἔσχατα). Hermann τίθησι τὸν στίχον μετὰ τὸν 745, ὁ δὲ Geel μετὰ τὸν 728.

732. τῶν Σχόλ. (αὐτὸν λείπει ἡ διὰ, ἐν' ἡ διὰ, τούτων τῶν ῥιζῶν οὐκ ἐκβαδιστέον)] τοῖς (Τιτῇσι), ἐν ἁπασιν.

θύρας] πύλας. Ἡ τῆς μεταβολῆς αἰτία δηλοῦται ἐκ τῶν εἰς Ἰλ. X 69 ἐξηγήσεων· «τὸ δὲ πυλαωροῦς θυραωροῦς οἱ πλείονες γράφουσι, λέγοντες θύρας μὲν ἐπὶ οἴκου, πύλας δὲ ἐπὶ πόλεως λέγεσθαι». Λοιπὸν ὁ μὲν ἐν τῷ ἐξῆς γράψων τεῖχος, ἔθηκεν ἐνταῦθα τὴν πύλας λέξιν, ὁ δὲ τοῖχος, τὴν θύρας. Ἄλλως θύρας καὶ πύλας ἀνταλλάσσονται καὶ παρ' Ἀχιλλεὶ Τατίῳ 2, 31.

Ποσειδέων (-ῶν, -ων)] Menrad (13) σ. 432: Ἐνοσίχθων.

733. περοίχεται (Σχόλ. «περιτρέχει»), ζήτει εἰς 678] περ οἴκεται, περικείται ἢ περικεῖται, περικείται δ'. Guiet: τεῖχος τε περὶ καίτ'.

734. τε καὶ Ὀβριάρεως] καὶ ὁ Βριάρεως καὶ Βριάρεως. Heyne τ' ἡδὲ Βριάρεως (γράψαι ἔδει ατε ἰδὲ B., ἰδὲ 19).

736. ἐρθα δὲ (ἐρθάδε) γῆς] ἐνθ' ἃ γῆς Βατικαν. 915, Menrad (αὐτ.).: ἐνθα γαίης (γῆς).

739. ἀργαλέ] Φιλόδημος π. εὐσεβείας σ. 27, 15: ζμερδαλέ' = σμερδαλέ' (= Ἰλ. Υ' 65: σμερδαλέ' εὐρώεντα, τὰ τε στυγέουσι θεοὶ περ).

741. ἔκοιτ' (Ἰωάνν. Φιλόπον. εἰς Ἀριστοτ. Μετεωρ. σ. 92 A, ἐκδ. Ἀλδ. 1551)] Guiet: ἔκοι'.

γένοιτο] Παρισίν. 2877: γένοιο. — Εἵπερ ἐτυμολογητέον τὸ οὐδας παρὰ τὴν ῥίζαν ΕΔ, τὸ πνεῦμα ὀρθότερον ἂν γράψαι τις δασέως.

742. κε] Gerhard: μιν.

φέρου (-ει)] προφέρει (-η).

πρὸ θύελλα] προθύελλα.

θυέλλα] Wakefield, Silva Critica A', σ. 740: θυέλλης.

743. ἀργαλέη] Gerhard: ἀργαλήη.

δε] τε. Gerhard: γε.

744. καὶ Νυκτὸς ἐρεμνῆς] Ὁ ἀρχαιότατος Λαυρεντιανός: Νυκτὸς δ' ἐρεβεννῆς, διότι τὸ καὶ μῦριον παρᾶξενον. Gerhard: ὅθι Ν. ἐρεμνῆς.

746. ἔρετ'] ἔχει αὐτ., πρβλ. Ἰλ. Φ 531: πεπταμένας δὲ χερσὶ πύλας ἔχετ'.

747. ἀκαμάτησι (-οισι, -ῆσι) χέρεσσι(ν)] ἀκαμάτεσσι χέρεσσι (ἀλλὰ τὸ τῆς ἀκάμας θέμα καταλήγει εἰς τὸ -ντ-), ἀκαμάτοις χείρεσσιν Παρισίν. 2551.

748. ἀστεμφέως] ἀστεφέως. Menrad αὐτ.: ἀστεμφές (ἴδε Ἰλ. Γ 219: ἀστεμφές ἔχεσκε).

ὅθι] ὅτι, ὅθεν.

ἀμφίς (Σχόλ. «χωριζόμεναι ἀπ' ἀλλήλων»)] ἄσπον, τάσπον, ἔκδ. Βασιλ. «θᾶσπον».

ιοῦσαι] ιοῖσαι, ιοῦσα (ῆτοι ιούσα), ἐοῦσαι.

750. καταβήσατο, ἐγὼ] καταβήσεται, Guiet: καταδύεται. Οὔτε ὁ μέλλων, οὔτε ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ ἀορίστου ἀρμόζει, διὸ τίθεμεν τὸν γνωμικὸν ἀόριστον, ὅς ἐν τοῖς χειρογράφοις οὐ διετηρήθη, ἐπειδὴ φωνῆεν ἀκολουθεῖ.

754. τὴν αὐτῆς] Guiet: τῆς αὐτῆς.

ἔστ' ἂν ἴκηται] εὔτ' ἂν ἴ. Scheer (19 6) κγ', 686: εἰς ὃ χ' ἴκηται.

758. ἐρεμνοὶ (F)οἰκία, ὁ ἀρχαιότατος] ἐρεμνῆς οἰκία. Πρὸς ταῖς ἄνω κατακεχωρισμέναις μαρτυρίαις, ἀναφέρονται ἐκ τῶν τοῦ Τιβούλλου Ἑλεγείων (2,1,89) τὸ ζωγραφικὸν τοῦ Ὑπνου ἐπιθετον «fuscis circumdatus alis».

762. τῶν (F)ἕτερος] τῶν δ' ἕτερος.

μὲν γῆν] γαῖην, ὁ ἀρχ. Λαυρεντ. (!).

764. σιδερέη (-έα, σιδήρη) τε κραδίη] σιδηρεῖη τε κ. ὁ codex Emmanuelis, ὅθεν Hermann προβάλλεται «σιδηρεῖη κραδίη».

δε Foe] Guiet: δέ τε. Παρισίν. 2763: καὶ χάλκειον ἦτορ, διὰ τὴν χασμωδίαν.

767. θεοῦ χθονίου] Guiet: θεῶν χθονίων.

πρόσθεν] νέρθεν Schömann.

768. ἔλειπεν ἐν τῷ τοῦ Παρισίν. 2551 πρωτοτύπῳ.

770. νηλεής] Menrad (αὐτ.): νηλεής.

774. Λεῖπει ἐν τοῖς περισσοτέροις κώδιξιν.

Ἄιδεω (-αο)] Menrad (αὐτ.): Ἀΐδος.

779. ἀργαλέοισι (-ησι)] ἀργυρέοισι. Αἱ αὐταὶ λέξεις ἀνταλλάσσονται 791. Πρβλ. 810: ἀργαλέ'.

781. ἀγγελίην, ὁ codex Emmanuelis] ἀγγελίης, ἀγγελίη. Commelinus: ἀγγελίης, Guiet: ἀγγελίη (=σὺν ἀγγελίῃ). Ἰλ. Α 141 «ἀγγελίην ἐλθόντα» δισσως ἐξηγήται, ἥτοι κατ' ἀντικείμενον ἢ προσωπικῶς, ὥσπερ ἂν εἰ ὑπῆρχε λέξις «ἀγγελίης». Ὅθεν Ἰλ. Ο 640 Ζηνόδοτος μὲν γράφει «ἀγγελίην οἴχνεσκε», οἱ δὲ λοιποὶ «ἀγγελίης οἴχνεσκε», πλὴν ἐνὸς κώδικος, ἐν ᾧ «ἀγγελίης» κεῖται. Ἐπιθι τὴν διατριβὴν τοῦ Nauck (16) γ', σ. 222, ὑποσημ. 13 καὶ μάλιστα τὸ ὁγκῶδες Lexicon homericum τοῦ Ebeling ἐν τῇ λέξει.

783. ὅστις ψεύδεται] Τρικλίνιος: ὅς κε ψεύσεται, διὰ τὴν ὑποτακτικὴν. Gerhard: ὅτε τις (ἴδε Ἔ. 258).

784. δέ τε] Guiet: δ' ὅτε, Flach: τότε, Schömann: δ' ἄρα (ὡσαύτως δ' ἄρα ἐν τῇ ἀποδόσει κεῖται Ἰλ. Ι 511).

785. πολυώρυμον (Σχόλ.)] πολυόμβριμον, ἥτοι πλῆθον ἐκ πολυομβρίας: ἄλλ' ἢ πηγὴ οὐκ ἐστὶν ἐπίγειος. Ἀντὶ τοῦ ἐπιθέτου χρυσέῃ φαίνεται ὅτι ὁ σχολιαστὴς ἄλλο τι ἀνέγνω, ἅτε μεταφράσας «ζέστη».

788. ἱεροῦ] ἱεροῦ, ὅπερ ἴσως ὀρθότερον, καὶ μάλιστα ἐν τῷ πρώτῳ ποδί, ὅστις σπονδειακὸς εἶναι φιλεῖ.

789. Λεῖπει ἐν Παρισίν. 2772 καὶ 2834 καὶ Βατικαν. 915.

790. περὶ γῆν τε καὶ] Menrad (11) σ. 432: περὶ γαῖαν ἰδ'. ἀργυρέης] Ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ Λαυρεντιανῷ ἀναγινώσκομεν ἀργαλέης. Ἡ μεταφορικὴ χρῆσις τοῦ ἐπιθέτου ἐκείνη μετὰ τοὺς Ὀμήρου χρόνους ἤκμασεν (π. χ. ἐν Ἀλκαίου παραφράσει παρὰ Ἱμερίῳ 14,10, παρὰ Πανυάσει Ἀπόσπ. 3, Ὀππιαν. Ἀλιευτ. 1,23), ἐκτὸς τῆς συνθέτου ἀργυροδόνης (Ἰλ. Β 753. Φ 8.130. Θεογον. 340. Καλλιμάχ. Ὑμν. 6,13).

791. εἰλιγμένα, ὁ codex Emmanuelis] Ἡ χασμφδία, ἡ ἐπιτρέπεται ἐν τῇ βουκολικῇ τομῇ, παρώρμησε τοὺς κριτικούς πρὸς διαφόρους γραφάς, εἰλιγμένος (εἰλ. ἡ λέξις ἤρχετο ἀπὸ διγάματος), Ἰωάνν. Διάκ. σ. 594,30: εἰλιγμένον, Götting: εἰλιγμένοι (αἱ ἀέννεια μοῖραι) δῆλα δῆ), Köchly Opuscula σ. 283: εἰλιγμένος εἰς ἄ, πέμπει.

792. πέτρης] πέτρου, ὁ ἀρχ. Λαυρεντιανός (ὥσπερ 778: μακροῖσιν πέτροισιν).

προφέρει] Junta ἐκδ. 6': προφέρει.

793. τῇ] Köchly σ. 284: τῆς (προχόου).

ἐπίορκον] Guiet: ἐπίορκος.

ἀπολείψας] ἀπολλείψας Schrevel.

ἐπομόσση (-ώσει)] ἀπομόσση.

795. *νήυτος* (Σχόλ. «ἡ νεκρὸς ἢ ἄπνους», Ἑτυμολογ. Μέγ. σ. 605, 29 διεφθαρμένως ἀνήυγμος· τὸ γὰρ Γ καὶ τὸ Τ ὁμοιάζουσι) *νήποτμος*, *νηύποτμος*.

796. *ἄσσαν* *ἄσσον*. Τὸ α βραχύ. Ὁ Λαυρεντιανὸς τοῦ Ἀπολλωνίου τὸν ὀρθὸν τόνον ἐφύλαξεν (2, 107), ἴδε καὶ Lobeck *Parralipomena* σ. 401 καὶ Lehrs εἰς *Herodiani Tria Scripta* σ. 129.

797. *ἀλλά τε* (Ἰλ. Α 82. Β 754. Κ 226. Τ 165. Φ 577. Χ 192. Ὀδ. μ 44. 64. 67) *ἀλλά γε*. Paley: *ἀλλ' ὅγε*, καὶ *ἄπερ* Ἰλ. Α 281 γρ.

ἀράπνευστος] Hermann (8) σ. 164: *ἄμ' ἄπνευστος*, Hartung: *ἄρ' ἄπν.* (Ὀδ. ε 456: *ὁ δ' ἄρ' ἄπν.*) (τίς;) *ἄρ' ἄμπνευστος*, Götting: *ἀνάμπνευστος*.

798. *κακόν*] Ἑτυμολ. Φλωρεντ. 200: *μαλακόν*, ὃ ἐπήγαγεν ἐξ Ὀδ. σ 201.

δὲ ε (= δέ ε Hermann *Dissertatio* σ. 7), ὁ συχναίς ἀναφερόμενος Λαυρεντιανός, πρβλ. Ἰλ. Ψ 693: *μέλαν δέ (τέ) ἐ κῦμα κάλυψε*] *δ' ἐπὶ* (Ἑτυμολ. Φλωρεντ. σ. 200 καὶ *Havniense* σ. 941 τοῦ Γουδιανοῦ).

χαλέπτει Etymol. Havn. αὐτ., ἡ λέξις ἐν χρήσει ἦν ἐπὶ προσώπων μάλιστα, Καλλιμάχ. Ὑμν. 6, 49. 71. Ἀνθολογ. 5, 262, 6. 300, 3, εἰδικῶς δὲ ἐπὶ νοσούντων, οἷον Μανέθ. 2 (1), 346: *φθορίμων ὑγρῶν πλήθεσαι χαλέψας*, 3 (2), 55: *σπασμοῖσι χαλέπτει*, Γρηγορ. Ναζιανζ. Μυστ. 3, 23: *φάρους πηγὰς*] *καλύπτει*, ἐν ἅπασιν (Ἑτυμολ. Γουδιαν. σ. 357, 8. Φλωρεντ. αὐτ.). Τὸ ῥῆμα εἰσέφρησεν ἐκ τοῦ Ὀμηρικοῦ πρωτοτύπου, ἐπειδὴ μάλιστα καὶ ἄλλοι ἀντικατέστησε τὸ *χαλέπτω*, οἷον ἐν τοῖς Μανέθωνος Ἀποτελέσμ. 2 (1), 346 κώδ. G.

799. Τῶν κωδίκων οἱ μὲν τὴν γραφὴν ἐπὶν παρέχουσιν, οἱ δὲ ἐπεὶ, εἴτε τοῦτο ἐρμηνεία πῶς τῆς σπανιωτέρας συνδέσεως ἦν, εἴτε τὸ *ἄν* προσηλείφθη, ὅπως ἡ μετὰ τῆς ἀπλῆς ἐπεὶ ὑποτακτικὴ ἐρμηνευθῇ συντακτικῶς.

800. *δ'*] Ἐν ἀποδόσει κείμενον, ἥτοι παραλείπεται ἢ μεταβάλλεται εἰς γ'.

χαλεπώτερος] *χαλεπώτατος*.

ἄεθλος] *ἄθλος*.

801. *εἰνάτεες* (Ἑτυμολ. Φλωρεντ. 37)] *ἐννάτεες*. Ἡ διφθογγος παραδίδεται Ἰλ. Σ 400. Ὀδ. γ 118. ε 107. ξ 240. χ 228.

ἀπομείρεται (Σχόλ., Ἠσύχ. λ., Ἑτυμολ. Φλωρεντ.)] *καταμείρεται*, *μεταμείρεται*, *ἀπαμείρεται* (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 118, 9 *ἀποκεχώρισται*, Ἑτυμολ. Γουδιαν. σ. 63, 26 *ἀποχωρίζεται*). Ε. 578 ἐν τοῖς πλείστοις φέρεται *ἀπομείρεται*. Ἀπολ-

λάνιος μὲν ('Αργον. 3,784) τῷ σχήματι «ἀπαμείρεται» χρήται, Ἄρατος δὲ 657 εἶπε «μειρομένη γονάτων», ὥσπερ Ὀμηρος Ἰλ. Η 127, ἂν πειθώμεθα Ζηνοδότῳ, «μειρόμενος», πρβλ. καὶ τὴν Ἡσυχίου γλῶσσαν «μείρεται, στέρεται».

802. ἐπιμίσσεται] περιμίσσεται. Ruhnken: ἐπινίσσεται. Köchly Opuscula σ. 284: ποτινίσσεται.

803. πάντ' ἔτεα, πρβλ. Ἰλ. Υ' 255: πόλλ' ἔτεα] Paley: πάντα Φέτεα.

804. εἶρας, πρβλ. Ἰλ. Σ. 531: εἰράων προπάρουθε] εἰρέας, ἦτοι εἶραις, ἄνω γεγραμμένου α. Ruhnken: εἶραις, Hermann (8) σ. 186: εἶρας ἐς. Παραμίσσομαι συντάσσεται μετ' αἰτιατικῆς καὶ Καλλιμάχ. Ὑμν. 1,12-3, ὅπου οἱ ἐκδύται ὁμοίως τὴν δοτικὴν εἰσφέρουσιν, ἅτε κειμένην ἐν Ὀδ. ζ 205. Καλλιμάχ. Ὑμν. 3,20. 4,39.

806. καταστυφέλου] κατὰ στυφελοῦ ('Ετυμολ. Μέγ. σ. 732, 13, Λεξικὸν ἐν τῷ Στεφάνου Θησαυρῷ τ. Γ', σ. 1120). Ἡ παράδοσις ἐπίσης ἀβέβαιός ἐστιν, Ὑμν. Ὀμηρ. 3,124: καταστυφέλω ἐνὶ πέτρῃ. Ὅτι ὕφ' ἐν γραπτέον τὴν λέξιν, ἀποδεικνύει ἡ ἐξῆς πρόθεσις διὰ διέφθαρται δέ, διότι στυφελὸς (Κόιντ. Σμυρν. 6,478. 11,368. 466. 12,409. Ἀπολλών. 2,1005, πρβλ. σχόλ. κτλ.) ἢ στύφλος (Αἰσχύλ. Προμηθ. 751. Εὐριπ. Ἰφιγ. Ταύρ. 1429 κτλ.) παρὰ τοῖς νεωτέροις ποιηταῖς πολλὴ ἦν.

811. χάλκεος] λάϊνος, ὡς ὀνομαζόμενος ἐν τοῖς ἐξῆς αὐτοφνής.

812. ἀστεμφής] ἀστεμφῆς (ρίζῃσι). Ἐκείνος ὁ τύπος κεῖται Ἰλ. Β 344. Γ 219. Ὀδ. δ 419. 459.

813. πρόσθεν] Köchly αὐτ. σ. 285: νέρθεν.

815. κλειτοὶ] κλειτοὶ τ'. Nauck (16) γ', σ. 214: κλειτοί.

816. θεμέθλοισι] θέμεθλα, θεμέθλους.

821. Ἐν κώδικι τῆς Νεαπόλεως τίθεται ὀπισθεν τοῦ 822.

823. μὲν ἔασιν] Schömann: μ. ἄαπτοι ἢ ἄεπτοι, Wieseler: μέμασαν μὲν, Clericus: οὐ μὲν χεῖρες ἔασιν.

ἐπ' ἰσχύϊ Φέρματ' (ἔρματ', ἔργα τ') ἔχουσιν] Guiet: ἐπ' ἰσχύϊ θαῦμα ἀκούσαι Wolf: ἐπ' ἰσχύος ἔ. ἔ., Heyne: ἐπισχερῶ ἔ. ἔ., Schömann Opuscula Β', 345: ἐπ' ἔργμασιν ἰσχύϊ ἔχουσιν (πρβλ. Πausan. 10, 32, 4: ἰσχύϊ ἐπὶ ἔργῳ παρέχεται παντί), Mützell (14) σ. 171: ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχουσιν (ἐκδεχόμενος τὴν πρόθεσιν κατὰ τμῆσιν).

824. κρατεροῦ θεοῦ] Wieseler: κρατεροί, θεοί.

825. δειροῖο] κρατεροῖο.

826. λεληχμότες ('Ηρωδιαν. π. παθ. Ἀπόστ. 276, ἔκδ. Lentz Β', σ. 265, Cramer Anecdota Oxoniensia Α', σ. 268, 28), πρβλ. Ἀριστοφάνη παρ' Εὐσταθ. Ἰλ. Α 26: σμερδαλέοι

δὲ δράκοντες ἐλειμῶντο] λελιχμότος. Ἀποδοκιμαστέον τὴν διὰ τῆς διφθόγγου γραφὴν, ἴδε Nauck, Aristophan. Byzant. σ. 48, Lentz Ἡρωδιαν. τ. Β', σ. 546, 13, Meyer Grammatik σ. 487, ἐκδ. 6'.

ἐκ] Hermann (8) σ. 187: ἐν. . . κεφαλῇσιν.

827. θεσπέσιος κεφαλῇσιν] Schömann Opuscula B', σ. 349: θεσπέσιον βλοσυρῇσιν.

ὕπ'] ἐπ'.

828. πασέων δ' ἐκ] πασέων ἐκ, ἐκ πασέων.

830. ὅπ' ἢ ὅφ' ἰεῖσαι (i.) = Ὑμν. Ὀμηρ. 27, 18 ὅπ' ἰεῖσαι] ὅσ' i., ὅσσ' ἰεῖσαι. Götting: ὅπ' ἀκούσαι ἀθέσφατον, Scheer (19 6) κδ', σ. 626: παντοῖη Φοπὶ Φῖσαι ἀθέσφατοι.

831. τε θεοῖσι] Hermann: τ' ἐνεοῖσι.

832. ἐριβρύχῳ] Fick: ἐριβρύχου, καθάπερ Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 116.

ἄσχετον] Mombricitus ἐν τῇ Λατινικῇ παραφράσει: ἀσχετον. ἀγαύρον] Κατ' Εὐστάθιον ἡ λέξις ἐν τῇ παραδόσει ὀξύτονεῖται (εἰς Ὀδ. 6 247). Ὁ δὲ σχολιαστὴς διαρρήδην αἰτιολογεῖ τὴν προπαροξύτόνησιν. Περὶ τοῦ τόνου ἔπιθι Mützell (14) σ. 342-3. Schömann Opuscula B', σ. 352: ἄγαυρον, Guiet: ἱεντο. Wieseler ἔστιξεν ὀπισθεν τοῦ «ὄσσαν».

834. θαύματ' ἀκούσαι] θαύματ' ιδέσθαι. Scheer (19 6) κδ', σ. 623: θαῦμ' ἑσακούσαι.

835. ροῖζαχ' (= ροιζέσκε, ὥσπερ Ἰλ. E 790 οἶχνεσκον)] ροῖζαχ' (ὥσπερ ρίπτασκον Ἀσπ. 256, ἔχνος τοῦ συγχυθῆναι τότε ἤδη τὰ συναλειφόμενα ῥήματα), ροῖζας ἔχ' (ἔσχ'), ροῖζός γ'. Paley: ροῖζω ὑπὸ Φήχεν.

836. ἡματι κείνῳ] ἡματ' ἐκείνῳ.

837. ἀνάξεν] ἀνασσειν.

840. εὐρὺς] ἐγγὺς.

843. ἐπεστονάχιζε] ἐπεστενάχιζε (ἴδε εἰς 159), πρὸς τῷ Ὀλύμπῳ δῆλα δὴ καὶ ἡ γῆ ἐστονάχιζεν, ἥς γραφῆς ἦττον ἀρμοδία ἡ ἐπεστονάχιζε (Götting: ἐπεστενάχιζε).

845. ἀπὸ] Paley: ἄπο.

Mützell ἀνταλλάσσει τὴν θέσιν τῶν ἡμιστιχίων «πυρὸς ἀπὸ τοῦ πελώρου» καὶ «κεραυνοῦ τε φλεγέθοντος».

846. ἀνέμων] Ἰωάννης: ατ' ἀνέμων (ἐξηγεῖται δηλαδὴ «καὶ πρηστῆρας καὶ ἀνέμους»).

φλεγέθοντος] φλογόεντος.

847. ἔξεε δέ] ἔξεσε δέ (ζήτ. εἰς 695) ἔξεε, ἢ ἔξε ἢ ἔξεσε πῦρι (!).

848. τε] Pasor (αὐτ.): τὰ.

850. τρέε δ' Ἀΐδης (Τριχᾶς περὶ μέτρων σ. 72 = Ἡλίας π.

μέτρων σ. 179,2, εκδ. Studemund)] τρέσσε δ' Ἀδης (—), τρέσσ' Ἀΐδης δ'. Wolf: τρέσσ' Ἀΐδης.

851. ὑποταρτάριοι] ὑποταρτάρει.

Κρόνον (= Ἰλ. Ξ 274: Κρόνον ἀμφὶς ἑόντες)] Κρόνου ('Ετυμολ. Μέγ. σ. 94,21. Ἰλ. Ξ 274 καθ' ἐν ἀντίγραφον): οἱ γὰρ πλείστοι, ἀπρεπὲς ἡγούμενοι, ὅτι ὁ Διὸς πατὴρ δέδεταί ἐν σκοτεινῇ φυλακῇ, τὸν Κρόνον ἐποίησαν λυθῆναι καὶ μετοικῆσαι ἐπὶ τὰς τῶν Μακάρων νήσους (Πινδάρ. Ὀλ. 2,127 κτλ.). Οὐδὲν ἥττον ὁ ὠμότερος μῦθος καὶ πρότερον ὑπῆρχε καὶ διέμεινε (ἴδε Λουκιαν. ἐν Κρόνῳ 5, π. ὀρχήσεως 37, Ἡρωδιαν. π. μονήρ. λεξ. σ. 45,24 κέ., Παλλάδιον Ἀνθολογ. 10,53).

853. πλῆξεν] Guiet: βῆσεν.

Οὐλύμπιο ἐπάλμερος] Paley: Οὐλύμπου ἐπτάλμερος.

856. ἔπρεσε ('Ετυμολ. Μέγ. σ. 687,40. Ζωναρ. λεξ. 1585, Σχόλ. Ἰλ. Σ 471)] ἔπρεσε αὐτόθεν δὲ καὶ τὰ ἀμαρτήματα ἔπλεε, ἔπρεπε καὶ ἔπερσε διαβλέπομεν πάλιν τὰς φθοράς, ὅτι γίνονται ἀπὸ τοῦ παραξένου πρὸς τὸ τετριμμένον.

858. γυρωθεὶς] γυρωθεὶς ἢ γυρωσθεὶς.

859. ἀπέσσυτο] 'Ετυμολ. Μέγ. σ. 41,57 καὶ Etymologium Leidense, ὃ ἀναφέρει ὁ Gaisford εἰς τὸ ῥηθὲν χωρίον, ἐπέσσυτο.

ἀνακτος] Flach: πελώρου.

860. βήσσης] Ἀρὰ γε ὀρθότερόν ἐστι γράφειν «βήσσης»; Ζηνόδοτος γε Ἰλ. Β 532 ἀνέγνω: Βῆσαν· ὁ δὲ μείζων, ἐν Ἀττικῇ ἐπιγραφῇ, ἥτις κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ δ' αἰῶνος ἐτίθη, εὐρίσκεται Βῆσαζε (Corpus Inscriptionum Atticarum Β' 782,10). 'Επιθὶ καὶ τὰ Διονυσίου τοῦ Περικλή τοῦ ἀντίγραφα (στ. 545).

αἰδνῆς] Σχόλια καὶ 'Ετυμολογικόν Μέγ. αὐτ. (;) αἰδνέσι (= αἰδέσι, ἐπιθέσει τοῦ ν). Τζέτζης εἰς Λυκόφρ. 688 γράφει: «... τὴν Σικελίαν, ὅπου καὶ τὸν Τυφῶνα κεραυνοῖ, ὡς καὶ Ἡσίοδος φησι». Ὅθεν πολλοὶ συνεπέραναν, ὅτι ἀνέγνω Αἰτνης ἢ Αἰτνης. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν τοιοῦτότροποι παραπομπαί, αἰτινες περιέχουσι τὸ καὶ μόριον, πασίγνωστον, ὅτι ἀβεβαίοι, καὶ ἀρκεῖ λοιπὸν τὸ εἰπεῖν Ἡσίοδον, ὅτι ὁ Τυφῶν ἐκεραυνώθη. Δεύτερον δὲ ἐπίσης πειθόμεθα, ὅτι οὐδεὶς ἄνθρωπος, ὅστις αὐτὸς ἑαυτῷ μνήμην καλλίστην προσοικειοῖ, τοσαῦτα λάθῃ διέπραξεν, ὅσα αὕτη ἢ «ἔμψυχος βιβλιοθήκη». Ὅπως δὲ καὶ ἂν τοῦτο ἔχη — μῆτε ἀνέγνω ἐν τῷ ἑαυτοῦ κώδικι Αἰτνης ὡς δύο τῶν εἰς Λυκόφρονος σχολίων ἔχουσιν ἐν τῷ περὶ οὗ πραγματευόμεθα στίχῳ — οἱ Βοιωτοὶ τὴν τοῦ γίγαντος περὶκαυσιν μετέθεσαν εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα.

παιπαλοέσσης] παιπαλοέσσης (Αἴτνης) Peppmüller (18) σ. 623, μᾶλλον δὲ ὁ Ἄλδος.

861. πολλή δὲ πελώρη] Unger, Rheinisches Museum τ. μ', σ. 623: πολλή δὲ πέλ' αὖρη, Peppmüller αὐτ.: πάντα δὲ πελώρη (πρβλ. Ἰλ. Υ' 492: πάντῃ τε κλονέων ἄνεμος φλόγα εἰλυφάζει).

862. ἀτμῇ] αὐτμῇ (-ή) ἴδε Köchly εἰς Κόιντ. Σμυρν. 2, 224. ὕπ' Dindorf] ὕπ'.

863. αἰζήων] Ὁ σχολιαστής, ὅς παραφράζει «χωνευτῆρος», ἴσως ἀνέγνω τὸν ἐνικόν.

ὑπό τ' εὐτρήτου χράοιο] Peppmüller αὐτ.: ἐν εὐτρήτοις χράνοισι (πρβλ. Ἀπολλών. Ῥόδ. 3, 1299. Ἐμπεδοκλ. στ. 199).

864. ἡδ' ἡδὲ.

ὁ τε] ὅπερ (γραμματικὴ γλῶσσα).

866. τήκεται ἐν] Ἐπεὶ δ' ἐνεβλήθη μεταξὺ, μετέβησαν πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν «τήκετο δ' ἐν».

ὑφ' Ἡφαίστου] Clericus ὕπ' Ἡφαίστου, ὥσπερ ἐν ἡμιστιχίῳ ἀδεσπότην εὐρίσκομεν «ἐπ' Ἡφαίστοιο θύρησι» (Ἀπολλων. Ἐπιρρηματ. σ. 562, Cramer Anecdota Oxoniensia δ', σ. 374, Χοιροβοσκ. σ. 878, ἔκδ. Gaisford). Ἡ δὲ πρόθεσις δασύνεται Καλλιμάχ. Ὑμν. 4, 144. Κόιντ. Σμυρν. 3, 729.

867. Πότερον γραπτέον σέλχ ἢ σέλαι, διστάζουσιν.

868. ἀκαχῶν (ἀκᾶχων καὶ ἐξηγητικῶς πως ἀκαρήμερος)] Jortinus (Bibliotheca Britannica): ἀκᾶχοντ'.

ἀργέστεω Ζεφύρου] Ἀργέστεω Ζεφύρου (-οιο) τε, ἴδε τὴν εἰς 379 κριτικὴν σημείωσιν.

871. γενεῇ] γενεῇ, γενεὴν, πρβλ. Bekker, homerische Blätter σ. 55.

872. αἰ δ' ἄλλαι] οἱ δ' ἄλλοι Schömann, Opuscula B', σ. 363.

μαφαῦραι (Ἡσύχ. λ., Καλλιμάχ. Ἀπόσπ. 67, 4, Λυκόφρ. 395) μᾶψ αὔραι. ἐπιπνεῖουσι] Nannius Miscellanea β. ζ', κ. 1, σ. 1316: ὑποπνεῖουσι (σφαλεῖς τῇ μνήμῃ;).

874. θυλίουσι ἀέλλη] θύουσι θυέλλη.

875. ἄλλη Φίλων ἐν Ἐτυμολ. Μεγ. σ. 22, 14 καὶ Σχόλ. Ἰλ. Ε 526 (γρ. ἄλλοι)] ἄλλαι, Guiet: ἄλλη.

Ἐκ τῶν γραφῶν ἄησι, ἄησι, ἀῖσι (πρβλ. Σχόλ. Ἰλ. καὶ Ἐτυμολ. Μεγ. αὐτ. Cramer Anecdota Oxoniensia Α', σ. 46, 33 ἐξελέξαμεν τὸν τύπον, ὅστις ἐπιδοκιμάζεται τῇ ἐτυμολογίᾳ· ἐπειδὴ οὖν πρωτοφανὴς ὁ ἄεντι (Meyer Grammatik § 485 ὑποσημ. 3), ἐντεῦθεν κατὰ τοὺς τῆς Ἰωνικῆς διαλέκτου νόμους ἐγένετο ἄησι.

διασκιδῶσαι] διασκίδνησι.

877. συνάπτωται (-ώνται ἤ, κακῶς, -ώντες)] συναντῶσιν.

878. αὐ καὶ] αὐ, αὐτε, αὐται (ἤτοι αὐταί, ὡς Schömann).

Köchly, Opuscula σ. 276: ἄλλαι δ' αὐ.

880. πιμπλεῦσαι] πιμπλῆσαι (-εῖσαι). Winterton: πιμπλᾶσαι.

884. εὐρύοπα Ζῆν] εὐρύοπα Ζῆνα, ὅπερ ὑπέρμετρον, διὸ ἄλλοι ἔγραψαν αἰεὶ (ἄει) Ζῆνα». Οἱ παλαιοὶ γραμματικοὶ τὸ Ζῆν ἔγραψαν μετ' ἀποστρόφου, ὡς ἐκπεσούσης τῆς καταλήξεως διὰ τὸ ἐπόμενον φωνῆεν (Σχόλ. Ἰλ. Θ 206 κ.). Ἡ δὲ τῶν συγγενῶν γλωσσῶν σύγκρισις διδάσκει, ὅτι πάλαι ποτὲ ἡ αἰτιατικὴ Ζῆν ὑπῆρχεν, ἀντιστοιχοῦσα τῇ Ἰνδικῇ Dyām.

885. τοῖσιν εὔ] (εὐ) Hermann Dissertatio σ. 21: τοῖσι μάλ' εὔ, Bergk (2) ις', 582: τοῖσιν ἐὰς. Ἐὐς καὶ εὔ ὑπὸ τῶν ἐποποιῶν ἔστιν ὅτε ἀντὶ τροχαίου ἢ ἰάμβου τίθενται.

887. εἰδυῖαν ἰδὲ] εἰδυῖαν καὶ. Schömann: τε ἰδυῖαν (ἴδε 264), Hartel homerische Studien γ', σ. 35: υἰδυῖαν, Rzach FeFi-δυῖαν. Ἡ παραλλάττουσα γραφὴ καθ' Ἑρμᾶννον (εἰς Ὀρφικά σ. 813) ὑποδηλοῖ, ὅτι τὸ χωρίον οὐχ ὑγιές.

888. δὴ ῥ' ἤμελλε] δὴ ῥα ἤμελλε (δ' ἢ ῥα Γαλην. Δογματ. Ἱπποκρ. 3,8), δὴ ῥ' ἤμελλε. Ἐκδ. Βασίλ. δ' ἢ ῥα, Fick: δὴ ἄρ ἤμελλε. Ἐπιθι τὴν εἰς 478 σημείωσιν.

889 καὶ 898. τέξασθαι] τέξασθαι (τεύξασθαι). Ἐν τῇ κοινῇ τὰ τοῦ ἀορίστου καὶ τοῦ μέλλοντος ἀπαρέμφρατα ἀδιακρίτως μετεχειρίζοντο. Διὰ δὲ τὴν τῶν ἀντιγραφῶν ἀμέλειαν ἀγνοοῦμεν, πότε αὕτη ἢ τοῦ ἀορίστου εἰκὴ χρήσις ἀρχὴν ἔλαβεν. Ὁ Κόβητος καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἐξαφανίζουσιν αὐτὴν ἐκ τῶν κειμένων τῶν δὴ λεγομένων κλασικῶν συγγραφέων.

890. ἐγκάτθετο (Γαλην. αὐτ.)] ἐσκάτθετο, ὥσπερ 487 καὶ

899. Γαληνὸς πρὸς τὸν προκείμενον στίχον ἐπισυνάπτει στ. 900.

892. τῶς] τῶ, Köchly Opuscula σ. 273: τοί.

γάρ (F)οὶ φρασάτην] γάρ οἱ ἐφρασάτην.

895. μὲν] γάρ, μὲν γάρ.

900. δὴ (F)οὶ] δὴ (μή), δέ οἱ. Götting: μή οἱ, Hermann: ὡς οἱ συμφράσσαιτο, καθάπερ ἐν τῇ Θεογονίᾳ κεῖται, ἣν Χρύσιππος παρὰ Γαληνῶ (αὐτ.) ἀναφέρει.

901. ὦρας (ὦρας)] Σχόλ. Πινδάρ. Ὀλ. 13,11 γρ. κούρας.

903. αἶτ' ἔργ' Paley: αἶ Φέργ'.

ὠρεύουσι (ῶ.) (Σχόλ. πρβλ. Κορνοῦτ. 29 σ. 57,8, ἔκδ. Lang: ὠρεύεται καὶ φυλάττεται, Ἑτυμολ. Γουδιαν. σ. 580,17 κ.). ὠραίουσιν (ῶρ.). Guiet: ὠραιούσι.

καταθνήτοισι (πρβλ. Ἡρωδιαν. π. μονήρ. λέξ. σ. 4,13)] κατὰ θνήτοισι.

905. *Κλωθώ*] Nauck (16) ε', σ. 134: *Κλωθόα*.
 907. *καλλιπαρήας*] *καλλιπαρήους*, ἴδε 270.
 908. *εἶδος*] ἦτορ (φιλοσόφως).
ἔχουσα] Peppmüller: *ἐχούσας*.
 909. *Διότι τε λείπει ἐν τοῖς πλείοσι*, Mützell (13) σ. 94: *δι-
 εἶλεν «'Εὐφροσύνην»*.
 910. *τῶν καὶ ἀπὸ* ('Ετυμολ. Φλωρεντ. σ. 100)] 'Ετυμολ.
 Μέγ. σ. 295,21 καὶ Ζωναρ. σ. 658: *καὶ τῶν*.
εἴθετο ('Ετυμολ. Φλωρεντ.)] *εἴθεται* ('Ετυμολ. Μέγ. καὶ Ζω-
 ναρ.). 'Ο παρατατικός τίθεται ἐπὶ ἀθανάτων καὶ 150. 269, ὁμοίως
 δὲ ὁ ἀόριστος 917 καὶ 926.
 911. *δερκιδῶνται*] Schömann: *δερκιδῶντο*.
 912-914. *Λείπουσιν ἐν τῷ Dorvillianus*.
πολυφόρης] 'Ετυμολ. Μέγ. σ. 41,51: *πολυφέρβης*, παρὰ τὸ
 φέρβομαι.
 914. *παρὰ*] ἀπὸ.
 915. *δ' ἐξέπεσεν ν ἔτισι χειρογράφοις*.
 916. *οἱ αἱ* (Σχόλ.).
 920. *γείνατ' ἄρ'*, πρβλ. 'Οδ. ψ 298: *αὐτὰρ... παῦσαν ἄρ'*
γείνατο δ' ἄρ'. Guet: *γείνατ' ἐν*. 'Ο ἐν τῷ τοῦ 'Εμμανουὴλ
 σχολεῖω κώδιξ τὸν στίχον παρέχει πολὺ παραλλάττοντα καὶ ἀφο-
 μοιωθέντα πῶς τῷ 944· *«γείνατ' ἄρ' ἐν φιλότῃ Διὸς μεγάλῳ
 μιγείσῃ»*.
 921. *ποιήσατ' τ' ἐποίησατ'* (ἦτοι τ' ἐποίησατ', ὡς τὸ πάλαι
 ἔλεγον ἐν τῇ κοινῇ διαλέκτῳ).
 922. *καὶ Ἀρηά*] Ἀρηά τ'.
 924. *Οἱ μὲν κώδικες σχεδὸν ἅπαντες παρέχουσι τὴν γραφὴν
 Τριτογένειαν, ἡ δὲ παρὰ Χρυσίπῳ (αὐτ.) Θεογονία μετὰ δύο
 ἀντιγράφων: γείνατ' Ἀθήνην*.
 925. *ἐγρεκύδοιμον* ('Ετυμολ. Μέγ. σ. 312,17, 'Ετυμολ. Γου-
 διαν. σ. 158,33, πρβλ. τὰς τῶν ἐπικῶν μαρτυρίας, ὅσας ὁ
 Mützell σ. 203-4 συνέλεξε καὶ τὸ ὅμοιον ἐπίθετον *ἐγρεμάχη*
Ἰγν. Ὀμηρ. 5,424)] *ἀγροκύδοιμον*. Νικήτας ὁ Σερρών ἐν τοῖς
 τῶν θεῶν ἐπιθέτοις ἀναφέρει κατὰ τοὺς μὲν ἐγρεκύδοιμος, κατὰ
 τοὺς δὲ ἀγρεκύδοιμος (Studemund Aneecdota A', σ. 276), ὁ
 δὲ περὶ αὐτῶν γράψας ἀνώνυμος *«ἐγρεκυδοίμου»* (αὐτ. σ. 269
 ἀριθ. 8,13).
 927. *οὐ* ('Αριστόνικος ἐν τοῖς σχολ. καὶ εἰς Ἰλ. Ξ 338, Σχόλ.
 'Απολλων. 1,859, πρβλ. Λουκιαν. π. θυσίων 6)] ἐν.
 928. *γείνατο καὶ*] Schömann: *γείνατ' ἐπεὶ*.
ἤρισ' ἐφ', ἐγώ, ἴδε Philologischer Anzeiger 1885, σ. 401-2]
ἤρισε(ν) φ'.

929. *τέγγησι*] Ruhnken: παλάμησι.
931. Τζέτζης (ἐν τῇ Θεογονίᾳ στ. 334) ἀνέγνω *τρίτων* *Εὐρυβίης*· πολλῶν Τριτώνων ἀντὶ ἐνὸς ὕστερον οἰκησάντων τὴν θάλασσαν, Wakefield εἰς Μόσχον 2, 19 εἰκάζει *Τρίτων* *εὐρυβίης*.
933. *ναίει*] Τρύφων (Museum Criticum τ. Α', σ. 39) ναίει, Cramer Anecdota Parisina τ. γ', σ. 16: ναίει δέ.
934. *ρίνοτόμω* (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 704, 34, Studemund Anecdota σ. 268, ἀριθ. 4, 9: *ρίνοτόμω* (Σχόλ. ἀπολλάξαι τὰς ῥίνας τέμνονται)). Οὗτοι ἐνεθυμήθησαν τῆς Δηϊφόδου μοίρας, ὃν Με-νέλαος μετὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν ἠκρωτηρίασεν.
938. *κῦδιμον* (Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ. Α', σ. 382 P. = Εὐσεβ. Εὐαγγ. Παρασκ. 10, 12, 9)] φαίδιμον (ἐπιθετον ληφθὲν ἐκ στ. 940).
- Ἑρμῆν*] Menrad (11) σ. 433: Ἑρμέν.
941. *πολυγηθεῖα*] πολυγηθῆ (Κλήμης αὐτ.).
943. α' Ἀθετοῦνται ἐφεξῆς στίχοι ἐννέα· τοὺς γὰρ ἐξ ἀμφοτέρων θεῶν γενεαλογεῖν αὐτῷ πρόκειται (Σχόλ.). Γράφει ἀπέντε» λέγει γὰρ στ. 940-44.
947. *δὲ Διώνυσος*] Ἑκδ. Βασιλ. 1544: δ' ἄρα Διόνυσος.
- 948 καὶ 949 ἐξέπεσον ἐν τῷ Βατικανῷ 915.
951. *Ἡρακλῆος*] Nauck (16) ε', σ. 140: Ἡρακλέος.
953. *ἐν' ἄν'*, ὁ τῆς Ἀββατίας κωδιξ. Ἡ ἀνὰ οὐ συντάσσεται ὑφ' Ἡσιόδου τῇ δοτικῇ.
954. *ἐν ἀθανάτοις*] Osann, Auctarium Lexicorum Græcorum σ. 128: ἐνὶ θνητοῖσιν, Paley: ἐν ἀνθρώποισιν· Wieseler: ὅς μετὰ ἔργ' εἰν ἄθ. ἀνύσας.
- ἀνύσ(σ)ας*, πρβλ. Εὐστάθ. Ἰλ. Α 689 α' Ἀγίας δὲ ἱστορεῖ, διότι Νηλεὺς ἀφείλετο τῶν Γηρυόνου βοῶν, ἃς Ἡρακλῆς ἀπῆ-λασεν *ἄθλον μέγαρ ἀνύσας*] τελέσ(σ)ας, χάριν ἐξηγήσεως.
955. *ἀγήραος*] ἀγήρως, ἀγήρατος.
956. *κλυτὸς*] κλυτῇ.
958. *δ' αὖ (αὖθ) υ' ἰὸς*] δ' υἱὸς (Σχόλ. Ἀπολλων. Ῥοδ. 3, 242). Ἡ δίφθογγος ἐνίοτε βραχέως κεῖται παρ' Ὀμήρῳ (Ἰλ. Δ 473. Z 130. Η 47 κτλ.) καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς (Baunack, Curtius' Studien ι', σ. 89), καὶ μάλιστα Ἀττικαῖς (Meisterhans, Grammatik der attischen Inschriften σ. 29). Μαρτυρίας τῶν γραμματικῶν εὐρήσεις ἐν τῇ ὑπὸ Schanz ἐκδόσει τοῦ Πλάτωνος τ. ιβ', προοίμ., § 5.
959. *Ἰδυίαν*] Εἰδυῖαν, πρβλ. 352.
961. *δέ ρν*] δέ. Guet: δῆ, Winterton: δέ τε.
964. *ρῆσοί τ'*] Götting: οἷσιν ὑπ'.

968. ἀθάναται (-α)] ἀθανάτοις (-ον).
 γείναντο] γείνοντο.
970. Ἰασίω (Ἰασίω, Ἀσσίω)] Ἰασίων, ἐπιθι τοὺς τοῦ Ὑγίου
 νου ἐξηγητάς (Mῦθ. 250. 270. Ποιητικ. Ἀστρονομ. σ. 431).
971. ἐρί] ἐν.
- δήμω] Grævius: δημῶ.
972. ἐσθλόν] ἐσθλός, ἀφομοιώσει πρὸς τὴν ἐξῆς ἀναφορικὴν
 ἀντωνυμίαν.
973. πᾶσαν] Hermann: πᾶσιν, Schömann: πάντη ἢ πάν-
 τοσε (Rzach: πάντη· τὸν δὲ τυχόντα), Schenkl (ἐν τῇ τοῦ
 Rzach ἐκδόσει): ἀσπαστός κε τυχόντι, Götting: τυφλός.
974. τὸν δ' (τόνδ')] τὸν δὴ.
- ὅπασεν ὁλβόν] ὅπασε λαόν, κατὰ τὸ Ὀμηρικὸν πρωτότυπον.
976. Ἰνώ] Nauck (16) ε', σ. 134: Ἰνόα.
977. Αὐτορόην (Εὐστάθ. Ὀδυσσ. η 25)] Αὐτονόμην (-αν-)
 παράθεις 258 καὶ Ἀπολλοδώρ. Βιβλιοθ. 3,4,2,4.
- Ἀρισταῖος] Ἀρισταίης (= Ἀριστέας) φέρεται ἐν τῷ Μαρ-
 κιανῷ ἀριθ. 9,6.
979. Ὠκεανοῦ (-οῖο) Ὠκεανῖνι (-ίνῃ) Χρῦσάορι, κατὰ τὴν
 τῶν Βυζαντινῶν μετρικὴν.
980. πολυχρύσον Ἀφροδίτης] πολυχρύσῳ Ἀφροδίτῃ. Rzach:
 διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην, ἴδε 1005. Ὁ στίχος αὐτολεξεῖ εὐρί-
 σκεται ἐν ταῖς Μεγάλαις Ἠοίαις (Σχόλ. Πινδάρ. Πυθ. 4,35,
 στ. 3).
981. κάρτιστον] κάλλιστον.
982. Γηρυονέα (-ῆ)] Γηρυονῆα, Γηρυόνην Σχόλ. τοῦ Mona-
 censis 91 («γράφεται»).
983. βοῶν] Guiet: βῶν.
- ἐνεκ' εἰλιπόδων] ἐνεχ' εἰλιπόδων, ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ Λαυρεν-
 τIANῶ.
- ἀμφιρρύτη Βατικαν. 915] ἀμφιρρύτω.
985. Ἡμαθίωνα] Παρισ. 2834: Ἡματίωνα· ὁ ἀντιγραφεὺς
 ἡτυμολόγησε τὴν λέξιν παρὰ τὸ ἥματος.
986. τοῖ Κεφάλω (τρικεφάλω, ἱεφάλλω)] Hermann: τῷ Κε-
 φάλω, Rzach: καὶ Κ.
- φιδόσατο (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 795,28)] φῦτήσατο, φυτεύσατο.
989. ἀταλά] ἀπαλά. Περὶ τῶν λέξεων ἀμφοτέρων εὐρήσεις
 πολλὰ παρὰ Spitzner, Observationes in Quinli Smyrnaei
 Posthomericæ σ. 279 κέ. καὶ De versu heroico σ. 267 καὶ
 Meineke, Delectus poetarum Anthologiae σ. 183. Ἡ σύνθετος
 ἀταλόφρων εὐρίσκεται Ἰλ. Ζ 400. Μοσχόπ. 2,78. Κόιντ. Σμυρν.
 13, 122 καὶ ἐν ἐπιγράμματι Θασίῳ (Kaibel Ἐπιγράμμ. 325,

13). Αἱ λέξεις ἀνταλλάσσονται ἐπίσης ἐν τοῖς Κλήμεντος χειρογράφοις, ὡς Κοθήτῳ ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ Α', σ. 277 δοκεῖ.

φιλομνηδής] φιλο(μ)ειδής, ἴδε 200.

990. *ἀνερεψαμένη*] Ἐάσαντες τὰς ποικίλας φθορὰς τῆς μακρᾶς λέξεως (ἀναρρε-, ἀναρ(ε)ι-, ἐναρι-, ἀναρε-), μνημονεύομεν, ὅτι Fick Ἰλ. Υ' 234 καὶ Ὀδ. υ' 77 ἀναγινώσκει *ἀναρέφαρτο*, ὥσπερ εὐρίσκομεν *ἀνερεψάμεροι* ἐν τοῖς Βεκκῆρου Ἀνεκδότοις Α', σ. 401. Ἐπὶ Κορινθιακοῦ ἀγγείου τῇ ἐτέρᾳ Ἀρπυίᾳ προσγέγραπται ΑΡΕΠΥΙΑ (Archäologische Zeitung τ. μ', πίν. θ'), ἀλλ' ἔξῃστι παραφράσαι «Ἀρείπυια». Καίτοι ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἑτυμολογικῷ σ. 138,21 ἀναγινώσκομεν «Ἀρπυιαὶ καὶ πλεονασμῷ τοῦ ε' Ἀρεπυῖαι».

991. *μήχιον*, ὡς Ἀρίσταρχος (;) κατὰ τὸν σχολιαστὴν] νύχιον (Σχολ.). Τῇ Ἀφροδίτῃ δῆλα δὴ ἐόρταζον παννυχίδας καὶ ἦσαν οἱ προσεκύνουν τὴν *μηχίαν* Bulletin de correspondance hellénique Α', σ. 357, Collitz Dialektinschriften Α, 98, Studemund Anecdota Α', σ. 269, ἀριθ. 10,13. 277). Οἱ ἀντιγραφεῖς συνέχεαν τὰ ἐπιθετα καὶ Ἐ. 523 καὶ Νικάνδρ. Θηρ. 446. Εὐσέβ. Παρασκ. Εὐαγγ. 3,1,3, ἴδε Lennep εἰς Κόλουθον σ. 140. Τοῦτο αἰτιολογεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἐνίοτε οὐδὲ οἱ ἐντριβέστατοι περὶ τὰ παλαιογραφικὰ, οἷός τις Studemund (αὐτ. σ. 269,15), διαβεβαίωσαι δύνανται, πότερον γέγραπται ν ἢ μ.

994. *ἦγε παρ' Αἰήτῳ*] Scheer, Miscellanea Critica σ. 8 ὑποσημ. 5: ἠγάγετ' Αἰήτῳ.

997. ἐς Ἰωλκόν] Monac. 283: Ἰωλκόν (δευτέρως χειρός), Paley: Ἰα(Φ)ωλκόν, ὥσπερ Ἰλ. Β 712. Ὀδ. λ 256. Ἀσπ. 474. Ὑμν. 2,40 κτλ. Ἡ συναλοιφὴ μέντοι ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων βεβαίως ἀνεγινώσκετο ἐν τοῖς τῶν ἀρχαίων ἀντιγράφοις. Ἡ γὰρ πόλις αὐτὴ ἠφάνιστο ἐν τοῖς χρόνοις αὐτῶν, ὥστε τὸ ὄνομα μόνον τῇ ἐκ τῶν ἐποποιῶν δόξῃ διέμεινεν.

1002. *Φιλυρίδης*] Φιλλυρίδης. Αἱ γραφαὶ ἀπαντῶσι καὶ Πινδάρ. Πυθ. 3,1. 9,30, Ἀπολλων. Ροδ. 1,554, Ὀρφ. Ἀργοναυτ. 454.

νόος] νόον.

1003. *Νηρηῖος*] Νηρηίδες (-εῖδες), τοῦτ' ἐστὶ Νηρηίδες. Τὸ ὄνομα συντάσσεται μετὰ τοῦ «κοῦραι» Αἰσχύλ. Ἀπόσπ. 165. Ἀπολλων. Ροδ. 4,857. 928.

1006. *Πηλεῖ* Göttling] Πηλεῖ.

1010. *ἐληέσσης* (= Ἰλ. Φ 449: Ἰδης ἐν κνημοῖσι πολυπτύχου ὕ.)] ἡνεμοέσσης. Οὕτως φέρεται ὁ στίχος ἐν τῷ ι' «Ὀμηρικῷ» ἐπιγράμματι (στ. 2).

1011. *Ἵπεριόριδαο*] Ὑπερηνιορίδαο (!).

1012. γείρατ' Ὀδυσῆος ταλασίφρονος] Σχόλ. Ἀπολλων. Ροδ. 3, 200: τίκτεν Ὀδυσσῆϊ ταλασίφρονι.

1013. Ἀγριοι (Σχόλ. Ἀπολλ., Εὐσταθ. Ὀδυσσ. π 118)] Ἀκριον Βατικαν. 1409, Ἀδριον Clericus ἀπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πόντου, Ἀτριον ἐγὼ (Geschichte der griechischen Literatur A', σ. 207 ὑπόσημ. 1), ἐπειδὴ Τ καὶ Γ πολλάκις ἀνταλλάσσονται καὶ ἡ πόλις, ἧς φερώνυμος ὁ πόντος Ἀτρία ἐκαλεῖτο, Ἀντίαν Voss, kritische Beiträge B', σ. 407: Ἀβριον=Ὁμβριον Grotefend, zur Geographie und Geschichte von Altitalien B', σ. 11, Τάρχιον Helbig, Bullettino dell' Instituto archeologico 1884, σ. 39 ἀπὸ τοῦ Τυρρηνικοῦ ὀνόματος ΤΑΡΧΙ, Ἀρδεαν ἄλλοι. Ὁ ἐν Βασιλείᾳ μεταφράσας τὸν Ἡσίοδον ἐκδέχεται ἀμύμονα καὶ κρατερὸν ὡς κύρια ὀνόματα.

1014. Λεῖπει ἐν πολλοῖς ἀντιγράφοις καὶ παρ' Εὐσταθίῳ καὶ Σχολ. Ἀπολλων.

δ' ἢ τε ἔτικτε] δ' ἔτεκεν, -ε. Paley: δ' ἄρ' ἔτικτε, ὥσπερ 943 καὶ 1008.

χρυσέην Götting] χρυσῆν.

1015. μυχῶ ρήσων] μυχῶν νήσων (ἐκ διττογραφίας) μυχῶν εἴσω.

1016. ἀγακλειτοῖσιν (-κλυτ-)] Rzach: ἀγακλειτοῖσιν. Ἡ λέξις κατὰ τὸν Γουδιανὸν Ἑτυμολόγον σ. 2 προπαροξυτονεῖται.

1018. Ναυσίροο] Λυσίροον, Ναυσίθοον (=1016).

1019-22. Παραλείπονται ὑπὸ Τρικλινίου καὶ ἐν τῷ τῆς Βασιλικῆς ἐν Λονδίνῳ Ἑταιρείας κώδικι, 1021 δὲ καὶ 1022 ἐν πολλοῖς.

1020. ἀθάναται] ἀθανάτοις, πρβλ. 968.

ΕΡΓΑ

1. Περὶ τῆς στίξεως, διττῇ γνώμῃ ἐπικρατεῖ, συντασσόντων τινῶν τὸ Πιερὶ ἦθεν μετὰ τῆς μετοχῆς. Ὁ ἐπιτετῆδευται, ὥστε ζητητέον εἰ οἱ εἰς *θεν* καταλήγοντες τύποι τίθενται ἀντὶ ἐπιθέτων. Τῷ ὄντι οὐκ ὀλίγα παραδείγματα ἐν τῇ ἐξαμετρικῇ ποιήσει εὐρίσκονται. Ὀδ. δ 10: Σπάρτηθεν Ἀλέκτορος, Πλάτων Ἀνθολογ. 9,506,2: Σαπφῶ Λεσβόθεν, Καλλιμάχ. Ὑμν. 4,284: Δωδώνηθε Πελασγοί, Ἀρατ. 1094: ἡπειρόθεν ἀνὴρ, Θεόκριτ. 24,110: Ἀργόθεν ἄνδρες, Νίκανδρ. Ἀλεξίφ. 235: κείνο φυτὸν Κρήτηθεν, (368: Λιθύθη ποτῶ ἐγκνήθεο ῥίζας), Θηρ. 707: ἐν κεράμφ νεοκμήτι καμινόθεν, Ἀπόσπ. 74,2: ἄνθε' Ἰαονίηθε, Ὀρφ. Ἀργ. 129: Μόψον Τιταρῆθεν. Ὑστερον ἢ σύνταξις αὕτη ἔμεινεν ὅσον εἰς τοπικά, ὡς ἐν τοῖς δημοτικοῖς τῶν Ἀθηναίων (Κολωνῆθεν, Ἀλωπεκῆθεν, Βατῆθεν, Δεκελειᾶθεν, Κικυνόθεν κτλ.) καὶ ἐν τῷ ἀξιώματι «ἐπιστάται Ἐλευσινόθεν» (ἶδε τὰς ἐπιγραφὰς παρὰ Rudolf Schöll ἐν τοῖς τῆς Βαυαρικῆς Ἀκαδημείας Πρακτικοῖς 1887 σ. 16), ἔτι δὲ ἀναγινώσκωμεν «Μεγαρόθεν Εὐκλείδης» (Πλάτ. Φαίδ. 59 C) καὶ «Ἀλκιμάχον Σεκυόναθεν» (Le Bas, Inscriptions, ἀριθ. 1180, ἐκ τῆς Θεσσαλικῆς Μελιταίας).

κλείουσαι] Nauck (16) γ', σ. 213,8: *κλείουσαι*.

2. δὴ (Σχόλ. Ἰλ. A 1, Tractatus Harlejanus de metris § 14 ῥητῶς, Matranga Anecdota Græca σ. 374, 18)] Δί' (Εὐστάθ. Ὀδυσσ. π 461, Ἀνών. π. σολοικισμοῦ σ. 202, ἔκδ. Valckenār). Ἡ αὕτη διαφορὴς ὑπάρχει ἐν τοῖς χειρογράφοις τοῦ Δίωνος τοῦ Χρυσοστόμου λόγ. 12,24 σ. 382 Reiske, τοῦ Ψευδο-Ἡρωδιανοῦ π. σχημάτων σ. 586 Walz καὶ Πολυβίου τοῦ Σαρδιανοῦ σ. 236 (Boissonade, Ἀνέκδοτα τ. Γ'). Πιθανώτερόν μοι φαίνεται, ὅτι μετέβαλον τὸ δὴ εἰς τὸ Δί', ὅπερ πρότερον προσεγγέγραπτο χάριν ἐρμηνείας πρὸς τὸ ἀσφέτερον πατέρᾳ. Πρὸς τοῦτοις, ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ αἱ παραινετικαὶ λέξεις συνεδέοντο συχνότατα μετὰ τοῦ δὴ μορίου, οἷον δεῦρο δὴ, ἴθι δὴ, ἄζον δὴ (Ὀμηρος), ἄγετε δὴ, ὦ Μοῦσαι, . . . ζυλλάβετε

(Πλάτ. Φαίδρ. σ. 237 Α), πρόσεχε δὴ (Διονύσ. Ἀλικαρν. π. συνθέσεως 26), μάνθανε δὴ (Ὀρφ. Ὑμν. Προοίμ. 1), ἀλλ' ἄγε δὴ φράζεσθε (Χρησμός παρὰ Πausανίαν 10, 18, 2). Ἡ φράσις ἀντιροποεῖ πρὸς τὴν ἐν τῷ Καμίνῳ (ἴδε ἀνωτ.) καὶ παρὰ Στήσιχῳ (Ἀπόσπ. 45) φερομένην πρόσκλησιν «δεῦρ' ἄγε» καὶ μᾶλλον ἐτι πρὸς τὴν Σαπφικὴν δευρὸ *νυν*.

4. Μοσχόπουλος στίζει ἐμπροσθεν τοῦ Διός, ἡγούμενος τὰς Μούσας ἐντεῦθεν ἄρχεσθαι τῆς ἀποκρίσεως.

5. *ῥέα* Ἀπολλώνιος π. ἐπιρρημάτων σ. 562 Bekker, 152, 4 Schneider, Τριχᾶς π. μέτρων σ. 71, 72, Ἡλίας π. μέτρων σ. 178, 2 ἐκδ. Studemund, Cramer Anecdota Oxoniensia Α', σ. 383, 6] *ῥεῖα*, ἐν ᾗ πασι καὶ παρὰ Δίῳιν αὐτ., Ἀριστείδη τ. Α', σ. 208 Jebb, Ἑτυμολ. Παρισ. (ἴδε Γρηγόρ. Κορίνθ. π. διαλέκτων σ. 573 ἐκδ. Schäfer), Ἡλίας σ. 179, 4 γρ. Ὡσαύτως Ἰλ. P 461 μέρος τῶν κωδικῶν παρέχει «*ῥεῖα* μὲν γάρ», οἱ δὲ λοιποὶ «*ῥέα* μὲν γάρ». Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνο ὑπέρμετρον, εἰς τις, κατὰ Στέφανον, διώρθωσε *ῥεῖα* μὲν βριάες. Ὁ δὲ Menrad (De contractionis et synizeseos usu Homericō, ἐν Μονάχῳ 1886, σ. 173) μεταφέρει τὴν τοῦ Nauck περὶ Ἰλ. P 461 εἰσασίαν (*ῥεῖα* τε γάρ) πρὸς τὸ προκείμενον χωρίον. Ἐν τῷ δευτέρῳ κώλῳ τὰ σχήματα ἀμφοτέρω πάλιν ἀπαντῶσιν. Ἄρ' ἐγγράπτο *ῥῆ*;

6. *ἀρίζηλον*] Ζηνόδοτος Ἰλ. B 318 (τὸν μὲν ἀρίζηλον θῆκεν θεὸς) παραινέει γράψαι *ἀρίδηλον*, ὅπερ δὴ κεῖται Ἑτυμολ. Μεγ. σ. 41, 44, ὁ δὲ Ἀρίσταρχος κάλλιον ἡγεῖται *ἀῖζηλον*.

10. *Πέρση* (Σχόλ.)] Πέρση.

11. Λουκιανὸς (ἐν Ἑρωσιν κ. 37: οὐ μὴν οὐδ' Ἑρίδων γένος ἔστιν ἐν) οὐκ ἀναφέρει τὸν στίχον, ἀλλὰ παραφράζει.

κεν] Paley: *τις*.

12. *ἐπαινήσσειε* (-έσειε)] *ἐπαινέσειε* (Λουκιαν.), *ἐπαινέσσειε*, πρβλ. Θ. 664.

14. *κακὸν*] *κακὴν* (δῆριν, ἀλλὰ Ἡσίοδος τὸ καὶ οὐ κατ' ἀναστροφὴν τίθησι).

17. *κέ*. Ritschl (Opuscula Α', σ. 722 κέ.) εἰκάζει· τῆς δ' ἐτέρῃ (προτέρῃ — ἀνδράσι) πολλὸν ἀμείνων.

19. *Τὸ τε ἐκβάλλεται* ἐν τῷ Παρισίνῳ 2763 καὶ ὑπὸ πλεόνων ἐκδοτῶν.

20. *ὁμῶς*] *ὁμως*.

ἀπάλαμον] *ἀπάλαμνον*, Ὀμηρικῶς (Ἰλ. E 597).

ἔγειρεν] *ἐγείρει*.

21. *τε* (F) *ιδῶν*] (τ') *ἰσιδῶν* Victorius ἐκ τοῦ κώδικος .n. ὃς ἂν εἴη ὁ αὐτὸς τῷ Παρισίνῳ 2774.

ἔργοιο] Usener (24) ἔργοιοι (ἐπειδὴ στ. 394 χαρίζω ἀπολύτως καῖται), Peppmüller: βιότοιο.

22. ὁ Lehrs, Quæstiones epicæ σ. 222, 2] ὅς (Στοβ. Ἀνθολ. 29, 2). Schömann ὧς (Τζέτζ. ὧς καὶ οὗτος), ἡ χρῆσις τοῖς ἐπικοῖς ἄγνωστος ἐστὶ ἦν. Ὅς συντάσσεται μετὰ συνδέσεων, οἷον 429: ὅς γὰρ καὶ. (Krüger, griechische Grammatik B', § 50, 2, 7).

23. τ'] δ' Steitz.

24-26. Παρέλιπεν ὁ γράψας τὸ τῆς Ἀββατίας χειρόγραφον. ἀφενος (Πλούταρχ. πῶς ἂν τις ἀπ' ἐχθρῶν ὠφελοῖτο κ. 10 σ. 92 A, Στοβ.)] ἀφενον ἴδε Θ. 112.

σπεύδοντ'] Στοβ. αὐτ.: σπεύδων.

25. κεραμεὺς κεραμεῖ (Πλάτ. ἐν Λύσιδι σ. 215 C, Ἀριστοτέλ. Ῥητ. 6', 4, 12 σ. 1381 B 16, 10, 6 σ. 1388 A 16. Ἡθικ. η', κ. 2, Πλούταρχ. π. εὐθυμίας σ. 473 A, Δίων Χρυσόστ. λόγ. 77, 1, Ἀριστείδ. Α', σ. 83, Φιλόστρατ. ἐν Βίοις Σοφιστῶν 1, 26, Ἐτυμολ. Φλωρεντ. σ. 175, Στοβ. Ἀνθολ. 38, 25, Χοιροβοσκ. εἰς τοὺς Ψαλμοὺς σ. 95, ἔκδ. Gaisford)] Ἀριστοτέλης (Πολιτικ. ε', 8 (10), 18 σ. 1312 B 4) μετατίθησι τὰς λέξεις. Ὡσαύτως Πλούταρχος αὐτ. σ. 92 A παραφράζει «οὐ γὰρ κεραμεῖ δεῖ κεραμεά φθονεῖν οὐδ' αἰδοῦν αἰδοῦ καθ' Ἡσίοδον». Τὸ ζεῦγμα ῥητορικώτερον καὶ ποικιλώτερον, διὸ ἡ ἀνάμνησις ῥαδίως ἐσφάλη. Ὁ σατυρικός Μάξιμος τίθησι τὸ χωρίον ἄνω κάτω καὶ πτωχὸς πτωχῷ κοτέει, καὶ αἰοδὸς αἰοιδῷ, καὶ τέκτονι τέκτων, Boissonade Ἀνέκδοτα Γ', σ. 161).

27. ἐνὶ κάτωθεο] ἐνικάτθεο, πρβλ. 627. 369. Πρβλ. Ὀππιαν. Ἀλιευτ. 1, 106: ἐνιτέτροφε πηλοῖς. Χοιροβοσκ. μετρ. σ. 146, ἔκδ. Gaisford: ἐγκάτθεο.

28. ἀπ' ἔργου θυμὸν] ἀ(F)εργὸν θυμῷ Bentley. Ἐν δὲ τῷ Μεγ. Ἐτυμολ. σ. 484, 48 τῆς θέσεως οὐσης τῆσδε, «κακόχαρτος Ἔρις», Lennep ἐξ εἰκασίας γράφει: «μὴ κακόχαρτος Ἔρις σ' ἀπὸ Φέργου θυμὸν ἐρύκοι», ἀλλὰ κακόχαρτος ἐκεῖ τὴν προτέραν θέσιν κατέχει ὡς λῆμμα.

29. ὀπιπεύοντ', ὥσπερ ὁ Venetus A τῆς Ἰλιάδος κ. (ἴδε La Roche ἐν τῷ κριτικῷ παραρτήματι εἰς Δ', 371), Κόλουθ. 254, 259 Μανέθ. συχνάκις] ὀπιπτεύοντ', πρὸς ὁμοιότητα τοῦ ὑποπτεύω. Ταῦτ' ἠγράφεται ὑπὸ τινων ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς χωρίοις καὶ Νικανδρ. Θηρ. 735, Μουσ. 101. 213, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς Νόννου Διονυσιακοῖς (ἴδε καὶ Χοιροβοσκὸν παρὰ Schneider, Bodleiana σ. 26). Οὐδὲν ἦσσαν ἢ σύνθετος παρθεν-οπίπης στερεῖται τοῦ ταῦ.

30. ὦρη] ὦρη (ἦτοι φροντίς). Τοῦτο ῥητῶς ὑποτίθεται ὑπὸ

τῶν σχολιαστῶν, τοῦ τῶν Σοφοκλείων ἐξηγητοῦ (Τραχ. 56), Ἀρποκρατίωνος (λ. θεωρικά, θεωροί) καὶ ἐν τῷ εἰς Ἀριστοφ. Εἰρ. 701 σχολίῳ ὅ,τι Σουίδας λ. ὠρακιάσας ἀντέγραψεν. Ἐπειδὴ ἐν τοιούτοις ἡ παράδοσις ἀναξιόπιστος, ἀναζητητέον τὴν τῶν ἐννοιῶν συνέχειαν. Ἐντεῦθεν δῆλον γίνεται, ὅτι ὁ ἡμερόβιος πένης φροντίζει μὲν περὶ διαδικασίας, ἀμοιρεῖ δὲ τοῦ καιροῦ.

31. κατακῆται ἐγὼ (Schömann: κατακῆται) κατάνκειται. Ὁμοίως πολλοὶ γράφουσιν Ἰλ. Ω 554 «κείται» ἀντὶ τοῦ «κῆται».

33. κε ἦ, κακῶς, καὶ κορεσσάμενος (Σχόλ. καὶ Εὐστάθ. Ἰλ. Α 211, Cramer Anecdota Parisina Γ', σ. 128) κεκορεσσάμενος (Τζέτζ., Matranga Anecdota Graeca σ. 409, 9).

ρεῖκα καὶ δῆριν] Hermann εἰς Ὀρφικά σ. 822: δῆριν καὶ νεῖκε'.

οφέλλοις] Steitz οφέλλοι (Λαυρεντ. 32, 41: οφέλλει), διότι ἐξεδέξατο τὸ σοὶ δ' κατ' ἐναντίωσιν.

34. ἔσται] Schömann: ἔστιν.

37. ἄλλα τε (ἄλλά τε. Μοσχόπουλος παραφράζει: ἀλλὰ καὶ ἄλλα) Guet: ἀλλὰ τὰ πολλὰ.

39. ἐθέλουσι δικάσ(σ)αι] Herman: ἐθέλουσι δικάσαν, Schömann: ἐθέλοντι δικάσαν. Ἀντίκειται στ. 280 αἰ γάρ τις κ' ἐθέλη τὰ δίκαι' ἀγορεύειν».

40. ὅσῳ] Στοβ. 10, 11 γρ. καὶ Σχόλ. Σοφοκλ. Οἰδίπ. Κολ. 1211 γρ. ὅσον. Ἡ σύνταξις ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς ποιήμασι καὶ μόνῃ ἐπικρατεῖ.

41. μέγ' (Πλουτάρχ. Ἡθικ. σ. 157 E. 940 C. Γαλην. π. τροφῆς 2, 65, τ. ε', σ. 652 Kühn, Γέλλιος 18. 2, 13. Ἀθην. Δειπνός. 2, 58 D, Σχόλ. Θεοκρίτ. 7, 68. Σχόλ. Ἀριστοφάν. Πλουτ. 253. Σουίδ. λ. ἀσφόδελος, Μακκάριος 6, 77, Ἀποστόλης Ἀποφθέγμ. 4, 14, c) ἐναντίων τοσούτων μαρτυριῶν τὸ ἐν τοῖς τοῦ Bachmann A', σ. 157 καὶ τοῦ Bekker A', σ. 457 Ἀνεκδότοις ἐν (δηλαδή ἐν ἡ ἐν = ἐνι) οὐδενὸς ἀξιὸν ἔστιν.

43. ἐπ'] Paley: ἐν.

44. σέ κ' εἰς (κείς)] Hermann (8) σ. 223: κέ σ' εἰς, ἦ, καὶ εἰς.

45. αἰψά κε (Τζέτζ., Πλουτάρχ. Ἡθικ. σ. 157 F, 527 C, Ἀνώνυμος παρὰ Schäfer ἐν τῇ τοῦ Γρηγορίου Κορινθ. ἐκδόσει σ. 685) Monacensis 91 «γράφεται αὐτίκα» καὶ οὕτως ὁ στίχος ἀναφέρεται ἐν Σχολ. Ἀριστοφ. Ὀρνιθ. 711, εἰς δ' Ἀχαρν. 278 παρέχουσι τὴν γραφὴν αἰψα κε». Götting: αἰψά τε πηδάλιόν κεν.

46. Κατὰ τὸν Ἑρμᾶνον (εἰς Ὀρφικά σ. 820) οὐχ ὑγίης ἔστι τοῦ μορίου κειμένου ἐν τῇ τρίτῃ θέσει.

ἀπόλοιτο Ambrosianus C 222 inf.] ἀπόλοιτο, Ἀπτικώτερον.
48. ἀγκυλομήτης] ἀγκυλόμητις (ἴδε εἰς Θ, 19)· ὁ σχολιαστής
παρατίθησι τὴν παραλλάττουσαν γραφὴν ποικιλομήτης.

49. κήδεα] Sangallensis: μήδεα, σχήματι ἐτυμολογικῷ.

50. αὖτις Spohn] αὖθις. Οἱ μὲν τὸ πάϊς διαιροῦσιν, οἱ δὲ
συναλείφουσιν. Ἐγέγραπτο ΠΑΙΣ.

54. μήδεα] Βατικαν. 38: κέρδεα. Καὶ ἐνταῦθα οὐκ ὀλίγοι πα-
ρέχουσιν αἱ Παπυρινοὶ, τινὲς δὲ - εἰον -.

55. χαίρεις] χαίροις, εἰρωνικῶς. Τὰ χειρόγραφα παραλλάτ-
τουσι καὶ παρ' Ὁριγένει κατὰ Κέλσου 4, 38.

ἐμάς] Ὁριγ. αὐτ. γρ.: ἐμέ. — Ὁ 54 στ. ἐν τῷ Turicensis C
136 μετατίθεται ὅπισθεν τοῦ 55. Ὁ Ἀλδος ἐντυποῖ σημεῖον
τῆς ἐρωτήσεως μεταξὺ τοῦ κλέψας καὶ τοῦ καί, ὁ δὲ Τριγκαθέλ-
λος ἐν τῷ τοῦ στίχου τέλει.

57. τοῖς (Στοβ. Ἀνθολ. 73, 49)] Κλήμης Ἀλεξ. ζ', σ. 742
Potter: σοί, ὅπερ τὴν οἰκίαν θέσιν ἐν τῷ προηγουμένῳ στ. εἶχεν.

59. ἐγέλασσε (Εὐστάθ. Ἰλ. Ζ 471) = Ἰλ. Ζ 471: ἐκ δ' ἐγέ-
λασσε πατὴρ] Ὁριγέν. αὐτ.: ἐτέλεσσε, ἐνθυμηθεὶς τῆς Γενέσεως.

60. δ' ἐκέλευσε (δὲ κέλευσε) (Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ. ε', σ.
708 = Εὐσεβ. Παρασκ. Εὐαγγ. 13, 13, 21)] δ' ἐκέλευε (Σχόλ.
Πινδάρ. Νεμ. 6, 1, Εὐσεβ. γρ.). Ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἄορι-
στος τούτου τοῦ ῥήματος θαυμαστὸν ὅσον συγχέονται, οἷον Ἰλ.
I 660. Ὀδ. δ 745. χ 255.

62. σθέκος] Κλήμης αὐτ.: νόον.

ἀθανάτης (-αῖς) δὲ θεαῖς (-ῆς) (Σχόλ. Πινδάρ.)] ἀθανάτοις
δὲ θεοῖς (Ὁριγέν.). Παράθες Ἰλ. Γ 158: αἰνῶς ἀθανάτησι θεῆς
(-αῖς) εἰς ὧπα ἔοικε.

63. παρθενικῆς] παρθενικῆς, -ῆσι, -αῖς (ῆτοι θεαῖς). Τῶν νεω-
τέρων οἱ μὲν προσκρούουσι τῷ βραχεῖ α τοῦ καλὸν (περὶ οὗ ἐπιθι
τὴν εἰς Θ. 585 σημείωσιν), ὅθεν Götting προτείνει «καλὸν
παρθένου εἶδος», οἱ δὲ ἀναζητοῦσι τὸ τοῦ εἶδος δίγαμμα. Ἐρ-
μᾶννος μὲν οὖν (8 σ. 224) γράφει «παρθενικῆς εἶδος πολυήρα-
τον», ὁ δὲ Lennep «παρθενικαῖς καὶ Φεῖδος ἐπήρατον».

64. διδασκῆσαι (Ἡσύχ. λ., Ἀἴλιος Διονύσιος ἐν τῷ Ἀλδου
Θησαυρῷ σ. 13, Ἡρωδιανὸς ἔκδ. Hilgard 1887, σ. 27, 17,
Cramer Anecdota Oxoniensia Δ', σ. 338, 24 Εὐστάθ. Ὀδ.
μ 97)] Λαυρεντ. 32, 16: διασκῆσαι, Ὁριγένης: διδασκόμεναι. Ὁ
γὰρ τύπος παρὰ τοὺς κανόνας ἐσχημάτισται.

65. χρυσῆν Ἀφροδίτην] Paley: χρυσῆς Ἀφροδίτης.

66. γυνιόρους Venetus 9, 6 (Τζέτζης «φροντίδας ἐσθιούσας
τὰ μέλη», Ἰουλιαν. Μισοπώγ. σ. 347 C «ὁ δὲ ὑπονοήσας ἐκ
τῶν Ὀμήρου (!) τίνες ποτέ εἰσιν αἱ γυνιόροι μελεδῶνες»)) γυιο-

κόρους (Έτυμολ. Μέγ. σ. 576, 24, Ζωναρ. Λεξ. σ. 459, 'Ωριγέν.) γυιοκόρος Λαυρεντιανός ἀριθ. 28, 23 (Δωρικὴ αἰτιατικῇ;), Nauck (16) ε', σ. 145: θυμοβόρους, ὥσπερ «θυμοβόρους μελεδῶνας» (ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ δ' αἰῶνος παρὰ Kaibel 'Επιγράμμ. 647, 14) καὶ «θυμοβόρους μεληδῶνας» (Νόνν. Διονυσ. 47, 53). Ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ γυιοβόρους παράλληλα ἔχομεν ἀναφέρειν, ἐξ ὧν ὁμοιότατα «φροντὶς γυιοβόρος», «γυιοβόρα βέλεα ἔρωτος», «γλυμὸς ἔρωμανίης» παρὰ Παύλῳ τῷ Σιλεντιαρίῳ ('Ανθολογ. 5, 624, 8. 234, 3. 255, 11), πρὸς καὶ 'Οππιαν. Ἀλιευτ. 1, 302. Νόνν. Διονυσ. 48, 59. Παράφρ. 3, 74.

μελεδῶνας] Ἄν γράψῃ τις τὴν λέξιν βαρυτόνως (ὅπερ γέγονεν ἐν Έτυμολ. Μέγ. σ. 579, 28 καὶ ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ τῶν Ὀμηρικῶν Ὑμνων 2, 354), οὐκ ἐναντιούμεθα. Οἱ παλαιοὶ βεβαίως ἔχρωντο τῇ λέξει μελεδῶνῃ, ἢ ἀπαντᾷ καὶ ἐν τοῖς Ἱπποκράτους καὶ Ἀρεταίου πονήμασι καὶ ἐν ᾧδῃ Σαπφούς (παρὰ Ἡρωδιαν. π. μονήρ. λέξ. σ. 23, 13), ἔτι δὲ Θεοκρίτ. 21, 6 καὶ Ἀνθολογ. 5, 273, 3. Ἐν τῇ τοῦ πληθυντικοῦ ὀνομαστικῇ ὁ τόνος ἀβέβαιος ('Οδυσσ. τ 518 καὶ Ἀπόσπ. Φανοκλέους παρὰ Στοβαίου Ἀνθολ. 64, 14, 5). Ἐξ ἐναντίας τὸ εἰς ὦν σχῆμα διαγινώσκεται ἐν τῇ γενικῇ (Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 447. Μίμνερμ. 6, 1) καὶ δοτικῇ (Γρηγόρ. Ναζιανζ. Ποιημ. 20, 4) τοῦ πληθυντικοῦ. Μάταιον ἄρα τὸ Ἠσυχίου, ὅτι μελεδῶν καθάπερ μελεδωνὸς καὶ μελεδωνεὺς ἄνθρωπον σημαίνει, ἀλλ' οὐ πρᾶγμα.

67. ἐπίκλοπον ἦθος] Bentley: ἐπίκλοπα (F) ἦθη. Paley ταῦτὸ ἐποίησεν ἐν 78.

68. Ἑρμείαν ('Ωριγένους)] Ἑρμείην. Ὡς ὑπεριωνικῶ τύπῳ χρῶνται Καλλίμαχος, Νικάνδρος, Μανέθων καὶ ὁ ποιήσας τὸν εἰς Πᾶνα Ὑμνον.

72. γλαυκῶπις Ἀθήνη] Werfer ὁ ἀπὸ Θυρσίου εἰς ᾧαν βιβλίου ἐσημείωσατο «χρυσῇ Ἀφροδίτῃ».

74. τήν γ' ἐ] τήνδε ('Ωριγέν.).

75. καλλιόμοι Turicensis C 136] καλλιόμοι, Ὡριγένους καὶ Βατικαν. 38: καλλιπλόκαμοι ('Ομηρικῶς).

ἀνθεαὶν εἰαρινοῖσι] Scheer: ἄνθεα Φεαρινοῖσι.

76. χρῶτ'] Werfer: φρεσὶ (... ἐνήρμοσε), Wieseler (25) σ. 17: χερσὶ.

Παλλὰς Ἀθήνη] Götting: δι' Ἀφροδίτην.

77. στήθεσσι] στήθεσσι (Στοβ. 73, 50).

78. καὶ ἐπίκλοπον ἦθος] Flach: κρυφίους τ' ὀαρισμούς (στ. 789), ἵνα μὴ παραμεληθῇ τὸ δίγαμμα.

79. Ἐξέβλήθη ὑπὸ τινων ὡς περισσός, μᾶλλον δὲ ἐναντιού-

μενος τῷ 61 στ. (Σχόλ.)] οἷτινες ῥᾶον ἔφερον τὸν ὀγκηρὸν πλεονασμὸν «διάκτορος Ἀργεῖφόντης... θεῶν κῆρυξ».

80. *ὀνόμηρε*] ὀνόμησε.

82. *ἀλφηστῆσι(ν)*] ἀλφηστῆρσιν, Φιλόδημος Περὶ εὐσεβείας σ. 52,1 κέ. ἔκδ. Gomperz: ἐσσομένοισιν, ἐκ στ. 56.

83. *ἐξετέλεσσαν*] ἐξετέλεσσαν (πάντες Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες).

85. Τινὲς συνδέουσι τὸ θεῶν μετὰ τοῦ δῶρον.

87. *πᾶρ* (Πλούταρχ. Πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν σ. 23 E)] Λαυρεντ. 31,24: πρὸς.

88. *γένηται*] Brunck: γένοιτο. Πρβλ. 344.

89. Γραπτέον εἶχ', ἐνόησε, οὐχὶ «εἶχε νόησε» ἐκ τῶν περὶ τῶν τομῶν κανόνων (Paulson, *Studia Hesioidea* σ. 50 κέ.).

90. *πρὶν μὲν γὰρ*] Ἐπειδὴ τὸ γὰρ ἐν τισιν ἐξέπεσεν, εἰσῆγαγον τὸ παρὰ τοῖς νεωτέροις ἀκμάζον *πρῶην*, δι' οὗ Τζέτζης μετέφρασε τὸ ἐπικὸν *πρὶν* («πρῶην μὲν γὰρ οὐπω ἦν κλίνη κτλ.». Ἐν παρενθέσει σημειούμεθα, ὅτι καθ' Ἡρῳδιανὸν (Σχόλ. Ἰλ. Ο 469) γραπτέον *πρῶην*. Lehrs: πρῶτον μὲν, τὸ πρὶν μὲν.

91. *νόσφιν ἄτερ τε*] νόσφιν ἄτερ γε, νόσφιν ἄτερ (Εὐστάθ. Ὀδ. ρ 217), Brunck: νόσφιν ἄτερθε, Köchly: νόσφιν ἄτερ καμάτων. Ὡσαύτως στ. 113 τὸ *τε* λείπει ἐν πλείοσι χειρογράφοις καὶ παρὰ Ψευδοηρῳδιανῷ π. σχημάτων σ. 61, ἄλλων γραφόντων ἄτερ γε (Διόδωρ. 5,66 γρ.). Ὅθεν οἱ ῥηθέντες λόγοι ἐνταῦθα ταῦτο εἰκασαν. Πρὸς τοῦτοις, ἄτερθε ἔκειτο πρὸ τοῦ ἐξαλειφθῆναι ὑπ' ἀναγνώστου ἐν τῷ Βατικανῷ 38. *Νόσφιν ἄτερ* μετὰ τῆς γενικῆς ἀπαντᾷ Ἀσπ. 15 καὶ ἐν ἀπηχῇσει ἐπιγραφικῇ τοῦ προκειμένου χωρίου «νόσφιν ἄτερ νούσου καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο» (Corpus Inscriptionum 5039,10=Kaibel 1023,10).

κακῶν] κακὸν, κακοῦ.

92. *γῆρας*, πρβλ. 113-4. 705· ἡ γραφὴ προύκειτο καὶ τῷ ἐμβαιόντι τὸν ἐπόμενον στίχον] κῆρας (Σχόλ., Ὠριγένης κατὰ Κέλσου 4,38).

93. (= Ὀδ. τ 360) λείπει ἐν πολλοῖς χειρογράφοις καὶ ὑπερβαίνεται ὑπὸ τοῦ σχολιαστοῦ, Τζέτζου, Ὠριγένους.

95. *δ' ἐμήσατο* (δὲ μήσατο)] Πλούταρχ. Παραμυθητ. πρὸς Ἀπολλώνιον κ. 7, σ. 105 E γρ.: δ' ἐμήδετο (Βερναρδάκης γράφει: δὲ μήσατο). Paley: δ' ἐλύσατο.

κήδεα (Πλούταρχ.)] κέρδεα, μήδεα, πρβλ. 49. 54.

96. *δόμοισι* (Πλούταρχ., Ὠριγέν., Στοβ. 110,6, Σχόλ. Θουκυδιδ. 3,45)] «Σέλευκος δὲ γράφει *πίθοισι*» (Σχόλ.).

97. *ἔμμενε* (Ὠριγέν., Σχόλ. Θουκυδιδ.)] ἔμεινε (Πλούταρχ. Στοβ.), ὅπερ ἐν τῷ σχολίῳ παραφραστικῶς τίθεται.

98. ἐπέμβαλε] ἐπέβαλε (Τζέτζης ἐν παραφράσει), ἐπέλ(λ)αθε (Πλούταρχ.), οὐ ὑποκείμενον «πῶμα πίθοιο».

99. Λεῖπει ἐν χειρογράφοις τισὶ καὶ στερεῖται σχολίου, ἐπίσης δὲ Πλούταρχος, Ὀριγένης, Στοβαῖος καὶ οἱ παρὰ Μοσχοπούλῳ «λυτικοὶ» αὐτὸν ἀγνοοῦσιν. Κεῖται ὁμῶς ἐν τῷ Μεγάλῳ (σ. 318 41) καὶ τῷ Φλωρεντίνῳ Ἑτυμολογικῷ (σ. 99).

102. ἐφ' ἡμέρη (Στοβ. 98,33)] ἐφημέρι', ἐφήμεροι Πλούταρχ. γρ., ἐφημέριοι.

αἰ δ' (Στοβ., αἰδ', αἰ δ')] ἡδ'. Ἡ κατ' ἑλλειψιν χρῆσις τῆς δὲ δὲ φράσεως οὐ συχνάζει, ἀλλ' ὁμῶς εὐρίσκεται καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τῶν Ἀττικῶν (Πλάτ. Θεαίτητ. σ. 181 ἀλλοίωσιν, τὴν δὲ περιφορὰν, Δημοσθέν. 9,64: οἱ δὲ) καὶ ἐν τοῖς ποιήμασιν (Κόϊντ. Σμυρν. 9,135, ἐπιθι καὶ Elmsley εἰς Εὐριπίδ. Μῆδ. 137).

103. αὐτόματοι] Dindorf: αὐτόματα, ὡς 118: αὐτομάτη. Ἰλ. E 749 -αι, γρ. -οι, Θ 393 -αι.

κακὰ (Στοβ.)] κακὸν, ἐπειδὴ ἀκολουθεῖ θν-.

104. α' Ἀθετεῖται δὲ ὁ στίχος λέγων, ὅτι ἄφωνοι αἱ νόσοι' ἀγνοοῦσι δέ, ὅτι σωματοποιεῖ ταύτας ὡς Ὀμηρος Ἔριν καὶ Δεῖμον. Θέλει δ' ἐμφανίσει, ὅτι καὶ αἱ νόσοι λεληθότως ἐπιφέρονται τὰ σημεῖα τῶν κακῶν» (Σχόλιον). Ὅθεν λείπει παρὰ Στοβαίῳ, ἀναφέρεται δὲ ὑπὸ Πλουτάρχου (αὐτ. καὶ Πῶς δ. φυλ. ὑγίειαν Β', σ. 127 D).

105. Λεῖπει Παρισ. 2758, ἡ δὲ γνησιότης μαρτυρεῖται πῶς ὑπὸ τοῦ σχολιαστοῦ καὶ Ἡσυχίου (λ. ἐξαλέασθαι).

πη (πη, ποι)] περ, που, πῶ.

106. ἐκκορυφάσω (Σχόλ.)] ἐκκορυφήσω.

108. ὥς] Heyne, Addenda ad Pindari Varias Lectiones σ. 120 οὐχ, Lehrs Quaestiones Epicæ σ. 230 ἐξ.

109. μὲν] γὰρ.

112. δ' ἔζων (Ἀρατ. Φαιν. 110: αὐτῶς δ' ἔζων)] ζώεσκον Διόδωρ. 5,66 ἐκ τοῦ 90 καὶ 133 στίχου. Αὐτόθι καὶ γράφεται ἐν τισιν «ὡς δέ», ὅπερ παραδέχονται νεώτεροι κριτικοὶ διὰ τὴν τοῦ δὲ τακτικωτέραν θέσιν.

113. πόγων] Ψευδοηρωδιαν. π. σχημάτων σ. 61: πόνου. Διοδώρου ἀντιγραφεῖς ἀντὶ τούτου τοῦ στίχου τὸν 91 στ. κατεχώρισαν, ᾧ προσῆψαν ἀνούσων τ' ἀργαλέων (=92) καὶ ἀπήμονες οὐδὲ μέλεσαι γῆρας ἐπὶν κτλ.»

τι] Schömann: τε.

114. ἐπῆρ, αἰεῖ] Nauck (16) ε', σ. 141: ἐπῆεν, αἰεῖ.

115. ἀπάντων] Διόδωρ. γρ.: ἐόντες. Αὐτόθι τίθεται ὀπισθεν τοῦ 119.

116. Λεῖπει ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι.

ὥσθ'] ὡς. Ἐκεῖνο μὲν ἐπικόν, τοῦτο δὲ κοινόν.
ἐσθλά τε πάντα (Πορφύριος π. ἀποχῆς 4,2)] Διόδωρος γρ.:
ἄλλα τε πολλὰ, ἤ, ἄλλα [τε] πάντα.

117. ἔην (Πορφύρ. αὐτ. καὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ γ') Διόδωρ.
γρ.: ἐπῆν.

αὐτομάτη] Λαυρεντιανός τις χορηγεῖ τὸ ἀρσενικόν κατὰ τὸν
103 στ.

118. ἄφθορον] Wakefield, Silva Critica A', σ. 117.

ἐθελημοὶ (Πορφύρ. αὐτ. Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 318,42, Γουδιαν.
σ. 257,46, Φλωρεντ. σ. 156)] Διόδωρ.: ἐπὶ γαῖῃ.

119. ἥσυχοι (Ἑτυμολ. Μέγ., Γουδιαν. καὶ Φλωρεντ., Πορφύρ.)
ἀντὶ ἐπιρρήματος, καθάπερ Θ. 763] Διόδωρ. γρ.: εὐφρονες, Bent-
ley: ἥσυχα (Φέργα), Lennep: αἰεὶ, ἤ, πάντες Φέργ'.

ἔργ' ἐνέμοντο (Διόδωρ. γρ., Πορφύρ., Ἑτυμολ. Μέγ. καὶ Φλω-
ρεντ.)] ἔργα νέμοντο (Διόδωρ. γρ., Ἑτυμολ. Γουδιαν.).

120. Ἐσώθη ὑπὸ μόνου τοῦ Διοδώρου.

121. ἐπεὶ μὲν] Ἐκ τοῦ στ. 140 εἰσέφρησεν ἡ γραφὴ καὶ, ἡ
διεφθάρη εἰς κε ἡ καὶ κε. Πλάτων Κρατύλ. σ. 397 E καί, αὐτῷ
πεισθέντες, Πρόκλος (Thiersch, Acta Philologorum Monacen-
sis B', σ. 264) καὶ Θεοδώρητος π. μαρτύρων τ. Δ', σ. 602,
ἐκδ. Sirmond) παρέχουσιν ἐπειδὴ.

γαῖα κάλυψε] Πλάτων, Πλούταρχ., Θεόδ.: μοῖρ' ἐκάλυψεν.

122. τοὶ μὲν] οἱ μὲν Πλάτων Κρατύλ. καὶ Πολιτ. ε', σ. 469
A, Ἀριστείδης πρὸς Πλάτωνα σ. 171 Jebb (ἐν Φωτίου Μυριο-
βιβλίῳ σ. 427,23, ἐκδ. Bekker), Θεοδώρητος αὐτ., Λακτάντιος
(Institutiones Divinae 2,14,7) παρέχει τὴν κοινὴν παράδοσιν
τοῦ 122 καὶ 123 στ., πλὴν, ὡς μανθάνομεν, χάρις τῷ προθύμῳ
ἐκδότῃ Brandt, ἐκ τῶν δοκιμίων τῆς κριτικῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ,
ὁ παλαιότατος ἐν Βονωνίᾳ κώδιξ ἔχει οἱ ἀντὶ τοῦ τοί.

εἰσὶ Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς] Πλάτων παρέχει τρεῖς γραφάς,
ἐν μὲν τῷ Κρατύλῳ «ἀγνοὶ ὑποχθόνιοι καλέονται» (οὕτως Ἀρι-
στείδης) ἢ «ἀγνοὶ ἐπιχθόνιοι καλέονται» (οὕτω Θεοδώρητος), ἐν
δὲ τῇ Πολιτείᾳ «ἀγνοὶ ἐπιχθόνιοι τελέθουσιν». Ἀμφότεραι φέ-
ρονται ἐν τοῖς Ἑρμογένους ἀντιγράφοις.

123. ἐσθλοὶ ἐπιχθόνιοι] Πλάτων καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἀναφέρου-
σιν «ἐσθλοὶ ἀλεξίκακοι». Σπουδαιότερον, ὅτι Πλούταρχος ἀντὶ
τῆς πρώτης λέξεως ἀνέγνω «ἀγνοὶ» (π. χρηστηρίων κ. 39, π.
Ἰσίδος 26).

θητῶν (Πλάτ. Κρατύλ., Ἀριστ., Πλούταρχ., Λακτ., Σχόλ.
Ἰλ. A 222, Matrangia Anecdota σ. 409, 25)] Πλάτων ἐν τῇ
Πολιτείᾳ ἐκ λάθους ἔγραψε «μερόπων».

125. φοιτῶντες (Σέξτος Ἐμπειρικός Μαθημ. 9,16, ὃς προσ-

τίθησιν «ἀνθρώπων ὕβρεις τε καὶ εὐνομίας ἐφορῶντες», Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 437,37)] φοιτῶσιν, ἐν τοῖς τοῦ Matranga Ἀνεκδότοις σ. 377,7 καὶ τοῖς Παρισίοις τοῦ Cramer γ', σ. 271, οἷς συμφωνοῦσι δύο ἀντίγραφα τοῦ Ἑτυμολογικοῦ.

130. ἀλλ' ἐκατὸν μὲν παῖς ἔτεα] Harterl, Zeitschrift für österreichische Gymnasien 1876 σ. 621, ἀλλὰ πάξις ἐκατὸν μὲν ἔτεα. Ἐπειδὴ ἐν ἐπιγραφαῖς ἀγγείων παῖς = πᾶσις γράφεται (Kuhns Zeitschrift τ. κθ', σ. 476 κέ.) γράψει τις ἂν «πᾶσις ἔτεα».

ἀτάλλων, κατ' ἀναλογίαν τοῦ Ἀτταλος ὀνόματος] ἀτάλλων (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 745,6). Τὸ α φύσει βραχύ (Ἰλ. Ν 27 Ὀδ. δ 421. Ὑμν. Ὀμηρ. 3,400 γρ., Πινδάρ. Ἀπόσπ. 198 (214), 1. Σοφοκλ. Αἴ. 559).

131. ἐρὶ] ἐπὶ Victorius ἐκ τοῦ χειρογράφου .m.; = Παρισ. 2774.

132. ὅτ' ἄρ'] ὅτ' ἂν, ὅταν (Μελέτιος π. ἀνθρώπου κατασκευῆς κ. κδ', σ. 109, 12) ἀξιομνημόνευτον, ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ εἰσέτι τὴν σύνδεσιν ταύτην συχνάκις κατὰ διαίρεσιν ἔγραφον, ἴδε Bast εἰς Γρηγόρ. Κορίνθ. ἐν τῷ πίνακι λ. ὅτε Φίλωνα παρὰ Mai, Scriptorum Veterum Nova Collectio τ. Ζ', σ. 95 Β τρις, Κλήμεντα τὸν Ῥώμης Ὀμιλ. 13,16. 17,6. Thiersch (Acta Philologorum Monacensis Α', σ. 209) εἰκάζει «ὀπότ' ἡβήσει», ὕστερον δὲ μετέβαλε τὴν γνώμην (σ. 310).

ἡβῆσαι τε] ἡβήσῃ τε, ἡβήσοιτο (οἱ Βυζαντινοὶ δὴλα δὴ ἔχαιρον τοιουτρόποις εὐκτικοῖς), ἡβήσειε (ἡβήσειεν Μελέτιος αὐτ.). Blomfield εἰς Καλλιμάχ. Ὑμν. 1,36: ὅτ' ἀνηβήσειε, Rzach: ἀνηβήσαι τε.

134. ἐδύνατο] Θεόφραστος παρὰ Πορφυρίῳ περὶ ἀποχῆς 2,8: ἐθέλεσκον.

135. ἀπέχειν] Θεόφραστος: ἴσχειν.

136. οὐδ' ἔρδευ] αὐτ.: οὐδὲ ἰδεῖν.

ἱεροῖς] Guiet: ἱέρ' οἷς.

137. ἡ θέμις] ἡ θέμις, ἴδε εἰς Θ. 396. Lennep: ἡ θέμις ἀνθρώποις κατὰ Φήθεα.

138. χολούμερος] Παρισ. 2778 καὶ ἡ πρώτη ἐκδοσις: χολωσάμενος, Victorius ἐκ τοῦ .m.: ὀλεσάμενος.

139. ἐδίδουν (Πορφύρ.) ἀναλόγως τῷ ἐνικῷ ἐδίδου καὶ τῷ ἐνεστώτι «διδοῖς, διδοῖς»] ἐδίδων. Κόντος ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ Α' (1867), σ. 347 ἀπαιτεῖ τὸν τύπον ἐδιδον (ὥσπερ Ὑμν. Ὀμηρ. 5,437, δίδον 327, ἔδον Θ. 20).

141. ὑποχθόνιοι (Σχόλ., Πορφύρ. «ὑπὸ γῆν ὄντες», πρβλ. Χρησμ. Σιβύλλ. 1,83: τούνεκα δὴ πάντες οἱ ἐπιχθόνιοι γεγαω-

τες ἄνδρες εἰν Ἀἶδαο δόμοις ἰέναι καλέονται] τοὶ χθόνιοι, ἐπι-
χθόνιοι.

μάκαρες] Σχόλ. καὶ Monacensis ἀριθ. 91 «γράφεται» φύ-
λακες. Hagen (6) 6', σ. 20: φύλακες θνητῶν.

θνητοὶ] Peppmüller: θνητοῖς. Ὁ τῆς Ἀββατίας κωδιξ: θεοί.

144. ἀργυρέω Spohn, ὡς Ἰλ. A 15: χρυσεῖω ἀνὰ σκήπτρῳ]
ἀργυρῶ, ἀργύρῳ.

145. Theobald (ἐν τῇ τοῦ Robinson ἐκδόσει) ἐξαλείφει τὸ
κόμμα.

μελιᾶν] Ἀνώνυμός τις παρὰ Lennep εἰκάζει: ἐκ μελέων. Guiet:
ἐκ τε μελῆς, τοῦ Τζέτζου ἐτυμολογήσαντος (σ. 130, 14) «παρὰ
τὸ ἐκμελῆς καὶ ἄρρυθμον εἶναι».

ῥοριμον] ῥοριμον, πρβλ. Θ. 140.

148. ἄπλητοι] ἄπλατοι, ἄπλαστοι, ἄπληστοι, Χρησμ. Σιβύλλ.
1, 100 (Σχόλ. «ἀπλήρωτοι»). Victorius ἐκ χειρογράφου σημειοῦ-
ται «ἄπλατον» ἅμα τῇ ἐξηγήσει «ἀπλήρωτον». Ὁ γράψας τὸ
α' τῶν Σιβυλλιακῶν χρησμῶν (στ. 100) ἀνέγνω «ἄπληστοι».
Wakefield Silva Critica B', σ. 150: ἄκλαστοι.

μεγάλη δὲ βίη] Ὁ τῆς Ἀββατίας κωδιξ «μεγάλοι δὲ βίη».

149. σπιθαροῖσι μέλεσσι(ν)] σπιθαροῖς μελέεσσι(ν), καθάπερ Θ.
152 γρ.

150. τοῖς (τοῖσι)] τῶν.

δέ τε (Φοῖκοι) (δέ τ', δέ), δέ τοι οἴκοι.

151. χαλκῷ δ' ἐργάζοντο (Σχόλ. Ἀπολλων. Ροδ. 1, 430.
Ἀπολλων. Σοφιστ. λ. χάλκεια, Ἐτυμολ. Μέγ. σ. 805, 32)]
χαλκῷ δ' ἐργάζοντο. Paley: χαλκῷ Φειργάζοντο. Flach: χαλ-
κῷ Φεργάζοντο.

οὐκ ἔσκε (Ἀπολλ. αὐτ., Σχόλ. Ἰλ. O 713, Σχόλ. Εὐριπίδ.
Φοινίσσ. 1098)] Φιλόστρατ. β. Ἀπολλωνίου 6, 2, 7 λέγεται
ὅτι ἀνέγνω «ἀπέκειτο», καίτοι οὐκ ἀναφέρει, ἀλλ' ὑπαινίττεται
τὸ χωρίον.

153. εὐρώεστα] Nauck (16) δ', σ. 108: ἡερόεντα.

κρυεροῦ] σκιεροῦ.

154. νώνυμοι] νώνυμοι, ὡς Ὅμηρος λέγει, ἀλλὰ ἔχει πρὸς
τὸ νώνυμος, ὥσπερ ἀπάλαμνος πρὸς τὸ ἀπάλαμος (20).

157. ἔτ'] Ἄλδος: ἐπ'.

160. προτέρη γενεῇ] προτερῇ γενεῇ.

161. Λεῖπει ἐν ἀντιγράφοις ἐνίοις διὰ τὸ καθ' ὅλον καὶ μέρος
σχημα. 161-206, ἥγουν ἐν φύλλον, ἐξέπεσον ἐν τῷ πρωτοτύπῳ
τοῦ Παρισ. ἀριθ. 2553.

162. καὶ τοὺς] Flach: πάντας μὲν.

ἐφ'] ὑφ', ὅπερ ἀφορᾷ εἰς τοὺς Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας μόνους, τῆς ἐτέρας προθέσεως συμπεριλαμβανούσης τοὺς Θηβαίους.

Ὁ στίχος μετατίθεται ὀπισθεν τοῦ 163 ἐν τῷ Παρισ. ἀριθ. 2758 (*), ἥς μεταθέσεως αἰτία ἡ ἀσυνήθης διάταξις τῆς περιόδου.

166. ἀμφεκάλυψε(r)] ἐκάλυψεν.

167. τοὺς] τοῖς (ἦτοι ὁπάσσας). Ἀλλὰ αἱ ἐπόμεναι λέξεις «δὶχ' ἀνθρώπων ἐπιτηδειότερον συντάσσονται μετὰ τοῦ ῥήματος «κατένασσε».

169. Οὐ παραδέδοται εἰ μὴ ἐν πέντε κώδιξιν. Ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας φέρεται μετὰ τὸν 173. Ἐκεῖνο ἀπέβη ἐκ τῆς τῶν παλαιῶν γραμματικῶν κρίσεως. Δίδυμος μέντοι, ἐξ οὗ ἀρϋόνται οἱ παροιμιογράφοι (Ζηνόβιος Ἑκατοντ. 3,86 μετὰ τῆς τοῦ Schneidewin σημειώσεως καὶ ἐν τοῖς τοῦ Miller *Mélanges* 1, 26), ἀναγνωρίζει τὸν στίχον. Ὅς πάντως διὰ τοῦτο μόνον ἐξεβλήθη, διότι οὐκ ἐξελήφθη καλῶς. Τοῦτο ἐξάγεται καὶ ἐκ τῆς διορθώσεως «ἐμβασιλεύει», ἥ εὐρίσκεται ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι καὶ ἀφορᾷ εἰς ὅπερ Μάρκελλος ἐν τῷ τῆς Ῥηγίλλης ἐπιταφίῳ (*Corpus Inscriptionum* 6280 = Kaibel Ἐπιγράμμ. 1046 στ. 9) ὁμοίαις λέξεσιν ἐξέφρασεν «ἐν μακάρων νήσοισιν ἵνα Κρόνος ἐμβασιλεύει». Αὕτη ἡ ἀνάγνωσις συναρμολογεῖται ἐπιεικестέρων χρόνων γνώμῃς, ἐπεὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐπὶ τῷ τὸν θεὸν ῥιφθῆναι ὑπὸ τοῦ υἱοῦ εἰς τὸν Τάρταρον. Πίνδαρος (Πυθ. 4,291) καὶ Αἰσχύλος πρῶτοι, ὅσον γε ἡμῖν γνωστόν, ἐμυθολόγησαν ὅτι Ζεὺς ἔλυσε τοὺς Τιτᾶνας. Οὐ μὴν ἐξισμεν εἰ δικαίως Πίνδαρον (Ὀλ. 2,70 κέ.) ἐξηγοῦνται, ὡς Κρόνος ἐβασίλευεν ἐπὶ τῶν μακάρων νήσων.

173. τρίς ἔτεος] τρίς τοῦ ἔτους.

174. ὦφελ·lor (Cramer *Anecdota Oxoniensia* γ', σ. 221) ἢ, κακῶς, ὦφελον] ὦφειλον. Ὡσαύτως Ἰλ. Z 350, ὅπου ὁμοίως κεῖται «~ ἐπειτ' ὦφειλον» γράφεται ὦφειλον, ὦφελλον, ὦφελον, καὶ Ω 764: ὦφελλον ἢ ὦφελον.

176. οὐδέ ποτ' ἡμαρ (Κλήμης Ἀλεξ. Στρωμ. ε', σ. 727)] Οἱ ἐξεταστικοὶ τῶν ἀντιγραφῶν ἐπενόησαν οὐδέ τι ἡμαρ (ὡς 117) ἢ οὐδέ ποτ' οἶμαι.

177. καμάτου καὶ οἰζύος (Κλήμ.)] Cantabrig. S. Trinitatis: καμάτοιο καὶ οἰζ.

τι (Κλήμ.)] τε Παρισ. 2774.

178. φθειρόμενοι] Κλήμης αὐτ. κατ' Εὐσέβιον, ὃς Εὐαγγ. Παρασκ. 13, 13, 81, ἀντιγράφει τὸ κεφάλαιον (ἐν τοῖς τοῦ Κλήμ. αὐτοῦ κώδιξι φέρεται γιγνόμενοι) ἴδε Θ. 160.

(*) Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐξέπεσεν ὁ ὁμοίαις στίχος 164 ἐν τῷ Παρισίνῳ ριθ. 2786.

182. ὁμοίος] Fick (Ilias σ. 373) ὁμοίος, ἣν λέξιν ἔτυμολογεῖ παρὰ τὴν ὠμός (Ἰνδιστί amínā).

τι] τε.

185. ἀτιμήσουσι] ἀτιμάσουσι. Περί ἀμφοτέρων πολλοὶ ἔγραψαν εἰς Ἰλ. Α 11.

186. βάζοντε (F) ἔπεσσι Lennep, ὅπερ κατ' ἀπόστροφον γέγραπται ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας καὶ ἐνὶ Παλατίνῳ (Τζέτζ. «τὸ δυϊκὸν ἀντὶ τοῦ πληθυντικοῦ»)] Διὰ τὸ χασμῶδεϊν δοκοῦσι τὸν στίχον οἱ μὲν γράφαι «βάζοντ' ἐπέεσσι(ν)», οἱ δὲ «βάζοντες ἔπεσσι(ν)» (Μάρκος Ἀντωνίνος 4,32), ἅτινα συνέρρευσαν εἰς «βάζοντες ἐπέεσσι(ν)». Ἐτηρήσαμεν τὸν δυϊκὸν τῆς μετοχῆς, ἀφορῶντες εἰς Ἰλ. Ε 488: ἀλόντε, Ὑμν. Ὀμηρ. 2,309: λύσαντε, Ἀπολλῶν. Ῥόδ. 3,206: κατειλύσαντε, Θεόκριτ. 25,137: λεύσοντε;, Ἀρατ. 968: κρώξαντε. 1023: βοῶντε κτλ.

187. οὐδὲ] οὔτε, χυδαίως Παρισ. 2774: οὔτι. Lennep: οὐδ' ἀλέγοντε θεῶν ὅπιν.

ὅπιν] Paley: ὅπα.

μὲν] Ἐτυμολ. Φλωρεντ. σ. 77: κεν.

190. οὐδὲ δικαίου (Στοβ. Ἀνθολ. 2,11)] οὔτε δ.

κακῶν] Fick σ. 53: κακόν.

191. οὔτ'] Στοβαῖος: οὐδ'.

193. βλάψει (Στοβ.)] Σχόλ. Σοφοκλ. Φιλοκτ. 456: βλάπτει. δ' ὁ] Bentley: δέ.

196. στυγερώπως (Στοβ.)] στυγερώπως. Ἡ κλητικὴ κυνῶπα (Ἰλ. Α 159) δεικνύει τὴν ὀρθογραφίαν.

198. φάρεσαι, ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τῆς Ῥηγίλλης τῆς τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ γυναικός (Kaibel Ἐπιγράμμ. 1110), εἰς ὃ ὁ ποιητὴς κατεχώρισε στ. 197-199] φάρεσαι, ἐν τοῖς κώδιξι καὶ Σχόλ. Σοφοκλ. Οἰδίπ. Κολ. 1676. Ἡ λέξις ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς ποιήμασι τὸ ἃ ἔχει πανταχοῦ μακρόν. Ἡ δὲ ποσότης μετεβλήθη ὑπὸ τῶν τραγικῶν (Σοφοκλ. Τραχίν. 916. Εὐριπίδ. Ἡρακλ. Μαιν. 641 κἀ.), ὅθεν οἱ Ἀλεξανδρεῖς ταῦτ' ἐτόλμησαν (Ἀπολλῶν. Ῥόδ. 3,863, ἴδε Gerhard, Lectiones Apolloniæ σ. 43-4, πρβλ. καὶ Ἀνθολογ. 7,268,6).

καλυψάμενα ἐπιτ. (οὐ διέμεινεν ἐν τῇ παραδόσει χάριν τοῦ παραλλήλου προλιπόντε] καλυψάμενῳ (Ἀπολλῶν. Δύσκ. π. συντάξεως σ. 58. 209. Σχόλ. Ἰλ. Θ 455 καὶ Σχόλ. Σοφοκλ., ῥητῶς), καλυψάμεναι.

199. φῦλον (Σχόλ. εἰς Ἡσύχ. καὶ Σοφοκλ. ἐπιτ.)] φῦλ' (ἥτοι φῦλα, ὅπερ ἐπιτρέπεται πρὸ τῆς νομῆς).

ἴτον (ἐπιτ., Σχόλ., Cramer Aneecdota Oxoniensia Δ', σ. 273)] ἴτην (ἀνώνυμος παρὰ Aldus, Horti Adonidis σ. 181, Cramer

Anecdota Parisina Γ', σ. 429, ἴσαν Σχόλ. Σοφοκλ. Ὁ παρφηγούμενος χρόνος ἐτέθη, ἐπειδὴ πολλοὶ ἀπαισιόδοξοι εἶπον, ὅτι ἔφυγον ἤδη αἱ θεοί· περὶ τοῦ τύπου ἐπιθι Κόντον ἐν τῷ Λογίῳ 'Ερμῇ Α', σ. 34.

ἀνθρώπους (ἐπιτ. Σχολ. Σοφοκλ.)] 'Αριστόνικος εἰς Ἰλ. Θ 455: ἀνθρώπων.

200. λείψεται] Hermann: λείπεται, ἀναλόγως τῷ: ἔτην.

201. θνητοῖς' ἐγράψαμεν, οὐχὶ θνητοῖς, ὅτι ἐν δύο κώδιξιν ἐκ πλήρους κεῖται: θνητοῖσι(ν).

202. γυν δ'] Εὐστάθ. Ἰλ. Σ 505 καὶ Cramer Anecdota Parisina τ. Γ', σ. 36: ὦδ' (ἐκ στ. 203).

βασιλεῦσαι ἐρέω (Εὐστάθ. Ἰλ. Α 430. Ὀδ. α 398, 'Αμμώνιος λ. αἶνος, Δοξοπατρῆς σ. 143 ἐκδ. Walz Rhetores τ. Β', κατὰ τὸν ἐν Ταυρίνῳ κώδικα, Cramer αὐτ.)] βασιλεῦσ' ἐρέω ('Ετυμολ. Γουδιαν. σ. 19, 25, 'Ετυμολ. Φλωρεντ. σ. 15, Εὐστάθιος Ἰλ. Σ 505, Cramer αὐτ. σ. 371, Δοξοπατρῆς αὐτ. κατὰ τοὺς ἄλλους, 'Αποστόλης Προοίμ. § 5).

ροέουσι, πλὴν ἐνὸς Μεδικείου, 'Αμμών., 'Ετυμολ. Γουδιαν., 'Ανέκδ. Παρισ. γ', σ. 371, 'Αποστόλης] φρονέουσι ('Ετυμολ. Φλωρεντ.). Τοῦτο σαφέστερόν τε καὶ συνηθέστερον ἦν.

203. ὦδ' Θέων Προγυμνάσμ. 3, 'Ετυμολ. Μέγ. σ. 467, 56, Γρηγόρ. Κορίνθ. Διαλέκτ. Ἰωνικ. § 66, σ. 475, 'Αποστόλης αὐτ.)] 'Ετυμολ. Γουδιαν.: ὡς δ', Huschke, De fabulis Archilochi σ. 5: ὡς. Τζέτζης σ. 156, 20 στιζει ὀπισθεν τῆς λέξεως ταύτης.

ἦρξ ἤρχετο ἀπὸ τοῦ διγύμματος. — 'ΗΣύχιος γοῦν ἀναφέρει τὴν γλῶσσαν βείραξ—, ὕστερον δέ, ἐτυμολογούμενον παρὰ τὸ ἱερός, ἔλαβε τὸ δασὺ πνεῦμα. Ὡτινι μέλλει τῶν πνευματικῶν παραγγελμάτων τῶν παλαιῶν, ἀναζητεῖται τὸ Τζέτζου σχόλιον καὶ τὴν τῶν σχολιαστῶν καὶ Εὐσταθίου εἰς Ἰλ. Ν 819 σημείωσιν, ἔτι δὲ τὴν τοῦ αὐτοῦ εἰς Ὀδ. ι 198.

ποικιλόδειρον (Θέων, 'Ετυμολ. Γουδιαν., 'Αμμώνιος, Γρηγ. Κορίνθ., 'Αποστόλης)] ποικιλόδηρον, ποικιλόδηρυν, Θέων γρ.: ποικιλότερον. Ὁ Λαυρεντιανὸς 2823, 2 παρέχει τὴν ἐξήγησιν ἀκατάστικτον τὴν δειράν ἢ ποικιλόφωνον, Μοσχόπουλος δὲ ἀπλῶς ποικιλόφωνον. Ἐκ τούτων Ruhnken, Epistola Critica Α', σ. 82. Β', σ. 49 διτείνειατο, ὅτι 'ΗΣίοδος εἶπε ποικιλόγηρυν. Ἀλλὰ Νόννος ἤδη τὴν αὐτὴν παράδοσιν ἀνέγνω, ἦνπερ ἡμεῖς, ὅθεν ἐποίησε αἰολόδειρος ἀηδῶν» (Διονυσ. 26, 214. 47, 31).

206. Peppmüller τὸ δ' ἡγείται ἐμβεβλημένον, ἀναπέμπων ἡμᾶς πρὸς Θ. 583.

ἐπικρατέως] Paley: ἐπικρατέων.

207. *λέλακας* (Σχόλ., Σχόλ. Εὐριπ. Ἑκάβ. 678. Ὀρέστ. 162, Εὐστάθ. Ἰλ. Α 80. Ὀδ. α 151)] *λέλακας*. Οὐ τύπου τὸ α βραχύ (Ἀριστοφάν. Ἀχαρν. 410. Ὀππιαν. Κυνηγ. 2,141). Ὁ Ἡσιόδειος ἀπαντᾷ καὶ Ἰλ. Χ 141. Ἀρατ. 914. Νικανδρ. Θηρ. 758 (γρ. λέλακε). Ὀππιαν. Κυνηγ. 4,399.

208. *εἷς* (Cramer Anecdota Oxoniensia Α', σ. 433, 1. Δ', σ. 171, 29. 201, 4. 209, 3. 346. 24. 349, 9)] Nauck (16) γ', σ. 269: εἶσθ'. Ἡ ἀρχὴ διέφθαρται ἐν τοῖς Anecdota Oxoniensia Δ', σ. 201, 4 «τῆς δ' ἂν εἷς».

209. δ'] Mitscherlich: σ', στίζων ἔμπροσθεν τοῦ «καὶ ἄοιδόν ἐοῦσαν».

210. «Τούτων δὲ τῶν στίχων ὁ Ἀρίσταρχος ὀβελίζει τοὺς τελευταίους ὡς ἀλόγῳ (ἤγουν ζῳῳ) γνωμολογεῖν οὐκ ἂν προσήκον» (Σχόλιον). Grævius, ὁρμώμενος ἐκ τῆς μέμφεως τούτου, τίθησιν αὐτοὺς μετὰ τὸν 212.

κρείσσονας] Νικόλαος Προγυμνάσμ. σ. 281,1 (Walz τ. Α'): *κρείσσονα*.

214. *μὲν*] Gerhard: *μιν*.

216. *ἐτέρηφι* (ὅπερ ἐκλαμβάνεται ὡς ὀνομαστική, Σχόλ. Ἰλ. Β 233. Ν 588)] *ἐτέρηφι*, κατ' ἀναλογίαν τῶν καταλήξεων -ῆ καὶ -ῆσι (Εὐστάθ. Ἰλ. Φ 557. Cramer Anecdota Oxoniensia Δ', σ. 273), ἴδε καὶ τὴν εἰς Θ. 669 σημειώσιν.

παρελθεῖν (Cramer, Anecdota Oxoniensia Α', σ. 293,10)] *μετελθεῖν* παρενενόησαν γὰρ τὴν παρ- πρόθεσιν.

217. ὕβριος] ὕβρεος.

ἴσχε] Ἡσιόδος, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, εἶπεν *εἴσχε* = *ἔσχε*, ὅστις τύπος ἐν ἐπιγραφῇ ἐσώθη (Bulletin de correspondance hellénique τ. γ', σ. 42). Οὕτως ἔδει γράψαι Θ. 617.

218. *ἐξελθοῦσα*] Usener (der altgriechische Versbau σ. 48): *ἐξελοῦσι*.

221. *σκολιῆς* (-αῖς) δὲ *δίκης* (-αῖς)] *σκολιῆς* δὲ *δίκης* (θέμιστας).

κρίνωσι] κρίνωσι, ἀναλόγως τῷ «ἄγωσι».

222. καὶ (F)ῆθεα] τε καὶ ῆθεα. Πρβλ. Ὀρφ. Ἀργοναυτ. 1148 (1141) καὶ 1218 (1211) «πόλιν καὶ ῆθεα λαῶν». Guet: πόλις *κάτα* κῆθεα.

224. *ἐξελάσωσι*(*ν*)] *ἐξελάσουσι*, *ἐξελάουσι*. Ἰλ. Ν 315 γράφεται: *ἐξελόωσι*, Ὀδ. η 319: *ἐξελόωσι*, -άουσι, -άσουσι.

225. *διδούσι*(*ν*)] *διδούναι*, *διδῶντες* ἢ *διδόντες*. Paley: *διδῶσι* καὶ *παρεκβαίνωσι*.

227. *τοῖσι* (Εὐστάθ. Ἰλ. Ι 153)] *τοῖσι* δὲ (τοῦτ' ἐστὶ τοῖς δέ).

230. *ἰθυδίκησι* (-αῖσι)] *ἰθυδίκωσι*. Οἱ Ἡσιόδου *ζηλωταὶ* δια-

φωνοῦσιν, οἳ μὲν τὴν λέξιν ἀπονέμοντες τῇ πρώτῃ κλίσσει (Ἄνθολογ. Πλανούδ. 35,2), οἳ δὲ τῇ δευτέρᾳ (Ἄνθολ. 8,103, καὶ Παράρτ. 151,4 — οἱς. Πρβλ. χειροδίκαι 189 (Λαυρεντ. 32,16 γρ. — οἱ).

λοιμός] Λιβάνιος, ὅσπερ Ἐπιστ. 242 τὸ χωρίον ὁλόκληρον παραφράζει ἐλευθέρως, ἅρά γ', ἀνέγνω λοιμός, ὅτι γράφει ἀέρα μένειν ἐν τοῖς μέτροις; Ἄλδος γε τοῦτο ἐξέδωκεν.

231. οὐδ' ὥς δ'.

Θαλίης] Schömann: Θαλίης.

μεμηλότα (ἥς χρήσεως πολλὰ παραδείγματα εὐρήσεις παρὰ Tafel, Dilucidationes Pindaricæ A', σ. 54 κέ.)] Heinsius: μεμηλότες, Wachler: μέμηλ' ὅτι, Schrader εἰς Μουσαῖον σ. 167: Θαλίης δὲ μεμηλότες.

233. ἄκρη καὶ μέσση (Σχόλ. Νικάνδρ. Θηρ. 448, πρβλ. Πλάτ. Πολιτ. β', σ. 363 B: ἄκρας, καί, μέσης, ἐν παραφράσει)] ἄκρη, καί, μέση.

εἰροπόκοι Götting] εἰροπόκοι. Ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ 32,2 ἀναγνώστης προσέγραψε τὴν κατάληξιν αἱ.

234. καταβεβρίθασι(ν) (Πλάτων, Κλήμ. Ἀλεξ. Παιδαγ. γ', σ. 266)] καταβεβρίθουσι.

235. τοκεῦσαι] γονεῦσαι(ν). Paley: τίκτουσιν δὲ γονεῦσαι FεFοι-κότα τέκνα γυναῖκες.

236. οὐδ' ἔνν δ'.

240. πολλαί (αι) καὶ (ὁ δὲ λεγόμενος Δίδυμος εἰς Ἰλ. A 42, Σχόλ. Ω 611, Matranga Anecdota σ. 391,8 Cramer Anecdota Parisina τ. γ', σ. 3, Εὐστάθ. Ἰλ. A 410, Σχόλ. Πινδάρ. Πυθ. 3,64)] Αἰσχίνης τοτὲ μὲν (κατὰ Κτησιφῶντος 135, ὅσπερ Μακάριος Χρυσοκέφαλος 7,32 λέγει «πολλάκι δὴ», τοτὲ δὲ (π. Ψευδοπρεσβ. 158) «πολλάκι τοι».

ἀπεῦρα (ἀπηῦρα, ἀπηύρα) (Αἰσχίν., Σχόλ. Ἰλ., Εὐστάθ., Cramer, Matranga, Σχόλ. Πινδάρ., Μακάρ., Λιβαν. Λόγ. 43, σ. 901 B), πρβλ. τὴν Σοῦδα γλῶσσαν· «ἀπηύρα, ἀφείλετο, ἀπέλαυσεν», καὶ Εὐριπ. Ἀνδρομάχ. 1029: αὐτὰ τ' ἐναλλάξασα φόνον θανάτῳ πρὸς τέκνων ἀπηύρα] ἀπαυρεῖ, ἐπαυρεῖ. Ἐν τῷ παραλλήλῳ χωρίῳ τοῦ Αἰσχύλου (Προμηθ. 28) «τοιαῦτ' — τοῦ φιλανθρώπου τρόπου ἐν τῷ μὲν ἀρχαιοτάτῳ παραδεδόται ἐπηύρω, ἔλλοθι δὲ ἀπηύρω. Τὸ μέσον γένος εὐρίσκεται ἐπίσης εἰρωνικῶς Ἰλ. O 16-17. καὶ Πρβλ. Ε. 421. Οἱ κριτικοὶ ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις οὐχ ὁμογνωμονοῦσιν.

241. ὅστις] Αἰσχίνης ὅς κε διὰ τὸν ὑποτακτικὸν τρόπον.

μηχανάται] Αἰσχίνης γρ.: μηχανάται.

242. τοῖσι(ν) δ' τοῖσιν.

ἐπήγαγε] Πλούταρχος Β', σ. 1040 C: ἐπήλασε, Αἰσχίν.: μέγα πῆμα δῶκε, ἤ, ἔδωκε Κρονίων.

244. «Δεῖ δὲ συνάπτειν τὸ *Λιμὸν* κτλ. (243), τοὺς ἐν πολλοῖς φερομένοις ὑπερβάντα δύο στίχους, καὶ ἡ τῶν γε κτλ. (246) καὶ τὰ ἐξῆς. Οὕτω Πλούταρχος» (Σχόλιον). Αἰσχίνης ὑπερβαίνει τοὺς δύο. Ὁ Χαιρωνεὺς φιλόσοφος τοῖς μετ' αὐτὸν οὐκ ἐπέβαλεν. Πλὴν ὁ Ambrosianus φέρει τὸν 244 ἐν τῇ ᾠχ.

246. τῶν γε (τόν γε) (Αἰσχίνης) πρβλ. 322] τῶν τε (TE ἀντὶ RE) τῶν δὲ (-τῶνδε).

ὅγε, πρβλ. 322. 732] Αἰσχίν. γρ.: τόγε.

247. ἀποτίν(ν)υται (Αἰσχίνης)] ὑποτίν(ν)υται. Peppmüller ἐν τῷ Φιλολόγῳ τ. λδ', σ. 180: ἀποαίνυται. Παρ' Αἰσχίνῃ καταλήγει ὁ στίχος ὡς στ. 239· «ἀποτίννυται εὐρύοπα Ζεὺς» (πρβλ. "Ε. 322 γρ.).

248. ὦ βασιλεῖς, ὑμεῖς δέ] Ὀλίγοι κατέστησαν τὴν κοινὴν θέσιν «ὕμεις δ' ὦ (δὲ) βασιλεῖς», ἡ ἐχρήσατο Ἑρμᾶννος (εἰς Ὑμν. Ὀμηρ. 137 ὑπὲρ τῆς προτάσεως «ὕμεις δ' ὦ βασιλῆες ἐπιφράζεσθε».

249. ἐν] Λαυρεντ. 2823,1: ἐπ'.

250. λεύσ(σ)ουσι(ν)] φράζονται. Ἡ λέξις αὕτη παρ' Ὀμήρῳ τὴν διανοητικὴν ὄρασιν μόνον σημαίνει. Ἡ λέξις εἰσῆλθεν ἐκ τοῦ 248 στ.

τρὶς γὰρ μυρίοι] Ὁ πάπυρος ἔχει «τρεῖςγαρχιλιοι», ὥσπερ φέρεται Θ. 364.

253. ἀθάνατοι Ζητὸς φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων] Σέξτος κατὰ μαθηματ. 9,86 α. Ζ. φ. μερόπων α., παρὰθες τὴν Πλάτωνος γραφὴν, Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρ. Προτρεπτ. 2 σ. 35 Potter: δαίμονες ἀθάνατοι φ. μερόπων α. (ὅθεν Εὐσέβιος Εὐαγγελ. Παρασκ. 4,17,8 ἔλαβε τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον), Μάξιμος ὁ Τύριος Διατρ. 14,8: ἀθάνατοι Ζητὸς πρόπολοι. Θύρσιος λοιπὸν (Acta Philologorum Monacensium τ. γ', σ. 411) ἐστοχάσθη τοὺς ἐξῆς στίχους ὡς ἔργον πρωτοφανές: «Δαίμονες ἀθάνατοι Ζητὸς μεγάλου διὰ βουλᾶς ἐσθλοὶ ἐπιχθόνιοι φύλακες μερόπων ἀνθρώπων».

256. ἡ δὲ τῆ] Πλούταρχος Ἠθικ. σ. 781 B: ἡ δὲ γε.

257. κυδρὴ (Πάπυρ., Σχόλ.), ἴδε εἰς Θ. 328 καὶ πρβλ. Ὑμν. Ὀμηρ. 5, 293: κυδρὴν θεὸν καὶ Εὐθύδημον παρ' Ἀθηναίῳ 3, 116 C: κυδρὴ τροφός] κυδνὴ, Στοβαῖος Ἀνθολ. 9 σ. 100: κεδνὴ.

258. ἄν τις μιν] ὁ Πάπυρος: ἄν μιν τ[ις].

260. ἀδίκων] ἄδικον.

ἀποτ(ε)ίσῃ] ἐν τῷ παλαιοτάτῳ Λαυρεντιανῷ φέρεται (ι): ἀπότισκε. Ὁ στίχος λείπει ἐν τῷ Παπύρῳ.

261. δῆμος] Σχόλ.: δῆμον, μετὰ τῆς ἐξηγήσεως «κοινὴν ἐπά-

γειν τιμωρίαν ταῖς πόλεσιν ὑπὲρ τῶν ἀδίκων κρίσεων τῶν ἀρχόντων».

ἀτασθαλίας] ἀτασθαλίας, ἀτασθαλίων (γράφει -ίων).

262. παρκλίνουσι (Πάπ.) (παρακλ.)] παρκλίνουσι (Στοβαῖος).

263. μύθους] δικας (ἐξήγησις ἄμετρος).

264. Ἕνιοι ἔγραφον ἐπιπάγχυ ὕφ' ἔν, ἴδε καὶ Θεόκριτ. 17, 104.

265. οἱ τ' αὐτῷ ('Αριστοτέλ. Ῥητορ. 3, 9 σ. 1409 b 28, Εὐστάθ. Ἰλ. Ε 64, ὅς παράγει τὴν φράσιν ἐκ τοῦ Ὀμηρικοῦ στίχου)] οἱ θ' αὐτῷ, οἱ αὐτῷ ('Αποστόλης 17, 78). Rzach: οἱ γ' αὐτῷ.

267. «Εἰ δὲ δὴ τὸ δίκαιον καὶ αἰρετόν, καὶ μὴ ἡ πρόνοια, καὶ φευκτόν τὸ ἄδικον, δῆλον ὅτι πᾶς οὗτος ὁ λόγος περιττός. Διόπερ ὁ Πλούταρχος τοὺς ἐπὶ τούτους στίχους ἐκβάλλει ἀπὸ τοῦ Πάντα κτλ. (267) μέχρι τοῦ ἀλλὰ κτλ. (273) ὡς ἀναξίους τῆς Ἡσιόδου περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων κρίσεως» (Σχόλ.).

πάντα (Fιδῶν (Σχολ. Ἀράτ. 1)] Steitz: πάντα δ' ιδῶν.

268. ἐθέλησ'] Götting: ἐθέλη.

269. τήνδε] Bentley: ἡδε.

270. δὴ (Στοβ. Ἀνθολ. 2, 13. Τζέτζ. Ἐπιστ. 57 σ. 51)] δὲ (δ'). Bentley: δ' ἄρ', Gerhard Lectiones Apollonianæ σ. 176: δέ τ'.

272. Στοβ.: μείζω δίκην ἀτιμότερος (!).

273. οὕτω] Paley: οὔτι (FέFολπα).

μητιόντα (Σχόλ.)] μητιόντα, τερπικέραυνον.

274. μετὰ φρεσὶ] Nauck (16) ε', σ. 146: ἐν φρεσὶ.

σῆσι(r)] Brugmann, Problem der homerischen Textkritik σ. 76: Fῆσιν.

276. νόμον] Robinson ἐν τῇ εἰς Θεογ. 66 σημειώσει νομόν.

277. μὲν (Πορφύρ. π. ἀποχῆς 1, 5)] μὲν γάρ. Ὑπῆρχε γὰρ ἑτέρα γραφὴ γάρ, ἣν Κλήμης (Στρωμ. Α', σ. 427 P.) τηρεῖ. Σέξτος ὁ Ἐμπειρικός Μαθημ. 2, 32 σ. 681, ἐκδ. Bekker τὸν στίχον ἀναφέρει ἀσυνδέτως.

οἰωνοῖς πετεηνοῖς (-εινοῖς) (Αἴλιαν. π. ζῶων 6, 50 καὶ Κλήμης)] οἰωνοῖσι (-οῖς) πετεηνοῖς ἢ πετεινοῖς (Σέξτος, Cramer Anecdota Parisina γ', σ. 459, Στοβ. Ἐκλ. Φυσ. 1, 2, 1 σ. 52, 20, Πορφύριος).

278. ἐσθέμεν Κλήμης] ἔσθην (ἐσθίειν) οἱ κώδικες ἅπαντες σὺν τοῖς λοιποῖς μάρτυσι καὶ Ὡρίωνι (Ἀνθολ. 6, 10).

ἐστὶν (ἔστιν) ἐν (Στοβ., Ἀνέκδ.)] ἐστὶν ἐπ'. Αἴλιανός καὶ Σέξτος: ἐστὶ μετ' αὐτοῖς, Πλούταρχος, Κλήμης, Πορφύριος καὶ Ὡρίων: ἐστὶ μετ' αὐτῶν.

280. ἀγορεύσαι] Ἄλλοι ἀγορεύειν, διότι τὸ ῥῆμα Ἀττικῶς

στερείται τοῦ ἀορίστου· ἀλλὰ Ὅμηρος ἐσχημάτισεν ἀγόρευσον καὶ ἀγόρευσε.

282. ἐπὶ ὄρκον.] ἐπὶ ὄρκον.

283. ψεύσεται] ψεύδεται.

ἐν δὲ] Guiei: ἡδὲ. Ἐπειδὴ ἡ χρῆσις αὕτη τῆς φράσεως ἐν δὲ οὐ πασίγνωστος, παρατίθεμεν ἄλλα παραδείγματα. Αἰσχύλ. Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας 965, Σοφοκλ. Οἰδίπ. Τύρανν. 27(ι), Θεόκρ. 2,66-7: πολλὰ μὲν ἄλλα θηρία πομπεύεσκε περισταδόν, ἐν δὲ λέαινα, Φιλήμων παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. 8 σ. 52.

ἀασθῆ, ὁ σχολιαστὴς ἀνέγνω, ἐξηγούμενος «βλάβην ἀνίατον ὑπομείνῃ»] ἀάσθη (-ην, -ὡς = -εἰς;).

285. ἀμείνων (Χρησμὸς παρ' Ἡροδότῳ 6,86. Σχόλ. Πλάτ. σ. 398, ἔκδ. Bekker, Ὁρίων Ἀνθολ. 3,4, Στοβ. Ἀνθολ. 27,14, Ἀρσένιος 42,61, Ἀποστόλης 2,84 δ] Ἐν τῷ παρὰ Πausανίαν 8,7,8 χρησμῷ φέρεται ἀρείων.

287. τὴν μὲν τοι (Κλήμης Στρωμ. ε', σ. 654 P.)] τὴν μὲν γὰρ Ξενοφ. Ἀπομνημ. 2, 1, 20 Πλούταρχ. Πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν σ. 24 F, Μάξιμ. Τύρ. 21, 7, Στοβ. Ἀνθολ. 1,101, Σχόλ. Εὐριπ. Ἰππόλ. 380. Ἐν συναφείᾳ μετὰ τῆς εἰδικῆς διατριβῆς τίθεται ὡς τὴν μὲν (Πλάτ. Πολιτ. θ', σ. 364 D) ἢ τὴν γὰρ (Ὀλυμπιόδωρος ἐν ἐξηγήσει τοῦ Γοργίου σ. 459 C).

288. λείη Πλάτων, Ξενοφῶν, Πλούταρχ. Πῶς ἂν τις αἰσθοίτο σ. 77 D, Στοβ., πρβλ. καὶ Πλάτωνα ἐν Νόμοις δ', σ. 718 E] ὀλίγη (Σχόλ.), ὅπερ ἀπερίψαμεν διὰ τὴν ταυτολογίαν. Ὁμογνωμόνως Διόδωρος (12, 12,4) γράφει «κατάντης γὰρ ἡ πρὸς τὸ χεῖρον ὁδός, **ῥαδίαν** (οὐχὶ βραχεῖαν λέγει) ἔχουσα τὴν ὁδοποιρίαν», καὶ ὁ ἄγιος Βασίλειος ἐν τῷ χρυσῷ πρὸς τοὺς νέους λόγῳ (31) ὁμολογεῖ, ὅτι ἡ ὁδός ἐκείνη «λεία καὶ καλή» ἐστίν.

290. καὶ] Σχολιὸν τι εἰς Ἀφθόνιον (Walz, Rhetores τ. B', σ. 604) παρέχει τὴν διεφθαρμένην γραφὴν ὁ.

ἐν αὐτῇ, Βοιωτικῶς, ἐν τῷ Παπύρῳ μόνῳ σφίζεται. Οἱ λοιποὶ ἔχουσιν ἐς (Πάπυρ. ἐκ διορθώσεως, Πλάτ. Νόμ. αὐτ. καὶ ἐν παραφράσει Πρωταγ. σ. 340 D, Λουκιαν. Παραίστ. 14, Κλήμης Στρωμ. δ', σ. 565 P. Στοβ. Ἀνθολ. 1,101, Ἀνθολόγιον ἐν Μονάχῳ φυλασσόμενον 105 [Στοβ. ἔκδ. Meineke τ. δ', σ. 275]) ἢ ἐπ' (Σχόλ., Λουκιαν. Ἐρμώτιμ. 2,25, Στοβαῖος Ἀνθολ. 1, 17, Ὁρίων Ἀνθολ. 7, 12, Εὐγενικός Ἐπαιν. Τραπεπέζ. σ. 371, 32 κ.ε., Σχόλ. Ἀφθον.). Ἐν τῇ Στοβαίου Ἀνθολογίᾳ 1,101 αἱ γραφαὶ ἀμφοτέραι παραδίδονται.

291. ἴκηται (Κλήμης, Σχόλ. Ἀφθον., Εὐγεν., πρβλ. Πλάτ. Πρωταγ. αὐτὰν δὲ τις αὐτῆς εἰς ἄκρον ἴκηται)] ἴκηται (Ξε-

νοφ.). Περὶ τοῦ Πλάτωνος (Νόμ. δ', σ. 719 A) καὶ Στοβαίου (Ἀνθολ. α', σ. 28) ἄδηλον τίνα γραφὴν αὐτοὶ ἀνέγνωσαν.

292. δὴ ἔπειτα, δὴ ἔπειτα, δ' ἔπειτα, δὲ ἔπειτα, δ' ἔπειτα ἀπηντήσαμεν ἤδη Θ. 405. Ἐνταῦθα προσέρχονται αἱ γραφαὶ τ' ἔπειτα καὶ τ' ἔπειτα.

πέλει] Πλάτ. Νόμ. γρ. φέρειν.

293. οὗτος (Ἀριστοτέλ. Ἠθικ. Νικομάχ. 1, 2 σ. 1095 B 10, Ζήνων ἐν τοῖς σχολίοις καὶ παρὰ Σουῖδα λ. τοῖς ὀρθῶς, Ἀμμόνιος λ. οὗτος, Ἀνδρόνικος Ῥόδιος 1, 6, Σχόλ. Ἰλ. B 360, Σχόλ. Σοφοκλ. Ἀντιγ. 720, Boissonade Anecdota A', σ. 115, Ἀποστόλης 13, 51 ι)] Ἐξω τῆς ἐν τοῖς ἀντιγράφοις παραδόσεως ὑπάρχει γραφὴ περιοριζομένη εἰς ἀποφθέγματα. Ἡ κείνος ἀντωνυμία δὴλα δὴ εὐρίσκεται ἐν ἀποφθέγματι Ζήνωνος, ὅπερ ἀναφέρεισι Διογένης Λαέρτιος Ζ 25 καὶ Θεμιστίος Λόγ. η', σ. 108 C, ἔτι δὲ παρ' Ἀριστείδη τ. Β', σ. 26 J., Κλήμεντι (Παιδαγ. 3, 8 σ. 279), Στοβαίῳ Ἀνθολ. 4, 22), τὸ δὲ τέλος ἐν παραφράσει Εὐσταθίου (εἰς Ἰλ. B 360).

αὐτός (Πάπυρ., Ἀριστοτέλ., Κλήμης, Θεμιστίος, Ἀνδρόνικος, πρὸλ. τὴν Βασιλείου (αὐτ.) μετάφρασιν «παρ' ἑαυτοῦ», καὶ τὴν Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ Ἐπιστ. 11 αἰ μὴτε αὐτὸς συνορᾷς τὸ δέον, ὃ τῆς πρώτης ἐστὶ τῶν συνετῶν μερίδος, μῆτε ἄλλω εὐ εἰπόντι κατακολούθησιν, τῆς δευτέρας, Λιβίου 22, 29, 8: saepe ego audivi eum primum esse virum, qui ipse consulat quid in rem sit, πρὸς τούτοις δὲ τὰ παράλληλα χωρία τοῦ Ξενοφάντος (Ἑλλην. ε', σ. 334, 14) «ἡ αὐτὸς νοήσας ἢ διδασχθεὶς ὑπὸ του», τοῦ Ἀρχύτα, παρὰ Στοβαίῳ σ. 270, 8 ἢ μαθόντα παρ' ἄλλου ἢ ἄλλον ἐξευρόντα, Πausanίου ε', σ. 410: ἐξευρόντα αὐτὸν ἢ καὶ ὑπ' ἄλλου διδασχθέντα] αὐτῷ ἢ αὐτῷ (Σχόλ., Διογέ., Ἀριστείδ., Ἀμμόν., Στοβ., Ὠρίων, 1, 24, Σχόλ. Ἰλ., Σχόλ. Σοφοκλ., Boissonade Anecdota, Εὐστάθ.), κατὰ τὸ Εὐριπίδειον «μισῶ σοφιστήν, ὅστις οὐχ αὐτῷ σοφός».

294. Παραλείπεται ὑπ' Ἀριστοτέλους, Διογέους, Ἀριστείδου, Κλήμεντος, Βασιλείου, Στοβαίου Κώδ. A, Λιβίου, Εὐστρατίου καὶ ἄλλων τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξηγητῶν καὶ ἐν τοῖς τοῦ Boissonade Ἀνεκδότοις A', σ. 115, διότι περισσεύει, ἀλλὰ ἢ ἀνάγκη πρὸς τὴν ποίησιν οὐ σχέσιν ἔχει τὰ κ' (Ἀποστόλης)] Ὠρίων: τὰτ'.

ἦσαν (εἰσιν, εἰσίν)] Ὁ αὐτὸς ἔστιν, Παρισ. 2780: ὦσιν.

ἀμείνω] Ὁ Πάπυρος: ἀμείνων.

295. κάκεινος] Schäfer, καὶ κείνος. Ἄλλως γὰρ Ἡσίοδος τὸ βραχύτερον σχῆμα μεταχειρίζεται (Θ. 387. 628. 639. 667.

836. 877). Ἡ αὐτὴ κρᾶσις Ἰλ. Ο 179 καὶ Π 648 ἀμφισβητήσιμός ἐστιν.

πίθεται] Σχόλ. Ἰλ. Ν 733: πείθεται. Αὐτόθι ἀναγινώσκεται ἐσθλὸς γὰρ κἀκ.

296. δέ κε (Ἑτυμολ. Φλωρεντ. 58, Boissonade αὐτ., Ἀποστόλης)] Ἀριστείδης: δέ γε, Κλήμης καὶ Στοβαῖος Α: δέ τε.

μήτ' αὐτῷ, ἢ, μήθ' αὐτῷ (Boiss., Ἀποστόλ.)] μήτ' αὐτός (Ἀριστοτ., Ἀριστείδ. γρ., Ἀνδρόν., Κλήμ., Στοβ., Ὡρίων, Ἑτυμολ. Φλωρεντ., πρβλ. Τζέτζ. Ἐπιστ. 60 σ. 55: ἀφ' ἐαυτοῦ) μήθ' αὐτοῦ, ἢ, μήτ' αὐτοῦ (Ἀριστείδ. γρ.). Τὸ ἀπλοῦν αὐτοῦ αὐτοπαθῶς κεῖται, ὅπερ ἄρτι ἐβεβαιώθη ἐπιγραφαῖς ἀρχαίαις, ὅπου τὸ δασὺ πνεῦμα ἐκφράζεται (Röhl Inscr. Graecae Antiquissimae 79. 329).

νοέη (-ει)] Τζέτζης: νοέων, καθ' ὁμοιότητα τοῦ: ἀκούων.

297. αὐτ' ἢ αὐτ' (Στοβ., Boiss., Ἀποστόλ., Ἑτυμολογ. Φλωρεντ.)] αὐ. Guiet: αὐτς.

299. δῖον (Πλούταρχ. τ. Β', σ. 1047 F) ἢ Δῖον (Τζέτζης)] Sevin (23) γ', σ. 130: Δῖου.

300. σ' λείπει ἐν τισιν.

εὐστέφανος (Σχόλ.)] Κορνοῦτος σ. 56,4: εὐπλόκαμος.

301. Λεῖπει ἐν τῷ Vindobonensis IV A 16.

πίμπλησι, Μοσχόπουλος καὶ ὁ Olomucensis] πίμπλησι.

302. συμφόρη Σχόλ. (αλιμὸς θηλυκῶς λέγεται παρὰ τοῖς Δωριεῦσι), πρβλ. Σχόλ. Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 742, Ἑτυμολογ. Μέγ. σ. 513,10, Σέξτ. Ἐμπειρ. κ. μαθημ. 1,149, ἔτι δὲ Ὑμν. Ὅμηρ. 5, 312, Καλλιμάχ. Ἐπιγρ. 47, 5, Βίωνος Ἀπόστ. 6, 4, Ἀνθολογ. 1,99,4. 9,89,1 καὶ τοὺς ἀπὸ Πολυβίου συγγραφεῖς] σύμφορος. Werfer: σύμπορος.

303. ὅς κε (Σχόλ. Πλάτ. σ. 241 B)] Στοβ. Ἀνθολ. 30,5: ὅστις.

ἀεργὸς] ἀεργῶς κεῖται ἐν τῷ τῆς Μεσσάνης κώδικι.

304. κοθούροις (-οισι) (Πλάτ. Νόμ. ι', σ. 901 A, Εὐσέβ. Παρασκ. Εὐαγγ. 12, 52, 6, Σχόλ. Πλάτ., Σχόλ. Θεοκρίτ. 1,147)] Δίδυμος κοτούροις, Στοβ. αὐτ. κοθούροις, ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ συνηθείᾳ κούντουρος ἢ κούτσουρος.

ὄργην (Εὐσέβ., Σχόλ. Πλάτ., Στοβ., Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 524, 42, Ζωναρ. Λεξ. σ. 1227)] ὄρμην (Στοβ. 30, 5, Σχόλ. Ἀριστοφ. Σφῆκ. 1114, Σχόλ. Θεοκρίτ.). Ὁ κώδιξ τῆς Ἀββατίας παρέχει ἐν τῷ κειμένῳ ἀλκὴν μετὰ τῆς ἐρμηνείας «τὴν ὄρμην». Ὅργη παρὰ τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς καὶ Ἡροδότῳ δηλοῖ τὸν τοῦ ἐνεργεῖν τρόπον, οἷον Ὑμν. Ὅμηρ. 5,205, Τυρτ. 11,8, Θέογν. 98. 312. 964. 1059. 1072. 1073, Σιμωνίδ. Ἀμοργ.

7,11. 42, Πίνδαρ. Πυθ. 1,89 κτλ., καὶ ἐπὶ ζῶων δὲ ἐν χρήσει ἦν (Θέογν. 215: πούλυπου ὀργὴν ἴσχε, Πίνδαρ. Πυθ. 2,77: ὀργαῖς ἀτενὲς ἀλωπέκων ἱκελοι).

305. *τρύχουσιν* (Στοβ., Σχόλ. Πλάτ.) τρύχωσιν. Προυτιμήσαμεν τὸν ἥττον ἀοριστούμενον τρόπον. Στοβαῖος (Ἀνθολ. 30,5) καθ' ὁμοιότητα τῆς Ὀδ. α 160 παρατίθησι τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον· ἀκάματον νήποινον ἔδουσι». Τὸ ῥῆμα ἔδω οὐκ ἀκύρως κεῖται, ἐπὶ ζῶων κείμενον καὶ Θ. 525.

307. *πλήθωσι*] πλήθουσι. Ἡ ὀριστικὴ συντάσσεται μετὰ τοῦ ὥς κε ἢ ὥσπερ, ὥσπερ οἱ Ἀλεξανδρεῖς αὐτὴν συντάσσουσι μετὰ τοῦ εἰσόκε, καὶ τοῦτο ὀρθῶς· τὸ *ὅκα* δὴλα δὴ οὐ ταυτὸ ἐστὶ τῷ ὅ κε, ἀλλὰ τῷ ὅτε. Τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τῶν Γορτυνίων νόμων 5,5.

308. *ἐξ ἔργων*] Flach: ἐκ Φέργων.

309. *καίτ' ἐργαζόμενος*] Lennep: καὶ Φεργαζόμενος.

φιλιτερος (Στοβ. 29,3)] φέρτερος, ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι.

310. Λεῖπει ἐν τῷ Λαυρεντ. 32,16 καὶ Παρισίνῳ 274 καὶ παρὰ Στοβαίῳ, ἀμοιρεῖ δὲ παλαιοῦ σχολίου.

γάρ] Rehdiger: δὲ.

ἀεργούς] ἀεργόν, διὰ τὸ προηγέσθαι *ἐργαζόμενος*.

311. *ἔργον* (Σχόλ. Ἰλ. Ω 370)] Στοβαῖος: ἔργων.

313. *κῆδος* (Πλούταρχ. Πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν σ. 24 E, Σχόλ. Καλλιμάχ. 1,95)] κῆδος (Cramer Anecdota Parisina γ', σ. 473), ὅπερ ἀρμοδιώτατον· τῇ ἀληθείᾳ γὰρ ὁ πλοῦτος προξενεῖ κηδεστίαν.

314. *δαίμονι δ' οἶος ἔησθα*] Heinsius: δαίμονι δ' ἴσος ἔησθα, Schömann: δαίμονι δ' ἴσος ἔση, Hermann: δαίμων δ' οἶος ἔης, Lehrs Quæstiones Epicæ σ. 214 ὑπόσημ.: δαιμόνι' οἶος ἔησθα, Stadtmüller, Festschrift σ. 66: δαιμόνι', εὖ τό γε ἴσθι, Guiet: δαίμονι δ' οἶος (=ὁμοιος!) ἔοισθα.

τὸ] Heinsius: τῷ.

315. *κτεάνων*] κτεάτων. Ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς ποιήμασι *κτεάνων* καὶ *κτεάτεσσι* ἐν χρήσει εἰσίν.

316. *εἰς ἔργον*] Flach: ἐς Φέργον.

τρέψας] Peppmüller: τρέψης.

βίου] βίον, κατὰ τὴν ἐν τῷ παρακμάσαντι Ἑλληνισμῷ ἐπικρατήσανσαν σύνταξιν.

317. «Καὶ τοῦτον καὶ τὸν ἐξῆς στίχον παρεμβεβληθῆαι ληφθέντας ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου (Ὀδ. ρ 347. Ἰλ. Ω 45), καὶ Πλούταρχος (ἐννοεῖται, καὶ ἄλλοι) εἶπε» (Σχόλιον).

κομίζει] Στοβ. Ἀνθολ. 29,4 A: κομίζειν, πρβλ. 500 καὶ Ὀδ. ρ 347: αἰδῶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ *παρεῖναι*. Ἄ ὁ ποιητὴς ἐξεπίτηδες πρὸς τὴν συνέχειαν μετεποίησεν.

318. ἦτ' (Στοβ. 31,4)] ἡδ', Grævius: ἡδ'.
319. ἀνολβήν (Σχόλ., Εὐστάθ. Ὀδ. γ 14. θ 480] ἀνολβήν (Στοβ. Ἀνθολ. 29,3 [γρ. -η] Boissonade Anecdota A', σ. 115). ὀλβῶ (Εὐστάθ. Ὀδ. γ 14)] ὀλβον (-ων) Στοβ. [γρ. -φ], Boissonade αὐτ., Τζέτζ. σχόλ., πρβλ. Χιλιάδ. 6,747: θάρσος καὶ τόλμη δὲ πολλή πρὸς ὀλβον τε καὶ πλοῦτον.
320. ἀμείνω (Στοβ. 10,10, Παροιμιογράφοι Β', σ. 779,6)] ἀρείω, ἴδε 207.
321. καὶ (λείπει ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι)] Heyne, παράρτημα Β' εἰς Ἰλ. Ε σ. 177: κεν, Paley: τ' ἦ. χερσὶ βίη. χερσὶ βίη.
323. κέρδος] κερδὸν κεῖται ἐν τῷ αὐτῷ.
324. δέ τ' (δέτ') δέ γ'. Nauck (16) δ', σ. 612,46: δέ. αἰδῶ, καί, ἀναιδέην (Σχόλ. καὶ Πάπυρος)] αἰδῶς, καί, ἀναιδέην (-η).
325. δέ (Σχόλ. Πινδάρ. Ἰσθμ. 3 (4), 81)] τε Ἑτυμολ. Γουδιαν. σ. 380, 7. Cramer Anecdota Oxoniensia A', σ. 264, 32. μιν] μιν.
- οἶκον Vidobonensis ἀριθ. Phil. 242] οἶκοι, ὃ ἐν 244 ὀρθῶς κεῖται. Ὁ λόγος περὶ τῆς ἐνὸς ἀνδρὸς οἰκίας. Ὁ πληθυντικὸς σημαίνει τὰ τῶν τραγικῶν βασιλέων ἀνάκτορα· ὁ παραλλάσων στίχος Ὀδ. ω 417 ὑπὸ τῶν κριτικῶν διωρθώθη.
326. Nauck (16) δ', σ. 612, 46 ἐξαλείφει τ'.
327. ἔρξη Schäfer] ἔρξει, ἐέρξη (-ει), ῥέξη (-ει), κακὰ ῥέξη «γρ.» Vindob. αὐτ., Lennep: κακὰ Φέρξει, ῥέζει, ῥέξει.
328. βαίρη] βαίνοι, βαίνει.
329. κρυπταδὴς εὐνῆς Paley (=κρυπταδῆς εὐνῆσι Μανέθ. 6, 589-90)] κρυπταδὴς εὐνῆς, κρυπταδὴ ἐν τῷ κώδικι τῆς Ἀββατίας. Τριγασθέλλος κρυπταδῆς εὐνῆς.
- ἀλόχον] Stadtmüller, Eclogæ σ. ιγ': λίχνος.
330. τέ τεν ἀφραδὴς] Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 65,7: τέ τευ ἀφραδῆ (γράφει -η). Μοσχόπουλος, παραφράζων «δι' ἀφροσύνην» φαίνεται, ὅτι ἀνέγνω δι' ἀφραδὴς ἢ ἀφραδὴν. Guét: τε καὶ ἀφραδὴς.
- ἀλιταίνεται] ἀλιτραίνεται, πρβλ. σ. 401. Victorius ἐκ χειρογράφου σημειοῦται ἀλιτραίνει. Rzach: ἀλιταίνητ', ὥσπερ καὶ Ἰλ. Α 67: βούλεται λέγει ὅτι διορθωτέον βούλητ'.
331. γονῆα] ἐν τῷ Βικτωρίου κώδικι καὶ (ἦτοι;) Παρις. 2774 φέρεται τοκῆα. Ἐπειδὴ ἐκείνη μὲν ἡ λέξις εἰς τὴν συνήθειαν ἀνήκει, αὕτη δὲ εἰς τὴν ποιητικὴν ἔκφρασιν, ταύτην ἀνέπεδοκίμασamen, εἰ ἐβεβαιούτο ὑπὸ πλείονων. Πρβλ. 235.
337. καίειν] καίε.

338. δὲ Schäfer] δῆ.

σπονδῆσι θύεσσι τε] σπονδῆς (-ῆ) θυέεσσι (πρβλ. Ἡσύχ. λ. καὶ Σχόλ. Θεοκρίτ. 2,3). Paulson, *Studia Hesiodica* σ. 159: θυέσσιν θ' ἰλάσκεσθαι.

344. Καὶ ἐνταῦθα ἡ γνησία γραφὴ ἐγκώμιον ἐν οὐδενὶ ἀντιγράφῳ, ἀλλὰ ἐν τοῖς σχολίοις καὶ διὰ παραπομπῶν φυλάσσεται (Ἡσύχ. καὶ Σουίδ. λ., Στέφ. Βυζάντ. λ. κώμη). Ἡς ἡ ἐρμηνεία ἐγκώμιον ὑπεδέχθη εἰς τὸ κείμενον ἀπάντων (ἴδε καὶ τὸ Φλωρεντ. Ἑτυμολογικὸν σ. 343).

γένηται] Στέφαν.: γένοιτο.

345. ἄζωστοι ἔκιοι (Σχόλ. Ἰλ. Σ 392, Σχόλ. Πινδάρ. Νεμ. 7,127, Σχόλ. Αἰσχύλ. Προμηθ. 135)] Εὐστάθ. Ὀδ. δ 164. ξ 72 καὶ ἐπιστολογράφος παρὰ Cramer *Anecdota Oxoniensia* τ. γ', σ. 195,17: ἄζωστοι κίον (γρ. κίων). Payne-Knight, on Greek alphabet σ. 25: γ' ἔκιοι, Lennep: ἄζωστοι κίον, ἐζώσαντο.

346. ὅσσοι τ'] Στοβ. Ἀνθολ., 14 A: ὅσσοι δὲ τὰγαθός. Nauck (16) ε', σ. 146: ὅσσοι ἐστ'.

347. ὅσσι τ'] Στοβ. Ἀνθολ. 2,14: ὅς κ', πρβλ. 307.

351. Κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα οἱ μὲν τὸ ἐς ὑστερον κατὰ διαίρεσιν, οἱ δὲ ὑφ' ἐν ἔγραφον (Albert Jan, *Anecdota Graeca* σ. 79 εἰς 26,20).

352. ἴσ' ἀάτησι φέρεται ἐν τῷ Παπύρῳ, ὅπερ τὸ πρῶτον ἐγένετο «ἴσα ἄτησι», ἔπειτα χάριν τῆς χασμωδίας ἦτοι «ἴσ' ἄτησι» (Στοβ. Ἀνθολ. 10,12 γρ.) ἢ μερικώτερον «ἴσον ἄτησι».

353. «Ὁ μὲν Πλούταρχος τούτους ὀβελίζει τοὺς στίχους. Ὁ γὰρ μέλλων λέγειν, ὅτι τοῖς ἀγαθοῖς τὸ διδόναι προσήκει, καὶ ὡς χαίρουσι διδόντες, ἄτοπος ἂν εἴη λέγων καὶ διδόναι τῷ διδόντι, καὶ μὴ διδόναι τῷ μὴ διδόντι. Οὕτω γὰρ ἂν τὰς δόσεις ἀναγκαιὰς ἐποίει, τὰς δὲ προκαθηγουμένας τῶν εὐεργεσιῶν ἐξέκοψεν» (Σχόλιον).

προσιόντι] Haupt *Opuscula* γ', σ. 340-1: προσεόντι.

353. προσεῖναι, ὃ ἐν ἅπασι φέρεται—πλὴν ὁ Παρισ. 2763 παρέχει τὴν γραφὴν προσῆναι—οὐχὶ μόνον ἐν τῷ Παπύρῳ εὐρίσκεται, ἀλλὰ πολὺ πρότερον ἤδη, ἐν ἀντηχῆσει ἐπιγραφικῇ τοῦ στίχου (Κουμανούδ. Ἐπιγραφαὶ ἐπιτυμβίδιοι ἀριθ. 170 σ. 444 = Kaibel Ἐπιγράμμ. 65 στ. 2) «φίλον τε φίλοισι προσεῖναι». Ἀπολλώνιος ὁ λεγόμενος Σοφιστής (λ. εἶναι) ἐξηγήσατο τὸν τύπον ὡς ἀπαρέμφατον τοῦ εἶμι ῥήματος. Ὁ μὴ παραδεχόμενος Schömann καὶ Hartel (*Zeitschrift für österreichische Gymnasien* 1876, σ. 629) εἰκασαν ὁ μὲν προσῖναι, ὁ δὲ προσῖμεν. Τὰ ἀπαρέμφατα ἔναι, ἀπῖναι, κατῖναι κτλ., «πάντα ἀδόκιμα» ἀποκαλού-

μενα ὑπὸ Φρυνίχου Ἐκλογ. σ. 6, ἔχουσι τὸ ἰώτα βραχύ (ἴδε Μάχωνα παρ' Ἀθηναίῳ 13,580 C, στ. 45, Ἀνθολ. 11,404,2).

354. *δόμεν'* ἐγράψαμεν, διότι τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀντίγραφον ἔχει τὴν ἐκ πλήρους γραφὴν *δόμεται*.

357. *δς* (Πλούταρχος, ζήτησις εἰς 351) ὁ Πάπυρος ἔχει ὥς. Heyne ἐν τῇ τῆς Ἰλιάδος (P 112) ἐξηγήσει «ὃ μὲν γὰρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων, κἂν οὐ μέγα, δοίη».

ὃ γε (ὃς γε Ἀποστόλης 6,43 α)] Στοβ. Ἀνθολ. A: ὅδε, Τριγκαθέλλος: ὅτε.

καί (Πάπ., Σχόλ. εἰς 356, Στοβ. A)] κἂν (Στοβ. γρ., Ἀποστόλ.), ὃ ἐν τῇ τῶν μεταγενεστέρων συνηθείᾳ πολὺ, κ' ἂν, ἂν. Paley: ὅγε καί, Schömann: ὃ καί εἰ.

δόη (Στοβ., Ἀποστόλ.)] *δοίη* (Σχόλ. εἰς 356).

358. *χαίρει* (-η) τῷ δώρῳ] Götting: καὶ χαίρει δώρῳ. *τέρπεται* *δν* (Πάπ., Στοβ., Ἀποστόλ.)] *τέρπεθ'* (-τ') ἐόν. Flach: *τέρπετ'* ἐFόν.

359. *δς δέ κε* *αὐτὸς*] Bentley: ὃ δέ κεν ἄλλος.

360. *καίτε* (Στοβ., Ἀποστόλης)] *καίτοι*. Τὸ μῶριον τοῦτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων οὐ συντάσσεται μετὰ μετοχῶν, τόγ' (Σχόλ., Στοβ., Σουῖδ. λ. ἐπάχνωσεν, Cramer Anecdota Parisina τ. Δ', σ. 135, Ἀποστόλης αὐτ.: τόγε πάχνωσε)] τότ' (Ζωναρ. σ. 822), Hermann: τὸ δ'.

361. ἐπὶ *σμικρῷ* (Πλούταρχ. Π. παίδων ἀγωγῆς σ. 9 E. Πῶς ἂν τις αἰσθοίτο σ. 76 C, Στοβ. Ἀνθολ. 29, 18, Ἐτυμολογ. Φλωρεντ., Σχόλ. Λιβαν., Boissonade Anecdota A', σ. 166, ὑποσημ. 2, πρβλ. Πλάτ. Κρατύλ. σ. 428 A: τὸ εἰ καὶ τις σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθείη προύργου εἶναι, Βασίλειον Ὀμιλ. Ἠθικ. σ. 32: τὸ γὰρ καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ κατατίθεσθαι, Λιβάνιον τ. Δ', σ. 828: ὁ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθείς, Εὐστάθ. Ἰλ. A 178: καθ' Ἡσίοδον εἰπεῖν σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ συχρὰ κατατίθεται τὸ πίπτειν)] ἐπὶ σμικρὸν, ἢ γραφὴ ἐν τῷ Παπύρῳ ἤδη κεῖται.

καταθεῖο] Hermann: *κατάθου*.

362. *τοῦτ' ἔρδοις* (Στοβ.)] *τοῦθ' ἔρδοις* (Πλούταρχ. αὐτ.). Hermann: *τοῦτ' ἔρδης*.

κεν μέγα (Πλούτ., Στοβ., Σχόλ. Λιβαν.)] *μεῖζον*.

363. *ἀλύξεται*] *ἀλέξεται* (Bachmann, Anecdota Græca τ. B', σ. 281).

αἰθοπα (Σχόλ. Λυκόφρ. 1396)] *αἶθονα*. Τὸ πρότερον ἐπιθετον ὑποστηρίζεται τῷ Λατινικῷ «tenebrica fames», ὃ ὁ τραγικὸς Πακούβιος—ἄρά γε ἀκολουθῶν τὸ Ἑλληνικὸν πρωτότυπον;—ἐχρήσατο ἐν τῇ «Δουλορέστη» (Ἀπόσπ. 31), ἔτι δέ

ὑπὸ Μελάγχθονος τοῦ φιλολογωτάτου τῶν κατ' αὐτὸν διαμαρτυρομένων τῶ ἐν Γερμανικῇ τινι διαλέκτῳ «Schwartzhungern» ἦτοι μαυρόπεινα. Τὸ δὲ δεύτερον ἀπαντᾷ παρὰ Καλλιμάχῳ (Ὑμν. 6,68) καὶ ἐν ἐπιγράμματι (Ἀνθολ. Παράρτ. 204,3 ἐξ Αἰσχίν. 3,184), οἷς συμφωνεῖ πως Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος (1,1245: λιμῶ αἰθόμενος). Οὐ πιστεύομεν, ὅτι ἐκεῖνοι ἐμιμήσαντο τὸ Ἡσιόδειον, διότι οὐκ ἐτήρησαν τὴν κλίσιν. Ἡ οὐ συγχάζει, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον χρῆται αὐτῇ Σοφοκλῆς (Αἴ. 222) καὶ ἀντιστοιχεῖ τῷ Θεόγνιδος *ρήγορος*. Ἡσύχιος κατεχώρισεν οὐκ οἷδ' εἰ ἀφορῶν εἰς τὸ προκείμενον χωρίον αἰθόνα, μέλανα ἢ θερμαντικόν».

365. βέλτερον (= Ὑμν. 3,36)] βέλτιον.

366. παρεόντος] παρ' ἐόντος, γὰρ ἐόντος.

368. δὲ (Γεωπον. 7, 6, 9, Ἑτυμολογ. Φλωρεντ. σ. 244)] Πλούταρχ. Γάλλ. 16: τε. Παρισ. 1320 καὶ 2786 στεροῦνται τῆς συνδέσεως, ὡσαύτως δὲ ὁ Ἀμβροσιανὸς καὶ τὸ ἐν τοῖς τοῦ Boissonade Ἀνεκδότοις Ἀνθολόγιον (Α σ. 115) χορηγοῦσιν ἀρχομένοιο πίθου, ὅθεν Rzach ἀντικατέστησεν: ἀρχομένοιο πίθου.

369. μεσσόθι (Γεωπον.)] μεσσόφι Φλωρεντ. 32,36. Nauck (16) δ', σ. 93,1 καὶ 625, ὅπου εὐρήσεις τὰ λοιπὰ παραδείγματα τοῦ μεσσόθι, μέσσο.

δεῖλη, ἢ, δεῖλη, ἐγὼ] δειλὴ (Boissonade Anecdota τ. Α', σ. 115), δεινῇ.

ἐν] ἐνὶ (Boissonade). Ἐνταῦθα καὶ 689. 742 προσιλόμεθα τὸ ἐν, ἐπειδὴ παρατηρήσαμεν, ὅτι τὸ μῆζον σχῆμα οὐ κεῖται εἰ μὴ κατ' ἀναστροφὴν (Θ. 191. 297. 581. 971. Ἔ. 643) ἢ πρὸ δύο συμφώνων (Θ. 239. 549. 611. 645. 713) ἢ μεταξὺ τοῦ ἐπιθέτου καὶ τοῦ ὀνόματος ἐν τῷ πέμπτῳ ποδὶ (Θ. 189. 199. 618. 978. 990. Ἔ. 131. 639), ἔτι δὲ ἐν τῇ φράσει: «τεῶ ἐνὶ κάτθεο θυμῶ» (Ἔ. 27. 627). Ὁμοίως παρ' Ὁμήρῳ ἐν τῷ τετάρτῳ ποδὶ ἐν φέρεται (La Roche ἐν τῷ τῶν Αὐστριακῶν φιλολόγων περιοδικῷ 1876, σ. 413 κέ.).

πυθμέρι] Λαυρεντ. 32,2: πυθμέσι.

370-2 ὑπὸ τῶν φιλοσόφων διεσύρθησαν, ὅθεν ἐν πολλοῖς κώδιξι λείπουσιν. Ὁ Λαυρεντ. 32,16 φέρει αὐτοὺς πρὸ τοῦ 368.

δ'] Ἐν τισι τίθεται «γ'», ἐν δ' ἄλλοις λείπει.

εἰρημένος] Flach: FeFρημένος.

371. γελίσας ἐπὶ μάρτυρα (ἐπιμάρτυρα) Bentley: χρεῖός γ' ἐπὶ Φίστορα (ἴδε Ἰλ. Σ 501. Ψ 486).

372. δ' ἄρα (δ' ἄρα, δ' ἄρ') Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 35,30] Guiet: δ' ἄρ τοι, Bentley: γάρ τοι, Reiz: δὴ ῥα, Rzach, Wiener Studien ε', σ. 190: πίστιες ἄρ τοι, Stadtmüller, Festschrift

σ. 67: γὰρ θάμ'. Δ' ἄρα ἀντὶ τοῦ συχνοῦ δ' ἄρα φέρεται καὶ Καλλιμάχ. Ἐπιγρ. 55, 3 καὶ Χρησμ. Σιβύλλ. 3, 537. Πρὸς δὲ τὴν χασμωδίαν παράθεες Ἀσπ. 259: ἀλλ' ἄρα ἢ γε.

ἄνδρας] ἄνδρα Λαυρεντιαν. 32, 16, ὡς 375 «γυναικί».

373. νόον (Στοβ. 85, 3)] Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ.: νόου.

κωτίλλουσα] κωτίλουσα γράφεται, ἐσφαλμένως κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐπιθέτου κωτίλος (π. χ. Κωτίλα ἐν Βοιωτικῇ ἐπιγραφῇ Collitz 395).

375. «Τοῦτον Πλούταρχος χαράττει τὸν στίχον» (Σχόλ.). Ἡ αἰτία πρόδηλος.

γυναικί (Στοβ. Ἀνθολ. 73, 38)] γυναιξί Σχόλ. Εὐριπίδ. Μῆδ. 426. Ἡ λέξις ἀφωμοιώθη πρὸς τὴν ἀντιστοιχοῦσαν *φηλήτησι*. Πότερον *φηλήτησι* ἢ *φιλήτησι* γραπτέον, οὐ περὶθόμειθα, εἴπερ νήφομεν, τοῖς ἀρχαίοις γραμματικοῖς, οἱ τὴν ὀρθογραφίαν κανονίζουσι κατ' ἐτυμολογίας τολμηράς. Τῆς ἐκ Χίου ἐπιγραφῆς, ἥτις, ἐκδεδομένη ἐν τῷ Corpus Inscr. 2229 καὶ ὑπὸ Kaibel (Ἐπιγράμμ. 1108), ἐν τῷ 6' στ. παρέχει *φιλήττωρ*, ὑποπτευομένης, ἡ λέξις παράγεται ἀπὸ τοῦ ἐπιθέτου *φηλός* καὶ σχεῖν ἔχει πρὸς τὸ Λατινικὸν ὄνομα *Felator*.

376. εἴη (Εὐστάθ. Ἰλ. Z 394)] σῶζοι (-ει) (Σχόλ.). Ὁ ἔμβλημα ἐγένετο ἐκ τῆς χυδαίας συνηθείας· τὸ καθ' ἡμᾶς σῶνω δῆλα δὴ ἡ αὐτὴ λέξις. *Guier* στίζει ὀπισθεν τοῦ *οἶκον*. *Paley*: πᾶς *Φοῖκον* πατρῷον εἴη.

378. θάροι *Schömann*. Τὸ παραδεδομένον *θάρους* (-ης) εἰσῆλθε διὰ τὴν νομιζομένην χασμωδίαν. Ὁ Λαυρεντιανὸς 31, 39 ἔχει *θάροιο* ἥτοι θάνοι'.

ἔτερον] *Guier* λέγει, ὅτι ἐν ἀντιγράφῳ ἦν *αταλόν*. Οὕτως ἐγράφη ἐκ τοῦ παρεννοηθῆναι τὴν παράδοσιν. Τοῦτο ἔπαθε καὶ *Scaliger*, εἰκάσας *σφέτερον*. *Göttling*: καὶ παῖδ' ἔτερον καταλείπων.

παῖδ'] *Nauck* (16) δ', σ. 101: πᾶν.— «Οἱ περὶ Πρόκλον καὶ Πλούταρχον ἀδιανόητον τοῦτό φασιν εἶναι καὶ περισσόν» (Τζέτζης).

379. καὶ] κε ἢ κεν, χάριν τοῦ εὐκτικοῦ τρόπου. *Schömann*: κᾶν. *Rzach* (*Bursians Jahresbericht* 1882, τ. Α', σ. 182) καὶ—*πόρεν*, τῷ γνωμικῷ ἀορίστῳ.

380. μείζων *Peppmüller*: μείων, τοῦ Ἡσυχίου ἐπιθήκη ἐξηγουμένου *φερνῇ*.

πλούτων] Λαυρεντ. 31, 39 πρότερον μὲν *πλοῦτον*, ἔπειτα δὲ *πλούτων*.

381. ῥσι(ν)] σῆσι(ν).

382. καὶ ἔργον] ἔργον (-φ) δέ τ'. Lennep: Φέργον δ' ἐπὶ Φέργφ Φεργάζεσθαι.

383. Ἀτλαγερέων (-άων, -ῶν) (Δίῳ Χρυσόστ. 2, 9, Μάξιμος Τύριος 30, 6 σ. 363, Γέμιος Ἀστρονομ. 14, σ. 57 Α, Σχόλ. Αἰσχύλ. Προμηθ. 428, Σχόλ. Ἀράτ. 137, Εὐστάθ. Ἰλ. Σ 486, Γρηγόρ. Κορίνθ. π. διαλ. Αἰολ. 2, σ. 578, Probus εἰς Βιργιλ. Βουκολ. 3, 40)] Ἀτλαγγ. (Ἀγών Ἡσιόδου), Ἀτλαιγ. Ἀθῆν. 11, 489 F κῶδ. Α, Ἀτληγ. Σχόλ. Ἰλ. Σ 486, Ἀτλωγ. Δίῳ αὐτ. γρ. Ὁρῶμεν, ὅτι οἱ γραμματικοὶ ἠπόρουν περὶ τῆς συνθέσεως, διότι ἐπελανθάνοντο τοῦ ὅτι αἱ εἰς αὐτ καταλήγουσαι ῥίζαι ἐνίοτε ἀκολουθοῦσι τὴν ἀναλογίαν τῶν ἀρσενικῶν τῆς πρώτης κλίσεως τύπων, οἷον Θόαν=Θόαντα, Αἶαν=Αἶαντα κτλ. (Meyer Grammatik § 329). Οὕτω καὶ Ἀτλα-γενῆς ἐσχημάτιται παρὰ τὸ Ἀτλα—, οὐχὶ Ἀτλαντ—.

ἐπιτελλομενάων] Μάξιμ. Τύρ.: περιτελλομενάων.

384. Οἱ μὲν ἀμῆτον καὶ ἀρότοιο γράφουσιν, οἱ δὲ ἀμῆτου καὶ ἀροτοῖο. Οἱ παλαιοὶ διεκρίναν τοὺς τόνους πρὸς τὴν ἔννοιαν ἀμῆτος ὁ καιρὸς τοῦ ἄμᾶν—ἄμῆτος αὐτὸς ὁ καρπός» (Σχόλ. Ἰλ. Τ 222)· ἀλλὰ ἕτερός τις τὸ ἐναντίον διδάσκει· «ἄμῆτος ὁ καιρὸς τοῦ θέρους—ἄμῆτος ὁ θερισμός» (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 83, 9). Διὸ ἐπέχομεν, παραπέμποντες τοὺς περιεργότερους πρὸς Spohn εἰς Νικηφόρον Βλεμμίδην σ. 40 κέ., Spitzner Παράρτ. λ' εἰς τὴν Ἰλιάδα, Lobeck παρὰ Buttmann, griechische Grammatik ἐκδ. 6', σ. 402-3, Κόντον ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ τ. Ε', σ. 74-5.

δυσομενάων] Ἐν τῷ Γαλεανῷ κώδικι κεῖται δυσσαμενάων.

389. ραιετιάουσ' (-ουσι, -ουσιν) (Ἀγών)] ραιετιάωσ' (-ωσιν). ἄγχεα βησσήετα] Schömann: ἄγχεῖ βησσήεντι.

391. ραίονσι(ρ) (Ἀγών)] ναίωσι(ν).

γυμνόν] Ἀγών γυμνούς. Ἐνιοὶ κατὰ τὴν κανονικὴν σύνταξιν ἐπεμφέρουσι δὲ πρὸ τοῦ σπείρειν.

392. ἀμάειν] ἀμᾶσθαι, Ἀγών ἀμάειν.

εἶχ' Ἀγών ὅταρ.

πάντ' ἐθέλησθα (πάντα θέλησθα)] Ἀγών πάντα πέλωται.

393. τοι] Bentley: τε, Lennep: τὰ (εἰς Ὅδ. μ 16).

394. μέταζε Ἡρωδιανὸς π. μονήρ. λέξ. σ. 46 (157 Lehrs) καὶ, ἀπ' αὐτοῦ μαθὼν, Στέφανος Σχόλ. εἰς Διονύσιον. Θρῆκα (Bekker Anecdota σ. 945, 8)] μετὰξυ.

396. ἐπιδώσω] Götting: ἔτι δώσω, Καππότας (ὅστις μόνος τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων περὶ Ἡσιόδου διέτριψε) de Hesiodi carmine quod Opera et Dies inscribitur, ἐν Λειψίᾳ 1856 σ. 30: ἐπινεύσω.

397. ἐργάζεω] Nauck (16) ε', σ. 138: ἐργάζεο, ὡς 491: φυλάσσεο.

400. ζητεύσης] ζητεύης (-εις). 'Ο ἀόριστος κάλλιον συντάσσεται μετὰ τοῦ ποτέ ἐπιρρήματος ἢ ὁ ἐνεστώς. Nauck (16) δ', σ. 626: μαστεύης. 'Ο τύπος ζητεύω ἀντὶ τοῦ ζητέω κεῖται καὶ Ὑμν. Ὅμηρ. 2,37 καὶ 3,392.

401. δ' ἔτι (δέ τι)] δ' ἐπὶ.

σὺ δ'] Paley: τὰ δ'.

402. ἀγορεύσεις (-ης)] ἀγορεύεις, τῶν γραμματικῶν ἀπειπόντων τὸν μέλλοντα ἐκείνον.

403. ἀγρήϊος Olomucensis] ἀχρεῖος.

ἔσται] ἔσσεται (γράφει ἔσεται).

ἀλλὰ] ἀλλ' ἄ.

404. χρηῶν ἐγώ, πρβλ. χρεισθῶ ('Αθήναιον η', σ. 207,2 στ. 7=Dittenberger Sylloge 369) καὶ Βοιωτικῶς χρειεῖσθη= χρηῆσθαι Collitz 495,8), πρὸς τούτοις καὶ τὸ ἀγρήϊος] χρεῖων. Τὸ σχῆμα τοῦτο εὐρίσκεται ἐν τῷ Πορτυνίῳ νόμῳ. Rzach: χρεῖων.

405. βοῦ (=βόε) τ' ἀροτῆρε, ἐγώ] βοῦν τ' ἀροτῆρα, βοῦν ἄρ. Steitz: βοῦς τ' ἀροτῆρας. 'Ο Ἡσιόδειος γεωργὸς εἶχε δύο βοῦς. Ἴχνος πως τῆς συνιζήσεως εὐρίσκεται ἐν γραφῇ τοῦ τῆς Ἀββατίας κώδικος (στ. 453) «δὸς βόε, δὸς δ' ἄμαξαν».

406. Παραλείπεται ὑπ' Ἀριστοτέλους Πολιτ. 1,1,6 σ. 1252 β 9 κέ. καὶ Οἰκονομ. 1,2,1 σ. 1343 α 18 κέ. ὡς περισσός· ἢ ἐξηλείφθη ὑπὸ τῶν Περιπατητικῶν, ἐπειδὴ Τίμαιος, ὡς ὁ σχολιαστὴς λέγει, αὐτῷ ἐχρήσατο κατὰ τοῦ διδασκάλου αὐτῶν; Ἄς λογομαχίας τῶν φιλοσόφων αἰνίττεται καὶ Φιλόδημος ἐν τῷ Περί τῆς κακίας καὶ ἀρετῆς στήλ. η', σ. 46, ἐκδ. Gomperz γράφων «πολλῶν καὶ φασκόντων αὐτὸν γεγραφέναι κτητὴν οὐ γαμετὴν».

409. δέ τοι ἔργον] Bentley: δέ τε Φέργον.

410. ἔστ' ('Αθην. Δειπν. 14,653 D, Σχόλ. Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 171, Ἀνών. παρὰ Osann εἰς Φιλήμ. σ. 240-1, Ἑτυμολ. Γουδιαν. λ. καλιῆ σ. 295,6)] εἷς τ', Ζωναρ. Λεξ. σ. 1155: εἷς. Payne-Knight on Greek alphabet σ. 25: τ'(ι) εἷς.

412. Λεῖπει ἐν πλείοσι διὰ τὸ ὁμοίηκτον, ἀναφέρεται δὲ διαρρήδην ὑπὸ Πινδάρου Ἰσθμ. 5 (6), 97.

τοι (F)έργον Σχόλ. Πινδ. αὐτ.] δέ τοι ἔργον (Σχόλ. Πινδ. Νεμ. 6,91). Bentley: δέ τε Φέργον. Τὸ τοι αἰτιολογεῖ ἐν γνωμολογίαις, αἶον Ἰλ. I 158. Ὅδ. θ 329. ο 72. Ἰλ. M 412, αἱ κώδικες ἐπίσης συνάδουσιν εἰς ἀπλεόνων δέ τοι ἔργον ἄριστον» (Hermann: δέ τε, Hoffmann: τοι).

414. δὴ ('Ετυμολ. Φλωρεντ. 163)] δὲ.

416. μετὰ] Schmid: κατὰ.

417. ἐλαφρότερος] ἀφανρότερος ἐν τῷ τῆς 'Αββατίας κώδικι ἀναγινώσκεται.

418. κηριτρεφέων] 'Εξέδωκέ τις κηροτρεφέων. Οἱ τύποι ἀμφοτέροι παραδίδονται Νικάνδρ. Θηρ. 192.

419. ἐπαυρεῖ] Guiet: ἀπαίρει.

420. τῆμος (Σχόλ. Ε. 806, Ζωναρ. Λεξ. σ. 45, πρβλ. Spohn εἰς Νικηφόρ. Βλεμμίδην σ. 37-8)] ἥμος.

πέλεται] Bentley: τε πέλει.

422. ὦρια (F)ῆργα] ὦριον ἔργον.

423. ὄλμον γραπτέον, οὐχὶ ὄλμον, ὅπερ ἀπαιτεῖται ἐν τῷ περὶ τόνων σ. 233, ἐκδ. Valckenār, τὸ μὲν ἐπειδὴ ἤρχετο ἀπὸ τοῦ διγάρματος, τὸ δὲ διὰ τὸ σύνθετον ἔπολις ('Ησύχ.) καὶ τὴν παροιμίαν «ἐπ' ὄλμον κοιμᾶσθαι» (Σχόλ. 'Ιλ. Α 147 παρὰ Βαλκεναρίω, σημείωσ. εἰς 'Αμμώνιον σ. 184).

τάμνειν (Σχόλ. 'Αριστοφ. Σφήκ. 238, Σέρβ. Βιργιλ. Γεωργ. 1, 175)] κόπτειν.

424. μέγα] μέλα.

ἄρμενος] ἄρμενον.

οὕτως] Spohn: οὕτως, ἀκολουθοῦντος φωνήεντος. 'Ο αὐτὸς κανὼν ὑπὸ τοῦ Spohn ἐν τῷ 433 στ. καθίσταται, καὶ τῷ ὄντι ἐνταῦθα οὕτως ἀναγινώσκεται ἐν τῷ 'Αμβροσιανῷ.

425. καὶ] κε, κεν. Guiet: σφῆραν γε.

426. 'Η παράδοσις ἔχει ἄψιν ἢ ἄψιν· ὁ γὰρ τύπος ὑπελαμβάνετο Αἰολικός (Σχόλ. Διον. Θρ. ἐν τοῖς Βεκκήρου 'Ανεκδότοις σ. 1207, ὥσπερ κνήμιν καὶ σφράγιν), ὅθεν ἀπῆτησαν καὶ τὴν Αἰολικὴν βαρυτόνησιν (Σχόλ. 'Ιλ. Ε 486, 'Ετυμολ. Μέγ. σ. 183, 36 κέ.) καὶ ψίλωσιν (Χοιροβοσκὸς σ. 353, ἐκδ. Gaisford), ἥτις κατὰ τὸν Κούρτιον πάλαι ποτὲ πάγκοινος ἦν καὶ παρὰ τοῖς 'Ρωμαίοις ἐπεκράτει (absis, absida). Ἀλλὰ νῦν ἐπιστάμεθα, ὅτι τὰ εἰς ις ὀξύτονα ἐν τῇ Δελφικῇ διαλέκτῳ καὶ ἄλλαις (πρβλ. πατρὶν ἐν Κυπριακῷ ἐπιγράμματι ἐκδ. ἐν τοῖς τῆς Βαυαρικῆς 'Ακαδημείας Πρακτικοῖς 1888, τ. Α', σ. 312, στ. 3) ἔχουσι τὴν αὐτὴν αἰτιατικὴν τοῖς βαρυτόνοις.

ἀμάξη] 'Εψιλώσαμεν τὴν λέξιν διὰ τὰς ἀποστροφὰς δούρατ' ἀμάξης (456) καὶ ἐπ' ἄμαξαν (692 = 'Ιλ. Μ 448), αἷς παράθεις ἐπαμαξεύω (Σοφοκλ. 'Αντιγ. 251) καὶ καταμαξεύω (ἴδε τὸν Θησαυρόν, ἔτι δὲ τὴν τοῦ Ἄσματος Ἄσμάτων παράφρασιν 7) καὶ ὅσα Schneider συνέλεξε πολλά (εἰς Καλλιμάχον τ. Α', σ. 141). 'Ετυμολογοῦσι τὴν λέξιν παρὰ τὸ ἄμα καὶ ἄξων, οὐκ ἐξηγούμενοι τὴν ψίλωσιν.

427. *ἐπικαμπύλα* (Σχόλ., πρβλ. Ὑμν. Ὀμηρ. 3,90)] ἐπὶ καμπύλα. Götting: ἐπὶ καμπύλα.

430. *δμῶς οὐχὶ δμῶς συνῶδει τῷ θηλυκῷ δμῶή*. Paulson σ. 116: *δμῶς Ἀθηναίης*.

431. *πελάσας*] Steitz: *πυκάσας*.

προσαρῆται (Εὐστάθ. Ὀδ. τ. 377 *καλῶς ἀντιπαραβάλλει τὸ Ὀμηρικὸν ὁρώρεται*)] *προσαρῆρηται* (Guiet: *προσαρῆρηθ'*), *προσαρῆσεται*. Buttman *griechische Grammatik* τ. Β', σ. 119: *πρὸς ἄρ' ἄρσεται*.

433. *ἁλώιον*] *κάλλιον*, κεῖται ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι.

434. *ἕτερον* (F) *ἄξαις*] *ἕτερόν γ' ἄξαις* (Ἑτυμολογικὸν παρὰ Βαλκεναρίῳ εἰς Ἀμμόνιον σ. 102 [79]). Ἐντεῦθεν τινες καὶ ἐν τοῖς ἐπομένοις ἔγραψαν *ἕτερόν γ'*.

435. Ἡ σύνδεσις λείπει ἐν κώδιξι καὶ Ἑτυμολ. Μεγ. σ. 48, 47. Ἑτυμολ. αὐτ. Ζωναρ. Λεξ. σ. 112.

ἀκιώτατοι] Ἄλλοι ἐβούλοντο, κατὰ τὸν μέγαν Ἑτυμολόγον, *ἀκιρώτατοι αἶν' ἢ κάλλιστοι*.

436. *δρυὸς ἔλυμα*] D'Orville εἰς Χαρίτων σ. 427 (460): *δρυὸς εἴλυμα*.

γῆς πρίνου Schäfer] Ἡ παράδοσις *απρίνου δὲ* (Σχόλ. Ἀριστοφ. Ἀχαρν. 180, Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 242, 25, Σουίδ. λ. *πρίνινοι*, Ζωναρ. σ. 457) ἢ *πρίνου τε ἢ ἀπλῶς πρίνου* (ἀνθ' οὗ Heinsius διώρθωσε *πρίνοιο*) καὶ ἔπειτα *γῆην* (Ἑτυμολ. Μέγ.) ἢ *γῆς*. Ἡ *πρῖνος* ὅμως τροχαϊκὴ λέξις ἐστίν, ὡς ἐξάγεται ἐκ στ. 428 καὶ Νικάνδρου Ἀπόσπ. 78,2 παρ' Ἀθηναίῳ 2,60 F). Ὡστε ἀποζητεῖται μετὰθεσις τῶν λέξεων, τῶν ἀντιγραφῶν προτιμησάντων τὴν ἀρμονικὴν θέσιν· διχογνωμονεῖν δὲ ἔξοστι περὶ τοῦ πότερον Ἡσίοδος ὀνομάζει τὸν γῆην ὀνομαστικῇ ἢ αἰτιατικῇ (ὡς D'Orville ἐν τῷ εἰρημένῳ χωρίῳ). Ἡμῖν γε ἐφαίνετο ἀναγκαῖον τὸ συνδεῖσθαι τὰ δύο κῶλα μετὰ τοῦ 435 στ.

ἐνναετήρῳ (πρβλ. Ἰλ. Β 403: *βοῦν. . . πενταέτηρον*, καὶ Εὐστάθιον ἐν τῇ αὐτόθι σημειώσει λέγοντα «*τοὺς ἐνναετήρους*», ἐννέ' ἀγήρῳ *Anecdota Oxoniensia* Β', σ. 443, 21)] *ἐνναετῆρε*. Ἑτυμολ. Γουδιαν. σ. 232, 45.

κεκτῆσθαι (*Anecdota Oxoniensia*)] *κτῆσασθαι*.

438. Λεῖπει ἐν τῷ Γουδιανῷ Ἑτυμολογικῷ καὶ παρὰ Σουίδῃ παρὰ τῷ ἐν τοῖς *Anecdota Oxoniensia* ἀνωνύμῳ λ. *ζυγομαχεῖν*. τῷ] τῷ, ὅπερ τὴν μονοτονίαν ἂν ἠϋξάνεν. Hermann (8) σ. 236: τὸ *Φεργάζεσθαι* ἄριστον.

ἀρίστω] Ὁ κώδιξ τῆς Ἀββατίας: *ἀμείνω*.

439. *ἐρίσατε* (-τ)] Ἡ γραφὴ *ἐρίσαντες* (Ἑτυμολ. Γουδιαν. *Anecdota Oxoniensia*) *περισσὴ διὰ τὴν τομὴν*.

440. τὸ δὲ ἔργον] Bentley: Φέργον δὲ. Lennep: τὰ δὲ Φέργα Φετώσια.

442. Παρελείφθη ὑπὸ τοῦ γράψαντος τὸν ἐν Μεσσήνῃ κώδικα, μαρτυρεῖ δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ μέγας Ἑτυμολόγος σ. 201, 18.

δειπνήσας] Τὸ τῆς ἐν Κανταβριγίᾳ Ἀγ. Τριᾶδος χειρόγραφον ἔχει προσγεγραμμένον· «γρ. τρυφήσας».

ὀκτάβλωμον] Cobet, *Miscellanea Critica* 1876, σ. 413 ἀναγινώσκει ὀκτώβλωμον, καθάπερ ὀκτώμηνος καὶ ὀκτώπους· ἀλλὰ τούτοις ἀντιροποῦσιν ἡ Ἡσιόδειος καὶ ἡ Ὀμηρικὴ λέξις ὀκτάκνημος (Ἰλ. E 723).

443. ὅς κ'] ὧς κ', Bentley: ὅς Φέργου.

ἰθείηρ Bentley] ἰθείαν, ἰθεῖαν, ἰθεῖάν κ' Λαυρεντ. 32, 16, Hermann: ἰθεῖαν Φαύλακα (;), Nauck (16) τ. δ', σ. 628: ἰθύντατα. Εἰ καὶ οὗτος, τ. ε', σ. 183 ὑποσημ. 40, ἀπαντα τὰ παραδείγματα ἐξαλείφει, ἀδύνατον ἀρνηθῆναι, ὅτι Ἡρόδοτος καὶ Ἱπποκράτης τῇ ἐῖη καταλήξει ἀντὶ τῆς εἰα χρῶνται, καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι ἤδη βαθέηρ φέρεται (II 766). Ὁ Galeanus παρέχει E. 16: βαρείην. Τοῦτο ἐγένετο κατ' ἀναλογίαν τῶν λοιπῶν θηλυκῶν, καθάπερ ἐν τοῖς Ἡσιοδείοις δῖη καὶ Μάλῃ ἀντὶ τοῦ δῖα καὶ Μάϊα εὐρίσκονται.

444. μηκέτι] Wakefield, *Silva Critica* τ. δ', σ. 58: μηδέ τι.

448. φράζεσθαι δ' εὖτ' ἂν] Σχόλ. Ἀράτ. 1010: φράζω δ' αὖτε ἐάν.

φωνῇν γεράρου] Διὰ τὸ ἐπόμενον φωνῇεν αἱ λέξεις ὑπ' ἐνίων μετετέθησαν. Σχόλ. Ἀράτ. 1010: γεράνων φωνῆς.

ἐπακούσης (Σχόλ. Ἀράτ.)] ἐπακούσαις, ὁ κωδὶξ τῆς Ἀββατίας καὶ Σχόλ. Ἀριστοφάν. Ὀρνιθ. 710: ἐσακούση, ἐσακούση Βατικαν. 1384.

451. ὀμβρηροῦ (πρβλ. ὀμβρηρῶς παρὰ Φίλωνι καὶ ὀμβρήρεα κράζων Νικανδρ. Θηρ. 406)] ὀμβρινοῦ (-ηνοῦ) (Σχόλ. Ἀράτ.). Ἡ λέξις οὐχ ὑπῆρχεν.

ἀβούτω (Ἠσύχ., Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 3, 52)] Καππότας αὐτ. σ. 32: ἀβούλεω.

452. βοῦς] βόας. Ὁ κανονικὸς τύπος ἐστὶ βοῦς=βοῦ-νς. Ὁ βόας ἐσχηματίσθη μεθύστερον παρὰ τὴν ὀνομαστικὴν.

ἐόντας] ἐούσας.

453. γὰρ ἔπος] Lennep: τὸ Φέπος, Paley: δὲ F., Schömann: γὰρ F.

454. πάρα δ' ἔργα] Lennep: πάρα Φέεργα.

455. δ' ἀνήρ] Καππότας σ. 32: θ' ἀνήρ. M. Hecht (*die griechische Bedeutungslehre*, 1888, σ. 136) στίζει ὀπισθεν τοῦ ἀφνειὸς, ὥσπερ ἂν εἰ ὁ ἀνὴρ εἶπε τὰ ἐξῆς.

456. τὸ (F)οἶδ'] τὸδ' οἶδ', τό γ' οἶδ'.
 δέ τε (Πλάτ. Θεαίτητ. 207 Α. Σχόλ. Ἰλ. Β 649, 'Ετυμολ.
 Μέγ. σ. 283,21)] δέ γε, δέ.
 ἀμάξης, ἀμ.] ἀμάξι, -η.
 πρόσθεν] Λαυρεντιαν. 31,24: πρῶτον.
 457. ἐρέμεν Φοικῆϊα] δεῖ ἔχειν οἱ.
 458. δὴ πρότωστ'] δέ πρ.
 φανήη (=φανῆ) Heyne Παράρτ. 6' εἰς Ἰλ. Μ 41 τ. 5',
 σ. 364] φανείη. Spohn: φανείη.
 459. δῆ] δεῖ.
 462. ἔαρι Πολυδεύκης 1,223, ἴδε 477. 492. 569] εἶαρι,
 ἦρι.
 463. ἔτι κοννίζουσιν (Εὐστάθ. Ἰλ. Π 391)] Hermann (8)
 σ. 237: ἐπικοννίζουσιν.
 466. ἐκτελέα] Λαυρεντ. 32,16: ἐντελέα (ἤγουν ἐντελῶς).
 468. ὄρπηκα (οὐχὶ ὄρπηκα, ἐπειδὴ ἡ ρίζα ἐρπ=σερπ, Λατι-
 νιστὶ serp)] Brunck: ὄρπηκι.
 ἔκηαι] Grævius: ἴηαι.
 469. μεσ(σ)άβων ('ΗΣύχ.)] μεσάβω. Bergk (3, κ'): μέσα-
 βον, ὥστε τὸ ἐνδονορ ἐπιθετον.
 τυτθός] Schäfer εἰς Διονύς. Ἀλικαρν. π. συνθέσεως σ. 62:
 τυτθόν, πρβλ. Ἰλ. Ε 443: τυτθόν ὀπίσσω, Θεόκριτ. 1,45:
 τυτθόν δ' ὄσσαν ἄπωθεν.
 470. δμῶδες] δμῶος. Περὶ τοῦ τόνου εἴρηται ἐν τοῖς ἀνωτέρω,
 ἴδε 430.
 τιθείη] Paley: τιθείη.
 471. σπέρματα κακκρύπτων] 'Η ἀλλόκοτος ἔκθλιψις αἰτία ἐγέ-
 νετο τριῶν εἰκασιῶν τῶν παλαιῶν, σπέρματα κρύπτων ἢ σπέρμα
 κατακρύπτων ἢ σπέρμα κάκκρύπτων (οὕτω τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις
 χειρόγραφον).
 473. Δάσυνε ἀδρυσύνη, τῆς ρίζης οὔσης ΣΦΑΔ.
 476. βιότου-οιο αἰρέυμενον (αἰρεύμενον, τροπῇ Αἰολικῇ, ὥς
 φησι τὸ Μέγα Ἑτυμολογικὸν σ. 38,14 κέ. ἐρεύμενον) ὅ,τι ὁ
 Μοσχόπουλος ἐξηγεῖται ἐρευγόμενον!] Guiet: βιόταιο ἐρεμμένον
 ἢ ἐρέμμενον (παρὰ τὸ ἐρέπτω), Clericus: ἐρεύγμενον, Grævius:
 ἐρευγμένον, Hermann (8 σ. 638): βιότου ἡρευγμένον, Bentley:
 βιότοιό γ' ἐρεύμενον.
 477. εὐοχέων (Σχόλιον τῶν τε χειρογράφων καὶ τὸ σφζόμε-
 νον ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἑτυμολογικῷ σ. 401, 15, Εὐστάθ. Ἰλ. Α
 517. 591. Ὀδ. α 23, πρβλ. τὸ εὐοχθῆναι τοῦ Βακχυλίδου παρ'
 Ἀθηναίου 5,178 Β)] εὐοχέων, εὐωχέων, -ῶν παρὰ τὸ εὐωχία.
 Guiet: εὐεκτῶν.

ἴξεαι] ἴζηαι ('Ετυμολ. Μέγ.), ἴκηαι (-εαι), ἴξεις (ἥξεις).

479. *κεν*] Guiet: κέν (= καὶ ἐν!).

ἀρόης] ἀρόως.

480. *περί*] πέρι.

χειρός] Guiet: χεῖρας, Hermann (8) σ. 238: χεῖρι ἢ χερσὶ ('Ὁ πληθυντικὸς οὐχ ἀρμόζει, τοῦ θεωριστοῦ δραττομένου τοῦ σίτου μιᾶ χειρὶ), Schömann: περ χεῖρεσι ἔργον. Ἡ ἔννοια, ἥτις ὑπόκειται τῇ φράσει «ὀλίγον χειρός», ἐκφράζεται ὑπὸ τοῦ Ἑλληνιζόντος Προπερτίου ταῖς λέξεσιν «in parva manu» ('Ελεγ. 2, 7, 51).

484. *καταθνητοῖσι νοῆσαι*] κατὰ θνητοῖσι νοῆσαι. Ἡ σύνθετος κατανοῶ νῦν γε οὐχ εὐρίσκεται πρότερον Ἡροδότου καὶ Ἰπποκράτους.

485. *ἀρόης*] ἀρόως, ἴδε 479.

486. *κόκκυξ*] Ὁ ἀρχαιότατος Λαυρεντιανὸς παρέχει σχῆμα, ἐξ οὗ τὸ καθ' ἡμᾶς *κοῦκκος* προῆλθε, *κόκκυξ*.

κοκκύζει (-η)] Σχόλ. Ἀριστοφ. Ὀρνιθ. 505: κοκκύση. Paulson σ. 46, ὑποσημ. 1: κοκκύζει κόκκυξ.

490. *πρωτηρότη* (πρωταρότη, Ἀμμών. λ. ἀψαρότης)] προηρότη, προαρότη, προαρηρότη, προαρηρότι (πρβλ. ἀρηρομένη Ἰλ. Σ 548, Ὀππιαν. Κυνηγ. 4, 436). Κόντος (ἐν Λογ. Ἑρμῇ Ε', σ. 68) διστάζει περὶ τῆς ὑγείας τῆς γραφῆς. Καὶ ἡμεῖς ἀν' ἐγγράφομεν *πρωτηρότη* ἥτοι τῷ πρώτῳ ἀρόσαντι (καθάπερ *πρωῖανθης*, -βλαστος, -καρπος, -σπόρος), εἰ τὰ νῦν ἀντικείμενα *πρωῖμα* καὶ *δύψιμα* καὶ ἐν τῇ Ἀσκραῖ ἐγνωρίζοντο.

ἰσοφαρίζοι] Capelle, philologischer Anzeiger τ. ζ', σ. 293: ἀντιφερίζοι.

491. *εὔ*] Rzach: εὐ.

492. *μήτ' ἔαρ*] Kidd σημείωσ. εἰς τὰ Miscellanea τοῦ Dawes σ. 195: μήτ' ἦρ. Πρβλ. 462. Paley: μὴ Φέαρ, ἦ, Φείαρ. *πολιὸν*] Παρισ. 1320: λευκόν.

493. *χαλκῆον* ἢ *χαλκήϊον*, ἐγὼ (πρβλ. Ὀδ. σ 327: χαλκήϊον δόμον)] χαλκείον.

θῶκον ('Ετυμολ. Φλωρεντ. σ. 22, Εὐστάθ. Ὀδ. σ 328)] Σχόλ. Ὀδ. σ 327 γρ. οὐδὸν (συγχύσει τούτου τε τοῦ στίχου καὶ Θ. 811).

Τὸ πρωτοφανὲς ΕΠΑΛΕΑ τότε μὲν ὑφ' ἐν, τότε δὲ κατὰ διαίρεσιν ἀναγινώσκεται, ὅθεν καὶ ἐπ' *ἀλέα* ἡμάρτηται. Ἡγοούμεθα ἀναγκαίαν τὴν ὑφ' ἐν γραφήν, διότι οὕτως ἡ ἐν τῇ ἄρσει χρῆσις τοῦ *ᾱ* μᾶλλον δικαιολογεῖται. Götting: ἐπ' ἀλέα, Hermann: παρὰ δ' ἀλέα, Wakefield εἰς Βιργιλ. Γεωργ. 1, 300: κάπαλεύεο ἢ χύπαλεύεο.

494. *ἀνέρα*, Ἑτυμολογικὸν τὸ ἐν Λείδῃ ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Gaisford, *Poëtæ Minores* τ. γ', σ. 201 = 6', σ. 303 ἐκδ. Λειψ.]. Οἱ λοιποὶ ἅπαντες παρέχουσιν *ἀνέρας* διὰ τὴν δὴ δοκοῦσαν *χασμωδίαν*.

ἔργων] ἔργων, ἔργον, ἑέργον (-ων), εἶργον (Ἑτυμολ. Λείδ.) ἢ εἶργων. Meursius εἰς Λυκόφρον. 543: εἶργων. Lennep εἰς Κόλουθον β. γ', κ. θ' σ. 173 = 203: *ἀνέρ' ἀεργόν*.

495. *κ'*] Wakefield αὐτ.: γ'.

μέγα (F) *οἶκον*] μέγαν οἶκον, ὃ ἐν Ἱεροσολύμοις κῶδιξ καὶ Ἄλδος.

ὀφέλλη] Brunck: ὀφέλλοι.

496 καὶ 497 παρελείφθησαν ὑπὸ τοῦ γράψαντος τὸν τῆς Ἀββατίας κώδικα.

μή σε] μὴ δέ, ὃ ἐν Σαγγάλλῃ κῶδιξ.

498. *κενεῖν ἐπὶ ἐλπίδα*] Paley: *κενεῖ ἐπὶ ἐλπίδι*.

499. *θυμῷ* Στοβ. Ἀνθολ. 30, 10] θυμὸν.

500. *κομίζει* (Στοβ.)] *κομίζειν* Λαυρεντιαν. 31, 39, ὃ ἐξήρτηται ἐκ τοῦ ἀγαθῆ. Ζήτηι εἰς 317.

501. *ἦν ἐγὼ* (εἶν Hermann)] εἶν. Παράθεσ φανήν 458.

504. *Ληραιῶνα, κάκ' ἤματα*] Steitz: Βουκάτιον κακά τ' ἤματα, ἵνα εἰσαχθῇ τὸ Βοιωτικὸν ὄνομα.

βουδῶρα] Ἄλλοι ἐτόνισαν *βούδορα* ἥτοι «ἐν οἷς βόες ἀποδέρονται» (Εὐστάθ. Ἰλ. P 549) ἢ «τὰ αἰτία τοῦ ἀποδέρεσθαι τοὺς βόας» (Σχόλ.). Ἑτυμολ. Φλωρεντ.: σ. 206 παρέχει τὴν σύνθετον «βουδρόσα», ὅπερ φαίνεται ὅτι εἰρωνικῶς ἐξελήφθη.

505. *πηγάδας*] Ἑτυμολ. Φλωρεντ.: *παγάδας*, κατὰ τὴν παγετός λέξιν.

506. *τελέθουσι*] *τελέθωσι* (ν).

507. *ὅστε* (ὥστε)] ἄστε, αἶτε.

509. *δρύς*] Nauck (16, δ') σ. 487: *δρύας*. Ζήτηι εἰς 452.

510. *πιδνᾶ*, ὥσπερ *πιδνᾶς* Ὑμν. Ὀμηρ. 5, 115] *πιδνᾶ*, *πιδνᾶ*, *πιδνᾶ* Λαυρεντ. 31, 39. Bergk, *Poëtæ Lyrici Græci* τ. γ', σ. 92, ἐκδ. δ': *πιδνα*, Αἰολικῶς ἀντὶ τοῦ *πιδνᾶ*. Nauck αὐτ.: ἐν βήσσησι *πιδνᾶ*.

512. *οὐράς* (Γρηγόρ. Κορίνθ. Ἰωνικ. Διαλεκ. 142, Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 575, 12)] *Etymol. Havniense* ἐν τῷ Γουδιανῷ σ. 966, ἐκδ. Sturz: *οὐρήν*.

μέτ'ε'] Steitz: *μεῖδε'* = *μήδε'*.

515. *ρίνοῦ*] *ρίνός*.

516. *δε' αἶγα ἄησι*] Παρισ. 1320: *δε' αἶγας ἄησι*, ἡγουν *δε' αἶγα ἄησι*. Gerhard, *Lectiones Apollonianæ* σ. 178:

διάησ' αἶγα, Schäfer: δι' αἰγὸς ἄησι τανύτριχος· οὔτι δὲ πῶεα.

δ' οὔτι] Paley: δ' οἶων.

Βορέας] Βορέου ὅ,τι καὶ Ὀρφ. Ἀργον. 219 παραδέδοται, Βινδοβων. 242: Βορεο. Rzach: Βορέω. Οὐχ ἦπτον ὁ πρωτοφανῆς τύπος ἀμφιγνοεῖται.

520. ἔντοσθε(ν)] ἔντοσθι. Οἱ ἀντιγραφεῖς πολλάκις διχογνωμονοῦσι περὶ τῶν τύπων τούτων, π. χ. 542 (Παρις. 2758 ἔντοσθι) καὶ Κόιντ. Σμυρν. 1,468.

φίλη παρὰ μητέρι μέννει] μέννει (-η) π. μ. κεδνῇ, ἀμφοτέρα δὲ συνέμιξε Παρις. 2833 (φίλη παρὰ μητέρι κεδνῇ). Hermann (8) σ. 240: μέννη.

521. ἔργα (F)ιδυῖα Lennep] ἔργ' εἰδυῖα, ἴδε Θ. 313.

522. εὔ τε, ὁ Olomucensis καὶ τὸ τοῦ ἐν Βασιλείᾳ μεταφραστοῦ χειρόγραφον] εὔτε.

523. μυχή (Σχόλ. «εἴσω μυχῶν τοῦ οἴκου»)] νυχίη (Σχόλ. ἄλλως «δι' ὅλην τὴν νύκτα»). Παράθεσ Θ. 991.

ἐνδοθι (F)οἴκου] ἐνδοθεν οἴκου. Οἱ κώδικες ὡσαύτως παραλλάσσουσιν ἐν 601 καὶ 733.

524. τένθει (γράφον τένθη) Σχόλ. Ἀριστοφ. Εἰρήν. 1009, Σουίδ. λ. τένθαις, Cramer Anecdota Oxoniensia B', σ. 437, 23] τένδει, ἐν ἄπασι καὶ Σχόλ. Ἀριστοφάν. ἄλλ., Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 111, 6 327, 24. Ἑτυμολ. Φλωρεντ. σ. 35, Ἑτυμολ. Γουδιαν. λ. ἐλεδώνη σ. 180, 29, Ἑσυχ. λ. τένδει, Σουίδ. λ. ἐλεδώνη καὶ τένδει, Εὐστάθ. Ἰλ. I 536, Anecdota Parisina τ. δ', σ. 132, τέμνει Ἀντίγον. Καρυστ. 25 (21). Ἐλάβομεν ὑπ' ὅψει τὰς λέξεις τένθης, προτένθης, τενθεύω.

525. καὶ (F)ῆθεσι (Ἑτυμολ. Φλωρεντ. σ. 35)] καὶ ἐν ῆθεσι (Πλούταρχ. Πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα κ. 9 σ. 965 F).

526. οὐ γὰρ οἱ] Παρις. 2707: οὐ γὰρ. Hermann, ὅς συνάπτει τὸν στίχον πρὸς τὸν 525, προτείνει «οὐδέ (F)οἱ» (εἰς τὰ Ὀρφικά σ. 780). Παράθεσ μέντοι Ὑμν. Ὀμηρ. 4, 9: οὐ γὰρ οἱ (-υ-υ-).

528. Παρελλήνεσσι] παρ' Ἑλλήνεσσι (Σχόλ. παρ' ἡμῖν καὶ ἐν κώδιξι Φρυγίου Ἐκλογ. σ. 101, Θωμᾶ τοῦ Μαγίστρου καὶ Ζωναρᾶ σ. 407).

φανείη, -ει] φανείη (γράφει φανείη) Λαυρεντιαν. 31, 39.

530. λυγρὸν] λυγρῶς.

μυλιδῶντες] Κράτης ἀνέγνω μαλιδῶντες, ὡς μαυθάνομεν ἐκ τῶν σχολίων τῶν τε ἐν τοῖς ἀντιγράφοις καὶ ἐν τῷ Μεγ. Ἑτυμολ. σ. 594, 46 κέ. Ταύτη τῇ λέξει χρῆται Ἀρατος 294: ταύτη μαλιδῶντι, ἤγουν ῥιγοῦντι. Cobet, Variae Lectiones σ.

131, εκδ. β' ὁρθὸν μόνον νομίζει *μαλκίοντες*, ὅπερ κεῖται ἐν τῷ 'Ήσυχίου Λεξικῷ' *μαλκίειν*, τὸ ὑπὸ ψύχους συνεσπάζεσθαι τὰς χεῖρας' *μαλκίετον*, μαλακῶς καὶ ἀσθενῶς ἔχετον' ἐπικεικῶς δὲ τοὺς ὑπὸ κρύους κεκμηκότας *μαλκίειν* λέγουσιν.

δρία (δρύα)] 'Ο ἀστρολόγος Μάξιμος ἀνέγνω *δρυμὰ* (47: ἀνὰ δ. βησσήεντα).

532. οἰ] Brunck: οἰ=ὄποι, Brugmann, ein Problem σ. 18: οἰ=αὐτοῖς, ὥστε δεῖ στίξαι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, Peppmüller (17, λθ'): ὡς.

ἔχουσι] Brunck: ἔλωσι, Peppmüller: ἔχωσι.

533. γλάφυ] 'Ο Μέγας 'Ετυμολόγος (σ. 233, 54 κί.) παραγγέλλει τὴν ὀξύτόνησιν.

πετρῆεν ('Ετυμολ. Μέγ.)] Cramer, Anecdota Parisina γ', σ. 188: *πετρῶεν*.

τότε δὴ] τὸ δὲ δὴ, τότε. Hermann (8) σ. 241: τοὶ δὲ... βρότοι, ὅπερ ἀντὶ τοῦ βροτῷ πρῶτος Wachler γράψαι παρήνευσεν. Lennep: *τρίποδ' ἀνέρι* (F)ῖσοι.

533. ἴσσοι (ῖσοι)] Παρισ. 2708: ἴσα, ὡς 'Ιλ. E 71 κἀ.

534. οὔτ'] ῥτ'. Wachler: ὦντ'.

νῶτα (νῶτ')] Gerhard, Lectiones Apollonii σ. 178: νῶτον, καὶ Schömann: νῶτά τ' ἔαγε, κάρη τ', Bergk, Poëtae Lyrici Γ', σ. 89, εκδ. δ': νῶτ' εὔαγε, ἀμελεία τοῦ διγᾶμματος.

ἔαγε] ἐάγην Bentley. 'Ο παρακείμενος ἐκεῖνος βεβαιουῦται χωρίοις Σαπφούς (παρὰ τῷ περὶ ὕψους ἀνωνύμῳ 10, 2), 'Ηρόδοτου 7, 224 (κατεηγότα) καὶ 'Αττικῆς ἐπιγραφῆς Corpus Inser. Att. B', ἀριθ. 61, 42 (κατεαγότας).

535. ἀλευόμενοι (Χοιροβοσκὸς ἐν τοῖς Βεκκήρου 'Ανεκδότοις σ. 1229)] ἀλευάμενοι (Cramer, Anecdota Oxoniensia A', σ. 174, 23, -ος, Χοιροβοσκὸς σ. 118 Gaisford, ἀνευώμενον 'Ιωάνν. 'Αλεξανδρ. σ. 12, 20 Dindorf).

536. ἔρυμα] Payne-Knight, on Greek alphabet σ. 104: ῥύFμα.

537. *τε μαλακῆν*] μὲν μ.

539. ἀτρεμέωσι(r)] ἀτρομέωσι, παρὰ τὸ ἄτρομος, καθάπερ ἐκεῖνη ἡ λέξις παρῆκται ἀπὸ τῆς ἀτρεμῆς.

543. ὁπότε] ὁπότ' ἂν, ἧ, ὁπόταν, διὰ τὴν ὑποτακτικὴν.

544. *νῶτα*] Grævius: ὦμα.

545. *κεφαλῆφι* δ' ('Ετυμολ. Μέγ. σ. 672, 2)] *κεφαλῇ* δ' ἐφ' Turicensis.

547. γάρ τ' ἦως] Paley: γὰρ Fηώς.

548. ἦφρος] Wachler: ἦμος. Τὸ ἐπιθετον γράφεται καὶ ἡοῖος ('Απολλών. 'Ρόδ. σ. ια', εκδ. Merkel).

549. πυροφόρος τέταται] πυροφόρος ἐντέταται, Σέλευκος: ὁμοφοφόρος, Wernicke εἰς Τρυφιδῶρ. σ. 276: ὑδροπόρος, Hermann: πυροφόροις . . . ἔργοις, ἥτοι πυροὺς φέρουσι ('Ιλ. Μ 314 καὶ Ξ 123: ἄρουρα, Φ 602 πεδῖον, 'Οδ. γ 495, 'Υμν. 'Ομηρ. 2, 50, Σόλωνος 'Απόσπ. 13, 20. 24, 2. Θέογν. 988, Σιμων. 'Απόσπ. 15, Χοιρίλ. Σαμ. 'Απόσπ. 3, Εὐριπίδ. Φοίνισσ. 644, 'Απολλών. 'Ρόδ. 1, 628, 796). Ἡ πῦρ λέξις ἐν τῇ συνθέσει πλειστάκις μὲν ἀμετάβλητος μένει, ἐνίοτε δὲ προσλαμβάνει τὸ ὁ, οἷον ἐν 'Αττικῇ ἐπιγραφῇ (Berliner philolog. Wochenschrift 1888, σ. 1486 καὶ ἐν Dittenberger, Sylloge Inscriptionum 362).

μακάρων ἐπὶ ἔργοις = Μάξιμ. π. καταρχῶν στ. 543] Ruhnken, Epistola Critica σ. 85: μερόπων ἐ. ἐ., ἀλλὰ μέροπες ἀπολύτως οὐκ ἐν χρήσει ἦν πρὸ τοῦ Αἰσχύλου (Στοβ. 'Εκλογ. 1, 7, Β).

550. ὅστε ἀρυσσάμενος] Wernicke εἰς Τρυφιδῶρον σ. 277: ὅστ' ἀναρυσσάμενος, Gerhard, Lectiones Apollonianae σ. 176: ὅστ' ἀπαρυσσάμενος, Paulson σ. 162: ὅστ' ἄρ' ἀρυσσάμενος.

αἰεραόντων] αἰὲν ναόντων, αἰὲν ἀόντων, αἰὲν ἐόντων. Εἰς τοιοῦτοτρόπους φθοράς ἀφορᾷ ἡ Εὐσταθίου εἰς 'Οδ. ν 109 σημείωσις: «τὸ δὲ ὕδατα αἰεχόντα ἐν ἐνὶ μέρει λόγου γράφεται καὶ δι' ἐνὸς ὦ, διὰ τὸ μέτρον· φέρεται δ' ἐν τισὶ καὶ ἀεχόντα κατ' ἔκτασιν τῆς ἀρχούσης, πρὸς ὁμοιότητα τοῦ ἀκάματος καὶ ἀθάνατος καὶ τῶν ὁμοίων ὅσα τριβράχεια». Stephanus: ἀεναόντων. Bekker ἐν τῇ δευτέρᾳ τῆς 'Οδυσσεΐας ἐκδόσει ν 109 ἀναγινώσκει: αἰὲ ναόντων.

554. ἔργον] ἔργα.

556. θήη Λαυρεντιαν. 31, 37 γράψον θήη, ὡς παραινεῖ Rzach] θείη. Dindorf: θείη.

κατά θ' εἴματα] Paley: καὶ Φείματα.

δεύη Λαυρεντ. 31, 39] δεύση.

557. ὑπαλεύασθαι] Παρισ. 2776: ἀπαλεύασθαι.

559. τῶμισιν (Εὐστάθ. 'Ιλ. Β 401), πρὸς. τοῦνεκα Θ. 88. "Ε. 49] θῶμισιν ('Ετυμολ. Φλωρεντ. σ. 44). Krebs: θ' ἡμισιν.

ἐπ' ἀνέρι δὲ ('Ετυμολ. Φλωρεντ.)] βούσ' ἐπὶ δ' ἀνέρι, ἐπ' ἀνέρι τὸ, ἐξ ὧν τινων γραφῶν συνερρῦν ἡ τοῦ Μεγάλου 'Ετυμολόγου γραφή σ. 145, 7 ἐπὶ δ' ἀνέρι τὸ ἐν δ' ἐνίοις εὐρίσκομεν ἐπ' ἀνέρι πλεῖον ἢ ἐπ' ἀνέρι καὶ πλεῖον.

561. «Τοῦτον καὶ τοὺς ἐξῆς δύο διαγράφει Πλούταρχος» (Σχόλιον).

φυλασσόμενος] Hermann (8) σ. 243: φυλασσομένοις, ἐξαλειψας τὴν μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ προηγουμένου στίχου στιγμὴν.

564. δ' ἐξήκοντα] δὴ ἐξήκοντα Λαυρεντιαν. 31, 39. Flach: εὐτ' ἂν Φεξήκοντα, ἥ, ἣν δὴ Φεξήκοντα.

567. ἀκροκνέφαιος] Λαυρεντιαν. 31, 24: ἀκρονέφαιος. Λουκιανός (Λεξιφάν. 11) καὶ Ἡσύχιος ἀναφέρουσι τὰς λέξεις ἀκροκνεφές καὶ ἀκρόκνεφα. Ἡ σύνθετος ἀναλύεται ὑπ' Ἀράτου 308 «ἀκρόθι νυκτός».

568. ὀρθογόνῃ (Σχόλ. Ἡσύχ. ὁ., ἡ χελιδών, Φωτίου Λεξ. ὁ., χελιδών)] ὀρθρογόνῃ (Σουίδ.), πρβλ. Ἀνθολογ. 6, 247, 1 κατὰ μὲν Πλανούδην «ὀρθρολάλοισι χελιδόσιν», κατὰ δὲ τὴν Παλατινὴν Ἀνθολογ. ὀρθριλ. Ἐπιθι καὶ τὸ Μέγα Ἑτυμολογικὸν σ. 631, 4: ὀρθογόνῃ] ἡ μεγάλως θρηνοῦσα ἢ ὑπὸ τὸν ὄρθρον ἡχοῦσα, καὶ τὸ Γουδιανὸν σ. 433, 38] ἡ χελιδών ἡ ὑπὸ τὸν ὄρθρον γεννώσα (;) καὶ οὐκ ὀρθοδόην ὡς τινες. Ταῦτα ἐκ τῶν σχολίων ἐπηγάσαν, ἐν οἷς εὐρίσκομεν τάδε: «Ὀρθονόη δὲ ἡ χελιδών διὰ τὸν μῦθον, ὅς φησιν αὐτὴν διὰ τὴν λύπην ἄδειν τὴν Φιλομήλαν οὖσαν Ἀττικὴν. Πλάτων δὲ οὐδὲν ζῶον λυπούμενον ἄδειν φησίν, οὐδὲ αὐτὴν τὴν χελιδόνα καὶ τὴν ἀηδόνα καὶ τὸν ἔποπα. Τί οὖν ἔδει καλεῖν αὐτὴν ὀρθογόνην; εἰ μὴ ἄρα ὀρθοδόην γραπτέον, ὡς τινες». Ἐκ τούτων διαφαίνεται πρῶτον μὲν ὅτι οἱ φιλόσοφοι μετέβαλον ἐξ αἰτίας ἀνεπαρκοῦς τὴν παράδοσιν, δεύτερον δὲ ὅτι τὸ ὀρθογόνῃ οὐκ ἀνήκει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ Νεοπλατωνικοῦ Πρόκλου, ὅσπερ δῆλα δὴ ἐκεῖνα ἔγραψεν.

571. βαίρη (-ει)] βαίρη.

574. ἡῶ] Gerhard, Lectiones Apollonianæ σ. 145: ἡῶα, Göttling: κοῖτον ἐπ' ἡῶ, ἀλλ' ἐπιθι ὅσα εἶπομεν εἰς Θ. 435. Τίς ταῦτα μετέθηκεν, εἶπερ ἡ παράδοσις οὕτως εἶχεν; κοῖτον] κοῖτην.

575. τ'] Guet: δ', ὥστε συναπτέον τὴν πρότασιν μετὰ τοῦ 576.

576. ἀγινεῖν] ἀγείρειν. Ἀγείρει καρπὸν ἢ ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τῶν ὑποχειρίων ἢ ὁ πτωχὸς ἀπὸ τῶν φιλοδώρων ('Οδ. ρ 362. τ 197).

577. ὄρθρου] ὄρθου. Ζήτει εἰς Θ. 293.

εῖη Schäfer] εἴη.

578. γάρ τ' ἔργοιο] Lennep: γὰρ Φέργοιο. ἀπομείρεται] ἀπαμείρεται (Εὐστάθ. Ἰλ. N 573. Φ 394. 'Οδ. ξ 434). Ταῦτ' ἀνέγνωσάν τινες τῶν παλαιῶν ἐν τῷ ὁμοίῳ στίχῳ 'Οδ. ρ 223: ἡμῖς γάρ τ' ἀρετῆς ἀπαμείρεται εὐρυόπα Ζεὺς (κοινῶς φέρεται ἀποσείναι). Ἰδε καὶ Θ. 801.

579. δὲ καὶ ἔργον] Bentley: δὲ τε Φέργου.

583. καταχεύετ' = καταχεύεται] κατεχεύατ', ἐπιχεύετ' (Γρηγόρ. Κορίνθ. Διαλεκτ. σ. 62 γρ.), ἐπεχεύατ'. Marekscheffel,

De Hesiodi Fragmentis σ. 152, ὑποσημ. καταγράφει, ἐκ τοῦ παραλλήλου τῆς Ἀσπίδος χωρίου καὶ τοῦ Σαπφοῦς.

586. ἀφανρότατοι] ἀφανρότεροι.

δέ τοι] δέ τε, δέ τ', δέ.

588. δέ τε χρώς] Hermann εἰς τὰ Ὀρφικά σ. 757: δέ χρώς σπονδεικῶς.

τότ' ἤδη] Παρισ. 2758: τότ' ἦαρ, ὁ τοῦ ἐν Λειψία πανεπιστημίου κωδὶξ καὶ ἤδη, Paley: τότ' εἴη, Hecker: τόθ' ἡδύ.

589. πετραίη τε σκιῇ] Ἐπειδὴ τε διαμένει βραχύ, ἄλλοι ἄλλα ἐπενόησαν, Βυζαντινοὶ πετραίη σκιῇ, Ἀγγλος τις ἐν Monthly Review 1785 June σ. 428: πέτρη τε σκιερῇ, Dawes, Miscellanea σ. 8: πετραίη τε κιῇ, καθάπερ γράφουσι Κάρμανδρος, κίδνημι, κάπετος, Nauck ἐν τῷ Φιλολόγῳ ε', σ. 365: πετραίη συκέη, ἡ φράσις ἀπαντᾷ παρ' Ἀρχιλόχῳ καὶ Ἰππώνακτι. Ὁ στίχος κατὰ τὴν μετρικὴν ποιότητα οὐ διαφέρει τοῦ Θ. 345: θεῖόν τε Σιγάρμανδρον. Paulson σ. 93 ἐκδέχεται «πετραίη» ὡς ἐθνικόν.

βύβλιος γράφομεν, οὐχὶ βίβλιος, ὡς Σουΐδας, Ἡσύχιος καὶ ἄλλοι, πεισθέντες τοῖς τῶν Ἑρακλειωτῶν πίναξιν (Corpus Inscr. γ', ἀριθ. 5774: ἡ βυβλία 5775: βυβλίναν μασχάλαν). Lennep ὁ διγαμματοκόπος τίθησιν εἴη ἀντὶ τοῦ οἶνος.

590. Τὸ α τῆς μάζα λέξεως βραχύ, ὥστε οὐ καλῶς περιπαῖται ὑπὸ Δρακοντίου (σ. 72. 100) καὶ πολλῶν ἄλλων.

σβερρυμεράων] Κατ' Εὐστάθιον (Ἰλ. Β 267) ἐφέρετο ἐν τισι «ζβενρυμεράων» ὁ αὐτὸς ἐξ Αἰλίου Διονυσίου τοῦ Ἀττικιστοῦ ἀναφέρει ὁμοιοτρόπους γραφὰς ἐν τῇ εἰς Ἰλ. Β 267 παρεκβολῇ, μανθάνομεν δὲ καὶ χρήσιμα παρὰ Λουκιανῷ ἐν τῇ ἀστειᾷ Δίκη φωνηέντων κ. 9 καὶ ὑπὸ Σέξτου Ἑμπεϊρικοῦ κ. μαθημ. 1,169. Ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν πολλὰ παρατίθησιν ὁ Meyer ἐν § 226 τῆς Γραμματικῆς.

591. μήπω] οὐπω, ὁ τῆς Ἀββατίας κωδὶξ.

592. πινέμεν οἶνον] πινέμεν οἶνον, Lennep: πίνειν Φοῖνον.

593. ἐν σκιῇ] σκιῇ Λαυρεντιαν. 31,39.

594. ἀκραέος (Σχόλ.)] εὐκραέος, εὐκρατέος. Ἐπίσης Ὀδ. ε 421 κατ' Εὐστάθιον ἦσαν οἵτινες ἔγραψαν εὐκραῇ Ζέφυρον ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς πολλοῖς ἀκραῇ Ζέφυρον ταῦτ' ἐγένετο Ἀπολλ. Ῥόδ. 2,721, ὥσπερ Νικήτας Εὐγενιανὸς (8,111) τὸν Ζέφυρον ὀνομάζει «εὐκραεὺς πνέοντα» καὶ Ὀππιανὸς Ἀλιευτ. 1,210 λέγει: «εὐκραεὺς ἀνέμων αὔρα». Ἀλλ' ὁμῶς ἀκραῆς καὶ ἐν πολλοῖς χωρίοις εὐρίσκεται (Ὀδ. ξ 253. 299. Ἀπολλών. Ῥόδ. 1,606. Ὀρφ. Ἀργον. 487. 1128. 1155).

Ζεφύρου] ἀνέμου.

πρόσωπα] πρόσωπων. 'Ο ἐνικός παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἐποποιοῖς οὐκ ἐσύχναζεν ('Ιλ. Σ 24, 'Υμν. 'Ομηρ. 10, 2. 31, 12).

595. αἰεράου] ἀενάου. 'Η δῖφθογγος πολὺν ἔτι χρόνον διέμεινεν ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς.

596. τρεῖς ὕδατος, ἐγὼ, ὀλίγον τι μετασχηματίζων τὴν τοῦ Κασαυβόνου γραφὴν τρεῖς ὕδατος, ἐπεὶ δὴ ἡ αἰτιατικὴ κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν καὶ ἐπιγραφὰς (Meyer § 399) εἶχε τὸ ἀπλοῦν ἰῶτα. 'Η παλαιὰ παράδοσις ἔχει τρεῖς ὕδατος (Σχόλ. Πλουτάρχ. 'Ηθικ. Β', σ. 725 D, 'Αθήν. Δειπνός. 2, 41 E. 11, 782 A, Φώτιος Λεξ. λ. τρία καὶ δύο, πρβλ. Εὐστάθ. 'Οδ. ι 209). Οἱ δὲ μετρικοὶ εἰσέβαλον δ' ὅπως στηρίζωσι τὸ βραχὺ λεξειδίον.

οἶνον] οἶνον κεῖται ἐν τῷ Φωτίου Λεξικῷ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει, ἐκλαμβανομένου τοῦ τέτρατον ὡς, κοινῶς εἰπεῖν, τὴν τετάρτην φωνά. Lennep: Φοῖνον δὲ χεῖν τὸ τέταρτον.

598. Ὡσπερ 609. 615. 619. Ὡρίωνος Nauck (16) γ', σ. 237 κέ., Ὡρίωνος.

599. εὐαεῖ ('Ετυμολ. Μέγ. σ. 388, 28) Lennep: εὐαεῖ.

ἐντροχάλω (ἐν-τρ.) Guiet: ἐντροχίλω.

ἀλωῇ] ψιλῶς γραπτέον κατὰ τὸ 'Ομηρικὸν κατ' ἀλφὴν ('Οδ. ω 336) ἐν ἐπιγράμματι ὁμῶς ('Ανθολογ. 9, 99, 1) ποθ' ἀλωῇ φέρεται.

602. θῆτα τ' (δ') ἄοικον] θῆτα ἄοικον, θῆτ' ἄοικον. Οἱ γράφοντες οὕτω διεχώρισαν τὸ ἀπαρέμφατον ποιεῖσθαι τοῦ ἐν τῷ ἐξῆς, ἐκδεχόμενοι αὐτὸ ἀντὶ προστακτικῆς.

603. δίδεσθαι O. Schneider, Callimachea τ. Α', σ. 414] δίδεσθαι. Stephanus ἐν τῷ Θησαυρῷ Β', σ. 1212: διζέμεναι. Οὐχὶ μόνον πολλὰ μαρτύρια, ἀτινα συνέλεξαν Schneider καὶ Nauck (16, ε', σ. 147-8), ἀλλὰ καὶ ἡ ἐτυμολογία ἀπαιτεῖ τὴν διὰ τοῦ ῆτα γραφὴν. Τὸν γὰρ ἀσθενῆ λεγόμενον τύπον τοῦ ῥήματος ἔδει εἶναι δίδεσθαι ἀναλόγως τῷ ζα-τέω (ζητέω) ἐπιθεὶ περὶ τούτων τὴν τοῦ Meyer Γραμματικὴν § 489.

605. ἔλῃται] ἔλοιτο Λαυρεντιαν. 32, 16.

606. ἐσχομίσαι ('Ετυμολ. Μέγ. σ. 429, 37) εὖ κομίσασθαι φέρεται ἐν τῷ τῆς 'Αββατίας κώδικι.

εἴη Hermann] εἴη.

607. ἐπηετανόν, πρβλ. 'Υμν. 'Ομηρ. 3, 113] Hermann (8) σ. 244: ἐπηετανόν, Guiet: ἐπηετανόν.

610. τε ἴδῃ, ἐγὼ, πρβλ. Θεογ. 82] Μοσχόπουλος: δὲ ἴδῃ. 'Εν τοῖς χειρογράφοις εὐρίσκομεν: τ' εἰσίδῃ Λαυρεντιαν. 31, 37: δ' εἰσίδῃ, δ' ἐπίδῃ Βινδοβων. 242 καὶ ἐν τῷ τῆς 'Αββατίας κώδικι.

611. ἀπόδρεπε (F) οἶκαδε] ἀποδρεπέμεν (-δρέπειν) οἶκαδε.

616. μεμνημένος] μεμνημένον.

617. ἄρμενος] Quiet: ὀρμενος=ὀρμήσας! Καππότας σ. 37 προτείνει απλειών δ' εἶτα χθονός ἄρμενος αἰεί, ὁ δὲ Schömann χρέος ἀντὶ τοῦ χθονός.

εἴη] Haupt, Opuscula γ', σ. 342: εἴσιν, Peppmüller (18) σ. 625: ἔη=ἰ-ἔη ὡς εὐκτικήν τοῦ εἶμι ῥήματος.

620. πίπτωσι, -ιρ] πίπτουσιν.

621. θύιουσι (θύουσιν)] θύουσιν.

622. ἐπὶ οἶνοπι πόντῳ] ἐνὶ οἶνοπι πόντῳ, ὅπερ Ὀμηρικώτερον· ἴδε Ἰλ. Ψ 316. Ὀδ. ε 132=ε 221. η 250. μ 388. τ 172. 274. Πλὴν Ἰλ. Ψ 316 καὶ Ὀδ. μ 388 κατὰ μόνας κώδικες ἔχουσι τὸ Ἡσιόδειον. Τοῦτο καὶ Ὑμν. Ὀμηρ. 2,216 ἐν ἅπασιν φέρεται. Διὰ τὸ ἐνὶ ζήτησι εἰς 369.

623. ὥς] Wachler: ὦν.

624. ῥῆα δ'] Flach: ἀλλά τ'.

625. ἀέντωρ] ἀόντων.

626. ἐξερύσας] Döderlein, homerisches Glossar τ. γ', ἀριθ. 2068: ἐξαρύσας, διότι χεῖμαρος, φησί, σημαίνει τὸ ὄμβριον ὕδωρ. Paley: ἐκφερύσας.

ἔνα μὴ] Λαυρεντιαν. 31,37: μὴ τοι.

ὄμβρος] ὄμβρω, ὥσπερ ἂν εἰ τὸ πύθω ῥῆμα ἦν ἀμετάβατον.

627. ἐγκάθεο, πρβλ. Ὀδ. ψ 223: ἐφ' ἐγκάθετο θυμῷ, λ 614: ἐῖ ἐγκάθετο τέχνῃ, Ἰλ. Ξ 219: τεφ' ἐγκάθετο κόλπῳ (ἐν ἐνὶ ἐνικ.), 223: ἐφ' ἐγκάθετο κόλπῳ (ἐν τῷ αὐτῷ ἐνικ.)] ἐνικάθεο ἢ ἐνὶ κάθεο. Πρβλ. Θ. 487.

ἐντύνασθ' ἔνα (F)oi Heinrich παρὰ Twesten De Hesiodi Operibus et Diebus σ. 71-2] ἐντύνασθαι ἔν' οἱ. Πρώτερον δηλαδὴ ἐκ πλήρους ἐγγράπτο: ἐντύνασθαι ἔνα οἱ. Paley: ἐντύνειν ἔνα οἱ.

ἄρηαι] ἄρηαι Peppmüller 18,625, παραθεῖς Ὀδ. κ 35: χρυσόν τε καὶ ἄργυρον οἴκαδ' ἄγεσθαι καὶ Σόλωνος Ἀπόσπ. 13,44: ἐν νηυσὶν χρηζών οἴκαδε κέρδος ἄγειν. Ἄ χωρία οὐκ ἀκριβῶς συμφωνοῦσιν.

634. πλωῖζεσκεν, -ε καὶ πλωῖζεσκ' ἐν κατ' ἀρχὰς οὐ διηρέθησαν τῇ γραφῇ.

635. τῇδ'] Ἐπειδὴ ὁ σχολιαστὴς σημειοῦται ὅτι τοῦτο τὸ τῇδε οὐκ ἄλλο τι ἢ τὸ τῇδε καὶ ἐνταῦθα, καὶ οἱ λεξικογράφοι Κρητῶν εἶναι τὴν φωνὴν ἀνέγραψαν, εἰκάζουσιν, ὅτι ἀνέγνω Δωρικῶς τῇδ'. Οὐ περὶ πολλοῦ ποιούμεθα ταύτην τὴν σημείωσιν, ἀναμνησθέντες τοῦ EI καὶ HI μάλιστα συγχυθῆναι ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν (Meisterhans, Grammatik der Attischen Inschriften σ. 16-17).

πολὺν, προβλ. Ὑμν. Ὅμηρ. 3,337: πολὺν δια χῶρον ἀνύσ-
σας] βαθὺν (Σχόλ.).

636. ἐν νηϊ] ἐν νηϊ.

637. ἄφενος] ἄφενον· ζητεῖ εἰς Θ. 112.

639. γάσσατο (Σχόλ. Νικάνδρ. Θηρ. 11)] εἴσατο, ἐν τῇ τοῦ
Ἀγῶνος ἀρχῇ.

640. Ἡ αἰτία τῶν ἐν τισιν ἐμβλημαμάτων «χειμα μὲν κακῇ»
καὶ «θέρει δ' ἀργαλέῃ» (Cramer, Anecdota Parisina τ. γ',
σ. 193) πρόδηλος ἂν εἴη.

θέρει (Στράβων 9,409, Ἀγὼν αὐτ., Ἀνέκδ. αὐτ., Λουκιαν. ἐν
Ψευδολογιστῇ κ. 19, Μάξιμ. Τύρ. Λόγ. 29,7, Σχόλ. Ἰλ. B
507, Σχόλ. Νικάνδρ. Θηρ. 11)] θέρος (Εὐστάθ. Ἰλ. B 507).
ἀργαλέῃ] Guiet: ἀργαλῇ.

οὐδέ ποτ'] οὐποτ'. Διὸ Paley ἐξέδωκεν «οὐποτε δ'».

643. νῆ'] Ἐτυμολ. Μέγ. σ. 36,34: νῆα δ'.

ἐνι (ἐνι Πλούταρχ. Πῶς δεῖ ποιημάτων ἀκούειν 22 σ. 22 F
Σχόλ. Ἀράτ. 152. Εὐστάθ. Ὀδ. ε 815)] ἐν.

646. εἴτ' ἄν] Schömann: εἰ δ' ἂν.

τρέψης] τρέψας. Ἡ μετοχὴ εἰσέφρησεν ἐκ τῆς τῶν σχολιαστῶν
παραφράσεως: «ὅποταν ἐπὶ τῷ ἐμπορεύεσθαι τρέψας ἑαυτὸν
βουληθῇς τὰ χρεᾶ σου φυγεῖν».

647. βούλει] βούληται (Σχόλ. «βουληθῇς»), καθάπερ Ἰλ.
Δ 380 βέβληται, ἢ βούλη (-ει). Παρισίν. 2758: βούληται δὲ χρεᾶ
πρ., Gaisford: βούληται χρεᾶ.

προφυγεῖν] φυγεῖν· προλιπεῖν ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι.

ἄτερπέα] ἄτερπῆ, ἄτερπῆν Λαυρεντιαν. 31,39 (παράθες τὸ
Ὀμηρικὸν ζαῖν Ὀδ. μ 313)· ἄλλοι προτιμῶσι τὴν θέσιν «ἄτερ-
πέα λιμὸν» ἵνα ἐκφύγῳσι τὴν συναλοιφήν.

648. δειξω] Εὐστάθ. Διονύς. Περιηγ. 707: λέξω.

μέτρα] Παρισ. 2780: ἔργα.

649. σεσοφισμένος (Κλήμης Ἀλεξ. Α', σ. 330 P., Εὐστάθ.
αὐτ.), προβλ. Φωκυλίδεια 130, Πλούταρχ. Λούκουλλ. 41, Γα-
λην. π. Ἱπποκρ. καὶ Πλάτ. 2,5 τ. ε', σ. 243, Διογέν. Λαέρτ.
5,90] σεσοφισμένος «Αἰολικῇ συνθλίψει τοῦ σ» (Τζέτζης), -ημέ-
νος, δεδιδαγμένος (ἐξηγήσεως χάριν) Dorvillianus 1.

650. «Ταῦτα πάντα περὶ Χαλκίδος τοῦ Ἀμφιδάμαντος καὶ
τοῦ ἄθλου καὶ τοῦ τρίποδος ἐμβεβλήσθαι φησιν ὁ Πλούταρχος
οὐδὲν ἔχοντα χρηστόν» (Σχόλ.).

πώποτε] ποτ' ἐν, γρ. ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι.

651. ἐς] ἐπ', εἰς Εὐβοίαν ἀπ' Αὐλίδος (Paley: γ' εἰς κτλ.),
Λαυρεντιαν. 31,37: ἀπ' Αἰολίδος (ἴδε 636).

652. *σὺν*] Λαυρεντιαν. 32,2: *ξύν*.
 655. *Χαλκίδα τ'*] Schömann: Χαλκίδαδ'.
προπεφραδμένα] ὁ ἐν Εἰδελβέργῃ κώδιξ *χορηγεῖ προπεφασμένα*,
 ὁ ἐν Μεσσήνῃ *προσφραδμετα*, ὁ ἐν Μονάχῳ *πεφραδμένα*, ἵνα ἡ
 πρὸ τῶν δύο συμφώνων συλλαβὴ μένη μακρά.
 656. *ἄθλ'*] Vindobonensis ἀριθ. 242 «γράφεται ἄεθλα».
μεγαλήτορες] *μεγαλήτορος*, ὧς παράθεος Ἰλ. Ψ 631: *παῖδες*
δ' ἔθεσαν βασιλῆος ἄεθλα.
 657. «Ἄλλοι γράφουσιν ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅ-
 μηρον» (Σχόλ.), λαβόντες τὸν στίχον ἐκ τοῦ ἐπιγράμματος, περὶ
 οὗτινος εἴρηται σ. 20.
ὠτώετα] Nauck (16) δ', σ. 497: οὐατόετα.
 659. *ἔνθα με τὸ πρῶτον*] ἔνθα τὸ μὲν πρῶτον.
 662. *ὕμνον*] Hermann ἐν τῇ τῶν Ὀρφικῶν ἐκδόσει σ. 817:
 οἶμον, ἐπειδὴ ἡ πλατυτέρα τοῦ ὕμνος σημασία μεταγενεστέρα
 ὑπ' αὐτοῦ νομιζέται.
ἀεῖδειν] ἀπὸ τῆς κακογραφίας *ἀοιδεῖν* Nauck (16) γ', 270
 ἐξήγαγε τὴν διόρθωσιν «οἶμον ἀοιδῆς».
 667. *δὴ μὴ*] μὴ δὴ.
 670. *εὐκρινέες*] Maltby, *Lexicon Græco-prosodiacum*,
 London 1815, σ. 390: εὐκραέες.
 671. Μοσχόπουλος συνάπτει «εὐκνηλος» πρὸς τὴν προηγουμέ-
 νην πρότασιν.
 672. δ' (τ') ἐς] δ' (τ') εὔ, δὲ. Paley: δ' ἐν, παραθεῖς στ.
 643. 689. Ὀδ. γ 154: κτήματά τ' ἐντιθέμεσθα. Ἡ τῆς εἰς
 τμῆσις οὐκ εὐχρηστεῖ, πλὴν καὶ Ἰλ. Α 142 «ἐς δ' ἐκατόμβην
 θείομεν» εὐρίσκεται.
 678. *ἄλλος δ' εἰαρινός*] Flach: Φειαρινός δ' ἄλλος· πλόος
 ἀνθρ.] Ὁ Turicensis ἔχει προσγεγραμμένον «γρ. δειλοῖσι βρο-
 τοῖσι».
 680. *τόσσον πέταλ'*] Nauck ε', σ. 147: πέταλον τόσον.
φανήη Rzach] φανείη, φανείη Spohn.
 681. *ἄμβατος*] ἄμβατος, ὅπερ παρέχει ὁ ἀρχαιότατος τῆς
 Ἰλιάδος κώδιξ Z 434. Ἡρωδιανὸς προπαροξυτονεῖ (τ. Α', σ.
 228,27, ἐκδ. Lentz).
 682. *εἰαρινός*] Heyer: ἀργαλέος.
μιν] μὲν.
 684. *ἀρπακτός*] Vollbehr σ. 77: ἀρπακτῆρ. Steitz: ἀρπα-
 λέος (πρβλ. Ὀδ. θ 164). Hermann συντάσσει *ἀρπακτὸν μετὰ*
τῶν ἐξῆς.
κε] γε, Turicensis: δὲ, Ambrosianus: τε.
τὰ] τὸν, ἥτοι πλοῦν.

686. γὰρ (Στοβ. Ἀνθολ. 91 (89), 25, Ἀποστόλης 18,34 β)]
Σχόλ. Ἀράτ. 298: δι.

687. μετὰ] κατὰ.

688. ὡς] ὅσσ', ὡς σ', ὡς σε κελεύω.

691. κύμασι] κύματα, πῆματα.

πῆματι (Πάπυρος)] πῆμασι, πῆματα.

κῦρσαι Sangallensis (ἴδε Philologischer Anzeiger τ. ιδ',
σ. 423)] κύρσαι.

692. δ'] γ'.

εἴ κ'] Εἰς τις Παρισίνος ἔχει τὸ ἐπικὸν «αἰκ'».

ἐπ' ἄμαξαν] ἐφ' ἄμαξαν, ἴδε τὴν εἰς 426 σημειώσιν.

693. καυάξαις] Hermann: καυάξης, καί, ἀμαυρωθεῖη.

τὰ δέ] καί.

φορτία μαυρωθεῖη Λαυρεντιαν. 32,2] φορτί' ἀμαυρωθεῖη· ἀλλὰ
ἢ κατὰ τέταρτον τροχαῖον τομὴ κακὴ.

695. ὠραίως (Στοβ. 71,6, Ἀποστόλης 18,63 β)] ὠραίως,
Σχόλ. Θεοκρίτ. 1,109: γρ. ὠραίαν.

ποτί (Πάπ., Σχόλ. Θεοκρίτ., Στοβ. 71,6, Ἀποστόλης)] ἐπί.

696. τριηκόντων (Πάπ., Σχόλ., Στοβ., Εὐστάθ., Ἰλ. Α 250,
Ἀποστόλης)· ὁ διηρέθη ἐν τοῖς Πλουτάρχου χειρογράφοις (τριη-
κόντ' ὦν, Ἑρωτικ. κ. 8, σ. 753 Α)] τριήκοντα, τριήκοντ'. Ἡ
τῶν δεκάδων κλίσις εὐχρηστεῖ ἐν ἐπιγραφαῖς τῶν Χίων (Röhl
Inscriptiones Graecae Antiquissimae 381 C D) καὶ παρὰ μετα-
γενεστέροις ποιηταῖς, οἵτινες πάντως ἤρυσαντο τὸν τύπον ἐξ
Ἡσίοδου (τριηκόντων Καλλιμάχ. Ἀπόσπ. 67,2 ἐν τῷ Μεγ.
Ἑτυμολ. σ. 290,51, Ἀνθολ. 14,3,9. 123,13, καὶ τριηκόν-
τεσσι Φιλόδημος Ἐπιγρ. 14. Ἀνθολογ. 11,41,1).

697. δέ τοι] Ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδ. γέγραπται «δ' ἔστιν»
ἤγουν «δ' ἔστι».

698. γαμοῖτο] γαμεῖτο, -εῖτο, -εῖτω, γαμείσθω.

699. ὥς κ' (Πάπ., Στοβ. Ἀνθολογ. 70 (68), 8. Ἀποστόλ.
13,93 C)] ὥστ', ἵνα Ἀριστοτ. (;) Οἶκον. 1,4, σ. 1344 α 17.
Ἀριστείδ. τ. 6', σ. 33 Jebb.

διδάξης (Στοβ.)] διδάξαις.

700. Λεῖπει ἐν τῷ Παπύρῳ καὶ παρὰ Στοβαίου.

ἐγγύθει] Λαυρεντιαν. 31,39: ἐγγύθεν (γρ. -θε).

701. ἀμφὶς ἰδῶν] Heyne εἰς Ἰλ. Β 384: ἀμφιδῶν, Lennep:
ἀμφὶ Φιδῶν.

γήμης (Ἀποστόλ.)] νείμης Στοβ.

702. οὐ μὲν (Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ. δ', σ. 744, Στοβ. Ἀν-
θολ. 69,6. Ζωναρᾶς Λεξ. 479)] οὐδὲν· ἀλλὰ οἱ οὕτω γρά-
ψαντες ἔθηκαν ἀντὶ τοῦ τι τὸ ὑπέρμετρον τοι. Ἐν τῷ Παπύρῳ

οὐδὲν σφάζεται, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ οὐ γὰρ. Ἠκολούθει ἄρα μέν τι ἢ τοι τι;

703. τῆς] Wakefield, Silva Critica A', σ. 116: χρῆμ'.

704. δειπνολόγης (Σχόλ., Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 262, 49, Εὐστάθ. Ὀδ. δ 535. ο 357)] Στοβ. καὶ Ζωναράς: δειπνολόχου.

705. εὔει, ἢ, εὔει (Πάπυρ., Πλούταρχ. Π. ἀρετῆς 6', σ. 100 E, Π. φιλοπλουτίας ζ', σ. 527 A, Εὐστάθ. Ἰλ. N 320, Ὀδ. ο 357, Γεώργ. Παχυμέρ. Λόγ. 10 σ. 201, ἔκδ. Boissonade)] Στοβαῖος: αὐεὶ ἄ. δαλοῖο. Ψιλωτέον τὸ εὔει, ἐπειδὴ συγγενές ἐστι πρὸς τὸ ψιλὸν uso, uro τῶν Λατίνων.

ὠμῶ (Πάπυρ., Πλούταρχ. αὐτ. 100 E. Εὐστάθ. Ὀδ. ο 357)] ἐν ὠμῶ. Vossianus 1 ἐν τῇ ῥα, Πλούταρχ. σ. 527 A καὶ Στοβ. Paley: καὶ ἄωρ φ γήραϊ δῶκεν (καρπούμενος τὴν Μοσχοπούλου παράφρασιν).

δῶκε, -εν (Πάπυρ., Πλούταρχ., Εὐστάθ.). Ὡσαύτως δίδωμι λέγεται ἐπὶ ὀδυνῶν (Ἰλ. E 397), φόβου (Πινδάρ. Πυθ. 5, 60), φόνου (Εὐριπ. Ἰφιγ. Ταύρ. 1006), ὀλέθρου (Νόνν. Διονυσ. 30, 63. Παράφρ. 19, 83) κτλ.] θῆκε, -εν (Σχόλ., Πλούταρχ. 527 A, Στοβ., Γεώργ. Παχυμέρ. αὐτ.). Αὕτη εἰσέφρησεν ἐξ Ὀδ. ο 357: ἡκαχ' ἀποφθιμένη καὶ ἐν ὠμῶ γήραϊ θῆκε. Εὐστάθ. μόνος αὐτόθι ἀναφέρει τὴν γραφὴν ἁώμῳ γήραϊ δῶκεν.

707. κασιγνήτω ἴσον (Ἑτυμολ. Γουδιαν. σ. 302, 5, Ἀποστόλ. 11, 34 A)] κασιγνήτοιο, ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι, ὥστε ἀναγνωστέον: κασιγνήτοιο | ἴσον.

708. πρότερος (Ἑτυμολ. Γουδιαν.)] πρότερον.

κακὸν ἐρέξῃς (Ἑτυμολ.)] κακὸν ῥέξῃς (-εις), Lennep: κακὰ Φέρξῃς.

709. δέ κε (Ἑτυμολ. Γουδιαν.)] δέ κέ γ', δέ σέ γ', δέ σ' ὄγ' Βινδοβων. 242. Hermann (8), σ. 242: δέ κέ σ', Voss: δέ σύ γ' ἄρχῃς.

710. τι Φέπος] Ἑτυμολ. Γουδιανόν: τε F., κῶδιξ Νεαπολιτ. 1 E 4: τοι ἔπος.

ἔπος (F)εἰπὼν (Ἑτυμολ. Γουδιαν.)] ἔ. τ' εἰ. ἢ ἔ. γ' εἰ.

καὶ (F)ἔρξας] Lennep: τι, ἢ, τε Φέρξας.

711. τίρ(ν)υσθαι (Ἑτυμολ. Γουδιαν.)] Ὁ ἐν Μεσσάνη κῶδιξ τίρνεσθαι.

κεν] σέ γ' Λαυρεντιαν. 31, 39.

712. ἡγέητ' ἐγὼ] ἡγῆτ', ἡγείτ'. Ἑτυμολ. Γουδιανόν: ἡγείται φιλότητα.

ἐθέλῃσι] Köchly: ἐθέλῃσι.

713. ἄλλοτε ἄλλοτ', πρβλ. Ὀδ. δ 236: ἄλλοτε ἄλλω, Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 558, Φωκυλίδ. Ἀπόσπ. 15, 1, Σόλ. Ἀπόσπ. 13, 76

15,4=Θέογν. 318, Θέογν. 157.992, Ξενοφάν. 'Απόσπ. 4, 'Απολλών. 'Ρόδ. 1,881] ἄλλοτέ τ' ἄλλον, ὥσπερ καὶ παρ' 'Απολλωνίῳ τινὲς γράφουσιν. 'Ετυμολ. Γουδιανόν: ἄλλοτ' ἐς (γρ. ἄλλοτες χυδαίως, ἐξ οὗ ἐγένετο ἄλλοτας) ἄ., Paley: ἄλλοτ' ἐς ἄ., Payne-Knight, on Greek alphabeth σ. 25: ἄλλοθεν ἄλλον, ὅπερ εὐχρηστέϊ 'Ιλ. Β 75. 'Οδ. ι 401. Κόιντ. Σμυρν. 2, 558 κἀ.

714. ποιεῖται] 'Ετυμολ. Γουδιανόν: ποιῆσαι. νόον (Σχόλ. Γ 39)] νόος Λαυρεντιαν. 31,39 καὶ 'Ετυμολ. Γουδιαν., ὅπερ ἠθικώτερον.

κατελεγγέτω, πρβλ. Τυρταῖον 10,9] Lennep: κατελέγχῃ Φείδος, ἢ, νόον Φείδος κατελέγχῃ, Schömann: καταθελγέτω.

716. ἐσθλῶν] Παρισ. 1320: ἐσθλοῦ.

νικητῆρα] νικητῆρα (Σχόλ. Πινδάρ. Πυθ. 4,507: νειητῆρα. 'Ετυμολ. Γουδιαν.), νεικεστῆρα (Εὐστάθ. 'Ιλ. Κ 114). Τὸ νείκη ὄνομα ἀβεβαίον ἐστι παρ' Αἰσχύλῳ, εἰ καὶ ὕστερον ἐν χρήσει ἦν (Εὐστάθ. 'Ιλ. Η 95), ὥσπερ ἐσχημάτισαν τὸν μέλλοντα νεικήσω (Εὐστάθ. 'Ιλ. Κ 114). Νικητὴρ μὲν συνᾶδει τῷ ἐπιθέτῳ φιλόνηκος, τὸ δὲ νεικεστῆρ τῷ φιλονηκῆς.

717. μηδέποτε] Στοβ. 'Ανθολογ. 112,7 γρ.: μήποτε δ'.

θυμοφθόρον] θυμοφθόρῳ, ἐν τῷ τῆς Ἀεθαιτίας κώδικι, διότι ἡ πενίη καὶ ἄλλο ἐπιθετον ἔχει.

718. τέτλαθ'] Πλουτάρχ. 'Ηθικ. σ. 23 F: τέτλα.

719. ἄριστος (Εὐστάθ. Μακρεμβολ. 1,12,3, Walz, Rhetores γ', σ. 644,1. 'Αποστόλης 5,53 C)] 'Ανέκδ. 'Ελλην. ἔκδ. Boissonade Α', σ. 115: ἄριστον, πρβλ. Τυρταῖον 12,13, Θέογν. 1003. Τζέτζης ἐν τοῖς τοῦ Cramer Anecdota Oxoniensia δ', σ. 122,15 ἐπόμενος Στοβαίῳ 35,1 Α: μέγιστος.

720. φειδωλῆς] Wachler: φειδωλή.

δὲ (Στοβ.)] Εὐστάθ. Μακρεμβολ. αὐτ.: δέ τε (ἡγουν εἴτε δὲ εἴτε τε).

721. κακὸν Φείποις,-ης (Πάπυρ. Σχόλ. Βικτωρίου εἰς 'Ιλ. Υ' 248)] κακὸν γ', ἢ, κ' εἴ.

722. 'Αντιγραφεῖς τινες στίζουσιν ἐν τῷ τέλει.

δυσπέμφελος (Σχόλ. 'Ιλ. Π 748)] 'Αθῆν. η', σ. 364 D: δυσπέμφελον. Döderlein, homerisches Glossar τ. γ', ἀριθ. 2297 μετατίθησι τὸν 723 στ. πρὸ τοῦ 722 καὶ γράφει: ἐκ κοινοῦ πλείστη τε χάρις, ὅπερ φέρεται ἐν τῷ Λαυρεντιαν. 32,16 καὶ παρ' 'Αθηναίῳ.

724. ἠῶθεν] Nauck (16) ε', σ. 135: ἠόσθεν.

λείβειν] Nauck ἐν τῷ εἰς τὴν 'Οδύσσειαν προοιμίῳ σ. ιγ'.

726. τοί γε] θ' οἷ γε.

727. *ἡελίου τετραμμένος*] *ἡελίοιο τετραμμ.*

728. *ἐπεὶ κε* (Πάπυρ.)] *ἐπὴν κε*. Ἐπειδὴ ὁ πλεονασμὸς οὐ-
τος, ὥσπερ ὁ ἀνάλογος *ἦν κε* ὑπὸ τῶν τοῦ παρακμάσαντος Ἑλ-
ληνισμοῦ ποιητῶν παρεκινδυνεύθη (Γρηγ. Ναζιανζ. Ποιήμ.
14,17, γράφεται δὲ Ἀπολλών. Ῥόδ. 3,404), οἱ γραμματικοὶ
ἀνεζήτησαν αὐτὸν καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτάτοις, οἷον Ἰλ. Α 168:
ἐπὴν κε κάμω.

ἀνιόντα (Πάπυρ.), τῆς αἰτιατικῆς συντασσομένης μετὰ τοῦ
ἔσσε, ὥσπερ *Corpus Inscript.* 2905 καὶ Ἀρριαν. Ἰνδικ. 2,2]
ἀνιόντος (Σχόλ.). Hermann (8) σ. 248: ἀντ' ἀνιόντος, Götting:
ἔσσε ἀνιόντος.

730. *ἀπογυμνωθῆς*] *ἀπογυμνωθεὶς* (Πάπυρ.).

731. *ὃ γε θεῖος*] Hermann: ὄνθειος (ἤγουν ἐπὶ τὸν κοπρῶνα),
Ἀνώνυμος παρὰ τῷ Schömann: δὲ τὸ θεῖον, Bergk παρὰ
τῷ Peppmüller 18 λ', 625: ὠμίζεν, αὐτὸς δὲ σ. 626: οὐρή-
σει ἢ οὐρήσεται.

732. *ὄγε*] ὅδε. Ὁ αὐτὸς ἀνώνυμος προουβάλετο· *ἦχ' ὄγε πρὸς
τοῖχον πελάσαι*.

733. *πεπαλαγμένος*] ὁ ἐν Μεσσάνη κῶδιξ παρέχει *πεπαλαγ-
μένον*, ὁ δὲ Πάπυρος καὶ Παρις. 1310: *πεπαλαγμένα*.

735. *δυσφήμοιο* (Ἑτυμολ. Φλωρεντ. 270)] Πλουτάρχ. Ἡθικ.
6', σ. 562 A: *δυστήνοιο*.

Τοῦ 737 προτιθέασιν πολλοὶ τὸν 758, ὃς προσεγράφη ὡς πα-
ράλληλον χωρίον.

αἰεράων, -ων -] *ἀενάων*, πρβλ. 595.

738. *ιδῶν*] Flach: *ἰὼν*, ἐπειδὴ τὸ δίγαμμα παρημέληται.

740. *κακότητ' ἰδὲ*] *κακότητ'* ἰδε, «ἄλλοι» κατὰ τὸν σχολια-
στήν, *κακότητι* δὲ *κακότητι* ἀπλῶς γράφεται ἐν τῷ τοῦ Ἀγίου
Σάββα κώδικι. Ἄλλοι: *κακότητα* ἐπι, οἷον ἐπὶ κακῷ ἑαυτὸν
(γρ. -οῦ) (Σχόλιον). Guet: *κακότητί γε*, Götting: *κακό-
τητ'* ἔτι. «Ἀρίσταρχος ἀθετεῖ τὸν στίχον τοῦτον» (Σχόλ.), ἐν-
νοεῖται, ἀμα τῷ ἐξῆς.

ἄνιπτος] Τὸ ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι *ἄαντος* ἀντηχεῖ
Ὀμηρικὰς φράσεις.

741. *δῶκαν*] *θῆκαν*, παράθεσ 705.

744. *μηδέποτ' οἶ.*] Flach: *μηδ' ἀπὸ Φοινοχόην*.

κηρτῆρος] Τὸ τοῦ Ἀγίου Σάββα χειρόγραφον παρέχει «*κρα-
τῆρσι*».

746. *ἀρεπίξεστον* (Θεμιστ. Λόγ. 26 σ. 322 B. Εὐστάθ. Μα-
κρεμβολ. 5,16,4)] *ἄενιοι* δὲ *ἀρεπίρρεκτον* γράφουσι, τουτέστιν
ἀθυμίατον (Σχόλ.), ἀποροῦντες περὶ τῆς ἐξηγήσεως.

747. κρώξη] κρώξη (Εὐστάθ., Ἑτυμολ. Γουδιαν. σ. 350,7).
Φοβεῖται μὴ κρώξη ἀπαξ ποτὲ ἢ κορώνη.

748. ἀνελόντα] Πολυδεύκης 10,99 καὶ Τρύφων ἐν τῇ ὑπὸ
τοῦ Walz Συλλογῇ τῶν Ῥητόρων τ. η', σ. 735,10: ἀφελόντα.

749. ἐν] Turicensis: ἐπὶ, Steitz: ἐπὶ, ὡς περ 745 καὶ 754.

750. καθίζειν] Nauck: καθιζέμεν.

752. δυωδεκάμηρον ἴσον] Göttling: δυωδεκάμην ἴσον, Len-
per: δυωδεκάμηνον ὃ καὶ ἴσον τι τέτυκται. Ἐν ἐκ τῶν ἐν Μο-
νάχῳ χειρογράφων καὶ ὁ Galeanus ἔχουσι τὴν γραφὴν αἶσον
(ἴ.) γὰρ καί», ὅθεν Θύρσιος ἐν τοῖς τῆς Βαυαρικῆς Ἀκαδημείας
συγγράμμασι 1812, σ. 10 πρωτοφανῆ ἡγήσατο «Ὁμῶς γὰρ καὶ
τὸ τέτυκται».

754. ἀνέρα] Heinsius, γράψας ἀνέρι, 751 προτάσσει τοῦ
στίχου τούτου.

756. μωμεύειν] Ἑτυμολ. Φλωρεντ. σ. 219: μωμαίνειν, ἐν τῷ
λήμματι.

τοι] νύ τοι, νύ τι, γέ τι.

757. «Ταῦτα διαγράφει Πλούταρχος ὡς εὐτελεῖ καὶ ἀνάξια
παιδευτικῆς Μούσης, μὴ οὖρεϊν ἐν προχοαῖς ποταμῶν ἢ κρηνῶν,
μηδ' ἀποπατεῖν» (Σχόλιον).

προχοῇ] (Ἑτυμολ. Φλωρεντ. σ. 39)] προχοῆς Πάπυρος, ᾧ
σύναφον τὸ ἄρτι ἀνενεχθὲν σχόλιον.

760. ὑπαλεύεο (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 60,15)] ὑπαλεύαο.

763. τις (Αἰσχίν. 1,129. 2,144, Σχόλ. Αἰσχύλ. Ἀγαμ. 90,
Σχόλ. Δημοσθ. 17 σ. 417, ἐκδ. Reiske)] τοι, ὅπερ πλὴν τοῦ
Ἱεροσολυμιτικοῦ διέφθαρται εἰς τι, Ἀριστοτ. Ἠθικ. Νικομάχ.
Ζ', κ. 14, σ. 1153 B 27 καὶ Ἠθικ. Εὐδημ. 6,13: τί γε.

πολλοὶ | λαοὶ (Ἀριστείδ. τ. Β', σ. 150 Jebb, Σχόλ. Αἰ-
σχύλ., Αἰσχίν. 2, 144)] λαοὶ | πολλοὶ Ἀριστοτ., Αἰσχίν. αὐτ.
γρ. καὶ 1,129, Σχόλ. Δημοσθ., Δίων Χρυσόστ. Λόγ. 37, σ. 128,
ἐκδ. Reiske).

764. φημίζωσι Παρισ. 2773 (Σχόλ., Αἰσχίν. γρ., Σχόλ. Δη-
μοσθ., πρβλ. Ψελλοῦ Ἐπιστολ. 30: πολλοὶ μὲν γὰρ ἐκείνον,
κατὰ τὸν Ἀσκραῖον, τεθνηκέναι ἐφήμιζαν καὶ ἔτι φημίζουσι)]
φημίζουσι (Αἰσχίν. καὶ Ἀριστοτ. γρ.), φημίζουσι, -σιν (Δίων Χρυ-
σόστ., Ἀριστ. γρ., Σχόλ. Αἰσχ., ἐκλογὴ παρὰ Bandini, Cata-
logus codd. mss. bibl. Laurent. γ', σ. 391): φημίζωσι, -ιν.

τις (Ἐκλογ.)] τοι γράφεται ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι (κα-
κῶς τι ἐν τῷ τοῦ ἐν Λειψίᾳ πανεπιστημίου), Guet: τε.

767. ἐποπτεύειν] Σέρβιος Βιργ. Γεωργ. 1,277: ἀποπτεύειν.
δατέασθαι] δατέεσθαι. Ὁ τύπος ἀναλογεῖ τῷ ἀλέασθαι.

768. ἀληθείην] Σχόλιον εἰς 765: δὴ μιν, Hermann: ἀλη-

θείη (Σχόλ. 6': μετὰ ἀληθείας). Ὑπὸ τοῦ Schömann ὑποτάσσεται τῷ 769.

769. γάρ] Παρισ. 2780: μὲν.

770. Περὶ τῆς ψιλώσεως ἐπιθι 410 καὶ παράθες ἐνιοὶ ἅμα τῷ Ἰνδικῷ anyas (ἄλλος).

ἐβδόμη ('Αριστόβουλος παρ' Εὐσεβ. Εὐαγγ. Παρασκ. 13, 12, 16)] ἐβδομον (Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ. ε', σ. 713).

772. Ἐγράψαμεν δ' ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς πλείστοις τ' πεισθέντες τῷ Παπύρῳ καὶ τῷ τοῦ Ζωναρᾶ Λεξικῷ σ. 433, μὴ συνάπτοντες τὰ ἐξῆς μετὰ τοῦ 770 στ. Ταῦτὸ ἐποίησαμεν 774.

777. reī] «τινὲς δὲ (οἷον Λαυρεντ. 32, 16) τὸ reī ῥήματα διὰ τοῦ η ἔγραψαν ὡς ἀποκοπὴν ἐκ τοῦ νήθει» (Σουίδας λ. ἀράχνη).

778. ἐκ πλείον] Guet ὕφ' ἐν γράφει.

ὅτε (F)ίδρις, φέρεται ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι, ὅθεν ἐγένετο δίδρις Βινδοβων. ἀριθ. 256] ὅτε τ' ἴ. (Ζωναρᾶς σ. 1086).

780. τρεισκαιδεκάτην γραπτέον διὰ διφθόγγου, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν Meisterhans, Grammatik der Attischen Inschriften σ. 72, ὑποσημ. 614, Meyer Grammatik § 399). «Τὸ δὲ τρεισκαιδεκά διὰ διφθόγγου γράφουσι τὰ τῶν ἀντιγράφων ἀκριβέστερα». Ταῦτα ἔγραψεν Εὐστάθιος εἰς Ὁδ. ω 340, οἱ δὲ κατ' αὐτὸν οὐχ ὑπήκουσαν.

781. σπέρματος ἄρξασθαι (Πάπυρ.)] σπέρματα δάσσασθαι. (Ζωναρ. σ. 473). Δῆλον ὅτι τὴν ἀντὶ τοῦ σπορὰ χρῆσιν ἄκυρον ἐνόμιζον.

ἐκθρέψασθαι] ἐνθρέψασθαι, ἐκτρέψασθαι.

782. μάλ' ἀσύμφορος] μάλα σύμφορος. Ἐν ταῦτῳ ἡ ἐξῆς πρότασις συνάπτεται διὰ τοῦ τε μορίου. Αἱ γραφαὶ ἀμφοτέραι ἔτυχον σχολίων.

783. κούρη δ' ἀξύμφορος Λαυρεντιαν. 32, 16, πρβλ. Θ. 593] κούρη δ' ἀσύμφορος, κ. δ' οὐ σύμφορος, κούρησι δὲ σύμφορος. Καὶ αὐτὴ συνέχειαν ἔχει πρὸς τὰς ἄρτι ῥηθείσας.

784. ἄρ] Παρισ. 2776: ἄν.

785. κούρησι] κούρη τε (Πάπυρ., Σχόλ.), κούρη δέ, ἢ, ἀναμιγνυομένων τῶν γραφῶν, κούρησί τε, κούρησι δέ. Rzach: κούρη γε.

788. δέ τε] (φιλέοι) δέ κε (ἀκολουθοῦντος τοῦ κερτόμα), δέ καὶ Παρισ. 2780, δέ, ἐν τῷ Παπύρῳ δ' ὄγε.

κερτόμα (Πάπυρ.)] κέρδεα.

789. θ'] ἐν τῷ Παπύρῳ γράφεται γ'.

793. Λεῖπει ἐν τῷ Παπύρῳ.

γεῖναι] γείνεσθαι, γίνεσθαι.

μάλα] μέγα.

πεπνυμένος] πεπυκασμένος
 ἐστίν, καθάπερ 788] Döderlein, homerisches Glossar τ.
 Β', ἀριθ. 415: ἔσται.

794. κούρη δέ τε] κούρη δέ, κούρησι δέ, Guet: κούρη δέ τε-
 τάρτη. Ὁ σχολιαστής σημειοῦται εἰς 798 «τοὺς πρὸ τούτων δ'
 στίχους οὐδὲ μνήμης ὁ Πλούταρχος ἠξίωσεν ὡς ἂν μὴ φερο-
 μένους».

πεφύλαξο] ὁ Turicensis εἰσάγει τὴν νεωτέραν λῆξιν -ξε.

797. θυμῷ] Ἐν τῷ τῆς Εἰδελβέργης χειρογράφῳ ἀναγινώ-
 σκομεν θυμῶν.

799. θυμοβορεῖν] Guet: θυμοβορῇ (= -α), Wachler: θυ-
 μοβορεῖ, στίχας ἐν τῷ τοῦ 798 στ. τέλει, Schömann: θυμοβόρα.

μάλα τοι] Ὁ Πάπυρος: μάλα γάρ.

800. ἄγεσθ' ἐς, ἢ, εἰς (F)οἶκον] ἄγεσθαι ἐς οἶ., Sangallensis:
 ἄγεσθαι δὲ οἶκον (ἄρά γε ὁ Ἡσίοδος εἶπεν· ἄγεσθαι Φοῖκον;),
 Ἄλδος: ἄγεσθαι δ' ἐς οἶκον.

801. οἱ ἐπ' ἔργματι τούτῳ] Lennep: οἱ τῷδ' ἐπὶ Φέργματ',
 ἢ, Φέργῳ, Paley: οἱ Φέργματι τούτῳ.

803. ἀμφοιπολεύειν] περιπολεύειν, ἀντὶ ἐξηγήσεως.

804. τιρρυμένας] τιν(ν)ύμενον, γ(ε)ινόμενον (Σχόλ., πρβλ. Βιρ-
 γιλ. Γεωργ. 1,277: quintam fuge, pallidus Orcus Eumeni-
 desque *satæ* καὶ τὸ Σερβίου σχόλιον). Ἀμφοιπολεύω τινὰ οὐ
 λέγουσιν, ἀλλὰ τινί (Ὁδ. υ 78, Κόϊντ. Σμυρν. 13,270).

806. ὀπιπεύοντα ἐγὼ] ὀπιπτεύοντα (ζήτει εἰς 29), ὀπιπτεύ-
 οντά γε (Παρις. 2707) ἢ σὲ (Bodleianus 60): ὀπιπτεύοντας
 (κακῶς, -ος) ἢ ὀπιπτεύοντας, χάριν τῆς χασμωδίας, ἥγε ἐπιτρέ-
 πεται ἐν τῇ τομῇ.

807. βάλλειν] Rzach: βαλλέμεν.

δοῦρα] Ὁ ἐν Μεσσάνη κωδῖξ: ἔργα.

808. τ' ἄρμενα] θ' ἄρμενα, τ' ἄρματα Λαυρεντιαν. 31,39
 κατὰ τὸ χυδαῖον ἄρματα, πρβλ. Θ. 639.

809. πῆγνυσθαι ἀραιάς] Guet: πῆγνυσθ' ἀραρυίας. Ὁ ἐν
 Εἰλδεβέργῃ κωδῖξ τὸν στίχον ἔχει προτεταγμένον τοῦ 808, φ
 προσάπτεται στ. 420.

810. εἰκὰς] Ὁ Πάπυρος: εἰκάς.

μέσση] ὁ αὐτὸς μέσση, Payne-Knight, on greek alphabeth
 σ. 23: μεσσή'.

ἐπὶ δειέλα] ἐπιδείελα (Ἄρατ. 118). Καὶ 421· ἡ διαίρεσις ἐν
 τῷ παλαιοτάτῳ Λαυρεντιανῷ οὐ δηλοῦται.

812. θ' ἡδε (ἡδέ)] τ' ἡδε (ἡδε).

φυτενέμεν] φυτεῦν.

814. δ' αὖτε] Rehdig.: δέ τε.

815. *αὐχένα*] Hermann (8) σ. 254: *αὐχένη*, ἥ, ἐπὶ ζυγὸν *αὐχένα*, πρβλ. Θεογν. 1357: ἐπὶ ζυγὸν *αὐχένη* κεῖται, Rzach: ὑπὸ ζυγὸν *αὐχένα*, πρβλ. Θεογν. 1023: ὑπὸ ζυγὸν *αὐχένα* θήσω.
ῥῆα] Schäfer: *νέα* τε.

πολυκλήϊδα] -*ηῖδα* (-*ηῖδα*). Οἱ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων καὶ τῆς Ἀνθολογίας (7,539,3) κώδικες οὐχ ἓνα καὶ μόνον κανόνα τηροῦσιν. Ἡρῳδιανὸς παρήγγειλε τὴν βαρυτόνησιν (Εὐστάθ. Ἰλ. Θ 239). Ἄλλας τε μαρτυρίας εὐρήσεις παρὰ Spohn, *De extrema Odysseæ parte* σ. 193-4.

817. *θοῆν*] *θοήν* τ'.

εἰς] Μοσχόπουλος ἐπὶ, ὅ,τι πρὸ τοῦ διγάμματος εὐάρμοστόν ἐστιν.

818. *ἐρύμεναι ἐγὼ*] *εἰρύμεναι* ἐν ἅπασι φέρεται, πλὴν ὁ Πάπυρος ἔχει *ἐλκέμ[εναι]*, πρβλ. 631. 672.

Ἡ δὲ φθογγὸς οὐκ ἡτιολόγηται μέχρι τοῦ νῦν.

δέ τ'] Nauck (16) δ', σ. 612,46: *δέ*.

κικλήσκουσι, -σιν] Guilet: *γινώσκουσι*, *στηριζόμενος* ἐπὶ σχολίου.

819. *πέρι*] *περί*.

820. *μέσση*] Μοσχόπουλος *μέσση* (ἤγουν τετράδι), πρβλ. 810 *μέσσην* καὶ, ἐμβαλλομένων τῶν ὑπερσεσημειωμένων γραφῶν, *μεσσήν* ἀντὶ τοῦ *μέσση* καὶ *μεσσήην* ἀντὶ τοῦ *μέσση*.

828. *δ' αὖτε*] *δέ* τε (ἴδε 814): *δέ*. Lennep: *δ' αὖ* μετὰ *Φεικάδα*, Flach: *δὴ* μετὰ *Φεικάδα*.

μετ' εἰκάδα] Ἰωάννης ὁ Πρωτοσπαθάριος καὶ Λαυρεντ. 32, 16 τὰς λέξεις οὐ διαιροῦσιν.

εἰκάδα μηνὸς] Schömann: *εἰκάδ' ἴσασι*.

821. *γεινομένης*] *γιν.*, *γινν.* Nauck (16) ε', σ. 135: *ἡὸς ὀρνυμένης*.

823. *φέρουσαι*] *φέρισται* γρ. ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι.

824. *δέ τ' ἴσασι*] Lennep: *δέ* *ἴσασι*.

827. *ἐργάζεται* (-*εται*)] *ἐργάζοιτο* Παρισ. 2758.

828. *ὑπερβασίας*] Λαυρεντιαν. 32,16: *ὑπερβασίης*.

ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Ἡ σπουδαία τῆς Ἀσπίδος ὑπόθεσις φέρεται ἐν τῷ τῆς Ἀββατίας κώδικι (ὅπου καταλήγει εἰς τὰς λέξεις «προαιρουμένου τὴν Ὀμηρικὴν Ἀσπίδα μιμήσασθαι»), ἰδίως τῷ Venetus 9,6, τῷ τοῦ ἐν Κανταβριγίχ Ἀγ. Ἐμμανουήλ, τρισὶ Παρισίοις καὶ ἐνὶ Rehdigeranus, ὧν τινων τὰς γραφάς, καθ' ὅσον γε ἡμῖν γνωσταί, σημειούμεθα τοῖς ἀρκτικοῖς γράμμασι τῶν ὀνομάτων.

Τετάρτῳ τῶν Καταλόγων R] δ' καταλόγῳ. νς' ἐγώ, ν' καὶ σ' Samuel Petit, De legibus Atticis σ. 462 ἢ 561] ν' καὶ σ', διό καὶ ὑπώπτευσεν E] διό καὶ ὑπώπτευσεν ὁ A, ὑπώπτευκε δὲ οἱ λοιποί. ARV σημειοῦσι πρὸς τὸ Ἀριστοφάνους ὄνομα· «οὐχ ὁ κωμικός, ἀλλὰ τις ἕτερος γραμματικός». αὐτὴν] V τὴν ὀπλοποιῶν ταύτην. Μεγακλείδης Schömann] ἐν τῇ παραδόσει φέρεται Μεγακλῆς, ὃς πολὺ ἐνδοξότερος. Μεγακλείδης ἔγραψε καὶ περὶ Ὀμήρου, ὅθεν τετράκις ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς σχολίοις ἀναφέρεται. Ἄλλως δὲ ἐπιτιμᾷ] E καὶ ἄ. ἐπιτιμᾶται, ἔπειτα δὲ παρέχοντα λείπει, τοῦ ὅπλα τιθεμένου ὀπισθεν τοῦ ποιεῖν, διότι τὸ ποιεῖν παρεννοεῖται. μητρός ἐγώ] μητέρος· ὁ τύπος ἡμίσοφός ἐστι συμμεμιγμένος ἀπὸ τοῦ καθαροῦ μητρός καὶ τοῦ χυδαίου μητέρας. Ἀπολλώνιος ἐν τῷ γ' φησὶν, φέρεται ἐν ἅπασιν. Ὁ Göttling τὸ τακτικὸν ἀριθμητικὸν καλῶς μετέθηκε πρὸς τὸ καταλόγῳ. E γράφει αὐτὴν ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ πάλαι ἀντὶ τοῦ ἐκ τοῦ καὶ ἔχει τὸ δὲ μετὰ τὸ Στησίχορος.

Πρὸ τοῦ διεξιέναι τὴν καθ' ἕκαστα ὕλην, στρέφομεν τὴν τῶν λογίων προσοχὴν πρὸς παράξενα ἔχνη ιδιωτισμῶν, ἅτινα διαμένουσιν ἐν τισὶ χειρογράφοις. Οὐ σπανίως παρέχουσι τὸ μὴ Ἰωνικὸν α, οἷον 24: πλάξιπποι, 36 καὶ 40: εὐνάν, 67: δαῖώσειν, 93: ἄταν, 131: ῥιγαλοί, λαθαφθόγγοιο, 146: πλάτο, 148: πεπότατο, 155: δεδάει, 186: μελαγχαίταν (μελεγχαίταν, μελεγχαίτα), 311: νίκα, πρὸς τούτοις δὲ Βοιωτικά, ὡς 186: μελαγχήτην = μελαγ-

χήταν, 386: προιδέσθη ἢ προσιδέσθη, 271: ὑπερθουρίοις, τέλος δὲ τὸ Αἰολικὸν παῖσαι = πᾶσαι 261. Οἱς παρατίθεμεν τὸν τῆς Μικρᾶς Ἰλιάδος στίχον (Σχόλ. Εὐριπ. Ἐκάζ. 910). «Νῦξ μὲν ἦν μεσάτα, λαμπρὰ δ' ἐπέτελλε σελάνα». Ἐντεῦθεν ἂν εἰκασεί τις τοσοῦτον, ὅτι αἱ τῶν Δωριέων καὶ Αἰολέων διάλεκτοι ἐπιρροὴν εἶχον ἐπὶ τοὺς τῶν Μεθ' Ὅμηρον ἐποποιῶν τύπους. Τὰ δ' ἄλλα σιγῶ. Τούτου τοῦ ποιήματος τὰ σχόλια, ὡς πρὸς τὰ λήμματα αὐτῶν, παρημελήσαμεν, ἅτε μάλιστα ἀνήκοντα πρὸς τὸν τῶν Βυζαντινῶν αἰῶνα.

1. ἡ οἴη] Ἀφοῦ τὸ ποίημα κεχωρισμένως ἐφέρετο ἀπὸ τῶν Ἑοιῶν, ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐπαύσατο ἐννοουμένη, ὅθεν οἱ μὲν τὸ *HOIH* ἐξεδέξαντο *ἡοίη* (Σχόλ. Ἰλ. T 342), οἱ δὲ ἡ οἴη (Σχόλ.).

δόμουρ] δόμον.

3. Wilamovitz ἐν τῷ ιδ' τ. τοῦ Ἑρμοῦ σ. 457-8 παραινεῖ γράφειν Ἠλέκτρωνος καὶ Ἠλεκτρῶνη, εὐρὼν ἐν ἐπιγραφῇ τῶν ἐπὶ Ῥόδου Ἰαλυσίων (Dittenberger, Sylloge 357, 4. 21) τὸ νύμφης ὄνομα Ἀλεκτρώρα. Τὸ ὅμως βεβαιοῦται Εὐριπίδου στίχῳ ("Ἀλκηστ. 838) καὶ ἐπιγραφῇ ἀγγείου (ΕΛΕΤΡΥΦΟΝΑ Bullettino dell' Instituto Archeologico Ἰούλ. 1861, σ. 30). Τινὲς αἰνίσκονται τὸ ὕφ' ἐν τῷ τόνῳ Ἠλεκτρυνῶρος. Meyer ὁμοίотροπα παραδείγματα τῆς τοῦ ὕ προφορᾶς ἀπαριθμεῖ ἐν τῇ Γραμματικῇ § 150. Τὰ Λατινικὰ (Fleckeisen, Jahrbücher f. Philologie τ. ρκα', σ. 605) ἀπροσδιόνυσα.

4. *φῦλα*] φῦλον. Πρβλ. ἔνθεν μὲν Ὅδ. γ 282: ὅς ἐκαίνυτο φῦλ' ἀνθρώπων κτλ., ἔνθεν δὲ Γρηγόρ. Ναζιανζ. Ἐπιγρ. κζ', 4: τοῖς φῦλον πασέων καίνυτο θηλυτεράων.

5. *μὲν*] μιν.

7. ἀπὸ *κρῆθηρ*] τινὲς ἔγραφον ὕφ' ἐν ἀπόκρῆθηρ (Cramer, Anecdota Parisina δ', σ. 67) ἢ ἀποκρῆθηρ (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 495, 30 καὶ Ἡρόδωρος παρ' Εὐσταθ. Ἰλ. X 74), καθάπερ κατὰκρῆθηρ (Θ. 573, 6 Ἰλ. Π 584), κατὰκρας (Αἰσχύλ. Χοηφ. 689), ἐξακρῆθηρ (Boissonade, Anecdota Δ', σ. 367, 10), λαβόντες τοιαῦτα ἐκ τῆς συνηθείας, καθ' ἣν λέγεται κατακέφαλα. τ' Λεῖπει παρ' Εὐσταθίῳ Ἰλ. X 74 (ἐξ Ἡροδώρου καὶ Ἀπίωνος). Ω 528. Ἑτυμολ. Γουδιαν. σ. 304, 54. Σχόλ. Ἰλ. Π 548. T 1.

κυανεάων (Πάπ., Ἡρωδιανὸς εἰς Ἰλ. T 1, Ἀπολλῶν. Σοφιστ. Λεξ. λ. ἐὰ σ. 61, 23, Εὐστάθ. Ἰλ. Ω 528)] κυανέωντων, κυανέωντων, κυανέων, κυανυέων. Winterton: κυανεείων, Nauck (16) δ', σ. 641: κυανυέντων, καὶ δὴ -οντ-, -εοντ-, -οωντ- ἐν πολλοῖς χωρίοις συγκεχυμένως παραδίδονται, π. χ.

Ἰλ. Α 157: σκιάοντα καὶ σκιάωντα. Paley: τ' ὀφρύων τ' ἄ. κ. ἢ βλ. ἄπο κυανέων τε.

10. Λεῖπει ἐν τῷ Venetus 9,6 ἐν δὲ τῷ Παρισίνῳ ἀριθ. 2708 παρενεγράφη εἰς τὴν ᾠαν. Schmidt: ὥς τις ἂν οὕποτ' ἔτισε.

11. μέν Foi] μὴν οἱ.

Ἰφι] Ἐκ τοῦ ἐν Εἰδελβέργῃ ἀντιγράφου σημειοῦται ἡ γραφή Ἰφθι, ἡ τινι πάντως προσήψαν τὴν ἐξήγησιν «ἀποκοπὴ τοῦ Ἰφθιμος».

12. περὶ] Götting: πέρι=περισσῶς.

ὁ γε] ὅτε.

13. φερεσσακέας] φερεσ(σ)ακέους, ἴδε τὴν μαρτυριῶν συλλογὴν, ἣν περιέχει τὸ τοῦ Wernicke εἰς Τρυφιδῶρ. 11 σχόλιον.

15. οὐδέ (F)οί, ὁ Πάπυρος, ἡστινος γραφῆς ἔχνος λείλειπται ἐν τῇ Παρισίνῳ τινὸς οὐδέ γάρ οἱ] οὐ γάρ οἱ.

17. πόρον] φόνον.

20. ἐπιμάρτυροι] Πότερον γραπτέον ἐπιμάρτυροι ἢ ἐπὶ μάρτυροι, παλαιοὶ τε καὶ νεώτεροι ἐπ' ἀμφοτέρα διελέχθησαν εἰς Ἰλ. Η 76. Ὁδ. α 273. Ἡσύχ. λ. ἐπιμάρτυρος. Ἡμεῖς ἀπειδομεν εἰς τὴν φράσιν ἐπιμαρτύρομαι τοὺς θεοὺς καὶ εἰς τὴν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς καὶ τοῖς μεταγενεστέροις χρῆσιν τῶν συνθέτων ἐπιμάρτυς (Ἀριστοφάν. Λυσιστράτ. 1278, Ἀπολλών. Ῥόδ. 4, 229, Χριστόδωρ. Ἐκφρ. 195, Μουσαῖος 1), ἐπιμάρτυρας, ἐπιμαρτυρίῃ, αἵτινες ἅπασαι συγχάζουσι παρὰ Μανέθωνι.

ἦσαν] ἦσαν, ἔσαν. Ταῦτ' ἔγγραφεται Ὁδ. ζ 224, Ἀλκαίου Ἀπόσπ. 91, Θεοκρίτ. 12, 15, Ἀνθολογ. Παλατ. 14, 147, Τζέτζ. Μεθ' Ὁμήρον 214: ἀπέσσαν, καὶ ἐξ εἰκασίας τίθεται Πινδάρ. Νεμ. 9,17 ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς κώδιξιν ἔσαν.

21. ὁ γ' ὀπίκετο] γ' ὀπίκετο, ὁ διώρθωται ὑπὸ τοῦ Ranke γ' ὀπίκετο, μάτην τεκμηριούμενου ἐξ Ἰλ. Σ 216. Ὁδ. ξ 283: Διὸς δ' ὀπάκετο μῆνιν.

23. φυλόπιδος] Τῶν Βυζαντινῶν τινὲς ἔγραψαν τὴν λέξιν διὰ τοῦ ι (Ἐτυμολ. Μέγ. σ. 627, 47. 802, 33), ἐξηγούμενοι αὐτὴν «σπουδὴν τῆς ἐπιστροφῆς» (Σχόλ.).

24. ὑπέρ] ἐπὶ.

25. ἀγγέμαχοι] ἀγγίμαχοι «τροπὴ τοῦ ε εἰς ι» (Ἐτυμολ. Παρισ. σ. 288, 39, ἐκδ. Sturz, πρὸς. Θεόγνωστον παρὰ Cramer, Anecdota Oxoniensia Β', σ. 17, 21), ἐγγέμαχοι. Παραβλητέον τὸ Κρητικὸν ἀγκέμωνον = ἀγγέ-μωνον ἐν ἐπιγραφῇ Πορτυνιά ἐκδοθείσῃ ἐν τῷ Museo Italiano di Antichità Β', ἀριθ. 81, 3.

26. πάις] παῖς Dindorf.

28. ὕφαινε] ὕφηνε.

μετά] Mediceus τις κατά.

ῥῥα] ὧς ρα.

29. φυτεύσαι (-εὔσαι)] φυτεύση. Περὶ τῆς ἀρχῆς ζήτησις εἰς Θ. 657.

30. δόλον] Ἐτυμολ. Φλωρεντ. 72: πολλὰ.

ἴξε, ἴξε] ἴξε (ἴξε) πρὸς βλ. Θ. 847. Τὸ Τυφάονιον ζεῖ καὶ πάλιν ἐπελθόντος τοῦ κεραυνώσαντος τὸ τέρας.

32. Τυφάονιον] Clericus: Τυφώσιον.

τόθεν] πόθεν (ἀναφορικῶς), τότε ἢ τότε δ' (πρὸς βλ. Ἰλ. Β 221: τότε αὐτ', Α 63: τότε δ' αὐτίς), Götting: τότε δ'.

33. προσεβήσατο (Ἐτυμολ. Φλωρεντ. 301)] Κόντος ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ Α', σ. 121: προσεβήσατο.

35. μὲν γὰρ] γὰρ μὲν.

τανυσφύρῳ Ἡλεκτρωνῶν] τανυσφύρου Ἡλεκτρωνῶν, ὅπερ ἀμάρτυρον· πλὴν ὁ τὸν δ' Ὀμηρικὸν ὕμνον ποιήσας στ. 151 ἄδει «σὴ φιλότῃ μιγῆναι». Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἐκεῖ ἀνωθυμία κεῖται, ἔπειτα δὲ οὐδὲν κωλύει τὸ μὴ γράψαι σοὶ φ. μ. Ἡ γραφὴ δι' αὐτὸ μόνον ὑπερηξιώθη, ἐπειδὴ κατὰ τὸ τῶν διορθωσάντων Βυζαντινῶν παράδειγμα συνέχεαν τὰς περὶ **γυναικῶν** φράσεις, οἷον Θ. 920: Διὸς φιλότῃ μιγεῖσα, Ὀρφ. Ἀργον. 221: θεοῦ φ. μ. Ἦν δὲ ἡμεῖς ἐξελέξαμεν, ταύτῃ ἀντιστοιχεῖ τὸ τῆς Ὀδυσσεύς (ο 420-1)· «πλουνοῦση μίγη... εὐνῇ καὶ φιλότῃ».

36. εὐνῇ καὶ φιλότῃ] εὐ. ἐν φ., αὐτῇ ἐν φιλότῃ.

δὲ ὄν ἔλδωρ, ἐγὼ, ἀνθ' οὗ τις κακῶς ἔγραψε «δ' ἐὼν ἔλδωρ»] δ' ἔθ' ἔλδωρ, δ' ἄρ' ἐἔλδωρ, διότι παρ' Ὀμήρῳ τὸ δι' ἀπλοῦ ἐ σχῆμα οὐκ ἀπαντᾷ· καίτοι κανονικόν, μᾶλλον δὲ τὸ ἕτερον ἐ παρασιτικόν. Μάρτυς ὁ Ἡσύχιος (ἔλδωρ, ἐπιθυμία).

40. ὦρ' ἰέναι] ὦρτό γ' ἵμεν· ὃ ἐναντιοῦται τὸ προηγούμενον ὃ γ'.

πρίν (F)ῆς, εἰς Vossianus] πρίν γ' ῆς, πρίν γ' ἐῆς, ἥτοι πρίν ἐῆς, ὑπεργεγραμμένου πρίν γ' ῆς.

ἀλόχου] Λαυρεντιαν. 31,32: ἀλόχοιο (ἥτοι-οί).

42. ὑπεκπροφύγη] ὑπεκπροφύγοι. Πρὸς βλ. Ἰλ. Ε 597: ὡς ὅτε... στήν.

42-45. Ὑπὸ Kinkel καὶ Rzach προτίθενται τοῦ 39.

43. ὕπ' (ὕπ') Bauerm. 1 σ. 7: ἀπ'.

44. ἐκτολυπέσας] ἐκτολμῆσας ἢ ἐκτολμῶν, καθαφαὶ ἐξηγήσεις.

45. τε φίλως, ἴδε Ἰλ. Δ 347] φίλως, φιλίως, ὅπερ ὕστερον ἐν πλείονι χρήσει ἦν. Ἐκ τῆς μίξεως τούτων ἐγένετο *τεφιλλῶς*.

49. Θήβη ἐφ' ἐπταπύλῳ] Οἱ ἀγνοοῦντες τὴν τοποθεσίαν ἥτοι παρέλιπον τὴν πρόθεσιν, ἢ ἀντικατέστησαν διὰ τῆς ἐν. Αἱ δὲ

Θῆβαι καὶ ἔκειντο καὶ κείνται ἐπὶ λόφου, ὅστις κυρίως ὠνομάσθη Θήβη.

50. γέ μὲν, ἦ, γέ μὲν] δὲ μὲν, μὲν. Lennep: οὐ καθ' ὁμᾶ.

51. δ' αὖ μέγ'] δὲ μέγ'.

52. Λεῖπει ἐν τῷ Παρισίνῳ ἀριθ. 2772.

54. αὐτὰρ (F) Ἰφικλῆα δορυσσόφ] αὐτὰρ Ἰφικλῆα (υ---) γε δ., αὐ. Ἰ. λαοσσόφ. Ὁ τῶν εἰκασίων κατὰλογος οὐ βραχύς. Τρικλίνιος: αὐ. Ἰφικλῆ τε δορ., Hermann ἐν τῇ ὑπὸ Schäfer ἐκδόσει τοῦ Γρηγορίου τοῦ Κορινθίου σ. 879: αὐ. Ἰφικλῆ λαοσσόφ Götting αὐ. Ἰφικλέα λ., Gerhard, Lectiones Apollonianæ σ. 108: αὐ. Ἰφικλῆα δορυσσόφ, Rzach «τὸν δ' ἄρα Ἰφικλῆα δορυσσόφ», Θύρσιος (ἐν § 148,4 τῆς Γραμματικῆς) ὑποτίθῃσι δισσην γραφὴν, τὴν μὲν αὐ. Ἰφικλον λ., τὴν δὲ αὐ. Ἰφικλῆα δ., Peppmüller, philolog. Anzeiger id', σ. 425 καὶ philolog. Rundschau 1885, σ. 391 μεταποιεῖ τὰ πρῶτα, ἅτινα διεφθαρμένα θεωρεῖ, ἥτοι ἐκ τοῦ τὸν δ' αὐτ' ἢ τὸν δ' αὐ. Τὸ Ὀμηρικὸν ἐπίθετον λαοσσόος σχεδὸν ἐξέβαλε τὸ μὴ Ὀμηρικὸν δορυσσόος, ὃ εὐρίσκεται παρὰ Θεόγνιδι (987: ἄνακτα δορυσσόον), τοῖς τραγικοῖς καὶ Θεοκρίτῳ (22, 136).

57. δς καὶ] Paley: ἐνθ' ὃ γε.

Ἀρητιάδην] Wolf: Ἀρητιάδην. Ἀλλὰ τῷ σχήματι ἐχρήσατο Διονύσιος ὁ Περιηγητής (687), καὶ Ἡρῳδιανὸς μετὰ τῶν ἀπ' αὐτοῦ γραμματικῶν αἰτιολογεῖ τὸ Ἀρητιάδης καὶ τὸ ὑποκοριστικὸν Ἀρητίων (Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. E 31, Χοιροβοσκ. ἐν τοῖς Βεγκήρου Ἀνεκδότοις σ. 1188 κ., περὶ ὧν ἴδε Unger, Thebana Paradoxa σ. 106). Τὸ παρ' Ἀπολλωνίῳ εὐχρηστοῦν θηλυκὸν Ἀρητιάς (Ἀργον. 2,968. 1033. 1049. 3,1179) βεβαίως ἐκ παλαιᾶς ἐποποιίας ἐλήφθη.

58. εἶρε γάρ] Τὸ γὰρ ἐξηγήσεως χάριν τῷ δὲ ἐξέστη τοῦ τόπου ἐν τῷ εἰς τὸν Ἅγιον Ἐμμανουὴλ ἀνήκοντι κώδικι.

59. Ἀρη'] Ἀρη, Ἀρην. Ἡρῳδιανὸς ἐπεδοκίμασε τὸν διὰ τοῦ r τύπον (Σχόλ. Ἰλ. E 409), ἀλλ' οὐ τύχη, οἶμαι, ἡ αἰτιατικὴ ὑφ' Ἡσιόδου οὐ τίθεται εἰ μὴ πρὸ φωνέντων.

60. Ἐλεῖπε κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ Venetus 464.

61. ἔσταότ' ἐρ] ἔσταῶτ', -ότ' ἐνί. Lennep: ἔστεῶτ' εἰνί, καθάπερ Ἀρίσταρχος Ἰλ. Ω 701: ἔστεῶτ' ἀνέγνω ἀντὶ τοῦ ἔσταότ'.

63. π.λεκτοῖσιν] Guiet: πηκτοῖσιν.

64. δ'] Παρισ. 2776: τε δ', ἥγουν εἴτε τ' εἴτε δ'.

67. δηΐασειν] δηώσειν, πρβλ. Ἀπολλών. Ρόδ. 2,148: δηΐασκον.

69. Λεῖπει ἐν τῷ τοῦ Ἀγίου Ἐμμανουὴλ κώδικι.

70. *pār*] Marcianus 9,6: *πάρ*.

71. *ὑπὸ δ(F)ειροῖο* Λαυρεντιαν. 31,32] *ὑπαί* δεινοῖο. "Επιθ. La Roche, homerische Untersuchungen σ. 48.

72. *ἐκείρω*] *ἐκείνων*, Ambrosianus: *ἐκείνου* (πρβλ. 'Ιλ. Δ 335. N 559 = Ξ 488. Φ 595).

73. *κατ' ἐναντίον* συνέφω εἰς *μίαν* λέξιν καὶ δὴ καὶ προπαρωζυτονήθη. Πρβλ. 'Ιλ. Φ 567, 'Απολλών. 'Ρόδ. 2,350 καὶ περὶ τοῦ πληθυντικοῦ 'Απολλών. 4,1686. Διονύς. Περιηγ. 114.

76. *στιβαροῖσι μέλεσσι, -σιν*] *στιβαροῖς μελέεσσι*, πρβλ. "Ε. 149.

79. *ἦ τι μέγ'*, πρβλ. 'Απολλώνιον 'Ρόδ. 3,890: ὦ φίλοι, *ἦ μέγα* δὴ τι παρήλιτον καὶ πρὸς τὴν τῶν λέξεων θέσιν Πλάτ. 'Απολογ. κ. 5: τί ὑμῖν μέγα λέγειν, Πλουτάρχ. Δημοσθ. 22: τί μέγα προσδοκᾷν 'Αθηναίους κακόν, Χρυσόστομ. 'Ομιλ. ιζ' εἰς 'Ιωάνν. § γ': πλάσαι τι μέγα περὶ αὐτοῦ] *ἦ τι μέγ'*, ἦ, *ἦ, τί μέγ'* (« τί οὖν ἤμικτεν εἰς τοὺς θεούς; »). Ἀλλὰ ἡ πρόθεσις αὕτη τίθεται ἐπὶ σκοποῦ οἷον 'Ιλ. N 301: 'Εφύρους μέτα θωρήσσεσθον' Ranke: *ἦ τι τότ'*, Heinrich: *ἦ μάλα δὴ τι θ.*, Hermann: *ἦ μέγα δὴ τι θεούς*.

μάκαρας, οἱ] *μάκαρας τοῖ*.

81. *Τίρυνθορ* ('Ετυμολ. Φλωρεντ. 148), καθάπερ Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἐκ ποιητοῦ ἀναφέρει *Τίρυνθόνδε]* *Τίρυνθα* (-θ'), ὁ ἐπίσης καλόν, ἐπειδὴ ἡ τομὴ ἐπιτρέπει τὸ *χασμωδεῖν*. Winter-ton εἰσάγει τὴν ἐπεξηγητικὴν γενικὴν *Τίρυνθος*, ἐπιλαθόμενος τῆς 'Ομηρικῆς φράσεως «*Λῆμνον εὐκτίμενον ποτολίεθρον*» ('Οδ. θ 283, πρβλ. ω 377).

84. *ἄρμενα]* *ἄρματα, ἄρματα*, ἴδε Θ. 639. "Ε. 808.

85. *ἦ, ἦ δίκη ἐστὶ]* ἦ δ. ἐ., ἴδε εἰς Θ. 396.

ικέτη, τεῖον, ἐγὼ (ἐν τῷ τοῦ 'Αγίου 'Εμμανουὴλ κώδικι κεῖται *ικέτη, τοῖον*, ἐν δὲ ἄλλοις *ικέτη, τῖον*)] *ικέτησι*, *τίον* ὁ Παρισῖνος ἀριθ. 2708 σφίζει τοῦλάχιστον τὴν προπερισπωμένην. Περὶ τοῦ *τει-* ἐπιθι τὰ προειρημένα.

δὲ ἐ Ranke, πρβλ. 'Οδ. ο 370: φίλει δέ με κηρόθι μάλλον] Οἱ γράψαντες *ικέτησι* ἐπομένως μετέβαλον τὰ λεξείδια εἰς δὲ γε δένε, σέ γε, δέ, δ' ἄρα, δ' ἄρ, γάρ (Monacensis 91 γρ.).

κηρόθι] *τηλόθι*, ἤγουν ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ καὶ ξένῃ γῇ.

87. *ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν* ('ΗΣύχ. λ. ἐπ.)] *ἐπιπλομένῳ ἐνιαυτῷ*, ἐννέα δηλαδὴ μηνσὶν ὕστερον. Πρὸς τὸν πληθυντικὸν παράθεος 'Οδ. λ 248 καὶ τὸ παρὰ Πausanίᾳ 9,29,1 'Απόσπασμα τοῦ 'Ηγησίνου, ὅπου *ἀπεριπλομένων ἐνιαυτῶν* ἐπὶ παιδίου γεννήσεως κεῖται, καὶ ἀναμέτρησον, ὅτι *προσαριθμητέον τοῖς ἐννέα τὸν ἐν στ. 15 κέ. ὑποδηλωθέντα χρόνον*. 'Ενιοι τὸ παρ' 'Ομήρῳ

πεπατημένον ἀπεριπλομένων ἐνιαυτῶν» καὶ ἐνταῦθα εἰσέβαλον, ὅθεν Guiet τὸν δοῦκόν ἄμμε ἔθηκεν.

88. οὔτε φῦν] οὔτε φρένας. Κατὰ τὸν πολλὸν μῦθον Ἡρακλῆς ἦν μικρός.

89. τοῦ] τῷ, ἐν τῷ τῶν ἐν Κανταβριγίᾳ σχολίων λήμματι.

91. τιμήσων] δ' ἀτιμήσων. Ἐν τῇ παραφράσει εὐρίσκομεν τιμήσας. Paley: δουλεύσων.

ἀλιτήμερον] Πολλοὶ ἔγραψαν ἀλιτήμερον ἥτοι παρανομήσαντα, κατὰ τοὺς τύπους βλήμενος, ὀλόμενος, πεφυγμένος· τοῦτο ἄλλο παρέκλιναν ἀναλογία τοῦ Ὀμητικοῦ «καὶ ἡλιτόμνηνον ἔοντα» (Εὐρυσθέα Ἰλ. Τ 118) πρὸς τὸ ἀλλόκοτον ἀλιτήμνηνον. Bentley προτείνει ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας «Εὐρυσθῆ ἡλιτόμνηνον», ὃ δὲ Paley «ἀλιτήμνην Εὐρυσθῆν». Τὸ ἐπίθετον ὀρθῶς ἐσχημάτισται ὥσπερ ἀλιτόμνηνος (Σουίδα «ὁ τοῦ τελείου μηνὸς διημαρτηκῶς»), ἀλιτόκαρπος (Ἡσυχ. «ματαιότεκνος»), ἡλιτόμνηνις (Ἡσυχ. ὁ μᾶτην ἐγκαλῶν).

92. μετεστοναχίζειτ'] μεταστοναχίζειτ(ο), μετεστοναχίζειτ' Στοβ. Ἀνθολ. 4,36 Α.

93. ἀρέων] Graevius: ὀρέων, πρβλ. Ὀδ. λ 619: ὀχέεσκε (κακὸν μόνον), η 211: ὀχέοντας οἰζύν. Ὀμοίως φ 302 οἱ μὲν γράφουσιν ἦν ἄτην ἀρέων, οἱ δὲ ὀρέων.

ἐστίν] Peppmüller: ἦεν, ὅπερ ἀνέγνω ὁ παραφράσας «ἀλλ' οὐκ ἡδύνατο».

94. ἐπέτέλλετ', πρβλ. Ὀδ. λ 622: χαλεποὺς ἐπέτέλλετ' ἀέθλους] ἐπέτειλατ', ἐπέτειλεν, ἐπέτελλεν, πρβλ. Θ. 995: ἀέθλους τοὺς πολλοὺς ἐπέτελλε.

95. φοιρικόνετα] Nauck (16) δ', σ. 506: σιγαλέονετα, Ὀμηρικῶς.

96. ὠκυπόδων] Venetus 9,6: ὠκυπέδων· ἴδε Meyer ἐν § 313 σ. 303 τῆς Γραμματικῆς.

97. ἔρειν] ἔχων.

98. ὑπο(δ)δείσας] Vossianus: ὑποδδείσης, ὅθεν ὁ Paley ἀθετεῖ τὸν 97.

99. κεκληγῶς] κεκλογῶς, ἥτοι κεκλωγῶς, ὅπερ ἀνάλογον τοῖς συντελικαῖς ἔρρωγα καὶ εἴωθα. Ὡσαύτως 412 ἐν τῷ Harleianus γράφεται κεκλωγότες.

101. ἐὼν ἄται (ἄῤται)] ἐὼν ἄεται. Guiet: ἀσσεῖται, Heyne εἰς Ἰλ. Ε 388: ἐὼν ἄται, καρπούμενος τὴν Ἡσυχίου γλῶσσαν ἄται.

103. ἡθεῖ'] ὦ θεῖ', θεῖ' παράθεσ τὴν Ἡσυχίου γλῶσσαν. ἡθεῖε, ὦ θεῖε, ὦ θαυμάσιε, καὶ Σχόλ. Ἀπολλων. Ροδ. 2,1219 αὐτὸ δὲ ἡθεῖε οἶμαι κατ' ἐπένθεσιν τοῦ ἡ γεγονέναι, ὥσπερ καὶ τὸ

βαιὸς ἡβαιός, μύω ἡμύω· σημαίνει δὲ κατὰ τὸ πρόχειρον τὸ θείε, συγγενές, ἢ τὸ θαυμάσιε, μηδαμῶς ὡ θαυμάσιε, ἢ τὸ καλέ».

105. πόληα ('Ετυμολ. Γουδιαν. σ. 345,36 κέ., 'Ετυμολ. Φλωρεντ. σ. 195)] πόληας παρέχει τὸ ἐν Κοπεγχάγη 'Ετυμολογικόν (ἴδε 'Ετυμολ. Γουδιαν. σ. 933).

108. ἀλλ' ἄγε] ἀλλά γε.

111. οὐδ' 'Ιφικλείδην] Bentley οὐ Φικκλείδην, κατ' ἀναφοράν.

112. φεύξεσθαι] φεύξασθαι, Βυζαντινῶν κλίσει.

ἀμύμονος] ἀμύμονας.

'Αλκείδαο] 'Επειδὴ Πίνδαρος ('Ολ. 6,68) ἄδει: 'Ηρακλῆς σεμνὸν θάλος 'Αλκαίδαν, γράψειέ τις ἂν «'Αλκαίδας».

113. σφι] σφιν, σφων.

εἶσι] εἴσι.

πολέμοιο] πτολέμοιο.

114. φέρερα] φέρτερα.

116. θυμῷ] μύθῳ. Πρβλ. 'Ιλ. Η 189: γήθησε δὲ θυμῷ. Οἱ ἀντιγραφεῖς τὰς λέξεις ταύτας συχνάκις συνέχων· παραδείγματα εὐρήσεις ἐν ταῖς εἰς τὸ προκείμενον χωρίον καὶ εἰς Καλλιμάχον σ. 210 σημειώσεσι τοῦ Boissonade καὶ ἐν τοῖς εἰς 'Απολλών. 'Ρόδ. 2,1219 σχολίοις.

120. ἀρείονα] Οἱ σχολιασταὶ ἔπεισαν τοὺς ἐκδότας, ὡς εἶη ὄνομα κύριον τοῦ ἵππου, παραπλανηθέντες ταῖς περὶ τὸν 'Αδράστου περιώνυμον ἵππον ιστορίαις. Οὐδεὶς ὅμως παρέδωκεν, ὅτι καὶ 'Ηρακλῆς ὁμώνυμον ἵππον εἶχεν. 'Επισημειούμεθα, ὅτι τὸ κύριον ὄνομα γράφεται ἐπὶ τῶν ἀγγείων 'Αρίφων ἢ 'Αρίων ἢ 'Ερίων (Archäologische Zeitung 1864, πίν. 184—αὐτ. 1866, πίν. 209, Bullettino dell' Instituto 1865, σ. 54—Collitz Dialektinschr. 1253)· ὅτι δὲ καὶ ἐν τοῖς χειρογράφοις ἡ ὀρθογραφία ἐτηρήθη, Εὐστάθιος ἀποδεικνύει εἰς 'Ιλ. Ψ' 346· καὶ τοι αὐτὸς ὑπερασπίζεται τὴν δίφθογγον. 'Ο 'Ηρακλῆς ἐξαίρει τὸν ἕτερον ἵππον ἔνεκα τῆς ἐπικινδύνου **στροφῆς** τοῦ ἄρματος, περὶ ἧς Νέστωρ παραινεῖ τῷ υἱῷ 'Ιλ. Ψ' 335 κέ. ἴδε καὶ Σοφοκλ. 'Ηλ. 722. 'Οθεν 'Αρης δεξιόσειρος ἐπονομάζεται ὑπὸ Σοφοκλέους 'Αντιγόν. 139.

ἀναστροφῶν] Nauck (16) δ', σ. 586 κέ.: ἀναστροφῶν.

121. κε, κε, πρβλ. 'Ιλ. Ζ 229: ἐναιρέμεν' ὃν κε δύνηαι] γε.

124. στήθεσφιν] Λαυρεντ. 31,32] στήθεσιν.

125. ὃν Φοί] ὃν ρ' (ῥα) οἱ.

127. ἐφορμήσασθαι] ἐφορμήσεσθαι. 'Ο ἀόριστος συντάσσεται

τῷ ἔμελλε ῥήματι Θ. 478. Ἰλ. Σ 98. Θουκυδ. 6,31. Ξενοφ. Ἀπομνημ. 2,7,10. Πλάτ. Ἀλκιβ. Α', σ. 132 D.

129. *περὶ στήθεσφι*] *περὶ στήθεσσι*, ὁ τοῦ Ἐμμανουὴλ κωδίζῃ περιστεφέεσσι.

κοίλῃ] Rzach: *κοίλῃν*.

130. *καββάλετ' (-ατ')*] *καμβάλλετ'*, *καμβάλατ'*, ἴδε Θ. 189, *κάββαλε*, -λ-.

ἐντοσθεν] *τοι ἔσ(σ)αν*. Οὕτως ἔγραψαν οἱ στίζοντες ἐν τῷ τοῦ στίχου πέρατι.

134. *μορφροῖτο*] *μόρφρνοιο*. Ἡρωδιανὸς Σχόλ. Ω 316 ἀναπτύσσει κανόνα, καθ' ὃν τινα βαρύνει τὴν λέξιν, πρβλ. καὶ Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 591,15 κέ., Ἀπολλών. Σοφ. σ. 113,28, Ἀρκάδιον π. τόνων σ. 62,9. Ὁ τὴν λέξιν ἐκδεχόμενος ἐπιθέτον οὐδένα ἄλλον εὐρίσκει κανόνα εἰ μὴ τὰ λοιπὰ εἰς τὸς ἐπιθέτα.

ἦσαν κτλ.] Ἰωάννης Διάκονος παραφράζει: ἔλαβε δὲ καὶ ἐν ταῖς *χερσίν* αὐτοῦ κοντάριον μετὰ ξίφους, ὥστε φαίνεται ἀναγνώναι «*χερσίν*».

ὅδ'] ἴδ'.

135. *αἶθοπι χαλκῷ*] εἵλετο χαλκῷ, εἵλετο θυμῷ. Hermann, Leipziger Litteraturzeitung Α', σ. 94: εἵλετο δ' ὁ. ἔ. ἀκ. αἶ. χ., ἀφορῶν τὸ ἐν Ἰλ. Ο 482: εἵλετο *χερσίν*.

136. *κρατί δ'*] Schrevel: *κρατί τ'*.

ἐϋτυκτορ] *εὐτυκτον*, *ἐντυκτον*.

137. *ἀδάμαρτος*] *ἀδάμαντον*, ἴδε Θ. 239.

138. *εἶρυτο*, πρβλ. Ἰλ. Ω 499: *εἶρυτο*, Δ 138 καὶ N 555: *ἔρυτο*, X 507: *ἔρυστο*] *ἔρρυτο*, ὡς περ Σοφοκλ. Οἶδ. Τύρ. 1352. *κάρη*] *κάρην*, *κάρην*, ἐνεκα τοῦ μὴ χασμωδεῖν.

Ἡρακλῆος] Nauck (16) ε', σ. 139-40: Ἡρακλῆος.

139. *γε μὲν*] *γε μὴν*, ὅπερ ἐν τῷ παρακμάσαντι Ἑλληνισμῷ σφόδρα συχνάζει, δὲ μὲν, μὲν (Brunck: *χερσίν μὲν*), *μὴν*.

εἴλε] *εἶχε*.

140. *ἔρρηξε*] Voss, Randglossen σ. 30: *ἄν ῥῆξε*.

141. *τιτάρφ*] Deiters, De Hesiodia Scuti Herculis Descriptione σ. 61: *κυανῷ*.

λευκῷ, πρβλ. Πινδάρ. Νεμ. 7,78: *κολλᾷ χρυσὸν ἐν τε λευκὸν ἐλέφανθ' ἀμᾶ*] *λευκῇ*.

142. *ὑπολαμπές*] *ἐπιλαμπές*. Τὸ χυδαιότερον ὑπελαμπές διώρωται ἐν τισιν ὑπεκλ. ἢ ὑπερλ.

143. *κυάνου*] *κυανοῦ*, πρὸς ὁμοιότητα τοῦ ἐπιθέτου.

διὰ πτύγες] *διαπτύχες*, *διαπτύχες*, *διὰ πτύχας*, *διαπτύχας*, *διαπτύχας*.

144. δ' *ἀδάμαρτος* Monacensis 91 γρ. καὶ λῆμμα τῶν

σχολίων (ἀένταῦθα σωματοποιεῖ τὸν φόβον, ὡς ἂν ἐν τῷ μέσῳ ἐξ ἀδάμαντος ἦν, οὐδαμῶς δυνάμενος ῥηθῆναι)] δὲ δράκοντος.

Φύβοις] Λαυρεντιαν. 31, 32: δέος.

φατεῖος, ἐγὼ] φατειὸς, φατεινὸς, ἴδε Θ. 310.

145. ἔμπαλι] ἔμπαλι (-ιν) δ'.

146. πλήστο] Ambrosianus: πλήστο = πέπληστο, κοινῇ ἀφαιρέσει τῆς αὐξήσεως.

λευκά θεόντων] Guiet: λευγαλεάων, ἢ, λευγαλοέντων.

147. ἀπλήτωρ] ἀτλήτων. Voss ἐν τῷ εἰρημένῳ χωρίῳ ἀπλάτωρ. Πρβλ. Θ. 151.

μετώπων (ἐπὶ ζώων κεῖται, ὥσπερ Ἰλ. Ψ 454)] τὴν προσώπου γραφὴν ἠρύσαντο ἐκ τοῦ πολυθρυλήτου «μειδιῶν βλοσυροῖσι προσώπασιν» (Ἰλ. Η 212), ἀποδοκιμάζοντες τὴν φράσιν βλοσυροῖο προσώπου.

148. Ἔρις] Götting: ἔρις.

πεπότητο] Ranke: Ἔρις ἐποτᾶτο. Ἄλλ' ὁ ὑπερσυντέλικος κυρίως κεῖται ἐπὶ τῶν διαρκῶν.

149. αἰνυτο, πρβλ. Ἰλ. Δ 531: ἐκ δ' αἰνυτο θυμὸν, Ε 155: φίλον δ' ἐξαίνυτο θυμὸν ἀμφοτέρῳ] εἴλετο, πρβλ. στ. 89: φρένας ἐξέλετο Ζεὺς, Ἰλ. Τ 137: μευ φρένας ἐξέλετο Ζεὺς, Ἰλ. Ι 377: ἐκ γὰρ εὐ φρένας εἴλετο μητιέτα Ζεὺς, Ρ 470: Ζεὺς ἐξέλετο φρένας ἐσθλὰς, Σ 311: ἐκ γὰρ σφρων φρένας εἴλετο Παλλὰς Ἀθηνᾶ. Εἴλε κατ' ἀρχὰς ἐξηγήσεως χάριν προσεγράφη, ὕστερον δὲ εἰς τὸ κείμενον εἰσεβλήθη.

φωτῶν] θνητῶν, βροτῶν ἢ βρωτῶν!

151. δύουσι, -σιν] δύουσ' (Τὸ σχῆμα ἔχει παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τὸ ὑ μακρόν, ἐπειδὴ ἐγένετο ἐκ τοῦ δυῖω, ἴδε Meyer § 514), δύμεναι (ἐξ Ἰλ. Ζ 411: χθόνα δύμεναι), δύμενος. Εἴπερ ὁ στίχος γνήσιος, γραπτέον δύουσι. Οὐ ἡ μεταβολὴ οὐκ ἂν εἴη δυσεξήγητος, τοῦ πύθεται χορηγοῦντος τὴν δὴ φαινομένην ἀναλογίαν.

152. αὐτῶν] Kloucek ἐν τῇ τοῦ Rzach ἐκδόσει φοῖτωρ ἢ φοιτῶς'.

153. Σειρίων] Guiet: Σειρὸς ὑπ'.

κελαινῇ] μελαίνῃ. Πρβλ. Ἰλ. Π 384 (χθών). Εὐριπ. Ἡλ. 478. Paley: φαεινῇ πύθεται αὐγῇ (αἴγλῃ).

154. τε τέτυκτο (Heyne εἰς Ἰλ. τ. σ', σ. 288: τ' ἐτέτυκτο)] τε τέτυκται, ἀκολούθως τοῖς προειρημένοις.

155. ἐν δ' ἔνθ'. Τὸ αὐτὸ γράφεται ἐν 161.

φόβος (ἡγουν φυγή, ἐπικῶς)] φόνος, ὡς Θ. 228. Ὁδ. λ 611.

156. ἐθύεον] ἐδίνεον Spitzner εἰς Ἰλ. Σ 535.

159. ἔχ' ἔχετ'.

- δαφνοειδῶν (-ιον)] δαφνοειδῶν (Σχόλ. καὶ Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. Σ 538).
160. βεβρηγυῖα (-αι)] βεβρηγυῖα (-αι), πρβλ. Ἰλ. Φ 385. Παρατίθεμεν Ἰλ. Π 384, ὅπου καὶ βέβριθε καὶ βέβρυχε παραδέδοται. *Guinet* εἰκάζει βεβρηγυῖα παρὰ τὸ ἔβραχε.
162. φροέεσχοι] βόσκονται Λαυρεντ. 32, 16· ὁ ἐνεστῶς οὔτε πρὸς τὸν νοῦν καλῶς κεῖται, οὔτε ἀρμόζει τῇ εὐκτικῇ φέροιεν.
163. ἀντιβίην] ἀντιβίη, ἀναλόγως τῇ φράσει βίη.
165. δ' ἐδαίετο] δὲ δαίετο, δέ γ' ἐδ., δέ τ' ἐδ., δὴ δαίετο. θωυτὰ (ἐπιθι *Schäfer* εἰς Γρηγόριον τὸν Κορίνθ. σ. 419)] θαυματὰ (Σχόλ. Πινδάρ. Ὀλ. 1, 43, κακῶς θαυμαστὰ ἢ θαυμάσια, πρβλ. Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 80: θ. ἔργα. 440. 7, 34), θέσκελα (= Ἰλ. Γ 130: θ. ἔργα).
166. σίγηματα] στέμματα. *Hermann* εἰς Ὀρφικ. σ. 702, παρήγαγεν ἐξ Ἰωάννου τοῦ Διακόνου τὴν γραφὴν σιγημαί... κυάνειαι.
167. κυάνεια (ἐπιθι *Spitzner*, *De versu heroico* σ. 24 κέ., *Hartel*, *homerische Studien A'*, σ. 60, *Rzach*, *neue Beiträge* σ. 33)] κυάνεοι.
169. κοτεόντων] κοτιέντων, ὁ ἐκκληπτέον κοτηέντων (Ἡσύχ. λ. κοτήεις). Οἱ οὕτω γράφοντες ἀνέγνωσαν ἡε κατὰ συνίζησιν.
170. καί] γε.
- τοί γε] τῶν γε, κατὰ τὸν ἀκριβέστερον τῆς συντάξεως κανόνα, τῶγε, ταίγε.
171. οὐδέτεροι] οὐδ' ἕτεροι. Παράθεσ. Θ. 638, οὐδετέρωσε Ἰλ. Ε 18. Ἄλλοι δὲ οὐδέτερος.
- φρίσσον γε μὲν, γέ μιν] φρίσσαντε μὲν.
172. γάρ] Τῶν ἐν Νεαπόλει ἀντιγράφων ἐν ἔχει τὸ λογικώτερον δέ.
- σφιν] Παρισ. 2776: σφίσιν (ἥτοι σφίσ').
174. ἐξεριπόντες] ἐξεριπόντε, ὅπερ πολὺ πιθανόν, τοῦ δυνικοῦ ἐν τοῖς περαιτέρω (176) τιθεμένου ἀντὶ τοῦ πληθυντικοῦ. Ζήτει εἰς Ἔ. 186.
176. ἐγειρέσθην] ἐγειρέτην, -έτην, -ήτην, ἀγειρέσθην, κατ' ἀναλογίαν τοῦ 184 στ. Ἐπίσης Ἰλ. Ψ 287 ἀγερθεν γέγραπται ἀντὶ τοῦ ἔγερθεν.
177. κότεόν τε, διὰ τὸν ἀδόκιμόν πως δυνικόν· ὁ δὲ διορθώσας εἰσέπεισεν εἰς τὴν Χάρυβδιν. Τὸ γὰρ ῥῆμα οὐ συντάσσεται μετ' ἀπαρεμφάτου.
- χαροποι] ὁ ἐν Εἰδελθέργῃ κῶδιξ χαλεποι, ὅπερ καὶ ἐν Ὀδ. λ 611 τινὲς ἔγραψαν.
178. ἦρ] *Nauck* (16) δ', σ. 390, 8. ε', 140: ἔεν.
180. τ' Ἐξάδιον] τ' Ἀξάδιον. Ὁ σχολιαστὴς λέγει «Παρὰ

τῷ ποιητῇ ἀπὸ τοῦ ἔ τοῦ ὄνομα ἤρξατο, παρὰ δὲ τοῖς νεωτέροις καὶ χωρὶς τοῦ ἔ εὐρέθη». Ἦσαν λοιπὸν οἱ ἀνέγνωσαν τε *Ξάδιον*.

181. *Móyfor*] Μόμψον. Ὁ εἰς Λυκόφρονα (881) σχολιαστῆς ἀναφέρει ἀνωμόμως «Μόψος δ' Ἀμπυκίδης Τιταρήσιος», εἴτε ἐξ ἄλλης ἐποποιίας ταῦτα λαθὼν εἴτε σφαλεῖς τῇ μνήμῃ.

183. Λεῖπει διὰ τὸ ἀνακόλουθον αὐτοῦ ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ 31, 32, Παρισίνῳ ἀριθ. 2772 (εἰς ὃν ὕστερον εἰσετέθη), τῷ Harleianus καὶ τῷ Vossianus.

184. *ἐναντίαι*] ἐναντίον.

185. *Ἀσβολορ* (Φιλόστρ. Ἡρωϊκ. 20, 37, Τζέτζ. Χιλιᾶδ. 5, 22, Ἐξηγ. Ἰλιάδος σ. 24, 25. 26 καὶ Θεογον. 92 γρ.)] Ἀσμουλον. *Astylus* ὀνομάζεται ὑπ' Ὀβιδίου ἐν ταῖς Μεταμορφώσεσι 12, 308, Ἀσволος δὲ ἐν τῷ ἐτέρῳ ἀντιγράφῳ τῆς εἰρημένης Θεογονίας. Ἐπιστρέφουμεν λοιπὸν πρὸς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν ἀγγείων, ὅπου εὐρίσκουμεν τὸ ὑφ' ἡμῶν παραδεχθὲν σχῆμα (ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου δῆλα δὴ τοῦ François φερωνύμου ἀγγείου, ἐτι δὲ Gerhard, etruskische Vasenbilder, πιν. 13. Παρατίθεμεν πρὸς τούτοις τὸ Φωκικὸν γένος τῶν Ἀσβολωμένων (Πλουτάρχ. Κίμ. 1). Ὅτι ἐπὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου τῶν μνημονευθέντων ἀγγείων δασύνεται, οὐκ ἀξιόλογον, καθόσον αὐτόθι «Ἀφροδίτη» καὶ «Εὐξίστρατος» κεῖνται.

186. *Ἀρκτορ*] Ἄρτον, Ἄρετόν.

τ' Οὔρειον, -ιον] θ' Οὐριόν, Θούρειόν, θούριον (ἀόρημητικόν). Ὁ Ὀρείος ἀπαντᾷ καὶ παρὰ Διοδώρῳ 4, 12 καὶ Πausanίῃ 3, 18, 8, συνωνυμεῖ δὲ τῷ ἐπὶ τοῦ ἄρτι εἰρημένου ἀγγείου Ὀρεβίῳ. Ἐξ ἐναντίας δὲ τὸ περὶ τοῦ Γίγαντος Θουρίου χωρίον, Pausan. 3, 18, 7 (11), νοσεῖ. Παρ' Ὀβιδίῳ (Μεταμ. 12, 302) ἐκδίδεται Ornēus.

μελαγχαιτήν] Λαυρεντ. 32, 16: Μελαγχαιτήν, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀγγείου καὶ παρὰ Διοδώρῳ αὐτ., πρόσωπον δηλοῖ. Ἀλλὰ καὶ Σοφοκλῆς Τραχ. 837 τὸν Νέσσον τῷ αὐτῷ ἐπιθέτω χαρκτηρίζει. Πρὸς τούτοις, τὸ μέλαν χρῶμα καὶ 167 καὶ 222 μνημονεύεται. Jahn ἐν τῇ τοῦ Deiters διατριβῇ σ. 15 ἀπαιτεῖ συμμετρίαν τῶν ἐναντίων, ὅθεν εἰσάγει ὄγδοον καὶ ἕνατον Κένταυρον, «Μελαγχαιτήν τ' Ἐλατόν τε». Ἡ παράδοσις εὐσκοπωτέραν ἔχει συμμετρίαν· πῶς γὰρ ἐννέα Κένταυροι, ἔχοντες σώματα ἵππων μακρά, σύμμετροι ἐννέα Λαπίθαις;

188. *χρυσέας*] χρυσέας δ'.

ἐν χερσίν] ἐν χερσίν.

189. *καὶ τε*] Ambrosianus: καὶ γε.

συναῖδην (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 41, 31. Ἑτυμολ. Φλωρεντ.), φ' συνάδουσιν αἰγίδην (Ἀπολλών. Πρόδ. 2, 828. 880. Ὀρφ.

Ἄργον. 1288), καταίγδην (Ἀπολλών. 1,64. Ὀρφ. Λιθ. 502. Ἄργον. 1187), προκαταίγδην (Ἀπολλών. 2,298), μεταίγδην (Ἀπολλών. Ῥόδ. 1,95)] συναίκτην. Guiet: συναίχθην=συνορμητικῶς!

191. ἔστασαν] Guiet: ἵστασαν.

192. ἐναρφόρος (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 337, 50)] ἐναρσφόρος (Ἑτυμολ. Φλωρεντ. σ. 110, ἀντὶ κυρίου ὀνόματος ἐν τῷ Ἀλκμᾶνος Παπύρῳ Ἀπόσπ. 23,3. Πλουτάρχ. Θησ. 31. Ἀπολλόδωρ. 3,10,5), ἐναρφόρος, τοῦ Ὁ τεθέντος ἀντὶ τοῦ ὁμοίου C ἐναρφόρος (γράφον ἐναρσφόρος, ὥσπερ Ἀντίμαχος καθ' Ἡσύχιον εἶπεν ἐαρσφόρος). Paley: καὶ ἦν ἐναρσφόρος, Rzach: ἐν δ' αὐτὸς ἐναρσφόρος (διεκτείνουμένης τῆς ος καταλήξεως, καθάπερ Ἐ. 430. Θ. 652. Ἰλ. Β 233, ἐν τῷ περὶ Ἰλέως Ἡσιοδείῳ ἀποσπᾶσκατι), ἥ: ἐν δ' αὐτός τ' ἐν. Τὸ ἐναρφόρος συντίθεται μετὰ τοῦ ἐαρ «τὸ ὄπλον» (Θεόγνωστος, ἐκδ. Rich. Schneider, Bodleiana σ. 4), ὥσπερ πυρφόρος μετὰ τοῦ πῦρ.

193. αἰγμῆρ] ἔγχος, ἔγχος τ'.

194. φοινικῶεις] Nauck (16) δ', 506: φοινίχεις, διορθῶν ἄμα Ἰλ. Ψ 717.

195. δίφρῳ ἐπεμβεβαῶς] δίφρῳ ἐμβεβαῶς (πρόβλ. ἵππους ἐμβεβαῶς Ὑμν. Ὀμηρ. 31,9), δίφρον ἐπεμβεβαῶς, κατὰ τὴν τῶν Βυζαντινῶν σύνταξιν. Dindorf: δίφρου, πρόβλ. 324. Ἰλ. Ι 582: οὐδοῦ ἐπεμβεβαῶς.

παρὰ δὲ Δφείμος] παρὰ δὴ Δ.

196. ἔστασαν ἰέμενοι] Lennep: ἔσαν Φιέμενοι.

197. Τριτογένεια] Τριτογένεια.

199. ἔχουσα χερὶ χρυσείην, Göttling (πρόβλ.: χέρα Ὑμν. Ὀμ. 19,42 καὶ Τραγγ., χερὸς κτλ.)] ἔχουσα χερσὶν Παρισ. 2877: ἔχουσ' ἐν χειρὶ, ἐνὶ χειρὶ, ἐν χερσὶ(ν) χρυσέην, χρυσείην. Ἡ ρίζα ΧΡΥΣ μακρὰ ἐστίν, ὅσα δὲ παραδείγματα τῆς βραχύτητος καὶ ἂν συσσωρευθῶσιν, ἥτοι νοσοῦσιν ἢ κατὰ συνίχησιν ἀνεγινώσκοντο. Ὅθεν Bentley εἰκάζει ἀέχουσ' ἐν χερσὶν ἰδὲ χρυσέην τρυφάλειαν» ἀνώνυμος παρὰ τῷ Wolf οὐδὲν νεωτερίζει εἰ μὴ τὸ ἐπιθετον φαεινὴν κατ' Ἰλ. Κ 76: φαεινὴ τε τρυφάλεια, Lennep: χερσὶν ἔχουσ' ἔγχος χρυσείην τ. τ., Göttling: ἔγχος ἔχουσ' ἐν χερσὶ καρέησι τ. τ., Paley: ἔχουσα χερσὶν χρυσείην τ. τ. Ὁ Müttzell 14 σ. 262 ὑποσημ. φήθη παρατηρηθῆσαι τὰ λείψανα δύο ἐξαμέτρων, τὸ μὲν ἀέγχος ἔχουσ' ἐν χερσὶν, τὸ δὲ «χρυσείην δὲ τρυφάλειαν».

200. Ἀναγνώστης τις ἐπιπόλαιος εἰς τὸν Λαυρεντιαν. 31, 32 εἰσέγραψε «λείπει κἀνταῦθα».

ὥμοισ', ἐγὼ] ὥμοις, ὥμοισιν. Paley: ὥμοισιν ἐπὶ ῥαχέτι.

ῥήγντο] ῥήγντο.

201. ἐν δ' ἦν] ἐν δέ οἱ, ὥδ' ἦν, μεταγενεστέρῳ χρήσει τοῦ ὥδε. Nauck (16) δ', 390,8. ε', 140: ἐν δ' ἔεν.

ἱερὸς] ἱρὸς.

202. Διὸς καὶ Λητοῦς (=Διὸς καὶ Λητοῦς υἱὲ Ὑμν. Ὀμηρ. 2,367, Διὸς κ. Λ. υἱὸς 3,243)] Ἡ τοῦ Ἰλ. Α 9 ἀνάμνησις αἰτία ἐγένετο τῆς τῶν ὀνομάτων μεταθέσεως. ἦν Stephanus διώρθωσέ πως προθεῖς τὸ ἄρθρον, ὁ δὲ Λατινιστὶ μεταφράσας Ἡσίοδον χάριν τῆς ἐν Βασιλείᾳ ἐκδόσεως τι (desiderabile quiddam personabat). Ἐγράψαμεν πεισθέντες τῷ Rzach, Λητόος, οὐχὶ μόνον διὰ τὸ σπονδειακὸν τοῦ παραδεδομένου στίχου, ἀλλὰ καὶ διότι τοῦτο διαστρέφεται, μιᾶς δυσιλλάθου λέξεως ἀποτελούσης τὸν πέμπτον σπονδεῖον (ἴδε Schindler, Zeitschrift für österreich. Gymn. 1879, σ. 435).

203. ἀργὸν ἔλαμπε, ἐγὼ] ἀργὸν Ὀλυμπον (ὁ χυδαίως λέγεται Ὀλυμπον), ἀργὸν Ὀλυμπος, ἀργὸς Ὀλυμπος. Heinsius: ἄγνυτ' Ὀλυμπος, ἀλλὰ οὐχ ἡῦρομεν ἀρμόδια παραδείγματα, πλὴν τὰ μάλιστα Πολυδ. 15,32,9. «κατερρήγνυτο πᾶς ὁ τόπος ὑπὸ τοῦ κρότου καὶ τῆς κραυγῆς». Guiei: ὦγνυτ' Ὀλυμπος. Cöttling μεταποιεῖ τὸ ἐπόμενον ἐν δ' εἰς τὸ ῥῆμα ἦν. Τὸ ἐπίθετον ἀργὸν ἐπαναλαμβάνεται ὑπὸ Πινδάρου (Ὀλ. 5,10: ἄλσος, Πυθ. 4,204: τέμενος) Σιμωνίδου (58,3: θεῶν χῶρος) καὶ ἄλλων μεταγενεστέρων (Ὑμν. Ὀμηρ. 3,187: ἄλσος, Θεόκριτ. 25,22: ἱερόν).

204. ὄλλος] Clericus: ὄχλος, καθάπερ Πινδάρ. Πυθ. 4,85: ἐν ἀγορᾷ πλήθοντος ὄχλου.

205. Grævins στίζει μεταξὺ τοῦ ἀθανάτων καὶ τοῦ ἐν.

206. εἰκνύται Rzach=Fe-Fik-υῖται] εἰκνύται. Ἐπιθι τὴν τοῦ Meyer Γραμματικὴν σ. 417.

209. γέ μὲν, γέ μιν] γέ μιν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἀνωτέρω.

210. ἐθύνεον] Pasor: ἐδύνεον (ἐδίνεον; ἴδε εἰς 156).

211. δοιοὶ] δοιῶ.

ἀναφυσιόωντες] ἀμφυσιόωντες. Ἀρὰ γέ ἡ ἀποκοπὴ αὕτη γνησιωτέρᾳ;

212. ἀργύρεοι (Ἑτυμολ. Φλωρεντ. 108)] ἀργύφει, ἐν τῷ Vossianus. ζήτει εἰς Θ. 574.

ἐφοίτων (Ἑτυμ.)] ἐθοίνων, κακῶς ἐφόντων ἢ ἐφοίλων. Ranke ἐρροίβδουν ἢ ἐθοίνωντ', Schömann: ἐθήρων. Τὸ ἐνεργητικὸν γένος τοῦ θοινῶμαι οὐχ εὐρίσκεται εἰ μὴ μετ' ἐνεργητικῆς σημασίας (Εὐριπ. Ἴων 982: θοινᾷ φίλον, ἡγουν ξενίζει).

213. τῶν δ'] τῶν.

τρέον] θεόν, παρεννοήσει τῆς σημασίας ἐκείνου.

214. ἦστο] Bentley: ἔζετ', Gerhard, Lectiones Apolloni-
anae σ. 176: ἀνὴρ ἦσθ'.

δεδοκημένος, πρβλ. Ἰλ. Ο 730] δεδοκευμένος.

215. ἀπορρίψαντι] ἀπορρίψοντι. Οὐκ ἂν προσέμενεν, εἰ μὴ
ἐξέριψε τὸ δίκτυον. Ὁ κρατεῖ, ἵνα συνελκύσῃ ἐν καιρῷ.

216. ἦρ] Nauck αὐτ.: ἔεν.

ἡυκόμον] ἡυκόμοιο (Δανᾶς; ἴδε Ἡρωδ. π. μον. λέξ. σ. 8,1).

218. φράσσασθ' ἐπεὶ οὐ] φράσσασθαι, ἐκ πλήρους γέγραπται.

220. χρύσειον] Deiters: χρύσεος, ἐξαλείψας 217-19.

221. δέ μιν=224. Ὀδ. γ 467. ν 434] Götting: δέ οἱ,
Hermann (8) σ. 199: ἀ. δ' ὁ μὲν, Ranke: ἀ. γε μὲν.

222. χάλκεον] χαλκέου.

ὥστε νόημα] ἐποῖατο] ὥστε νόημα ποτᾶτο, ὥστε νόημα ἐπτάτο.

Hermann εἰς Ὁρφ. σ. 694: ἔπτατο ὥστε νόημα.

224. Γοργόων] Nauck (16) ε', σ. 134: Γοργόος.

Εὐρίσκομεν κίβισις, κίβησις, κίβυσις κύβισις, ἔτι δὲ κίβιρις ἢ
κύβιρις. Καὶ οἱ λεξικογράφοι, ὧν ἡ ἀλφαριθμητικὴ διάθεσις βε-
βαιαῖ τὴν παράδοσιν, μαρτυροῦσιν, ὅτι ἡ μὲν πρώτη συλλαβὴ
εἶχεν ι (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 512,54, Ἑτυμολ. Γουδιαν. σ. 323,55,
Ὡρίωνος Ἑτυμολ. σ. 87, Σουίδ.) ἢ υ (Ἡσύχ. κυθησίαν, πῆ-
ραν, κυθησίηδα, κύβησις ἢ κίβισις, πῆρα), ἡ δὲ δευτέρα ι (Ἡσύχ.
κίβισις) τῶν ἄλλων γραφῶν λείπουν τεκμήρια. Οἱ ἐτυμολόγοι
ἐνθεν μὲν εὐρίσκουσι πρὸς σύγκρισιν τὰς λέξεις κίβος καὶ κιδωτός,
ἐνθεν δὲ κύβη.

225. κατηώρηντο] κατηώρηντο, κατηωρῶντο. Ἡ συνήθεια
συγκρίει κατέμιξε τὰ εἰς εὐ λήγοντα ῥήματα μετὰ τῶν εἰς αὐ.

227. αἰνὸν] αἰέν.

229. ἐπιταίετο] ἐπιτείνετο.

230. φатаί] φατοί

231. μαρπέειν] μαπέειν (Ἑτυμολ. Φλωρεντ. 211), μαρ-
πτέειν. Rzach: μαπέειν.

χλωροῦ] χλωροῖς (γρ. -ῆς), ἐν τῷ τοῦ Ἐμμανουὴλ κώδικι.

233. ὀξέα καὶ λιγέως] Τὸ ἀναρμόδιον τῶν κώλων τὸ μὲν ἐν
τῷ πρώτῳ (ὀξέως) τὸ δὲ δριμύτερον (ὀξέα κεκληγός, πρβλ. Ἰλ.
B 222 καὶ M 125) διωρθώθη.

δράκοντε] δράκοντες.

234. ἐπικυρτῶντε ἐγώ, ἐπειδὴ ὁ τύπος ἐν τῷ ἐξαμέτρῳ ἄχρη-
στος ἦν εἰ μὴ εἴτε διεκταθεῖς εἴτε συναλειφθεῖς] ἐπικυρτῶντε,
(-ωντε), ἐπὶ κυρτῶντα Λαυρεντιαν. 32,16, πρβλ. 175. Krebs:
ἐπικυρτάοντε.

235. λίχμαζον] λίχμασσον (αἷχμασσον Ambros. διὰ τὴν τοῦ
Α καὶ Λ ὁμοιότητα).

236. δὲ δ' *δ'φειροῖσι*] δεινοῖσι(ν) δέ.

239. ὑπὲρ] ὑπὸ (ἡγουν ὑποκάτω). Pasor: ἀπό.

241. δ' *ἔτι*] δέ τε.

242. ἐπὶ] ἀπὸ.

243. κατὰ δ' *ἐδρύπτοτο*] κάτε δ' ἔδρ., κοινῶ σχήματι, κατὰ ἔδρυπτόν τε.

χάλκεον] Köhler: χαλκέων, Schneider ἐν τῇ ὑπὸ Heinrich ἐκδόσει: χάλκεαι.

ὁξὺ βόων] Wolf: ὁξυβόων.

244. *ζωῆσιν* *Εἰκελαι*] ζῶσιν τ' ἐκ.

245. *πρεσβῆες*] πρέσβυες. Buttman ἐν τῇ μεγάλῃ Γραμματικῇ Α', σ. 233, ἐκδ. 6': πρέσβηες. Ἀλλὰ ὁμοίως Λυκόφρων (1056) εἶπε *πρεσβεῦσι* ἀντὶ τοῦ κοινοῦ *πρέσβεσι*, οὐχὶ σολοικῶς, ἐπειδὴ ἡ τῶν πρέσβυς καὶ πρεσβέως λέξεων διάκρισις οὐ φυσικὴ, ἀλλ' ἐπιτετηδευμένη ἦν, ὥσπερ ἂν εἴ τις καθ' ἡμᾶς ἐπὶ μὲν δημογέροντος ἔλεγε *γέρον*, ἐπὶ δὲ τοῦ γεγηρακότος *γέρος*.

245. Ἡ παράδοσις θαυμαστὸν ὅσον ἀβέβαιός ἐστιν. Οἱ μὲν γάρ, τὸ ὑποκείμενον συμπληροῦντες ἐκ τοῦ ἀναφορικοῦ, ἀνέγνωσαν «γῆράς τ' ἐμέμαρπτον, τε μέμαρπτον, τε μέμαρπον», ἄλλοι δέ, τὸ γῆρας ἐκδεχόμενοι ὀνομαστικὴν, τ' ἐμέμαρπε, -πτε. Ἐκ τοῦ σφάλματος *τε μέμαρπον* ἐγένετο κατ' εἰκασίαν «γῆρα τε μέμαρται» (Monacens. 91 γράφ.). Ἐπιστραφέντες πρὸς Ὀμηρικούς παραλληλισμούς, οὐ προκόπτομεν· τὰ γὰρ ἐν τῇ Ὀδυσσεΐ ὅμοια χωρία ἐπίσης διαφόρως γράφονται· τ 367: γῆρας ἴκοιο, ἦ, ἴκοιτο, ω 249: γῆρας λυγρὸν ἔχεις, ἦ, ἔχεις σ', ἦ καὶ διςσῶς ἐρμηνεύεσθαι δύνανται (θ 226: οὐδ' ἐπὶ γῆρας ἵκετ', ω 390: κατὰ γῆρας ἔμαρψε, -πτε). Πινδάρ. Ἴσθμ. 6 (5), 15: αἰδαν γῆράς τε δέξασθαι» παραλλάσσει εἰς τὴν ἔννοιαν. Τρὺξ ἄρα κατ' ὁπώραν. Ὑπόλοιπον ἔτι τὸ μνημονεύεσθαι τὰς τῶν λογίων πείρας. Τῷ μὲν Hermann καλὸν ἔδοξε «τε μεμάρπει», τῷ δὲ Götting «γῆρα τ' ἐμέμαρπτον», ἀντὶ τοῦ πληθυντικοῦ κατὰ τὸ Πινδαρικὸν σχῆμα.

246. *ἀθρόοι*] ἀθρόον.

ἔκτοσθεν, -ε] ἐντοσθεν, -ε. Ὁ τεχνίτης τοὺς γέροντας ἔθηκεν ἔξω τῶν πυλῶν, ἵνα ᾧσι φανεροί.

ἔσαν] Voss: ἴσαν, ὥσπερ Ἰωάννης ὁ Διάκονος ἔσαν ἐξηγήσατο ἀπὸ τοῦ ἦσαν κατὰ συστολήν, τὸ δὲ ἦσαν, ὃ σημαίνει τὸ ἐξῆλθον, ἀπὸ τοῦ εἶμι!.

247. *σφετέροις τέκεσσι*] σφετέροις τεκέεσσι.

κνάνει] κνάνεοι.

250. *δεινωτοί*] δεινωτοί, δεινωπαί, δεινωταί. Προειλόμεθα τὰ ἄρσενικά, ἐπειδὴ τὰ τέσσαρα ἐπίθετα τὸ μὲν κεχωρισμένως

τοῦ ὀνόματος κείνται, τὸ δὲ τὰ πλεῖστα σύνθετα. Ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν θηλυκῶν ἔστιν εἰπεῖν ἀξιόλογα.

βλοσυροί] βλοσυραί.

δαφνοί] δαφνοαί.

ἄπλητοί] ἄπληστοί, ἄπλατοί. Παράθεσ. Θ. 151. 153 κτλ.

251. δ' ἄρ'] Ἰωάννης Διάκονος: γάρ. Thiersch ἐν τῇ Γραμματικῇ 201, ἔκδ. 6': δὲ ἴεντο.

252. μάρποιν'] μάρπτοιεν, μεμάρποιν, μεμάρπτοιεν, ἴδε 245, μεμάρποιεν, πρβλ. 231. 304. Deiters σ. 37: γε μεμάρποι.

253. αὐτῶ] αὐτῶν.

254. βάλλ' ὄνυχας] βῆλλον ὄνυχους Wakefield, Silva Critica τ. Α', σ. 120, ἀνακριβῶς ἐπιθεωρήσας τὴν Ἑσυχίου γλῶσσαν ὄνυχος, ὄνυξ. Hermann: βῆλλον ἔπειτ' ὄνυχας, ψυχὴ δ', Lenep: βῆλλον ὁμῶς ὄ., ψ.

ψυχῇ] ψυχὴν. Hermann (8) σ. 201: ψυχὴν — καθίει.

κατῆε, ἐγὼ, -εν Wolf: (κατῆεν Harleanus 5724)] κατεῖεν (ἴδε Ἑσυχ.: εἶεν, ἐπορεύετο), κακεῖεν = κακ-κεῖεν.

255. ἀρέσαντο] ἄρ' ἔσαντο, ἄρ' ἄσαντο (Τὸ α μακρόν, οἶον Ἰλ. Τ 307: σίταιο ἄσασθαι), εὔτ' ἂν ἔσαντο (κατὰ τὴν κοινὴν σύνταξιν τοῦ ὅταν). Ranke: ἄσαντο, Paley: ἄῤσαντο. Τὸ ἀρέσκεσθαι καὶ παρ' Ὀμήρῳ εὐχρησται καὶ Ὑμν. Ὀμηρ. 19, 179, Αἰσχύλ. Ἰκέτ. 642, Ξενοφ. Ἀπομνημ. 4, 3, 16.

256. ῥίπτασκον, ἐγὼ] ῥίπτασκον, ῥίπασκον, ἴδε Θ. 157.

258. ἡ μὲν] ἡμὲν. Ranke: ἡ δὲ, τοῦ Διακόνου παραφράσαντος «ἡ μέντοι Ἀτρώπος».

259. πέλει] πέλει, τῆς γνώμης ἐκλαμβανομένης οὐχὶ ὑλικῶς, ἀλλὰ θρησκευτικῶς καὶ ἀλληγορικῶς.

ἀλλ' ἄρα ἦγε (Ὁδ. γ 259: ἀλλ' ἄρα τόν γε)] ἀλλ' ἄρα ἦδε (ἦδη), ἀλλ' ἄρα δ' ἦδε, ἀλλ' ἄρ' ἦγε, ἀλλὰ καὶ ἔμπης. Hermann (8) σ. 201: ἀλλ' ἄρα τῶν γε ἦδε μὲν ἀλλάων κτλ.

260. τῶν γε μὲν] τῶν μὲν, ἡ μὲν. Hermann αὐτ.: τῶν μὲν τ', Ranke: ἀλλ' ἄρα ἦγε τῶνδε μὲν.

260. τε] τ' ἦν, κατὰ τὴν τῶν Βυζαντινῶν μετρικὴν. Ἀτρώπος πάντοτε ἐστὶ πρεσβυτάτη.

263. ἐν, πρβλ. Γεωπον. 6, 6, 1: ἐνισώω] Heinrich: ἂν. — Ὅπισθεν τούτου τινὲς διττολογοῦσι 253.

264. ἐπισμυγερή] ἐπὶ σμυγερή. Πρβλ. Ὁδ. δ 672: ἐπισμυγερή, ἡ, ἐπὶ σμυγερή λάβεν αἶσα. Ἐπισμυγερὸς εὐρίσκεται Ὁδ. γ 195, τὸ δὲ ἀπλοῦν ἐν τοῖς Ἀπολλωνίου Ἀργοναυτικαῖς 4, 380 (1063: ἐπὶ σμυγερὴ λάβεν αἶσα;) καὶ Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 721, 18: σμυγερή, ἅμα ἐπίπνοος καὶ αἰσχυρά.

265. αὔσταλέη (Ὁδ. τ 327. Ἀνθολογ. Πλανούδ. 113, 4)]

αύσταλέη, (Καλλιμάχ. Ὑμν. 6,16. Ἀπολλων. Ἀργον. 2,200)
αὐαλέη, πρβλ. Ἐ. 588. Ὁμοίως τὰ Θεοκρίτου χειρόγραφα
(14,4) ἀλλήλων παραλλάσσουσιν.

266. γουνοπαγῆς (Lobeck ἐν ταῖς εἰς Φρύνιχον σημειώσειςι
σ. 535 συνεσώρευσεν τὰ ὁμοιότροπα παράγωγα)] γουνοπαγῆς,
γουνοπαγῆ, γυιοπαλῖς (γρ.-χίς). Παράθεος Ἰλ. X 452: νέρθε
δὲ γοῦνα πῆγνυται, ἀπὸ δέους δηλαδὴ. Ἡ ἐναντιότης ἐκφαίνεται
ἐκ τῶν Διογένους Λαερτίου 7,1: παχύνημος τε καὶ ἀπαγῆς.

ὑπῆσαν] ἐπῆσαν Τρικλίνιος

267. τῆς δ'] τῆς (Περὶ ὕψους 9,5).

268. ἀπελείβει] ἀπέλειβεν.

ἄπληστον] ἄπληστον.

σεσαρυῖα] σεσηρυῖα, κατὰ τὸν τῆς Ἀττικῆς γλώσσης κανόνα,
ὃ διώρθωται πῶς μετρικῶς Βυζαντινικῇ ἀποκοπῇ εἰς τὸ σηρυῖα.

269. κατενήροθεν] Guiet: ἐπενήνοθεν ὥμοις. Καὶ δὴ σχο-
λιαστῆς τις ἐξηγεῖται «ἐπῆνθει».

270. παρὰ] Wolf: πάρα=παρῆν.

272. ἀγλαταῖς] Λαυρεντιαν. 32,16: ἀγλαίης (-ης).

χοροῖς] λαοῖς.

273. μὲν παραλείπεται ὑπὸ τινων ἀντιγραφῶν.

274. ἤγορτ'] ἤγον δ', ἤγόν τ', ἤγοῦντ', πρὸς τὸ Ὀμηρικόν
(Ἰλ. Σ 493) ἠγέρεον.

δ'] Heyne εἰς Ἰλ. Σ 493: θ'. ἐπιθι ὁμῶς τὸ τῆς Ἰλιάδος
χωρίον.

ὑμέναιος] Guiet: ὑμεναῖος.

275. δ' ἀπ' αἰθομένων] δ' ὑπ' αἰθ., δ' ἀπαιθ., Ἐτυμολ.
Μέγ. σ. 300,4: δέ τ' αἰθ.

276. ἐνι Winterton] ἐνί, ἐνι.

δμῶων] δμῶων, καίτοι ἡ λέξις οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὸ ταῖ.
ταῖ] αἰ.

ἀγλαῖη] -αῖς (=272), -ης=ης Λαυρεντιαν. 31,32.

277. τοῖσι,-ιν] τῆσι,-ιν. Ἐπραξαν καὶ πάλιν ταῦτό λάθος.

278. τοῖ] Hermann: ταῖ, διὰ τὸ ἐπίθετον ἀπαλῶν, ὅπερ
καὶ ἐπὶ παίδων (Ἰλ. Σ 571) τίθεται.

ὑπὸ] ὑπαί, πρβλ. 71.

αὐδὴν] αὐοιδὴν. Πρβλ. Θ. 31.39.

279. σφίσιν] σφιν. Lennep: σφιν Φάγνυτο, ὃ ἐμέλλομεν ἐπι-
δοκιμάσειν, ὅτε παρετηρήσαμεν, ὅτι καὶ δις ἐν τοῖς ἐξῆς ὁ βρα-
χύτερος τύπος κατὰ σφάλμα κεῖται.

280. αῖ] Guiet: οἰ.

281. αὐθ'] αὐ, πρβλ. Ἰλ. Σ 243 γρ.

ἐτέρωθε, -ερ, ἴδε Κόιντ. Σμυρν. 11, 328, Ἀπολλών. π. ἐπιρρημάτων σ. 607, 15 κί.] ἐτέρωθι, πρβλ. Ὀδ. μ. 235.

282. Paley, ὅς ὑπερβαίνει τὸν 283 στ., ἐξέδωκε: τοὶ μὲν δὴ παίζοντες.

283. Λεῖπει ἐξ ὁμοιάρκτου ἐν πολλοῖς κώδιξιν.

γε μὲν] γε μὴν. Τρικλίνιος: δὲ μὲν.

μὲν αὖ] Σχόλ. Ἀριστοφ. Ὀρνιθ. 1426: μὲν οὖν.

ὑπ' ἀνλητῆρι Φέκαστος] ὑπ' αὐλ. δ' ἔκ., ὑπ' ἀνλητῆρος ἔκ. (Σχόλ. αὐτ.). Παράθες Θεογν. 545. 803. Ὁμοίως δὲ γράφεται 281: ὑπ' αὐλῶ, ἀντὶ τοῦ: ὑπ' αὐλοῦ.

284. ἔκιοι] Ὁ παραφραστὴς χρῆται τῷ ἐνικῷ «ἐπορεύετο».

286. ἐπιβάντες] ἐπιβάντε' ὅπερ πρὸ τῆς τομῆς καλῶς κεῖται ἴδε εἰς Θ. 186.

287. ἐπιστολάδην] ἐπιστοχάδην, Ἑτυμολ. Φλωρεντ. 152: ἀναστείλαντε.

χιτῶνας (Ἑτυμολ.)] χιτῶνα.

288. ἐστάλατ' αὐτὰρ] ἐστείλαντ' αὐτὰρ ἢ ἀτὰρ χάριν ἐρμηνείας. Schmidt: ἔσταλον, αὐ δ' ἄρ.

289. αἰχμῆς] Paley: ἄρπης.

κορωνιόωντα] κορωνιόεντα (πρβλ. 7. 234), κορωνιόωντα, κορωνιόεντα, ὅθεν ὁ μὲν Hermann πρὸςβέλετο κορηνύεντα, ὁ δὲ Götting: κορυνώεντα. Ἀλλ' ὅμως τὸ ν βραχύ.

290. βριθόμενα σταγύων] βριθόμεν' ἀσταχύων.

ὥσει Δημήτερος ἀκτῆρ] ἐπειδὴ ἐν χειρογράφῳ μεταξὺ κεῖται ἱερὸν, Ranke ἐπενόησε: Δημήτερος ἱερὸν ἄ.

291. Οἱ κώδικες ἔχουσιν ἐπιτνον, ἐπιπλον (ἐπιμπλον), ἐπιπνον. Τὸ τῆς καταλήξεως ο οὐ δικαιολογητὸν εἰ μὴ ἐν τῷ τρίτῳ τύπῳ, εἴπερ ἀπὸ τῆς ρίζης ΠΕΝ σχηματίζεται πίπνω, ὥσπερ ἀπὸ τῆς ΠΕΤ πίπτω. Ὁ παλαιὸς ὅμως σχολιαστὴς, ὁ ἐν τῷ Μεγ. Ἑτυμολ. σ. 366, 43, ταύτην τὴν γραφὴν ἀγνοεῖ. Ἐπιτνον καὶ ἐπιπλον οὐδέ τί εἰσιν. Γραπτέον ἦτοι ἐπιτναν παρὰ τὸ πίτνημι = πετάννυμι (Πινδάρ. Νεμ. 5, 11: πίτναν εἰς αἰθέρα) ἢ ἐπιμπλαν παρὰ τὸ πίμπλημι. Ἐκεῖνο μὲν δύναται συντάσσεσθαι μετὰ δύο αἰτιατικῶν (πρβλ. Εὐριπ. Τρωάδ. 889: πέμφομέν νιν Ἑλλάδα). Τοῦτῳ δὲ ὁμοιάζει τὸ Θεοκρίτειον «ἀναπληροῦν ἄλφάν» (7, 34).

ἀλωηρ] Robinson: ἄλωη.

292. δ' ἐτρύγων] Spitzner, De versu heroico σ. 95.

ἐνὶ] ἐν (Ἑτυμολ. Φλωρεντ. 123), πρβλ. Ἰλ. Σ 551.

293. αὐτ. ἐς (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 634, 41. 745, 3)] αὐτ' ἐν, αὐτε, οὖν τ' ἐς. Ἐνομίσαμεν τὴν ἀρχὴν γνήσιον τὸ ἐν, ὃ Βοιωτικῶς συντάσσεται μετὰ τῆς αἰτιατικῆς, ὀλίγον δὲ παρακατιόντες ἐν ταῖς αὐταῖς λέξεσι στ. 296 παρετηρήσαμεν τὴν τῆς γρα-

φῆς αἰτίαν. Ἐκεῖ τινες γράφουσιν ἐν ταλάροις. Ἦσαν ἄρα οἱ ἄτοπον ἡγοῦντο τὸ φέρεσθαι τὰς σταφυλὰς πρὸς τοὺς ταλάρους· ἐν ταλάροις, ἔφασαν, ἐφέροντο.

ἐφόρευν (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 745,3)]* ἔφερον Ἑτυμ. σ. 634,41. ὑπὸ] Guiet: ἀπὸ.

294. καὶ (Ἑτυμολ. Φλωρεντ. σ. 228)] ἦ.

βότρυν] Hermann εἰς τὰ Ὅρφ. σ. 757 παραινεῖ τὴν κατὰ συνίζησιν ἀνάγνωσιν. Ἴσως ἐγγράπτο βότρυν.

μεγάλων] Heinrich: χαλκίων.

ὄρχων] Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 643,42: ὄρχων καὶ 296: ὄρχος.

295. ἀργυρέης] ἀργυρέοις.

296. αὐτ'] οὖν τ', ὥσπερ 293.

ἐς ταλάρους] ἐν ταλάροις. Hermann: ἐς ληνοὺς.

ἐφόρευν] Οἱ Βυζαντινοί, οἷς οὐ φροντίς τῆς ποσότητος, εἴκασαν ἐόρευν=αἰώρευν καὶ ἐχόρευν=ἐχώρευν.

σφισιν] Ἑτυμολ. Μέγ. αὐτ. γρ.: σφιν.

297. πολύφρονος, καθάπερ Ἰλ. Φ 367. Ὅδ. θ 297] περίφρονος, παρ' Ὀμήρῳ ἐπὶ γυναικῶν μόνων ἐν χρήσει ἐστίν. Θ. 894 «περίφρονα τέκνα» εἴρηται, οὐ νοῦς «ὑπέρθυμα» καὶ μεγαλόφρονα.

298. φύλλοισι (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 487,42)] Ζωναράς Λεξ. σ. 1147: σταφυλῆσι. Ὁ Harleianus παρέχει ἀντὶ 298—300 τὸν ἐξῆς στίχον· ἀσειόμενος σταφυλῆσι· μελάνθησαν δέ μεν αἶγε».

ἀργυρέησι (Ἑτυμολ. Μέγ., Ζωναρ.)] ἀργυρέοισι (Ἑτυμολ. Γουδιαν. σ. 296,59). Τὸ ἀρσενικὸν ἐξέδωκε Ζηνοδότος ἤδη Ἰλ. Σ 563. «Θηλυκῶς μὲν ῥάβδοι ἢ κάλαμοι τὰς ἀμπέλους περιπεφραγῦται, ἀρσενικῶς δὲ σημαίνει τὸ ὄρυγμα ἢ τοὺς πασσάλους, τοὺς πρὸς τὴν τῶν πολεμίων ἐρωήν» (Σχόλ.). Heinrich: ἀργυρέοις καμάκεσσι.

299. Ὑπ' ἐνίων ὀπισθεν τοῦ 297 τίθεται ἢ ὑπερβαίνεται

μὲν αὖ] μὲν οὖν, πρβλ. 296.

παίζοντες] παίζονται, ἐκ κακῆς εἰκασίας, ὅπως τὸ ἀνακόλουθον ἀπῆ. Guiet τοῦ αὐτοῦ ἕνεκα ἔγραψε παίζουσιν. Ἀναγκαῖος ἂν ᾦν ὁ τε παρατατικὸς καὶ τὸ ἐνεργητικὸν γένος, ἥτοι ἐπαίγον.

300. γε μὲν, γέ μιν] δὲ μὲν, δέ μιν.

αἶδε] αἶγε· ἀλλὰ προηγείται τὸ γέ μιν.

301. οἷ γε] οἱ δέ, οἶδε.

302. ἐλκηδόν] Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 695,56: ἐλκηδὴν.

303. κύνας] κύνες.

πρὸ] πρὸς. Wolf παρατίθησιν εἰκασίαν φίλου ἀνωνύμου ἀδύο

τε κύνε καρχαρόδοντες». Hermann «πρὸ δὲ τῶνδε δύο κ. κ.».

304. μαρπέειν] μαπέειν, μαρπτέειν. Rzach: μαπέειν.

οὐ δ' ἰέμενοι] Guiet: τοὺς ἰεμένους.

ὑπαλύξαι] ἀπαλύξαι. Καὶ παρὰ Νικάνδρῳ Θηρ. 829 φέρεται ἀπαλύξασθαι. Ἄμα δὲ ἐνθυμούμεθα περὶ τῆς εἰς Ἑ. 557 μνημονευθείσης γραφῆς.

305. αὐτοῖς] αὐτοὺς.

ἀέθλω, πρβλ. 312] ἀέθλων, ἀέθλους.

306. μόχθοι] μόθον.

ἐὐπλεκέων] ἐὐπλοκέων (ἀναλόγως τῷ ἐὐπλοκος), ἐὐπλεκτέων.

δ' ἐπὶ] Robinson: γ' ἐπὶ.

308. ἐπικροτέοντα (Ἑτυμολ. Φλωρεντ. σ. 263, πρβλ. Ἰλ. Ο 453: κείν' ὄρεα κροτέοντες, Ὑμν. Ὀμηρ. 2,56: κ. δ. κροτέουσι)] ἐπικροτόεντα (πρβλ. 7. 234. 289): ἐπὶ κροκόεντα, ἐπικροτόωντα.

πέτοντο] πετόοντο, πετόοντα, ποτῶντο.

309. αὐτεν] Ambrosianus: αὐτνευν.

310. μὲν ἄρ] μὲν γάρ.

αἰδιον εἶχον] αἰ. ἔχον, αἰ. δὴ ἔχον. Hermann: ἔμπεδον αἰὲν ἔχον, Götting: αἰδῖον κατέχον, Paley: ἰδῖοντες ἔχον. Ἡ λέξις οὐχ Ὀμηρική, ἀπαντᾷ ὁμως ἐν τῷ εἰς Ἑστίαν Ὑμνῳ στ. 3.

311. εἶχον] ἔσχον, ἔχον.

312. τοῖσι, -ι δέ] τοῖσι δὲ καί, Βυζαντινικῷ μέτρῳ.

προέκειτο] Nauck (16) δ', σ. 95: προέκειτο.

313. κλυτὰ Φέρρα] κλυτὰ δῶρα.

δ' ἔνν] δέ τοι. Οὐ αἰτία ἦτοι ἡ κακογραφία δειτοῖν ἢ τὸ παρακοῦσαι τὸν γραφέα τὰ ὑπαγορευόμενα.

314. ῥέει] πέλεν, ψυχρῶς ἀντὶ τοῦ ζωγραφικοῦ ῥήματος.

315. αὐτὸν] αὐτούς.

316. ῥά γε] ῥά τε, ῥά ἐ (ὀρθῶς;).

317. παρ] παρὰ, περὶ.

ἐκλονέοντο] κλονέοντο, δονέοντο, (πρβλ. Ὑμν. Ὀμηρ. 2,92) ἐκαρνέοντο, ἐκροτέοντο (ἴδε 308). Ranke: παρὰ δέ σφ' ἰχθύς (οὕτως γρ. ἐν τισι) κλονέοντο, ἦ, δονέοντο.

322. ἀστεροπῇ] ἀστεροπῶν. Ὁ ἐν Εἰδελβέργῃ κωδὶξ γράφει «ἀστεροπῆτα, ὃ ἐκλήπτεον γενικὴν κατὰ τὸν τῶν Ἀλεξανδρέων σολοικισμόν»· ἐκεῖνοι γὰρ τῷ «Αἰολικῷ» - ἃ εἰκῇ ἐχρῶντο.

323. τῷ δ'] τῷ.

324. δίφρου] δίφρον.

325. ἀγχίμολοι] ἀγχίμολος, ὥσπερ Θεόκριτ. 25,203, καὶ ἀγχίμολον καὶ ἀγχίμολοι γράφουσιν.

σφ'] οἱ Ἰλ. Δ 529: ἀγχίμολον δέ οἱ ἦλθε.

326. *θαρσύνουσα* *ἔπεα* *Lenner*] *θαρσύνουσ', -ασ', φωνήσας* ἔπεα. Ἐπιθι τὰ εἰς 445 ῥηθησόμενα.

327. *Nauck* (16) γ', σ. 214 διαίρει *τηλεκλείτοιο*.

329. *δύσαι*] δύσειν. Ἐνθεν μὲν οἱ *Βυζαντινοί* τοῖς τοῦ μέλλοντος ἀπαρεμφάτοις ἐχρήσαντο ἀντὶ τῶν τοῦ ἀορίστου, ἐνθεν δὲ ἐξεδέξαντο τὸ ἐξεναρεῖν ὡς μέλλοντα.

330. *σοί τι* *ἔπος*] τοῖ τι ἔπος (ἀλλ' ἀντίκειται τὸ ὕμμι), σοί (τοί) τί γ' ἔπος, τοι ἔπος ἐρέω, τοι ἔπος ἐξερέω.

332. *λιπέειν*] *Rzach*: *λιπέειν*, ὥσπερ καὶ 337: *έλέειν*.

333. *Ἄρη* *Heinrich*] Ἄρην, πρβλ. 59.

ἐπιόρτα] ἐπὶ νῶτα· ἀλλ' ἴδε 425. 458. Ἰλ. E 338.

334. *ὕπο*] *Λαυρεντιαν*. 2823,1: ἀπό· πρβλ. ὁμῶς 460 καὶ Ἰλ. Δ 423.

336. *ἀναχάσσεσθαι*] *ἀναχάσσεσθαι* (ζήτει εἰς 329). Προσγεγραμμένης τῆς ἐξηγήσεως ἀναχῶρει, ἐντεῦθεν ἐγένετο ἡ γραφὴ ἀναχωρήσασθαι (*Schmidt*: ἀναχωρήσασθ').

338. *έβήσατο*] ἐβήσετο, βήσετο, ἐπέβήσατο, -ετο. Διὸ ὁ *Haleianus* τὴν ἀνάγνωσιν χορηγεῖ «ὡς εἰποῦσα δίφρον ἐπέβήσετο». Κόντος σοφῶς δικαιολογεῖ τὴν κατάληξιν -ετο ἐν τῷ *Λογίῳ* Ἑρμῇ Α', σ. 121. Ἔστι δέ, ὡς φαίνεται, τῆς κοινῆς, ἴδε *ιεράσσετο* ἐν ἐπιγραφῇ, ἣν *Sterret* ἐν τοῖς *Papers of the american School of Archeology* τ. β', ἀριθ. 60 ἐδημοσίευσεν.

339. *χερσὶν*] *Heinrich*: *παλάμης*.

341. *σμερδαλέοι* (*Ἑτυμολ.* *Φλωρεντ.* σ. 89;)] *σμερδαλέον* θ', *σμερδαλέην* θ', *σμερδαλέως*. *Heinrich*: *σμερδαλέον* γ', *Paley*: σ. δ', ἐκβαλὼν 340 καὶ παραθεῖς Ἰλ. T 399.

ὑφ' ὁμοκλή *Heinrich*] ὑπ' ὁμ., ὑπ' ὁμ., καθάπερ Ὑμν. Ὀμηρ. 5,88 καὶ *Καλλιμάχ.* Ὑμν. 4,158.

344. *περιστενάχιζε*] -στονάχιζε, -στενάχθηκε, -στονάχθηκε (= *Κόιντ.* *Σμυρν.* 3,397). Ἐπιθι τὴν εἰς Θ. 159 σημειώσιν ἡμῶν. Πρατιμότερον ἡγοῦμεθα τὸν παρατατικὸν ἐπὶ παρασυμπτώματος.

345. *προγένοντ'* (-το, -θ') *ἱελοὶ* (ἱ.)] *προσέγενθ'* (*προσεγένοντ'*) *ἱελοὶ*. *Paley*: τοῖς . . . *προσέγεντ'* *ἱελος*, *Flach*: τοῖς . . . *προσέην* *ἱελος*. Τὸ ἔγεντο ἀνήκει εἰς τὸν ἐνικόν· ὁ πληθυντικὸς κατὰ τοὺς φθογγολογικοὺς κανόνας οὕτως ἂν εἶχεν, ἐγέντο = ἐγν-ντο.

347. δ'] θ', ὅπερ ἦττον ἀρμόζει διὰ τὸ ἐπεσθαι ἐπειθ'. *Heinrich*: γ', καθάπερ 341. *Guiet* οὐδέτερον μόριον φυλάσσει.

ὑπεραντίοι] ὑπεναντίον.

ἀλλήλοισιν, ἐπὶ δύο δυνάδων] ἀλλήλοισιν.

348. *όξεία* (*Ἑτυμολ.* *Μέγ.* σ. 814,45)] *όξεία*. *Guiet*: *όξεία*

τ' ἐχρέμισαν, περί τε σ. ἄ. ἡ. Wolf: ὀξέως ἐχρ., Paley: ὀξεῖα χρ., Rzach: ὀξεῖα γ' ἐχρ. Ὁ αὐτὸς τοῦ οὐδετέρου πληθυντικοῦ τύπος εὐρίσκεται ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ ἐξηγήσει ἀπαριθμουμένων παραδειγμάτων ἐν Θηραϊκῇ ἐπιγραφῇ (Corpus Inscript. Γ', ἀριθ. 2448: θήλεια), ἐν Σοφοκλέους χορικῷ (Τραχ. 122: ἀδεῖα) καὶ Θεοκρίτου εἰδυλλίῳ (1,95: ἀδεῖα, καίτοι ἄλλως συντάσσεται ὑπὸ τοῦ Fritzsche), πρὸς τούτοις δὲ ἐν τοῖς Σιбуллическоῖς Χρησμ. (ζ' 52: βαθεῖα). Ὁ Buttman (Grammatik α', σ. 248, ἐκδ. β') ὡσαύτως ἐκλαμβάνει τὸ Ὀμηρικὸν ὀξεῖα Ἰλ. Α 272.

σφίσιν] σφιν.

349. τὸν] ὄν.

πρότερος] πρότερον.

350. ἐπίσχετο] Ἐκ τοῦ 446 εἰσέφρησεν ἐπίσχες ἢ ἐπίσχε.

351. εἰμὲν] ἐσμέν, ἡμέεις.

352. Τυραννίων ἐτόνισε πάρεξ (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 652,39 κέ. καὶ Σχόλ. Ἰλ. Ι 7).

354. δυνάμει] Rzach: δυνάμι κατὰ τὸν τοῦ Ὀμηριστοῦ Bekker κανόνα, ὃ ἀντίκεινται οἱ Ὀμηρικοὶ τύποι πτόλει, πόσει καὶ τὸ ἐν παλαιᾷ Ἰωνικῇ ἐπιγραφῇ ἀπαντῶ δυνάμει (Röhl, Inscr. Antiquissimæ 497, β 31). Nauck (16) ε', σ. 135: ὃς αἰδοῖ τε δυνάμι τε.

356. Θεμιστοτόνην] -νοῖην, -νέην· ἐν ὑποθέσει τινὶ τῆς Ἀσπίδος ὀνομάζεται Θεμιστονόμη.

358. νῶε, Βοιωτικῶς (Ἀπολλώνιος ὁ Δύσκολος ἐν τῷ π. ἀνωμύας σ. 113 χρῆται Κορίννης μαρτυρίᾳ) νῶϊ, -ιν, νῶ γε. Παράθεσ καὶ τὸ Ὀμηρικὸν σφῶε Ἰλ. Η 280. Κ 552.

359. μὲν τε (πρβλ. Ἰλ. Δ 341)] μὲν τί.

361. μάχην Ambros.] μάχης. Τὸ μενεαίνω ῥῆμα οὐδαμοῦ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων συντάσσεται μετὰ γενικῆς, ἡ δὲ αἰτιατική ἀπαντᾷ τοῦλάχιστον παρὰ Κοίντῳ τῷ Συμυρναίῳ 12,380: ἐμοὶ μενεαίνεν ὄλεθρον.

363. Boissonade ἀνταλλάσσει τὰ δεύτερα ἡμιστίχια τούτου τε καὶ τοῦ ἐπομένου στίχου, γράφων ὁπλοῖν ἀντὶ τοῦ σαρκός.

364. δὲ μέγα] δὴ μέγα.

σαρκὸς Βενετ. 9,6] σάκος, σάκκος. Paley: σάρκας, πρβλ. 461 καὶ Ὀδ. τ 451: πολλὸν σαρκός.

365. ὀρμη] αἰχμῇ, Ὀμηρικῶς, οἷον Ἰλ. Π 315: ἔγχεος αἰχμῇ (γρ. ὀρμη) 505: ἔγχεος αἰχμῆν, Γ' 416: ἔγχ. αἰχμῆ. Ranke: ἀκμῇ, πρβλ. Πινδάρ. Πύθ. 9,81: φασγάνου ἀκμῆ.

367. ὅφ'] ἐφ'.

370. εὐπλεκέων] εὐπλεκτέων, ἴδε 306.

αἰψ'] ἄψ.

371. Λεῖπει ἐν τῷ Παρισίνῳ 2708.

παῖς τε] Vossianus: παῖδές τε, Geel: παῖδε.

373. πόσ' (πόδ') ποῦς, πᾶς'. Götting: κανάχει πᾶς' (ἡ ποσὶν) εὐ. χ., Lennep: κανάχιζ' εὐρεία ποσὶ χθών, Ranke: κανάχιζεν πᾶσα περὶ χθών, πρβλ. 'Ιλ. T 362, Hermann εἰς 'Ορφ. σ. 694: καναχὴν ἔχεν, καὶ 'Ιλ. II 105. 794.

374. ἀφ'] ἐφ'. Τὸ δ' ἐμβλημα ἂν εἴη.

375. ἀποθρόσκωσιν] (-ουσι, -ουσιν ἢ ἀποθρόσκουσιν, καθ' ὅ τι γράφεται ἐν τοῖς ἐξῆς.

ἀλλήλαις Λαυρεντιαν. 2823, 1: ἀλλήλω δέ] ἀλλήλησι, -αισι, -οισι (-ης Heinrich).

376. δρύες Rzach] δρῦς. Ἡ αἰτιατικὴ ἐσφαλμένως παραδίδεται ἐξ 'Ιλ. A 494 καὶ Ψ 114.

πεῦκαι] πεῦκοι.

377. αὐτέωv Rzach] αὐτῶν.

378. Λεῖπει ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ 32, 16 καὶ τῷ ἐν Εἰδελβέργῃ ἀνενεχθέντι χειρογράφῳ.

ἦος Nauck (16) ε', σ. 412, ὑποσημ. 5 κατὰ τὸ 'Ινδικὸν γάναι] εἰως, ἔως. Τὸ ἐν Βοιωτικῇ ἐπιγραφῇ ἄως (Collitz 406 v) δικαιολογεῖ καὶ τὴν γραφὴν ἦως.

πεδλονδ'] πεδῖον, πέδονδ'.

379. κεκληγόvτες] κεκληγῶτες, κεκληγότες. Αἱ αὐταὶ τρεῖς γραφαὶ εὐρίσκονται 412 καὶ παρ' Ἀράτῳ 1004. Κεκληγῶτες γράφεται παρ' Ἀπολλων. Ροδ. 4, 874.

380. Τὸ τε ἐν πολλοῖς λείπει ἢ τίθεται ὀπισθεν τοῦ πόλις.

κλειτή] κλειτή Nauck: (16) γ', σ. 214, καὶ δὲ 473. 474. 479.

382. ὅπ'] δ' ὅπ'.

μέγα ἱαχον, πρὸ οὐτινος ῥήματος ἐπιτρέπεται χασμωδία] μεγάλ' ἱαχον.

383. σύνισαν] συνέσαν, σύνεσαν.

386. πρὸΦιδέσθαι] προσιδέσθαι. Ἐπίσης τινὲς ἔγραψαν 'Οδ. v 155 «προσίδωνται» ἀντὶ τοῦ «προίδωνται».

387. χανλιόδων, ὃ ἐσχημάτισται ὥσπερ προόδων, χαλκόδων, καρχαρόδων] χαυλιόδους, κατὰ τὸ ἀπλοῦν ὁδούς.

φρονέει] φρονεῖ δὲ, φορέει («φέρεται» Διόκωνος).

μαρέσασθαι] μάχεσθαι. Paley: θυμῷ δὲ μάχεσθαι, Ranke φέρεται: φρονεῖ δὲ μ.

388. θηρευτῆς, -αῖς] θηρευτῆσι, θηρευτῆρσι.

μαστιγῶvτι] μαστιγῶντι. Heyne εἰς 'Ιλ. A 416: μαστιγῶντι, ἢ, μαστίζοντι, παρὰθεις Νικάνδρ. Θηρ. 918, Heinrich: μαστιγῶντι.

390. *ἔικτον* Götting] *ἔικτην*, εἰσηνέχθη ἐκ τοῦ πολυθρυλή-
του στ. Ἰλ. Α 124.

391. *λοφιῶ*] *λοφνῶ*.

394. *ἐφεζόμενος*] *ἐφιζόμενος*.

ἦφος] Rzach: *ἠῶος*.

396. *αὐδῆν*, ἀντιστοίχως τῷ Ὀμηρικῷ «φωνήν» Ὀδ. τ 521]
Ἐντεῦθεν ἐγένετο *αὐδῆν*, *αὐοῖδῆν*, πρβλ. Ἔ. 583.

397. *ὅτε τε* Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 465,39, ὥσπερ Ἰλ. Β 471
(γρ. ὅτε), 782 (γρ. ὅτε, ὅτε γ', ὅτ' ἔτ') Ε 500 (γρ. ὅτε), 803]
Ἐπεὶ τὸ *τε καθ'* «ἡμιγραφίαν» ἐξέπεσεν, ὑπάρχει ἡ παράδοσις
ὅτε, ὅτε περ, ὅτε καί, ὁπότε.

398. *ἦμος*] *τῆμος*.

δη] *δε*.

περὶ γλῶχες] *περιγλῶχες* (διὸ Θεόγνωστος σ. 40 πέντε μόνον
μονοσύλλαβα εἰς ὧς καταλήγοντα ἀναγνωρίζει), *περὶ γλῶκες*,
περιγλῶκες.

τελέθουσι] *τελέθωσι* καὶ ἀναλόγως 400 *σπείρουσι*, -*σιν*] *σπεί-*
ρωσι, -*σιν* καὶ αἰόλλονται] αἰωλῶνται, αἰόλλοντο, αἰώλωντο.

400. *ἄχθος*] Ἀθῆν. Δειπνός. 10,428 C: *ἔχθος*.

403. *ἀλλήλοισι*] *ἀλλήλους*.

κοτέοντες] *κοτέοντε*, *καλῶς*, ἴδε εἰς Ἔ. 186.

ὁρμήσωσι] -*σουσι*.

404. *σφ'*] *σφιν*, *σφι*. Lennep νοθεύει τὸ λεξείδιον.

405. *ἦδ'*] *οἱ δ'*, εἰσῆλθεν ἐξ Ἰλ. Π 428.

ῶσ'] *ὥς*.

406. *κλάζοντε*, -*τ'*, -*τες*, ὥσπερ Ἰλ. Π 429. Πίνδαρος, Ὀλ.
2,88, καὶ Σοφοκλῆς, Ἀντιγόν. 111, τὴν λέξιν ἐπ' αἰετῶν μετα-
χειρίζονται, ὅθεν περὶ τοῦ Θηβαίου ποιητοῦ αὐτοῦ κεῖται Ἀν-
θολ. 9,571,1] *κράζοντε*, -*τες*. Οἱ τὸ πάλαι συλλέξαντες τὰς
«φωνὰς» ἀπονέμουσι τῷ αἰετῷ τὰς λέξεις *κλάζω* καὶ *καρχιλάω*
(*καγλάζω*).

μάχεσθον] *μαχέσθην*, (*κράζοντ'*) *ἐμαχέσθην*, *μαχέσθαι*, *μά-*
χονται. Hermann: *μάχησθον ἢ μάχωνται* (= Ἰλ. Π 429).

408. *ἦντ'*] *ἦν*.

409. *ἀπὸ (σ)νευρῆς*] *ἀπαὶ νευρῆς*.

ἀπαλήσεται] *ἀπαλήσετο*, -*σατο*, ἀπονίσσεται, Ἑτυμολ. Μέγ.
σ. 42,32: ἀποχρήσεται (γρ. ἀπολήσεται).

414. *ἐμβαλε*, πρβλ. Πινδάρ. Νεμ. 10,68: *ἐμβαλον στέρνω*
Πολυδεύκης] *κακογράφως ἐβαλε*, *ἐλασε*, *ἤλασε* ἐκ τοῦ 419 στ.

415. *χαλκός* Σέλευκος κατὰ τὰ σχόλια, προσηγισμένου Ἀρι-
στάρχου εἰς τοὺς αὐτοὺς στίχους Ἰλ. Γ 348. Η 259. Ρ 44,
ὧ ἔπονται δύο γραφεῖς] *χαλκόν*. Εἰ καὶ *χαλκός* δηλοῖ Ἰλ. Η

267. Υ' 268. Φ 165 τὴν χαλκὴν ἀσπίδα, ἐνταῦθα ἂν ἔκειτο ἀκυρότατα ἐπὶ τοῦ πολυτίμου πονήματος, οὐ πᾶρεργον μόνον ἐλάχιστον τὰ χαλκᾶ μέρη.

417. μακρῶ, ἥτοι μεγάλη σαρίσση, οὐχὶ ἐλαφρῶ ἀκοντίῳ] χαλκίῳ, -ῶ.

418. αὐχένῃ] αὐχέτι.

Ranke ἐμβάλλει τ' μετὰ τὸ ἐπίρρημα. Ἡσίοδος μέντοι φιλεῖ τὰ ἀσύνδετα.

419. κέρσε] τέρσε. Τὸ τέρσομαι ἀλλαχοῦ σημαίνει «ξηραίνομαι».

τένορτε] τένοντας.

421. πέτρῃ] Λαυρεντιαν. 32,16: πεύκη. Ἔνεκα τοῦ ἐπιθέτου ἡλίβατος ἐπιθι Ὑμν. Ὁμηρ. 4,268, οἷος ἐν τοῖς κώδιξι φέρεται.

425. Ἄρῃ] Heinrich] Ἄρῃα, Ἄρεα, Ἄρην, ἴδε 59.

ἐπιόντα] προσιόντα, προΐοντα, προσιέντα. Ἀπείδομεν πρὸς τὸ Ἄρῃ.

428. τάχιστα] μάλιστα.

429. ἐμ (ἐν) μέγεος J. Fr. v. Meyer ἐν τῇ ὑπὸ Heinrich ἐκδόσει, ὅπου καὶ εὐρήσεις τὰ παράλληλα χωρία σ. 219· οἱ πρόσθετες Ὁδ. ν 417] ἐμμενέως, πρβλ. Θ. 714.

πίμπλῃται] πίμπλατο, πίμπληται, πίμπλονται.

431. μαστιόων] μαστιγῶων, μαστιγῶων (εἴληπται ἐκ 389).

ποσσὶ, -ιν] Nauck (16) ε', σ. 141: οὐδας.

γλάφει] γράφει, γλύφει.

αὐτόν] αὐτοῦ.

432. ἐλθεῖν] Nauck: ἐλθέμεν.

434. ἔσση Ἄρῃος, πρβλ. 344] Ἄρῃος ἔσση, Ἄρεος ἔσση. Ἄρᾱ γε τοῦτο ὀρθότερον, μετεβλήθη δὲ διὰ τὴν τοῦ Α διέκτασιν;

435. δέ οἱ] Paley: δ' ὥς, ἐξαλείφω τὸ ἐν 436 δέ.

ἀγνύμενος] ἀχθόμενος.

436. ἰάχοντε] ἰάχοντες.

437. ἀπὸ μεγάλου] ἀπαι μεγάλου.

ορούση] ορούσ(σ)α.

438. Guiet ἀθετεῖ τὸ δ', ἀνθ' οὗ Paley ἐξέδωκε μακρόν.

ἡγή] ἡχῆ. Wakefield, Silva Critica A', σ. 128: ἡχῆς.

439. ἐμμεμανῖα] Ὁ Πάπυρος παρέχει ἐμβεβανῖα. Διακόνῳ δὲ προύκειτο ἡ ἀνάγνωσις ἐμμεμακυῖα («ὁ κτύπος ἔρχεται βοῶν», πρβλ. Ἰλ. Δ 435: ἀζηγῆς μεμακυῖαι).

440. συνερέκεται (πρβλ. Ἐτυμολ. Μίγ. 691,24 καὶ Ἡρόδοτ. 7,151), ὑποτακτικῇ τοῦ ἀορίστου συνηνεκῆσθαι] συνενήνεκται. Hermann: συνενήνεκτ'.

441. Lennep νοθεύει τὸ *έ*, ἀπονέμων δίγαμμα τῇ *ιαγῇ* λέξει.
 444. *ἐρεμνὴν*] Ἡ τοῦ Ἰωάννου παράφρασις «στιβαρὴν» ὑποτίθῃσι τὴν γραφὴν *ἐρυμνὴν*.
 445. *ἰδοῦσα* (F) *έπεα*] *ἰδοῦσ' έπεα*.
 446. *ἐπίσχε*] *ἐπίσχες*, Ἀττικῶς. Göttling: *ἐπισχε*. Κατὰ τὸν Nauck (16) δ', σ. 289 κέ. καὶ *ε'*, σ. 142 οἱ τύποι ἐκείνοι εἰσι τῆς κοινῆς συνηθείας, π. χ. εὕρισκω *κατάσχε* ἐν Χρυσόστομου Ὁμιλίᾳ *ιε'* εἰς Εὐαγγ. Ματθ. § 9, σ. 177.
 448. *Ἡρακλέα κτείναντα*] Lennep: *κτείνανθ'* Ἡρακλῆα, Nauck (16) *ε'*, σ. 140: Ἡρακλέην κ. Ἀλλὰ παρὰ 458 καὶ Ὑμν. Ὀμηρ. 15,1.
 449. *παῦε*] *παῦσαι*, Ἀττικῶς. Thiersch: *λήγε*.
μάχης, ὥσπερ Ἰλ. Ο 459 Ζηνόδοτος ἀνέγνω] Ἄλδος: *μάχη*, Paley: *μάχην*, ὅπερ αὐτόθι ὑπὸ πλείονων γέγραπται.
 450. *πειθ'*] Ἄρεος, -ηος, -εως] *πειθεν* Ἄρεος, τῇ αὐτῇ συνιζήσει, ἤ. Ὀρφ. Ἀργοναυτ. 1078. Μανέθ. 2, 210. 304. 4, 366. 6, 163. Ἐν τῷ Harleianus φέρεται «πειθετ' Ἄρης μεγαλήτορι θυμῷ».
 451. *μέγα ἰάων*] *μεγάλ'*, *μέγ'* ἰάων. Schmidt: *μέγ'* ἰάκων.
τεύρεα] Hecker ἐν τῷ Φιλολόγῳ τ. δ', σ. 487: *τ' έγχεα*.
 452. *καρπαλίμως*] *καρπάλιμος*.
 454. *σπερχνόν*] *σπερχνῶς*.
παιδὸς ἐοῦ] *ἐοῦ παιδός*.
 457. *Ἀρη'*] Ἀρη, Ἀρην.
εἴλεν] *έσχεν*.
ἐρυσάμενος] Τρικλίνιος: ὀρεξάμενος.
 458. *Ἡρακλέα κρατερόφρονα*] Ἡρακλῆϊ, -εῖ κρατερόφροني. Guet: Ἡρακλῆ, Nauck αὐτ.: Ἡρακλέην.
 460. *ὑπο*] Guet: ἀπό.
 461. *σαρκός*] *σάκος*, ὥσπερ 364.
ἄραξε, -εν] *ἤραξε*, *ἔραξε*, *ἔραζε*.
 462. *κάβαλε*] *κάμβαλε*, ἴδε Θ. 189.
 468. *σκυλεύσαντες*, καθάπερ Θεόκριτ. 24, 5: *ἀπεσκύλευσε*] *έσκύλευσαν* καὶ Ambrosianus: *σολήσαντες*. Wolf: *συλεύσαντες*, Ὀμηρικῶς.
 470. *ὠκυπόδεσσιν αἰτάρ*] *ὠκυπόδεσσ'* αὐτάρ.
 471. *Ὀλυμπόν* (Ὀῦλ.) *τε*] Ὀλυμπόνδε. Grævius: Οὔλυμπόνδε.
 473. *πόλιος*] *πόλιας* (-ηας).
 474. *Ἰαωλκόν* (Ἰαολκόν)] Ἰάολμον, Ἰαμελκόν, Ἰαθηλόν.
 475. *πολλὸς*] *πολύς*.

477. Περὶ τοῦ ἄναυρος διχογνωμονοῦσι, πότερον κύριόν ἐστιν ὄνομα ἢ οὐχί. Συνεθέμεθα τῷ σχολιάσαντι τὰ Ἀπολλωνίου Ἀργοναυτικά, ὅστις λέγει· «ἄναυρον λέγει τὸν χεῖμαρρον ποταμὸν ἐπειδὴ οἱ ἐξ ὑετῶν συνιστάμενοι οὕτω καλοῦνται». Ὅστις ἄρα χεῖμαρρους ἰδίου ἐστερεῖτο ὀνόματος, ὠνομάζετο «ἄναυρος».

479. ἤνωξ'] ἤνωγ', ὁ Διάκονος· ἤνιξ' (ἠνίξατο).

480. Πυθοῖδε] Πυθῶδε. Götting: Πυθῶδε, πρβλ. Ἀπολλωνίων π. ἀντωνυμ. σ, 112 καὶ Σουίδαν λ. Πυθῶδ' ἰέναι.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΑΤΑΛΑΝΤΙΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Τὰ ποιήματα, ὅσα ἤδη ἡρμηνεύκαμεν πάλαι ποτέ, πολλοστὸν μέρος ἀπετέλουν ὧν ὠνόμαζον οἱ Ἕλληνες Ἡσιόδεια. Ἐκ τῶν καταλόγων τοῦ Σουίδα (σελ. 26) καὶ Παυσανίου (9,31,5), ἔτι δὲ ἐκ τῶν εἰς αὐτὰ παραπομπῶν τῶν συγγραφέων σύνοψιν πῶς λαμβάνομεν ποικιλωτάτου καὶ ἀμφιλαφοῦς κύκλου ποιήσεων, αἱ τινες ἀπόνως διαχωρίζονται κατὰ τὰ περιεχόμενα εἰς συστάσεις τινάς· πρῶτον μὲν οὖν μνημονευτέον τὰς πολυθρυλήτους γενεαλογίας, **Γυναικῶν ἡρωῶν κατὰλογον** ἐν βιβλίοις ε' (οὕτω Σουίδας) καὶ **Μεγάλας Ἡοίας**, ἔπειτα μικρότερα ποιημάτια ἐπικά «**Κήϋκος γάμον**» καὶ «**Θησέως εἰς Ἄδου κατάδασιν**». Ἡ τρίβιβλος **Μελαμποδία** μετὰγει ἡμᾶς πρὸς τὰ **Μαντικὰ ἔπη**, **Ἐξηγήσεις ἐπὶ τέρασιν**, **Περὶ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων**. Τὴν **Ὀρνιθομαντείαν**, ὡς εἴρηται, προσῆψαν τοῖς Ἔργοις καὶ Ἡμέραις· πρὸς ἃ δὴλον ὅτι ὡσαύτως σχεῖν εἶχον τὰ **Μεγάλα Ἔργα** καὶ ἡ **Ἀστρονομία**, εἴπερ αὕτη ἐκείνων κεχωρισμένως ἐφέρετο. Τῶν διδακτικῶν ἦσαν καὶ αἱ **Χέρωνος ὑποθήκαι**. Τέλος δὲ Σουίδας μόνος πάντων ἀναφέρει «ἐπικήδειον (ἥτοι ἐλεγείαν) εἰς Βάτραχόν τινα ἐρώμενον αὐτοῦ».

Πρὸς τούτοις δύο ποιήματα ἦσαν ὡς ἀληθῶς ἀμφίλογα· ὁ γὰρ **Αἰγίμιος** ὑπὸ τῶν μὲν ἐλέγετο Ἡσιόδου, τοῖς δὲ ἐδόκει Κέρκοπος τοῦ Μιλησίου ἔργον, καὶ τοὺς **Κεραμεῖς** τινες Ἡσιόδῳ προσένειμαν (Ἰούλ. Πολυδεύκης, Ὀνομαστ. 10,85), σφύζονται δὲ ἐν τῇ τῶν Ὀμηρικῶν ἐπιγραμμάτων συλλογῇ. Ἀμφότερα ταῦτα παραλείπομεν, ὡς καὶ τὰς ἐσφαλμένας ἢ κιβδήλους παραπομπάς, περὶ ὧν ἐν ἰδιαιτέρᾳ διατριβῇ ἐροῦμεν.

Τὰ ποιήματα ἐκεῖνα συνηνώθησαν ὑπὸ τε τῶν βιβλιοπωλῶν καὶ βιβλιοφυλάκων εἰς σῶμα διηρημένον εἰς ις' βιβλία (σ. 8, στ. 80), ὧν τινων τηλαυγές πρόσωπον ἦν ἡ Θεογονία, ἀκολουθουμένη, ὡς οἱ τελευταῖοι στίχοι ἀποδεικνύουσι καὶ Πρόκλος ἐν τῷ τῶν σχολίων προλόγῳ διαβέβαιαι, ὑπὸ τοῦ Γυναικῶν καταλόγου. Ὅθεν Ἀπολλώνιος καὶ Ἡρῳδιανὸς οἱ γραμματικοὶ Ἡσιόδον ἀναφέρουσι κατὰ τὸν ἐκάστου τινὸς βιβλίου ἀριθμὸν· ἄς

παραπομπὰς ἐνταῦθα παρατίθεμεν ὡς ἐν τῷ ἐπιτηδαιοτάτῳ τόπῳ.

1. (74) (1) Ἡρῳδιανὸς ἐν τῷ περὶ μονήρους λέξεως σ. 18,24 «Τὸ δὲ *φανή* παρ' Ἡσιόδῳ ἐν δευτέρῳ εἰρημένον· «οἱ πρόσθε φανὴν ἐντοσθεν ἐκευθον» ὁξύνεται».

2. (75) Ὁ αὐτὸς αὐτ. σ. 42,4 «*Νοῦθος* [κύριον] ψόφος. Ἡσιόδος ἐν τρίτῳ· ἀνοῦθος δὲ ποδῶν ὑπ' ἐν οὐδεὶ ὀρώρει» (2).

3. (76) Ἀπολλώνιος ὁ Δύσκολος π. ἀντωνυμίας σ. 385 a, ἐκδ. Bekker, 125 a, ἐκδ. Schneider· «Ὑπὸ γὰρ Ἡσιόδου, ἐν ἀρχῇ τεθείσα, (ἡ *σφίρ*) εὐλόγως ὠρθοτονήθη ἐν τρίτῳ· «σφίρ δ' αὐτοῖς μέγα πῆμα». (Ἐν τοῖς τοῦ Κραμήρου ἐξ Ὁξωνίας Ἀνεκδότοις τ. Α', σ. 388,20 κέ. ἀναγινώσκεται «σφίρ τ' αὐ. μ. π.»).

Ἀναλόγως ὁ Χαιρωνεὺς φιλόσοφος Συμπόσ. 8,8,4 τῇ φράσει κέχρηται «ὡς ὁ τὸν Κήρυκος γάμον εἰς τὰ Ἡσιόδου παρεμβάλων εἰρηκεν».

Ἐνθεν μὲν τὸ ὀγκῶδες πλῆθος τῶν Ἡσιοδείων ποιημάτων, ἐνθεν δὲ ἡ τῶν Ἀλεξανδρέων κατάκρισις ἐνωρὶς τὰ «πραπτόμενα» τοῦ Ἡσιόδου περιώρισαν εἰς τὰ δύο ποιήματα, ἅπερ ἀνεκηρύξαμεν γνήσια μνήματα τῆς Ἀσκραϊκῆς ποιήσεως· ἡ δὲ μικρὰ Ἀσπίς παρὰ ἄρτημά τι ἦν, παριστάνον τὸ τρίτον γένος τῶν Ἡσιοδείων, ὅπερ ὑπὸ τε τῶν ἐπιγραμματοποιῶν καὶ ῥητόρων διεθρυλεῖτο (Ἀνθολ. 9,64. Λουκιαν. Διάλογ. Ἡσιόδ. κ. 1, Μάξιμος ὁ Τύριος Διατριβ. 32,34), ἥτοι τὸ ἥρωογονικόν.

Εἰς τοῦτο ἀφορῶσιν ἅπασαι σχεδὸν αἱ εἰς τὰ νόθα Ἡσιόδεια παραπομπαί· δυστυχῶς δὲ οὐκ ἀρκοῦσι πρὸς τὸ ἐντελὲς διασαφῆσαι, πῶς ἔχει ὁ **Γυναικῶν κατάλογος** ἢ ἀπλῶς **Κατάλογος** πρὸς τὰς **Ἡοίαις**, αὐταὶ δὲ πρὸς τὰς **Μεγάλας Ἡοίαις**. Σουίδα δὴλα δὴ τὸν «Γυναικῶν ἡρώων κατὰλογον» λέγει πέντε βιβλίων καὶ οἱ παλαιοὶ ἀναφέρουσι τὸ τέταρτον τοῦλάχιστον ἐτι βιβλίον· ἐξ ἐναντίας δὲ ἐν τῇ τῆς Ἀσπίδος ὑποθέσει ἀνέγνωμεν, ὅτι ἡ τοῦ ποιηματίου ἀρχὴ ἠῶρητο ἐν τῷ δ' καταλόγῳ, ἡ δὲ Ἀσπίς ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ἢ *οἴη*, ὅθεν τὸ τῶν Ἡοιῶν ὄνομα ἐγένετο. Δεύτερον δὲ τὸ παλαιὸν λεξικόν, ἐξ οὗ αἱ Ἡσυχίου καὶ τοῦ Γουδιανοῦ Ἑτυμολογικοῦ γλῶσσαι (σ. 246,23) ἐπήγαζον, *Ἡοῖαι* ἐξηγεῖται *Κατάλογος Ἡσιόδου*, ὥσπερ καὶ Θεόγνωστος (ἐν τοῖς Κραμήρου Ἀνεκδότοις τ. Β', σ. 18,26) παρα-

(1) Παρεγκλείομεν τοὺς ἀριθμοὺς τοὺς ἐν τῇ προεκδόσει τοῦ Rzach, ἐπειδὴ μάλιστα οὗτος ἐν τῷ τέλει σημειοῦται τὰς πρότερον καταριθμήσεις τῶν ἀποσπασμάτων.

(2) «Ἐν οὐδεῖ» ἐν τῷ ἀρχετύπῳ ὑπερεγγράφητο τοῦ δοῦπος, ὅτι ἐξ Ὀμήρου (Ὀδ. π. 10: ποδῶν δ' ὑπο δοῦπον ἀκούω) εἰσερρή, ὕστερον δὲ ἐκεῖνο εἰσατέθη εἰς τὸν ἀνωτέρω στίχον ὀπισθεν τοῦ ψόφος. Götting: νοῦθος δ. π. ὡ. δ. ὡ., Lehrs: ψόφος ἦν οἶδεν Ἡ. ἐ. τ. νοῦθος δ. π. ὑπόδουπος ὡ.

διδωσιν· Οἶας (γρ. Οἶας) ἀρχὴ καταλόγου. Τὰς Μεγάλας 'Ηοίας ὁ εἰς 'Απολλώνιον 'Ρόδιον σχολιαστὴς 2,181 ἀντιτίθηται τῷ γ' καταλόγῳ καὶ 4,57 τῷ 'Ησιόδῳ ἀπλῶς. Ὁμοίως δὲ αἱ Μεγάλαι 'Ηοῖαι (Παυσαν. 6, 21, 10) περὶ τῶν 'Ἱπποδαμείας μνηστῆρων οὐ συνῆδον «'Ησιόδῳ» (Σχόλ. Πινδάρ. Ὀλυμπ. 1, 127) καὶ περὶ τῆς 'ΑΣκληπιοῦ μητρὸς οἱ «'Ησιόδοι» ἀντικείμενα προσφέρουσιν, ὃ μὲν ὑπερασπιζόμενος 'Αρσινόην, ὃ δὲ Κορωνίδα. Ταῦτα λοιπὸν ἀνασκοπούμενοις ἡμῖν καὶ τὸ ὅτι τὸ ἐπίθετον *Μεγάλαι* ὑποδηλοῖ ἐναντίωσιν πρὸς μικρὰς ἢ μετρίας 'Ηοίας, τοδε νῦν γε ἔδοξε πιθανώτατον· Τὸ αὐτὸ ποίημα τοτὲ μὲν ψυχρῶς «Κατάλογος Γυναικῶν», ἐν δὲ τῇ συνθεῇ αἱ «'Ηοῖαι» ἐκαλεῖτο· αἱ δὲ Μεγάλαι 'Ηοῖαι καθάπερ τὰ Μεγάλα Ἔργα, κεχωρισμένως ἐφέροντο, ὀνομαζόμεναι ἀπὸ τῆς μείζονος ἐκτάσεως τῶν ἡοιῶν, ἐκάστου βιβλίου, οἶμι, ἀντὶ παντὸς κεφαλαίου ἀρχὴν λαμβάνοντος ἀπὸ τοῦ στερεοτύπου ἢ οἷον. Τοιοῦτό τι αἰνιττεται 'Ερμυσιάνᾳ ἐν τῇ ὑπ' 'Αθηναίου σωθείσῃ ἐλεγείᾳ (13, 597 d), ὅπου, παίζων, 'Ησιόδον εἰσάγει ἐρώμενον τῆς 'ΑΣκραίης 'Ηοίης, «πάσας δὲ λόγων ἀνεγράψατο βιβλους, ὕμνων ἐκ πρώτης παιδός ('Ηοίης) ἀνερχόμενος». Ἀλλὰ τοῦτο τὸ ζήτημα ἐν μέσῳ ἀφέντες, εἰπώμεν περὶ τοῦ ἀλλοκότου σχήματος, ὃ ἀφορμὴν ἔδωκε τοῦ ὀνόματος. Οἱ ὕμνογράφοι, καίπερ ἀδύνατοι ὄντες ἐξαντλῆσαι τὸν τῶν περὶ θεῶν μύθων στέφανον ὅλον, διὰ βραχείων ἠνίττοντο τοὺς λοιποὺς οἷον Ὑμν. Ὀμηρ. 2, 29 κέ. «Πῶς τ' ἄρ σ' ὕμνήσω πάντως εὖμνον ἰόντα, ἢ σ' ἐνὶ μνηστῆρσιν καὶ φιλότητι, **ὅππως** μνωόμενος ἔκεις 'Αζανίδα κούρην... **ἢ ὥς** Φόρβαντα Τριόπew γένος..... **ἢ ὥς** τὸ πρῶτον χρηστήριον ἀνθρώποισι ζητεύων κτλ.». Ἐκ τῶν ὕμνων ὁ τῆς ἀπαριθμήσεως τρόπος οὗτος μετέβη εἰς τὰ ἄλλα γένη, φέρ' εἰπεῖν, εἰς τοὺς Φανοκλέους Ἐρωτας (Στοβ. Ἀνθολ. 64, 14) καὶ τοὺς τοῦ λαιδόρου Τίμωνος σίλλους. Οὕτως ἄρα ὁ ποιητὴς ἤρξατο ἄδειν περὶ τοῦ τῶν γυναικῶν φύλου ὅσαι ἀθανάταισι παρὰ θεοῖσιν εὐνηθεῖσαι θνηταὶ γαίναντο θεοῖς ἐπιεικέλα τέκνα, **οἷη** ἦν..., ἐξηκολούθησε δὲ ἐν ταῖς ἐξῆς ἢ οἷη... ἢ οἷη... κτλ.

'Απολλώνιος ὁ 'Ρόδιος καὶ οἱ ἀπ' 'Αριστάρχου καὶ Κράτης ὁ Μαλλώτης τὸν τῶν Γυναικῶν Κατάλογον μετεχειρίσαντο ὡς γνήσιον πόνημα τοῦ 'ΑΣκραίου. Ἀλλ' ὅμως, εἰ καὶ οὐ πολλὰ ὑπάρχουσι χωρὶς παρὰλληλα, ἐν τι μέγιστον ἐναντιοῦται τοῦ καταλόγου ταῖς ἐν τῇ Θεογονίᾳ μύθοις, ὅτι δηλὰ δὴ οἱ Κύκλωπες ἀποκτείνονται ὑπ' 'Απόλλωνος, ἀθάνατοι ὄντες κατὰ τὸν 'Ησιόδον.

Κατατάσσομεν τὰ γενεαλογικὰ ἀποσπάσματα τοῦ 'Ησιόδου οὕτως, ὥστε τὰ μὲν ἐκ τοῦ Καταλόγου καὶ τῶν 'Ηοιῶν ἀναφερό-

μενα ἅμα τοῖς σχέσιν ἔχουσι πρὸς αὐτὰ προτάσσομεν, τὰ δὲ εἰς τὰς Μεγάλαις Ἑοῖαις ἀνήκοντα συνάπτομεν· τὴν δὲ τρίτην θέσιν κατεγέτωσαν, ὅσα οὐ βεβαίως ἀναφέρομεν πρὸς τὸ ἕτερον ποίημα. Τὴν τῶν ἐξ Ἑσίοδου σημειώσεων διάθεσιν χορηγεῖ τὸ μὲν ἡ ἐπιγραφὴ, τὸ δὲ οἱ τῶν ῥητόρων ὑπαινιγμοί (ἴδε ἀνωτέρω, πρὸς τοῦτοις δὲ Μάξιμ. Τύρ. 24, 9. Εὐναπ. σοφιστ. σ. 41. Γρηγορ. Ναζιανζ. Λόγ. 43, 3), καίτοι οὐ κατὰ λέξιν ἐκδέχεσθαι χρὴ τοὺς τοιούτους· οἱ γὰρ ῥητορικοὶ οὐκ εἰσὶ μάρτυρες πιστοί. Οἱ εὐγενέστατοι τῶν Ἑλλήνων τὸ γένος ἀνῆγον πρὸς τοὺς θεοὺς, διὸ τὰς προμήτορας, αἵτινες τὸν ἀθανάτου ἔρωτα ἐκίνησαν, περὶ πλείονος ἐποιοῦντο τῶν δὴ λεγομένων προπατόρων. Ὡστε ὁ ποιητὴς εὐστόχως ὠρμήθη ἀπὸ τῶν θεοφιλήτων γυναικῶν. Ἀκολουθῶν καὶ ἡμεῖς σκεπτόμεθα τὸ ἐπανορθῶσαι τὰς ἡ-οῖαις, ἀπεχόμενοι ἐνταῦθα ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν οἷας τινὰς ἄλλοι τε καὶ Robert ἐδημοσίευσαν.

α' Πρόνοια καὶ Προμηθεύς.

4 (21. 22). «Ὅτι Προμηθέως καὶ Προνοίης (1) υἱὸς Δευκαλίων, Ἑσίοδος ἐν πρώτῳ τῶν καταλόγων φησὶ καὶ ὅτι Προμηθέως (2) καὶ Πύρρας Ἑλλήν» (Σχόλ. Ἀπολλων. 3, 1086). Ἡ τοῦ ὀνόματος ἀλληγορία οὐ χρήζει ἐξηγήσεως· ἀναλόγως Προμηθέως ἑγγονος καλεῖται *Πρόνοος* (Σχόλ. Θουκ. 1, 3), τοῦναντίον δὲ Ἑπιμηθέως τοῦ βραδυνοῦ θυγάτηρ *Πρόφαις* (Πινδάρ. Πυθ. 5, 28).

5 (28). «Οἱ ἀπὸ τοῦ Δευκαλίωνος τὸ γένος ἔχοντες ἐβασίλευον Θησσεαλίας, ὡς φησιν Ἑκαταῖος καὶ Ἑσίοδος» (Σχόλ. Ἀπολλων. 4, 266).

6 (25). «Μακεδονία ἡ χώρα ὠνομάσθη ἀπὸ Μακεδόνος τοῦ Διὸς καὶ Θυίας τοῦ Δευκαλίωνος, ὡς φησιν Ἑσίοδος ὁ ποιητὴς».

Ἡ δ' ὑποκυσαμένη Διὶ γείνατο τερπικεραύνῳ

(1) Ἐν τῷ κώδικι ἡρῆται *Πανδώρας*, ὃ εὐδελον ὅτι διέφθαρται· διότι πολλοὶ Δευκαλίωνα ἔλεγον ταύτης καὶ Ἑπιμηθέως· ἐν τῷ εἰς Ὁδ. κ 2 σχολίῳ φέρεται· «Δευκαλίων Προμηθέως μὲν υἱός, μητρός δέ, ὡς οἱ πλείστοι λέγουσι, Κλυμένης, ὡς δὲ Ἑσίοδος, *Προνοίης* (ἢ *Προνόης*). Dindorf: Προνοίης, Welcker, äschyleische Trilogie σ. 12: Προνοίης, Sturz: Πανδώρας, Lasaulx, Studien σ. 321 ὑποσ. 25: Πυρηνίης.

(2) Marekscheffel ὁ ἐκδοὺς τῷ 1840 «Hesiodi Eumeli Cinæthonis Asii et carminis Naupactii fragmenta», ὃν δηλώσομεν ἐν τοῖς ἐξῆς τῷ ἀρχικῷ γράμματι, ὥσπερ τοὺς ἄλλους, Götting, Kinkel (Epicorum Græcorum Fragmenta Λειψ. 1877), Rzach — ὁ Μ. οὖν γράφει *Δευκαλίωνος*, ὡς ὁ κοινὸς μῦθος ἀπαιτεῖ, οὐ μνησθεὶς ὢν εἰς Πινδάρ. Ὁλ. 9, 68 παλαιὸς τις ἐσημειώσατο «ἐκ μὲν Προμηθέως καὶ Κλυμένης Ἑλλήν, ἀφ' οὗ καὶ Ἑλληνες, καὶ Δευκαλίων».

ὡς δὴ, Μάγνητα Μακεδὼνα (1) θ' ἵπποχάρμην·
οἱ περὶ Πιερίην καὶ Ὀλύμπου δώματ' ἔναιον ».

(Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος Περί θεμάτων 2, 2, ὅσπερ ταῦτα ἤνουν ἐν Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου ἀντιγράφῳ πληρεστέρω ὧν ἔχομεν· καταλήγουσι γὰρ εἰς τὴν λέξιν *Δευκαλίωνος*). Λόγος γίνεται περὶ τῶν ἐπώνυμων ἡρώων τῶν Μακεδόνων καὶ Μαγνήτων, οἱ δὲ τὰ ἀμφοτέρωθεν τοῦ Ὀλύμπου μέρη κατὰ φύσιν. Τίς ἀγνοεῖ τὴν περίφημον τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων ἵπποτροφίαν; Ταύτην ὑποδηλοῖ τὸ τοῦ ἥρωος ἐπίθετον.

7 (26). «Μάγνης δ' αὖ Δίκτυν τε καὶ ἀντίθεον Πολυδεύκεα» (2) (Ἡρωδιανὸς Περί σολοικισμοῦ ἐν τοῖς τοῦ Boissonade Ἀνεκδότοις Γ', σ. 259 καὶ *Lexicon Vindobonense* σ. 310, ἐκδ. Nauck, πρὸς ἀνώνυμον Περί βαρβαρισμοῦ καὶ σολοικισμοῦ σ. 196, ἐκδ. Valckenær· πραγματεύεται περὶ διαιρέσεως «ὡς ὅταν Ἡσίοδος λέγῃ» . . . οὐ γὰρ διαιρεῖται ὧν ἡ αἰτιατική εἰς ν λήγει, ἀλλ' εἰς η, οἷον Δημοσθέnea Διογέnea, Δημοσθένην Διογένην). Οἱ ἀδελφοὶ οἰκίζουσι τὴν Σέριφον καὶ ὁ μὲν Δίκτυς ἐστὶν ὁ σώσας Δανάνην, ὁ δὲ Πολυδεύκης, ὃν οἱ πλεῖστοι κατ' ἀντίφρασιν Πολυδέκτην ὀνομάζουσιν (ὅθεν Nauck προτείνει *Πολυδέκτηα*· ἐπιθὶ ὁμῶς Σχολ. Ἰλ. Ξ 319 τὰ τε βραχέα καὶ τὰ ἐν τῷ κώδικι Venetus B, ἐπὶ δὲ Ἀπολλόδωρ. 1, 9, 9 γρ., Ἐρατοσθένης. Καταστερισμ. 22, Παλαίφατ. 323 γρ.) ἠναντιώθη τῇ ἡρώϊνῃ καὶ τῷ παιδί αὐτῆς.

8 (24). «Λατίνους μὲν τοὺς ἐπιχωρίζοντας (ἐν τῇ Ἰταλίᾳ), Γραικοὺς δὲ τοὺς Ἑλληνίζοντας ἐκάλουν ἀπὸ Λατίνου τοῦ ἄρτι ἡμῖν ῥηθέντος καὶ Γραικοῦ, ὡς φησιν Ἡσίοδος ἐν Καταλόγοις»

Κούρη δ' ἐν μεγάροις ἀγαυοῦ Δευκαλίωνος
Πανδῶρη Διὶ πατρί, θεῶν σημάτωντι πάντων,
μυχθεῖς ἐν φιλότῃ τέκε Γραικὸν μενεχάρμην»

(Λαυρέντιος ὁ Λυδὸς π. μηνῶν Α', 13, σ. 7, ἐκδ. Bekker· ἀναγνώστης προέθηκε τῶν στίχων ἐκ τῆς Θεογονίας Ἀγρίων ἡδὲ Λατῶν, διὸ καὶ ὕστερον τῷ Γραικοῦ προσετέθη τῶν ἀδελ-

(1) Lehmann, De Hesiodi carminibus perditis, Βερολ. 1828 σ. 28 γράφει *Μακηδόνα*· ἡ γραφὴ τῷ ὄντι ἀπεκάλυψε παρὰ τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι καὶ τοῖς ὕστερον αὐτῶν τὴν μετρικὴν ἀνάγκην (Καλλιμάχ. Ὑμν. 4, 167, Ἑρμῆσιάν. Ἀθην. 13, 598 D, Διονύς. Περιηγ. 254. 4:7, Ἀνθολογ. 7, 240, 1. 246, 3, Ἐπιγράμ. Πausan. 1, 13, 2. 7, 8, 5, Ὀππιδαν. Κυνηγ. 1, 229, Νόνν. Διονύς. 2, 400, τέλος δὲ ἐν τῷ μετρικῷ Πινδάρου βίω στ. 14). Ὡσαύτως ὁ ἐπιγραμματοποιὸς ὀνομάζεται Μακηδόνης. O. Müller, Dorier A', σ. 4: Μακεδόν.

(2) Ὁ Ἡρωδιανὸς κωδὶξ ἔχει· Μ. δὲ κατ' αὐτὸ κ. α. Π.

φῶν) (1). Ἡ Πανδώρα αὕτη ἡρώϊς τῆς πρὸς νότον Θεσσαλίας, ἢ ἀπὸ τῆς εὐφορίας ἐπωνομάσθη Πανδώρα (Στράβ. Θ', σ. 443). Καὶ ὁ Γραικὸς ἀνήκει εἰς τὴν Θεσσαλίαν, λέγεται γὰρ τοῦ Θεσσαλοῦ ἡ παῖς (Στέφ. Βυζάντ.) ἡ πατήρ (Εὐσεβ. Χρονικ. σ. 98). Βεβαίως ἦρως ἦν τῶν Γραικῶν, φύλου Ἑλληνικοῦ, ἀφ' οὗ οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας ἐκάλουν *Γραικοὺς*. Ζήτει εἰς τὰς τῶν νεωτέρων ιστορικῶν διατριβάς (Busolt, griechische Geschichte A', σ. 44, καὶ εἰδικῶς Köchly, Satura Saupprio oblata 1879, σ. 79 κέ., Niese ἐν τῷ Ἑρμῇ τ. ιβ', σ. 409 κέ.).

9 (31). Ἡ τρίτη Δευκαλίωνος θυγάτηρ, Πρωτογένεια τὸ ὄνομα, ὡσαύτως τῷ τῶν θεῶν βασιλεῖ ἔτεκεν υἱόν, Ἀέθλιον, βασιλέα τῆς Ἥλιδος, ὃς ἀντιπροσωπεῖ πως τὰ Ὀλύμπια. «Τὸν δὲ Ἐνδυμίωνα Ἡσίοδος, Ἀεθλίου τοῦ Διὸς καὶ Καλύκης, παρὰ Διὸς εἰληφότα τὸ δῶρον ἐν αὐτῷ ταμίαν εἶναι θανάτου, ὅτε θεοὶ ὀλέσθαι» (Σχόλ. Ἀπολλων. 4, 57). Ἀπολλώνιος ὁ Δύσκολος π. ἀντωνυμίας σ. 366 A (106 A) τὴν δοτικὴν ἐν (σὺν) ἀντὶ τοῦ «οἱ» ἤρε παρὰ Ἡσιόδῳ «ἐν δ' αὐτῷ θανάτου ταμίης» καὶ Ἡσύχιος ἐν τῷ Λεξικῷ ἀναφέρει «ἐν αὐτῷ] αὐτὸς αὐτῷ». Οἱ λόγιοι διαφωνοῦσι περὶ τοῦ δευτέρου ἡμιστιχίου· ὁ μὲν οὖν ποιήσας τὴν συλλογὴν, ἣ ἐπιγράφεται Εὐδοκίᾳς ἰωνιᾷ, ἔγραψεν «ὅτε μέλλοι ὀλέσθαι», ὁ δὲ Schenkl παρὰ R.: ὅτ' ὀφέλλοι ὀλέσθαι, ὁ δὲ Peppmüller (Rhein. Mus. τ. μ', σ. 626): ὅτ' ἔλοιτ' ἀπολέσθαι.

β' Πύρρα καὶ Προμηθεύς.

Ζήτει εἰς 4.

10 (27). «Ἕλληνας δ' ἐγένοντο φιλοποτολέμου βασιλῆος
Δωρὸς τε Εὐσθός τε καὶ Αἰόλος ἱπποχάρμης».

(Οἱ στίχοι πολλάκις ἀναφέρονται, οἷον ὑπὸ Πλουτάρχου Συμπόσ. 9, 15, 1 διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων εὐφωνίαν, ὑπὸ τοῦ τὸν Λυκόφωνα σχολιάσαντος εἰς στ. 284, ὃν ἀντιγράφει ὁ Τζέτζης, ἐχρήσατο δὲ τοῖς αὐτοῖς ἐν τῇ Ἰλιάδῳ Ἐξηγήσει σ. 63, 13 καὶ 134, 22, ἔτι δὲ κεῖνται ἐν τοῖς εἰς Ἰαμβλίου βίον Πυθαγόρου σχολίοις 242, καθάπερ ὁ Κόβητος διώρθωσεν. Τὸν δὲ δεύτερον μὲν

(1) Mützell σ. 508 τὸ ἔμβλημα λείψανον τετάρτου ἑξαμέτρου ἡγεῖται, ὃν ἀναπληροῖ οὕτως· «ἀμύμονά τε κρατερόν τε», ἐπειδὴ Friarle ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἐν Μεδρίτῃ Ἑλληνικῶν χειρογράφων A', σ. 26, ἀρ. 8 σημειοῦται, ὅτι ὁ Λάσκαρις ἀνέγραψε τέσσαρας στίχους, ὧν ἀρχή· «κούρη δ' ἐν μεγάρουσι ἀγαυοῦ Δευκαλίωνος». Göttling τῷ Λυδῷ οὐδὲν ἀπονέμει πλὴν «Γραικὸν τ' ἠδὲ Λατίνον»· τὰ δὲ λοιπὰ προσγεγράφθαι φησὶν ὑπ' ἀναγνώστου σοφοῦ.

νον εὑρήσεις παρὰ τῷ Θουκυδίδου ἐξηγητῇ 1,3 καὶ ταύτου τὸ πρῶτον ἡμιστίχιον παρ' Ἡρωδιανῶ π. μονήρους λέξεως σ. 42,8. Πρὸς τούτοις Φιλάστριος μὲν ἐν τῷ Περὶ αἰρέσεων κ. 111 αἰνίττεται τὸ ὅτι Ἡσίοδος μνημονεύει Ἑλληνα βασιλέα, ὁ δὲ εἰς τὴν Ὀδύσσειαν κ. 2 σχολιαστής, ὅτι Αἰόλον τὸν Ἕλληνας). Οἱ στίχοι οὐ χρήζουσιν ἐξηγήσεως, ἀλλὰ διαφόρως παραδίδονται.

1. δ' ἐγένοντο] δὲ γόνος Τζέτζ. Λυκ. ἐν τῷ Monac. ἀρ. 241. φιλοποτόλεμον βασιλῆος Σχόλ. Λυκόφρ.] φιλοπτόλεμοι-ες Σχόλ. Ἰαμβλίχ., Θεμιστοπόλου βασιλῆος Τζέτζ. Λυκ., Ἐξηγ. 134,63 γρ., Θεμιστοπόλοι-ες Πλούτ., Τζέτζ. Ἐξηγ. 63 γρ., ἴδε τὸ ἐπόμενον ἀπόσπασμα.

11 (27). Τὰ περὶ Δώρου καὶ Εὐόθου λείπουσι· μεθ' οὓς ὁ ποιητὴς ἦσε περὶ τῶν Αἰόλου παίδων·

« Αἰολίδαι δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες,
Κρηθεὺς ἡδ' Ἀθάμας καὶ Σίσυφος αἰολομήτης,
Σαλμωνεύς τ' ἄδικος καὶ ὑπέρθυμος Περιήρης »

(Σχόλ. Πινδάρ. Πυθ. 4,253, ἐξ οὗ τοὺς στίχους ἀντιγράψας ὁ Τζέτζης εἰς Λυκ. 284 αὐθαίρετως συνάπτει τῷ 10 ἀπ. ἀντιγραφεῖς αὐτοῦ διέφθειραν τὴν παρχδοτιν, οἷον 1. Αἰολίδου, θεμιστοπόλου βασιλῆος, 3. πέρι κῆρι, καὶ τοῦτον ἔθεσαν ὀπισθεν τοῦ 10,1. Ἔτωσαν δὲ τὸ τ' στ. 3, ὅπερ ἐν τοῖς σχολίοις ἐξέπεσεν). Ἡ ἀρχὴ παρέχει παράδειγμα τοῦ πῶς Ἡσίοδος παρεκκλίνει τὴν μονοτονίαν· οὐ γὰρ εἶπεν· « Αἰόλου δ' ἐγένοντο (ἐξεγένοντο) ». Οἱ ἐν τοῖς ἡρωϊκοῖς χρόνοις βασιλεῖς κατ' εἰρήνην θεμιστοπόλοι (Ῥυν. Ὅμηρ. 5,103: -ων· ἡων. 474: -οις· εὔσι, Ἀπολλών. Ἀργ. 4,347: -οι-ες) μάλιστα ἦσαν καὶ ἐδιδάσκον. Διὰ τί Σίσυφος μὲν αἰολομήτης ἦ, ὡς Nauck (Mélanges δ', σ. 387), αἰολομήτης (ζήτηι εἰς Θ. 511) προσαγορεύεται, οὐδὲ τὰ παῖδιά ἀγνοοῦσι, διὰ τί δὲ Σαλμωνεὺς ἄδικος, οὐδεὶς ἀπορεῖ μνημένος τῶν περὶ τῆς Σαλμωνέως ἀσεβείας μύθων (Ἀπολλόδ. 1,9,7. Διόδωρ. 4,68. 6,9).

12 (106). Ἐκ τῆς γενεαλογίας τούτων οὐδὲν ὑπόλοιπον εἰ μὴ τὰ μάλιστα ἐν Σχολ. Πινδ. Ὀλ. 11(10),83 κεῖται « ἐνιοὶ δὲ γράφουσι Σῆρος Ἀλιρροθίου, οὐ μέμνηται καὶ Ἡσίοδος »

Ἦτοι ὁ μὲν Σῆρον καὶ Ἀλαγονόν, υἱέας ἐσθλοῦς (γείνατο...)
Ἦν δὲ ὁ Σῆρος τοῦ Ἀλιρροθίου τοῦ Περιήρους καὶ Ἀλκυόνης.

Τὸ δεῦτερον ὄνομα ἐν τοῖς χειρογράφοις νοσεῖ· ἐν ἐνὶ γὰρ πῶς ῥηται Ἀλαζωνόν παρὰ τὸ ἀλαζών, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς Ἀλάζο-

γον, ὃ ἐγένετο ἐκ τοῦ κεῖσθαι Ἀλάγορον ὑπεργεγραμμένου τοῦ γ. Ἐσχημάτισται δὴλα δὴ παρὰ τὴν πλησίον Γερηνίας πόλιν πρότερον μὲν τῶν Μεσσηνίων, ἔπειτα δὲ τῶν Ἐλευθερολακῶνων, Ἀλαγορίαν (Παυσαν. 3,21,7. 26,11). Περιήρης γὰρ ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ἐβασίλευεν.

γ' Τυρῶ ἢ Σαλμωνέως καὶ Ποσειδῶνος,

περὶ ὧν ἀνάγνωθι Ὀδ. λ 235 κέ. Τῷ μὲν θεῷ ἔτεκε Νηλέα καὶ Περίαν, τῷ δὲ Κρηθεὶ τῷ Αἰόλου Αἴσωνα καὶ Ἀμυθάονα. Ὡς πρὸς τοὺς Νηλεΐδας, Ἡσίοδος Περικλύμενον ἱστορεῖ ἀμεταβληθέντα εἰς τινα τῶν συνήθων μορφῶν ἐπικαθεσθῆναι τῷ ὀμρὰ τῷ ζυγοῦ τῶν Ἡρακλέους ἵππων, βουλόμενον εἰς μάχην καταστῆναι τῷ ἥρωϊ· τὸν δὲ Ἡρακλέα καιρίως αὐτὸν κατατοξεῦσαι, τῆς Ἀθηνᾶς ὑποδειξάσης· φησὶ δὲ οὕτως (33).

13. (Νηλεὺς ἐγένετο τοὺς καὶ τοὺς) «Περικλύμενόν τ' ἀγέρωχον ὄλβιον, ᾧ πόρε δῶρα Ποσειδάων ἐνοσίχθων παντοί'· ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐν ὀρνίθεσσι φάνεσκε αἰετός, ἄλλοτε δ' αὖτε πελέσκετο, θαῦμα ἰδέσθαι,
5. μύρμηξ, ἄλλοτε δ' αὖτε μελισσῶν ἀγλαὰ φύλα, ἄλλοτε δεινὸς ὄφις καὶ ἀμείλιχος· εἶχε δὲ δῶρα παντοί', οὐκ ὀνομαστά, τά μιν καὶ ἔπειτα δόλωσε βουλῇ Ἀθηναίης».

(Σχόλ. Ἀπολλων. 1,156).

Ὁ εἰς Ἰλ. Β 336 σχολιαστὴς παρατίθησι τάδε· «Ἡρακλῆς γὰρ ἐπιστρατεύσας τῇ Πύλῳ διὰ τὸ μὴ καθαρθῆναι αὐτὸν ὑπὸ Νηλεῶς τὸν Ἰφίτου φόνον, καὶ διὰ τὴν τῶν Νηλειδῶν δὲ ἀφροσύνην, πολὺς ἦν πορθῶν τὴν πόλιν καί, ἐφ' ὅσον μὲν Περικλύμενος ὁ Νηλεῶς ἔζη, δυσάλωτος ἦν ἡ πόλις· ἀμφίβιος γὰρ ἐγένετο ἐκείνος. Καὶ δὴ γενόμενον αὐτὸν μέλισσαν καὶ στάντα ἐπὶ τοῦ Ἡρακλέους ἄρματος Ἀθηνᾶ εἰκάσασα (ὅτι δηλαδὴ ἡ μέλισσα ἐστὶ Περικλύμενος) ἐποίησεν ἀναιρεθῆναι. Τότε Νέστωρ ἐν Γερήνοις τρεφόμενος, πορθηθείσης τῆς Πύλου καὶ τῶν ἰα' ἀδελφῶν αὐτοῦ ἀναιρεθέντων, μόνος περιελείφθη· διὸ καὶ Γερήνιος ὠνομάσθη. Ἰστορεῖ Ἡσίοδος ἐν καταλόγοις». Τοιαῦται αἱ παραπομπαί, αἵτινες συχνότερον οὕτως ἔχουσιν· «Ἡ ἱστορία παρὰ...» οὐκ ἐμφαίνουσιν, ὅτι πάντα τὰ προειρημένα ἡρῆε τις ἐν τῷ βιβλίῳ, ἀλλὰ ὅτι ὁ δεῖνα διεσκεύασε τὴν ἱστορίαν. Οὕτω καὶ νῦν ἀγνοοῦμεν πότερον ὁ σχολιαστὴς ἀπείδε τὴν Περικλύμενου ἱστορίαν ἢ τὴν Νέστορος, περὶ οὗ, ὀλίγον παρακατιόν-

τες, πάλιν ἐροῦμεν. Οἱ ἐξηγούμενοι Ὅδ. λ 285 λέγουσιν, ὅτι «Ἡσίοδος τὸν Περικλύμενον διηγείται δῶρον εἰληφέναι παρὰ Ποσειδῶνος, ὥστε ἀμείβειν αὐτὸν εἰς οἶου ἂν ζῶου ἢ **δένδρου** αἰροῖτο εἰκόνα». Παρέθεμεν τὸ σχόλιον αὐτολεξεί, ὅπως δηλώσωμεν διὰ τούτου τοῦ παραδείγματος τὴν ὀλίγην ἀκρίβειαν τῶν ἀναφερόντων.

Στ. 1. Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ στίχου ἐπανείληπται ἐξ Ὅδ. λ 286· τὸ ἐπίθετον ὅπως καὶ ἂν ἐτυμολογηθῇ ἐπίτιμόν ἐστιν. Ὁ Heinsius ποιεῖ αὐτὸς ἀφ' αὐτοῦ· «Δώδεκα γὰρ Νηλῆος ἀμύμονος υἱέες ἦμεν, Νέστωρ τε Χρομῖος τε Περικλύμενός τ' ἀγέρωχος ὄλβιος» κτλ.

Στ. 2. Τὸ ὄλβιος διακριβοῦται τῇ ἀναφορικῇ προτάσει· ἐσφαλται ἄρα τὸ ἐν τῷ Παρισίνῳ κώδικι «ὄλβια» (Rzach: ὃ πόρεν ὄλβια δῶρα).

Στ. 3. *μὲν γάρ*] Παρισ.: μὲν τε, ὅπερ ἐπίσης καλόν.

Στ. 4. *Πελέσκετο* (ἴδε εἰς Θ. 157)] πολέσκετο Παρισ. (αὐ πωλέσκετο;).

Στ. 5. Ὁ Περικλύμενος κατεγένετο εἰς τὰ μέλισσῶν φύλα εἰς μέλισσαν μεταμορφωθείς ὥσπερ αὐτὸς «ἐν ὀρνίθεσσι φάνεσκε». Δεχόμεθα λοιπὸν φύλα ὡς αἰτιατικὴν ἐξηρημένην ἀπὸ τοῦ ῥήματος· περιττὴ ἄρα ἡ τοῦ Köchly (Opuscule A', σ. 231) εἰκασία, ὅτι ἡ μετὰ τὸ φύλα ἐξέπεσε τι ἢ διορθωτέον ἄλλοτε δύνε. Τῷ ὄντι τὸ ἐπίρρημα οὐ χρήζει μορίου οἷον τοῦτο λείπει στ. 6 ἐν τῷ ἀρίστῳ κώδικι. Ὁ Παρισῖνος παραλείπει δῶρα, ἔχων ἐν τῇ ᾧ ἀντὶ τούτου προσγεγραμμένον αὐτάς. Ἀλλὰ ὁ ποιητής, ὡς καὶ Ἡρόδοτος εἶπεν, ἀπὸ τῆς τοῦ ἐν γένει πράγματος διακριθώσεως ἐπανερχεται πρὸς ἐκεῖνο διὰ τῆς αὐτῆς φράσεως. Ἐπάγει δὲ στ. 7 τὸ καινὸν οὐκ ὀρομαστὰ ἦτοι δυσσιώνιστα (πρβλ. Θ. 148), ὅπερ πάλιν ἀμείσως ἐξηγεῖται ἀναφορικῶς. Ἐν τῷ Παρισίνῳ κεῖται· «τὰ μὲν καὶ ἔπειτα δόλωσαν ἐν βουλῇσιν Ἀθηναίης». Ἀφοῦ δόλος ὠνομάζετο τὸ δέλεαρ, τὸ δολῶ συνωνυμεῖ τῷ αἰρέω.

14. 15 (34. 35). «Γερηνία, πόλις Μεσσηνίας, ἔνθα, φασί, Νέστωρ ὁ Πύλιος ἐτράφη ἢ φυγὰς ἤχθη. Ἡσίοδος ἐν πρώτῳ καταλόγων (Παρισίν.: ἐν καταλόγων)·

Κτεῖνε δὲ Νηλῆος ταλασίφρονος υἱέας ἐσθλοὺς
ἐνδεκα, δωδέκατος δὲ Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ
ξεῖνος ἐὼν ἐτύχησε παρ' ἱπποδάμοισι Γερηνοῖς»·

καὶ αὖθις·

«Νέστωρ οἶος ἄλυξεν ἐν ἀνθεμόεντι Γερήνῳ»

(Στέφ. Βυζάντ. λ. Γερηνία, ἐκ τῶν παλαιῶν εἰς Ἰλ. Β 336 σχολίων· τὸ ἄρθρον πληρέστερον ὀλίγῳ ἠŷρηται παρ' Εὐσταθίου αὐτ., ὅθεν τὰς πρὸ τῶν καὶ αὐθις λέξεις παρελίπομεν. Πρβλ. καὶ Στέφ. Βυζάντ. λ. Τάβαι, πόλις Λυδίας· ὁ πολίτης Ταβηνός <ὡς Γερηνός>· Ἡσίοδος· παρ' ἱπποδάμοισι Γερηνούς, Σχόλ. Ὀδ. γ 68: Γερήνιος, κατὰ μὲν Ἡσίοδον ὁ ἐν Γερήνοις ἀνατραφεὶς).

Στ. 2. Ἡ παρ' Ὀμήρῳ πολλὴ φράσις ἐτυμολογεῖται (πρβλ. Πausan. 3, 26, 8, Ἀπολλόδ. 2, 7, 3, 1, Σχόλ. Ἰλ. Β 335. Ε 392. Α 693. Ἐτυμολ. Μέγ. σ. 227, 49), καίτοι τὸ Γερήνιχος ὄνομα ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ὑπῆρχεν (Collitz, Dialektinschriften ἀρ. 485, 18).

Τὸ ἱπποτα ἠŷρομεν Ἀσπ. 216 ἐπὶ Περσέως. Ἐνταῦθα δὲ ἐρμηνεύεται ἐν τῷ ἐπομένῳ στίχῳ.

Στ. 3. Ἐτυχε ξενιζόμενος παρὰ τοῖς Γερηνούσις.

Τὸ δεύτερον ἀπόσπασμα δῆλον ὅτι ἀνήκει εἰς ἄλλην Ἠοίαν (τὴν περὶ Ἀλκμήνης καὶ Ἡρακλέους).

16 (133). Ἐνταῦθα ἐμπλέκομεν τὰ ὑπ' Ἀπολλωνίου εἰρημένα ἐν τῇ τῆς Ἀσπίδος ὑποθέσει (σ. 322), ὅτι Ἰόλαος εἰσάγεται ἡνιοχῶν τὸ Ἡρακλέους ἄρμα. Εἴπερ ὁμῶς ἡ διόρθωσις, ἣν παρεδείξαμεθα, ὁρθῶς ἐγένετο, τὸ ἀπόσπασμα εἰς ἄλλην Ἠοίαν ἀνήκει.

17. (39. 40). «Αἶσων· ὃς τέκεθ' υἱὸν Ἰήσωνα, ποιμένα λαῶν, ὃν Χίρων ἔθρεψ' ἐνὶ Πηλίοῳ ὕληντι»

(Σχόλ. Πινδάρ. Νεμ. 3, 92). «Αἶσωνος δὲ καὶ Πολυμήλας καθ' Ἡσίοδον γίνεται Ἰάσων» (Σχόλ. Ὀδ. μ 69). Πρὸς τὸν 1 στ. παράθεσις Θ. 1000. Περὶ δὲ τοῦ ὀνόματος τοῦ σοφοῦ Κενταύρου, ὃς καὶ Ἀχιλλεὺς ἀνέθρεψεν, εἴρηται ἐπὶ Θ. 1004. Ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀργετύῳ ἐκ πλήρους ἐγέγραπτο ἔθρεψεν, οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοῖς ἐδοξάν διορθῶσαι θρέψεν. Böckh ὁ Πινδάρου προστάτης καὶ τοῦτο τὸ χωρίον ἔκαστο (Spitzner, De versu heroico σ. 41: ὃν θρέψεν X., Müttzell σ. 85: θρέψας, ὡς λείποντος τοῦ ῥήματος).

Ἐν τοῖς ἐξῆς ἱστορήσῃ τὰ περὶ Ἰάσωνα καὶ τοὺς Ἀργοναύτας, καὶ πρῶτόν γε ὡς μιν οὐρανὸς ἦλθεν ἀπὸ τοῦ ῥύακος πρὸς τὸν Πελοπόννησον.

18. (241). «Διαφέρει πλήμνη καὶ πλήσμη· ἡ μὲν γὰρ τὴν χοινικίδα σημαίνει τοῦ τροχοῦ, ἡ δὲ πλήσμη τὴν πλήμνυραν τοῦ ποταμοῦ· διόπερ παρ' Ἡσίοδῳ οὕτως ἀναγνωστέον·

αὐτὸς δ' ἐν πλήσμῃσι Διειπετέος ποταμοῦ

καὶ οὐχ ὡς τινες ἐν πλήμνῃσι· εἰμὴ ἄρα ἐξωθεν (ἐξ εἰκασίας) προσ-

λάβοιμεν τὴν σὺν πρόθεσιν σὺν πλήμνησι» (Σχόλ. Ἀπολλων. 1, 757. Ὁ αὐτὸς κανὼν χωρὶς παραπομπῆς εὑρίσκεται καὶ ἐν τῷ Μεγάλῳ καὶ τῷ Γουδιανῷ Ἑτυμολογικῷ σ. 676, 28 καὶ 471, 51, ἐν τοῖς εἰς Ἡσ. Ἀσπ. 309 ἐν τοῖς σχολίοις, τοῦ Bachmann Ἀνεκδότοις τ. Β', σ. 379, 19· σημειούμεθα, ὅτι ἀντὶ τοῦ πλήμνη ἐν τοῖς Ἑτυμολογικοῖς γέγραπται πλήμη). Τὸ ἐπίθετον διφθογγογραφουμένον κατὰ τὰς ἐπιγραφάς, ὅπου εὑρίσκεται Διειτρέφης (ἴδε Keil, *Mélanges grécoromains* τ. Β', σ. 69 καὶ Meisterhans, *Grammatik der attischen Inschriften* σ. 25, ἔτι δὲ τὴν πρό ὀλίγου ἐκδοθεῖσαν ἐπιγραφὴν ἐν τῷ Ἀρχαιολογικῷ Δελτικῷ, Ὁκτώβρ.—Νοέμβρ. 1888) καὶ Διειθέμης (Collitz, *Dialektinschriften* 60, στ. 21). Παρ' Ὁμήρῳ ἄρα Ζηνόδωρος ὀρθότατα ἔγραψε διειπετής (Διδυμ. Ὁδ. δ 477). Μ. δὲ ἀπλήσμησι», παρεννοῇσι τοῦ σχολίου.

Ἰάσων, ἐπιταχθεὶς κομίσαι τὸ χρυσοῦν δέρας—19 (169) Ἡσιόδος ἤδη τὸ χρυσοῦν ἐποίησεν, ὡς μαρτυρεῖ Ἑρατοσθένης ἐν τῷ 10' Καταστερισμῷ σ. 124, ἔκδ. Robert—, οἰκοδομεῖ τὴν Ἀργῶ, ἣ δὲ Ἀθηνᾶ κλάσμα τῆς ἐν Δωδώνῃ δρυὸς προσφέρει (Αἰσχύλ. παρ' Ὑγίνῳ Ποιητικ. Ἀστρονομικ. 2, 37. Ἀπολλων. Ρόδ. 1, 526 μετὰ τῶν ἐκεῖ σχολίων κτλ.).

20 (156). «Ἐνιοι δὲ χωρὶς τοῦ σ γράφουσιν Ἑλλοὺς ἀποδεχόμενοι καὶ Ἑλλοπίαν τὴν Δωδώνην νομίζουσιν εἶναι· τὴν γὰρ χώραν οὕτως Ἡσιόδος ὀνομάζει ἐν Ἠοίαις, λέγων οὕτως·

Ἔστι τις Ἑλλοπία πολυλήϊος ἥδ' ἐὺλείμων,
ἀφνειή μῆλοισι καὶ εἰλιπόδεσσι βόεσσι·
ἐν δ' ἄνδρες ναίουσι πολύρρηνες πολυβοῦται
πολλοὶ ἀπειρέσιοι, φῦλα θνητῶν ἀνθρώπων.

5. Ἐνθα δὲ Δωδώνη τις ἐπ' ἐσχατιῇ πεπόλισται·
τὴν δὲ Ζεὺς ἐθέλησεν ἐὼν χρηστήριον εἶναι,
τίμιον ἀνθρώποις· ναίει δ' ἐν πυθμένι φηγοῦ,
ἐνθεν ἐπιχθόνιοι μαντήϊα πάντα φέρονται,
ὃς δὴ κείθε μολὼν θεὸς ἄμβροτον ἐξερεείνη
10. δῶρα φέρων, ἔλθῃ τε σὺν οἰωνοῖς ἀγαθοῖσι.

Ἐντεῦθεν δὲ λέγουσιν εἶναι Ἑλλοπιεῖς [καὶ] τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ οἰκήσαντας» (Σχόλ. Σοφοκλ. Τραχιν. 1167. Τὸ σχόλιον ἐπήγαγεν ἐκ τῶν Φιλοχόρου, ἃ ἐπέτεμε Στράβων ζ', 7, 10 σ. 328· «Φιλόχορος δὲ φησι καὶ τὸν περὶ Δωδώνην τόπον, ὥσπερ τὴν Εὐβοίαν, Ἑλλοπίαν κληθῆναι· καὶ γὰρ Ἡσίοδον οὕτω λέγειν· στ. 1. 5», μάλιστα δὲ Στέφανος Βυζάντιος ἥ, ἀκριβέστερον εἶπεν, ὁ τὴν τῶν Ἑθνηκῶν ἐπιτομὴν ποιήσας· «ἐλέγετο καὶ ἡ περὶ Δωδώνην χώρα Ἑλλοπία).

Στ. 1. Ἡ τις ἀντωνυμία ἐνταῦθα καὶ στ. 5 τὴν ἀδιόριστον ἀπόστασιν ἐμφαίνει. Ἡ Ἑπειρος ὀρθῶς περιγράφεται· κατὰ τοὺς παλαιοὺς δὴλα δὴ χρόνους ἐδοξάζετο τὰ μάλιστα διὰ τὰς μεγάλας καὶ παχείας βοῦς. R.

ἐὺλείμων] εὐλείμων.

Στ. 2. Πρβλ. Θ. 290.

Στ. 3. Τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον ἐν ταῖς Μεθ' Ὅμηρον ἐποποιίαις πολὺ ἦν (ἴδε Ἀριστέου Ἀπόσπ. 3,3: πολύρρηνας πολυβοώτας, τῶν Ναυπακτίων 2,2: οἰκία ναιετάσκει πολύρρηνη πολυβοώτης, πρβλ. καὶ Αἰσχύλ. Ἐλεγ. 3,2: πολύρρηνον πατρίδα). Τὸ θέμα ἄρν- μεταθέσει ἐγένετο ρην-. Πορφυρίος ἐν τῷ β' περὶ ἀποχῆς κ. 14 τὸν στίχον ὑπαινίττεται μεμπτικῶς· «οὐ γὰρ εἴτινές εἰσι πολύρρηνες καὶ πολυβοῦται τῶν ἀνθρώπων, τοῦτο σκεπτέον».

Στ. 4. Ἄρά γε γραπτέον ἀπειρέσια, τοῦ α διεκτεινομένου τῇ τομῇ; Ἡ παράδοσις μετέκλινε πρὸς τὸ Ὀμηρικόν «ἐν δ' ἀνθρώποι πολλοὶ ἀπειρέσιοι» (Ὀδ. τ 173-4). Ὁ Schneidewin ἔλλειμμα ὅπισθεν τῆς λέξεως συμβεβηκὸς ὑποτίθησιν.

Στ. 5. Ἡ σύνδεσις ἐν τοῖς σχολίοις λείπει (Brunck: τε).

Ἐπ' ἐσχατιῇ καὶ τοῖς μεθορίοις τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὡς ἀληθῶς ἡ Δωδώνη πόλις ἦν.

Στ. 6. Brunck: τὴν δὴ. Ἡ παράδοσις ἔχει: ἐφίλησε (Δαυρεντ.: φίλησε) καὶ ὃν, ἀνθ' ἧς παραδεχόμεθα τὴν τοῦ Ruhnken (Opusc. B', σ. 592) διόρθωσιν. Ὁ Werfer εἰκάζει «ἐφίλησεν ἐόν», ὁ δὲ Κάρολος Hermann (de Græca Minerva σ.14) νομίζει, ὡς στίχος ἐξέπεσε, τοῦ Kinkel ὑποτοπάζοντος τὴν ἔκπτωσιν ἐν τῷ μέσῳ 7, τοῦ δὲ Lehrs ἐν τῷ πέρατι αὐτοῦ. Ὡσαύτως ἐν τούτῳ ἡ παράδοσις νοσεῖ· ἀναγινώσκεται γὰρ *raior*. Εἴπερ μὲν οὖν τι ἐξέπεσε, γράφει *raior*, εἰ δὲ μή, γραπτέον *raiei* ὡς Schenkl. Ἐν (Ruhnken: ἐν) τῷ πυθμένι ἦτοι μυχῶ τοῦ δένδρου ὁ θεὸς κατοικεῖ, καθότι τὸ ξύλον μαντεύεται.

Στ. 8. Ruhnken: ἐπιχθονίοις.

Μαρτήϊα (Ὀδ. μ 272)]. Ἡ πρώτη ἐν Ῥώμῃ ἔκδοσις ἔχει *μαρτεύματα*.

Τὸ πάντα ἐκδεκτέον ἀπλῶς· τὰ γὰρ πινακίδια, ὅσα ὁ Καραπᾶνος φιλοκάλως ἐν Δωδώνῃ ἀνέσκαψεν, ἀναφέρονται τῷ ὄντι πρὸς ἅπαντα τὰ κοινὰ καὶ ἴδια πράγματα τῶν ἀνθρώπων, οἷον τὴν τε πολιτείας σωτηρίαν καὶ τὴν ἐνὸς ἀνδρὸς ζηλοτυπίαν.

Στ. 9. Τὸ καθ' ἐνικὸν ἀναφορικὸν ἐπικῶς περιορίζει τὰ προλεχθέντα. Οὐχὶ πᾶς τις λαμβάνει χρησμὸν ἀψευδῆ, ἀλλὰ μόνος ὁ ἀγαθῇ τύχῃ ἐλθών. Τὸ αὐτὸ ὑποτίθεται ὁ Πύθιος θεὸς ἐν τῷ γ' Ὀμηρικῷ Ὑμνῳ (543-4)· ἀκαὶ κεν ἐμῆς ὁμφῆς ἀπονῆσεται,

ὅστις ἂν ἔλθῃ φωνῇ καὶ πτερύγεσσι τεληέντων οἰωνῶν ». « Ὅστις δ' ἂν, ἐξακολουθεῖ, μὴ φροντίσῃ τοῦ καίρου, εἰς μάτην μοι δῶρα προσφέρει ». Οἱ γὰρ θεοὶ οὐ χάριν ἐχρηστηρίαζον, ὅθεν ἀκολουθεῖ « δῶρα φέρων ». Ἀναγινώσκεται ἐν τῷ Λαυρεντιανῷ καὶ τῇ πρώτῃ ἐκδόσει *ἔλθῃ*, ἐν δὲ νεωτέρῳ κώδικι *ἔλθῃσι*. Hermann: *ἔλθῃ* δέ, Brunek: *θ' ἴκοιτο*, Gemoll εἰς Ὑμν. Ὀμ. αὐτ.: τ' ἔλθῃσι.

21 (77). Οἱ συναθροισθέντες Ἀργοναῦται καταλέγονται. Ὁ Ἀπολλωνίου σχολιαστῆς (1, 45) παρατηρεῖ, ὅτι Ἡσίοδος οὐ λέγει « τὸν Ἴφικλον σὺν τοῖς Ἀργοναύταις ».

22 (78). Οἱ Ἀργοναῦται ἐξαντλήσαντες πολλοὺς κινδύνους ἤκουσι πρὸς τὸν τυφλὸν Φινέα· « πεπηρῶσθαι δὲ τὸν Φινέα φησὶν Ἡσίοδος ἐν Μεγάλαις Ἠοίαις, ὅτι Φοῖβῳ τὴν ὁδὸν ἐμήνυσεν, ἐν δὲ τῷ γ' καταλόγων, ἐπειδὴ τὸν μακρὸν χρόνον τῆς ὀψέως προέκρινεν » (Σχόλ. Ἀπολλων. 2, 181).

23 (231). « (Ἐφορος παρίστανται φήσαντα) Ἡσίοδον ἐν τῇ καλουμένῃ Γῆς περιόδῳ τὸν Φινέα ὑπὸ τῶν Ἀρπυιῶν ἄγεσθαι

Γλακτοφάγων εἰς γαῖαν, ἀπήνας οἰκί' ἐχόντων ».

(Στράβων 7, 3, 9 σ. 302). Αἱ Ἀρπυιαί, ὀλέθριαι οὔσαι θύελλαι, ἀρπάζουσι καθ' Ἡσίοδον τὸν Φινέα διὰ πάσης τῆς γῆς. Οὐδεὶς ἂν ἀγνοήσῃ τὸ Ὀμηρικὸν χωρίον, περὶ οὗ πῶς γράφεσθαι δεῖ τοσοῦτο διστάζουσιν (Ἰλ. Ν 5, 6)· « ἀγαυῶν ἱππημολγῶν γλακτοφάγων ἀβίων τε, δικαιοτάτων ἀνθρώπων ». Σαφῶς δηλοῖ τοὺς Σκύθας, πίνοντας τὸ τῶν ἵππων γάλα (κουμὶς) καὶ πλανωμένους ἐν τοῖς τῆς Σαρματίας πεδίοις ἐφ' ἀμαξῶν χονδρῶν. Πρὸς τὸν περὶ Φινέως μῦθον, ἴδε Ὀρφ. Ἀργον. 680 (674) κέ.

Ἀντὶ τοῦ *γαῖαν* τινὲς ἔγραφον *αἶαν*.

Porson διώρθωσε τὸ ἐν ἅπασι ἀπῆναις.

Συνδέομεν ταῦτα μετ' ἄλλων γεωγραφικῶν ὑπολειμμάτων.

24 (232). « Πῶς οὖν ἡγνόμε τοὺς Σκύθας ὁ ποιητὴς ἱππημολγούς καὶ γλακτοφάγους τινὰς προσαγορεύων; ὅτι γὰρ οἱ τότε τούτους ἱππημολγούς ἐκάλουν, καὶ Ἡσίοδος μάρτυς ἐν τοῖς ὑπ' Ἐρατοσθένους παρατεθεῖσιν ἔπεσιν

Αἰθιοπὰς τε Λίγυς τε ἰδὲ Σκύθας ἱππημολγούς ».

(Στράβων 7, 3, 7 σ. 300. Τὸ Σκύθας διὰ τὴν βραχεῖαν κατάληξιν, περὶ ἧς εἴρηται σ. 37, μνημονεύεται ὑφ' Ἡρωδιανοῦ ἐν τοῖς ἐξ Ὀξωνίας Ἀνεκδότοις τ. γ', σ. 296=Herodian Reliquiae, ἐκδ. Lentz β', σ. 16, 31). Τὰ τρία ἔθνη κατέκουν τὴν τοῦ τότε ἡμιγνώστου κόσμου, οἱ μὲν Αἰθίοπες πρὸς νότον, οἱ δὲ Λίγυες

κατὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας, ὅθεν οἱ ἔμποροι τὸ ἤλεκτρον ἔφερον, οἱ δὲ Σκύθαι ἐν τῇ Σαρματίᾳ. Τὸ δευτερον ὄνομα ὑγιαίνει· πλὴν ἐν τοῖς κώδιξι κείται κακῶς διχρημένον. Λιγυστὶ δὲ, ὅπερ διώρθωται ὑπὸ τοῦ Näke εἰς Χοιρίλον σ. 124 (Bernhardy, Eratosthenica σ. 42: Λίγυς τ' ἡδὲ, Lehmann σ. 39: Λίγυς ἡδὲ). Ἀτόπως δὲ προσέκοψαν τῷ τύπῳ Λίγυς = Λίγυ-νς (Heinsius Αἰ. Λίγυας τ' ἡδ', Tzschucke: Αἰ. Λίγυας τε Σ. τοὺς θ' ἰ., Jacobs παρὰ τῷ αὐτῷ: Α. Λίγυας τε Σ. θ' ἰκεθ' ἰ., Seidel, Fragmenta Eratosthenica σ. 16: Αἰ. Λίγυας τε Σ. δέ τε ἰ.) οὐδὲν ἥττον τῇ τοπογραφίᾳ Clericus: Λιβυάς τ' ἡδὲ, Osann, Zeitschrift für Alterthumswissenschaft 1841, σ. 644: Λίβυς τ' ἡδὲ, Heyne εἰς Ἰλ. Ν 6: Αἰθίοπες Λιβυές τ' ἡδὲ Σκύθαι ἱππημολγοί). Τί γὰρ κερδαίνομεν, ἀνταμείψαντες τοὺς Λίγυας τῶν Λιβύων; Οὐ μᾶλλον οἱ Σκύθαι μένουσι μακρὰν τῶν Αἰθιοπίων (Πρβλ. Στέφ. Βυζάντ. λ. Λίβυς· «Λιβυστικὰς πλάκας· Λυκόφρων, ὃ τινες διὰ τοῦ γ γράφουσι, κακῶς»).

25. 26 (233. 85). Ἡσιόδῳ καθ' Ἡρόδοτον «ἐστὶ περὶ τῶν Ὑπερβορέων εἰρημέναι» (4,32)· πλησίον δὲ τούτων μυθολογοῦσιν ὅτι οἱ γρυῖπες, ἔχοντες σώματα μὲν λεόντων, κεφαλὰς δὲ ἀετῶν ἐπολέμουν πρὸς τοὺς τερατώδεις Ἀριμάσπας περὶ τῶν χρυσείων. Ἀξιόπιστον λοιπὸν ὅτι «πρῶτος Ἡσιόδος ἐτεραπεύσατο τοὺς γρυῖπας» (Σχόλ. Αἰσχύλ. Προμηθ. 802). Ἰσως Φιλόδημος ὁ Ἐπικούρειος ἐν τῷ Περί εὐσεβείας σ. 10, εἶπερ Bergk ὀρθῶς τὰ ἐλλιπῆ ἀνεπλήρωσεν (Jahrbücher für Philologie 1873 σ. 38 κέ.). «οὐδ' Ἡσιόδῳ, φησί, μὴ τις ἐγγέλῃ, ὃς γ[ρυπῶν] καὶ ὄ[ν]ω[ν] (;) ἢ [καὶ τ]ῶν Κατουδαίων καὶ τῶν Πυγμαίων μνημονεύει.

27. 28 (82). Τὰς Ἀρπυίας Ζήτης καὶ Κέλαϊς οἱ Βορέαι ἀπέδιωξαν μέχρι Στροφάδων· «Ἀπολλώνιος μὲν οὖν τὴν ἀποστρέψασαν τοὺς περὶ Ζήτην Ἴριν λέγει, Ἡσιόδος δὲ Ἐρμῆν» (Σχόλ. Ἀπολλων. 2,297· (83) αἱ Ἀρπυιαὶ «κατὰ Ἡσιόδον καὶ Ἀντίμαχον καὶ Ἀπολλώνιον οὐ κτείνονται» (αὐτ. 296).

29 (81). «Ὅτι δὲ ἠῤῥξαντο οἱ περὶ Ζήτην τῷ Διὶ στραφέντες, λέγει καὶ Ἡσιόδος·

ἐνθ' οἳ γ' εὐχέσθην Αἰνιῶ ὑψιμέδοντι·

ἐστὶ γὰρ Αἶνος ὄρος τῆς Κεφαλληνίας, ὅπου Αἰνησίῳ Διὸς ἱερόν ἐστιν» (Σχόλ. Ἀπολλων. 2,297). Αἰνίσιος λέγεται ὁ θεὸς καὶ Στράβ. 10,456 καὶ Ἐτυμολογ. Μεγ. σ.153,41, διὸ Heringa ἐν τῷ περιοδικῷ Observationes Miscellanæ τ. θ', σ. 968.

Αἰνσιφ γράφει. Ὁ Αἶνος ἐτήρησε τὸ πρωτοφανές ὄνομα μέχρι ἡμῶν, ἐστὶ δὲ τὸ ὑψηλότετον ὄρος τῆς νήσου, ἀνήκων εἰς 1620 μέτρα. Ἐν τῷ Παρισίνῳ γρ.: αἶ εὐχεσθον (Schäfer: οἱ εὐ.).

Ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου οἱ Ἀργοναῦται παραπλεύουσι τὴν τοῦ Πόντου ἀκτὴν.

30 (242). «Παρθένιος, ποταμὸς ἐν μέσῳ τῆς Ἀμαστριανῶν πόλεως (ἢ νῦν ὀνομάζεται Ἀματερὰ) ῥέων· ἐκλήθη δὲ. . . διὰ τὸ ἡρεμαῖον καὶ παρθενῶδες τοῦ ῥεύματος

ὡς ἀκαλὰ προρέων ὡς ἀβρὴ παρθένος εἰσιν»

(Στέφ. Βυζάντ.). Τὸ τοῦ ποιητοῦ ὄνομα χρηγεῖται ὑπὸ Χαιροβοσκοῦ ἐν τῷ Vossianus τοῦ Μεγάλου Ἑτυμολογικοῦ· «ἐκ τοῦ ἀκαλὸς οὖν γίνεται ἀκαλὰ ὡς ὁμαλὰ, ὡς παρ' Ἡσιόδῳ *ἀκαλὰ προχέων* (ἐν τῇ ᾠκ' γρ. προρρέων) ἀντὶ τοῦ ἡσύχως (πρβλ. καὶ Ἡσυχ. *ἀκαλα* ἡσυχία, ἀφοφα), Ἀπολλῶν. Ρόδ. 2, 936· «καὶ δὴ Παρθενίσιον ῥοὰς ἀλιμυρήεντας, πρηϋτάτου ποταμοῦ», Σχόλ. αὐτ. «ἐνιοὶ δὲ διὰ τὸ στάσιμον τοῦ ῥεύματος καὶ ἡρεμόν φασιν οὕτω προσαγορεύεσθαι».

31. Ἐλόντες δὲ τὸ δέρας, ἐπανέρχονται μακροῖς ἐλιγμοῖς. Περὶ τούτων Ἡσίοδος πρῶτον μὲν, ὡς ὁ εἰς Ἀπολλώνιον σχολιαστὴς λέγει (4, 284), ἰστόρησεν ὅτι διὰ Φάσιδος εἰσέπλευσαν εἰς τὸν Ὠκεανόν (31, 87). Ἐπειτα αὐτὸς «καὶ Πίνδαρος ἐν Πυθιονίκαις καὶ Ἀντίμαχος ἐν Λύδῃ διὰ τοῦ ὠκεανοῦ φασιν ἔλθειν αὐτοὺς εἰς Λιβύην καὶ βασιτάσαντας τὴν Ἀργῶ εἰς τὸ ἡμέτερον πέλαγος γενέσθαι» (Σχόλ. Ἀπολλων. 4, 259, 132, R. 88. 33. 84. 86). Ἐκεῖ δὲ συνήντησαν Μακροκεφαλῶς (1) καὶ Κατουδαίους (ἥτοι Τρωγλοδύταις) καὶ Ἡμίκυσι καὶ Πυγμαίοις (Ἀρποκρατίων λ. Μακροκέφαλοι α. . . ἔθνος ἐστὶν οὕτω καλούμενον, οὐ καὶ Ἡσίοδος ἐν γ' γυναικῶν καταλόγῳ μέμνηται, ὁ αὐτὸς καὶ Σουΐδας· ὑπὸ γῆν οἰκοῦντας λέγοι ἄν. . . τοὺς ὑπὸ Ἡσιόδου ἐν τρίτῳ καταλόγῳ Κατουδαίους ὀνομαζομένους», Ἀπολλόδωρος παρὰ Στράβ. Α', σ. 43· α' Ἡσιόδου δ' οὐκ ἂν τις αἰτιάζαιτο ἄγνοιαν Ἡμίκυνας λέγοντος καὶ Μακροκεφαλῶς καὶ Πυγμαίους» (πρβλ. Ζ', σ. 299, ὅπου Μεγαλοκεφαλῶς λέγει, Στέφ. Βυζάντ. λ. Ἡμίκυνας). Περὶ τῶν Ἡμικύνων οὐδὲν ἔχομεν σημειώσασθαι, οἱ δὲ λοιποὶ οὐδαμῶς καθαρὰ φαντάσματα φιλοφενδῶν ναυτῶν, ἀλλὰ ὑπὸ τῶν ἔθνογράφων καταδεικνύονται οἱ μὲν Τρωγλοδύται κατὰ τὴν πρὸς δύσεως ἀκτὴν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, οἱ δὲ ναννώδεις Ἀκκα περὶ τὸν ἀνώτερον Νεῖλον, οἱ δὲ Μακροκέφαλοι, οἵτινες τεχνικῶς δεσμοῖς ἀπετέλουν τὰς κεφαλὰς μα-

(1) Περὶ τῆς μετρικῆς ποσότητος παράθεε Θ. 312.

κράς (ἴδε Ἱπποκράτ. π. ἀέρος 14,21), κατώκουν πρὸς βορρᾶ τοῦ Πόντου, ὅπου εἰσέτι οἱ Ῥώσσοι ἀνασκάπτουσι τοιαῦτα κρᾶνία (ἔπιθι *Compte rendu de la commission archéologique de l'Académie imp. de St. Pétersbourg pour l'a. 1868*, σ. 108, ὅπου εὐρήσεις καὶ ἅπαντα τὰ περὶ τῶν Μακροκεφάλων μαρτύρια).

Ἰν' ἀπέλθωμεν πρὸς τοὺς Τυροῦς υἱούς, ῥητέον, ὅτι αὐτόθι ἴσως τὰ περὶ τῶν Προϊτίδων ἦτοι τῶν τοῦ βασιλέως Προΐτου θυγατέρων εἶπε· Μελάμπους γάρ, ὅσπερ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τὰς δύο ἰάσατο καὶ ἡγάγετο, υἱὸς ἦν Ἀμυθάνος τοῦ Τυροῦς.

Αἱ κόραι ἐκεῖναι ἦσαν, καθ' Ἡσίοδον, Προΐτου καὶ Σθενεβοίας τῆς Ἀμφιδάμαντος (Probus εἰς Βιργιλ. Ἑκλογ. 6,48,34, R. 52), τοσοῦτο δὲ ἤκμαζον, ὥστε «Πανέλληνες ἐμνήστευον αὐτάς» (Ἀπολλόδωρος παρὰ Στράβωνι Η', σ. 370 ἐν τῇ περὶ τοῦ Ἑλλήνων ὀνόματος διατριβῇ, 35, R. 51). Ἀλλὰ «ἐμάνησαν, ὅτι τὰς Διονύσου τελετὰς οὐ κατεδέχοντο» (Ἀπολλόδ. 2,2,2,36, R. 52). Τὸ «ἐμάνησαν» κατ' εὐφημισμὸν εἴρηται, ὥς μανθάνομεν ἐκ τῶνδε·

37 (53). «κατωφέρεια, γυναικομανία. Ἡσιόδειος ἡ λέξις· λέγει γὰρ περὶ τῶν Προΐτου θυγατέρων·

εἶνεκα μαχλοσύνης στυγερῆς τέρεν ὤλεσαν ἄνθος»

(Σουΐδας λ. μαχλοσύνη, ἀρνούμενος ἐκ πληρεστέρου εἰς Ἰλ. Ω 25 σχολίου τῶν ὑπαρχόντων· ἐν γὰρ τοῖς παλαιαῖς φέρεται «ἡ μ. κοινῶς ἐπὶ γυναικομανίᾳ· Ἡσιόδειος δ' ἐστὶν ἡ λέξις· ἐκεῖνος γὰρ πρῶτος ἐχρήσατο ἐπὶ τ. Πρ. θ.», παρὰ δὲ Εὐστάθιῳ· «Ἀρίσταρχος δὲ (ἀθετεῖ) διὰ τὴν τῆς μαχλοσύνης λέξιν· νεωτέρων γὰρ ἡ λέξις καὶ Ἡσιόδειος, ἐκείνου πρώτου χρησαμένου αὐτῇ ἐπὶ τ. Π. θ.»), Γρ. ὤλεσαν· ὁ, εἴπερ ὀρθόν, ὁ θεὸς αὐτάς ἐμάρανεν ἔνεκ' αἰσχρορρημοσυνῶν, αἷς τισι κατ' αὐτοῦ ἐχρήσαντο·

38 (54). «Καὶ γὰρ σφιν κεφαλῇσι κᾶτα κνύον αἰνὸν ἔχευε· ἀλφὸς γὰρ χροᾶ πάντα κατέσχεθεν, ἐν δὲ νυ χαῖται ἔρρεον ἐκ κεφαλῶν, ψιλοῦτο δὲ καλὰ κάρηνα»

(Ἡρῳδιανὸς κατ' Εὐστάθιον Ὀδ. ν 401 προφέρει «καὶ κνύος, τὴν φθορὰν κατὰ γένος οὐδέτερον . . . φέρων καὶ χρῆσιν ἐκ τοῦ παρὰ Ἡσιόδῳ καταλόγου [εἴρηκε δὴλα δὴ παρ' Ἡσιόδῳ ἐν τῷ Καταλόγῳ] περὶ τῶν Προϊτίδων»· ὅπερ ἐπιτέμνηται Ἑτυμ. Μέγ. σ. 523, 8: κατὰ κ. ἔ., ψίλωτο δὲ κάρ., Ἑτυμολ. Γουδιαν. σ. 331, 3: κνυὸς ἡ φθορὰ οἶον κ. κ. ἔχευε· Ἐπιμερισμ. Ὀμηρ. ἐν

τοῖς ἐξ Ὀξωνίας Ἀνεκδότοις Α', σ. 226, 16). Τὸ ὑποκείμενον Διόνυσος.

Στ. 2. ἀλφός] κυρίως λευκότης (Νικάνδρ. Θηρ. 332), ἐν-
ταῦθα δὲ ψώρα ἢ λέπρα.

γάρ] Voss, Randglossen σ. 81: δέ.

κατέσχεθεν Heinsius ὡς Θ. 575 (Lentz, Ἡρωδιαν. Α', σ. 445: κατ᾽έσχεθεν)] κατέσχευεν ἕκδ. Heyne εἰς Ἀπολλόδ. 2, 2, 2 σ. 110: κατ᾽έσχον', Bergk, De comœdiæ Atticæ reliquiis σ. 23: κατ᾽έσχυν'.

ἐν δέ] ἔτι δέ, ἴδε εἰς Ε. 283. Οὐκ ἔδει ἄρα γράψαι ἐκ δὲ ὡς Lösner.

Στ. 3. Τὸ πρῶτον ἡμιστίχιον ἐκαρπώθη ὑπὸ Θεοκρίτου 2, 89 (πρβλ. Ὀδ. λ 600: ἔρρεεν ἐκ μελέων).

Μ.: ψιλοῦτο] ψίλωτο ὅς τύπος Ἑλληνικὸς οὐκ ἦν.

39 (62). Ὅτι καὶ οἱ τῶν Προϊτίδων ἀπόγονοι κατελέγοντο, ἀποδεικνύειν ἂν Ἀριστόνικος εἰς Ἰλ. Ψ 679. «Καὶ Ἡσίοδος δὲ φησιν ἐν Θήβαις αὐτοῦ (Οἰδίποδος) ἀποθανόντος, Ἀργεῖαν τὴν Ἀδράστου σὺν ἄλλοις ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν κηδεῖαν αὐτοῦ». Ἀδρασ-
τος γὰρ ἐγένετο ἐκ Ταλαοῦ τοῦ Βιάντος, Μελάμποδος ἀδελφοῦ. Ἀργεῖα συνεζεύχθη Πολυνείκει.

δ' Ἀλκμήνη καὶ Ζεύς.

40. Ἡ τῆς Ἀσπίδος ἀρχή, ὡς εἶπομεν ἐν καιρῷ, εἴληπται ἐκ τοῦ δ' βιβλίου τοῦ καταλόγου. Τοῦτο μὲν τὸ μέγιστον τοῦ ποιήματος ἀπόσπασμα, ἄλλως δὲ ἡ Ἡοίη αὕτη ἀραιῶς πάνυ παραδέδεται.

41. Ὡς πρὸς τοὺς πολυπληθεῖς παῖδας τοῦ ἥρωος, λέγεται ὅτι καθ' Ἡσίοδον Ἀστυδάμεια, οὐχὶ Ἀστυόχη ὡς Ὀμηρὸς Τλη-
πόλεμον τὸν Ῥόδον κτίσαντα ἔτεκεν (Σχόλ. Πινδάρ. Ὀλ. 7, 42).

ε' Λήδα καὶ Ζεύς.

42. 43 (115-6). Περὶ τῶν Διοσκούρων ὁ εἰς Πινδάρ. Νεμ. 10, 150 σχολιαστὴς μαρτυρεῖ, ὅτι «Ἡσίοδος ἀμφοτέροισι Διὸς εἶναι γενεαλογεῖ», ἐξακολουθεῖ δὲ ὅτι «οὔτε Λήδας οὔτε Νεμέσεως δίδωσι τὴν Ἑλένην, ἀλλὰ θυγατρὸς Ὠκεανοῦ καὶ Διὸς» (1). Τὰ Κύπρια ἔπη Ἑλένην εἶπον Διὸς καὶ Νεμέσεως θυγατέρα (Ἀπόσπ. 6 παρ' Ἀθηναίῳ η', σ. 334 B-D), Νέμεσις δὲ κατὰ τοὺς Ἀττι-
κοὺς Ὠκεανίς (Παυσαν. 7, 5, 3, πρβλ. Σχόλ. Εὐριπ. Ῥῆσ. 342), ὅθεν πλησίον τῆς ἀκτῆς ἐν Ῥαμνοῦντι ἐλατρεύετο (Παυ-

(1) Ἡ παράδοσις οὕτως ἔχει (T. Mommsen, Parerga Pindarica σ. 39).

σαν. 1, 33, 2). Ἡσίοδος ἄρα ὀλίγον τι μόνον τοῦ εἰρημένου μύθου παραλλάσσει. Πῶς δὲ Λήδας καὶ Τυνδάρω θυγάτηρ θετὴ ἐγένετο, οὔτε ἐξ Ἡσιόδου οὔτε ἐκ τῶν Κυπρίων παραδίδεται.

44 (117). «Στησίχορος φησιν, ὡς θύων τοῖς θεοῖς Τυνδάρως Ἀφροδίτης ἐπελάθετο· δι' ὃ ὀργισθεῖσαν τὴν θεὸν διγάμους τε καὶ τριγάμους καὶ λειψάνδρους αὐτοῦ τὰς θυγατέρας ποιῆσαι, καὶ Ἡσίοδος δέ·

τῇσιν δὲ φιλομμειδῆς Ἀφροδίτη
ἡγάσθη προσιδούσα, κακὴν δὲ σφ' ἔμβαλε φῆμην.
Τιμάνδρην μὲν ἔπειτ', Ἐχεμον προλιποῦς', ἐβεβήκει,
ἔλετο δ' εἰς Φυλῆα, φίλον μακάρεσσι θεοῖσι.

5 Ὡς δὲ Κλυταιμῆστρην, προλιποῦς' Ἀγαμέμνονα δῖον,
Αἰγίσθῳ παρέλεκτο καὶ εἴλετο χεῖρον ἀκοίτην·
ὡς δ' Ἐλένη ἤσχυνε λέχος ξανθοῦ Μενελάου»

(Σχόλ. Εὐριπ. Ὀρέστ. 249).

Στ. 2. *ἡγάσθη*] ὠργίσθη, ὡς Ὀδ. θ 565. Προσέβλεψεν ὀργίως, ὃ βλέμμα σὺχ ἦττον ἐνεργητικὸν ἐνομιζέτο ἢ τὸ εὐνοϊκόν (Θ. 82). Κακῶς ἄρα γράφεται ἐν τισὶ προιδούσα.

ἐμβαλε] Ἡ κακὴ φῆμη ἐκφαίνεται φορτίον ἐπικείμενον τοῖς ὤμοις, ὥσπερ Ε. 761-2.

Ἐπειδὴ ἀντὶ τοῦ σφ' γράφεται καὶ φ' ἢ φη, Nauck (Mélanges τ. δ', σ. 389) εἰκάζει *φιν*.

Στ. 3. *ἐβεβήκει*] ὥχετο. Τὸ πρῶτον ἡμιστίχιον διέφθαρται (MT: τίς ἀνδρὶ μένει εἴτ', B: πεισάνδρην μὲν ἐπεὶ τ'. Ὁ διορθωτὴς Geel, ὅς καὶ τὸν ἄνδρα ὀρθότερον ὠνόμασεν· οἱ γὰρ ἀντιγραφεῖς τὸν ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ Ἐχετον εἰσήγαγον).

Στ. 4. Εὐστάθιος ἐν καταλόγοις παρηγήσεων (Ἰλ. A 404 σ. 125, 30. 126, 11. K. 192. Ὀδ. ι 415) ἀναφέρει «Φυλέα φίλον μ. θ.». Φυλεύς, βασιλεὺς Δουλιχίου, ἀπήγαγε Τιμάνδραν (Εὐσταθ. Ἰλ. B 625, σ. 305, 17).

Στ. 5. *Κλυταιμῆστρην* ἐγράψαμεν, πεισθέντες Πέτρῳ Παπαγεωργίου καὶ τῷ Wecklein, ἀφοῦ μάλιστα τὸ σχῆμα ὑπόρμεν ἐν Ὀμηρικῷ χειρογράφῳ τοῦ θ' αἰῶνος (1).

προλιποῦς [Cobell] λιποῦς', κώδικες. Ἡ λέξις ἀρμόζει, καθ' ὅσον Αἰγίσθος αὐτὴν «ἀνήγαγεν ὅνδε δόμονδε» (Ὀδ. γ 272).

Στ. 6. *ἀκοίτην*] ἀκοίταν κῶδ. B.

Στ. 7. *ξανθοῦ Μενελάου*, Ὀμηρικῶς. Περὶ τῆς ξανθότητος πρβλ. Θ. 947.

(1) Ἴδε τὰ τῆς Βαυαρικῆς Ἀκαδημίας Πρακτικὰ 1888 β', σ. 266.

Τέλος δὲ παραπέμπομεν τὸν ἐπιχώριον ἀναγνώστην πρὸς ἄσμά τι τῶν Ἱμβρίων δημοσιευθὲν ἐν τῷ Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγῳ Κωνσταντινουπόλεως τ. Θ', σ. 360, ὅπερ ἀναφέρεται εἰς τριάδα ἀδελφῶν «κακογραμμένων»· οὗ ὅμοιον ἀναγινώσκομεν ἐν τῇ Ζαφειροπούλου Περισυναγωγῇ (Ἀθήναιον, 1887) σ. 112. Ἰδὲ καὶ Εὐριπ. Ἰππόλ. 341.

45 (114). α Τιμάνδρην Ἐχεμος θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν » (Σχόλ. Πινδάρ. Ὀλ. 11 [10], 79).

46. Ἐχεμος ὁ Ἀρκὰς κατὰ τὸν πολὺν μῦθον ἐγέννησεν Εὐ-ανδρον· ὁ δὲ Ἡσίοδος ἱστορήσας τίνος συγγένειαν Εὐ-ανδρος εἶχε πρὸς τοὺς Ἀτρεΐδας (Ψευδο-Σέρβιος Βεργιλ. Αἰν. 8, 130), δυσ-τυχῶς δὲ ὁ γραμματικὸς τοῦτο μόνον λέγει, ὅτι Ἡσίοδος Εὐ-ανδρον οὔτε Τιμάνδρας υἱὸν οὔτε Μαίας ἀπόγονον οὔτε Νικο-στράτης καὶ Ἑρμοῦ παῖδα εἶπεν.

47 (118). Ἑλένης χάριν πολλοὶ μνηστῆρες ἦλθον, οὓς Ἡσίο-δος κατέλεγεν, ἐν οἷς Λυκομήδην Κρήτα (Σχόλ. λεγ. Town-
leiana Ἰλ. Τ 240) ἀλλ' οὐκ Ἀχιλλέα (Πausan. 3, 24, 7 α τῶν Ἑλένης μνηστήρων Ἀχιλλεύς οὐκ ἐστὶν ἐν Καταλόγῳ Γυναικῶν).

Περὶ τῶν Ἑλένης καὶ Κλυταιμῆστρας ἀνδρῶν ἰδιοτρόπως εἴρητο.

48 (121). Ἀγαμέμνων κατὰ μὲν Ὅμηρον Ἀτρείως τοῦ Πέ-λοπος, μητρὸς δ' Ἀερόπης, κατὰ δὲ Ἡσίοδον Πλεισθένους » (Σχόλ. Ἰλ. Α 7, πρβλ. Εὐστάθ. σ. 21, 13. Τζέτζ. σχολ. Ἀλληγ. Ἰλιάδ. προλ. 511 καὶ Ἐξηγ. Ἰλ. σ. 68, 20 κέ.).

Ἡ γνώμη ἡμῖν μὲν παράδοξος δοκεῖ, τὸ δὲ πάλαι πολλὴ ἦν (λ.χ. παρὰ Στῆσιχόρῳ καὶ Αἰσχύλῳ Ἀγαμ. 1573), καὶ δὴ ἐδι-δάσκετο ἐν τῷ Ἀπολλοδώρου φερωνύμῳ βιβλίῳ (3, 2, 2, 1).

49 (123). Λόγος ἐγένετο καὶ περὶ τῶν τῶν Τυνδαρίδων παῖ-δων οἷον περὶ Ἰφιγενείας· «οἶδα δὲ Ἡσίοδον ποιήσαντα ἐν Κα-ταλόγῳ Γυναικῶν Ἰφιγένειαν οὐκ ἀποθανεῖν, γνώμη δὲ Ἀρτέ-μιδος Ἐκάτην εἶναι » (Πausan. 1, 43, 1, συντιθεμένου Στῆσι-χόρου ὡς Φιλόδημός φησιν ἐν τῷ περὶ εὐσεβείας σ. 24).

Σ' Λιδύη καὶ Ποσειδῶν,

ὧν υἱοὶ ἐγένοντο Βῆλος καὶ Ἀγήνωρ. Βῆλος δὲ ἦν πατὴρ τῶν περιωνύμων Αἰγύπτου καὶ Δαναοῦ. Ἐκεῖνος μὲν ἄλλας τε γυ-ναῖκας ἡγάγετο καὶ Ἀραβίαν (Ἀπολλόδ. 2, 1, 5, 4).

50 (45). «καὶ κούρην Ἀράβοιο τὸν Ἑρμῶν ἀκάκητα
γείνατο καὶ Θρονίη, κούρη Βήλοιο ἀνακτος »

(Στράβων 1, 2, 34, σ. 42: Ἡσίοδος δ' ἐν Καταλόγῳ φησί· πρβλ.

Εὐστάθ. Ὀδ. δ 84 α ὅθεν τινὲς ἀντὶ τοῦ Ἑρεμβοῦς Ἀραβάς τε γράφουσιν, οἱ οὕτως ὀνομάζονται ἀπὸ Ἀράβου τινὸς ὡς Ἡσίοδος ἐν τῷ ἑαυτοῦ Καταλόγῳ φησί, καὶ εἰς Διονύς. Περιηγ. 927, σ. 284, 12. « Ἡσίοδος μέντοι ἐν τῷ κούρηι Ἀράβοιο, ἐξ οὗ καὶ ἡ Ἀραβία κεκλησθαι δοκεῖ, δι' ἐνὸς ἀμεταβόλου καὶ συστολῆς τῆς ἀρχούσης καὶ αὐτὸς ἐμπαίνει δεῖν γράφειν τοὺς Ἀραβας ». Δῆλον ὅτι παραλόγως γέγραπται Ἀράβου, τὴν (ὁ Casaubonus διώρθωσεν). Ὁ Ἑρμῆς ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἐνίοτε Ἑρμάων λέγεται, οἷον ὑπὸ Λάκωνός τινος (Le Bas-Foucart Inscriptions 167, 5), Βίωνος 5 (3), 8 καὶ τῶν μεταγενεστέρων (ἴδε Hermann εἰς Ὀρφ. 816, Κόλουθ. 68. 76. 113. 120), ὃ ἀπαντᾷ συνηλειμμένον ἐν ταῖς τῶν Λακωνίων, Μεσσηνίων καὶ Ἀρκαδίων ἐπιγραφαῖς (Meyer, Gramm. σ. 318-9).

51 (50). « Αἰγύπτου ἐξεγένοντο παῖδες, ὡς μὲν Ἡσίοδος ἐποίησε, πεντήκοντα, ὡς δὲ ἐγὼ λέγω, οὐδὲ εἴκοσι » (Ἑκαταῖος Σχόλ. Εὐριπ. Ὀρέστ. 872).

Πρὸς τὰς Δαναίδας ἀναφέρεται τὸ παρὰ Στράβωνι 8, 6, 8, σ. 371 χωρίον:

52 (49). « Τὴν μὲν οὖν χώραν συγχωροῦσιν εὐνδρεῖν· αὐτὴν δὲ τὴν πόλιν ἐν ἀνύδρῳ χωρίῳ κεῖσθαι, φρεάτων δ' εὐπορεῖν, αὐταῖς Δαναΐσιν ἀνάπτουσιν, ὡς ἐκείνων ἐξευρουσῶν, ἀφ' οὗ καὶ τὸ ἔπος εἰπεῖν τοῦτο·

Ἄργος ἄνυδρον ἐὼν Δανααὶ θέσαν Ἄργος ἔνυδρον »

(Στράβ. Η', σ. 371, πρὸς σ. 370: πλάσμα δὲ καὶ τὸ Ἄργος ἄνυδρον, θεοὶ δ' αὖ (κῶδ. Α: ἄν) θέσαν Ἄργος ἄνυδρον, ἥτοι ΕΟΝΔΑΝΑΑΙ ἐγένετο ΘΕΟΙΔΑΝ, Εὐστάθ. Ἰλ. Δ 171: πολυδιψιον Ἄργος.... ἀπὸ τῶν Δαναίδων, αἱ παραγενόμεναι ἐξ Αἰγύπτου φρεωρυχίαν ἐδίδαξαν ὡς Ἡσίοδος· Ἄργος ἄνυδρον ἐὼν Δαναὸς ποίησεν Ἄργος ἔνυδρον, Σχόλ. BL αὐτ. « τινὲς δὲ πολυδιψιον τὸ πολλοῖς ἔτεσι διψῶν ἄνυδρον γὰρ τοῦτο ὄν ἐνυδρον ἐποίησεν ὁ Δαναός », Σχόλ. Α: ἄνυδρον οὖσαν τὴν Πελοπόννησον ἔνυδρον ἐποίησε Δαναὸς ἐξελθὼν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ οἰκήσας αὐτὴν τῶν γὰρ θυγατέρων αὐτοῦ ζητουσῶν ὑδρεύσασθαι, μιᾶς αὐτῶν, τῆς Ἀμυμώνης, ἤρξασθαι Ποσειδῶν καὶ ἔδειξεν αὐτῇ, τῇ τριαίνῃ πλήξας, τὰς ἐν Λέρνῃ πηγὰς, Ἡσύχ. διψιον Ἄργος] Ἡσίοδος μὲν τὸ ἄνυδρον, Ἀρίσταρχος δὲ τὸ πολυπόθητον).

53. Ἡ ἀπ' Ἀγήνορος σειρὰ ἐπίσης κατελέχθη· τὰ μὲν περὶ τῶν ἀπὸ Κάδμου ἀναβάλλομεν πρὸς τὴν Σεμέλης Ἡοίαν, Φοῖνιζ δὲ εἶχε δύο παῖδας· Φινεὺς γάρ, ὡς Ἡσίοδος φησι, Φοῖνιχος τοῦ Ἀγήνορος καὶ « Κασσιεπείας » Σχόλ. Ἀπολλων. 2, 178,

54, R. 56) και ὁ Ἄδωνις τοῦ αὐτοῦ Φοίνικος καὶ Ἀλφεισιβοίας (Ἀπολλόδ. 3, 14, 4, 1. Probus εἰς Βιργιλ. Ε. 10, 18, Ἀπ. 35, R. 57).

Στ. 11. 56 (124). « Ἦν δέ, φασί, Βούτης υἱὸς Ποσειδῶνος ὡς Ἡσίοδος ἐν καταλόγῳ » (Εὐστάθ. Ἰλ. σ. 13). Οἱ Βουτάδαι καὶ Ἐτεοβουτάδαι, τῶν εὐγενεστάτων Ἀθηναίων ὄντες, τούτου ἀπόγονοι ἠύχοντο εἶναι.

ζ' Ἀρσινόη ἡ Λευκίππου καὶ Ἀπόλλων.

Ὁ παῖς αὐτῶν Ἀσκληπιὸς πασίγνωστος περὶ τῶν αὐτῷ συμβεβηκότων τὰ ἐξῆς ὑπόλοιπα.

57 (113). « Μυχάων δὲ οὗτος υἱὸς Ἀσκληπιοῦ καὶ κατὰ τινος Ἠπιόνης τῆς Μέροπος, κατὰ δὲ Ἡσίοδον Ἐάνθης » (Σχόλ. Α Ἰλ. Δ 195, πρβλ. BL Ἰλ. Ε 2).

Ἀσκληπιὸς οὐ μόνον πολλοὺς ἰᾶται, ἀλλὰ καὶ τῇ ἑαυτοῦ τέχνῃ ἀνίστησι νεκρόν.

58 (109).

« Πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
χῶσατ', ἀπ' Οὐλύμπου δὲ βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ
ἔκτανε, Λητοῖδαο φίλον σὺν θυμὸν ὀρίων »

(Ἀθηναγόρας Πρεσβευτικ. κ. 29, πρβλ. Φιλόδημ. π. εὐσεβείας σ. 17), τὸν Ἀσκληπιὸν δ' ὑπὸ Διὸς κεραυνωθῆναι γέγραπεν Ἡσίοδος καὶ Πίνδαρος. Ἀμφότεροι δὲ ἀρύνονται ἐξ Ἐπικουρείου τινὸς καταπολεμοῦντος τὴν δεισιδαιμονίαν).

Στ. 1. Μ.: πατὴρ δ'. Ἀλλὰ βεβαίως προηγήσατο τὸ Ἀσκληπιοῦ ὄνομα ἢ τοῦλάχιστον ἀντωνυμία εἰς αὐτὴν ἀναφερομένη.

τε θεῶν τε] γρ.: δ' ὅτ', ὅτι ΘΝ = θεῶν.

Στ. 2. *Ψολόεις* συνωνυμεῖ τῷ *αἰθαλόεις*: *ψόλος* γὰρ αἰθάλη.

Στ. 3. Πρβλ. Ἰλ. Ω 467: ἵνα οἱ σὺν θυμὸν ὀρίνης (ἥτοι ἵνα αὐτῷ τὴν καρδίαν συγκινήσης). Οἱ κώδικες παρέχουσι: Λητοῖδην. Περὶ οὗ ἄλλοι κριτικοὶ ἄλλως ἔκριναν: Kiesel: Λητοῖδαο, Isler, *Qæstiones Hesiodæ* σ. 11: ἔκτανε, Λητοῖδην δὲ φίλον σὺν θυμὸν ὀρινεν, Götting: Λητοῖδην ἔκτεινε, ἢ: Λητοῖδεω φίλον υἱόν, R.: ἔκτανε Λ. φίλ. υἱέϊ θυμὸν ὀρίων. Πρὸς τούτοις Köchly εἰς Κόιντ. Σμυρν. 3, 630 *φίλον* μεταβάλλει εἰς *όλοόν*, παράθεε ὁμως Ὀδ. θ 178: ὄρινάς μοι θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι *φίλοισι*. Meineke (*Analecta Alexandrina* σ. 71) τὸ *Λητοῖδην* λαμβάνει μαμμωνυμικῶς ἐπὶ Ἀσκληπιοῦ· ἀλλ' εἴθε παρήθηκε παράδειγμα!

59 (111). Τότε δὲ ὁ Ἀπόλλων τοὺς κεραυνοποιούς Κύκλω-
πας ἀπέκτεινεν (Κράτης ἐν Σχολ. Ἡσ. Θεογ. 142: **ἐκ τοῦ τῶν
Λευκιππίδων (1) καταλόγου**).

60 (112). Διὸ «ἐμελλε μὲν εἰς τὸν Τάρταρον ὑπὸ τοῦ Διὸς
ἐμβληθῆναι, τῆς Λητοῦς δ' ἱκετευσάσης ἀνδρὶ ἐθήτευσεν» (Φι-
λόδημος περὶ εὐσεβείας σ. 34).

61 (112). Ἀκολουθεῖ ἡ περὶ τῆς παρ' Ἀδμήτῳ θητείας ἱστο-
ρία (Σχόλ. Εὐριπ. Ἀλκήστ. 1).

η' Κυρήνη καὶ Ἀπόλλων.

62 (149). «Ἀπὸ δὲ Ἠοίας Ἡσιόδου τὴν ἱστορίαν ἔλαβεν
ὁ Πίνδαρος, ἥς ἡ ἀρχή·

Ἥ οἷα Φθίῃ, Χαρίτων ἄπο κάλλος ἔχουσα,
Πηνειοῦ παρ' ὕδωρ καλὴ ναίεσκε Κυρήνη»

(Σχόλ. Πινδάρ. Πυθ. 9, 6).

Στ. 1. Ἡ Φθία, Ἀχιλλέως πατρίς, ἐστὶν ἐκ τῶν μυθικῶν
πόλεων, αἵτινες ἢ κατηδαφίσθησαν ἢ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα εἰς αἰ-
ἀπώλεσαν. Ἀντὶ τοῦ δευτέρου ἡμιστιχίου Ruhnken καθίστησι
τὸ συνώνυμον «Χαρίτων ἀμαρύγματ' ἔχουσα» ἐκ τοῦ Μεγάλου
Ἑτυμολογικοῦ σ. 77, 31.

2. Ἐξαίρει τὸν ποταμόν, διότι Κυρήνη αὐτοῦ θυγάτηρ, ὡς
δὲ ἄλλοι, ἐγγονος ἦν. Nauck, Mél. γ', σ. 234 ἀναγινώσκει
Πηρεῖοῦ.

Τὴν ἱστορίαν, ὡς εἴρηται, εὐρήσεις παρὰ Πινδάρῳ, προϋπο-
λογιζέσθω δέ τις, ὅτι ὁ ἔνθεος Θηβαῖος φιλοκάλως, οὐ μὴν φι-
λόλόγως διατίθησι τὴν παράδοσιν.

63. Ὁ υἱὸς αὐτῶν, Ἀρισταῖος, ὠνομάσθη ὑφ' Ἡσιόδου, ὡς
Σέρβιος γράφει (εἰς Βιργιλ. Γεωργ. 1, 14), Apollo pastoralis
ἦτοι Ἀπόλλων νόμιος. Πρβλ. Ἀπολλών. 2, 508. «ἐνθα δ' Ἀρι-
σταῖον Φοῖβῳ τέκεν, ὃν καλέουσιν Ἀγρέα καὶ Νόμιον πολυλήϊοι
Αἰμονιῆες (Θεσσαλοὶ)». Ζήτει εἰς Θ. 977.

64 (158). Ἐκ τῶν Φιλοδήμου περὶ εὐσεβείας σ. 60 νῦν το-
σοῦτον μόνον εὐγνωστον, ὅτι ἐν ταῖς Ἠοίαις καὶ ἡ τοῦ Ἀρι-
σταίου υἱοῦ, τοῦ δυσμόρου Ἀκταίωνος, τύχη οὐκ ἀπεσιωπήθη.

θ' Ἀλθαία καὶ Ἄρης.

«Ἐγέννησε δὲ Ἀλθαία παῖδα ἐξ Οἰνέως (βασιλέως τοῦ
Καλυδῶντος) Μελέαγρον, ὃν ἐξ Ἄρεος γεγενῆσθαι φασιν» (Ἀπολ-
λόδ. 1, 8, 2, 1).

(1) Schömann, Opuscula τ. β', σ. 534: Λευκιππίδων.

65 (166). « Ἐς δὲ τοῦ Μελέαγρου τὴν τελευταίαν Ὀμήρῳ μὲν ἔστιν εἰρημένηα, ὥς ἡ Ἑρινὺς καταρῶν ἀκούσαι τῶν Ἀλθαίας καὶ ἀποθάνει κατὰ ταύτην ὁ Μελέαγρος τὴν αἰτίαν· αἱ δὲ Ἡοῖαι τε καλοῦνται καὶ ἡ Μινυῶς ὁμολογήκασιν ἀλλήλαις· Ἀπόλλωνα γὰρ δὴ αὐταὶ φασιν αἱ ποιήσεις ἀμύναι Κούρησιν ἐπὶ τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ ἀποθανεῖν Μελέαγρον ὑπὸ Ἀπόλλωνος » (Παυσαν. 10, 31, 3).

66 (97). « Ἀλθαίας δὲ ἀποθανούσης, ἔγνημεν Οἰνεὺς Περίβοιαν τὴν Ἴππονόου· ταύτην δὲ . . . Ἡσίοδος ἐξ Ὡλένου τῆς Ἀχαίας (λέγει) ἐφθαρμένην ὑπὸ Ἴπποστράτου τοῦ Ἀμαρυγξέως, Ἴππόνου τὸν πατέρα πέμψαι πρὸς Οἰνέα πόρρω τῆς Ἑλλάδος ὄντα, ἐντειλόμενον ἀποκτεῖναι » (Ἀπολλόδ. 1, 8, 4, 1). Εἰς ταῦτα ἀφορᾷ Πινδάρου σχολιαστής (Ὀλ. ια' ἢ ι', 46). « Τὴν πόλιν δὲ καλεῖσθαι φασὶ Φύτεον ἀπὸ τίνος Φυτέως, οὐ μένεται καὶ Ἡσίοδος οὕτω »

τὴν δ' Ἀμαρυγκείδης Ἴππόστρατος, ὅζος Ἄρης,

Φυτέος ἀγλαὸς υἱός, Ἐπειῶν ὄρχαμος ἀνδρῶν»,

πρβλ. καὶ Στέφ. Βυζάντ. « Φύτειον] πόλις Ἥλιδος τῆς κοίτης, ἀπὸ Φυτέως λέγων αὐτὴν ὠνομάσθαι. Ἰστρος δ' τῶν Ἥλιακῶν ». Φύτειον καὶ Φυτεὺς γράφονται καὶ ἐν Ἑτυμολ. Μεγ. σ. 450, 48 καὶ ἐν τῷ Ζωναρᾷ Λεξικῷ, Φύττειον δὲ παρὰ Σουίδῃ. Εἴτε δὲ διπλασιαστέον τὸ ταῦ εἴτε μὴ (1), ἢ ἐν τοῖς σχολίοις γραφὴ Φύκτεον καὶ Φυκτεὺς ἔσφαλται (Στ. 2 κώδικες: Φυκτέως, ἢ, Φυκτεὺς, Heinsius: Φυκτέος, G.: Φυκτέως τ'). Ὁ Heyne (εἰς Ἀπολλόδ. Β', σ. 52) ἤσθετο, ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ τι λείπει, οὐ μέντοι ἔγνω, ὅτι οὐδὲν ἐλείφθη πλὴν ἀρχὴ καὶ τέλος.

ι' Δημοδόκη καὶ Ἄρης.

« Ἀγῆνωρ δὲ ὁ Πλευρῶνος γήμας Ἐπικάστην τὴν Καλυδῶνος ἐγέννησε Πορθάονα καὶ Δημονίκη(ν), ἧς καὶ Ἄρεος Εὐήνος, Μῶλος, Πύλος, Θέστιος » (Ἀπολλόδ. 1, 7, 7, 2).

67 (58). « Σημαίνει δὲ (τὸ ἀπειρέσιος) καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὸ εἶδος διαφέροντος καὶ ἄγαν καλοῦ, ὥς παρ' Ἡσίοδῳ ἐν Γυναικῶν Καταλόγῳ ἐπὶ τῆς Ἀγῆνορος παιδὸς Δημοδόκης

(1) Παράθεος ὅτι γράφεται Φύτιος ἐν ἐπιγραφῇ Τεγεατικῇ (Collitz, 1231 C 34).

τὴν πλείστοι ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
μνήστευον καὶ πολλὰ καὶ ἀγλαὰ δῶρ' ὀνόμηναν,
ἰφθιμοὶ βασιλῆες, ἀπειρέσιον κατὰ εἶδος»

(Πορφύριος εἰς Ἰλ. Ξ 200, σ. 189, ἔκδ. Schrader, οὗ τὸ σχόλιον μετετέθη καὶ εἰς Ὀδ. α 98).

Στ. 2. *μνήστευον* Heyne εἰς Ἰλ. τ. ς', σ. 564] Σχ. Ἰλ.: ἐμνήστευον, Ὀδ.: μνηστεύοντο. Ἐνταῦθα μὲν γέγραπται: πόλλ' ἀγλαὰ ὀνόμηναν, ἐκεῖ δέ: πολλὰ καὶ ἀγλαὰ δῶρ' ὀνόμηναν. Ἡ ἐν τῷ δευτέρῳ ἡμιστιχίῳ φράσις παρ' Ὀμήρῳ συγχάζει (Ἰλ. I 121: περικλυτὰ δῶρ' ὀνομήνῳ, 515: εἰ μὲν γὰρ μὴ δῶρα φέροι, τὰ δ' ὀπισθ' ὀνομάζοι, Σ 449: πολλὰ περικλυτὰ δῶρ' ὀνομάζον).

Στ. 3. *κατὰ εἶδος*] Köchly, Opuscula A', σ. 231: διὰ εἶδος, ὡς Ὀδ. λ 282: γῆμαν ἐὼν διὰ κάλλος.

68 (20). Κατὰ Σέρβιον (εἰς Βιργιλ. Αἰν. 7, 268) «Ἡσίοδος *περὶ γυναικῶν* εἰσάγει πολλὰς ἡρώϊδας ἐπιθυμούσας γάμους ἀνδρῶν γενναίων». Ἡ Ὀμηρικὴ *Ναυσικάα* ταῦτ' ἐποίησεν, εἰ καὶ οἱ αὐλικοὶ Ἀλεξανδρεῖς ἀπρεπὲς ἐξέκραγον.

Πόθεν τὸ ἐπόμενον ἀπόσπασμα εἴληπται, ὅπως ἄδηλον:

69 (157). «Διὸ καὶ Ἡσίοδος ἐν ταῖς Ἠοίαις εἶπεν»

Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἔχθος·
ὅστις ἄδην πίνει, οἶνος δέ οἱ ἔπλετο μάργος·
σύν τε πόδας χεῖράς τε δέει γλῶσσάν τε νόον τε
δесμοῖς ἀφράστοισι, φιλεῖ δέ ἐ μαλθακὸς ὕπνος»

(Ἀθην. Δειπνοσοφ. ι', σ. 428 BC).

Στ. 1. = Ἀσπ. 400, ὅπου κεῖται ἄρθος.

Στ. 2. Γράφε *ἄδην*, μὴ ἄδην· συγγενὲς γὰρ τὸ Λατινικὸν *satiss*.

μάργος] «μαινόμενος, ὕβριστής» (Ἡσύχ.).

Τὸ δὲ ἀποδοτικόν ἐστίν. O. Schneider, *Zeitschrift für Alterthumswissenschaft* 1840, σ. 486: οἶνός τε ἔπλετο μάργος.

Στ. 4. *ἀφράστοισι*] ἀνεπαισθήτοις καὶ διὰ τοῦτο ἀφεύκτοις.
μαλθακὸς ὕπνος = Θέογν. 470.

ΜΕΓΑΛΑΙ ΗΟΙΑΙ

α' Νιόβη καὶ Ζεύς.

«Νιόβης δὲ καὶ Διός, ἡ πρώτη γυναικὶ Ζεὺς θνητῇ ἐμίγη, παῖς Ἄργος ἐγένετο» (Ἀπολλόδ. 2, 1, 1, 5).

70 (162). «Κατὰ δὲ Ἀργείων δόξαν καὶ τὰ ἔπη τὰς Μεγάλας Ἡοίας, ἦν Ἐπιδαύρῳ πατὴρ Ἄργος ὁ Διός» (Παυσαν. 2, 26, 2).

71 (155). «Υἱόττου δὲ ἐποιήσατο μνήμην καὶ ὁ τὰ ἔπη συνθεῖς, ὡς Μεγάλας Ἡοίας καλοῦσιν Ἕλληνες»

Υἱόττος δέ, Μόλυρον, Ἀρίσθαντος φίλον υἱόν,
κτείνας ἐν μεγάροις εὐνῆς ἔνεχ' ἥς ἀλόχοιο,
οἶκον ἀποπρολιπών, φεῦγ' Ἄργεος ἱπποβότοιο,
ἔξεν δ' Ὀρχομενὸν Μινυήιον καὶ μιν ὃ γ' ἦρως

5 δέξατο καὶ κτεάνων μοῖραν πόρεν, ὡς ἐπεικίης»

(Παυσαν. 9, 36, 7, πρβλ. Στέφ. Βυζάντ. λ. Υἱόττος «... ἀπὸ Υἱόττου ἀνδρὸς Ἀργείου»).

Στ. 1. Υἱόττος ἐπώνυμος χωρίου Βοιωτικοῦ κειμένου πλησίον Ὀρχομενοῦ.

Μόλυρον] Schubart: Μόλουρον.

Στ. 3. Συνεδήσαμεν ἂν οἶκον Ἄργεος, διότι ἡ σύνταξις φεῦγῳ τινὸς οὐχ εὐρίσκεται ἐκτὸς τοῦ συντελικοῦ (Ὀδ. α 18. Σοφ. Φιλοκτ. 1044) πλὴν ἄπαξ ἐν τοῖς Ναυπακτίοις ἔπεισι (:φευγέμεναι μεγάροιο Σχόλ. Ἀπολλων. Ροδ: 4, 86). Ἀλλὰ τὸ οὐδέτερος κλίνεσθαι τὸ ὄνομα ἡμᾶς κωλύει. Τὸ εὐλείμων Ἄργος ἱπποτροφοῦσα διατελεῖ. — Ὁ Υἱόττος φεύγει, ὥσπερ ὁ Ἀμφιτρώων τοὺς τοῦ φόνου τιμωροὺς ἤτοι τοὺς Μολύρου συγγενεῖς.

Στ. 4. ἔξεν] γρ. ῥίξεν.

Ὀρχομενὸν Μινυήιον] (Siebelis: Μινύειον) τὸν Μινύου παῖδα, οὐχὶ τὴν ὁμώνυμον πόλιν (Ἰλ. Β 51. Ὀδ. λ 284 λέγει). Ὁμοίως Φρίξος Μινυήιος λέγεται ὑπ' Ἀπολλωνίου (Ἄργον. 1, 763. 4, 117). Τὸ ηὶ συνίζανει καθάπερ Ἀχελώιον Θ. 340 καὶ Ὀδυσσήιον ὑπ' ἄνωνύμου ἐπικοῦ (Ἐτυμολ. Μέγ. σ. 139, 53. Γουδιαν. σ. 75, 46). Ἡ εἰς πρόθεσις λείπει ἅτε περισσὴ οὐσα, κατὰ τὴν ἐπικὴν διάλεκτον (Köchly, Opuscula A', σ. 232: ἔξε δ' ἔς Ὁ. Μ., ὅς δέ μιν ἦ.).

Στ. 5. πρβλ. Ἀσπ. 84. 85.

β' Ἀλκμήνη καὶ Ζεὺς.

(Πρβλ. Ἀπόσπ. 15 καὶ 40).

72. 73 (159. 160). Ὅτι πονηρὸς ἐπὶ τοῦ ἐπιπόνου τάττεται καὶ δυστυχοῦς, ἱκανὸς Ἡσίοδος παραστήσαι ἐν ταῖς Μεγάλαις Ἠοίαις (ἐκδ. ἐν αἷς, διορθ. Ruhnken Opusc. B', σ. 593) τὴν Ἀλκμήνην ποιῶν πρὸς τὸν Ἡρακλέα λέγουσαν·

ὦ τέκος, ἦ, μάλα δὴ σε πονηρότατον καὶ ἄριστον
Ζεὺς τέκνωσε πατὴρ,

καὶ πάλιν

Τέκνον ἐμόν, Μοῖραί σε πονηρότατον καὶ ἄριστον . . .

(Ἀσπασίος εἰς Ἀριστοτ. Ἡθ. Νικομ. Γ', φύλλ. 43 β', ἐκδ. Ἀλδου, πρβλ. Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 682, 26 κέ. καὶ Ἑτυμ. Γουδιαν. σ. 475, 29).

Τὸ τέκος καὶ τέκνωσε ἐπηνώρθωται ὑπὸ τοῦ Voss (Randglossen σ. 81) ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ ἐκδόσει τέκνον, τέκνωσε, ἵνα μετρηθῇ τὸ τεκν- Ἀττικῶς. Πρὸς τούτοις Gaisford τὸ ἄρθρον αἰ πρὸ τοῦ Μοῖραι ἐξήλειψε, κακῶς δὲ Schneider (Zeitschrift für Alterth. 1840, σ. 585, 1) τὸ δ.

Πρὸς τὸ Ἰολάου γένος ἀναφέρεται ἡ ἀκολουθοῦσα Πausανίου σημείωσις (9, 40, 6). «Τὸ δὲ νῦν τοῖς Χαιρωνεῦσιν ὄνομα γεγονέναι (λέγουσιν) ἀπὸ Χαιρωνος, ὃν Ἀπόλλωνός φασιν εἶναι, μητέρα δὲ αὐτοῦ Θηρῶ τὴν Φύλαντος εἶναι» μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ τὰ ἔπη τὰς Μεγάλας Ἠοίας συνθεῖς·

74 (154). «Φύλας δ' ὥπυιεν κούρην κλειτοῦ Ἰολάου
Λειπεφίλην· ἦ, εἶδος Ὀλυμπιάδεσσιν ὁμοίη,
Ἰππότην τέ οἱ υἱὸν ἐνὶ μεγάροισιν ἔτικτε
Θηρῶ τ' εὐειδῇ, ἱκέλην φαίεσσι σελήνης.
5 Θηρῶ δ' Ἀπόλλωνος ἐν ἀγκοίνῃσι πεσοῦσα
γείνατο Χαιρωνος κρατερὸν μένος ἵπποδάμοιο».

Στ. 1. Φύλας] υἱὸς Ἀντιόχου τοῦ Ἡρακλέους (Πausαν. 2, 4, 3. Ἀπολλόδ. 2, 8, 3, 2).

κλειτοῦ] Nauck Mél. γ', σ. 214: κλειτοῦ.

Στ. 2. Λειπεφίλην] Heinsius: Λειποφίλην, Kuhn: Δηφίλην, G.: Ἰπποφίλην.

ἦ Φείδος Flach] Λειπεφίλην· εἶδος ἢ Λεῖπε φιλήνῃ εἶδος,

Παρισίν. 1399: λείπεφιλήνην εἶ., Köchly, Opusc. A', σ. 232: ἦ δ'.

Στ. 3. Ἰππότην] Τὸ μὲν ἐν Μόσχῃ χειρόγραφον ἵπποτη, τὰ δὲ ἄλλα οὐδὲ γράμμα. Facius ἐξέδωκεν Ἰππότην (Palmerius: -ω-) καθάπερ ὠνόμασται ὑπ' Ἀπολλοδώρου καὶ Πausανίου (αὐτ.). Οὐκ ἐξῆν δηλαδὴ ἄλλως ἐμβαλεῖν τὸ ὄνομα εἰς τὸ ἐξάμετρον, ὥσπερ καὶ Ἰφίτου Ἰλ. B 518, Ἰλίου Ἰλ. B 518 καὶ Αἰόλου Ὀδ. κ 36.60 (Sylburg: ἡ δὲ οἱ Ἰππότε, Ἰωνικῇ αἰτιατικῇ, Boissonnade: Ἰππότεα τέ οἱ, Siebelis: Ἰπποτάδην, Köchly: Ἰππόθοον, R.: Ἰππώτων).

τέ Köchly] δὲ. Πρὸς δὲ τὴν φράσιν παράθεος Ἰλ. Ω 497: τοὺς δ' ἄλλους μοι ἔτικτον ἐνὶ μεγάροισι γυναῖκες.

Στ. 4. Θηρῶ τ' εὐειδῇ] Nauck Mél. ε', σ. 134: Θηρῶα, R.: εὐειδέα. — Τὸ ὅτι τὸ γυναικὸς κάλλος ἀφομοιοῦται τῷ τῆς σελήνης φωτί, διέμενε μέχρι ἡμῶν ἐν τε τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Ἀνατολῇ ἀπάσῃ.

Στ. 5. Ἀγκοίνῃσι ἀνήκει, ὡς ἐμάθομεν ἐξ ἐπιγραφῆς Ἀττικῆς (Corpus Inscr. Attic. β', ἀρ. 807 α 44), πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν ἀγκοῖνα (= ἀγκών).

Στ. 6. Χαιρωνος] Heinsius: Χείρωνος. Στέφανος ὁ Βυζάντιος μάρτυρα ταύτης τῆς γενεαλογίας καλεῖ Ἑλλάνικον «ἐν δευτέρῳ ἱερειῶν Ἡρας», ὥσπερ ἴσως τοὺς Ἡσιοδείους στίχους παρέθετο.

Περὶ Ἡρακλέους καὶ τῶν Ἡρακλειδῶν ὀλίγα τινα εὐρίσκομεν.

75. «Εἰληπται δὲ ἐκ τῶν Μεγάλων Ἠοιῶν ἡ (παρὰ Πινδάρῳ) ἱστορία· ἐκεῖ γὰρ εὐρίσκεται ἐπιξενούμενος ὁ Ἡρακλῆς τῷ Τελαμῶνι καὶ ἐμβαίνων τῇ δορᾷ καὶ εὐχόμενος, καὶ οὗτος ὁ Διόπομπος αἰετός, ἀφ' οὗ τὴν προσωνομίαν ἔλαβεν Αἴας» (Σχόλ. Πινδάρ. Ἰσθμ. ε' ἡ 5', 53).

76. «Υἱοῦ μὲν τοῦ Ἡρακλέους θυγατρὶ Εὐαίχμῃ συνοικῆσαι Πολυκάονα, υἱὸν Βούτου, λεγούσας τὰς Μεγάλας οἶδα Ἠοίας, τὰ δὲ ἐς τὸν Μεσσήνης ἄνδρα καὶ τὰ ἐς αὐτὴν Μεσσήνην παρῆται σφισι» (Πausαν. 4, 2, 1).

γ' Κορωνίς καὶ Ἀπόλλων.

77 (147). «Ἡ οἷα Διδύμους ἱεροὺς ναιῖσας κολωνοὺς
Δωτίῳ ἐν πεδίῳ, πολυβότρυος ἄντ' Ἀμύροιο,
νῖψατο Βοιβιάδος λίμνης πόδα παρθένος ἀδμής»

(Στράβ. Θ', σ. 442: τοῦτο [τὸ Δώτιον πεδίον] δ' ἐστὶ πλησίον τῆς ἄρτι λεχθείσης Περραιβίας καὶ τῆς Ὀσσης καὶ ἐτι τῆς

Βοιθηίδος λίμνης, ἐν μέσῃ μὲν πως τῇ Θεσσαλίᾳ, λόφοις δὲ διδύμοις (κώδικες: ἰδίους) περικλειόμενος, περὶ οὗ Ἡσιόδος οὕτως εἴρηκεν· . . . , ΙΔ', σ. 647: τὰ Δίδυμα ὄρη ἐν Θετταλίᾳ, περὶ ὧν φησιν Ἡσιόδος· . . . , Στέφ. Βυζάντ. λ. Ἄμυρος—ἡ πόλις θηλυκόν, ἄδηλον δὲ τὸ Ἡσιόδειον· στ. 2).

Στ. 1. Meineke ἀπαιτεῖ τὸ μνημονεύεσθαι ἀμέσως ἐν τῇ ἀρχῇ τὸ Κορωνίδος ὄνομα, διὸ προτείνει: ὄχθους ναίουσα Κορωνίς (Vindiciæ Strabonianæ σ. 160-1).

Στ. 2. Δωτίῳ ἐν πεδίῳ] πρβλ. Ὑμν. 16, 2. 3: τὸν ἐγείναντο δὲ Κορωνίς Δωτίῳ ἐν πεδίῳ, κούρη Φλεγύου βασιλῆος.

ἄντ' Ἀμύροιο] Στέφ. Βυζάντ. αὐταμύροιο, Casaubonus: ἄγγ' Ἀμύροιο. Ἀλλὰ ἡ τοποθεσία ἔχει ὧδε· Πρὸς βορρᾶ τοῦ Βώλου λίμνη ἐκτείνεται, ἥτις καθ' ἡμᾶς μὲν τὸ ὄνομα ἔχει ἀπὸ τοῦ χωρίου Καρλᾶ, τότε δὲ ἀπὸ τῆς πόλεως Βοίθης. Τὴν δὲ πρὸς δύσεως ὄχθην ἀποτελεῖ πεδίον εὐκαρπον (αὐτὸ τὸ Δάσιον), ἐξ οὗ λόφος αἱρεται πλησίον τῆς κώμης Πέτρας, τὸν δὲ δίδυμον νῦν τὰ ὕδατα περικλείουσιν. Ἀντικρὺ τῶν λόφων τούτων, πρὸς βορρᾶ τῆς λίμνης, εὐρήσεις τὰ τῆς Ἀμύρου ἐρείπια οὐ μακρὰν τοῦ «Καστρίου». Ἡ πόλις, ὅπου ἡ κόρη ἔθαλλεν, ὀνομάζεται Λακέρεια ὑπὸ τοῦ Θηβαίου λυρικοῦ ἐν χωρίῳ, ὅπερ ὑπαινίττεται τὸ Ἡσιόδειον (Πυθ. 2, 34: ἐς Λακέρειαν, ἐπεὶ παρὰ Βοιθιάδος κρημνοῖσιν ὥκει παρθένος).

Στ. 3. Νίφατο συντάσσεται ἐπικῶς μετὰ γενικῆς καθάπερ λοεσσάμεναι Θ. 5. Αὐτόθι κύριον ἀντικείμενον χροᾶ, ὅπερ καὶ ἐνταῦθα τῷ Köchly (Opuscula A', σ. 232) δοκεῖ διεφθάρθαι εἰς πόδα (γρ. πόθω). Ὁ Βοιθιάς τύπος χάριν τοῦ μέτρου συντέμνεται ἐκ τοῦ Βοιθη-ιάς = Βοιθη-ίς.

παρθένος ἀδμής = Ὀδ. ζ 109. 228. Ἀρίδην, ὅτι Ἀπόλλων Κορωνίδα εἶδε λουομένην καὶ ἠράσθη αὐτῆς ἀντερώμενος.

«Ἐσχε τοιαύταν μεγάλην ἀάταν καλλιπέπλου λῆμα Κορωνίδος· ἐλθόντος γὰρ εὐνάσθη ξένου λέκτροισιν ἀπ' Ἀρκαδίας». Οὕτω παραπονεῖται Πίνδαρος, ἐπόμενος Ἡσιόδῳ (Πυθ. 3, 23-5).

78 (148). «Τῷ μὲν ἄρ' ἄγγελος ἦλθε κόραξ ἱερῆς ἀπὸ δαιτὸς Πυθῶ ἐς ἡγαθέην, φράσσειν δ' ἄρα ἔργ' αἰδήλα Φοῖβῳ ἀκερσεκόμῃ, ὅτ' ἄρ' Ἴσχυος ἔγημε Κορωνὶν Ἐλατίδης, Φλεγύῳ διογνήτοιο θύγατρα»

(Σχόλ. Πινδ. Πυθ. 3, 48 «ἱστορεῖται γὰρ ὅτι τὴν Ἴσχυος μῆξιν ἐδήλωσεν αὐτῷ (τῷ Ἀπόλλωνι) ὁ κόραξ· παρὸ καὶ δυσχεράναντα ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τὸν Ἀπόλλωνα ἀντὶ λευκοῦ μέλανα αὐτὸν

ποιῆσαι». Τοῦτον δὲ τὸν μῦθόν φησι Πίνδαρον **διώσασθαι**.
 Ἡσίودος ἄρα φαίνεται, ὅτι αὐτὸν παρέθηκεν. «Τὸν δὲ περὶ τὸν
 κόρακα μῦθόν φησι (Ἀρτέμων) καὶ Ἡσίودον μνημονεύοντα λέ-
 γειν οὕτω». (Οἱ στ. 1, 3, 4 ἀναφέρονται καὶ εἰς στ. 14 τοῦ
 Πινδάρου).

Στ. 1. *ιερῆς ἀπὸ δαιτός*] ἀπὸ τοῦ γαμηλίου δειπνου, ὅπερ
 ἱερόν, καθόσον πρότερον ἔθυσον τοῖς γαμηλίοις θεοῖς.

Στ. 2. *Πυθῶ*] Nauck Mél. ε', σ. 134: Πυθό'. Πρβλ. Ὀδυσσ.
 θ 80: Πυθοὶ ἐν ἡγαθέῃ. Ἀπόλλων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς ἱε-
 ροὺς Δελφοὺς κατοικεῖ χάριν τῶν χρηστηριαζομένων.

φράσσειν δ' ἄρα Φέρν' Σχ. 14 (φράσε, δ' ἄρ)] Σχ. 48: καὶ ῥ'
 ἔφρασεν ἔργα. Koch εἰς Ἀντωνῖνον Λιβεράλην 40, σ. 270: φάσε
 = ἔφησε!

Ἀἰθῆλα κυρίως μὲν αἰδῆ, σκοτεινά, ἐνταῦθα δὲ μεταφορικῶς
 μαῦρα.

Στ. 3. *Φοίβῳ ἀκερσεκόμῃ*] Kaibel Ἐπιγράμμ. 800, 1 καὶ 801, 1
 τὴν αὐτὴν γραφὴν χορηγεῖ, ἐν δὲ ταῖς προσθήκαις 805 a 8 τὴν
 κοινοτέραν ἀκείρεκόμῃ ἤτοι τῷ μὴ κείραντι τὴν κόμην.—Ὁ κό-
 ραξ Ἀπόλλωνι ἀφιέρωτο· ἔτι δὲ οἱ παλαιοὶ ἤδη τὰ πετεινά ἀγ-
 γελιαφόρα ἐφαντάζοντο, οἷον Ἑρμιόνη ἐν τῇ Κολούθου ἐποποιίᾳ
 (στ. 374 κέ.) αὐτὰ παρακαλεῖ ἀγγεῖλαι Μενελάῳ τὴν Ἑλένης
 φυγὴν. Ἐν δὲ τοῖς τῶν νεωτέρων ἄσματις ἡ ποιητικὴ αὕτη
 ἰδέα μάλιστα θάλλει, λ.χ. «Ὁ Χάρος ἅπου τάκουσε· κἄτι πουλὶ
 τοῦ τῷ πε;» (Passow 413, 3 πρβλ. 414, 4. 415, 5). Ὅθεν
 A. Luber ἰδιαιτέραν πραγματεῖαν (Die Vögel in den histori-
 schen Volksliedern der Neugriechen ὡς πρόγραμμα τοῦ ἐν
 Salzburg γυμνασίου 1882 ἐξέδωκεν.

ὄτ' ἄρ' Σχ. 14] *ὄτ', ὅττ'* Σχ. 48, M.: *ὄτι*, Flach: *ὄτι*
Flischus.

ῥῆμε] Σχ. 14 γρ. ἔγημε.

Κορωνίτῃ] ὁ τύπος ἀναλογεῖ τῷ *ἀφῆν* Ἐ. 426.

Στ. 4. *Ἐλατιδῆς* (κώδικες: *Εἰλατιδῆς*, ὡς Πινδάρ. Ὀλ.
 6, 33)] υἱὸς Ἐλάτου τοῦ τῶν Λαπιθῶν βασιλέως.

Φλεγύῳ Φλεγύα.

διογνήτοιο] συνωνυμεῖ τῷ Ὀμηρικῷ *διογενῆς*.

Τὰ λοιπὰ ζητεῖ παρὰ Πινδάρῳ Πυθ. 3, 31—46.

δ' Μηκιονίκῃ καὶ Ποσειδῶν.

79 (152). «Ἡ οἷα Ὑρὴ πικινόφρων Μηκιονίκῃ,
 ἥ τέκεν Εὐφημον γαιθόχῳ Ἐννοσιγαίῳ
 μιχθεῖς ἐν φιλότῃ πολυχρύσου Ἀφροδίτης»

(Σχόλ. Πινδάρ. Πυθ. 4,35, ὁ δὲ Ἀσκληπιάδης τὰ ἐν ταῖς Μεγάλαις Ἑοαῖς παρατίθεται).

Στ. 1. Ὑρρή ἢ Ὑρρή] ἐν πολυχνίῳ πλησίον τοῦ Εὐρύπου.

Στ. 2. Εὐφημος ἐνδοξος ἐγένετο, μετὰσχὼν τῆς Καλυδωνίας θήρας καὶ τοῦ εἰς Κόλχον πλοῦ (Παυσαν. 5,17,9: Εὐφημος Ποσειδῶνός τε ὢν κατὰ τὸν τῶν ποιητῶν λόγον καὶ Ἰάσονι εἰς Κόλχους τοῦ πλοῦ μετεσχηκώς).

Γαιήγῳ] Μόνον οὐχ ἅπαντες ἔχουσι γαιήγῳ. Παράθεσ. Θ. 15.

Στ. 3. = Θ. 980.

ε' Πειρήνην ἢ Ἀρήνην καὶ Ποσειδῶν.

80 (164). «Πεποιήται δὲ ἐν Ἑοαῖς Μεγάλαις Οἰβάλου θυγατέρα εἶναι Πειρήνην» (Παυσαν. 2,2,3, ὅς τὴν αὐτὴν 4,2,4 Ἀρήνην καλεῖ). Οἰβάλος βασιλεὺς καὶ ἥρως Σπάρτης ἦν (Παυσαν. 3,15,10), οὗ παῖς ὁ Τυνδάρωος. Πρβλ. καὶ Ἀπολλόδωρ. 3,10,3,4· Ἀφάρεως μὲν οὖν καὶ Ἀρήνης τῆς Οἰβάλου Λυγκεύς τε καὶ Ἰδας καὶ Πείσος, κατὰ πολλοὺς δὲ Ἰδας ἐκ Ποσειδῶνος λέγεται» Σχόλ. Ἀπολλων. 1,158· «Φερεκύδης τὴν μητέρα τῶν περὶ Ἰδαν Ἀρήνην φησίν, ἀφ' ἧς ἡ πόλις. . . ., Ἀρήνη δὲ πόλις Πελοποννήσου πλησίον Πύλου» (Ἰλ. Β 591. Λ 723). Ἦν δὲ καὶ κρήνη οὕτως ὀνομαζομένη ἐν Λεπρεΐῳ τῆς Ἡλίδος (Παυσαν. 5,5,6).

Περὶ Ἐνδυμίωνος ζητεῖ εἰς 9.

Πρὸς τούτοις συναγεύρομεν διεσπαρμένα τινά, ἅτινα ἀνεπαρκῆ πρὸς ἐπανόρθωσιν Ἑοῶν.

81 (163). Μυκῆνην «εἶναι θυγατέρα Ἰνάχου, γυναῖκα δὲ Ἀρέστορος τὰ ἔπη λέγει, ἃ δὲ Ἕλληνες καλοῦσιν Ἑοαῖς Μεγάλας ἀπὸ ταύτης οὖν γεγονέναι καὶ τὸ ὄνομα τῇ πόλει φασίν» (Παυσαν. 2,16,4), πρβλ. Σχόλ. Ὀδ. β 120 «Μυκῆνη Ἰνάχου θυγάτηρ καὶ Μελίας τῆς Ὠκεανοῦ, ἧς καὶ Ἀρέστορος Ἀργός, ὡς ἐν τῷ (Διονυσίου Σκυτοβραχίονος) Κύκλῳ φέρεται».

82 (165). α' Ἀπέθανε δὲ ὑπὸ τοῦ Οἰνομάου, κατὰ τὰ ἔπη τὰς Μεγάλας Ἑοαῖς, Ἀλκᾶθους ὁ Πορθάωνος, δεύτερος οὗτος ἐπὶ τῷ Μάρμακι, μετὰ δὲ Ἀλκᾶθου Εὐρύαλος καὶ Εὐρύμαχος τε καὶ Κρόταλος· τούτων μὲν οὖν γονεάς τε καὶ πατρίδας οὐχ οἶά τε ἦν πυθέσθαι μοι (ἥτοι ἀπεσιώπησεν ὁ ποιητής)· τὸν δὲ ἀποθανόντα ἐπ' αὐτοῖς Ἀκρίαν τεκμαίροισι ἂν τις Λακεδαιμόνιον τε εἶναι καὶ οἰκιστὴν Ἀκρίων· ἐπὶ δὲ τῷ Ἀκρίᾳ Κάπετόν φασιν ὑπὸ τοῦ Οἰνομάου φονευθῆναι καὶ Λυκοῦργον Λάσιόν τε καὶ Χαλκῶδοντα καὶ Τρικόλωνον . . . Τρικολώνου δὲ ὕστερον ἐπέλαβεν ἐν τῷ δρόμῳ τὸ χρεὼν Ἀριστόμαχόν τε καὶ Πρίαντα,

ἔτι δὲ Πελάγοντα καὶ Αἰδολίον τε καὶ Κρόνιον (1)» (Παυσαν. 6,21,10.11). Τὰ τῶν μνηστήρων ὀνόματα ἄλλα ἄλλοι φέρονται, ἅμα τε ὁ ἀριθμὸς παραλλάσσει· ὁ δὲ περιεργότερον, ὁ Πινδάρου σχολιαστὴς εἰς 'Ολ. 1,127 *τρεις τε καὶ δέκ' ἀνδρας ὀλέσας σημειοῦται*· «τούτῳ τῷ ἀριθμῷ τῶν ἀπολωλότην μνηστήρων καὶ 'Ησίοδος καὶ 'Επιμενίδης συμμαρτυροῦσιν». Οὐκ ἀδύνατον ὁμῶς τὸν σχολιαστὴν ἀναφέρειν τὸν Κατάλογον.

83. «'Εν δὲ ταῖς Μεγάλαις 'Ηοίαις λέγεται, ὡς ἄρα Μελάμπους φίλτατος ὢν τῷ 'Απόλλωνι ἀποδημήσας κατέλυσε παρὰ Πολυφάντη· βοὸς δὲ αὐτῷ τεθυμένου, δράκοντος ἀνερπύσαντος παρὰ τὸ θυμα, διαφθεῖραι αὐτὸν τοὺς θεράποντας τοῦ βασιλέως χαλεπήναντος, τὸν δὲ Μελάμποδα (2) λαβεῖν καὶ θάψαι· τὰ δὲ τούτων ἔγγονα τραφέντα ὑπὸ τούτου, λείχειν τὰ ὦτα καὶ ἐμπνεῦσαι αὐτῷ τὴν μαντικὴν· διόπερ κλέπτοντα αὐτὸν τὰς βόας τοῦ 'Ιφίκλου εἰς Αἴγιναν τὴν πόλιν περιληφθέντα δεθῆναι, καὶ τοῦ οἴκου μέλλοντος πεσεῖν, ἐν ᾧ ἦν ὁ 'Ιφίκλος, τῇ διακόνων πρεσβύτιδι (οἷα τις Εὐμαῖα ἐν τῇ 'Οδυσσεΐᾳ) μνηῦσαι τοῦ 'Ιφίκλου καὶ τούτου χάριν ἀφελθῆναι» (Σχόλ. 'Απολλων. 1,118).

84 (172). «'Εν δὲ ταῖς Μεγάλαις 'Ηοίαις Φόρβαντος καὶ 'Εκάτης ἡ Σκύλλα» (Σχόλ. 'Απολλων. 4,828).

85 (170). Πεπηρῶσθαι δὲ Φινέα φησὶν 'Ησίοδος ἐν Μεγάλαις 'Ηοίαις, ὅτι Φρίξω ὁδὸν ἐμήνυσεν» (Σχόλ. 'Απολλων. 2,181).

86 (171). «'Ακουσίλαος δὲ καὶ 'Ησίοδος ἐν ταῖς Μεγάλαις 'Ηοίαις φασὶν ἐξ 'Ιορῶσσης τῆς Αἰήτου» τοὺς Φρίξου παῖδας (Σχόλ. 'Απολλων. 2,1122).

87 (176). Πρὸς τούτοις 'Αντωνῖνος Λιβεράλης εἰς τὴν 23ην ἐρωτικὴν ἱστορίαν, ἣ διατρίβει περὶ 'Υμέναιον τὸν Μάγνητος, καὶ τῆς πολυθρυλήτου ὑφ' 'Ερμοῦ κλοπῆς τῶν 'Απολλωνος βοῶν, παραπέμπει πρὸς ἄλλα τε καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ποίημα.

(1) 'Υπόκειται τὸ ἔμμετρον·

— — — Πελάγοντα καὶ Αἰδολίον Κρόνιον τε.

(2) Παραδέδοται· τοῦ β. τοῦ δὲ βασιλέως χαλεπήναντος τὸν Μελάμποδα.

ΑΔΗΛΑ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΑ

α' Αἴγινα καὶ Ζεύς.

- 88 (100). «Ἡ δ' ὑποκυσαμένη τέκεν Αἰακὸν ἵπποχάρμην·
 αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἦβης πολυεράτου ἵκετο μέτρον,
 μούνος ἐὼν ἤσχαλλε· πατὴρ δ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε,
 ὅσσοι ἔσαν μύρμηκες ἐπεράτου ἔνδοθι νήσου,
 5 τοὺς ἀνδρας ποίησε βαθυζώνους τε γυναῖκας·
 οἳ δὲ τοι πρῶτοι ζεῦζαν νέας ἀμφιελίσσας»

(Θεαγένης ἐν τῷ περὶ Αἰγίνης παρὰ Σχολ. Πινδάρ. Νεμ. 3, 21·
 ὁ τελευταῖος στίχος ὑπὸ τοῦ σχολιαστοῦ εἰς Ὀλ. 6, 26 ἐπανα-
 λαμβάνεται, ὥς προσάπτει·

7 «πρῶτοι δ' ἰστί' ἔθεν νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο».

Ἐκ τῶν σχολίων ἐκείνων Τζέτζης εἰς Λυκόφρ. 176 ἠρύσατο
 στ. 1-6 (ἐν τῇ Ἡρωϊκῇ Γενεαλογίᾳ, ἢ, Ἡρωγενεαλογίᾳ).

Στ. 1. Συχνάζει πλὴν τοῦ ἀντικειμένου· τὸ ἐπιθετον, ὅ, τι
 δηλοῖ τὴν τῶν εὐγενεστάτων ἵπποτροφίαν, προτετύπεται ὑφ'
 Ὀμήρου (Ἰλ. Ω 257. Ὀδ. λ 259).

τέκεν] Τζέτζ. γρ. τέκεν υἱόν, τέτοκεν υἱόν.

Στ. 2. Ὁμοιάζει Ἐ. 132 καὶ Ὀδ. ο 366: αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἦβην
 πολυήρατον ἰδόμεθ' ἄμφω· πολυεράτου, ἐγὼ πολυηράτου (-υηρ-).

Στ. 3. Ζεύς τὴν Αἴγινα ἤρπασεν ἐκ τοῦ πατρὸς Ἀσωποῦ
 εἰς τὴν τότε ἀρίκητον νῆσον, ἢ ἀπὸ ταύτης τὸ ὄνομα ἔλαθεν.

Στ. 4. Ὁ μῦθος ἐτυμολογικὸς καθότι οἱ ἀρχαιότατοι κάτοι-
 κοι Μυρμιδόνες ἐκαλοῦντο·

ἐπεράτου (ἐπηρ.)] ἡ νῆσος τῷ ὄντι ἐρατεινὴν ἔποψιν χορηγεῖ,
 ἄν τις εἰσπλήνῃ εἰς τὸν λιμένα, τῆς πόλεως κειμένης ζωγραφι-
 κῶς καὶ περικυκλουμένης εὐφύρῳ χώρῳ.

ἐνδοθι] Τζέτζ. «γρ.: ἐνδοθε, Σχόλ. γρ.: ἐνδοθεν», πρβλ. τὴν
 κριτικὴν εἰς Ε. 523 σημείωσιν.

Στ. 5. τοὺς Σχόλ. Τζέτζ., Monacensis] τόσους. Τὸ δεύ-
 τερον ἡμιστίχιον εἴληπται ἐξ Ὀμήρου· αἱ γυναῖκες βαθυζώνοι
 καλοῦνται, ἀντικειμένων τῶν ἀναζωννυμένων ἀνδρῶν.

Στ. 6. δὴ τοι, ἦ, δ' ἦτοι, ἴδε σ. 404.

πρῶτοι Τζέτζ. γρ.] πρῶτον Σχόλ., Τζέτζ. γρ., πρῶτα Τζέτζ.
 γρ. Οἱ Αἰγινῆται πρῶτοι τῶν Ἑλλήνων τὴν θάλασσαν οἶον
 πανδημεὶ ἐπέπλευσαν, ὅθεν πρὸ τῆς τῶν Ἀθηναίων θαλασσο-

κρατίας οἱ πλείστοι Αἰγινήτικα νομίσματα καὶ μέτρα μετεχειρίζοντο.

[*Zeuxar*] τεύξαν *Σχόλ.* Ὅλ. Τὸ ῥῆμα μετὰ τῶν τῆς νεῶς ζυγῶν συνάφειαν ἔχει.

ἀμφιελίσσαι καλεῖ Ὀμηρικῶς τὰς ναῦς, ὧν ἡ τε πρῶρα καὶ ἡ πρύμνη εἰς τὸ ἄνω κέκαμπται.

Στ. 7. *ιστί' ἔθεν νηὸς Böckh*] ἡ παράδοσις ἔχει τὸ τῇ μετρικῇ καὶ γραμματικῇ ἐναντιούμενον αἰστία θέσσαν νεῶς» πλὴν ὁ ἐκ Γοττόρπης κῶδις αἰστία θέσσαν ἐπὶ». *Heinsius*: *ιστία* θέντο νεῶς κυανοπύρροιο, *G.*: ἐστόλισαν νηὸς π. π., *Böckh*: *ιστία* νηὸς ἐπὶ π. π. | θέσσαν, ἢ, *ιστία* θέσσαν ἐπὶ π. π. | νηὸς εὐσσέλμου, *Hermann*: *ιστία* θέσσαν ἐπὶ π. ποντοπορούσαις ἢ-ῆσαι. Εὐκατάληπτον, ὅτι ὁ σπάνιος τύπος *ἔθεν*, ὅς ἀναλογεῖ τῷ *ἔδον* Θ. 30, παραφθορὰν ἔπαθεν. Περὶ τῶν νεῶς πτερῶν, ἃ ἐντεῦθεν ἀναφέρει ὁ παλαιὸς Ἀριστείδου ἐξηγητῆς (σ. 54, ἐκδ. *Dindorf*) εἶρηται εἰς *Ε.* 628. Τὸ ῥῆμα συνηγεῖ τῇ ναυτικῇ λέξει *στόλος*.

89 (104). Αἰακοῦ ἐξεγένοντο Τελαμών (ἴδε Ἀπόσπ. 75), Μενότιος «ὁ Πατρόκλου πατήρ» (Εὐστάθ. Ἰλ. Α 335, μαρτυροῦντος Ἡσιόδου), καὶ Πηλεὺς. Περὶ οὗ Ὀμηρος περισσότερα οὐκ εἶρηκε, φησὶν ὁ Ῥωμαῖος τραγικὸς Ἀκκίος, ἐπειδὴ Ἡσιόδος προηγῆσάτο (ἴδε Γελλίου Ἀττικὰς Νύκτας 3, 11, 5). Πρῶτον μὲν οὖν τῷ Ἡσιοδείῳ Πηλεὶ ἐπιτυχῆναι ἤκοντι εἰς Ἰωλκόν, ὅπου ἡ Ἀκάστου τοῦ βασιλείως γυνή, ἐρασθεῖσα αὐτοῦ, ἐπεὶ ἀντέρωτος οὐκ ἔτυχε, τὸν ἥρωα διέβαλε πρὸς τὸν ἄνδρα ὡς πειρασσάμενον αὐτήν.

90 (37). Ὀμηρος δὲ «συντόμως τὰ ἀρχαῖα δεδήλωκε *μιγῆραι* οὐκ ἐθελοῦσα, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ Ἡσιόδος τὰ περὶ τοῦ Πηλείως καὶ τῆς Ἀκάστου γυναικὸς διὰ μικρῶν ἐπεξεληθών» (Πορφύριος εἰς Ἰλ. Ζ 164). α' Α Ἀκαστος ἀκούσας κτεῖναι μὲν ὃν ἐκάθηρεν οὐκ ἠβουλήθη, ἄγει δὲ αὐτὸν ἐπὶ θήραν εἰς τὸ Πήλιον. . . . ἀποκοιμηθέντος αὐτοῦ ἐν τῷ Πηλῖ, ἀπολιπὼν Ἀκαστος καὶ τὴν μάχαιραν ἐν τῇ τῶν βοῶν κόπρῳ κρύψας ἐπανέρχεται» (Ἀπολλοδ. 3, 13, 3, 3.4).

Εἰς ταῦτα ἀφορᾷ τὸ ἀκόλουθον χωρίον·

91 (38). α' Η δὲ οἱ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνεται βουλὴ, αὐτὸν μὲν σχέσθαι, κρύψαι δ' ἀδόκητα μάχαιραν καλὴν, ἣν οἱ ἔτευξε περικλυτὸς Ἀμφιγυῆς, ὡς, τὴν μαστεύων, οἷος κατὰ Πήλιον αἰπύ

5 αἰψ' ὑπὸ Κενταύροισιν ὀρεσκόφισι δαμείη»

(Δίδυμος, Σχόλ. Πινδάρ. Νεμ. 4, 95 «ταῦτα δὲ ἱστοροῦσι πολλοὶ μὲν, ἀτὰρ δὴ καὶ Ἡσιόδος λέγων οὕτως»).

Στ. 1. = Ίλ. Β 5. Κ 17. Ξ 161.

Στ. 2. *αὐτὸν μὲν σχέσθαι*] Heyne εἰς Ἀπολλόδ. ιβ', σ. 312: αὐτοῦ μὲν σχέσθαι. Ὁ νοῦς· Αὐτὸς «κτείνειν ὃν ἐκάθηρεν (ἀπὸ φόνου) οὐκ ἤβουλήθη» (Ἀπολλόδ.).

ἀδόκητα] ἀοράτως, παρὰ τὸ δοκέω, -εύω (κατασκοπέω).

Στ. 3. *περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις* = Θ. 571 κτλ.

Στ. 4. *μαστεύων*] παρὰ τὸ μα(σ)-ιομαι (ζητῶ).

Στ. 5. *ὄρεσκόφισι*] Ἡ μὲν σημασία οὐκ ἀμφιγνοεῖται, ὅτι ὄρειος. Περὶ δὲ τῆς ἐτυμολογίας ἱκανὴν τινα πρότασιν ἀγνοοῦμεν.

92 (103). Σωθεῖς ὑπὸ Χίρωνος ἢ Ἑρμοῦ, Πηλεὺς ἐμνηστεύσατο τὴν Περὶήρους θυγατέρα, ἣν «Ζηγνόδοτος Κλεοδώρην φησὶν, Ἡσιόδου καὶ τῶν ἄλλων Πολυδώρην αὐτὴν καλοῦντων» (Σχόλ. λεγ. Townleiana Ίλ. Π 175). Ἀκολουθεῖ ὁ Πηλέως καὶ Θέτιδος γάμος, ἧς ἐορτῆς οἱ θεοὶ μετέσχον. Αἱ δὲ Μοῦσαι ἦσαν τὸ ἐπιθαλάμιον.

93 (102). «Τρεῖς μάκαρ Αἰακίδα καὶ τετράκις, ὄλβιε Πηλεῦ, ὅς τοῖσδ' ἐν μεγάροις ἱερὸν λῆχος εἰσαναβαίνεις»....

(Τζιτζῆς Προλεγ. εἰς Λυκόφρονα σ. 261: ἐπιθαλαμιογράφοι... οἷος ἦν ὁ Ἀγαμήστωρ ὁ Φαρσάλιος καὶ ἕτεροι καὶ Ἡσιόδος αὐτὸς γράψας ἐπὶ θαλάμου [γρ. ἐπιθαλάμια, -ιον] εἰς Πηλέα καὶ Θέτιν, πρβλ. Φαβωρίνου Λεξικὸν σ. 612 Α ἢ 706, 35, ἐκδ. Βασιλ.). Ταῦτά διακριβοῦσι Πίνδαρος Νεμ. 5, 22 κέ. καὶ Εὐριπίδ. Ἰφιγ. Αὐλ. 1040 κέ. καὶ δὴ Ἀλεξάνδρεὺς ποιητῆς κειχωρισμένως τὸ ἐπιθαλάμιον ἐνεωτέρισεν, ὅπερ παρεφράσθη ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου Κατούλλου.

Στ. 1. πρβλ. Ὀδ. ε 306: τρεῖς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις.

Στ. 2. *ὅς τοῖσδ'*] Φαβωρ.: ὅστις, κοινῶς.

94 (108). Παράνυμφος ἦν, οἶμαι, ἡ Χίρωνος σύζυγος, ἣ τοῦλάχιστον παρῆλθεν, Ἀχιλλέως τρεφομένου παρὰ τῷ Κενταύρῳ (1), διὸ ἐνταῦθα μνημονεύομεν, ὅτι «Ἡσιόδος Ναΐδα φησὶ τὸν Χίωνα γῆμαι» (Σχόλ. Πινδάρ. Πυθ. 4, 181).

β' Ἀντιόπη καὶ Ζεὺς.

95 (153). «Ἡ οἷην Ὑρίη Βοιωτὴν ἔτρεφε κούρην»

(Σχόλ. Α Ίλ. Β 496, πρβλ. Εὐστάθ.). Στέφανος Βυζάντιος τὴν ἀναγκαίαν ἐξήγησιν παρέχει ἐν λ. Ὑρία· «χώρα πλησίον

(1) Ἐπιθι Σχόλ. Ἀπολλων. 4, 813· «Τὴν Χαρικλὴ λέγει καὶ τὴν Φιλύραν, ὅφ' ὧν ἐτράφη ὁ Ἀχιλλεύς, ὧν ἡ μὲν Χαρικλὴ γυνὴ Χίρωνος, Φιλύρα δὲ μήτηρ».

Αὐλίδος, ἣν δὲ καὶ πρότερον πολίδιον. Ἡσίοδος δ' ἐν Ὑρίᾳ τὴν Ἀντιόπην φησὶ γενέσθαι, Εὐριπίδης δ' ἐν Ὑπαιῖς».

**H olyn* Heyne εἰς Ἰλ. Β 496] Σχόλ.: ἡ (Εὐστάθ.: ἦν) δῖη. Ὑ. Βοιωτὴς τρέφε, Heinsius: ἐν δῖῃ Ὑρίῃ Βοιωτίῃ, Villosion: ἡ οἷα Ὑρίῃ Βοιωτίῃ, Voss Randglossen σ. 80: ἦν δῖη Ὑρίῃ Βοιωτίῃ τρέφε κ., Lehmann σ. 70: -η-η ἔτρεφε Νυκτεὺς Ἀντιόπην, Werfer, Acta Philologorum Monacensium β', σ. 370: ἔτραφε κούρη Νυκτῆος Χθονίου υἱὸς (ἐβουλήθη γράψαι θυγάτηρ) δι' Ἀντιόπειαν.

96 (60). Περὶ τῶν Ἀντιόπης υἱῶν, Ζήθου καὶ Ἀμφίονος, αἰστοροῦσιν ἄλλοι τε καὶ Ἡσίοδος ὅτι κιθάρᾳ τὸ τεῖχος τῶν Θηβῶν ἐτείχισαν» (Παλαιφάτος 42). Οἷς συνώκισε τὰς Θήβας Λοκρὸς ἦτοι αὐτόχθων ἢ Διὸς καὶ Μαίρας (Εὐστάθ. Ὀδ. λ 325) (1).

97 (141). «Ἦτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων ἡγήσατο λαῶν,
τούς ῥά ποτε Κρονίδης Ζεὺς, ἄφθιτα μῆδεα εἰδώς,
λεκτοὺς ἐκ γαίης ἀλέας πόρε Δευκαλίων

(Στράβων Ζ', 7,2 σ. 322: μάλιστα δ' ἂν τις Ἡσίοδῳ πιστεύσειεν οὕτως περὶ αὐτῶν (Λελέγων) εἰπόντι.—τῇ γὰρ ἐτυμολογίᾳ τὸ συλλέκτους γεγενῆσθαι τινὰς ἐκ παλαιοῦ καὶ μιγάδας αἰνίττεσθαι μοι δοκεῖ καὶ διὰ τοῦτο ἐκλειοπέναι τὸ γένος», πρβλ. τὸ ἐν τοῖς ἀνωτέρω χωρίον τοῦ Σταγίριτου, Ψευδο-Σκύμνον στ. 322 ἀνώνυμον παρὰ Στεφάνῳ λ. Φύσκος· Φύσκος δὲ ἀφ' οὗ οἱ Λέλεγες οἱ νῦν Λοκροί).

Στ. 1. Οἱ Λέλεγες ἐν τῇ τῆς Καρίας καὶ πολλῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν ἱστορίᾳ ἀπαντῶσιν, ἀγνοούντων τῶν παλαιῶν, ποίου ἦσαν φύλου καὶ μάλιστα ἔθνους.

Στ. 2. Πρβλ. Θ. 545.

Στ. 3. ἀλέας (= ἀθρόους) Villebrun] ἀλέους, Heinsius: ἀλέας, Meineke: λάους, Heyne: εἰς Ἀπολλοδ. β', σ. 40: λᾶας, Bryant, Ancient Mythology 1776, γ', σ. 389: ἀλίφ, Völeker, Mythologie des Japetidengeschlechtes σ. 364: ἀλίους, Leutsch, Literaturzeitung 1830, σ. 229: ἀγαθῶ.

Δευκαλίῳ Πλήθων ἐν τῇ Στράβωνος ἐπιτομῇ] Δευκαλίωνος. Ἐν Ἐτυμολογικῷ (ἐκδ. Cramer ἐν τοῖς ἐξ Ὀξωνίας Ἀνεκδότοις Α', σ. 264, 27) περὶ τῆς τοῦ Λαὸς ἐτυμολογίας εὐρίσκομεν τὰ ἐξῆς: «Ἡσίοδος δὲ παρὰ τὸ ἀλὲς τὸ σημαῖνον τὸ

(1) Πρβλ. καὶ Ἀριστοτέλῃ ἐν τῇ Αἰτωλῶν Πολιτείᾳ (αὐτοὺς νῦν Λοκροὺς Λέλεγας καλεῖ, κατασχέν δὲ καὶ τὴν Βοιωτίαν αὐτοὺς φησιν) παρὰ Στράβωνι Ζ', σ. 322.

ἀθροῦν ἀλὰς λαὸς ἀφαιρέσει τοῦ α», πρβλ. Ἑτυμολ. Γουδιαν. 362,21: *λαοί*· ὁ μὲν Ἡσίοδος «τοῦ (= τοὺς) — λαὸς πόρε Δευκαλίωνος» καὶ τὸ Angelicanum ὀνομαζόμενον σ. 689, ἐκδ. Ritschl (Opuscula τ. Α'): «*λαοί*· ὁ μὲν Ἡσίοδος· «Τοὺς — λαοὺς πῆδευκαλιον. Ὁ γραμματικὸς δῆλα δὴ ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἀνέγνω *ἀλέας πόρε Δευκαλίωνι*. Τὸ χωρίον ἐκ τοῦ πάλαι διεφθαρμένον ἦν, ὅθεν οἱ πλείστοι τῶν ἀντιγραφάντων Στράβωνα τὴν λέξιν παρέλιπον.

98 (61). Νιόβη Ἀμφίονι ἔτεκεν ἑννέα υἱοὺς καὶ δέκα θυγατέρας (Αἰλῖαν. Ποικ. Ἰστ. 12, 36· «εἰ μὴ ἄρα οὐκ εἰσὶν Ἡσιόδου τὰ ἔπη, ἀλλ' ὥς πολλὰ καὶ ἄλλα κατέψευσται αὐτοῦ») (1).

γ' Ἑλάρα καὶ Ζεύς.

99 (63). . . . Τιτυόν, ὃς ἦν Διὸς υἱὸς καὶ τῆς Ὀρχομενοῦ θυγατρὸς Ἑλάρης (σημειῶσαι τὸν ἐπικὸν τύπον!), ἦν Ζεύς, ἐπειδὴ συνῆλθε, δεισας Ἥραν, ὑπὸ γῆν ἔκρυψε καὶ τὸν κυοφορηθέντα παῖδα Τιτυὸν ὑπερμεγέθη εἰς φῶς ἀνήγαγεν (Ἀπολλόδωρ. 1,4, 1,4). Ἐντεῦθεν Ἡσίοδος Τιτυὸν ἐπωνόμασεν **Εἰλαρίδην** (Ἡρῳδιανὸς ἐν τῷ Μεγ. Ἑτυμολ. σ. 60,37 κέ.). Τὸ σχῆμα τοῦ μητρωνυμικοῦ διαμφισβητεῖται ὑπὸ τοῦ Sylburg (ὃς *Eilariádēn* ἐξέδωκε) καὶ Böckh, ὃς εἰκασε *Eilapádēn* ἐν τῇ τῶν Πινδαρικών ἀποσπασμάτων συλλογῇ σ. 635.

δ' Εὐρώπη καὶ Ζεύς.

Ἐκ ταύτης ὁ θεὸς ἐγέννησε Σαρπηδόνα καὶ Μίνων. Περί ἐκείνου ἔπιθι Σχόλ. λεγ. Townleiana Ἰλ. Μ 292· «Ἡσίοδος δὲ Εὐρώπης καὶ Διὸς αὐτὸν φησιν», οἷς συμφωνεῖ τὸ εἰς Εὐριπ. Ῥῆσον 29 σχόλιον, ὃπερ ἐπήγαγεν ἐξ Ἑλληνικοῦ (100, R. 55).

101 (128). «Ἐῖρηκε δὲ καὶ Ἡσίοδος ἀδελφὰ τούτων εἰς τὸν Μίνων· μνησθεὶς γὰρ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματός φησιν· ὃς βασιλεύετατος γένετο θνητῶν ἀνθρώπων

καὶ πλείστων ἦνασσε περικτιόνων ἀνθρώπων
Ζηνὸς ἔχων σκῆπτρον· τῷ καὶ πολέων βασίλευε»

(Ψευδοπλάτων ἐν τῷ Μίνω σ. 320 D, ὃς τὴν ἀρχὴν ἀπὸ στήθους ἀναφέρει, μὴ ἀποτελέσας τὸν ἐξάμετρον· πρβλ. Πλουτάρχ.

(1) Παρ' Ἀπολλοδώρῳ 3, 5, 6, 2 γράφεται· «Ἡσίοδος δὲ υἱοὺς μὲν ἑννέα, θυγατέρας δὲ δέκα, Μίμνερος δὲ» δέκα μὲν υἱούς, δέκα δὲ θυγατέρας».

Θησ. 16· «καὶ γὰρ ὁ Μίνως ἀεὶ διετέλει κακῶς ἀκούων ἐν τοῖς Ἀττικοῖς θεάτροις· καὶ οὐδὲ Ἡσίοδος αὐτὸν ὦνθησε βασιλεύτατον προσαγορεύσας». Schneidewin ὀρθὸν ἡγεῖται· «ὁ β. ἔσκε καταθνητῶν ἄ.». Kinkel: Μίνως, ὁ β. ἦν θνητῶν βασιλῆων. Ἐν τῇ Ἰλιάδι Ἀγαμέμνων βασιλεύτατός ἐστι τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ ἐπικοί χρῶνται τῷ ὑπερθετικῷ ἀντὶ τῆς παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς εὐχρηστούσης φράσεως· βασιλεὺς τῶν βασιλείων (σῆχ-ιν-σῆχ). Οἱ βασιλεύτατοι δέχονται σκῆπτρον παρὰ τοῦ βασιλευτάτου τῶν Ὀλυμπίων οἷον οἱ Ἀτρεΐδαι (Ἰλ. Β 102 κέ.).

Ὁ Μίνως παῖς Ἀνδρόγεως, ἐπὶ τὰ Παναθήναια ἔλθων, πάντας ἐνίκησε· διὸ οἱ Ἀθηναῖοι εἴτε ἐξ ἐνέδρας αὐτὸν ἀπέκτειναν εἴτε πρὸς τὸν Μαραθῶνιον ταῦρον ἐπεμψαν.

102 (129). «Μελισσαγόρας τὸν Ἀνδρόγεων Εὐρυγύην εἰρήσθαι φησι τὸν Μίνως, ἐφ' ᾧ τὸν ἀγῶνα τίθεσθαι ἐπιτάφιον Ἀθήνησιν ἐν τῷ Κεραμεικῷ. Καὶ Ἡσίοδος·

Εὐρυγύης δ' ἔτι κοῦρος Ἀθηνάων ἱεράων. . . .»

(Ἡσύχιος λ. ἐπ' Εὐρυγύη ἀγών). Ἐν τῷ μόνῳ κώδικι Ἀθηναίων γέγραπται πρὸς ὁμοιότητα τοῦ Ἰλ. Β 551: κοῦροι Ἀθηναίων, ὁ Hermann διώρθωσεν. Ἡ παράδοσις ὁμῶς διατελεῖ νοσοῦσα, διότι ὁ συνημμένος στίχος λείπει. Ἀγνοοῦμεν λοιπὸν πότερον «Εὐρυγύης, ἔτι κοῦρος, Ἀθηνάων ἱεράων (πρὸ βλ. κοῦροι Ἀθηναίων ἐν τῷ Μακκηδόνης παιᾶνι στ. 4) τιμῶσι» ἢ καὶ «Εὐρυγύη δ' ἔτι (Stephanus ἐν τῷ Θησαυρῷ λ. Εὐρυγύης) κοῦροι Ἀθ. ἰ. ἀγῶνα ἐορτάζουσι κττ. G. περισσῶς ἔγραψεν ἐπίκουρος. Ἡ πρότερον εἰρημένη γραφὴ βεβαιοῦται ἐκ τῶν ἀκολουθούντων.

103 (221). «Πρῶτ' ἢ πρὸ τοῦ καθήκοντος καιροῦ (ῶρα). Ὁ μῆρος Ἰλ. Σ 277 καὶ Ἡσίοδος, τελευτῆσαι τινα·

«πρῶτ' μάλ' ἡίθεον»

τοῦτ' ἐστὶ πρόωρον» (Ἀμμών. λ. ὁρθρος σ. 104, ἐκδ. Valckenær).

Περὶ Εὐρυάλης ἴδε 16'.

ε' Εὐρυόδεια καὶ Ζεύς.

104 (36). «Ἰστέον, ὅτι γενεαλογοῦσι Διὸς μὲν καὶ Εὐρυοδείας Ἀρκεΐσιον, αὐτοῦ δὲ καὶ Χαλκαμεδούσης Λαέρτην, τοῦ δὲ καὶ Ἀντικλείας Ὀδυσσεά, οὐ καὶ Πηνελόπης Τηλέμαχον, αὐτοῦ δὲ καὶ Πολυκάστης τῆς Νέστορος Περσέπτολιν, ὡς Ἡσίοδος·

Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἔτικτεν ἑὺζωνος Πολυκάστη,
 Νέστορος ὀπλοτάτῃ κούρῃ Νηληϊάδαο,
 Περσέπολιν, μιχθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην»

(Εὐστάθ. Ὀδ. π 118). Ἡ τοῦ μύθου ἀφορμὴ ἐχορηγήθη ὑφ' Ὀμήρου Ὀδ. γ 464-5: «Τόφρα δὲ Τηλέμαχον λοῦσεν καλὴ Πολυκάστη Νέστορος ὀπλοτάτῃ Νηληϊάδαο». Πρὸς τὸν 3 στ. παράθεος Θ. 822. Ἡ Εὐσταθίου ἔκδοσις περισσότερα σφάλματα περιέχει (Νηληϊδεω, Περσέπτολιν, χρυσῆν), ἅτινα διώρθωσαν Dindorf καὶ G.

ς' Ἠλέκτρα καὶ Ζεύς.

Δάρδανος ὁ υἱὸς αὐτῶν ἐγένετο τῶν Τρωϊκῶν βασιλέων προπάτωρ.

105 (142). «Ἴλεὺς ὁ Αἴαντος πατήρ (!) ἐτυμολογεῖται ὑφ' Ἡσιόδου τὸ

Ἴλέα· τὸν ῥ' ἐφίλησεν ἄναξ Διὸς υἱὸς Ἀπόλλων
 καὶ οἱ τοῦτ' ὀνόμην' ὄνομ' ἔμμεναι, οὐνεκα νύμφην
 εὐράμενος Ἴλεον μίχθη ἐρατῇ φιλότῃ
 ἥματι τῷ ὅτε τείχος εὐδμήτοιο πόληος
 5 ὑψηλὸν ποίησε Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων.

Ταῦτα παρατίθεται ἐν δ' Σιμωνίδου» (Ἑτυμολ. Γουδιανὸν στ. 276,41 κέ., Παρισίνον, ἐκδ. Ruhnken, Opuscula β', σ. 583, Φλωρεντίνον σ. 224, Λεξικὸν ἐκδ. ἐν τοῖς ἐξ Ὀξωνίας Ἀνεκδότοις τ. β', σ. 451,12 κέ., ἐξ ὧν ἐν τι τῷ Τζέτζη προξένησε τοὺς στίχους χάριν τῆς Ἰλιάδος Ἐξηγήσεως σ. 126,26 κέ., καὶ τὸ δεύτερον τὸν 4 καὶ 5 στ. εἰς Λυκόφρονα 393). Ἡ τοῦ ὀνόματος ὁμοιότης πολλοὺς τε καὶ σοφοὺς παρεπλάνησε πρὸς τὸ ταῦτὸν ἡγεῖσθαι Ἴλεὺς καὶ Ὀϊλεύς. Οἷον Ἡρωδιανὸς (Εὐστάθ. Ἰλ. Z 403) ἔγραψε· «Καὶ ὅπου δὲ (Ἡσιόδος) τὸν παρὰ τοῖς ἄλλοις Ὀϊλέα τετρασυλλάβως καλούμενον Ἴλέα τρισυλλάβως αὐτὸς λέγειν ἐθέλων φησὶν οὕτως αὐτὸν κληθῆναι· οὐνεκα—φιλότῃ». Ὡσαύτως Ποσειδώνιος ὁ Ἀπολλωνιάτης τοῦτο ὡς παραφθορὰν Ὀμηρικῆς λέξεως ἐμεμψιμοίρησε (Τζέτζ. Ἐξηγ. Ἰλ. σ. 4), Ζηνοδότου ἀντικαταστήσαντος ἐν τῇ Ἰλιάδι τὸ Ὀϊλεύς διὰ τοῦ Ἡσιοδείου (Σχόλ. Α Ἰλ. Α 263. Β 527. Ο 333). Οἱ σχολιασταὶ εἰς τὴν Ἰλιάδα (Α 264) καὶ Πίνδαρον (Ὀλ. 9,167) Ἡσιόδον ἔνεκα μαρτυρίας τῆς δὴ λεγομένης ἀποκοπῆς ἀναφέρουσιν, εἰς δὲ Ο 333 καὶ Β 527 (Εὐστάθ.) ἅμα τὸν Σπησίχορον, ὃς τῷ ὄντι Φίλεὺς ἀντὶ τοῦ Ὀϊλεύς εἶπε, καθάπερ Πίν-

δαρος *Ἰλιάδας*. Ἀρίδηνλον φαίνεται ὅτι οἱ Ζηνοδότου ἀντίπαλοι αὐτοὶ ἀντεῖπον, ὅτι *Ἰλέος* παρ' Ἡσιόδῳ σημαίνει οὐ τὸν *Ἰοίλεα*, ἀλλὰ ὁ αὐτὸς τῷ Ὀμηρικῷ *Ἰλῳ* ἐστίν (*Ἰλ.* Υ' 232). Ἀπὸ τοῦ Ἡσιοδείου σχήματος παρῆκται καὶ τὸ *Ἰλῆϊος* ἐπιθετον (*Ἰλ.* Α 558).

Στ. 1. *Ἰλέα*] Ἀνών.: Ἰδέα, ἐπειδὴ Λ καὶ Δ ὀλίγον παραλλάττουσιν.

ἀναξ] πρβλ. Θ. 493.

Στ. 2. καὶ *Foi*] Ἀνών.: καὶ τοι, Τζέτζ.: καὶ μιν, Leutsch: καὶ ἱν. Ὠνόμασε τοῦτο τὸ ὄνομα, ὅπως αὐτῷ διαμένῃ.

Στ. 3. *εὐρόμενος* Fischer ἐν ταῖς πρὸς τὴν τοῦ Weller γραμματικὴν προσθήκαις τ. γ', μ. α', σ. 95] εὐράμενος, ὅπερ τῆς κοινῆς ἦν (Lobeck εἰς Φρύνιχον σ. 139): *Ἰλεον* ἢ *Ἰλεον*, καθάπερ Ἡρόδοτος, ὡς δοκεῖ, ἔγραψε καὶ Nauck ἐξέδωκεν *Ἰλ.* I 639. T 178] *Ἰλεων*, Ἀττικῶς (Lehmann, σ. 49: *Ἰλαον* εὐράμενος). Πρὸς τὸ πνεῦμα, σκόπει τὸν ἐν τῷ Γουδιανῷ Ἑτυμολογικῷ σ. 176, 28 κανόνα αὐτὸ *Ἰλεως* παρὰ τῇ κοινῇ διαλέκτῳ δασύνεται». Ἡ λέξις ἐνταῦθα *πρόθυμος* σημαίνει.

μίχθη ἐρατῇ Ἡρῳδ.] ὄχθη ἐρατεινῇ Ἀνών., Ἑτυμολ., *μίγη ἐρανῇ* Τζέτζ. (παράθεσις Διονύσιου Περιηγ. 777: φιλότῃτος ἐραννῆς), *μίχθη ἐρατεινῇ φιλότῃτῃ* Ἑτ. Παρις. Ἡ παράδοσις διεφθάρη τῇ Ὀμηρικῇ φράσει καταμίξει (*Ὀδ.* ψ 300).

Στ. 4. *ὅτε* Ἀνών.] ὅτι.

Στ. 5. *ὑψηλὸν* Ἀνών.] ὑψηλοῦ. Ἐλεγον ὅτι Ποσειδῶν καὶ Ἀπόλλων τῷ Λαομέδοντι τὸ τεῖχος ἐκτίσαν, ὅτι δῆλα δὴ Τροία ἐπεφύλακτο λίθοις ὑπερμεγέθεσι καὶ πόνου θεῶν ἀξίοις. Παρατηρητέον, ὅτι ὁ Σχλῆμανν οὐδὲν τοιοῦτο ἀνέσκαψεν ἐν τῷ Ἰσ-sarλίκ, ἀλλὰ ὁ Πρίαμος αὐτοῦ προπεφυλαγμένος ἦν τείχεσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πλινθίνοις. Τὸν στίχον αἰνίττεται ὁ ῥήτωρ Ἀριστείδης Α', σ. 241, ἐκδ. Jebb, 390, ἐκδ. Dindorf.

106 (48). Ἡ τῶν Δαρδανιδῶν γενεαλογία κατήγετο μέχρι Πριάμου· λ. χ. Ἡσιόδος διτείνεινατο, ὅτι Πρίαμος πάτρως τοῦ Μένονος ἦν (τοῦτο παραδίδεται ἐν ταῖς τῶν Ὀβιδίου Μεταμορφώσεων ὑποθέσεσι 13,3)· οἱ Πίνδαρος (*Νεμ.* 3,63) συντίθεται. Οὕτως δῆλα δὴ τὴν κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον βοήθειαν ἠτιολόγησαν.

107 (59). Ἐν ταύτῃ μάλιστα τῇ *Ἠοίᾳ* ὀνομαστέον ἦν τὰ περὶ τὴν Τροίαν ἔθνη, οἷον τοὺς Λυδοὺς.

« . . . ὅτι Ὀμηρος οὐκ οἶδε καλουμένους **Λυδοὺς**, ἀλλὰ *Μήονας*· πρὸς τὰ περὶ ἡλικίας Ἡσιόδου» (*Ἀριστόνικος* εἰς *Ἰλ.* K 431). Ἐντεῦθεν ἄρα Ἀρίσταρχος ἀπέδειξεν, ὅτι Ἡσιόδος Ὀμήρου ὕστερος ἦν, μνημονεύων τὸ νεώτερον ὄνομα.

ζ' Ἴω καὶ Ζεύς.

108 (4). «Ἡσίδοτος δὲ καὶ Ἀκουσίλαος Πειρήνος αὐτὴν (τὴν Ἴω) φασιν εἶναι· ταύτην, ἱερωσύνην τῆς Ἥρας ἔχουσιν, Ζεὺς ἔφθειρε· φωραθεὶς δὲ ὑφ' Ἥρας, τῆς μὲν κόρης ἀψάμενος, εἰς βοῦν μετεμόρφωσε λευκὴν, ἀρχὴν δὲ ἀπωμόσατο μὴ συνελθεῖν. Διὸ φησιν Ἡσίδοτος οὐκ ἐπισπᾶσθαι τὴν ἀπὸ τῶν θεῶν ὀργὴν τοὺς γινομένους ὅρκους ὑπὲρ ἔρωτος» ('Απολλοδ. 2, 1, 3, 1.2).

«Ἐκ τοῦ δ' ὅρκον ἔθηκ' ἀμενηνὸν ἐν ἀνθρώποισι
νοσφιδίων ἔργων πέρι Κύπριδος»

(Παροιμιογράφος Σχόλ. Πλάτ. Συμπόσ. σ. 183 B: ἀφροδίσιος ὅρκος οὐκ ἐμποίνιμος] . . . μέμνηται δὲ ταύτης καὶ Ἡσίδοτος λέγων, πρβλ. Σουίδαν λ. δῖχα τῶν δύο στίχων, Ἡσύχ. λ. ἀφροδίσιος ὅρκος] . . . πρῶτος δὲ Ἡσίδοτος ἐπλάσε τὰ περὶ τὸν Δία καὶ τὴν Ἴω).

Στ. 1. ἔθηκ' ἀμενηνὸν ἐν ἀνθρώποισι Alf. (;), Literaturzeitung, 1820, σ. 276] ἔθηκεν ἀμείνονα ἀνθρ., Hermann: ἔθηκεν ἀπῆμονα ἀνθρ., R.: ἔθηκεν ἀναίτιον ἀνθρ., Paulson, Studia Hesiodica σ. 159: ἔθηκεν ἀπῆμονα τοῖς ἀνθρώποις, ἢ, τοῖσι βροτοῖσι. Τὸ ἀμενηνός (ἀδύναμος) συνωνύμῳ χρήσει κεῖται Ὅδ. τ 562: «ἀμενηνῶν ὀνείρων». Ὁ ὅρκος προσωποποιεῖται πῶς καθάπερ E. 219. 804.

Στ. 2. νοσφιδίων] Ἡσύχιος ἐρμηνεύει νοσφιδίων, κλοπιμαῖον, λαθραῖον· τὸ γὰρ νοσφίζεσθαι ταὐτὸ βούλεται τῷ ἐντρέπεσθαι. πέρι Alf.] περὶ. Ἐν τῷ τέλει Bekker ἐξήλειψε τὸ γλῶσσημα ἀφροδισίων, ἀνθ' οὗ ὁ ἡμίγνωστος ἐκεῖνος ἔγραψεν· ὅσσ' Ἀφροδίτης. Ἡ ἐλαφρόνους γνώμη εἰς τὰς παροιμίας παρεδέχθη καὶ ἐν τῷ πάντων στόματι ἦν (Πλάτ. Συμπόσ. σ. 182 B. Καλλιμάχ. Ἐπιγρ. 27 (25), 3-4: ἀλλὰ λέγουσιν ἀληθέα τοὺς ἐν ἔρωτι | ὅρκους μὴ δύνειν οὐατ' ἐς ἀθανάτων, Τιβούλλ. Ἐλεγ. 1, 4, 21 κέ. 3, 6, 49, Κορνοῦτ. Ἐπιδρ. Μυθολ. 24, Ἀθην. Δειπνοσοφ. ιβ', σ. 511, Σουίδ. λ. ταχυβάμονας κτλ.).

109. «Κατὰ τοὺς Ἡσιόδου μύθους τὸν βουκόλον Ἰοῦς ἐφόνευεν» Ἐρμῆς, ὅθεν Ἀργειφόντης ἐπωνομάσθη (Σχολ. Α Ἰλ. Ω 24).

η' Καλλιστὼ καὶ Ζεύς.

110 (15). Κατ' Ἐρατοσθένην (Καταστερισμ. κ. 1, σ. 50, ἔκδ. Robert) Λυκάριος τοῦ Ἀρκάδος θυγάτηρ ἦν παρ' Ἡσιόδῳ·

ᾧ ἐναντιοῦται Ἀπολλόδωρος γράφων· «Εὐμηλος δὲ καὶ τινες ἕτεροι λέγουσι Λυκάονι καὶ θυγατέρα Καλλιστῶ γενέσθαι. Ἡσίοδος μὲν γὰρ αὐτὴν μίαν τῶν νυμφῶν λέγει» (3,8,2,2), εἴτε ὀλιγώρως τὰς πηγὰς ἀντέγραψεν, εἴτε πρὸς ἄλλο τι ποίημα, τὴν Ἀστρονομίαν, ἀπεῖδεν. Ἡ Καλλιστῶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς εἰσοδὸν πρὸς τὸ ποίημα παρέσχεν.

111 (71). «Υἱεῖς ἐξεγένοντο Λυκάονος ἀντιθέοιο,
ὃν ποτε τίκτε Πελασγός»

(Στράβων 5, 2, 4 σ. 221: «τῷ δ' Ἐφόρῳ, τοῦ ἐξ Ἀρκαδίας εἶναι τὸ φύλον τοῦτο (τοὺς Πελασγούς), ἤρξεν Ἡσίοδος· φησὶ γάρ») R.: υἱέες.

ἐξεγένοντο Κοραῆς] ἐξ, ἐξ ἐγ. Ἀλλ' ἐγέννησε πεντήκοντα.

112 (72). Τῶν Λυκαονιδῶν Πάλλας ἦν. «Παλλάντιον] πόλις Ἀρκαδίας ἀπὸ Πάλλαντος ἐνὸς τῶν Λυκάονος παιδῶν, ὡς Ἡσίοδος» (Στέφ. Βυζάντ.).

Ἐκ Καλλιστοῦς ἐγένετο Ἀρκάς, οὗ Ἑλάτος ὁ Αἰπύτου πατήρ.

113 (138). «Αἰπυτος αὖ τέκετο Τλησῆνορα Πειρίθοόν τε»

(Ἀπολλώνιος Σοφιστ. Λεξ. Ὀμηρ. λ. Αἰπύτιον] «τὸν ἀπὸ τοῦ Αἰπύτου» ἔστι δὲ οὗτος τῶν Ἀρκαδικῶν ἡρώων, περὶ οὗ φησιν Ἡσίοδος), πρβλ. Σχόλ. Α Ἰλ. Β 604. Τὸ μνημα δῆλα δὴ αὐτοῦ τοῦ τῆς Φαισάνας βασιλείας (Πινδάρ. Ὀλ. 6,33) ἐν τῷ τῶν νεῶν καταλόγῳ μνημονεύεται.

Θ' Μυτιλήνη (ἢ Ἀλκυόνη) καὶ Ζεύς;

114 (99). «Ἦν δὲ ὁ Μακαρεὺς υἱὸς μὲν Κρινάκου τοῦ Διός, ὥς φησιν Ἡσίοδος καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ποιητῶν» (Διόδωρ. 5,81). Πρβλ. Σχόλ. Βικτωρίου Ἰλ. Ω 544 περὶ τοῦ Μακαρέως «τινὲς δὲ αὐτὸν Κρινάκου τοῦ Ὑρέως τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀλκυόνης».

ι' Αἶθρη καὶ Ποσειδῶν.

115 (130). «Ἡσίοδος δὲ φησιν Θησεία νομίμως γῆμαι καὶ Ἰππην (Dindorf: Ἰόπην) καὶ Αἰγλήν» (Ἀθην. Δειπνοσοφ. ιγ', σ. 557 Α). Ἀπὸ Μελανίππου τοῦ Θησέως γίνεται Μύρμηξ, οὗ Ἡσίοδος μνήμην ἐποίησατο.

116 (131). «Μελίτη δῆμός ἐστι τῆς Κεκροπίδος, κεκλησθαι

δέ φησι τὸν δῆμον Φιλόχορος ἐν τρίτῃ ἀπὸ Μελίσσης, θυγατρός κατὰ μὲν Ἡσίοδον Μύρμηκος» Ἀρποκρ., Φώτ., Σουίδ. λ. Με-λίτη). Πρὸς Θησέα καὶ τὸ ἐπόμενον ἀπόσπασμα σχέσιν ἔχει·

118 (73). «Φέλλον ἐϋμμελίτην τέκεν οἱ Μελίβοια»

(Ἡρωδ. π. μονήρους λέξεως σ. 11: Φέλλος τὸ κύριον. Ἡσίοδος· Παραδέδοται τέκε τῇ Μελιβοίᾳ, ὃ διωρθώσαμεν. G.: τέκε τηλε-κλυτῇ-η, ἥ, -ή-α, Hermann: τέκετο κλειτῇ (R.: κλειτῇ) Μελιβοία, Bergk εἰς Ἀνακρέοντ. σ. 260: τέκετ' Αἰγείδῃ-α, Lehrs: τηλεκλειτῇ M.). Φέλλος ἐπώνυμος φαίνεται τοῦ Ἀττι-κοῦ φελλέως ἥτοι τῆς αἰγιότου χώρας, οἷα τις ἀντικρὺ τοῦ Ὑμηττοῦ ἐκτείνεται, φέρουσα οὐδὲν εἰ μὴ θύμον (θυμάρη). Περὶ τῆς Μελιβοίας ταύτης Ἀθήναιος μόνος λόγον ποιεῖται (ιγ', σ. 557 A).

ια' Ἄρην καὶ Ποσειδῶν.

Ἄρην ἔτεκε Βοιωτόν, ἐξ οὗ οἱ πλείστοι τῶν Βοιωτικῶν ἡρώων ἐγένοντο.

118 (68). «Ἰδρυθῆναι δ' ὑπὸ Ὀγγηστοῦ τοῦ Βοιωτοῦ, ὡς φησιν Ἡσίοδος» (Στέφ. Βυζάντ. λ. Ὀγγηστός, ἐξ Ὀμηρικῶν σχολίων, πρβλ. Σχόλ. Ἰλ. B 506 οὗτος Βοιωτοῦ παῖς, ὅς ἐν τῷ τόπῳ πρῶτος Ποσειδῶνος ιδρύσατο. ἱερόν, Εὐστάθ. Ὁ. δὲ ἄλλος ἐν τῇ Ἀλιαρτίων χώρα ιδρυθὲν ὑπὸ Ὀγγηστοῦ παιδὸς Βοιωτοῦ, ὅς, φασίν, κτλ.).

119 (67). «Ἄρην . . . ἐστὶ δὲ αὕτη Βοιωτίας, ὡς καὶ Ἡσίοδος φησιν» (Σχόλ. λεγ. Townleiana Ἰλ. H 9), πρβλ. Ἰλ. B 507. H 9. Ἡ πόλις, φασίν οἱ παλαιοί, ὕστερον μετω-νομάσθη ἢ Ἀκραίφνιον ἢ Χαιρώνεια.

ιβ' Εὐρυάλην καὶ Ποσειδῶν.

(Ἰδε δ').

120 (17). «Τοῦτον (Ὠρίωνα) Ἡσίοδος φησιν Εὐρυάλης τῆς Μίνως καὶ Ποσειδῶνος εἶναι, δοθῆναι δὲ αὐτῷ δωρεάν, ὥστε ἐπὶ τῶν κυμάτων πορεύεσθαι, καθάπερ ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἐρατοσθ. Καταστερ. Ἀπ. 32, σ. 162 Robert, ὅς καὶ τὰ ἀκόλουθα ἀπα-ρεμφάτως ἐκφέρει· ἀβέβαιον ὅμως κατὰ πόσον Ἡσίοδου).

121 (18). Περὶ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ «Ἡσίοδος ὁ ποιητής φησι τούναντίον, ἀναπεπταμένου τοῦ πελάγους, Ὠρίωνα προσ-χῶσαι τὸ κατὰ τὴν Πελωρίδα κείμενον ἀκρωτήριον καὶ τὸ πέ-μενος τοῦ Ποσειδῶνος κατασκευάσαι, τιμώμενον ὑπὸ τῶν ἐγγω-

ρίων διαφερόντως· ταῦτα δὲ διαπραξάμενον εἰς Εὐβοίαν μετα-
στῆναι καὶ κατοικῆσαι· διὰ δὲ τὴν δόξαν ἐν τοῖς κατ' οὐρα-
νὸν ἀστροῖς καταριθμηθέντα τυχεῖν ἀθανάτου μνήμης» (Διόδ.
4,85).

ιγ' Ἰφιμέδεια καὶ Ποσειδῶν,

περὶ ὧν ἐπιθι Ὀδ. λ 305 κέ.

122 (29). Τοὺς λεγομένους Ἀλωιάδας Ὡτον καὶ Ἐφιάλτην
«Ἡσίοδος Ἀλωέως καὶ Ἰφιμεδείας κατ' ἐπικλήσιν, ταῖς δὲ
ἀληθείαις Ποσειδῶνος καὶ Ἰφιμεδείας ἔφη» (Ἐρατοσθ. Σχόλ.
Ἀπολλων. 1,482· ἡ στίξις ἐν ταῖς ἐκδόσεσι τετάρακται).

123 (30). «Ἐπιάλτην Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος καὶ οἱ Ἀττικοὶ
τὸν δαίμονα, διὰ δὲ τοῦ φ τὸν ἄνδρα Ἐφιάλτην καὶ τὸν ῥίγο-
πύρετον λεγόμενον» (Σουίδα καὶ Ζωναρᾶς Λεξ. σ. 790, οἱ
συνέχεαν γλῶσσαν ῥητορικῆς λέξεως, ὅπερ Εὐστάθιος ἐπέτεμεν
εἰς Ἰλ. Ε 387 «Ἐπιάλτην Ἀττικοὶ φασὶ δαίμονά τινα· διὰ
δὲ τοῦ φ Ἐφιάλτην ἀνδρὸς ὄνομα· ἐτέρωθι δὲ ὅτι Ἐπιάλτης ὁ
πνιγαλίων ὑπὸ τινων», πρβλ. καὶ Ἀπολλώνιον Ἐτυμολ. Μέγ.
σ. 434,13, αὐτ. σ. 403,33, Φρύνιχον σ. 42, ἐκδ. Bekker).
Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος μάρτυρες ἐπικαλοῦνται τοῦ Ἀλωάδου
Ἐφιάλτου (Ἰλ. Ε 383. Ὀδ. λ 307).

ιδ' Καλύκη καὶ Ποσειδῶν.

14 (146). Ἐκ Καλύκης ὁ θαλάσσιος θεὸς ἐγέννησε Κύνκον.
«Ἡσίοδος δὲ φησὶν αὐτὸν τὴν κεφαλὴν ἔχειν λευκὴν, διὸ καὶ
ταύτης τῆς κλήσεως ἔτυχεν» (Σχόλ. Θεοκρίτ. 16,49, οὗ Εὐ-
στάθιος εἰς Διον. Περιηγ. 347 χρῆσιν ποιεῖται).

ιε' Μολιόνη καὶ Ποσειδῶν.

Τοὺς Μολιονίδας γινώσκουμεν ἐπίσης διὰ τῆς Ἰλιάδος· ὅθεν
οἱ Ὀμήρου σχολιασταὶ πρὸς Ἡσίοδον ἀφορῶσιν.

125 (32). «Ἡ διπλῇ ὅτι ἐντεῦθεν Ἡσίοδος Ἀκτορος κατ'
ἐπικλήσιν καὶ Μολιόνης αὐτοὺς γεγενεαλόγηκεν, γόνφ δὲ Πο-
σειδῶνος» (Σχόλ. Α Ἰλ. Λ 750, πρβλ. Ἀπολλών. Σοφιστ. λ.
Μολιόνη).

126. «Τερατώδεις τινὲς ἦσαν, ὡς Ἡσίοδος, ἄμφω ἐν ἐνὶ σώ-
ματι ὄντες» (Σχόλ. λεγ. Townleiana Ἰλ. Λ 710), «Ἀρίσταρ-
χος δὲ διδύμους ἀκούει . . . τοὺς διφυεῖς, δύο ἔχοντας σώματα
Ἡσίοδῳ μάρτυρι χρώμενος» Σχόλ. Α Ἰλ. Ψ 638, Εὐστάθ.
Λ 709, 749. Ψ 638. Οἱ σχολιασταὶ ἐκ τῆς Πορφυρίου ἐξη-

γήσεως, ἣν Schrader ἐξέδωκεν (σ. 265) ἠρύσαντο. Ἴδε καὶ τὸ Πλουτάρχου π. κοινῶν ἐννοιῶν σ. 1083 C.

ις' Περίβοια καὶ Ποσειδῶν.

127 (95). Τὴν σειρὰν τὴν ἀπὸ τῆς γυναικῶν εἶδος ἀρίστης παρέχει ἡ Ὀδύσσεια (η 56 κέ.)· ἦν καὶ Ἡσίοδος ἐκαρπώσατο, εἰς λάθος ἐμπεσὼν, ὡς οἱ παλαιοὶ ἐδόξαζον, περὶ τῆς Ἀρήτης πρὸς Ἀλκίνοον σχέσεως (Σχόλ. Ὀδ. η 54, Εὐστάθ. η 65)· ἀδελφοὺς γὰρ αὐτοὺς ἐνόμισεν.

ιζ' Σαλαμῖς καὶ Ποσειδῶν.

128 (132). Ὁ υἱὸς αὐτῶν Κυχρεὺς ἢ Κυγχρεὺς (ιδεῖ Meineke *Analecta Alexandrina* σ. 53) ἀπαντᾷ ἐν ἱστορίᾳ, ἣτις ἄλλοι ἄλλως ἱστορεῖται (Διόδωρ. 4, 62, 4, Εὐστάθ., Διονύς. Περιηγ. 511). Σαλαμῖς ἀεκαλεῖτο ἐτέροις ὀνόμασι τὸ παλαιόν· καὶ γὰρ Σκιρὰς καὶ Κυχρεῖα ἀπὸ τινων ἡρώων.... ἀφ' οὗ δὲ καὶ Κυχρεΐδης ὄφισ, ὃν φησιν Ἡσίοδος, τραφέντα ὑπὸ Κυχρέως, ἐξελαθῆναι ὑπὸ Εὐρυλόχου (τοῦ υἱοῦ ἐκείνου) λυμαινόμενον τὴν νῆσον, ὑποδέξασθαι δὲ αὐτὸν τὴν Δήμητρα εἰς Ἐλευσίνα καὶ γενέσθαι ταύτης ἀμφιπόλοισι (Στράβων Θ', σ. 393).

ιη' ; καὶ Ποσειδῶν.

Λίνος ὁ μυθικὸς ἀοιδὸς κατὰ Πausanίαν, Οὐρανίας παῖς ἐλέγετο καὶ Ἀμφιμάρου τοῦ Ποσειδῶνος (Πausan. 9, 29, 6).

129 (211). «Οὐρανίη δ' ἄρ' ἔτικτε Λίνον πολυέρατον υἱόν,
ὃν δὴ, ὅσοι βροτοὶ εἰσιν ἀοῖδοι καὶ κιθαρισταί,
πάντες μὲν θρηνοῦσιν ἐν εἰλαπίναις τε χοροῖς τε
ἀρχόμενοι τε Λίνον καὶ λήγοντες καλέουσιν»

(Σχόλ. λεγ. Townleiana καὶ Εὐστάθ. Ἰλ. Σ 570 καὶ Ἡσίοδος).

Στ. 1. δ' ἄρ'] Σχόλ.: δ'.

πολυέρατον, ἐγὼ] πολυήρατον.

Στ. 2. πρβλ. Θ. 95.

Στ. 3. θρηνεῦσιν R.] θρηνοῦσιν.

τε χοροῖς τε Σχ.] ἡδὲ χοροῖσιν Εὐστάθ.—Θρηνεῖται, ὅτι Ἀπόλλων τὸν νέον ἀπέκτεινεν ἀέξισούμενον κατὰ τὴν ᾠδὴν.

Τὸ ἄσμα αὐτὸ καλεῖται Λίνος (Ὅμηρ. αὐτ.) ἢ αἴλιος ἀπὸ

τοῦ ἐφ' ὧν αὐτὸν ἄλλος. Πρβλ. Ἡρόδοτ. 2, 79 «ὃν οἱ Ἕλληνες Λίνον ὀνομάζοντες αἰδοῦσι».

Στ. 4. τε Σχ.) δέ, Εὐστάθιος.

130 (212). «Ἡσίοδος γὰρ τὸν κιθαριστὴν Λίνον παντοίας σοφίας δεδαηκότα

εἰπὼν» κτλ. (Κλήμης Ἀλεξ. Στρωματ. Α', σ. 330, Ρ. ἐν διατριβῇ περὶ τῆς λέξεως σοφός). G. τὴν εἰρωνικὴν προσηγορίαν κιθαριστὴν, ᾧ ἐν τοῖς ἐξῆς ταύτης ἀναλογεῖ, ἅμα τῷ ὀνόματι πρὸς τὸ ἀπόσπασμα προσάπτει. Hermann: παντοίης σοφίης. Ὁ πληθυντικὸς ὅπως καὶ παρὰ Πινδάρῳ ἐν χρήσει ἦν.

131 (266). Μνημονεύομεν πρὸς τοῦτοις, ὅτι Φλέγων ὁ παραδοξογράφος, διηγούμενος κ. ε' τὸν Ποσειδῶνος πρὸς Καινίδα ἔρωτα καὶ τὴν εἰς Καινέα μεταμόρφωσιν αὐτῆς, προπέμπει «οἱ αὐτοὶ ἱστοροῦσιν» ἥτοι «Ἡσίοδος καὶ Δικαίάρχος καὶ Κλέαρχος καὶ Καλλίμαχος καὶ ἄλλοι τινές», οὗσπερ ἀναφέρει χάριν Τειρεσίου.

ιθ' ; καὶ Ἀπόλλων.

Μελανεύς «τοξεύειν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ διὰ τοῦτο Ἀπόλλωνος εἶναι νομιζόμενος» (Παυσαν. 4, 2, 2), εἰς γάμον ἤγε Στρατονίκην.

132 (135). Ἡ δ' ὑποκυσαμένη καλλιζωνος Στρατονίκη
Εὐρυτον ἐν μεγάροισιν ἐγείνατο φίλτατον υἱόν·
τοῦ δ' υἱεὶς ἐγένοντο † Διῶν Κλυτίος τε
Τοξεύς τ' ἀντίθεος ἡδ' Ἴφιτος, ὅζος Ἄρῃος·
5 τοὺς δὲ μεθ' ὀπλοτάτην τέκετο ξανθὴν Ἰόλειαν
Ἀντιόχη κρείουσα † παλαιὸν † γένος Ναυβολίδαο»

(Σχόλ. Σοφοκλ. Τραχιν. 266: διαφωνεῖται δὲ ὁ τῶν Εὐρυτιδῶν ἀριθμὸς. Ἡσίοδος μὲν γὰρ τέσσαράς φησιν ἐξ Εὐρύτου καὶ Ἀντιόχης παῖδας, οὕτως).

Στ. 2. Εὐρυτον] τὸν βασιλεύοντα τῆς μυθικῆς πόλεως Οἰχαλίας, περὶ ἧς τοῦ τόπου ἡ παράδοσις διστάζει.

Στ. 3. Διῶν] Τρικλίνιος: Διῶν τε. Hermann εἰς Σοφ. Τραχ. 266: Μολίων τε, ὡς Διόδωρ. 437. Κρεώφυλος ὅμως (περὶ οὗ ἴδε τὰ σχόλια) ἐπίσης Διῶνά τινα ἐμνημόνευσεν. Μήπως γραπτέον: τοῦ δ' ἐγένονθ' (κῶδ.: γένοντο!) υἱεὶς Διῶν τε.

Στ. 5. ξανθὴν Ἰόλειαν] Περὶ τοῦ ἐπιθέτου ζήτηι εἰς Θ. 947.

Ἡ Ἰόλη αὕτη ἐκείνη, ἥ αἰτίαν τοῦ Ἡρακλέους θανάτου παρέσχεν. Πρβλ. Καλλιμάχον περὶ τῆς Οἰχαλίας ἀλώσεως εἰπόντα (Ἐπιγρ. 7, 2. 3)· «Εὐρυτον ὅσσ' ἔπαθεν καὶ ξανθὴν Ἰόλειαν».

Στ. 6. Τῆς διορθώσεως ἀπελπίσαντες συλλέγομεν τὰς ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πιθανὰς προτάσεις· ἐν Bentley ἐπιστολῇ πρὸς Μίλλιον σ. 53: Πύλωνος Ν. (ἴδε Ὑγν. Μῦθ. 14), Hermann: κρείουσα . . . παλαιοῦ Ναυβολίδαο, καθάπερ Ἰλ. Α 166: παλαιοῦ Δαρδανίδαο, Nauck Μέλ. δ', σ. 387: παλαιοῦ. *Ναυβολίδης* ἴσως οὐ πατρωνυμικόν, ἀλλὰ κύριον ὄνομα ἐκκληπτέον οὐχ ἥττον ἢ Ὅδ. θ 116.

κ' Ἀταλάντη καὶ Ἄρης.

133 (41). «Ἡσίοδος καὶ τινες ἕτεροι τὴν Ἀταλάντην οὐκ ἴασου, ἀλλὰ Σχοινέως (Ἀρκάδος) εἶπον, Εὐριπίδης δὲ Μαινώλου, καὶ τὸν γήμαντα αὐτὴν οὐ Μελανίωνα, ἀλλ' Ἴππομένην» (Ἀπολλόδωρ. 3, 9, 2, 7, πρβλ. Φιλόδημ. π. εὐσεβ. σ. 60, ἐκδ. Gomperz «Ἀτα[λάντη] ἢ Σχοινέως [ὡς καὶ] Ἡσίοδος λέ[γει]»).
 134. «Νεώτερος (Ὀμήρου) Ἡσίοδος, γυμνὸν εἰσάγων Ἴππομένην ἀγωνιζόμενον τῇ Ἀταλάντῃ» (Σχόλ. Ἰλ. Ψ 683 κατ' Εὐστάθιον καὶ τὸν Βικτωρίου κώδικα).

Τὸν δρομικὸν ἀγῶνα αἰνίττεται καὶ τὸ παρ' Ἡρῳδιανῷ εἰς Ἰλ. Β 764 ἀπόσπασμα, ὃ περὶ τοῦ τῆς ποδῶκης λέξεως τόνου διατρίβει.

135 (42). Παρὰ γοῦν τῷ Ἡσιόδῳ ἀνεγνώκασιν

ποδῶκης δὲ Ἀταλάντην.

κα' ; καὶ Διόνυσος.

136 (145). «Ἡ δ' ἀπότασις πρὸς Ἡσίοδον λέγοντα τὸν Μάρωνα εἶναι Οἰνωπίονος τοῦ Διονύσου» (Σχόλ. Ὅδ. ι 198). Εὐστάθιος ὁμως μεταξὺ τοῦ Μάρωνος καὶ Οἰνωπίονος Εὐάνθην ἐμβάλλει, ὃ ὄνομα φαίνεται ὅτι αὐτόθι ἐξέπεσεν.

κβ' Φιλωνίς ἢ Δηΐωνος καὶ Ἑρμῆς ἅμ' Ἀπόλλωνι.

137. «Ἡ τέκεν Αὐτόλυκόν τε Φιλάμμονά τε κλυτὸν αὐδῆν»

(Ἡρῳδιανὸς π. κλίσεως τῶν εἰς ὧν βαρυτόνων, ἐκδ. ὑπὸ τοῦ Hilgard, *Excerpta ex libris Herodiani technici*, Λειψ. 1887,

σ. 21, 2-3· «Φιλάμμων Φιλάμμονος ὡς παρ' Ἡσιόδῳ», πρβλ. Κόνωνος Ἑρωτικ. ἐν τῇ Φωτίου Βιβλιοθήκῃ σ. 132 α 11 κέ., Σχόλ. Ὀδ. τ 432. Ἄλλα ὀνόματα φέρονται παρ' Ὀβιδίου (Μεταμ. 11, 317: Χιόνῃ) καὶ Ὑγίνῳ (Μῦθ. 161: Λευκονόῃ).

Φιλάμμων ὁ Ἀπόλλωνος ἐκ τῶν διαπρεπεστάτων ἀοιδῶν ἦν κατὰ τοὺς μυθολόγους (Ἡ αὐδὴ καὶ ἐνταῦθα οὐ παραλλάσσει τῆς ᾠδῆς, διὸ ὁ ἀντιγραφεὺς ἔθηκεν αὐδεῖν). Ἐγέννησε δὲ τὸν οὐχ ἦττον περιώνυμον Θαμύραν ἢ Θάμυριν (Εὐριπ. Ῥῆσ. 916), ὃν αἱ Μοῦσαι ἀνταγωνιζόμενον ἐτύφλωσαν (Ἰλ. Β 594 κέ.).

138. «Τὰ περὶ Θάμυριν ἐν Δωρίῳ παριστοροῦντος τοῦ ποιητοῦ, πάλιν Ἡσίοδος

Δωτίῳ ἐν πεδίῳ

φάσκει αὐτὸν τετυφλῶσθαι» (ᾠρος παρὰ Στεφ. Βυζαντ. λ. Δώτιον, σ. 258, 1 κέ., ἔκδ. Meineke).

Αὐτόλυκος, οὐ ἔγγονος ὁ Λαερτιάδης (Ὀδ. τ 395) «ἀνθρώπους ἐκέκαστο κλεπτοσύνη θ' ὄρκῳ τε, Θεὸς δέ οἱ αὐτὸς ἔδωκεν Ἑρμείας». τούτου γὰρ υἱὸς ὑπελαμβάνετο.

139 (136). «Ἐπὶ τοῦ ἀοράτου ἐχρήσατο τῇ λέξει (ἀεῖδελος) Ἡσίοδος περὶ τοῦ Αὐτολύκου· φησὶ γάρ·

Ὅττι κε χερσὶ λάβεσκεν, ἀεῖδελα πάντα τίθεσκε.

Καὶ γὰρ αὐτός, κλέπτης ὢν, ἔκλεπτε τοὺς ἵππους καὶ ἄλλοφανεῖς αὐτοὺς ἀπετείλει· ἐνήλλαξε δὲ τὰς χροιάς αὐτῶν (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 21, 25 κέ., πρβλ. Ἑτυμ. Παρισ. παρὰ Cramer Anecdota Paris. δ', σ. 95, Ζωναρ. Λεξ. σ. 52, οἷς συμφωνοῦσιν Ὀβίδιος Μεταμ. 11, 313 καὶ Ὑγίν. Μῦθ. 201, ὅθεν Τζέτζης ἀμελείας ἢ μεταποιήσεως Εὐημεριστικῆς ἐξελέγχεται, γράφων εἰς Λυκόφρ. 344 (1). «Ὁ Αὐτόλυκος κλεπτοσύνας πάντων ὑπερέβαλε· κλέπτων γὰρ πάντων ἵππους καὶ βόας καὶ ποίμνια τὰς σφραγίδας αὐτῶν μετεποίει καὶ ἐλάνθανε τοὺς δεπότας αὐτῶν, ὡς φησι καὶ Ἡσίοδος: πάντα γὰρ ὅσσα λάβεσκεν αἰδήλα (γρ. ἀεῖδελα) πάντα τίθεσκε»).

κγ' Ἀτθίς ἢ Κραναοῦ καὶ Ἡφαιστος

ἐγέννησαν κατὰ τινάς (Ἀπολλόδωρ. 3, 14, 6, 1) Ἐριχθόνιον, οὐ Πανδίων παῖς. Τούτου αἱ θυγατέρες ἀφορμὴν ἔδωκαν τῆς ἀκολουθούσης ἱστορίας.

(1) Χρώμεθα τῷ Monacensis ἀρ. 241.

139 β (125). « Λέγει Ἡσίοδος, τὴν ἀηδόνα μόνην ὀρνίθων ἀμοιρεῖν ὕπνου καὶ διὰ τέλους ἀγρυπνεῖν· τὴν δὲ χελιδόνα οὐκ εἰς τὸ παντελὲς ἀγρυπνεῖν καὶ ταύτην, ἀποβεβληκέναι δὲ τοῦ ὕπνου τὸ ἥμισυ, τιμωρίαν δὲ ἄρα ταύτην ἐκτίνουσι διὰ τὸ πάθος τὸ ἐν Θράκῃ κατατολμηθὲν τὸ ἐς τὸ δεῖπνον ἐκείνο τὸ ἄθεσμον » (Αἰλιαν. Ποικ. Ἱστορ. 12, 20).

Συνδέομεν τοὺς λοιποὺς Ἀττικοὺς μύθους·

140 (126). « Ὁ μὲν Ἡσίοδος ἐποίησεν ὡς Ἐρεχθέως εἴη Σικυών » (Παυσαν. 2, 6, 5).

141 (258). « Ἡσίοδος δὲ τὸ *Πρόκριν* παρὰ τὸ κρίειν, πρόκρισις πρόκρισις καὶ ἐν συγκοπῇ Πρόκριν » (Cramer, *Anecdota Oxoniensia A*, σ. 46, 31-2). Ὁ ποιητὴς ἄρα ἡτυμολόγησε τὸ ὄνομα τῆς ταλαιπώρου γυναικὸς τοῦ Κεφάλου (πρὸβλ. Εὐστάθ. Ὀδ. λ 320).

κδ' Ἥλιος.

142. Οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν, εἴ τι εἴρητο περὶ τῶν Ἥλιου ἐρωμένων. Ὁ γὰρ γράψας τὰς τῶν Ὀβιδίου Μεταμορφώσεων ὑποθέσεις, ἱστορήσας τὰ Λευκοθόη συμβάντα (4, 5), καταλήγει οὕτως· « Hoc Hesiodus indicat » ἥτοι « Ἡ ἱστορία παρὰ Ἡσίοδῳ ». Ἀλλ' ἴσως ἐννοεῖ τὴν Λευκοθόης γενεαλογία, ἥπερ κατὰ γένηται ἀπὸ Βήλου (ἴδε Ἀπόσπ. 50).

143 (220). Δεύτερον δὲ ὁ αὐτὸς (2, 2) καὶ Ὑγίνος (Μῦθ. 154), τῇ αὐτῇ πηγῇ χρώμενοι, μάρτυρα ἀναφέρουσι τὸν ποιητὴν ὅτι τὰ τῶν Ἠλιάδων δάκρυα, ἐπεὶ Φαέθοντα μὲν ἀδελφὸν αὐτῶν, υἱὸν δὲ Κλυμένης καὶ Ἥλιου ἐθρήνησαν, μετεβλήθησαν εἰς ἤλεκτρον. Ὅς μῦθος ὑπ' ἐτυμολόγου ἐπινενόηται· ὁ γὰρ Ἥλιος *ἡλέκτωρ* προσηγορεύετο (Ἰλ. Ζ 513. Τ 398. Εὐφορίων Ἀπόσπ. 74).

κε' Εὐίππη καὶ Κηφισσός.

144 (66). « Ἀνδρεὺς (ὁ τῶν Ὀρχομενίων βασιλεὺς) Εὐίππην θυγατέρα Λεύκωνος λαμβάνει παρὰ Ἀθάμαντος γυναῖκα, καὶ υἱὸς Ἐτεοκλῆς αὐτῇ γίνεται, Κηφισοῦ δὲ τοῦ ποταμοῦ κατὰ τῶν ποιητῶν τὴν φήμην καὶ τῶν ποιησάντων τινὲς Κηφισιάδην τὸν Ἐτεοκλέα ἐκάλεσαν ἐν τοῖς ἔπεσι » (Παυσαν. 9, 34, 9). « Κηφισὸς δὲ ποταμὸς ἐν Ὀρχομενῷ, ἐνθα καὶ αἱ Χάριτες τιμῶνται· ταύταις γὰρ Ἐτεοκλὸς ὁ Κηφισοῦ τοῦ ποταμοῦ υἱὸς πρῶτος ἔθυσεν, ὡς φησιν Ἡσίοδος » (Ὑπόθ. Πινδάρ. Ὀλ. ιδ',

πρβλ. Πausαν. 9,35,1: τὸν δὲ Ἑτεοκλέα λέγουσιν οἱ Βοιωτοὶ (1) Χάρισιν ἀνθρώπων θῦσαι πρῶτον).

145 (65). «Καὶ Ἡσίοδος δὲ ἐπὶ πλέον περὶ τοῦ ποταμοῦ λέγει καὶ περὶ τῆς ῥύσεως, ὡς δι' ὅλης ῥέει τῆς Φωκίδος σκολιδῶς καὶ δρακοντοειδῶς, ὅς παρὰ, ἤ, παρὲκ Πανόπῃ διὰ (Πανοπιδία, Πανοπίδα) **Γλήχωνά** (2) **τ' ἐρυμνήν**!

καὶ δὲ δι' Ὀρχομενοῦ εἰλιγμένος εἶσι δράκων ὡς »

(Στράβ. Θ', 3, 17 σ. 424, πρβλ. Σχόλ. Ἀράτ. 45· «Ἡσίοδος γὰρ τὸν ποταμὸν εἰκασε δράκοντι εἰπὼν· καὶ τε διερχόμενος ἡπειγμένος (ἐπ-) ἐστὶ (εἰσι) δράκων ὡς). Πρὸ τοῦ λέγειν περὶ τῆς διορθώσεως, ῥητέον περὶ τῆς τοποθεσίας. Ὁ Κηφισσὸς (Μαυρο-νέρι), ἀφ' οὗ ἐξερρῦν ἐκ τῶν τῆς Δωρίδος ὁρέων, κατὰ πολλοὺς ἐλιγμοὺς ἀποτελεῖ τὸν ἑαυτοῦ δρόμον εἰς τὴν Κωπαίδα. Πανοπιεύς δὲ ἡ καὶ Πανόπῃ καίται τρεῖς ὥρας σχεδὸν μακρὰν τοῦ ποταμοῦ πλησίον τοῦ Ἀγίου Βλάση παρὰ ποταμίῳ, ἐκβάλλοντι εἰς τὸν Κηφισσόν. Οὕτω γε οἱ ἀρχαιολόγοι λέγουσιν. Γλήχων δὲ καὶ τούτοις ἀνεύρετός ἐστι, πάντως δὲ ἐν τῇ Φωκίδι ἔκειτο, ὅθεν ἐξελέξαμεν τὸ τῆς πολίχνης Τραχίνος ὄνομα, ἥτις μεταξὺ Πανοπέως καὶ Λεβαδείας τίθεται (Στράβ. Θ', 3, 14, σ. 423, Πausαν. 10, 3, 2). Οὐδὲ τὸν Ὀρχομενὸν διαρρεῖ ὁ Κηφισσός, ἐπεὶ οἱ ποταμοὶ οὔτε ὄρη ἀναβαίνουσιν οὔτε λόφους. Πρὸς τούτοις ὁ γεωγράφος περὶ τῆς Φωκίδος λόγον ποιεῖται. Γράφομεν ἄρα ὁσπερ

Πανοπιίδα γῆν Τρηχινά τ' ἐρυμνήν

καλὰ (;) διερχόμενος, εἰλιγμένος εἶσι δράκων ὡς.

Ἄλλος ὁμῶς ἄλλο προύβαλεν, οἷον Voss, Randglossen σ. 81, ὅς παρὰ μὲν Πανοπῆα ῥέει, ἢ, ὅς παρὰ Πανοπίδα προρέει, G.: ὅς παρὰ γῆν Πανοπιῆδα, M.: καὶ παρὰ Πανοπίδα προρέει, Madvig, Adversaria Critica A', σ. 555: παρὲκ Πανόπῃ διὰν, Hermann: καὶ — (ἐπίθετον) Πανόπῃν, R.: ὅστε κλ. Leutsch, Literaturzeitung 1831, σ. 219: καὶ τε (ὡς Ruhnken) δι' Ἑρχομενοῦ (Βοιωτικῶς, ἀντὶ τοῦ Ὀρχομενοῦ).

Ὁ δεύτερος στίχος τοῖς μεταγενεστέροις ποιηταῖς ἤρρεσεν Ἀπολλώνιος μὲν λέγει 1,1541 «ὡς δὲ δράκων σκολιὴν εἰλιγμένος ἔρχεται οἶμον», Ἀρατος δὲ (Φαινόμε. 45) αἰνίττεται τὸ Ἡσιό-

(1) Πausανίας, ἀντιζηλῶν τὸν τῆς ἱστορίας πατέρα, εἰσάγει συχνάκις τὴν τῶν ἐπιχωρίων παράδοσιν, καίτοι ἐκ βιβλίων ἀρύεται.

(2) Οὕτω γράφεται παρὰ τὸν γλήχωνα ἢ βλήχωμα (βλησκούνη). Ὁ δὲ Casaubonus ἐξέδωκεν, εἴτε ἐκ προαιρέσεως εἴτε τυπογραφικῷ σφάλματι *Γλήκωνα*. Οἱ Γαλλικοὶ καὶ Ἰταλικοὶ στοιχειοθετοῦσι πλειστάκις κ ἔθεσαν ἀντὶ τοῦ γ.

δειον· «Τὰς δὲ δι' ἀμφοτέρας οἷη ποταμοῦ ἀπορρῶξ εἰλεῖται μέγα θαῦμα Δράκων». Ὅθεν «δράκοντι εὐικότα τὸν Ἀγέλῳν λέγεσθαι φασι διὰ τὸ μῆκος καὶ τὴν σκολιότητα» (Στράβ. Ι', 458). Καὶ δὴ οἱ Ἑλληνικοὶ ἄποικοι ἐν τῇ Λουκανίᾳ τῆς Ἰταλίας ποταμόν τινα Δράκοντα ὠνόμαζον (Στράβ. ζ', 253) καθάπερ νῦν οἱ Αἰτωλοὶ τὸν Εὐήνον *Φίδαριν*.

Τέλος δὲ κείσθω χωρίον γενεαλογικόν, ὅπερ ἐντελῶς ἄδηλόν ἐστιν, ἐπειδὴ πολλοὶ Θόαντες ἐν τῇ μυθολογίᾳ ὑπάρχουσιν.

146 (144). «Λέγουσιν οἱ ποιηταὶ πολλάκις· ὁ Ἄτλας τοῦ Ἄτλα καὶ Δρύας τοῦ Δρύα καὶ ὁ Θόας τοῦ Θόα, ὡς παρ' Ἡσιόδῳ·

ἥ δὲ Θόαν τέκεν υἱόν»,

(Χοιροβοσκὸς ἐν τοῖς τοῦ Βεκκήρου Ἀνεκδότοις σ. 1183).

Κατάλογος τῶν ἐρωμένων.

Αἴγινα 88.	Ἰώ 108.
Αἰθρη 115.	Καλλιστώ 110.
Ἀλθαία 65.	Καλύκη 124.
Ἀλκμήνη (15). 40. 72.	Κλυμένη 143.
Ἀλκυόνη 114.	Κορωνίς 77.
Ἀντιόπη 95.	Κυρήνη 62.
Ἀρήνη 80.	Λευκοθήη 142.
Ἄρνη 118.	Λήδα 42.
Ἀρσινόη 57.	Λιδύη 50.
Ἀταλάντη 133.	Μηχιονίκη 79.
Ἀθθίς 139.	Μολιόνη 125.
Δημοδόκη 67.	Μυτιλήνη 114.
Ἐλάρα 99.	Νιόβη 70.
Εὐίππη 144.	Πανδώρα 8.
Εὐρυάλη 120.	Πειρήνη 80.
Εὐρυόδεια 104.	Περίβοια 127.
Εὐρώπη 100.	Πρόνοια 4.
Ἡλέκτρα 105.	Πρωτογένεια 9.
Ἰφιμέδεια 122.	Πύρρα 10.

Ἀντιπαραβάλλοντες τὰς Ἠοίας, παρατηροῦμεν, ὅτι Ἀλκμήνη ἐν τοῖς ποιήμασιν ἀμφοτέροις παρῆλθε καὶ ὅτι ἡ Ἀρσινόης ἱστορία ἐντελῶς τῇ Κορωνίδος ἐναντιοῦται· ἑκατέρα γὰρ Ἀσκληπιοῦ μήτηρ λέγεται.

ΚΗΨΥΚΟΣ ΓΑΜΟΣ

« Ἀλκυόνην δὲ Κῆϋξ ἔγημεν Ἐωσφόρου παῖς » (Ἀπολλό-
δωρ. 1, 7, 4, 1).

Τί δὲ τὴν τοῦ ποιηματίου ἀφορμὴν ἐχορήγησε, διδασκόμεθα
ὑπὸ Ζηνοβίου τοῦ παροιμιογράφου (1, 19).

147. « Αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ ἀγαθὼν ἐπὶ δαῖτα ἵενται (1).

Οὕτως Ἡράκλειτος (γράφει Ἡσίοδος) ἐχρήσατο τῇ παροιμίᾳ,
ὡς Ἡρακλέους ἐπιφοιτήσαντος ἐπὶ τὴν οἰκίαν Κῆϋκος τοῦ Τρα-
χινίου καὶ οὕτω εἰπόντος ».

Οὕτως ὁ ποιητὴς τῶν Ἡρακλεῖ συμβάντων διήγησιν εἰσέπλεξεν.
148 (178). Ἡσίοδος ἐν τῷ Κῆϋκος Γάμῳ ἐκθέωντα φησὶν αὐ-
τὸν ἐφ' ὕδατος ζήτησιν τῆς Μαγνητίας περὶ τὰς ἀπὸ τῆς ἀφέ-
σεως αὐτοῦ Ἀφειτὰς καλουμένας ἀπολειφθῆναι» (ὑπὸ τῶν Ἀργο-
ναυτῶν, Σχολ. Ἀπολλων. 1, 1289).

Ἀλλὰ φεῦ τὸ ποίημα διεσπάρθη καὶ ἐξηφανίσθη πλὴν ὀλίγων
πάνου ὑπολειμμάτων. Τὸ μὲν ἀπονέμεται αὐτῷ διὰ τὸ περιεχό-
μενον ὄνομα.

149 (179). « Ὁ δὲ ἱππότης ἄρα οὐ φυγὰς, ἀλλ' ἱππικός· καὶ
ὁ Ἡσίοδος δὲ οὕτως ἀκήκοεν·

ἰδὼν δ' ἱππηλάτα Κῆϋξ (κῶδ.: κῆρυξ) »

(Σχολ. Α Ἰλ. Ε 119).

Τὸ δὲ ἕτερον λογοπαίγνιον·

150 (180). « Καθ' ἅπερ οὖν τὸ πῦρ τὴν ὕλην, ἐξ ἧς ἀνήφθη,
μητέρα καὶ πατέρα οὖσαν, ἥσθιεν ὡς ὁ τὸν Κῆϋκος Γάμον εἰς τὰ
Ἡσιόδου παρεμβάλλον εἶρηκεν. . . . » (Πλουτάρχ. Συμποσιακ.
8, 8, 4, σ. 730 F).

μ. 1. ἀναλέην] ἀζαλέην.

τε καὶ Bergk] καί.

μ. 2. ἐπὶ σφετέροισι τέκεσσι Nauck Mél. γ', σ. 273. δ', σ.

(1) Ἰασι Ζηνόδ. 2, 46 κ.α., πρόβλ. O. Crusius, *Analecta ad paræmiogra-*
phos σ. 52-3. Πολλοὶ τῶν παλαιῶν ἐκαρπώσαντο τὸν στίχον, οἷον Βαχυλίδης
(Ἀθην. Δειπνός. 5, 178 B, Κρατῖνος, Εὐπολις, Πλάτων Συμπόσ. 174 B κ.α., ἴδε
Schneidewin εἰς τὴν τῶν παροιμιογράφων συλλογὴν), ἐτι δὲ Νικήτας ὁ μυθο-
γράφος (3, 259: αἰὶ τὸ φιλοῦν αὐτόκλητον, φιλότης).

391 (ἐπὶ σφετέροις τεκέεσσι Bergk)] ἐφ' ἐτέροισι τέκεσι (τεκέεσσι).

μ. 3. *τεθράμεναι* Πλούτ.] *τεθνήναι* Γρηγόρ.

151 (177). α' Ὅτι Ἡσίοδος ἐν Κῆρυκος Γραμμῇ — καὶ γὰρ γραμματικῶν παῖδες ἀποξενῶσι τοῦ ποιητοῦ τὰ ἔπη ταῦτα, ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ ἀρχαία εἶναι — *τρίποδας τὰς τραπέζας φησί*» (Ἀθηναῖος Δειπνός. β', σ. 29 B, πρὸς βλ. Ἰούλ. Πολυδεύκ. ζ' 83: ἦσαν δέ τινες πρῶται τραπέζαι καὶ δευτέραι καὶ τρίται καὶ τρίποδες μὲν ἐφ' ὧν ἔλειντο (1), καὶ ἔστι τοῦνομα παρ' Ἡσιοδῶ).

152 (181). α' Τὸ δὲ ἐκ τῶν Ἡσιόδου λεγόμενον ὑπὲρ τῶν ὀνομασάντων ἑαυτοὺς τοῖς τῶν θεῶν ὀνόμασιν Ἦρας τε καὶ Διός, εἰ μήπω καὶ νῦν ἀκήκοας, ἔχω σοι συγγενῶναι» (Ἰουλιανὸς ὁ Ἀποστάτης λόγ. ζ', σ. 235), πρὸς βλ. Σχόλ. Ἰλ. I 562: «Κῆρυξ ὁ Φωτρώρου τοῦ Ἀστέρος, γήμας Ἀλκυόνην τοῦ Αἰῶλου, μέγα φρονήσας ἐφ' ἑαυτῷ, θεὸς ἐβούλετο νομιζεσθαι· διόπερ ἦ τε γαμετὴ διὰ παντὸς ἐκάλει Δία αὐτὸν καλεῖνος Ἦραν τὴν γυναῖκα. Ζεὺς δὲ ἀγανακτήσας μετέβαλεν αὐτοὺς εἰς ὄρνεα χωρὶς ἀλλήλων βιοῦντα». Ταῦτα διηγείται Ἀπολλοδώρος (1, 7, 4, 1) διὰ βραχυτέρων.

ΜΕΛΑΜΠΟΔΕΙΑ

153 (189). α' Νῦν δὲ τὸν Τειρεσίαν λέγει, ἐπειδὴ φασιν αὐτὸν ζ' γενεᾶς ζῆσαι. . . ὥς φησι καὶ ἡ τῆς Μελαμποδίας ποίησις (γρ.: ἡ τοῦ Μελάμποδος ποίησις), παρσιτάγει γὰρ τὸν Τειρεσίαν λέγοντα·

Ζεῦ πάτερ, εἴθε μοι, εἴθ' ἦσσω μ' αἰῶνα βίοιο
ὥφελлес δοῦναι καὶ ἴσα φρεσὶ μῆδεα ἰδμεν
θνητοῖς ἀνθρώποις· νῦν δ' οὐδέ με τυτθὸν ἔτεισας,
ὅς γέ με μακρὸν ἔθηκας ἔχειν αἰῶνα βίοιο
5 ἐπτά μ' ἐπιζῶειν γενεᾶς μερόπων ἀνθρώπων»

(Τζέτζης εἰς Λυκόφρ. 682, ὅς ἐπαναλαμβάνει ταῦτα ἐν τῇ τῆς Ἰλιάδος Ἐξηγήσει σ. 148-9, καίτοι τὸ χειρόγραφον ἐλλιπές).

Στ. 1. Ἐπόμεθα τῇ γραφῇ τοῦ Monacensis ἀρ. 241 (ἐν ἄλλοις δυσὶν εἴθ' διέφθαρται εἰς εἶδ', ἐν δὲ τῇ Ἐξηγήσει εἶθ', ὅπερ τρίτος τις παρέλιπεν ὡς ἀνεξήγητον μεταβαλὼν τὸ μ' εἰς μέν).

(1) Τὰ τραπέζων φύλλα λέγει.

Voss, Randglossen σ. 81: εἶθε μοι εἶθ' ἤσσω γ' αἰῶνα βίοιο, Hermann: εἶθ' ἤσσω μοι ἔχειν αἰ. β., Bothe ἐν τῇ Πινδάρου μεταφράσει β', σ. 172: εἶθ' ἤσσω μὲν ἔμοι γ', Gerhard, *Lectio-nes Apollonianæ* σ. 160: εἶθ' ἤ. μὲν ἐμοὶ αἰ. β., Schneider, *Zeitschrift f. Alterthumswiss.* 1840, σ. 586: εἶθε μοι εἶθ' ἴσόν τ' αἰ. β., R.: εἶθε μοι ἤσπον' ἔχειν αἰ. β.

Στ. 2. ὦφειλες (-λ-) Tryllitzsch: ὦφειλες, πρβλ. "Ε. 174. καὶ ἴσα φρεσὶ] Monac.: καὶ ἴσα, G.: καὶ ἴσά με, Schneider: καὶ ἐνὶ φρεσὶ, Voss: καὶ ἐναίσιμα, Lösner: καὶ αἴσια, Ἀνώνυμος παρὰ τῷ Gerhard: καὶ ἴσα φρεσὶ, Hermann: καὶ μήδεα ἰδμεναι ἴσα.— Τὸ ἴσα δηλοῖ οὐ πλέονα.

Στ. 3. *rūr*-ἔτεισας=Ἰλ. Α 354 (ἔτεισε), ὅπου ἀρμολιῶτερον. Ζεὺς γὰρ ἐτίμησε μὲν τὸν Τειρεσίαν, ἐπ' ἀτυχίᾳ ὁμως.

Στ. 4. γέ με μακρόν] γε μακρόν με, με μακρόν γε, Gerhard: ὅτ' ἐμέ.

μ'] G.: δ', K.: τ'. Περὶ τῆς δευτερολογίας ἴδε Schrader εἰς Μουσάιον 303, σ. 191.

Στ. 5. ἐπιζώειν (ἐπὶ ζ.)] ἔτι ζῶειν. Πρβλ. Ἰλ. Β 299: μείνατ' ἐπὶ χρόνον (Ζηνόδιος *ἐτι χρ.*).

154 (190). α' Ἡσίοδος δὲ φησιν, ὅτι θεασάμενος περὶ Κυλλήνην ὄφεις συνουσιάζοντας καὶ τούτους τρώσας, ἐγένετο ἐξ ἀνδρὸς γυνή, πάλιν δὲ τοὺς αὐτοὺς ὄφεις παρατηρήσας συνουσιάζοντας ἐγένετο ἀνὴρ· διόπερ Ἥρα καὶ Ζεὺς ἀμφισβητοῦντες πότερον τὰς γυναῖκας ἢ τοὺς ἀνδρας ἤδεσθαι μᾶλλον ἐν ταῖς συνουσίαις συμβαίνοι, τοῦτον ἀνέκριναν· ὃ δὲ ἔφη δέκα μοιρῶν περὶ τὰς συνουσίας οὐσῶν, τὴν μὲν μίαν ἀνδρας ἤδεσθαι, τὰς δὲ ἐννέα γυναῖκας. Ὅθεν Ἥρα μὲν αὐτὸν ἐτύφλωσε, Ζεὺς δὲ μαντικὴν αὐτῷ ἔδωκεν, ἐγένετο δὲ καὶ πολυχρόνιος». Ταῦτα ἔγραψεν ὁ λεγόμενος Ἀπολλόδωρος 3, 6, 7, 4. 5. Οἱ ἀναγνώστης προσέθηκε· «Τὸ ὑπὸ Τειρεσίου λεχθὲν πρὸς Δία καὶ Ἥραν·

οἷον μὲν μοῖραν δέκα μοιρῶν (1) τέρεται ἀνὴρ,
τὰς δὲ δέκ' ἐμπύμπλησι (2) γυνή, τέρουσα νόημα».

Τῆς αὐτῆς ἱστορίας προτίθεται ὑπὸ Φλέγοντος τοῦ Τραλλέως κ. 4 τὸ ἐπόμενον λῆμμα· «Ἱστορεῖ δὲ καὶ Ἡσίοδος καὶ Δικαίταρχος καὶ Κλέαρχος καὶ Καλλίμαχος καὶ ἄλλοι τινὲς περὶ Τειρεσίου τάδε». Τὰ περὶ τῆς κρίσεως εὐρήσεις οὐκ ἀπάρχοντα ἐν τοῖς πα-

(1) *Μοιρέων* Meineke, *Analecta Alexandrina* σ. 21.

(2) Πῶς δεῖ τοῦτο γράφειν, διδάσκει Schanz ἐν τοῖς εἰς Πλάτωνα (τ. ιβ', § 15) προλεγόμενοις.

λαιοῖς εἰς Λυκόφρονα 683 σχολίοις, ὅπου μεταξὺ κεῖται «ὡς ὁ τῆς Μελαμποδείας ποιητής»

έννέα μὲν μοῖρας, δεκάτην δέ τε μοῖραν τέρπεται ἀνὴρ κτλ».

Ὁ δὲ Τζέτζης εἰς ταὐτὸ χωρίον ἐφύλαξε τὴν αὐτὴν παρὰδοσιν, ἥνπερ ὁ Ἀπολλοδώρειος, πλὴν ὡσαύτως τῷ σχολιαστῇ παρέχει τὰς δέκα δ' (Heyne: έννέα δ'). Πρβλ. καὶ Εὐστάθ. Ὀδ. κ 494 «ὁ δ' ἐγνωμάτευσέ πως ἐμμέτρως, ὡς εἴπερ [έν] δέκα μοι-
ράων εἴη τὰ τῆς τερπωλῆς, τὰς έννέα ἐμπιπλήσι γυνὴ τέρπουσα
ρόημα».

Ἡ Μελαμποδεῖα διεφήμισε καὶ τὸν τῶν Ἀχαιῶν μάντιν.

155 (188). Λέγεται δὲ Κάλχας ὁ μάντις μετ' Ἀμφιλόχου (1) τοῦ Ἀμφιαρχοῦ κατὰ τὴν ἐκ Τροίας ἐπὶ νηὸς πεζὴ δειῦρο (εἰς Κολοφῶνα) ἀφικέσθαι· περιτυχὼν δ' ἑαυτοῦ κρείττονι μάντι κατὰ τὴν Κλάρων, Μόψω τῷ Μαντοῦς, τῆς Τειρεσίου θυγατρὸς, διὰ λύπην ἀποθνεῖν. Ἡ μὲν οὖν οὕτω πως διασχεύεται τὸν μῦ-
θον· προτείνει γάρ τι τοιοῦτο τῷ Μόψω τὸν Κάλχαντα·

Θαῦμά μ' ἔχει κατὰ θυμὸν ἔρινεὸς ὅσσοις ὀλύνθος
οὗτος ἔχει, σμικρὸς περ ἐὼν· εἵποις ἂν ἀριθμόν;

τὸν δ' ὑποκρίνασθαι·

Μύριοι εἰσιν ἀριθμόν, ἅτταρ μέτρον γε μέδιμνος.

Εἰς δὲ περισσεύει, τὸν ἐπενθέμεν οὐ κε δύναιο.

5 Ὡς φάτο· καὶ σφιν ἀριθμὸς ἐτήτυμος εἶδετο μέτρου.

Καὶ τότε δὴ Κάλχανθ' ὕπνος θανάτοιο κάλυψεν»

(Στράβων ΙΔ', σ. 612).

Στ. 1. θαῦμά μ' ἔχει = Ὀδ. κ 326. ἔρινεὸς ὅσσοις ὀλύνθος (= ὅσους ὀλύνθους, ἴδε Ἀσπ. 302 καὶ σ. 37) ἐγὼ] ἔρινεὸς ὅσ-
σους ὀλ. κώδικες, ἔρινεὸς ὅσσον ὀλ. Xylander, ὅσους ἔρινεὸς ὀλύν-
θους Clericus (τὸ ἰ μακρόν!), Herman: ἔρινεὸς οὗτος· ὀλ.
οὗς ὁδ' ἔχει. α "Ολυνθος, τὸ μὴ πεπεμμένον σῦκον» Ἡσύχιος.

Στ. 2. σμικρὸς, ὡς Ἑ. 360, 361, ἐγὼ] μικρὸς κώδικες.

Στ. 3. μέδιμνος] ὁ Αἰγινητικὸς μέδιμνος, ἀρχαιοτάτος ὢν, ἰσοδυναμεῖ 72,74 λίτραις ἥτοι ὀκάσιν.

Στ. 4. ἐπενθέμεν Spohn, De extrema Odysseæ parte σ. 72] ἐπελθέμεν.

(1) Ἡ ἐπιτομή ἐφύλαξε τὸ ὄνομα, ὅπερ μεταβέβηται ἐν τοῖς κώδεσιν εἰς Ἀν-
τιλόχου.

οὐ καὶ δ. Voss, Randglossen σ. 81] οὐκ ἐδύναιο, οὐκ ἐδύναο. Gaisford: οὐχὶ δύναι' ἄν.

Στ. 5. εἶδeto] G.: εἶσατο (ὅτε ἐμέτρησαν).

Στ. 6. Ὑπνος θαράττω] Ἡ μεταφορὰ ἐν τοῖς ἐπικοῖς ποιήμασιν οὐχ εὐρίσκεται, εἰ μὴ κοιμήσατο χάλασον ὕπνον Ἰλ. Α 241. Διὸ ὁ μὲν Meineke (Vindiciæ Strabonianæ σ. 220) εἰκασε νέφος θ., ὁ δὲ Nauck (Mél. γ', σ. 264) τέλος θ.

156 (196). Ὡς πρὸς τὸν Κάλχαντος ἐταῖρον, Στράβων (ΙΔ', σ. 676) παρατίθουσιν· «Ἡσιόδος δ' ἐν Σόλοις (τῆς Κιλικίας) ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἀναιρεθῆναι τὸν Ἀμφίλοχόν φησι».

Ὅσα πρὸς τὸν Μελάμποδα αὐτόν, οὗ ἡ ποίησις φερώνυμος, σχέσιν ἔχουσιν, ἅπαντα σχεδὸν ἀπώλοντο, εἰ μὴ κατ' εἰκασίαν συναγείρομεν ἀποσπάσματα.

Διστάζομεν, εἰ τὸ ἐξῆς ἀνήκει εἰς τὴν Μελαμπόδειαν· «Ὅτι ἐδόκει φρονήσει τὸ τῶν Ἀμυθαονιδῶν γένος τὸ πάλαι ὄν ἐν τοῖς Ἑλλήσι πρωτεύειν, ὥσπερ καὶ Ἡσιόδός φησιν ἐν τούτοις·

157 (225). Ἀλκὴν μὲν γὰρ ἔδωκεν Ὀλύμπιος Αἰακίδῃσι,
νοῦν δ' Ἀμυθαονίδαις, πλοῦτον δ' ἔπορ' Ἀτρεΐδῃσι»

(Νικόλαος Δαμασκηνὸς σ. 445, ἐκδ. Valesius, σ. 40, ἐκδ. Orelli, ὅθεν ἀρύεται Σουίδας λ. ἀλκή). Αἰακίδαι μὲν Τελαμών, Πηλεὺς, Ἀχιλλεύς, Αἴας, Ἀμυθαονίδαι δὲ Μελάμπους καὶ Βίας. Οἱ δὲ ἐν τῇ πολυχρύσῳ Μυκῇ βασιλεύοντες πασίγνωστοι. Ὅτι ἐγγράπτο δὲ πόρ', ἢ, δ' ἔπορ', Reiz καὶ Hermann ἔγνωσαν ἐκ τῶν γραφῶν δὲ παρ' (Νικόλ.) καὶ δὲ περ (Σουίδ.). Osann εἰς Φιλήμονα σ. 147 προεβόλετο δ' ἄφαρ.

Πρὶν δὲ τὰ λοιπὰ παραθεῖναι, χρώμεθα τῇ Ἀπολλοδώρου διηγήσει (1, 9, 12, 1)· «Βίας ὁ Ἀμυθάνος ἐμνηστεύετο Πηρῶ τὴν Νηλέως· ὁ δὲ, πολλῶν αὐτῷ μνηστευομένων, τὴν θυγατέρα δώσειν ἔφη τῷ τὰς Ἰφίκλου βόας κομίσαντι αὐτῷ· αὐταὶ δὲ ἦσαν ἐν Φυλάκῃ (τῆς Θεσσαλικῆς Φθιώτιδος) καὶ κύων ἐφύλασεν αὐτάς, οὐ οὔτε ἄνθρωπος οὔτε θηρίον πλησίον ἐλθεῖν ἐδύνατο· ταύτας ἀδυνατῶν Βίας τὰς βόας κλέψαι παρεκάλει τὸν ἀδελφὸν συλλαβέσθαι. Μελάμπους δὲ ὑπέσχετο καὶ προεῖπεν, ὅτι φωραθήσεται κλέπτων καὶ, δεθείς ἐνιαυτόν, οὕτω τὰς βόας λήψεται» κτλ.

158. 159 (193. 194). «Ἡσιόδος δ' ἐν τῷ δευτέρῳ Μελαμποδείας σὺν τῷ π σκύφον λέγει·

— τῷ δὲ Μέρης θεὸς ἄγγελος ἦλθε δι' οἴκου,
πλήσας δ' ἀργύρεον σκύφον φέρε, δῶκε δ' ἄνακτι.

καὶ πάλιν·

καὶ τότε Μάντης μὲν δεσμὸν βοῶς αἴνυτο χερσίν,
 Ἴφικλος δ' ἐπὶ νῶτ' ἐπεμαζέτο· τῷ δ' ἔπ' ὀπισθεν,
 σκύπρον ἔχων ἐτέρῃ, ἐτέρῃ δὲ σκῆπτρον αἶρας,
 ἔστειχεν Φύλακος καὶ ἐνὶ δμώεσσιν ἔειπεν»

(Ἀθην. Δειπνοσοφ. ια', σ. 498 Α, ὅθεν Εὐστάθ. Ἰλ. Μ 208.
 Ὅδ. ο 85 ταῦτά κατ' ἐπιτομὴν γράφει).

Στ. 1. Μάντης ὁ αὐτός· ἐστὶ Μαντίω Μελάμποδος υἱῷ, οὗ ἡ
 Ὀδύσσεια (ο 244) μνείαν ποιεῖται. Casaubonus κακῶς ἐξέδωκε
 μάντις.

Στ. 2. Πρβλ. Ἑ. 468: βοῶν ἐπὶ νῶτον ἵκηαι. Ἐν τοῖς κώ-
 διξι καίται βίος ἢ βίως, ὃ διωρθώθη ὑπὸ τοῦ Hemsterhuis.

Στ. 3. ἐτέρῃ δὲ σκῆπτρον] Nauck: σ. δ' ἐτέρῃφιν.

Στ. 4. Φύλακος Ἴφικλου πατήρ, περὶ οὗ καὶ δευτέραν ἱστο-
 ρίαν προσάπτομεν.

160 (143). α Εἰς τῶν Αἰολιδῶν, Φύλακος, κτίσας πόλιν Φυ-
 λάκην ὠνόμασεν, οὗ Ἴφικλος, οὗ Φύλακος, οὗ Ποίαις καὶ Ἴφι-
 κλος... Ἴφικλου δὲ καὶ Ἀστυόχης Πρωτεσίλαος καὶ Ποδάρκης.
 Ἐνταῦθα δὲ ζητητέον ποῖος ἦν ὁ ποδωκέστατος κατὰ τὴν ἱστο-
 ρίαν Ἴφικλος, περὶ οὗ δηλῶν Ἡσίοδος, ὅτι ταχύτητι διήνεγκεν,
 οὐκ ὤκνησεν ἐπ' αὐτοῦ ταύτην εἰπεῖν τὴν ὑπερβολὴν·

«Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέεν οὐδὲ κατέκλα
 ἀλλ' ἐπὶ πυραμίνων ἀθέρων δρομάσκει πόδεσσι
 καὶ οὐ σινέσκετο καρπὸν»

(Εὐστάθιος Ἰλ. Β 695, πρβλ. Σχόλ. Ὅδ. λ 326: Κλυμένη
 Μινύου τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Εὐρυανέσσης γαμηθεῖσα Φυλάκῳ τῷ
 Δηϊονος (Εὐστάθ.: Δηϊονέως) Ἴφικλον τίττει ποδώκη παῖδα· τοῦ-
 τον λέγεται διὰ τὴν τῶν ποδῶν ἀρετὴν ἐναμιλλᾶσθαι τοῖς ἀνέμοις,
 ἐπὶ δὲ (τε) τῶν ἀσταχύων διέρχεσθαι καὶ διὰ τοῦ † πᾶθους (γρ.:
 τάχους) τὴν κουφότητα μὴ περικλᾶν τοὺς ἀθέρας... ἡ δὲ ἱστο-
 ρία πρὸς Ἡσιόδῳ», Σχόλ. Ἀπολλων. 1,45 α τοῦτον Ἡσιόδ.
 ἐπὶ πυρίνων ἀθέρων τρέχειν φησί». Καὶ δεύτερον, ὑπὸ λεξιλο-
 γικῇ ἐπόψει τὸ χωρίον ἀναφέρεται ἐπὶ Ἰλ. Υ' 227 χάριν τῆς
 λέξεως ἀνθερίκος, τοῦ ἐν τῷ Townleianus σχολιαστοῦ ση-
 μειουμένου· «οἱ δὲ τοὺς ἀθέρας τοῦ σίτου φασίν, ὡς καὶ Ἡσίοδος
 ἐκλαβὼν ἐπὶ Ἴφικλου φησίν, ὅς ῥ' ἐπὶ πυραμίνους ἀθέρας φοί-
 τασκε πόδεσσιν» (πρβλ. τὸν ἐν τῷ Venetus B), ὡς καὶ Εὐστά-
 θιος λέγει· «οἱ δὲ ἀνθερίκους ἐπὶ τοῦ σίτου φασίν, ἀκολουθοῦντες
 Ἡσιόδῳ, εἰπόντι περὶ Ἴφικλου τοῦ καὶ ἐν Βοιωτίᾳ ῥηθέντος, ὅτι

ἐπὶ πυραμίνους ἀθέρας ἐκείνος ἔθεε». Ἡ τῶν μαρτύρων σειρά διπλασιάζεται, προσιόντων τῶν αἰνιζομένων τοὺς στίχους, Ἀπολλωνίου Ῥοδίου 1,182, Βιργιλίου Αἰν. ζ', στ. 809, Ὀβιδίου Μεταμορφ. 10,655. Νόννου Διονυσ. 28,284-7 καὶ Μαξίμου τοῦ ἀστρολόγου σ. 2.423 κέ., ἔτι δὲ τῶν ρητόρων Λουκιανοῦ ἐν τῷ Πῶς δεῖ ἴσθ. συγγρ. 10 καὶ Ὑπὲρ εἰκόνων 20 καὶ Φιλοστράτου ἐν τῷ τῶν Εἰκόνων πέρατι. Ἡ ὑπερβολὴ αὕτη μέντοι οὐχ ὑῤῃρηται ὑπὸ τοῦ τὴν Μελαμπόδειν ποιήσαντος, ἀλλὰ τοῦ Μαιονίδου ἔρμαιον, ᾧ ἐφ' ἵππων χρῆται (Ἰλ. γ' 226-7). «Αἱ δ' ὅτε μὲν σκιρτῶεν ἐπὶ ζειδῶρον ἄρουραν, ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θεὸν οὐδὲ κατέκλα»).

Ἐκ τῶν ἤδη παρατεθέντων ἀποδραίνει ἡ τῶν στίχων ἐξήγησις· πλὴν ρητέον περὶ τοῦ τύπου *δρομέασκε* (Lobeck εἰς Φρύγιον σ. 583 καὶ 590: *δρώμασκε ἢ δρομέεσκε*), ὅσπερ παράγεται ἀπὸ τοῦ *δρομή*, ὅπερ κατ' Ἀρκάδιον π. τόνων σ. 110, 10 ἀντὶ τοῦ ἀρσενικοῦ ἐν χρήσει ἦν.

Λεῖπει τὸ εἰπεῖν περὶ τριῶν μὴ μυθικῶν ἀποσπασμάτων:

161 (191). α' Ἡδὺ † ἐστὶν ἐν δαιτὶ καὶ εἰλαπίνῃ τεθαλυῖν
τέρπεσθαι μύθοισιν, ἐπὴν δαιτὸς κορέσωνται,

Ἡσίοδος ἐν τῇ Μελαμποδείᾳ φησί». (Ἐπιτομ. Ἀθηναίου Β', σ. 40 F). Πῶς ὁ πρῶτος στίχος ποτὲ εἶχεν, ἀγνοεῖται ἡμῖν· ὁ Casaubonus ἐνόμισεν «ἡδὺ γὰρ ἐστ'», Meineke: ἡδιστον δ', Peppmüller Rhein. Mus. μ', σ. 626: ἡδὺ μὲν ἐστ'. Τὸ ἐπόμενον συνωνυμεῖ τῷ δαιτὶ *θαλεῖν* E. 742.

162 (192). α' Ἡσίοδος ἐπὶ τοῦ Μελάμποδος ποιεῖ·

Ἡδὺ δὲ καὶ τὰ πυθέσθαι ὅσα θνητοῖσιν ἔδειμαν
ἀθάνατοι δειλῶν τε καὶ ἐσθλῶν τέκμαρ ἐναργές,

καὶ τὰ ἐξῆς, παρὰ Μουσαίου λαβὼν τοῦ ποιητοῦ κατὰ λέξιν», (Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρ. Στρωμ. ζ', σ. 751).

Στ. 1. τὰ Schneider αὐτ.] τὸ.

πυθέσθαι Sylburg] πειθέσθαι. Μήπως πιθέσθαι;

ἔδειμαν Schneider] ἐνειμαν, G.: ἔδειξαν.

Στ. 2. δειλῶν Köchly Opusc. A', σ. 233: δεινῶν. Οἱ δυστυχεῖς ἀνθρώποι ἐπικῶς δειλοὶ ἐπονομάζονται. Τὸ τέκμαρ περιλαμβάνει τὰ προσσημαίνονθ' ἅπαντα. Ὁ λέγων ἄρα μάντις.

163 (195). α' Ἡσίοδος δ' ἐν τρίτῳ Μελαμποδίας τὴν ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκίδα καλλιγύναικα εἶπε» (Ἀθην. Δειπνοσ. ιγ', σ. 609 E, ἐξ οὗ Εὐστάθιος εἰς Ἰλ. Α 762 ἠρύσατο).

ΙΔΑΙΟΙ ΔΑΚΤΥΛΟΙ

Τί ὁ ὑποκρινόμενος Ἡσίοδος περὶ τούτων τῶν μεταλλουργικῶν δαιμόνων εἶπεν, ὅπως ἄγνωστον. Πιθανὸν ὅμως τοῦτο, ὅτι τὸ ἐπόμενον ἀπόσπασμα ἦν τοῦ ποιήματος.

164 (44). α' Ἡσίοδος μὲν γὰρ Ἐκατέρου καὶ τῆς Φορωνέως θυγατρὸς πέντε γενέσθαι θυγατέρας φησίν, ἐξ ὧν ὄρειαι *Νύμφαι θεαὶ* ἐγένοντο

καὶ γένος οὐτιδανῶν Σατύρων καὶ ἀμηχανοεργῶν,
Κουρήτες τε θεοί, φιλοπαίγμονες ὀρχηστῆρες »

(Στράβων Ι', 3, 19, σ. 471 ἐν διατριβῇ περὶ τῶν Κουρήτων καὶ Κορυθάντων, ἧς ἡ ὕλη, ὡς ἡ 20 § δεικνύει, ἐπήγαγεν ἐκ Δημητρίου τοῦ Σκηψίου). Τὸ χωρίον αὐξάνει οὐ πῶς τὴν μυθολογικὴν γνῶσιν, ἀλλὰ τὰς ἀπορίας· τίς γὰρ ὁ Ἐκάτερος ἢ ὡς καὶ ἄλλως προσαγορεύεσθαι ἐφίλει (γρ. Ἐκατέρω, Ἐκατέου, -αίου, Welcker: Ἐκάτου ἡγουν Ἀπόλλωνος, Meineke, Vind. Strabonianæ σ. 175: ἐκ Κατρέως, Preller, griechische Mythologie τ. Α'. σ. 450 ἐκδ. α': Ἀκακήτεω, σ. 540, ἐκδ. γ': ἐκ Σατύρου, G.: Ἐκατεροῦ); Τίς δὲ ἡ Φορωνίς, Νισβη ἢ Ἰώ ἢ ἄλλη; Ἐνταῦθα εἰσβλέπομεν ἀπόρως ὀλίγον τι εἰς μέρος σκοταῖον τῆς μυθολογίας. Τί δὲ κερδίζομεν μαθόντες, ὅτι οἱ τῶν Κουρήτων γονεῖς Κόμβη τις καὶ Σῶκος ἢ Σωχὸς ὀνομάζονται (ἴδε Ἡσύχιον κ.ά.); Οἱ κριτικοὶ ἐκ τῶν Στράβωνος λόγων καὶ τρίτον ἐξέμετρον ἐκβιάζουσιν, εἶον Casaubonus «ἐξ ὧν οὐρεῖαι Νύμφαι θεαὶ ἐξεγένοντο» (M.: τάων δ' οὐ. κτλ.).

Στ. 1. ἀμηχανοεργῶν] Meineke ἐν τῇ μεγάλῃ τῶν κωμικῶν ἀποσπασμάτων συλλογῇ τ. Β', α', σ. 396: κακομηχανοεργῶν. Ἀλλὰ τὸ ἀμήχανος οὐ πανταχοῦ τοσοῦτο δεινόν τι σημαίνει ὅσον Θ. 126. Σουίδα λ. Κέρκωπες περὶ τῶν πανούργων τούτων ἀναφέρει τὸν στίχον·

«ψεύστας ἡπεροπῆας ἀμήχανα ἔργ' ἀνύσαντες».

Ὁ ποιητὴς ἐννοεῖ τὴν τῶν Σατύρων μαχλότητα. Ἐπὶ τῶν ἀρχαίων νομισμάτων, ἅτινα οἱ Θάσιοι καὶ οἱ Ἄποικοι αὐτῶν ἐκοψαν, οἱ Σάτυροι εἰκονίζονται ἀρπάζοντες Νύμφας.

Στ. 2. φιλοπαίγμονες] Cobet ἐν τῇ καινῇ σειρᾷ τῆς «Μνημοσύνης» γ', σ. 361 ὀρθότερον ἡγεῖται φιλοπαίγμονες, πρβλ. ὅμως παίγμα, -μονή, -μός, -μοσύνη. Ὑπαινίσσεται τὴν περὶ τὸν νεότοκον Δία ἐνοπλον ὀρχησιν τῶν Κρητικῶν Κουρήτων.

ΕΠΗ ΜΑΝΤΙΚΑ

Οἱ πρὸ ἡμῶν οὐδὲν εἰς ταῦτα ἀνέφερον καὶ ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν,
εἰ δικαίως, στήριχθέντες ἐπὶ τῶν λέξεων ὁ χρησμός, τὰ ἐξῆς
τίθεμεν ὑπὸ τὴν ἄνω ἐπιγραφὴν.

165 (183). «Ὁ δὲ Ἡσίοδος οἶται καὶ περιόδοις τισὶ χρόνων
γίνεσθαι τοῖς δαίμοσι τὰς τελευτάς· λέγει γὰρ ἐν τῷ τῆς Ναίδος
προσώπῳ καὶ τὸν χρόνον αἰνιττόμενος·

Ἐννέα τοι ζῶει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
ἀνδρῶν γηράντων· ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος·
τρεις δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκειται· αὐτὰρ ὁ φοῖνιξ
ἐννέα τοὺς κόρακας· δέκα δ' ἡμεῖς τοὺς φοῖνικας
5 Νύμφαι εὐπλόκαμοι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο»

(Πλουτάρχ. περὶ τῶν ἐκλεισιπότην χρηστηρίων 11, πρβλ.
Ἰωάνν. Φιλοπ. περὶ κοσμοποιίας 6, 2: Ἐννέα—κόραξ, Ἐτυμ.
Μέγ. σ. 13, 36: ἀγροτέρας ἐλάφους διὰ τὸ πολυχρόνιον τοῦ
ζώου ὡς ὁ **χρησμός** δηλοῖ, οἱ ὅμοιαι ἐν τῷ Γουδιανῷ σ. 6,
50-1 καὶ τῷ Παρισίνῳ, ἐκδ. Cramer, Anecd. Paris. δ', σ.
60, Τζέτζ. Ἐξήγ. Ἰλιάδ. σ. 149, 27-8, Σχόλ. Βιργιλ. Βου-
κολ. 7, 30 [στ. 1.2 ὡς Ὀμήρου]. Ὁ πρῶτος στίχος ἀναφέ-
ρεται Σχόλ. Ἀριστοφ. Ὀρνιθ. 609 καὶ Σχόλ. Ἰλ. Δ 60
[λαμβάνεται δὲ (γενεή) καὶ ἐπὶ χρόνου ζωῆς ἀνθρώπων ὡς τὸ
ἐννέα γὰρ ζῶσιν γενεάς]). Ὁ ἡμιέλλην Ῥωμαῖος Αὐσόνιος τὸ
Ἡσιόδειον χωρίον Λατινιστὶ μετέφρασεν ἐν τῷ 18 εἰδυλλίῳ (ἀρ.
32 τῆς τοῦ Schenkl ἐκδόσεως, ὃν καὶ ἔπιθι σ. 38, ὑποσ. 33),
παρέχων ἔμπροσθεν καὶ κατόπιν πολλά, ἅπερ ναὶ μὲν λείπου-
σιν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ, ἀρμολογοῦσι μέντοι εἰς τὸ χρησμοφδικόν
πνεῦμα. Εἰ καὶ τινες στ. 11-17 ἀποχωρίζουσιν ἢ τῇ Ἡσιό-
δου Ἀστρονομίᾳ ἀπονέμουςιν (ὡς Barthélemy, Mémoires de
l'Acad. des inscriptions τ. μα', σ. 516), ὅμως καὶ πάλιν
τοὺς στίχους καθυποβάλλομεν τῇ τῶν ἀναγνωστῶν κρίσει· εἰσὶ
δὲ οἷδε·

«Ter binos deciesque novem super exit in annos
iusta senescentum, quos implet vita virorum.
Hos novies superat vivendo garrula cornix
et quater egreditur cornicis saecula cervus.
5 Alipedem cervum ter vincit corvus et illum
multiplicat novies Phœnix reparabilis ales.

- Quem nos perpetuo decies prævertimus ævo,
 Nymphæ Hamadryades, quarum longissima vita est.
 Hæc cohibet finis vivacia fata animantum.
- 10 Cetera secreti novit deus arbiter ævi,
 tempora quæ Stilbon (Ἑρμῆς) volvat, quæ sæcula
 [Phænon (Κρόνος),
 quos Pyrois (Ἄρης) habeat, quos Jupiter igne benigno
 circuitus, quali properet Venus alma recursu,
 qui Phœben (Σελήνην), quanti maneant Tilana (Ἥλιον)
 [labores,
- 15 donec consumto, magnus qui dicitur, anno
 Rursus in antiquum veniant vaga sidera cursum,
 qualia disposita steterant ab origine mundi.

Πρὸς τούτοις πᾶν πολλοὶ τοὺς πασιγνώστους τούτους στί-
 χους ὑπεδήλωσαν, οἷον Ἀριστοφάνης Ὀρνιθ. 609 «οὐκ οἶσθ'
 ὅτι πέντ' ἀνδρῶν γεγεῖας ζῶει λακέρυζα κορώνη», Ἀρατος Διοσ.
 200 (ἐννεάνειρα κορώνη), Ὀρχτιος Ὠδ. 3, 17, 13: annosa cor-
 nix, Ὀππιαν. Κυνηγετ. 2, 292: ἑλαφος τετρακόρωνος, Σχόλ.
 Λυκόφρ. 794, Πλίνιος Φυσ. Ἱστ. 7, 48, 153. Μάλιστα δὲ ἡ
κορώνη σκωπτικῶς ἐπαροιμιάζετο ἐπὶ ἐσχάτου γήρωος, φέρ'
 εἶπεν, ὑπ' Ἀχιλλέως Τατίου 4, 4 «βίου γὰρ αὐτῷ λέγουσιν
 ὑπὲρ τὴν Ἡσιόδου κορώνην», ὥσπερ Βάσσος Ἀνθολ. 11, 72,
 3 λέγει «ἡ φάος ἀθρήσας ἑλάφου πλέον». Κατὰ σύνθεσιν τρικό-
 ρωνος (Λούκιλλος Ἀνθολογ. 11, 67, 2, Ἀλκίφρ. Ἐπιστ. 1, 28:
 γερόντιον, Κωνστ. Μανασσ. ἐκ τῶν κατ' Ἀρίστανδρον 1, 56)
 ἡ περτακόρωνος (Μυρίνος Ἀνθολογ. 2, 9) ἡ κορωνεκάβη (ὁ αὐ-
 τὸς Ἀνθολογ. 11, 67, 2) ἐσκώπτοντο. Ὁ φιλόκαλος ἐπίσκοπος
 Συνέσιος τῇ παροιμίᾳ χρῆται ἕνεκα εὐχῆς «κορώνης ἐνιαυτοὺς
 ἄρξαι παρ' ἡμῖν τὸν δικαιοτάτον ἄρχοντα», Πλούταρχος δὲ ἐν
 τῷ Γρύλλῳ κ. 5 παρωδεῖ (ἡ κορώνη) ἐννέα χρεῖει γενεᾶς ἀν-
 θρώπων».

Στ. 1. τοι Πλούτ.] τε Φιλοπ. (γενεᾶς ζῶει), γὰρ Σχόλ.
 Ἀρ., Ἐτυμ., Τζέτζ., μὲν Σχόλ. Βιργ.

λακέρυζα κορώνη = Ἐ. 747.

Στ. 2. γηράντων Ἐτυμ. Μέγ. σ. 230, 54, ὅπου ἀνωμύως
 ἀναφέρεται ἁ. γ., ἔτι δὲ ἄλλα παραδείγματα, πρβλ. Ἐ.
 188. Ἰλ. P 197] γηρώντων Ἐτυμ., Τζέτζ. (Αὐσόν.), φθι-
 νόντων Φιλοπ., ἡβώντων οἱ λοιποί. Ὁ ποιητὴς δηλοῖ τὸν πλήρη
 βίον τοῦ ἀνθρώπου, ὃ ἀντίκειται ἡ λεγομένη γενεά, οὕσα τριά-
 κοντα ἔτων.

Στ. 3. Ἡ συντακτικὴ βραχυλογία τῇ συνεχείᾳ δικαιολογεῖ-

ται Ἀπὸ τοῦ τῶν κοράκων μακροῦ βίου ἐξῆλθεν ἡ Ἑπειρωτική ἐπὶ μακροβίων μεταφορὰ κορακοζώητος. Ὁ φοῖνιξ ὑπ' Αὐσονίου παραφράζεται ὡς κύριον ὄνομα, ὅπερ δηλοῖ τὸν θαυμάσιον αὐτοκτόνον ὄρνιν (Ἡρόδοτ. 2, 73). Ἡ ἀπλὴ μέντοι λέξις δηλοῖ τὸ δένδρον, ὅποῖον οἱ προσκυνηταὶ πλησίον τοῦ ἐπὶ Δήλου Ἀπολλωνίου ἐθαύμαζον. Αὐσόνιος παρεκινήθη πρὸς τὴν ἐξήγησιν ἐκείνην, διότι τὸ Νυμφῶν ὄνομα περιώρισεν εἰς τὰς Ἀμαδρυάδας ὅπερ ἡμέρτηται. Ὅσον δὲ πρὸς τὰ δένδρα, ἡ δρυς πολυχρόνιος ἐστὶ (Ἀρτεμίδωρ. 1, 25)· *χιλίων χρόνων πεῦκα* μνημονεύεται ἐν τῇ Ἀραβαντινοῦ Συλλογῇ 113, 4. Ἐν τῇ Κηφισίᾳ ἐλαίαι παμπάλαιοι παραξένου σχήματος ὡς ἐρρυτιδωμένοι καὶ κατακεκαμμένοι ὑπὸ τοῦ γήρους παριστᾶσιν ἡμῖν τὴν ὀλιγοχρονίαν τοῦ ἀνθρώπου. Χιλίων ἐτῶν ὡσαύτως ἐλαία πρὸς δύσεως τῶν Λευκῶν Ὁρέων ἢ τῶν Σφακιῶν ὀνομάζεται. Ἀ μνημονεύομεν οὐχὶ τῶν φυσιολόγων χάριν, ἀλλ' ἵν' ἀποδείξωμεν, ὅτι ὁ ποιητὴς δημῶδη προφέρει.

Στ. 4. Ἐκ τοῦ διπλοῦ ἄρθρου ἐξάγεται, ὅτι τὸ ποίημα ὕστερεῖ τῶν παλαιῶν ἐποποιῶν. Καίτοι ἄλλοι τοῦτο ἐκβύλλουσι (C. G. Müller, *De cyclo Græcorum epico* σ. 145: ἐννέα μὲν κ., φοῖνικας δὲ δέκα ἡμεῖς, R.: δέκα φοῖνικας δὲ τοι ἡμεῖς).

Στ. 5 ἀντὶ τοῦ ὁμηρικῶς στίχους Ὀδ. ξ 105: νύμφαι κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο καὶ ρ 240: νύμφαι κρηναῖαι κοῦραι Διὸς. «Τὰς νύμφας πολὺν μὲν τινα ἀριθμὸν βιούσας ἐτῶν, οὐ μέντοι παρᾶπαν γε ἀπηλλαγμένας θανάτου ποιητῶν ἐστὶν ἐς αὐτὰς λόγους» (Παυσαν. 10, 31, 11), πρβλ. Ὑμν. Ὀμηρ. 4, 261 κέ. Σοφοκλ. Οἰδ. Τύρ. 1099 τᾶν μακραιώνων κορᾶν, ἐτι δὲ Ἡσύχιος γράφει· «μακρόβιοι] αἱ Νύμφαι. Ῥόδιοι». Ἐπομένως οἱ νεώτεροι περὶ Νεραιδῶν θανάτου μυθολογοῦσι (Hahn, *griechische Märchen*, ἀρ. 58. 85) καὶ οἱ γε Κρήτες αὐταῖς ἀπονέμουσι χίλια ἢ χίλια πεντακόσια ἔτη.

ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ

Τὸ ὄνομα ἐκφράζει, ὅτι τὸ ποίημα ὑπερέβηκε τὰ Ἔργα καὶ Ἡμέρας εἰς τὸ μῆκος. Ἀλλ' ὅμως τὸ γνήσιον ἔργον οὐχ ἡττήθη τοῦ νόθου, τοῦναντίον δὲ τοῦτο ἐξηφανίσθη πλὴν δύο ἀποσπασματίων ὅσα γὰρ Πλίνιος ἀμελῶς συνεφόρησεν, ἐνταῦθα χαίρειν ἔωμεν.

166 (207). Ὁ μὲν οὖν τῶν Ἔργων σχολιαστὴς εἰς 126 σημειοῦται· αὐτὸ δ' ἀργύρεον ἐνιοὶ τῇ γῇ ἀκούουσιν, ὅτι ἐν τοῖς Με-

γάλοις Ἐργοις τὸ ἀργύριον τῆς Γῆς γενεαλογεῖν· οἷς συνάδει Θ. 161 (Γαῖα) «ποιήσασα γένος πολιοῦ ἀδάμαντος» καὶ Ἰλ. Β 857 «ἐξ Ἀλύθης ὅθεν ἀργύρου ἐστὶ γενέθλη». Πρὸς δὲ τὸν ὑπ' Ἀριστοτέλους ἐν Νικομαχ. Ἰθικ. (ε', 8, σ. 1132 Β 23 κί.) ἀναφερόμενον στίχον

«εἴ κε πάθοι τά κ' ἔρεξε, δίκη κ' ἰθεῖα γένοιτο»,

ὃ προὔθηκε τὸ *Ῥαδαμάνθυνος*, ἀνώνυμός τις σημειοῦται (ἐκδ. Rose ἐν τῷ Ἑρμῇ τ. ε', σ. 534-5) «τὸ μέντοι ἔπος ἐστὶ παρ' Ἡσιόδῳ ἐν τοῖς Μεγάλοις Ἐργοις οὕτως ἔχον·

167 (198). εἰ κακὰ τις σπείρει, κακὰ κέρδεα κ' (1) ἀμύσειεν»,

(Ταῦτα Μιχαήλ ὁ Ἐφέσιος σ. 67 Β τῶν αὐτοῦ σχολίων οὕτως ἐπέτεμεν· «Ἔστι δὲ τὸ ἔπος ἀπὸ τῶν Ἡσιόδου»). Ὁ στίχος ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου εἰσήχθη εἰς τὴν τῶν παροιμιῶν συλλογὴν (2,57 τοῦ ἐν Λείδῃ κώδικος)· ὁμοία δὲ παρέχει ὁ παροιμιογράφος, ἐξ οὗ ὁ Πλάτωνος Φαίδρον σ. 260 C σχολιάσας ἤρυσσαςτο· «*Καρπὸν ὦν ἔσπειρας θέριζε ἐπὶ τῶν τοιαῦτα πασχόντων, οἷα ἔδρασαν· παρῆκεται δὲ ἀπὸ τοῦ στίχου «εἰ δὲ κακὰ σπείρεις, κακὰ κεν ἀμύσειας» (Ludwich, Jahrbücher 1874, σ. 457 κί., κακὰ κέρδεα κ' ἀμύσει., Cobet, Mnemosyne Nova α', σ. 353: κακὰ κήδεα κ' ἀ.) καὶ πάλιν αὖς δὲ κακὰ σπείρει, θεριεῖ κακὰ κήδεα παισίν»· Ἀναγνώστης προσέγραψε πρὸς τὸ Ἀριστοτελικὸν σχολίον ἄλλον συνώνυμον στίχον, ὅστις συχνότερον εὐχρηστεῖ (παρὰ Σενέκᾳ ἐν τῇ Ἀποκολοκυντώσει κ. 14, Σχόλ. Αἰσχύλ. Ἰκέτιδ. 419, Σουίδᾳ λ., Ἰσάκῃ τῷ Πορφυρογεννήτῳ ἐν τῷ περὶ τῶν καταλειφθέντων ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου σ 70, 22, ἐκδ. Hinek, πρβλ. Ἀνθολ. Πλανούδ. 251,3: ὥς κε πάθη τά γ' ἔρεξε): «εἴ κε πάθοι τά κ' ἔρεξε, δίκη δ' ἰθεῖα γένοιτο» Ὅς τοὺς κριτικούς πολὺ ἀπασχόλησεν, ἐξ ὧν ὁ Ludwich εὐστόχως παρετήρησεν, ὅτι συνδετέον τὰς προτάσεις τῷ δὲ μορίῳ· ἡμεῖς γε ἐξ ἐναντίας τὸ ἀσύνδετον ἐξαίρομεν ὡς τεκμήριον τῆς μὴ συναφείας, ἀποβλέποντες ἅμα πρὸς τὸ ὅτι οἱ στίχοι ἄλλοθι πάντοτε κεχωρισμένως φέρονται καὶ ταυτολογοῦσιν.*

(1) Τὸ μόριον εἰσετέθη ὑπὸ τοῦ ἐκδότου.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ

Ἐπειδὴ τὸ ποίημα δῆλον ὅτι ἀντεστοίχει ταῖς ἡμέραις, οὐκ ἀπιθάνως τις στοχάζεται, ὅτι ἡ Ἀστρονομία μετὰ τῶν Μεγάλων Ἔργων συνῆπτο. Τὴν αὐτὴν ἐννοεῖ Καλλιμάχος ἐν τῷ εἰς Ἀράτου Φαινόμενα ἐπιγράμματι (ἀρ. 29, Ἀνθολογ. 9,507):

Ἡσιόδου τόδ' ἄριστον καὶ ὁ τρόπος· οὐ τὸν αἰδῶν
ἔσχατον, ἀλλ' ὀκνέω, μὴ τὸ μελιχρότατον
τῶν ἐπέων ὁ Σολεὺς ἀπεμύξατο. Χαίρετε, λεπταὶ
ῥήσεις, Ἀράτου σύντονος ἀγρυπνιῇ.

168-70 (7-11). α' Ὁ τὴν εἰς Ἡσίοδον ἀναφερομένην ποιήσας Ἀστρονομίαν αἰεὶ Πελειάδας αὐτᾶς (τᾶς Πλειάδας) λέγει·

τὰς δὲ βροτοὶ καλέουσι Πελειάδας

καὶ πάλιν

χειμέριαι δύνουσι Πελειάδες

καὶ πάλιν

τῆμος ἀποκρύπτουσι Πελειάδες . . . » (1).

(Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεὺς παρ' Ἀθηναίῳ ια', σ. 491 CD).

Occasum matutinum Vergiliarum (τῶν αὐτῶν Πληϊάδων) Hesiodus (nam huius quoque nomine exstat astrologia) tradidit fieri cum æquinoctium auctumni conficeretur » (Πλίνιος Φυσ. Ἱστ. 18, 25, § 213.

171 (14). α' Ἡσίοδος δὲ φησι περὶ αὐτῶν (τῶν Ὑάδων)·

Νύμφαι Χαρίτεσσιν ὁμοῖαι
Φαισύλη ἡδὲ Κορωνίς εὐστέφανός τε Κλέεια
Φαιώ θ' ἱμερόεσσα ἰδ' Εὐδώρη τανύπεπλος
ἃς Ὑάδας καλέουσιν ἐπὶ χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων »

(Σχόλ. Ἀράτ. Φαινόμεν. 172, φ παρὰ θες Σχόλ. 254 α' ὦν καὶ Ἡσίοδος ἐν τῇ ἀστρικῇ αὐτοῦ τὰ ὀνόματα διδάσκει βιβλῳ, λέ-

(1) Δεῖπει τὸ ἀντικείμενον.

γων· στ. 2. 3 »· Ἄ συμμινύει Τζέτζης εἰς Ἡσ. Ἔ. κ. Ἡ. 383, ὅς καὶ στ. 2-4 παρτιθῆσιν ἐν ταῖς Χιλιάσι 12,169).

Στ. 1. Τὸ ἐπιθετον εἰληπται ἐξ Ἰλ. Ρ 51.

Στ. 2. Φαισύλη ὀνομάζεται ἐπίσης ἐν τοῖς Ἑρατοσθένους Καταστερισμοῖς κ. 14· τὸ δὲ Φ λείπει Σχόλ. Α Ἰλ. Σ 486 καὶ ἐν Εὐδοκίᾳς Ἰωνιᾷ σ. 407.

Κορωνίς καλεῖται ἀπὸ τοῦ τὰς κορώνας μηνύειν τὴν ἐπερχομένην θύελλαν.

Στ. 3. Φαιώ] Φαία Τζέτζης Κατὰ τὸν Τριγκαθέλλον. Τὸ ὄνομα ἀφορᾷ εἰς τὸ τῶν νεφελῶν χρώμα.

ιδ' Marcianus τῶν Ἀρατειῶν] καὶ.

Εὐδῶρη ἐκφράζει τὸ δροσίζειν τὸν ὑετὸν τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ φυτά.

Στ. 4. Τζέτζης τὴν ἐπικὴν φράσιν, ἥ τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον ἀποτελεῖ ἐν ταῖς Χιλιάσιν, ἐπέτεμεν, ἐκβαλὼν ἐπὶ χθορί, ἀνθ' οὗ Νύμφαι προύθηκε τοῦ στίχου.

Καθ' ἡμᾶς τῇ Ἀστρονομίᾳ ἀπονέμουσι καὶ τοὺς περὶ Καλλιστοῦς (Ἄρκτου) καὶ Ὠρίωνος μύθους.

ΧΙΡΩΝΟΣ ΥΠΟΘΗΚΑΙ

Ὁ σοφὸς Κένταυρος κατὰ τὸν μῦθον οὐχὶ μόνον Ἰάσονα καὶ τὸν υἱὸν τούτου ἐξεπαίδευσε, ἀλλὰ καὶ τὸν νέον Ἀχιλλεῖα ἀνέθρεψεν· ὃς μῦθος, ὑπὸ τῶν ζωγράφων πολλάκις λαμπρῶς ἀπεικονισθεὶς, ἀνεφάνη ἤδη ἐν τῶν ἀρχαιοτάτων ἀριστουργημάτων τινί, τῷ τοῦ Ἀμυκλαίου Ἀπόλλωνος θρόνῳ (Παυσαν. 3,18,12). Αὕτη ἦν, καθάπερ Παυσανίας μαρτυρεῖ, σκηνή πως διδακτικῶν γυμνῶν, ὧν ἡ ἀρχὴ μόνον σφύζεται.

172 (182). Εὖ νῦν μοι τάδ' ἕκαστα μετὰ φρεσὶ πευκαλίμῃσι φράζεσθαι· πρῶτον μὲν, ὅτ' ἂν δόμον εἰσαφίκηαι, ἔρδειν ἱερὰ καλὰ θεοῖς αἰειγενέτησι »

(Σχόλ. Πινδάρ. Πυθ. 6,19: τὰς δὲ Χίρωνος Ὑποθήκας Ἡσιόδῳ ἀνατιθέασιν, ὧν ἡ ἀρχή).

Στ. 1. τάδ' ἕκαστα] Buttmann: τὰ Φέκ.

μετὰ φρεσὶ] Nauck, Mél. δ', σ. 392: ἐνὶ φρεσὶ· ναὶ μὲν τοῦτο συγχρότερον, ἀλλ' ἴδε Θ. 488. Ἔ. 274. 688. Ἀσπ. 28.

Στ. 2. ὅτ' ἂν δόμον Μ.] ὅταν εἰς σὸν δ. Böckh: ὅτ' εἰς δ.

Πάντως Χίρων τάδε λέγει πρὸς Ἀχιλλέα ἐπιστρέφειν μέλλοντα εἶκαδε.

Στ. 3. πρβλ. Θ. 417 (1).

Τὸ ποίημα παρημελήθη, ἐξ οὗ Ἀριστοφάνης Βυζάντιος τὴν νοθείαν αὐτοῦ ἀνέδειξεν (Κυιντιλιανὸς Ῥητορικ. 1,1). Οἱ δὲ Ἀττικοὶ αὐτὸ ἐν πολλῇ χρήσει εἶχον, ὥστε οἱ κωμικοί, Ἀριστοφάνης καὶ μάλιστα Κρατῖνος ἐν τοῖς «Χίρωσι», πολλὰ παρώδησαν ὡς πασίγνωστα ὄντα τοῖς θεαταῖς. Ἀλλὰ καὶ τούτων οὐδὲν ἔμεινεν εἰ μὴ

Σκῆψιν μὲν Χίρωνες ἐλήλυμεν ὡς ὑποθήκας

(Ἡφαιστίων περι συλλαβῶν 17) καὶ

Κλειταγόρας ᾄδειν, ὅταν Ἀρμοδίου μέλος αὐλῇ.

173 (184). «*Ἠπήσασθαι ἔστι μὲν ἅπαξ παρ' Ἀριστοφάνει ἐν Δαιταλεῦσι «καὶ κόσκινον ἠπήσασθαι»· σὺ δὲ λέγε ἀκέσασθαι τὸ ἱμάτιον· παίζων γὰρ τὰς Ἡσιόδου Ὑποθήκας Ἀριστοφάνης εἶπε τοῦτο*» (Ἀττικιστής τις ἐν τοῖς τοῦ Bachmann Ἀνεκδότοις β', σ. 385). Ὅθεν καὶ τὸ ἐξῆς ἐνταῦθα παρατίθεται:

174 (270). «*Τὸ δὲ κρισῶν ἀγνίας παρ' Ἡσιόδῳ τοῖς θεοῖς θύειν λέγει*» (Ἑλλάδιος ἐν τῇ Φωτίου Μυριοβίβλῳ 279, σ. 535 B 38). Ἡ γὰρ φράσις δις εὐρίσκεται ἐν ταῖς τοῦ αὐτοῦ κωμωδίαις (Ὅρνιθ. 1233. Ἰππ. 1320).

175 (185). Ὁ Κυιντιλιανὸς ἐν τῷ εἰρημένῳ χωρίῳ γράφει, ὅτι κατὰ τοὺς πλείστους «Ἡσιόδος πρῶτος τὴν ἐπτὰ ἐτῶν ἡλικίαν» διορίζει παιδείας ἀρχὴν ἣ, ἵνα εἰπωμεν αὐτολεξεί, γραμμάτων καὶ μαθημάτων. Πάντως ὁ ἀρχαῖος ποιητὴς τὸ διδάσκειν ἀρχεσθαι τοὺς παῖδας, ἐπτὰ ἐτῶν ὄντας, «ἤθεα κεδνά» (Ἑ. 699).

ΑΔΗΛΑ

176 (224). Καὶ τοῖς θηλυκοῖς ἐνόμασιν ἀρσενικὰ συντάσσουσιν ἐπιθέτα, ὡς παρ' Ὀμήρῳ κλυτὸς Ἱπποδάμεια (Ἰλ. B 742),

(1) Ἵνα συγγνώμης ἀξιωθῶμεν, εἴ που ἀνθρώπινόν τι ἐπάθομεν, τοῦ πάνυ Σκαλιγέρου λάθος μνημονεύομεν, ὅσπερ ἐν τινὶ ἐκδόσει ἀναγγούς: εὐ νύ τοι τάδ' ἐκ μεταλλά (ἤτοι μετ' ἄλλα) θεοὶς αἰετιγενέτησιν, εἴκασεν· «εὐ νῦν τοι τάδ' ἐκ μεταλλά, Πηλέος υἱέ· εὐχῷ μὲν πρώτιστα θ. αἰ.»

καί, θερμός αὐτμή (Υμν. 3, 110) καί, ἄλως πολιῖτο (Ἰλ. Υ' 229. Ὀδ. ε 410. ι 132), καί παρ' Ἡσιόδω·

δαίζομένου πόλῃος

(δ. πόλιος Φαβωρίνος Λεξικ. σ. 435 Α, -οιο πόλῃος Ruhnken, -ου δὲ π. Μ.) (Ψ. Φιλήμων λ. εὐφυῆς καί ἐν ταῖς Φαβωρίνου Ἐκλογαῖς σ. 781, 20). Ἐξηγήσεως χάριν παρατίθεμεν Ἡσυχίου γλῶσσαν «δαίζομενος] κατακοπτόμενος, κατακαίόμενος» πρβλ. Αἰσχύλ. Ἰκέτιδ. 649: τάνδε πόλιν δαίζων.

177 (236). Δωδώνην φηγόν τε, Πελασγῶν ἔδρανον, ἦεν »

(Στράβων Ζ', σ. 327, «ὁ δ' Ἡσιόδος»).

Περὶ Δωδώνης καὶ τῆς φηγῶς ἐν ταῖς ἀνωτέρω (Ἀπόσπ. 20 σημειώσεις κεῖται)· πρβλ. καὶ Εὐφορίωνα παρὰ Στεφάνῳ Βυζαντίῳ σ. 248, 6 «ἔκτο μὲν ἐς Δωδῶνα Διὸς φηγῶτο προφῆτιν».

ἔδρανον] «Πελασγοὶ τὸ ἀδόμενον ἱδρυσαν ἱερόν» (Εὐστάθ. σ. 1057, 42 ἐκ τῶν παλαιῶν σχολίων) Ὀμοίως Ἡσύχιος ἐξηγεῖται τὸ ἐπικόν «Τέττιγος ἔδρανον», «ἡ Ταίναρος. Τέττιξ γὰρ ὁ Κρής Ταίναρον ἔκτισεν».

ἦεν Boissonade] ἦεν κώδικες, ἦκεν Casaubonus, ἔκεν Cobet, Miscellanea Critica 1876, σ. 137.

178 (215). «Ἡσιόδος·

Δῶρα θεῶν μακάρων πληθῆσι χθονί»

(Ἐπιμερισμ. Ὀμηρ. ἐκδ. Cramer, Anecd. Oxon. Α', σ. 148, 23 ἵνα βεβαιωθῇ το τοῦ ῥήματος πελ-άζω ἀπαρέμφατον πληθ-σθαι. G. ἐξέδωκε χθονία.

179 (213). Καὶ Ἡσιόδος δὲ μάρτυς ἐστὶ τοῦ ἕτερον εἶναι τὸν Παιήονα τοῦ Ἀπόλλωνος, λέγων

Εἰ μὴ Ἀπόλλων Φοῖβος ὑπὲρ θανάτοιο σαώσῃ
ἢ καὶ Παιήων, ὅς πάντων φάρμακα οἶδε »

(Σχόλ. καὶ Εὐστ. Ὀδ. δ 232 [231] προφητῆς ἀλεξάνδρεως τινός, ὡς συμπεραίνομεν ἐκ τῆς Ἀριστοτικού Ἐπιτομῆς Ἰλ. Ε 898 (ἡ διπλῇ) α ὅτι ἱατρὸν τῶν θεῶν ἕτερον παρὰ τὸν Ἀπόλλωνα παραδίδωσι τοῦτον »).

Στ. 1. ὑπὲρ θανάτοιο σαώσῃ (ει), βαρέως νοσοῦντα δηλαδὴ

ἢ τραυματισθέντα] σώσας, σώσεν, Εὐστάθ. παραφραστικῶς ἐκ θαράτου σώσει.

Στ. 2. ἢ καὶ Hermann] ἢ Εὐστάθ., ἢ αὐτὸς Σχόλ. κατὰ τὴν Ἀττικὴν σύνταξιν. Hemsterhuis: ἢ Π. ὅς περὶ πάντων.

πάντων Εὐστάθ.] πάντα, ἀπάντων. Hermann: παντοῖος.

οἶδεν] Hemsterhuis: εἰδώς. Ὁ τῆς Ὀδυσσεΐας ποιητῆς διαβεβαιούται, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἱατροὶ σοφοὶ εἰσιν· «ἢ γὰρ Παιήονος εἰσι γενέθλης» (δ 232). Ὁ δὲ τῆς Ἰλιάδος ἀντὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὡς ἱατρὸν τῶν Ὀλυμπίων αὐτὸν εἰσάγει (Ε 401. 899. 900).

180 (244). «Φιλόχορος δὲ ἀπὸ τοῦ συντιθέναι καὶ ῥάπτειν τὴν ᾠδὴν οὕτω (ῥαψφδοῦς) φησὶν αὐτοὺς προσκεκλησθαι· δηλοῖ δὲ Ἡσίοδος λέγων·

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοῖδοι
μέλομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδὴν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ»

(Σχόλ. Πινδάρ. Νεμ. 2,1, ὃν Εὐστάθιος χρῆσιν ἐποιήσατο εἰς τὴν Ἰλιάδα σ. 6,13).

Ὡς περ Ἡσίοδος αὐτὸς τὴν ἐν Χαλκίδι νίκην ἐμνημόνευσεν, οὕτως καὶ ὁ ὑποκρινόμενος αὐτὸν αἰνίττεται τῶν ἀρχαιοτάτων ἐποποιῶν ἀγῶνα, ὃς ἐπὶ Δήλου, ἀκρωμένων τῶν Ἰώνων, ἐγένετο· ὑποδηλοῖ γὰρ τὸν εἰς τὸν Δήλιον Ἀπόλλωνα ὕμνον, ὃν Θουκυδίδης ἤδη ὡς γνήσιον τοῦ Μαιονίδου ποίημα ἀνέγνω, καθόσον ὁ τὰ Δήλια νικήσας ποιητῆς ἐν τῷ τέρματι μέγала περὶ ἑαυτοῦ καυχᾶται. Ὁ νικηθεὶς ἄρα ὑπελαμβόλανετο Ἡσίοδος οὐχ ἥττον ἢ ὁ ἐν Χαλκίδι τούτου ἡττηθεὶς Ὅμηρος. Πιθανώτατόν μοι δοκεῖ τὸ ὅτι ταῦτα εἶπέ τις ἐν παρεκβάσει ὁμοίᾳ τῆς τῶν Ἑργῶν (650-9), ἣτις ἐνεπέπλεκτο **τοῖς Μεγάλοις Ἑργοῖς**.

Στ. 2. νεαροῖς ὕμνοις] Οἱ παλαιοὶ λυρικοὶ μάλιστα τὸ καινὸν ἐξαίρουσι τοῦ ἑαυτῶν ᾄσματος.

ῥάψαντες ἀοιδὴν] Πίνδαρος ἄλλο τι ἐννοεῖ, ᾄδων (Νεμ. 2,1.2): «Ὅμηρίδαι ῥαπτῶν ἐπέων ἀοιδοί», λόγου γινομένου περὶ τῶν ποιήματα ἄλλων ἐκφωνούντων ῥαψφδῶν· ἐκεῖνοι δὲ συνείραν τοὺς ἑαυτῶν στίχους.

Στ. 3. χρυσάορον] ἴδε Ἔ. 771.

181 (238). Μέγαρα σκιδέντα.

«Ὅτι δ' ἐντεῦθεν λαβὼν Ἡσίοδος καὶ τὰ Μέγαρα τὴν χώραν

σκιόεντα ἔφη, ὁ Πορφύριος δηλοῖ» (Εὐστάθ. Ὀδ. α 370: μέγαρα σκιόεντα). Τὰ μέγαρα σκιόεντα ἦσαν τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ καπνοῦ, τὸ δὲ ὅτι τὸ φῶς εἰσῆρχετο διὰ τῆς θύρας μόνης. Τὸ ἐπιθετον ἄρα ἥκιστ' ἐπίτιμόν ἐστιν ἐπὶ πόλεως.

182 (217). «Ἡσίοδος»

Μουσάων αἵτ' ἄνδρα πολυφραδέοντα τιθεῖσι
θέσπιον αὐδήεντα.

Εὐπορον μὲν γὰρ ἐν λόγοις τὸν πολυφράδμονα λέγει, δεινὸν δὲ τὸν αὐδήεντα καὶ θέσπιον τὸν ἔμπειρον καὶ φιλόσοφον καὶ τῆς ἀληθείας ἐπιστήμονα» (Κλήμης Ἀλεξανδρ. Στρωματ. Α', σ. 337 P).

τιθεῖσι, ὡς Dindorf διέγνω, διέφθαρται ἐν τοῖς κώδιξιν ἅπα-
σιν εἰς τιθεῖσαι.

Αὐδήεις ἀνήκει εἰς τὸ αὐδή, ὅπερ συνωνυμεῖ τῷ αἰοδή, ὅθεν Καλυψὼ ἢ ἄδουσα ἅμα καὶ ὑφαίνουσα αὐδήεσσα ἐπονομάζεται (Ὀδ. ε 334), ἐπίσης δὲ καὶ Κίρκη.

183 (245). Ἡσίοδος

νήπιος, ὅς τὰ ἔτοιμα λιπών, ἀνέτοιμα διώκει»

(Σχόλ. Θεοκρίτ. 11,75 καὶ Ὡρίων Ἀνθολ. 1,25, πρὸς δὲ ἀνω-
νύμως κεῖται Σχόλ. Πινδάρ. Πυθ. 3, 38 καὶ Πλουτάρχ. περὶ
ἀδολεσχίας κ. ζ').

ὅς τὰ] Gaisford: ὅστις, Böckh: ὅς τὰ γ'.

ἀνέτοιμα] Σχόλ. Θεοκρίτ.: τὰ ἀνέτοιμα.

184 (92). «Ἡκολούθησεν (Ἀπολλώνιος) Ἡσιόδῳ οὕτως ὀνο-
μάζοντι τὴν νῆσον τῶν Σειρήνων»

...νῆσον ἐς ἀνθεμόεσσαν, ἵνα σφίσι δῶκε Κρονίων...»

(Σχόλ. Ἀπολλων. Ὀδ. 4,892). Ἡσίοδος δηλονότι περὶ τῆς
τῶν Σειρήνων γεννήσεως ἢ ἀπορριθώσεως εἶπεν· ἄρα γε ἱστορῶν
τὴν Ἀχελώου καὶ Ἡρακλείους μάχην; Μῦθος γάρ τις ἐλέγετο, ὅτι
ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ θεοῦ ἐγένοντο. Ἦλθον ἄρα ἡμῖς μὲν γυ-
ναῖκες, ἡμῖς δὲ ὄρνιθες γενόμεναι εἰς νῆσον, ἣ ὁ σχολιαστὴς γε-
λοιῶς τὸ Ἀνθεμόεσσης ὄνομα προσοικεῖσι (ἰδὲ Ἀπολλων. Ἀργ.
4,889-90: νῆσον καλὴν ἀνθεμόεσσαν)· καὶ αὐτόθι φκίσθησαν
ὑπὸ Διός (λείπει *γαίειν* ἢ ὁμοίον τι). Ἐπειδὴ Ὀμήρος Ὀδ.
μ 169 εἶπε «κοίμησε δὲ κύματα δαίμων», «ἐντεῦθεν λαβὼν
Ἡσίοδος ἐμυθέεσατο ὑπὸ Σειρήνων καὶ τοὺς ἀνέμους θέλγεσθαι»
(Σχόλ. παλ. καὶ Εὐστάθ. αὐτ. 185, R. 93).

186 (229). «*λαρόν* . . . λέγεται καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπαλοῦ· Ἡ-
σιόδος·

οὐκέτι δὴ βαῖνον λαροῖς ποσίν »

(Ἑτυμολογικὸν χειρογράφου Βοσσιανοῦ σ. 1584, ἔκδ. Gaisford, πρβλ. Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 557,8 κέ., *Lexicon Vindobonense* Θ', 119,16, Σχόλ. Ἀπολλων. 1,456· ἅπαντες ἀρύνονται ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς, παλαιοῦ σχολίου εἰς Ἰλ. P 572).

οὐκέτι δὴ *βαῖνον* ἐγὼ] οὐκέτι δὴ βαίνουσι Ἑτυμολ. Βοσσ., οὐκ ἐπειδὴ βαίνουσι LV (λαρὸς ἔχει τὸ α μακρὸν!), βαίνου Ἑτυμολ. Μέγ. Ruhnken, *Opuscula* β', σ. 581-2: *βαῖνον λιπαροῖς ποσὶ*, ἐπιλαθόμενος δὴλα δὴ τοῦ λήμματος.

187 (239). α' Ἰαμβικὸς Ἡσιόδου, διὰ τὰς κοινὰς δὲ εὐρῆται καὶ ἡρώς·

πίσσης τε δνοφερῆς καὶ κέδρου νηλεῖ καπνῶ »

(Σχόλ. εἰς Ἡφαιστίωνα σ. 21 Gaisford, 121 Westphal, πρβλ. σ. 127 Studemund, Τζέτζ. σχόλ. εἰς τὸ ἑαυτοῦ ποίημα τὸ π. μέτρων σ. 318*, ἔκδ. Cramer).

κέδρου] κεδρίου, δενδρίνου, Westphal: κεδρινοῦ. Ὁ καπνὸς νηλεὲς καθόσον παντόσε εἰσχωρεῖ, καίτοι ὁ τοῦ κέδρου μᾶλλον ἡδὺς ὀνομάζεσθαι ἄξιός ἐστιν (πρβλ. Ὀδ. ε 60). Ἡ φράσις ἀν-
τηχεῖ τὴν Ὀμηρικὴν *νηλεῖ χαλκῶ* Ἰλ. Γ 292.

Ἄλλος τις ποιητής, ὡς φαίνεται, τὸν παρὰ τοῖς μετρικοῖς πολὺν στίχον ἐξεπίτηδες ἡλλοίωσε·

α σμύρνης ἀκράτου καὶ κέδρου νηλεῖ (κῶδ.: νηλεῦϊ) καπνῶ·

(Σχόλ. Βικτωρίου Ἰλ. Ψ 644).

188 (240). α' *Ἡμύω* ἐκ τοῦ μύω, πλεονασμῶ τοῦ η· ὁ δὲ Ἡσιόδος

ἀμύοντα χαμάζε

εἶπε διὰ τοῦ α » (Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 430, 57, πρβλ. Ἑτυμολ. Φλωρεντ. σ. 150). Πιθανῶς ὁ στίχος πληρέστερον φέρεται ἐν τοῖς Ὀμηρικοῖς Ἐπιμερισμοῖς (Cramer, *Anecdota Oxoniensia* A', σ. 85)· α καὶ ἀμύνειν δὲ τὸ ἐπιπεπτωκέναι

πολλὰ δ' ἀπὸ χλωρῶν δενδρέων ἀμύοντα χαμάζε ».

Γράφομεν χαμάζε = χαμάσδε, οὐχὶ χαμάζε· περὶ τοῦ τόνου ἐπιθι τὰ εἰρημένα Ἀνέκδοτα τ. γ', σ. 279, 18, Ἀρκάδιον

σ. 183, 14, Έτυμολ. Γουδιαν. σ. 559, 56 κέ. Ποῦ ἡμῶ
κεῖται, ποῦ δὲ ἀμύω ἢ μύω, ἀρκετῶς ὑπὸ τοῦ Wernicke εἴρη-
ται εἰς Τρυφιδωρον σ. 54 κέ.

189 (94). « Τὴν δὲ Ὠγυλίαν κατὰ Κρήτην Ἡσίοδος φησι
κεῖσθαι »

πόντον δ' Ὠγύλιον ἢ δ' Ὠγυλίην λάχε (;) νῆσον »

(Σχόλ. Ὀδ. α 85). Ὁ στίχος τὸ πρῶτον ἐν συλλογῇ τῶν Ἡσιο-
δείων ἀναφαίνεται, χάρις τῇ τοῦ Ludwig σπουδῇ (Jahrbü-
cher für Philologie 1888, σ. 241 κέ.), ὅσπερ τὸν στίχον ἐπα-
νέστησεν ἐκ τῶν ἐν τοῖς χειρογράφοις ἰχνῶν (:τονδ' Ὠγύλιον ἢ δ'
Ὠγυλίη νῆσον). Στέφανος ἀνέγραψεν ἐντεῦθεν εἰς τὰ Ἑθνικά·
« Ὠγυλος, νῆσος μετὰξὺ Πελοποννήσου καὶ Κρήτης. Τὸ ἐθνικὸν
Ὠγύλιος ».

190 (227). « < Ἡ διπλῇ > πρὸς τὴν ἄξυλον, ὅτι πολλὰς ἐκ-
δοχὰς ἔσχηκεν· οἱ μὲν γὰρ τὴν θρυώδη ἀποδεδώκασιν, οἱ δὲ τὴν
πολύξυλον· βέλτιον δέ, ἀφ' ἧς οὐδεὶς ἐξυλίστατο ὡς Ἡσίοδος »

Τῇλε γὰρ ἀξυλίη καταπύθετο νήϊα κῆλα »

(Ἀριστόνικος Ἰλ. Α 155).

τῇ,λε] Hermann: τῇδε.

νήϊα κῆ,λα (= κᾶλα "Ε. 427, πρβλ. 808) ἐγὼ] κήλεα νηῶν
κῶδ. (ἀλλὰ κήλεος καὶ ἐπίθετον καὶ τῷ πῦρ οἷον προσκεκόλληται),
Hermann: χείλεα νηῶν, G.: κῆλ' ἀλιήων, Schneidewin: κή-
τεα νηῶν.

191-2 (234. 235). « Τῶν δ' ἐξ Ἡσιόδου παραγραφέντων ὑπὸ
Χρυσίππου, παμπόλλων καὶ αὐτῶν ὄντων, ἀρκέσει μοι δυοῖν ἢ
τριῶν ἐπιμνησθῆναι παραδειγμάτων ἕνεκα »

Τοῦ δὴ ἀέξετο θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι φίλοιςιν
καὶ

Οἷον ἐνὶ στήθεσσι χόλον θυμαλγέ' ἔχουσα »

(Γαληνὸς περὶ δογμάτων Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος ε', σ. 300).
τοῦ δὴ R.] τοῦδε. Nauck Mél. γ', σ. 274, καὶ δ', σ. 399:
τοῦ γάρ.

193 (250). « Ὁ εἰπόντος μὲν ἐμοῦ, φησὶν Ἡσίοδος, δόξαι
ἂν εἶναι

φαῦλον, χαλεπὸν δὲ νοῆσαι »

(ἐκ τῆς ια' τῶν ψευδοπλατωνικῶν ἐπιστολῶν σ. 359 A). Gött-

ling ἐποίησε τὸν στίχον τόνδε: «Ὁ εἰπόντος μὲν ἐμεῖο | φαῦλόν
κεν δόξειεν ἔμεν, χαλεπὸν δὲ νοῆσαι».

194 (140). «Ἀμάρνυμα . . . σημαίνει τὰς τῶν ὀφθαλμῶν
ἐκλάμψεις·

Χαρίτων ἀμαρύγματ' ἔχουσα.

Ἑσιόδος» (Μεθόδιος ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἑτυμολογικῷ σ. 77, 31-2),
πρβλ. Ἑσύχ. ἀμαρύγματα] λαμπηδόνες). Ἡ μεταφορὰ παρὰ
τοῖς Ἑλλήσι πλεῖστον χρόνον διήρκεσεν· οἷον εὐρίσκομεν ἐν ἐπι-
γράμματι Μανουὴλ τοῦ Ὀλοβόλου (12, 1). «ἤστραψας φωτὶ
πολλῷ χαρίτων», οὐδὲ τὰ καθ' ἡμᾶς ἀκμάζοντα δίστιχα αὐτῆς
ἀμειροῦσιν.

195 (249). «Τὰ κτίλα ἐπὶ τῶν ἡμέρων καὶ τιθασῶν λέγε-
ται Ἑσιόδος·

χρὴ δέ σε — (σῶ;) πατρὶ κτίλον ἔμμεναι»

(Σχόλ. Νικάνδρ. Θηρ. 452, πρβλ. Ἑσύχ. κτίλον] συνήθη»).

196 (98). Τοῦ δὲ Ἑσιόδου εἰπόντος·

᾿Ωκεε δ' ᾿Ωλενίην πέτρην ποταμοῖο παρ' ὄχθας
εὐρῆος Πείροιο,

μεταγράφοις τινες Πώροιο (γρ. πόροιο, Meineke: Πιέροιο), οὐκ
εὖ» Στράβων Η', σ. 342, πρβλ. Στέφ. Βυζάντ. λ. ᾿Ωλενος·
τὸ θηλυκὸν ᾿Ωλενία. Ἑσιόδος· ᾿Ωκεε — ποταμοῖο. Ὁ Εὐστά-
θιος ἄλλα τε πολλὰ τοῦ Στεφάνου καὶ ταῦτα προσφκειώσατο,
εἰς Ἰλ. Α 756).

Στίχ. 1. ᾿Ωλενος ἔκειτο ἐν τῷ πρὸς δύσεως τέρματι τῆς
Ἀχαιίας, τέσσαρας ὥρας ἀπὸ τῶν Πατρῶν· διὰ δὲ τῆς πέτρας,
ἥς καὶ ἐν τῷ τῶν νεῶν καταλόγῳ (στ. 617) μνεῖα ἐγένετο, δη-
λοῖ τοὺς Ἀχαιικοὺς πρόποδας, οἵτινες διήκουσιν ἕως εἰς τὴν τοῦ
Πείρου ἐκβολήν.

ὄχθας] Heyne εἰς Ἰλ. Β 617 ὄχθαις, κοινῶς. Τίς ᾿Ωκεε; Εἰ-
σὶν οἱ νομίζουσιν, ὡς Ἑσιόδος λέγει Περίβοιαν, περὶ ἧς ζήτηι
εἰς τὴν περὶ Ἀλθαιίας καὶ Ἀρεως Μεγάλην Ἡοίαν. Οὐχ ἦττον
ὁμως Μακαρεὺς ὁ Κρινάκου τοῦ Διὸς εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν κα-
τωκίσθη (Διόδωρ. 5, 81).

Στίχ. 2. εὐρῆος] Ruhnken: εὐρεῖος, (R.: εὐρεέος, Nauck
Mél. δ', σ. 386: Πείρου εὐρρεέος), πρβλ. Ἑσύχ. «εὐρεῖος] κα-
λῶς ῥέοντος, μεγάλως». Ὁ ποταμὸς οὐκ εὐρους, διότι ὡς ἐπὶ
τὸ πλεῖστον ὕδωρ οὐ φέρει, ὅθεν οἱ ἀπὸ τῶν Πατρῶν εἰς Πύργον

μεταβαίνοντες εὐκόλως αὐτὸν διέρχονται· εὐρὺς δέ ἐστι μάλιστα. Τὸ καθ' ἡμᾶς ὀνομάζεσθαι Σλαβικῶς *Καμενίτσα* ἢ *Καμνίτσα* (πετρώδη ποταμὸν), ἄρα συνάφειαν ἔχει πρὸς τὴν Ὡλενίαν πέτραν; Οἱ παλαιοὶ κατὰ Πausανίαν 7, 22, 1 ἔνωθεν μὲν τὸν ποταμὸν *Πέρον* ὠνόμασαν, κάτωθεν δὲ *Πεῖρον* (πρβλ. Pausan. 7, 18, 1. Ἡρόδοτ. 1, 145: Πέτρος ποταμὸς μέγας ἐστί).

197 (230). « Σημειοῦνται τινες ὅτι Ἡσίοδος ἐποίησεν·

ᾧ πτησαν μὲν πρῶτα, περιφραδέως δ' ἐρύσαντο.

Οὐδείς δὲ περιφραδέως ἐξέλκει κρέα, ἀλλὰ μᾶλλον ὀπτᾷ » (Σχόλ. Α Ω 624).

198 (248). « Καὶ τὸν Ἡσίοδον οὖν εἰκότως (φρασί) τὸν τῶν ἀρχαίων θυσίων νόμον ἐπαινοῦντα εἰπεῖν·

ὥς κε πόλις ῥέζησι· νόμος δ' ἀρχαῖος ἄριστος »

(Πορφύριος περὶ ἀποχῆς 2, 18). Εἰ καὶ ἡ ἀρχὴ λείπει, ῥαδίως ὑπεννοεῖται· ὁ ποιητὴς παραινέει θύοντα καὶ ῥέζοντα συντίθεσθαι τῇ κοινῇ συνηθείᾳ· ἂν δὲ διχογνωμονῶσιν, ὁ ἀρχαῖος νόμος ἄριστος.

Ἡ συλλογὴ ἡμῶν καταλήγει εἰς ὀνόματα καὶ λέξεις ὅσας οἱ λεξικογράφοι κατὰ μίαν ἐξ ἀδήλου ποιήματος Ἡσιόδου ἀναφέρουσιν.

199 (69). « Ἔστι καὶ **Αἰγαῖον πεδίον** συνάπτον τῇ Κίρρῳ ὥς Ἡσίοδος » (Στέφ. Βυζάντ. λ. Αἰγά).

200 (89). Ἐρατοσθένης τὸ **Ὀρτυγίας** ὄνομα παρ' Ἡσιόδῳ πρῶτῳ ἀνέγνω (Στράβ. Α', σ. 23).

201 (96). « Ὑπερησία πόλις τῆς Ἀχαΐας. Τὸ ἐθνικὸν τῆς Ὑπερησίας Ὑπερησιεύς καὶ θηλυκὸν **Ὑπερησις** παρ' Ἡσιόδῳ » (Στέφ. Βυζάντ.). Πρβλ. Ἰλ. Β 573.

202 (252). « Ἡσίοδος τὸν ὄρμον **ἄγαλμα** καλεῖ » (Σουΐδας λ. ἀγάλματα). Μήπως εἶπε τὸν δυσσιώνιστον ὄρμον, ὃν Κάδμος ἔδωκεν Ἀρμονίᾳ; Οὗτος γὰρ παρεπλάνησεν Ἐριφύλην.

203 (253). « **Ἀπτερέως** παρ' Ἡσιόδῳ, ὥσπερ τὸ ἀψοφείως· σημαίνει τὸ <αἰφνιδίως>· ἐστὶν ἀπωτέρω ἀπτέρω. Οὕτως Ἡρῳδιανός. Ἐπὶ ταχέως ἐτοιμῶς ἀφροντίστως. Οἱ δὲ, ἀπροθύμως ἐλαφρῶς ἡδέως, ἐνιοὶ δὲ ἡμελημένως » (Ἐτυμολ. Μέγ. σ. 133, 34 κέ., πρβλ. 183, 21 κέ. Ἡσύχ. ἄπτερος] αἰφνιδίως). Ἡ λέξις παρλείπεται ὑπὸ Παρμενίδου (Σέξτ. Ἐμπειρ. κ. μαθημ. 7, 111 στ. 17), Ἀπολλωνίου Ῥοδίου 4, 1765, Εὐδοκίας ἐν βίῳ ἀγίου Κυπριανοῦ 1, 24. 203.

204 (254). « **Ἄρκυς** εἶδος δικτύου ἐκ παχέος σχοινίου, ὃ ἰστᾷσι πρὸς θήραν λεόντων ἢ ἄρκτων ἢ ἐλάφων (καὶ δασύνεται ἐκ τοῦ εἴργω τοῦ κωλύω τροπῇ τῆς ει διφθόγγου εἰς α). Ἡσίοδος » (Ἑτυμ. Γουδιαν. σ. 78, 20, πρβλ. Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 144, 10. Ἡσύχ. λ., Cramer, Anecdota Oxoniensia β', σ. 336. 427). Ἐντεῦθεν ἄρα οἱ τραγικοὶ τὴν λέξιν ἐκαρπώσαντο.

205 (256). « Ἡσίοδον δὲ (ἀναφέρουσιν), ὅτι τὸ βριθὺ καὶ βριαρὸν **βρῆ** λέγει » (Στράβων Η', σ. 364 = Εὐστάθιος Ἰλ. Β 582, ὥσπερ Ὅμηρος τὸ δῶμα δῶ).

206. Ποσειδώνιος ὁ Ἀπολλωνιάτης, ὡς Τζέτζης ἐν τῇ Ἰλιάδος Ἐξηγήσει σ. 4 μαρτυρεῖ, « τῷ Ἡσίοδῳ μέμψιν ἐπάγει, ὡς παραφθειραντί τινας τῶν Ὀμήρου λέξεων, τὸν Οὔλεα Ἰλέα εἰπόντι καὶ τὸν νήδυμον **ἡδυμον** ». Τὸ σχῆμα ὀρθότερόν ἐστι τοῦ ἐν ταῖς Ὀμηρικοῖς ποιήμασι φερομένου· ἤρχετο γὰρ ἀπὸ τοῦ διγάμματος, ὅθεν καὶ σφίζεται πολλαχοῦ (Ὑμν. Ὀμηρ. 3, 241. 449, 19, 16; Σιμωνίδης καὶ Ἀντίμαχος Σχόλ. Ἰλ. Β 2, Ἐπίχαρμος Ἑτυμολ. Μέγ. σ. 420, 47, Ἀπολλώνιος Ρόδιος 2, 407).

207. « **Λευγαλέω**] χαλεπῷ οὐ δυνῶν, ὡς Ἡσίοδος· τί γὰρ ἐπὶ τοῦ « λευγάλεοι τ' ἐσόμεθα » (Ὀδ. 6 61) (Σχόλ. Townleiana Ἰλ. Φ 281). Τὸ ἐν τῷ κώδικι Α σχόλιον ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ σημείωσις ἀνήκει πρὸς τοὺς Ἀρισταρχεῖους (ἡ διπλῇ, ὅτι ἐκ τούτου οἱ νεώτεροι ἐξεδέξαντο λευγάλεον τὸν δύνων, πρβλ. εἰς Ἰλ. 119. Υ' 109). Φώτιος (λ. Λευγαλέα) καὶ ὁ μέγας Ἑτυμολόγος σ. 516, 28 Σοφοκλέους χωρίον ἐπὶ τῆς ῥηθείσης σημασίας παρατιθέασιν.

208. Εὐρίσκεται δὲ καὶ παρ' Ἡσίοδῳ μόνῳ καὶ γενικῇ τῶν πληθυντικῶν πτώσεων ἐν χρήσει **ὄτων** καὶ ὦντινων (Σχόλ. εἰς Φίλοστράτ. Ἡρωϊκὸν σ. 464, ἐκδ. Boissonade. Τὸ καὶ ἐπισυνάπτει τὴν ἐξήγησιν, διὸ ἐν τῷ Φαβωρίνου Λεξικῷ σ. 558, 6 ὀρθῶς εἴρηται· « καὶ ὄτων ἀντὶ τοῦ ὦντινων παρὰ Ἡσίοδῳ μόνῳ εὔρηται ἐν χρήσει »).

ΤΕΛΟΣ

Α'

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΟΙΤΙΝΕΣ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΕΣΩΣΑΝ (1)

	Ἀπόσπ.		Ἀπόσπ.
Ἀθηναγόρας Πρεσβ. κ. 29	58	Ἀνέκδοτα τοῦ Studemund	
Ἀθήναιος Δειπνοσοφιστῶν .		σ. 127	187
6' σ. 40 F	161	Ἀντωνίνος Λιθεράλης Ἱστο-	
49 B	151	ριῶν 23	87
ι' σ. 428 BC	69	Ἀνώνυμος περὶ βαρβαρισμοῦ,	
ια' σ. 491 CD	168-70	ἔκδ. Valckenær σ. 196	7
498 A	158-9	Ἀπολλόδ. Μυθολογ. 1,8,4,1	66
ιγ' σ. 557 A	115	2,1,3,1	108
609 E	163	2,2,2	36
Αἰλιανὸς Πουκίλης Ἱστορίας		3,5,6,2	98
ιβ' 20	139 6.	6,7,4	154
36	98	8,2,2	110
Ἀμμώνιος λ. ὁρθρος	103	9,2,7	133
Ἀνέκδοτα τοῦ Bachmann		14,4,1	55
6' σ. 385	184	Ἀπολλώνιος Δύσκολος π. ἀν-	
— τοῦ Boissonade γ' .		τωνυμίας σ. 366 A. . .	9
σ. 259	7	385 A.	3
296	24	Ἀπολλώνιος Σοφιστῆς λ.	
— τοῦ Cramer, Oxo-		Αἰπύτιον	113
niensia α' σ. 46	141	Μολιόνη	125
85	188	Ἀριστείδης ῥήτωρ Α' σ. 241,	
148	178	ἔκδ. Jebb	106, 5
226	38	Ἀριστόνικος, ἰδὲ Σχόλια εἰς	
264	97	Ὅμηρον	
388	3	Ἀρποκρατίων λ. Μακροκέ-	
6' σ. 451	105	φαλοι	33
γ' σ. 378	48	— Μελίτη	116
— Parisina δ' σ. 60	165	— ὑπὸ γῆν οἰκοῦντες	33
95	139	Ἀσπάσιος εἰς Ἀριστοτέλ.	

(1) Συνετέθη οὗτος, πρῶτον μὲν ὅπως οἷα τις ἀναφορὰ εὐρεθῇ εὐκολώτερον, ἔπειτα χάριν τῶν μελλόντων τοῦ πονήματος διορθωτῶν.

	¹ Απόσπ.		¹ Απόσπ.
'Ηθ. Νικ. Γ', φ. 43 β.	72	A 7	48
Αύσθνιος Εἰδύλλ. 18 (32).	165	335	89
'Αχιλλεύς Τάτιος 4,4 . .	165	B 496	95
Γαληνός π. δογμάτων 'Ιπ- ποκράτους ε', σ. 300		527	105
Kühn	191-2	582	205
Γέλλιος Νυκτῶν 'Αττικῶν		695	160
3,11,5	89	Δ 171	52
Γρηγόριος Κύπριος 2,57 .	167	Z 403	105
Δίδυμος, ἰδὲ Σχόλια εἰς "Ο- μηρον.		Λ 709	126
Διδώωρος 4,85	121	749	126
5,81	114	762	163
'Ερατοσθ. Καταστερισμῶν α'	110	M 208	158
ιθ'	49	Σ 570	129
λβ'	120	Υ 227	160
'Ετυμολογικὸν Angelica- rum . . σ. 689	97	Ψ 638	126
— Γουδιανόν σ. 6,50	165	683	134
78,20	204	— 'Οδύσσ. α	370 181
276,41	105	δ	84 50
331, 3	38	231	179
362,21	97	η	65 127
— Μέγα σ. 13,36	165	ι	198 136
21,25	139	κ	494 154
60,37	99	μ	169 184
77,31	194	ν	401 38
133,34	203	ο	85 158
230,54	165,2	π	118 114
346,41	105		'Ιδὲ καὶ Σχόλια εἰς "Ομηρον.
430,57	188		'Ηρόδοτος δ' 32 25
523, 8	38		'Ηρωδιανός περὶ μονήρους
557, 8	186		λέξεως σ. 11 117
— Παρισίνον	105		18 1
πρβλ. 'Ανέκδοτα			42 2.8
Παρίσινα.		— περὶ σολοικισμοῦ .	7
— Φλωρεντίνον σ. 150	188	— ἔκδ. Hilgard σ. 21	137
— Codex Vossianus		'Ιδὲ καὶ Anecdota Oxoniensia.	
λ. ἀκαλός	30	'ΗΣύχιος λ. ἀκαλα	30
λ. λαρόν	186	ἀμαρύγματα	194
Εὐστάθιος εἰς Διονύσιον Πε- ριγηγητὴν 347	124	ἀφροδίσιος ὄρκος	108
297	50	δίψιον "Αργος. . . .	52
— εἰς 'Ομήρου 'Ι- λιάδα σ. 6	180	ἐπ' Εὐρυγύη ἀγῶν	102
σ. 13	56	ἴν αὐτῷ	9
		κτίλον	195
		'Ιουλιανός Λόγ. ζ' σ. 235	152
		'Ιωάννης Φιλόπονος π. κο- σμοποιίας 6,2	165
		Κλήμης δ. 'Αλεξανδρείας	

	Ἀπόσπ.		Ἀπόσπ.
Στρωματεῖ Α', σ. 330		Σέρβιος εἰς Βιργιλίου Γεωρ-	
ἐκδ. Potter	120	γικά 1, 14 . . .	63
337	182	— Αἰνιίδος 7, 268 . . .	68
Τ', σ. 751	162	8, 130 . . .	46
Κυντιλιανός Ῥητορικῆς α' 1	175	Σουίδας λ. ἀγάλματα . . .	202
Κωνσταντῖνος Πορφυρογέν-		ἀλκή . . .	157
νητός π. θεμάτων 2, 2 . . .	6	ἀφροδίσιος ὄρκος . . .	108
Λαυρέντιος ὁ Λυδός π. μη-		Ἐφιάλτης . . .	123
νών Α', 13, σ. 7, ἐκδ.		μαχλοσύνη . . .	37
Bekker.	8	Μελίτη . . .	116
Μιχαήλ Ἐφέσιος σ. 67, ἐκδ.		ὑπὸ γῆν οἰκοῦντες	31
Buhl	167	Στέφανος Βυζάντιος λ. Αἰ-	
Νικόλαος Δαμασκηνός σ.		γά	199
445, ἐκδ. Valesius . . .	157	Ἄμυρος	77
Παλαίφατος 42	96	Γερηνία	14
Παυσανίας α' 43, 1. . . .	49	Δώτιον	138
6' 2, 3.	80	Ἡμίκυες	33
6, 5.	140	Μακεδονία	6
16, 4.	81	Ὀγχηστός	118
26, 2.	70	Παλλάντιον	112
γ' 24, 7.	47	Παρθένιος	30
δ' 2, 1.	76	Τάβαι	14
ζ' 21, 10, 11	81	Ὑπερησία	201
θ' 36, 7.	71	Υρία	95
40, 6.	74	Ὠλενος	196
ι' 31, 3.	65	Στράβων Α' σ. 23, ἐκδ. Ca-	
(Ψευδο-) Πλάτων Ἐπιστο-		saubonus	200
λῶν ια'	193	42	50
Μίνωϊ σ. 320 D	101	43	33
Πλίνιος Φυσικῆς Ἱστορίας		Ε' σ. 221	100
ζ' 48, 153	165	Ζ' σ. 300	190
ιη' 25, 213	168-70	302	23
Πλούταρχος π. ἀδολεσχίας 7	183	322	97
— π. ἐκλειποπό-		327	177
των χρηστηρίων 11	165	Η' σ. 342	196
— Θησεῖ 16	101	364	205
— Συμποσιακῶν Ζητη-		370	35. 52
μάτων η' 8, 4	150	Θ' σ. 393	128
θ' 15, 1	40	424	145
Πολυδεύκης Ὀνομαστικοῦ		442	77
ζ' 83	151	Ι' σ. 471	164
Πορφύριος, εἰς Ὁμηρον, ἰδὲ		ΙΔ' σ. 642	188
Σχόλια.		647	77
— περὶ ἀποχῆς 2, 18	198	676	156
Πρόδος Βιργ. Ἐκλογ. 6, 48	34	Σχόλια εἰς Αἰσχύλου Προ-	
10, 18	55	μηθέα 802 (793)	25

	Ἀπόσπ.		Ἀπόσπ.
Σχόλια εἰς Ἀπολλωνίου		683 .	154
Ἀργοναυτικά 1, 45	21.160	794 .	165
118	83	Σχόλια εἰς Νίκ. Θηρ.	452 195
156	13	— Ὀμηρον Ἰλ. Α	7 48
456	186		264 105
482	122	B	336 13
757	18		496 95
1289	148		527 105
2, 178	54		764 135
181	22.85	Δ	60 165
296	28		171 52
297	27.29		195 57
1122	86	Z	164 90
3, 1086	4	H	9 119
4, 57	9	K	431 107
259	32	Λ	155 190
266	5		710 126
284	31		750 125
828	84	M	292 100
892	184	Ξ	2 57
— Ἀρατον	45 145		119 149
	172 171		200 67
	254 171	O	333 105
Ἰδὲ Ἐρατοσθένην.		Π	175 92
— Ἀριστείδην σ. 54 .		Σ	570 129
— Ἀριστοτέλην, Ἡθικ.		T	240 47
Νικ. ε' 8 . . .	167	Υ	227 160
— Ἀριστοφάνους Ὀρνι-		Φ	281 208
θας 609 . . .	165	Ψ	638 126
— Βιργιλίου Βουκολικά			679 39
7,30	165	Ω	24 109
— Γερμανικοῦ Ἀράτεια,			25 37
ἰδὲ Ἐρατοσθέν.			624 197
— Εὐριπίδ. Ἀλχηστιν 1	61	Ὁδ. α	85 189
Ὀρέστην	249 44		98 67
	872 51	γ	68 14
Ῥῆσον	29 100	δ	232 179
— Ἡσιόδου Ἔργα 126	166	η	54 127
Θεογονίαν	142 59	ι	198 136
— Ἡφαιστίωνα σ. 121	187	κ	2 40
— Θεόκριτον 11,75.	183	λ	285 13
	16,49 124		326 160
— Θουκυδίδην 1,3 .	10	μ	69 17
— Ἰαμβλίχου βίον Πυ-		— Πινδάρου Ἰσθμια	
θαγόρου 242 . .	10	5(6),53 . .	75
— Λυκόφωνα 284 .	10	Νεμ. 2, 1 . .	180

	Ἀπόσπ.		Ἀπόσπ.
3, 21 . . .	88	στ. 176 . . .	88
92 . . .	47	284 . . .	41
4, 95 . . .	91	344 . . .	139
10, 150 . . .	42	393 . . .	105
Ὀλυμπ. 7, 42 . . .	41	682 . . .	153
9, 167 . . .	105	— Σχόλ. εἰς ἀλληγορίας	
11(10), 46 . . .	66	Ὀμηρικός προλ. 511	48
79 . . .	45	— Σχόλ. εἰς τὸ περὶ μέ-	
83 . . .	12	τρων ποίημα . . .	187
Πυθ. 3, 14 . . .	78	— Χιλιάσι 12, 169 . . .	171
38 . . .	183	Υἱὸς Μυθ. 154 . . .	143
48 . . .	78	— Ποιητικῶν ἀστρονο-	
4, 35 . . .	79	μικῶν. ἰδὲ Ἑρατοσθ.	
181 . . .	94	Υπόθεσις Ἡσίοδου Ἀσπίδος	16.40
253 . . .	41	— Ὀιδίου Μεταμορ-	
6, 19 . . .	172	φώσεων 2, 2 . . .	143
9, 6 . . .	62	4, 5 . . .	142
— Πλάτωνα Συμποσ.		13, 3 . . .	106
183B . . .	108	— Πινδάρ. Ὀλυμπ. ἰδ'	144
Φαῖδρον 260C . . .	167	Φαβωρίνος Ἐκλογ. σ. 781, 20	176
— Σοφοκλέους Τραχι-		— Λεξικῶ σ. 435 A	176
νίας 266 . . .	132	612 A	93
1167 . . .	20	Φιλάστριος π. αἰρέσεων 111	10
— Φιλοστράτου Ἡρωϊ-		Φιλήμων λ. εὐφυής . . .	176
κὸν σ. 464 . . .	208	Φιλόδημ. π. εὐσεβείας σ. 10	25
Τζέτζης Ἐξηγήσει Ἰλ. σ. 4	105. 206	17	58
63 . . .	10	24	49
68 . . .	48	34	60
126 . . .	105	60	64.133
134 . . .	10	Φλέγων Παραδοξ. δ' . . .	154
148 . . .	153	ε' . . .	131
149 . . .	165	Φώτιος λ. Μελίτη . . .	116
— εἰς Ἡσίοδον 383	171	Μυριοδύλω σ. 279	174
— Λυκόφωνα προλεγ.		Ὠρίων Ἀνθολογίου 1, 25 . . .	183
σ. 261 . . .	93		

Β'

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ (1)

'Αάτη 230.	'Αλκμήνη 526, 943, 950. 'Ασπ. 3, 467.
'Αγαυή α) 246. β) 976.	'Αλφειός 338.
'Αγλαΐη 909, 945.	'Αμπυκίδης 'Ασπ. 181.
'Αγριος (;) 1013.	'Αμφιγυγίς 571, 579. "Ε. 70. 'Ασπ. 219 (ἐπιθετικῶς 945).
'Αγχίσης 1009.	'Αμφιδάμας "Ε. 654.
'Αδμήτη 349.	'Αμφιλογίαι 229.
'Αελλώ 267.	'Αμφιρώ 360.
'Αθηναΐη 318. "Ε. 430. 'Ασπ. 126, 443.	'Αμφιτρέτη 243, 254, 930.
'Αθήνη 13, 573, 577, 888, 924. "Ε. 72, 76. 'Ασπ. 325, 343, 455, 470.	'Αμφιτρούων 'Ασπ. 2, 37, 44, 54, 80.
Αιαχός 1005.	'Αμφιτρυωνιάδης 317. 'Ασπ. 165, 416, 433, 459.
Αίγατον ὄρος 484	"Αναυρος 'Ασπ. 477.
Αιγείδης 'Ασπ. 182.	'Ανδροκτασίη 228.
'Αΐδης 311, 455, 768, 774, 850. "Ε. 153. 'Ασπ. 151, 227, 254.	"Ανθεια 'Ασπ. 381.
'Αΐδωνεύς 913.	"Ανθη 'Ασπ. 474.
Αιδώς "Ε. 200.	'Απάτη 224.
Αιήτης 957, 958, 992, 994.	'Απέσας 331.
Αιθήρ 124.	'Απόλλων 14, 94, 347, 918. "Ε. 771.
Αἰθίοπες 985.	'Ασπ. 58, 68, 70, 100, 478.
Αἰνείας 1008.	'Αργείη "Ηρη 12.
Αιολίας "Ε. 636.	'Αργεΐφόντης "Ε. 68, 77, 84.
Αΐσηπος 342.	"Αργης 140.
Αἰσονίδης 993, 999.	"Αρδησχος(;) 345.
'Ακάστη 356.	'Αρείων 'Ασπ. 120.
'Ακταΐη 249.	'Αρήϊος 'Ασπ. 2, 66, 108.
"Αλγέα 227.	"Αρης 922, 933, 936. "Ε. 145. 'Ασπ. 59, 98, 109, 181, 191, 192, 333, 346, 357, 425, 434, 441, 444, 446, 450, 457.
'Αλιάκμων 341.	'Αρητιάδης 'Ασπ. 57.
'Αλιμήδη 255.	
'Αλκαῖος 'Ασπ. 26.	
'Αλκείδης 'Ασπ. 112.	

(1) Οἱ ἀπλοὶ ἀριθμοὶ ἀναφέρονται πρὸς τὴν Θεογονίαν.

- 'Αριάδνη 947.
 'Αριμοι 304.
 'Αρισταίος 977.
 'Αρκτοξ 'Ασπ. 186.
 'Αρκτοῦρος "Ε. 566, 610.
 'Αρμονίη 937, 975.
 'Αρνη 'Ασπ. 381, 475.
 'Αρπυιαί 267.
 'Αρτεμις 14, 918.
 'Αρτησκος 345.
 'Ασβολος 'Ασπ. 185.
 'ΑΣίη 359.
 'Ασκη "Ε. 670.
 'Αστερίη 409.
 'Αστράτος 376, 378.
 ("Ατη 230).
 'Ατλαγενής "Ε. 383.
 'Ατλαντίς 938.
 'Ατλας 509, 517.
 'Ατροπος 218, 908. 'Ασπ. 259.
 Αὔλις "Ε. 651.
 Αὔτονόη 258, 977.
 'Αφροδίτη 16, 195, 822, 962, 975.
 980, 989, 1005, 1014. "Ε. 65,
 521. 'Ασπ. 8, 47.
 'Αχαιοί "Ε. 651.
 'Αγελώιος 340.
 'Αχιλλεύς 1007.
 'Αχλὺς 'Ασπ. 264.
 Βελλεροφόντης 325.
 Βίη 385.
 Βοιωτοί 'Ασπ. 24.
 Βορέης 379, 870. "Ε. 506, 518, 547,
 553.
 Βριάρεως 149, 714, 734, 817, πρβλ.
 'Οβριάρεως.
 Βρόντης 140.
 Γαῖα 20, 45, 117, 126, 147, 154,
 158, 159, 173, 176, 184, 238,
 421, 463, 470, 479, 494, 505,
 626, 644, 821, 884, 891, πρβλ.
 Γῆ.
 Γαλαξάρη 353.
 Γαλάτεια 250.
 Γαλήνη 244.
 Γῆ 106, ἰδὲ Γαῖα.
 Γῆρας 225.
 Γηρυονεύς 287, 309, 982.
 Γίγαντες 50, 185.
 Γλαύκη 244.
 Γλαυκονόμη 256.
 Γόργειος 'Ασπ. 237.
 Γοργώ 274. 'Ασπ. 224, 230.
 Γράται 270, 271.
 Γρήνικος 'Ασπ. 342.
 Γύγης 149, 618, 714, 734, 817.
 Δανάη 'Ασπ. 216.
 Δαναΐδης 'Ασπ. 229.
 Δεῖμος 934. 'Ασπ. 195, 463.
 Δημήτηρ 454, 912, 969. "Ε. 32, 300,
 393, 465, 466, 597, 805. 'Ασπ.
 290.
 Δίκη 902. "Ε. 220, 256.
 Διώνη 17, 353.
 Διώνυσος 941, 947. "Ε. 614. 'Ασπ.
 400.
 Δρύαλος 'Ασπ. 187.
 Δρύας 'Ασπ. 179.
 Δυναμένη 248.
 Δυσνομίη 230.
 Δωρίς 241, 250, 350.
 Δωτώ 248.
 Εἰλείθυια 922.
 Εἰρήνη 902.
 'Εκάτη 411, 418, 441.
 'Ελένη "Ε. 165.
 'Ελευθήρ 54.
 'Ελίκη 'Ασπ. 381, 475.
 'Ελικιών 2, 7, 23. "Ε. 639.
 'Ελικωνιάδες 1. "Ε. 658.
 'Ελλάς "Ε. 653.
 'Ελπὶς "Ε. 96.
 'Εννοσίγαιος 441, 456, 818, 930 (ἐπι-
 θετικῶς 15).
 'Ενυάλιος 'Ασπ. 371.
 'Ενυώ 273.
 'Εξάδιος 'Ασπ. 180.
 'Επιμηθεύς 511. "Ε. 84, 85.

- Τιθωνός 984.
 Τίρυνθος 'Ασπ. 81.
 Τίρυνς 292.
 Τιταρήσιος 'Ασπ. 181.
 Τιτῆνες 207, 392, 424, 630, 632,
 648, 650, 663, 668, 674, 676.
 697, 717, 729, 814, 820, 851,
 882.
 (Τρητός 331).
 Τρηχίς 'Ασπ. 353, 355, 439.
 Τριτογένεια 895. 'Ασπ. 197.
 Τρίτων 931.
 Τροίη "Ε. 165, 653.
 Τυρσηνοί 1016.
 Τυφασίνιος 'Ασπ. 32.
 Τυφάων 305.
 Τυφωεύς 821, 869.
 Τύχη 360.
 Υάδες "Ε. 615.
 Υδρη 313.
 Υπεριονίδης 1011.
 Υπερίων 133, 374.
 Υπνος 212, 756, 759.
 Υσμῖναι 228.
 Φαέθων 987.
 Φάληρος 'Ασπ. 180.
 Φᾶσις 340.
 Φέρουσα 248.
 Φίκιον ὄρος 'Ασπ. 33.
 Φιλότης 224.
 Φιλυρίδης 1002.
 Φίξ 326.
 Φόβοι 228.
 Φόβος 934. 'Ασπ. 195, 463.
 Φοίβη 136, 404.
 Φοῖβος 14. 'Ασπ. 68, 100.
 (Φόνοι 228).
 Φόρκυς 237, 270, 333, 336.
 Φωκῆες 'Ασπ. 25.
 Φῶκος 1004.
 Χαλκίς "Ε. 655.
 Χάος 116, 123, 700, 814.
 Χάριτες 64, 907, 946. "Ε. 73.
 Χίμαιρα 319, 323.
 Χίρων 1001.
 Χρυσάωρ 281, 287, 979.
 (Χρυσήϊς 359).
 Ψαμάθη 260, 1004.
 'Ωαρίων "Ε. 598, 609, 615, 619.
 'Ωκεανίνη 364, 389, 507, 956.
 'Ωκεανός 20, 133, 215, 242, 265,
 274, 282, 288, 292, 294, 337,
 362, 368, 383, 695, 776, 789,
 816, 841, 908, 959, 979. "Ε.
 171, 566. 'Ασπ. 314.
 'Ωκυπόδη 267.
 'Ωκυρόη 360.
 'Ωραι 901. "Ε. 75.
 'Ωρίων, ἴδε 'Ωαρίων.

Γ'

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	Σελ. ζ'
Είσαγωγή εἰς τὸν Ἡσίοδον	» 1
Είσαγωγή εἰς τὴν Θεογονίαν	» 47
ΘΕΟΓΟΝΙΑ	» 55
Είσαγωγή εἰς τὰ Ἔργα καὶ Ἡμέρας	» 201
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ	» 207
Είσαγωγή εἰς τὴν Ἀσπίδα τοῦ Ἡρακλέους	» 321
ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ	» 325
Κριτικὸν παράρτημα	» 379
Κριτικὸν παράρτημα εἰς τὴν Θεογονίαν	» 406
Κριτικὸν παράρτημα εἰς τὰ Ἔργα καὶ Ἡμέρας	» 477
Κριτικὸν παράρτημα εἰς τὴν Ἀσπίδα τοῦ Ἡρα- κλέους	» 529
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ	» 559
Α' Πίναξ τῶν συγγραφέων οἵτινες ἀποσπάσματα ἔ- σωσαν	» 633
Β' Πίναξ τῶν κυρίων ὀνομάτων	» 638
Γ' Πίναξ τῶν περιεχομένων	» 645

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1889

- Θέτις 244, 1006.
 Θηβαγενής 530.
 Θῆβαι 'Ασπ. 2, 13.
 Θῆβη 978. "Ε. 162. 'Ασπ. 49, 80, 105.
 Θησεύς 'Ασπ. 182.
 Θόη 354.
 Θρηΐκιος "Ε. 553.
 Θρήκη "Ε. 507.
 'Ιάνειρα 356.
 'Ιάνθη 349.
 'Ιαπετιονίδης 528, 543, 559, 614. "Ε. 54.
 'Ιαπετός 19, 134, 507, 565, 746. "Ε. 50.
 'Ιάσιος 970.
 'Ιαωλκός 'Ασπ. 380, 474, πρβλ. 'Ιωλκός.
 'Ιδη 1010.
 'Ιδυα 352, 960.
 'Ιήσων 1000.
 'Ιμερος 64, 201.
 'Ινώ 976.
 'Ιόλαος 317. 'Ασπ. 74, 77, 78, 102, 118, 323, 340, 467.
 'Ιποπόη 251.
 'Ιππονόη 251.
 'Ιππου κρήνη 6.
 'Ιππώ 351.
 'Ιρις 266, 780, 784.
 'Ιστίη 454.
 'Ιστρος 339.
 'Ιφικλείδης 'Ασπ. 111.
 'Ιφικλῆς 'Ασπ. 54.
 'Ιωλκός 997, πρβλ. 'Ιαωλκός.
 Καδμείος 326, 940. 'Ασπ. 13.
 Καδμηίς "Ε. 162.
 Κάδμος 937, 975.
 Κάϊκος 343.
 Καιεύς 'Ασπ. 179.
 Καλλιόπη 79.
 Καλλιρόη 288, 351, 981.
 Καλυψώ 359, 1017.
 Κένταυροι 'Ασπ. 184.
 Κέρβερος 311.
 Κερκηίς 355.
 Κέφαλος 986.
 Κήρ 211. 'Ασπ. 156, πληθ. 217, 249.
 Κητώ 238, 270, 333, 336.
 Κῆυξ 'Ασπ. 354, 472, 476.
 Κίρκη 957, 1011.
 Κλειώ 77.
 Κλυμένη 351, 508.
 Κλυτίη 352.
 Κλωθώ 218, 905. 'Ασπ. 258.
 Κοῖτος 134, 404.
 Κόττος 149, 618, 654, 714, 734, 817.
 Κράτος 385.
 Κρεῖτος 134, 375.
 Κρείων 'Ασπ. 83.
 Κρήτη 477, 480, 971.
 Κρέτος, Ἴδε Κρεῖτος.
 Κρίστης 359.
 Κρονίδης 53, 412, 423, 450, 572, 624. "Ε. 18, 71, 138, 158, 168, 239, 247.
 Κρονίων 4, 534, 949. "Ε. 69, 242, 259, 276. 'Ασπ. 53, 56.
 Κρόνος 19, 73, 137, 168, 395, 453, 459, 473, 495, 625, 630, 634, 648, 660, 668, 851. "Ε. 111, 169.
 Κυανοχαίτης 278.
 Κυθήρεια 196, 198, 934, 1008.
 Κόθηρα 192, 198.
 Κύκλωπες 139, 144.
 Κύκνος 'Ασπ. 57, 65, 329, 331, 346, 350, 368, 413, 468, 472.
 Κυματολήγη 253.
 Κύμη "Ε. 636.
 Κυμοδόκη 252.
 Κυμοπόη 245.
 Κυμοπόλεια 819.
 Κυμώ 255.
 Κυπρογένεια 199.
 Κύπρος 193, 199.
 Λάδων 344.

- Λαομέδεια 257.
 Λαπίθαι 'Ασπ. 178.
 Λατῖνος 1013.
 Λάχες 218, 905. 'Ασπ. 258.
 Λειαγόρη 257.
 Λερναίη ὕδρη 314.
 Λήθη 227.
 Ληναίων "Ε. 504.
 Λητοίδης 'Ασπ. 479.
 Λητώ 19, 406, 918. "Ε. 771. 'Ασπ. 202.
 Λιμός 227. "Ε. 299.
 Λόγοι ψευδεῖς 229.
 Λοχροί 'Ασπ. 25.
 Λυγαῖς 'Ασπ. 327.
 Λύκτος 477, 482.
 Λυσιάνασσα 258.
 Μαίανδρος 339.
 Μαίη 938.
 Μάχαι 228.
 Μέδουσα 276.
 Μελλίαι 187.
 Μελίτη 246.
 Μελομένη 77.
 Μέμνων 984.
 Μενεσθώ 357.
 Μενίππη 260.
 Μενότιος 510, 514.
 Μήδεια 961.
 Μήδειος 1001.
 Μηκώνη 536.
 Μηλόδοσις 354.
 Μητίς 358, 886.
 Μίμας 'Ασπ. 186.
 Μίνως 948.
 Μνημοσύνη 54, 135, 915.
 Μοῖραι 217, 904.
 Μόρος 211.
 Μοῦσαι 1, 25, 36, 52, 75, 93, 94, 96, 100, 114, 916, 955, 1022. "Ε. 1, 658, 662.
 Μόψος 'Ασπ. 181.
 Μυρμιδόνες 'Ασπ. 380, 474.
 Μῶμος 214.
 Ναυσίθοος 1017.
 Ναυσίνοος 1018.
 Νείκεα 229.
 Νείλος 338.
 Νεμειάτος λέων 327.
 Νεμείη 329, 331.
 Νέμεσις 223. "Ε. 200.
 Νέσσος 341.
 (Νημερτής 262).
 Νηρεὺς 233, 240, 263, 1003.
 Νησαίη 249.
 Νησώ 261.
 Νίκη 384.
 Νότος 380, 870. "Ε. 675.
 Νύμφαι 130, 187.
 Νόξ 20, 107, 123, 124, 214, 213, 224, 744, 748, 757, 758. "Ε. 17.
 Ξάνθη 356.
 'Οβριάρεως 617, πρβλ. Βριάρεως.
 'Οδυσεύς 1012, 1017.
 'Οθρυς 632.
 Οἰδιπόδης "Ε. 163.
 'Οἰζύς 214.
 'Ολμειός 6.
 'Ολυμπιάδες 25, 52, 966, 1022.
 'Ολύμπιος α) δώματα 75, 114, 783, 804, 963. "Ε. 81, 110, 128, 245, 6) Ζεὺς 529, 884. "Ε. 87, 245, ἀπολύτως 390. "Ε. 474.
 'Ολυμπος 37, 42, 51, 62, 68, 101, 113, 118, 391, 408, 680, 689, 794, 842. "Ε. 139, 197, 257. 'Ασπ. 79, 203, 466.
 'Ονειρος 212.
 'Οπλεύς 'Ασπ. 180.
 'Ορθος 293, 309, 327.
 'Ορχος 231. "Ε. 219, 804.
 Οὔλυμπος 397, 633, 855, 953. 'Ασπ. 30, 471.
 Οὐρανίδης 486, 502.
 Οὐρανίη 78, 350.
 Οὐρανίωνες 461, 919, 929.
 Οὐρανός 45, 106, 127, 133, 147,

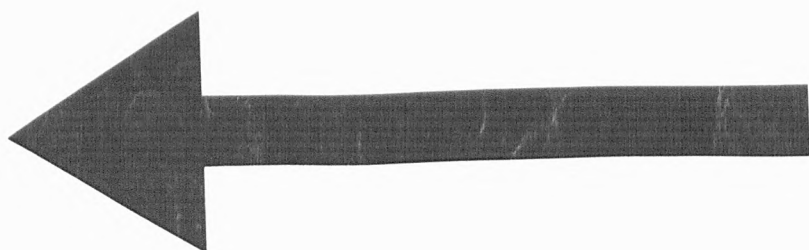
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Λ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΤΕΛΟΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας